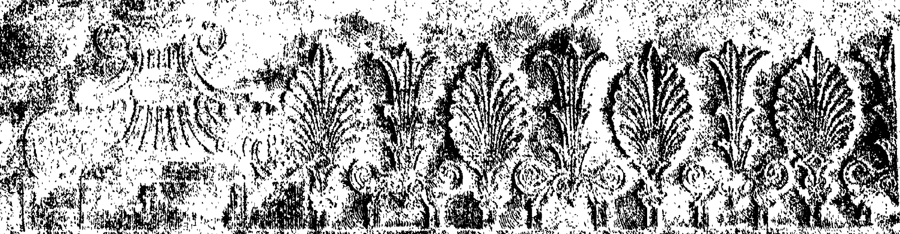
हरिलीलामृतम्।

श्रीमद्बोपदेवविरचितम्।

प्रथमो भागः

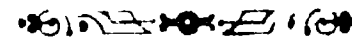

श्रीस्वामिनारायणो विजयतेतराम्।

श्रीहरिलीलामृतम्

सनातनधर्मधुरंधराचार्यश्रीभगवत्प्रसादमहाराजात्मज-

[illegible]

प्रथमो भागः।

[illegible]

सनातनधर्मधुरंधराचार्यश्रीविहारिलालमहाराजात्मज-

[illegible]

वृत्तालयमन्दिरमुख्याधिकारिणा चतुरभक्तेन

[illegible]

संवत् १९८४. सन १९२८.

योऽसौ श्रीमानशेषश्रुतिविलयसमुद्भासिदिव्यानुभावो
नैकब्रह्माण्डसर्गस्थितिलयविहतिव्याप्तसङ्कल्पलेशः ।

धर्मत्राणाय भूमौ परमखनिलयादक्षरादाविरासीत्
सोऽयं श्रीधर्मसूनुर्दिशतु कुशलं स्वामिनारायणो नः ॥ १ ॥

"ગુજરાતી" પ્રિંટિંગ પ્રેસ, મુંબઇ.

योऽसौ श्रीमानशेषश्रुतिविलयसमुद्भासिदिव्यानुभावो
नैकब्रह्माण्डसर्गस्थितिलयविहृतिव्याससङ्कल्पलेशः ।

धर्मत्राणाय भूमौ परमखनिलयादक्षरादाविरासीत्
सोऽयं श्रीधर्मसूनुर्वितरतु कुशलं स्वामिनारायणो नः ॥ १ ॥

"ગુજરાતી" પ્રિંટિંગ પ્રેસ, મુંબઈ.

येनाचार्यपदं निजं प्रथयता ज्ञानादिभिः स्वैर्गुणै-
र्भूयानुद्धवसम्प्रदायमहिमा प्रख्यापितो भूतले ।

ध. धु. आचार्य श्रीविहारीलालजी महाराज.

विद्याधर्मपथप्रवर्तनरतं चेतो यदीयं सदा
जीयादेष विहारिलालगुरुराडाचार्यचूडामणिः ॥ १ ॥

"ગુજરાતી" પ્રિંટિંગ પ્રેસ, મુંબઈ.

श्रीस्वामिनारायणो विजयतेतराम् ।

धर्मधुरंधराचार्यश्रीविहारिलालजिमहाराजनुं जीवनचरित्र.

येनाचार्यपदं निजं प्रथयता ज्ञानादिभिः स्वैर्गुणैर्भूयानुद्धवसम्प्रदायमहिमा प्रख्यापितो भूतले ।
विद्याधर्मपथप्रवर्तनरतं चेतो यदीयं सदा जीयादेष विहारिलालगुरुराडाचार्यचूडामणिः ॥ १ ॥

(जेमणे पोताना ज्ञानादि गुणोथी पोताना आचार्यपदनी प्रसिद्धि करवा पूर्वक भूतळमां श्रीउद्धवसंप्रदायनो महिमा अतिशय प्रसिद्ध कर्यो छे, जेमनुं चित्त सदाकाळ विद्या अने धर्ममार्गने प्रवर्तावतामां तत्पर छे एवा आ आचार्यचूडामणि श्रीविहारिलालजी महाराज जयकारी प्रवर्तो १)

आ शुभ ग्रंथ ध. धु. आचार्यश्री श्रीविहारिलालजी महाराजे रचेलोछे. आ पूज्यपाद परम पुरुषनो शुभ जन्म पवित्र सरवार देशमां आवेला पोताना मोसाळना ग्राम दुबोलीमां संवत् १९०८ ना चैत्र वदी अमावास्या पर्वने दिवसे थयो हतो. (तेमना पितानुं नाम कृष्णप्रसादजी हतुं अने मातानुं नाम चतुराशी हतुं.)

तेमनो जन्म सांभळीने भावि अर्थना विज्ञाता ध. धु. श्रीरघुवीरजी महाराज तथा गोपाळानंदमुनि विगेरे मुनिओ सुप्रसन्न थया हता. पिताथकी जातकर्मादि संस्कारो पाम्या अने केटलोक समय वीततां वडतालमां आवीने रह्या. आठमे वर्षे सं. १९१६ माघ शुदी ५ पंचमीने दिवसे यज्ञोपवीत संस्कार पाम्या. अने श्रीरघुवीराचार्य थकी भागवती दीक्षा पाम्या. उमरेठना वेदवित् विप्र विष्णुराम पासे वेदनो केटलोक अभ्यास कर्यो. अने पंडित भोळानाथ तथा शास्त्री माधवदास पासे व्याकरण, काव्य, पुराण, धर्मशास्त्र वेदान्त (गीता, उपनिषद् व्याससूत्र विगेरे) नो अभ्यास करीने "कर्तव्यः सच्छास्त्राभ्यास आदरात्" आ श्रीजिनी आज्ञानी सार्थकता करी. बाल्यावस्थाथी सद्विद्या अने सत्समागमना परिचयथी मेळवेला विवेक, विनय, लावण्यता, सौजन्य, सौशील्य श्रद्धा, सद्धर्म, ज्ञान, वैराग्य, भक्ति, सत्सेवा विगेरे दैवी सद्गुणोथी आचार्य श्रीरघुवीरजी महाराज तथा सद्गुरुओ तथा त्यागी गृहस्थ भक्तोनी सुप्रसन्नता स्वल्प समयमां मेळवी. अने सर्व कोइनुं अंतर पोतामां आकर्षित कर्युं.

केटलोक समय वीततां पोताना पिता अक्षरनिवासी थया. पछीथी पोताना पितामह श्रीगोपाळजी महाराजे विवाहसंस्कार कराव्यो. पछी आचार्य श्रीभगवत्प्रसादजी महाराज पासे अखंड निवास करी रह्या. अने विद्या विनयादि सद्गुणोथी तेमने अति प्रसन्न कर्या. तेमनामां श्रीजिए सत्संगिजीवनमां कहेला आचार्यपदने अलंकार करनारा सर्व सद्गुणो जोइने तेमज सर्व आश्रितोनी तेमनी उपर सुप्रसन्नता जोइने श्री[illegible] महाराजे सं. १९३५ ना श्रावण वदी ८ अष्टमीने दिवसे महोत्सव करावा पूर्वक पोताना दत्तपुत्रपणे स्वीकारी आचार्यपद आपीने पोते तेज दशमीने दिवसे अक्षरनिवासी थया.

आचिनोति च शास्त्रार्थानाचारे स्थापयत्यपि । स्वयमाचरते यस्मादाचार्यस्तेन चोच्यते ॥" इत्यादि स्मृतिमां तथा "**संस्थाप्य विप्रं विद्वांसं पाठशालां विधाप्य च। प्रवर्तनीया सद्विद्या भुवि यत्सुकृतं महत्**" इत्यादि शिक्षापत्रीमां कह्या प्रमाणे श्रीजिस्थापित संप्रदायनी सुस्थिरता करवा पूर्वक आचार्यपदनी सर्वप्रकारे अन्वर्थता करवा लाग्या. परा अने अपरा एवी बे प्रकारनी विद्या छे. ब्रह्मविद्याने परा विद्या कहेछे अने वेद, वेदांग, पुराण विगेरेने अपरा विद्या कहेछे. आ बन्ने विद्यानी प्रवृत्ति करवानो विचार करतां प्रथम पोताना पूज्य पूर्वजोए स्थापेली पाठशाळामां सुधारो कर्यो. दुर्गपुरमां एक वेदवित् विप्रने राखीने वेदशाळानी स्थापना करी अने तेमां केटलाक ब्राह्मणबाळको तथा ब्रह्मचारी विगेरेने राखीने तेमने उत्तेजन आपी वेद वेदांगनो अभ्यास कराव्यो अने तेनी साथे सन्ध्यादि नित्य कर्मनुं पण शिक्षण अपाव्युं. तेमज वडोदराना सुप्रसिद्ध शास्त्री त्र्यंबकनाथभाई तथा तेमना चिरंजीवी शास्त्री बद्रीनाथभाई पासे केटलाक बुद्धिमान् साधु ब्रह्मचारीने राखीने उत्तेजन आपी विद्याभ्यास कराव्यो. तथा जुनागढना मद्दुशास्त्री, इंदोरना गोपाळशास्त्री, द्राविड देशना श्रीरामानुज संप्रदायस्थ शास्त्री श्रीकृष्णाचार्य अने मध्वसंप्रदायस्थ पंडित रंगाचार्य विगेरे सद्विद्वानोने पाठशाळामां राखीने ब्राह्मणबाळको साधु ब्रह्मचारी विगेरेने उत्तेजन आपी वेद वेदांग वेदांत विगेरे सद्विद्यानुं सद्दान अपाव्युं.

तेमणे **सम्प्रदायशुद्धि। दीक्षापद्धति। उन्मत्तगङ्गामाहात्म्य।** श्रीभगवत्प्रसादाचार्यविरचित हरिलीलाप्रदीपनी **टीका।** सत्सङ्गिजीवननी संक्षिप्त **भावप्रबोधिनी टीका।** विगेरे संस्कृत ग्रन्थो कर्या छे. श्रीभगवद्गीतानी सरल **गौर्जरी टीका।** **कीर्तनकौस्तुभमाळा** (जेमां राग विशेषथी रसिक, धर्म ज्ञान भक्ति विगेरेना वर्णनथी सर्वोपयोगी प्रिय पद्यो रचेलां छे) **आचार्योदय।** (जेमां स्वपर्यन्त पूर्वाचार्योनुं जीवनचरित्र तथा उपदेशादिमाटे देशविचरण विगेरे विषयो वर्णव्या छे) छेवटमां आ श्रीहरिलीलामृतथी भरपुर सर्वोपयोगी रसिक विस्तृत ग्रंथ कर्यो. श्रीभागवतनी श्रीभगवत्प्रसादाचार्यविरचित भक्तमनोरंजनी टीका छपावी. एवी रीते आचार्यपदनी मुख्य प्रवृत्तिने सार्थक करवा पूर्वक स्वसंप्रदायनी चिरकाळसुधी परिपुष्टिना मुख्य हेतुभूत संस्कृत प्राकृत सद्ग्रन्थो रचवा रचाववा, लखाववा, शोधवा, छपाववा, तेनो उपदेश, विचार करवो विगेरे विहार सदाकाळ करवा पूर्वक भावि मनुष्योना कल्याणमाटे श्रीजिकृत ग्रंथनिर्माण संकल्पने उत्तेजन आप्युं.

सत्संगिजीवन के जे सत्संगिओना जीवनरूप छे जेनो अपार महिमा तेना माहात्म्यमां वर्णव्यों छे, तेनुं पारायण सं. १९३६ मां दुर्गपुरमां कराव्युं. फरीथी राजकोटमां शेठ लक्ष्मणदास यजमानद्वारा स. पु. ब्र. अनन्तानंदजी तथा स. पु. रघुवीरचरणदासपासे कराव्युं तेमज वडतालमां स. पु. ब्र. बालकृष्णानंदजी पासे करावीने सत्संगसमाजने जीवन दान आपी श्रीजिप्रवर्तित जपयज्ञनी विवृति करी.

जुनागढना मंदिर उपर कळश चडाव्या, धोलेरामां [illegible] जग्यो उपर बेटक करावी तेमां चरणारविंद पधराव्यां, सुरतना मंदिरमां श्रीधर्म भक्ति घनश्याम महाराजनी प्रतिष्ठा करी, भरुचमां श्रीधर्मभक्ति वासुदेवनी प्रतिष्ठा करी. एवी रीते घणे स्थळे देवस्थानो बंधावी तेमां श्रीजिनी मूर्तियो स्थापी भावि मनुष्योना श्रेयमाटे श्रीजिकृत मंदिर निर्माण संकल्पने उत्तेजन आप्युं. गढडामां लक्ष्मीबागमां श्रीजिना देहोत्तरसंस्कार स्थान उपर थएला सुशोभित मंदिरमां श्रीजिमहाराज तथा इच्छाराम तथा रघुवीरजी महाराजनी मूर्तिओनी प्रतिष्ठा करी. आ प्रतिष्ठोत्सव अनुपम, अभूतपूर्व अननुभूतपूर्व प्रशंसनीय अवर्णनीय अने सर्वदा अनुस्मरणीय थयो हतो.

सं. १९४२ मां माणेजना पटेल मुळजीभाइने उपदेश करी तेमनी पासे वडतालमां मोटो विष्णुयाग कराव्यो. तथा राजकोटमां मीस्त्री लक्ष्मणदासपासे यज्ञ कराव्यो. तथा साधीमां शिवलालभाइ पासे तथा खेडासा पिंपळीमां पटेल हरिभाइ पासे तुळसीविवाहनो महोत्सव कराव्यो.

वडतालमां पितामह श्रीरघुवीराचार्य अने पोताना पिताश्री भगवत्प्रसादाचार्य महाराजना देहोत्तर संस्कारना स्थान उपर तेमना स्मरणार्थे सुशोभित मंदिर कराव्युं.

रोगार्तनी परिचर्यामां महापुण्य जाणीने तेमनी सारी सगवडता माटे पृथक् ईस्पीताळ बंधाव्युं. अने मांदाओनी दवा विगेरेनी अनुकूळता करवानो अपूर्ण रहेलो संकल्प पुत्रद्वारा सफलित थएलो जोवामां आवेछे.

अनाथ अबळाओना धर्मादिकनुं परिरक्षण थाय तेवा स्थाननी सगवड माटे लींबडावाळा वंढामां वासण सुतारनुं घर के जे घणुं प्रसादिनुं हतुं ते टेकाणे एक विशाल हवेली करावीने अबळानोने आश्रय आप्यो.

छेवटमां श्रीजिएज खोदावेली अने उत्तरोत्तर आचार्योए सुधारेली गोमती सरोवरनुं राजुलाथी सुदृढ पाषाणो मंगावी घणो वित्तव्यय तथा आयास लइने चिरकाळसुधी दृढ रहेवामाटे अपूर्व अद्भुत अनुपम विश्वकर्माने पण विस्मय करनारुं सुशोभित बांधकाम कराव्युं एवी रीते तेमणे घणे स्थळे अनेक स्मरणीय इष्टकर्मो अने पूर्तकर्मो कर्यां.

श्रीजिनी प्रसादभूत दिव्य अमूल्य वस्तुओनो अपार महिमा जाणीने तेने माटे महेनत लइने केटलोक वित्तव्यय करीने, कोइ स्थळे निग्रहानुग्रह करीने पण मोटो संग्रह कर्यो आ अवसरमां केटलाक अल्पज्ञ अर्थीओ तेमनी उक्त प्रवृत्तिमां गुणग्राही न हता

पण पाछळथी तेनुं स्वरूप जाणवाथी तेमज प्रत्यक्ष जोवाथी गुणग्राही थया हता. दिव्य वस्तुओनो संग्रह सुरक्षित रहेवामाटे एक भव्य सारा स्थाननी गोठवणी करवानो अवशेष रहेलो संकल्प पुत्रद्वारा अक्षरभुवन नामथी सुफलित थयो प्रत्यक्ष जोवायछे आ तेमनी सुकृति प्रथम नंबरे सर्व कोइने संस्मरणीय अने प्रशंनीय थइ पडी छे.

गादीनसीन थया पछी उपदेशमाटे देशोदेशमां करेला विचरणनुं सालवार वर्णन—

पोते संप्रदायनी अभिवृद्धि माटे विद्वान् शास्त्रीओ संतो ब्रह्मचारीओ अने पार्षदोने साथे लइने आश्रितोने दर्शन, पूजन, आलाप उपदेशादिक आपीने कृतार्थ करवा कष्ट सहन करीने पण अनेक देशमां विचरता हता. सं. १९३६ मां गढपुरमां सत्संगिजीवननुं पारायण करावी, हरिजनोने कथामृतनुं पान करावी भावनगर पधारी त्यांना भक्तोने दर्शनादिथी प्रसन्नमन कर्या. सं. १९३७ मां नडीयाद विगेरे गामोमां विचरी, साधीमां पधारी तुलसीविवाहनो महोत्सव करावी दर्शनादिथी भक्तोने प्रसन्न कर्या. सं. १९३८ मां राजाना आमंत्रणथी वडोदरा पधारी त्यांना राजाथकी राजसन्मान पामी हरिजनोने प्रहर्षित करी, काठीयावाडमां राजकोट पधारी, त्यांथी लोधिका, मेंगणी, गोंडळ थइ जुनागढ पधारी त्यांना मंदिर उपर कळश स्थापननो महोत्सव करी, सरवार देशमां पधारी त्यांथी पाछा आवी, शरद पूर्णिमानो महोत्सव धोळेरामां करी बेठकमां चरणारविंद पधराव्यां. सं. १९३९ मां सुरतना एक मंदिरमां मूर्तिप्रतिष्ठामख करीने त्यांना प्रेमी हरिजनोने दर्शनादि आपी प्रसन्न करी, पाछा वडताल आवी पोताना पितामह अने पिताना देहोत्सर्ग स्नान उपर देवळ बंधाव्युं. सं. १९४० मां बन्ने समैया वडतालमां कर्या अने वसो विगेरे गामोमां फरी जुनागढ पधार्या. सं. १९४१ मां अमराखाचर मांदा होवाथी तेमने दर्शनादि दानथी कृतकृत्य करवा गढडा पधार्या. सं. १९४२ मां माणेजना पटेल पासे विष्णुयाग करावी तेमनी घणी सेवा स्वीकारी तेमने राजी करी पछी खंभात, धोळेरा, सारंगपुर, गढडा पीठवडी पधारी त्यांना हरिजनोने उपदेशामृत पाइने प्रमुदित कर्या. सं. १९४३ मां कार्तिक समैयो वडतालमां करी नगर देशमां विचर्या. त्यांथी जुनागढ पधारी पुष्पदोलोत्सव कर्यो. सं. १९४४ मां लॉर्ड रे मुंबईना गवर्नरसाहेब वडतालमां दर्शनार्थे आवेला तेमनुं योग्य सन्मान करी पछी जुनागढ थइ पंचतीर्थी करीने माणावदर थइ लोज मांगरोळ विचर्या. सं. १९४५ मां राजकोटमां मीस्त्री लक्ष्मण पासे मोटो यज्ञ करावी पाछा वडताल आवी, हिंदुस्थान जइ फरीथी लग्न करी पाछा आवी, सुरत मुंबई पधारी त्यांना हरिजनोने महासुख आप्युं. सं. १९४६ मां कानम देशने विचरी पवित्र करी, आचार्य श्रीकेशवप्रसादजी महाराज मांदा होवाथी अमदावाद जोवा पधार्या. सं. १९४७ मां बन्ने समैया वडताल कर्या अने शिवलालभाना आग्रहथी साधी पधारी तेमने महानंद आप्यो. सं. १९४८ मां सुरत पधार्या. पोताने शरीरे विशेष मंदवाड थयो पण श्रीजिए रक्षा करी. सं. १९४९ मां कार्तिक समैयो वड-

तालमां करी वळा विगेरे गामोमां विचरी उना थइ बाबरीयावाड देशमां विचरी त्यांना भाविक भोळा जनोने दर्शनादिक महासुख आपी. गढडा पधारी त्यां लक्ष्मीबागमां मूर्तिप्रतिष्ठानो महोत्सव करी धोळेरा थइ वडताल पधार्या. तेज वर्षना चैत्री समैया पछी राजकोट पधारी सत्संगिजीवननुं पारायण करावी त्यांना हरिजनोनी सेवा स्वीकारी तेमने बहु राजी करी वळतां मूळीमां देवदर्शन करी वडताल पधारी, सत्संगिजीवननुं पारायण करावी सर्वने कथामृत पान कराव्युं. संवत् १९५० मां सुरत तथा वडोदरा पधार्या. चरोत्तरमांना गामोमां फर्या अने पछी गढडा जुनागढ पधार्या. सं. १९५१ मां कार्तिक समैया पछी हिंदुस्थान जइने त्यांथी पाछा आवी खेडासा पींपळीमां पटेल पासे तुलसीविवाहनो महोत्सव करी, ठासरा पधारी त्यांना हरिजनोने हर्ष पमाडी आणंद, सुरत अने गढडे पधार्या. सं. १९५२ मां भरुचमां उगमणा एक मंदिरमां मूर्तिप्रतिष्ठा करी जंबुसर विगेरे स्थळमां विचरी सुरत पधार्या. सं. १९५३ मां सलाड रुंवाद विगेरे कानमदेशमां विचरी तेने कृतार्थ करी पाछा वडताल पधारी धोलेरा थई राजकोट पधारी जुनागढना ब्रह्मचारी शांतानंदजी पासे सभामां व्याख्यान करावी ते सांभळी पोते प्रसन्न थया. त्यांथी लोधिका, मेंगणी, गोंडळ थइ जुनागढ पधार्या. सं. १९५४ मां कार्तिक समैया पछी खंभात, पेटलाद, सोजित्रा थइ उमरेठ पधारी त्यांना हरिभक्तोने राजी करी पीज, महेमदावाद, महुधा, खेडा विगेरे गामोमां फरी पाछा वडताल आवी त्यांथी धोलेरा भीमनाथ सारंगपुर थइ वळे पधार्या. त्यांना राजा बखतसिंहजीए करेलुं राजसन्मान स्वीकारी तेमने वसंतपंचमीनो उत्सव करी उत्सव आपीने त्यांथी उमराळा गोपनाथ थई महुवा पधारी त्यांना वैष्णवोने पोते उपदेश आपी अपावीने प्रसन्न मन करीने त्यांथी वळतां गढडा पधारी त्यां रामनवमीनो समैयो करी सारंगपुर धोळेरा थइ चैत्रि पूर्णिमानो समैयो वडतालमां कर्यो.

उपर प्रमाणे आचार्यपद अलंकृत करीने पाठशाला स्थापी सद्विद्यानुं स्थिर दान आपी, अनेक संस्कृत प्राकृत ग्रंथो रचावी सत्संप्रदायनी पुष्टि करी, अनेक मंदिरो करावी श्रीजिनी मूर्तियो स्थापी सर्वने ध्यानावलंब आपी, बीजां अनेक सत्संगोपयोगी इष्टापूर्त कर्म करी, अनेक देशोमां विचरी हरिजनोने उपदेशामृतनुं पान करावी, सर्वने संतुष्ट करी सर्व कोइनी चित्तवृत्तिने पोतामां आकर्षित करी आचार्य पदवीनी चरितार्थता करी.

उपर प्रमाणे सर्वार्थ करी कृतकृत्य थइ, सं. १९५५ मां अनावृष्टिने लीधे लोको उपर दयावशात् दीलगीर थइ, शिक्षापत्र्युक्त श्रीजि आज्ञानुं अनुस्मरण करी गरीबोने अन्नादिक आपवा लाग्या. श्रावण मासमां मंदवाडनो उपक्रम थतां वधवा लाग्यो, वैद्य [illegible] उपायो कर्या छतां आराम नहि जणायाथी "वैद्यो नारायणो हरिः" एम जाणी, सर्वथी वैराग्य पामी, आसन्न अवसान जाणीने, सुप्रतिष्ठित सद्गुरुओ विगेरे त्यागी गृहस्थोने सत्संगनी भलामण करी, पोते अप्रज होवाथी पोताना काका नारायणदत्तना

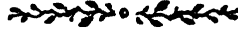
चिरंजीवी लक्ष्मीप्रसादजीने स्वस्थानें बेसाडवानी व्यवस्था करी, अवशेष रहेलां कार्यो ([illegible] वस्तुओना संग्रहमाटें सारुं स्थान करावबुं, अपूर्ण गोमती बांधकामने पूर्ण करावबुं, अपूर्ण आचार्योदय पूर्ण करावबो, हरिलीलामृत छपावबो विगेरे) करावानी पण भलामण करी, तेमां पत्नीयोने पण सहायभूत रहेवानुं कहीने, पोते कृतार्थ थइ "अन्ते नारायणस्मृति" उपयोगी जाणी श्रीजिनी मूर्तिमां संलग्न थइ सं. १९५५ ना भादरवा शुदी ८ अष्टमीने दिवसे रात्रिना आठ वागतां क्षणिक भौतिक देहनो त्याग करी अक्षरनिवासी थया.

पोते विद्याविहारि अने विद्वानोने लाड लडावनारा हता, आचार्यपदने शोभाडणारा शमादिक सर्व सद्गुणो तेमनामां हता. संप्रदायना तथा बीजा आध्यात्मिक ग्रंथोनो सिद्धान्तार्थ समझावानी अने उपदेश करवानी बुद्धिशक्ति पूर्व भवनी हती. स्मरणशक्ति तो एवी अनुपम अन्य दुर्लभ ऐश्वरी हती के कोइने एक वार जोयो होय के तेनुं नाम जाण्युं होय तो घणा वर्षो वीती गयां छतां तेनी विस्मृति न थतां तेनुं तेतें समये प्रत्यभिज्ञान थतुं जेथी घणा लोको पण चकित थता हता, वाणीनी मधुरता अने प्रगल्भता सर्व कोईने आकर्षण करनारी अलौकिक हती. स्वभाव एवो सुशील (सरल) अने मृदुल हतो के स्वपरिचयमां कोइनें कशो भय कें संकोच के अंतराय रहतो नहि, तेमनामां दयालुता अनें उदारता अदोष अव्याज अने अविभागी [illegible] हती. तेमनामां सदा अद्रोहवृत्ति अने सत्त्वप्रवृत्ति हती. पोतानुं जीवन सादुं विरज अने सत्संगीजीवन हतुं. क्षमाशक्ति पण सुदृढ हती के घणीवार अकारण आक्षेपो अने विक्षेपों आव्या छतां चलित थइ न हती, सौजन्य, दाक्षिण्य, लावण्य विगेरे पण असाधारण आदरणीय अनें आदर्शरूप हता. शरीरे सहज पुष्ट अने श्याम हता. सर्व अवयवो अभिमत अनुरूप रमणीय हता.

लि. शास्त्री हरिजीवनदास, वडताल.

श्रीस्वामिनारायणो विजयतेतराम् ।

यत्सङ्कल्पात्तपति तपनो वाति वातः समिन्धे
वह्निर्धत्ते धरणिरुदधिर्लङ्घते नैव वेलाम् ।
सोऽयं श्रीमान् निखिलजगतामन्तरात्माऽवतीर्णो
धर्मं रक्षन् दिशतु कुशलं स्वामिनारायणोऽग्रम् ॥ १ ॥

विज्ञप्तिः—

आ हरिलीलामृत ग्रन्थ अमृतमूर्ति श्रीहरिना कर्णामृत लीलामृतथी भरपुर छे. आ लीलामृत क्षीरसागरमांथी काढेला अमृतनी पेठे समस्त शास्त्ररूपी दुग्धाब्धिना मध्यभागमांथी दैवी जीवोने अजरामर करवा प्राकृतभाषामां अमरमूर्ति श्रीविहारिलालजी महाराजे उद्धार करेलुं छे.

आ लीलामृतनी उत्पत्ति, एवी छे के—एक समये वडतालमां सभामंडपमां रामनवमीने दिवसे थएली मोटी सभामां ग्रन्थकर्ता आचार्यश्री विराजमान थया हता. भाविक भक्तोए सभामांज एवी प्रार्थना करीके श्रीहरिनी लीळाना घणा ग्रन्थो छे पण गीर्वाण वाणीमां गुंथाएला होवाथी तेने जाणनाराज लाभ लइ शके पण बीजाओ लाभ लइ शके नहि. जेम पेटीमां मिष्ट फळो भरीने पछी तेने तालुं वासीने आगळ मुके पण जो कुंचिदार न होय तो कोइने फळ मळी शके नहि तेम कोइ भणेला वांचीने कहे तोज बीजाओने लाभ मळे, जो प्राकृत वाणीमां ग्रंथ होय तो सर्वने लाभ थाय. गीर्वाण वाणी मूळने ठेकाणे छे अने देशीवाणी डाळीयोने ठेकाणे छे. वृक्षनां मूळ धूळमां होय छे अने मिष्ट फळ फुल तो डाळीयोमां होय छे आवो प्राकृत भाषामां विशेष पण छे. माटे सर्वनी सुलभता माटे प्राकृत ग्रंथ करो. (आ एक अपूर्वता छे) विशेषमां पुनः प्रार्थना करी के श्रीजिनां अनेक उपयोगी चमत्कारी लीळाख्यानो विस्तार भयथी के बीजा कोइ कारणोथी ग्रंथोमां नहि लखाएलां अप्रसिद्ध श्रीजिना सहानुयायि परम वृद्ध भक्तोना जाणवामां छे. आ वृद्धो धाममां गया पछी ते लीळाख्यानो अदर्श थशे माटे तेनो ग्रंथमां संग्रह करो (आ बीजी अपूर्वता छे.) वळी संप्रदायनी पुष्टि अने आचार्यनी आचार्यता पण ग्रंथ ग्रथनथीज छे. सर्व भक्तोनी उपरनी प्रार्थना अंगीकार करी पछी मोटा मोटा सद्गुरुओ विगेरेने बोलावी उक्त वात कही संभळावतां तेमणे पण प्रहर्षथी प्रोत्साहन आप्युं. त्यार पछी पोते देशो देशमांथी संत हरिजनो द्वारा अपूर्व लीळाख्यानोनो संग्रह करी आ ग्रंथ रच्यो.

आ ग्रंथमां परब्रह्म परमात्मा पुरुषोत्तम स्वेष्टदेव श्रीहरिनां आविर्भावथी अन्तर्धान सुधीनां असाधारण अलौकिक अद्भुत ऐश्वर्यभरेलां अप्राकृत अनेक विचित्र चरित्रोनुं संपूर्णपणे विस्तारथी संकोच विना सरस वर्णन प्रधानपणे करेलुं छे तेथी आनुं '**हरिलीलामृत**' एवुं सार्थक नाम

रास्युं छे. प्रसंगे प्रसंगे वेदार्थ, वेदान्तार्थ, स्मृत्यर्थ, पुराणार्थ अने नीत्यर्थ विगेरे सर्वोपयोगी सर्व शास्त्रार्थ वर्णव्यो छे एटले वेदादिकनो दुर्बोध अर्थ प्राकृतभाषामां सुबोध कर्यो छे. तेमां पण एक मोक्षमांज उपयोग थाय तेवां स्वधर्म, आत्मज्ञान, वैराग्य, भक्ति तेमज तदुपयोगी सर्व सरल साधनो वर्णव्यां छे. विशेषपणे स्वेष्टदेवनुं परतरत्व अने तेमनी प्रत्यक्ष भक्तिनो महिमा वर्णव्योछे.

आ ग्रन्थनी कविता अन्यत्र अदृष्ट शब्दसौष्ठव, अर्थगौरव अने पदलालित्यवाळी होइने गुर्जर भाषाना भूषणरूप छे. अने अनेकविध अद्भुत आकर्षक अलंकारो अने दृष्टान्तोथी अलंकृत छे. विविध विचित्र छंद प्रबन्ध वृत्त विगेरेना निवेशथी श्रोता वक्ताने समधिक आनन्द आपनारी होइने सर्वने अतिशय आदरणीय छे.

आ ग्रन्थना १० दश कळश छे अने ३३२ विश्राम छे. ग्रन्थोत्पत्ति, प्रत्येक कळशनो संक्षेपार्थ, तात्पर्यार्थ अने फळेच्छा विगेरे पोतेज प्रस्तावनामां बताव्यां छे. आवो सर्वोत्तम सर्वोपयोगी ग्रंथ थोडा समयमां तैयार करी सभामां सुस्वरवाळा ज्ञाता वक्ता पासे केटलीक वार वंचाव्यो. जेने सांभळीने सर्व जनो प्रसन्न थइ ग्रंथनी प्रशंसा करवा लाग्या.

एवी रीते ग्रंथ कर्यो पण तेनी विशेष कोपी नहि संभवित होवाथी तेनो लाभ सर्वने नहि मळी शके एम जाणीने छपावानो संकल्प कर्यो, परंतु दुर्दैवे तेमां अंतराय आवतां छपावानी भलामण करी अक्षरनिवासी थया. पाछळथी तेमना स्थाने विराजेला श्रीलक्ष्मीप्रसादजी महाराजे सद्विद्वानो पासे शोधावी सारा प्रेसमां छपावी तेमनो संकल्प सुफलित कर्यो.

आ ग्रन्थनी प्रसिद्धि थतां तेना रसज्ञोनी मागणी दिन प्रतिदिन वधी जतां थोडा वर्षमां पुस्तको खपी जतां मळवां दुर्लभ थयां, थोडा दिवस दुर्लभ अवस्थामां जतां ध. धु. आचार्यश्री **श्रीपतिप्रसादजिमहाराजे** आ पुस्तक छपावी तैयार कराव्युं, प्रथमावृत्तिमां पदच्छेद (शब्दो छुटा) नहि पाडेला होवाथी वांचनाराने श्रम अने क्लेश आवतो हतो ते पण आ आवृत्तिमां शब्दोने छुटा पाडीने दूर कर्यो छे. विस्तारथी वि[illegible]का आपी छे. ग्रंथ कर्तानुं जीवन चरित्र यथालब्ध यथाश्रुत तेमनी सुशोभित छबी साथे आप्युं छे. तथा ग्रन्थ प्रतिपाद्य परमेश्वर श्रीहरिनी रमणीय सभोपवेशवाळी छबी आपी छे. ग्रंथ विशाळ होवाथी बे भाग कर्या छे पुस्तक बहु विपुळ न थाय माटे सहज मोटी साइझमां अने सहज नाना टाइपमां लीधुं छे सारा प्रेसमां सारा कागळ, टाइप, बार्डर, बॉयडींग, छबीओ विगेरेथी सर्वोत्तम काम कराव्युं छे. ते तो जोवा उपरथी जणाशे. आ पुस्तकने शोधवामां कांइक दृष्टिदोष थयो होय तो सुधारी वांचवानी विनंति छे.

लि. हरिजीवनदास शास्त्री.

श्रीस्वामिनारायणो विजयतेतराम् ।

विषयानुक्रमणिका ।

—:०:—

कळश १ पहेलो.

ग्रंथोत्पत्ति, गोंडळना राजाओनुं आख्यान. वृत्तपुरी वर्णन.

कळश २ बीजो.

बाळलीला वर्णन.

कळश ३ त्रीजो.

मांगरोळवासपर्यन्त वनवासवर्णन.

गुरुनुं राजाद्वारा करावेलुं मानखंडन तथा त्यांथी बुटोल पत्तनमां आवेला श्रीहरिए तेना राजा महादत्तनो तथा तेनी भगिनी मैयानो करेलो मोक्ष. ५

महावनमां थइ गोपाळयोगीने दर्शनादिथी कृतार्थ करी, आदिवाराह थइ, एक खाखीनी जमात भेळा चालतां आवेला गामना राजाना पेटनुं दरद मटाडी तेने सुबोध आपी ते राजाए केदमां पूरेला भेखधारीओनी करावेली मुक्ति तथा वंगदेशमां सीरपुर पधारवुं. ६

सीरपुरमां सिद्धवल्लभराजा, गोपाळदास सेवक अने एक तैलंगी विप्रनुं कार्य करी, सिद्धोने साथे लइ कामाक्षी पासे आवेला एक गामना वामी अभिमानी पिबैकनो पराभव करी, नवलखा पर्वतमां रहेला नव लाख योगिओने अनेक रूप धारी एक साथे मळीने तेमने कृतार्थ करी तेमनी स्तुति सांभळी, त्यांथी बाळवा कुंड गंगासागर संगम थइ कपिलाश्रममां कपिलमुनिए असुरथी पीडा पामेली पृथ्वीए करेलो पोकार सांभळी ध्यानमां बेठेला श्रीहरिनी करेली स्तुति. ७

आगळ चालतां आवेला एक गाममां मळेला जयरामदास (जिज्ञासानंद) ने दिव्य चरित्र बतावी पाछळथी भेगा थएला जयरामदासनी साथे पुरुषोत्तमपुरीमां श्रीजिनुं पधारवुं. ८

पुरुषोत्तम पुरीमां असुरोनो परस्पर संहार करावी, पुरीमां भावि थनार कहीने, आगळ चालतां आवेला एक राजमां राजाने दैवी आसुरी जीवनी व्यक्तिनो बोध आपी तेने स्वज्ञान आपी, त्यांज आवेला वेरागी पासे राजाए शालग्राम मागतां नहि आपवाथी श्रीहरिए जयरामदासपासे मगावतां तेने पण नहि आपवाथी बधा शालग्रामनुं गंडकी नदीमां जवा रूप श्रीहरिनुं अद्भुत चरित्र तथा ते राजाए करेलो बे हजार असुरनो संहार विगेरे. ९

प्रसंगात् जयरामदासनुं जिज्ञासानंद मुनि थवानुं आख्यान. १०

त्यांथी आगळ चालतां आदिकूर्म थइ मानसपुरमां सत्रधर्मा राजानो मोक्ष करी, ते द्वारा असुर संहार करी, तैलंग देशमां वेंकटाद्रि थइ वनमां मळेला राक्षसने पूर्व भवनुं ज्ञान आपी तेनी प्रार्थनाथी राक्षस देह छोडावी जेतपुरमां रताबलीया नामे जन्म आपी भक्ति करावी करेलो मोक्ष विगेरे. ११

आगळ चालतां मळेला कृतघ्नी सेवकरामनुं आख्यान, तथा कांचीपुरी, श्रीरंग, सेतुबंध रामेश्वर, सुंदरराज थइ वचमां आवेला वनमां थएलो शिवपार्वतीनो मेळाप, तथा मळेला एक खळ गुरुना गुणनुं वर्णन विगेरे. १२

दुधाधारीना आख्यान प्रसंगे श्रीहरिए कहेला सद्गुरु असद्गुरुना गुणनुं वर्णन. १३

भूतपुरी, कुमारिका क्षेत्र. पद्मनाभ, जनार्दन, आदिकेशव, मलयाचळ, साक्षीगोपाळ किष्किंधा, पंपासरोवर पंढरपुर जनावाद, बुरानपुर, मालेगाम दंडकारण्य, नासक त्र्यंबक थइ तापी नर्मदा उतरी श्रीहरिनुं महीनदी प्रत्ये आववुं. १४

मही कांठे श्रीजिने मळेला नावलीना पटेल लालदासना प्रसंगथी तेमना पुत्र कसीयाभाइनुं कहेलुं आख्यान. तथा तेमने कुसंग दोषथी अभिमत थएला अद्वैतमतनुं भगवदानंदमुनिए करेलुं खंडन विगेरे. १५

प्रसंगात् नावलीमां श्रीरघुवीरजीनी संतो साथे थएली पधरामणीनुं वर्णन तथा तेमणे त्यागीओ पासे रेशमी पाटीयोनो त्याग कराव्यानुं वर्णन विगेरे. १६

बामणगाम, डाकोर उमरेठ वडताल थइ बोचासण खंभात थइ श्रीहरिनी बुधेजमां पधरामणी. १७

त्यांथी गोराडमां बीजल कोळीने अद्भुत दिव्य चरित्र बतावी, वड थइ मार्गमां चालतां मळेला मत्सीमार कावा कोळीने अद्भुत चरित्र बतावी, धोलेरा पधारवुं. १८

त्यांथी वागड, भीमनाथ, बळवारा, सीहोर, भावनगर थइ कुकडमां भगवत्सिंह राजाने आपेलां दर्शन. १९

प्रसंगात् मुक्त भगवत्सिंहनुं श्रीहरिप्रदर्शित प्रतापगर्भित कहेलुं आख्यान. २०

दियोर पधारेला श्रीहरिना उपदेशथी आश्रित थएला भावसार मुळजीभक्तनुं प्रसंगात् कहेलुं आख्यान. २१

त्यांथी नाना गोपनाथ, पिपरला, तळाजा गोपनाथ थइ महुवा पधारवुं. तथा त्यांना शेठ पितांबरनुं आख्यान. २२

त्यांथी पिपावाव्य थइ धातरडी नदीने कांठे तमराना वृक्षतळे आत्मानंद मुनिना करेला उत्तर संस्कारनुं स्थान जोइने शीमर गाम पधारी त्यांना लोभमूर्ति वाणीयाने श्रीजिए आपेलो उपदेश. २३

त्यांथी तुळसीशाम, गुप्तप्रयाग, उना थइ लोढवामां बाइ लखुने मळी तेने उपदेश आपी तेथकी आत्मानंदमुनि तथा रामानंदमुनि विगेरेनुं पूर्व वृत्तांत सांभळी प्रभास थइ जुनागढ पधार्या. २४

कळश ४ चोथो.

श्रीहरिनां अद्भुत चरित्रो. महादीक्षा तथा पट्टाभिषेक विधि.

स्वामीए जेतपुरमां श्रीहरिने करेला पट्टाभिषेकना प्रारंभनुं वर्णन. तथा मंडपारंभनुं वर्णन तथा पट्टाभिषेक उपर आवेला हरिजन संघनुं वर्णन. तथा पट्टाभिषेकनी क्रियानुं वर्णन. तथा ते उपर आवेला ब्रह्मादि देवताओए करेली स्तुति. तथा ते समये देवताओए अर्पण करेली भेट सामग्री. तथा ते समये हरिजनोए अर्पण करेली भेट सामग्री. तथा पट्टाभिषेकमां तनमन धन सर्वस्वनी भेट अर्पण करनारा मोडा गामना रजपुत मोटाभाई (सच्चिदानंदमुनि) ना आख्यानप्रसंगथी मुनिए श्रीजिनी आज्ञा नहि छतां वृष्टि करावेली तेनी कथा. तथा पट्टाभिषेकमां थएला ब्रह्मभोजनुं वर्णन. तथा ते उपर आवेला सर्व कोइ जनोने करावेला भोजननुं वर्णन विगेरे. २०–३०

कृतकृत्य थएला रामानंदस्वामीनुं फरेणीमां अंतर्धान. ३१

कळश ५ पांचमो.

वर्णाश्रमधर्मवर्णन, सोरठमां विचरण, मगनीरामनुं आख्यान. जनोने धामदर्शन, ब्रह्मभोजन.

श्रीजिए रामानंदस्वामीनी उत्तरक्रिया कर्या पछी चौदमाने दिवसे थएली मोटी सभामां आश्रितोने करेलो शोळ संस्कारोना विवेचन साथे वर्णना सामान्य विशेष धर्मनो तथा चार आश्रमोना विशेष धर्मोनो उपदेश. १–२

शितळदास (व्यापकानंदमुनि) नुं आख्यान तथा प्रसंगात कहेलो स्वामिनारायण नामनो महिमा. ३

मुक्तानन्द मुनिने रामानंदस्वामीना विरही जनोने बोध आपवा भुजनगर मोकली पोते धोराजी पधारी स्वैश्वर्यथी स्वर्ग नरक बतावी नास्तिकोनो करेलो पराजय. ४

रामानंदना विरही जनोने उपदेश करवा सोरठमां समाधि विगेरे ऐश्वर्य बतावा पूर्वक विचरण करतां पीपळाणामां आवी संघाइना वडमां रहेला अनेक भूतोनो स्वनामश्रवणथी करेलो मोक्ष तथा जुनागढना जमादारने करावेली समाधि. ५

अगत्राइमां श्रीजिए भीमभाइना संकल्पथी लाखो कीडीओनो करेलो मोक्ष तथा श्रीजिनी आज्ञाथी भूमापुरुष पासे गएला व्यापकानंदमुनिनुं तेमणे करेलुं सन्मान तथा भीमभाइनी प्रार्थनाथी स्वरूपानन्दमुनिने यमपुरीमां मोकली स्वामिनारायण नाम संभळावी करेलो नारकीनो उद्धार तथा त्यांथी मांगरोळमां पधारवुं. ६

त्यांथी राजाना भावथी माणावदर पधारेला श्रीहरिए करेलो फुलदोळनो उत्सव. उपाधिखोर रघुनाथदासने युक्तिथी गुजरातमां मोकलवुं. त्यांथी पिपळाणा थइ पाछा मांगरोळ पधारी वाव्य खोदावी तेना पूर्तकर्ममां विप्रोने आपेलां विष्णुरूपे दर्शन तथा मतवादीओने तेमना तेमना इष्टदेवरूपे आपेलां दर्शन विगेरे. ७

रघुनाथदासे करेली उपाधि शमावा रामदासने गुजरात मोकल्या. तथा मांगरोळमां आवेला देवीना भक्त मगनीराम (अद्वैतानंदमुनि) नुं आख्यान. ८–९

मांगरोळमां तथा काळवाणीमां श्रीजिए बतावेलो समाधि विगेरे ऐश्वर्यप्रताप. १०

लोजमां पधारेला श्रीहरिए करेलो अन्नकूटनो उत्सव, तथा त्यां आवेला दिवबंदरना वाणीया (प्रभानंदमुनि) नो इतिहास, तथा वासनाथी सर्पनो कणो थएला शीतळदासनुं आख्यान. ११

काळवाणीमां श्रीजिए करेलो प्रबोधनीनो उत्सव तथा हरबाई वालबाईने बोध नहि मानवाथी विमुख कर्यां. १२

आखा पिपळाणा बन्ने गामोमां एक साथेज संत विगेरे साथे बे रूप धारी श्रीजिए करेलुं विचरण तथा ओझत नदीने कांठे छ मास सुधी ब्रह्मभोज साथे करेला विष्णुयागनुं वर्णन. १३

श्रीहरिए मेघपुर पधारी फरीथी सदाव्रतनी करेली प्रवृत्ति, तथा सदाव्रत आपवा रहेला साधुओ उपर क्षमा राखवानो लखेलो पत्र तथा देणदार विप्रनी करेली पीडा निवृत्ति तथा माणावदर थइ भाडेर पधारी त्यां करेला कपिला छठ दीपोत्सव अन्नकूट विगेरे उत्सवो. १४

त्यांथी मोंडा थइ अलैयामां पधारेला श्रीहरिनी समीपे अमदावादथी रामदासभाइए रघुनाथदासनी उपाधिनो पत्र लइ मोकलेला हरिजनो मळतां कच्छ देशमां न जतां पाछा वळी बंधिए आवी त्यां परीक्षा माटे सुंदरजी सुतार तथा डोसा वाणीयाने साधु थइ काशीए जवानुं कही. तेमने पाछा बोलाव्या विगेरे. १५

कळश ६ छठो.

दुर्गपुरमां निवास, गुजरात, भाल, काठीयावाड, सोरठ, हालार, तथा कच्छ विचरण,

त्यांथी गोराड कुंडळ कारीयाणी थइ गढडा पधार्या. सभामां अलभ्य अक्षरधामाधिपति भगवान मनुष्य जन्म धारी सुलभ थाय छे तोपण तेनो लाभ लेता नथी ते उपर कहेलुं एक सुलभ राजानुं आख्यान. तथा सदापराधी जीवोने निष्कपट माफी मागवाथी थएली ईश्वरकृपाथीज मुक्ति मेळववानी कहेता ते उपर बीजुं राजानुं कहेलुं दृष्टांत तथा अगत्राइमां जन्माष्टमी उत्सव करी पाछा आव्या विगेरे. १०

गढडामां रही श्रीहरिए शुकानन्दमुनि पासे हरिजनो उपर चौद लोकना वर्णन साथे भूद्वीपना खण्डादि वर्णन करवा पूर्वक भरतखंडनी श्रेष्ठता वर्णवी तेमां मनुष्य जन्मनी दुर्लभता वर्णवी तेनाथी मोक्ष कार्य करी लेवानो लखावेलो औपदेशिक पत्र. तथा ते प्रसंगमाज वर्णवेलुं युगोनुं परिमाण तथा चार प्रलयोनुं निरूपण ११–१२

अनेक देशमां फरीने आवेला संतोए पोताने धांगध्रा विगेरे स्थळे थएला उपद्रवनुं श्रीजि आगळ करेलुं वर्णन तथा श्रीजिकृत तेमनी सांत्वना. १३

गढडाथी पीपरडी नडाळा थइ सरधार पधारी त्यांना वाणीयानी डोसीने बतावेलो मांकडना मोक्षरूप चमत्कार तथा बोदा कमानगरनुं आख्यान. त्यांथी बंधिया पधारी त्यां आत्मानंदे पुछेला प्रश्ननो करेलो उत्तर. १४

त्यांथी गोंडळ थइ मेवासामां ब्रह्मानन्दमुनि साथे सत्संगि थवाना प्रश्नोत्तरो करी जेतपुरमां पधारी त्यां बे विप्र बाळकोने जनोइ आपी त्यांथी धोराजी पधारी करेलो पुष्पदोलोत्सव. १५

त्यांथी जुनागढ पधारी त्यांना भक्तोने आनंद आपी हरिनवमीनो महोत्सव कर्यो. तथा त्यां आवेला गांधर्वने समाधि करावी आश्चर्य बतावी साधु करी देवानन्द नाम पाडयुं. १६

जुनागढना राजा हामदखाने दरबारमां श्रीजिनी करेली पधरामणी तथा सन्मान तथा द्वेषिओए करावेली सभामां आवेला वादी नरसी पंड्यानो नित्यानन्दमुनिए करेलो पराजय. तथा अंबाशंकरनी पत्नी आउबाईने बतावेलो चमत्कार तथा वादिओनो करेलो पराजय तथा जेतपरना जीवा जोशीनी करेली सांत्वना तथा त्यांना जेठामेरने पोतानो संघ नहि लुंटवानी करेली भलामण विगेरे. १७–१८

त्यांथी सौराष्ट्र देशना गाममां विचरी दुर्गपुर आवी करेला अक्षयतृतीया भीम एकादशी विगेरे उत्सवो. १९

त्यांथी करीयाणा पधारी जीवा धाधलनी प्रार्थनाथी कालुभार नदीने कांठे वांसळी वादन विगेरे करेली लीळानुं वर्णन तथा काळा मकवाणाने जळमां तेना प्रेत पूर्वजो बतावी तेनी करेली मुक्ति. २०

त्यांथी फरता फरता श्रीजि भुजनगर पधार्या, सुंदरजीनुं मान उतारवा एक पत्रथीज मोटामोटा शेठ शाहुकार राजा विगेरेनुं साधु थइ भुजनगर आववुं तथा तेमनुं श्रीजिए करेलुं सन्मान विगेरे. २१

कच्छमां विचरता श्रीहरि मांडवीमां पधारी त्यांना वेदान्ती खेया क्षत्रीने वादविवादथी जीतिने तेने आश्रित करी संतोने अमदावाद फरवा मोकली पोते कच्छ हालार सौराष्ट्रमां विचरी गढडा पधार्या. २२–२३

राजानी प्रार्थनाथी राजकोट पधारी त्यांथी बीजा गामोमां विचरी दुर्गपुर पधारी श्रीहरिनवमीनो उत्सव कर्यो. २४

गढडाथी झींझावदर पहोचतां सीमाडामां मळेला बावानी अळैये खोली करेली ठगाइना प्रसंगे श्रीहरिए कहेलुं तृष्णानुं प्राबल्य तथा दील्लीना पठाणने श्रीहरिए बतावेलो चमत्कार तथा भक्तो साथे करेली मानुषी लीळा विगेरे. २५

श्रीहरिनुं कारीयाणी सारंगपुर नागडका लोया बोटाद विगेरे काठीयावाडना गामोमां विचरीने पाछुं गढडा पधारवुं. २६

रथयात्रा जन्माष्टमी गढडामां करी त्यांथी पाडासणना सरतानजी वडाळाना मेघोभाई खाभाना जेठीभाई अने कोकशीयाळीना हकाभाइ आ चार मित्रोने थएला सत्संगनुं वर्णन तथा पीपळीयामां पधारेला श्रीहरिनी समीपे आवेला हळवदना आठ विप्रोने थएला सत्संगनुं वर्णन तथा श्रीजिनुं त्यांथी कुंडळ पधारवुं. २७

श्रीहरिए कुंडळमां करेलां दिव्य चरित्रोनुं वर्णन. २८

कुंडळमां अमरा पटगरने त्यां पधारी करेली लीळा तथा त्यांथी सारंगपुर पधारी भरवाडण भक्तोनी करेली परीक्षा तथा त्यांथी बोटाद थइ गढपुर पधारी करेलो प्रबोधनीनो उत्सव विगेरे. २९

श्रीस्वामिनारायणो विजयतेतराम् ।

प्रस्तावना.

वसंततिलका—श्रीधर्मनंद सुखकंद हरे मुकुंद, वंदूं सदा तव विभो चरणारविंद । प्रस्तावना हरिलिलामृत ग्रंथकेरी, हुं आदरूं उर रती धरिने घणेरी ॥१॥
(हुं विहारिलालआचार्य श्रीहरिलीलामृत ग्रंथनी प्रस्तावना लखुंछुं)

प्रस्तावना, पीठिका अने उपोद्घात, एटलां प्रस्तावनानां नाम छे, तेमां ग्रंथनी उत्पत्ति, ग्रंथनी रचना, ग्रंथनुं तात्पर्य तथा ग्रंथ रचवानी फळेच्छा इत्यादिकनुं विवेचन होयछे.

आ ग्रंथनी उत्पत्ति एवी रीते थइछे के उद्धवनो अवतार एवा श्रीरामानंदस्वामी तेमणे श्रीउद्धवसम्प्रदायनी गादीना आचार्यनी पदवी श्रीसहजानंद स्वामीने संवत् १८५७ अढार सो ने सत्तावननी सालमां कारतक सुदि ११ ने दिवस जेतपर गाममां आपी, ते पदवी श्रीसहजानंदस्वामीए आचार्य श्रीअयोध्याप्रसादजीने तथा आचार्य श्रीरघुवीरजीने संवत् १८८२ अढार सो ने ब्याशीना कारतक शुदि ११ ने दिवस वरतालमां आपी. ते पदवी श्रीरघुवीरजी महाराजे संवत् १९१३ ओगणीसें तेरनी सालमां कारतक शुदि १५ ने दिवस भगवत्प्रसादजी महाराजने आपी. पछी संवत् १९३५ ओगणीसे पांत्रीशनी सालमां श्रावण वदि ८ ने दिवस श्रीभगवत्प्रसादजी महाराजे ते उद्धव संप्रदायना आचार्यनी पदवी मने आपी. त्यारपछी केटलाक दिवस वीत्ये केटला एक मोटा मोटा हरिभक्तोए अमने कह्युं के श्रीजीमहाराजना चरित्रना संस्कृतमां तथा व्रजभाषामां तथा गुजराती भाषामां घणा ग्रंथो थयाछे तोपण श्रीजीमहाजनी लीला अपार छे तेमांनी केटली एक लीळानी वातो वृद्ध साधुओ तथा हरिभक्तो करेछे ते वातो बधी एकठी करावीने, अमने बाई भाइ सौने समझण पडे एवी गुजराती भाषामां एक सारो ग्रन्थ आप रची आपो तो घणुं सारूं. ते कहेवुं सांभळीने में विचार कर्यो के संप्रदायसंबंधी ग्रन्थ रचवा ते आचार्यनुं मुख्य काम छे. पण प्राकृतभाषमां ग्रंथ रचवानुं कहेछे तो ते प्राकृतभाषामां ग्रंथ रचवानुं आचार्यनी पदवी धरावनारने योग्य छे के नहि ते विचारतां वेदनुं अंग जे पाणिनीयशिक्षा कहेवायछे तेना एक श्लोकनुं मने स्मरण थयुं. "त्रिषष्टिश्चतुःषष्टिर्वा वर्णाः संभवतो मताः । प्राकृते संस्कृते चापि स्वयं प्रोक्ताः स्वयंभुवाः " अर्थ—त्रेसठ अथवा चोसठ अक्षर संभवथी मानेला छे ते प्राकृतभाषानेविषे तथा संस्कृतने विषे पोते ब्रह्माये उच्चारण करेलाछे. ज्यारे ब्रह्माए प्राकृत भाषामां अक्षरोचार करेलाछे तो आचार्यने प्राकृत भाषा उच्चारण करवानी कांइ अडचण नथी. वळी श्रीमद्भागवतना एकादशस्कंधना सत्यावि-

शमा अध्यायमां कह्युं छे के—स्तवैरुच्चावचैः स्तोत्रैः पौराणैः प्राकृतैरपि। स्तुत्वा प्रसीद भगवन्निति वंदेत दंडवत् ॥२॥ अर्थ—उंचे स्वरे पुराणमां कहेलां स्तवनथी अथवा प्राकृत स्तोत्रथी पण परमेश्वरनी स्तुति करीने कहेवुं के हे भगवन्! तमे प्रसन्न थजो. पछी दंडवत् नमस्कार करवो. ए वचन आचार्योने तथा शिष्योने सौने वास्तेछे पण कोइ शास्त्रमां एवुं लख्युं नथी के आचार्ये प्राकृत वाणी बोलवीज नहि अथवा प्राकृत ग्रंथ करवा नहि, प्राकृत वाणी बोलवी के कागळमां लखवी ते बे बरोबर छे. तेमज थोडुं लख्युं होय ते कागळ लख्यो कहेवाय अने झाझां पानां लखेलां होय ते गद्यात्मक ग्रंथ कहेवाय अने ते जो छंद प्रबंधमां लखेलां होय तो पद्यात्मक ग्रंथ कहेवाय. माटे थोडुं लखेलुं के झाझुं लखेलुं ते बरोबर छे ने थोडुं बोलवा लखवामां बाध नथी तो झाझुं बोलवा लखवामां पण बाध नथी. जे समे भरतखंडमां सर्वे मनुष्य संस्कृत बोलता हता ने समझता हता एवा समयमां कोइ आचार्य एवो नियम राखे के मारे प्राकृत वाणी बोलवीज नहि अथवा प्राकृत ग्रंथ करवा नहि तो तेवो नियम राखी शकाय; पण आ समयमां एवो नियम राखे तो तेनाथी सर्वे मनुष्योने उपदेश करी शकाय नहि अने धर्म ज्ञान संबंधी वार्ता समझावी शकायज नहि. माटे आ समयना आचार्यो गमे तेवा विद्वान् होय तो पण प्राचीन आचार्यना रचेला ग्रंथ अथवा पोताना रचेला संस्कृत ग्रंथ वांचीने तेनो अर्थ प्राकृतभाषामां समझावे त्यारेज घणा शिष्योना समझवामां आवेछे नहितो समझातुं नथी. एटला सारु श्रीपरमेश्वरनो अवतार जे श्रीसहजानंद स्वामी तेओ पण प्राकृत वाणीमां उपदेश करता हता ते वचनोनो संग्रह करेलो ते वचनामृत नामे मोटो ग्रंथ छे. अने वळी श्रीजीमहाराजे कह्युंछे के रेंटीया कांतनारी डोशीयो पण समझी शके एवाज ग्रंथो अमारा संप्रदायना थवा जोइये. ते वचन संभारीने आ प्राकृत ग्रंथ रचवानो में आरंभ कर्यो ते निर्दोष छे एम हुं धारुंछुं. में संस्कृत ग्रंथ केटलाक कर्याछे ने बीजा पण करवानी मारी इच्छा छे ते परमेश्वर जोगवाइ मेळवशे त्यारे हुं करीश. हवे ग्रंथ रचना विषे कहुंछुं. जे प्रगट प्रभुनी लीळानी कथा भक्तजनने अमृत जेवी लागेछे तथा ते कथामृतनुं पान करनारने माथेथी पुनर्जन्म मटी जायछे. माटे आ ग्रंथनुं नाम हरिलीलामृत राख्युंछे; जेम अमृतनो घुंटडो मोंमां लइने गळे उतारवो अने पछीथी बीजो घुंटडो भरवो, ए बे घुंटडानो जे अंतराय काळ तेनुं नाम विश्राम कहेवाय. तेमज आ हरिलीलामृतनी कथामृतनुं थोडुंक पान करीने पछी तेनुं मनन करवुं ते रूपी विश्राम छे, एटले अध्यायने ठेकाणे आमां विश्राम नाम राखेलुं छे एवा केटला एक विश्राम मळीने एक प्रकरण थायछे ते प्रकरणनुं नाम आ ग्रंथमां कळश राखेलुंछे.

आखा ग्रंथना दश कळश छे तेनी विगत जे—

हरिभक्तोनां वचन सांभळीने आ ग्रंथ रचवानो में प्रारंभ कर्यो त्य
मंदिरो संबन्धि काम काज बधां पोताने माथे लइने मने निश्चिंत ग्रंथ रचवा
अवकाश आप्यो एवा परम भगवदी पांच कोठारीयोये कया कया कुळ
जन्म धर्यो अने केवी रीते वैराग्य पामीने सांख्ययोगी थइने मंदिरमां आवं
रह्या, तेनुं वर्णन आ ग्रंथना प्रथम कळशमां छे. तथा प्रख्यात नामांकित वर्ि
राज अचिंत्यानंदजी, जेओए हरिसंभव आदिक संस्कृत ग्रंथो घणा रचेला
तेओए परम सत्संगी महाधर्मनिष्ठ एवा सौराष्ट्रदेशमां गणोदपुरना राजा अ
यसिंहजीने हरिलीलामृतनुं पान कराव्युंछे, अर्थात् आ ग्रंथमां उपर लखेला वर्ि
राजनो ने राजा अभयसिंहजीनो संवाद छे. ते अभयसिंहजी गोंडळना भाय
हता, ते गोंडळना राजाओमां केटला एक राजाओ परम भगवदी थइ गया
ने ते जादववंशी छे, माटे तेनी कथा सांभळनारना अंतःकरणने पवि
करे एवी छे ते माटे तेनुं कथामृत पण आ ग्रंथना प्रथम कळशमां छे ने
कळशना विश्राम विश छे. ॥ १ ॥

विकराळ कळिकाळमां अक्षरधामना निवासी श्रीपूर्णपुरुषोत्तम भगवान
शा कारणथी मनुष्य देह धरवो पड्यो ते तथा धर्म भक्ति ने मरीच्यादिक ऋि
योए जन्म धर्या तथा श्रीपरमेश्वरनो प्रादुर्भाव जे संवत् १८३७ ना चैत्र शुदि
ना दिवसे छपैयामां जन्म थयो, त्यांनी अढी वर्षनी लीळा अने ते पछी संव
१८३९ ना आसो शुदि ९ ना रोज अयोध्यामां आव्या ने त्यां रह्या थका जे
बाळलीळा करी तथा माता पिताने दिव्यगति आपी ने अगियार वर्ष ने त्र
मास ने एक दिवसनुं वय थतां सगां कुटुंबियोनो त्याग करीने संवत् १८४९
आषाड शुदि १० ने दिवस वनमां चाली निकळ्या एटलुं लीळामृत बीज
कळशमां छे ने तेना विश्राम अढार छे. ॥ २ ॥

ब्रह्मचारीने वेषे श्रीजीमहाराज बदरीकेदार थइने श्वेतगिरि जे हिमाल
तेमां थइने, पुलहाश्रममां जइ त्यां उग्र तप करीने बंगाळामां सिरपुरमां जइ
पोतानो प्रताप जणाव्यो; त्यांथी कपिलाश्रममां आव्या ने पछी पुरुषोत्तमपुरीम
जइने असुरोनो नाश कर्यो, ने त्यांथी शिवकांची, विष्णुकांची थइने सेतुबंध
रामेश्वर आव्या, ने त्यांथी विठ्ठलनाथजीनां दर्शन करीने तापी, नर्मदा, मही
साभ्रमती नदी उलंघीने भीमनाथ पधार्या, त्यांथी भावनगर, महुवा थइ प्रभ
सपाटण पधार्या, पछी गिरनार थइ मांगरोळ थइने संवत् १८५६ ना श्राव
वदि ६ ने दिवसे लोजगामे पधार्या. एटलुं लीळामृत त्रीजा कळशमां छे ने तेन
विश्राम सत्यावीश छे ॥३॥

लोजमां रामानंदस्वामीना शिष्य मुक्तानंदस्वामी हता तेमनी पासे श्री
जीमहाराज रह्या, ने त्यांना साधुओने अष्टांगयोगनी कळा शीखवी, तथ

बीजो केटलोक चमत्कार देखाड्यो त्यारे मुक्तानंदस्वामीए रामानंदस्वामीने भुज कागळ लख्यो तेथी श्रीरामानंदस्वामी संवत् १८५६ ना ज्येष्ठ वदि १२ ना रोज पीपळाणे आव्या ने त्यां नरसिंह महेताने घेर श्रीजीमहाराजने संवत् १८५७ ना कारतक शुदि ११ ने दिवस वैष्णवी दीक्षा आपी. ते रामानंदस्वामी उद्धवनो अवतार हता, तेमने तथा मरीच्यादिक ऋषियोने बदरीकाश्रममां दुर्वासाये शाप दीधो हतो, तेथी तेमणे मनुष्यनो देह धारण कर्यो हतो, ने ते रामानंदस्वामीए आत्मानंदस्वामी पासे दीक्षा लीधी हती. पण मनमां शांति थइ नहि तेथी सद्गुरुनो शोध करवा तोताद्रि पर्वतमां गया, त्यां श्रीरामानुजाचार्यथी दीक्षा पामी लोज आव्या ने उद्धवी संप्रदाय [illegible], तेमणे श्रीजीमहाराजने पोतानी गादीनो पट्टाभिषेक जेतपुरगाममां संवत् १८५८ ना कारतक शुदि ११ ने दिवसे कर्यो ने पोते दिव्य गति पाम्या एटलुं लीलामृत चोथा कळशमां छे ने तेना विश्राम एकत्रिंश छे. ॥ ४ ॥

पछी श्रीजीमहाराजे पोतानुं ऐश्वर्य जणाववा सारु समाधिनुं प्रकरण चलाव्युं, ने सोरठमां विचर्या, ने [illegible] नास्तिक मतनुं खंडन कर्युं, ने मांगरोळमां जइने देवीभक्त मगनीराम महा अभिमानी हतो तेने पोतानो प्रताप देखाडीने शिष्य कर्यो. पछी आखे, पीपळाणे ओझत नदीने कांठे छ मास पर्यंत विष्णुयाग कर्यो. पछी श्रीजीमहाराज वरताल तथा अमदावाद थइने कच्छमां पधार्या, ने त्यांथी सोरठमां आवीने कंडोरडामां चोराशी करी, ने सरधारमां जन्माष्टमीनो उत्सव कर्यो, त्यां मांचे भक्ते स्तुति कर्याथी कारियाणी पधार्या ने त्यांथी अभय राजानी विनति सांभळीने गढपुरमां जइने स्थिति करी. एटलुं लीलामृत पांचमा कळशमां छे ने तेना विश्राम अष्टाविंश छे. ॥५॥

श्रीजीमहाराजे गढडामां दादाखाचरना दरबारमां रहीने श्रीवासुदेवना-[illegible]नी प्रतिमा स्थापी, पछी केटला प्रकारथी देवना अपराध थायछे अने देवनुं चोरी खानार केवी रीते भूतनो देह पामे छे तेविषे नृसिंहानंद स्वामीनुं आख्यान कर्युं, तथा व्रतोत्सव निर्णय कह्यो. पछी [illegible]मां विचर्या ने पाछा गढडे पधार्या अने भूगोळविषे तथा ब्रह्माना आयुष्यनुं निरूपण कर्युं अने उन्मत्तगंगानेविषे जे सहस्रधारा तेनो महिमा कह्यो अने पछी घोरखजी जइ फूलदोळनो मोटो उत्सव कर्यो, ने जुनागढमां [illegible] समैयो कर्यो, ने त्यांथी करियाणामां अद्भुत लीला करी पछी भादरे जइने काठी आदि सरदारोने साधु थइने आवनानी आज्ञा करी. ने त्यांथी गढडे आवीने सारंगपुर भीमनाथमां [illegible] लीला करी, इत्यादि लीलामृत छठ्ठा कळशमां छे ने तेना विश्राम ओगणत्रिंश छे. ॥ ६ ॥

जेतलपुरमां यज्ञ कर्या अने खोखरा मेमदावादमां लोलंगर नामे बावानो

मद हर्यो, तथा डभाणमां मोटो यज्ञ कर्यो, तेमां घणुं ऐश्वर्य देखाड्युं अने तेपछी गढडामां वासुदेवनी जोडे भक्ति धर्मनी स्थापना करी तथा गढपुरनुं माहात्म्य कह्युं, पछी बोठामां समैयो कर्यो, पछी धर्मपुर जइने लीळा करी, पछी वरतालमां फूलदोळनो मोटो उत्सव कर्यो ने मुगट धारण कर्यो, ने बीजा पण मोटा मोटा समैया त्यां कर्या, तथा चरोत्तरमां आम्ररसोत्सव कर्यो अने वेदांताचार्यनो पराजय कर्यो अने जेतलपुरमां एक राक्षसने सद्गति आपी अने लोयामां शाकउत्सव कर्यो इत्यादिक लीळामृत सातमा कळशमां छे ने तेना विश्राम ८३ छे. ॥ ७ ॥

अमदावाद, वरताल, भुज, धोळेरा, जुनागढ, गढडा आदिकमां शिखरबंध मोटां मोटां मंदिरो करावीने तेमां पोतानी ने पोताना अवतारोनी मूर्तिओ स्थापी तथा पोताना बे दत्तपुत्रोने आचार्य स्थापीने देश विभाग करी आप्या तथा शियाजी महाराजना तेडाव्याथी वडोदरे जइ आव्या अने शिक्षापत्री रची तथा सुरतमां विचरीने अरदेशर बहादुरने पुजवा सारु पाघ आपी, त्यांथी आवीने दादाखाचरने भटवदर परणावी आव्या, पछी सच्चिदानंदस्वामी द्वारिकाथी गोमती आदिक तीर्थ सहित द्वारिकेशने लाव्या, तेनी धृस्तालयमां स्थापना करी एटलुं लीळामृत आठमा कळशमां छे ने तेना विश्राम ६३ छे. ॥८॥

वरतालमां फूलदोळनो उत्सव करीने भावनगर पधार्या ने गढडामां रामनवमीनो समैयो कर्यो, ने चोमासुं रह्या पछी वरताल प्रबोधिनी करी आवीने मुंबईना गवरनर साहेबे तेडाव्याथी श्रीजीमहाराज राजकोट पधार्या त्यां पोतानो प्रताप जणावीने पाछा गढडे आव्या अने आचार्य हस्तक रणछोडजीनी मूर्ति वरतालमां पधरावी; एटलुं लीळामृत नवमा कळशमां छे ने तेना विश्राम १३ छे. ॥ ९ ॥

अक्षरमुक्तोए आवीने श्रीजीमहाराजने धाममां पधारवानी प्रार्थना करवाथी श्रीजीए धाममां जवा सारु आ जगतथी उदासीपणुं देखाड्युं अने शरीरे मंदवाड जणाव्यो ने श्रीरघुवीरजी महाराजने पोताने पहेरवानी पादुकाओ आपीने कह्युं के अमारा देहोत्सर्गना स्थाने आ पादुकाओ स्थापन करजो ने सौ धीरज राखजो अमे प्रत्यक्ष छइये. आम कहीने पोते संवत् १८८६ ना ज्येष्ठ शुदि १० ना दिवसे अंतर्धान थया ने दत्तपुत्रोए उत्तरकार्य कर्युं अने वळी दादाखाचर आदिकने अति शोकातुर जाणीने प्रत्यक्ष दर्शन दीधां तथा केटलांक गामोमां पण दर्शन दीधां अने श्रीरघुवीरजी महाराजे देहोत्सर्ग स्थानने ठेकाणे मंदिर करी पादुकाओ स्थापी ने वरतालमां ज्ञानयज्ञ कर्यो पछी बंने गादीना आचार्योए जेजे गाममां मोटां मंदिरो करावी मूर्तियो स्थापी तथा गोपाळानंदस्वामीए सारंगपुरमां हनुमानजी पधराव्या अने माणज गामना

श्रीमंत पाटीदारे वरतालमां विष्णुयाग कर्यो ते तथा आ ग्रंथनी फळश्रुति इत्यादिक लीलामृत दशमा कळशमां छे ने तेना विश्राम २० छे ए रीते दश कळशना ३३२ विश्राम छे.

ग्रंथनो तात्पर्यार्थ—आ ग्रंथ निष्पक्षपातथी अने शुद्ध अंतःकरणथी जे कोइ वांचशे अथवा सांभळशे अने विचार करशे तो तेना मनने निश्चय थशे के स्वामिनारायण पूरण पुरषोत्तम भगवान छे अने असंख्य जीवोना कल्याणने वास्ते अने वेदधर्म प्रवर्त्तावबाने अर्थे तेमणे मनुष्य देह धारण कर्योछे, बीजुं शास्त्रमां कह्युंछे के बे प्रकारना जीव छे एक दैवी संपत्तिना अने बीजा आसुरी संपत्तिना जीव छे. जेम हरणनुं के गायनुं बच्चुं जन्मतांज स्वाभाविक रीते पोतानी माने धाववा वळगेछे, तेमज दैवी संपत्तिना जीव होय तेना मननुं वलण स्वाभाविक रीते ईश्वर तरफ ने सद्धर्म तरफ होयछे अने सद्गुरुनो तेने थोडोक उपदेश मळे तो पण तेने तरत ते वातनी घेड बेसी जायछे अने आसुरी संपत्तिना जीव होय तेना मननुं वलण अधर्म तरफ ने नास्तिकभाव तरफ स्वाभाविक रीते होयछे, कदापी तेने सत्संगनो घणो जोग थाय अने ते सत्संगी होय तोपण तेने उपर उपरथी सत्संगनो रंग लागे पण अंतःकरणमां नास्तिक जेवो रहे तथा तेना मनमां कुतर्क घणा थाय माटे शिक्षापत्रीमां श्रीजीमहाराजे कह्युं छे के आसुरी संपत्तिना जीव होय तेने आ शिक्षापत्री आपवी नहि, तेमज हरिलीलामृतग्रंथ पण आसुरी संपत्तिना जीवने आपवा योग्य नथी, तोपण ते ग्रंथनी घणी प्रवृत्ति थवाथी एवा आसुरी जीवना हाथमां पण आ पुस्तक गया वगर रहेशे नहि, तेथी ते वांचीने कुतर्क करशे एवा नास्तिक लोको पोतानी नजरे देखे अथवा पोतानी बुद्धि पहोंचे एटलीज वात साची मानेछे, पण भगवानना अद्भुत चरित्रनी वात तेओ मानता नथी. पण तेओ विचारता करता नथी के माणसमां केटली शक्ति परमेश्वरे मुकेलीछे, तेपण आगळथी कळी शकातुं नथी, जेम के विजळीना तार, आगगाडी थयां नहोतां त्यारे कोइ एवी वात करे के एक दिवसमां बसे अढीसें गाउनी मुसाफरी करी शके अथवा पा घडीमां हजार गाउ संदेशा पहोंचाडी शकाय एवी जुक्ति माणस करी शके, तो ते वात कोइ माने नहि, पण ते वात आज आपणे नजरे जोइये छइये, तो परमेश्वर अद्भुत चरित्र करे तेमां शुं आश्चर्य छे. तथापि कुतर्क करनारा एवी वात मानी शके नहि अने दैवी संपत्तिना जीव होय तेओने पण भमावे, माटे एवा पवित्र आत्मावाळाए विचार करवो के स्वामिनारायणमां केवुं सामर्थ हतुं, सामर्थ्य बे प्रकारनुं छे एक मायिक सामर्थ्य अने बीजुं ईश्वरी सामर्थ्य, तेमां मायिक सामर्थ्य शरीरना बळथी तथा धनना बळथी तथा चतुराइथी करेलां काम उपरथी जणायछे, जेम के आखी पृथिवीनुं राज्य

मेळववुं ने घणां माणसोने पोतानां तावेदार करी लेवां अथवा चतुराइथी च-मत्कारी कारीगरी बनाववी ते मायिक सामर्थ्यथी थायछे; पण लाखो माणसोनां मन पोताने वश करी लेवां तेतो ईश्वरी सामर्थ्यथीज थायछे. माणस पोताना मनने पण पोते वश करी शकतो नथी तेथी तेनुं मन तेने अवळे रस्ते खेंची जायछे तेथी चोरी, व्यभिचार विगेरे नठारुं काम करीने केदमां जायछे, आबरु खुएछे त्यारे तेना मनमां घणो पस्तावो थायछे ने सोगन खायछे के हवेथी मारे आवुं काम करवुं नहि, तोपण फरीथी तेनुं मन तेने एवे अवळे रस्ते खेंची जायछे; तो लाखो माणसना मनने वश करीने नियममां राखी शके तेतो ईश्वरज करी शके. अंग्रेज सरकार हजारो रुपीयाना पगार आपेछे तो पण जो ते एवुं कहे के हुं परमेश्वर छुं ने मारा नामनी माळा फेरवो तो ते वात कोइनुं मन कबुल करशे नहि. लाखो माणस खरा अंतःकरणथी एवी साक्षी पुरे के आ महत्पुरुष परमे-श्वरनो अवतार छे, तोते परमेश्वरनो अवतार होवोज जोइये अने जो लाखो माण-सनां अंतःकरण एवुं कबुल करे के आ परमेश्वर तो नथी पण परमेश्वर पासेथी आवेलो कोइ मुक्त छे तो जरुर ते परमेश्वर पासेथीज आवेला होवो जोइए. परमेश्वरना अवतार पवित्र भरतखंडमांज थायछे तथापि बीजा देशोना माणसो उपर परमेश्वरनी दया जणायछे तेथी जे देशमां माणसोनो भक्ष करे एवां माणसो होय तेवा देशमां पण पोताना कोइ मुक्तने मोकलीने तेओने कांइक धर्मने रस्ते चडावेछे. आज पृथ्वी उपर मोटा मोटा घणा देश छे अने करोडो माणसनी वस्ती छे, पण कोइ ठेकाणाना एवा समाचार सांभळवामां आवता नथी के अमुक देशमां एक पुरुष एवो छे के लाखो माणसोनां अंतःकरण एवुं कबुल करेछे के ते परमे-श्वरनी पासेथी आवेलो छे अथवा ते परमेश्वरनो अवतार छे, एवा अवतार तो घणे वर्षे कोइकज ठेकाणे थायछे अने तेनुं ऐश्वर्य एवुं होयछे के माणसोथी बनी शके नहि एवुं काम ते करेछे. स्वामिनारायणे संवत् १८३७ नी सालमां छपै-यामां जन्म धर्यो अने आशरे अगियार वर्षनी उम्मर थतां घरनो त्याग करीने सात वरस सुधी तीर्थोमां फरीने संवत् १८५६ अढारसो ने छप्पननी सालमां सोरठ देशमां लोज गाममां आव्या. अने संवत् १८८६ नी सालमां अंतर्धान थया. कच्छ, सोरठ ने गुजरातमां त्रिश वर्ष रह्या, तेमां एवां मोटांमोटां काम कर्यां के ते प्रत्येक काम करतां बीजाने त्रिश त्रिश वर्ष लागे. पोते सोरठमां आव्या त्यारे एकला हता अने कोपीन ने तुंबडीभर हता, पण लाखो रुपै-यानां मोटांमोटां मंदिरो कर्यां अने हजारो रुपैया खर्चीने मोटा मोटा यज्ञ कर्या अने तेमनी हयातीमां संस्कृत ने प्राकृत एटला तो ग्रंथ रचायाछे के जो एकएक अध्यायनी कथा रोज वंचाय तो त्रिश वर्षे पुरा वंचाइ रहे नहि. अने ज्यारे तेमणे देह मुक्यो त्यारे आशरे बे हजार साधु हता, तेमां देवानंदस्वामी

पद्मनाभानंद स्वामी जेवा केटला एक संन्यासीओ मोटा ब्रह्मज्ञानी हता,
पोतानुं मत छोडीने श्रीजीमहाराजना आश्रित थया. तथा केटलाएक कबी-
या साधु तथा रामगलोला जेवा मोटा जमातधारी खाखीओ तथा रामानंदी
ने जैन मतवाळाओ पोतपोतानो मत छोडीने साधु थयेलाछे. अने बो-
दना भगोदोशी जे विशा श्रीमाळी वाणीया जे हडहडता ढुंढीया हता ते
जीमहाराजथी ज्ञानोपदेश सांभळीने तथा तेमनुं अपरिमित ऐश्वर्य जोइने
ते पोतानो मत तजीने श्रीजीमहाराजना अनन्य आश्रित थया. तेमज बीजा
गा जैनमतवाळा तथा वैष्णव मतवाळा धंधुकाना वीशा मोढवाणीया हीमरा
शा तथा ठासराना नागरवाणीयाओ पण श्रीजीमहाराजने खरा अंतःकरणथी
ताना इष्टदेव मानवा लाग्या अने सुरतना खानबहादुर अरदेशर कोटवाळ
गा हुशीयार हता तेओ श्रीजीमहाराजनी पाघने पुजता हता, अद्यापि पर्यंत
पाघ तेमना घेर पुजायछे अने श्रीजीमहाराजना नामनी माळा फेरवता हता.
जा अने मुमना तथा हसनभाइ जेवा वहोरा लोको विगेरे केटलाक मुसल-
नो पण पोतानो मत छोडीने स्वामिनारायणनुं भजन करता हता अने हजी-
ा करेछे. स्वामिनारायणे भोळा लोकोने शिष्य कर्या एम नथी पण वडोदराना
भारामशास्त्री तथा त्रंबकनाथशास्त्री तथा राजवैद्य रामचंद्र तथा हरिचंद्र
ा आमोदना भट्ट दीनानाथ तथा लक्ष्मीनाथ तथा सीयाणीना शिवराम भट्ट
वा मोटामोटा विद्वानोना अंतःकरणमां पोतानुं परमेश्वरपणुं मनाव्युं. अने
ा वखतमां केटला एक पोतानी स्त्रीसाथे टंटो थवाथी भुखे मरवाथी बावा
ृ जायछे ते वात जुदी छे. पण सारुं कुटुंब छतां ने सारो वैभव छतां स्वामि-
रायणना उपदेशथी वैराग्य पामीने घणा पुरुषो त्यागी थयाछे. एक समे स्वा-
नारायणे भुजमां रहीने केटला एक काठी तालुकदारोने तथा गराशिया वि-
ने एवी आज्ञाना कागळो लख्या के तमारे मुछो मुंडावी भगवां पेरी साधु
ृ अमारी पासे कच्छमां आववुं. तो ते आज्ञा मानीने ते जागीरदारो साधु
ने तेमनी पासे गया. आ वात घणी प्रसिद्ध छे छानी नथी. अने माणसोना
ा उपर एटली बधी सत्ता चलाववी ते परमेश्वर विना बीजाथी बनी शके
हि. जीवुबाई, लाडुबाई, राजबाई आदिक राजानी कुंवरीओ तथा बीजी
टली एक बाईयो स्वामिनारायणना उपदेशथी पंदर वर्षनी उम्मरमां संसार-
ख हराम जेवुं करीने मोटा योगीनी पेठे वरतती, ते शुं स्वामिनारायनुं थोडुं
श्वर्य छे ? माणसने पोत पोताना बापदादाना धर्मनो एटलो तो ममत होयछे
, मरवानुं कबुल करे पण धर्म छोडवानुं कबुल करे नहि. दील्लीना एक पाद-
ाहे बे लाख हिंदुओने एक हारे उभा राखीने उघाडी तरवार उगामीने कह्युं
आ पलावनो नवालो भरो, नहि तो माथुं कापी नाखशुं. पछी जेओए

नवालो भर्यो नहि तेओनां माथां कापी नांख्यां. ते माथां कपातां जोइने पण घणा हिंदुओए मरवानुं कबुल कर्युं पण धर्म छोडवानुं कबुल कर्युं नहि. अने लाख हिंदुओनां माथां कापी नांख्यां एवो त्रास जोइने केटलाक मुसलमानो थया खरा पण खरा अंतःकरणथी थया नहि, तेओ खोजा मुमना अने मोलेसलाम कहेवायछे. काची बुद्धिवाळा एक बे जण कांइ स्वार्थने लीधे धर्म छोडे ते वात जुदी छे पण एक पुरुष लाखो माणसना अंतःकरणने वश करे तेतो ईश्वरीसत्ता कहेवाय; जेम फोजदार, मामलतदार, मुनसफ, जडज, कलेक्टर विगेरे सरकारी काम करनारा सरकार कहेवायछे, तेमज ईश्वरी सत्ता जेनामां थोडी के वधारे जोवामां आवे तेने ईश्वर कहेवानो हिंदुशास्त्रमां चाल छे, स्वामिनारायणने देह मुक्याने साठ वरस थइ गयां तोपण हजी कोइकोइ ठेकाणे एवो चमत्कार जोवामां आवेछे के ज्यारे कोइ सत्संगी देह मुकेछे त्यारे स्वामिनारायण तेने तेडवा आवेछे अने मरण पथारीए सुतेलो माणस एवुं बोलेछे के मने स्वामिनारायण तेडवा आव्याछे वळी कोई वखते तो तेना पाडोशी सतसंगी न होय तेमने पण ते स्वामिनारायण तथा तेमना साधु देखायछे ए शुं थोडी वात छे? केटला एक प्रतिपक्षी एवुं बोलेछे के एतो मरनार ढोंग करेछे पण डाह्या माणसे विचार करवो के मरनार माणसने केटली पीडा थायछे त्यारे जीव निकळेछे. गमे तेवो पापी होय तेने पण ते वखते पापनो पस्तावो थायछे ने कोइनी साथे लड्यो होय तो माफ मागेछे, एवी अवस्थामां कोइने ढोंग करवानुं सुजे खरुं? इत्यादि स्वामिनारायणनां चमत्कारी चरित्र आ ग्रंथमां वरणवेलांछे ते सांभळीने सांभळनारने निश्चे थाय के स्वामिनारायण साक्षात परमेश्वर छे, एज आ ग्रंथनुं तात्पर्य छे.

आ ग्रंथ रचवानी फळेच्छा एवी छे के माणसो परमेश्वरनो महिमा समझीने तेनी भक्ति करे अने ते परमेश्वरने प्रसन्न करवा सारु सद्धर्म पाळे तो शास्त्रमां कह्युं छे के धर्म सहित भक्ति करे तेने आ लोकमां तथा परलोकमां सुखनी प्राप्ति थाय ते एवी रीते के चोरी करवी नहि व्यभिचार करवो नहि तथा मद्यपानादिक व्यसन करवुं नहि कोइनो विश्वासघात करवो नहि तथा अंतःकरणथी ने देहथी स्वच्छ रहेवुं जो एवो सदाचार पाळे तो तेना शरीरमां रोग थाय नहि आळस आवे नहि बुद्धि बगडे नहि तेथी आ लोकमां तेने सुख तथा यश मळे. वळी मात पितानी, गुरुनी, संतनी सेवा करवी परोपकार करवो ने सर्व प्राणिपर दया राखवी जो एवी रीते आपणे वरतीए तो आ लोकमां आपणने तथा बीजाओने सुख थाय अने परमेश्वर प्रसन्न थइने परलोकमां अक्षय सुख आपे. राजाना डरथी माणसो उपरथी सारी चाल चाले पण छानी रीते चोरी आदिकनुं पाप करे पण जो परमेश्वर उपर तेनी आस्ता होय तो तेना डरथी छानुंछपनुं पण पाप करे नहि अने जाणे के हुं आंख्यो

मीचीने मनमां संकल्पवडे पाप करीश तेपण परमेश्वर जाणशे. कोई कहेशे के बीजा अवतारो थइ गया अने तेमणे गीता आदिकमां धर्म कहेलाछे, माटे ते प्रमाणे पाळशे तो शुं तेनुं कल्याण नहि थाय ? तो तेनुं एम छे जे ज्यारे सत्पुरुषना उपदेशरूपी बाणथी जेनुं अंतःकरण विंधाइ गयुं होय अने ईश्वर उपर खरेखरी आस्ता बेठी होय त्यारेज तेनाथी धर्म पाळी शकायछे अने जेम सुरज अस्त थया पछी केटलो एक काळ जतां अंधारूं थइ जायछे तेमज भगवाननो अवतार थइ गया पछी केटलेक काळे शास्त्रतो तेनां ते होयछे तोपण तेथी कांइ असर थती नथी अने अधर्मनुं घणुं जोर व्यापेछे त्यारे भगवानने फरीथी अवतार लेवो पडेछे ते गीतामां कह्युं के—यदायदा हि धर्मस्य ग्लानिर्भवति भारत । अभ्युत्थानमधर्मस्य तदात्मानं सृजाम्यहम् ॥ १ ॥ अर्थ—हे अर्जुन ! ज्यारे ज्यारे धर्म झांखो पडी जायछे अने अधर्मनो उपाडो थायछे त्यारे हुं जन्म धरूंछुं. कोइ माणस पोताना मनवडे ठेराव करे के हुं धर्म पाळीश अने परमेश्वरने राजी करीश पण ते माणसना मनना विचार स्थिर रहेता नथी. अने तेना मनमां तर्कवितर्क थया करेछे माटे भगवाने अवतार धरेलो होय तेनां पराक्रम सांभळीने जो खरेखरी आस्ता बेसे तोज तेनाथी धर्म पाळी शकाय. धर्म विना भक्ति निष्फळ छे ने भक्ति विना धर्म निष्फळ छे ते वात स्वामिनारायणे स्पष्ट रीते समझावीछे. अने तेनो प्रत्यक्ष दाखलो जुवो के स्वामिनारायणना आश्रयथी तेना साधुओ केवो धर्म पाळेछे, भांग तमाकु आदिक कोइ प्रकारनुं व्यसन करता नथी, अष्ट प्रकारे स्त्रीनो त्याग राखेछे, अने धननो स्पर्श करता नथी. एज रीते शंकरस्वामीए पण संन्यासीयोना धर्म कहेलाछे, पण ते संन्यासीओ आज पाळी शकता नथी, अने उपर कहेला साधुओ पाळेछे, ते स्वामिनारायणना प्रतापथी पाळी शकेछे एम जाणवुं. एज रीते तेमना खरेखरा आश्रित गृहस्थो छे तेपण स्वामिनारायणने प्रसन्न करवा सारु दृढ धर्म पाळेछे, माटे एवा घणा लोको सत्संगी थाओ अने आ लोकमां तथा परलोकमां सुख पामो एज आ ग्रंथ रचवानी अमारी फळेच्छा छे. आ ग्रंथमां कांइ भूल चूक रही गइ होय तो विद्वान लोको सुधारी लेशो. कह्युं छे के—"शास्त्रकर्त्ता भवद्व्यासो लेखको गणनायकः । तयोश्च चलिता बुद्धिर्मनुष्याणां तु का कथा ॥ अर्थः—व्यासजी शास्त्र करता हता अने गणपती लखता हता, ते बेउमां भूल आवी, तो माणसनी शी वात कहेवी ।

ध. धु. आचार्यश्री विहारिलालजी महाराज.

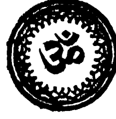
Printed by Natverlal Itcharam Desai at the "GUJARATI" Printing Press, Sassoon Buildings, Elphinstone Circle, Fort Bombay and Published by Shree Shreepatiprasadacharya Maharaj at Vadtal, Gujarat.

ग्रन्थना प्रत्येक कळशना संक्षेपार्थ मंगळश्लोको—

जन्म्या कौशळ देश वेष बटुनो लै तीर्थमांही फर्या, रामानंद मळ्या स्वधर्म चलव्यो ने यज्ञ मोटा कर्या। मोटां धाम रच्यां रह्या गढपुरे बे देश गादी करी, अन्तर्धान थया लीळा हरीतणी संक्षेप ए उचरी ॥१॥
वंदू श्रीहरिकृष्ण धर्म सदने जे जन्म जेणे धर्यो, कृत्यानो वळि कालिदत्त खळनो जेणे पराजै कर्यो। कीधां बाळचरित्र अद्भुत अती जैने अयोध्या प्रती, माताने पछि तातने पण दिधी दुर्लभ्य दिव्या गती ॥२॥
वंदू श्रीवरणीन्द वेष धरीने जे तीर्थमां जै फर्या, दैवीने निजज्ञानदान दइने दुष्टो विनष्टो कर्या। हीमाद्री पुरुषोत्तमाख्य पुरि जै श्रीसेतुबंधे गया, कांचीथी गुजरात प्रांत थइने जे लोजमां जै रह्या ॥३॥
वंदू जे हरि लोजमांहि शिखवी अष्टांगयोगी कळा, रामानंद प्रती सुपत्र लखियो ते पीपळाणे मळ्या। देखाड्यो गुरुने प्रताप निजनो ने त्यांज दीक्षा लीधी, स्वामीए धुर संप्रदायतणी तो जै जेतपूरे दीधी ॥४॥
वंदू जे हरिए प्रताप निजनो सौराष्ट्र देशे घणो, देखाड्यो करि मग्निराम जनने आश्रीत पोतातणो। धामो शुद्ध समाधिमां सुजनने देखाडिया दृष्टिये, लाखो विप्र जमाडिया जन सुखी कीधा कृपादृष्टिये ॥५॥
वंदू जे हरि दुर्गपत्तन रही त्यां भूपना धाममां, स्थापी उत्तम वासुदेव प्रतिमा रंगे रुडा शाममां, सौराष्ट्रादि विशेष देश फरिने दुर्गाख्य पूरे रह्या, जेने आ जगमांहि दुर्गपुरना वासी विशेषे कह्या ॥६॥
जेणे जेतलपत्तने मख कर्यो लाचार लोलंगरो, कीधो जज्ञ डभाणमां वळि भलो वौठे समैयो कर्यो। जैने धर्मपुरे स्वधर्म चलव्यो वृत्तालये आविने, कीधा उत्सव श्रेष्ठ तेह हरिने वंदु दिले लाविने ॥७॥
जेणे सुंदर श्रेष्ठ धाम रचियां आचारजो स्थापिया, शिक्षापत्रि रची स्वधर्म सहुना जूदा कही आपिया। कीधो सूरतमां विजे वळि कर्यो वीवाह राजातणो, वन्दू ते प्रभुने अखंड उरमां उत्साह आणी घणो ॥८॥
वृत्ताले करि पुष्पदोल विचर्या भावाख्य पुरे हरी, चैत्रेथि गढडे रह्या वृतपुरे जै कार्तिकी त्यां करी। मुंबैना पतिने मळ्या नृपगढे आचार्य हस्ते वळी, स्थाप्या श्रीरणछोडजी वृतपुरे तेने नमुंछुं लळी ॥९॥
आव्या अक्षरमुक्त त्यां स्तवन तो कीधुं हरिनुं घणुं, त्यारे धामविषे स्वयंविचरवा लीधुं उदासीपणुं। देहोत्सर्ग कर्यो जणाय न कर्यो प्रत्यक्ष दीठा तदा, लीळा अद्भुतकारी कृष्ण हरिने वंदू सदा सर्वदा ॥१०॥

———

श्रीस्वामिनारायणो विजयतेतराम् ।

हरिलीलामृतम्

ध. धु. श्रीविहारिलालाचार्यविरचितम् ।

अथ ग्रंथोत्पत्ति नाम प्रथम कलश प्रारंभः ।

शार्दूलविक्रीडितं वृत्तम्—श्रीमानक्षरनायकोऽखिलगुरुः षड्भिर्भगैः संयुतः सर्वेशोऽखिलकारणं यदपरो नास्तीशिता कोऽपि वा । लीनत्वं समुपागतेऽथ निखिले मायापरे पूरुषे सोऽस्मिंस्तिष्ठति मे शुभं च कुरुतास्त्वीयैः समं क्रीडति ॥१॥ श्रीदिव्यांबरधारिणं जनमनःसन्तोषविस्तारिणं भक्ताशर्मविदारिणं मनसिजव्यामोहसंहारिणम् । धर्मारिक्षयकारिणं श्रुतिमुनित्यक्ताकसंवारिणं तं ध्यायाम्यवतारिणं मुहुरहं श्रीस्वामिनारायणम् ॥२॥ योऽसङ्ख्यासुभृतां निजाक्षरपदप्रस्थापनाय क्षितौ जातः प्राज्यदयासुधार्द्रहृदयः स्वेच्छाधृतन्राकृतिः । आत्मीयैश्चरितैर्बहूंश्च सुखयन्प्राणिव्रजान्सादरं तं वन्दे सुमुदेष्टदेवसहजानन्दाह्वयं स्वामिनम् ॥३॥ विश्वोत्पत्तिमुखक्रियासु यमयन्पाद्मांश्च विष्णूञ्छिवान्सक्तः क्वापि न तासु दिव्यविभवः कारुण्यपूर्णेक्षणः । देह्यात्मीयविबोधिनीं ततमतिं वाणीशिता मे मुदा सर्वेशोऽक्षरधामनि स्वकवृतः संराजसे त्वं सदा ॥४॥ दिव्यानेकगुणैकरत्नसदनं सर्वादिमीशेश्वरं सच्चित्सौख्यमयाकृतिं तनुधरैर्वेदैः स्तुतं सन्नतैः । नैकब्रह्मशिवादिगीतयशसं यस्मै सुराद्या बलिं सामन्ता इव चक्रवर्तिनमिह ध्यायेऽर्पयन्ति प्रभुम् ॥५॥

दोहरो—श्रीपुरुषोत्तम प्रगट प्रभु, भुवन सकळना भूप । सहजानंद समर्थ हरि, नमो महामुनिरूप ॥१॥ प्रमाणिकावृत्त—नमो महा[illegible]नीश्वरं, अधीश्वराधि ईश्वरं,

अनेकअंडकारणं, सुधर्मधूर्विधारणं ॥२॥ सदा सुबोधदायकं, नमो मुनींद्रनायकं । कुपात्रतानिकंदनं, भजामि भक्तिनंदनं ॥३॥ अधर्मता उछेदनं, भवाब्धिभीतिभेदनं । सुशास्त्ररीतिशोधनं, यथार्थबोधबोधनं ॥४॥ सुमोक्षमार्गमंडनं, खलत्वपंथखंडनं । व्रतालये विराजितं, भजामि पूर्णभ्राजितं ॥५॥ सुभक्तसंघपूजितं, खगेशकीर्तिकूजितं । सदा स्वदासपालकं, भजामि धर्मबालकं ॥६॥ अनंत संत अर्चितं, सुचंदनादिचर्चितं । सुपुष्पहारशोभितं, सुगंधभृंगलोभितं ॥७॥ शिरःकिरीटधारिणं, नमामि कष्टहारिणं । मनोगिरा क्रिया मुदा, नमामि स्वामिनं सदा ॥८॥ अहो प्रभु स्तुति करु, सु एटली इछा धरु ॥ तवांघ्रिनी स्मृति रहे, विहारिलालजी कहे ॥९॥ उपजातिवृत्त—रहो स्मृति अंतरमां तमारी, अखंड इच्छा उर एज धारी । चरित्र चाही उचरुं तमारां, सदा हरो संकट जे अमारां ॥१०॥ विघ्नो निवार्यां वृष भक्ति केरां, हर्यां मुनीवृंद तणां घणेरां । जे विप्र हस्तितणुं दान लीधुं, तेनुं तमे पाप निवारि दीधुं ॥११॥ कृत्याथकी भक्त लिधो उगारी, तेवी रिते पीड हरो अमारी । परस्परे दैत्य लडी मराव्या, एवीरिते संत सुखी कराव्या ॥१२॥ घणा जनोनां अति कष्ट काप्यां, अहो कृपाळो सुख सद्य आप्यां । डुबीजतां नाव तमेज तार्यां, संभारतां माणसने उगार्यां ॥१३॥ मही नदीमां करुणा करीने, उगारि लीधा रघुवीरजीने । संभारतां एमज सद्य आवो, अहो दयाळो दुःखथी बचावो ॥१४॥ नाजाशिरे ज्यां जसदेण भूपे, करी प्रतिज्ञा थइ क्रोध रूपे । तमे जई दर्शन सद्य दीधुं, ते भक्तनुं संकट नाश कीधुं ॥१५॥ वडोदरामां मुनि मुक्त ज्यारे, जीत्या सभा जै नृप पास त्यारे । सहायता त्यांपण सद्य कीधी, हैया विषे अद्भुत हाम दीधी ॥१६॥ हता शिशु श्रीभगवत्प्रसाद, पड्या रथेथी उपज्यो विषाद । तमेज तेनेपण झीलि लीधा, घणा जनोने सुखि एम कीधा ॥१७॥ आ ग्रंथनो पंथ पुरो न जाणुं, आशा तमारी उर एक आणुं । विघ्नो बधां दूर करो दयाळ, मागे मुखे एज विहारिलाल ॥१८॥ शार्दूलविक्रीडितवृत्त—वंदू रामप्रताप भ्रात हरिना जे आप निष्पाप छे, श्रीसंकर्षण जेहने जन कहे एवाज ते आप छे । जेणे श्रीहरिनी समीप रहिने लावो लिधोछे घणो, जेनामां शुचिता तथा सुजनता सर्वे दिसे सद्गुणो ॥१९॥ इच्छारामजि श्यामना अनूज जे तेने नमुं नेहथी, रूडो उत्तम ग्रंथ एह रचवा जुक्ती जडे जेहथी । जेना वंशविषे धर्यो जनम में ए पास मागुं अहो, श्रद्धा जेवि जणाइ ग्रंथ रचतां ते अंतसुधी रहो ॥२०॥ दोहरो द्विअर्थी—जनम्या कौशळ देशमां, द्विजाति कुळमां धीर । विदेशगत वधु भ्रात जुत, वंदू ते रघुवीर ॥२१॥ वसंतिलका—जेने महाप्रभुजिए पद आप आप्युं, जेनुं विशेष जनमां यश विश्व व्याप्युं । जेणे प्रसन्न परिपूर्ण कर्या हरिने, वंदू सदा सदगुरू रघुवीरजीने ॥२२॥ आचार्यधर्म बहु मर्म सुकर्म जाणे, सुज्ञानवान अभिमान उरे न आणे । देता विशेष उपदेश कृपा करीने, वंदू सदा सदगुरू रघुवीरजीने ॥२३॥ जेणे मने निजकने रथमां लईने, कीधां

प्रयाण सुख सौ विधिनां दईने। दीधी शिखामण सुधासम उचरीने, वंदू सदा सदगुरू रघुवीरजीने ॥२४॥ मालिनीवृत्त—हरि चरिततणो छे जाणिये ग्रंथ जेह, सुखकर हरिलीलाकल्पतर्वाख्य तेह। रचित रसिक जेणे पूर्ण प्रेमे करीने, विनय सहित वंदू श्रीरघुवीरजीने ॥२५॥ भुजंगप्रयातवृत्त—कृपासिंधुये मस्तके हाथ थाप्यो, दया आणिने उत्तराखंड आप्यो। उरे एहना सद्गुणो आणि याद, नमुं प्रेमथी श्रीअयोध्याप्रसाद ॥२६॥ रच्युं मूळिमां धाम उद्दाम जेणे, तथा श्रीछपैये कर्युं धाम तेणे। दई बोध सौनो मटाड्यो विषाद, नमुं प्रेमथी श्रीअयोध्याप्रसाद ॥२७॥ शार्दूलविक्रीडितवृत्त—जे वीरो त्रणथी कनिष्ठ वयमां श्रेष्ठत्व विद्याविषे, देवाचार्य समान थाय गणना दक्षत्व एवुं दिसे। जेनी पंडितता सदा विनयदा दीठी नही गर्वदा, सीताराम सुनाम धाम गुणना वंदू मुदा सर्वदा ॥२८॥ वंदू श्रीभगवत्प्रसाद भगवद्भक्तिप्रयुक्तः सदा, शास्त्रज्ञानसमर्थ अर्थ सघळा जाणे जणावे मुदा। जेणे ग्रंथ रच्यो रुडो अति हरीलीलाप्रदीपाख्य छे, श्रीमद्भागवतोपरी वळि करी टीकाऽन्वयार्थाख्य छे ॥२९॥ गांभीर्यादि गुणो न थाय गणना सौजन्यता शी कहुं, काम क्रोध तथा न लोभ मनमां संसार जाणे सहु। देवाचार्यसमान शुद्ध वचनो मीठां मुखे उच्चरे, वंदू श्रीभगवत्प्रसाद पितरं जेनाथि स्वेच्छा सरे ॥३०॥ वसंततिलकावृत्त—गोपाळजीतनुज कृष्णप्रसाद नाम, भाष्यादि काव्य वळि शास्त्रतणा सुधाम। धर्मान्वये रविसमान विराजमान, वंदू सदैव सदबुद्धितणा निधान ॥३१॥ शिखरिणी—मुकुंदानंदाख्य प्रगट प्रभुना पूजक सदा, नमुं तेने नित्ये महतगुरु जाणी मनमुदा। विराजे वर्णींद्र प्रमुख हरिना सेवक विषे, कृपाकारी भारी अनघ अविकारी दिल दिसे ॥३२॥ नमुं मुक्तानंद प्रभुपदतणा सेवक सदा, महाशास्त्राभ्यासी व्यरथ न गुमावे पळ कदा। करे वार्ता ज्यारे सुरसरित धारासम वहे, कुसंगी सत्संगी सकळ जन चित्ते अति चहे ॥३३॥ स्रग्धरावृत्त—साध्यो अष्टांगयोग प्रगट हरितणी प्रीतिमाटे प्रयत्ने, शोधी वेदांततत्वो सकळ गृहिलिधां जेम सिंधुथि रत्ने। आधि व्याधि उपाधि प्रणतजनतणी टाळि किधी समाधी, गोपाळानंदस्वामी सकळगुणनिधि वंदु माया अबाधी ॥३४॥ जेने श्रीभक्तिपुत्रे निजजन बहुना ऊपरी आप कीधा, बन्ने आचार्यकेरा उपरि करि वळी हाथमां हाथ दीधा। जेनो सद्बोध पामी वटपुरपतिये सार लीधो धरीने, गोपाळानंदस्वामी सकळगुणनिधी वंदु प्रेमे करीने ॥३५॥ शार्दूलविक्रीडितवृत्त—ब्रह्मानंदमुनी कवी अतिभला जे शीघ्र काव्यो करे, हेते हास्य रसे हसावि हरिने ध्याने छबी ते धरे। जेने श्याम सखासमान गणिने राखे समीपे सदा, एवा ब्रह्ममुनी मुनिंद्र पदने वंदूज वंदू मुदा ॥३६॥ नित्यानंद मुनींद्र चंद्र प्रणमुं जे शास्त्र सर्वज्ञ छे, जेणे श्रीहरि पास शास्त्र उच्चर्यां सर्वोपरि सुज्ञ छे। जेनी भक्ति अभंग अंग गणिने रीझ्या महाराज छे, टीकाओ करि श्रेष्ठ शास्त्र उपरि प्रख्यात ए आज छे ॥३७॥ जेणे जीति सभा

अनेक पुरमां विद्वज्जनोनी वडी, देवाचार्य [illegible] उपमा जेने जुओ छे जडी। जे प्रत्यक्ष प्रभुतणी सुनवधा भक्तितणुं पात्र छे, जेने एक अनन्य इष्ट उरमां श्रीस्वामिजी मात्र छे ॥३८॥ शिखरिणीवृत्त—स्वरूपे तो पोते त्रिगुणपर वृत्ति धरि रहे, करे वार्ता एवी सुणि कदि नहीं संशय रहे । जुओ जीती जेणे मन्मथ अमर्षादिक चमू । गुणातीतानंदं सकळ गुणकंदं नमुनमु ॥३९॥ मने सत्संगीना नियम शुभ आपी सुखि कर्यो, दया आणी वाणी वदि शुभ वळी संशय हर्यो । कर्यो एवो जेवो वृषकुळपतिने मन गमुं, गुणातीतानंदं सकळ गुणकंदं नमुनमु ॥४०॥ सदा श्रीजीपासे रहिरहि रहस्यो सुणि लिधां, दया आणी वाणी वदि सुजनने ज्ञानज दिधां । सदाशांताकारं महतगुणवंतं मुनिवरं, शुकानंदस्वामि प्रणमुं प्रतिपन्न प्रियकरं ॥४१॥ शार्दूलविक्रीडित—भोळानाथ भलाज भक्त हरिना शास्त्री सुशाणा घणा, रैक ज्ञाति सुजाण शास्त्र सघळां तत्वज्ञ तत्वोतणा । सारो शांत स्वभाव भाव प्रभुमां जे मूज विद्यागुरु, तेने नित्य प्रणाम प्रेम धरिने बे हाथ जोडी करुं ॥४२॥ वैतालीयवृत्त—करुणा शुभ संतनी मळे, मनना सर्व मनोरथो फळे। मुनि सौ पद वंदना करुं, हरिलीलामृत ग्रंथ आदरुं ॥४३॥ इति श्रीविहारिलालजी आचार्यविरचिते हरिलीलामृते प्रथमकळशे मंगळाचरणनाम प्रथमो विश्रामः ॥१॥

अथ ग्रंथोत्पात्तिकथनम् । शार्दूलविक्रीडित—जन्म्या कौशळ देश वेष वटुनो लै तीर्थमांही फर्या, रामानंद मळ्या स्वधर्म चलव्यो ने यज्ञ मोटा कर्या । मोटां धाम रच्यां रह्या गढपुरे बे देश गादी करी, अंतर्धान थया लीळा हरीतणी संक्षेप ए उच्चरी ॥१॥ श्रीवृत्तालयमां अचिंत्यमुनिए राजा अभेसिंहने, जे लीळामृत कृष्णनुं करि कृपा पायुं पमायुं जने । ते वर्णीवरने नमुं वळि नमुं ते भूपती हंसने, तेना पूर्वज जे थया हरिजनो वंदू जदूवंशने ॥२॥ नित्यानंदतणा सुशिष्य सुमति ज्ञाता जनो सौ कहे, भूमानंदमुनि भला भगवदी वृतालये ते रहे । साधूना गुण श्रेष्ठ श्रीहरितणी लीळा सदा उच्चरे, बेशीने दृढ आसने प्रभुतणुं जे ध्यान नित्ये धरे ॥३॥ तापे ग्रीष्मने तप्यां तन अति एवा अरण्ये चरा, गंगा नीर तरंगथी तनविषे ते शांति पामे खरा । ते रीते त्रण तापथी तपित जे आवे जनो आदरे, भूमानंद[illegible] वाणि सरिता ते ताप तेना हरे ॥४॥ जे बेठा हरिमंडपे हरितणा ते ध्यानमां एकदा, पाटीदार वसो निवासि जन जे ते आविया त्यां तदा । जेना तात अमीन दास तुलसी सद्भाग्यशाळी हता, एवा वाघजिभाई आ समयमां सत्संगमां छे छता ॥५॥ श्रीजी निर्मित धर्मसेतु पर जे प्रीती सुरीती करे, श्रीजी स्थापित देव गादिपतिनो जे पक्ष पक्को धरे। जेणे मुख्य [illegible] मुनिनो सत्संग जैने कर्यो, सद्भक्तिश्रवणाख्यमां पृथुसमो सद्भाव जेणे धर्यो ॥६॥ उपजाति—ते वाघजीभाइ विवेकि सारा, प्रीते हरिमंडपमां पधार्या । भूमाख्य मोटा मुनिने निहाळी, लाग्या पगे मस्तक नेण ढाळी ॥७॥ त्यां ध्यानमांथी मुनि तेह

जाग्या, प्रेमे लळी वाघजि पाय लाग्या। हरि सुलीळामृत ग्रंथ केरी, कथा वखाणी मुनिए घणेरी ॥८॥ बोल्या तहां वाघजीभाइ वाणी, अहो कृपानाथ कृपा सुआणी। पुछुं हवे उत्तर एह आपो, समर्थ छो संशय सर्व कापो ॥९॥ हरि सुलीळामृत ग्रंथ नाम, केणे रच्यो छे रहि केह ठाम। ते ग्रंथ केरी उतपत्ति जेह, तमे कहो हे मुनिराज तेह ॥१०॥ इच्छा मने छे अति जाणवानी, सारांश एनो उर आणवानी। कहे मुनि सांभळ भक्तराज, ए ग्रंथ उत्पत्ति सुणावुं आज ॥११॥ ते ग्रंथमां छे प्रभुनां चरित्र, श्रोता जनो थाय सुणी पवित्र। श्रीधर्मपुत्रे रघुवीरजीने, आचार्य कीधा करुणा करीने ॥१२॥ तेणे वळी जाणि गतप्रमाद, आचार्य कीधा भगवत्प्रसाद। एणे पछी आणि उरे वहाल, स्थाप्या निजस्थान विहारिलाल ॥१३॥ ते एकदा संततणे समाजे, आंही सभामंडपमां बिराजे। ताराविषे शोभित चंद्र जेम, शोभे सभामां वृषवंशि तेम ॥१४॥ तिथी हती राम जयंति ज्यारे, आव्याहता संघ अनेक त्यारे। भाधीक ते भक्त बधा मळीने, आचार्य पासे उचर्या लळीने ॥१५॥ रथोद्धता—हे दयाळु दिलमां दया करो, आ अमारि विनती उरे धरो। ग्रंथ धर्मसुतनी लिळातणा, वांचवा उर उमंग छे घणा ॥१६॥ जे चरित्र प्रगट प्रभुतणां, छे लखेल गिरवाणमां घणां। ते न वांचि शकिये भण्या विना, केम शांति धरिये सुण्या विना ॥१७॥ जेम मिष्ट फळ पेटिमां भरे, ताळुं वाशि पछि आगळे धरे। जो न होय जन कुंचिदार तो, लै शके न फळ ते लगार तो ॥१८॥ तेम शास्त्रि जन वांचिने कहे, तोज सर्वजन सांभळी लहे। होय ग्रंथ शुभ देशि वाणिमां, ज्ञान प्राप्त बहु थाय प्राणिमां ॥१९॥ देशि वाणि सउ जेवि डाळियो, मूळ तेह गिरवाण वाळियो। धूळमां तरु समस्त मूळ छे, डाळमां फळ तथा सुफुल छे ॥२०॥ संप्रदायतणि शुद्धि नामनो, ग्रंथ संस्कृत विशेष कामनो। छे रच्यो गुरु तमे कृपा करी, वासुदेवभट नामने धरी ॥२१॥ ग्रंथ प्राकृत लिळा सुसंग्रह, छे रच्यो शुभ तमे दया सह। कृत्य आप करवानुं छे कर्युं, धन्य देशिकपणुं तमे धर्युं ॥२२॥ चोपाइ—सुणि बोल्या आचार्य उमंगी, तमे सांभाळो सौ सतसंगी। ग्रंथ छे घणा ते शुं गणावुं, संख्या मुख्य ग्रंथनी सुणावुं ॥२३॥ सतसंगीजीवन शुभ नाम, ग्रंथ गीर्वाण छे सुख-धाम। रचनार शतानंद स्वामी, नथि तेमां रही कांइ खामी ॥२४॥ धर्मशास्त्र गणाय छे सारुं, लीळा प्रगटतणी कहेनारुं। पूरां प्रकरण छे पांच जेमां, सुणो श्लोकनी संख्या छे तेमां ॥२५॥ यथावृत्त प्रमाणे कहीश, साडा सोळ हजार पचीश। पण लेखक गणती प्रमाणे, श्लोक सतर सहस्र सौ जाणे ॥२६॥ वळि एथी अधिकतो गणाय, सातसें ने सत्यावीश थाय। हरिलीळाकलपतरु जेह, रघुवी-रजी रचनार तेह ॥२७॥ आखा ग्रंथना स्कंध छे बार, वृत्त ओगणत्रीश हजार। एथकी वळी उपर जे छे, पूरेपूरा पोणा त्रणसें छे ॥२८॥ पण लेखक गणती

प्रकार, तेना श्लोक ते त्रीश हजार । एकत्रीश वसें उपरांत, तेमां भासे नई
कांई भ्रांत ॥२९॥ एना माहात्म्यना जे अध्याय, चौदनो ग्रंथ जूदो जणाय
श्लोक लेखक संख्या गणीश, सातसें ने उपर ओगणीश ॥३०॥ हरिवाक्यसुधा
सिंधु जेह, शतानंदे रच्यो ग्रंथ तेह । वचनामृत तेहनां गणी, कहुं संख्या सुणं
तेह तणी ॥३१॥ गढडे उचर्या अविनाशी, एकसो उपरांत चोराशी । जाणं
सारंगपुरनां अढार, कारियाणी तणां कहुं बार ॥३२॥ छे अढार लोयान
विख्यात, गाम पंचाळानां गणो सात। वरतालतणां वीश जाणो, त्रण श्रीपुरन
उर आणो ॥३३॥ बधां बासठ ने शत बेय, संख्या सर्व मळी एवी छेय । श्लो
नाना मोटा निरधार, दश ओछा छे आठ हजार ॥३४॥ श्लोक लेखक संख्य
कहीश, आठ सहस्र शत एकत्रीश । ग्रंथ हरिदिगविजय छे सार, नित्यानंदमुि
रचनार ॥३५॥ एना अध्याय नाम हुलास, पूरी संख्या ओगणपचास । छ
नव तथा त्रण हजार, तेमां वृत्तनो छे निरधार ॥३६॥ श्लोक लेखकनाज प्रमाणो
सवाचार हजार छे जाणो । वळी रघुवीरजी महाराजे, ग्रंथ कीधो छे निजज
काजे ॥३७॥ दुर्गपुरना महात्म्यनो ग्रंथ, ते छे पावन मोक्षनो पंथ । हरिवाक्यसुधा
सिंधु तणी, रची छे टीका उत्तम घणी ॥३८॥ सर्वमंगळनुं भाष्य कीधुं, तेतो शि
ष्योने जीवन दीधुं । भला श्रीभगवतपरसाद, तेना ग्रंथ कहुं करी याद ॥३९
एक तो हरिलीळाप्रदीप, रच्यो छे रमानाथ समीप । अन्वयार्थप्रकाशिका नाम
भागवतपर टीका उद्दाम॥४०॥ हरिलीळाकलपतरु केरी, रची छे टीका रुडी घणेरी
हरिनो दिगविजय छे ग्रंथ, सजी तेनी टीका शुद्ध पंथ ॥४१॥ वळी सद्गुरु गोपाळा
नंदे, घणा ग्रंथ रच्या गुणवृंदे। भगवद्गीता ने इशावास्य, भलां तेनां करेलां छे भाष्
॥४२॥स्कंध बीजो अग्यारमो दशमो, भागवतनो छे भणवाने वशमो । तेनी टीक
सुगम करि दीधी, व्याससूत्र तणी टीका कीधी ॥४३॥ श्रुति शास्त्र उपर दृि
सांधी, विष्णुयागनी पद्धति बांधी । झालावाडमां शीयाणी गाम, भला त्यां हत
भट शिवराम ॥४४॥ ग्रंथ सत्संगिजीवन मांय, पांचमुं प्रकरण छे ज्यांय। शिव
रामने श्रीहरि केरो, सारो संवाद दिसे घणेरो ॥४५॥ थया तेह पछी ब्रह्मचारी
अखंडानंद संज्ञा छे धारी। एह वर्णि तथा गुणवृंद, साधु सोमप्रकाशानंद ॥४६
जेने भक्तिसुते कह्या भाइ, साधु एवा ते जन सुखदाइ। रघुवीरजीने प्रभु ज्यारे
पद आप्युं आचारज त्यारे ॥४७॥ अखंडानंद सोमप्रकाश, मुक्या जमणी
डाबी पास । रच्यो वर्णिये ग्रंथ पवित्र, तेनुं नाम छे हरिचरित्र ॥४८॥ तेनी टीक
छे मन अभिराम, तेनुं तत्वार्थबोधिनी नाम । तेतो गोपाळजी सुत जेह, रच
कृष्णप्रसादे तो तेह ॥४९॥ ज्यारे हरिये आचारज थापी, गादी अवध्यप्रसाद
आपी । वर्णि वासुदेवानंदनामी, साधु माहानुभावानंदस्वामी ॥५०॥ भुज दक्षिण
ने वाम स्थाने, मुक्या ते समे श्रीभगवाने । आचरजजी अयोध्याप्रसादे, श्रुि

शास्त्र तणी मरजादे ॥५१॥ टीका सत्संगीजीवनतणी, रची तेपण छे शुभ घणी। वर्णि वासुदेवानंदे सीध, ग्रंथ सत्संगभूषण कीध ॥५२॥ तेनी टीका ते वळी वांचीये, करी केशवप्रसादजीये। टीका सत्संगीजीवनतणी, हेतु नामे छे उत्तम घणी ॥५३॥ रचनार शुकानंदस्वामी, नथी तेमां कशी पण खामी। चैतन्यानंद-स्वामीये जेम, रच्यो ज्ञानविलास छे तेम ॥५४॥ सीतारामजीभाइये सत्य, रच्यो श्रीहरिआज्ञामृत। व्याससूत्रतणुं बीजुं भाष्य, मुक्तानंदे कर्युं छे प्रकाश ॥५५॥ भाष्य शांडिलसूत्रज तणुं, नित्यानंदे कर्युं शुभ घणुं। हरिसंभवादिक रच्या जेह, अचिंत्यानंदवर्णिये एह ॥५६॥ योगानंद थया कविराज, ग्रंथो तेणे रच्या जनकाज। ए तो संस्कृत ग्रंथ गणाव्या, मने जे कांइ सांभरी आव्या॥५७॥ ग्रंथ प्राकृतनो नथी पार, मुक्तानंद आदिक रचनार। ब्रह्मानंद प्रेमानंद स्वामी, निष्कुळानंदे राखी न खामी ॥५८॥ गणतां केटलाक गणावुं; जीभथी केम पार जणावुं। नित्य एक अध्याय वंचावे, शत वर्षे नहि पार आवे ॥५९॥ इंद्रवंशा—सत्संगि सर्वे वळि बोलिया फरी, छोजी कृपानाथ सुणो कृपा करी। आख्यान बीजांय अनेक छे सही, ते ग्रंथमां क्यांइ लखेल छे नही ॥६०॥ जे वृद्ध भक्तो हमणां हयात छे, तेने मुखे एवी अनेक वात छे। ज्यारे जनो ते हरिधाममां जशे, आख्यान ए सर्व अदर्श तो थशे ॥६१॥ अद्भुत लीळा वळी एकठी करो, ते सर्व तें ग्रंथविषे तमे धरो। ते ग्रंथ भाषा भलि गुर्जरीविषे, गुंथाय तो सर्व जनो खुशी थशे ॥६२॥ आचार्य जेजे पुरवे थई गया, ते ग्रंथ तेना मतना रची गया। जेनाथी ग्रंथो वधता रचाय छे, आचार्य तो उत्तम ते गणाय छे ॥६३॥ आ लोकमां उंचि घणी इमारतो, सारी रचे छे बहु साहुकार तो। सद्ग्रंथ मोटा निज संप्रदायना, आचार्य साधारणथी रचाय ना ॥६४॥ हीरातणुं मूल झवेरि जाणशे, बीजा जनो कंकर ते प्रमाणशे। ग्रंथोनुं माहात्म्य पुरु प्रवीणने, ते तुच्छ लागे जन बुद्धिहीणने ॥६५॥ पुष्टि वधे ग्रंथथि संप्रदायनी, छे एज रीती जगमां सदायनी। जे पंथना ग्रंथ नही प्रकासशे, भफ्फाकिया पंथ समान भासशे ॥६६॥ आ जे करी प्राकृत ग्रंथ मागणी, तेतो दयालु तमने भला गणी। जाणे न जे संस्कृत नारी ने नरो, ते सर्व माटे उपकारतो करो ॥६७॥ कुवानुं पाणी गुणवान[1] पामशे, निराशी थैने गुणहीनतो[2] जशे। गंगा गुणी निर्गुणीने[3] नहीं गणे, दे सर्वने नीर दयापणे घणे ॥६८॥ तेवी दया दील धरो तमे बहु, स्वशिष्य जाणो न भण्या भण्या सहु। एवो रचो ग्रंथ अपूर्व रंगथी, जे ग्रंथ वांचे जन सौ उमंगथी ॥६९॥ पुष्पिताग्रा—करि सुविनति एवि एह काळे, सुणि मनमांहि धरी विहारि-लाले। निजजन हित चित्तमां विचार्युं, दृढ करी ग्रंथ रच्यानुं काम धार्युं ॥७०॥

इति श्रीविहारीलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते प्रथमकळशे भूमानंदमुनींद्र वाघजीभाइ संवादे

१ दोरीवाळो. २ दोरी वीनानो. ३ गुणी नीर्गुणी एटले दोरीवाळो अने दोरी वीनानो.

ग्रंथरचनार्थे हरिभक्तकृत आचार्यविनतिनाम द्वितीयो विश्रामः ॥२॥

उपजाति—कहे भूमानंद मुनींद्र मुक्त, हे वाघजीभाइ सुणो सुभक्त। विहारिलाले मनमां विचारी, बोलाविया सद्गुरु बुद्धि सारी ॥१॥ तेनां कहुं निर-मळ शुद्ध नाम, तथा कहुं सद्गुण एह ठाम। आचार्यपासे मुनि एह आव्या, जोतां भला अंतरमांहि भाव्या ॥२॥ स्रग्धरा—ज्ञानी ध्यानी अमानी मुनिशिर-मणि श्री अदभुतानंदस्वामी, जेणे कामादि जीत्या तजि तनममता तिव्र वैराग्य पामी। सारी सेवा सजीने समय समयमां श्रीजिने राजि कीधा, पाम्या हार प्रसादी चरण हरितणा छातिमां चांपि लीधा ॥३॥ गोपाळानंद केरा सुगुणि मुनि हता शिष्य सारा अनेक, ते सौमां मुख्य तेतो सकळ जन कहे पूरुषानंद एक। जेणे कांई जुदाई लवसम न गणी श्रीरघुवीर साथे, साचुं सख्यत्व तेथी सतत मन धर्युं तेह धर्माधिनाथे ॥४॥ शिखरिणी—अनंतानंदाख्य प्रभुपदतणा पूजक सदा, वडा ते वर्णिंद्र प्रगट हरिवार्ताकर मुदा। मुकुंदानंदे तो निज सकळ शिष्योपरि भण्या, विहारिलाले ते स्वमत पुछवा उत्तम गण्या ॥५॥ स्रग्धरा—विज्ञानानंदस्वामी विदुषजनमणी हुं हतो तेह पास, निष्कामानंद वर्णि अति शुभमतिमान् बाळमुकुंददास आव्या त्यां आठमा तो परम निपुण जे कृष्ण-जीवनदास, आचार्ये मान आप्युं मधुर वचनथी आप बेसारी पास ॥६॥ उपजाति—भक्ती मळी वल्लभदास नाम, जे साधु छे सद्गुणना सुधाम। चैतन्य आनंदमुनिंद्र केरा, ते शिष्य सारा मतिमान् घणेरा ॥७॥ लाग्या भला ते रघुवीरजीने, महांत कीधा गुणि ते मुनिने। सदैव काळे सत्संग केरो, ममत्व राखे मनमां घणेरो ॥८॥ सेव्या घणा सद्गुरु स्नेह आणी, तेथी थई तेनि विशुद्ध वाणी। ते संतने ग्रंथ विचार काळे, बोलाविया पास विहारिलाले ॥९॥ केवा दिसे ते नव संत साथ, जेवा विराजे नव योगिनाथ। तेमां विराजे वृषवंशिभूप, जेवा विदेही नृपति अनूप ॥१०॥ वैतालीय—मुनि ते नवने तहां सही, वृषवंशो बधि वारता कही। शुभ प्राकृत ग्रंथ तो खरो, हरिभक्तो मुजने कहे करो ॥११॥ करुं प्राकृत के न आ समे, उचरो शास्त्रप्रमाण ते तमे। मुणी वर्णि सुसंत बोलिया, न करो एम कहेज भोळिया ॥१२॥ धर्माधिपतीपणुं धरी, समझावे मत प्राकृते करी। वळि भागवते लख्युं दिसे, शुभ एकादशस्कंधने विषे ॥१३॥ स्तुति प्राकृत संस्कृते करी, करवाथी दिल रीझशे हरि। वळी वांची जुओ सुधियनी, शुभ शिक्षा मुनि पाणिनीयनी ॥१४॥ शुभ प्राकृत संस्कृते धर्या, वरणोच्चार स्वयंभुये कर्या। नथी प्राकृतनी निषिद्धता, लखि कोई मुनिये प्रसिद्धता ॥१५॥ वचनामृत विठ्ठ-लेशनां, व्रजभाषाकृत छे स्वदेशनां। जड प्राकृतने निषेधशे, पण पोते मुख बोलतो हशे ॥१६॥ जन जे विदुषो न निंदशे, खळ निंदे कवि तेथि शुं थशे। सुखथी शुभ ग्रंथ आदरो, हरिभक्तो खुशी थाय ते करो ॥१७॥ मुनि ते वृष-

गादीना पती, मुद पाम्या निज अंतरे अती । पछी मुख्य सुकारभारीने, वळि पुछ्युं मनमां विचारीने ॥१८॥ उपजाति—मुख्यत्व गोवर्धनदास नाम, छे ठासरा तेहनुं जन्मठाम । विख्यात छे नागर वैश्यनाते, छे राजनीति शुभ जाण जाते ॥१९॥ पितातणुं नाम दयाळजी छे, भ्राता वडा मोहनलालजी छे । छे भाइ बीजो पण कृष्णदास, त्रीजोय पीतांबर तेनी पास ॥२०॥ चतुर्थ तो जादवजी गणाय, ते पांच भाई सुखिया सदाय । बे बेन तेमां पण एम जाणो, सुभाग्यशाळी नवल प्रमाणो ॥२१॥ जे ठासराना जन बापुभाई, तेनी सुपत्नि सति ते गणाई । सत्संगि बाइ कठलाल केरी, वातो प्रभु केरी करे घणेरी ॥२२॥ ते एक काळे अवलेंज आवी, सत्संगनी वात घणी सुणावी । ते सांभळीने नवले विचार्युं, दासत्व श्रीजीतणुं दील धार्युं ॥२३॥ ते नात केरा जन जे बधाय, सत्संगनो द्वेष करे सदाय । ते कारणे गुप्त भजे हरिने, पिता पती आदिकथी डरीने ॥२४॥ तेणे प्रतिज्ञा करि एवि आपे, जो पुत्र पामुं प्रभुने प्रतापे । तो श्रीहरीने चरणे लगाडुं, ते पुत्रने अन्न पछी जमाडुं ॥२५॥ दयानिधि स्वामी दया करे छे, मनोरथो भक्ततणा पुरेछे । ते बाइ पोते शुभ पुत्र पामी, खुशी थवामांहि रही न खामी ॥२६॥ खुशी थयुं एथकि आखुं गाम, माये धर्युं माधवलाल नाम । भाळी भलो एवुं भविष्य भासे, पराक्रमी पुत्र प्रवीण थाशे ॥२७॥ मोटा थया माधवलालभाइ, पिताथकी कीर्ति करी सवाइ । अंग्रेज लोकोपण मान आपे, राजा घणा वेण नही उथापे ॥२८॥ कर्यो भलो भूपति कारभार, सत्संगमां प्रीति धरी अपार । रह्या गृहस्थाश्रममां सदाय, तथापि जुदा जळकंज न्याय ॥२९॥ हवे कहुं वात दयाळजीनी, तेणे लिधि आश्रयता हरिनी । सुपत्नि तेनी अवल प्रमाणी, तेणे पतिने कहि एवि वाणी ॥३०॥ सत्संगि थातां भय छे अपार, मुके मळी सौ घर नातबार । सत्संग छानो मनमांहि राखो, कंठी तथा तीलक काढिनाखो ॥३१॥ मारुं कह्युं स्वामि जरुर मानो, नैतो महाक्लेश नकी थवानो । बोल्या सुणी शेठ दयाळदास, तमे न राखो तृणमात्र त्रास ॥३२॥ सत्संग दृढ राखवाविषे—सर्वे थकी श्रीहरि छे समर्थ, बिजातणी बीक बधानि व्यर्थ । शरीरने संकट श्रेष्ठ थाय, तथापि सत्संग नही तजाय ॥३३॥ फणींद्रने तो मणि प्रीय लागे, ते जीवतां तो कदिये न त्यागे । सत्संग कीधो निज शीश साटे, नही तजुं नाततणे उचाटे ॥३४॥पूर्वे कर्योछे सतसंग जेणे, तज्यो नथी ते भय पामी तेणे । प्रह्लादने दुःख अपार दीधुं, सत्संग माटे सहु सांखि लीधुं॥३५॥ विभीषणे जो सतसंग कीधो, ते भ्रात बीके नही त्यागि दीधो । डर्यो नही दैहिक दुःखमाटे, सत्संग राख्यो निज शीश साटे ॥३६॥ नारी सती जे पतिने वरे छे, ते त्याग शुं ते पतिनो करेछे । में श्रीहरिने तन चित्त तेम, अर्पि दिधुं ते लउं पाछुं केम ॥३७॥ जो कोई राजा कदि कांध मारे, जो लोक धिक्कार घणा उचारे । संबंधि सर्वे प्रतिकूळ थाय,

तथापि सत्संग नही तजाय ॥३८॥ जेने जणाणो व्यवहार खोटो, सत्संगमां माल गण्योज मोटो । ते ज्ञातिमाटे नही कंठि तोडे, बदाममाटे मणि कोण छोडे ॥३९॥ जेणे सुधापान कर्युंज लेश, ते थाय प्रत्येक रगे प्रवेश । पछी भले मस्तक जो कपाय, तथापि पीधुं न पिधुं न थाय ॥४०॥ एविज रीते सत्संग रंग, व्यापी रह्यो अंतर बाह्य अंग । आत्माविषे तो अतिरंग भासे, शरीर जातांपण ते न जाशे ॥४१॥ फरे कदापि बहु देश काळ, दशे दिशे दर्शित दुःख झाळ । जो दैवि माया मुजने डगावे, डगुं नही हुं कदिये डगाव्ये ॥४२॥ सती पतीसंग बळे जइने, नासे नही दुःखित ते थइने । तेवी रीते दुःख अथाग थाय, तथापि सत्संग नही तजाय ॥४३॥ मेरू चळे भूमि फणींद्र मूके, के वेद वाणी विधिदेव चूके । भानू उदे पश्चिम पास थाय, तथापि सत्संग नही तजाय ॥४४॥ धिरां रही धिरज चित्त धारो, सत्संग केरो महिमा विचारो । सारुं चणावे घर श्रेष्ठघाटे, तजाय शुं मच्छर दुःख माटे ॥४५॥ रथोद्धता—शेठ चार सुतने वराविया, ते गृहस्थ करीने ठराविया । पांचमे परणवानि ना कही, ब्रह्मचर्य धरीने रह्या सही ॥४६॥ कृष्णदास सुत जे बिजो कह्यो, प्रेमचंद सुत तेहनो थयो । शुद्धचित्त सतसंगतो धर्यो, थै वकील जय धर्मनो कर्यो ॥४७॥ रीझिया श्रीभगवत्प्रसादजी, अद्भुताख्य मुनि अप्रमादजी । जे पवित्र पछी नंदजी कह्या, एह आदिक प्रसन्न सौ थया ॥४८॥ ते पछी पण प्रधान ते थया, बाबिपास वडशिणोरमां रह्या । कृष्णभक्ति भलि भातथी करे, धर्मपक्ष शिरसाट ते धरे ॥४९॥ जादवाख्य सुत जेह चारमो, ते थयो नवर बीजि वारमो । स्त्री मुवा पछि विराग आवियो, सांख्ययोग निज चित्त भावियो ॥५०॥ त्यागमार्ग धरवा रुची धरी, तात केरि स्तुति बे सुते करी । तात आवि वरतालमां शिधा, वीर बेय रघुवीरने दिधा ॥५१॥ हाथ जोडी करी शेठ वीनति, बेय पुत्र वितरागि छे अति । त्यागमार्ग तणी रूचि लाविया, तेथि लावि तमने भळाविया ॥५२॥ एवि वाणि कहि घेर ते गया, सांख्ययोगि सुत बेयतो थया । धन्यभाग्य सुत ने पितातणुं, शुं महात्म्य मुखथी कहुं घणुं ॥५३॥ विक्रमार्क शक वर्ष संभवे, ओगणीश शत उपरे नवे । बेय भाइ वरताल आविया, भक्तराज गुरुचित्त भाविया ॥५४॥ उपजाति—श्रीजीतणा जादवजी सुदास, रह्या गुणातीत मुनींद्र पास । थोडेक काळे प्रभुने भजीने, मोक्षे गया ते तनने तजीने ॥५५॥ बीजानुं गोवर्धनदास नाम, तेतो रह्या श्रीवरताल धाम । पोतातणी पुंजि समस्त जेह, सत्संगमां वावरि दीधि तेह ॥५६॥ संतो जमाड्या वळी वस्त्र कीधां, चांदीतणां पात्र रचावी दीधां । ते पात्र अर्प्यां रघुवीरजीने, प्रसन्न कीधा प्रभुने भजीने ॥५७॥ निष्काम निःस्वाद निराभिमान, सत्संगनि वृद्धि कर्यानुं तान । स्वाचार्यनो पक्ष प्रसिद्ध साचे, पेख्या असाधारण गूण पांचे ॥५८॥ श्रीलक्ष्मिनारायणदेव केरां, छे मंदिरो देश विशे

घणेरां। ते सर्वना उपरि कारभारी, तेनेज कीधा मति जोइ सारी ॥५९॥ आचार्यजी श्रीरघुवीर जेह, स्वपुत्र तुल्ये गणताज तेह ॥ अनन्यदासत्व निहाळि अंग, विश्वास राख्यो उरमां अभंग ॥६०॥ पछी थया श्रीभगवत्प्रसाद, तेणेय राख्या गुण सर्व याद । तेथीज गोवर्धनदास केरो, विश्वास राख्यो हृदये घणेरो ॥६१॥ कहे भूमानंद मुनींद्र वाणी, सुणो कहुं ते उर नेह आणी। दयाळजी केरुं कुटुंब केवुं, सुभक्त सर्वे व्रजवासि जेवुं ॥६२॥ प्रत्यक्ष केरो महिमा न जाणे, परोक्षने लोक पछी वखाणे । एवीज छे आ जगकेरि रीत, ज्ञानी करे चाहि विचार चित्त ॥६३॥ आख्यान आवां हरिभक्त केरां, कथा प्रसंगे सुणिये घणेरां । तो वासना अंतरमांथि तूटे, संसारनां बंधन छेक छूटे॥६४॥ प्रत्यक्ष ज्यां श्रीहरि होय ज्यारे, एवा दिसे भक्त अनेक त्यारे । पछी पूरो पुण्य प्रताप जेने, तेवा तणुं दर्शन थाय तेने ॥६५॥ पुष्पिताग्रा—परम पुनित आ कथाप्रसंग, हरिजन कीर्ति कथानुं एह अंग । सुणि जन मन सद्य शुद्ध थाय, प्रभु महिमा पण एथकी जणाय ॥६६॥

इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते प्रथमकळशे भूमानंदमुनींद्रवाघजीभाइसंवादे कथाप्रसंगे ठासरानिवासी दयाळदासाख्यानकथननाम तृतीयो विश्रामः ॥३॥

उपजाति—कहे भुमानंद घणे वहाले, वळी महाराज विहारिलाले । अंबाइदासाख्य सुभक्त जेह, कोठारि तेव्या निजपास तेह ॥१॥ खेडातणा तेपण पाटीदार, ज्यारे हता वर्ष वये अढार । वैराग्य पामी घरबार त्यागी, वृत्तालये आवि वस्या सुभागी ॥२॥ अढारसें उपर तो अठाशी, ज्यारे भली विक्रम साल भासी । आचार्यजी श्रीरघुवीरजीये, तथा दया कीधि बधा मुनिये ॥३॥ वृत्तालना मंदीरनो उदार, भळावि दीधो कुल कारभार । ते काम तेणे निजशीश लीधुं, वखाणवा लायक तेह कीधुं ॥४॥ कोठारि त्रीजा पण ते प्रमाण, जे भीमजीभाइ भला सुजाण । ते मूळतो मोढ वणिक नाते, रह्या सदा नैष्ठिक आप जाते ॥५॥ तेणे धर्यो जन्म शिहोरमांय, वशी रह्या षोडश वर्ष त्यांय । ते ओगणीसें त्रणकेरि साले, त्यागी थया सत्वर तेह काळे ॥६॥ छे भालमांहि अणियाळि गाम, त्यां वाणिया मोढ वसे सुठाम । थया पुंजाभाइ भलाज भक्त, श्रीजी छतां तेह थया विरक्त ॥७॥ समग्र पुंजी घरनी लइने, पोते पछी दुर्गपुरे जइने । श्रीजीपदे अर्पण सर्व कीधुं, त्यागि थवानुं पण मागिलीधुं ॥८॥ प्रसन्न थैने वृषवंशि राज, सोंप्युं बधुं मंदिरकेरुं काज । ज्यारे पछी श्रीजी गया स्वधाम, तथापि शेठे कर्युं तेह काम ॥९॥ त्यागी थवा भीमजिभाइ आव्या, ते शेठना शिष्य तहां ठराव्या । ज्यारे पुंजोशेठ गया सुधाम, तेनुं करे भीमजिभाइ काम ॥१०॥ तेने वळी ग्रंथ विचारकाळे, बोलाविया पास विहारिलाले । चतुर्थ कोठारि सुलक्ष्मिदास, संक्षेप एनो कहुं इतिहास ॥११॥ छे जन्मभूमी वढवाण मांय, श्रीमाळिनी नात दशा गणाय । पछी थया ते सतसंगि केम, कहुं हवे

कारण तेनुं जेम ॥१२॥ शालिनी—भीमो वोरो शेठ सत्संगि सारा, शीयाणांमं वास ते राखनारा। जेने धर्मे प्राणकर्ता वहालो, तेने पुत्र प्राप्त ते शेठ लालो ॥१३॥ लक्ष्मीदासे तेतणो संग कीधो, त्यारे तेणे नित्य सद्बोध दीधो। श्रीजीकेरा त्यां थया ते उपासी, काया मायाथी थया ते उदासी ॥१४॥ लक्ष्मीदासे गेहथी नेह तोडयो, साचा संतो तेहमां नेह जोड्यो। धोळेरामां श्रीरघूवीर आव्या, त्यां बे मित्रो दर्शनार्थे सिधाव्या ॥१५॥ त्यारे ते आचार्यने शेठ लाले, सोंप्या लक्ष्मी सत्वराकेरि साले। राख्या जाणी तेह सत्संगि सारा, तेतो सौने थै पड्या पूर्ण प्यारा ॥१६॥ धोळेराना धामनो कारभार, सोंप्यो सर्वे तेहने तेह वार। त्यां थै आव्यो एक बीजो बनाव, तेतो सर्वे सांभळो धारि भाव ॥१७॥ जूने दुर्गे जे हता काशिराम, कर्ता ते कोठारिकेरुं सुकाम। थोडां वर्षो ते कर्यो कारभार, आयुर्दानो आवियो त्यांज पार ॥ १८ ॥ देह त्यागीने गया काशिराम, लक्ष्मीदासे किधुं तेनुंय काम। धोळेरानुं काम तो मुख्य कर्ता, जूनाणाना काममां दृष्टि धर्ता ॥१९॥ तोये चित्ते मान तेणे न आण्युं, भक्तीमाटे देह छे एम जाण्युं। एवा लक्ष्मीदासने ग्रंथकाळे, बोलाव्या आचार्य विहारिलाले ॥२०॥ उपजाति—छे पांचमा मंत्रि सुभक्त जीवो, जे वैश्य श्रीमाळिविषे सुदीवो। गढाळिमां जन्म धरी रहेलो, जेना पिता सज्जन शेठ घेलो ॥२१॥ संसारमांथी थईने वियोगी, रह्या मुनीमां थइ सांख्यजोगी। ते वारता तो कहि में उमंगे, कहुं बिजी वात कथाप्रसंगे ॥२२॥ भाइ भला श्रीरघुवीरकेरा। गोपाळजी नाम गुणी घणेरा। तेने कह्युं पूर्ण कृपा करीने, श्रीजी स्वयं दुर्गपुरे ठरीने ॥२३॥ रहो तमे जै शरवार देश, तमो वडे कार्य थशे विशेष। संबंधियोनी करि पूरि आश, संभाळजो गाम तथा गरास ॥२४॥ आज्ञा हरीनी मन मानी लैने, रह्या पछी ते शरवार जैने। संभाळियां गाम तथा गरास, संबंधि सौनी करि पूरि आश ॥२५॥ वैतालीय—गत संवत ओगणीशसें, उपरी वर्ष सुसोळमुं दिसे। शुभ त्यांसुधि काम त्यांतणुं, करतां काम वधी पड्युं घणुं ॥२६॥ पछि तेनी सहायताविषे, रघुवीरे निरधारि ते दिशे। गुण अंतरमांहि आणियो, जन जीवो अतिजोग्य जाणियो ॥२७॥ करुणा करि मोकल्यो तहां, जन जीवे जश मेळव्यो जहां। स्वजनो वृषवंशिना घणा, जश बोले जिभथी जिवातणा ॥२८॥ वृषवंशि विहारिलालजी, रचवा ग्रंथ भलो विशाळजी। निजचित्त विचार आणिया, पुछवा लायक पांच जाणिया ॥२९॥ पुछि वात प्रधान पांचने, मन जाणे खुब खोंचखांचने। कहि तेह बधी कथा गणी, हरिभक्ते करी जेह मागणी ॥३०॥ सुणि काम नविन ग्रंथनुं, हितकारी प्रभुभक्ति पंथनुं। हृदये जन राजि ते थया, कर जोडी प्रतिउत्तरो कह्या ॥३१॥ करुणानिधि छो कृपा करो, अतिसारो गुरु ग्रंथ आदरो। रचवा शुभ ग्रंथ आ मते, धर्माचार्य तणुंज काम ते

॥३२॥ हरिना जन वृद्ध ज्यां वसे, जन जो त्यां तमपासथी जशे। लखि वात अपूर्व लावशो, हरिलीलानी जनो लखावशो ॥३३॥ शुभमां कदि कांइ द्रव्यनो, व्यय जो थाय गणाय सव्यनो। अपसव्य कहे न कोइये, जबरा ग्रंथ जरूर जोइये ॥३४॥ तट तीरथना बनाववा, अथवा ग्रंथ नवा रचाववा। हरि के मुनिकाज वावरे, धन ते धन्य मुनींद्र उचरे ॥३५॥ उचर्या मुनिने विहारिजी, शुभ छे धन्य मती तमारिजी। गुणिता गणि जाणि ग्रंथनी, अति जेथी शुभ पुष्टि पंथनी ॥३६॥ पण सौ मळि एटलुं करो, सघळुं कार्य बिजुं तमे धरो। मनवृत्ति अखंड जो धरूं, शुभ तो ग्रंथ अपूर्व आदरूं ॥३७॥ सुणि मंत्रि कहे सुणो तमे, करिये काम त्रिपेढिथी अमे। करशुं वळि एज रीतथी, सुखथी ग्रंथ रचो सप्रीतथी ॥३८॥ सुणि राजि विहारिजी थया, रचियो ग्रंथ दिले धरी दया। शुभ वर्णन ग्रंथमां थयुं, सहु पेलुं वरतालनुं कयुं ॥३९॥ सुणजो मन शांतना सजी, कहुंछुं ते वळि भाइ वाघजी। वरणी नृपनो समागम, वरतालेज थयो कहुं त्यम ॥४०॥ पुष्पिताग्रा—कहि शुभ उतपत्ति ग्रंथकेरी, श्रवण कर्याथि सुशांति दे घणेरी। वरणन वरताल केरु थाशे, परम पवित्र सुग्रंथ ज्यां रचाशे ॥४१॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते प्रथमकळशे भूमानंदमुनींद्रवाघजीभाइसंवादे ग्रंथोत्पत्तिकथननाम चतुर्थो विश्रामः ॥४॥

उपजाति—कहे भूमानंद सुणो सुभक्त, एकाग्र राखी मन इंद्रियुक्त। संवाद वर्णिंद्र नरेंद्र केरो, जे स्थानमध्ये प्रगट्यो घणेरो ॥१॥ ते स्थाननुं वर्णन तेह काळे, कर्युं महाराज विहारिलाले। ते हुं हवेथी तमने सुणावुं, सुणाववा अंग उमंग लावुं ॥२॥ वरतालनुं वर्णन—आचार्य बोल्या हरिभक्त पास, सुणो तमे सौ [illegible]। वृत्तालनुं वर्णन हुं करूंछुं, मोटो महीमा मनमां धरूंछुं ॥३॥ शी वर्णवुं ब्रह्मपुरीनि शोभा, जे देखवा दृष्टि दिसे सलोभा। श्रीलक्ष्मिनारायण ज्यां वसेछे, तेथीज सर्वोत्तम ते दिसेछे ॥४॥ वस्या जहां अक्षरना निवासि, ते तुल्यता कोण कहेज काशी। माहात्म्य तेनुं मनमां विचारे, द्वारावतीने वळती विसारे ॥५॥ नक्षत्र कोई रवितुल्य नावे, मेरूसमो पर्वत ना कहावे। चिंतामणीथी धन सर्व छोडुं, सर्वेथि [illegible]त्तालय तीर्थ मोटुं ॥६॥ गंगा रही गोमतिनेस्वरूपे, भानुसुता दैवत ज्ञानकूपे। सरस्वती गोपितळाव भावे, त्रिवेणिनुं तत्व धनातळावे ॥७॥ ए च्यार जे गोमतितीर्थ आदि, प्रत्यक्ष कृष्णे करी छे प्रसादि। तेथी महीमा अतिश्रेष्ठ एनो, विस्तारथी भेद कहीश तेनो ॥८॥ जुवो वळि उत्तम तीर्थ जेह, तडाग छे टाडण नाम तेह। श्रीभक्तिपुत्रे बहुवार स्नान, जेमां कर्युं जाह्नवि ते समान ॥९॥ इंद्रवंशा—श्रीनाथनुं मंदिर शोभितुं घणुं, वेगे करुं वर्णन आज तेतणुं। प्राकारनुं पूरव द्वार श्री धरे, जोवा निशानाथ दिनेश संचरे ॥१०॥ विघ्नेश सामा हनुमान त्यां रहे, भक्तोतणां संकट भागवा चहे।

भूतादि चूडेल डरेज दूरथी, वेगेथी नासे बळगाड उरथी ॥११॥ उपजाति—श्री-भक्तिपुत्रे करुणा करीने, ते मूर्त्तियो स्थापि करे धरिने । तेथी घणुं दैवत तेहमां छे, आश्चर्य मोटां बहु एहमां छे ॥१२॥ अग्नीखुणे मंदिरथि दिसे छे, अखंड नारायणमोल ए छे । जहां बिराजी अघना अरिये, शिक्षानि पत्रि रचि श्रीहरिये ॥१३॥ अहो निहाळो शुभ निंब एह, जनम्यो हशे शुं यटवंसि तेह । असंख्य ब्रह्मांड तणा निवास, प्रत्यक्ष बेठा प्रभु जेनि पास ॥१४॥ मंदिरनुं वर्णन—देवालये जे शिखरो दिसेछे, शुं शृंग हीमाचळनांज ए छे । धोळी भली धन्य धजा विराजे, विद्युल्लता चंचळताथि लाजे ॥१५॥ धजा फरूके समशाथि जेम, बोलावति होय समीप तेम । आवो अहिं सौ जनने कहे छे, कल्याणतो आज अहिं रहे छे ॥१६॥ पूर्वाभि छे मंदिर द्वार एह, मुख्यत्व तेमां त्रण खंड तेह । सिंहासनो रुक्मतणां विराजे, ते देखि गोलोक निवास लाजे ॥१७॥ जुओ रुडो उत्तरखंड ज्यांय, रुडी दिसेछे त्रण मूर्त्ति त्यांय । श्रीधर्म भक्ति वळि वासुदेव, टाळे जनोनां दुख ततखेव ॥१८॥ भलो जुवो मध्यमखंड भाई, विशेष तेमां छबि छे छवाई । ज्यां लक्ष्मि नारायण छे उभाय । पासे रुडा छे रणछोडराय ॥१९॥ जुवो वळि दक्षिण खंडधारी, राधाजि वृंदावनना विहारी । तेनिज जोडे हरिकृष्ण राजे, शय्या जुदा खंड विषेज छाजे ॥२०॥ जो मत्स्य मार्तंड सुकूर्म रूप, श्रीशेषशायी नरसिंह भूप । वराहनी मूर्ति मनोज्ञ भासे, ते मूर्तियो मंडपमां प्रकासे ॥२१॥ जो धर्मवंशीतणि आ हवेली, रुडी रिते छे रचना रचेली । छे इंद्रना वैभवतुल्य तेमां । सर्वे प्रकारे सुखसाज जेमां ॥२२॥ हती तहां शीतळ निंब छांय, पूर्वे प्रभु त्यां करता सभाय । ते स्थानमां ते थई छे हवेली, वंदे महर्षि मुनि मान मेली ॥२३॥ जो संतनुं आश्रम शुद्ध आ छे, भलुं विशाळाश्रम तुल्य भासे । निरन्नमुक्तो सम साधु सारा, योगी वसे साधन साधनारा ॥२४॥ सिद्धासने कोई करे समाधि, पद्मासने कोई तजे उपाधि । कोईक उंचा कर बे करिने, जपे प्रभु एक पगे ठरिने ॥२५॥ कोई हरीना गुण उचरे छे, कोई जनोने उपदेश दे छे । ब्रह्मांड ने पिंडथकी विरक्त, भला प्रभुनाज अनन्यभक्त ॥२६॥ वैतालीय—तपसी तपसा तहां करे, प्रभुता श्रीप्रभुनी दिले धरे । रसना रस नाम ले नहि, धनने बंधन ते गणे सहि ॥२७॥ दुखमां दुख मांनिले नहि, सुखने ते सुख ना गणे सहि । हरि हे हरि नाम भाखता, तनथी प्रीत नथीज राखता ॥२८॥ उपजाति—कोई भणे शाब्दिक शास्त्र शुद्ध, कोई भणी न्याय बने सुबुद्ध । वेदांत निभ्रांत भणे भणावे, पुराण कोईक सुणे सुणावे ॥२९॥ कोई मुनी शुद्ध सतार वीण, इत्यादि वाजित्रविषे प्रवीण। वाजित्र लै गान शरु कर्युं छे, जाणे मुनि नारद तुंबरु छे ॥३०॥ षड्जादि साते स्वरभेद जाणे, त्रिग्रामनी रीत पुरी प्रमाणे । छे मूर्छनाओ वळि एकवीश, छ राग ने रागणि

जाण श्रीश ॥३१॥ जो तुंबिपात्रो लटके घणेरां, भवाब्धिनां नाव मुमुक्षु केरां। कांतो अखंडामृत आपनारां, कमंडलु अक्षरथी उतार्यां ॥३२॥ भलो सभामंडप पश्चिमे छे, शुं यज्ञशाळा अद्भुत ए छे। महात्म्य तेनुं कहि शुं शकाय, ज्यां ज्ञाननो जज्ञ अखंड थाय ॥३३॥ रुडो हरीमंडप नैरुते छे, प्रसादिनुं स्थान पवित्र ए छे। जहां बिराजी जनने प्रबोधि, शिक्षानि पत्री घनश्याम शोधि ॥३४॥ आंही वसे नैष्ठिक वर्णिवृंद। भणे भला ऋग्यजु साम छंद। त्रिकाळ संध्या वळि वैश्वदेव, गायत्रिनो जाप जप्यानी टेव ॥३५॥ मंदीरथी उत्तरमां उदाम, आराम नारायणबाग नाम। विराजिया ज्यां वृषवंश राज, साथे लई संततणो समाज ॥३६॥ तेमां अमे मंदिर छे कराव्युं, भलुं सुभक्तो मनमांहि भाव्युं। निहाळतां तेनि कृति नवीनी, स्मृति करावे रघुवीरजीनी ॥३७॥ त्यांथी वळी उत्तरमां अनूप, छे गोमती तीर्थ तडागरूप। द्वारावतीथी अहिं एह आव्यां, जे सच्चिदानंद मुनींद्र लाव्या ॥३८॥ जुवो बनी बेठक पूर्वतीरे, लीळा करी ज्यां नरदेव वीरे। वसंतमां रंग बहु रम्या छे, ज्ञानी जनोना मनमां गम्या छे ॥३९॥ सोपान शोभे सुघडेल सारां, पवित्र मुक्तीपद आपनारां। स्थळेस्थळे त्यां बहु तीर्थ थान, भावे करे स्नान सुभाग्यवान ॥४०॥ गंगाथि छे निर्मळ नीर जेमां, पेख्यां घणां पद्म पवित्र तेमां। हंसो वसे मानसरोवरे छे, ते देखि संदेह दिले धरे छे ॥४१॥ निरन्नमुक्तो मुनिवेशधारी, करे सदा स्नान अहिं पधारी। नाया जहां अक्षरना निवासि, ते तुल्य शुं थाय प्रयाग काशी ॥४२॥ स्त्रियो भरे नीर तडागतीरे, तेनां पडे छे प्रतिबिंब नीरे। शुं नागकन्या महिमा विचारी, पाताळमांथी अहियां पधारी ॥४३॥ पाणी भरी कावड कोई लावे, शुं तीर्थवासी करि तीर्थ आवे। आ तीर्थने अन्य तुलाथि तोले, आ तीर्थनुं पुण्य बहुत्व बोले ॥४४॥ त्यांथि वळी वायुदीशा विभाग, रुडो दिसेछे रघुवीर बाग। जहां बिराजि जगदीश आप, पुरो जणाव्यो जनने प्रताप ॥४५॥ वैतालीय—सदळी कदळी वळी फळी, न फळी वेत्र लता नही दळी। अकळीत कळी मळीमळी, लतिका लुंबि रही लळिलळि ॥४६॥ फळ दाडम दाडिमीविषे, रसदायी रसदार ते दिसे। दशनाकृति कृष्णनी हवी, कळि तेनी कळी शुं शके कवी ॥४७॥ कमळो विमळो स्थळो तणां, सुदिशे ने विदिशे दिसे घणां। कळना कळनार शुं करे, हठिलानी हठिलाईने हरे ॥४८॥ निरखी निरखी उद्याननने, कहुं सृष्टि स्रज सृष्टिवानने। अजता अज तारि धन्य छे, रचना आ रचनाथि अन्य छे ॥४९॥ बहु उद्भव उद्भिजो धरे, गणना त्यां गणनार शी करे। नजरोनजरे निहाळतां, न वळे दृष्टि तहांथि वाळतां ॥५०॥ चकवा चकवी तहां ठरे, चरवानुं चरवा हरे फरे। सुर मानव मानवा सहि, खगजाति खग जाणवा नहि ॥५१॥ उपजाति—अशोक ने अंब कदंब छाजे, द्राक्षालता ने कदळी विराजे। शीताफळी जामफळी अपार, बकुल जंबुफळ ने अनार ॥५२॥

नारंगि पूगीफळ अंजिरो छे, अखोड एलाफळ जंबिरो छे । बदामडि ने पनसो बहु छे, लविंग शोभामय ते सहु छे ॥५३॥ चंपा जुई चंदनवृक्ष चारु, गुलाब ने जाई विशेष धारु । सुकर्णिका पुष्कळ पारिजात, भलां दिसे पुष्प अनेक भात ॥५४॥ भृंगावळी त्यां भमती भमेछे, अनेक पुष्पोथकी गंध लेछे । जाणे लिधो श्रीहरिनो सुवास, भमे बिचारा धरि एवि आश ॥५५॥ वृक्षोपरे कुंदलता छवाई, जाणे शिरे पुष्प पछेडि छाई । ते भाळीने भक्त उमंग लावे, श्रीजीनि मूर्ति स्फुरि ऊर आवे ॥५६॥ जे वृक्ष पाम्यां प्रभुनो प्रसंग, फूल्यां तहां शब्द करे सुभृंग । प्रभु न भेट्या वनमां वसेछे, शुं ते जनोने तरुओ हसेछे ॥५७॥ शुकादि पक्षी स्वर शुद्ध बोले, शी उपमा शोभित तेनि तोले । जाणे मुनीमंडळ ठीक ठाठ, प्रेमे पढेछे श्रुति साम पाठ ॥५८॥ स्वर्गादिनां सौ सुख स्वल्प जाणी, माहात्म्य मोटुं अहिंनुं प्रमाणी । आश्चर्य पक्षी उरमांहि लावे, माटे बहु मस्तकने धुणावे ॥५९॥ उंचे स्वरे मोर मुखे उचारे, तेनुं कवि कारण एम धारे । छे स्नेह तेने घनश्याम संगे, माटे रटे नाम महा उमंगे ॥६०॥ वाडीविषे हर्म्य दिसे विशाळ, शुं ब्रह्मविद्यातणी ते निशाळ । वैकुंठथि एक निवास लावी, जाणे मुक्योछे महिमां ठरावी ॥६१॥ पुरीथि ईशान प्रदेश भाग, ज्यां छे विशाळाख्य विशाळ बाग । जेनां फळो श्रीहरिजी जम्याछे, विराजिने त्यां जनने गम्या छे । ॥६२॥ पुरीथकी पूर्व तडागतीर, देरिविषे छे हनुमान वीर । जहां महाराज विराजियाछे, प्रसादिनी पावन ते जग्या छे ॥६३॥ महाप्रभू मज्जन त्यां कर्युंछे, सुतीर्थ तेथिज तहां ठर्युंछे । पवित्र जे पुष्कर तीर्थराज, आवि वश्युं शुं अहियांज आज ॥६४॥ ज्यारे समैयो जननो भराय, त्यारे जनो ते पुरमां न माय । समुद्रमां भर्ति भराय जेम, चारे दिशे संघ छवाय तेम ॥६५॥ नावा मळीने जनजूथ जाय, उंचे स्वरे कीर्त्तन तेह गाय । शब्दोथि भूगोळ खगोळ गाजे, जोवा विमाने सुरवृंद छाजे ॥६६॥ जाती जुदी देश जुदा विशेष, भाषा जुदी ने वळि भिन्न वेष । शुं नाटकी नाटक वेष लाव्या, पोतातणो वेष भला भजाव्या ॥६७॥ भाळो पुरीथी वळि पूर्वभाग, बन्यो बहू सुंदर ज्ञानबाग । मुनीश ज्यां शीश किरीट धार्यो, ते भूमिकानो महिमा वधार्यो ॥६८॥ छे होज बे विश्वप्रसिद्ध जेह, रंगे भरावि हरिराय तेह । होरि रम्या त्यां जनसाथ हेते, लीळा करि कृष्ण कृपानिकेते ॥६९॥ अहिं हतो अद्भुत आंमलो जे, सुभाग्यशाळी सउथी भलो ते । जे नाथने जोगि जनो न भाळे । हेते हिंच्या ते हरि जेनी डाळे ॥७०॥ ज्यां पीजवासी शिवलाल आवी, बहू रुडी बेठक छे रचावी । सत्संगना संघ असंख्य आवे, नारी नरो मस्तक त्यां नमावे ॥७१॥ पुष्पिताग्रा—वृषज चरित वर्णवा विचारी, वृषज सदंघ्रि सरोज चित्त धारी । प्रथम कथनयोग्य जे विचार्युं, वर्णन ब्रह्मपुरीतणुं उचार्युं ॥७२॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते प्रथमकळशे भूमा-

नंदमुनींद्र वाघजीभाईसंवादे वृत्तपुरिवर्णननाम पंचमो विश्रामः ॥५॥

दोहरा—श्रोता सत्संगी सुणो, वदे विहारीलाल । वर्णि भूप संवाद शुभ, कहुं हवे आ काळ ॥१॥ वळि ते वाघजिभाई प्रति, भाखे भूमानंद । सुणतां सुंदर ते कथा, उपजे उर आनंद ॥२॥ ज्ञानबागमां एक दिन, वर्णि अचिंत्यानंद । धर्मतनुजनुं ध्यान धरी, बेठा करुणाकंद ॥३॥ वर्णींद्रगुणकथन । शिखरिणी—अचिंत्यानंदाख्य प्रवर वरणीना गुण कहुं, भला योगाभ्यासी जगथकि उदासी दिल बहु । कर्या काव्यो केवां सुखकर सुधासागर समां, सदा राखी वृत्ति प्रगट प्रभुकेरा भजनमां ॥४॥ करे वार्त्ता ज्यारे अमृतरस त्यारे मुख झरे, विरागी ने त्यागी सकळ श्रुतिना अर्थ उचरे । सदाचारी सारी मति सुहितकारी सहुतणी, सुखी विद्वानोना सकळ मुनियोना शिरमणी ॥५॥ वळी ते वर्णीने बहुबहु वखाण्या नरविरे, स्वहस्ते वेसार्या वटनगरमां मेंगळ शिरे । कहे श्रीजी पोते अधिक वरषो जेमज जशे, अमारा शिष्योमां सुरतरुसमा आ बटु थशे ॥६॥ पछी नित्यानंदे गुणजलधि गोपाळमुनिये, गुणातीतानंदे रघुविरजी आचारजजिये । अचिंत्यानंदाख्य सुरतरु उछेर्युं शुभ समे, पछी पोष्युं पाळ्युं भगवतप्रसादे वळी अमे ॥७॥ दोहरो—वळी एज वर्णींद्रनुं, कहुं बिजुं आ ठाम । कविवर कृष्णानंदजी, निर्मळ छे उपनाम ॥८॥ श्रोताआगमनकथन । उपजाति—ते ब्रह्मचारीनि समीपमांय, आव्या अभेसिंह नरेश त्यांय । ते कोण क्यांना कुळ कोण एनुं, करुं हवे वर्णन कांइ तेनुं ॥९॥ पवित्र छे जादववंश जेह, जेमां धर्यो श्रीहरिये स्वदेह । मार्यो मथुरांपति कंस मामो, सौराष्ट्र आव्या करी तेह कामो ॥१०॥ द्वारामतीमां जनने वसाव्या, अंते बधा जादवने मराव्या । ओखातणो नंदन वज्रनाभ, तेने मळ्यो त्यां नृपगादि लाभ ॥११॥ तेना पछी भूप थया अपार, कहुं बधा तो बहु थाय वार । भूपो थया गोंडळ गादिकेरा, तेमां हरिभक्त भला घणेरा ॥१२॥ प्रभातमां नाम मुखे भणाय, तो प्राणि ते पूर्ण पवित्र थाय । तेमाट व्यासादि लखी घणेरी, वंशावळियो हरिभक्त केरी ॥१३॥ कुंभोजि जे गोंडळ गादिकेरा, स्वामी थया सज्जन ते घणेरा । बे पुत्र तेना सदबुद्धि धाम, संग्राम सांगोजि पवित्र नाम ॥१४॥ संग्रामजिने मळि गादि ज्यारे, सुकोटडा गाम सुखेथि त्यारे । सांगाजिने स्नेह सहित दीधुं, पोते सुखे श्रेष्ठ स्वराज्य कीधुं ॥१५॥ सांगातणो वंश वध्यो सुजेह, सांगाणि संज्ञाथी गणाय तेह । हालोजि संग्रामतणा सुपुत्र, तेणे वधार्युं वळि राज्यतंत्र ॥१६॥ हाथीजि भारोजी नथूजि जाणो, हालाजिना भाइ त्रणे प्रमाणो । ते भाइयोने मळियो गरास, नथूजिनो वंश करुं प्रकाश ॥१७॥ डोसोजि संतान नथूजिकेरा, तत्पुत्र दादोजी शुचि घणेरा । तेनुं खरुं नामज तेजमाल, तेना थया सामतसिंह लाल ॥१८॥ तत्पुत्र सद्भाविक मानसिंह, कदी न ते जाय कुपंथ दीह । गोपाळस्वामी उपदेश दीधो, यथार्थ ते अंतर धारि लीधो ॥१९॥ सत्संगनो रंग अभंग

लाग्यो, सुभक्तिनो अंग उमंग जाग्यो। गुणातीतानंदतणी कृपाय, अपार जेना उपरे गणाय ॥२०॥ नित्याख्यनंदे पण नेह आणी, सत्संगमां जेनि मती वखाणी पवित्र तेनी पुरि मेंगणी छे, मधूपुरीथी शुचि में गणी छे ॥२१॥ ज्यां भक्त मोटा नृप मानसिंह, नही बिजो तेह समान सिंह। जेवा थया खाचर सोम सूरा, एवा थया भक्त नही अधूरा ॥२२॥ हरीलिलाकल्पतरू कहीये, रुडो रच्योछे रघुवीरजीये। तेमां शुकानंद नरेश मान, संवाद छे ते नृपनो निदान ॥२३॥ हालाजिनो वंश हवे कहीश, जेमां थया भक्त भला महीश। गादीपती गोंडळमां बिराजे, सुकीर्ति तेनी जगमांहि छाजे ॥२४॥ कुंभोजि हालाजितणा कुमार, पराक्रमी तेह थया अपार। सुण्याथि जेनुं शुरवीर नामे, सौराष्ट्रना सौ नृप त्रास पामे ॥२५॥ शत्रुनि सामे निजशस्त्र धार्युं, पोतातणुं राज्य घणुं वधार्युं। ते भीम ने अर्जुननी समान, पाम्यो पुरुं शूरपणानुं मान ॥२६॥ प्रजा बधी पुत्रसमान पाळी, कुदृष्टिये तो न परस्त्री भाळी। दातार झुझार गणाय एवो, नही बिजो कोई कुंभाजि जेवो ॥२७॥ कुंभो सुधासद्गुणनोज कुंभ, कुंभो थयो एकज आभ थंभ। कुंभो दिसे दुर्जननोज काळ, कुंभो गणे लोक गरीब पाळ ॥२८॥ कुंभाजिनो पुत्र पवित्र सारो, संग्राम संग्राम सुजीतनारो। संग्रामजीना सुत चार जेह, मुळूजि देवोजि हठीजि तेह ॥२९॥ चतुर्थ तो पुत्र प्रवीण सारा, श्रीभावसिंह प्रभु सेवनारा। मूळूजि पाम्या शुभ पूत्र बेय, हालोजि ने दाजि बिजा कहेय ॥३०॥ हालाजिनो वंश वध्यो न लेश, तेना पछी दाजि थया नरेश। अढारसें छप्पन केरि साले, दाजी गया स्वर्गविषे सुकाळे ॥३१॥ देवाजि काको पछी गादि पाम्या, जेना जनोमां जश खूब जाम्या। देवाजिना बे लघु भाइ खास, ते बेयने त्यां मळियो गरास ॥३२॥ घणाज शाणा हठिसिंह जाणी, देवाजीये अंतर प्रीत आणी। सेनापतीनुं पद श्रेष्ठ दैने, राख्या स्वराज्ये दिल राजि थैने ॥३३॥ शार्दूलविक्रीडित—शाणा ते हठिभाइये भलि रिते राज्ये सुधारो कर्यो, राजा रैयत सर्वने प्रिय घणो तेथीज तेतो ठर्यो। साथे स्वल्प सुसैन्य लै स्थिति करी धोराजि मध्ये जइ, रामानंदगुरू तणी सुगमथी त्यां प्राप्ति तेने थइ ॥३४॥ सत्संगी थइने पछी नृपतिने सत्संगि सारा कर्या, रामानंद पधारि गोंडळविषे संदेह सर्वे हर्या। राजाये सतकार सारि रितथी स्नेहे कर्यो स्वामिनो, जाण्यो त्यां महिमा घणो सुगुरुनो निर्लोभि निष्कामिनो ॥३५॥ ज्यारे संवत तो अढार शत ने अट्ठावनामां वळी, श्रीजीने गुरु स्वामिये निजतणी गादी समर्पि भली। त्यारे ते हठिसिंहने नृपतिये त्यां मोकल्या अश्व दै, तेणे उत्तम अश्व तेह हरिने भावे कर्यो भेट जै ॥३६॥ रामानंद गया स्वधाम पछिथी साड्या तणी सालमां, मोटा गामविषे प्रबोधिनि करी वालाजिये वालमां। त्यांथी कृष्ण गया सुगोंडलविषे पोते रुडी पेर त्यां, उतारो जइने कर्यो सुकडिया रत्नातणे घेर त्यां ॥३७॥ ते तो वर्ष विती गया पछी वळी धोराजिमां श्रीजिने, तेडाव्या हठिभाइये बळि तहां

' करी रीझिने । देवोजि दरबार प्यार धरिने तेणेय तेडाविया, तेथी गोंडळ-
महाप्रभु बिजी वारे तहां आविया ॥३८॥ उपजाति—श्रीमोंघिबा वास जहां
छे, ज्यां नित्य देवार्चन आदरेछे । हती तहां आगळ अश्वशाळा, त्यां उतर्या
ात धर्मलाला ॥३९॥ तेना गुरू तेपण संचरेला, ते स्थानके तेपण ऊतरेला ॥
ारणे ते दरबार मांय, पवित्र पृथ्वी गणतां गणाय ॥४०॥ जे संत मोटा मुनि-
: जेवा, गयेल त्यांतो घणिवार एवा । देवाजिये आदर मान दीधुं, प्रेमे करी
न आप कीधुं ॥४१॥ थोराजिमां एक समे धरेश, संभाळवाने विचर्या स्व-
' । महाप्रभुजि करिने महेर, आव्या बकाभाइ खिमाणि वेर ॥४२॥ ते वात
ाजि नरेश जाणी, इच्छा उरे दर्शन केरि आणी । खीमाणिने वेर कहाव्युं
ं, हुं आवुंछुं दर्शन काज त्यांये ॥४३॥ अधीश आव्यातणि वात जाणी,
ा करी चित्तविषे खिमाणी । जो वेर मारे नृपती पधारे, तो भेट देवी पड-
त भारे ॥४४॥ ते वात जाणी वदतां गिरामां, महाप्रभु त्यांथि गया परामां ।
मार भीमो हरिभक्त जूनो, हतो तहां शिष्य वडा गुरूनो ॥४५॥ त्यां तेहना
गणमां मजानी, छाया हती पारश पीपळानी । ओटो हतो ते फरतो विशाळ,
ं उतर्या जै वृषभक्ति लाल ॥४६॥ विराजिया त्यां गुण पाथरीने, विचार एवो
ामां करीने । आवे अही भूपति शुद्धभावे, मानी हशे तो नहि आंही आवे
॥४७॥ श्रीजीतणां दर्शनकाज धारी, देवोजि चाल्या सजिने सवारी । साथे लिधी
ख आरबोनी, लीधी भली मंडळि मंत्रियोनी ॥४८॥ उंचे स्वरे आरब उच्चरेछे,
ार ते बंदुकना करेछे । दीसे भली नोबत ने निशान, कहे छडीदार महेरवान
॥४९॥ खिमाणिना वास समीप आव्या, त्यां सांभळ्युं श्रीहरि तो सिधाव्या ।
भारने घेर जई बिराज्या, जवानी इच्छा करि त्यांय राजा ॥५०॥ प्रधान बो-
ो करि पूर्ण प्रीती, सुणो महाराज सुराज्य नीति । कुंभार जेवा हलका गणाय,
वातणे घेर न जाय राय ॥५१॥ राजा कहे श्रीहरि ज्यां बिराजे, जिज्ञासु ते
ान जतां न लाजे । जशुं प्रभुने मळवा अमेतो, न आवशो त्यां तमने गमेतो
॥५२॥ पछी न बोल्या मुखथी प्रधान, गया सहु छे हरि जेह स्थान । सौवे प्रभू
व कर्या प्रणाम, आशीष आपि प्रभु पूर्णकाम ॥५३॥ त्यां ओटला उपर राय
ठा, बेठा बिजातो जन तेथि हेठा । माटीतणो गंज हतो जहांय, बेठा जइ मं-
त्रजनो तहांय ॥५४॥ मालिनी—करि हरि शुभ वार्ता जे सुण्यानी अगत्य, ज-
ात सकळ मिथ्या एक छे ईश सत्य । सुणि नरपति चित्ते वात ते सर्व धारी,
ाचन अमृत जेवां कृष्णनां कष्टहारी ॥५५॥ नृपतिसुत नथूजि अन्य कानोजि
ाम, जुगल जण मळीने आविया एह ठाम । प्रभुपद प्रणमीने बापुनी पास बेठा,
सुणि वचन हरिनां तेहने चित्त पेठां ॥५६॥ नृपति धन मगाव्युं एकसो ने पचास,
नेज कर लइ मुक्युं कृष्णना पाव पास । नृपसुत नथुजीने पाणिनी प्यास लागी,

प्रभुनि समिप पेख्युं पाणि ते लीधुं मागी ॥५७॥ शुभ भुजपुर केरी मृत्तिकानी कठारी, कमडळ पण तेवुं तेविषे शित वारी। नृपसुत जळ पीधुं ठंडुं ते खूब जाण्युं, पछी नरपति पुत्रे पात्र प्रीते वखाण्युं ॥५८॥ नथिज सरस थातां पात्र आ ठाम एवां, सलिल बहु ठरेछे शोभितां वाह केवां। सुणि हरि शुभ स्नेहे पात्ररूपी प्रसादी, नरपति सुतने ते आपि पोतानि यादि ॥५९॥ पछी हरिनी रजा लै राय चाल्या सुपेर, प्रभुजि पण पधार्या क्षत्रि खीमाणि घेर। धन नृपति धरेलुं ते हरीये न लीधुं, गरिब जन हता जे तेहने वेंचि दीधुं ॥६०॥ वृषसुत हरिकृष्णे कीधुं एवुं चरित्र, श्रवण धरि सुणे तो थाय पापी पवित्र। घणि वखत पधार्या गोंडळे विश्वईश, विगत सहित वार्ता ते हवे हुं कहिश ॥६१॥ उपजाति—कहे वृषाचार्य विहारीलाल, सुणो सुभक्तो धरिने वहाल। महाप्रभु गोंडळमां पधारी, ज्यांज्यां रह्या ते कहुंछुं विचारी ॥६२॥ गुणातितानंद मुखे सुणेली, ते वात में अंतरमां धरेली। हवे कहुं आज प्रसंग पामी, श्रीधर्मना पुत्र पदे प्रणामी ॥६३॥ देवाजिये एक समे विचारी, तेडाविया गोंडळमां मुरारी। साधु तथा पार्षद सर्व साथ, पधारिया त्यां वृष वंश नाथ ॥६४॥ देवोजि राजा सनमुख आव्या, प्रेमे प्रभुने पुरमांहि लाव्या। छे बाग ज्यां पीपळ पारकस्य, त्यां उतर्या श्रीहरि जै अवश्य ॥६५॥ ज्यां बंगलो आज जणाय सारो, ते ठाम कीधो हरिये उतारो। छे पीपळो त्यां निज अश्व राख्या, ते पीपळाना गुण शुद्ध भाख्या ॥६६॥ सभा भरिने हरि त्यां बिराज्या, स्वज्ञान देवा जनने निवाज्या। नावानि इच्छा थइ श्रीहरिने, नाया कुवा अंदर उतरीने ॥६७॥ एतो कुवानो महिमा अपार, जेमां कर्युं स्नान जगद्विहार। कमंडलु शुं अजनुं धर्युंछे, सुधासमाने जळ ज्यां भर्युंछे ॥६८॥ ब्रह्मांड सौ कृष्ण स्वरूपमां छे, तीर्थो बधां तेमज कूपमां छे। कुवो पुरां पुण्य करीज जाम्यो, प्रभुनि नाभी उपमत्व पाम्यो ॥६९॥ श्रीकृष्ण पादोदक कूप जाण्यो, मोटा मुनीये महिमा वखाण्यो। माहात्म्य जाणी जळपान थाय, तो प्राणीनां पातक सर्व जाय ॥७०॥ ते बागमध्ये फरि ठामठाम, पवित्र भूमि करी पूर्णकाम। भलां भुमीनां अतिभाग्य भाइ, प्रभू पदे चिह्नित जे जणाइ ॥७१॥ पुष्पिताग्रा—प्रभुपद रज होय जेह ठामे, अज भव आदि तहां स्वशिश नामे। पुनित करण तीर्थ त्यां गणाय, बहु महिमा मुखथी कह्यो न जाय ॥७२॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते प्रथमकळशे भूमानंदमुनींद्रवाघजीभाइसंवादे गोंडळपुरे श्रीहरिप्रसादीस्थाननिरूपणनाम षष्ठो विश्रामः ॥६॥

उपजाति—देवाजिये हेत विशेष कीधुं, सौ संतने भोजन मिष्ट दीधुं। वृंताक त्यां मिष्ट विशेष धारी, कर्यो सुशाकोत्सव श्रीमुरारी ॥१॥ शिखरिणी—मगाव्यां ते टांणे वसु मण सुवृंताक हरिये, तथा घी ते तुल्ये वसु मण नहीं न्यून जरिये।

१ आठ।

मसालो रुपाळो तज लविंग ईलायचि तथा, वघार्युं ते सारुं सरसपणनी शी कहुं कथा ॥२॥ हरिद्राने साटे धरमकुंवरे केसर धर्युं, स्वहस्ते संभाळी कदि नव करेला सम कर्युं । जथो जावंत्रीनो भलि वळि भुकी जायफळनी, सुगंधी फेलाइ सकळ पुरमां ते सकळनी ॥३॥ उडीने आकाशे परिमळ पहोंच्यो स्वरगमां, प्रशंसा तेथी थै सुरपति सुरोना वरगमां । स्वहाथे श्रीनाथे सुखद पिरशुं संत सहुने, जमाड्या जुक्तीथी भलि विधि बिजा भक्त बहुने ॥४॥ उपजाति—देवोजि त्यां दर्शन काज आव्या, साथे भला चार कुमार लाव्या । नाथोजि कानोजि सुमोतिभाई, संज्ञा बिजि चंद्रसिंहे गणाई ॥५॥ छे भाणभाई सुचतुर्थ नाम, बेठा प्रभुने करि सौ प्रणाम । पुछ्युं प्रभु आप कुमार आ छे, राजा कहे ते सुत आपना छे ॥६॥ त्यां मोतिभाई वळि भाणभाई, बे शीश मूक्यो कर सूखदाइ । आ बे कह्युं सेवक छे अमारा, आ बे बिजा ते सुत छे तमारा ॥७॥ ते बोलनो मर्म प्रभूज जाणे, जाणे न बीजो जन तेह टाणे । जेने कह्युं श्रीहरिये अमारा, तेतो थया बे सतसंगी सारा ॥८॥ प्रसादि दै ते सहुने जमाड्या, वातो करी मोद घणा पमाड्या । हेते हरिने मनमांहि धार्या, सपुत्र राजा पुरमां पधार्या ॥९॥ सभा बिजे रोज भराई ज्यारे, भूपाळ आव्या प्रभुपास त्यारे । वेरागि आव्यो नरनाथ युक्त, छे नाम जेनूं वळि देवमुक्त ॥१०॥ पाखंडि पाखंड चलावतो ते, आचार्यनो ढोंग धरावतो ते । नहिं भणेलो अभिमान भारे, पोतातणो पंथ नवो वधारे ॥११॥ श्रीजीतणा संतज नंद जेम, ते ढोंगिना संतज मुक्त तेम । श्रीमुक्त धीमुक्त श्रीराममुक्त, वैराग्यमुक्त प्रभुमुक्त युक्त ॥१२॥ आव्या जनो जे नरपाळ साथे, सौने दिधुं मान मुनींद्र नाथे । पाखंडिने शब्द भला सुणावी, बेसारियो आसन त्यां नखावी ॥१३॥ कर्ता हता वात कृपानिधान, ते सुणता सौ थइ सावधान । पाखंडि बोल्यो अभिमान आणि, नथी तमारी समझाति वाणी ॥१४॥ करे सुवार्ता मुनिमुक्त कांइ, तो जाणिये कांइक सारमांइ । बोल्या सुणीने मुनिमुक्त सोय, प्रभुनि वाणी श्रुतितुल्य होय ॥१५॥ ब्रह्मादिने दुर्गम अर्थ एनो, शुं जाणिये पामर प्राणि तेनो । एवी रिते मार्मिक वेण मारी, पछी रह्या मौन मुनी विचारी॥१६॥ त्यां श्रीजिये वात वळी उचारी, पाखंडि बोल्यो अभिमान धारी । हुं जे पुछुं उत्तर एह आपो, सर्वे तणा संशय आप कापो ॥१७॥ एवुं कहीने बहु प्रश्न कीधा, ते श्रीजिये उत्तर सर्व दीधा । शास्त्रो तणी साक्षि अनेक आपी, तेणे न मान्युं जरिये तथापि ॥१८॥ पाखंडि बोल्यो प्रभु सामुं एम, तमे धर्यो धर्म नविन केम । खोटा तमे छो नथि सत्यवादी, अमे धर्यो धर्म खरो अनादि ॥१९॥ बोल्या सुणि श्रीजी भविष्य वेत्ता, शुं मर्ममां उत्तर होय देता । खोटो खरो धर्म प्रसिद्ध थाशे, छ मास मध्ये सघळुं जणाशे ॥२०॥ देवाजिभूपे पण तेह ठार, तेनेज दीधो ठपको अपार । ते सांभळी उठि गयो अधर्मी । जणाइ आव्यो पछि ते कुकर्मी ॥२१॥ पापिष्ठ ते एक परस्त्रि

लैने, नाशी गयो विव्हळ चित्त थैने । रह्यो न कांइ ईतबार एनो, तुटी पड्यो ते पछि पंथ तेनो ॥२२॥ हवे कहुं श्रीहरिनी कथाय, त्रिजे दिने त्यां वृषवंशि राय । सारुं अरीठा तणुं झाड जोइ, जम्या स्वहस्ते करि त्यां रसोइ ॥२३॥ अष्टांगना साधन केरि रीत, सुसंतने श्रीहरि नित्यनित्य । स्नेहे करी शीखवता सदाय, एकांतमां साधन तेह थाय ॥२४॥ ते बागमां तो बहु लोक आवे, तेथीज त्यां शीखवतां न फावे । बोल्या महीनाथ समीप मावो, एकांत जग्या अमने बतावो ॥२५॥ राये कह्युं श्रीहरिनी हजूर, आंही थकी छे अध गाउ दूर । आशापूरीनूं शुभ थान जेह, आ गामथी उत्तरमांही तेह ॥२६॥ एकांत जग्या अति एह सारी, एवुं सुणी त्यां विचर्या मुरारी । राजातणा आग्रहथी निवास, कर्यो तहां श्रीहरि युग्म मास ॥२७॥ तहां रहीने निजभक्त घेर, जता हता श्रीहरि रुडि पेर । ते तो पधारे पधरामणीमां, ज्यां होय श्रद्धा घरना धणीमां ॥२८॥ त्यां गोंडळी नाम नदी किनारे, प्रणामिनुं मंदिर जेह ठारे । कुंभार केरुं घर तेनि पास, रह्या हता त्यां हरि रात वास ॥२९॥ अजो तथा जे हरभंम नाम, ते बेयने घेर पधारि श्याम । तेओ तणे घेर जम्या मुरारी, तेनी सुजाती कडियानि धारी ॥३०॥ मेराइ रत्नो वळि एक वीरो, सत्संगमां शोभित जेम हीरो । प्रसन्न तेने प्रभुजी थइने, तेओ तणे घेर जम्या जइने ॥३१॥ सुजाति जाणो कणबीज जेनी, सुसाख्य तो कोटडियानि तेनी । तेने घरे जै शुभ भाव जोइ, जम्या प्रभू त्यां करिने रसोइ ॥३२॥ छे गाममां देवपरु जहांय, जोद्धो रहे एक सुतार त्यांय । तेने घरे कृष्ण झुल्या हिंडोळे, सुभाग्यशाळी नहि तेनि तोले ॥३३॥ सुतार जेकर्मण नाम जेनुं, छे ते परामां घरबार तेनुं । तेने घरे श्रीप्रभुजी पधार्या, हैयाविषे हर्ष घणा वधार्या ॥३४॥ नदी भली उत्तरमांथि आवे, प्रवाह तो दक्षिणमां सिधावे । वसेल छे पश्चिम तीर गाम, गुणी भलुं गोंडळ जेनुं नाम ॥३५॥ तेने किनारे पण ठाम ठाम, करेल छे मज्जन मेघश्याम । छे नाम नारायणह्रद ज्यांय । छे हाथियो पथ्थर एक त्यांय ॥३६॥ नावा गया श्रीहरि झाझि वार, माहात्म्य एनुं गणिये अपार । त्यांथी वळी दक्षिण भागमांय, जनो कहे खळखळियो सु त्यांय ॥३७॥ महाप्रभू मज्जन त्यां कर्युं छे, संध्यादि नित्यार्चन आचर्युं छे । त्यांथी वळी दक्षिण भाग लाग, छे श्रीहरि मंदिरनो सुबाग ॥३८॥ संग्रामजी भूप थया सुजाण, देवार्थ तेणेज दिधो प्रमाण । त्यां छे भलो जे नदिनो किनारो, नायेल छे त्यां वृषनो दुलारो ॥३९॥ बहु स्थळो पावन तो कर्यां छे, स्मृति प्रमाणे अहिं उचर्यां छे । विशेष तो स्थान कथाप्रसंगे, कहिश ते हुं अदके उमंगे ॥४०॥ श्रीगोड त्यां ब्राह्मण एक जेठो, ते बुद्धिमां तो जन सौथि हेठो । तथापि सत्संगि घणोज सारो, देवाजिने ते दिल पूर्ण प्यारो ॥४१॥ श्रीजीतणे काज तपाचि जोइ, रसाळि ते तो करतो रसोइ । तेने पुछयुं श्रीप्रभुये प्रभाते, सत्संगि छे कोण तमारि नाते ॥४२॥

विप्रे कर्युं कष्ट घणुं सहुंछुं, श्रीगोडमध्ये हरिभक्त हुं छुं। श्रीजी कहे सिंह घणा न होय, अरण्यमां एकज होय कोय ॥४३॥ विप्रे कह्युं जे कहुं वात साची, छे मारि बुद्धि प्रभु छेक काची। कोइ करे वादविवाद आवी, तो तेहने हुं न शकुं हठावी ॥४४॥ एवुं सुणी अंतर धारि लीधुं, दया करिने वरदान दीधुं। सरस्वती तूज मुखे वसाशे, विवादमध्ये तुज जीत थाशे ॥४५॥ पछी थयो भाषणकारि केवो, पूरो महापंडित होय जेवो। छ शास्त्रवेत्ता कदि कोय होय, ते विप्रने जीति शके न तोय ॥४६॥ जे जेठियो नामथि ओळखातो, जेठो महाराज पछी गणातो। घणाघणाने जइ बोध दीधा, सारा जनोने सतसंगि कीधा ॥४७॥ एम, प्रभूना परचा अपार, प्रख्यात छे भूतळ ठारठार। तथापि जे आसुर संपदाना, तेणे प्रभूने प्रभुजी न मान्या ॥४८॥ महाप्रभू गोंडळमां बिराजी, कर्या जनोने बहु राजिराजि। देवाजि भूपाळ थया कृतार्थ, साधी लीधा सर्वप्रकार स्वार्थ ॥४९॥ पछी प्रभु त्यांथि थया विदाय, तेथी थया दील उदासि राय। तेने दिले सांतवना करावे, मुक्युं मुनी मंडळ एक मावे ॥५०॥ वळी हठीभाई करी सुप्यार, तेडाविया त्यां हरि चोथि वार। पोतातणा त्यां दरबारमांय, आप्यो उतारो निजवास ज्यांय ॥५१॥ संतो तथा पार्षद वर्णि साथ, जम्या तहां श्रीवृषवंशनाथ। छे पश्चिमाभीमुख गोख त्यांय, बिराजिया श्रीहरि तेह मांय ॥५२॥ संते सजी पश्चिममां सभाय, सौने प्रभू सन्मुख त्यां जणाय। मेडीविषे राजजनो भराया, तेने प्रभू सन्मुख त्यां जणाया ॥५३॥ प्रश्नो जनो बेय दिशे पुछेछे, बन्ने मुखे उत्तर कृष्ण देछे। कळा हरीनी न कळेज कोय, आश्चर्य ब्रह्मादिकनेय होय ॥५४॥ कहे प्रभूजी हठिसिंह पास, क्षत्री करे पुत्रितणो विनाश। ते चाल तो बंध तमे करावो, सांखे नही ईश अधर्म आवो ॥५५॥ पुत्री हण्यानुं अति पाप मोटुं, खरुं कहुंछुं नहि लेश खोटुं। गरीब शर्णागत बाळ जेह, तेने हणे तो नहि क्षत्रि तेह ॥५६॥ क्षत्रीविषे जादव वंश श्रेष्ठ, तेने न शोभे अति काम नेष्ट। अमारि जो वात नही मनाय, मनावशे कोइ बळीष्ठ राय ॥५७॥ बोल्या हठिसिंहजि जोडि पाणी, मानी अमे नाथ तमारी वाणी। बिजा भरेला बहु स्वाभिमाने, ते तो कदी वात धरे न काने ॥५८॥ श्रीजी कहे आप कर्युं खरुं छे, साधुपणुं आज अमे धर्युं छे। माटे नही शस्त्र करे धराय, अन्य प्रकारेज थशे उपाय ॥५९॥ पछी प्रभू गोंडळथी पधार्या, घणा जनोना मनअर्थ सार्या। संकल्प जे श्रीहरि चित्त कीध, काळे करी तेह थयो सुसिद्ध ॥६०॥ पुष्पिताग्रा—जदुकुळजनने सुबोध दैने, निज सतसंगि कर्या घणाक जैने। हरिजन थइने सुता न मारी, धरमसुते अबळा घणी उगारी ॥६१॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते प्रथमकळशे भूमानन्दमुनींद्रवाघजीभाइसंवादे गोंडळपुरे श्रीहरि देवाजीनृपतिप्रति कन्यारक्षणोपदेशकरणनाम सप्तमो विश्रामः ॥ ७ ॥

उपजाति—देवोजी तो देवसमान राजा, ते गादिये वर्ष घणां विराज्या । अढारसें ने अडसठ्ठ साले, वैकुंठमां वास कर्यो नृपाळे ॥१॥ पाम्या नथूजि पछि राजपाट, तेनेज देवा सिरपाव माट । महाप्रभू गोंडळमां पधारी, कैलास बागे उतर्या विचारी ॥२॥ जै भूपने योग्य सुभेट दीधी, भूपे भली त्यां बरदाश कीधी । सुभाग्य ते गोंडळनां विचित्र, जे पांचमीवार कर्युं पवित्र ॥३॥ गया प्रभू गोंडळ छट्ठिवार, प्रसङ्ग ते हुं कहुं एह ठार । एकोन शीतेर तणो दुकाळ, थशे विचार्युं वृषभक्ति लाल ॥४॥ स्वभक्तने धान्य भरी रखावा, स्वयं हरि सोरठमां सिधाव्या । चाल्या प्रभू दुर्गपुरीथि ज्यांय, गया रह्यं गोंडळ कोश त्यांय ॥५॥ चाल्या तहांथीज शिधा जुनाणे, ते कोइये गोंडळमां न जाणे । सुतार कच्छी जन देवराम, छे गोंडळे तेनुं निवास ठाम ॥६॥ तेने घरे प्रस्तुत कांइ आव्युं, विप्रार्थ त्यां भोजन तो कराव्युं । तयार थै शुद्ध रसोइ सारी, कहे पती आगळ तेनि नारी ॥७॥ रसोइ तो एवी रुडी जणाय, जमे प्रभू तोय प्रसन्न थाय । शुं जाणिये श्रीहरि तो वसे क्यां, शुं जाणिये आ समये हशे क्यां ॥८॥ पुष्पिताग्रा—अखिल भुवन नाथ क्यांथि आवे, निज जनना सुमनोरथो पुरावे । प्रिय अतिशुभ क्यांथि भाग्य एवां, व्रज वसनारी ऋषिनी नारि जेवां ॥९॥ वृषकुळपति जो समिप होय, लइजइ त्यांय जमाडुं थाळ तोय । मुज मन हरिकाज आज एवुं, प्रभु न मळे मुख अन्न तो न लेवुं ॥१०॥ मुज मन दृढ जो हशेज भाव, जरूर पधारि जमे मुनींद्र माव । धरि मुज मन एक टेक एह, प्रभु न मळे तजवोज एह देह ॥११॥ वृषकुळपति जाणि एह वात, लइ निजसंग सुसंत मूर्ति सात । अवर सकळ संघ छोडि दीधो, प्रियजन घेर जवा सुपंथ लीधो ॥१२॥ हरिवर जइ देवराम घेर, दरशन दीध कृपा करी सु पेर । कहि घरधणि नाथ क्यांथि आव्या, तव पतनी मनभाव ताणि लाव्या ॥१३॥ मुनिसह हरि त्यां जम्या रसोइ, निज जननो अतिश्रेष्ठ भाव जोइ । पछि घरथकि दक्षणादि पास, प्रभु विचर्या वळि देवरामदास ॥१४॥ वळि कहि मुख वाणि मेघश्याम, शुभ थळ आंहि थशे सुश्रेष्ठ धाम । जनक जननि साथ मूर्ति मारी, अचळ थशे हरिकृष्ण नाम धारी ॥१५॥ कहि वळि हरिभक्तने कहेजो, वरस सुधीनुं विचारि अन्न लेजो । सुरपति[1] मन कोप छे करेलो, नहि वरसे नहि थाय नीर रेलो ॥१६॥ पछि हरि निजसंघमां पधार्या, स्वजनतणे मन हर्ष त्यां वधार्या । विचरि विचरिने सुराष्ट्र मांय, हरिजन पास रखाव्युं अन्न त्यांय ॥१७॥ उपजाति—कहुं वळी गोंडळनी कथाय, रह्याज बे वर्ष नथूजि राय । शत्तेरनी सालविषेज तेह, स्वर्गे सिधाव्या तजिने स्वदेह ॥१८॥ कानोजि बेठा पछि राजपाटे, नथूजिना ते लघु भ्रात माटे । ते सात वर्षे स्वरगे सिधाव्या, मोतिजि गादीपर आप आव्या ॥१९॥ शिखरिणी—सुकर्मी ने धर्मी रिपुसम अधर्मी जनतणा, करे

१ इन्द्र.

चूराचूरा रिपुदळन शुरापण घणा। पिता माता भ्राता सम निजप्रजाना सुखक-रा, भला मोतीभाई नरपति सुक्षत्रीकुळ खरा ॥२०॥ सुशाणा केवाणा अधिक वखणाणा जनविषे, सुअंगी सत्संगी दिन निश उमंगी मन दिसे। दुखी प्राणी जाणी तरत अति आणी उर दया, हरे पीडा एवा करण नृप जेवा नृप थया ॥२१॥ मुनी मुक्तानंदे प्रथम वयमां ते नृपतिने, करावेली पोते प्रगट प्रभुमां पूर्ण रतिने। हता जेठो विप्र प्रथम प्रभु जेने वर दिधो, नृपाळे तेने तो निजसमिप बो-लाविज लिधो ॥२२॥ कह्युं जा तुं भाई मुज सुगुरु ज्यां मुक्त मुनि छे, पुछी आ-वो एवुं मुजप्रति शि आज्ञा गुरुनि छे। कही जेठे जैने मुनिसमिप ते वात सघ-ळी, मुनी मुक्तानंदे सुणी शुभ दिधो उत्तर वळी ॥२३॥ तमे राजापासे द्विजवर जइ एटलुं कहो, सुणो मोती मोती विजळि झबकारे विंधि लहो। पछी जैने विप्रे नरपति कने एमज कह्युं, सुणी शाणे राणे समजि लिधुं जे हारद रह्युं॥२४॥ जनोने जीव्यानुं विजळि झबकारा सम गण्युं, प्रभूने तेडयानुं वचन मुनिये मा-र्मिक भण्युं। लिधुं एवुं जाणी नरपति विचार्युं मन वळी, प्रभूने तेडावुं पद शिर नमावुं लळिलळि ॥२५॥ कह्युं मंत्री प्रत्ये नृप तनुजने कागळ लखो, लखो रा-धालक्ष्मीपति सुउपमा न्यून न रखो। सुणी मंत्री बोल्यो न लखुं उपमा ते म-नुषने, गमे तो मंत्रीना पदथकि रजा द्यो नृप मने ॥२६॥ उपजाति—सुणी चडी भूपति चित्त रीस, प्रहार कीधो निजमंत्रि शीश। तेने कर्यो नोकरिमांथि दूर, कर्यो बिजो मंत्रि तहां हजुर ॥२७॥ कह्या प्रमाणे उपमा लखावी, पत्री प्रभू आ-गळ्य मोकलावी। विवेक साथे विनती करीने, तेडाविया गोंडलमां हरीने॥२८॥ आव्या प्रभू पार्षद संत लैने, मोतीजिये त्यां सनमूख जैने। कर्यो हरीनो सतकार सारो, आप्यो भलो ते पुरमां उतारो ॥२९॥ संतो तथा काठि जनो सहीत, जम्या रसोई हरि रुडी रीत। अस्वारि साथे नरनाथ आव्या, अनेक वाजित्र विचित्र लाव्या ॥३०॥ कह्युं प्रभूने मुज अर्थ सारो, महाप्रभू राजगृहे पधारो। पछी पधार्या दरबार मांय, चोपाट छे चारु विशाळ त्यांय ॥३१॥ पूजा प्रभूनी करि त्यां नृपाळे, अर्चा करी केसरनी कपाळे। अमुल्य वस्त्राभरणो ध-राव्यां, सुपुष्प चंपादिकनां चडाव्यां ॥३२॥ धर्या प्रभू आगळ दीप धूप, मीठाइ मेवा अरप्या अनूप॥ संध्या समो आरतिनो विचारि, मोतीजिये आरति त्यां उतारी ॥३३॥ नारायणाख्य ध्वनि संत कीधी, सर्वे जनोये पण झीलि लीधी। स्तुती हरीनी सकळे उच्चारी, छबी लिधी अंतरमां उतारी ॥३४॥ वार्त्ता करी श्रीहरिये बिराजी, सुणी थया ते जन सर्व राजी। माग्युं नृपाळे वरदान एवुं, प्रभुजि मारा मनमां रहेवुं ॥३५॥ तथास्तु बोली प्रभुजी सिधाव्या, हतो उतारो तहिं सर्व आव्या। बिजे दिने लै जन सर्व संग, नावा पधार्या नदिये श्रीरंग ॥३६॥ नाह्या हरीने हरिभक्त संत, थै ते नदी पावन पुण्यवंत। तीर्थो थयां तो-

यतणे तरंगे, ते कृष्ण के कृष्णजन प्रसंगे ॥३७॥ त्यांथी उतारे मुनिनाथ आव्या, बे चार दाडा रहिने सिधाव्या । सुभाग्य ते गोंडलनां अपार, जहां पधार्या प्रभु झाझिवार ॥३८॥ मोतिजि राजा हरिभक्त केवा, जनो कहे सौ जनकादि जेवा। जाणे थयुं आरति टाणुं ज्यारे, चोपाटमां धुन्य करेज त्यारे ॥३९॥ जे बोलतां धुन्य दिले लजाय, तेने करे त्यांथि तदा विदाय । श्रीजीतणा संत मळे सुठाम, प्रेमे करे दंडवत प्रणाम ॥४०॥ पोते धरेला नियमो न मूके, माळा पूजा चित्तथकी न चूके । श्रीस्वामिनारायण नाम लेतां, लाजे न सौ लोकवचे कहेतां ॥४१॥ अढा-रसें वर्ष सताणुवामां, मोक्षे सिधाव्या नृप ते समामां । राजा थया ते पछि भाणभाई, सुकीर्ति तेनी पण तेवि छाई ॥४२॥ गोपाळस्वामि गुणवंत जेह, गुरु कर्या गोंडळनाथ तेह । तेडाविने ते मुनिने नृपाळे, वातो सुणी तेहतणी त्रिकाळे ॥४३॥ ज्यां बाग छे पीपळ पारकस्य, गया तहां ते गुरु साथ शिष्य । स्वामि कहे आंहि हरि जम्याछे, आ बागमां तो सघळे भम्याछे ॥४४॥ आ कूपमां मज्जन आचर्युंछे, संध्यादि सत्कर्म अहीं कर्युंछे । श्रीजीनि लीळा स्मरणार्थ काम, देरी करावो शुभ एह ठाम ॥४५॥ राये पछी देरि रुडी रचावी, ते मांहि थाप्यां पगलां घडावी । देशी विदेशी जनसंघ आवे, ते देरिने मस्तक तो नमावे ॥४६॥ लीळा प्रभूनी पछि पूछि लेछे, ते सांभळि अंतरमां धरेछे । ते भूमिनां भाग्य भलां वखाणे, महात्म्य मोटुं मनमांहि जाणे ॥४७॥ गोपाळस्वामि वळि भूपपास, वि-शेष किधुं वचन प्रकाश । तमे हरिमंदिर तो करावो, सुसंतने उतरवा ठरावो ॥४८॥ सुतार कच्छी जन देवराम, निवासथी दक्षिण दीश ठाम । जग्या हती मंदिर त्यां कराव्युं, भक्तोतणां अंतरमांहि भाव्युं ॥४९॥ भाणाजीये भाव भलो सजीने, आचार्यजी श्रीरघुवीरजीने । तेडावि तेनी सजि सारि सेवा, आ लोकमां लाभ अलभ्य लेवा ॥५०॥ गुणातितानंद मुनींद्र पास, वातो सुणी चित्त धरि हु-लास । विशुद्ध आत्मा मुनिनंद जेह, तेडाविया गोंडळमांहि तेह ॥५१॥ ते साधु श्रीभागवत प्रवीण, कथा सुणावी कृत भ्रांति हीण । ते भूपतिना सुत सुखदाइ, संग्रामजि ने वळि मुळुभाइ ॥५२॥ भला थया बेय प्रवीण पूरा, धर्मीपणामांहि नहीं अधूरा। ज्यां ओगणीसें पर वर्ष सात, थयां वळी विक्रमनां विख्यात ॥५३॥ स्वर्गे सिधाव्या शुभ भाण राजा, संग्रामजी गादिविषे बिराज्या । जेणे जनोमां जश खूब लीधो, सदैव सारा जन संग कीधो ॥५४॥ पुष्पिताग्रा—जदु कुळ हरि-भक्तनी कथाय, गुणगणि कोई सुणे भणे सुगाय । परम पुनित चित्त तेनुं थाशे, प्रगट प्रभूतणि भक्ति ते चहाशे ॥५५॥ इति श्रीविहारीलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते प्रथमकळशे भूमानंदमुनींद्र वाघजीभाइसंवादे गोंडळपुरपति भाणाभाइभुपाळपर्यंत वृत्तांतकथननाम अष्टमो विश्रामः ॥८॥

उपजाति—संग्रामजी गोंडळ राज्यकार, तेना थया श्रीपथुभा कुमार । राणी

हती ते स्वर्गे सिधावी, कह्युं प्रधाने नृपपास आवी ॥१॥ राजातणी नीति रुडा कविये, रचेलीछे जे जसु रामजीये। अष्टांग तो राज्यतणां गणाव्यां, न होय तो खंडित ते जणाव्यां ॥२॥ राजा तथा राणि तथा कुमार, प्रधान सेना वसती सुमार। वजीर शाणो सुकविप्रसंग, आठे कह्यां राज्यतणं सुअंग ॥३॥ राणी विना राज्य रुडुं न दीसे, शुं आप आगे उचरुं अतीशे। माटे वरो उत्तम एक राणी, जे राजनी नीति सुजाण शाणी ॥४॥ झाला मिणा पूरतणा पती छे, सुनाम जेनुं सरतानजी छे। छे मोंघिबा नाम भली कुमारी, पवित्र गंगाजळ तुल्य सारी ॥५॥ ते साथ भूपे पछि लग्न कीधुं, सुमंत्रिनुं वायक मानि लीधुं। रुडी चुडा गाम तणा निवासी, औदीच नाते सुमति प्रकाशी ॥६॥ वैतालीय—हरजीवन नाम जे हता, अतिशाणा धरमिष्ठ ते छता। पटराणिनि साथ आविया, नृप संग्राम दिले सुभाविया ॥७॥ मतिमान विशेष जाणिया, निजमंत्री पछि तो प्रमाणिया। हरिभक्त थया नरेश ते, मुनिकेरो सुणि ऊपदेश ते ॥८॥ शिखरिणी—गुणातीतानंद प्रगट प्रभुना पूजक सदा, नृपे तेडावीने हरितणी सुवार्त्ता सुणि मुदा। गुरू कीधा पोते नियम धरि कंठी पण धरी, सुभावेथी भक्ति प्रगट प्रभुकेरी बहु करी ॥९॥ थया चारे पुत्रो हरजिवनना तेपण कहुं, भला भक्तो सारा समझण्य वळी उत्तम बहू। वडा तो जेभाइ अवर सुत तो माधवजि छे, त्रिजा तो तेमां छे नरसिंह तथा केशवजि छे ॥१०॥ थयां भक्तिवाळां कुशळ कुंवरी धर्मपुरमां, थयां मोंघीबाई हरिजन सु तेवां स्वपुरमां। सुराणी ने राजा सचिव शुभ सुडां त्रण मळी, थयां सत्संगी ते सरस पयमां साकर भळी ॥११॥ घणे फेरे तेड्या रघुविरजि आचारज तहां, जई पूजा लीधी भगवतप्रसादे पण जहां। शुकानंदादीने पण निजपुरे आदर दइ, पूज्या प्रीते रीते सुगुण निजचित्ते धरि लई ॥१२॥ वित्यां वर्षो कांई कुंवर पथुभा स्वर्गेज गयो, रुदेमां राजाने विरह दुख अग्नी अति थयो। तज्युं खावुं पीवुं सुतविण न जीवुं मुख कहे, निसासा नांखीने रुदन करि नेत्रे जळ वहे ॥१३॥ दवे हर्जिवंने नृप मनविषे शांतिज थवा, गुणातीतानंद प्रमुख मुनि तेड्या दुख जवा। मुनिये त्यां आवी सुरित समझावी बहु कह्युं, तथापि राजाने हृदय दुख तो तेमज रह्युं ॥१४॥ जगत नाशवंतविषे। वैतालीय—नृप तें दुख तो बहू सह्युं, सुण आ वात गुणातिते कह्युं। मरवुं जननो स्वभाव छे, जनम्यो त्यांथि नकी ठराव छे ॥१५॥ अचळ स्थिति तो न कोइने, करवुं शुं अति रोइरोइने। जग आ जळनो प्रवाह छे, वहि जातो अतिशे अथाह छे ॥१६॥ बहुरे बहु कल्प थैगया, पण कोइ नथि कोइना थया। न सगो सुत तूज देहनो, नहि तुं कांइ सपिंड तेहनो ॥१७॥ धरिने धन जेम हाथमां, मुजनुं छे कहि सर्व साथमां। पण ते नहि एम धारवुं, विचरे सर्व थळे विचारवुं ॥१८॥ जननुं तन माटिनो घडो, नथि ते काळ अखंड आपडो। रजथी उपज्योज मूळमां, वळि अंते मळिजाय धूळमां ॥१९॥ तन छे जळ झांझ-

वातणुं, स्थिर ते तो न रहे कदी घणुं। नहि मोहित थावुं जोइने, नहि कल्पांत करोज रोइने ॥२०॥ जग स्वप्न समान जाणवुं, गणि साचुं उरमां न आणवुं । भवमां प्रभु भक्ति सत्य छे, सघळी अन्य क्रिया असत्य छे ॥२१॥ स्वपने मळि रिद्धि सिद्धि ते, स्वपनामां पछि खोइ दीधि ते । थई जाग्रत जो कुटे रुवे, जन तेनी वडि मूर्खता जुवे ॥२२॥ गत विक्रम भोज भूपती, न रह्यो लंकपुरी तणो पती । पृथिवी पण नाश पामशे, शशि सूर्यादि विनाश थै जशे ॥२३॥ न रहे अज इंद्र कोइये, न रहे जेह विराट जोइये । बहुवार थया अने गया, स्थिर तो कोइ सदैव ना रह्या ॥२४॥ हति आयुष लक्ष वर्षनी, नहि सीमा मनना अमर्षनी । पण ते पळमां वहि गया, नव जाणे जन कोई क्यां थया ॥२५॥ पग पर्वत ठेलि पाडता, नभ तारा नखथी उखाडता। करि अंजळी सिंधु पीजता, नव जाणे जन कोइ क्यां हता ॥२६॥ जननी जनकादि जेह छे, तनना जन्मथकीज तेह छे । तन तो अगणीत ते धर्यां, पण ते सत्य सपिंड क्यां ठर्यां॥२७॥ चतुरे चित्तमां विचारवुं, सततो आत्मस्वरूप धारवुं। तन तत्वतणांज थाय छे, उपजे ने लय पामी जाय छे ॥२८॥ जळबुद्बुद जेम उपजे, क्षणमां आकृति तेह तो तजे। तन तेमज थाय जायछे, मन मिथ्या सुत ते मनायछे ॥२९॥ रज नीर प्रवाहने वडे, मळि जामे वळि ते जुदी पडे। सुत ने जनकादि ते रिते, मळि जामे वळि जोग ते विते ॥३०॥ जगमां जन भूमि उपरे, पळमां तो बहु ऊपजे मरे। तवि उपर धाणि फूटती, बहु दीसे तनु तेम छूटती ॥३१॥ फुलवाडि विषे जणायछे, फुलडां नित्य नवां फुलायछे। कळियो खिलिने खरी पडे, पछि तेतो नहि दृष्टिये चडे ॥३२॥ नभ इंद्रधनूष देखीये, पळ वीत्या पछी ते न पेखीये। वळी वादळ केरि छांयडी, पळमां जाय टके नहीं घडी ॥३३॥ निजनूं तन एवुं जोइने, शिद रोवुं पछि अन्य कोइने। वर पाछळ जेम जान छे, निज काया पछि सौ निदान छे ॥३४॥ जन उद्भव नाश थायछे, रुचि जेवी प्रभुनी जणायछे। प्रभुनी रुचिमां खुशी थवुं, प्रभु सांमुं नहि वेर बांधवुं ॥३५॥ फल कर्मनुं आपशे हरी, नहि ओछुं अदकुं करे जरी। जन जो मठने ज वावशे, शुभ चोखा पछि क्यांथि चावशे ॥३६॥ तन उद्भव पूर्वे क्यां हतुं, वळि अंते नहि ते रहे छतुं। वचले वखते जणायछे, स्वप्न तुल्य अदर्श थायछे ॥३७॥ घट ने कथरोट कोडियां, मृतिकानां घडि नाम जोडियां। फुटतां सहु नाम ते टळे, परिणामे मृतिका विषे मळे ॥३८॥ तननी गति एवि जाणवी, स्थिरतानी नहि आश आणवी। जननां तन आ अनित्य छे, असली एज अनादि रीत छे ॥३९॥ शिशु जाय जुवान जायछे, घरडानुं पण मृत्यु थायछे। वळि कोइक गर्भथी गळे, पण नक्की कशि रीत ना मळे ॥४०॥ जग सर्व चवेणुं काळनुं, नहि तेने दुख वृद्ध बाळनुं। मुख भक्षण सर्वनुं करे, दिलमां लेश नही दया धरे ॥४१॥ अवनी नभ बेय जाणवां, पड धंटी सम ते प्रमाणवां। कण

तुल्य जिवो जणायछे, वळि ओराय वळी दळायछे ॥४२॥ सगराख्य नरेशना छता, सुत तो साठ हजार जे हता । सघळा मृत एक काळमां, उगर्यो कोइ न काळ झाळमां ॥४३॥ विकराळज काळ झाळ छे, सघळे व्यापि रही विशाळ छे । जन देव अदेव जोइये, पण अंते उगरे न कोइये ॥४४॥ निजनुं करि जे मनायछे, क्षय थातां दिल दुःख थायछे । ममता मनमां न होय तो, दिलमां दुःख धरे न कोइ तो ॥४५॥ सुत जन्म समे सुजोशिये, ग्रह जोया हरिभट्ट होंशिये ॥ ग्रहनुं फळ जांणियुं अरे, मुख जोतां सुत के पिता मरे ॥४६॥ पछि ते द्विज काशिये जइ, लिध सन्यास उदास तो थइ । सुत षोडश वर्षनो थयो, रमवा बालक मंडळे गयो ॥४७॥ रमतां दडि वागि डोशिने, दिधि गाळो रमनार जोशिने । कह्युं के उनमत्त तुं थयो, पण जै जो तुज बाप क्यां गयो ॥४८॥ न रह्युं सुणि चित्त धारणे, सुत चाल्यो पितु शोध कारणे । जननी कल्पांत ज्यां कर्यो, सुतनी साथ पडोशि संचर्यो ॥४९॥ शत पंचक कोश ज्यां गया, रजनी वास सुगाममां रह्या । उतर्यो भय भ्रांति टाळिने, मठ संन्यासितणो निहाळिने ॥५०॥ सुत कोगाळे(?) ज आवियुं, मन संन्यासि तणुं डरावियुं । लठ लै जति तेह ऊठियो, जण बे शीश विशेष रूठियो ॥५१॥ मठ बाहिर मारि काढियो, सुखथी वाशि कमाड पोढियो । पछि ते सुत त्यां गयो मरी, नहि संन्यासि दया दिले धरी ॥५२॥ जळ रे जळ बोलतो मुवो, नहि पासे नदि के नही कुवो । जतिये नहि नीर आपियुं, मन कीधुं अतिक्रूर पापियुं ॥५३॥ नभमां रवि देव ऊगियो, द्विज रोवा अतिशेज लागियो । मळिने जनजूथ पूछियुं, पछि वृत्तांत द्विजेंद्र भाखियुं ॥५४॥ निज पुत्रनुं नाम सांभळयुं, जतिनुं धैर्य बधुं पछी टळ्युं । कुटि छाति विशेष रोइने, जन आश्चर्य धरेज जोइने ॥५५॥ निजनो न गण्योज ज्यां सुधी, दिलमां दुःख थयुं न त्यांसुधी । निजनो सुत ज्यांथि जाणियो, प्रजळयो पूर्ण पिंडाथि प्राणियो ॥५६॥ ममता मनमांथि जो तजे, सुख शांती जन तो सदा सजे । ममता दुख केरूं मूल छे, ममतामं ज सहस्र शूल छे ॥५७॥ नृपे वात बिजी कहुं वळी, करजो चित्त विचार सांभळी । कदि भूषण कोइनुं भलुं, धरवा मागि लिधा थकी मळ्युं ॥५८॥ पछि पाछुं जरूर मागशे, समझुने नहि दुःख लागशे । प्रभुये सुत ऊछिनो दीधो, वळि पाछो मरजी थकी लिधो ॥५९॥ दिलमां नहि दुःख आणवुं, परनुं द्रव्य हतुं प्रमाणवुं । हतुं जेहनुं तेहने गयुं, नथि ते कांइ अयोग्य तो थयुं ॥६०॥ उपदेश सु ए रिते कर्यो, मुनिये शोक नरेशनो हर्यो । मुनिनां वचनो विचारीने, सुख पाम्या नृप धैर्य धारिने ॥६१॥ पुष्पिताग्रा— नृपसुत गत मृत्युनी गतीने, कृत उपदेश मुनीश भूपतीने । सुणि जन मनमांहि जो विचारे, थिरज धरे वळि शोक सौ विसारे ॥६२॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते प्रथमकळशे भूमानंदमुनींद्र वाघजीभाइसंवादे राजकुमारमरणे गुणातीतानंदस्वामिकृत धैर्योपदेशनाम नवमो विश्रामः ॥९॥

उपजाति—गुणातितानंद मुनिंद्र साथे, प्रीती करी गोंडळ राज्यनाथे । सु
कथा कृष्णनी तेह ठाम, संग्रामजी छे शुभ जेनुं नाम ॥१॥ तेतो मुनी जीर्णग
रहेता, दैवी जनोने उपदेश देता । तेडावता गोंडळनाथ ज्यारे, पधारता गोंडळ
मांहि त्यारे ॥२॥ वर्णी अचिंताख्य सुजाण जेह, तेने कदी मोकलताज तेह
संग्रामजीने सुकथा सुणावे, सत्संग केरी दृढता करावे ॥३॥ श्रीमोंघिबाये व
एक टाणे, तेआ गुणातीत गुरु प्रमाणे । पूजा करावी निजनाथ पास, जणा
पोतातणी जेह आश ॥४॥ मने मुनि आशिरवाद आपे, सुपुत्र पांमुं मुनिने
तापे । पती मुखे ते सतिये कहाव्युं, बोल्या मुनी ते नृप चित्त भाव्युं ॥५॥ सु
पुत्र थाशे भगवत्प्रतापे, प्रसन्न थाशो पति पत्नि आपे । विती गया ते पछि ब
मास, ते मोंघिबानी थइ पूर्ण आश ॥६॥ श्रीविक्रमार्के शत ओगणीश, व
थयां उपर एकवीश । श्रीमोंघिबा पुण्य उदे अपार, जे ईश्वरे एक दीधो कुमा
॥७॥ गुरू गुणातीत मुनींद्र जेह, तेडाविया जीर्णगढेथी तेह। मुनींद्र ते गोंडळ गा
आव्या, भूपाळना अंतरमांही भाव्या ॥८॥ भूपे कह्युं हे मुनि हेत लावो, आ पुत्र
नाम तमे ठरावो । मुनी कहे श्रीभगवत्प्रसाद, तेनुं रहे नाम सदैव याद ॥९॥
श्रीहरिनी शुभ गादिये छे, गुरू अमारा पण आज ए छे । मारुं कह्युं जो मनमां
लावो, तो नाम रूडुं भगवद्धरावो ॥१०॥ पाडयुं पछी उत्तम नाम एवुं, सिंहां
क्षत्रीकुळ योग्य जेवुं । रह्या घणा वासर त्यां मुनीश, सेवा भली नित्य सजे
हीश ॥११॥ विचार सारो उपज्यो सतीने, प्रेमे कह्यो ते निजना पतीने । कर
विये उद्धवसंप्रदानुं, सुधाम त्रण्ये शिखरो भलानुं ॥१२॥ करावबा देव निवा
जेह, राजातणो धर्म अनादि एह । तेनुं वळी खर्च नभे हमेश, आजीविका ए
करो नरेश ॥१३॥ थया भला उन्नडभूप नाम, कराविग्रुं दुर्गपुरे सुधाम । भ
झिणाभाइ नरेश जेह, करी गया जीर्णगढेज तेह ॥१४॥ जुवो वळी ज्यां ध
ळाख्य गाम, तहां पुंजाभाई कर्युं सुधाम । एवुं भलुं मंदिर तो करावो, म
फरी क्यांथकि जोग आवो ॥१५॥ आचार्य संतो सहु साथ लावी, करे प्रति
निजहाथ आवी । तो मारि ईच्छा परिपूर्ण थाय, एवुं सुणीने उचर्या सुरा
॥१६॥ तमे कही ते बहु सारि वात, ए काममां पुण्य दिसे अघात । जैने गुणाती
मुनी समीपे, कहीश हुं एम कह्युं महीपे ॥१७॥ कही मुनिने जइ वात ज्या
बोल्या मुनी ते थइ राजि त्यारे । हे राय वृत्तालय हुं जईश, आ वात आचा
जने कहीश ॥१८॥ एवुं कही जीर्णगढे सिधाव्या, ते वातने मास घणा वित
व्या । राजा तथा राणि प्रधान त्यारे, लख्यो फरी कागळ तेह वारे ॥१९॥ अ
मुनी केम लगाडि वार, क्यारे थशे मंदिर एह ठार। इत्यादि वाक्यो लखियां वि
चारी, लखे भलो माधवजी सुधारी ॥२०॥ भाणेज हर्जिवन मंत्रि केरो, लै प
जेशंकरनेज प्रेर्यो । घणा समाचार मुखे कहाव्या, लै पत्र ते जीरणदुर्गे आव्

॥२१॥ मुनी गुणातीत समीप जैने, कथा समाचार सुपत्र दैने। ते स्वामिये पत्र लखावि आप्यो, आशा दई सर्व उचाट काप्यो ॥२२॥ त्रेवीशमी साल थईज ज्यारे, चोखो हतो चैतर मास त्यारे। गुणातितानंद मुनींद्र जेह, पोते पधार्या वरताल तेह ॥२३॥ जे वात थै गोंडळमध्य सारी, आचार्य पासे सघळी उचारी। इच्छा धरेछे उर राणि राय, श्रीगोंडळे मंदिर मोटुं थाय ॥२४॥ करे प्रतिष्ठा भगवत्प्रसाद, तो उपजे अंतरमांहि स्वाद। वसे वळी वर्णि तथा सुसंत, तो कीर्ति व्यापे नृपनी दिगंत ॥२५॥ कथा तथा किर्त्तन नित्य थाय, जे सांभळयाथी अघ सर्व जाय। आज्ञा करो तो करिये सुधाम, हुं आज आव्यो अहिं एज काम ॥२६॥ आचारजीये सुणि वाणि एह, सुणाववा हर्षनि वात तेह। बोलाविया श्रेष्ठ महांत संत, तथा गृहस्थो पण बुद्धिमंत ॥२७॥ शिखरिणी—शुकानंदस्वामी परम सुपवित्रानंदयती, तथाऽद्भुतानंद प्रमुख पुरुषानंद सुमति। विवेकी जे वर्णी निगमविद नारायण कहुं, तथा त्यां तेडाव्या बटु सुमति बीजा पण बहु ॥२८॥ हतो तेमां हुंय मुनिजन मळयुं मंडळ तहां, कहुं कोठारीमां प्रमुख गणि गोवर्द्धन जहां। हता अंबैदासे वळि हसनभाई पण मळया, वळि कोठारी जे हरिजन जगज्जिवन भला ॥२९॥ हता लक्ष्मीदासे धवलपुरना मंदिरतणा, तथा काशीरामे जिरणगढना उत्तम घणा। गृहस्थो तेडाव्या हरिजन भला तेपण कहुं, सुणी आज्ञा एवी सदनथकी आव्या जन सहुं ॥३०॥ भला भोलानाथ प्रगट प्रभुनां शास्त्र सुचवे, पुराणो ने शास्त्रो अखिल इतिहासो अनुभवे। तहां ते तेडाव्या भगवतप्रसादे निजभणी, वळी बीजा भक्तो निजसमिप तेड्या गुणि गणी ॥३१॥ उपजाति—वसो निवासी जन पाटीदार, भाई भला जे तुलसी उदार। चतुर्दवे नाम भला चतूर, जाणे भली जुक्ति बधी जरुर ॥३२॥ श्रीसंजिवाडा शुभ गाम नाम, बारोट त्यांना प्रभुदास नाम। प्रल्हाद जेवा प्रभुभक्त सारा, सुस्नेह श्रीजीपद धारनारा ॥३३॥ वडोदरा पत्तनवासि जेह, सुभक्त रामेश्वरभाइ तेह। श्रीपीजवासी शिवलालभाई, सुबुद्धि जेनी जनमां जणाई ॥३४॥ कहुं कृपाराम रुडा घणेरा, निवासि तेतो नडियाद केरा। बिजा कृपाशंकर जेनुं नाम, आणंदमां जेनुं निवास ठाम ॥३५॥ बोटादना दोशि भगो सुभक्त, संसारथी अंतरमां विरक्त। बोलावि इत्यादिक आप पास, आचारजे वात करी प्रकाश ॥३६॥ राजी थया सौ जन सांभळीने, आप्यो अभिप्राय सहू मळीने। जो थाय त्यां मंदिर श्रेष्ठ एह, तो जाणवुं उत्तम काम तेह ॥३७॥ आचार्य बोल्या सहुना अधीश, गुणातितानंद सुणो मुनीश। तमे जई मंदिर त्यां करावो, पछी प्रतिष्ठा करवा कहावो ॥३८॥ आवी अमे त्यां करशुं प्रतिष्ठा, साथे लइ संतजनो वरिष्ठा। पछी मुनी त्यांथि रजा लइने, पोते रह्या जीर्णगढे जइने ॥३९॥ आसोशुदि सातम [illegible], नकी करी गोंडलमां जवानी। अती रुडुं मंदिर ते करावा, स्वामी थया सज्ज तहां

सिधावा ॥४०॥ मालिनी—रघुविरचरणाख्यो दास छे जेनुं नाम, सुपरत करि तेने जीर्णदुर्गाख्य धाम । सकळ वळि तहानुं काम तेने भळाव्युं, निजतन तजवानुं ते न तेने जणाव्युं ॥४१॥ उपजाति—स्वशिष्य जे बालमुकुंददास, तेनेय राख्या वळि आप पास । जे कृष्णसेवा युत दास नाम, वर्णी अचिंत्याख्य सुबुद्धिधाम ॥४२॥ त्रणे तणां मंडळ साथ लैने, रह्या मुनि गोंडळ गाम जैने । प्रधान राजा मुनिये मळीने, संतो कहे तेपण सांभळीने ॥४३॥ ठरावियुं मंदिरनुं प्रमाण, ठरावि जग्या मुनिये सुजाण । सुसंतने सुप्रत सर्व कीधी, कर्यानि जग्या पण चिंधि दीधी ॥४४॥ भूपाळ केरो बहु भाळि भाव, नक्की कर्यो मंदिरनो ठराव । राजी थया भूप तथा प्रधान, जाण्युं फळ्युं संतनुं वाक्यदान ॥४५॥ वैतालीय—दिन त्यां दसरा तणो थयो, अति आनंद छवाइने रह्यो । दरबारविषे नरेश्वरे, मुनि तेड्या अतिमान आदरे ॥४६॥ करि पूजन पूर्ण प्रीतथी, स्तुति उच्चारि सुशिष्य रीतथी । मुनिने चरणे सुलागिने, प्रभुभक्ती मुख लीधी मागिने ॥४७॥ दशमी दिन ए रिते गयो, दिन एकादशिनो पछी थयो । नृपने नृपना प्रधानने, मुनिये वात कही धिमानने ॥४८॥ सुणजो सहु सावधान थै, समझी ल्यो शुभ ज्ञानवान थै । निरधार नथी शरीरनो, भरुंसो शो कदि ओस नीरनो ॥४९॥ वयमां पण वृद्ध हुं थयो, नजरे काळ घणो वही गयो । करुं हुं कदि त्याग देहनो, करशो शोक तमे न तेहनो ॥५०॥ तन ऊपर वस्त्र जेम छे,तन आत्मा थकि भीन्न तेम छे । तननो कदि त्याग ते करे, पण आत्मा कदिये नही मरे ॥५१॥ मुजनूं तन तेह हुं नही, पण हुं आत्मस्वरूप छुं सही । तन हुं तजि जाउं जाहरे, करशो शोक नहींज ताहरे ॥५२॥ हरिमंदिर तो रचावजो, शुभ सामान बधो मगावजो । वरणी मुनि आंहि जेह छे, करवा मंदिर काम तेह छे ॥५३॥ करशो शुभ ते अहीं रही, चित चिंता लव लावशो नहीं । मुजनो नहि शोक राखवो, दुखनो शब्द नहीज दाखवो ॥५४॥ पछि हाथ पगे मुकाविया, जन सौने नियमो रखाविया । पछि द्वादशि दीन आवियो, तनमां ताव जरा जणावियो ॥५५॥ तिथि थै वळि ज्यां त्रयोदशी, दिन वीत्यो अरधी गई निशी । हरिनुं धरि ध्यान अंतरे, विचर्या अक्षरमां स्वतंतरे ॥५६॥ जनने मन शोक तो थयो, पण आज्ञा स्मरतां मटी गयो । पछि मंदिर केरुं काम ते, करवा मांडयुं मळी तमाम ते ॥५७॥ पृथवी पथरा कढाविया, उपयोगी बहु वस्तु लाविया । गत वत्सर एक तो वही, थइ चोवीशमि साल तो सही ॥५८॥ महिनो शुभ माघ जे समे, करियुं खात मुहूर्त ते समे । करि सुप्रत मुख्य तो बहु, वरणीराज अचिंत्यने सहु ॥५९॥ पुष्पिताग्रा—हरिजन सगरामसिंह राजा, जदुवंशी जशसिंधु केरि माजा । निजपुर हरिनुं कराव्युं धाम, गणि मनमां अति पुण्यकेरुं काम ॥६०॥ इति श्रीविहारीलालजीआचार्यविरचिते हरि-

१ झाकळनुं जळ.

लीलामृते प्रथमकळशे भूमानंदमुनींद्र वाघजीभाइसंवादे गोंडळपुरेराजाकृतहारिमंदिरखातमुहूर्तनिरूपणनाम दशमो विश्रामः ॥१०॥

उपजाति—पचीशमी सालविषे विचार्युं, वैशाख वृत्ताल जवानुं धार्युं । राणी तथा राजकुमार लैने, चाल्या धराधिश्वर सज्ज थैने ॥१॥ साथे लिधा सुज्ञ दवे प्रधान, सेना सजी वासवनी समान । देवाजि पासे हठिसिंह जेम, संग्रामजी पास सदैव तेम ॥२॥ हता अभेसिंह गणोदवाळा, सलाहकारी सुमती विशाळा । थोडा दिने ते वरताल्य आव्या, सारी जगोये सहुने वसाव्या ॥३॥ श्रीलक्ष्मिनारायण आदि केरी, मूर्ती चमत्कारि दिठी घणेरी । प्रेमे नृपाळे करीने प्रणाम, अमूल्य भेट्यो धरी एह ठाम ॥४॥ तहां पगे कुंवरने लगाड्या, उचाट सर्वे मनना मटाड्या । हता जहां श्रीभगवत्प्रसाद, राजा गया त्यां तजिने प्रमाद ॥५॥ प्रेमे कर्यो दंडवत प्रणाम, बेठा समीपे नृप संगराम । संतो सहूने पण शीश नामी, राखी नहीं नम्रपणानी खामी ॥६॥ स्वपुत्रने शीखवि सारि रीत, पगे लगाड्या सहुने सप्रीत । वळी उचारी विनती अगर्वे, आश्चर्य पाम्या हरिभक्त सर्वे ॥७॥ निवास कीधो नृप दोढ मास, सुण्यो सदा ज्ञानतणो विलास । आचर्य संतो सहुने रिझाव्या, पछी सुवृत्तालयथी सिधाव्या ॥८॥ छवीसमी विक्रम साल आवी, राजा वड्या स्वर्गविषे सिधावी । थया जनो सौ अतिशे उदासी, राणी तथा रैयत दास दासी ॥९॥ संग्रामजी सार्थक देह कीधो, आ लोकमां लाभ अलभ्य लीधो । जे थोडुं जीवे पण धर्म साधे, तो स्वर्गमां आयुष तेनि वाधे ॥१०॥ जीवे घणुं ने न सजे सुअर्थ, तो वर्ष तेनां शत जाय व्यर्थ । नाणुं कमावा परदेश जाय, बेशी रहे तो दिन व्यर्थ थाय ॥११॥ मनुष्यनो जन्म सुधर्म काज, एवुं कहे शास्त्र मुनी समाज । आयुष्य जे मोजविषे गुमावे, एतो अलेखे नहि अर्थ आवे ॥१२॥ विचार कीधो वळि मोंघिबाये, मुने कह्युंछे मुज नाथराये । करावजो मंदिर एह पुरुं, न राखशो ते जरिये अधुरुं ॥१३॥ मनोर्थ पुरो करवो पतिनो, ते धर्म छे पुत्र तथा सतीनो । एवुं विचारी मनमां ठराव्युं, सुकाम तो मंदिरनुं चलाव्युं ॥१४॥ अठ्ठाविशानी शुभ साल आवी, पुरुं कर्युं मंदिर ते चणावी । मुहूर्त्त सारुं पछि जोवराव्युं, महाशुदी तेरश दीन आव्युं ॥१५॥ कंकोतरि युक्ति करी लखावी, आचार्यपासे पछि मोकलावी । तेतो लखी राजकुमार नामे, जे वांचतां ते गुरु हर्ष पामे ॥१६॥ एवुं लख्युं जे गुरु सद्य आवो, साथे घणा संत सुभक्त लावो । श्रीधर्म भक्ती हरिकृष्ण केरि, ते लावजो मूर्ति भलि घणेरि ॥१७॥ राधा तथा कृष्णनी मूर्ति जोडे, आवो लइने दिन कांइ थोडे । मुहूर्त्तथी तो दश दीन आदी, आवो लईने द्विज वेदवादी ॥१८॥ भाणेज जे मंत्रितणा गणाय, नामे हरिशंकर ते लखाय । अस्वार साथे शुभ एक लैने, सुपत्रि आपी वरताल जैने ॥१९॥ वंचावि

१ इन्द्र.

कंकोतरि जेह वार, आचार्यजी राजि थया अपार । वळी थया सर्व प्रसन्न संत, सत्संगि सौ राजि थया अनंत ॥२०॥ तैयारि कीधी पछि त्यां जवानी, मूर्ति लिधी त्यां त्रण्य थापवानी । श्रीधर्म भक्ती हरिकृष्ण जेह, धातूतणी तो त्रण्य मूर्ति तेह ॥२१॥ रुग्वेदवादी उमरेठ वासी, अनन्य जे श्रीहरिना उपासी । श्रीलक्ष्मिनारायणदेव ज्यारे, स्थाप्या प्रतिष्ठा करि तेह वारे ॥२२॥ सुवेदमूर्ती हरिभाइ जेह, क्रिया करावी रहि पास तेह । आचार्य बेने वळि गादि आपी, हता हरिभाइ स्वयं तदापि ॥२३॥ तेना सुपुत्र द्विज विष्णुदत्त, तेडाविया ते गणि विप्र सत्य । सुवेदमूर्त्ति वळि विप्र घेलो, हतो सु बे कार्यविषे पहेलो ॥२४॥ तेना थया पुत्र हरिप्रसाद, जेने घणी श्रौत क्रियानी याद । तेडाविया गोंडळ लै जवाने, तेडाविया विप्र वळी बिजाने ॥२५॥ सुपूजवा लायक लक्ष्मिदत्त, गुणज्ञ गंगादत्त विप्र सत्य । इत्यादि लीधा द्विज वेदवादी, साधु लिधा अद्भूतनंद आदि ॥२६॥ लिधो मने त्यांपण तेह संगे, तथा पवित्राख्य मुनी उमंगे । शुन्यातितानंद मुनि सुजाण, सुपूरुषानंद मुनि प्रमाण ॥२७॥ वडोदराना मुनि जे महांत, प्रज्ञानआनंद स्वभाव शांत । विज्ञान आनंद तथा प्रभूता, आनंदसंज्ञा गुणमां गुरूता ॥२८॥ निष्काम आनंद विवेकि वर्णी, कहे सहू उत्तम जेनि कर्णी । इत्यादि जे उत्तम ब्रह्मचारी, साथे लिधा धर्म प्रवर्त धारी ॥२९॥ शालिनी—शास्त्री भोळानाथने साथ लीधा, तेनी सेवामां सुविद्यार्थि दीधा । ते शास्त्री तो छे सभाजीत शाणा, भूमां देवाचार्य[1] तुल्ये गणाणा ॥३०॥ उपजाति—श्रीधर्मवंशी नर नारी जेह, हतां सुवृतालयमांहि तेह । ते सर्वने तो निजसाथ लीधां, पछी मळी सर्व प्रयाण कीधां ॥३१॥ श्रीदेवकृष्णाख्य गृहस्थ व्यास, जेनो सदा गांफविषे निवास । ते संघसाथे खुशिथी सिधाव्या, आचार्यजी श्रीगढपूर आव्या ॥३२॥ शार्दूलविक्रीडित—सिद्धानंदमुनी तथा सदगुरू गोविंदस्वामी वळी, साधू अन्य अनूपमाख्य वरणी आनंद चाल्या मळी । वर्णी एक अनंतनाम कहिये तेनेय साथे लिधा, भक्तीवल्लभदास साधुजनने तैयार त्यांथी किधा ॥३३॥ साधू श्रीघनश्यामदास विचर्या ते संघना संगमां, साधु श्रीमधुसूदनाख्य विचर्या उत्साहथी अंगमां । कोठारी हरिभाइ दुर्गपुरना साथे लिधा स्नेहथी, मोनोभक्त सुसंघ संग विचर्या संतो रिझ्या तेहथी ॥३४॥ दादाखाचरना सुपुत्र कहिये ते बेय बोलाविया, शाणा भीमजिभाइ गोंडळ जवा साथेज सीधाविया । राधाकृष्ण तणी सुजोड प्रतिमा त्यांथी प्रसादी तणी, लीधी त्यां जइ थापवा सुभग ते शोभे अतिशे घणी ॥३५॥ उपजाति—सुमंडळी उत्सवियानि जेह, साथे लिधी दुर्गपुरेथि तेह । मुख्ये जगन्नाथजि नाम जेनुं, महा प्रभूमां दृढ चित्त तेनुं ॥३६॥ ओझा श्रिमाळी द्विज वेलजी छे, जेणे प्रभूभक्ति भली सजीछे । सुशेठ गोवर्द्धनदास नाम, वणीक बीजा वळि वीशराम ॥३७॥

१. बृहस्पति.

सत्संगि सारा वळि शेठ फूलो, विचार जेना मनमां अमूलो। कल्याण ने जीवण नाम जेह, कंदोइ बे कृष्णउपासि तेह ॥३८॥ सुतारमां केशवभाइ जीवो, तथा पुरुषोत्तम वंश दीवो। सुतार त्रीजा रणछोड नाम, जेने घणा वल्लभ मेघशाम ॥३९॥ हरी तथा मावजि ने झवेर, प्रभू भजे कानजि रूडिपेर। कहुं भला भाविक भावसार, ते एकतो ठाकरशी उदार ॥ ४० ॥ खोजा सु नारायण जेनुं नाम, जेनुं प्रभुमां मन अष्ट जाम। इत्यादि आचारज साथ चाल्या, ते संघमां सारि रिते महाल्या ॥४१॥ बोटादना वासि भला घणेरा, सुपुत्र दोशी शिवलाल केरा। ते एकतो केशवलाल नाम, बिजा छगन्लाल सुबुद्धिधाम ॥४२॥ त्रिजा भला जे हरिलालभाइ, भक्तोविषे जेनि घणी भलाई। महाप्रभूना जन शेठ मोती, जेणे लिधोछे सतसंग गोती ॥४३॥ भला हकूभाइ सुकर्मकारी, सुपुत्र नारायण नामधारी। सुभक्त भावीक भला भवान, पारेख तो रामजि बुद्धिमान ॥४४॥ पारेख मोटा जन मूळचंद, जेठो सुसोनी प्रियनंद नंद। मेराई बोघो पण संग आव्या, आचार्यजी एवि रिते सिधाव्या ॥४५॥ आवे हरीभक्ततणां सुगाम, आठे दशे कोश करे विराम। आचार्य आव्या तणि वात जाणी, राजी थयां राजकुमार राणी ॥४६॥ चाल्या सुणी राजकुमार सामा, वाजे वडा ढोल तथा ददामा। त्रांसां त्रुंई ने सरणाइ सारी, वाजित्र वाजे सजि ज्यां सवारी ॥४७॥ सजी लिधा सौ सरदार साथे, भाला भला छे शुरवीर हाथे। मेना रथो पालखि हाथि घोडा, घणाक लीधा सजिने सजोडा ॥४८॥ साथे लिधी बेरख आरबोनी, सेना घणी साथ शिपाइयोनी। प्रधानना पुत्र तथा प्रधान, पौत्रो वळि बुद्धितणा निधान ॥४९॥ तेओ तणां नाम हवे गणावुं, साथे लिधा ते सरवे सुणावुं। छे वंश तो पुन्य पवित्र तेनो, सत्संगमां रंग अभंग एनो ॥५०॥ वैतालीय—हरजीवन जे प्रधान छे, सुत चारे सदबुद्धिमान छे। जयभाई वडा सहूथकी, त्रणना पुत्र कहुं हवे नकी ॥५१॥ सुत माधवजीतणा कहुं, करुणाशंकर सद्गुणी बहु। नरसिंह तणा तनूज ते, सुजटाशंकर तो कहुंज ते ॥५२॥ सुत केशवलालजी तणा, गवरीशंकर छे भला घणा। भगिनीसुत जे दिवानना, शुभ जेशंकर कूप ज्ञानना ॥५३॥ हरिशंकर काशिराम छे, प्रिय जेने प्रभु [illegible] छे। वळि गोंडळवासि जे बहू, जन चाल्या मळि मुख्य ते कहुं ॥५४॥ हरिभक्त खवास नानजी, सुत तेनो कुरजी धिमानजी। वळि साजण ते खवास छे, उर जेने प्रभुनीज आश छे ॥५५॥ द्विज वल्लभराम नाम छे, मतिना प्राणजिवन्न धाम छे। हरिभक्त भला मुरारजी, वळि वीरेश्वर छे उदारजी ॥५६॥ द्विज एक बहू भलाज छे, अंबाराम सुभक्तराज छे। भलि भक्ति प्रभू तणी करे, चित्तमां श्रीहरिने सदा धरे ॥५७॥ कचरो प्रभुरामजी कहुं, कडिया भक्त भला हवे लहुं। हरिभक्त भलाज दामजी, वळि नारायणभक्त नामजी ॥५८॥ उपजाति—आणंद जेठो विशराम बेय, छे कानजि राम-

जी भक्त तेय। छे शेठतो खीमजि भक्त सारा, पंचाण सोनी प्रभु सेवनारा ॥५९॥ सोनी बिजा तो मुळजी प्रमाणो, लुवार मुख्ये रणछोड जाणो। इत्यादि सत्संगि घणा जणाय, गणावतां ग्रंथ विशेष थाय ॥६०॥ आचार्यजी गोंडळ पास आव्या, सामैयुं श्रीराजकुमार लाव्या। प्रेमे कर्युं पूजन तेह ठाम, सौये कर्या दंडवत प्रणाम ॥६१॥ पुष्पिताग्रा—नृपसुत हरिभक्त ने प्रधान, मुदित थया सहु पामि दर्शदान। हरिजन मननो सुहर्ष जोइ, वरणन केम करी शकेज कोइ ॥६२॥ इति श्रीविहारिलालजी आचार्यविरचिते हरिलीलामृते प्रथमकळशे भूमानंदमुनींद्र वाघजीभाइसंवादे आचार्यश्रीभगवत्प्रसादजी गोंडळपुरगमननाम एकादशो विश्रामः ॥११॥

उपजाति—सर्वोपरी उत्तम हाथि एक, अंबाडिये नंग जड्यां अनेक। बिराजिया त्यां भगवत्प्रसाद, त्यारे थयो त्यां जयशब्द नाद ॥१॥ करे शिरे चामर नंदकुंभ्रा[1], जेने नहीं आ जगकेरि तृष्णा। तथा बिराज्या शुभ तावदाने, प्रभुप्रसाद प्रभु राखि ध्याने ॥२॥ होदो भलो हाथितणो विशाळ, विराजिया त्यांज विहारिलाल। ते पास नारायणसुप्रसाद, विराजिया सर्व तजी विषाद ॥३॥ मेना रथो पालखिमां सुसंत, विराजिया जे मुनियो महंत। आचार्यनी ने नृपपुत्र केरी, अस्वारि शोभे मळिने घणेरी ॥४॥ त्रिवेणिका सागर प्राप्त जेम, प्रवेश कीधो पुरमध्य तेम। श्वेतांबरी जे जन छे अथाह, ते जाणिये गंगतणो प्रवाह ॥५॥ कृष्णांबरी पोलिसना शिपाई, ते जाणिये शुं जमुनां वहाइ। रक्तांबरी संत अनंत जेह, सरस्वती नीर समान तेह ॥६॥ स्वारीतणुं वर्णन शुं वखाणुं, धर्मिष्ठ छे उत्तम तेथि जाणुं। मळ्या हरिभक्त मुनी अपार, शोभे घणा त्यां नृपना सवार ॥७॥ हरिगीतछंद—असवार संग अपार जननी लार लांबी थायछे, गुण गाय वाजां वाय जयजय थाय पुरमां जायछे। वाजे सुडंका जोध वंका उर अंशका धारिछे, अमरेंद्र के सुनरेंद्र आचार्येंद्रनी असवारी छे ॥८॥ गज अग्र पाळा शस्त्रवाळा दिल दयाळा छे घणा, बंदूक छोडे चालि जोडे मान मोडे अरितणां। बोकानि वाळी बहु रुपाळी भाळी खळ भयकारी छे, अमरेंद्र के सुनरेंद्र आचार्येंद्रनी असवारी छे ॥९॥ गणनाथ जेवा तरुण तेवा इभ[2] एवा मन हरे, उनमत्त अंगे श्याम रंगे अति उमंगे संचरे। मन मोहकारी सुंढ भारी सारि ते शणगारी छे, अमरेंद्र के सुनरेंद्र आचार्येंद्रनी असवारी छे ॥१०॥ घूमे सुघोडा थै सजोडा छे अछोडा हेमना, झांझर सुझमके धरणि धमके चरण ठमके तेमना। गळ माळनी तन ढाळनी बहु चालनी बलिहारि छे, अमरेंद्र के सुनरेंद्र आचार्येंद्रनी असवारी छे ॥११॥ रविअश्व सारो पण बिचारो देखि हार्यो दूरथी, निरखवा ढूके चाल चूके मान मूके उरथी। मुखवाणिये शुं वखाणिये गति जाणिये उरगारी[3]छे, अमरेंद्र के सुनरेंद्र आचार्येंद्रनी असवारी छे ॥१२॥ सोनेरि साजे शुभ बिराजे अंग ताजे

१ अचिंत्यानंद ब्रह्मचारी. २ हाथी. ३ गरुड.

बनि रहे, सहुये बखाण्या रत्न जाण्या क्यांथि आण्या आ कहे। रिपु सैन्य भंजन गर्वगंजन स्वामिरंजन कारि छे, अमरेंद्र के सुनरेंद्र आचार्यैंद्रनी असवारी छे ॥१३॥ वाजित्र वाजे वृष्टि काजे मेघ गाजे जे रिते, भाला सुभलके खड्ग झळके तडित[१] चळके ते रिते। मळि वाट घाट उचाट तजिने निरखतां नरनारि छे, अमरेंद्र के सुनरेंद्र आचार्यैंद्रनी असवारी छे॥१४॥ छडिदार वारंवार जय उच्चार भक्त लखो करे, भू स्वर्गना अरिवर्ग अघरम सर्ग सुणि उरमां डरे। शुं मेघ जाणी मोर वाणी ताणीने उच्चारि छे, अमरेंद्र के सुनरेंद्र आचार्यैंद्रनी असवारी छे ॥१५॥ गुणवंत ज्ञानी निरभिमानी संत ध्यानी संचरे, व्रत बृहद्धारी ब्रह्मचारी निर्विकारी परवरे, गंभीर मन सुस्थीर फळ के नीरेना[२] आहारी छे, अमरेंद्र के सुनरेंद्र आचार्यैंद्रनी असवारी छे ॥१६॥ उपजाति—अस्वारि सारी पुरमां पधारी, उत्कंठता सौ जननी वधारि। नारि नरो सौ लळि पाय लागे, आशीष आचार्य समीप मागे ॥१७॥ छे पौत्र साक्षात प्रभूजि केरा, निहाळि लोको हरख्या घणेरा। संतो महांतो सनकादि जेवा, क्यांथी मळे आ कळिमांहि एवा ॥१८॥ माहात्म्य एवुं मनमांहि जाणी, नमे प्रजा पूरण प्रेम आणी। कोई कहे आप भले पधार्या, अत्यंत आनंद उरे वधार्या ॥१९॥ कैलास नामे शुभ बाग ज्यां छे, सारी जग्या तेनि समीप त्यां छे। तैयार त्यां तंबु उभा करेला, त्यां गादियो ने तकिया धरेला ॥२०॥ त्यां सर्वने मंत्रि दियो उतारो, लाग्यो सहुना मनमांहि सारो। राजी थयां अंतर राजमात, दियां भलां भोजन भात भात ॥२१॥ रुडी रिते ने गइ वीति रात, बिजे दिने ज्यां प्रगट्युं प्रभात। प्रभूतणा मंदिरनी समीपे, रचावियो मंडप त्यां महीपे ॥२२॥ सुवेदवादी द्विज त्यां पधारी, शोभा सजावी वळि सौधि सारी। करावियो त्यां शुभ पद्मकुंड, बेठा द्विजो जाप जपे अखंड ॥२३॥ कोई करे पाठ सुशास्त्र केरा, वर्या द्विजो त्यां वरुणे घणेरा। घी खांड सामान घणा मगाव्या, पक्वान्नना गंज तहां कराव्या ॥२४॥ त्र्योदशी माघसुदी सुआवी, तिथी प्रतिष्ठा तणी ते सुहावी। आचारजे मंडपमां पधारी, करी क्रिया सौ निगमानुसारी ॥२५॥ द्विजो मळी आशिरवाद दीधो, वेदोक्त मंत्रो भणी होम कीधो। मध्याह्नथी पूर्व मुहूर्त्त जाणी, सुणी द्विजोनी शुभ वेदवाणी ॥२६॥ आचार्यजीये करि पूर्ण प्यार, स्वहस्त थापी प्रतिमा उदार। छे पश्चिमाभीमुखनुं रुपाळुं, मंदीर तेतो त्रण शीखराळुं ॥२७॥ सुधर्म भक्ती हरिकृष्ण जेह, स्थाप्या सुमध्यालय मांहि तेह। वळी दिशा दक्षिण खंड ज्यांय, स्थाप्या सुराधायुत कृष्ण त्यांय ॥२८॥ सज्या प्रसादीनि सुशोभमान, थापी भली उत्तर भाग थान। वाजीत्र वाजे बहु तेह टाणे, छोडावि तोपो पण ते प्रमाणे ॥२९॥ उत्साह एवो अति मोंघिबानो, उत्साह एवोज बधी प्रजानो। श्रीमोंघीबा

१ विजळी. २ जळ.

दर्शन काज आव्यां, कुमारने त्यां निजसाथ लाव्यां ॥३०॥ प्रधान आव्या परिवार संग, सौने वध्यो अंग घणो उमंग । मध्यालये श्रीभगवत्प्रसादे, याम्यालये तेम प्रभुप्रसादे ॥३१॥ सव्यालये लाल विहारिलाले, उतारि त्यां आरति एह काळे । आचारजीये स्तुति देव केरी, उच्चारि त्यां प्रीति धरी घणेरी ॥३२॥ दोधक—जे जगनायक दायक मुक्ति, जे पुरुषोत्तम उत्तम उक्ति । मुक्त अधीश मुनीश मुरारी, जे हरिकृष्ण सदा सुखकारी ॥३३॥ जे महिधारण वारण त्राता, दुष्ट विदारण सन्मति दाता । जे वृषनंदन चंदन धारी, जे हरिकृष्ण सदा सुखकारी ॥३४॥ ईश्वरना पण ईश्वर आपे, पाप टळे प्रभु आप प्रतापे । जे मधुसूदन जे मदनारी, जे हरिकृष्ण सदा सुखकारी ॥३५॥ अक्षरथी पर अक्षरधामी, स्वामि स्वतंतर अंतरजामी । जे अविकारी अहो असुरारी, जे हरिकृष्ण सदा सुखकारी ॥३६॥ जे अघखंडन मंडन धर्म, जे खळदंडन कर्त्त सुकर्म । नित्य भजे भव ने भवनारी, जे हरिकृष्ण सदा सुखकारी ॥३७॥ जे अखिलेश्वर जे अविनाशी, जे परमेश्वर पूर्ण प्रकाशी । जे भवभीति विभंजन भारी, जे हरिकृष्ण सदा सुखकारी ॥३८॥ जे [illegible]गायकना सुखराशी, जे [illegible]प्रदायक गोंडळवासी । आप करो सुसहाय अमारी, जे हरिकृष्ण सदा सुखकारी ॥३९॥ जे नट नागर जे बहुनामी, जे सुखसागर जे सुखधामी । जे जगदीश्वर विश्वविहारि, जे हरिकृष्ण सदा सुखकारी ॥४०॥ उपजाति—स्तुती करी एवि रिते हुलासे, आचार्य बोल्या सहु शिष्य पासे । श्रीजी पधार्या अहिं झाझिवार, धार्युं हतुं मंदिर एह ठार ॥४१॥ श्रीजीनि इच्छाथकी आ थयुंछे, श्रीमोंघिबानुं वचने रह्युंछे । संग्रामजीये रुचि धारि लीधी, ते मोंघिबाये परिपूर्ण कीधी ॥४२॥ ते बाईना धन्य पिता सुमाता, छे धन्य बुद्धि वळि धन्य ज्ञाता । आ काम किधुं परमार्थ केरुं, ते बाइने पुण्य थशे घणेरुं ॥४३॥ आ मंदिरे ईश्वरभक्ति थाशे, संतो सदा कीर्त्तन गान गाशे । थशे वळी जे तप जाप ध्याने, ते पुण्यनो अंश सुमोंघिबाने ॥४४॥ ले राजनी उपज जेम राय, आ पुण्यनी तेम थशे सदाय । आ क्षेत्र केरो महिमा गणाशे, जते दिने श्रेष्ठ घणो जणाशे ॥४५॥ जेजे स्थळे श्रीहरि वीचर्या छे, माहात्म्य तेनुं मुनि उच्चर्यो छे । जात्रा करे जे जन एह ठामे, तेतो पुरां चार पदार्थ पामे ॥४६॥ सुणो कहुं ते सतसंगि सर्वे, भलुं प्रतिष्ठातणुं आज पर्व । माटे हवेथी प्रतिवर्ष आज, करो भलो उत्सव देवकाज ॥४७॥ [illegible] वार्षिक गांठधारी, जमे रमे संज्ञ करे सवारी । सदा करो उत्सव एवि रित्ये, धरो भला भोग नवीन प्रीते ॥४८॥ त्रयोदशी माघशुदीनि ज्यारे, बंधाववां तोरण सर्वद्वारे । दिवाळिथी उत्तम पर्व जाणी, भक्ति करो अंग उमंग आणी ॥४९॥ बोल्या जनो आप बताव्युं जेम, थशे सदा उत्सव आंहि तेम । वर्णी अचिंताख्य प्रती विचारी । आचार्य बोल्या अति नेह

१. पार्वती

धारी ॥५०॥ तमे कर्यो छे श्रम पूर्ण आमां, छो सद्गुरु उत्तम आ समामां। गुणातिते दीधि महांतताइ, शोभावि तेतो सहुथी सवाइ ॥५१॥ श्रीजी छतां ना बटु वासुदेव, करे जुनाणे प्रतिमानि सेव। तेना इशानंद सुशिष्य जेह, आंही ज राखो गुरुशिष्य तेह ॥५२॥ तमे जुनाणे प्रभुवात भाखो, प्रसन्न थाशो सतसंग आखो। आज्ञा सुणीने शिर धारि लीधी, कह्या प्रमाणे स्थिति सर्व कीधी ॥५३॥ श्रीमोंघिबाये भली भेट लावी, प्रेमे प्रभु आगळय ते धरावी। वस्त्रो तथा भूषणनो न पार, मोती हिरा हेमतणा सुहार ॥५४॥ आव्या हता कोइक राय राणा, आव्या हता जे सरदार शाणा। सौये प्रभू आगळ भेट धारी, तेनां कहुं नाम हवे विचारी ॥५५॥ राजा अभेसिंहजि लोधिकाना, बिजा अभेसिंह गणोदमांना। तथा जुणोभाइ तहां निवासी, तथा पथोभाइ प्रभू उपासी ॥५६॥ नरेश श्रीमाधवसिंह नाम, जेनो सदा मेंगणीमां मुकाम। तेणे भली भेट धनादि धारी, सारो समो ते चितमां विचारी ॥५७॥ पंचालये वास सुदाजिभाई, छे मोतिभाई पण त्यां सदाई। भाणोजि वागुदडमां वसेछे, मदार मांखावडमां दिसेछे ॥५८॥ बावो तथा जे अमरो सुनाम, जेनुं सदा दुर्गपुरे सुधाम। श्रीगांफना व्यास सुबुद्धिमान, छे देवकृष्णाख्य विवेकवान ॥५९॥ बोटादना जे हरिभक्त आव्या, इत्यादि सर्वे भली भेट लाव्या। ते देवनी आगळय त्यां धरावी, भारे भलो अंतर भाव लावी ॥६०॥ श्रीमोंघिबाये धरि भाव त्यांय, आचार्य तेडया दरबार मांय। पूजा कुमारे भलिपेर कीधी, भावे भली भेट अमुल्य दीधी ॥६१॥ संतोनि पूजा करि सारी रीते, ओढाडियां वस्त्र पवित्र प्रीते। मंदिरनुं खर्च नभे सदाय, जीवाई एवी करि आपि त्यांय ॥६२॥ ते दीवसे राजकुमार माये, चोराशि कीधी भलि भात त्यांये। देशी विदेशी द्विजने जमाडया, संतोष संतो सहुने पमाड्या ॥६३॥ जमाडिया सौ हरिभक्त पाळा, जम्या जनो सौ दरबारवाळा। कुमार हस्ते बहु दान दीधां, विद्वद् द्विजोनां सनमान कीधां ॥६४॥ पछीथी चाली पधरामणीयो, सत्संगिने घेर थई घणीयो। स्वगेह तेड्या प्रथम प्रधाने, सन्मान कीधुं शुभ भेट दाने ॥६५॥ पछी महाराज करी महेर, पधारिया सौ जन घेरघेर। आनंद सौना उरमां वधार्यो, पछी सद्गु गोंडळथी पधार्यो ॥६६॥ ज्यां जामराजा तणी राजधानी, त्यां संचर्या सज्जन सूखदानी। पछी कर्यो जीर्णगढे प्रवास, आवी कर्यो आ वरताल वास ॥६७॥ पुष्पिताग्रावृत्त—भगवत गुरु गोंडळे पधारी, प्रभु मुरती शुभ थापी मोक्षकारी। वरणन करी ते कथा सूणावी, सुणि सतसंगि समस्त चित्त भावी ॥६८॥ इति श्रीविहारीलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते प्रथमकळशे भूमानंदमुनींद्रबाघजीभाइसंवादे गोंडळपुरे मूर्त्तिप्रतिष्ठापनकथानिरूपणनाम द्वादशो विश्रामः ॥१२॥

पूर्वछायो—भुमानंद मुनी कहे, सुणो स्नेहथी बाघजिभाई। हरिलीलामृत ग्रंथनी, उतपत्ति कहुं सुखदाई ॥१॥ चोपाई—कथा वक्ता श्रीअचिंत्यानंद, जे छे

वर्णि मंडळमां चंद । श्रोता भक्त अभेसिंहराय, तेनी जाणवा मूळ कथाय ॥२॥ कह्युं गोंडळनुं आख्यान, जे छे जाणवा जोग्य निदान । जदुवंशमां राजाओ जेह, थया सत्संगि में कह्या तेह ॥३॥ थया गोंडळना जे राजाजि, जेनुं नाम भलुंज देवाजी । तेना भाई हठीसिंह नाम, भावसिंह बिजा अभिराम ॥४॥ हठीसिंहनो वंश वखाणुं, सुत नोंघणजी एक जाणुं । थया पुत्र ते रवोजी तेना, मोटा पुत्र वखतसिंह जेना ॥५॥ छोटा दोलतसिंहजि जाणो, मोटाना हरिभाई प्रमाणो । हठीसिंहनो वंश वखाण्यो, भावसिंहजिनो हवे जाणो ॥६॥ खेंगाभाई तथा मोडभाई, त्रिजा भगवानजी पण न्यायी । भावसिंहना ते त्रण पुत्र, सतसंगी सऊ घरसूत्र ॥७॥ खेंगाजीना कुंवर सुखदाई, अभेसिंह तथा वजुभाई । अभेसिंहतणा सुत जेह, नामे भगवतसिंहजी तेह ॥८॥ मोडभाई तणा जुणोभाई, तेना कुंवर कहुं हरखाई । रामसिंह हरिसिंह नाम, तेने वाला घणा घनशाम ॥९॥ भगवानजीना पथोभाई, त्रण कुंवर तेना कहुं गाई । एक अमरसिंहजी भणिजे, बिजा तो रत्नसिंह गणीजे ॥१०॥ नारसिंहजि त्रीजानुं नाम, त्रणे कुंवर ते सद्गुण धाम। सुत खेंगारजिना विख्यात, अभेसिंहतणी सुणो वात ॥११॥ पूर्वछायो—लायक छे हालारमां, एक गणोद गुणीयल गाम । भादर भली भागीरथी, सरीता वहे ते ठाम ॥१२॥ चोपाई—जेमां नाह्याछे श्रीमहाराज, साथे लइ सउ संतसमाज । माटे तीर्थ गणायछे तेह, जाणे मर्म हरिजन जेह ॥१३॥ वळी पुरमां पधार्याछे नाथ, संत मंडळने लइ साथ । अभेसिंहजी नाम अनुप, भला तेतो गणोदना भूप ॥१४॥ जाते जे कह्या जादववंशी, कोइ उत्तम देवना अंशी । कांतो मुक्ते लीधो अवतार, एम धारे देखी नरनार ॥१५॥ जाणे राजानी नीतिनी रीत, प्रभू प्रगट पदे पुरी प्रीत । धरे एक पगे उभा ध्यान, मोटा मुनिवर सिद्धसमान ॥१६॥ कथा श्रवण करे शुभ रीते, पृथुराय प्रमाणे ते प्रीते । रहे अंतर जगथी उदासी, जेवा जाणिये जोग अभ्यासी ॥१७॥ धन वावरे सत्संग अर्थे, कोडी एक न वावरे व्यर्थे । मळ्या बेने गुणातीतानंद, उपदेश कर्यो सुखकंद ॥१८॥ चडयो सत्संगनो बहु रंग, जेम साकर दूध प्रसंग । एक दिवस श्रीगोपाळानंद, साथे लैने मुनितणुं वृंद ॥१९॥ गया चाहिने गाम गणोद, उपज्यो नृपने मन मोद । पधराविया दरबार मांय, प्रेमे पूजी जमाडिया त्यांय ॥२०॥ पछी चोपाटमां सभा भरी, स्वामिये प्रभुवारता करी । वात स्वामिये भूपने कही, वरताल गयाछो के नही ॥२१॥ त्यारे भूप कहे कहुं छुंय, वरताल गयो नथि हुंय । सुणिने स्वामि बोलिया एम, एवी भूल करी तमे केम ॥२२॥ शिक्षापत्रि तो वांचोछो नित्य, तेनो अर्थ विचार्यो न चित्त । सतसंगी जे जन कहेवाय, तेतो द्वारिका तीरथे जाय ॥२३॥ तेतो द्वारिकाना देव जेह, वरताले आवि वश्या तेह । तहां गोमतिमां करि स्नान, छापो लेवी कहे भगवान ॥२४॥ छापो बीजे लेवानुं ज क्यांई, नथि सत्संगना

थमांइ । निज बे छबि पोताने हाथे, पधरावि त्यां वृषकुळनाथे ॥२५॥ छबि पो-
ानी मंदिरमांइ, पधरावि नथी बिजे क्यांई । रामनवमी प्रबोधनि जेह, एवा श्रेष्ठ
ामैया बे तेह ॥२६॥ वर्षोवर्ष आविने सदाय, करता हरि वरताल मांय । उद्ध-
ो संप्रदायना जेह, वरताले करे तीर्थ तेह ॥२७॥ अति उग्र माहात्म्य छे एवुं,
थि तीरथ वरताल जेवुं । माटे सर्व कुटुंब सहीत, करो जात्रा जई रुडी रीत
२८॥ अभेसिंहे धार्युं एह काळ, जात्रा करवा जावुं वरताल । सजी संघने थया
यार, साथे संचर्यां बहु नर नार ॥२९॥ एक राणी रुडां कसलिबा, बीजी राणीनुं
ाम अजीबा । राम्बा कुंवरीतणुं नाम, साथे संचर्यां जात्राने काम ॥३०॥ भला
ागवतसिंह कुमार, ताततुल्य ते भक्त उदार । सिंहना सुत सिंहज थाय, तेवो
ाखलो सत्य देखाय ॥३१॥ भक्त भगवतसिंह गणाया, बाळापणथकी बहु व-
ाणाया । सारा ते सुतने लिधा साथे, वरताल जतां नरनाथे ॥३२॥ जुणोभाई
रिभक्त जेह, थया तैयार जात्राये तेह । केशाबा तेनी राणि पवित्र, रामसिंह
रीसिंह पुत्र ॥३३॥ अभेसिंहे लीधां सहु संगे, चाली रैयत कोइ उमंगे । भूपे
ारी सजी असवारी, अस्त्र शस्त्र लिधां अंगे धारी ॥३४॥ घणा हणहणे चंचळ
ोडा, रथ पाळा ने उंट सजोडा । जाणे जीतवा शत्रु कुसंग, भूपे सेना सजी
ातुरंग ॥३५॥ एम करता मुकाम मुकाम, आव्या भूपति वरताल धाम । त्यारे
ुवीरजी महाराजे, सारी बरदाश करवा काजे ॥३६॥ दास गोवरधन तेडया
ास, बीजा कोठारी अंबाइदास । कह्युं सारो उतारोज देजो, तमे हाजर बे जण
हेजो ॥३७॥ लख्युंछे शिक्षापत्रीमां एवुं, देवुं मान जेने घटे जेवुं । माटे जो ते
चन न लोपाय, श्रीजिमहाराज राजि तो थाय ॥३८॥ एवुं सांभळी बोल्या को-
ारी, अमे मानशुं आज्ञा तमारी । पण बाईयो आविछे जेह, उतरीछे हवेलीमां
ह ॥३९॥ हवेलीमां अमे न जवाय, माटे शी रीते बरदाश थाय । भला भक्त
शामळभाई, जायछे तेतो हवेली मांई ॥४०॥ ए छे इंद्रियजीत अतिशे, स-
कादिक सरखा ते दिसे । माटे तेने समीप बोलावो, हवेलीतणुं काम भळावो
४१॥ दरबार तणेज उतारे, कामे जावुं पडे वारे वारे । जोशी उमरेठना वि-
ुराम, तमे तेने सोंपो तेह काम ॥४२॥ अमे राखशुं पूरो तपास, सारी रीते थशे
रदाश । रघुवीरजीने वात भावी, कही बे जणनेय बोलावी ॥४३॥ सुणी पामि-
ा सर्व हुलास, सौनी सारी करी बरदाश । भूप मंदिरमांहि पधार्या, आपी सारो
तारो उतार्या ॥४४॥ कर्यां दर्शन देवनां प्रिते, सभामां गया कुंवर सहिते ।
ोभे भूपनो तो सादो वेष, धर्यां भूषण कुंवरे विशेष ॥४५॥ रघुवीरजीने लाग्या
ाय, उरमांहि उमंग न माय । दिसे केवा मुनीमां नरेश, मुनिमंडळमां मिथि-
ेश ॥४६॥ हरि चरितनी चरचा कीधी, पछी आज्ञा ते सर्वनी लीधी । गोम-
ीमां जई कर्युं स्नान, दिधां ब्राह्मणने बहु दान ॥४७॥ ज्ञानबागे गया गुण-

वृंद, ज्यां छे वर्णि श्रीअचिंत्यानंद। रुडि जग्या प्रसादिनी जोइ, रुदे राजी थया सहु कोइ ॥४८॥ पूर्वछायो—वर्णि समीपे संचरी, प्रेमे कर्यो नरेशे प्रणाम। त्यारे ते जाग्या ध्यानथी, महा नैष्ठिक जे निष्काम ॥४९॥ चोपाई—वळि राजाये कीधो प्रणाम, त्यारे बोलाविया लई नाम। वळि वर्णिये आशीष दीधी, पछी भगवत-वारता कीधी ॥५०॥ पछी बोल्या अभेसिंह भूप, सुणो वर्णि सदा सुखरूप। मने स्वामिश्री गोपाळानंद, मळ्या साथे लइ मुनिवृंद ॥५१॥ वरतालनो महिमा व-खाण्यो, अमे सांभळि अंतरे आण्यो। साथे लैने कुटुंब समाज, वरताले आव्या अमे आज ॥५२॥ वरतालतणो महीमाय, वळी छे सुणवानी इच्छाय। दया-सिंधु दया दील धरो, महीमा आंही केरो उचरो ॥५३॥ सुणी बोलिया वरणीराय, सुणो वरतालनो महिमाय। गुरुश्री गोपाळानंदजी छे, जेनां इश्वर दर्शन ईच्छे ॥५४॥ तेणे महिमा कह्यो मुजपास, ते हुं आज कहुं सहुल्लास। ब्रह्मा उचरेछे मुख चारे, शेष उचरे वदन हजारे ॥५५॥ महीमा तणो पार न पामे, नेतिनेति कहीने विरामे। वालो अक्षर धामना वाशी, विचर्याछे जहां अविनाशी ॥५६॥ गाममांई तथा सीममांई, नथी रमणरेती विना क्यांई। झाडे झाडे तथा घेर घेर, विचर्या छे प्रभु रुडी पेर ॥५७॥ वरताले करी लीळा जेवी, बीजे क्यांई करी नथी एवी। धर्यो मणिमय मुगट माथे, लीधी हेतथी मोरली हाथे ॥५८॥ हरि झुल्या-छे सरस हिंदोळे, रंग खेल कर्यो फुलदोळे। समैया घणा वरताले कीधा, परचा घणा लोकने दीधा ॥५९॥ घणीवार बोल्या घनशाम। मने वालुंछे वरताल धाम। द्वारिकापति रणछोडराय, वश्या आवीने वरताल मांय ॥६०॥ एक त्राजवे तीर्थ हजारे, बीजा त्राजवे वरताल धारे। धाम वैकुंठ आदि धराय, तोय वरताल तुल्य न थाय ॥६१॥ ब्रह्मा भव सनकादिक जेवा, तीर्थ करवाने आवे छे तेवा। आवे पुरुष प्रधानसंयुक्त, आवे अक्षरधामना मुक्त ॥६२॥ धरी आवे तेतो दीव्य देह, जन देखे समाधिस्थ जेह। हस्ती पगलामां सौनां समाय, तीर्थ वरताल तेम गणाय ॥६३॥ पुष्पिताग्रावृत्त—वृत्तपुर महिमा कह्यो न जाय, कदि मुख शेष सहस्त्र कल्प गाय। वृषसुततणि मुख्य गादि ज्यां छे, त्रिभुवन तत्व अनेक तीर्थ त्यां छे ॥६४॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते प्रथमकळशे अचिंत्यानंदवर्णींद्र अभयसिंहनृपसंवादे वृत्तालयतीर्थमाहात्म्यकथननाम त्रयोदशो विश्रामः ॥ १३ ॥

पूर्वछायो—भूप कहे ब्रह्मचारिने, अहो विचक्षण वरणीश। स्थान कहो व-रतालनां, जहां जहां फर्या जगदीश ॥१॥ क्यां क्यां कृष्ण बिराजिया, क्यां जम्या सभा भरी क्यांय। आपी प्रसादी क्यां रही, कहो जेजे क्रिया करी ज्यांय ॥२॥ चोपाई—ब्रह्मचारी कहे सुणो भूप, तमे पूछियो प्रश्न अनूप। धन्यधन्य छे बुद्धि तमारी, वाला तमने छे विश्वविहारी ॥३॥ वरताल मांहि जेजे स्थाने, करी भिन्न क्रिया भगवाने। ते हुं संक्षेपे तमने सुणावुं, बधां स्थान शी रीते बतावुं ॥४॥

पासिंधु श्रीधर्मकुमार, वरताल आव्या घणीवार । गाममां सीममां सर्व ठाम,
णीवार फर्या घनशाम ॥५॥ स्थळ जेजे प्रसिद्ध हुं जाणुं, तम आगळ तेह व-
ाणुं । कह्यांछे ते फरी कहेवाशे, पुनरुक्ति तो तेथकि थाशे ॥६॥ पण कृष्णकथा
हेवाय, पुनरुक्तिनो बाध न थाय । मोटुं मंदिर छे आज ज्यांय, पहेलां बदरी
ती त्यांय ॥७॥ धर्मपुत्रे धरा शुचि धारी, घणीवार सभा सजी सारी । तहां
ोरडो करि ततखेव, स्थाप्या नर ने नारायणदेव ॥८॥ त्यारे त्यांथकि पश्चिम
ास, रहेता भाई श्रीरामदास । हती बे ओरडी तेह ठार, वालो बेठा तेमां घ-
ोवार ॥९॥ मांडयुं मंदिर चणावाने ज्यारे, देव नर ने नारायण त्यारे । ओरडा
ांहिथी तो उठाव्या, एक ओरडीमां पधराव्या ॥१०॥ चाले चणवानुं काम जे
ाडे, सतसंगियो इंटो उपाडे । भक्ति भाव धरी करे संत, मनमां सौने ममत
त्यंत ॥११॥ श्रीजि पंडे जई इंटो लावे, अन्यने जोइ उमंग आवे । मुख्य दे-
ना मंदिर काज, लाव्या पंडे इंटो महाराज ॥१२॥ गणी संते तेतो साडत्रीश,
डघीमां चणी पांतरिश । एक गोखलो छे पछवाडे, छांदी बेतो तेमां तेह दाडे
१३॥ त्रणे खंडमां मूर्तियो भाटे, कर्यां सिंहासनो शुभ घाटे । बेठा तेमां प्रथम
षलाल, स्थिर थैने जम्या तहां थाळ ॥१४॥ त्रणे खंडना उमरा माथे, बेशी वात
ारी जनसाथे । वचले उमरे तो विशेष, आपे बेठाछे श्रीअक्षरेश ॥१५॥ एक अ-
सरे आनंदस्वामी, आव्या श्रीपुरथी मुद पामी । अन्नकूटनो सामान लाव्या, दे-
ने भला भोग धराव्या ॥१६॥ मध्यभाग ने उत्तरभाग, ए बे खंड वचे रहे
ाग । तहां बेशीने धर्मकुमार, अन्नकूट जम्या करी प्यार ॥१७॥ एज कोळी-
ाषे अविनाशी, घणीवार बेठा सुखराशी । मध्यमंडपनुं जहां दीपे, तहां कूर्मना
दन समीपे ॥१८॥ कृत गोमय गोवरधन, पूजा कीधीछे जगजीवन । वाराहा-
िक जे अवतार, प्रतिमा छे मंदिर मोझार ॥१९॥ तेनी प्रत्येक ओरडीमांय, वि-
ाज्याछे प्रगट प्रभु त्यांय । देव नृसिंह शीश अगाशी, बेठा त्यां जई श्रीअ-
िनाशी ॥२०॥ नथुभक्त पीता हरिभाई, बेने दीधां चरण हरखाई । ठाठ शिखर
ाणे तणो कीधो, पायो घूमटनो पूरी लीधो ॥२१॥ तहां सौनां गाराळां शरीर,
खी प्रेमे मळ्या नरवीर । दक्षणादुं मंदिरतणुं द्वार, तहां बेशीने धर्मकुमार ॥२२॥
ाक्ति संतोतणी भली भाळी, हैये चरण दीधां वनमाळी । रूपचोकी उगमणी
 ज्यांय, एक दिवस विराजिया त्यांय ॥२३॥ साधु भगवदानंद आदिक, भ-
ानारा बोलाव्या अधिक । सौने श्रीमुखथी साक्षात, संभळावी त्यां अद्‌भूत
ात ॥२४॥ ध्याने धरवाने आत्मस्वरूप, अमे जग्या करावी अनूप । नाम राख्युं
ारायणमहेल, जाणी एकांत रुडो रचेल ॥२५॥ आप्यो रामप्रतापने एह, ध्यान
रवाने कारण तेह । हरिमंडप त्यारे कराव्यो, ध्यान धरवा ते सर्वने फाव्यो ॥२६॥
ोटा संत तथा हरिभक्त, धरे ध्यान विषयथी विरक्त । बिजा अक्षरधामना मु-

क्त, आवी ध्यान धरे प्रीतियुक्त ॥२७॥ अमे तेओने पूछियुं ज्यारे, बोल्या मुक्त मगन थई त्यारे । अति उत्तम एह जग्या छे, एने अक्षरने एकता छे ॥२८॥ आंहि रूप तमारुं छे जेह, दिसे त्यांपण तेहनुं तेह । आवी आ स्थळे एटला सारू, ध्यान तो अमे धरिये तमारुं ॥२९॥ कहे कृष्ण सुणो भणनारा, कहुं कल्याण काजे तमारा । ध्यान धरजो तमे जई त्यांय, मनोवृत्ती राखी मुजमांय ॥३०॥ पूर्वछायो— एवुं सुणीने उचर्या, भगवदानंद भणनार । अखंडवृत्ती आपमां, केम राखिये धर्मकुमार ॥३१॥ वृत्ति जो तममां राखिये, भणवानुं भूलि जवाय । जो भणवामां राखिये, त्यारे ध्यान अखंड न थाय ॥३२॥ श्रीजी कहे तमे सांभळो, जेम पाणि भरे पाणियार । पग धरेछे पावठे, धरे कुंभ कुवा मोझार ॥३३॥ घट उपर ने पगभणी, मनवृत्ति राखे बे ठाम । ध्यानतणुं भणवातणुं, तेम करवुं तमारे काम ॥३४॥ विद्याभणवाविषे । शार्दूलविक्रीडितवृत्त—श्रीजी स्वामि कहे सुसंत अमने विद्या भणे ते गमे, माटे स्नेह समेत नित्य भणजो विद्या विशेषे तमे । पुष्टी संतत संप्रदाय तणितो विज्ञानथी थाय छे, जो विज्ञान न होय साधुजन तो ते पंथ निंदाय छे ॥३५॥ आवे वादिजनो विवाद करवा जो ते भणेला हशे, शास्त्रज्ञान विना सुशांति मननी तेनी शि रीते थशे । सेनामां सरदार होय सरसा तो सैन्य ते जीतशे, ते रीते जय संप्रदायतणुं तो शास्त्री जनोथी थशे ॥३६॥ ते माटे विद्वान संत जनने वाला विशेषे गणुं, मानुं प्राणसमान स्नेहि मनमां तेथी कहुं शुं घणुं । जेने बुद्धि विशेष होय मुनि ते गीर्वाण वाणी भणो, बीजा प्राकृत ग्रंथनोज करजो अभ्यास नित्ये घणो ॥३७॥ पुष्टी श्रीसतसंगनीज करवा धारी हृदे धारणा, जो काव्यादि अनेक ग्रंथ भणशो तेनी नथी वारणा, तेतो कीर्त्तनभक्ति तुल्य मनमां मानीश हुंतो मुदा, छांडी आळस अंगथी सुजन सद्विद्या भणो सर्वदा ॥३८॥ उपजातिवृत्त—सुणी थया सौ भणनार राजी, बोलि उठ्या गंभिरताथि गाजी । प्रसन्नता नाथ थवा तमारी, विद्या विशेषे भणशुं मुरारी ॥३९॥ एवे समे मुक्त मुनी पधार्या, एणे वळी शब्द भला उचार्या । हुं ज्ञान गीर्वाणतणुं धरुंछुं, भाषातणी काव्य वळी करुं छुं ॥४०॥ श्लोकः—गीर्वाणवाणीषु विशेषबुद्धिस्तथापि भाषारसलोलुपोऽहम् । यथा त्वमर्त्या अमृतेषु सत्सु, गंगोदके संति सदैव लुब्धाः ॥४१॥ अर्थः—गीर्वाण वाणी रस जाण हुं छुं, तथापि भाषाकविता करुं छुं । सुधा छतां स्वर्गनिवासि जेम, करे सुगंगोदक पान तेम ॥४२॥ बोल्या सुणीने वृषवंशराय, जेनी रुची प्राकृतमां जणाय । तेतो सजे प्राकृत ग्रंथ सारा, के कीर्त्तनो ते प्रिय भक्त मारा ॥४३॥ चोपाई—सुणो भूप धरीने उमंग, कथा में कही पामी प्रसंग । हवे जग्याओ बीजी बतावुं, कथा चालती तेह चलावुं ॥४४॥ धर्मदेवथी पूर्वे छे बारी, तेह स्थाने बिराजी मुरारी । करीछे संतप्रत्ये जे वात, वचनामृतमां छे विख्यात ॥४५॥ ज्यां छे उगमणी रूपचोकी, जेनी शोभा दिसेछे

नलोकी । तेनो दक्षणादो परथार, त्यां बिराजीने धर्मकुमार ॥४६॥ आप्या मि-
स्त्रीयोने सरपाव, कहुं नाम सुणो धरी भाव । पुरुषोत्तम ने दामोदर, जेहनां व-
पुरमांहि घर ॥४७॥ कहुं बीजा कुबेर श्रीपुरना, त्रणे शिल्पी श्रीहरि हजुरना ।
ःडां कंठीयो पाघडी शाल, आप्यां राजी थइ ततकाळ ॥४८॥ त्यांज तेथि नि-
ा परथारे, प्रभु बेठा सभा सजी भारे । बेठा गोपाळजी तहां आवी, तेने शामे
समाधि करावी ॥४९॥ रघुवीरजीना वडा भ्रात, मोटा मुक्त तेतो साक्षात । रूप-
ोकी उत्तरतणी धारो, तेनी नीचे खुणो पडे सारो ॥५०॥ रूपचोकीथि पूर्व
देशाय, बहु बेसता त्यां हरिराय । चालतुं ते जोवा जता काम, पाछा बेसता आवी
! ठाम ॥५१॥ छत्री मंदिर पाछळ जे छे, जग्या परम प्रसादीनी ते छे । हतो
थम त्यां सुंदर ओटो, महीमा तेनो जाणवो मोटो ॥५२॥ तहां बेसता श्रीघन-
ाम, नीचे बेसता संत तमाम । वसोना जन जे वालाभाइ, तेनी पत्नि तो अव-
ळबाई ॥५३॥ मळी बेय त्यां दर्शने आव्यां, बहुनामीये हेते बोलाव्यां । बोल्यां
ाइ हे गरीब निवाज, मारे पुत्र नथी महाराज ॥५४॥ सुणी बोल्या अखिल आ-
ार, आपुं तमने हुं पुत्र तैयार । एम बोलिने श्रीअविनाश, तेनो भत्रीजो जे
तो पास ॥५५॥ त्रण वर्षनो तुलसीदास, तेने तेड्यो करी मंद हास । वालाभा-
ने खोळे बेसार्यो, बाइ अवलनो शोक निवार्यो ॥५६॥ कह्युं बाई आ पुत्र तमारो,
ततसंगि थशे बहु सारो । एनुं पाळण पोषण करजो, पुत्रभाव एनापर धरजो
॥५७॥ एवुं सांभळिने राजी थयां, आज्ञा शिष्य धरी घेर गयां । सुणो भूप कहे
ब्रह्मचारी, तेनी वात कहुं बीजी सारी ॥५८॥ साल अठोतेरा तणी ज्यारे, वाला-
भाईये धर्युं व्रत त्यारे । ज्यारे द्वादशीनो दिन आवे, पारणां संत सौने करावे
॥५९॥ वसोमां होय मंडळ जेवुं, द्वादशी दिन पारणुं देवुं । तुलसीभाईये पण तेह,
ाल राख्युं सदा धरी स्नेह ॥६०॥ पुष्पिताग्रा—प्रभुपद रज होय जेह ठाम, सतत
ासे जइ तीर्थ त्यां तमाम । अगम निगम सर्व एम गाय, परम पवित्र सुपृथ्वि
ा गणाय ॥६१॥ इति श्रीविहारीलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते प्रथमकळशे अचिंत्यानंद-
ार्णीन्द्र अभयसिंहनृपसंवादे वृतालये श्रीलक्ष्मीनारायणमंदिरे श्रीहरिप्रसादीस्थाननिरुपणनाम चतुर्दशो
वेश्रामः ॥१४॥

पूर्वछायो—हे नृप जे ओटो कह्यो, मोटा मंदिर पाछळ ठार । सभा सजीने
बिराजता, बहुवार त्यां जगदाधार ॥१॥ चोपाई—साल पंचोतेरा तणी ज्यारे, एक
ओरडामां तेह वारे । नरनारायण पधराव्या, प्रबोधनिये फरि हरि आव्या ॥२॥
थयोतो त्यारे समैयो सारो, आव्याता हरिभक्त हजारो । त्यारे ओटा उपर हरि
बेठा, बेठा संत हरिजन हेठा ॥३॥ बोल्या श्रीमुखे श्रीमहाराज, सुणो हरिजन
संत समाज । अमे करता समैया ज्यारे, लखि पत्र तेडावता त्यारे ॥४॥ कर्यो
आजथकी निरधार, करवा समैया बे आ ठार । हरिनौमी प्रबोधिनी ज्यारे, आंहि

आवजो सौ जन त्यारे ॥५॥ सुणी हरिजन सौ खुशि थया, दीनबंधु तणी दीठी दया । वसो निवासी तुळसीदास, आव्या श्रीपरमेश्वर पास ॥६॥ तेना पुत्र जे वाघजीभाई, तेनी उमर तो लघुताई । तेज्या वांसजीभाइये तेने, हरिचरणे लगाडिया एने ॥७॥ रूपैयो एक भेट मुकाव्यो, हरिनो शिर हाथ धराव्यो । केना पुत्र पुछयुं सुखदाई, त्यारे बोलिया गोकळभाई ॥८॥ ते तो सोजितराना निवासी, पोते प्रगट प्रभुना उपासी । अहो नाथ प्रणत प्रतिपाळ, तुळसीभाईनो आ छे बाळ ॥९॥ कहे कृष्ण तेतो सारो थाशे, ताततुल्य ते भक्त गणाशे । सुणी राजी थया सर्वे जन, पछी सौ गया आप सदन ॥१०॥ हवे स्थान बिजातणी वात, कहुं ते तमे सांभळो भ्रात । मंदिरे छे प्रदक्षणा जेह, जाणो प्रभुपद अंकित एह ॥११॥ एक मास सुधी रुडी रीते, फर्या सोसो प्रदक्षिणा नित्ये । निजदासने शीक्षण काम, करे एवी क्रिया घनशाम ॥१२॥ नारायण नामनो मोल जे छे, अति परम प्रसादिनो ते छे । प्रभु तेमां रही पूरी प्रीते, शिक्षापत्री रची शुभ रीते ॥१३॥ बंगलानी ओशरिये बिराजी, सौने रंग छांटयो थई राजी । मोल आगळ चोक रहेलो, तेतो छे प्रभुचरण अंकेलो ॥१४॥ देवालय थकी दक्षीण भाग, जोइ श्रीहरिये सारि जाग्य । बोल्या श्रीमुखे श्रीहरि त्यांई, थाशे अक्षरभूवन आंई ॥१५॥ मारि प्रसादी वस्तु अपार, स्थपाशे एह भुवन मोझार । नर नारियो दरशन करशे, मारि मूर्तिने अंतर धरशे ॥१६॥ हरिमंडप हाल छे ज्यांय, एक कोठो असल हतो त्यांय । पासे रहीने ते कोठो पडाव्यो, हरिमंडप हरिये कराव्यो ॥१७॥ जग्या ते छे प्रसादिनी सही, शीक्षापत्री शोधी तहां रही । हरिमंडपमां एक वार, बिराज्या हता धर्मकुमार ॥१८॥ त्यां तो अवध्यप्रसादजी आव्या, रघुवीर आव्या मन भाव्या । जण बेयने पुछियुं त्यारे, तमे देशमांथी आव्या ज्यारे ॥१९॥ उतर्या महीनो कीयो आरो, ए तो वात तमारी उचारो । कहे अवध्यप्रसाद हेशाम, हुं तो उतर्यो वामणगाम ॥२०॥ पछी बोलिया श्रीरघुवीर, उतर्यो हुंयपण तेह तीर । मने संकट पडियुं अपार, नोती जीव्यानी आशा लगार ॥२१॥ नदीमध्य हुं आवियो ज्यारे, लाग्यो तरत तणावाने त्यारे । कर्युं स्मरण में त्यां तो तमारुं, एक नाव आव्युं मुज सारु ॥२२॥ मने झाली लिधो कर्णधारे, पछी मुक्यो उतारी आ आरे । तेनुं में पूछियुं नाम ठाम, कहे नामतणुं शुं छे काम ॥२३॥ पछी त्यांथकी नाव ते गयुं, जोतां जोतांमां अदरश थयुं । हशी बोलिया सुंदर शाम, कर्युं ए तो अमे आवी काम ॥२४॥ सुणी बेयनां मन मुद पाम्यां, धन्यधन्य कही शिर नाम्यां । एह जग्यानो महिमा अपार, भूप शुं कहुं वारंवार ॥२५॥ हरिमंडप थकी उत्तरमां, ज्ञानकूप छे चोक सुंदरमां । तहां सुधी हती जे हवेली, बेय माळनी रुडी रचेली ॥२६॥ ते हवेलीमां सर्वे ठेकाणे, विचर्या हरी सौ जन जाणे । नीचे ओ-

१ आ स्थाननुं सविस्तर वर्णन आगळ आवशे.

ाडा त्यां हता बेय, बेशी तेमां प्रभु जम्या छेय ॥२७॥ बाई जमनां वसोनां नेवासी, पोते प्रगट प्रभुनां उपासी । गंगाबाई जेतलपुर तणां, रुडी करतां रसोई बे जणां ॥२८॥ अति हेते आरोगता नाथ, कोई समय सखापण साथ । कुवाथी पळि उत्तर भाग, तेर कदमसुधी हतो माग ॥२९॥ सभामंडप थळ अडकेली, त्रण माळनी हती हवेली । ब्रह्मानंदमुनिये करावी, भाळी श्रीहरिने मन भावी ॥३०॥ उष्णकाळ समामाटे एमां, जळ होज कर्या हता तेमां । ते हवेलीमां करता शयन, परमेश्वर प्राणजीवन ॥३१॥ हेठे ओरडे कडिया हिराजी, करता प्रतिमाओने साजी । मत्स्य कच्छ नृसिंहादि जेह, अवतारनी मूर्त्तियो तेह ॥३२॥ नाखी खुरशी बिराजता नाथ, मूर्त्ति उपर फेरवे हाथ । जोई ते कडियातणुं काज, हृदे राजी थता महाराज ॥३३॥ चोकमां ज्ञानकूप छे जेह, महाराजे खोदाव्यो छे तेह । भाइ रामदासे निजहाथ, नवराव्या कुपोदके नाथ ॥३४॥ चरणामृत ते बधुं लई, ज्ञानकूपमां नाखियुं जई । धन्यधन्य कहुं ज्ञानकूप, ए तो उत्तम तीर्थ अनूप ॥३५॥ हरिये दत्तपुत्रोने ज्यारे, बेय आचारजो कर्या त्यारे । हवेली कही बेमाळी जेह, तेनो उगमणो चोक तेह ॥३६॥ तहां पाट्यो बे सरस ढठावी, गादी आचार्य बेनी ठरावि । स्थाप्या दक्षिणे श्रीरघुवीर, सामा अवध्यप्रसादजी धीर ॥३७॥ वेदमंत्रे करी अभिषेक, वेंची आपीया देश प्रत्येक । पोतपोताना देशना जन, करे आचार्य केरुं पूजन ॥३८॥ माळ बेनी हवेली उपर, कठेडामां बेठा हरिवर । पूजा थाय ते नजरे निहाळे, प्रभु दिसे प्रसन्न ते काळे ॥३९॥ एह पृथ्विनो अति महीमाय, कहुं शुं तुज आगळ राय । दीक्षा जन्मभूमी हरिवरनी, पीपळाणानी ने जेतपरनी ॥४०॥ आचार्योनुं दीक्षा जन्मस्थान, तेम मानवुं एह मेदान । एक क्याराबिषे छोड बेय, हद वावेला जेम दिसेय ॥४१॥ एक उत्तरमां वधी जाय, बिजो दक्षिणमांहि फेलाय । मूळ बेयनुं तो एक क्यारो, समझे एम समझु जे सारो ॥४२॥ बेय देशमां सतसंग थाय, तेनुं मूळ आ स्थान गणाय । बेय देशतणा जन जेह, गणे उत्तम आ स्थान एह ॥४३॥ गाम माणजना पाटीदार, मुळजीभाइ भक्त उदार । तेणे कराव्योछे तहां ओटो, तेनो जाणवो महिमा मोटो ॥४४॥ जेने सतसंगनी वात भावी, तेतो जात्रा करे अहीं आवी । जाणे माहात्म्य मनमां सही, तेतो आव्या विना रहे नही ॥४५॥ ज्ञानकुपथि उत्तर मांय, एक दिन पाट उपर त्यांय । बिराज्या हता श्रीबहुनामी, सहजानंद अंतरजामि ॥४६॥ अन्नकुटतणो दिन जाणि, मळया संतोने सारंगपाणी । रुपचोकी उगमणि विशाळ, तेथि उत्तरमां एक काळ ॥४७॥ हरिभक्त हीराजी शलाट, घडे हनुमान मूर्त्तिनो घाट । जोवा आव्या त्यां धर्मदुलारो, कह्युं घाट घड्यो घणो सारो ॥४८॥ प्रभु थैने प्रसन्न अपार, आप्यो पुष्पप्रसादिनो हार । वळी ते मुरतीना हृदयमां, चांप्या चरण बे तेह समयमां ॥४९॥ तहां बोलिया मस्तक नामी, अक्षरा-

नंद आनंदस्वामी। नारायणमोल नीचेनो भाग, तहां ओरडो ओपे अथाग ॥५०॥ पुतळां हीराभक्ते बनाव्यां, तेतो ते ओरडामां मुकाव्यां। रासमंडळनां पुतळां छे, सिंह वाघनां रूप रच्यांछे ॥५१॥ कोइ मंडपमां मुकवानां, कोइ मंदिरमां चणवानां। दीसे घाट घड्यो घणो सारो, जगजीवन जोवा पधारो ॥५२॥ पछी जोवा गया मुनिभुप, जोयां रासमंडळतणां रूप। कोइना करमां शोभे ताल, कोइ पासेछे वीणा विशाल॥५३॥ करमां धर्युं कोये मृदंग, कोइये तो उपंग के चंग। लीधुं भुंगळ कोइये बजावा, कोइये वांसळी कृष्ण रिझावा ॥५४॥ जोइ राजी थया महाराज, कह्युं सारुं छे शिल्पनुं काज। जोतां स्वामी कशी नथि एमां, जीवमात्र नथि एक तेमां ॥५५॥ होय जो जीव पुतळां विषे, शिल्पी स्रष्टामां शो भेद दिसे। कवी शिखाउ रस लावि जाणे, कोण सारा कवीने वखाणे ॥५६॥ हास्यमूर्ति ब्रह्मानंदस्वामी, आवि बोल्या पगे शिर नामी। आंहि जो कोइ ईश्वर आवे, तो आ पुतळामां प्राण लावे ॥५७॥ मांसनां पुतळांने रमाडे, केम पथ्थरनां न जीवाडे। पण जो करुणा उर आणे, एवी लीळा देखाडे आ टाणे ॥५८॥ एवां सांभळी मर्मवचन, मंदमंद हस्या भगवन। हती नेतरनी छडी हाथे, पुतळांने अडाडी ते नाथे ॥५९॥ जीवतां थइ नाचवा लाग्यां, वाजां विविध प्रकारनां वाग्यां। सुणी जोवा आव्या घणा जन, थया निरखीने मनमां मगन ॥६०॥ एवी लीळा करी ए ठेकाणे, मोटामोटा मुनीजन जाणे। एह स्थाननो महीमा अपार, शुं वखाणुं हुं वारमवार ॥६१॥ पुष्पिताग्रावृत्त—परम पुनित पृथ्वि पृथ्विपाळ, पुर वरतालतणी घणी रसाळ। पुनित सुपुरि सात जे गणाय, पण वरतालसमान ते न थाय॥६२॥ इति श्रीविहारीलालजीआचार्यविरतिचे हरिलीलामृते प्रथमकळशे अचिंत्यानंदवर्णींद्रअभयसिंहनृपसंवादे श्रीवृत्तालये प्रसादिस्थानवर्णननिरुपणनाम पंचदशो विश्रामः ।१५।

पूर्वछायो—वळि कहुं वरतालमां, प्रभु प्रसादिनां जे स्थान। सुणो अभेसिंह स्नेहथी, हरिकृष्ण कथा धरी कान ॥१॥ चोपाई—गाम माणजना पाटीदार, नामे गोविंददास उदार। धर्मवंत बिजा धोरिभाई, गाम पीपलग गया चाई ॥२॥ तहां तेना सगानो निवास, तेनुं नाम तो श्रीधरदास। सतसंगी हता तेतो सही, तेणे सतसंगनि वात कही ॥३॥ त्यारे त्रणे जणा मळी संग, आव्या वरताले आणी उमंग। नारायणमोलनो ओरडो छे, तेनी आगळ चोक रुडो छे ॥४॥ तहां खुरशिये घनशाम, पोते बेठेला पूरणकाम। जइ त्रणे जणा पगे लाग्या, छबि जोतां ज संशय भाग्या ॥५॥ थयां दर्शनथी मन शांत, तथा भागी गइ मन भ्रांत। निश्चे जाण्या एतो अविनाश, त्यारे बोलिया गोविंददास ॥६॥ वसंततिलकावृत्त—हे कृष्ण तीर्थ करवा बहु हुं फर्योछुं, काशी प्रयाग मथुरां पुर संचर्योछुं। द्वारामती जइ स्वगेह वळी विराम्यो, कोइ स्थळे मनविषे नहि शांति पाम्यो ॥७॥ जात्रा करी अधिक संशय तो न जाय, कल्याणनो सुदृढ निश्चय तो न थाय। क्यां

जाउं केम करि मुक्ति अरे पमाय, एवा उचाट उरमांहि रहे सदाय ॥८॥ तीर्थाटनादि वळि यज्ञतणी समाप्ति, ते सर्वनुं फल प्रभो तव पावप्राप्ति । जेने तमे प्रगट मूर्ति मळ्या महेश, तेने कशुंय करवुं रहियुं न शेष ॥९॥ जैने मळे सरित जेह समुद्रमांई, तेने बिजे स्थळ जवानुं रह्युं न क्यांई । जो आपना चरणने जन कोई पामे, एथी नथी अधिक उत्तम कोई ठामे ॥१०॥ चोपाई—एम बोलिया गोविंदभाई, दया लावो दिले सुखदाई। वर्तमान नियम मने आपो, मने आपनो आश्रित थापो ॥११॥ पछी प्रभुये नियम तेने आप्या, मंत्र आपीने आश्रित थाप्या । सतसंगी थया धोरीभाई, शामे दिक्षा दीधी सुखदाई ॥१२॥ वळि बोलिया धर्मदुलारा, पुत्र पौत्र जे थाशे तमारा । सारां सारां ते करशे काम, रहे जेथी जगतमां नाम ॥१३॥ कर्युं कृष्णे त्यां एवुं चरित्र, माटे ते स्थळ परम पवित्र । मंदिरेथी ते पूर्व दिशानी, हती बारी जवा आववानी ॥१४॥ तहां मारग मोटो मुकाव्यो, कृष्णे तहां दरवाजो कराव्यो । गणनाथ तथा हनुमान, निजहाथे थाप्या एह स्थान ॥१५॥ दरवाजाथी उत्तर मांय, लीलो लींबडो छे एक त्यांय । सजी शामे सभा घणीवार, तहां आप्याछे परचा अपार ॥१६॥ तहां वातो करी वळी जेह, वचनामृत मांहि छे तेह । रुडुं बुरानपुर छे नाम, गाम सावदा ने मालेगाम ॥१७॥ धुळिया धुवा ने बरै जाणो, लखनोर शेहेर प्रमाणो । त्यांना हरिजननो एह ठार, कर्यो पोशाग लै अंगिकार ॥१८॥ लींबडाथि पश्चिम दिश जोइ, सीतारामने दीधी जनोई । दिशा मंदिरथी तो ईशान, धर्मकुळनी हवेली ते स्थान ॥१९॥ ते हवेलीने मंदिरपासे, घणुं पाणी भरायुं चोमासे । प्रभु तेमां फर्या एक वार, त्यारे विवर पडयुं तेह ठार ॥२०॥ तेमां नीर गयुं ते समाई, त्यारे बोल्या सदा सुखदाई । अमारुं चरणोदक जाणी, शेषनागे पीधुं तेतो पाणी ॥२१॥ अभेसिंह सुणो धरी प्यार, सभामंडप छे जेह ठार । तहां तो एक खेतर हतुं, संघने त्यां उतरवानुं थतुं ॥२२॥ जूनागढना वडोदरा केरा, उतर्या हता भक्त घणेरा । तेह जग्याविषे बहुवार, जम्याछे जई धर्मकुमार ॥२३॥ तेथी पृथ्वि प्रसादिनी थैछे, ध्यानीना ध्यानमां रही गैछे । सभामंडपने वामभागे, कूवो संतनो सुंदर लागे ॥२४॥ त्यांथी वायुनी दीश मोझार, एक कोठो हतो एह ठार । लखे शुकमुनि शास्त्रनो लेख, हरि राखता जै देखरेख ॥२५॥ संत कूवाथि पश्चिममांय, हतो संतनो भंडार त्यांय । तेनी ओसरीये प्रभु आवी, धर्म भक्तिनी मूर्ति ओपावी ॥२६॥ नारायणजि जे सारा सुतार, एह मूरतिना ओपनार । कोठा पूरव पश्चिमकेरा, बेय शोभित सरस घणेरा ॥२७॥ धर्मशाळा बे वचे चणावी, भाळी भक्तजनो मन भावी । तहां संतनी पंक्तियो थाय, प्रभु पोते पीरसवा जाय ॥२८॥ मछीयावतणा दरबार, बापुभाई जे दिलना उदार । शेवदळ गाडां बे भरी लाव्या, तेथी संतोने तृप्त कराव्या ॥२९॥ त्यारेपण तेह धर्मशा-

ळामां, प्रभुये पीरशुं ते समामां । गाम धूवा तथा बरै नाम, त्यांना भक्त लुवार ते ठाम ॥ ३० ॥ धर्मशाळाने पश्चिमभागे, तेणे पूज्या प्रभू अनुरागे । माथे मंडिल मोटुं बंधाव्युं, वळी वांकडुं तेतो धराव्युं ॥३१॥ केडे भाथो बंधावियो बेश, धराव्यो नरसिंहनो वेश । छाशियानी साले वरताल, छेली वारे आव्या वृषलाल ॥३२॥ हतो ते समे कार्त्तिकमास, घणा दर्शने आविया दास । वटपत्तनना हरिजन, वनमाळि ने जगजीवन ॥३३॥ प्रभुदास ईश्वर आदि आव्या, तेतो संतमाटे सीधू लाव्या । रुडा लाडु जलेबी करावी, हरिकृष्ण हाथे पीरसावी ॥३४॥ एज धर्मशाळानी मोझार, पंगती थइती तेह वार । पछी ते हरिभक्तोये त्यांय, पूज्या प्रेमसहित हरिराय ॥३५॥ हेम मादळीयुं पहेराव्युं, लक्ष्मिवरने हरीये धराव्युं । एवी लीळा करी बहुवार, तेथी ते स्थळ महिमा अपार ॥३६॥ धन्यधन्य ते धर्मशाळाने, वालो विचर्या बहु एह स्थाने । चारसेंय अने छन्नुंवार, फर्या त्यां प्रभु पंक्ति मोझार ॥३७॥ पूर्व कोठामांहि मुक्तानंद, रहेता उर धारी आनंद । घणी वार तहां घनशाम, पोते विचर्याछे पूरणकाम ॥३८॥ पूर्वछायो—एज उगमणा बूर्जथी, दक्षिणादि दिशे हतुं द्वार । त्यां संतने आवतां जतां, अडचण पडी घणी वार ॥३९॥ त्यारे संतने जवा आववा, वृषनंदने करिने विचार । त्यां दरवाजो बिजो कर्यो, एवा कृष्ण कृपाळु अपार ॥४०॥ चोपाई—द्वार आगळ ओरडो जे छे, जेमां पुस्तक संतोनां रेछे । ते ठेकाणे तो लींबडो हतो, अतिसुंदर तेह शोभतो ॥४१॥ तहां कांकरीनो हतो गंज, बेसता बहु त्यां भयभंज । डेलुं गाडियोनुं ज्यां छे आज, सभा त्यां भरता महाराज ॥४२॥ आज कोठार छे जेह ठार, हतुं मेदान त्यां कोइवार । सभा भरता भली भगवान, संत गाता त्यां संगीत गान ॥४३॥ देवो आवता बेशी विमान, पुष्पवृष्टि थती तेह स्थान । अहो भाग्य अहो महाभाग्य, एवी जगमां जडे नहि जाग्य ॥४४॥ आज छे अन्ननी खळी ज्यांय, त्रण्य ओरडा तो हता त्यांय। रहेता संत मांदा ते ठार, जता जोवाने जगदाधार ॥४५॥ धर्मकुळनी हवेली मोझार, एक कूप छे आज जे ठार । हतो लींबडो त्यां शुभ एक, करी लीळा त्यां हरिये अनेक ॥४६॥ सभा सजता तहां घनशाम, पुरुषोत्तम पूरणकाम । जमनां बाईये एकवार, शेलडी सुधारी करी प्यार ॥४७॥ भ्रातपुत्र चतुरदवे नाम, मोकली ते साथे तेह ठाम । भलो भाव ते भक्तनो भाळी, जम्या शेलडी त्यां वनमाळी ॥४८॥ खडकी हवेलीनी छे ज्यांय, बिजो लींबडो पण हतो त्यांय । सभा त्यां सजता कदि शाम, पुरुषोत्तम पूरणकाम ॥४९॥ हवेलीनी जग्या पासे नक्की, चुनो पीलवानी हती चक्की । आवि बेसता त्यां घनशाम, जोता जे चालतुं तेह काम ॥५०॥ पद अंकित ए स्थळ एथी, धरे ध्यानमां मुनिजन तेथी । पूर्व चोक जे मंदिर केरो, प्रसादिनो छे तेतो घणेरो ॥५१॥ तहां पूरि हती दिपमाळ, जोइ राजी थता वृषलाल । स्थाप्या लक्ष्मि-

नारायण ज्यारे, यज्ञकुंड कर्यो हतो त्यारे ॥५२॥ मोटो यज्ञ कर्यो मुनिनाथे, हुत द्रव्य होम्यां निजहाथे । एवी लीळा करी एह ठाम, कोटि जीव उद्धारवा काम ॥५३॥ सुणो भूप कहे ब्रह्मचारी, कथा में कहिछे सुखकारी । जग्या जेजे छे मंदिरपास, ज्यांज्यां बेठा फर्या अविनाश ॥५४॥ में तो संक्षेपमां वात कही, हशे बीजी घणी बाकि रही । जन जात्राये आवे निदान, तेणे जाणवां एटलां स्थान ॥५५॥ तेते स्थळनी लीळाने संभारी, नमे प्रेम सहित नरनारी । जेजे जग्यामां जै न शकाय, तेने वंदन दूरथी थाय ॥५६॥ जेम जन देवदर्शन करे, अंगोअंग अंतरमां न धरे । तेतो दर्शन नव कहेवाय, लेशमात्र तेनुं फळ थाय ॥५७॥ तेम जात्राये जे स्थळ जावुं, त्यांना स्थानथी जाणिता थावुं । पूछी कारण त्यां नमे ज्यारे, थाय जात्रा तो पूरण त्यारे ॥५८॥ नही तो पशु तीर्थमां जाय, तेनुं फळ तेने कांइक थाय । पण जाण्याथकी फळ जेवुं, अणजाण्याने नव थाय एवुं ॥५९॥ कह्यां स्थान तेतो तीर्थ अंग, माटे जाणवां आणी उमंग । हवे गामविषे जेजे स्थान, भावे बेठा फर्या भगवान ॥६०॥ कथा ते तमने हुं कहीश, सुणजो धरी स्नेह महीश । घेरघेर फर्या घनशाम, स्थान मुख्यनां लैश हुं नाम ॥६१॥ पुष्पिताग्रावृत्त—सुण नृप शुभ पामिने प्रसंग, पुर वरतालतणां सुतीर्थ अंग । वृषसुत कृत जे प्रसादि थान, वरणन तेह करुं हवे निदान ॥६२॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते प्रथमकळशे अचिंत्यानंदवर्णींद्रअभयसिंहनृपसंवादे वृत्तालये श्रीलक्ष्मिनारायणमंदिरसमीप प्रसादिस्थाननिरूपणनाम षोडशो विश्रामः ॥ १६ ॥

पूर्वछायो—हवे मंदिरथकी बाहरे, वळि गामविषे जेह स्थान । जेजे प्रभुनी प्रसादिनां, सुणो भूप थई सावधान ॥१॥ चोपाई—हनुमानना द्वार बहार, दक्षिणोत्तर ओटला सार । बहुवार प्रसंगने पामी, तहां बेठा उभ्या बहुनामी ॥२॥ त्यांथि दक्षिणमांहि रहेता, नाते साठोदरा डाह्या मेता । तेनुं घर छे प्रसादि केरुं, पद अंकित पुनित घणेरुं ॥३॥ अहीं मंदिर नव हतुं ज्यारे, तहां उतरता वर्णि त्यारे । वळि त्रीकमभाईनुं फळियुं, कृष्णे विचरीने कीधुं उज्वळियुं ॥४॥ त्यांथि दक्षिणमां धोरीभाई, भाईबानां छे घर सुखदाई । तेना फळियामां कृष्ण फर्याछे, संत वर्णि सहित विचर्याछे ॥५॥ त्यांथि पश्चिममां पछि धारुं, घर शामळभाईनुं सारुं । प्रभुये ते कर्युं छे पावन, तेनां भाग्य भलां धन्यधन्य ॥६॥ वळी अंटोळदासनुं फळियुं, पुन्यशाळी ते जाणो प्रथळियुं । वसनदास ने दयाळदास, तेनो ते फळियामां निवास ॥७॥ भाइजी राइजी पाटिदार, तेओनां घरपण तेह ठार । महाराज धरी मन मेहेर । विचर्या छे ते प्रत्येक घेर ॥८॥ हनुमानना द्वारथी पूर्वे, घर छे एक जाणेछे सर्वे । हतो त्यां शवदासनो वाडो, कृष्ण नाह्याछे त्यां कोइ दाडो ॥९॥ बोचासणना वासि काशिदास, ज्यारे आवता श्रीप्रभुपास । शवदासने घेर उतरता, जमवा हरिने त्यां नोतरता ॥१०॥ शवदास तथा तेना

भ्रात, नामे नारणदास विख्यात । बेयने घेर श्रीबहुनामी, विचर्या सहजानंद स्वामी ॥११॥ तेनुं पाम्या तरत फळ तेह, कहुं आख्यान सांभळो एह । एक दिन शवदास शरीरे, मंदवाड वध्यो धीरेधीरे ॥१२॥ अंतकाळे लेवा जम आव्या, जीव लै जमपुरमां सिधाव्या। तेने जोई बोल्या धर्मराज, शिद लाव्या एने अहिं आज ॥१३॥ त्यारे किंकरे त्यां वात कही, एनी आवरदा आवी रही । लेखुं पुन्य ने पापनुं लेवा, अमे लाव्या एने ततखेवा ॥१४॥ धर्मराय कहे सुणो दूत, प्रभु प्रगट थयाछे अच्युत । कह्यो तेणे अहिंसानो धर्म, शवदास सुणी लीधो मर्म ॥१५॥ शवदास गया सीममांय, जीव मारतो पारधी त्यांय । शवदासे तेने समझाव्यो, पासलामांथी मृगने मुकाव्यो ॥१६॥ कोई वाटे जता हता संत, तेणे जै कह्युं ज्यां भगवंत । सुणी बोलिया धर्मकुमार, एनी आयुषनो आव्यो पार ॥१७॥ तजी देहने स्वर्गमां जाशे, जीव उगर्यानुं फळ थाशे । कहे संत अहो परमेश, एवा जनने जीवाडो विशेष ॥१८॥ कोण विशेष जीववा योग्य तेविषे । उपजातिवृत्त—जेने दया छे दिलमां अपार, घणा जनोनो जन पाळनार । जे काम सारां करशे हमेश, एवा जनो तो जिवजो विशेष ॥१९॥ जेना जशो आ जगमां गवाय, जेने जनो सौ चितमां चहाय । कापे सदा जे परना कळेश, एवा जनो तो जिवजो विशेष ॥२०॥ जे कोईनुं दील नहि दुखावे, कुकर्मथी अंतर लाज लावे । जेनाथि थाशे कुळमां उजेश, एवा जनो तो जिवजो विशेष ॥२१॥ ज्यां कांईये उत्तम काम थाय, त्यां लोक जेने समरे सदाय, सुकाममां जेम स्मरे गणेश, एवा जनो तो जिवजो विशेष ॥२२॥ कल्याण सौनुं चितमां चहाय, कोइ तणा शत्रु कदी न थाय । जेने अदेखाई दिसे न लेश, एवा जनो तो जिवजो विशेष ॥२३॥ चोपाई— जेणे पाशथि प्राणी मुकाव्यो, जेंने धर्म अहिंसानो भाव्यो । जीव दैवि दिसे घणो सारो, एनुं आयुष्य नाथ वधारो ॥२४॥ तमे समरथ छो जगस्वामी, चाहो ते करो अंतरजामी । स्वामि शक्ति तमारी छे घणी, धणीनो कोईये नहि धणी ॥२५॥ गीरी शिखर टिंटोडीने काज, जळ प्रलय कर्यो महाराज । तमे तेना उपर दया आणी, जगप्रलय करी पायुं पाणी ॥२६॥ सुणी विनति बोल्या परमेश, जीवशे बार वर्ष विशेष। एम आयुष ईश्वरे आप्युं, कहो दुतो तमे केम काप्युं ॥२७॥ थशो श्रीहरिना गुनेगार, मूकी आवो शरीर मोझार । पछी दूतो लई गया त्यांय, शब बांध्युंतु ठाठडी मांय ॥२८॥ जमे जीविने देहमां घाल्यो, तेथी देह तेनो हाल्यो चाल्यो । त्यारे संबंधिये बंध छोड्या, हाथ सौए ते आगळ जोड्या ॥२९॥ स्वप्नवत् शवदासने थयुं, बधुं वृत्तांत सर्वने कयुं । यमराजे कही हती वात, तेथी जाण्या प्रभु साक्षात ॥३०॥ पछी तेतो दुरगपुर गया, दृढ सत्संगी त्यां जई थया। भोळा लोके तो भ्रमणा जाणी, तेथी मानी नहि तेनी वाणी ॥३१॥ वळि वासणनामे सुतार, प्रसादीनुं छे एनुं आगार । वासुदेव नारायण केरो, जे

छे ओरडो पुनीत घणेरो ॥३२॥ गढपुर मांहि तेतो प्रमाणो, एवुं वासणनुं घर
जाणो । घणीवार सभा सजी शाम, घणी वार जम्या तेह ठाम ॥३३॥ नडीया-
दना नागरनाम, गंगाराम ने मोहनराम । घेर वासणने ते उतरता, नाथने जमवा
नोतरता ॥३४॥ तेमनी बेन जे रेवाबाई, करतां रसोई सरसाई । भावथी जमता
भगवान, तेथि उत्तम छे तेह स्थान ॥३५॥ वळी जादव नामे सुतार, जाणो तेवुंज तेनुं
आगार । नागराणी वडोदरा केरां, मोंघीबा त्यां उतरतां घणेरां ॥३६॥ घणीवार तेणे
तेह स्थान, जमवा तेडिया भगवान । गोर वनमाळीनुं घर जे छे, प्रभुजीनी प्रसादीनुं
ते छे ॥३७॥ पूर्वचोक मंदिरनो छे ज्यांय, तेनुं असल हतुं घर त्यांय । श्रीजीये तेनी
पासेथी लीधुं, तेने बीजुं चणावीने दीधुं ॥३८॥ तेनी पुत्री जे अवलबाई, जमाड्या
घणे त्यां सुखदाई । सतसंगना संन्यासी जेह, तेने घेर उतरता तेह ॥३९॥ ध-
र्मशाळा वडेउ मातानी, प्रसादीनी छे ते नथी छानी । मुक्तानंद आदिक मुनिराय,
घणी वार उतरता त्यांय ॥४०॥ रहेनार जे बुधेज गाम, खोडाभाइ हठीभाई
नाम । तेओने धर्मशाळा मुकामे, सारो पर्चो दिधो घनशामे ॥४१॥ एज धर्मशा-
ळा तणी पास, हरीभाइ नरोत्तमदास । तेओनां घर त्यांकणे जे छे, हरि चर-
णथी अंकित ए छे ॥४२॥ धर्मशाळाथी दक्षिण पास, ज्यां छे कुबेरदास निवास ।
तेना फळीया विषे घणीवार, विचर्या संतसहित मुरार ॥४३॥ बोचासणथी ज्यारे
आवेला, त्यारे श्रीहरि त्यां उतरेला । त्यां छे रणछोडदासनुं घर, तेमां पण उ-
तर्या हरिवर ॥४४॥ रंगबाई तेनी घरनारी, तेणे सेवा सजी घणी सारी । विप्र-
पासे रसोई करावी, जमाड्या प्रभुने प्रेम लावी ॥४५॥ रहे त्यांथकी पश्चिम मांई,
[illegible]लाभाई तथा जोराभाई । तेनुं फळीयुं कर्युं छे पवित्र, वालो विचर्या साथे लई
मित्र ॥४६॥ नारायणगर बावानो मठ, प्रसादीनो छे तेतो झपट । घणीवार बि-
राज्याछे स्वामी, सहजानंद अंतरजामी ॥४७॥ घणीवार जम्या गिरधारी, घणी-
वार सभा सजी सारी । भाळी गोसाईनो भाव सारो, मुक्तानंदादि करता उतारो
॥४८॥ छछ माससुधी कर्यो वास, कर्यो त्यां रहि ज्ञानप्रकाश । नारायणगरजी
तणा चेला, परशोतमगरजी थयेला ॥४९॥ तेना रंगनाथगर रूपगर, सौये
सेव्या सदा हरिवर । मठ छे रामचंद्रगिरीनो, जाणो तेपण छे प्रसादीनो ॥५०॥
प्रभु त्यां जई पेंडा जम्याछे, रामचंद्रगिरीने गम्याछे । महाभक्त मुळजी सुतार,
अतिचतुर तेना पुत्र चार ॥५१॥ पुंजो बेचर ने त्रीजो लालो, चोथो अंबाईदास
[illegible]याळो । चारेने घेर जै भगवान, कर्या छे ते प्रसादिनां स्थान ॥५२॥ जम्याछे
कोईने घेर हरि, कोइने घेर जै सभा भरी । पगी जोबननुं घर जे छे, अति अ-
नेक प्रसादिनुं ए छे ॥५३॥ नारायणमोलने कहुं जेवो, महिमा तेना घरनो छे
तेवो । मेडीनी उत्तरादी जे बारी, तहां बेसता भवभयहारी ॥५४॥ नीचे मेदा-
नमां सभा थापी, [illegible] वातो वंचाती । घणी लीळा करी ते ठेकाणे, तेतो

सर्वे जुना जन जाणे ॥५५॥ सूजेबा तथा रळियातबाई, सांख्ययोगी ते सारी गणाई । पगी जोबननी पुत्री बेय, महामूक्त सहू को कहेय ॥५६॥ पगी सुंदर ने पगी द-लो, त्रीजो तो शकरो पगी भलो । तेओने घेर विचर्याछे हरी, कृपानाथ कृपा उर धरी ॥५७॥ पगी जोबनना घरमांय, भक्तभीड थती हती त्यांय । त्यारे झा-लापगी तणे घेर । पोढता प्रभु जै रुडीपेर ॥५८॥ वन फरता आव्या हरि ज्यारे, पगी जोबनभाइये त्यारे । देवकरण पगीतणे गेह, जाणी एकांत उतर्या तेह ॥५९॥ जुहजी वखतो पगी जगतो, घेर तेडता हरिने ते भगतो । वळी घर जे वजापगी तणुं, प्रभुये कर्युं पावन घणुं ॥६०॥ तेनी पुत्री जे अमरबाइ, सांख्ययोगी ते सारी गणाइ । पगी गुणीयल नामे गणेश, तेने घेर जता परमेश ॥६१॥ रामबाइ तेनी सुता जेह, सांख्ययोगी सारां हतां तेह । बामणोलिया उजम पगी, भजता प्र-भुने ते उमंगी ॥६२॥ गंगाबाइ जेतलपुर तणां, वरतालमां आवतां घणां । ते पगीने ते फळिये उतरतां, महाराजने जमवा नोतरतां ॥६३॥ त्रण विप्रना पुत्रोने जोइ, दीधी श्रीहरिये त्यां जनोइ । तेह बाळकनां कहुं नाम, जोशी ड्भाणना द-याराम ॥६४॥ बीजा नागर माणसा गाम, एनुं नाम तो अनोपराम । त्रीजा व-डथलना वलादरा, नामे जादवजी द्विज खरा ॥६५॥ शामे दीधी जनोइ ते ज्यारे, कर्यो उत्तम उत्सव त्यारे । विप्रकेरी जमाडी चोराशी, धन्य अक्षर धामना वा-शी ॥६६॥ समैयो ज्यारे सारो भरातो, त्यारे उतारो घेरघेर थातो । जमवा प्र-भूजीने नोतरता, घेरघेर तेथि हरि फरता ॥६७॥ पुष्पिताग्रा—प्रभुपद परश्या विनानुं क्यांइ, नथि घरतो वरतालगाम मांइ । पण घर अतिमुख्य ते गणाव्यां, स्मृति अनुसार सनेहथी सुणाव्यां ॥६८॥ इति श्रीविहारीलालजीआचार्यविरचिते हरिली-लामृते प्रथमकळशे अचिंत्यानंदवर्णींद्र अभयनृपसंवादे वृत्तालये श्रीहरिप्रसादीकृतगृहनिरूपणनाम स-प्तदशो विश्रामः ॥१७॥

पूर्वछायो—वळि कहुं वरतालनं, गाम बहार जेजे स्थान । ज्यां विचर्या के ज्यां वश्या, भक्तीतनुज भगवान ॥१॥ चोपाई—गामथी पूर्व दिशनुं तळाव, तेमां नाया मनोहर भाव । घणीवार त्यां नटवर नाथे, जळकेळी करी सखा साथे ॥२॥ हनु-माननी देरी छे तीर, तहां बेठाछे शामशरीर । हनुमान प्रसादिना कर्या, तेनी मूर-ति उपर कर धर्या ॥३॥ समैयाने दिने एकवार, आव्या दर्शने लोक अपार । हनुमा-नने धाबे बिराजी, कृष्णे दर्शन सौने दीधांजी ॥४॥ कुवो कांठे तळावने जेह, प्रभुनी छे प्रसादीनो तेह । प्रभु प्रथम पधार्या जे काळे, ते कुवाथकी पश्चिम-पाळे ॥५॥ पोते बेठा हता धरी ध्यान, पगी जोबन आव्या ते स्थान । कोइ मोटा जोगीराज जाणी, गाममां लै गया भाव आणी ॥६॥ ते तलावथी खुण इ-शान, एक आंबो हतो शोभामान । अमदावादना हरिजने, दीधि रसोइ त्यां एक दने ॥७॥ रंगदार रंघोळि पुरावी, शामहस्ते सेवो पीरसावी । जम्या संत तथा सहु

पाळा, प्रभु कीधी पवित्र रसाळा ॥८॥ एज आंबे हींडोळो बंधावी, झुल्याछे जग-जीवन आवी । गामथी पूर्वमां ज्ञानबाग, प्रसादिनो छे एतो अथाग ॥९॥ हाल बेठक छे जे जग्यामां, हतो आंबलो वायु दिशामां । न फळे एवी आंबली जेह, कहेवायछे आंबलो एह ॥१०॥ तेनी डाळ तणी तो लंबाइ, हती बेठक सुधी छवाई। तेह डाळे हींडोळो बंधावी, अक्षराधीश झुल्याछे आवी ॥११॥ सजीने त्यां सभा वणीवार, बिराज्या छे श्रीधर्मकुमार । चारे पास ते आंबला फरता, टांगी झोळियो संत उतरता ॥१२॥ त्यांथि उगमणी बे आंबलियो, भभकादार दीसती भलियो । तहां बेशीने भक्तिनो लाल, जम्या छे जगजीवन थाळ ॥१३॥ त्यांथि पूर्वमां रायण हती, जम्या थाळ त्यां संतना पति । त्यांथि पूर्वमां एनीज ओळे, आंबे नाथ झुल्याता हिंडोळे ॥१४॥ जुओ बेठकथी पूर्व भागे, होज बे जोतां सुंदर लागे। रुडो तेमां भराविने रंग, रम्या श्रीहरि संतने संग ॥१५॥ होज पूर्वनो संतने आप्यो, तेथि पश्चिमे पोतानो थाप्यो । अग्निखूणमां बेठकथकी, आंबा बेय रह्या-हता झुकी॥१६॥ बांध्यो हींडोळो त्यां बहु सारो, तेमां झुल्या छे धर्मदुलारो । फुलडोळनो दिवस ते हतो, थयो उत्सव श्रेष्ठ शोभतो ॥१७। त्यांथि बाक्ळ पश्चिममांय, माथे नोबत मूकता त्यांय । श्रीजि ज्यारे सभामां पधारे, ते नोबत वजावता त्यारे ॥१८॥ कांतो उत्सवनी घडी आवे, चिदानंद नोबत बजावे। आंबलाथकी नैरुत मांय, केदारेश्वर छे शिव त्यांय ॥१९॥ कृपानाथे कृपा उर धरी, तेनी जग्या प्रसादिनी करी । दिश बेठकथी जे इशान । कुवो मोईडियानो ते स्थान ॥२०॥ कुवो मूळजी पटेल केरो, आज प्रख्यात छे ते घणेरो । वस्त्र रंग-वाळां धरी अंगे, तेमां नाह्याछे नाथ उमंगे॥२१॥ दक्षिणादो बेठकथकी भाळो, कुवो विख्यात वेरागीवाळो । प्रभुकेरी प्रसादिनो छेय, मोटा मुनिजन एम कहेय ॥२२॥ भलो गामथि ईशान भाग, रुडोछे जहां विशाळाबाग । हरिचरणथी अंकित ए छे, वृंदावन थकी उत्तम जे छे ॥२३॥ लक्ष्मिनारायण पधराव्या, कंकोतरिया त्यारे मोकलाव्या। त्यारे गायकवाडनी वती, नारुपंथ आव्या सेनापति ॥२४॥ विशाळाबागे कीधो उतारो, भाग भूमिनो भाळिने सारो। हेतथी त्यां तेडाविया हरि, बागमां पधरामणी करी ॥२५॥ हाल मोटो कुवो छे जे ठाम, पधराविया त्यां घनशाम। पुरा प्रेमवडे पूजा करी, हेत देखिने रीझिया हरि ॥२६॥ धन्यधन्य विशाळाबाग, धन्यधन्य ते भूमिनां भाग्य । ध्यानी ध्यानमां तेने धरेछे, सदा तेह समपने स्मरेछे ॥२७॥ भुजंगीछंद—बिजा बागमां झाडनां झुंड थाय, समो वीततां तेह सुकाई जाय । शुची बागमां पुण्यनां बीज वावे, उगी नीकळे लक्षधा लाभ आवे ॥२८॥ भले होय हेमंत के ग्रीष्म रत्य, फळो बारमासी फळे त्यां अमृत्य । जई जाणिने स्वाद ले एह ठामे, फरी जन्म के मृत्यु तेतो न पामे ॥२९॥ चोपाई—नरसंडाथकी एकवार, आवता हता धर्मकुमार । विशाळाबागथी पूर्वभागे, एक

खेतर सुंदर लागे ॥३०॥ वखतो जगतो पगी भ्रात, तेनुं खेतर तेह विख्या
तेनुं नाम उमैडावाळुं, रायणोथी दिसेछे रुपाळुं ॥३१॥ जीजीबा वखतातणी म
तेतो ते अवसर हतां त्यांय । फळ रायणनां ते संघरतां, सूकवीने कोकडियो क
॥३२॥ बोल्यां ते प्रभुने शिर नामी, भले आविया अंतरजामी । क्यांथी भेट
फळ सारां, फळ आतो छे डांस देनारां ॥३३॥ मारा मनमां तो छे घणो भ
पण शुं करुं श्रीहरिराव । एवो भाळीने भाव अपार, बोल्या प्रीतम प्राण आ
॥३४॥ लावो तेतो छे फळ बहु सारां, हवेथी सदा सारां थनारां । हवे तेमां न
रहे डांस, देजो लक्ष्मिपतीने दशांश ॥३५॥ पछी डोशिये ते फळ दीधां, कृ
नाथे कृपा करी लीधां । फळ रायणनां थयां मीठां, ते तो दृष्टिये बहुजने दी
॥३६॥ एक अवसरे श्रीमहाराज, रंग उत्सवनुं करी काज । पीपळादे कुवे
नाह्या, तहां संतोये हरिगुण गाया ॥३७॥ प्रभु मज्जननुं जळ लैने, नांख्युं संत
कूपमां जैने । तहां विप्र बे करता रसोई, तेणे धार्युं प्रभुसामुं जोई ॥३८॥ ह
उत्तम अन्न जो आज, बोलावि जमाडुं महाराज । कोदरा रोटलो मठ दाळ, ज
केम कहुं धर्मलाल ॥३९॥ जाणी अंतरजामीये वात, विप्रपासे गया साक्षा
दाळ रोटलो मागीने लीधो, भाव लाविने ब्राह्मणे दीधो ॥४०॥ जम्या जु
तीये जगजीवन, मानी लीधुं ते उत्तम अन्न । भावथी ज रीझे भगवान, वि
भावे तजे पकवान ॥४१॥ भावथी दान करवाविषे । उपजातिवृत्त—छे स्वाद तो आ
भाव मांहि, घी गोळ के साकरमां न कांही । दे सूखडी ज्यां शुळीये चड
मीठी छतां ते जरिये न भावे ॥४२॥ प्रेमे करीने जळ कोई पाय, मीष्टान्न
स्वाद घणो जणाय । अभावथी जो जन दूध आपे, ते दूधमां स्वाद कशो न व्य
॥४३॥ माग्या विना दे पय ते प्रमाणो, मागी लीधुं ते जळतुल्य जाणो । अत्या
खेंचि लिधुं निदान, ते जाणवुं शोणितनी समान ॥४४॥ जे भावथी दान
कराय, ते दाननुं तो फळ श्रेष्ठ थाय । आपे अभावे वळि लोकलाजे, ते दान
निष्फळताज काजे ॥४५॥ जे दान दे काम कशुं करावी । के दान दे वस्तु सडे
लावी । के दान दै आप फुलाइ गाजे, ते दानतो निष्फळताज काजे ॥४
चोपाई—हवे सांभळो सुज्ञ राजन, प्रसादीनां कहुं स्थान अन्य । एक सोनार
छे सारी, प्रसादीनी करीछे मुरारी ॥४७॥ वळी त्यां छे रुडा वड बेय, जाणो
प्रसादिना छेय । उमरेठथी आवता ज्यारे, वड हेठे उतरता त्यारे ॥४८॥ एज कु
तणुं जळ पीता, तेथी जाणवी परम पुनिता । त्यांथी उत्तरे गोपीतळाव, तेमां ना
मनोहर माव ॥४९॥ पौवां दूध संतोने जमाड्या, वळि रात्रिये रास रमाड्या । ए
लीळा करीछे अमुल्य, तेथी तेतो वृंदावनतुल्य ॥५०॥ रुडी सोनारकुइ जे का
त्यांथी दक्षिणमां जुओ सही । खरी माता छे त्यां खोडियार, तहां विचर्याछे ध
कुमार ॥५१॥ रंग उत्सव गाममां करी, घोडे बेसी पधारिया हरी । पगी जो

आदिक मित्र, हता साथे ते परम पवित्र ॥५२॥ छांट्यो जै खोडियारने रंग, कर्युं रंगमां रसबस अंग। तेथी भक्त थई तेतो देवी। तेनी वात सुणो कहुं केवी ॥५३॥ कोई भील्ले जइ बाधा लीधी, पशु हणवानि मानता कीधी। तेने स्वप्नमां देवी देखाइ, कह्युं भक्त थइ हुंतो भाइ ॥५४॥ हवे हिंसा करे मुजपास, तेनुं काढिश हुं सत्यानाश। इच्छा एवी देवीतणी जोइ, तहां हिंसा करे नहि कोइ ॥५५॥ रस्ते आवे जतां जोळय गाम, सरोवर शुभ टाडण नाम। तेमां संत सखा लई साथ, घणी वार नाह्या मुनिनाथ ॥५६॥ तेनो पश्चिमनो जे किनारो, मध्यभाग किनारानो सारो। धर्मकुळतणो प्रथम मेळाप, कर्यो ते स्थळमां प्रभु आप ॥५७॥ धर्मकुळनां पुरुष अने नार, गयां आव्यां देशे घणीवार। कोईवार मळया लोयागामे, कदि तो कारियाणीने ठामे ॥५८॥ मळया दुर्गपुरे कोई वार, जुदा मेळापना छे प्रकार। पण प्रथम मेळाप जे थयो, तेतो टाडणने तीर कह्यो ॥५९॥ माटे ते स्थळ माहात्म्य मोटुं, नथी पुष्करराजथी छोटुं। पंपासरोवर तो शा हिसाबे, मानसरोवरने पण दाबे ॥६०॥ पुष्पिताग्रावृत्त—हरि विचरण भूमि होय जेह, परम पवित्र गणे मुनींद्र तेह। जप तप व्रत दान त्यां कराय, फळ अविनाशि अनंत तेनुं थाय ॥६१॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते प्रथमकळशे अचिंत्यानंदवर्णींद्र अभयसिंहनृपसंवादे वृत्तालये सीम्नि श्रीहरिविचरणस्थाननिरूपणनामा अष्टादशो विश्रामः ॥१८॥

पूर्वछायो—वळि सुणो वरतालनी, शुचि सीमविषे जे स्थान। ज्यां जगजीवन विचर्या, भयभंजन श्रीभगवान ॥१॥ चोपाई—गामथी दिशा नैरुत मांय, धना नामे तळाव छे त्यांय। हरि त्यां बहु नाह्या उमंगे, कोईवार रंगायेले अंगे ॥२॥ एकवार श्रीधर्मकुमार, माफो जोडावि कीधो तैयार। मुक्तानंदादि सद्गुरु जेह, मावे माफामां बेसार्या तेह ॥३॥ श्रीजि पोते तो सारथी थया, नावा धनातळावे ते गया। हांक्यो अर्जुननो रथ जेम, हांक्यो संततणो रथ तेम ॥४॥ ते तळावनुं जाणवुं आम, बीजुं चंदनतळावडी नाम। पगी जोबने जग्या ते जोई, घणीवार त्यां दीधी रसोई ॥५॥ शावजी कुवो छे वळि सारो, करता प्रभु त्यांतो उतारो। पछी त्यांथी सजी असवारी, आवता वरताल मुरारी ॥६॥ तेनि पासेनां खेतर जेह, प्रभुचरण अंकित छे एह। संतमंडळ पण त्यां उतरतां, दीनबंधुना दर्शन करतां ॥७॥ पधराव्या लक्ष्मीपति ज्यारे, पगी जोबन भक्ते ते वारे। शावजीकुवाथी तो दक्षिणमां, कर्युं खेतर भेट ते क्षणमां ॥८॥ पगीसाथे ते जोवाने काज, संतसहित गया महाराज। बहु राजी थया हरि जोई, दीधी त्यां ते पगिये रसोई ॥९॥ आखा खेतरमां प्रभु फर्या, अणवाणे पगेज विचर्या। वळि एम बोल्या अविनाश, तमे सांभळो जोबनदास ॥१०॥ अप्युं ठाकोरने आ रुपाळुं, नाम आजथि ठाकोरवाळुं। राजी थै बोल्या सौ ततखेव, जय लक्ष्मीनारायणदेव ॥११॥ दिशा नैरुत मंदिरथकी, एक वस्तातळाव छे नक्की। दुर्गपुरे जतां एकवार, तहां

बेठाता धर्मकुमार ॥१२॥ घणी केरियो त्यां भेट आवी, नाथे संतोने दीधी वें-चावी । एक कर्णापगी तणो कूवो, बिजो अंटोळदासनो जूवो ॥१३॥ त्रिजो जं-ड्यो जे कहेवाय, फाजीवाळो ते चोथो गणाय । तेने बोरडीवाळो कहेछे, कुवा सर्वे प्रसादिना ए छे ॥१४॥ गंगाजळियो कुवो छे प्रसिद्ध, प्रभुये तेने पावन कीध । त्यांथकी सभामंडप ज्यां छे, जग्या सर्वे प्रसादिनी त्यां छे ॥१५॥ मंदिरेथी जे उ-त्तरभाग, बन्यो ज्यां छे नारायणबाग । जुओ जग्या तहांसुधी जे छे, हरिचर-णथी अंकित ए छे ॥१६॥ गाम पटेल आदिके ज्यारे, आपी ते बागनी भूमि त्यारे । श्रीजीये कह्युं दादागुरूने, करि बाग शोभावो आ भूने ॥१७॥ प्रभुतानंदजी संत जेह, कहेवाता दादागुरु तेह । कुवो खोदाव्यो श्रीजिये त्यांय, नाह्या ते जळथी हरिराय ॥१८॥ स्नाननुं जळ ते बधुं राख्युं, दादागुरुये ते कूपमां नांख्युं । तहां बाग बनावियो सारो, देखी बोलिया धर्मदुलारो ॥१९॥ आनुं नाम नारायणबाग, नारायणकुप जाणो आ जाग । बाग ते स्थळमां मन भाव्यो, प्रभुये पासे रहिने कराव्यो ॥२०॥ तेनां फळ परमेश्वर जम्या, जमता जनने मन गम्या । आज मं-दिर छे जेह ठाम, हतो ते स्थळमां ते आराम ॥२१॥ तहां धर्मशाळा दिसे ज्यांय, तेमां उत्तम ओटो छे त्यांय । तहां बेशी जम्याछे जीवन, तेतो जाणेछे सौ मुनि-जन ॥२२॥ नारायणबागनी भूमि जेह, जाणो सर्वे प्रसादिनी तेह । मीठो कूवो छे बाग बहार, प्रसादिनो सदा सुखकार ॥२३॥ त्यांथी वायुनी दिशा मोझार हतुं धारुं तळाव ते ठार । पंचोतेरानी सालमां तेह, आप्युं गाम पटेलोये एह ॥२४॥ अग्निखूणनी आपी जमीन, अति प्रेमविषे थइ लीन । प्रभुये ते करी अंगिकार, अनुकंपा करीने अपार ॥२५॥ ते तळावविषे जळ काजे, खोदाव्यो विरडो महाराजे । कर्यो ओटो तळावनी पाळे, सभा त्यां भरता तेह काळे ॥२६॥ तेथी प्रथम तो ज्यां ज्ञानबाग, सभा भरता भाळी भलो भाग । अग-न्याएशीनुं वर्ष आव्युं, तारे धारुं तळाव खोदाव्युं ॥२७॥ हतुं झाड कदंबनुं त्यांय, तेने थड बेसता जगराय । चालतुं जे खोदवानुं काम, जोता त्यां रही सुंदरशाम ॥२८॥ पूर्वछायो—एक समे अक्षरपती, भाई रामप्रताप सहीत । कदंब-तळे उभा हता, तेनुं प्रेमसखिये कर्युं गीत ॥२९॥ चोपाई—मध्यभाग तळावनो ज्यांय, झाड काठीतणुं हतुं त्यांय । तहां जै बेसता घनशाम, जोता खोद्यानुं चाले ते काम ॥३०॥ तेह जग्यानुं माहात्म्य जाणी, अति अंतरमां मुद आणी । भगवत्प्रसादे भली रीते, एक ओटो कराव्यो छे प्रीते ॥३१॥ दक्षिणादे कांठे आंबा बे छे, प्रभुजीनी प्रसादिना ते छे । त्यांथि दक्षिणमां बीजा बेय, आंबा ते प्रसा-दितणा छेय ॥३२॥ गोमती काम चालतुं ज्यारे, एक झुंपडी त्यां करि त्यारे । रहेता तहां माधवदास, तेमां पोढ्या जम्या अविनाश ॥३३॥ माटे ते अति उत्तम स्थान, जहां बेठा घणुं भगवान । ज्यारे आवी एकाशीनी साल, मास चैत्र वसंत

रसाळ ॥३४॥ सच्चिदानंद स्वामी त्यां आव्या, द्वारिकाथकी गोमती लाव्या। स्थिर धारुतळावमां स्थापी, प्रापती प्रभुपद तणि आपी ॥३५॥ त्यारे अद्भूत उत्सव कीधो, डंको जीतनो देशमां दीधो । तेह दिवसथी त्यांज हमेश, सजता सभा श्रीपरमेश ॥३६॥ छत्रि गोमतिथी पूर्वे जे छे, अतिशेज प्रसादिनी ए छे । त्यांथि उत्तरमां खीजडो छे, दशरा दिने तेने पूज्योछे ॥३७॥ छत्रिथी तो आथमणे किनारे, हती रायणो बे अती भारे । तहांपण प्रभु बेसता क्यारे, काम थातुं तळावनुं ज्यारे ॥३८॥ त्यांथि पंदर पगलां उत्तरमां, हती कोठी त्यां ते अवसरमां । प्रभु जै बेसता तेने छांये, प्रथिव कीधी प्रसादिनी त्यांये ।।३९॥ गोमतीतणे उत्तर तीर, एक आंबो छे गेर गंभीर । बिराज्या छे तहां बहुनामी, अक्षरातीत अंतरजामी ॥४०॥ गोमतीथकी वायव्य भाग, रुडो छे त्यां रघुवीरबाग । पगी जोबन आदिक तणां, हतां खेतर त्यांकणे घणां ॥४१॥ वृषनंदन त्यां विचर्याछे, बधा खेतरमां ते फर्याछे । बागथी जे आथमणो छे कूवो, त्यांथि पूर्वदिशा जई जुओ ॥४२॥ हतो आंबो त्यां एक रूपाळो, गेर गंभीर विस्तारवाळो । तहां वर्याळी बाइये आवी, हिंदुस्ताननी रसोई बनावी ॥४३॥ जम्या भावसहित भगवंत, जमाड्या वळी सर्वे सुसंत।पोंक बाजरी आदिक केरो, जम्या बागमां हरि बहु फेरो ॥४४॥ गोमतीथी इशानमां जुवो, पगी सुंदरनो त्यां छे कूवो । जई नाह्याछे श्रीहरि त्यांय, रंगखेल करी गाम मांय ॥४५॥ एह आदिक अगणीत स्थान, विचर्याछे अहिं भगवान । जेजे मारी स्मृतीविषे आव्यां, मुख्यमुख्य में तमने सुणाव्यां ॥४६॥ जात्राकुना धर्मविषे । उपजातिवृत्त—ज्यांज्यां फर्या कृष्ण कृपाळु नाथ, ज्यांज्यां फर्या संत महांत साथ । ते स्थान तो उत्तम तीर्थ थाय, पवित्र ते तीर्थविषे थवाय ॥४७॥ रजे जळे थाय पवित्र तंन, माहात्म्यथी थाय पवित्र मंन। जे तीर्थजात्रा करवाज जावुं, माहात्म्य तेनुं सुणवा चहावुं ॥४८॥ माहात्म्यमध्ये शुभ होय ज्ञान, अनित्यने नित्यतणुं निदान। ते ज्ञानथी तो प्रभुभक्ति भावे, वैराग्य तो अंतरमांहिं आवे ॥४९॥ तो वासना अंतरमांथि तूटे, तेथीज भारे भवबंध छूटे । तीर्थे जई ज्ञान लीधुं न लेश, तो गंगमां गर्धवनो प्रवेश ॥५०॥ जो तीर्थमाटे घर छोडि चाले, तो ब्रह्मचर्यादिक व्रत पाळे । जो ते न पाळे फळ तो न पामे, तीर्थे करे ते दृढ पाप जामे ॥५१॥ जे अन्यक्षेत्रे कृत पाप होय, ते तीर्थ कीधाथि रहे न कोय । जो तीर्थमां पाप कदि कराय, ते कोई काळे नहिरे छुटाय॥५२॥ तीर्थे जईने परअन्न खाय, तेनेज ते तीर्थनुं पुण्य जाय । तीर्थे जवुं त्यां जमि एकवारे, भोंय पथारी करवीज त्यारे ॥५३॥ तीर्थे जवुं त्यां सुणवी कथाय, जवा न देवी घडिये वृथाय। जई वळी तीरथ भूमिमांई, धंधो बिजो तो करवो न कांई ॥५४॥ जग्या प्रसादी विण जेह होय, जवुं न जोवा शुभ होय तोय । नटादिना खेल तहां न जोवा, जो तीर्थ जईये निजपाप खोवा ॥५५॥ तीर्थे जवुं सद्गुरु गोतवाने, तीर्थे जवुं ते

प्रभु पामवाने । त्यां मोज के शोख करे जईने, ते आवशे पाप पुरुं लईने ॥५६॥ तीर्थे जइने नहि ज्ञान पाम्यो, तेणे बधो काळ वृथाज वाम्यो । प्रभुतणुं ज्ञान तहां पमाय, त्यारेज जात्रा परिपूर्ण थाय ॥५७॥ पुष्पिताग्रावृत्त—सुण नरपति वात पूछि जेह, मुज मति तुल्य कही विचारी तेह । गणिगणि तुजने कह्यां निदान, पुर वरतालतणां प्रसादि थान ॥५८॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते प्रथम कळशे अचिंत्यानंदवर्णींद्रअभयसिंहनृपसंवादे वृत्तालये सीमनी श्रीहरिविचरणस्थाननिरूपणनामा एकोनविंशो विश्रामः ॥१९॥

पूर्वछायो—भाखे अभेसिंह भूपती, सुणो विनति वरणीराय । इच्छा अधिक उर उपजी, आप मुखथि सुणवा कथाय ॥१॥ चोपाई—प्रश्न पूछुं ते उत्तर आपो, मारा मनतणो संशय कापो । संप्रदाय आ उद्धवी केरां, मोटां मंदिर तो छे घणेरां ॥२॥ धातु पाषाणनि प्रतिमाय, भली भासेछे मंदिर मांय । श्रीजियेज स्वहस्ते जे थापी, क्यांक्यां प्रेमीने पूजवा आपी ॥३॥ अनुक्रमथी कहो मने आज, स्थापी प्रथमथी क्यां महाराज । बोल्या वर्णि राजी थई बहु, तमे सांभळो ते हवे कहुं ॥४॥ स्थाप्या प्रथम तो गढपुर ज्यांय, वासुदेवने ओरडामांय । धर्मभक्ति तेनी जोडे थाप्यां, एनां ऐश्वर्य विश्वमां व्याप्यां ॥५॥ ए छे ओरडो उत्तर द्वारे, तेनो महिमा मुनी मन धारे । पछी वरतालमां प्रभु आव्या, नरनारायण पधराव्या ॥६॥ अमदावादमं बहुनामी, स्थाप्या नर ने नारायण स्वामी । संप्रदाय थवा दृढ धारी, स्थापि मूर्तियो जन हितकारी ॥७॥ भुजमां ते पछी ततखेव, स्थाप्या नर ने नारायण देव । वरतालविषे करी धाम, स्थाप्या लक्ष्मिनारायण नाम ॥८॥ बीजा खंडमां मात पितानी, त्रीजी मूर्ति तो थापी पोतानी । वृंदावनविहारी खंड त्रीजे, जोडे राधिका देवी कहीजे ॥९॥ पोतानी छबिने कृष्णसाथे, पधरावि छे पोताने हाथे । अवतारनि मूर्तियो त्यांय, पधरावी छे मंडप मांय ॥१०॥ मत्स्य कच्छ ने वळि वाराह, जन जोई कहे वाहवाह । शेषशायी ने नरसिंह नाम, स्थापी सूर्यनी मूर्ति ते ठाम ॥११॥ हनुमान तथा गणनाथ, थाप्या शंकर पार्वतिसाथ । हता नर ने नारायण जेह, तेमांथि नारायण छबि तेह ॥१२॥ शिवाशाह बुरानपुरवासी, तेने आपी बोल्या अविनाशी । करावो तमे मंदिर ज्यारे, तेमां थापजो मुर्त्ति आ त्यारे ॥१३॥ देश नीमाडमां धरगाम, त्यांना पटेल गोविंद नाम । तेने मूर्त्ति नरनी ते आपी, तेणे त्यांना मंदिरमांहि स्थापी ॥१४॥ राधिकाजी मदनमोहन, धोलेरामां कर्यां ते स्थापन । वळि स्थाप्या जुनागढ मांय, देव रणछोड श्रीकमराय ॥१५॥ राधारमण पूरव दिश खंडे, पधराविया श्रीहरि पंडे । वळि मूर्त्ति सिद्धेश्वर तणी, खंड पश्चिममां शोभे घणी ॥१६॥ पासे पार्वती ने गणनाथ, स्थाप्याछे हरिये निज हाथ । गढडामां गोपीनाथ जाणो, मध्य खंडमां तेतो प्रमाणो ॥१७॥ भक्ति धर्म वासुदेव जेह, स्थाप्या पश्चिम खंडमां तेह । वासुदेव हता ओ-

डामां, स्थाप्या ते लावी तेह समामां ॥१८॥ मूर्त्ति सूर्यनी सारी मगावी, पूर्व खं-
मां ते पधरावी । कही एटली मूर्ति समस्त, स्थापी श्रीजीये तेतो स्वहस्त ॥१९॥
ळी रणछोडरायनी जेह, मूरती वरतालमां तेह । छाणीयामां रघुवीर हाथे, थ-
ावी ते धरमकुळनाथे ॥२०॥ जेजे मूर्तियो पूजवा काजे, आपी हरिजनने म-
ाराजे । हवे ते प्रतिमाओ गणावुं, भूप सांभळो तमने सुणावुं ॥२१॥ राधाकृ-
णनी मूर्तियो बेय, गंगामाने तेतो आपी छेय । तेणे जेतलपुर निजघरमां, स्थापी
ज़वा सहू अवसरमां ॥२२॥ मछीयावतणा दरबार, बापुभाई छे नाम उदार । तेने
ज़वा लालजी आप्या, लैने ते दरबारमां थाप्या ॥२३॥ हीमराजशा सुंदरियाणे,
ाप्या लालजी जीवनप्राणे । माणावदर गजेफरखान, घणा समझु ने सदगुण-
ान ॥२४॥ कह्युं तेणे मयारामजीने, जई अरज उचारो श्रीजीने । प्रसादीतणी
ूरती लावो, आंहि मंदिरमां पधरावो ॥२५॥ भटजीये जई प्रभुपास, करी वात
 सर्व प्रकाश । त्यारे श्रीजीये लालजी आप्या, लावी माणावदर मांहि थाप्या
२६॥ उना गामना शेठ गणेश, जेनो प्रभुपर प्रेम विशेष । आव्या गढपुरमां
ाह ज्यारे, श्रीजि आगळ उचर्या त्यारे ॥२७॥ मारे पुत्र नथि महाराज, त्यारे
ोल्या ते राजाधिराज । निज वारसो जेने सोंपाय, गणतां तेह पुत्र गणाय
२८॥ मात तात सुतादिक जाणो, भाव सर्व प्रभुमांहि आणो । आपुं लालजी
ने सिधावो, हरिमंदिर करि पधरावो ॥२९॥ अतिवल्लभ मानजो एने, सर्व
ारसो सोंपजो तेने । शेठ लालजी लैने सिधाव्या, हरिमंदिर करि पधराव्या
३०॥ सर्व वारसो तेहने सोंप्यो, निज वंश अचळ एतो रोप्यो । रेवाशंकर
ीधोळकाना, तेतो सत्संगमां नथि छाना ॥३१॥ तेणे मूरतियो मागी लीधी,
ाधाकृष्णतणी छबि दीधी । श्रीजी धाम गया पछी तेह, स्थापी अवधप्रसादजी
ह ॥३२॥ पूर्वछायो—सुरतना सतसंगीयो, ज्यारे आव्या गढपुर गाम । मुरतियो
ागि थापवा, कहुं ते हरिजननां नाम ॥३३॥ चोपाई—भाइचंद ने लक्ष्मिदास,
च्छाबाई आव्यां प्रभु पास । तेणे मूरतियो मागी ज्यारे, कृपानाथे करि कृपा
यारे ॥३४॥ आपि पाषाणनी छबि सारी, देवी राधा ने राधाविहारी । अमे
ाप्या छे लालजी जेह, तेनी जोडेज स्थापजो तेह ॥३५॥ आज्ञा ते सुणी शीश
ाडावी, मूर्त्ति लैने गया मनभावी । गया धाममां शामशरीर, पछि आचार्य
ीरघुवीर ॥३६॥ नित्यानंद ने गोपाळानंद, एह आदि मळी मुनिवृंद । छबि सु-
तमां पधरावी, सारुं मंदिर एक करावी ॥३७॥ हरिभक्त वडोदरा केरा, गया
ढपुर मांहि घणेरा । तेमां शास्त्री शोभाराम त्यांना, बिजा भक्त नारुपंथनाना
३८॥ प्रेमानंद तथा बापुभाई, वैद रामचंदर गया धाई । हरिचंद्र ने लक्ष्मीराम,
ानदास वकीलनुं नाम ॥३९॥ दयाराम तंबोळी सुभक्त, प्रभुपदमां विशेष आ-
ाक्त । इत्यादिक जइने प्रभुपास, करी विनति अंतर धरी आश ॥४०॥ आपो मूर्ति

जो आपनी एक, अमे हरखिये भक्त अनेक । वटपुरमांहि थापन करिये, नित्य आरति धून्य उचरिये ॥४१॥ सुणी श्रीहरिने स्नेह व्याप्यो, पंच रत्ननो गुटको आप्यो । हतो वैष्णवानंदे लखेलो । भूमानंदे ते रुडो रंगेलो ॥४२॥ अति स्नेह सहित अविनाशे, घणुं राखेलो पोतानी पासे । कह्युं त्यो आ छे गुटको अनूप, एने समझजो मारुं स्वरूप ॥४३॥ एक सिंहासने जई धरजो, आरती धून्य आगळ करजो । पछी ते सौये वटपुर जई, पधराव्यो सिंहासने लई ॥४४॥ नित्य सौ मळि दर्शन करे, आरती धुन्य त्यांज उचरे । वित्यां कांईक वर्ष जरूर, नारुपंथ गया दुर्गपुर ॥४५॥ हरिने कह्युं हे महाराज, आपो धातुनी मूर्त्तियो आज । नारायणजी सुतार बोलावी, कृष्णे मूर्तियो उभय करावी ॥४६॥ नारायणनी चतुर्भुजवाळी, बिजी लक्ष्मीनी मूर्ति रुपाळी । नारुपंथने दै रुडीपेर, कह्युं पूजजो पधरावी घेर ॥४७॥ वळि योग्य समो आवे ज्यारे, पधरावजो मंदिरे त्यारे । पंचरत्नना गुटकाने ठाम, पधरावजो लै मुज नाम ॥४८॥ पुरना जनो दर्शन करशे, सौ आशिष तमने उचरशे । नारुपंथ गया निजघेर, पूजे नित्य छबि शुभपेर ॥४९॥ गयो कांई समय त्यारे लावी, गुटको हतो त्यां पधरावी । जनो दर्शन सर्व करेछे, नारुपंथने आशिष देछे ॥५०॥ आवी छाशियानी ज्यारे साल, धार्युं धाम जवा वृषलाल । मंदवाडनुं बानुं जणाव्युं, सौने धीरज धरवा सुणाव्युं ॥५१॥ त्यारे खंभाती भक्तसमाज, आव्यो कृष्णना दर्शन काज । सदाशीव ने माधवराम, भाईशंकर ने रूपराम ॥५२॥ लक्ष्मिराम ने नरभेराम, अमथाभाई एकनुं नाम । भला कणबी ते हीराभाई, मोटां हरिजन महाकोरबाई ॥५३॥ उमैया गिरजा ने दिवाळी, रामबाई भला भाववाळी । धनबाई ते बारोट जाते, बिजां रामबा कणबीनि नाते ॥५४॥ सौये हेतथी निरखिया हरी, पूजा त्यां नरभेरामे करी । कर्यो अर्पण चांदीनो थाळ, बीजा सर्वे बोल्या तेह काळ ॥५५॥ तमे सूरतथी साक्षात, प्रभु आव्याता ज्यारे खंभात । थई अश्व उपर असवार, एवो कीधो हतो त्यां उचार ॥५६॥ मारुं मंदिर आ ठाम करजो, एह आज्ञा अंतरमांहि धरजो । माटे मंदिर मांडयुं करवा, प्रतिमाओ आपो पधरावा ॥५७॥ एवि विनति सुणी वृषलाले, करी करुणा घणी तेह काळे । आपि पोतानी प्रतिमा ते ठाम, शामरंगे हरिकृष्ण नाम ॥५८॥ नित्यानंदमुनी तणे हाथ, सोंपी बोलिया वृषकुळनाथ । अवकाश पामो तमे ज्यारे, छबि लै जजो खंभात त्यारे ॥५९॥ पधरावजो मारा वचनथी, आज्ञा मानजो तन ने मनथी । आज्ञा ए रिते जे फरमावी, मुनिये निजमाथे चडावी ॥६०॥ पुष्पिताग्रावृत्त—हरिवर निजहाथ मूर्ति थापी, निजजनने वळि थापवाज आपी । सुण नृप मुज पास पूछि जेह, सकळ कथा सुखथी सुणावी तेह ॥६१॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते प्रथमकळशे अचित्यानंदवर्णींद्र अभयसिंहनृपसंवादे श्रीहरिप्रसादिप्रतिमास्थाननिरूपणनामा विंशो विश्रामः ॥२०॥

इति श्रीहरिलीलामृते ग्रंथोत्पत्तिनाम प्रथमकळशः समाप्तः ॥१॥

श्रीस्वामिनारायणो विजयतेतराम् ।

श्रीहरिलीलामृतम्

बालचरित्रनाम द्वितीय कळश प्रारंभः ।

शार्दूलविक्रीडितवृत्त—वंदू श्रीहरिकृष्ण धर्मसदने जै जन्म जेणे धर्यो, कृत्यानो वळि कालिदत्त खळनो जेणे पराजय कर्यो । कीधां बालचरित्र अद्भुत अती जैने अयोध्या प्रती, माताने पछि तातने पण दिधी दुर्लभ्य दिव्या गती ॥१॥ दोहा—हरिलीळामृतनो हवे, बिजो कळश रसाळ । कहुं सुणो श्रोता सहु, कहे विहारिलाल ॥२॥ कहे अचिंत्यानंदने, अभयसिंह भूपाळ । कथा सुणावो शुभ मने, करुणा करी कृपाळ ॥३॥ धर्म भक्ति ने श्रीहरि, देह धर्या जे देश । बाळलीळा बहुनामिनी, वरणन करो विशेष ॥४॥ भाव भाळि भूपाळनो, उचर्या वरणीराज । सुणवा इच्छो शुभ कथा, धन्य भक्त शिरताज ॥५॥ हरिचरित्र सुणवा तमे, चित्त धरोछो चाह । तो ते कहेवा छे मने, अंतरमां उत्साह ॥६॥ बीजा ग्रंथोमां बहु, छे जेनो विस्तार । विशेष वर्णन तेहनुं, नही कहुं आ ठार ॥७॥ अधिकपणे हुं आजतो, उचरीश अपूर्व वात । वृद्ध जनोना वदनथि, सुणेलि जे साक्षात ॥८॥ जेजे स्थाने जनमिया, धर्म भक्ति महाराज । कहुं कथा हुं ते विषे, विशेष कहेवा काज ॥९॥ वर्णिराजनां वचन सुणि, सुरसिक सुधा समान । भाविक भूपति भक्तनुं, चित्त थयुं गुलतान ॥१०॥ जेम लोभिने धन जडे, जडे अंधने नेण । तेम कथामृत प्राप्ति ते, दिल लागी सुखदेण ॥११॥ छीप स्वाति जळ झीलवा, उंची उछळे जेम । उछळे लोह चमकभणी, थयुं भूप मन तेम ॥१२॥ शंकर सम वर्णीय छे, भगीरथ सम नरनाह । वचे कथागंगा तणो, प्रगट्यो पुनित प्रवाह ॥१३॥ पावन कृष्णचरित्र जळ, धर्मज्ञानतट जाण । भेद भक्ति वैराग्यना, तरंग प्रौढ प्रमाण ॥१४॥ आख्यानो हरिभक्तनां, ते लघु गुरु जळ जंत । कमळ नाम हरिजन तणां, हंसरूप त्यां संत ॥१५॥ खळ धीवर आख्यानना, जे वेरी विकराळ । खंडन करवा नांखशे, कुतर्करूपी जाळ ॥१६॥ लघु संशय तटनां तरु, गुरु संशय गिरि जेह । प्रवाह सरित कथातणो, तोडे ततक्षण तेह ॥१७॥ सत्संगी जीवन भलो, सागर ग्रंथ गणाय । सरिताओ हरिचरितनी, तेमां सर्वे समाय ॥१८॥ पावन करवा पतितने, करवा कुळ उद्धार । पाम्या गणोदना पती, चरित्र सरिता सार ॥१९॥ उपजातिवृत्त—कहे अचिंत्याख्य सुब्रह्मचारी, सुणो धराधीश्वर कर्ण

धारी। श्रीजीतणां जन्मचरित्र जेह, ल्हेहे कहुं हुं तमपास तेह ॥२०॥ कहुं रुडो कौशळ देश जेह, तेमां वळी उत्तरभाग एह। अती भलुं एक इटार गाम, प्रख्याति पाम्युं धरि धर्मधाम ॥२१॥ ज्यां वर्ण चारे सुखमां वसेछे, लक्ष्मीतणी त्यां लहरी लसेछे। विद्वान विप्रो बहु त्यां निवासी, जाणे वशी आवि अहिंज काशी ॥२२॥ सर्यू तणे उत्तरने किनारे, छे गाम ते शोभित भव्य भारे। सावर्णि गोत्री द्विज वेद साम, शाखा कहु कौथमि जेनुं नाम ॥२३॥ त्यां विप्र छे शर्वरिया सुजाण, त्रणे रुडां छे प्रवरो प्रमाण। ते एक तो भार्गव नाम भव्य, बिजांय सावेतस वैतहव्य ॥२४॥ हता रुडा लक्ष्मणशर्म जेह, तेना सुबंसीधर पुत्र तेह। तेना थया नंदन वेदमान, तेना थया आत्मज कह्नियान ॥२५॥ वश्या हता ते मिहदाव गाम, राजा तहांनो सुरनेत्र नाम। ते भूपनी वंश परंपराथी, मनाय ते पूज्य सदा पुण्याथी ॥२६॥ छे तेनि पांडे अवटंक खासी, ते विप्र राधावरना उपासी। भणे सदा शास्त्र श्रुती पुराण, सुयज्ञ यागादिकमां सुजाण ॥२७॥ सुशील तेना सुत बालशर्मा, श्रीकृष्णना सेवक शुद्धकर्मा। ते वेद ने शास्त्रविषे प्रवीण, सुधर्म भक्ती गुणथी न हीण ॥२८॥ ब्रह्मातणा ते द्विज अंश आप, जीभे जपे श्रीहरि मंत्र जाप। पवित्र आत्मा अति पुण्यशाळी, शिष्यो तणां पाप मुके प्रजाळी ॥२९॥ पाळे सदाचार विचार राखे, असत्य भाषा कदिये न भाखे। सदैव यज्ञादिक कार्य कारी, सर्वे वखाणे जनबुद्धि सारी ॥३०॥ विद्या दया शांति सुशील लाज, श्रद्धादि सौ सद्गुणनो समाज। जेने विषे छे जन एम जाणे, वळी विशेषे विबुधो वखाणे ॥३१॥ सुरत्न रत्नाकरमां वसेछे, दिनेशमां दीप्ति सदा दिसेछे। कारीगरीनो निधि विश्वकर्मा, सत्कर्मनो सागर बाळशर्मा ॥३२॥ भार्या भली भाग्यवती सुनाम, ते दंपती वास इटार गाम। त्यां देवशर्मा प्रसव्यो सुपुत्र, जे धर्मनो छे अवतार अत्र ॥३३॥ श्री विक्रमादित्यनुं वर्ष जाणो, शास्त्रांकवारेंदु[1] गणी प्रमाणो। प्रबोधनीने दिन जन्म पाम्या, उत्साह जेथी जनमध्य जाम्या ॥३४॥ तोटकवृत्त—अवतार थयो पछि भक्तितणो, जनने मन मोद वध्योज घणो। वळी तेतणि वात विशेष सही, तम पास उचारिश तेह अहीं ॥३५॥ सरवार विषे छपिया पुर छे, दश कोश अवध्यथकी दुर छे। सरज्यू थकि उत्तर शुद्ध दिशे, द्विज आदि वसे जन एह विषे ॥३६॥ उपजातिवृत्त—त्यां कृष्णशर्मा द्विज छे सुजाण, भवानि तेनी वनिता प्रमाण। पवित्र छे शांडिल गोत्र तेनुं, छे सामवेदी कुळ शुद्ध जेनुं ॥३७॥ अठाणुनी कार्तिक पूर्णमासी, तेनी सुता थै शुभ रूपराशी। संध्यासमे ते शुभ जन्म धारी, मोटी थइ वर्ष जतां कुमारी ॥३८॥ जे कृष्णशर्मानि सुता सु एवी, भली कहे सौ जन भक्तिदेवी। ते साथ धर्मे सुविवाह कीधो, प्राचीन संबंध विचारी लीधो ॥३९॥ मागी लिधो ते तक भक्तिताते, वश्या छपैये वृष-

[1] सं. १७९६

देव जाते । ज्यारे वित्यो ते पछि कांइ काळ, ते प्रेमदाये प्रसव्यो सुबाळ ॥४०॥ जन्म्या सुसंकर्षण धर्मधाम, रुडुं थयुं रामप्रताप नाम । वळी वित्यां कांईक वर्ष ज्यारे, जन्म्या घनश्याम जनेश त्यारे ॥४१॥ विस्तार तेनो उचरुं वखाणी, सत्संगनुं जीवन एज जाणी । ज्यारे थयो जन्म महाप्रभुनो, त्यारे महा मोद वध्यो सहूनो ॥४२॥ वसंततिलकावृत्त—वेदो वदे सुपुरुषोत्तम नाम जेनुं, ठेकाणुं नित्य वळि अक्षरधाम एनुं । साकार सत्य शुभ सच्चिदहर्षरूप, ब्रह्मादि कोटि भुवनेश्वर भूपभूप ॥४३॥ रथोद्धतावृत्त—जे सदा त्रिगुणथी जुदा रहे, निर्विकारि निगमागमो कहे । ब्रह्म विष्णु शिव आगन्या धरे, उद्भव स्थिति तथा प्रले करे ॥४४॥ दिव्यमूर्ति प्रभु देवदेव छे, जे अनंत अभवी अभेव छे । विश्वकोटि वपुमां वळी धरे, ईशता कळि शके न अक्षरे ॥४५॥ जेथकी चतुर व्यूह थाय छे, वासुदेव विगेरे गणायछे । केशवादि मुरति वळी कही, चोविशे सरस थायछे सही ॥४६॥ सूकरादि अवतार जे विभू । ते बधाय तणुं कारण प्रभु । श्रीनरोत्तम प्रमुख्य नाम छे, ध्येय अक्षर सु तेनुं धाम छे ॥४७॥ जे क्षराक्षरथकी जुदा सदा, छे स्वतंत्र परतंत्र ना कदा । श्रीसहस्रशिरषा लखायछे, ते विराटपण तेथि थायछे ॥४८॥ सिद्धि आठ अणिमादि जेह छे, दिव्यरूप पददासि तेह छे । षड्भगादि पण सेवना करे, काळ जेनी द्रग द्रष्टिथी डरे ॥४९॥ जेहनो हुकम मानिने सदा, मारतंड नभमां तपे मुदा । वायुदेव विचरे चराचरे, पृथ्वि पाणि उपरे तथा तरे ॥५०॥ चोविशे त्रिगुण तत्व नाम छे, सेवनार पद सर्व जाम छे । कोटि ईश्वर असंख्य शक्तिओ, ते करे नव प्रकार भक्तिओ ॥५१॥ मूर्तिमान श्रुति कीर्ति गायछे, मुक्तकोटि मनमां चहायछे । शेषनाग वदनो हजारथी, कीर्ति गाय परिपूर्ण प्यारथी ॥५२॥ चित्त वाचथि अगोचरा रहे, जे परात्पर कवीश्वरो कहे । अंतरस्थ सउ जीव मात्रना, सर्वदा सुखद तो सुपात्रना ॥५३॥ भूमिना कण कदी गणी लहे, आभना उडगणो गणी कहे । तोय कृष्ण अवतार ते गणी, शुं शकेज मति होय जो घणी ॥५४॥ एम थाय अवतार जे घणा, अक्षरेश अवतारि तेतणा । सर्वकारण तणाज कारण, आदिकृष्ण शुभनाम धारण ॥५५॥ अंडअंड अधिशो अनेक छे, सर्व ईशअधिनाथ एक छे । ते कृपालु कळिमार्ग कापवा, आविया स्वजन सौख्य आपवा ॥५६॥ धर्म भक्ति मुनिमुक्त मंडळी, उद्धवादि लइ आविया वळि । ज्यां प्रनेश वृषने रुदे कर्यो, तेजपुंज तन तेहने ठर्यो ॥५७॥ प्रेमयुक्त वृष दृष्टि ज्यां करी, गर्भ प्रेमवतिये लिधो धरी । जे जनोनि भवभीति भंजन, प्रेमिभक्ततणुं पापगंजन ॥५८॥ सच्चिदादि गुण जुक्त जेह छे, मुक्तदेव मुनिस्तुत्य तेह छे । भूमिभार हरनार जे हरी, भक्तिये उदरमां लिधा धरी ॥५९॥ रूप रंग अति अंगअंगमां, ओपियुं सखिजनो प्रसंगमां । जेम दीपमणि काचपात्रमां, तेजपुंज प्रसराय रात्रमां ॥६०॥ जेम हेमगिरि श्रेष्ठ सौ

गणे, ते समाय प्रतिबिंब दर्पणे । कोटि अंड प्रतिरोममां ठसे, ते जनित्रि जठरे जुओ वसे ॥६१॥ धन्य धन्य अति धर्मनारिने, राखि लीध उदरे मुरारिने । साधना करि समाधि जो करे, तोय मूर्ति मनमां नहीं ठरे ॥६२॥ ज्यां सुगर्भ नव मासनो थयो, तेजपुंज तननो वधी गयो । भाळि भक्तितन भाळवा रहे, छे अदीति सति तुल्य सौ कहे ॥६३॥ उपजाति—स्वरूपवाळी नहि अन्य एवी, आश्चर्य पामे दिववासि देवी । शुं रूप रुडुं कहुं कौशलानुं, शुं रूप श्रीदेवकनी सुतानुं ॥६४॥ निहाळिने रूपतणुं निधान, कोई कहे देवहुती समान । प्रभा प्रभानाथ विलोकवाने, टके विशेषे दिनमान बाने ॥६५॥ थशे प्रभु प्रादुरभाव जाणी, अर्युं जई एम उमंग आणी । पुष्पादि सामग्रि समस्त लैने, वसंत आव्यो शुभ सज्ज थैने ॥६६॥ पुष्पिताग्रावृत्त—वसुमतिपर विस्तर्यो वसंत, अवसर एह सुओपिओ अनंत । विगति सहित वर्णवुं वखाणी, जगपति जन्म समो पवित्र जाणी ॥६७॥ इति श्रीविहारिलालजी आचार्यविरचिते हरिलीलामृते द्वितीयकळशे अचिंत्यानंदवर्णींद्रअभयनृपसंवादे धर्मभक्तिविषे श्रीहरिआविर्भावकथननाम प्रथमो विश्रामः ॥१॥

अथ श्रीहरिजन्मसमये वसंतागमनवर्णन । द्रुतविलंबित—उपवने पवने त्रिविधी धरी, सरसता रसतानि बहू करी । खग रुडां गरुडादि गणायछे, सुमनथी मनथी हरखायछे ॥१॥ वनविषे नवि शेवतियो दिसे, बहु लसे हुलसे जन ते विषे । उचरती चरती वळि कोकिला, ठिक थती कथती जश शुं इला ॥२॥ जनमती नमती लतिका बहू, अगणितो गणितो गणि शुं कहुं । अभव संभव संधिथि राचती । वनटकी नटकी किशुं नाचती ॥३॥ भ्रमरजी मरजी मनमां धरी, रव करे वकरे मधुता हरी । भजनमां जनमां मकलायछे, खचितथी चितथी गुण गायछे ॥४॥ कमळतो मळतो गुण संघरे, विमळता मळता तजीने धरे । अमितमां मितमां जळमां सही, वशि रहे शिर हेठुं करे नही ॥५॥ सकळियो कळियो सुपलाशनी, वनफुली न फुली कळि घासनी । द्रुमलता मळता रितुमां खिले, पथरना थर ना कदिये फुले ॥६॥ असुरनी सुरनी सहु संपदा, प्रसरवा सरवार विषे तदा । विदिशथी दिशथी वशि नेहथी, अचळ थै चळ थै खळ गेहथी ॥७॥ सुकवि तो कवितो रितुना करे, रचिरची चिर चित्तविषे धरे । वसुमती सुमती जन जे सजे, अचरना चरना पतिने भजे ॥८॥ उपजाति—वसंतमां संत तथा असंत, आनंद पामे उरमां अनंत । भानु प्रकाशे सुख थाय भारी, क्रिया जुदी सज्जन ने शिकारी ॥९॥ भक्तीतणा अंगनुं तेज जेह, वसंतथी ओप्युं विशेष तेह । ते जेम कांती जळजात केरी, भानू प्रकाशे प्रगटे घणेरी ॥१०॥ तेवे समे सौ सुर वज्रपाणी, प्रभुतणो प्रादुरभाव जाणी । अजादि ते बेशि विमान आव्या, सुरांगनाओ पण संग लाव्या ॥११॥ गणेश गंगेश रमेश शेष, जळेश अक्षेश शशी दिनेश । दशे

१ पृथिवी. २ कमळ.

दिशाना दिगपाळ देव, तहां पधार्या मळि ततखेव ॥१२॥ त्यां व्योममां वृंद विमान छायां, सुरांगनाये गुण गीत गायां । सर्वेनि दृष्टि ब्रषधाममां छे, प्रीती घणी श्रीघनश्याममां छे ॥१३॥ त्यां तेजनो प्रादुरभाव भाळी, नेहे रह्या निर्जर सौ निहाळी। बाह्यांतरे जे स्थित अंधकार, ते सर्वने तत्क्षण तोडनार ॥१४॥ कोट्यार्क अग्नी शशि जो प्रकाशे, ते सर्व खद्योत समान भासे । जे तेज छे सच्चिदहर्षरूप, सुशांत ने अद्भुतता अनूप ॥१५॥ ते तेज तो व्याप्त दशे दिशामां, आवी शके केम बधू कह्यामां । चराचरे अक्षरतेज जेम, व्यापी रह्या अंतर बाह्य एम ॥१६॥ सुश्वेत ने घट्ट अबद्ध शुद्ध, आश्चर्यकारी उच्चरे विबुद्ध । अपार अष्टावरणोथि पार, व्यापी थयुं अक्षर एकतार ॥१७॥ देखे मुनी सज्जन देवताओ, दिसे नही विश्व तथा दिशाओ । प्रकाशथी अंजन दृष्टि पामी, सही शके केम विमानगामी ॥१८॥ ते तेजनो मर्म चिते विचार्यो, प्रभूतणो प्रादुरभाव धार्यो । साकारनुं दर्शन सद्य थावा, स्तुति करी तेज तहां समावा ॥१९॥ हेते कहे सौ सुर जोडि हाथ, अहो दयाळु प्रभु दीननाथ । समग्र आ तेज अहीं समावो, अनादि मूर्ती अम दृष्टि आवो॥२०॥

प्रहर्षिणीवृत्त—हेस्वामी भुवन समस्त भूपभूप, आत्माना परम पवित्र आत्मरूप । तेजस्वी अमित तमेज सर्वदा छो, मायाना तिमिरथि तो तमे जुदा छो ॥२१॥ चित्तेथी मुनिजन चाय चाय चाय, स्नेहेथी श्रुति गुण गाय गाय गाय । भक्तीथी भवभय जाय जाय जाय, दृष्टीथी दुख दुर थाय थाय थाय ॥२२॥ जो ज्योति प्रकटित एक रोमकेरी, तो माया पुरुष शके न तेज हेरी । जे मूर्ती निजउर अक्षरे स्मरेछे, साक्षीत्वे सकळ सचेतमां ठरेछे ॥२३॥ आ ज्योती उदधि विषे अनेक अंड, बूडेलो जळगत जाणिये असंड । ते विश्वांतर गत आ सहु अमेज, भासेछे अकळित तेज तेज तेज ॥२४॥ ना दीसे अवयव भिन्न जे अमारा, ना दीसे दिनमणि सोम भोम तारा । ना दीसे अवनि महाब्धि मेरु एज, भासेछे अकळित तेज तेज तेज ॥२५॥ जो नेत्रे पट धरिये कदापि काळे, तो स्वात्मा हृदगत एज तेज भाळे । भ्रांतीमां पडि अमने न सूज कांई, भासेछे शरण तमारुं सुखदाई ॥२६॥ आ ज्योती अकळित पेखिने अपार, भूल्या सौ सुर नर सूजियो न सार । शी रीते स्तुति करिये अमे तमारी, ना पोची मति गति एविषे अमारी ॥२७॥ हेदेवा निजजन दीन दास जाणी, आ टाणे अधिक दया दयाळु आणी । आ ज्योती सकळ तमोविषे समावो, जे मूर्ती अजर अनादि ते बतावो ॥२८॥

इंद्रवंशा—सर्वे सुरोये स्तुति एवि ज्यां करी, मुक्तेश्वरे ते स्तुति चित्तमां धरी । ते तेज सर्वे तनमां समाविर्युं, सौ दृष्टि साकार स्वरूप आविर्युं ॥२९॥ जे देखियो देव मुनी मळ्या तही, ते सर्वने गोचर ते थया सही । केवुं दिठुं रूप महाप्रभूतणुं, भावे सुणो ते तम आगळे भणुं ॥३०॥ गोलोकनामे सुप्रसिद्ध धाम छे, जेनुं वळी अक्षरधाम

१ देव.

नाम छे । जे रूप साक्षात सदैव त्यां रहे, मूर्त्ती अनादी श्रुति शास्त्र सौ कहे ॥३१॥ बे छे भुजा ने धरि बंसि हाथमां, राधा विराजे सजि रूप साथमां । सर्वे सुरोये प्रभु एम देखिया, भावे अनन्ये निज इष्ट लेखिया ॥३२॥ वृंदावने जे वर-दान आपियुं, ज्यारे श्रीधर्मे हरिनाम जापियुं । ते दंपतीये दिल एम धारियुं, ते रूप छे आज अहिं पधारियुं ॥३३॥ छे आप ए अक्षरधामना पति, कीधी तथापी करुणा अहो अति । जे पुत्रभावे अमने जणायछे, सर्वोपरी ईश्वर ते गणायछे ॥३४॥ सर्वे सुरोने मन एम भाविया, आतो स्वयं अक्षरनाथ आविया । श्रीधर्म भक्ती मुनियो समेतने, ते पाळशे पूरण राखि हेतने ॥३५॥ एवुं विचारी स्तुति देव उच्चरी, बे हाथ जोडी बहु नम्रता धरी । हेराजराजेश्वर भक्तरंजन । श्रीराधि-कानाथ नमो निरंजन ॥३६॥ प्रमाणिकावृत्त—नमोनमो निरंजनं, सुरारिगर्वगंजनं । नमोस्तु भक्तवल्लभं, दिनेश शेष दुर्लभं ॥३७॥ नमोस्तु आदि कारणं । अनंत अंड धारणं । नमोनमो परात्परं, मुनीश मंगलंकरं ॥३८॥ अधर्मवंशनाशनं, सुधर्मता प्रकाशनं । विदारवा सुरारिने, निमित्त एज धारिने ॥३९॥ धर्यो मनुष्य देह छे, सुधन्य धर्म गेह छे । नमोस्तु पुत्र भक्तिना, सुसेव्य सर्व शक्तिना ॥४०॥ अनादि आप एक छो, विशेषणे अनेक छो । तमारि दृष्टि थायछे, सुसृष्टि आ सृजायछे ॥४१॥ स्वयंभु विष्णु शंकरे, तमो थकी तनू धरे । निदेशने अनुसरे, सृजे स्थिती प्रले करे ॥४२॥ तमेज सर्वशीश छो, तमेज ईशईश छो । सुभक्त कष्ट कापवा, अनेक सौख्य आपवा ॥४३॥ दिले घणी धरी दया, अमारि दृष्टिये थया । नमामि संतपाळकं, भजामि भक्तिबाळकं ॥४४॥ उपजाति—जे नीर पूर्वे नरमांथि थाय, तेथीज ते नार कवींद्र गाय । आधार ब्रह्मांड धरे अनेक, ते नारनो छे समुदाय एक ॥४५॥ तेमां सुवोछो करिने विराम, वेदोक्त नारायण आप नाम । तेतो तमारुं शुचि एक अंग, प्रत्यक्ष दीठा प्रभु आ प्रसंग ॥४६॥ शार्दूलविक्रीडित—जो स्वामी जग[1] जन्म धरिने लीला नवी ना करो, आपीने सहवास वास जनने अज्ञानता ना हरो । शुं जाणे जन विश्वनो अधिपति छे कोण ने क्यां हशे, कीधाथी अनु-मान थाय भ्रमणा सूजे न एके दिशे ॥४७॥ उपजातिवृत्त—छे कोइ कर्त्ता जगनो सदाय, विचित्र सृष्टी थकि सिद्ध थाय । घटादि पात्रो नजरे ज जोई, जणाय कर्त्तार कुंभार कोई ॥४८॥ तथापि जेओ भ्रममां पडेछे, तेतो जनो पंथ जुदे चडेछे । कर्त्तारकेरो निरधार तेने, थतो नथी नास्तिक बुद्धि जेने ॥४९॥ चरित्र जे जन्म धरी करोछो, तेथी तमे सत्य दिले ठरोछो । सुणे सुणावे जन ते चरित्र, पामे महा मोक्ष थई पवित्र ॥५०॥ चरित्रमां नोय प्रतीति जेने, कशो नही निश्चय थाय तेने । छे कोण कर्त्ता बनि केम सृष्टि, जाणी शके शुं जन चर्मदृष्टी ॥५१॥ ज्योतिस्वरूपे प्रभु कोइ जाणे, स्वाभाविकी सृष्टि बिजा वखाणे । के काळथी कर्मथि

१ आज्ञा.

कोइ गाय, निश्चे विना नास्तिक कोइ थाय ॥५२॥ ते पाप तेनां कदिये न जाय, भवाब्धिमां ते भटके सदाय। माटे प्रभुजी अवतार ल्योछो, साचुं तमे ज्ञान तमारुं द्योछो ॥५३॥ एवा तमे देव दिसो दयाळ, विश्वेश विश्वात्मक विश्वपाळ। नमो नमो मंगळ मोदकारी, नमोनमो धार्मिक देहधारी ॥५४॥ स्तुती करी एम करी प्रणाम, ठरी रह्या सौ सुर एज ठाम। श्रीधर्म भक्ति हरिरूप भाळी, स्तुती करेछे तनताप टाळी ॥५५॥ पुष्पिताग्रा—जननि जनक जुग्म जोडि पाणि, वदिवदि मिष्ट विवेकजुक्त वाणी। स्तुति करि हरिकेरि पूर्ण प्रीते, सुण नृप तेह कहीश रूडि रीते ॥५६॥ इति श्रीविहारीलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते द्वितीयकळशे अचिंत्यानंदवर्णीद्रअभयनृपसंवादे श्रीहरिआविर्भावसमये ब्रह्मादिदेवकृतस्तुतिवर्णननाम द्वितीयो विश्रामः ॥ २ ॥

दोहरो—धर्म भक्ति स्तुति उच्चरे, प्रेमे जोडी पाण। जयजय समस्त जीवन, प्रभुजी जीवन प्राण॥१॥ कोकिलवृत्त—वेदस्तुतिनुं। जयजय जीवना परम जीवन प्राण प्रभो, निजजन पाळ छो वरद विश्वनिवास विभो। निजकर मोरली धरण हेकरुणायतन, रमणिय राधिकारमण श्याम सुखायतन ॥२॥ मुनिपति मावजी अकळ ईश अजेश हरी, निजजनना मनोरथ प्रपूर्ण दिधाज करी। सदगुणना निधी जगदधीश जयाधिपति, तव पदपद्मने प्रणमिये प्रिय जाणि अति ॥३॥ भवभय भागवा भजन भक्त तमारुं करे, तव पद मानिने सुखद दील सदैव धरे। मुनि जन इंद्रियो वश करी तमनेज भजे, तव पद पामवा जगनि आश समस्त तजे ॥४॥ जय नव मेघना सम शरीर नवीन निधी, अमपर नेहनी नजर आप अमाप किधी। नखमणि कोटिधा रवि शशांक समान लसे, हरिजनना सदा हृदयमांज निवास वसे ॥५॥ अज भव आदिने अति असह्य तमारि अजा, तव पदनावथी तरि शकाय तरे न भुजा। परम पवित्र ते चरण आज दिठांज अमे, अमपर रीझिया अधिक हेत धरीज तमे ॥६॥ श्रुतिगण सांग जे चरणना गुण गाय सदा, शरण लिधुं अमे चरणनुं मनमांहि मुदा। तजि न जशो कदी प्रणतपाळ दयाळ तमे, पद नमि मागिये वदनथी वर एज अमे ॥७॥ प्रभु तव रूपनो सुरथि निर्णय थाय नही, जुगजुग जन्मनुं धरण एज निमित्त अहीं। चरित रुडां करो स्वजनने सुखदेण वळी, गुणगण गाय तो भवनि भीति गणाय टळी ॥८॥ दइ निज ज्ञानने जनतणी जडताइ हरो, सदगुरु सर्वना सुखद तेथि तमेज ठरो। भ्रमणनि भीति सौ जनतणी तमथीज टळे, अचळ निवास तो तव सुभक्तिथकीज मळे ॥९॥ उपजाति—माटे तमे सर्व शरण्य एक, एवुं कहेछे श्रुतियो अनेक। तमे करोछो उपकार जेह, बिजो करी कोइ शके न तेह ॥१०॥ अमे तमोथी फळ जे पमाय, ब्रह्मादिके ते फळ ना अपाय। एवुं तमारुं प्रभु पादपद्म, तेने नमुंछुं गणि सौख्यसद्म ॥११॥ इंद्रादिको जो न शरण्य मागे, तो काळनो त्रास कदी न भागे। माटे तजी भंगुर आश अन्य, शरण्य मागे तव तेज धन्य ॥१२॥ हे सर्वना स्वामि

प्रभु अमारा, तमो अमोने वर आपनारा । सत्य प्रतिज्ञा प्रभु छे तमारी, संपूर्ण इच्छा करशो अमारी ॥१३॥ व्यापी रह्योछे कळिकाळ घोर, जणाय पाखंडि गुरूनुं जोर । भूपाळ आ काळ थया अधर्मि, अन्यायकारी कुटिलो कुकर्मि ॥१४॥ सुधर्मरक्षा द्विजथी गणाय, तेतो थया शाक्त कुमार्ग जाय । भूपाळ जे रक्षक धर्मना छे, कोठार ते आज कुकर्मना छे ॥१५॥ आचार्य उंधो उपदेश देछे, भार्या सुता शिष्यनि भोगवेछे । संन्यासि थै संग्रह द्रव्य राखे, संसारना स्वाद समग्र चाखे ॥१६॥ संन्यासिने कांचन कोइ आपे, ते कुंभिपाके पडनार पापे । एवुं लख्युं शंकरस्वामि जेह, रह्यो नही लेश सुधर्म तेह ॥१७॥ वेदांतवादी गुरुवेष धारी, वेदोक्त सत्कर्म विनाशकारी । कहे अहंब्रह्म अधर्मि आप, नथी जगत् के नथि पुण्य पाप ॥१८॥ वळि वध्योछे बहु कुंडपंथ, गणे नही ते श्रुतिशास्त्र ग्रंथ । करे करावे जन जारकर्म, जसे जमाडे तजि जातिधर्म ॥१९॥ जोया वळी जैन प्रबोध धर्ता, तेतो कहेछे नथि विश्वकर्त्ता । कर्मे करीने जनमे मरेछे, जे थाय कैवल्य प्रभू ठरेछे ॥२०॥ अधर्मरूपे कळिकाळ व्याप्यो, सुधर्मने मूळथकी उथाप्यो । माटे धरो नाथ मनुष्यरूप, भूभार भागो मुनि भूपभूप ॥२१॥ वसंततिलका—

एवी वृषे स्तुति करी सुणि ते कृपाळे, इच्छा चरित्र करवा करि एह काळे । बोल्या महाप्रभु मुखे पछि धर्मपास, पूर्वे दिधेल वरदान कर्युं प्रकाश ॥२२॥ हे- धर्मदेव सुणि ल्यो शुभवात मारी, आ भक्ति पत्निपण पूरवनी तमारी । वृंदावने मख करी मुख मागि लीधुं, त्यां में प्रसिद्ध तमने वरदान दीधुं ॥२३॥ जे आदि- रूप मुज अक्षरधाममांय, ते रूपथीज तमने वरदत्त त्यांय । थै पुत्र अत्र तव रक्षण हुं करिश, भूभाररूप खळनो क्षय आदरीश ॥२४॥ ते वातनी स्मृति थवा तमने पिताजी, देखाडियुं स्वरूप आ करिने कृपाजी । एवुं कही धरि *बाळक रूप त्यांय, पोढ्या प्रभु जननि पास पलंगमांय ॥२५॥ बाळस्वरूप अति अद्भुत पद्मपाणी, पूर्णेंदुवक्त्र वळि शुं कहिये वखाणी । दीसे दयामय नवीन सरोजनेत्र, भासे कपोळ शुभ गोळ प्रभानुं क्षेत्र ॥२६॥ सोळे सुचिन्ह दरशे शुचि पादपद्म, जे छे मुनिंद्र मन भृंगतणुं सुसद्म । कायानि निर्खि नजरे कमनीय कांती, माता पिता मनविषे थइ सद्य शांति ॥२७॥ पुत्रस्वरूप निरखे जननी पलंगे, रोमांच थाय तनमां अतिशे उमंगे । इच्छा थई प्रभुतणी बनवा बनाव, भूली गयां तरत दंपति दिव्यभाव ॥२८॥ जन्म्यो सुपुत्र जण बे मळि एम जाण्युं, पोतानुं भाग्य वृषभक्ति भलुं वखाण्युं । निर्खे मनोहर सुखाब्धि मुखारविंद, जोई रहे जननि जेम चकोर चंद ॥२९॥ ते जेम लोभिजननेज जडे निधान, दे कोइ अंधजनने फरि नेत्रदान । के कोटि कल्प तपनुं फळ प्राप्त थाय, एवो थयो हरख अंतरमां न माय ॥३०॥ संवत्पुराण शतऊपर साडत्रीशे,

* अढार.

रुडो वसंत ऋतु ने मधुमास दीसे । छे शुक्लपक्ष नवमी शशिवार सार, त्यारे थया प्रगट प्रेमवती कुमार ॥३१॥ नक्षत्र पुष्य पणयोग कहे सुकर्मा, तेवे समे सुत दिठो द्विज देवशर्मा । आनंद एथि उपज्यो उरमां अपार, ते शारदा वरणवी न शा-के लगार ॥३२॥ जो चैत्रमां विविध फूल घणां फुलाय, फूल्यानुं कारण जरूर हवे जणाय । श्रीराम तेम जनम्या हरि चैत्रमांय, ते गर्व चित्त धरि चैत्र फुले सदाय ॥३३॥ धारे धिमंत जन कौशल देश धन्य, एना समान नहि उत्तम देश अन्य । पूर्वे जहां प्रगटिया रघुवंशि राम, ते देशमां जनमिया प्रभु धर्मधाम ॥३४॥ आवी मळी नगरनी नव सात नारी, शृंगार स्वच्छ शरिरे नव सात धारी । प्रत्येक तेह वयमां नव सात वर्षे, चांद्रिकळा वदनमां नव सात दर्शे ॥३५॥ श्रीधर्म गेह जुवती जनजूथ आवे, आनंद मंगळ करी गुण गीत गावे । जेवो सुकंठ कलपे कवि कोकि-लानो, तेथी विशेष मधुरो स्वर प्रेमदानो ॥३६॥ राग धोळ—सखि आज आनंद अती घणो, कोटि ब्रह्मांडना करतार अखिलना आधार; प्रगट थया महाप्रभु । थाय उत्सवधर्मने आंगणे, हेते आव्यां हजारो हजार मळी नरनार; प्रगट थया महाप्रभु ॥३७॥ धन्य धन्य श्रीधर्मना धामने, धन्य धन्य छपैया गाम ज्यां पूरणकाम; प्रगट थया महाप्रभु । जुओ बाळक रूपे बन्या प्रभु, जेनुं जोगी जपे नित्य नाम ते श्रीघ-नशाम; प्रगट थया महाप्रभु ॥३८॥ आज सोनानो सूरज उगीयो, आज मोतिनो वरसेछे मेह ओपेअतिएह; प्रगट थया महाप्रभु । मोटा मुनिजन मळिमळि आ-विया, नमे प्रभुपदमां धरी नेह दिसे नरदेह; प्रगट थया महाप्रभु ॥३९॥ दिव्य-देहे आव्यां देव देवीयो, आव्या गुणनिधि देव गणेश महेश सुरेश; प्रगट थया महाप्रभु । ब्रह्मा सावित्रीसहित पधारीया, आव्या देह धरीने दिनेश सजी सारो वेश; प्रगट थया महाप्रभु ॥४०॥ आज मनना मनोरथ सौ फळ्या, आज आनंद उभरायो जाय न मनमां समाय; प्रकट थया महाप्रभु । सखी सुखनो सागर आज रेलीयो, आज क्रोड दिवाळी देखाय शी उपमा अपाय; प्रगट थया महा-प्रभु ॥४१॥ आज तोरण बांध्यांछे टोडले, घर्या कळश पताका द्वार ओपेछे अपार; प्रगट थया महाप्रभु । रुडा केळना थंभ रोपावीया, सौये सजिया सरस शणगार हैये हेमहार; प्रगट थया महाप्रभु ॥४२॥ आज नाचे आकाशमां अप्सरा, गुणी गांधर्व हरिगुण गाय हैये हरखाय; प्रगट थया महाप्रभु । आज दुंदभि वाजेछे देवनां, आज सरणाइना सोर थाय वधामणी जाय; प्रगट थया महाप्रभु ॥४३॥ जे छे क्षर ने अक्षरकेरा आतमा, एने कवि कहे काळना काळ प्रणत प्रतिपाळ; प्रगट थया महाप्रभु । ब्रह्मा भव ने भवानी जेने भजे, जे छे विश्वाधारीजीलाल ते दीनदयाळ; प्रगट थया महाप्रभु ॥४४॥ ॥ पद ॥ सखी आजनी शोभा शी वर्णवुं, मळी मानिनी मंगळ गाय बरणव्यो न जाय; आनंद अती घणो । आज अवसर आव्यो नवाईनो, आवो अवसर रहे जो सदाय मागे

मुनिराय; आनंद अति घणो ॥४५॥ भलां भाग्य उदय थयां भूमिनां, महाराजे करी मोटि मैहेर थई लीला लेहेर; आनंद अति घणो । हरि जन्म्या तेथी आखा जगतमां, आज शोभेछे गाम ने शेहेर वध्यो घेर घेर; आनंद अति घणो ॥४६॥ सारा हाथी घोडा शणगारीया, शणगारियुं सुंदर गाम छपैया छे नाम; आनंद अति घणो । वाट छांटीने फुलडां वेरीयां, ठीक ठाठ रच्यो ठामोठाम नाचे नटवाम; आनंद अति घणो ॥४७॥ आज जो सखी धर्मने आंगणे, आव्या आव्या अमर नरनाग मळे नहीं माग; आनंद अति घणो। धर्मदेवे दिधां दान विप्रोने, दीधां जाचकने शेलां पाग अमुल्य अथाग, आनंद अति घणो ॥४८॥ आवि आशीष आपे मुनीजनो, घणुं जीवजो जगदाधार भक्तिना कुमार; आनंद अति घणो। पीता मातानी प्रतिमा पाळजो, वळी पाळजो स्वजन अपार सदा सुखकार; आनंद अति घणो ॥४९॥ मूर्तिमान चारे वेद आवीया, गाय हरिवरना गुणगान सुणे सहु कान; आनंद अति घणो । आव्या अज भव आदि जाचक थई, चित्ते चाहिने दर्शनदान धरी हरिध्यान; आनंद अति घणो ।।५०॥ भेट धरवा माटे भला भावथी, कईक लावे मोती मणी माळ ते विमळ विशाळ; आनंद अति घणो। कईक लावे सारां शेलां पाघडी, कईक लावेछे शाल दुशाल मोंघामोंघा माल; आनंद अति घणो।।५१॥ कुळदेवने दीधां वधामणां, पूजी अरचीने मागेछे एम रहेजो पुत्रक्षेम; आनंद अति घणो। ताते जातक कर्म भलुं कर्युं, निर्खि लाल विहारिने जेम जथाविधि तेम; आनंद अती घणो॥५२॥ पद २—सखी अदभुत भाग्य छे आपणां, पुरुषोत्तम प्राण आधार जे छे परापार; ते प्रभुजी पधारीया । जेने नेतिनेति निगमो कहे, जेनी किरति करेछे उचार जे वदनहजार; ते प्रभुजी पधारीया ॥५३॥ जेनां दर्शन दुर्लभ देवने, धरे शंकर जेहनुं ध्यान करे गुणगान; ते प्रभुजी पधारीया । जेने शारदा वर्णवे सर्वदा, मुनी नारद सनक समान शोभेछे निदान; ते प्रभुजी पधारीया॥५४॥ जेने अरथे जोगी जप तप करे, करे अष्टांग जोग अभ्यास वशी वननास; ते प्रभुजी पधारीया। जाग जज्ञ करे जेने पामवा, कोई सुख तजी लेछे संन्यास दिले थै उदास; ते प्रभुजी पधारीया॥५५॥ भजे प्रकृति पुरुष भला भावथी, पण समजे नही जेनो सार पामे नहि पार; ते प्रभुजी पधारीया। ब्रह्मा विश्णु ने भव ते भुला पडे, जेनो न करी शके निरधार के केवो आकार; ते प्रभुजी पधारीया ॥५६॥ जेना तन एक रोमना तेजमां, कोटि सूर्य शशी लीन थाय न जरिये जणाय; ते प्रभुजी पधारीया। छेक रोमतणा एक छिद्रमां, आवां विश्व असंख्य समाय गण्यां न गणाय; ते प्रभुजी पधारीया ॥५७॥ मोटा मुक्त भजे जेने भावथी, भजे अक्षरपुरुष अनेक धरी दृढ टेक, ते प्रभुजी पधारीया । जेनी तुल्य बिजो नव जाणीये, एना जेवा तो एज छे एक छते जोतां छेक; ते प्रभुजी पधारीया ॥५८॥ जेनी आज्ञाथकी जुओ जगतमां, शशी सुरज फरेछे आकाश करेछे प्रकाश, ते

प्रभुजी पधारीया । महासागर मरजादमां रहे, जेने पाळय नथि एके पास वसे स्थिरवास, ते प्रभुजी पधारीया ॥५९॥ मेघ वृष्टि करे आखी सृष्टिमां, तेतो जेहना हुकम प्रमाण करी निरमाण; ते प्रभुजी पधारीया। सुखकारि विहारीलालजी, जे छे सुंदर शाम सुजाण सदा सुखखाण; ते प्रभुजी पधारीया ॥६०॥ पद॥३॥ सखी आज वधमाणी सांभळी, भक्तिदेविनां भाग्य विशाळ प्रगट थया लाल; उत्सव आज थायछे । दहीं हळदीनो रंग छंटायछे, भावे भरिभरी मोतीना थाळ वधावेछे लाल; उत्सव आज थायछे ॥६१॥ आज साकर वेंहेचेछे सर्वने, वळी वेंहेचेछे फोफळ पान करी सनमान; उत्सव आज थायछे । करे पुष्पनी वृष्टि आकाशथी, मोटा सुरवर चडीने विमान वडा गुणवान; उत्सव आज थायछे ॥६२॥ धामधूम मची धर्मधाममां, त्यांतो वाजेछे ताल मृदंग उपंग ने चंग; उत्सव आज थाय छे । वाजे भेरी नफेरी ने भुंगळो; वाजे सरणाई नोबत संग वधेछे उमंग; उत्सव आज थायछे ॥६३॥ बोले बंदीजनो बिरदावळी, कोई कविजन बोले कवीत नवीन रचीत; उत्सव आज थायछे । सूत मागध वांचे वंशावळी, धर्मदेव सुणे धरी चित्त आपे वळि वित्त; उत्सव आज थाय छे ॥६४॥ जेजेकार थयो आखा जगतमां, थयां सज्जननां मन शांत भागी गई भ्रांत; उत्सव आज थायछे । भाळी भाग्य उदय भक्तिमातनो, हता मुनिजन जेह महांत ते समज्या सिद्धांत; उत्सव आज थायछे ॥६५॥ थयां निर्मळ नीर नदीतणां, थयो आ समे स्वच्छ आकाश जुओ चारे पास; उत्सव आज थायछे । अग्निहोत्रिना अग्नि उज्वळ थया, मट्यो धूम ने प्रगट्यो प्रकाश ने हरख्यो हुताश; उत्सव आज थायछे ॥६६॥ लाग्या पाखंडी गुरुओ पस्ताववा, पडी पापीना पेटमां फाळ जाणे आव्यो काळ; उत्सव आज थायछे । कइक जाणे हवे नाशी क्यां जशुं, झंपलाउं जाणे दवझाळ के पेसुं पाताळ; उत्सव आज थायछे ॥६७॥ नटवरतणी मूर्त्ति निहाळीने, दैवीने दिले उपज्युं वहाल थयाछे निहाल; उत्सव आज थायछे । शोभे भगवत भक्तिना भुवनमां, परमात्मा प्रणतप्रतिपाळ विहारीजी लाल; उत्सव आज थायछे ॥६८॥ पद ॥ ४ ॥ पुष्पिताग्रावृत्त—प्रभु भवथकि हे नरेश आम, मुदमय उत्सव थाय ठामठाम । हरख हरख विश्वमां जणाय, जयजयकार मुनींद्र देव गाय ॥६९॥ इति श्रीविहारिलालजी-आचार्यविरचिते हरिलीलामृते द्वितीयकळशे अचिंत्यानंदवर्णींद्र अभयसिंहनृपसंवादे श्रीहरिजन्मोत्सव-वर्णननाम तृतीयो विश्रामः ॥३॥

अथ असुरोपद्रवकथन । वसंततिलकावृत्त—दैवी जनोनि दिलमां थइ शुद्ध बुद्धि, छे इंदुमां अमृतता थइ तेनि वृद्धि । हरख्यां मुनींद्र वळि सौ नर नाग देवो, जन्म्या जगत्पति वध्यो अति हर्ष एवो ॥१॥ जेओ अधर्मि गुरुओ धन धूतनारा, जन्म्या हता असुरअंश महा नठारा । श्री धर्मना तनुजनो अवतार जाणी, पाम्या विशेष परिताप उदासि आणी ॥२॥ पाखंडि नाशि गत पर्वतनी गुफामां, ने कू-

डपंथि पडिया जइने कुवामां । नास्तीक झाळ दवनी वच झंपलाय, वामी वि-शेष दुखथी विख खूब खाय ॥३॥ जे मंत्र जंत्र अभिचार विचारवाळा, तेतो थया वदन ने तन वर्णे काळा । वेदांत शुष्क मतवादि मुआ बळीने, शोधे उपाय वळि कोइ खळो मळीने ॥४॥ पापी कळी निजतणो परिवार लैने, भागू कर्युं नि-कळवा तन सज्ज थैने । जे काम क्रोध मद मोह अधर्मवंश, बीना बधाय हरि-जन्मथि जेम कंस ॥५॥ उपजातिवृत्त—संस्कार जिव्हापरिमार्जनाख्य, बीजो सु-मेधाजननाख्य दाख्य । ते जातसंस्कार करी कराय, ताते कर्या जेम जथार्थ थाय ॥६॥ देवो करी दर्शन सौ सिधाव्या, मांचीविषे श्रीहरिने धराव्या । आनंदमां वासर वीति जाय, माता पिताने पळमात्र थाय ॥७॥ छट्ठे दिने पूजन षष्ठिकानुं, कर्याथि हैयुं हरख्युं पितानुं । तेवे समे दानव काळीदत्त, प्रसिद्ध जे मांत्रिकमां प्रमत्त ॥८॥ श्रीकृष्णनो शत्रु गणाय एह, लेवा थयो तत्पर वैर तेह । कहे अभे-सिंह अहो सुधर्मी, एते हतो कोण महा अधर्मी ॥९॥ शिखरिणीवृत्त—कहे वर्णी वाणी अभयनृपती ते कहुं तने, तमे पूछोछो ते प्रथम पण पूछयुं हरिजने । नृसिं-हानंदे ते प्रगट मुखवार्ता कहि हती, हवे ते वार्ता हुं करिश तमपासे पण छती ॥१०॥ उपजातिवृत्त—जे काळनामे यवन प्रतापी, श्रीकृष्णनो शत्रु प्रसिद्ध पापी । दृष्टी पड्याथी मुचुकुंद केरी, बळी मुओ आसुर विश्ववेरी ॥११॥ हतो जरासंध-तणो सुमित्र, तेथी थयो श्रीहरिनो अमित्र । श्रीकृष्णसाथे मथुरां पुरीये, जुद्धे गयो ते मति आसुरीये ॥१२॥ आप्यानि इच्छा नहि मुक्ति तेने, कृष्णे बताव्युं नहि आस्य एने । मार्यातणो अन्य उपाय जाणी, नाशी गया रैवत चक्रपाणी ॥१३॥ मरावियो त्यां मुचुकुंदपासे, पाम्यो न मुक्ति अतितिव्र आशे । ते कृष्ण-नो उद्भव आज जाणी, पापी थयो तत्पर गर्व आणी ॥१४॥ कृत्यातणुं साधन मंत्र साधी, कर्युं विशेषे करवा उपाधी । लै मद्य मांसो बळिदान दीधां, ते कोटरा-दीक प्रसन्न कीधां ॥१५॥ कार्यार्थ मागी मुखबोल लीधो, पछीथि ते अर्थ प्रकाश कीधो । कह्युं मुखे आदिक कोटराने, हणो सुभक्तिसुत शामळाने ॥१६॥ मूर्खे विचार्युं मनमां न एम, किडीथकी मेरु पडाय केम । नहीं उलेचाय समुद्र चांचे, कृत्याथि नावे हरि अंग आंचे ॥१७॥ छट्टीनि ज्यारे गइ मध्य रात, कृत्या कर्या वेष विचित्रभात । कोईतणा छे विकराळ दंत, जोतां डरे सौ जन जीवजंत ॥१८॥ ते दांत दीसे मुशळ प्रमाणे, के कोइ जोई हळदंत जाणे । माथे छुटा केश जणाय केवा, धुंचो वळेला वडवाई जेवा ॥१९॥ आंख्यो दिसे निर्जळ कूप जेवी, भासे छजुं होय भ्रकूटि तेवी । शुं कान छे के जुग सूपडां छे, बे गाल मिस्तोय तळावडां छे ॥२०॥ नासा दिसेछे नळिया समाने, राता थया होठ रुधीरपाने । गळे धरि आंतरडांनि माळा, बीजीं वळी खोपरिनी विशाळा ॥२१॥ कोइ करे खप्पर छे लिधेलुं, त्रिशूळ कोई करमां धरेलुं । गोळा प्रमाणे बहु पेट मोटुं, म-

लीन दीसे तन खूब खोटुं ॥२२॥ कोई कहे आगळ धाउंधाउं, कोई कहेछे वळि खाउंखाउं । कीक्यारि कर्ती वृषघेर पेठी, ज्यां पुत्र लै मात पलंग बेठी ॥२३॥ जे मुख्य कृत्या वळि कोटरा छे, जेने नही लेश दिले दया छे । ते श्रीहरिने झडपेथि झाली, आकाशमार्गे अति ऊडि चाली ॥२४॥ ते जेम चिंतामणि जे कहावे, लै हाथमांथी समळी सिधावे । के लुंटनारो मळि वाटमांय, लुंटी लइने धन नाशि जाय ॥२५॥ समुद्र कोटी गिरि मेरु कोटि, घणी नदी सिंधुसमान मोटी । एवी घणी वस्तु घटे भरेली, ते पंखिणी एक लई ऊडेली ॥२६॥ ते गामथी उत्तरभाग मांय, छे अर्धगाउ सर एक त्यांय । अत्यंत भीतीमय त्यां अगाडी, छे झाडना झुंडनि झाझि झाडी ॥२७॥ मुक्यो प्रभुये अति भार एवो, ते कोटरा सांखि शके न तेवो । ज्यारे महाभारथकि मुझाणी, पड्या मुक्या भूतळ पद्मपाणी ॥२८॥ त्यां पीपळानुं तरु एक मोटुं, छे तेह मोटा वडथी न छोटुं । पड्या प्रभू पीपळ झाड पास, ते जोई पाम्या सुर सर्व त्रास ॥२९॥ एवे समे श्रीहरियेज प्रेर्या, आव्या तहां पार्षद धामकेरा । झीली लई पिप्पळनी प्रभामां, पोढाडिया पुष्पतणी सज्यामां ॥३०॥ स्तुती करी पार्षद एम बोले, कृत्यादि तो छे तृणमात्र तोले । चरित्र भक्तोहित आचरोछो, सेवांगिकार प्रभुजी करोछो ॥३१॥ एवे समे शेष स्वयं पधार्या, जोइ प्रभुने मनमां उतार्या । केवा दिठा श्रीहरि एह टाणे, ते शेष पोते वदने वखाणे ॥३२॥ शार्दूलविक्रीडित—सारुं सागरतुल्य एह सर छे तेमांथि शुं नीसर्युं, तारुं कल्पतरु स्वरूप पण शुं आ पिपळानुं थयुं । पोढ्या तेह तळे प्रभु जळनिधी मंथ्याथकी थाकीने, जोतां भाव जणाय एह सरखो जो जोईये ताकिने ॥३३॥ कांतो अक्षरधाम एह तरुने रूपे थईने रह्युं, रे तुं पिप्पळ धन्यधन्य अतिशे सौ देवताये कह्युं । छे ब्रह्मांड अनेक जेह हरिनी छाया अमायाविषे, पोढ्या ते परमेश आज तुजनी छायाविषे आ दिसे ॥३४॥ रे तारो महिमा विशेष वधशे यात्रा घणी जामशे, जे जात्रा करशे जरुर जन ते प्राप्ती भली पामशे । पूजी पर्वदिने फरे प्रदखणा तेना मनोर्थो फळे, एवुं उच्चरिने अहींद्र विचर्या पाताळ पृथ्वीतळे ॥३५॥ उपजातिवृत्त—ते कोटरा त्यां फरि पाछि आवी, इच्छा हरिने हणवानि लावी । त्यारे प्रभुये करि क्रूर दृष्टि, त्यां कंपवा लागि समग्र सृष्टि ॥३६॥ ते दृष्टि तो वज्र समान लागी, ते कोटरा त्यां भय पामि भागी । आदित्यने देखि उलूक जेम, संताई पेसे गई दुष्ट तेम ॥३७॥ हे भूपती सांभळ एक वात, केवी स्थिति तेतक भक्तिमात । उदासि एने उपजी अमाप, प्रभू विजोगे करती विलाप ॥३८॥

भक्तिमातानो विलाप । कावे संदेशो व्रजनारेरे; मथुराना वासि । ए राग छे—माता भक्ति करेछे विलापरे अरे आ ते थयुं शुं । मारां पूर्वनां प्रगटियां पापरे अरे आ ते थयुं शुं; मारा उरमांही ऊपज्यो ऊतापरे; अरे आ ते थयुं शुं । अरे दैव आ क्यां गयोरे, पवित्र मारो पुत्र । कुळदिपक कुंवर विना, मारुं शोभे नहि घरसुत्ररे; अरे आ ते थयुं शुं ॥३९॥

क्यां जाउं केने कहुंरे, कोण हरे आ कष्ट । क्यां थकि आ आवि चडयुं, मारुं क्यां हुतुं आवुं अदृष्टरे; अरे आ ते थयुं शुं ॥४०॥ वारी विजोगे माछलीरे, वत्स विजोगे गाय । तनुज विजोगे टळवळे, महा दुखथकि तेमज मायरे; अरे आ ते थयुं शुं ॥४१॥ नेणां जेम कीकी विनारे, जीव विना जेम काय । पुत्र वियोगे मावडी, तेतो मृतक समान जणायरे; अरे आ ते थयुं शुं ॥४२॥ पुत्र विजोगे जीववुंरे, ए तो छे धिक अवतार । प्राण जीवन पुत्र ते जतां, मारो व्यर्थ थयो संसाररे; अरे आ ते थयुं शुं ॥४३॥ नेणां भरी हुं निरखतीरे, जेम सुचंद्र चकोर । जीवनदोरी जाणती, मारो क्यां गयो चित्तनो चोररे; अरे आ ते थयुं शुं ॥४४॥ स्वपनामां सुख सांपडयुंरे, वीत्युं स्वपना मांय । दुखनो दरियो रेलियो, हवे एके न सुझे उपायरे; अरे आ ते थयुं शुं ॥४५॥ सुत मारुं दुःख सांभळोरे, दिलमां थइने दयाळ । मात तमारी टळवळे, आवो विश्वविहारिलालरे; अरे आ ते थयुं शुं ॥४६॥ पद ॥१॥ अरे आ शुं कर्युं तें आजरे अरे निर्दय दैव, तें तो कोप कर्यो शा काजरे अरे निर्दय दैव, मारो क्यां गयो सुखनो समाजरे अरे निर्दय दैव । टेक। असुर उपद्रवनां अमेरे, सांख्यां कष्ट अपार । में जाण्युं जे आवियो, हवे सुखनो समय आ वाररे; अरे निर्दय दैव ॥४७॥ आज मने मेडी माळीयांरे, गमतुं नथी आ गाम । दश दिश खावा धायछे, मारो क्यां गयो सुत घनशामरे; अरे निर्दय दैव ॥४८॥ चंद्र तुं चाले आकाशमांरे, चळकेछे चारे कोर । तुं देखतां मारा तनुजने, कहे कोण चोरी गयो चोररे; अरे निर्दय दैव ॥४९॥ पवन तुं प्रत्यक्ष देव छेरे, पसरेछे चारे पास । दुखीयारी मने देखीने, मारा पुत्रनो कर तुं तपासरे; अरे निर्दय दैव ॥५०॥ तारा मंडळ तमे सौ मळीरे, ओपी रह्याछो आकाश । खबर कहो मारा पुत्रनी, मने ते विना उपजेछे त्रासरे; अरे निर्दय दैव ॥५१॥ भडको भासे छे चंद्रमारे, तारा अंगारातुल्य । विंछी जेवा चटका भरे, मने चंपा चमेलीनां फूलरे; अरे निर्दय दैव ॥५२॥ रोज तो रात वही जतीरे, भासतुं तरत प्रभात । दिवस हवे क्यारे उगशे, क्यारे वीतशे वेरण रातरे; अरे निर्दय दैव ॥५३॥ रे रुडा पोपट पंखीयारे, विचर तुं वाट ने घाट । विश्वविहारीलालनो, लाव्य संदेशो सुखने माटरे; अरे निर्दय दैव ॥५४॥ पद ॥२॥ तमे क्यां गया करुणानीधानरे मारा कुंवर कोडीला, हवे द्यो मने दर्शन दानरे मारा कुंवर कोडीला, आवो तनुज केरो स्तनपानरे मारा कुंवर कोडीला । टेक । मनडुं मारूं तम वीनारे, आकुळ व्याकुळ थाय । जावा लाग्योछे जीवडो, हवे धीरज केम धरायरे; मारा कुंवर कोडीला ॥५५॥ सुकृत जन्म सहस्रनांरे, उदय थयां अद्भुत । सुखनिधि त्यारे सांपडया, तम सरखा सुजाण सपूतरे; मारा कुंवर कोडीला ॥५६॥ सुकृत सौ आवी रह्यांरे, काढिये केनो वांक । लखियां कर्मना लेखमां, आवा वांका वीधाताये आंकरे; मारा कुंवर कोडीला ॥५७॥ विचारहीन विधातरारे, करे नकारां काज । आवा कपाळमां आंकडा, एने लखतां

न आवी लाजरे; मारा कुंवर कोडीला ॥५८॥ काळ कर्म माया तणोरे, भासे नहीं कांइ भार। आ तो छे कृत्य तमे कर्युं, जोवा धीरज धर्मकुमाररे; मारा कुंवर कोडीला ॥५९॥ अती वीरहनी वेदनारे, नहीं खमाय आ ठाम। आवो अनुकंपा करी, घणी थइछे हवे घनशामरे; मारा कुंवर कोडीला ॥६०॥ कार्चुं छे मारुं काळजुंरे, जाणो छो जनप्रतिपाळ। घणी परीक्षा नव करो, आवो विश्वविहारीलालरे; मारा कुंवर कोडीला ॥६१॥ पद ॥३॥ हवे दृष्टीए क्यारे देखीशरे मारा बाळूडा बालक, क्यारे नेणां भरी निरखीशरे मारा बाळूडा बाळक, क्यारे हैडामां हुं हरखीशरे मारा बाळूडा बाळक। क्यारे हुं मारा कुंवरनेरे, भूजा भरी भेटीश। क्यारे हुं मन शीतळ करी, मारा तनना उलाप मेटीशरे; मारा बाळूडा बाळक ॥६२॥ लोचन मारां लई गयुंरे, कोण आवीने बेय। दुखमां डूबती देखिने, मने कोण लावी हवे देयरे; मारा बाळूडा बाळक॥६३॥ भरदरियामां भागियुंरे, वमळ वचे पडी वहाण। खूटीया खेडू खारवा, हवे केम बचे मारा प्राणरे, मारा बाळूडा बाळक ॥६४॥ पांखो विनानी पंखणीरे, झूरिझूरि मरे जेम। पुत्र विजोगे हुं पडी, मारुं तर्फडेछे तन तेमरे; मारा बाळूडा बाळक ॥६५॥ ओ भुंडी कृत्या अभागणीरे, निर्दय अधम अजाण। केम तें कुंवरने लई जतां, मारा प्रथम न लीधां प्राणरे; मारा बाळूडा बाळक॥६६॥ में नथी लाड लडावियांरे, लावो न लीधो लगार। मनना मनोरथ माहरा, तेतो रहि गया मन मोझाररे; मारा बाळूडा बाळक॥६७॥ शांति शेणे करी ऊपजेरे, लागीछे तनमां लहाय। भासे चेताराए सेजडी, मने मंदिर खावाने धायरे; मारा बाळूडा बाळक ॥६८॥ दिवस हरखना क्यां गयारे, क्यांथि आव्यो आवो काळ। विश्वविहारीलालजी; द्योने दर्शन दीनदयाळरे; मारा बाळूडा बाळक ॥६९॥ पद ॥४॥ उपजातिवृत्त—भक्तीतणी सूणि विलाप वाणी, धर्मे तहां धीरज ऊर आणी। स्वपत्निने धीरज त्यां धरावा, सुणाव्युं धैर्याष्टक शांति थावा ॥७०॥ धैर्याष्टक। मालिनीवृत्त—समज समजु नारी चित्तमां जो विचारी, विलपि विलपी रोये नोय पीडा जनारी। चतुर जन विवेकी चित्तमांही विचारे, विषम समय जाणी सुज्ञ तो धैर्य धारे ॥७१॥ सुख दुख दुनियामां सर्वने शीश आवे, स्थिति सरखि सदा तो कोइनी ना रहावे। वध घट दिनमांने सूर्य जो मास बारे, विषम समय जाणी सुज्ञ तो धैर्य धारे ॥७२॥ शशिपण नभमांही जो वधे ने घटेछे, करम लिखित लेखो क्यां मटाड्या मटेछे। रुदनथकि न लागे कष्ट ओछुं लगारे, विषम समय जाणी सुज्ञ तो धैर्य धारे ॥७३॥ हिमत तजि दिधाथी दुःख झाझुं जणाय, दुखित अधिक देखी शत्रुओ राजि थाय। सुर नर दुख वेठ्यां जो पुराणो अढारे, विषम समय जाणी सुज्ञ तो धैर्य धारे ॥७४॥ रघुपति वनवासे जै वश्या राज्य छोडी, हरण हवुं सितानुं ते पिडा नोय थोडी। अधिक धिरज धारी जानकीनाथ त्यारे, विषम समय जा-

णी सुझ तो धैर्य धारे ॥७५॥ वळि नळ दमयंती पामियां पूर्ण कष्ट, उजड वन वश्यां जै थै भलां राज्यभ्रष्ट । नृपति नृपतिनारी भोगव्यां दुःख भारे, विषम समय जाणी सुझ तो धैर्य धारे ॥७६॥ वळि दुख बहु वेठ्यां द्रौपदी पांडवोये, पण रुदन न कीधुं तेमणे क्यांइ तोये । रुदन बहु कर्याथी कोण कष्टो निवारे, विषम समय जाणी सुझ तो धैर्य धारे ॥७७॥ सुर नर मुनि सर्वे सूख दुःखो सहेछे, विधिकृत विधि जाणी राजि राजि रहेछे । वदन रुदन टाळी तेम रेवुं तमारे, विषम समय जाणी सुझ तो धैर्य धारे ॥७८॥ उपजातिवृत्त—आनंदमां गर्व उरे न थाय, विपत्तिमां धीरजता धराय । एवुं कहुं ते पद चित्त धारो, आवो समो छे पण ते जनारो ॥७९॥ संध्या समे सूरज अस्त थाय, थते प्रभाते वळि ते जणाय । एवीज रीते सुख दुःख केरा, आवे अने जाय दिनो घणेरा ॥८०॥ रामे सिता एक समे गुमावी, लंका लिधी ते पळ पाछि आवी । जे पांडवोये वनवास कीधो, तेणे वळी दुर्गम दुर्ग लीधो ॥८१॥ पुष्पिताग्रावृत्त—प्रिय निज कुळ देव वायुपुत्र, स्मरण करो उर आवशेज अत्र । सुणि पतिवचनो विचारि नारी, स्तुति हनुमंत तणी तहां उचारी ॥८२॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते द्वितीयकळशे अचिंत्यानंदवर्णींद्र अभयसिंहनृपसंवादे कृत्याधर्मपुत्रहरणभक्तिमाताकृतविलापकथननामा चतुर्थो विश्रामः ॥४॥

उपजातिवृत्त—धर्मप्रिया पुत्र विजोग पामी, तेथी थयो खेद रही न स्वामी । करी तहां तो स्तुति ततखेव, जेजे दयाळु हनुमंत देव ॥१॥ अथ हनुमंताष्टक—वसंततिलकावृत्त—जेजे दयाळु हनुमंत पवित्र देव, स्नेहे सजे सकळ देव तमारि सेव । छो कष्ट नष्ट करनार सहायकारी, हेरामदूत हनुमंत विपत्तिहारी ॥२॥ सीतातणी तरत सूध तमेज लीधी, लंकापुरी पण तमेज प्रजाळि दीधी । लीधो विभीषण सुभक्त तमे उगारी, हे रामदूत हनुमंत विपत्तिहारी ॥३॥ द्रोणाचळे पवनपुत्र तमे [illegible]धाव्या, बूटी [illegible]णी बळवंत लाव्या । पीडा तमे तरत लक्ष्मणनी निवारी, हे रामदूत हनुमंत विपत्तिहारी ॥४॥ ऐरावणे वळति सानुज राम लीधा, पाताळमां विचरि त्रास विशेष दीधा । त्यां जै तमे भलुं पराक्रम कीध भारी, हे रामदूत हनुमंत विपत्तिहारी ॥५॥ जेजे करे स्मरण संकट सौ हरोछो, भीती मटाडि बधि निर्भयता करोछो । छोजी तमे परम नैष्ठिक ब्रह्मचारी, हे रामदूत हनुमंत विपत्तिहारी ॥६॥ कीधी तमे स्थिति कपिध्वजनी धजामां, कीधो जई सुजय कौरवनी प्रजामां । सेना समस्त रिपुनी रणमां विदारी, हे रामदूत हनुमंत विपत्तिहारी ॥७॥ छोजी कृपाळु कुळदेव तमे अमारा, पूज्यां अमे चरण चित्त धरी तमारां । माटे हरो सकळ आ विपदा अमारी, हे रामदूत हनुमंत विपत्तिहारी ॥८॥ आवे समे स्मरतां ततकाळ आवो, ज्यां होय त्यांथी मुज बाळक तर्त लावो । कृत्या कुपात्र हरि लै गईछे नठारी, हे रामदूत हनुमंत विपत्तिहारी ॥९॥ उपजातिवृत्त—

स्तुती सुणी त्यां हनुमान आव्या, भक्तीतणा ते मनमांहि भाव्या। कपीशने सर्वे कही सुणाव्युं, ते सांभळीने उर शौर्य आव्युं ॥१०॥ माता कहे हे हनुमंत देव, कृत्या लई गै सुत तत्खेव। तमोथि जो लावी शकाय तेह, लावो जइने मुज बाळ एह ॥११॥ पूर्वछायो—अंजनिसुत एवुं सुणी, धरि उरमां हरिनुं ध्यान। उचर्यो माता आगळे, मनमां धरी अभिमान ॥१२॥ चोपाई—माता एवुं शुं वचन उचारो, तमे शुं मने निर्बळ धारो। कृत्या पेठी गमे त्यां होय, पण पकडीश तेने हुं तोय ॥१३॥ कदी गई होय ते कैलास, तोय त्यां जइ उपजावुं त्रास। पेसे सातमे जई पाताळ, तोय तेने हणुं ततकाळ ॥१४॥ हुंतो पाम्योछुं प्रभुनो प्रताप, करुं काम मोटां तेथी आप। कहो तो विंध्याचळने उखाडुं, कहो तो मेरुपर्वत पाडुं ॥१५॥ आप आज्ञा आपो जो मात, तो हुं सागर शोषुं सात। कहो तो धरा आखी भुजावुं, कहो तो रविरथ अटकावुं ॥१६॥ करुं जो हुं पराक्रम सारुं, तारा आकाशकेरा उतारुं। एवां काम करुं भारि भारि, त्यारे कृत्या ते कोण बिचारी ॥१७॥ माता हरख्यां सुणी एवी गाथ, मुक्यो हनुमानने शिर हाथ। वळि आशिष मुखथी उचारी, तारुं रक्षण करशे मुरारी ॥१८॥ पुत्र जाओ करो रुडुं काम, मने लावी आपो घनशाम। वेला आवजो हनुमंत वीर, धारी शकती नथी हुं तो धीर ॥१९॥ जाय पळ एक कल्पप्रमाण, वार लागशे तो जाशे प्राण। कहे हनुमंत चिंता मेलो, माता आविश हुं वेलोवेलो ॥२०॥ एम कहि शिर नामी सिधाव्या, कृत्या शोधता सीममां आव्या। हती सीममां कृत्या रखडती, प्रभू दृष्टिथी दूर आथडती ॥२१॥ दीठा दृष्टिये हनुमान वीर, त्रास पामी तजी तन धीर। त्यारे कृत्या जइ तेणि वार, लावी सहचरी साथे अपार ॥२२॥ युद्ध करवाने हनुमान साथे, अस्त्र शस्त्र धर्यां बहु हाथे। लीधां तोमर ने तरवार, लीधां कामठां तीर कटार ॥२३॥ हळ मुशळ ने मुदगर लीधां, भालां बरछि कोइये सज्ज कीधां। लीधी भोगळ ने भींदीपाळ, कोये लीधा कुहाडा कराळ ॥२४॥ कोइये चक्र त्रिशूळ धर्यां छे, नेण क्रोधथी रक्त कर्यां छे। कोईये ढाल धरीछे हाथे, पेहेर्यां बखतर टोप छे माथे ॥२५॥ पीने मदिरा थई उनमत्त, खुशी थईने करे कोई नृत्य। कइक मुखथी करे किकियारी, भासे फोज भयंकर भारी ॥२६॥ हनुमाने ते दुरथी दीठी, लागी क्रोधनी उरमां अंगीठी। करी हुंकार ने हाक मारी, पगे जोरथी प्रथवी प्रहारी ॥२७॥ धरा धूजी ने सळकियो शेष, डोल्यो मेरु ने जाग्या महेश। त्यांतो खळभळ्या सागर सात, आखा जगमां थयो उतपात ॥२८॥ डोल्या दिग्गज ने दिगपाळ, जाणे आव्यो प्रलयनो काळ। बीक सुरनर सर्वेने लागी, जाणे ब्रह्मांड पडशे भागी ॥२९॥ त्यांतो कृत्याओ क्रोधे भराई, धीर वीरनी सनमुख धाई। कईके नाख्यां त्रिशूळ ने तीर, कइके फेंक्या पथ्थर कपिशिर ॥३०॥ कईके घोंची शरीरमां सांग्य, केम वागे जेनुं वजरांग। पछी हाक मारी हनुमान, गदा लईने

घुम्या गुणवान ॥३१॥ कइनां माथां फोड्यां गदा मारी, कइने पुंछडाथी ज प्रहारी । कइकने पाडी ग्रहीने केशे, कईने उडाडि पगनी ठेशे ॥३२॥ कईक दुष्टाना दांतज तोड्या, कइकना तो वळी डोळा फोडया । काप्यां कइक नठारीनां नाक, एम सौने चडावी चाक ॥३३॥ कईने लमणामां मार ते लाग्या, कइक पापिणीना पग भाग्या । जीववानी रही नहि आश, त्यारे कइक नाठी धरी त्रास ॥३४॥ सहचरियोने नासती जाणी, त्यारे कोटरा क्रोधे भराणी । आवी हठ करि हनुमान सामी, जुद्ध करवामां राखी न खामी ॥३५॥ ज्यारे तेपण लडिलडि हारी, त्यारे कर जोडि बोली बिचारी । महावीर अहो हनुमान, तमे छोजी बहु बळवान ॥३६॥ जगमां तमने कोण जीते, तमे समरथ छो सहु रीते । अमे तो छैये अबळा नारी, तमे नैष्ठिक छो ब्रह्मचारी ॥३७॥ कर जोडिने कहिये तमने, हवे जीवती जवाद्यो अमने । नहि आविये कदि आ स्थान, तेना साक्षी शशी भगवान ॥३८॥ एवी विनति तेणे करी ज्यारे, कृपा उपजी कपीशने त्यारे । दीन जाणी तेने जवा दीधी, पछी सूध श्रीहरिनी लीधी ॥३९॥ जोताजोता ज्यां वनमां जाय, पुष्पसेजे पोढ्या दीठा त्यांय मुक्त अक्षरधामना जेह, करे चमर उभाउभा तेह ॥४०॥ हनुमाने हरिपास आवी, करी विनति त्यां शीश नमावी । बाळरूप हे परम पवित्र, तमे चरित करोछो विचित्र ॥४१॥ होय आपनी इच्छा जेम, कृत्य कृत्या करी शके तेम । हरि आपनी इच्छा न होय, एवुं करवा समर्थ न कोय ॥४२॥ अमे सजिये तमारी सेवा, एवी लीला करो सुख देवा । जयजय जय जगपतिराय, एम कहिने प्रीत्ये लागा पाय ॥४३॥ पछी मुक्तोये बाळमुकुंद, सोंप्या हनुमानने सुखकंद । गया मुक्त ते अक्षरधाम, चाल्या हनुमान छपने गाम ॥४४॥ भक्तिमाता तो जूवेछे वाट, नाव्या हनुमान थाय उचाट । बन्ने आंखेथी आंसु पडेछे; घाट मनमां अनेक घडे छे ॥४५॥ हवे सुत मळवानी शी आशा, एवुं धारीने नाखे निःसासा । मारां भाग्य जो होय भलांय, रत्न सांपड्युं ते शीद जाय ॥४६॥ कांतो हनुमान कृत्याथी हार्यो, कांतो कुंवरने कृत्याये मार्यो । कांतो असुरे रची कांई माया, तेथी हनुमान त्यांज रोकाया ॥ ४७ ॥ हमणां आविश कहि गयो हर्षे, हुंतो जाणुंछुं वहि गयुं वर्षे । एणे आपी मने जूठी आश, वांदरानो ते शो विश्वास ॥ ४८ ॥ कांतो चाली शक्यो नहि लूलो, कांतो वाटविषे पड्यो भूलो । कांतो कोइनुं करवाने काम, गयो तेथी न आव्यो आ ठाम ॥४९॥ कोइ तेल सिंदुर चडावे, तेनुंपण काम करवा सिधावे । एवी चिंता करे माता ज्यांय, दीठा दुरथी हनुमान त्यांय ॥५०॥ ऐरावणतणा घरथकी जेम, आवतो होय ते दिठो तेम । धर्मतनुजने लीधाछे तेडी, जाणे आवीयो असुरने फेडी ॥५१॥ आवी हनुमाने कुंवर ते आप्यो, क्लेश धर्म ने भक्तिनो काप्यो । छीप स्वातिनुं जळ ले जेम, माये तरत लीधो सुत तेम ॥५२॥ कर्युं चुंबन ते रूडी

रीते, स्तनपान कराविर्युं प्रीते। हनुमानना मीठडां लीधां, तेने विविध वधामणां दीधां ॥५३॥ बहु हरख्या धरमदेव तात, हरख्यो रामप्रतापजी भ्रात। सर्वे हरखिया सुर नर नाग, सौने आनंद उपज्यो अथाग ॥५४॥ हनुमान गया स्वस्थान, भावे वंदीने श्रीभगवान। हवे कोटरानी कहुं वात, तेने माथे मोटी गई घात ॥५५॥ उपजातिवृत्त—ते कोटरा पाछि थई प्रमत्त, गई जहां छे खळ कालिदत्त। उचार क्रोधे अतिक्रूर कीधो, दाढो दबावी बहु त्रास दीधो ॥५६॥ जे सूर्यसामी रजने उडावे, पोतातणे मस्तक पाछि आवे। कृत्या तहां तेमज आवि लागी, पाम्यो विशेषे भय ते अभागी ॥५७॥ कृत्या कहे हे खळ दुष्ट पापी, ते धर्मनो बाळक छे प्रतापी। न कोइ एने हणवा समर्थ, ते साथ तूं वेर वधार्ये व्यर्थ ॥५८॥ आदित्यने केम उलूक जीते, करी शके शुं भय कोइ रीते। गरूडने मारि शके न मांखी, हारी रहे हीमत व्यर्थ नांखी ॥५९॥ आव्या वळी त्यां हनुमान भ्रात, त्यांतो अमारा झट जीव जात। तें मोकली जीव जवा अमारा, लेशुं अमे सांप्रत प्राण तारा ॥६०॥ एवुं सुणीने असुरे विचार्युं, थयुं नहि काम कशुंय धार्युं। करी स्तुती त्यां करिने प्रणाम, एवुं नहि सोंपुं कदापि काम ॥६१॥ कृत्या गई त्यांथि करी विरोध, तथापि दुष्टे न लीधो सुबोध। जो खेद पामे बहु खाय खत्ता, तथापि माने खळ आप सत्ता ॥६२॥ वर्णींद्रने प्रश्न महींद्र पूछे, कृत्यातणुं छेवट शुं थयुंछे। प्रभुतणो तेपण जोग पामी, मोक्षे जशे के नहि जाय स्वामी ॥६३॥ वर्णी कहे सांभळ भूमिपाळ, तेनो थशे ज्यां तन अंतकाळ। त्यारे हशे तेहनि बुद्धि जेवी, गती थशे तेनि तहांथि तेवी ॥६४॥ पुष्पिताग्रावृत्त—पुनित चरित कृष्णनां कह्यां में, श्रवण मुमुक्षु करे सुबुद्धि पामे। वळि मन धरि सांभळो महीश, हरिकृत बाळचरित्र हुं कहीश ॥६५॥ इति श्रीविहारीलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते द्वितीयकळशे अचिंत्यानंदवर्णींद्रअभयसिंहनृपसंवादे कृत्यापराभवकथननामा पंचमो विश्रामः ॥५॥

पूर्वछायो—हे अभेसिंह सुणो हवे, कहे वर्णि अचिंत्यानंद। जे संस्कार वृषे कर्या, ते कहुं धरी आनंद ॥१॥ चोपाई—जातसंस्कार पेहेलो जाणुं, जिन्हामार्जन बीजो प्रमाणुं। मेधाजनन त्रीजो कहेवाय, ते में तमने कह्याछे राय ॥२॥ चोथो संस्कार पयपान जे छे, मास बीजो बेसे त्यां करेछे। शुदि दशमी गुरुवार ज्यारे, पयपान कराविर्युं त्यारे ॥३॥ शुदि वैशाखनी एकादशी, भृगुवारी पिता मन वशी। त्यारे पारणे पोढाड्यो बाळ, पांचमो संस्कार नृपाळ ॥४॥ विश्वकर्मा ते पारणुं लाव्या, दीसे हीरा हजारो जडाव्या। तेनुं वर्णन अधिक उमंगे, संभळावीश बीजे प्रसंगे ॥५॥ चोथा मासमां शास्त्र प्रमाणे, कर्युं नामकरण शुभ टाणे। मास अषाढ छे निरधार, वदी सातम ने गुरुवार ॥६॥ मास पांचमो ते बेठो ज्यारे, शुदी एकादशी आवी त्यारे। भूमि उपर प्रथम बेसार्या, एम संस्कार सात

सुधार्या ॥७॥ छठे मासे आसोशुदि बीजे, आठमो संस्कार कहीजे । अन्नप्राशन प्रथम कराव्युं, जेवुं वेदे विधान बताव्युं ॥८॥ शरद पूनम ने गुरुवार, कर्णवेध कर्यो संस्कार । आव्यो जनम दिवस वळि ज्यारे, कर्यो अद्भुत उत्सव त्यारे ॥९॥ क्रिया सर्वे ते शास्त्र प्रकार, करीने दान दीधां अपार । लेवा दान जाचक बहु आव्या, धर्म भक्तिये सौने रिझाव्या ॥१०॥ उपजातिवृत्त—श्रीदेवशर्मा तणि भक्ति दारा, देछे घणां दान थई उदारा । करे जनो जाचक वारता छे, सुदारता साथ उदारता छे ॥११॥ दिधाथकी दान वळी विशेष, कीर्ति वधी त्यां सरवारदेश । घणा द्विजोनी मनवृत्ति एवी, पोतानि कन्या वृषघेर देवी ॥१२॥ दवे द्विजाती बळदेव नाम, रहे ठरीने तरगाम ठाम । तेणे सुता नाम सुवासनीने, दिधी पछी रामप्रतापजीने ॥१३॥ सुपुष्पमां जेम मळे सुवास, मळी रहे दामिनि मेघपास । मळी रहे साकर दूध जेम, मळी रह्यां दंपति चित्त तेम ॥१४॥ सुता दवेजी बळदेवनी छे, पर्णी सुमूर्ती बळदेवनी छे । जेमां मती निर्बळ देवनी छे, दाता मती शांबळ देवनी छे ॥१५॥ सुवासिनी श्रीहरिने रमाडे, जुक्ती करी अन्न भलुं जमाडे । शुं रेवती खांत्य रही अधूरी, स्वेच्छा करेछे सहु आज पूरी ॥१६॥ जे अक्षरातीत अगम्य जे छे, ते धर्मना आंगणमां रमेछे । दोडे पडे ढींचणभेर चाले, नासे हसे दीपक देखि झाले ॥१७॥ जे जोगिना ध्यानविषे न आवे, माता लई लाड बहू लडावे । सुभाग्य जोज्यो पुरवासि केरां, आपे सदा सूख प्रभू घणेरां ॥१८॥ स्त्रियो लई जाय रमाडवाने, रमाडवा वार मळे न माने । करी तिरस्कार बहू निवारे, तथापि आवे जन वारवारे ॥१९॥ सर्वे रहेछे मुख सामु जोई, करे नही त्यां घरकाम कोई । कहे मळीने जन ठामठाम, घेलुं कर्युं आ सुत आखुं गाम ॥२०॥ मुखेथकी किल्‌किल्‌शब्द बोले, आनंद एथी उपजे अतोले । कोई समे जै निजमात आगे, मंमं कही भोजन मिष्ट मागे ॥२१॥ पूर्वछायो—हेनरपति हरि मूर्तिमां, आश्चर्य अनेक जणाय । वळि हरिनी मायाथकी, दिव्यभाव भूली जवाय ॥२२॥ चोपाई—जेजे आश्चर्य बाळकरूपे, भलां देखाड्यां वृषकुळभूपे । तेनो कहेतां न आवे पार, माटे तेमांथि कहिश लगार ॥२३॥ एक दिवसे सुवासिनी बाई, पारणेथी तेड्या सुखदाई । तेतो लई गयां दूर खेलावा, भक्तिमाता आव्यां धवरावा ॥२४॥ माये पारणुं जोयुं निहाळी, तेमां सूता दिठा वनमाळी । धवरावा बेठां पासे जैने, त्यांतो आव्यां सुवासिनी लैने ॥२५॥ दीठां बे रूप हरिनां ज्यारे, पाम्यां अद्भुत अचरज त्यारे । हतुं माताना खोळामां रूप, बीजुं तेमां भळी गयुं भूप ॥२६॥ एवां चरित्र करे अदभूत, ए छे अकळ अजर अच्यूत । भलो आव्यो भादरवो मास, कर्यो एकादशी उपवास ॥२७॥ भक्तिमाते सुवासीनी बाई, बीजी बहु मळी स्त्री हरखाई । माये तेडी लिधा महाराज, चाल्यां सौ मळी मज्जन काज ॥२८॥ आज मंदिरथी पूर्वमांय, भूप एक तळाव

छे त्यांय । तेथी दक्षिण दिशने ठाम, रुडुं छे नारायणसर नाम ॥२९॥ ज्यारे पर्वणिनो दिन आवे, पुरवासि त्यां नावा सिधावे । जळझीलणीनो दिन जाणी, इच्छा नावानि उरमां आणी ॥३०॥ वाटे करतां हरिगुण गान, सर्वे नारीये जइ कर्युं स्नान । प्रभुने पण त्यां नवराव्या, सर्वे सुंदरीने मन भाव्या ॥३१॥ एक कमळतणुं फूल लावी, नमी हाथमां हरिने धरावी । एक तेह तळावने तीर, आसोपालव गेर गंभीर ॥३२॥ तेनी शोभा दिसे घणी सारी, आखा विश्वथकि एतो न्यारी । विश्वकर्माये नवराश लावी, जाणे कारीगरी छे बनावी ॥३३॥ तेनी शाखानी शोभा छे भारी, जाणे संघाडे होय उतारी । रंग लीलो ललित पांदडांनो, कोण जाणे ए ते रंग क्यांनो ॥३४॥ छाया शीतळ तेनी रहेछे, वायु मंद सुगंधी वहेछे । जई त्यां पाथर्युं पट एक, पड कोमळ कीधां अनेक ॥३५॥ प्रभुने ते उपर पधरावी, जळक्रीडा ते करवा सिधावी । एवे अवसरे त्यां अणधार्या, ब्रह्मा विष्णु ने रुद्र पधार्या ॥३६॥ आवी उभा प्रभूजीनि पासे, तेनां रूप तेजोमय भासे । महातेजनुं पेखीने पूर, पडे झांखा शशांक ने सूर ॥३७॥ एवुं तेज जोई सहु बाई, पामी अचरज अंतरमांई । भूली सर्वे शरीरनुं भान, स्थिति पामी समाधि समान ॥३८॥ ब्रह्माआदिक भुवनना राय, तेणे पूजीया प्रभुजीना पाय । दिव्य भूषण वस्त्र धराव्यां, स्नेहे फरिफरि शीश नमाव्यां॥३९॥कर जोडीने स्तुती उचारी, अहो श्रीहरि करुणाकारी। तमे भूमिनो हरवाने भार, लीधो अवनी उपर अवतार ॥४०॥ नाराचवृत्त—धर्युं शरीर श्रीहरी अधर्मने उखाडवा, स्वदासनी समस्त भीति मूळथी मटाडवा। अनेक दुष्ट आ समे करे अधर्म कर्मने, विदारि धर्मवेदनो चहाय कौलधर्मने ॥४१॥ करे कुपात्रमात्र भूत प्रेतनी उपासना, सदैव मद्य मांस खाय शत्रु कृष्णदासना । मलीन देवना'विशेष मंत्र जंत्र साधिने, मनुष्यने करे ज आधि व्याधिनी उपाधिने॥४२॥अनेक दुष्ट मध्य मुख्य एक कालिदत्त छे, कुकर्मनोज कूप पापरूप ते प्रमत्त छे । डरे दिले बधाय देव देवि दैत्य दानवी, डरे महेष शेष तेथि कोणमात्र मानवी॥४३॥घणी थई हवे कृपा करो तमे कृपानिधि, घणाक काळ तेहने तमे प्रभू क्षमा किधी । विना सुशास्त्र अस्त्र एह दुष्टने विदारवो, हवे जरुर उरमांहि ए विचार धारवो ॥४४॥ अनंत संत एहनी पिडाथकी पिडायछे, विनाशकार त्रासथी उदास उर थायछे । अभंग अंग एहनुं न भंग थाय कोइये, मुरारि दुःखहारि छो तमारि वाट जोइये ॥४५॥ तमो विना सहायता अमारि आज को करे, विदारि श्रेष्ठ दुष्टने अमारुं कष्ट को हरे । जुगे जुगे तमेज देव देव देहधारिने, सुखी करो स्वदास त्रासकारि दुष्ट मारिने ॥४६॥ तमेज धर्मसर्गने अभीति आपनार छो, तमेज कष्ट नष्टकारि तुष्टि पुष्टिकार छो। सहायता स्वभक्तनी कृपाळ आ समे करो, कहे सुरेष साथ नाथ हाथ मस्तके धरो ॥४७॥ उपजातिवृत्त—सुणी कहे श्रीहरि शुद्ध वाणी, अहो पिनाकी अज चक्रपाणी । जे दुष्ट पीडा

तमने करेछे, ते साधुने तो अति दुःख देछे ॥४८॥ कृत्याथकी ते बहु कष्ट पाम्यो, तथापि ते पापि नही विराम्यो । तेने न आवी हजि कांई शुद्धि, विनाशकाळे विपरीत बुद्धि ॥४९॥ जेजे हतुं जोर करी चुक्योछे, ममत्व तोये हजि क्यां मुक्योछे । बेठी जवा तेनि बधी समृद्धि, विनाशकाळे विपरीत बुद्धि ॥५०॥ दिवाविषे अंग पतंग पाडे, देखी पडे मूरख जेम खाडे । एवी थईछे मति एनि उंधी, विनाशकाळे विपरीत बुद्धि ॥५१॥ थशे हवे सांप्रत नाश एनो, तमे न राखो भय कांइ तेनो । स्वधाममांही सुखथी सिधावो, सौने दिले धिरजता धरावो ॥५२॥ बाळा हती जेह तळावमांय, आवी मळीने प्रभुपास त्यांय । पुछयुं सुरोने त्रण कोण छो जी, कथा तमारी अमने कहोजी ॥५३॥ कहे सुरो हे करुणासमुद्र, अमे विधाता वळि विष्णु रुद्र । सर्वेतणुं संकट संभळावा, माजी अमे श्रीहरिपास आव्या ॥५४॥ आ छे प्रभू अक्षरधामवाशी, मनुष्यनुं रूप रह्या प्रकाशी । ते छे तमारा सुत श्रीमुरारी, भूमीतणो भार विनाशकारी ॥५५॥ आश्चर्य एवुं सुणि सर्व पामी, जाण्या प्रभूने सकळेश स्वामी । गई हरीने लइ गाममां ते, गया विधातादि स्वधाममां ते ॥५६॥ पुष्पिताग्रावृत्त—पछि परिजन धर्मपास जैने, सकळ कथा सुकही प्रसन्न थैने । सुणिसुणि मनमांहि सर्व फूल्यां, प्रभुनि अजाथि पछीथी वात भूल्यां ॥५७॥ इति श्रीविहारीलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते द्वितीयकळशे अचिंत्यानंदवर्णींद्र-अभयनृपसंवादे बाळचरित्रे नारायणसरे ब्रह्मादिआगमनवर्णननामा षष्ठो विश्रामः ॥६॥

पूर्वछायो—भूप कहे वर्णिन्द्रने, अनुकंपा करो वळि आज । अद्भुत लीळा हरितणी, संभळावो मने मुनिराज ॥१॥ चोपाई—वरणींद्र कहे सुण राय, कहुं पारणानी रचनाय । जेमां पोढेछे सुंदर शाम, तेतो छे घणी शोभानुं धाम ॥२॥ साव सोनानुं शोभे अथाग, मांहि कोतर्यां सुर नर नाग । मांहि कोतर्यां चित्र विचित्र, वृक्ष वेली ने पुष्प पवित्र ॥३॥ मांहि पर्वत मेरु रहेछे, मांहि सागर सरिता वहेछे । हंस पोपट उपर जे छे, जाणे पक्षी सजीवन ते छे ॥४॥ जोइ चित्तमां करता विचार, भासे ब्रह्मांडनोज आकार । मोरवाया दीसेछे बे केवा, ध्रुव उत्तर दक्षिण जेवा ॥५॥ दांडी छे शिशुमार समान, तेमां हीरा छे तेजनिधान । शोभे झुंमर सूरज चंद, हीरा तेतो तारातणां वृंद ॥६॥ तेमां पारणुं पृथ्वि अनूप, दोरी हीरानी शेष स्वरूप । आखा विश्वना अंतरजामी, तेतो पोढयाछे पारणे स्वामी ॥७॥ उंचे नीचे तेने चारे पासे, मणी माणेक जडित प्रकाशे । एक समय सुवासिनी बाई, लेवा हरिने गयां हरखाई ॥८॥ जइ पारणामां जोयुं ज्यांय, अति अचरज दीठुंछे त्यांय । घणा हीरामां हरिवर केरां, प्रतिबिंब पडयांछे घणेरां ॥९॥ उपज्यो उर संभ्रम एवो, कया बाळकने तेडि लेवो । तेतो बाई छे बुद्धिनिधान, तेणे केम जाण्या भगवान ॥१०॥ जमणे गाले टिबकडी छे जेह, प्रतिबिंबे डाबे दीठी तेह । तेथी सत्य स्वरूपने जाणी, तेडी लीधा अति-

म आणी ॥११॥ सुणि बोल्या अभेसिंह भूप, अहो आश्चर्य एतो अनूप । धन्य-
न्य सुवासिनी बाइ, धन्यधन्य तेनी चतुराइ ॥१२॥ एवो उंडो मरम कोण जाणे,
ोजा तो पडे भ्रमणानी खाणे । वळी वर्णि कहे शुभ वात, तमे सांभळो नृप
ाक्षात ॥१३॥ पोढे हरिवर पारणे ज्यारे, प्रेमे माता झुलावेछे त्यारे । गीत गा-
छे पुरनी बाळ, पोढ्या पारणे भक्तिनो लाल ॥१४॥ सोनानां बोर झुले नंदकिशोर ।
राग छे—भक्तिनो लाल हरिकृष्ण कृपाळ, पोढ्या पारणिये भक्तिनो लाल ।
क—झाझां जतन करी माता झुलावे, नेणां भरीने थाय निरखी निहाल; पोढ्या
ारणिये भक्तिनो लाल ॥१५॥ वारे वारे मूख माताजी नीरखे, गोरा रुडा छे
ोरधारीना गाल; पोढ्या पारणिये भक्तिनो लाल ॥१६॥ शोभानुं धाम शाम
ारा शोभेछे, जेने जोतां जाय जगनी जंजाळ; पोढ्या पारणिये भक्तिनो लाल
१७॥ पुरनी निवासि नारी आवी वधावे, मोती भरीने लावी सोनाना थाळ;
ोढ्या पारणिये भक्तिनो लाल ॥१८॥ महा मनोहर मावानी मूरती, जोइ रहेछे
द्ध जुवान बाळ; पोढ्या पारणिये भक्तिनो लाल ॥१९॥ जभलुं पेहेर्युंछे माथे
ोतीनी टोपी, राजेछे रेशमी रुडो रुमाल; पोढ्या पारणिये भक्तिनो लाल
२०॥सोना रुपानां शोभे रुडां रमकडां, मेना पोपट मोर ढेलो मराल; पोढ्या पार-
ाये भक्तिनो लाल ॥२१॥ माता पिताने अति पोताना प्राणथी, वहाला लागेछे
ेश्वविहारिलाल, पोढ्या पारणिये भक्तिनो लाल ॥२२॥ पद ॥ १ ॥ धर्मकुमार
ाक्षरनो आधार, पोढ्या पारणिये धर्मकुमार । टेक—जे छे व्यापक आप सौना
ंतरमां, जेने कदापि नहि वळगे विकार; पोढ्या पारणिये धर्मकुमार ॥२३॥
ाधी अष्टांग जोग जोगी न देखे, एतो वझ्या छे आवी धर्म आगार; पोढ्या
ारणिये धर्मकुमार ॥२४॥ आवो आविर्भाव आज सुधीमां, थयो नथि ने वळी
थी थनार; पोढ्या पारणिये धर्मकुमार ॥२५॥ भा[illegible]ता पुत्रभावे निहाळे,
ुण उतारे वळी वारमवार; पोढ्या पारणिये धर्मकुमार ॥२६॥ चुंबन करीने माता
ासे हुलासे, हेते लडावे करी हइयानो हार; पोढ्या पारणिये धर्मकुमार ॥२७॥
ाकाशमां चंद्र देखी चळकतो, हठ लई मात पास मागे मुरार; पोढ्या पारणिये
र्मकुमार ॥२८॥ माता कुंवरनुं मनडुं मनावे, अनेक जुक्तिना करी उच्चार; पोढ्या
ारणिये धर्मकुमार ॥२९॥ बाळरूपे बनी लालविहारी, बाळचरित्र एम करे अ-
ार; पोढ्या पारणिये धर्मकुमार ॥३०॥ पद ॥ २ ॥ श्रीघनशाम आज धर्मने
ाम, शोभे पारणिये श्रीधनशाम । टेक—पारणुं लाव्याछे विश्वकरमा करीने,
ारीगरीनुं घणुं कीधुंछे काम; शोभे पारणिये श्रीघनशाम ॥३१॥ हीरा माणेक
ोती जडियां पारणिये, रूडुं रच्युंछे साव सोने तमाम; शोभे पारणिये श्रीघ-
शाम ॥३२॥ आ लोकमां एवुं न मळे पारणियुं, देतां हजार लाख करोड दाम;
ोभे पारणिये श्रीघनशाम ॥३३॥ रीझ्या धरमदेव देखि पारणियुं, आप्युं

अलोकिक मोटुं इनाम; शोभे पारणिये श्रीघनशाम ॥३४॥ ते पारणामां महाप्रभु झुलेछे, जे छे हरिजनोनुं ठरवानुं ठाम; शोभे पारणिये श्रीघनशाम ॥३५॥ भाव भलाथी भक्तिमाता झुलावे, पामे नही पलमात्रे विराम; शोभे पारणिये श्रीघनशाम ॥३६॥ माता पिताना फळ्या मनना मनोरथ, पूरी थइछे तेना हइयानी हाम; शोभे पारणिये श्रीघनशाम ॥३७॥ विहारीलालजीनी मूर्ति विलोकी, प्रेमे करेछे वारेवारे प्रणाम; शोभे पारणिये श्रीघनशाम ॥३८॥ पद ॥३॥ मातानी पास प्रभु पामी हुलास, पोढ्या पारणिये मातानी पास । टेक—देवांगनाओ दीनबंधु प्रभुने, आपे आशीष चढी आवी आकाश; पोढ्या पारणिये मातानी पास ॥३९॥ उद्धव आदिक निजजनना अंतरनी, आव्याछे पोते हरि पुरवाने आश; पोढ्या पारणिये मातानी पास ॥४०॥ जाणे अजाणे जे हरिने जुएछे, तेनां तो पाप सर्व पामेछे नाश; पोढ्या पारणिये मातानी पास ॥४१॥ चंपा चंबेली जाइ जुइ ने गुलाबनां, सारां फुलोनी त्यां पसरे सुवास; पोढ्या पारणिये मातानी पास ॥४२॥ दशे दिशाना दिगपाळ देवताओ, एवा दिसेछे जेना दासानुदास; पोढ्या पारणिये मातानी पास ॥४३॥ कालांकालां वेण वहालो बोलेछे, जेमां सुधाथि घणी सारी मिठाश; पोढ्या पारणिये मातानी पास ॥४४॥ दाडम कळी सम दंतुडी देखीये, हेते करेछे ज्यारे हरीवर हास; पोढ्या पारणिये मातानी पास ॥४५॥ जोज्यो सखी आज धर्मना धाममां, नवल विहारीलाल करे विलास; पोढ्या पारणिये मातानी पास ॥४६॥ पद ॥४॥ पूर्वछायो—भूप अभेसिंह सांभळो, कहे वर्णि अचिंत्यानंद । कहुं चरित्र श्रीकृष्णनां, उरमां धरी आनंद ॥४७॥ चोपाइ—वर्ष बीजातणी कहुं वात, आवी शरद पुनमनी रात । फळियामां पलंगडी ढाळी, माये पोढाड्या त्यां वनमाळी ॥४८॥ माता लालने लाड लडावे, सामुं जोइ हशीने हसावे । पासे बेठां सुवासिनी बाई, बेठां परिजन पण हरखाइ ॥४९॥ केवा शोभेछे श्रीवृषनंद, दिसे ताराविषे जेम चंद । चढी आव्यो त्यां चंद्र आकाशे, जाणे आव्योछे दर्शन आशे ॥५०॥ कालुकालु बोली धर्मलाले, माग्यो रमवाने चंद्र ते काळे । माग्यो मातापासे हठ लइने, त्यारे माता बोल्यां खुशी थइने ॥५१॥ नव आवे अमारे बोलाव्ये, तमे बोलावो तो शशी आवे । भाळी चंद्र सामुं भगवान, निज आंगळीनी करी सान ॥५२॥ जेनी इच्छाना अल्प प्रकाशे, कोटि ब्रह्मांड उपजे ने नासे । जेनी आज्ञाथी शेष सुरेश, रहे हाजर देव हमेश ॥५३॥ एनी इच्छा छे जाणीने एम, पासे चंद्र आवे नहि केम । नररूप तेजोमय धारी, साथे लैने सत्यावीश नारी ॥५४॥ वळी पोताना पार्षद लैने, चंद्र आव्यो चित्ते राजि थैने । भातभातनां भूषण लावी, धर्मकुंवरने भेट धरावी ॥५५॥ रामा रोहिणी आदिक जेह, लावि जभलां ने टोपियो एह । पूजी अर्चिने लागियां पाय, त्यारे रीझिया त्रिभुवनराय ॥५६॥ मुखे बोलियां श्रीभक्तिमात, तमे कोण छो ते कहो

वात । हुं छुं चंद्र वसुंछुं आकाशे, आव्योछुं अहिं मोक्षनि आशे ॥५७॥ घणा देवोनां दर्शन कीधां, घणां तीर्थोतणां जळ पीधां । रोज रखडुंछुं ठामोठाम, पण पाम्यो न अक्षरधाम ॥५८॥ शार्दूलविक्रीडितवृत्त—माता हुं धरि मोक्ष आश मनमां वारीधिगर्भे वश्यो, त्यां तीर्थोथि मळ्यो न मोक्ष मुजने त्यारे हुं त्यांथी खश्यो । सेवी शंकरनी जटा वळी वश्यो विघ्नेशना भालमां, पाम्यो मोक्ष नहीं रह्यो रखडतो कल्पो घणा काळमां ॥५९॥ उपजातिवृत्त—आ छे प्रभू अक्षरना निवासी, मने नहीं ते करशे निराशी । हुं एवि इच्छा उरमां धरावुं, आ देह छूट्ये प्रभुधाम आवुं ॥६०॥ एवुं कहीने वळि श्रीहरीनी, स्तुती करी मुक्तितणा पतीनी । वांछीत तेने वरदान आप्युं, ने कल्प कोटीतणुं कष्ट काप्युं ॥६१॥ पुष्पिताग्रावृत्त—सहित सकळ पत्नि चंद्र चाल्यो, निजगतिनो नभमांहि मार्ग झाल्यो । अगणित हरिनां चरित्र एवां, भवजळ पार करे पवित्र तेवां ॥६२॥ इति श्रीविहारिलालजी आचार्यविरचिते हरिलीलामृते द्वितीयकळशे अचिंत्यानंदवर्णीद्रअभयनृपसंवादे श्रीहरिबाळचरित्रे चंद्रआगमननामा सप्तमो विश्रामः ॥ ७ ॥

पूर्वछायो—वर्णि कहेछे वारता, तमे सांभळो सुज्ञ नरेश । वर्ष त्रिजे उतारिया, हरिना प्रथम शिरकेश ॥१॥ चोपाई—वदी पांचम जेठनी आवी, सगां वहालां ने नात तेडावी । तेडया कुळगुरुने पण प्रीते, चौळ करम करावा सुरीते ॥२॥ दिशा दक्षिणमां गाउ चार, नदी मनवर छे जेह ठार । मखोडा तीर्थमां तहां जैने, चौळ कर्म कर्युं राजि थैने ॥३॥ घेर आविने सौने जमाड्या, घणा द्विजने संतोष पमाड्या । सौनी सरभरामां रह्यां माय, भुल्यां पुत्रनि संभाळ त्यांय ॥४॥ रह्यो बे घडी दिवस ते ज्यारे, आवि बाळक मंडळी त्यारे । वये कोइ किशोर कुमार, तेडया श्रीप्रभुने करी प्यार ॥५॥ रमतां रमतां गयां पुरबार, दिशा पूर्वना बाग मोझार । एक आंबाना वृक्षने तळे, बाळकृष्ण बेसार्या ते पळे ॥६॥ गयां तरुवरनां फळ लेवा, जम्यां आंबु जांबु आदि मेवा । लाग्यां रमवाने बाळ समस्त, थयो ए समे आदित्य अस्त ॥७॥ उपजातिवृत्त—एवा समामां खळ काळिदत्त, स्त्रीने कहे वात थई प्रमत्त । हुं आज जाउं हरिकृष्णपास, निश्चित तेनो करि आवुं नाश ॥८॥ नारी कहे हेपति प्राणनाथ, जीते न कोई हरिकृष्णसाथ । छे आपणे घेर घणी समृद्धि, ते भोगवो एवी तजी कुबुद्धि ॥९॥ बेठां जवा आ गज बाज राज, बेठां जवा सौ सुखसाज लाज । हेस्वामि चेतो चितमां न चूको, मानो कह्युं मारुं ममत्व मूको ॥१०॥ जजो भले आगज बाज राज, जजो भले सौ सुखसाज लाज । भले कदी आयुष थाय टूंकुं, तथापि हुं केम ममत्व मूकुं ॥११॥ जाण्युं स्त्रीये छे विपरीत काळ, पडी गळामांहि ममत्व जाळ । जो कोटि ब्रह्मा मळीने मनावे, आवे समे बुद्धि भली न आवे ॥१२॥ साचुं कहे तेपर द्वेष आणे, उंधू कहे ते जन मित्र जाणे । पूर्वे जवुं पश्चिममांहि जाय, माथुं फरे वात

नही मनाय ॥१३॥ एवुं गणी चित्त कर्युं निवृत्त, चाल्यो त्वराथी खळ काळिदत्त। गई हती बाळक टोळि ज्यांय, गयो अधर्मि ततकाळ त्यांय ॥१४॥ चोपाई—रमतां ते गयां दूर बाळ, भूल्यां श्रीहरिनी ते संभाळ। त्यांतो दुष्ट काळिदत्त आव्यो, पोते बाळक वेश बनाव्यो ॥१५॥ बाळ भेळो ते रमवाने भळियो, कोइ बाळके एने न कळियो। पछी आव्यो प्रभू बेठा त्यांय, मारवानी इच्छा मनमांय ॥१६॥ पूर्वे कृत्या गई छे जे हारी, तेनुं वेर राख्युं छे संभारी। रची आसुरी माया ए ठार, कर्यो कारमो त्यां अंधकार ॥१७॥ मेघ आकाशमां चढी आव्यो, मोटो गगडाट त्यांतो मचाव्यो थया कारमा त्यां तो कडाका, भारे तोपना जेवा भडका ॥१८॥ जाणे तुटीने पडशे आभ। छूट्या सिंहणियो तणा गाभ। घणी वीजळियो सळकेछे, जाणे अग्नि प्रलयनो एछे ॥१९॥ कलपांतनो पवन गणाय, एवो वायु भयंकर वाय। जळ उपल त्यां वरसवा लाग्या, भारे वृक्ष घणां पडि भाग्यां॥२०॥ शैलनां शीखरो तुटि पडे, धमवे धरणि तेहवडे। पशु पक्षीयोनो थयो नाश, आखा देशमां उपज्यो त्रास ॥२१॥ काळिदत्त आकाशमां चडियो, हता कृष्ण ते तरुपर पडियो। पडी भागी आंबातणी डाळ, बाळकृष्णने आवी न आळ ॥२२॥ त्यारे विकराळ वेश करीने आव्यो दुष्ट ते हणवा हरीने। करी हरिये तेना सामी दृष्टि, जेम रुद्र दहन करे सृष्टि ॥२३॥ त्यारे दुष्ट ते दाझवा लाग्यो, भय पामीने त्यांथकी भाग्यो। एने उंचे चडावे ने पाडे, जेम बाळ दडाने पछाडे ॥२४॥ वळी वृक्ष साथे अथडाय पीडा पामे कहे हायहाय। कायामां बहु कंटक वागे, भचोभच भाला जेवा लागे ॥२५॥ एक हाथ गयो एनो तुटी, बेय आंखो गइ वळी फूटी। मुखमां बहु धूळ भराणी, मुके पोक मागे पाणीपाणी ॥२६॥ कृष्णसाथे करे जे जे वेर, तेतो पीड पामे आवी पेर। महाकष्टथी काया पीडाय, मागेपण झट मोत न थाय ॥२७॥ बहु भटक्यो ठेकाणे ठेकाणे, पाम्यो मोत पछी तेज टाणे। उडी गइ एनी आसुरी माया, त्यारे तारा आकाशे देखाया ॥२८॥ सर्वे बाळकने आव्युं भान, लाग्या शोधवा श्रीभगवान। नाम लइने बोलावेछे बहु, कलपांत करे बाळ सहु ॥२९॥ त्यांते धर्मनी द्वादश नारी, श्रद्धा आदिक सर्वे पधारी। लीधा श्रीहरिने धवरावा, प्रभु बार रूपे थई धाव्या॥३०॥ एवी लीला निहाळवा काज, सुरसहित आव्या सुरराज आव्या अज भव शेष महेश, आव्या गिरिजा ने देव गणेश॥३१॥ छायां वैमान आकाश दीश, पुष्पवृष्टि करी प्रभु शीश। स्तुति करवा लाग्या जोडी हाथ नमो जेजे निरंजन नाथ ॥३२॥ त्रिभंगीछंद—जयनाथ निरंजन खळबळ गंजन जनभय भंजन भगवंता, जयजय सुखधामा निर्मळनामा श्रीघनशामा शोभंता जयजय वृषलाला मौक्तिकमाळा कृष्णकृपाळा सुखकारी, जय नरतनुधारी विश्वविहारी अज अविकारी असुरारी ॥३३॥ जयजय महाराजा गरिबनिवाज संत समाजा पद सेवे, तव गुण उर धारी श्रुतिआकारी कीर्त्ति उच्चारी अजजेवे

आ असुरप्रमत्ता काळीयदत्ता हति निजसत्ता विस्तारी, जय नरतनुधारी विश्वविहारी अज अविकारी असुरारी ॥३४॥ रावण रण रोळ्यो चाणुर चोळ्यो गिरिवर तोळ्यो नाथ तमे, तेथीपण भारी पीड अमारी श्याम विदारी आज समे। मधुमांसाहारी कृत्याकारी हतो सुरारी दुःखकारी, जय नरतनुधारी विश्वविहारी अज अविकारी असुरारी ॥३५॥ इंद्रादिक देवा कहिये केवा अज भव जेवा भय राखे, एवो महापापी प्रौढप्रलापी मंत्रो जापी बळ भाखे। कर शस्त्र न धारी आप अधारी दियो विदारी भयभारी, जय नरतनुधारी विश्वविहारी अज अविकारी असुरारी ॥३६॥ वळि शाम अमारो भय संहारो विनती धारो निज उरमां, कळिजुग बहु व्याप्यो धर्म उथाप्यो अधर्म व्याप्यो पुरपुरमां। ए पिडा अमारी हरो मुरारी हरी तमारी बलिहारी, जय नरतनुधारी विश्वविहारी अज अविकारी असुरारी ॥३७॥ सौ तीर्थ फरीने चरण धरीने शुद्ध करीने सुख आपो, असुरोनी टोळी क्षितिमां खोळी रणमां रोळी दुःख कापो। श्रुतिमार्ग बतावो जन समझावो धाम रचावो मनधारी, जय नरतनुधारी विश्वविहारी अज अविकारी असुरारी ॥३८॥ आचारज थापो प्रजळे पापो अतिसुख आपो निजजनने, ते करवासारु तमे तमारुं छे प्रभु धार्युं नरतनने। हरि हवे पधारो काज सुधारो चित्ते विचारो ब्रह्मचारी, जय नरतनुधारी विश्वविहारी अज अविकारी असुरारी ॥३९॥ जय अक्षरधामी अंतरजामी अकळ अकामी मुक्तपती, जय भवजळसेतु वृषकुळकेतु हरिजनहेतु हंसगती। जगथी स्थिति न्यारी नाथ तमारी खगउरगारी अनुचारी, जय नरतनुधारी विश्वविहारी अज अविकारी असुरारी ॥४०॥ पूर्वछायो—स्तुति करीने देवता, वळि प्रभुपद करीने प्रणाम। मूर्ति मनोहर मन धरी, गया पोतपोताने धाम ॥४१॥ चोपाई—नरपाळ सुणो धरी प्रेम, कहुं गामविषे थयुं जेम। जोतां शाम जड्या नहि ज्यारे, गयां बाळक गाममां त्यारे ॥४२॥ ज्यारे जाण्युं जे कृष्ण खोवाया, लोको धर्मना घर भणी धाया। ज्यारे जाणी खोवायानी वात, रुवे परिजन मात ने तात ॥४३॥ भक्तिमाता वदे मुख वेण, वळि आव्युं संकट दुःखदेण। कह्युं बाळके सौ वृत्तांत, सुणी माता करे कलपांत ॥४४॥ सुख देखी फूले जन जाते, नव जाणे शुं थाशे प्रभाते। एवी दैवनी छे गति न्यारी, कळी कोण शके नरनारी ॥४५॥ एम कहीने करे पसतावो, कहे श्रीहरीने शोधी लावो। पछी सउ नरनारी समाज, चाल्यां कृष्णने खोळवा काज ॥४६॥ करी दिवीयो फानसे दीवा, पळ रोकाय नहि जळ पीवा। लीधी लाकडी कोइये हाथे, लीधी तरवार कोइये साथे ॥४७॥ लीधां कामठां ने तीर भाला, थइ चंचळ चोंपथी चाल्या। चाल्या शिथिलतने धर्मतात, साथे राम प्रतापजी भ्रात ॥४८॥ बीजा परिजननो नही पार, सौने नेणे वहे जळधार। चाल्यां भक्ति स्त्रियो लइ साथ, झाल्या बे स्त्रिये माताना हाथ ॥४९॥ घनशाम अहो घनशाम, कही खोळी वळ्यां

ठामोठाम ।.खोले नानां मोटां छुटां पडी, थयां आतुर सौ तेह घडी ॥५०॥ काळी रात मळी घमघोर, त्यांतो थई रह्यो शोर बकोर । कोइ कोइनी नजरे न आवे, सगां एकबिजांने बोलावे ॥५१॥ दोहरो एकाक्षरी—कीका कीका कैक के, कीकी कीकी कोक । काका काका कैक के, काकी काकी कोक ॥५२॥ चोपाई—एम बूमो बहु जन पाडे, कोइ रस्ते सीधे कोइ आडे । क्यांय दीठा न धर्मकुमार, थयां दिलगीर सहु नरनार ॥५३॥ आंबो भागी पडेलो छे जेह, बधा बाळकोये दीठो तेह । बोल्यां बाळक सौ तेह ठाम, अहीं बेठा हता घनशाम ॥५४॥ सुणी सौ जनने लाग्यो त्रास, मूकी कृष्ण मळ्यातणी आश । आवा आंबातळे चगदाय, तेतो बाळके केम जीवाय ॥५५॥ तेवे टाणे श्रीहरिनी मामी, जइ उभी रही आंबासामी । श्रद्धा आदिक माताओ जेह, मूकी कृष्णने गइ दूर तेह ॥५६॥ मामीये लीधा बाळ-मुकुंद, अतिशे उर उपज्यो आनंद । जैने माताने सोंप्यो कुमार, माये आपियो मोतीनो हार ॥५७॥ हरख्यां मातपिता अने भ्रात, हरख्यां सौ नरनारी जात । जेम नेण गयां फरी पामे, धन जेम गयुं फरी जामे ॥५८॥ जेम दे कोइ जीवत दान, वध्यो आनंद एज समान । वळि वृक्ष तपाशियां फरी, दीठो दैत्य गयेलो त्यां मरी ॥५९॥ पुछ्युं बाळकोने ते वृत्तांत, त्यारे तेणे भागी कांई भ्रांत । जाण्युं सौये जे हरिने प्रतापे, मुओ दैत्य ते पोताने पापे ॥६०॥ पूर्वछायो—दीठुं शब ज्यारे दैत्यनुं, कान नाक गयेल कपाई । एक सखी सखिने कहे, एने हतां के न हतां बाई ॥६१॥ उत्तर आप्यो विचारिने, तेतो सखी छे चतुर सुजाण । नाक ने कान जो होत तो, शीद आवत खोवा प्राण ॥६२॥ एक समे ज्यांथी उगरे, मांड मांड मुकीने मान । फरी ते रस्ते जाय तो, तेने जाणो नथी नाक कान ॥६३॥ इंदु उग्यो आकाशमां, त्यारे सौ जन आव्यां घेर । द्विजने भोजन दान तो, दीधां प्रभातमां बहु पेर ॥६४॥ विप्र वित्युं प्रिय पुत्रनुं, मुओ काळीदत्त विकराळ । निजसुतनुं सामर्थ्य ते, जाण्युं मातपिताये ते काळ ॥६५॥ पुष्पिताग्रावृत्त—जननि जनक दिव्यभाव देखे, स्मृति मटि जाय सुपुत्र सत्य लेखे । सुरनर मुनि शुं जुवे चिकीत्सा, अकळ गणाय महाप्रभूनि इच्छा ॥६६॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविर-चिते हरिलीलामृते द्वितीयकळशे अचिंत्यानंदवर्णिंद्रअभयसिंहनृपसंवादे काळीदत्तवधोनामा अष्टमो विश्रामः ॥८॥

उपजातिवृत्त—अनेक विघ्नो असुरे कराव्यां, ते दंपतीने दिलमां डराव्यां । धर्मे विचार्युं मनमांहि आवुं, हवे रहेवा पुर अन्य जावुं ॥१॥ नीतीविषे धर्म घणा सुजाण, तेथी तपाश्यां वचनो प्रमाण । तेमां कह्यांछे कविये घणेरां, केवां दिसे लक्षण मूर्खकेरां ॥२॥ मूर्खविषे—आ कामनो शो परिणाम थाशे, पूर्वेथी ते कांइ नहीं तपासे । दे छे गमे त्यां दग मीचि दोटो, ते जाणवो जे जन मूर्ख मोटो ॥३॥ पोतातणी शक्ति नही बिचारे, खर्चे घणुं फोगट फूल्य धारे । तोटो घणो ले जइ

लाभ छोटो, ते जाणवो जे जन मूर्ख मोटो ॥४॥ वैरीतणो जे विश्वास राखे, बेठातणी डाळ विदारि नाखे। वाळे बधी वातविषेज गोटो, ते जाणवो जे जन मूर्ख मोटो ॥५॥ ज्यां जीवीका तो न मळेज लेश, ज्यां आपना शत्रु वसे विशेष। ते वास छोडे नहि जाणी खोटो, ते जाणवो जे जन मूर्ख मोटो ॥६॥ एवां नितीनां वचनो विचारी, धर्मे सतिने मळि वात धारी। हवे अहींनी तजी छेक आश, जैने अयोध्या करवो निवास ॥७॥ जे मंत्र पाणीग्रहणे भणेछे, सती पतीनां मन बे मळेछे। जे एकने वात गमी जणाय, तेमां बिजानुं मन राजि थाय ॥८॥ ठराव बन्ने मळीने ठराव्यो, गाडाविषे भार बधो भराव्यो। जमी प्रभाते करि नित्यकर्म, बेठा रथे रामप्रताप धर्म ॥९॥ सुवासिनीने सति भक्तिमाय, बेठां जुदां बे सुखपालमांय। मातानि पासे घनशाम शोभे, शुं व्योमपासे घनशाम शोभे ॥१०॥ चाल्यां सहु वात थई प्रकाश, सौ गामनां लोक थयां उदास। जाणे छपैयापुर देहरूप, आत्मा गयो श्रीवृषवंशभूप ॥११॥ लोको मळि सौ पुरबार आव्यां, प्रवासि सौने स्थिर त्यां रखाव्यां। सर्वे मळ्या पूरुष धर्मसाथे, हेते कर्युं वंदन जोडि हाथे ॥१२॥ नारी नरो बाळक गामवासी, दीसे तहां सौ दिलमां उदासी। फरीफरी श्रीहरिमूख भाळे, सौ आंखमांथी बहु आंसु ढाळे ॥१३॥ मातासमीपे पुरनारि आवी, वाणी वदेछे दृग नीर लावी। अमे अभागी अबळा समाज, जशो अमोने तजि आप आज ॥१४॥ सखी कारतक केम करी जाय मोहन मेली गया। ए राग छे—माता अमने मेलीने आज तमे दूर थाओछो, सौना जीवन छे महाराज तेने तेडी जाओछो। माजी जीव विनानी काय कहो केम रही शके, एतो गणतां नकामी गणाय झाझा दिन नव टके ॥१५॥ अमने आपी अलोकिक सूख अधिक सुखियां कर्यां, हवे देवा इच्छोछो दुःख अभागी अमे ठर्यां। नेणे निरखी तमारो लाल हरख उर आणिये, हवे जीववामां कांइ माल अमे नव जाणिये ॥१६॥ अमे जाण्युं जे सुखमां सदाय अमोने निभावशो, नोतुं जाण्युं प्रथम अमे माय आवा दिन आवशो। लागे विरह विजोगनी लाय ते केम टाळि नांखिये, एनो शीखवो अमने उपाय अमे शीखी राखिये ॥१७॥ माजी चालशुं चालशुं एम वारेवारे शुं कहो, आवां क्रूर थयां तमे केम घडिक उभां रहो। सुखसागर शामनुं मूख फरी क्यारे देखशुं, क्यारे भागशे मननी भूख जीवन धन्य लेखशुं ॥१८॥ अमे जाण्युं जे जगमां एक अमेज सभागियां, हवे थइ पड्यां छतमां छेक अमेज अभागियां। अमे पळपण पडतां दूर त्यारे दुखियां थतां, देतां दैवने ठबको जरूर एवां अधिरां हतां ॥१९॥ अमने जभलां के टोपीरूप नही सरजाडियां, तने धिक सत्यलोकना भूप पलक जूदां पाडियां। धन्य मोजडीनो अवतार रहे हरिचरणमां, अमने सर्ज्यां नही सरजनार एके उपकरणमां ॥२०॥ करी अदभूत जेवां काज मोहनि जाळे पाडियां, हवे मेली चाल्या म[हा]राज उंचेथी पछाडियां। आज-

सुधी अमोपर उर भलो राख्यो भावजी, हवे भरदरियाने पूर मेली चाल्यां मा
॥२१॥ हरिना विरहनी झाळे आ काय बळीने रख्या थजो, तेनुं काजळ थ
माय हरिनि आंखे आंजजो । क्यारे आवा गोरा रुडा गाल फरी निरखा
क्यारे विश्वविहारीलाल अहीं फरी आवशे ॥२२॥ पूर्वछायो—वेण सुणी पुरवासि
माने उपजी दिलमां दयाय। बोल मिठामिठा बोलिने, दीधी धीरज सौने त
॥२३॥ चोपाइ—धर्मेपण सौने धीरज दीधी, वात सौ जने सांभळी लीधी ।
धीरज धरो तमे उर, नथी जातां अमे देश दूर ॥२४॥ अमे रहेशुं अयो
मांही, तमे आवजो कोइ समे त्यांही । कृष्ण तमने तजी नही जाशे, उ
अंतरमांही जणाशे ॥२५॥ धर्म पाळजो थइ सावधान, वळी धरजो आ मुर
ध्यान । अमे रहीये अयोध्यामां जई, एवी इच्छा श्रीहरिनी थई ॥२६॥
भक्त भला जे गणाय, हरि इच्छाविषे राजी थाय । एम समजीने सुि
थावुं, नहि अंतरमां अकळावुं ॥२७॥ जुदा पडतां जो मनमां मुझाय, सुख
थम लिखेलुं ते जाय । जेम राखे प्रभु तेम रहेवुं, कदी कुत्सित कथन न
॥२८॥ एम समझाविने शोक टाळया, सर्व पुरजनने पाछा वाळया । प्रेमे
करीने प्रणाम, ठरीने रह्या लोक ते ठाम ॥२९॥ धर्म भक्तिये आशीष दं
पछी वाट अयोध्यानी लीधी। लोके दीठो नही रथ ज्यारे, गया पुरमां निरा
त्यारे ॥३०॥ सौए हरिनां चरित्र संभारे, नित्य नियमथि नाम उच्चारे ।
टुंब श्रीधर्म सिधाव्या, तेतो तीर्थ मखोडे आव्या ॥३१॥ जळपान करी च
वाटे, जइ पहोचिया मीरन घाटे। वळी त्यां करीने विश्राम, एक नाव मगाव
ठाम ॥३२॥ कर्णधार हतो दैवी कोई, लीधां प्रभु पदमां चिह्न जोई । एणे
ळख्या अंतरजामी, स्तुति मनमां करी शिर नामी ॥३३॥ धर्मे देखाडयुं
गाडुं, पुछयुं शुं लेशो नावनुं भाडुं। धर्मप्रत्ये बोल्यो कर्णधार, भाडुं नहि लउ
इ जाउं पार ॥३४॥ दोउ ठाडे कदम वाकि छैयां ए राग छे—नहीं लउ हुं नावनुं
पार सामे मफत पहोचाडुरे । नहीं लउ हुं नावनुं भाडु; टेक—हुं कर्णधा
सरजु नदीनो, साचुं कही देखाडुरे । नहीं लउ हुं नावनुं भाडु ॥३५॥ आ
धार छे भवसागरनो, ते बाळने हुं रमाडुरे । नहीं लउ हुं नावनुं भाडुरे ॥
भाडाने बदले रमाडवा द्यो, मानीश मोटुं सपाडुरे । नहीं लउ हुं नावनुं
॥३७॥ ते कर्णधार ने हुं कर्णधार छुं, नामने केम लजाडुरे । नहीं लउ हुं न
भाडुरे ॥३८॥ नातिले नातनुं भाडु न लेवुं, ते केम रीत मटाडुरे । नहीं ल
नावनुं भाडु ॥३९॥ भाडु लीधु नही गुहराजाये, चाल नवो केम पाडुरे ।
लउ हुं नावनुं भाडु ॥४०॥ कुटुंबसहित हुं तमने उतारुं, कहोतो उतारुं गा
नहीं लउ हुं नावनुं भाडु ॥४१॥ लाल [illegible] धाममां जातां, आवे न
कांइ आडुरे । नहीं लउ हुं नावनुं भाडु ॥४२॥ पद ॥१॥ उपजातिवृत्त—ते कर्ण

कहियो सुमर्म, ते सार सर्वे समज्याज धर्म । नावे बधो भार पछी भराव्यो, कुमार ते नाविकने अपाव्यो ॥४३॥ संभाळजे स्नेह सहीत एने, ताते कह्युं ते तक एम तेने । श्रीधर्मने सौ परिवार साथे, नावे चडाव्या तहिं नावनाथे ॥४४॥ सर्यूविषे नाव पछी चलाव्युं, त्यां ते नदीमां जळपूर आव्युं । जाण्युं वृषे जे प्रभुपाव धोवा, सर्यू अधीरी थइ दोष खोवा ॥४५॥ नीरे अडाडयो प्रभुपाव ज्यारे, मटी गयुं ते जळपूर त्यारे । आश्चर्य पाम्या जन सर्व जोई, करे न एवुं प्रभु पाखि कोई ॥४६॥ सर्यूतणो घाट पवित्र भारी, जेने कहेछे जन स्वर्गद्वारी । त्यां नाव आव्युं तरि तीर ज्यारे, सामान लै सौ उतर्याज त्यारे ॥४७॥ सोंप्या सतीने हरि नावनाथे, नावीकने त्यां हरि आप हाथे । करी समश्या बहु न्याल कीधो, स्वधाम देवा कर कोल दीधो ॥४८॥ ते तीर्थमां स्नान कर्युं सहूये, प्रसन्न कीधी सरिता प्रभूये । संध्यादि कर्मो करी तात पुत्र, दिधां द्विजोने बहु दान तत्र ॥४९॥ पूर्वछायो—नारी छपैयानी तहां, एक नातिनि निरमळ नीर । तेणे छपैये जै कह्युं, हरि जोया में सरजु तीर ॥५०॥ राग प्रथमनो—तीरे तीरे तीरेरे सखी जोया में सरजु तीरे, श्रीहरि शाम शरीरेरे; सखी जोया में सरजुतीरे । टेक—सरजु किनारे सुंदर शोभे, गिरधर गुणगंभीरेरे; सखी जोया में सरजु तीरे ॥५१॥ आनंद वळी अदको उपजाव्यो, शीतळ मंद समीरेरे; सखी जोया में सरजु तीरे ॥५२॥ माताये त्यां हरिने नवराव्या, नदीना निरमळ नीरेरे; सखी जोया में सरजु तीरे ॥५३॥ श्रीहरिनुं माये शरीर लुयुं, चंपक वरणा चीरेरे; सखी जोया में सरजु तीरेरे ॥५४॥ तेमनी पासेथी लइ वळि तेड्या, रामप्रतापजी वीरेरे; सखी जोया में सरजु तीरे ॥५५॥ माळण एक छाब भरी लावी, फळ अनार अंजीरेरे; सखी जोया में सरजु तीरे ॥५६॥ भक्तिमाताये ते भेट लीधी, पछी चाल्यां धीरे धीरेरे; सखी जोया में सरजु तीरे ॥५७॥ लाल विहारिनी टोपी भरेली, माणेक मोती ने हीरेरे; सखी जोया में सरजु तीरे ॥५८॥ पद ॥२॥ उपजातिवृत्त—हे भूप त्यां अस्त दिनेश लाग्या, देवालयोमां बहु घंट वाग्या । कोई करे पूजन सर्युकेरुं, महात्म्य जाणी मनमां घणेरुं ॥५९॥ श्रीधर्म त्यांथी पुरमां सिधाव्या, ते रामघाटे सकुटुंब आव्या । परुं तहां सुंदर बहेटा छे, ज्यां आपनी जूनि भली अटा छे ॥६०॥ पुष्पिताग्रावृत्त—स्वभुवन विचरी निवास कीधो, निज सुतने वृषदेव तेडि लीधो । सुणि बहु वृषशिष्य चाली आव्या, भलिभलि वस्तु विशेष भेट लाव्या ॥६१॥

इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते द्वितीयकळशे अचिंत्यानंदवर्णींद्रअभयसिंहनृपसंवादे सकुटुंबश्रीधर्मअयोध्यागमननामा नवमो विश्रामः ॥९॥

पूर्वछायो—स्नेहे कहे अभेसिंहजी, रुडां वचन विचारि विवेक । दंतकथा लोकोतणी, तेमां वात सुणी छे एक ॥१॥ चोपाई—ज्यारे शाम छपैये रहाता, त्यारे गायोने चारवा जाता । तेथी त्यां कहे छे गौघाट, तमे ते न कह्युं शामाट ॥२॥

वळी चीभडिना हता वेला, तेने हरिये निकंद करेला । लीळा ते तमे नहि उच्चारी, तेनुं कारण कहो ब्रह्मचारी ॥३॥ ब्रह्मचारी कहे सुण भ्रात, एतो भासे असंभव वात । अढी वर्ष छपैये रहाय, केम गायो ते चारवा जाय ॥४॥ मुनि सुव्रते पण नथी भाख्युं, बिजा कोइ मुनिये नथी दाख्युं । तेमां सत्य छे केटली वात, ते हुं तमने कहुं साक्षात ॥५॥ एवां नानां चरित्र अपार, आवे केतां आयुष्यनो पार । माटे में नथी कही ते वात, हवे पुछोछो तो कहुं भ्रात ॥६॥ छपैयाथकी उत्तरमांय, नामे गौघाट गाम छे त्यांय । काका भक्तिना बुंद तिवारी, तेतो ते गामना अधिकारी ॥७॥ तेनी पुत्री हती एक जेह, तेने भक्तीसाथे घणो स्नेह । माटे मळवाने तेणे तेडाव्यां, हरिने लइ भक्ति सिधाव्यां ॥८॥ रह्यां दिवस तहां त्रण चार, वध्यो पुरो परस्पर प्यार । त्यांथी उत्तरमां अधकोश, नदी बीसुही छे निरदोश ॥९॥ ते गौघाट समीपे वहेछे, माटे गौघाट तेने कहेछे । एक दिवस मळी सहु बाइ, गइ नावाने ते नदिमांइ ॥१०॥ करी स्नान दिधां बहु दान, नवराव्या तहीं भगवान । वर्ष बेनी उमर त्यारे हती, पण मूर्ति मनोहर अती ॥११॥ एटलीज छे वात तहांनी, तेतो छेक नथी कांइ छानी । तमे चीभडीनी पुछी वात, तेतो तरगामनी लीळा भ्रात ॥१२॥ माटे उचरीश एह प्रसंगे, कहुं बिजां चरित्र उमंगे । अयोध्यामां रही अघहारी, करे बाळलीला बहु सारी ॥१३॥ वर्ष पांचमुं बेठुं जे वारे, बहु बुद्धि वधी वळि त्यारे । पुरना जन अचरज पामे, एज वात करे ठामेठामे ॥१४॥ कहे छोटो छे धर्मकुमार, पण अद्भूत बुद्धि अपार । देवदर्शने तातनी साथे, जाय हेतथी वळगीने हाथे ॥१५॥ कथा सांभळवा धरे कान, समझु जन वृद्धसमान । नावा सर्जुमां साथे सिधावे, भाळी सौ जनने मन भावे ॥१६॥ देवपूजा पिता करे जेम, प्रभु पोते करे पूजा तेम । बीज चैत्रशुदी शुक्रवारे, ताते अक्षर शीखव्या त्यारे ॥१७॥ शीक्षा कल्प ने जोतिष छंद, व्याकरण निरुक्त छे वंद्य । खट वेदनां अंग गणाय, भक्तिपुत्र ते भावे भणाय ॥१८॥ पिता पुत्रने प्रेमे भणावे, सर्व अर्थसहित समझावे । महाभाष्य अढार पुराण, शीख्या काव्य ने शास्त्र सुजाण ॥१९॥ उपजातिवृत्त—सर्वे तणा छे गुरु सर्वज्ञाता, ब्रह्मादिकोने पण [illegible] । तथापि मानुष्य चरित्र कारी, विद्या पितापास भण्या मुरारी ॥२०॥ वर्णाश्रमोना शुभ धर्म जेह, शिख्या पितापास समग्र तेह । स्त्रियोतणा धर्मतणो प्रकार, सुणी लीधो मातमुखेथी सार ॥२१॥ एवो चमत्कार अपूर्व जाणी, लोको वदेछे मुख एम वाणी । आ बाळ छे अद्भुत भाग्यशाळी, विद्यानि एणे हद खूब वाळी ॥२२॥ भले भणे सौ पण रीत न्यारी, विद्या भणेछे बहु देहधारी । जेने प्रभूनी करुणा जणाय, तेनेज विद्या फळीभूत थाय ॥२३॥ संस्कार जेने भव पूर्वनो छे, क्यां श्लोक तेने बहु गोखवोछे । जो बीजने नीर मळ्युं जणाय, जाति स्वभावे तरु तेवुं थाय ॥२४॥ जो एक विद्या भणि

ोख मागे, ले एक सन्मान नृपाळ आगे । कोइ भणे अल्प घणुं जणाय, घणुं भणे
ोचित ते गणाय ॥२५॥ वर्णी कहेछे नृप हे पवित्र, सुणो वळी अद्भुत सच्चरित्र ।
गोदि छे सुंदर धाम जेह, माने बताव्यां कहुं वात तेह ॥२६॥ श्रीश्यामने त्यां वळी
क काळे, खोळे लई मा मुखडुं निहाळे । देखी शशी सिंधु भराय जेम, वध्यो
नेता उर प्रेम तेम ॥२७॥ एवे समे श्रीहरिनी इच्छाये, माहात्म्य धार्युं मनमां-
' माये । ब्रह्मादिके जन्म समे सुवाणी, कही हती ते स्मृति सद्य आणी ॥२८॥
यां हरीने पछि वाक्य एवां, हशे सुस्वर्गादिक धाम केवां । कृपा कृपासागर कांइ
ावो, ते धाम सर्वे मुजने बतावो ॥२९॥ ते सांभळी पूरण प्रीत वाधी, माने करा-
'प्रभुए समाधी । किशोरमूर्ति करुणानिधान, तेजस्वि कोटी सुरजो समान ॥३०॥
चालती मूर्ति जणाइ जेम, चाल्यां पछी पाछळ भक्ति तेम । सुरेशना धाम-
षे सिधाव्या, इंद्रादिको सन्मुख चाली आव्या ॥३१॥ ते धाममां ज्यां रचना
तीशे, सुवर्ण सिंहासन दिव्य दीसे । पूज्या प्रभूने पधरावि त्यांय, धर्यां सु-
व्यांबर अंगमांय ॥३२॥ अमूल्य आभूषण ते धराव्यां, स्नेहे घणे शीश पदे
ाव्यां । ते देखि माता मनमोद पाम्यां, शोभा तहांनी निरखी विराम्यां ॥३३॥
ांथी जनीत्री निजपुत्र संगे, गयां महर्लोक महा उमंगे । त्यांथी सिधाव्यां ज-
ोकमांय, त्यांथी निहाळ्यो तपलोक त्यांय ॥३४॥ ज्यांज्यां गयां त्यांपण एज
ते, पूज्या सहूये प्रभु पूरि प्रीते । गयां सती ने सुत सत्यलोके, छे आप सर्वे-
र कोण रोके ॥३५॥ ते मूर्तिनी पाछळ माय जाय, आवे न एने लव अंतराय ।
ा प्रभूने नजरे निहाळी, आवी नम्या त्यां अभिमान टाळी ॥३६॥ सभा सू-
ाज पुरूष केरी, ते धाममध्ये विलसे घणेरी । महा मुनी ज्यां सनकादिको छे,
ाश पूरो प्रसरी रह्योछे ॥३७॥ ते पूरूषे श्रीहरिने प्रणाम, कर्या निहाळी तन
शाम । बेसारि सिंहासन दिव्यमांय, पूजा करी प्रेमसमेत त्यांय ॥३८॥ अ-
ल्य वस्तु बहु भेट दीधी, स्तुती पछी बे कर जोडि कीधी । नमामि नारायण
क्षरेश, नमामि पद्मेश परात्परेश ॥३९॥ शार्दूलविक्रीडितवृत्त—हेपद्मेश परात्परा
खकरा भूतेश्वरा भूधरा, वंसीवाद्यधरा खरा हितकरा हेनिर्डरा निर्जरा । स्था-
ा जीव चरास्थिरा तनुधरा देवासुरा किन्नरा, वंदू नौतम नागरा गिरिधरा सर्वे-
रा श्रीधरा ॥४०॥ स्वामी दर्शन आपना पदतणां क्यांथी अमे पामिये, दीधां
ाज भलेज दर्शन तमे सद्दामना धामिये । अर्धी आवरदा गई मुजतणी दीठा
ु आज छे, हेराजेश्वर राज आज सघळां सिध्यां हवे काज छे ॥४१॥ तेणे एम
ो करी फरी फरी आशा धरी आदरी, वाणि प्रेम भरी मनोज्ञ मधुरी उंचा
री उच्चरी । पाणी जोड करी पदे शिर धरी के एक पावे ठरी, सर्वे पूरुष सुं-
े मुद भरी त्यां दर्शने संचरी ॥४२॥ उपजातिवृत्त—आश्चर्य पाम्यां अविलोकि
य, त्यांथी पछी कृष्ण थया विदाय । चोवीश तत्त्वोतणि ज्यां स्थिती छे, ते

धाम प्रत्येक करी गती छे ॥४३॥ तत्त्वोतणां दैवत मूर्तिमाने, पूज्या प्रभूने करि कीर्तिगाने। पछी गयां ज्यां पुरुष प्रधान, थतुं हतुं त्यां हरिकीर्तिगान ॥४४॥ माता सुणीने मन मोद पामे, स्वपुत्रमां प्रीति विशेष जामे। ते जेम मानुष्य करे प्रवास, पामे विशेषे सुमति प्रकाश ॥४५॥ प्रधाननाथे उर प्रीति आणी, पूज्या प्रभुने निज इष्ट जाणी। ते नारिने भक्ति कहे विचारी, कहो तमे कोण पवित्र नारी ॥४६॥ हुंछुं अहो मात प्रधान नाम, आ स्वामि मारा स्थिति आज ठाम। आ जे तमारा सुत निर्विनाशी, तेनां अमे निर्मित दास दासी ॥४७॥ अमो सरीखां बहु जोडलां छे, कोटान कोटी कविये कह्यां छे। ते सर्वनुं कारण मूळ माया, तेना पती मूळपुरूष राया ॥४८॥ आज्ञा तमारा सुतनी प्रमाणे, तेओ करे काम सदैव टाणे। सामर्थ्य जे छे सुतमां तमारा, जथार्थ ते तो नहि जाणनारा ॥४९॥ सर्वोपरी आ सुतने प्रमाणो, जेनो नियंता नहि कोइ जाणो। पाम्यां सुणीने अति मोद माय, गयां पछी मूळपुरूष ज्यांय ॥५०॥ तेनी प्रिया जे प्रकृती प्रमाण, ते दंपती सर्वकळा सुजाण। पूज्या प्रभूने अति प्रीत आणी, वद्यां पछी सुंदर मूख वाणी ॥५१॥ भले प्रभू दर्शन आज दीधां, तमे कृपानाथ कृतार्थ कीधां। तमारुं तो दर्शन क्यांथि थाय, जे इच्छतां कोटिक कल्प जाय ॥५२॥ वर्णी कहे सांभळ भूमीपाळ, माये दिठुं कौतक तेह काळ। असंख्य जोडां नरनारि केरां, तेजस्वि त्यां तो निरख्यां घणेरां ॥५३॥ सुवर्णना थाळ करे धरेला, पूजानि सामग्रिथकी भरेला। चारे दिशे मूळपुरूष पासे, उभां रह्यां पूजन कार्य आशे ॥५४॥ बिजा वळी पार्षद छे अनेक, लेखुं गण्याथी न गणाय छेक। सौ इंद्रथी श्रेष्ठ पणे जणाया, भक्ती गयां ज्यां हति मूळ माया ॥५५॥ माया कहे हेसति भक्तिमात, पूछो मने जे पूछवानि वात। माता कहे आ नरयुक्त नारी, असंख्य ते कोण कहो विचारी ॥५६॥ माया कहे ते पुरुषप्रधान, प्रत्येक ब्रह्मांडतणा निदान। असंख्य ते पुत्र बधा अमारा, सौ दास दासी सुतना तमारा ॥५७॥ हुं मूळमाया प्रकृती गणाउं, आ मूळपूरुषनि पत्नि थाउं। अनेक ब्रह्मांडतणा निदान, कहे अमोने श्रुतिशास्त्रवान ॥५८॥ जोयुं तमे आज अमारुं धाम, देखे न तेने अज इंद्र वाम। अवाय आंही नहि देवताथी, आव्यां तमे आ हरिनी कृपाथी ॥५९॥ आ श्रीहरी जे सुत छे तमारा, सदा नियंता प्रभु ते अमारा। एनीज आज्ञा धरिये अमे तो, छे कृष्ण सर्वेश्वर आप एतो ॥६०॥ जे कृष्णआदी अवतार थाय, ते सर्वनुं कारण आ गणाय। ए छे प्रतापी परमात्म पोते, जाणी शके शुं कुमती जनो ते ॥६१॥ ए छे पुरूषोत्तम पापहारी, क्षराक्षरोथी छबि एनि न्यारी। जेनो नियंता नथि कोइ जाणो, स्वतंत्र ते आ सुतने प्रमाणो ॥६२॥ इत्यादि माहात्म्य कह्युं अतीशे, हैयुं सुणीने जननीनुं हीसे। पछी पूज्यां ते सति दंपतीये, प्रसन्न कीधां परम स्तुतीये ॥६३॥ पुष्पिताग्रावृत्त—सरस सरस वस्त्र भू-

पणो त्यां, मणिमय माल दिधो वळी घणो त्यां । लइ सति सुत साथ त्यांथि चाल्यां, जइ गढि अक्षरधाममां महाल्यां ॥६४॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते द्वितीयकळशे अचिंत्यानंदवर्णींद्रअभयसिंहनृपसंवादे भक्तिमातुः स्वर्गादिधामदर्शननामा दशमो विश्रामः ॥१०॥

वसंततिलकावृत्त—वर्णी कहे मन धरी सुण भूप वात, चाल्यां गयां सुतनि मूर्तिनि साथ मात । जोयुं जई अकळ अक्षर धाम ज्यांय, शोभा समस्त थळथी अति दीठि त्यांय ॥१॥ कोटान कोटि रवि चंद्रतणो प्रकाश, खद्योत तुल्य न जणाय ज जेनि पास । जेने सदैव श्रुति ब्रह्मपुरी कहेछे, मुक्तो अनंत पण अक्षर ज्यां रहेछे ॥२॥ ज्यां जै शके न कदिये पण काळ माया, ज्यां क्रोध काम कदी लोभ नथी जणाया । आनंदयुक्त दरसे गुण सच्चिदादि, जे छे अनंत अविकारि अने अनादि ॥३॥ ज्यां ज्योतिरूप वळि चिन्मय सर्व चीजो, दीसे न पृथ्वि पवनादि पदार्थ बीजो । अग्नी नहीं जळ नहीं नहि अभ्र व्योम, तारा नहीं घन नहीं नहि सूर्य सोम ॥४॥ ज्यां दंपती नहि तथा नहि पुत्र माता, ज्यां कर्मना कदि न लेख लखे विधाता । जेनूं जथार्थ कदि वर्णन ना कराय, वाणी तथा मुनितणां मन थाकि जाय ॥५॥ जेनो कदापि श्रुति पार नथीज लेती, जेने कहे निगम आगम नेतिनेति । ज्यां जाय ते पुनर जन्म कदी न पामे, ते व्याधि आधि तणि बाधि उपाधि वामे ॥६॥ आ अष्ट आवरण पृथ्वि प्रमुख्य जेह, छे एकथी दशगणां वधतांज तेह । ए आठ सर्व मळि अंड गणाय एक, तेतो जहां रजसमान उडे अनेक ॥७॥ शोभे तहां अमित चिन्मय सौध सारा, जोतांज मुक्तजनने मुद आपनारा । ते सौध सर्व वळि वैभवथी भर्याछे, स्वेच्छाथी मुक्तहित श्रीहरिये कर्याछे ॥८॥ जे मुक्त जेम मनमांहि मनोर्थ धारे, तेवुं स्वरूप निजनू बनि जाय त्यारे । देखी कृपाळु प्रभु थाय प्रसन्न माटे, कोई सजे निजस्वरूप सुपात्र घाटे ॥९॥ कोईक मुक्त मणि माणक रूप थाय, कोईक देवतरु तुल्य तहां जणाय । कोई पलंग नवरंग निजांग भासे, कोई ध्वजा कळश रूप धरी प्रकासे ॥१०॥ कोई धरे सुरथ के हय हाथीरूप, कोई बने कनककेरि छडी अनूप । वाजित्र रूप वळि कोई धरे विचित्र, जेमां गवाय हरिना गुण के चरित्र ॥११॥ थै पादुका प्रभुतणा पद कोइ चाय, कोईक छत्र थइ शाम शिरे छवाय । सर्वे स्वतंत्र परतंत्र तहां न कोइ, आनन्दमग्न अतिशे हरिमूर्ति जोइ ॥१२॥ वर्णि सुणो महिपती मुखथी कहेछे, ते सर्व मुक्त हरिना वशमां रहेछे । तारे स्वतंत्र सुख केम गणाय एह, टाळो तमे सकळ संशय आज तेह ॥१३॥ वर्णी कहे निज तणा मनने गमेछे, तेनेज प्राणि सरवे सुख मानि लेछे । कोईक केफ करिने अति उंघी जाय, तेमांज श्रेष्ठ सुख ते गणशे सदाय ॥१४॥ तेवी रिते हरिविषे जइ लीन थावुं, वेदांतियो मन गणे सुख श्रेष्ठ आवुं । जे कृष्णना पद

उपासक लक्ष्मि जेवा, सर्वोपरी सुख गणे करि धाम सेवा ॥१५॥ दृष्टांत एक वळि सांभळ चित्त राखी, छे राजनीति कवियें जनकाज भाखी । पंडीत मूर्ख सुखकारण शुं करेछे, केवी रिते समय बे जण वावरेछे ॥१६॥ वाजित्र साथ हरिकीर्तन उच्चरीने, काढे सुकाळ बुध हर्ष दिले धरीने । उंघे लडे वळि करे व्यसनो विशेषे, तेमांज मूर्ख जनतो सुख मानि लेशे ॥१७॥ सुता रही सुख गणेज दरिद्रि जेम, इच्छे न भक्त सुख भक्तिरहीत तेम । जे चित्तमां विषयना सुखने चहाय, तेतो कदापि जन अक्षरमां न जाय ॥१८॥ जीवात्मवश्य वरते सुखि जेम काया, सर्वेशवश्य वरते वळि जेम माया । ते आपने न परवश्य कदी प्रमाणे, मुक्तो सदैव हरिवश्य स्वतंत्र जाणे ॥१९॥ जे धाममां न जड वस्तु कशी जणाय, चैतन्यनांज तरु वेलि तमाम त्यांय । प्राकार द्वार पण चिन्मय तेहठार, आकार रंग पलटे पलमां अपार ॥२०॥ ते मुक्त ज्यां गति करे तहिं जै शकाय, आवर्ण आडुं कशुंये कदिये न थाय । ब्रह्मांड कोटि पण ते नजरे निहाळे, जाणे थवानुं थयुं तेपण सर्व काळे ॥२१॥ ते मुक्त सर्व वळि जाण समर्थ केवा, ब्रह्मांड कोटि उपजावि शकेज एवा । आज्ञा थकी अवतरे जइ लोकमांय, पूजाय आप पुरुषोत्तम तुल्य त्यांय ॥२२॥ ब्रह्मांड कोटि रजतुल्य जहां उडेछे, एवुं कह्युं प्रथम अक्षरधाम ए छे । एवुं समर्थ नहि अक्षरधाम एक, एवा समर्थ वळि मुक्त तहां अनेक ॥२३॥ ते सर्व मुक्त पुरुषोत्तमना उपासि, राधाजि लक्ष्मिसम शक्ति अनंत दासी । सेवे सदैव प्रभुना पद चित्त धारी, पामे न पार हरिनो महिमा विचारी ॥२४॥ ते धाममां सकळ मुक्त किशोर भासे, कोट्यर्क इंदुसम तेनि प्रभा प्रकासे । सर्खा गणाय सहु अक्षरमुक्त एह, देखाय कोइ नहि न्यून विशेष तेह ॥२५॥ ते धाममांहि बहु जे सुख छे सदाय, शेषादिके सकळ ते न कही शकाय । ऐश्वर्य सर्वतणुं त्यां कहिये अपार, शुं शारदा कहि शके सकळ प्रकार ॥२६॥ ते धाम देखि नजरे सति भक्तिमात, आश्चर्य पामि हरख्यां उरमां अघात । देखी समुद्र मनमां सर तुच्छ लागे, धामो बिजां अलप अक्षरधाम आगे ॥२७॥ ते धाममध्य वळि मंदिर एक दीठुं, सर्वोपरी सरस ते मन लाग्युं मीठुं । चैतन्ययुक्त मणिना बहु थंभ त्यां छे, संख्या न थाय गणतां शुभ द्वार ज्यां छे ॥२८॥ मोतीतणां सरस तोरण त्यां दिसेछे, बांध्यां उलेच मणियो पण तेविषे छे । जेनु जथार्थ कदि वर्णन ना कराय, जोतांज जुक्ति जुगना जुग वीति जाय ॥२९॥ सिंहासन प्रभुतणुं वळि दीठुं एक, जेमां जडेल मणियो निरख्या अनेक । छे द्वार सोळ वळि थंभ छनेउ छाजे, ते सर्व चिन्मय रुडी रितना विराजे ॥३०॥ तेऊपरेज घन डंबर छत्र एक, आश्चर्य देखि उपजे उरमां अनेक । ते छत्रमांथि वळि चंदन वृष्टि थाय, ते मंदमंद पण गंध दिशांत जाय ॥३१॥ सिंहासने मयुर पोपट हंस जेह, बेठा जणाय पण अक्षरमुक्त एह । श्रीस्वामिने अति

प्रसन्न कर्याज काज, एवां स्वरूप धरियां मळि मुक्तराज ॥३२॥ सोपान दिव्य वळि त्यां मणिनांज सारां, जोतांज मुक्त मनने मुद आपनारां। सिंहासने सरस गादि अमूल्य जोइ, जेनूं कही नव शके कदि मूल कोइ ॥३३॥ त्यां भक्तिये निरखिया निजपुत्र बेठा, बेठा अनेक मळि मुक्त तहांथि हेठा। कोई उभा प्रभुसमीप छडी धरीने, कोई करे चमर हाथ धरी हरीने ॥३४॥ राधादि शक्ति घणी त्यां कर धारी झारी, सेवा निमित्त थइ सज्ज उभी विचारी। तेणे शरीर सणगार रुडा धर्या छे, कोई करे कनक थाळ फुले भर्याछे॥३५॥ वाजित्रमांहि सखि कोइ करे सुगान, कोई करे सरस नृत्य नटीसमान। कोई करे प्रभुनुं पूजन प्रेम आणी, कोई करे स्तुति मुखे वदि मिष्ट वाणी॥३६॥ जे धर्मवेर घरि जन्मचरित्र थाय, ते केक तो कवित कीर्तन जोडी गाय। मार्यो कुपात्र महिमां खळ कालिदत्त, ते गायछे गुणिजनो करि कोइ नृत्य ॥३७॥ कोईक मुक्त प्रभुनी छबिने निहाळे, कोईक पद्म सरखा पगने पखाळे। जे पावमां सरस षोडश चिह्न शोभे, ते निरखवा स्थिति करी मनभ्रंग लोभे ॥३८॥ नूपुर छे चरणमां चळकीत नंगे, पीळुं धर्युं रुचिर रेशम वस्त्र अंगे। केडे जडित्र मणि माणक मेखळा छे, कांती सुशांत अति शुं शशिनी कळा छे ॥३९॥ नाभी उंडी ललित वर्तुल जेम कूप, ते उपरे वळि दिसे त्रिवली अनूप। आवी रही उदर उपर मोतीमाळ, श्रीवत्स चिह्न शुभ छे उर छे विशाळ ॥४०॥ कंठे अमूल्य मणि कौस्तुभ छे धरेलो, जाणे समुद्र मथवाथकि नीकळेलो। तेवुं स्वरूप धरि त्यां स्थित मुक्त कोइ, वंदे समस्त मळि अक्षरमुक्त जोई ॥४१॥ भक्तोतणा भयहरा भुजदंड भाळ्या, त्यां बाजुबंध बहु नंगजड्या निहाळ्या। कांडे कडां कनकनां अति कांतिवाळां, छे वेढ वींटि दश आंगळिये रुपाळां ॥४२॥ हाथेळि रक्त जळजात समान भासे, रेखा रुडी निरखतां भवत्रास नासे। अत्यंत तेज निरख्युं नख पंक्तिकेरुं, कोटान कोट शशि सूर्य थकी घणेरुं ॥४३॥ ग्रीवा मनोहर दिसे शुभ शंख जेवी, छे होठ रक्त कहुं विद्रुम कांति केवी। देखी सुदंत वळि कुंदकळि लजाय, नासा निहाळि शुकनी उपमा अपाय ॥४४॥ जे जेनि अंग हरिने उपमा अपाय, ते कोइ कृष्णतनतुल्य कदी न थाय। ते जेम चित्र रविनुं करिने बतावे, आवो जणाय रवि ते कदि तुल्य नावे ॥४५॥ नेत्रो नवीन कमळो कवियो कहेछे, त्यां भ्रंगरूप भमरयो मळती रहेछे। जे वांकडी भ्रकुटिथी वळि काळ त्रासे, ते देखिने हरिजनो मनमां हुलासे ॥४६॥ बे कानमां कनक कुंडळ छे रुपाळां, तेतो दिसे मकर बेय समुद्रवाळां। तेमां मणी सरस मुक्त बनी रह्या छे, शुं पूछवा रुचि हरीनि तहां गयाछे ॥४७॥ बे पुष्पगुच्छ हरिने श्रवणे विराजे, तेनी छबी रवि शशांक समान छाजे। पाखंडिये कुमत भूतळमां चलाव्या, शुं कष्ट ते उचरवा शशि सूर्य आव्या ॥४८॥ शोभे भलुं तिलक केसर भाल कीधुं, तेमध्य चंद्रसम कुंकुम धारि लीधुं। जाणे

सदैव जनमंगळ छे विचार्युं, तेमाट चिह्न शुभ मंगळकेरुं धार्युं ॥४९॥ माथे धर्यो मुकुट मोरसमान सारो, मोती मणितणी घणीज जणाय हार्यो । प्रत्यक्ष मेघ शुभ शृं प्रभुने प्रमाणी, आव्यो मयूर मनमां अतिमोद आणी ॥५०॥ तोरा झुक्या कुसुमना दरसाय केवा, गंगाप्रवाह शिवजीनि जटाथि जेवा । एवुं स्वरूप सुतनुं सतिये निहाळ्युं, कोटान कोटि रतिनाथ थकी रुपाळुं ॥५१॥ त्यांतो दिठा हरितणा अवतार सर्वे, मत्स्यादि जे थइ गया जगमध्य पूर्वे । तेओ मळी स्तुति करे घनश्याम केरी, थै दीन पाव प्रणमे हरिरूप हेरी ॥५२॥ सौ लीन ते थइ-गया हरितेजमांय, नक्षत्र जेम रवि आगळ लीन थाय । त्यां वेद चार निरख्या वळि मूर्तिमान, तेतो करे हरितणा गुण केरुं ज्ञान ॥५३॥ वाणी वदे [illegible] वळि शारदा त्यां, गाये गुणो अमित तुंबरु नारदा त्यां । श्रीशेषनाग पण आ-प सहस्र वक्र, कीर्ती कहे प्रभु तणी तजि मान तत्र ॥५४॥ जेने कहे परम शंकर मूर्तिमान, ते नृत्य त्यां करि करे हरिकीर्ति गान । ब्रह्मा चतुर्मुखवडे श्रुतियो भणेछे, ते सर्व मुक्त पण स्नेह धरी सुणेछे ॥५५॥ एवा अनेक अज ईश तहां जणाय, ते कोइथीज गणतां गणती न थाय । सौने दयाळु हरिदर्शन आप देछे, स्वेच्छाथि लीन निज तेजविषे करेछे ॥५६॥ एवो अपूर्व महिमा हरिनो निहाळी, भारे समृद्धि वळि अक्षरकेरि भाळी । पाम्यां अपार मुद त्यां मनमांहि माय, तेतो न कोटि कवियोथि कही शकाय ॥५७॥ आश्चर्य पामि अतिशे पुलकाय काया, प्रेमाश्रुबिंदु पडता दगथी जणाया । पोतातणा तनुजनो महिमा विचारे, सद्भाग्य तेथि निजनां अति धन्य धारे ॥५८॥ जाग्यां पछी सति तहां उतरी समाधी, देखी स्वपुत्र वळि त्यां अति प्रीत वाधी । वृत्तांत सर्व कहियुं पछि धर्म पासे, ते सांभळी तरत धर्म बहू हुलासे ॥५९॥ ते दीव्यभाव वळि दंपति भूलि जाय, इच्छा प्रभूनी सुतभाव वळी जणाय । एवां चरित्र बहु बाळपणे कर्यांछे, हेभूप-ते मुजतणा मनमां भर्यांछे ॥६०॥ पुष्पिताग्रावृत्त—प्रभुगुण गणतां न पार आवे, कहिकहि जो जुगना जुगो गुमावे । नभ गति करि कोई पार जाय, पण प्रभुना गुणनो न पार थाय ॥६१॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते द्वितीयकळशे अचिंत्यानंदवर्णीन्द्रअभयसिंहनृपसंवादे भक्तिमातुः अक्षरधामदर्शननामा एकादशो विश्रामः ॥११॥

पूर्वछायो—वर्णि कहे नृप सांभळो, कहुं श्रीहरिकृष्णचरित्र । सांभळतां सुख उपजे, अने तन मन थाय पवित्र ॥१॥ चोपाई—कही पांच वरसनी व्यवस्था, अने उतरी कुमार अवस्था । छट्ठा वर्षनो आरंभ थाय, वय पौगंड ते कहेवाय ॥२॥ शुदि वैशाखि बीज गणाई, त्यारे जन्म्या इच्छाराम भाई । गुणे जाणिये प्रद्युम्न जेवा, अति समरथ पण ते एवा ॥३॥ एनी वात पछी उचरीश, हवे कृष्ण-चरित्र कहीश । बाळरूप दिसे बळवंत, गुण उत्तम गणतां अनंत ॥४॥ देवमंदिर ज्यां कहेवाय, हरि त्यां नित्य दर्शने जाय । देखि श्रीहरिने ते सदाय, देवप्रतिमा

प्रसन्न जणाय ॥५॥ ज्यांज्यां जाय हरि ततखेव, धन्य भाग्य गणे सहु देव। तेना पूजक पण राजी थाय, हरिरूपमां चित्त चोराय ॥६॥ फळ फूल आपे ललचावा, जाणे निरखीये आवा ने आवा। पळ एक वियोग न इच्छे, प्यारा प्राण बराबर प्रीच्छे ॥७॥ देवदर्शने आवेला लोक, जोवा उभा रहे थोकेथोक। जेम जोइ रहे चंद्र चकोर, एवि मूर्त्ति दिसे चित्तचोर ॥८॥ चाले उतावळा घनशाम, जाणे करवां घणां होय काम। वळि कोइ कवी कहे एम, चित्तचोर उभो रहे केम ॥९॥ उंडो मर्म तो कोइ प्रमाणे, बीजा चाल स्वभाविक जाणे। ज्यांज्यां बेसे जइ हरिराय, जोवा लोकोनी भीड भराय ॥१०॥ होय चित्रमां चितर्यां जेम, जोवा हरिने उभां रहे तेम। ज्यारे चौटामां चाले मुरारी, सर्व जोइ रहेछे वेपारी ॥११॥ रहे त्राजवां हाथमां झाली, चालता जन नव शके चाली। भूले धारण ते तोळनारा, घाट घडशो भूले घडनारा ॥१२॥ नामू लखनार भूलेछे नामु, सर्व जोइ रहे हरि सामु। जाय पनघटपर अघहारी, देखि भान भूले पाणियारी ॥१३॥ कोइ एक घडो शिर धारी, बीजो भूलिने चाले बिचारी। कहे एक बीजीने आ भाळो, केवो दिसेछे कुंवर रूपाळो ॥१४॥ जाय सर्युतटे घनशाम, मळे पंडित जोवा ते ठाम। करे कल्पना कोटि प्रकार, कहे विष्णुतणो अवतार ॥१५॥ कहे कोइ आतो धर्मरूप, कहे कोइ आ कैलास भूप। कहे कोइ आ साक्षात ज्ञान, कांतो वैराग्य छे मूर्त्तिमान ॥१६॥ कहे कोइ तपे देह धार्यो, कांतो साक्षात वेद पधार्यो। एम आपे जुदा अभिप्राय, प्रभू कोइथकी न कळाय ॥१७॥ कहे कोइक मनमां तपाशी, आणे घेलां कर्यां पुरवासी। जेम चमक भणी चळे लोह, तेम जनमन पामेछे मोह ॥१८॥ जाणे घरनो धंधो दैये छोडी, दृष्टि एमांज राखिये जोडी। विद्या भणवी भूल्या भणनारा, वस्त्र वणवा भूल्या वणनारा ॥१९॥ सोनी घडवा भूल्या भला घाट, एज वात चाली हाटोहाट। धर्मदेवना आंगणा मांय, भीड माणसनी न समाय ॥२०॥ जोवा श्रीहरिनुं मुख आवे, पण बानां तो बीजां बतावे। दीवो करवा मिशे कोइ बाई, त्रीजे पोर आवे तहां धाइ ॥२१॥ भक्तिमाता कहे अरे घेलीं, केम आवि संध्याकाळ पेहेली। कहे कोई आवुं गाय दोवा, जाय एवे मिशे प्रभू जोवा ॥२२॥ कोइ आवेछे पुछवा वात, एवे बाने जुए नरभ्रात। हरिरूपमां रहे गुलतान, नव भावे भोजन ने पान ॥२३॥ देवताओ कहे ते तपाशी, धन्यधन्य अवधपुरवासी। एना पुन्यतणो नहि पार, जुवे दिनदिन जगदाधार ॥२४॥ पूर्वछायो—

वर्णि कहे वसुधापती, सुणो अदभुत लीळा एक। रामप्रतापजी भाइने, देखाड्यां रूप अनेक ॥२५॥ ते लीळा तमने कहुं, एतो दिव्यचरित्र गणाय। जे सुणतां जन जातिने, अति अचरज एह जणाय ॥२६॥ एक दिवस संध्यासमे, हरिदर्शन करवा काज। गया पछी घणिवार थइ, घेर आव्या नही महाराज ॥२७॥ माताये रामप्रतापने, कह्युं रात विती एक जाम। घोर अंधारुं थयुं घणुं, केम आव्या नहीं

घनशाम ॥२८॥ जे छे उपद्रव असुरनो, तेतो तमे जाणो छो वीर । शोधि लावो घनशामने, हुंतो धरी शकुं नहि धीर ॥२९॥ मणिधरे कदि मणिथकी, पळ एक जुदां न पडाय । जळथी जुदी माछलि, पडी तरफडी जीव जाय ॥३०॥ श्रीघनशामने निरखतां, आडी पांपणो आवी जाय । त्यारे कहुं करतारने, नथि चतुर तुं ब्रह्माय ॥३१॥ नेणनो तारो माहरो, वळी मुज हैयानो हार । ते घनशामने शोधिने, तमे तेडि लावो आ वार ॥३२॥ ते सुणि रामप्रतापजी, तेनो करवा चाल्या तपास । जोइ जई हनुमानगढि, त्यां दिठा श्रीअविनाश ॥३३॥ कथा रामायणतणी, त्यां वंचाति हति ते वार । सांभळवा श्रोता थई, बहु बेठां हतां नरनार ॥३४॥ भाइ कहे भगवानने, घेर माता जुएछे वाट । अत्यार सूधि न आविया, तेथि अति करेछे उचाट ॥३५॥ क्यारे आव्याछो अहिं तमे, एम पुछ्युं जेणीवार । संध्या समयना छे अहीं, एम बोल्यां सौ नरनार ॥३६॥ स्नेहे कहे घनशामजी, जेजे देवनां दरशन काज । नित्य नियम राख्यो तमे, जइ आवो वळि अहिंयांज ॥३७॥ एटलामां तो थइ जशे, आ पुरो कथानो प्रसंग । घेर जशुं माता कने, आपणे मळी बे संग ॥३८॥ पछि ते रामप्रतापजी, गया धरी हरिनुं ध्यान । रत्नसिंहासन नामनुं, शुभ ज्यां छे देव स्थान ॥३९॥ त्यां पण श्रीमद्‌भागवत, वंचातुं हतुं ते वार । बेठा दिठा घनशामजी, वळी बीजां घणां नरनार ॥४०॥ पूछे रामप्रतापजी, अहीं क्यारे आव्या महाराज, संध्यासमयना छे अहीं, एम बोल्यो सकळ समाज ॥४१॥ विस्मित थइने विचारमां, पड्या रामप्रतापजी भ्रात । आ ते स्वपन भासे मने, के जाग्रतनी हशे वात ॥४२॥ घेर चालो घनशामजी, कहे रामप्रतापजी वेण । जइ आवो बिजे दर्शने, एम शाम बोल्या सुखदेण ॥४३॥ रामप्रतापजी पछि गया, नामे कोपभुवन सुरस्थान । एक पगे उभा हरी, त्यां तो मंत्र जपे धरि ध्यान ॥४४॥ क्यारे अहिं आव्या हरी, एम पूछी लोकने वात । संध्या समयना छे अहीं, एम कहे सौ जनजात ॥४५॥ विचर्या एम वीश मंदिरे, दिठा सर्वस्थळे हरिराय । अचरज उरमां उपज्युं, ते तो वरणव्युं नव जाय ॥४६॥ रामप्रतापे विचारियुं, जाउं हनुमानगढि मोझार । त्यां श्रीहरि छे के नही, तेनो निश्चय करुं निरधार ॥४७॥ ज्यारे जोयुं वळि त्यां जई, त्यांतो दिठा जगदाधार । रामप्रतापजि भाइये, त्यारे किधो चित्त विचार ॥४८॥ अक्रूरने जमनाजीमां, दिधां दर्शन जुगम स्वरूप । अनेक रूपे नारदे, दिठा द्वारामतीना भूप ॥४९॥ एज रीते करुणा करी, मुज उपर कृष्ण कृपाळ । अनेक रूपे आप थइ, दिधां दर्शन मुजने दयाळ ॥५०॥ भाळी मोटाभाइने, घनशाम कहे शुभपेर । कथाप्रसंग पुरो थयो, हवे चालो जैये निजघेर ॥५१॥ भाइ बंने निज भुवनमां, त्यांथी आव्या रूडी रीत । भक्तिमाये भगवानने, चांप्या छातिमां प्रीत सहीत ॥५२॥ दीधो वळी ठपको घणो, सुणो लाडकवाया लाल । रात वेळाना एकला,

क्यांइ जावुं नहीं कोइ काळ ॥५३॥ घणो उपद्रव असुरनो, आज दिसे अयोध्या मांय । वेळासर घेर आववुं, राते रोकावुं नहि क्यांय ॥५४॥ चार घडी रजनी जतां, कदि जो नहि आवो कुमार । घरमां नहि दउं पेसवा, नहि उघाडुं घरनां द्वार ॥५५॥ एम कहिने कुंवरने, वाळु करावियुं ते वार । पछि पलंगे पोढाडिया, जगजीवन जगदाधार ॥५६॥ पछि परीजन आगळे, बेशि रामप्रतापजी भ्रात । बहुरुपे दर्शन थयां, ते वात करी विख्यात ॥५७॥ ते सुणतां जन सर्वने, अति अचरज उपज्युं उर । सौए श्रीघनशामने, पुरुषोत्तम जाण्या जरूर ॥५८॥ वळती हरीये विचारियुं, मने जाणशे जो सर्वेश । तो सुख पुत्रपणातणुं, नहि लइ शके लवलेश ॥५९॥ पछि कर्यो परमेश्वरे, निजमायानो विस्तार । भुली गयां दिव्यभावने, सौ मात पिता परिवार ॥६०॥ बिजे दिने पण रात्रिये, आव्या मोडा श्रीमहाराज । माताने विनती करी, द्वार उघाडवाने काज ॥६१॥ प्रेमवती पण प्रेमथी, कहे कोण बोलेछे बार । जामनी जाम विती गइ, कोइ हशे चोर चखार ॥६२॥ श्रीहरिये संभळावियां, निजनाम त्यां रुडी रीत । वक्रोक्तिमां वाळिया, माये उत्तर प्रीत सहीत ॥६३॥ शार्दूलविक्रीडितवृत्त—माता हुं घनशाम तो वनविषे जै सारी वृष्टि करो, माता हुं निलकंठ तो गिरि चढी उंचे स्वरे उच्चरो । माता हुं हरिकृष्ण सिंह कदिये काळो न भाळयो अमे, माता हुं वृषपुत्र धुर्वृषनि तो धारो जइने तमे ॥६४॥ हुं छुं धर्मतनूज पुत्र न हतो ते भीमना भाइने, माता हुं हरि छुं वसो स्वरगमां तो चित्तमां चाहने । हुं छुं भक्तितनूज भक्तिसुत तो वैराग्य ने ज्ञान छे, वक्रोक्ती सुणि स्नेहयुक्त हृदये रीझ्या कृपावान छे ॥६५॥ पुष्पिताग्रावृत्त—पछि उठि जननी उघाडि द्वार, निजउर साथ लगाविने कुमार। लइ निज घरमां कराव्युं वाळु, चितवन योग्य चरित्र आ रुपाळुं ॥६६॥

इति श्रीविहारीलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते द्वितीयकळशे अचिंत्यानंदवर्णीद्रअभयसिंहनृपसंवादे श्रीहरिअनेकरूपदर्शननामा द्वादशो विश्रामः ॥१२॥

पूर्वछायो—एक समे अलबेलडे, चोरि भाभीनी अंगुठी जेह । ते लीळा तमने कहुं, नरनाथ सुणो धरी नेह ॥१॥ चोपाई—एक समय मळी सहु मित्र, गया नावाने सर्ज्यु पवित्र । नाइ वस्त्र पवित्र पहेरी, देवदर्शने चाल्या लहरी ॥२॥ वळी करता रमत रुडी पेर, प्रभुजी आव्या पोताने घेर। घेर बीजुं दिठुं नहीं कोई, करतां हतां भाभी रसोई ॥३॥ तेनी पास जइने ते स्थान, माग्युं भोजन श्रीभगवान । एनां वचन अमृत समान, सुण्यां भाभीये स्नेहथी कान ॥४॥ पछी बोल्यां सुवासीनी बाई, बेसो भोजन आपिश भाई । थावा आवि रसोइ तैयार, पण कांईक छे हजि वार ॥५॥ एवां सांभळी वचन विचित्र, इच्छया करवा मनुष्यचरित्र । कह्युं लागीछे मुजने भूख, आपो खावा तो उपजे सुख ॥६॥ त्यारे बोल्यां सुवासिनी बाई, चणा पौवा खावा आपुं भाई । कहो तो आपुं सुखडी सारी, आपुं

मगदळ जाउं बलहारि ॥७॥ सुणी बोलिया शाम श्री मुख, आपो पेंडा तो भागेज भूख। बोल्यां सूवासिनी तेह ठाम, पेंडा घरमां नथी घनशाम ॥८॥ पछी भाभी सुवासिनी केरी, एक मुद्रिका हरिये हेरी। हती भाभीनी पासे पडेली, साव सोनानी नंगे जडेली ॥९॥ लइ मोहने वाळीछे मुठी, त्यारे भाभी पकडवाने उठी। दोड्या श्रीहरी चंचळ थैने, भाभी पकडेछे पाछळ जैने ॥१०॥ जे छे सर्वजगतना त्राता, परमेश्वर नथि पकडाता। भाभी अंगुठी लेवाने ताक्यां, पण पाछळ दोडीने थाक्यां ॥११॥ कहे अंगुठी लइने शुं करशो, ठाला चोर तमे शीद ठरशो। कहे श्रीहरि चौटे जईश, आपी अंगुठी पेंडा लईश ॥१२॥ अमो मित्रो मळीने ते जमशुं, पछी राजि थइ भेळा रमशुं। कहे भाभी जशो पत खोइ, एवुं काम करे नहि कोइ ॥१३॥ तमे चोरी करी कहेवाशो, वात विश्वविषे ते वंचाशो। लोक केशे अंगुठीनो चोर, नाम पाडशे नगुणो नठोर ॥१४॥ गामोगाम आ चोरी गवाशे, तेथी लज्जा तमारी तो जाशे। आवो करशो तमे अन्याय, कोण देशे पछीथी कन्याय ॥१५॥ भव आखो रहेशो ब्रह्मचारी, निंदा करशे घणां संसारी। केशे बाळपणे चोरी कीधी, तेथी कन्या कोइये नव दीधी ॥१६॥ हशि बोल्या त्यारे हरिराय, नथि जोती अमारे कन्याय। चोरी छो गामोगाम गवाय, तेथि लज्जा अमारी न जाय ॥१७॥ आवां करुं चरित्र हुं ज्यारे, मने संभारे सौ जन त्यारे। माटे विचरिने ठामोठाम, एवां करवा इछुंछुं हुं काम ॥१८॥ एवां वचनमां मर्म छे जेह, जाणे तत्वज्ञ मुनीवार तेह। वळी भाखे भलां ते भोजाइ, मानो मारुं कह्युं सुखदाइ ॥१९॥ भाइ खीजशे तमने तमारा, माटे मानो दियरजी मारा। बहु खीजशे तमने बापो, माटे समजीने अंगुठी आपो ॥२०॥ माताजी मार मारशे तमने, माटे आपोजि अंगुठी अमने। एम कहीने पुर्या घरमांय, कर्या बारणां बंध ते त्यांय ॥२१॥ हरिने आवरण नव आवे, एम वेद पुराण बतावे। रह्यां बारणां बंध ते ठाम, दिठा चोकविषे घनशाम ॥२२॥ लइ मुद्रिका करमां देखाडे, एम भाभीने मोह पमाडे। हतुं जाळियुं घरनुं एक, जोयुं भाभीये त्यां जइ छेक ॥२३॥ त्यांतो घनशामने दीठा घरमां, उभा अंगुठी देखाडे करमां। अति अचरज उरमां पमाडयुं, त्यारे भाभीये बार उघाडयुं ॥२४॥ हरि नाठा अंगुठी लइने, भाभी पकडी शक्यां नहि जइने। दिव्यभावथी अचरज आवे, वळी ते हरि माया भुलावे॥२५॥ गया चौटामां श्रीहरि शीधा, आपि अंगुठीने पेंडा लीधा। पछी मित्रोनी मंडळी मळी, गया वाडिये एकांते वळी ॥२६॥ जम्या त्यां सखा सौ मळी साथे, पेंडा पिरस्या हरिवरे हाथे। ब्रह्मादिकने छे दुर्लभ जेह, जम्या सर्वप्रसादीने तेह ॥२७॥ मन वाणी अगोचर जे छे, तेतो बाळचरित्र करेछे। जेने आगम निगम वखाणे, तेने मूर्ख जनो नहि जाणे ॥२८॥ हठजोगे न देखे हठिला, करे ते प्रभु मनुष्य लीळा। जोगी जेमाटे वनमां भमेछे, ते तो बाळको

साथ रमेछे ॥२९॥ बेसे बाळक मंडळी मळी, आपे सर्वने उपदेश वळी। धर्म ज्ञान वैराग्यनी वात, संभळावे हरि साक्षात ॥३०॥ जन जाणे जे रमत करेछे, प्रभु पूजाविधी शिखवेछे। क्यारे कोइने ध्यान धरावे, कोइने तो समाधि करावे ॥३१॥ तेने गोलोक आदिक धाम, सर्व देखाडे श्रीघनशाम। करे जागीने बाळक वात, प्रभु धामनी ते साक्षात ॥३२॥ जनो सुणवा रहे तेह ठामे, मोटा पंडित अचरज पामे। कोइ टाणे रमत एवी करे, पोते श्रीपुरुषोत्तम ठरे ॥३३॥ थाय बाळक एक ब्रह्माय, बीजो विष्णुरूपे वळी थाय। त्रिजो तो कहे शंकर हुं छुं, प्रलेकाळमां प्रलय करुंछुं ॥३४॥ कोइ नारद उद्धव नाम, कोइ वरुण ठरे तेह ठाम। कोइ तो कहे हुं छुं गणेश, कोइ तो कहे हुं छुं सुरेश ॥३५॥ कोइ तो कहे हुं शेष नाग, कहुं हरिनां चरित्र अथाग। थाय कोइ कुबेर भंडारी, कोइ सूर्य शशी नाम धारी ॥३६॥ थाय बाळ बीजा देवो जेवा, सर्व श्रीहरिनी करे सेवा। घनशामनी आज्ञा प्रमाणे, सहु काम करे तेह टाणे ॥३७॥ रहे आज्ञाविषे ते आधीन, करे कोइ स्तुति थइ दीन। कोइ तो कहे हे महाराज, अमारा ब्रह्मांडमां आज ॥३८॥ कळिकाळ अति घणो व्याप्यो, तेणे वेदनो धर्म उथाप्यो। घणा पाखंडि चाल्याछे पंथ, गुंथ्या मद्यना महिमाना ग्रंथ ॥३९॥ गुरुओ करेछे व्यभिचार, वळी आचरेछे अनाचार। माटे आप कृपा उर धारो, आज ब्रह्मांडमांहि पधारो ॥४०॥ सत्यवेदनो धर्म ते थापो, अति घोर अधर्म उथापो। स्तुति एवि सुणि जगदीश, आपे वरदान आपे आशिश ॥४१॥ एवी रमत निहाळवा आशे, आवे अमर चढीने आकाशे। खेल देखीने अचरज पामे, पुष्प वृष्टि करे तेह ठामे ॥४२॥ एम उचरे देवो आकाशी, धन्यधन्य अवधपुरवासी। तेनां पुन्यतणो नहि पार, खेले ज्यां हरि जगदाधार ॥४३॥ करे खेल नवानवा नित्य, रहे निरखवा इंदु आदित्य। हुं ते केटला कही संभळावुं, न गणाय गण्या शुं गणावुं ॥४४॥ छोटा भाइ छे जे इच्छाराम, तेने तेनी रमाडेछे शाम। वळि रामप्रतापना पुत्र, नंदराम छे परम पवित्र ॥४५॥ पांच वर्षनी ऊम्मर एनी, पण बुद्धि सारी बहु तेनी। टाणे जमवाने आवे ते ज्यारे, कहे बाइ सुवासिनी त्यारे ॥४६॥ कृष्ण काकाने बोलावी लावो, साथे बे जण जमवाने आवो। पछि जाय तहां नंदराम, तेनी साथे आवे घनशाम ॥४७॥ जेवी जोडी अश्वीनिकुमार, तेवी जोड शोभे तेह ठार। चंद्र सूर्यनी जोड गणाय, एवी जोड ते बेनी जणाय ॥४८॥ बन्ने जणनी छे उमर मळती, भली प्रकृति पण आवे भळती। तेथी उपजी परस्पर प्रीत, साथे रमे जमे रुडी रीत ॥४९॥ वसंततिलकावृत्त—जेनो स्वभाव मळतो वळि एक जात, धर्मादि एक मळती वळि रीत भात। तुल्ये जणाय वयमां मळतांज चित्त, तो तेहमांहि उपजे परिपूर्ण प्रीत ॥५०॥ हेभूप एक वळि वात भली सुणावुं, छे जाणवा सरखि ते तुजने जणावुं। एवां चरित्र हरिनां श्रुति

शास्त्र गाय, जे सांभळी परम भक्त प्रसन्न थाय ॥५१॥ सुवासिनी सति सुभाग्यवती गणाय, जे शामनां चरण चित्तविषे चहाय । श्रीकृष्णने कदिक मज्जन ते करावे, प्रत्यंग पेखि रमणीय रुदे ठरावे ॥५२॥ त्यां एकदा चरणमां शुभ चिह्न जोइ, जाण्युं महापुरुष आ सदभागि कोइ । बे हाथ जोडि हरिनी विनती उचारी, लेजो प्रतापि थइ सुद्ध तमे अमारी ॥५३॥ छे आपना चरणमां शुभ चिह्न केवां, राज्यादि श्रेष्ठ अधिकार मळेज एवां । त्यारे कहे हरि कदी मळशे सुराज, सोंपीश तेह तव पुत्र करे समाज ॥५४॥ विद्वान मूर्ख नर छे शुभ के नठारो, संतोषि के अधिक लालच राखनारो । दैवी तथा असुर अंशज जीव ए छे, ते चिह्नथी जन परीक्षक जाणि लेछे ॥५५॥ जो दिव्यभाव निरखे मन जादु जाणे, वैराग्यवान निरखी कपटी प्रमाणे । वाचाळ छे बहु कहे उपदेश देतो, आसूरि सत्पुरुषनो नथि गूण लेतो ॥५६॥ पुष्पिताग्रावृत्त—अति जुगजुग जन्म नाथ लेछे, कविवर एम पुराणमां कहेछे । तदपि नहिज मूर्ख लोक माने, मुनिमुख वात सुणे कदी न काने ॥५७॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते द्वितीयकळशे अचिंत्यानंदवर्णींद्रअभयसिंहनृपसंवादे श्रीहरिमुद्रिकाहरणनामा त्रयोदशो विश्रामः ॥१३॥

उपजातिवृत्त—सुणो वळी प्रीत धरी घणेरी, लीळा कहुंछुं तरगाम केरी । बहु फर्याछे हरि बाळवेशे, दया करीने सरवार देशे ॥१॥ ज्यांज्यां जईने हरिपाव धार्या, तेते स्थळोनो महिमा वधार्यो । पवित्र तेतो पृथिवी गणाय, ते मर्म दैवी जनने जणाय ॥२॥ सारुं वसेछे तरगाम ज्यांय, वसे दवेजी बळदेव त्यांय । त्यां सासरुं रामप्रतापजीनुं, छे जन्मनुं स्थान सुवासिनीनुं ॥३॥ विचारियुं ते बळदेव बापे, तेडावुं हुं पुत्रि जमाइ आपे । मळ्या पछी छे षट वर्ष वीत्यां, सुखी हशे के दुखमां रही त्यां ॥४॥ मा तेनि तेने मळवा चहेछे, तेडाववानुं मुजने कहेछे । नांखे निसासा थइने निराश, करुंज तेनी परिपूर्ण आश ॥५॥ सुपुत्र लागे प्रिय तो पिताने, पुत्री विशेषे प्रिय होय माने । जे पुत्रीकेरी मरिजाय माय, पिता छतां पीयर व्यर्थ थाय ॥६॥ एवी घणी अंतर वात आणी, लक्ष्मीप्रसादाख्य सुपुत्र जाणी । कह्युं अयोध्यापुरमां सिधावो, कुटुंब सुद्धां नृप तेडी लावो ॥७॥ श्रीधर्मने भाखि प्रणाम मारो, प्रेमे कहेजो मळवा पधारो । मळ्या पछि वासर कैक वित्या, माटे करेछे मळवानि चिंता ॥८॥ पूरी वधेछे मळवाथि प्रीत, सदैव संसारिक एवि रीत । मळ्या विना हेत नहीं जणाय, सगाइ जाते दिन जूनि थाय ॥९॥ लक्ष्मीप्रसादे उर वात धारी, पछी अयोध्यापुरमां पधारी । वृत्तांत सर्वे कहि धर्मपास, वळी कर्यो त्यां दिन चार वास ॥१०॥ एणे घणो आग्रह एम कीधो, त्यारे नृपे उत्तर एक दीधो । जाओ लई रामप्रतापजीने, सपुत्र ते साथ सुवासिनिने ॥११॥ आज्ञा दिधी रामप्रतापजीने, शीक्षातणां वाक्य रुडां कहीने । कुटुंब लै सासरिये सिधावो, थोडा वसी वासर घेर आवो ॥१२॥ जो सासरे

ास विशेष जाय, तो आळसू तेनुं शरीर थाय। जो विष्णु जै क्षीरसमुद्र पास,
ोहि रहेछे तहिं चार मास ॥१३॥ सन्मान ले आद्य दिने जमाई, बिजे दिने तेनि
हीं नवाई। जाणे त्रिजे वासर केदि जाय, चौथे दिने तो तृणतुल्य थाय ॥१४॥
ागां भलां छे तरगाम केवां, दृष्टांत एने न घटेज एवां। तथापि झाझुं नहि त्यां
हेवुं, सुजाणने शुं बधतुं कहेवुं ॥१५॥ जो सासरे सासु सु..., पामे भलुं
ोज जमाइ मान। सासु विना सासरियुंज केवुं, मिठा विना भोजन मोळुं जेवुं
१६॥ एवी सुणी शीख लिधी पितानी, आज्ञा लिधी जै वळि भक्ति मानी।
ुवासिनी त्यां वदि स्नेहभावे, हुंतो जउं जो घनशाम आवे ॥१७॥ त्यां भक्ति-
ाये करुणा करीने, जवानि आज्ञा करी श्रीहरिने। माये कह्युं सर्वस द्रव्य मारुं,
त्यक्ष तेतो घनशाम धारुं ॥१८॥ आ मूर्तिने देखिश हुंय ज्यारे, निरांत थाशे
ुज चित्त त्यारे। माटे जईने झट घेर आवो, संभाळि सारे शुकने सिधावो
॥१९॥ ते दंपतिये मळि मात पास, एवी वळी वाणि करि प्रकाश। त्यां कोइने
ोकलशो अहींथी, तेसाथ सर्वे वळशुं तहींथी ॥२०॥ सुवासिनी लै जुग बाळ
यांय, साथे बिराज्यां सुखपाल मांय। साळो बनेवी चडि जोड घोडे, स्नेहे सि-
ाव्या सुखपाल जोडे ॥२१॥ सर्जुनदीने तट स्वर्गद्वार, त्यां नावमां बेशि गयां
ुपार। आव्युं जतां शेर नवाबगंज, रुडुं दिसेछे अति चित्तरंज ॥२२॥ ते मा-
ो थै करिने प्रवास, कंडैलगंजे करि रात वास। बिजे दिने तो तरगाम आव्यां,
र्वे सगांने सुख उपजाव्यां ॥२३॥ जमे रमे ने हरिकिर्ति गाय, आनंदमां वासर
ीति जाय। महाप्रभुनुं मुखडुं निहाळी, भावे रहेछे पुरलोक भाळी ॥२४॥ ध-
ाढ्य छे ते बळदेव आपे, सुकिर्ति पाम्या धनने प्रतापे। ते प्रांतमां छे बहु गाम
ाम, सगां सनेही जन ठामठाम ॥२५॥ मेमानने उत्तम मान देवा, आवे जनो
ोजननुं कहेवा। बे पक्षसुधी बळदेवजीये, मान्यू न आमंत्रण ते कदीये ॥२६॥
यां बाळकोमां हरि जै रमेछे, ते गामनां सौ जनने गमेछे। दीसे प्रभुनी छबि
चित्तचोर, जोवा जनोनो बहु थाय नोर ॥२७॥ सर्वे जनो जोइ प्रसन्न थाय, पो-
ातणे आंगण तेडी जाय। त्यां बाळनी मंडळिने रमाडे, पाडोशिने हर्ष घणो
माडे ॥२८॥ तेवी रिते ते तरगाम मांही, फर्या हर्या शाम समर्थ त्यांही। को-
तणे घेर जम्या जईने, कोइतणे घेर रम्या रहीने ॥२९॥ घरोघरे ने वळि वाट
ाटे, शेरी बजारे वळि चोक हाटे। प्रसादिनी त्यां रज सर्व कीधी, पवित्रता अ-
ृतरतुल्य दीधी ॥३०॥ हेभूप त्यां अद्भुत एक काम, कर्युं प्रभु ते कहुं आज ठाम।
देखाडियो श्रीहरि दिव्यभाव, लिधो तहांना जन श्रेष्ठ लाव ॥३१॥ रथोद्धतावृत्त—
ाडि रूडि बळदेवजी तणी, गामपास दिशि नैरुती भणी। एक काळ मळी सर्व
्यां गया, देखि रूडि रचना खुशी थया ॥३२॥ आंबु जांबु कदळी अपार छे,
अंजिरो पनस ने अनार छे। पुष्पछो... पण भातभातना, साग आदि तरु जा-

तजातना ॥३३॥ त्यां उजाणि करीने सहु जम्या, नंदराम हरि बाळमां रम्या । ज्यां हती अधिक वावि चीभडी, त्यां गयाज घनशाम्म ते घडी ॥३४॥ ते स्थळे मजुर नींदता हता, त्यां करी हरिवरे मनुष्यता । खेंचिखेंचि जड चीभडी तणी, नाश कीधि तहीं वेलडी घणी ॥३५॥ ते मजुर जन ज्यां जुए जई, दीठि नाश बहु चीभडी थई । त्रास पामि मनमां मुंझाइने, जै कह्युं तरत ज्येष्ठभाइने ॥३६॥ ज्येष्ठभाइ अति रीस आणिने, पास तेडि पछि पद्मपाणिने । त्रास आपि कथनो घणां कह्यां, श्याम आंखथकि आंसुडां वह्यां ॥३७॥ लागि लालतणि काय कंपवा, जीव थीर नव थाय जंपवा । सत्य वात ठरी जे गुनो कर्यो, एक शब्द नव जाय उच्चर्यो ॥३८॥ जेनि दृष्टिथकि काळ तो डरे, ते प्रभूजि भय भाइनो धरे । केवि छे अकळ इश्वरी कळा, भूलि जाय मुनियो भलाभला ॥३९॥ भाइ सोटी धरि हाथ मारवा, लागिया हरिमुखे उचारवा । में कशुंय नथि काम ते कर्युं, ए मजूर मळि जुठ उच्चर्युं ॥४०॥ बोलियो मजुर साक्षि छे सहु, सत्य वात सम खाइने कहुं । होय जूठ कदि शब्द माहरो, दंडयोग्य नकि तो ठरुं खरो ॥४१॥ भाइ साथ घनशामने लई, ते स्थळे तरत जोइयुं जई । अल्पमात्र नुकशान ना दिठुं, वेण ते मजुरनुं पडयुं जुठुं ॥४२॥ सौ मजुर मनभ्रांति थै गई, साजि केम सहु वेलियो थई । वात एक मजुरे तहां कही, बाळ देव नकि मानवी नही ॥४३॥ साजि थाय नहि वेल आपथी, ते थई कुंवरना प्रतापथी । बोली बोल बहु नम्र बापडा, सौ मजुर प्रभूने पगे पड्या ॥४४॥ भ्रातचित्त झट मर्म आवियो, दिव्यभाव हरिये जणावियो । घेर आवि बधि वारता कही, हर्षमां न कशिये मणा रही ॥४५॥ वात सर्व पसराइ गाममां, तेथि लोक बळदेव धाममां । आविआवि हरिने बहु नमे, भीड थाय घरपास ते समे ॥४६॥ पुष्पिताग्रावृत्त—हरिवर तरगाममां रहीने, पुनित करी तरगामनी महीने । अधिक चरित ते तने कहीश, नरपति जो अति नेहथी सुणीश ॥४७॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते द्वितीयकळशे अचिंत्यानंदवर्णींद्रअभयसिंहनृपसंवादे हरिस्वप्रतापदर्शननामा चतुर्दशो विश्रामः ॥१४॥

पूर्वछायो—हेराजा सुण स्नेहथी, वळि वर्णवुं बाळचरित्र । तरगाममां रहि श्रीकमे, करी लीळा ललीत विचित्र ॥१॥ चोपाई—तरगामथी नैरुत भागे, एक सारी तलावडी लागे । गंगाजळ जेवुं निरमळ नीर, तरुवर घणां तेहने तीर ॥२॥ प्रभु बाळक मंडळि लइने, जळकेळी करे तहां जइने । एक दिवस गया त्यां नावा, बहु बाळ आव्याता बोलावा ॥३॥ पेशि जळमां सखा संग प्रीते, जळकेळी करी रुडी रीते । कोइ तो मत्स्यनी पेरे अंग, उंडा नीरमां मारे सळंग ॥४॥ कोइ जळकुकडी सम थाय, मारी डुबकी दूर देखाय । मगरी जेम पुंछ पछाडे, तेम बीजाने पाटुडी मारे ॥५॥ कोइ काचबा तुल्ये विचरे, कोइ हाथ उंचा पगे तरे । जेम विप्र करे उपस्थान, शोभे ते बाळ तेह समान ॥६॥ कोइ दादुरनी पेरे कूदे,

ोइ जाय तरी पथ जूदे । कोइ सर्पपेरे वांको चाले, कोइ बगसम बीजाने झाले ७॥ कोइ हंस बराबर थई, बेसे कमळनी उपर जई । कोइ भमर थई करे गान, ाळी रीझेछे श्रीभगवान ॥८॥ करे होड अनेक प्रकार, कोण जळमां रहे झाझी ार। कोण तरतां आगळ वधि जाय, कोण पकडतां नव पकडाय ॥९॥ उंधी खा-लीनेज आकार, कोइ तो तरेछे झाझी वार । तरे कोइतो पलांठि वाळी, थाय ।स्मित सौ जन भाळी ॥१०॥ झाड उपर उंचे चडेछे, त्यांथी खाइ गोलांट प-छे । जळकेळी ते जोवानी आशे, आवे अमर चढिने आकाशे ॥११॥ आवे शेने मुनिवर वृंद, लीळा [illegible] पामे आनंद । कोइ मुक्त बनी बाळ अंग, ाळ केळी करे हरिसंग ॥१२॥ काळीदत्त तणो कोइ सगो, आव्यो हरिसंग कर-ाने दगो । माया आसुरी ते जाणनारो, जंत्र मंत्र जाणे जादुगारो ॥१३॥ का-ीदत्तनुं वाळवा वेर, पापी आव्यो झाझुं धरी झेर । जळकेळी करे हरि ज्यांय, ठो ताकीने ते खळ त्यांय ॥१४॥ तरु उपर बाळको चडे, पछी ते पाणी उंडा-ां पडे । चड्या जे झाडपर परमेश, तेमां पापीये कीधो प्रवेश ॥१५॥ करी ख-गना सरखो खांपो, कृष्णकेरा साथळमां चांप्यो । तसु पेठो ते उरु मोझार, ाढतां चाली लोहीनी धार ॥१६॥ हरि हळवेशुं उतर्या हेठा, मळी मित्र तरु-ळे बेठा । पाटो बांधी लीधो रुडी पेर, पछी सौ मळीने गया घेर ॥१७॥ जाण्युं रिये असुरनुं ए काम, तोय क्रोध न कीधो ते ठाम । एम धार्युं श्रीधर्मने लाले, ने फळ मळशे कोइ काळे ॥१८॥ क्षमासागरे बहु क्षमा कीधी, एवो कोण बीजो ।मानिधि । दश दिवसे ते रुझायो घाय, पण चिह्न पडि रह्युं त्यांय ॥१९॥ ज्यारे ।ह्न ते देखता स्वामी, त्यारे बोलता अंतरजामी । ज्यारे चिह्न आ नजरे चडेछे, ।ारे ते तरु सर सांभरेछे ॥२०॥ पूर्वछायो—तररूपी तरगाम छे, हरि जोवा उ-ट्युं त्यांय । भूप कहे शुं रत थयुं, कहे वर्णि प्रभु पदमांय ॥२१॥ लीळा कही रगामनी, में भाव धरीने भ्रात । आसपास[illegible] गाममां, वळि विचर्या ते कहुं ात ॥२२॥ स्नेही सगां बळदेवनां, जेओ रहे जुदेजुदे गाम । तेओ श्रीरामप्र-ापने, आवे नोतरुं देवा काम ॥२३॥ भोजन कारण भावथी, सह कुटुंब तेडी ाय । श्रीहरिनी छबि जोइने, गामोगाम वध्यो महिमाय ॥२४॥ नाम कहुं ते गाम-ां, तमे सुणो अभेसिंह भ्रात । मुंडाडीहा एक छे, बीजुं बेशहु पुर प्रख्यात ॥२५॥ ुं रणियापुर वळी, फशीराम पुर छे नाम । सुहेलवा ने वेणिपुर, वळी चौरी अकमा ाम ॥२६॥ भमैचा ने भेटसरा, गाम कीनकी आदिक जेह । भोजन काज पधारीने, र्या पावन प्रभुये तेह ॥२७॥ दक्षिणमां तर गामथी, एक आंबलीया छे गाम । ात्र वसे बळदेवना, तेनुं मंछामिशर छे नाम ॥२८॥ सुत तेनो शिवदीन छे, बीजो ्फळ पण शुरवीर । ताते कह्युं ते बेयने, तेडी लावो धरमकुळ धीर ॥२९॥ तेतो या तरगाममां, सौने नोतरुं देवा काम । आग्रह त्यां अतिशे कर्यो, तेडी जवा

आंबलिया गाम ॥३०॥ कुटंब सहीत पधारिया, रा[illegible]ो ते ठाम । भमैया किनकी थई गीया, चौरी आंबलीया गाम ॥३१॥ ज्यांज्यां थइ हरि जायछे, वधे आनंद त्यां आसपास । सूरजनो रथ संचरे, त्यां पडेछे जेम प्रकाश ॥३२॥ मूर्ति मनोहर मावनी, जोवा लोचन मन लोभाय । माणस के पशु पक्षी पण, छबि निरखवा स्थिर थाय ॥३३॥ आंबलियामां एक दिन, सौने राख्यां रुडी रीत । भावतां भोजन पान दीधां, पूरि धरी मन प्रीत ॥३४॥ बीजे दिन सनमान दै, पछी कीधां सौने विदाय । उत्तरमां खजुहा सरोवर, नाया जइने त्यांय ॥३५॥ त्यांथी कमळ कमनीय लइ, हेते आप्युं हरिने हाथ । वळि विचरिने आविया, तरगाममां सौ साथ ॥३६॥

चोपाई—भक्तिमातानी बेन वसंता, भाग्यशाळी भली गुणवंता । गाम अशोकपुरमां रहेली, बलधी दवेने परणेली ॥३७॥ कांइ संकट आवियुं त्यांय, वश्यां बलमपडरी मांय । तेओ आवियां तेडवा काज, तरगाममां ज्यां महाराज ॥३८॥ बीजी बेहेन जे चंदन नाम, तेना सासरानुं कहुं गाम । प्रगणुं तरहर परमाणो, गुदहावरवी गाम जाणो ॥३९॥ सरदार पांडे तेना स्वामी, आव्या तेडवा ते मुद पामी । भक्तिमाततणा जेह भाई, जेनी गेलही संज्ञा गणाइ ॥४०॥ तेना पुत्र जे बे कहेवाय, गवरी अने बदरी गणाय । आव्या लोहसिसागाम थकी, धर्मवंशीने तेडवा नकी ॥४१॥ कहे सौने श्रीरामप्रताप, अमे आवशुं जाओ जी आप । एम कहिने विदाय ते कर्या, पछी रामप्रताप संचर्या ॥४२॥ साथे पत्निने श्रीघनशाम, कर्यो पडरीये प्रथम विराम । त्यांथी लोहसीसे पछी गया, त्यांतो बे त्रण दिवस ते रह्या ॥४३॥ असुरांश हतो तहां एक, आळ करतो हरिने अनेक । तेने एक समे मुनिनाथे, पकडिने पछाडियो हाथे ॥४४॥ तेथी कांडुं तेनुं खडी गयुं, तेणे जैने जनोपासे कह्युं । वात कोइथकी न मनाय, कहे बाळकथी ते शुं थाय ॥४५॥ महीमा प्रभुनो जेह जाणे, तेतो वात ते साची प्रमाणे । पछी त्यांथी करीने प्रयाण, पडरी गया पांडे सुजाण ॥४६॥ त्यांथी गोंडे गया गुणागार, गया टेडीनदी तणे पार । गुदहावरवी गाम गया, तरगाम आवी पाछा रह्या ॥४७॥ पूर्वछायो—भक्तिमाता भगवानने, मळवाने मन अकळाय । वारेवारे कहे धर्मने, हवे तेडवाने कोण जाय ॥४८॥ तनुज काळु त्रिवाडिना, जेनुं नाम रुडुं विश्राम । ते मळवा वृषदेवने, पोते आव्या अवध्यपुर धाम ॥४९॥ भा[illegible] तेने कहे, तमे विचरो मारा वीर । तेडी लावो तरगामथी, हरि विना धराय न धीर ॥५०॥ रुडा रामप्रतापने, तेडी लावो कुटुंबसहीत । आव्याने अवधथकी थयाछे, वासर अधिक व्यतीत ॥५१॥

चोपाई—एवुं सांभळी भक्तिना भाइ, बोल्या जइश हुं तेडवा बाइ । एक साथे लिधो सुखपाल, चाल्या विश्रामजी ततकाळ ॥५२॥ वाटे जातां करेछे विचार, आज भेटशे भक्तिकुमार । सुखसागर सुंदरशाम, केवा देखीश हुं घनशाम ॥५३॥ जेनी मूर्तिविषे मन प्रोई, जन जाती रहे सहु जोई । मेंतो दीठा हता छेक छोटा,

वे तो ते थया हशे मोटा ॥५४॥ छपैयामां चमत्कार करी, लीधां सर्वेतणां मन
री। छपैयाना रुडा समाचार, मने पूछशे धर्मकुमार ॥५५॥ हेते हरिने खोळामां
रीश, वळी चुंबन गाले करीश। आवी उभा रही मुज सामा, मने कहेशे
हाप्रभु मामा ॥५६॥ ए छे जगदिश जगदाधार, एनो पामे नहीं कोइ पार। ज्यारे
प्रभु मुजने मळशे, मारा ताप त्रिविधिना टळशे ॥५७॥ वळि जाणीश हुं तेणी
र, मारो सुफळ थयो अवतार। वळी मळशे श्रीरामप्रताप, जे छे देव संकर्षण
ाप ॥५८॥ हुंतो हरखाउं छुं मनमांथी, आवा श्रेष्ठ सगा मळे क्यांथी। एवुं
ारता विशराम, पछी ते पहोच्या तरगाम ॥५९॥ मळया भावथी बेउ भाणेज,
मां ओळख्या घनशाम एज। लइ छातिये तरत लगाव्या, आंखे प्रेमनां आंसूडां
ाव्यां ॥६०॥ जेम चिंतामणी पामे कोय, तेना हर्षनी हद नव होय। एवो उप-
ो आनंद अपार, कही नव शके वदन हजार ॥६१॥ कहे कृष्ण मामा क्यांथी
ाव्या, मारी सारु कहो शुं शुं लाव्या। हरि अक्षर जे उचरेछे, जाणे मुखथकी
ती झरेछे ॥६२॥ कहे मामो अयोध्याथी आव्या, धर्म बापाये तमने तेडाव्या।
म कही वळि छातीमां चांपी, हेते हाथमां सुखडी आपी ॥६३॥ मळया रामप्र-
ाप ते ठाम, तेना पुत्र मळया नंदराम। मळया बळदेव पुत्रसहीत। घणी वाधी
स्पर प्रीत ॥६४॥ छपैयाना पुछ्या समाचार, पुछ्युं क्षेम अयोध्या मोझार।
गा सौनी कुशळता जाणी, सौये अंतरमां शांति आणी ॥६५॥ छपैयाथी आ-
ा विशराम, एवी वात चाली गामोगाम। सगां स्नेही जे बळदेवकेरां, तेतो
ळवाने आवे घणेरां ॥६६॥ सरिताओ सागर भणि धाय, तेम जन बहु तरगाम
ाय। कोई हळि मळि थाय विदाय, कोइ एकाद दिवस रोकाय ॥६७॥ कोइ
ळवानुं बानुं बतावे, पण हरिमुख निरखवा आवे। दर्शनीय पुरुष कोइ जाणे,
ोइ पूरण ब्रह्म प्रमाणे ॥६८॥ पुष्पिताग्रावृत्त—हरिवर तरगाममां बिराजी, जनमन
वे कर्याज राजिराजी। सुरवर मुनि सर्वे एम बोले, नहि तरगाम निवासि भा-
ा तोले ॥६९॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते द्वितीयकळशे अचिंत्यानंद-
र्णींद्रअभयसिंहनृपसंवादे श्रीहरितरग्रामतडागे जळकेळीकरणादिवर्णननामा पंचदशो विश्रामः ॥१५॥

पूर्वछायो—थयुं आंबलीया गाममां, इच्छारामनुं सगपण जेह। तेह कथा त-
ने कहुं, नरपति सुणो धरी नेह ॥१॥ सगा जाणी बळदेवना, विश्रामने मळवा
ाम। आंबलीयाथी आविया, जेनुं मंछामिशर छे नाम ॥२॥ पुत्रि तेने एक व-
नी, तेनुं नाम छे वरियाळी बाइ। तेना पिताये इच्छा करी, वृषवंशमां करवा
गाइ ॥३॥ उत्तम कुळ वृषदेवनुं, दीठा सगा तेना कुळवंत। तेथी सगा करवा
णी, उर उपजि चाह अत्यंत ॥४॥ वात पुछी बळदेवने, मन जाणीने निज मित्र।
पण बोल्या ते सुणी, वृषवंश छे परम पवित्र ॥५॥ कन्या देवा योग्य छे, माटे
रो सगाइ शुभ पेर। भाग्य भलां होय आपणां, त्यारे आवे एवां सगां घेर

॥६॥ उत्तमकुळना कुंवरने, देवा इच्छे घणा कन्याय । मोटो कुंवारो नव मळे, शिशुपणविषे वरिजाय ॥७॥ तेमाटे शिशुपणविषे, सहु कन्यानि करेछे सगाइ। लग्न करेछे ते पछी, ज्यारे लग्नलायक थाय बाइ ॥८॥ तेमाटे तमे आजथी, शुभ करवा धार्युं काम । मुजने पण मनमां गम्युं, एवुं न मळे बीजुं ठाम ॥९॥ उपजातिवृत्त—श्रीमंतनी जे दुहिता गणाय, गरीबने घेर नहीं समाय । जे सिंधु हीमाचळ केरी जाई, तळावमां केम रहे समाई ॥१०॥ कन्या दिसे जेवि गरीब गाय, ज्यां दान दे त्यांज विचारि जाय । जोते जई त्यां बहु दुःख लेछे, देनारने शाप हमेश देछे ॥११॥ जो कोइ सारुं कुळ तो गणाय, तथापि त्यां पुत्रि सुखी न थाय । संसारमध्ये पडि साक्षि एवी, ते घेर कन्या कदिये न देवी ॥१२॥ कन्या जुवेछे वर रूपरेलो, माता जुवे द्रव्य पिता भणेलो । सगा जुवे उत्तम वंशवान, बिजा जनो उत्तम खान पान ॥१३॥ पोतातणी कीर्ति वधारवाने, जो बाप नांखे दुखमां सुताने । तेतो पिता पुत्रितणोज घाती, पापी पुरो तेनि कठोर छाति ॥१४॥ एवुं सुणी सर्व नकी करीने, पछी पुछ्युं रामप्रतापजीने । त्यारे कहे रामप्रताप एम, पिताजि जाणे कहुं कांइ केम ॥१५॥ जो पुत्र पामे वय वृद्ध कोय, तथापि जो तात हयात होय । पुछ्या विना काम करे न कांइ, पडे करे तो कदी कष्टमांई ॥१६॥ चोपाइ—इच्छा होय जो आपना उरमां, आवजोजी अयोध्या पुरमां । एवो एहने उत्तर दीधो, तेणे सांभळी मन धरिलीधो ॥१७॥ जवा ते पछी पोताने घेर, करी रामप्रतापे सुपेर । बळदेवनी विनती कीधी, रजा घेर जवा मागी लीधी ॥१८॥ वस्त्र भूषण दइ लागि पाय, सौने बळदेवे कीधा विदाय । बोल्या मंछामिशर तेह ठाम, चालो सर्वे आंबलिया गाम ॥१९॥ जज्यो त्यां थइने तमे घेर, तेमां झाझो नहीं पडे फेर । समझावीया सहूने आम, गया तेडी आंबलिया गाम ॥२०॥ रूडी रीते राख्या एक रात, सौनी सेवा करी भली भात । थयो प्रेम परस्पर घणो, मंछामिश्रने वृषवंशतणो ॥२१॥ धर्मवंश छे रूपनिधान, जेवुं रूप तेवा गुणवान । घनशामनुं रूप घणुं छे, जेमां जन चित्त चोरपणुंछे ॥२२॥ मंछामिश्रनी स्त्री देवजानी, तेतो समजु दिसे सोळे आनी । तेणे चित्तमां वात विचारी, मारी छे रूडी कन्या कुंवारी ॥२३॥ आवा कुळमां ते कन्या देवाय, एवां भाग्य उदे क्यांथि थाय । कर जोडीने स्तुति उच्चरी, कुळदेवनी मानता करी ॥२४॥ आवा मळशे सगा जो अमने, तो हुं प्रेमथी पूजीश तमने । चाल्या बिजे दिवस मेमान, जइ पहोंच्या अवधपुर स्थान ॥२५॥ मात तातने सौ जइ मळिया, तेथी तनमनना ताप टळिया । माये कृष्णनां मीठडां लीधां, हैये चांपीने चुंबन कीधां ॥२६॥ गाम आंबलीया केरी वात, कही सौये सुणी मात तात । रूप कन्यानुं सौए वखाण्युं, रूडुं रत्न ते घरजोग जाण्युं ॥२७॥ वसी थोडा वासर विश्राम, गया मामो ते छपैये गाम । कह्या श्रीहरिना समाचार, सुणी हरख्यां सकळ नरनार ॥२८॥ हवे आंबलिये जे रहेछे,

, देवगामने पतीने कहेछे । स्वामी अवधपुरीमां सिधावो, कन्यानुं सगपण करि
वो ॥२९॥ मंछामिश्र बोल्या तेह ठाम, घणुं छे हमणां घरकाम । छोने मास
ीज जवातुं, हाल लग्न नथि वही जातुं ॥३०॥ त्यारे क्रोध करी कहे नारी, जा
। आज ने आज विचारी। बिजां काम जो बगडे विशेष, तेनी चिंता न रा-
वी लेश ॥३१॥ वसंततिलकावृत्त । स्रीनी हठिलाइ विषे—जाणे न टाढ तडको न ग-
ज वृष्टी, जीवत्व कोण गणती न गणेज सृष्टी । शुं सूख दुःख कदि हानि ह-
र थाय, स्त्री धार्युं काम करवा सहसा चहाय ॥३२॥ तेडावियां तरत त्यां
ठदेव मित्र, बन्ने गयां वृषतणा पुरमां पवित्र । श्रीधर्म पास नमिने बळदेव बो-
ा, जे जे मनोर्थ मनना तहिं सर्व खोल्या ॥३३॥ देवा विचारि द्विज आ तव
: कन्या, छे योग्य वाल सघळी नथि कांइ अन्या । जो दूध साकर भळे वध-
मिठाश, आ बाइथी कुळविषे वधशे प्रकाश ॥३४॥ एवां अनेक वचनो कहि
पडावी, श्रीभक्तिने वळती वात बधी मनावी। धर्मे कह्युं, तनुजनो सुत
ाराम, तेनी सगाइ करि बेशाहुपूर गाम ॥३५॥ आ पुत्र एक घरमां घनशाम जे
, संसारथी अति सदैव विरक्त ते छे। इच्छासुराम सुत छे वय छोटि छेक, जेने
ुं वरस तो शुभ सार्ध एक ॥३६॥ मंछा कहे मुजसुता पण ते समान, छे तेज
ज करिये शुभ वागदान। दैवज्ञ पास पछि शुद्ध मूहूर्त्त लीधुं, वाग्दान वेद
धिये ततकाळ कीधुं ॥३७॥ तेडी सगां स्वजननां सनमान कीधां, सौने गुलाब
ळ तांबुळ आदि दीधां । वाजित्रनाद वृषना घरपास थाय, गौरी मळी पुरनि
गळ गीत गाय ॥३८॥ भमरा पेहेलो वधावो मारे आवियो । ए रागनुं धोळ—सजनी
ज श्रीधर्मकेरे आंगणे, अती आनंद उत्सव थायरे; विवानां जोने वाजां वागे
डां वधाइनां । कर्युं सगपण इच्छारामभाइनुं, रुडी वरियाळी नामे छे कन्या-
े; विवानां जोने वाजां वागे रुडां वधाइनां ॥३९॥ वेवाइ श्रीमंत सारा मंछा-
श्र छे, जेनूं गुणियल छे आंबलिया गामरे;विवानां जोने वाजां वागे रुडां वधा-
नां।जेवा वेवाइ छे तेवां वेवाण छे, जेनूं देवजानी छे निर्मळ नामरे; विवानां जोने
जां वागे रुडां वधाइनां॥४०॥धर्मदेवनां भाग्य धन्यधन्य छे, एतो विश्व आ-
ामां वखणायरे; विवानां जोने वाजां वागे रुडां वधाइनां। भाइ रामप्रताप रुडे
छीया, माता भक्तिनो हरख न मायरे; विवानां जोने वाजां वागे रुडां वधा-
नां ॥४१॥ वेवाइ बन्ने बिराज्या उत्तम आसने, पूज्या प्रेमथी गुणनिधी गणना-
रे; विवानां जोने वाजां वागे रुडां वधाइनां। कीधी पूजा परस्पर वळी कंकुये,
ाप्यां हळदर ने सोपारी हाथरे; विवानां जोने वाजां वागे रुडां वधाइनां ॥४२॥
सरे वरने तिलक कीधुं भालमां, मुक्युं हाथमां श्रीफळ सोनामोररे; विवानां
ोने वाजां वागे रुडां वधाइनां। वेदमंत्र भणेछे विप्र वेदीया, सर्वे विधि करावे
ळना गोररे; विवानां जोने वाजां वागे रुडां वधाइनां ॥४३॥ स्वस्तिवाचन कीधुं

विप्र सौ मळी, वेद भारेना आप्यां आशीर्वादरे; विवानां जोने वाजां वागे रुडां वधाइनां । मळी मानिनी गाय मधुरे स्वरे, सुणतां सर्वेने लागे सारो स्वादरे; विवानां जोने वाजां वागे रुडां वधाइनां ॥४४॥ ससरे आपी जमाइने सोना सांकळी, सगां सर्वेनुं कर्युं सनमानरे; विवानां जोने वाजां वागे रुडां वधाइनां । धाणा गोळ ने वेहेची त्यां साकर वळी, दीधां द्विजने बहु दक्षणा दानरे; विवानां जोने वाजां वागे रुडां वधाइनां ॥४५॥ घूमे सारी सभामां घनशामजी, जेनि चपळ छे हंसजेवी चालरे; विवानां जोने वाजां वागे रुडां वधाइनां । सर्वे साजन तेना सामुं जोइ रहे, वाला लागे विश्वविहारिलालरे; विवानां जोने वाजां वागे रुडां वधाईनां ॥४६॥ पद ॥१॥ सजनी आजनी शोभा शी हुं वर्णवुं, धूम मचीछे धर्मने दरबाररे; नगारां वागे धीन्नां धीन्नांरे कडकडकड धीन्नां । घणा हाथि ने घोडा सणगारिया, सज्या सर्वे जनोये शणगाररे; नगारां वागे धीन्नां धीन्नांरे कडकडकड धीन्नां ॥४७॥ लीलां तोरण बांध्यां रुडां टोडले, धरी धजा पताका भली भातरे; नगारां वागे धीन्नां धीन्नांरे कडकडकड धीन्नां । पूर्या चोकमां मोतीतणा साथीया, जोतां जनमन थाय रळीयातरे; नगारां वागे धीन्नां धीन्नांरे कडकडकड धीन्नां ॥४८॥ छजां माळियां अगाशी उपर चडी, नाचे मनमां मगन थइ मोररे; नगारां वागे धीन्नां धीन्नांरे कडकडकड धीन्नां । वाजे ढोल त्रांसां ने भेरी भुंगळो, थाय शरणाइना अतिशे शोररे; नगारां वागे धीन्नां धीन्नांरे कडकडकड धीन्नां ॥४९॥ भाट चारण बोले बिरदावळी, करे गुणीजन मळी गुणगानरे; नगारां वागे धीन्नां धीन्नांरे कडकडकड धीन्नां । नाचे आकाशमां आवीने अप्सरा, तेतो ताथेइ ताथै तोडे तानरे; नगारां वागे धीन्नां धीन्नांरे कडकडकड धीन्नां ॥५०॥ आज तो उपज्यो आनंद आखा शहेरमां, आज तो दुधडे वरसेछे मेहरे; नगारां वागे धीन्नां धीन्नांरे कडकडकड धीन्नां । भेट लइने भला जन आवे भेटवा, धर्मतात आगळ धरे तेहरे; नगारां वागे धीन्नां धीन्नांरे कडकडकड धीन्नां ॥५१॥ हार तोरा ने गजरा रुडा गुंथीने, लावी माळण भरी मोटी छाबरे, नगारां वागे धीन्नां धीन्नांरे कडकडकड धीन्नां । तेमां फूल फोरेछे जाइ जुइनां, वळी गुलदाउदीने गुलाबरे; नगारां वागे धीन्नां धीन्नांरे कडकडकड धीन्नां ॥५२॥ लाव्यो तंबोळी पण पडा पानना, लाव्यो दोशिडो सारां शेलां पागरे; नगारां वागे धीन्नां धीन्नांरे कडकडकड धीन्नां । हीरा मोती लइ झवेरी आविया, आपी मूल ने ते लीधां अथागरे; नगारां वागे धीन्नां धीन्नांरे कडकडकड धीन्नां ॥५३॥ आपे ज्यारे घरेणुं घनश्यामने, तेतो जोइने तजेछे ततकाळरे; नगारां वागे धीन्नां धीन्नांरे कडकडकड धीन्नां । मायातीत तेथी जनोये जाणिया, विश्वेश्वर छे विश्वविहारी लालरे; नगारां वागे धीन्नां धीन्नांरे कडकडकड धीन्नां ॥५४॥ पद ॥२॥ सजनी जे हुं जाणुंछुं ते तने कहुं, जेवा रूडा छे इच्छाराम भाइरे; वर कन्या केरी जोवा जेवी रुपाळी जोड छे । एक एकथी ओछुं के अधिक नथी,

सरखी सद्गुणनी छे सरसाइरे; वर कन्या केरी जोवा जेवी रुपाळी जोड छे ॥५५॥ जेवी जोड सूरज रन्नादे तणी, जेवी जोड रती ने रतीनाथरे; वर कन्या केरी जोवा जेवी रुपाळी जोड छे । शोभे इंद्र इंद्राणी जेम स्वर्गमां, शोभे रोहिणी जेम शशी साथरे; वर कन्या केरी जोवा जेवी रुपाळी जोड छे ॥ ॥५६॥ जेवी इश्वर ने पारवतीनी जोड छे, जोड ब्रह्मा सावित्रीनी गणायरे; वर कन्या केरी जोवा जेवी रुपाळी जोड छे । जोड बुद्धि ने गुणनिधि गणेशनी, जोड वरुण ने पद्मणी जणायरे; वर कन्या केरी जोवा जेवी रुपाळी जोड छे ॥५७॥ जेवी विष्णु ने लक्ष्मीजीनी जोड छे, इच्छाराम ने वरियाळीनी जोडरे; वर कन्या केरी जोवा जेवी रुपाळी जोड छे । नवरे दिवसे ब्रह्माये नीपजावीयां, नथी एकेमां कांइ खामी खोडरे; वर कन्या केरी जोवा जेवी रुपाळी जोड छे ॥५८॥ जेम कुंदनमां हीरो जडायछे, शोभे बन्ने मळीने ते सदायरे; वर कन्या केरी जोवा जेवी रुपाळी जोड छे । जेम जीवने काया बे शोभे मळी, तेम दंपती मळीने देखायरे; वर कन्या केरी जोवा जेवी रुपाळी जोड छे ॥५९॥ आपे आशिष सर्वे मळी सुंदरी, जोड रहेजो अखंड सदा एहरे; वर कन्या केरी जोवा जेवी रुपाळी जोड छे । धर्म भक्तिनी सेवा करजो सर्वदा, नित्य राखजो नवोनवो नेहरे; वर कन्या केरी जोवा जेवी रुपाळी जोड छे ॥६०॥ भलां भाग्यशाळी थजो ते भूमीमां, कीर्ति विस्तारजोजी देशोदेशरे; वर कन्या केरी जोवा जेवी रुपाळी जोड छे । करजो पर उपकार घणा प्रेमथी, वळी वैभव पामजो विशेषरे; वर कन्या केरी जोवा जेवी रुपाळी जोड छे ॥६१॥ त्रणे भाइयो तेतो त्रिमूर्ति जोड छे, तेमां कृष्ण छे काळकेरा काळरे; वर कन्या केरी जोवा जेवी रुपाळी जोड छे । हरी क्षर ने अक्षरना छे आतमा, वालो ए छे विश्वविहारी[illegible]; वर कन्या केरी जोवा जेवी रुपाळी जोड छे ॥६२॥ पद ॥३॥ सजनी छोड चंपानो छोटो में दीठो, जेनुं नाम छे रुडुं इच्छाराम ; सुहागण सजनी वृषनी वाडीमां चंपो मोरीयो । छोटापणमां चंपानी पसरी वासना, जेना गुण गवाय आंबलीया गामरे; सुहागण सजनी वृषनी वाडीमां चंपो मोरीयो ॥६३॥ चंपो आवी उग्योछे अक्षरधामथी, रुडो कहीने वखाणे राणारायरे; सुहागण सजनी वृषनी वाडीमां चंपो मोरीयो । चंपो रूपे ने रंगे दीसे राजवी, चंपो निरखीने हैडुं हरखायरे; सुहागण सजनी वृषनी वाडीमां चंपो मोरीयो ॥६४॥ चंपो मनमां गम्यो मंच्छा वेवाइने, तेणे सत्कार कीधो सारी रीतरे; सुहागण सजनी वृषनी वाडीमां चंपो मोरीयो । चंपा जेवी वळगाडी सारी वेलडी, तेथि देखाशे विशेष शोभीतरे; सुहागण सजनी वृषनी वाडीमां चंपो मोरीयो ॥६५॥ चंपो पूरी मोटाइ ज्यारे पामशे, थाशे प्रथवी आखीमां ते प्रख्यातरे; सुहागण सजनी वृषनी वाडीमां चंपो मोरीयो । चंपो फेलाशे रुडी गुजरातमां, वळी सोरठमांहे भली भातरे; सुहागण सजनी

वृषनी वाडीमां चंपो मोरीयो ॥६६॥ सजनी चंपाना अंगथी चंपा थशे, जेम दीवाथी दीवा प्रगटायरे; सुहागण सजनी वृषनी वाडीमां चंपो मोरीयो । तेवा तेजस्वी तेथ गुणवान ते, सर्वे सदगुणे सरखा जणायरे; सुहागण सजनी वृषनी वाडीमां चंपो मोरीयो ॥६७॥ चंपो मालीक थाशे अर्धा मुलकनो, करशे कोटिक लोकनां कल्याणरे; सुहागण सजनी वृषनी वाडीमां चंपो मोरीयो । एना गुण तो गुंथाशे मोटा ग्रंथोमां, आखा विश्वमां पामशे वखाणरे; सुहागण सजनी वृषनी वाडीमां चंपो मोरीयो ॥६८॥ चंपो पूजाशे हीरा माणक मोतीये, मोटा महिपति देशे मोटुं मानरे; सुहागण सजनी वृषनी वाडीमां चंपो मोरीयो । जे कोइ लेशे आ चंपानी सुवासना, थाशे अमर ते अक्षरसमानरे; सुहागण सजनी वृषनी वाडीमां चंपो मोरीयो ॥६९॥ सजनी भगवान आ चंपाना भाइ छे, जे छे दीनबंधु दीनदयाळरे; सुहागण सजनी वृषनी वाडीमां चंपो मोरीयो । प्रेमे ते प्रभु आ चंपाने पाळशे, वालो जे छे विश्वविहारीलालरे; सुहागण सजनी वृषनी वाडीमां चंपो मोरीयो ॥७०॥ पुष्पिताग्रावृत्त—शुभ सगपण एवि रीत कीधुं, जमण सुमिष्ट जमाडी मान दीधुं । पछि हळीमळीने सगां वधाय, निजनिजगाम जवा थयां विदाय ॥७१॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते द्वितीयकळशे अचिंत्यानंदवर्णींद्रअभयसिंहनृपसंवादे श्रीइच्छारामजीनिमित्तवाग्दानकरणनामा षोडशो विश्रामः ॥१६॥

पूर्वछायो—सुणो अभेसिंह भूपति, हरि कृष्णनां चरित्र विचित्र । ब्रह्मा भव सनकादि मुनि, सुणि करेछे कर्ण पवित्र ॥१॥ चोपाई—प्रभु पेखे कळा कोइ पास, एनो अल्प कर्याथी अभ्यास । तेतो सर्व शिखी लेछे आप, जन आश्चर्य पामे अमाप ॥२॥ कळा चोसठ जे कहेवाय, तेतो सर्वे शिख्या हरिराय । ए छे सर्वज्ञ सर्वना स्वामी, अक्षरातीत अंतरजामी ॥३॥ ए छे अनंत कळाओनुं पात्र, कळा चोसठ ते कोणमात्र । जनजातिने जाणवा काम, कळा चोसठनां कहुं नाम ॥४॥ ज्यारे एवी कळाओने जाणे, तेने विश्वना लोक वखाणे । मोटा माणस दे सनमान, सुखे पामे सदा धन धान ॥५॥ पेहेली गानकळा ते गणाय, जेथी जनमन रंजन थाय । जन गाइ जाणे रुडो राग, उपजे सहुने अनुराग ॥६॥ रागे बाळकपण रहे छानुं, रागे रीझेछे मन देवतानुं । कळा गाननी क्लेश हरेछे, अति आनंद अंग करेछे ॥७॥ बीजी वाद्यकळा कहेवाय, शीखे ते जन चतुर जणाय । नरघां ने सारंगी सतार, शीखे एवां वाजित्र अपार ॥८॥ त्रीजीनुं नृत्यकळा छे नाम, ए छे चतुरपणानुं काम । प्रभु आगळ नाचवुं गावुं, गमे इश्वरने पण आवुं ॥९॥ चोथी नाट्यकळा भली भाई, रहे एमां घणी चतुराई । जेम दोर उपर नट चाले, वळी विविध रिते अंग वाळे ॥१०॥ कळा पांचमी आलेख्य कहिये, तेतो स्नेहसहित शीखी लहिये । सारा अक्षर लखवानुं काम, उपयोगि छे तेतो तमाम ॥११॥ भाले तिलक रुडुं करी जाणे, वळी तेमां विचित्रता आणे । तेतो छट्ठी कळा कहेवाय, विशे-

कछेय नाम लखाय ॥१२॥ कळा तांदुळकुसुम जे छे, बळिदानतणुं स्थळ ते छे।
ारो साथियो आंगणे करे, पाडि बुटा भला रंग भरे ॥१३॥ कळा आठमी पुष्पा-
रण, तेतो छे रुडी जनमन हरण । भली पाडीने शोभिती भात, जाणे पाथरी
पनी जात ॥१४॥ करी जाणे उत्तम अंगराग, कळा नवमी कहे सद्भाग्य । दांते
स्त्रे चडावे जे रंग, करी लेपन शोभावे अंग ॥१५॥ मणिभूमिका नाम भणाय,
ळा ते शुभ दशमी गणाय । तेतो काम हीरा जडवानुं, चतुराई घणी एमां मानुं
६॥ कळा शयनरचन छे उत्तंग, चतुराइथी भरवो पलंग । तेमां मोर पुतळी-
पाडे, मनोरंजन करी देखाडे ॥१७॥ जळवाद्यकळा जन जाणे, कळा बारमी
ो वखाणे । काच प्याला जळे भर्या जेह, जळतरंग वाजुं छे तेह ॥१८॥ कळा
मी तो जळघात, जळमां तरवुं साक्षात । उंडा पाणीतणो लावे ताग, चतु-
छे एतो अथाग ॥१९॥ कळा चौदमी छे चित्रयोग, चित्र चीतरवानो उद्योग ।
ां छे अतिशे चतुराई, शीखे चतुर मनुष्य चहाई ॥२०॥ पुष्पग्रंथनवि-
्या जाणो, कळा पंदरमी ते प्रमाणो । पुष्पटोपी पछेडी करेछे, फूलमंडळी सारी
छे ॥२१॥ शेखरापीड योजन जेह, कळा सोळमी कहिये तेह । गुंथे तोरा ने
नना गुच्छ, पाघ बांधी जाणे वळि स्वच्छ ॥२२॥ कळा सतरमि नेपथ्यनाम,
णे शणगार सजवानुं काम । चक आदिक पडदा रचाय, तेमां पण चतुराई
गाय ॥२३॥ कर्णपत्रतणी चतुराइ, कळा एतो अढारमी भाई । फूल पांखडी
प्रमाणे, कोइ कागळ कोतरी जाणे ॥२४॥ कळा युक्ति सुगंधनी करवी, ओ-
ीशमी एतो उचरवी । भातभातनां अत्तर बनावे,पडो पांदडी पण रचि लावे
५॥ कळा वीशमी भूषण घडवां, सौने मनगमतां थइ पडवां । एमां ओछी
ो चतुराई, भलुं डहापण छे एतो भाई ॥२६॥ एकवीशमी तो इंद्रजाळ, कळा
कळे ते वृद्ध के बाळ । होय कांइ ने कांइ देखाडे, जनने मन मोह पमाडे ॥२७॥
ळा बावीशमी कौतुमार, क्रिया तेतो रसायन सार । मारी जाणे भीलामां ने
ो, मारे धातु ने हिंगळो सारो ॥२८॥ हस्तलाघव जे कहेवाय, कळा त्रेविशमि
गणाय । हाथ चालवणी एवी होय, देखीने न कळी शके कोय ॥२९॥ रुडी
ो रसोइ बनावे, कळा चोवीशमी ते कहावे । करे विविध प्रकारना पाक,
सारा मशाला ने शाक ॥३०॥ भेद पचीशमी सुकळाना, करी जाणे पदार्थ
ाना । सारो सरबत ते करि धरशे, कावो बुंद के चाहनो करशे ॥३१॥ कळा छ-
शमी शीववानी, सारी रीते शिखी राखवानी । सारा चाकळा सुजनी रजाइ,
वे पोशाग जन सुखदाइ ॥३२॥ सूत्रक्रीडा कळा कहेवाय, सत्यावीशमी तेतो
ाय । सूत्र करमां धरे सूत्रधार, नाचे पूतळां तेने आधार ॥३३॥ अठाविशमी
लिका कहिये, अर्थ समजी गूढार्थना लहिये । जेम खट पद सत्तर नेण, कहो
ण ते शिव सुखदेण ॥३४॥ कळा ओगणत्रीशमी जाणो, प्रतिमाळा तेंनाम

प्रमाणो । मोति आदिक प्रत्येक माळा, तेनां गांठण गांठे रुपाळां ॥३५॥ दुर्वचकतणो जोग जे छे, कळा जाणवी त्रीशमी तेछे । वदे जो कोइ मर्मनी वाणी, तेतो तेनाथी न रहे अजाणी ॥३६॥ एकत्रीशमी वाचनकळा, ग्रंथो वांची जाणे भलाभला । अक्षर वांचतां नव अटकाय, सद्य अर्थ तेनो समझाय ॥३७॥ नाटकाख्यायिकादर्शन, कळा बत्रीशमी ते पावन । होय नाटकनां आख्यान, देखाडे ते प्रत्यक्ष समान ॥३८॥ कळा काव्यनी समस्यापूर्ण, आवे अंतरमांहि स्फूर्ण । अणमळतां चरण रची आपे, तेने जे मळतां करी स्थापे ॥३९॥ पट्टिका[illegible]ण-विकल्प, कळा तेपण कांइ नथी अल्प । गुंथे नेतरना घणा घाट, तथा तीर रचे युद्ध-माट ॥४०॥ कळा पांत्रीशमी तर्ककर्म, तेनो जाणे चतुर जन मर्म । करे तार्किक काम अनेक, जेनो छेडो आवे नहि छेक ॥४१॥ कळा छत्रिश तक्षणकाम, काठ कोतरी जाणे तमाम । बूट्टा पूतळां बेश बनावे, जोतां जोनारने मन भावे ॥४२॥ वास्तुविद्या कळा साडत्रीश, तेतो जाणवी सर्वने शीश । रचे मंदिर मेडी हवेली, छजां जाळियां सुंदर मेली ॥४३॥ रूप्यरत्ननी परीक्षा जेह, कळा छे आडत्रीशमी एह । तेतो परखी जाणे रुपानाणुं, अश्व आदिक रत्न प्रमाणुं ॥४४॥ धातुवादकळा जे कहीछे, एतो ओगणचाळीशमी छे । सर्वे धातुनी करवा परीक्षा, शीखी राखे तेनी बधी शीक्षा ॥४५॥ कळा चाळीशमी अभिधान, रुडुं जे मणिरागनुं ज्ञान । परिक्षा मणि माणेक केरी, करी जाणे ते कहिये झवेरी ॥४६॥ एकताळीशे आकरज्ञान, एतो जाणे महाबुद्धिमान । खाण धातुनी के पथरानी, परिक्षा जाणे एवी धरानी ॥४७॥ वृक्षायुर्वेदजोग छे जेह, कळा कहिये बेंताळीश तेह । खेती वाडीनुं काम खचीत, जाणे झाड उछेर्यानी रीत ॥४८॥ मेषकुक्कुटलावक युद्ध, तेनी रीत जाणे जन बुद्ध । लडे अज कुकडां ने श्वान, दाव पेचे लडे ते समान ॥४९॥ शुक सारिकानुं प्रलापन, जाणे ते कळा चातुर जन । मेनां पोपटने ते पढावे, सारी रीते सुशब्द शिखावे ॥५०॥ उत्सादननी कळा कहेवाय, पीसताळीशमी ते गणाय । करी सांगडा केरो प्रकार, तेथी उचके भार अपार ॥५१॥ केशमार्जनकौशल तेय, छेताळीशमी ते कळा छेय । चोळी ओळी माथातणा केश, गुंथी जाणे वधारी विशेष ॥५२॥ कळा अक्षरमुष्टीकथन, जन जाणे करीने जतन । वर्ण क्रम विना कोइ बतावे, आखो श्लोक ते कही संभळावे ॥५३॥ म्लेछितक जे छे तर्क वितर्क, तेतो जाणे जे जोशीनो अर्क । कळा रमळनी ते कहेवाय, वळी ताजक तेमां गणाय ॥५४॥ देशभाषातणो जे अभ्यास, कळा तेतो ओगणपंचास । घणा देशनी भाषाओ जाणे, वसुधापति तेने वखाणे ॥५५॥ पुष्पशकटी निमित्तनुं ज्ञान, जाणे तेतो कळा गुणवान । पुष्पलोबान आदिक केरां, मांडी शगडी ने पाडे घणेरां ॥५६॥ यंत्रमात्रिकाधारण नाम, एकावनमी कळा बुद्धिधाम । वर्णयंत्रविषे गोठवाय, चित्रकळा तेने कहेवाय ॥५७॥ कळा संवाच्य छे बावनमी, जाणे तेणे ज जाण्युंछे जनमी । भलुं

षण लांबु उचारे, सुणनार सदा ते संभारे ॥५८॥ काव्य जाणे करी मानसिक,
ळा त्रेपनमी तेतो ठीक। नव दीठुं सुण्युं कोइ दीन, करे वर्णन एवुं नवीन ॥५९॥
ळा चोपन अभिधान कोश, जाणे वाणी थावा निरदोष । जेमां स्थिरचरनाम
नेक, एवा ग्रंथ भणे सविवेक ॥६०॥ कळा पिंगळ पंचावनमी, जाणे तेने नमे
अनमी। जाणे छंद अनेकनी जात, भणे पिंगळ जो भलि भात ॥६१॥ क-
छपने क्रियाविकल्पा, सुखदायी जो जाणिये स्वल्पा । क्रियामांहि कुशळता
य, कारीगर कहे जन सहु कोय ॥६२॥ कळा छलितयोगा कहेवाय, जाणे ते
रायो न जाय । केवी रीते ठगेछे ठगारा, तेतो जाणे कपट कळनारा ॥६३॥
ळा वस्त्रगोपन छे नाम, वस्त्र संकेलवानुं ते काम । घेडेघेड ते एवी बेसारे,
जो थाकी ते कामथी हारे ॥६४॥ वळी द्यूतकळा कहेवाय, एतो ओगणसाठ-
थाय । शतरंजी बाजी रमी जाणे, तेमां हारे नही कोइ टाणे ॥६५॥ कळा
ठमी आकर्षक्रीडा, जेथी हर्ष वधे मटे पीडा । खेंचे पकडे परस्पर मित्र, रमी
णे ते रमत विचित्र ॥६६॥ बाळक्रीडननी कळा जेह, एकसठमी गणायछे
। मोइ डंडो दडी ने भमरडी, रमी जाणे भमावे चकरडी ॥६७॥ विद्या वैना-
की जेह जाणे, कळा बासठमी ते प्रमाणे । वस्तू दूरनी गुप्त मगावे, जाणे वीर
ई लइ आवे ॥६८॥ विद्या वैजयिकी कहेवाय, कळा त्रेसठमी तें गणाय ।
। काममां विजय ते पामे, वळी विजय करे संग्रामे ॥६९॥ कळा वैतालिका
ी कहुं, तेमां तो चमत्कार छे बहु । अकस्मात दे काम बनावी, जाणे भूते कर्युं
ो आवी ॥७०॥ एक रातमां देवळ चणे, बनी न शके मळी बहु जणे । कळा
सठ एतो उचारी, सर्वे संसारी जन कहे सारी ॥७१॥ पुष्पिताग्रावृत्त—अगणित
ळा प्रविण शाम, जगत विचित्र रच्यां अनेक ठाम । अज हरि हरथी क-
न जाय, अकळित अक्षरनाथनी कळाय ॥७२॥ इति श्रीविहारीलालजीआचार्यविर-
हरिलीलामृते द्वितीयकळशे अचिंत्यानंदवर्णीद्रअभयसिंहनृपसंवादे चतुष्षष्टिकळाकथननामा स-
ो विश्रामः ॥१७॥

उपजातिवृत्त—हे भूपती सांभळ स्नेह आणी, कहुं चरित्रो हरिनां वखाणी । जे
भळीने सुख सर्व पामे, अपार संसार विकार वामे ॥१॥ श्रीशामने अष्टम वर्ष
रे, आव्यो भलो फागण मास त्यारे । शुदी तिथि तो दशमी गणाय, दीधुं
ने उपवीत त्यांय ॥२॥ विस्तारी ते वर्णन जो कराय, तो ग्रंथ आ श्रेष्ठ विशेष
। माटे नही हुं बहु वर्णवीश, अपूर्व लीळा तुजने कहीश ॥३॥ सर्वज्ञ छे
हरि ब्रह्मचारी, तथापि छे मानव देहधारी । सर्वे जनोनुं हित चित्त जाणी,
ा विशेषे जनके वखाणी ॥४॥ विद्या भणवा विषे । हे पुत्र विद्या भणवी विचारी,
ा भण्याथी सुख थाय भारी । पशु मनुष्यो वच भेद ए छे, विद्या भली मा-
। ते भणेछे ॥५॥ भणे गणे पंडित ते गणाय, भणे नहीं ते जन मूर्ख थाय ।

बाळापणे जे न भणेज जैने, जरूर पस्ताय जुवान थैने ॥६॥ जे पत्र निर्जीव दिठे जणाय, विद्वाननी पास सजीव थाय । आकाश पाताळ भविष्यवात, कही बतावे जडपत्र जात ॥७॥ जे पुत्रने तात नहीं भणावे, बाळापणे लाड घणां लडावे । ते पुत्रनो शत्रु पिता गणाय, जुवान थातां सुतने जणाय ॥८॥ आंखो विनानो जन होय जेवो, पांखो विनानो वळि पंखि केवो । पाणी विना केवुं सर प्रमाणो, विद्या विनानो जन एम जाणो ॥९॥ विद्या भणे जो जन द्रव्यवान, तो भाग्यशाळी नहि ते समान । पांखो तथा बे पग दोडवाना, क्यांथी मळे भूतळ बेय वाना ॥१०॥ पक्षी छतां पोपट जो भणेछे, तो भूपनुं ते सनमान लेछे । त्यारे भणेलो जन जेह थाशे, तोते कहो केम नहीं मनाशे ॥११॥ विद्या भणीने विनयी न थाय, तो तेनि विद्या पण व्यर्थ जाय । जो झेर पंचामृतमां जणाय, तो कोइ तेने चित ना चहाय ॥१२॥ अपूर्व विद्यातणि खाण ए छे, विशेष ते वावरतां वधेछे । खर्चे नहीं संघरवा चहाय, खचीत तो ते झट खूटि जाय ॥१३॥ छे शस्त्रविद्या वळी शास्त्रविद्या, ए बेयनी कीर्ति दिसे अछिद्या । तथापि आद्या वश थाय श्रीजी, तारे नकामी सुखदायि बीजी ॥१४॥ न चोर चोरे नृपती न लूटे, न भागभाई खरच्युं न खूटे । न भार लागे न पडेज खोटुं, छे सत्य विद्याधन सौथि मोटुं ॥१५॥ शार्दूलविक्रीडितवृत्त—माता तुल्य सदा सुपोषण करे पाळे पितानी पठे, कांतातुल्य विनोदकारी वळि ते ना आपदामां हठे । विस्तारे जश द्रव्यदान बहु दे सन्मान आपे घणुं, विद्या छे शुभ कल्पवृक्ष सरखी शा गूण तेना गणुं ॥१६॥ उपजातिवृत्त—छे चार वेदो षड अंग गाय, विद्या मिमांसा वळि जाण न्याय । सद्धर्म शास्त्रो पछि छे पुराण, ते चौदविद्या समझे सुजाण ॥१७॥ शिक्षा तथा कल्प निरुक्त छंद, ज्योतीष ने व्याकरण प्रबंध । षडंग ते वेदतणां गणाय, एवी रिते सर्व मुनीश गाय ॥१८॥ अनेक विद्या प्रभु आप जाणे, तथापि इच्छा भणवानि आणे । पितानि पासे रहिने भणेछे, विद्यातणा सद्गुण ते गणेछे ॥१९॥ शास्त्रोतणो संग्रहि सारसार, राख्यो रचीने गुटको मुरार । कही पिताये कुळधर्म शीक्षा, दीधी वळी वैष्णवमार्गदीक्षा ॥२०॥ लिधो प्रभू नीयम एम धारी, सदा थवुं नैष्ठिक ब्रह्मचारी । तीर्थो विषे जै फरवुं विशेष, देवो जनोने शुभ ऊपदेश ॥२१॥ वळी विचारी उरमांहि वात, मारे विजोगे मुज मात तात । दुखी थशे ने दिलमां दझाशे, एके घडी ते जुग जेवि जाशे ॥२२॥ माता पिता जो गति दिव्य पामे, तो ते पछी जाउं प्रवास कामे । एवुं गणी त्यांज थया निवासी, रहे तथापी हृदये उदासी ॥२३॥ ज्यां साल आवी अडताळिशानी, काया पडी भौतिक भक्तिमानी । प्रबोधिनीनो दिन पूर्व जेह, हतो तिथीमां शनिवार तेह ॥२४॥ श्रीभक्तिमाता धरि दिव्यदेह, रह्यां सदा श्रीहरि पास तेह । बे भाइ बीजा अतिशे रुएछे, ते देखि लोको पुरना कहेछे ॥२५॥ कोइ तणीये कदि विश्वमांय, बा-

ळापणाम मरशो न माय। धेनू मुआथी दुखि वत्स जेम, माता विना बाळक दुःखि तेम ॥२६॥ भले पिता भूप समर्थ होय, मातानि तुल्ये न गणाय तोय। मातातणी विश्वविषे सगाई, सर्वोपरी श्रेष्ठ सदा गणाई ॥२७॥ माता विना सर्व हता उदासी, आवी चतुर्थी वदि ज्येष्ठमासी। ताते तज्यो त्यां निजदेह तेह, सेवे प्रभुने धरि दिव्यदेह ॥२८॥ रुए घणा रामप्रताप आदि, शिष्यो रुवे दीक्षित पुरुषादि। लोको कहे छे मुख वाणि एम, पिता मुए शोक न थाय केम ॥२९॥ जो पुत्र पोते वयवृद्ध होय, इच्छे पितानुं सुख तेह तोय। पितास्वरूपी शिरछत्र जेने, संताप ओछो तनमांहि तेने ॥३०॥ जुदो कदी पुत्र पिताथि थाय, तथापि देखी हरखे पिताय। जुए शशीने नभमांहि ज्यारे, निधी खुशी थै उभराय त्यारे ॥३१॥ पछी घनश्याम रुदे विचारी, घणा जनोनुं हित चित्त धारी। प्रभातमां मज्जनने मिशे ते, सद्यः सिधाव्या सरजू दिशे ते ॥३२॥ भक्ती तथा वेद वसू शशांक, बेठो नवो विक्रम वर्ष अंक। अषाढमासी दशमी शुदीमां, नाया हरी जै सरजू नदीमां ॥३३॥ अग्यार वर्षो त्रण पूर्ण मास, कर्यो गृहे वासर एक वास। श्रीशामने त्यां हणवानुं धारी, आव्यो वळी एक महा सुरारी ॥३४॥ नाख्या हरीने जळपूर मांय, शरीर तेमांहि तणायुं त्यांय। सुए महासागरमध्य जेह, प्रभु बुडेशुं जळमांहि तेह ॥३५॥ इच्छा हरीनी हरिप्रेरणाथी, गरुड आव्या हरिधाममांथी। उपाडि लीधा प्रभु तेहवारे, मुक्या उतारी नदि कोश बारे ॥३६॥ पुष्पादि पूजा गरुडे सुकीधी, करी प्रसादि प्रभु पाछी दीधी। नमी प्रभुने पद तेह ठाम, सिधाविया ते गरुड स्वधाम ॥३७॥ नाख्या असुरे जळमां हरीने, तेतो गणे शाम गया मरीने। जे काळना काळ सदा कहावे, तेने कदापी नहीं आंच आवे ॥३८॥ श्रीकृष्णनी दृष्टिथकी दझातो, पापी मुओ खूब पछाड खातो। प्रभूथकी वैर करी कुपात्र, पाम्या न कोई सुख लेशमात्र ॥३९॥ चाल्या नदीने तट कोश बेय, त्यां एक मोटो वड वृक्ष छेय। त्यां बेशिने कांइ कर्यो विराम, समग्र आव्या सुर तेह ठाम ॥४०॥ तीर्थो नदी पर्वत मुख्य जेह, आव्या धरी मानव रूप तेह। सौए प्रभुने पद शीश धारी, सुनम्रताथी विनती उचारी ॥४१॥ अष्टपदी—स्वजनतणा सुखसागर, नटनागर ए। अमळ उजागररूप, जय घनशाम हरे। संकट सकळ निवारण, जगकारण ए। भवजळतारण भूप, जय घनशाम हरे ॥४२॥ मुर्ति रुचिर मनरोचन, दुख मोचन ए। सरसीज लोचन शाम, जय घनशाम हरे। जय निजजनमनस्फूरण, भय चूरण ए। प्रियजन पुरणकाम, जय घनशाम हरे ॥४३॥ इश्वरना पण इश्वर, जगदीश्वर ए। सकळ कवीश्वर गाय, जय घनशाम हरे। जय वृषवंशदिनंकर, अभयंकर ए। शंकरसेव्य सदाय, जय घनशाम हरे ॥४४॥ निर्गुण मुनिजननायक, खळघायक ए। दायक अति सुखदान, जय घनशाम हरे। दुर्मति दुर्जनदंडन, श्रुतिमंडन ए। खंडन खळगुरुमान, जय घनशाम हरे ॥४५॥ दहनकरण अघका-

नन, कमळीननए । गुण चतुरानन गाय, जय घनशाम हरे । गुणनिधि आप
रीधर, अवनीधरए । श्रीधर सुखद सदाय, जय घनशाम हरे ॥४६॥ अरुण
रण जुग चरण छे, सत्य शरणदए । निजजनकरण निहाल, जय घनशाम
परम धरम धुर धारीछो, सुखवारिदए । विश्वविहारिलाल, जय घनशाम
॥४७॥ उपजातिवृत्त—तीर्थो कहे हे हरिकृष्णदेव, हवे पधारो प्रभु तत्खेव ।
निजांघ्री रज श्रीमुरारी, पवित्रता नाथ करो अमारी ॥४८॥ देवो कहे देश
पधारो, सद्धर्म सर्वे स्थळमां वधारो । अधर्मना पंथ प्रभु उथापो, दुष्टो ह
जनकष्ट कापो ॥४९॥ कहे प्रभु सत्वर ते करीश, भूमीतणो भार हवे हरी
तमे तमारे स्थळ सौ सिधावो, स्वचित्तमां धैर्य हवे धरावो ॥५०॥ एवुं सुणी
जन सर्व कीधुं, नैवेद्य मीठां फळ आदि दीधुं । करी प्रभुना पदने प्रणाम,
सुरो तीर्थ सहु स्वधाम ॥५१॥ निजक्रिया त्यां करीने मुरारी, आहार कीधो
ळनो विचारी । सर्जुतटे ते वटवृक्ष पास, कर्यो प्रभूये रजनी निवास ॥५२॥
त्यप्रती नीरखवा हरीने, एवी प्रतिज्ञा हनुमानजीने। तेथी पधार्या कपि धर्मध
दीठा नहीं श्रीहरि तेह ठाम ॥५३॥ जोयुं पछी ज्यां मनध्यान धारी, सर्जूतटे
दिठा मुरारी । पुरी अयोध्याथकी चौद कोश, गया हनूमान तहां अदोष ॥५
करी नमस्कार महाप्रभूने, सर्वेश्वरोना गुरुना गुरूने । पछी कह्युं हेप्रभु मेघश
मने बतावो निज कांइ काम ॥५५॥ कहे हरी मूज सगां समाज, कर्त्तां हशे
विशेष आज । मारे विजोगे मनमां मुंझाशे, तमे पधारो कपि तेह पासे ॥५
ज्यारे जइ पश्चिम देश मांय, बांधीश मोटां शुभ धाम त्यांय । कुटुंबियोने
तेडि लैश, नहीं कदि छेक विसारि देश ॥५७॥ एवुं कही धीरज आप आ
सगां सहूकेरि उदासि कापो । एवुं कहीने वृषवंशराय, कर्या तहांथी कपिने
दाय ॥५८॥ पुष्पिताग्रावृत्त—रजनि विगत थै थयुं सवार, पछि हरि त्यांथि व
वळी विहार । सुण नरपति हुं कहीश जेह, स्थिति थई शाम जतां सगांनि
॥५९॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते द्वितीयकळशे अचिंत्यानंदवर्णींद्रअ
सिंहनृपसंवादे श्रीहरिगृहत्यागकरणनामा अष्टादशो विश्रामः ॥१८॥

इति श्रीहरिलीलामृते बाळचरित्रनामा द्वितीयकळशः संपूर्णः ॥२॥

श्रीस्वामिनारायणो विजयतेतराम् ।

श्रीहरिलीलामृतम्

वनविहारनाम तृतीय कळश प्रारंभः ।

शार्दूलविक्रीडितवृत्त—वंदू श्रीवरणींद्रवेष धरीने जे तीर्थमां जै फर्या, दैवीने निजज्ञानदान दइने दुष्टो विनष्टो कर्या । हीमाद्री पुरुषोत्तमाख्य पुरि जै श्री सेतुबंधे गया, कांचीथी गुजरात प्रांत थइने जे लोजमां जै रह्या ॥१॥ उपजातिवृत्त—वर्णि कहे सांभळ भूप भ्रात, कहुं अयोध्यापुर केरी वात । श्रीशाम ज्यारे घरथी सिधाव्या, प्रभूतणा मित्र पछीथि आव्या ॥२॥ ज्यारे न जोया घरमां हरीने, जोयां बिजां स्थानक ते फरीने । सरीत्तटे ने सुरमंदिरोमां, क्रीडा कर्यानी सघळी जगोमां ॥३॥ आशा मळयानी मनथी तजीने, कह्युं जई रामप्रतापजीने । जोयुं अमे स्थान बधे फरीने, दीठा नहीं कोइ थळे हरीने ॥४॥ ते सांभळीने पडी पेट फाळ, लागी रुदेमां विरहाग्नि झाळ । भोजाइ भाई भयभीत थैने, रुए घणां सास उसास लैने ॥५॥ पछी जई रामप्रतापजीये, जोयुं पुरीमां वळती नदीये । जोई जईने सहु फूलवाडी, जोवातणी सर्व मणा मटाडी ॥६॥ पछी उदासी थइ घेर आव्या, प्रभूतणी भाळ कशी न लाव्या । कुटंब सौने उपज्यो कलेश, रही नही धीरज चित्त लेश ॥७॥ थया उदासी पुरवासि लोक, सौने थयो चित्त अथाग शोक । रह्यां घरोघेर सुअन्न रांध्यां, शोके सहू ऊपर बाण सांध्यां ॥८॥ दिसे अयोध्यापुर आज केवुं, आत्मा विना होय शरीर जेवुं । रुवे जनो बाळक ने जुवान, वृद्धोतणी तो गइ शुद्ध सान ॥९॥ रुए अतिशे वळि भाइ छोटा, भाई गया क्यां मुजथी ज मोटा ॥ माता पिता तो गतबाळ मेली, में जाण्युं मारो घनशाम बेली ॥१०॥ ते पाळशे सौ मुज लाड कोड, मनोर्थ मारा फळशे करोड । लगाडि तेणे तजतां न वार, दया न आवी दिलमां लगार ॥११॥ इच्छारामभाइनो विलाप । लखमणा जागने होजिरे बंधवा बोल दे एकवार, ए राग छे—हवे हुं क्यां जउं होजीरे सुखनिधि क्यां मळे घनशाम । टेक—सगां तजीने श्रीहरि गया तीरथ करवा काम, छाति फाटे तेम छेक रुएछे अनुज इच्छाराम; हवे हुं क्यां जउं होजीरे सुखनिधि क्यां मळे घनशाम ॥१२॥ अधर फरके अने वहेछे आंखे आंसुडानी धार, मुखे विरहनी वेदनानो करे घणो पोकार; हवे हुं क्यां जउं होजीरे सुखनिधि क्यां मळे घनशाम ॥१३॥ [illegible] मरतां मने हती अंतर एवी

आश, श्रीहरि लाड लडावशे मने राखी पोतानी पास; हवे हुं क्यां जउं होजीरे सुखनिधि क्यां मळे घनशाम ॥१४॥ आने सदा सांभाळजो एम कही गयां मात तात, माता पितानां वचन ते केम भुली गया तमे भ्रात; हवे हुं क्यां जउं हो-जीरे सुखनिधि क्यां मळे घनाशाम ॥१५॥ बाळपणामां मुक्यो रखडतो दया न आवी दयाळ, हेकृष्ण तमने कोण कहेशे प्रणत जन प्रतिपाळ; हवे हुं क्यां जउं होजीरे सुखनिधि क्यां मळे घनशाम ॥१६॥ मुखे मागुं ते आपता घणो नेह जणावता नाथ, रुदन करतो देखता त्यारे चांपता छातिसाथ; हवे हुं क्यां जउं होजीरे सुखनिधि क्यां मळे घनशाम ॥१७॥ मारी आंखे आंसु आवतां त्यारे नेणे भरता नीर,[१] आज आंसु लुवा आवता नथी वालप क्यां गइ वीर; हवे हुं क्यां जउं होजीरे सुखनिधि क्यां मळे घनशाम ॥१८॥ छेक छोटो मुने जाणिने हरि राखो रुदेमां वहाल, मुजने लाड लडाववा आवो विश्वविहारीलाल; हवे हुं क्यां जउं होजीरे सुखनिधि क्यां मळे घनशाम॥१९॥ पद ॥१॥—हरि तमे क्यां गया होजीरे तम विना टळवळुंछुं हुंय । टेक—मुज विना नव बेसता कदि भोजन करवा काज, हवे भोजन केम भावशे अरे मुज विना महाराज; हरि तमे क्यां गया होजीरे तम विना टळवळुंछुं हुंय॥२०॥ दर्शन करवा देवनां मने तेडी जता निजसाथ, कठण करीने काळजुं केम नाशी गया तमे नाथ; हरि तमे क्यां गया होजीरे तम विना टळवळुंछुं हुंय ॥२१॥ दिवसे दिल नथी गोठतुं ने राते रह्युं नव जाय, शाम विना अति सुनुं लागे मने मंदिर खावा धाय; हरि तमे क्यां गया होजीरे तम विना टळवळुंछुं हुंय ॥२२॥ संकट बीजां सांखीये पण आ दुख अपरमपार, जगतमां केम जीविये गयो जीवननो आधार; हरि तमे क्यां गया होजीरे तम विना टळवळुंछुं हुंय ॥२३॥ मेडि मंदिर ने माळियां वळी चौटा चोक बजार, तम विना त्रिभुवनपति मने भासे बधुं भयंकार; हरि तमे क्यां गया होजीरे तम विना टळवळुंछुं हुंय ॥२४॥ रोइ आंखो राति थइ ने नेणनुं खुटयुं नीर, दुःख सागरमां डुबतां करो सहाय शामशरीर; हरि तमे क्यां गया होजीरे तम विना टळवळुंछुं हुंय ॥२५॥ पाळि पोषी मोटो कर्यो पछी मार्यां विरहनां बाण, हेजगजीवन तम जतां केम जीवाय जीवनप्राण; हरि तमे क्यां गया होजीरे तम विना टळवळुंछुं हुंय ॥२६॥ आग्यथकी अति आ-करी लागे वीर वीरहनी झाळ, उतावळा आवी ओलावी नाखो विश्वविहारिलाल; हरि तमे क्यां गया होजीरे तम विना टळवळुंछुं हुंय ॥२७॥ पद ॥२॥—हवे हुं शुं करुं होजीरे हरि विना केम में रहेवाय । टेक—भणकारा मने भाइना वागे जाणुं करेछे साद, पळेपळे पुरुषोत्तम केरा आवे गुण मने याद; हवे हुं शुं करुं होजीरे हरि विना केम में रहेवाय ॥२८॥ मने मुकी तमे बांधव मारा नहि पिता कदि नीर, एवो अपुरव स्नेह सदानो केम विसार्यो वीर; हवे हुं शुं करुं होजीरे हरि

विना केम में रहेवाय ॥२९॥ में जाण्युं मने परणावशे हरि अंग धरीने उमंग, नोतुं जाण्युं नीलकंठजी आम रंगमां करशो भंग; हवे हुं शुं करुं होजीरे हरि विना केम में रहेवाय ॥३०॥ भाइ मने भली विद्या भणावशे एवी हति घणी आश, हाम हैयानी रही हैयामां कीधो अतिशे उदास; हवे हुं शुं करुं होजीरे हरि विना केम में रहेवाय ॥३१॥ वांक करमना आंकनो एमां करी शके शुं कोय, बाळपणे शीद माता मरे जो करममां सुख होय; हवे हुं शुं करुं होजीरे हरि विना केम में रहेवाय ॥३२॥ मात पिता वीसर्यां हतां मने देखी हरिनुं हेत, तेतो हरि मने तजि गया तेथी आज थयोछुं अचेत; हवे हुं शुं करुं होजीरे हरि विना केम में रहेवाय ॥३३॥ विवेकहीन तुं दिसे विधाता मनमां न राखे मेहेर, वाला विरानो विजोग लखीयो कर्यो तें काळो केर; हवे हुं शुं करुं होजीरे हरि विना केम में रहेवाय ॥३४॥ कोण जाणे हवे केटलो जाशे विर विजोगे काळ, मने फरीथी क्यारे मळशे विश्वविहारिलाल; हवे हुं शुं करुं होजीरे हरि विना केम में रहेवाय ॥३५॥ पद ॥३॥—धीरज केम धरुं होजीरे विरहनी वेदना न खमाय। टेक—पांखोवाळां पंखियो तमे विचरो देश विदेश, भाइ तमारो टळवळे एम शामने कहो संदेश; धीरज केम धरुं होजीरे विरहनी वेदना न खमाय ॥३६॥ उच्चरजो वळी एटलुं जे घेर आवो घनशाम, तम विना त्रिभुवनपति अति रुएछे इच्छाराम, धीरज केम धरुं होजीरे विरहनी वेदना न खमाय ॥३७॥ दया करीने दयानिधि क्यारे देशो दर्शनदान, भुजा भीडीने भावथी क्यारे भेटशो श्रीभगवान, धीरज केम धरुं होजीरे विरहनी वेदना न खमाय ॥३८॥ [illegible] नव विसरे वाला वालपकेरां वेण, नाथ क्यारे निरखावशो रुडां नेह भरेलां नेण; धीरज केम धरुं होजीरे विरहनी वेदना न खमाय ॥३९॥ सांभळ पोपट पंखिया तने आपिश दाडम द्राख, जै जगजीवन आगळे मारुं दुख देखिने दाख्य, धीरज केम धरुं होजीरे विरहनी वेदना न खमाय ॥४०॥ कोइतणुं दुःख देखी न शकता तेवी तमारी टेव, आवुं दुःख मने आपतां केम कठण दील कर्युं देव; धीरज केम धरुं होजीरे विरहनी वेदना न खमाय ॥४१॥ रुदन इच्छारामनुं सुणी लोक करे त्रायत्राय, निरखीने नर नारीयो सौ दिलथी दिलगीर थाय; धीरज केम धरुं होजीरे विहरनी वेदना न खमाय ॥४२॥ भोजन जळ भावे नहि रुए वृद्ध तरुण ने बाळ, कहे जनो निरदय थया केम विश्वविहारीलाल; धीरज केम धरुं होजीरे विरहनी वेदना न खमाय ॥४३॥ पद ॥४॥ उपजातिवृत्त—वळी रुए रामप्रताप आप, घणे प्रकारे करिने विलाप। कहे गया क्यां घनशाम भाई, शुं तोडि चाल्या पळमां सगाइ ॥४४॥कर्ताहता वात वने जवानी, तथा तहां जै तपसी थवानी। हुं जाणुंछुं जे हरि एजकाज, लीधी हशे शुं वनवाट आज ॥४५॥ रामप्रतापभाइकृत विलाप। ललितवृत्त—अरर भाइरे क्यां तमे गया, दिलथकी तजी केमरे दया। तम विना अमे केम जीवशुं, नव

विचारियुं ते तमे कर्शुं ॥४६॥ अधवचें तज्यां सिंधुमां तमे, उगरशुं हवे केमरे अमे सुखद शामने क्यां हवे मळुं, विरह आगनी झाळमां बळुं ॥४७॥ वरत वाढियं कूपमां धरी, नव घटे तने भ्रात हेहरी । अधिक सूखनी आश आपिने, सुख त णां गयो मूळ कापीने ॥४८॥ सुखतणा हता दीन ते गया, दुखतणा हवे सि रे लिया । अमपरे अरे दैव कोपियो, दुखतणो शिरे दर्भ रोपियो ॥४९॥ जलधि मां जतां नाव भागियुं, जरूर कष्ट आ एवुं जागियुं । खुटल थै पड्या खेडु खा रवा, नव रह्या उभा नाव तारवा ॥५०॥ हरि तमे क्रिया एवि आचरी, कठण दिले क्रूरता धरी । अरर आवडुं नोतुं जाणियुं, उरविषे अमे हेत आणियुं ॥५१ प्रिय गणी अमे प्राण सोंपिया, तदपि हेहरी केम कोपिया । जळ विना रही म त्स तो मरे, धिरज ते धरी केम ऊगरे ॥५२॥ नव लई गयो साथ मूजने, त जतां गम्युं केम तूजने । करत सेवना वाट घाटमां, पडत हुं नहीं आ उचाटम ॥५३॥ अमतणां तमे चित्त चोरियां, तपित तेलमां आज ओरियां । धिरज अं तरे केम आणिये, मरण आथकी मिष्ट जाणिये ॥५४॥ विरहवेदना केमरे खमुं सुखद शोधवा क्यां हवे भमुं । परम शांति ते केम पामिये, हरि विना हवे क्य विरामिये ॥५५॥ दुखद दैवरे शुं तने गम्युं, कइ रिते जशे दुःख आ खम्युं । सु खतणां अरे स्वप्न थै गयां, स्मरण रूपि तो दाह दैगया ॥५६ ॥ नव मळी कद वस्तु जेहने, बळतरा नहीं तेनि तेहने । प्रथम प्राप्त थै जो पछी टळे, सतत सा भरे काळजुं बळे ॥५७॥ सुत सुता तथा नारि सांपडे, जगतमां हिरा मोति त जडे । सरव वस्तुनी स्वामि तो टळे, पण अरे सगो भाइ क्यां मळे ॥५८॥ वि नविषे हरी जो गया हशो, वननिवासि त्यां शी रिते थशो । जइ उजाडमां के म गोठशो, सम वये सखा कोण त्यां हशे ॥५९॥ वय तमारि छे छोटि छेक नथि गया कदी कोश एकरे । वन विलोकिने बीक लागशे, मृदुल पावमां भ्रं वागशे ॥६०॥ वनविषे वसे सिंह सिंहणो, रवितणो तपे ताप त्यां घणो । मृ दुल पावमां मोजडी नथी, फिकर तो मने थाय तेहथी ॥६१॥ कठण कांकर खूब खुंचशे, चरण कंटको कोण काढशे । समिप होत जो सेवको अमे, धर चालतां हाथ ते समे ॥६२॥ धरत शीश तो छत्र शामने, करत चित्तनी पूर हामने । सरज दैव जो वादळुं मने, जइ करुं शिरे छाय कृष्णने ॥६३॥ अति सु भागि तो गूटको थयो, बळगिने खभे साथ ते गयो । विधि मने नही केम कर्यो, अति अभागियो एथि हुं ठर्यो ॥६४॥ विचरतां वने थाक लागशे, च रण ते समे कोण चांपशे । समिप होत हुं दास तत्र तो, करत साथरो केळ पत्र तो ॥६५॥ तरश लागशे मुज वीरने, तरत आपशे कोण नीरने । बळति ला गशे भुंडि भूखडी, सरस आपशे कोण सूखडी ॥६६॥ रुदन हुं करुं दीन रा तडी, नथिज फाटती केम छातडी । मुज जतो नथी केम प्राणियो, अधिक जी

शो लाभ जाणियो ॥६७॥ विलपि ए रीते वीर त्यां रडे, उभय आंखथी आंसुडां पडे। पुरजनो रडे दुःख जोइने, नव रह्युं दिले धैर्य कोइने ॥६८॥ सकळ शोकना सिंधुमां पड्या, अति उचाट तो चित्तमां चड्या। पण उपाय तो कांइ ना सुजे, अधर फरफडे अंग तो धुजे ॥६९॥ विरवधू रुए त्यां सुवासिनी, मुरति सांभरे सूख राशिनी। अधिक आंखथी आंसुओ झरे, विरहनी मुखे वाणि उच्चरे ॥७०॥ अथ सुवासिनीकृत विलाप। राग वणझारानो—अमने तजी तमे क्यां गया प्राणप्यारारे, आवा कठण थयाछो केम दियरजी मारारे। आवी रीते दुख आपियुं प्राणप्यारारे, दयावंतने न घटे एम दियरजी मारारे ॥७१॥ मुर्ती तमारी माधुरी प्राणप्यारारे, वालां लागे मीठां मुख वेण दियरजी मारारे। पळ एक पण केम विसरे प्राणप्यारारे, रुडां नेहभरेलां नेण दियरजी मारारे ॥७२॥ अरुण वरण बे चरण छे प्राणप्यारारे, चित्त चोरे चटकती चाल दियरजी मारारे। चरण विषे सोळ चिह्न छे प्राणप्यारारे, हुंतो निरखीने थाती निहाल दियरजी मारारे ॥७३॥ उभय उरु कदळी समा प्राणप्यारारे, धरे शंकर जेहनुं ध्यान दियरजी मारारे। सिंहना सरखी केड छे प्राणप्यारारे, नाभी ब्रह्मानुं जन्मस्थान दियरजी मारारे ॥७४॥ पोयणिपत्र शुं पेट छे प्राणप्यारारे, जेमां ब्रह्मांड रहेछे अनेक दियरजी मारारे। सुंदर छाती विशाळ छे प्राणप्यारारे, एमां श्रीवत्स चिह्न छे एक दियरजी मारारे ॥७५॥ लांबा भला भुज दंड छे प्राणप्यारारे, नखपंक्ति मनोहर लाल दियरजी मारारे। होठ राता रळियामणा प्राणप्यारारे, शोभे गोरा रूपाळा गाल दियरजी मारारे ॥७६ ॥ दांत दाडमनां बीज छे प्राणप्यारारे, शुकना जेवुं नमणुं नाक दियरजी मारारे। लोचन पद्मनी पांखडी प्राणप्यारारे, एनी शोभा तो कहीये अथाग दियरजी मारारे ॥७७॥ भ्रकुटी भमरनी पांख छे प्राणप्यारारे, सारुं शोभेछे भाल विशाल दियरजी मारारे। तिलक केसर केरुं कर्युं प्राणप्यारारे, वचे कंकुनो चांदलो लाल दियरजी मारारे ॥७८॥ वाम करणमां चिह्न छे प्राणप्यारारे, हुंतो जीवती तेने जोइ दियरजी मारारे। जीवनदोरी माहरी प्राणप्यारारे, तेतो नांखी खरे खरी खोइ दियरजी मारारे ॥७९॥ आंहीं फरी क्यारे आवशो प्राणप्यारारे, क्यारे दर्शन देशो दयाळ दियरजी मारारे। आग ओलाशे उरतणी प्राणप्यारारे, ज्यारे पेखीश जनप्रतिपाळ दियरजी मारारे ॥८०॥ आ जगमां धिक जीववुं प्राणप्यारारे, दीनबंधु थकी थइ दुर दियरजी मारारे। जीवन जो नहि आवशो प्राणप्यारारे, जशे जीव जरुर जरूर, दियरजी मारारे ॥८१॥ धाम मने खावा धाय छे प्राणप्यारारे, भासे शेहेर भयंकर रान दियरजी मारारे। भोजन तो भावे नही प्राणप्यारारे, मने गमतां नथी गीतगान दियरजी मारारे ॥८२॥ रसकस विष सरखा थया प्राणप्यारारे, भासे शुळी समो संसार दियरजी मारारे। आवो मने सुख आपवा प्राणप्यारारे,

मारा आतमाना आधार दियरजी मारारे ॥८३॥ जीवन मुख जोया विना प्राणप्यारारे, मारे पळ एक जुग जेवी जाय दियरजी मारारे । मळवा रह्युं मन टमटमी प्राणप्यारारे, जीव आकुळ व्याकुळ थाय दियरजी मारारे ॥८४॥ आ दुख सहन थतुं नथी प्राणप्यारारे, हुंतो इच्छुंछुं देहनो अंत दियरजी मारारे । जीवनी वात जाणो तमे प्राणप्यारारे, वळी छोजी दिले दयावंत दियरजी मारारे ॥८५॥ आवो हरी एकवार तो प्राणप्यारारे, झाझी ओलावो विरहनी झाळ दियरजी मारारे । वळति विचरजो वनविषे प्राणप्यारारे, वाला विश्वविहारीलाल दियरजी मारारे ॥८६॥ वसंततिलकावृत्त—कीधो विलाप अति ते सुणि कष्ट थाय, जेथी कठोर पण पथ्थर फाटि जाय । ते सांभळी दश दीशे दिगपाळ डोल्या, त्यां त्राहित्राहि मुखथी सुर सर्व बोल्या ॥८७॥ जाण्युं जरूर सतिनो झट जीव जाशे, कांतो प्रले विरहपावकथीज थाशे । चिंताविषे जन पड्या वळि सर्व देव,. आव्या तहां सुर कपीश्वर ततखेव ॥८८॥ तेणे कहेलि हरिनी मुखवात कीधी, देखी दुखी स्वजन धीरज खूब दीधी । जै गूजरात रचशे हरि धाम ज्यारे, तेडावशे स्वजनने निजपास त्यारे ॥८९॥ जेवी प्रभुनि मरजी स्वजने रहेवुं, जो दुःख सूख उपजे सहु ते सहेवुं । कंकास क्लेश करतां अति कष्ट थाय, राजी रहे त्रीकम तेम रहो सदाय ॥९०॥ श्रीशामकेरुं धरशो उर ध्यान ज्यारे, देशे सदैव तमने हरि दर्श त्यारे । चिंता तजी मन प्रसन्न सदा रहेजो, श्यामे मने मुख कह्युं जइने कहेजो ॥९१॥ तीर्थो पवित्र करवा वनमां गया छे, स्नेही सगां उपर श्रीहरिनी दया छे । कार्यो अनेक करवा हरि जन्मियाछे, तेथी सनेह तजि शाम सिधावियाछे ॥९२॥ ते सांभळी स्वजन धीरज चित्त धारी, मेली उदासि मननी मनथी विसारी । इच्छा हरीनि उरमां समजी लईने, छानां रह्यां स्वजन स्वस्थ सहू थईने ॥९३॥ पुष्पिताग्रावृत्त—पछि हनुमत त्यांथि ते घडीमां, तरत गया हनुमाननी गढीमां । स्वजन सकळ सर्वदा हरिने, स्मरण करे छबि ध्यानमां धरीने ॥९४॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते तृतीयकळशे अचिंत्यानंदवर्णींद्रअभयसिंहनृपसंवादे श्रीहरिवनगते संबंधिजनविलापकरणनामा प्रथमो विश्रामः ॥१॥

पूर्वछायो—हेनरपति हुं हवे कहुं, हरिना विचरणनी वात । चाल्या प्रभू वट वृक्षथी, थयुं प्रगट ज्यारे प्रभात ॥१॥ चोपाई—ज्यारे विचर्या वने महाराज, त्यारे हरखियो सुरनो समाज । प्रभु तीर्थोने पावन करशे, सउ असुरतणो मद हरशे ॥२॥ वेदधर्मनो करशे प्रकाश, थशे देवोनां संकट नाश । सर्व दुष्टनो करशे संहार, भूमिकेरो उतारशे भार ॥३॥ प्रभु चाल्या ज्यां करवा प्रवास, सर्वे असुरने उपजियो त्रास । थइ पृथवी तो मनमां प्रसन्न, मने पद रजे करशे पावन ॥४॥ तीर्थ लाग्यां हरख मन धरवा, प्रभु आवशे पावन करवा । मन निश्चे करे शेषनाग, मारां प्रगटियां पूरण भाग्य ॥५॥ जे में पृथवी धारीछे शीश, तेना उपर

फरशे मुनीश। पृथ्वि करशे चरणरजरूप, सदा ते शिर धरिश अनूप ॥६॥ वसे नभमां जे सूरज चंद, एने उपज्यो विशेष आनंद। प्रभु पोढता मंदिर मांय, त्यारे नव थतां दर्शन त्यांय ॥७॥ वन विचरशे वस्तिने त्यागि, तेथी दर्शननी आड भागी। हवे सांभळो नृप चित्त धारी, चाल्या जायछे वनमां मुरारी ॥८॥ जवा इच्छा हिमाचळ भणी, वाट लीधी उत्तर दिशतणी। जेजे मारगे श्याम पधारे, रस्तो ते आवी पवन सुधारे ॥९॥ वळी मेघ करे छंटकाव, भलो प्रभुपदमां धरि भाव। वळि मंद सुगंध ने शीत, एवो वायु वहे हरि हीत ॥१०॥ ज्यारे सुरजनो ताप तपेछे, शिर छाया त्यां मेघ करेछे। ज्यारे वादळां नभमां छवाय, त्यारे दर्शन रविने न थाय ॥११॥ शोषे मेघनुं जीवन भानु, तेतो वेर ते कारण मानु। पशु पक्षी वसेछे जे वनमां, देखी हरिने ते हरखेछे मनमां ॥१२॥ मूर्ति मावनी छे चितचोर, जुए सौ जेम चंद्र चकोर। कोइ प्राणी समाधिमां जाय, हरि धाम देखी हरखाय ॥१३॥ कोइ पामे पूरव भवज्ञान, कोइ तो धरे मूर्तिनुं ध्यान। पोत पोतातणी भाषा मांय, पशु पक्षी हरिगुण गाय ॥१४॥ डोले पवनथी झाडनी डाळी, जाणे नाचेछे नाथने भाळी। नानी डाळखि पवने फरेछे, जाणे कृष्णने चमर करेछे ॥१५॥ पत्र पुष्प के फळ पडे आवी, जाणे प्रभुजीने पूजा चडावी। पक्षी उच्चरे मधुर स्वर एम, पूजा मंत्र भणे विप्र जेम ॥१६॥ करे मोर त्यां मोटो उ-च्चार, जेम बोले मुखे छडिदार। वनवासीने ते चेतावेछे, निघा राखो निहाळो कहेछे ॥१७॥ लीलां घास दिसे मनहरणां, जाणे पाथर्यां होय पाथरणां। नभे मेघे अखाडो मचाव्यो, जाणे इंद्र ते दर्शने आव्यो ॥१८॥ ताण्युं इंद्रे धनुष आ-काश, जाणे तजियो असुरनो त्रास। हवे हरिनी सहायता जाणी, रह्यो असुर उपर चाप ताणी ॥१९॥ करे विजळी बहु सळकारा, जाणे खडगतणा चळकारा। गाजे व्योमविषे वरसाद, जाणे नोबतनो एतो नाद ॥२०॥ हरिने शिर वरसेछे मेह, अभिषेक करेछे शुं एह। चाल्या नाना प्रवाह ते त्यांय, मळ्युं हरिचरणोदक मांय ॥२१॥ तेतो जइ मळिया सरिताने, जेम पुत्र कमाइ दे माने। सतिने मळे जो वस्तु सारी, तेतो स्वामिने सोंपे विचारी ॥२२॥ तेम नदि चरणोदक लैने, सोंपे सागरने सर्व जैने। नीची भूमिका ज्यांज्यां जणाय, जळ त्यांत्यां जइने भ-राय ॥२३॥ जेम नम्रता जेह धरेछे, तेमां सदगुण जैने ठरेछे। अभ्रवृंद आवे अने जाय, जेम दर्शने सुर समुदाय ॥२४॥ कळा पुरीने मोर नाचेछे, जाणे मुगट थवाने इच्छेछे। घणा दादुरना शब्द थाय, जाणे हरिजन हरिगुण गाय ॥२५॥ इंद्रगोप नजर बहु आवे, जाणे सुर मणि लाले वधावे। प्रभु पेखी पापी बळि जाय, तेम सर्वे जवासा सुकाय ॥२६॥ धरा उपर धूळ न भासे, जेम प्रभु परसे अघ नासे। जळ नव रहे खंडित सरमां, जेम गुण न रहे खळ नरमां ॥२७॥ जळ थांय मेलुं महिसंग, जाणे संगनो लाग्योछे रंग। शोभे धान्य अंकुर शुभपेर, जाणे लक्ष्मी-

नी एतो लहेर ॥२८॥ बहु उपज्या दिसे जीवजंत, थयो देहशुं मुक्त अनंत। पुण्यशाळी न होय जो प्राणी, केम दर्शन दे पद्मपाणी ॥२९॥ ब्रह्मा भव जेह दर्शन चहाय, पूरा पुण्य विना क्यांथि थाय। ज्यारे चाल्या प्रभू जुग जाम, त्यारे आव्युं त्यांतो एक गाम ॥३०॥ पूर्वछायो—पाणी पीवा प्रभुजी गया, गाम पासे सरोवर तीर। गामनी नारी अनेक मळी, भरती हती त्यां नीर ॥३१॥ त्यांथी तट एकांत जै, गळी लीधुं जळ ततकाळ। शालग्रामने ते धरी, पछी पीधुं दीनदयाळ ॥३२॥ चोपाई—त्यांतो आवी चडी एक नारी, तेणे दीठा बटुक ब्रह्मचारी। रुडी मूर्ति मनोहर जोई, घणीवार रही चित्त प्रोई ॥३३॥ पछी जै कही बीजीने वात, एक अचरज छे साक्षात। चालो निरखो बटुक ब्रह्मचारी, छबि तेनी त्रिलोकथी न्यारी ॥३४॥ एवुं सांभळीने सहु बाइ, बेडां मूकी ते जोवाने धाइ। रांक सोनुं ते लुंटवा जाय, तेम सर्व उतावळी धाय ॥३५॥ कोइ दोडती भोंय पडेछे, उठी तरत फरीने दोडेछे। जई निरखिया ते ब्रह्मचारी, देखी विस्मित थइ सौ नारी ॥३६॥ छबि अद्भुत छे एम जाणी, वनिता एक उचरी वाणी। आतो छे कोइ राज-कुमार, कांतो देवतणो अवतार ॥३७॥ जेह मात आवो पुत्र पामी, तेना भाग्य-विषे नहीं खामी। पुरां पुण्य कर्यां होय ज्यारे, आवो पुत्र तो पामिये त्यारे ॥३८॥ त्यारे बोली बीजी एक बाइ, क्यांथी आव्यो हशे एह भाइ। कांतो क्यांइ जतां भुलो पडियो, तेथी आ ठेकाणे आवि चडियो ॥३९॥ पडेछे मारा मनमांहि भ्रांत, माता करती हशे कलपांत। आवुं रत्न ते खोवायुं जेनुं, धरे धीरज मन केम तेनुं ॥४०॥ त्रीजी बाइ बोली मर्म एवो, आनो वेष छे जोगीना जेवो। कोइ जोगिये करवाने चेलो, भूति नाखी हशे भ्रमावेलो ॥४१॥ पछी त्यांथी हशे लाग फाव्यो, त्यारे नाशीने आ गाम आव्यो। त्यारे बोली वळी एक नारी, एने पूछिये वात विचारी ॥४२॥ एवो अंतरमां मर्म धारी, कह्युं बोलो बाळा ब्रह्मचारी। कहो तमने केणे भरमाव्या, कहो क्यां थकी आ गाम आव्या ॥४३॥ तमे वास वसो किये गाम, कहो शुं छे तमोतणुं नाम। तमे जनमिया ते कइ जात, कहो कोण छे मात ने तात ॥४४॥ केम देशनो त्याग कर्योछे, केम जोगिनो वेष धर्योछे। हजू उम्मर छे छोटि छेक, क्यांथि आव्या तमे एकाएक ॥४५॥ कोइ धूतारे देखाडी माया, केशुं मातपिताथी रिसाया। केशुं भामीये मेणलुं मार्युं, तेथी हेत सगानुं उतार्युं ॥४६॥ अति कोमळ दिसेछे अंग, केम शोध्यो न कोइनो संग। नथी केम पगर-खां पगमां, केम चाली शक्याज मारगमां ॥४७॥ चालो गाममां बाळक बावा, देशुं माखण रोटलो खावा। दीसे दूधिया दांत तमारा, तमे छो परण्या के कुंवारा ॥४८॥ पुरां वस्त्र नथी तम पासे, केम नीसर्या भर चोमासे। ज्यारे चोमासु जगतमां थाय, त्यारे जन परगाम न जाय ॥४९॥ जाय वेपारी परदेश जेह, आवे घेर चोमासे तो एह। राजा जीतवा जाय विदेश, वसे चोमासे आवी स्वदेश

॥५०॥ जोगी पण ज्यारे चातुरमास, वसे एक स्थळे स्थिर वास। पंखि माळो रची स्थिर थाय, दुर देश चोमासे न जाय ॥५१॥ तमे निसर्या उतावळा आम, एवुं शुं छे उतावळुं काम। साचे साची कहो वात अमने, नहितो जवा नहि दैये तमने ॥५२॥ पत्र लखशुं तमारा सगाने, तेथि आवशे ते तेडवाने। एवां उचार्यां वचन अनेक, आप्यो हरिये न उत्तर एक ॥५३॥ त्यारे एक कहे सुणो बाइ, कांतो बाळ गयो गभराइ। कांतो भूतिथि मन छे भ्रमातुं, तेथी बोली नथीज शकातुं ॥५४॥ एक प्रमदा पकडवा धाय, त्यारे जीवन वेगळा जाय। नथी गमतो नारीतन गंध, नथी गमतो बोल्यानो संबंध ॥५५॥ नथी गमतुं ज वस्तिमां वसवुं, नथी गमतुं कोइ साथे हसवुं। चाल्या चपळ गती ब्रह्मचारी, तेने पकडी शकी नहि नारी ॥५६॥ ज्यारे दीठा नहीं अविनाश, वळी पाछी थइने निराश। पण मूर्त्ति वशी मनमांय, तेतो कदीये न वीसरी जाय ॥५७॥ सदगुण तेना सांभरे ज्यारे, स्नेह उपजे अंतरे त्यारे। एवी रित्ये ज्यांज्यां हरि जाय, कोटि जीवनां कल्याण थाय ॥५८॥ जेना मनमां वसे प्रभु आप, तेनां पळमां प्रलय थाय पाप। अंतकाळे जो सांभरी आवे, एतो अक्षरधाम सिधावे ॥५९॥ पुष्पिताग्रावृत्त—हरिवर विचरी तहांथि दूर, रजनि रह्या वनमां जई जरूर। असुर अधिक आवता विलोकी, दिगपति देव करे सदैव चोकी ॥६०॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते तृतीयकळशे अचिंत्यानंदवर्णींद्रअभयसिंहनृपसंवादे श्रीहरिवनविचरणे वर्षावर्णननामा द्वितीयो विश्रामः ॥२॥

उपजातिवृत्त—हे भूपती श्रीहरि छे सुजाण, प्रभातमां ऊठि करे प्रयाण। कदापि मागे जनपास भीक्षा, कदापि देछे वळि सारि शीक्षा ॥१॥ आहार क्यारे फळनो करेछे, क्यारेक तो पेट जळे भरेछे। करे प्रभुजी दिवसे प्रवास, वसे निशाये वनमांज वास ॥२॥ एवी रिते ते विचर्या विदेश, उलंघियां गाम पुरो विशेष। वीत्या घणा वासर एम ज्यारे, ते नैमिषारण्य गयाज त्यारे ॥३॥ कालींदि गंगांतर भाग एह, गणायछे पृथ्वि पवित्र जेह। ज्यां निर्मळी धेनुमती नदी छे, निवास त्यां सौ सुरसाथ इच्छे ॥४॥ मुनीतणां आश्रम त्यां अनेक, मळ्या मुनी सौ गणि इष्ट एक। लेतां सगां दर्शनसूख जेह, दीधुं मुनीने लइ त्यांथि तेह ॥५॥ सर्वे मुनीने मन धैर्य दीधुं, विजोगनुं कष्ट विनाश कीधुं। करी तहां वासर चार वास, पछी पधार्या करवा प्रवास ॥६॥ आव्युं जतां श्रीपुरनाम गाम, आदित्य अस्तांगत एह ठाम। समीप दीठो मठ एक सारो, त्यां ओटले आवि कर्यो उतारो ॥७॥ महांतजी ते मठमां रहेछे, ते आविने श्रीहरिने कहेछे। हेब्रह्मचारी मठमांहि आवो, कांतो तमे गामविषे सिधावो ॥८॥ आवो जमो भोजन रूडिभाते, सुवो सुखेथी मठमांहि राते। भासे निशामां भय सिंह केरो, ते प्राणिनो नाश करे घणेरो ॥९॥ कहूं दया अंतरमांहि आणी, मानो महाराज अमारी वा-

णी । कहे हरि कांइ घरुं न आस, वस्तीविषे तो न गमे निवास ॥१०॥ इच्छा नथी भोजननी अमारे, शुं काम छे तो मठमांहि त्यारे । आ ओटले ठीक अमे सुवाशे, भविष्यमां जेह थवानुं थाशे ॥११॥ अथ मृत्युविषे—संताइ पेठे नहि मोत मूके, चुकाववाथी नहि मोत चूके । अनेक दोरा दशि हाथ बांधे, आयूष्य तूटे नहि कोइ सांधे ॥१२॥ राजा जुओ वैद्य अनेक राखे, आरोग्य थावा बहु चीज चाखे । जीवाडवा जत्न घणां करेछे, तेतो घणा बाळपणे मरेछे ॥१३॥ मूर्खो जनो मोतथकी डरेछे, ते शुं डर्याथी कदि ऊगरेछे । मोडुं वहेलुं मरवानुं जाणे, तो ते मुआनो भय शीद आणे ॥१४॥ ज्यां मोत आवी ग्रहशे जरूर, जवा नहीं दे डग एक दूर । त्यारे विचारी दृढ चित्त थावुं, ज्यारे मळे तत्क्षण ऊठि जावुं ॥१५॥ वाटे मळे के कदि नीर घाटे, नहीं मुंझावुं मन मोतमाटे । तैयार थै नित्य जने रहेवुं, खमो घडी एम नहीं कहेवुं ॥१६॥ आत्मा कदीये मरतो नथीज, सदा शरीरे ठरतो नथीज । ज्ञानी मुआथी डरतो नथीज, ते हर्ष शोके करतो नथीज ॥१७॥ जेने मरीने हरिधाम जावुं, तो शीद शोकातुर चित्त थावुं । जेने नथी निश्चय त्यां जवानो, तेने सदा शोक घणो थवानो ॥१८॥ एवुं सुणीने उचर्यो महांत, वृद्धोतणां छे वचनो अभ्रांत । मेरु डगे के रवि राह चुके, महीश जोगी हठ तो न मूके ॥१९॥ महांत सूतो मठमां जईने, ते द्वारनां जोड कमाड दईने । पडी निशा ने पुरद्वार वाशी, सूता सहु ते पुरना निःवासी ॥२०॥ गया निशाना जुग जाम ज्यारे, आव्यो प्रभू आगळ सिंह त्यारे । पाडे बहु त्राड प्रमत्त तेह, जाग्या महांतादिक लोक जेह ॥२१॥ जाण्युं मरायो लघु ब्रह्मचारी, जोयुं उघाडी अति उंचि बारी । दिठो प्रभू आगळ सिंह बेठो, त्यारे थयो कांइक जीव हेठो ॥२२॥ उंचे रह्यो धीरज ऊर धारी, जुए तमासो चित्तमां विचारी । जोयुं प्रभूए निजदृष्टि सांधी, ते सिंहने तो थइ त्यां समाधी ॥२३॥ अपूर्व आश्चर्य निहाळी एवुं, न सांभळेलुं नव दीठुं जेवुं । महांत ने शिष्य करे विचार, आ ते हशे शंकर के मुरार ॥२४॥ समर्थ आ तो अतिशे जणाय, आवी क्रिया माणसथी न थाय । अरण्यनो सिंह दिसे अजाण्यो, ते केम आ बाळकथी लजाणो ॥२५॥ वीती निशा ने प्रगट्युं प्रभात, जाग्या पशु पक्षि मनुष्यजात । दूरे रहीने जन सिंह देखे, आश्चर्य मोटुं उरमांहि लेखे ॥२६॥ वाणी वदेछे जन सर्व एम, आ वर्णिने छे वश सिंह केम । तो सिंहजेवो जुलमी जणाय, मनुष्य तो वश्य अवश्य थाय ॥२७॥ बीजो कहे पश्चिम देश ज्यां छे, काठीतणो त्रास घणोज त्यांछे । जो वर्णि आ सोरठ देश जाय, जरूर काठीजन वश्य थाय ॥२८॥ जे लोकनी संपति लूटि लेछे, जेनो बधी भूमिविषेज भे छे । छे क्रूर ते वाघथकी विशेष, हत्या करे पाप गणे न लेश ॥२९॥ गायो हरेछे द्विजकेरि ज्यारे, दोडावतां मार अपार मारे । तेनाथी भूजी रहि आखि धर्त्री, करी शके शुं नृप चक्रवर्ती ॥३०॥ पूर्वछायो—एवी रीते जन जोइने,

कहे आ तो अपूर्व छे वात । ईश्वरनो अवतार छे, एह जोगी नहि जनतात ॥३१॥ चोपाई—पछी त्यांथी चाल्या महाराज, नदीने तट नावाने काज । सिंह श्रीहरि पाछळ जाय, जेम गोवाळ पाछळ गाय ॥३२॥ कहे सिंहने श्रीअविनाशी, जाओ वनमां तमे वनवासी । पछी वाघ चाल्यो गयो वनमां, चाली वात तेतो पुर जनमां ॥३३॥ त्यारे दर्शन करवाने काज, चाल्यो पुरमांथी जननो समाज । कहे लोक करीने प्रणाम, रहो नाथ अमारेज गाम ॥३४॥ त्यांतो आव्या बावो मठधारी, घणे आग्रहे विनति उचारी । चालो सोंपीश हुं मठ तमने, शेर अन्नज आपजो अमने ॥३५॥ लक्ष द्रव्यनी तो छे पेदाश, वळी छे बहु दासी ने दास । थाओ सर्वेना मालीक तमे, दान पुन्य करो जेम गमे ॥३६॥ सुणि बोलिया श्रीहरि त्यारे, नथी वैभव जोतो अमारे । अमे तो जशुं तीर्थमां फरवा, सारा संतनो सत्संग करवा ॥३७॥ उपजे जेने साचो वैराग, तेतो राज्यनो पण करे त्याग । प्रभुचरणने चित्त चहाय, तेतो लक्ष्मीथि केव ललचाय ॥३८॥ साचा वैराग्यविषे । उपजातिवृत्त—संसार छोडी जन भेख धारे, तेतो दिसेछे त्रिविधि प्रकारे । भाखुं हवे सांभळ भेद भाई, क्रोधे सुबोधे करजे मुझाई ॥३९॥ संसार छोडे करी जेह क्रोध, ते त्यागि थैने करशे विरोध । सत्संगकेरो महिमा न जाणे, निमित्त अल्पे अति क्रोध आणे ॥४०॥ सुजे नही काम देवुं थाय, मुझाइ जोगी थइ मागि खाय । ते तेहना लक्षणथी जणाशे, पदार्थ के स्वाद सदा चहाशे ॥४१॥ संसार तो सर्व असार जाणी, ज्ञानी तजे देह विराग आणी । जो अंतरेथी उलटी कराय, ते पाछुं खावा चित शुं चहाय ॥४२॥ सद्योगि सौने नमतो रहेछे, ते श्रीहरीने गमतो रहेछे । दशेंद्रियोने दमतो रहेछे, मानापमानो खमतो रहेछे ॥४३॥ जे जोगि इंद्रासन तुच्छ जाणे, ते द्रव्यइच्छा उर केम आणे । स्वात्मार्थकी भीन्न शरीर धारे, इच्छे नहीं दैहिक सूख त्यारे ॥४४॥ एवुं कही श्रीहरि तो सिधाव्या, जोतां जनोनी नजरे न आव्या । आश्चर्य पाम्या पुरना निवासी, विजोगथी सर्व थया उदासी ॥४५॥ उलंघि मोटुं वन वाटकेरुं, क्षुधादि संकष्ट सही घणेरुं । वीती गया वासर कैक ज्यारे, गया हरद्वार दयाळु त्यारे ॥४६॥ ज्यां गुप्तगंगा प्रभु त्यां पधार्या, ज्योतिर्मठे जै जन अनेक तार्या। श्रीपूरथी संचरि मेघशाम, रुडा जईने बदरीश धाम ॥४७॥ प्रमिताक्षरावृत्त—बदरीश पास नदि गंग वहे, सुरलोकवासि पण चित्त चहे । तनना उताप वळि पाप हरे, जळथि पवित्र पळमांहि करे ॥४८॥ बहु लोकसंघ सजि जाय तहां, जगवाथि थाय जप सिद्धि जहां । तटमां तपस्वि जन वास करे, हठजोग साधि हरिध्यान धरे ॥४९॥ वळि वेदपाठि ऋषि वेद भणे, घरबार छोडि रहि वर्णिपणे । ऋषि कोइ गंगतट यज्ञ करे, उर स्वर्गवासतणि आश धरे ॥५०॥ रचना समस्त हरिये निरखी, सरिता विशेष सहुथी हरखी । कहि धन्यधन्य

सुत धर्मतणा, सतकार कीध मळि सर्व घणा ॥५१॥ धनहीन होय धन जेम जडे, हरखाय रंकजन राजवडे । उर सर्वनेज मुद एम थयो, कविथी कदापि नव जाय कह्यो ॥५२॥ अज ईश नीशदिन ध्यान धरे, मळवानि आश मनमांहि करे । कदि कल्प कोटिपण जाय वही, हरिमूर्ति तोय दरशाय नही ॥५३॥ करुणानिधान करुणा करिने, मळिया सुदेह नरनो धरिने । जनजन्म धन्य सुर सर्व गणे, सद्‌भाग्य भूरि सुरभूप भणे ॥५४॥ प्रभु नाहि गंगजळ पान कर्युं, सरितानुं सर्व मळ शाम हर्युं । प्रभु धन्यधन्य सरिता उचरी, मुजने पवित्र अति आज करी ॥५५॥ पूर्वछायो—निर्मळ नारदकुंड छे, तप्तकुंड तहां छे एक । उर्वशिसंगम छे वळी, एवां एवां छे तीर्थ अनेक ॥५६॥ चोपाई—शीला एक छे नारदी नाम, वैनतेयी बिजी तेह ठाम । त्रिजी वाराही नाम विशुद्ध, नारसिंही चोथी जाणे बुद्ध ॥५७॥ नरनारायणी शिला जे छे, तेतो पांचमी गणतां गणेछे । शिला पांचे ते तीर्थ प्रमाणो, वळी त्यां अग्नितीर्थ छे जाणो ॥५८॥ तीर्थ त्यां छे कपालमोचन, तैमिंगिल बीजुं तीर्थ पावन । इंद्रपद तीर्थ छे एक सारुं, मानसोद्भव तीर्थ उचारुं ॥५९॥ कामतीर्थ तथा वसुधार, पंचधारा छे तीरथ सार । तीर्थ सोमकुंडायन जाणुं, द्वादशादित्य तीर्थ वखाणुं ॥६०॥ चतुःश्रोत आदिक घणां एह, प्रभुये कर्यां पावन तेह । शांतमूर्ति छे श्रीभगवान, तप्तकुंडे कर्युं ज्यारे स्नान ॥६१॥ तप्तकुंडने तो टाढो पाड्यो, अग्नितीर्थनो ताप मटाड्यो । शिला पांच कठण हती जेह, पद स्परशे मृदुल थइ तेह ॥६२॥ पुष्पिताग्रावृत्त—हरिवर बदरीश पास जैने, नमि कर जोडि प्रसन्नचित्त थैने । निजजन मनने अभीत कीधां, निरभय वाक्य वळी सुणावि दीधां ॥६३॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते तृतीयकळशे अचित्यानंदवर्णीद्रअभयसिंहनृपसंवादे श्रीहरिबदरीकेदारगमननामा तृतीयो विश्रामः ॥३॥

पूर्वछायो—मंदिर बदरीनाथनुं, तहां आसन करिने एकांत । ध्यानमुद्राये धर्मसुत, बेठा शरीर मन करि शांत ॥१॥ चोपाइ—एवे अवसरे बदरीनाथे, पूरा हेतथी पोताने हाथे । धर्मपुत्रनुं पूजन कीधुं, धूप दीप ने नैवेद्य दीधुं ॥२॥ पछी आरती हरिनी उतारी, स्तुति स्नेहसहित उचारी । अहो अक्षरपति महाराज, धर्युं तन धर्मस्थापन काज ॥३॥ भरतभूमिमां सघळे फरशो, सर्वे तीरथ पावन करशो । सारो उद्धवनो संप्रदाय, प्रसरावशो पृथवीमांय ॥४॥ तजे अष्ट प्रकारे जे नारी, एवा करशो साधु ब्रह्मचारी । तमे पश्चिमदेश विचरशो, मोटां मंदिर सुंदर करशो ॥५॥ भरतखंडमां आज ठेकाणे, मारी मूर्ति ते कोइक जाणे । माटे गूजरात मध्ये विचारी, पधरावशो मूर्ति अमारी ॥६॥ वळी लक्ष्मीनारायण आदी, पधरावशो कृष्णराधादी । एवां वचन करीने उचार, थया अंतरधान ते ठार ॥७॥ उपजातिवृत्त—एवे समे त्यां वळि विप्र एक, आवी सुवाक्यो उचर्यो अनेक । उदासि आत्मा अतिशोज एनो, दुःखे दिसे दुर्बळ देह तेनो ॥८॥ आंखेथि आंसू

अतिशे वहेछे, कष्टे भरेलां कथनो कहेछे । एवुं विलोकी प्रभु एम पूछे, रे कोण तुं छे तुज दुःख शुं छे ॥९॥ ते विप्र बोल्यो करिने प्रणाम, हेस्वामि मारुं सतयूग नाम । मारा समानो नथि धर्म आज, हुं दुःखि छुं तेथकि राजराज ॥१०॥ धर्म प्रवर्त्तावननेज काज, तमे धर्योछे प्रभु देह आज । आशा करुं किंकर हुं तमारो, स्थापो प्रभुजी शुभ धर्म मारो ॥११॥ मारे समे सौ तप साधु कर्त्ता, वने वशीने तव ध्यान धर्त्ता । ते धर्म थापो वर एज मागुं, प्रभु तमोने लळि पाय लागुं ॥१२॥ सुणी प्रभुये दिल धारि लीधुं, ते यूगने त्यां वरदान दीधुं । स्थापीश हुं सांप्रत धर्म तारो, त्रणे युगोथी पण तेह न्यारो ॥१३॥ करीश हुं साधु तपस्वि केवा, आ काळमां क्यांइ जडे न एवा । माधूकरी भीख जमेज मागी, गोळा जळे मिश्रित स्वाद त्यागी ॥१४॥ वसे निशाये वनमांज वास, दिले सदा विश्वथकी उदास । उपोषणे देह दमे विशेष, इच्छे नही दैहिक सूख लेश ॥१५॥ राजी थयो ते जुग सांभळीने, गयो प्रभुने चरणे ढळीने । त्यां आवियो ते पछि क्षत्रि कोई, करे मुखे खूब विलाप रोइ ॥१६॥ कहे प्रभु हे नर कोण तुं छे, करे घणुं रोदन कष्ट शुं छे । सुणो कहुं हे हरी सर्ववेत्ता, जाणो मने तो जुगनाम त्रेता ॥१७॥ मारे समे सौ जन यज्ञ कर्त्ता, तेथी सुरो संकट सर्व हर्त्ता । हे नाथ भूमां मुज धर्म थापो, एवुं मने तो वरदान आपो ॥१८॥ कहे हरी यज्ञ घणा करीश, हुं धर्म तारो अति आचरीश । ज्यां भक्तवाळो बहु भूमिभाग, विशेष थाशे तहिं विष्णु-याग ॥१९॥ एवुं प्रभुये वरदान आप्युं, त्रेतातणुं संकट सर्व काप्युं । त्यां वैश्य रूपे नर एक आव्यो, पोकार संकष्टतणो सुणाव्यो ॥२०॥ तेने वळी श्रीहरि एम पुछे, शुं कष्ट छे ने नर कोण तुं छे । त्यारे कहे द्वापर नाम मारुं, इच्छुं सदा हुं शरणुं तमारुं ॥२१॥ मारा समामां तजि अन्य चर्चा, सौ लोक कर्त्ता सुरमूर्ति अर्चा । सद्धर्म साथे शुभ भक्ति मार्ग, हतो हणी तेह कर्यो कुमार्ग ॥२२॥ आ काळमां भक्ति-पथे जनारा, ते धर्मथी भ्रष्ट दिसे थनारा । कहुं अधर्मी तणि भक्ति केवी, नदी निहाळी जळहीन जेवी ॥२३॥ मारा समानो शुभ मार्ग जेह, तमे चलावो जनमध्य तेह । मोटां रुडां मंदिर तो रचावो, तेमां सुरोनी मुरति स्थपावो ॥२४॥ उपासना मार्ग अमूल्य थापो, हे नाथ एवुं वरदान आपो । कहे प्रभु तुं सुण बोल मारो, स्थापीश हुं भूतळ धर्म तारो ॥२५॥ मोटां रुडां मंदिर तो रचावुं, घणे प्रकारे प्रतिमा पुजावुं । उपासना मार्ग अमूल्य एह, थापीश सद्धर्म समेत तेह ॥२६॥ एवुं हरीनुं वरदान लीधुं, तेणे पछी त्यांथि प्रयाण कीधुं । एवे समे त्यां नर भील्ल आव्यो, शोकातुरे शोक घणो जणाव्यो ॥२७॥ कहे हरी तुं वद नाम तारुं, शुं कष्ट छे ते वद तो विचारुं । हे नाथ जाणो कळिकाळ हुंय, तमारि आज्ञा वशवर्ति छुंय ॥२८॥ [illegible] सौ रचनार आप, सौथी तमारो परम प्रताप । तमारी इच्छा विण विश्वमांई, कोईथकी थैज शाके न कांई ॥२९॥ तमारि शक्ती प्रभु काळ माया, सौना

नियंता हरि विश्वराया । सौनी तमे छे मरजाद बांधी, चाले सहु तेमज दृष्टि सांधी ॥३०॥ मर्याद बांधी दिन ने निशानी, मर्याद बांधी ऋतुओ बधानी । मर्याद बांधी जुग चार केरी, तमे निभावो निजशक्ति प्रेरी ॥३१॥ बिजा जुगोनां बहु वर्ष कीधां, मने पूरां पंच लखे न दीधां । तेमां हरोछो वळि जोर मारुं, आ कष्ट क्यां जै हरि हुं उचारुं ॥३२॥ मारे समे ज्ञान विराग जाय, कुसंप ने क्लेश विशेष थाय । हे नाथ जो भूतळ धर्म थापो, मने तमे आश्रय क्यांइ आपो ॥३३॥ कुसंप ने क्लेश कुमार मारा, छे प्राणथि बे मुज पूर्ण प्यारा । कहो बिचारा जइ क्यां रहेशे, ज्यारे जनो ज्ञान विराग लेशे ॥३४॥ जाणे जहां मायिक वस्तु फोक, मानापमाने नहि हर्ष शोक । ज्यां नित्य संतोष वसे विशेष, कुसंप के क्लेश रहे न लेश ॥३५॥ कहे हरी धर्म रुडो धरीश, शिक्षानि पत्री शुभ हुं रचीश । जे लोक ते पत्रिप्रमाण चाले, तारे जवुं त्यां नहि कोइ काळे ॥३६॥ करेज उल्लंघन वाक्य मारुं, त्यां वासजे सर्व कुटुंब तारुं । थयो सुणीने कळीकाळ राजी, गयो तहांथी निज सैन्य साजी ॥३७॥ जे भूखना दुःखथि भेख धारे, ते स्वादने मान चहे वधारे । एवा तणां छे बहु झुंड ज्यांय, गयो पछी ते कळिकाळ त्यांय ॥३८॥ लडे मरीने बहु मान माटे, कुसंप राखे तुछ वस्तु साटे । परस्परे वांस घसाइ जेम, बळी मरे भेख मुवाज तेम ॥३९॥ हता अधर्मि वळि ज्यां नरेश, वश्या जई तत्र कुसंप क्लेश । जेवो दिसे वह्नि विनाशकारी, तेवाज ते बे कळिपुत्र भारी ॥४०॥ रजा कळीने प्रभुये जदीधी, पोतानि इच्छा परिपूर्ण कीधी । केदार नामे बदरीश ज्यांय, कृष्णे कर्युं एवुं चरित्र त्यांय ॥४१॥ चोपाई—थोडा दिन रहि धर्मकुमार, पछी त्यांथी कर्योछे विहार । प्रौढ वनमां करीने प्रवास, पोच्या पर्वत काळानी पास ॥४२॥ चाल्या तेनी तळाटी मोझार, त्रण दिन नव पाम्या आहार । फळ जळ पण न मळ्युं छेक, आवी चोथे दिवस नदी एक ॥४३॥ स्नानादिक करिने जळ पीधुं, मोटा वडतळे आसन कीधुं । त्यांज रात रह्या भगवान, आवी चोकी करे हनुमान ॥४४॥ जोजो अचरज एक विशाळ, कीडी कुंजरनी रखवाळ । वडे रहेतो भैरव विकराळ, कोटि भूत तणो ते भूपाळ ॥४५॥ राते कृष्णने पीडवा आव्यो, हनुमाने ते मारी नसाव्यो । वीती रात दिवस थयो ज्यारे, हनुमान लाव्या फळ त्यारे ॥४६॥ नित्यकर्म करी जम्या नाथ, प्रसादि आपी हनुमंत हाथ । पछी हनुमंतने हरिराय, कर्या अवध्यपुरीमां विदाय ॥४७॥ पछी चालीया श्रीअविनाश, पडे रजनी त्यां करता निवास । एम दिन केटलाक विताव्या, त्यारे श्वेतगिरि पासे आव्या ॥४८॥ जोजो हरिनां मनुष्यचरित्र, पापी पण थाय सुणतां पवित्र । दिशा सांधीने चालता नाथ, नहि रस्तो के नहि कोइ साथ ॥४९॥ आडा विकट त्यां पर्वत आव्या, जोतां रस्तो जडयो नहि जावा । एवे टाणे सुरज थयो अस्त, पेठां माळामां पक्षी समस्त ॥५०॥ हिमाचळ नरनुं रूप धारी, स्तुति कृष्णनी

आवी उचारी । अहो ईश्वर अंतरजामी, तमे छो सचराचर स्वामी ॥५१॥ तमे व्यापक सर्व प्रदेश, नथी तमथी अजाण्युं तो लेश । भूत भविष्य ने वर्तमान, त्रणे काळनुं तमने छे ज्ञान ॥५२॥ तमे मारगे सौने चडावो, भूलेलाने तमे ठाम लावो । मळे तमने ते मोक्ष सिधावे, तमने कोण मार्ग बतावे ॥५३॥ जनहित नरनाटक धारी, नरचरित्र करोछो मुरारी । एम कहि एक रस्तो बताव्यो, भाळी भगवानने मन भाव्यो ॥५४॥ गुफामांथी आवे गंगा सामी, तेना सन्मुख चालवुं स्वामी । ज्यारे पामशो पर्वत पार, त्यारे आवशे मारग सार ॥५५॥ एम कहि थयो अंतरधान, नदी सामा चाल्या भगवान । फोडी पर्वत आवे प्रवाह, जोर आंगळी तूट अथाह ॥५६॥ सामे पुरे चाल्या घनशाम, ज्यारे जामिनी गइ एक जाम । त्यारे पामिया पर्वत पार, हृद उंडो आव्यो एह ठार ॥५७॥ जेमां छे बहु मगरनी जात, तेने कांठे रह्या हरि रात । प्रभु जागिया ज्यारे प्रभात, करि नित्यक्रिया भली भात ॥५८॥ हृदकांठे मेवानां छे वृक्ष, फळ लाग्यां तेने घणां लक्ष । कर्यो हरिये तहां फळाहार, पछी चालिया थैने तैयार ॥५९॥ पुष्पिताग्रावृत्त—प्रभु हिमगिरिमां करे प्रवास, वनचरनो न धरे तथापि त्रास । वय लघु पण काम कीध भारी, सुण नृप तेह चरित्र स्नेह धारी ॥६०॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते तृतीयकळशे अचिंत्यानंदवर्णींद्रअभयसिंहनृपसंवादे श्रीहरिश्वेतगिरिपारमहाह्रदगमननामा चतुर्थो विश्रामः ॥४॥

पूर्वछायो—भूप अभेसिंह सांभळो, कहुं हरि चरित्रनी वात । महाप्रभु महाहृदथकी, पछि चाल्या उठीने प्रभात ॥१॥ चोपाई—हृदकांठे चाल्या दिनरात, मळी त्यारे जोगीनी जमात । शत पांच दिगंबर दीसे, गुरु एक मोटो तेहविषे ॥२॥ तेणे साधेलो जोग कहावे, सर्व शिष्योने जोग सधावे । एक शिष्ये कही एवी वात, गुरु सिद्ध छे आ साक्षात ॥३॥ एणे सिद्ध कर्यो हठजोग, माटे नव नडे काळ के रोग । ज्यारे काळ लेवा तेने आवे, ब्रह्मरंध्रे ते प्राण चडावे ॥४॥ तेथी काळ न फावे लगार, थयां जोगीने वर्ष हजार । मळ्या जोगीने श्रीघनशाम, पांच दिवस ठर्या तेह ठाम ॥५॥ एक दिवस ते बोल्या जोगीश, गाम छे अहिंथी कोश बीश । त्यांनो राजा महासिद्ध जे छे, मोटो शिष्य अमारोज ए छे ॥६॥ हठजोग तो साध्यो छे एणे, नथी राखी कचाशज तेणे । क्रिया जेजे करुंछुं हुं अत्र, तेतो जाणे राजा रह्यो तत्र ॥७॥ क्रिया जेजे करेछे ते राय, अहिं बेठां मने ते देखाय । मळ्या आपणे बे साक्षात, तेतो राजाये जाणीछे वात ॥८॥ माटे निरखवा मूर्ति तमारी, नृप आवेछे सजि असवारी । त्यारे पूछे पोते हरिराय, तमे कोण ने बिचरोछो क्यांय ॥९॥ सिद्ध बोल्यो त्यारे शिर नामी, तमे जाणोछो अंतरजामी । तोय पूछोछो नरतनु धारी, माटे हुं कहुं वात अमारी ॥१०॥ आ छे हिमगिरि तटनो प्रदेश, कोइ जननो न थाय प्रवेश । आंहिं आव्याता अर्जुन

आपे, तेतो पूरण कृष्ण प्रतापे ॥११॥ थोडां छे अहिं नगर ने गाम, वसे वस्ति पवित्र तमाम । योगभ्रष्ट होय जन जेह, आंहिं जन्म धरे आवी तेह ॥१२॥ अहिं जोग साधी सिद्ध थाय, श्वेतद्वीप आदिकमां जाय । दुरवासाना शिष्य अनेक, योगभ्रष्ट रह्या अमे छेक ॥१३॥ तेथी आंहि धर्या अवतार, अमे साधिये योग आ ठार । दीधुं छे ऋषिये वरदान, मळ्या तेथि तमे भगवान ॥१४॥ हवे पामिये अक्षरधाम, करो एवुं तमे घनशाम । एम करतां थइ थोडी वार, त्यांतो आव्यो राजा तेह ठार ॥१५॥ तेणे नखशिख हरिने निहाळ्या, सोळ चिह्न ते चरणमां भाळ्यां । दीठुं छातिमां श्रीवत्स चिह्न, एम मूर्ति जोइ अविछिन्न ॥१६॥ गुरुशिष्ये करिने विचार, जाण्या पुरुषोत्तम निरधार । कीधी पूजा घणी प्रेम धारी, स्तुति स्नेहसमेत उचारी ॥१७॥ दीक्षा वैष्णवी वर्णिये दीधी, तेतो समजीने सौ जने लीधी । कहे कृष्ण सुणो जन सर्व, हठजोगनो धरशो न गर्व ॥१८॥ प्राण रूंधी समाधिमां जाय, हठजोग तेने कहेवाय । प्राण रुंध्या विना धरि ध्यान, जन प्रेमी प्रेमातुरवान ॥१९॥ हरिमूर्ति समाधिमां देखे, राजजोग तेने मुनी लेखे । एतो उत्तम जोग छे जाणो, हठजोगथि अधिक वखाणो ॥२०॥ वळी वर्णिये वाणी उचारी, धरो ध्यानमां मूर्ति अमारी । थोडा वर्षमां तन परहरशो, सतसंगमां अवतार धरशो ॥२१॥ थशो कोइ गृहस्थ के त्यागी, मारा चरणविषे अनुरागी । पछी पामशो अक्षरधाम, थशो सौ तमे पूरणकाम ॥२२॥ सुणी हरख्या जोगी अने राय, पछी भूप बोल्यो नमी पाय । मारा नगरमां नाथ पधारो, वस्ती सर्वनो हर्ष वधारो ॥२३॥ सुणी एवुं बोल्या घनशाम, मारे करवानां छे घणां काम । ज्यांत्यां एम रोकाउं हुं ज्यारे, काम सर्व पुरां थाय क्यारे ॥२४॥ एम कहि हरि त्यांथी सिधाव्या, जतां कोइनी नजरे न आव्या । थया सर्व विजोगे उदासी, पण इच्छा प्रभुनि तपाशी ॥२५॥ धरिने उर मूर्तिनुं ध्यान, गया पोतपोतातणे स्थान । हरि चाल्या गिरि वन जोता, पुलहाश्रममां आवी पोता ॥२६॥ नदी गंडकी चक्रआकार, नाया त्यां जइ जगतआधार । मुक्तनाथनुं दर्शन कीधुं, पछी तप करवा व्रत लीधुं ॥२७॥ दीधुंछे युगने वरदान, भारे तप आचर्युं भगवान । त्यारे त्यांना निवासियो जेह, तप करवा लाग्या सहु तेह ॥२८॥ सतयुगनो धरम एम धार्यो, तपनो घणो महिमा वधार्यो । तपे रीझिया सूरज देव, आव्या प्रत्यक्ष त्यां ततखेव ॥२९॥ स्तुति धर्मकुंवरतणी करी, निजधाम गया रवि फरी । पछी चालिया त्यांथि दयाळ, त्यांतो आवियो देश नेपाळ ॥३०॥ व्याप्यो त्यां कळिकाळ जणाय, गुरु धूर्त ने स्वारथी राय । आव्युं त्यां एक सुंदर गाम, राजा राज्य करे तेह ठाम ॥३१॥ उपजातिवृत्त—जोगी जतीने नृप अन्न देछे, सुवर्णसिद्धी मळवा चहेछे । सदाव्रते कोइक सिद्ध आवे, सुवर्णसिद्धी मुजने बतावे ॥३२॥ ते भूप भोळा मननो जणाय, घणा धुतारा बन धूर्ति

जाय । ते भूपतिनो गुरु एक जे छे, ते भोंयरामां वनमां वसेछे ॥३३॥ आसो शुदी पूनम दीन चार, त्यारेज तेतो निसरे बहार । त्यां तेहनां दर्शन तो कराय, मेळो घणो तेथि तहां भराय ॥३४॥ मेळातणा वासर वीति जाय, ते भोंयरामां गुरुजी समाय । एवी रित्ये वर्ष दशेक वीत्यां, ते सिद्धनी कीर्ति घणी वधी त्यां ॥३५॥ भूपाळ तो भाव विशेष राखे, पूजि सदा पावडि अन्न चाखे । संतोष तो तेथि नहीं जणाय, सिद्धो बिजानी पण शोध थाय ॥३६॥ जे एक जोगी नृपपास छेय, ते तीर्थवासीतणि सुद्ध लेय । जो कोइ सिद्धाइ करी जणावे, तो जोगि ते जै नृपने सुणावे ॥३७॥ तेणे दिठा श्रीहरि ब्रह्मचारी, मूर्ती अलौकीक प्रमोदकारी । आप्युं भलुं भोजन पान लावी, ते भूपने वात जई सुणावी ॥३८॥ छे बाळजोगी पण श्रेष्ठ जाणुं, विशेष शी वात कही वखाणुं । मळो तमे आणि उमंग उर, सुवर्णसिद्धी मळशे जरूर ॥३९॥ ते भूपतीये प्रभुपास आवी, प्रणाम कीधो शिरने नमावी । कह्युं प्रभुने मुज कष्ट कापो, सुवर्णसिद्धी मुजनेज आपो ॥४०॥ धूर्तजोगीविषे—कहे हरि सांभळ हे नरेश, लोभी जनोने नहि बुद्धि लेश । अत्यंत लोभी जन ज्यां वसाय, त्यां धूर्तनुं पेट पुरुं भराय ॥४१ सुवर्णसिद्धी नहि प्राणियोमां, एतो कही वात कहाणियोमां । नहीं कळीमां नजरे जणाय, तथापि भोळा जन भोळवाय ॥४२॥ सुवर्णसिद्धी करनार जोगी, दिसे भिखारी नहि भव्यभोगी । धनार्थे पोते परदेश धाय, तथापि भोळा जन भोळवाय ॥४३॥ सुवर्णसिद्धी करी कोइ ठाम, कर्युं नहीं कांचनकेरुं धाम । सूण्या घणा जे धन धूर्ति जाय, तथापि भोळा जन भोळवाय ॥४४॥ श्रीमंतने धूर्त जई कहेछे, आ भोंयरे साप वडो रहेछे । त्यां द्रव्य छे ते तमने अपावुं, भोळाय भोळा सुणि वेण आवुं ॥४५॥ कोई कहे हुं नथि अन्न खातो, कोई कहे हुं नथि शौच जातो । कोई कहे वात भविष्य जाणुं, भोळा जनोनुं ठगि जाय नाणुं ॥४६॥ कोई कहे हुं धन पुत्र आपुं, कोई कहे मारणमंत्र जापुं । एवाथकी कांइ नथी थवानुं, ते काम तो छे धन धूतवानुं ॥४७॥ कोई करेछे तप ईश्वरार्थे, कोई करे धान्य तथा धनार्थे । कोई चहेछे दधि दुग्धपान, कोई चहेछे जनमध्य मान ॥४८॥ जे सद्गुरू ते शुभ ज्ञान आपे, भवाब्धिनां संकट सर्व कापे । जे पुत्र के संपत आपनारा, न साधु जाणो जन ते ठगारा ॥४९॥ इत्यादि कृष्णे कही वात सारी, सुणी धराधीश लिधी विचारी । जीवेश मायातणुं ज्ञान जेह, दिधुं प्रभुये श्रुतितत्व तेह ॥५०॥ राजातणो भाव दिठो अपार, रह्या हरी त्यां पछि पक्ष चार । एकादशी आश्विन शुक्ल आवी, वार्त्ता नृपे श्रीहरिने सुणावी ॥५१॥ राजा कहेछे गुरुजी अमारा, छे भोंयरामां निसरे न बारा । आसो शुदी पूनम दीन चार, त्यारेज ते दर्शन आपनार ॥५२॥ न वस्त्र धारे नहि खान पान, छे भोंयरामां शबनी समान । जे वासरे त्यांथकि नीसरेछे, त्यारे फळाहार सदा करेछे ॥५३॥ ते पूनमे त्यांज भराय मेळो, घणो

थशे त्यां जनसंघ भेळो । कहे प्रभु ते तजि खान पान, जीव्यातणुं कारण जाण मान ॥५४॥ जो तेह टाणे जन त्यां न जाय, तो मान तेनुं अति भंग थाय । जो मान आधार हशे जिव्यानो, तो जीव तेनो तनथी जवानो ॥५५॥ भूपे परीक्षा करवा विचारी, जवा न दीधां नर कोइ नारी । ते भोंयराथी निसर्यो बहार, दीठां नहीं माणस तेह ठार ॥५६॥ जोगी थयो तेथकि मानभंग, छुटी गयुं तत्क्षण तेनुं अंग । ज्यारे नरेशे बधि वात जाणी, वर्णीशमां पूर्ण प्रतीति आणी ॥५७॥ तेनेज सर्वोपरि श्रेष्ठ जाण्या, श्रीकृष्ण प्रत्यक्ष नृपे प्रमाण्या । श्रीकृष्णनो आश्रय एक कीधो, बिजो बधो मारग छोडि दिधो ॥५८॥ त्यांथी महाराज पछी सिधाव्या, बुटोलनामे पुरपास आव्या । त्यांनो महादत्त महींद्र जेह, राख्या हरीने सजिने सनेह ॥५९॥ ते भूपकेरी भगीनी उदार, छे तेनुं मैया शुभनाम धार । तेणे सजी स्नेहसमेत सेवा, श्रीकृष्ण सर्वोपरि जाणि एवा ॥६०॥ पुष्पिताग्रावृत्त—नरपति भगिनी सुप्रश्न कीधा, सुणि हरि मर्म जवाब सर्व दीधा । सुणिसुणि उपदेश कृष्ण-केरा, जन हरिभक्त थया तहां घणेरा ॥६१॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते तृतीयकळशे अचिंत्यानंदवर्णींद्रअभयसिंहनृपसंवादे श्रीहरिबुटोलनगरप्राप्तनामा पंचमो विश्रामः ॥५॥

पूर्वछायो—भूप सुणो अभेसिंहजी, चाल्या बुटोलथी बळवंत । आवियुं एक अरण्य त्यां, जेनो जोतां जडे नहि अंत ॥१॥ चोपाई—चाल्या ते वनमां अविनाश, जनजातिनो ज्यां नहि वास । वसे मृगलां ने शशलां शियाळ, वसे वाघ वरु विकराळ ॥२॥ वसे अजगर अरणा पाडा, वसे वानर केरा अखाडा । वसे हाथी हजारो हजार, पशु वनचरनो नहि पार ॥३॥ क्यांइ झाडी दिसे चारे पास, तेमां न पडे रवीनो प्रकाश । आवे क्षारभूमी वळि क्यांय, नहि झाड के तृण पण त्यांय ॥४॥ उंचा डुंगर क्यांइक दीसे, क्यांइ कोतर उंडां अतिशे । क्यांइ भूत ने प्रेत भमेछे, क्यांइ राक्षस रणमां रमेछे ॥५॥ शिखरिणीवृत्त । उल्लेखालंकार—जटा-धारी जाणी परवतसुतावाहन नम्या, निहाळीने वज्र प्रभुपद गजोने मन गम्या । धनुर्धारी धारी निरखि कपि भालू खुशि थया, दिठो हस्ते दंडो महिष यम जाणी नमि गया ॥६॥ चोपाइ—तपे ज्यारे सूरजनो ताप, त्यारे अवनी तपेछे अमाप । शशी शीतळ चिह्न छे पगमां, तेथी पग न तपेज मारगमां ॥७॥ एम चालतां ते वनमांय, केक वीति गया दिन त्यांय । दीठो त्यां वटवृक्ष निरोगी, हता त्यां एक गोपाळजोगी ॥८॥ तेतो अष्टांगजोगने साधी, प्रभु समरे सजीने समाधी । तेने हरिये कह्युं धरी नेह, करो त्याग आ भौतिक देह ॥९॥ निजज्ञान आपी घनशाम, पछी मोकल्या अक्षरधाम । पंचरत्ननो गोटको जेह, हतो गोपाळजो-गीनो तेह ॥१०॥ देह तजतां प्रभुने ते दीधो, हेत जाणीने हरिये ते लीधो । अंते ते गुटको मुनिनाथे, सोंप्यो मुक्तानंदजीने हाथे ॥११॥ वळी ते स्वामीये पण नेट,

रघुवीरजीने कर्यो भेट । कहे वर्णि सुणो नरराज, ते छे वरतालमां हजि आज ॥१२॥ लख्योछे तेमां गीतानो सार, निज अक्षरे जगतआधार । करी गोपाळजोगीनुं काम, पछी त्यांथी चाल्या घनशाम ॥१३॥ गया पूर्वदिशामांहि पोते, वीत्या वासर बहु वन जोते । आव्युं तीरथ आदिवराह, एथी आनंद उपज्यो अथाह ॥१४॥ त्रण वासर ते स्थळ ठरी, तेह तीर्थने पावन करी । त्यांथी चालिया पूर्वदिशामां, जई नाया ते मोदी गंगामां ॥१५॥ त्यांथि उतर्या बेशि झोलामां, पछि चालिया पूर्व दिशामां । केटलाक दिवस वाटे थया, पुखरा शोहेरमां त्यारे गया ॥१६॥ एतो कहेवाय उत्तरकाशी, वसे ज्यां बहु विद्या अभ्यासी । [illegible] वहेछे त्यां सारी, तेमां नाया जई ब्रह्मचारी ॥१७॥ जोई विद्यानी शाळाओ घणी, रीत भात दीठी तेह तणी । हता वेदपाठी साक्षात, तेने वेदतणी पुछी वात ॥१८॥ कोइ ज्योतिष पिंगल जाणे, प्रश्न पूछियां तेह प्रमाणे । शब्दशास्त्र जाणे कोय न्याय, तेने तेवुं पुछे हरिराय ॥१९॥ जाणे सर्वविद्यातणो सार, लोक अचरज पाम्या अपार । लोको पूछेछे वर्णिनुं नाम, वर्णि नाम कहे घनशाम ॥२०॥ करे वात सरव नरनारी, एक आव्या बटुक ब्रह्मचारी । एनी उम्मर छोटि छे छेक, पण जाणेछे शास्त्र अनेक ॥२१॥ शार्दूलविक्रीडितवृत्त—विद्या वेदतणी घणी भणि भली प्रत्यक्ष ब्रह्मा दिसे, विद्या खाण पुराण जाण सरवे शुं व्यास पोते हशे । दीसे देवगुरू ज एज सघळी विद्यातण धाम छे, शंभु सत्य सुयोगशास्त्र विषये वर्णी घनश्याम छे ॥२२॥ उपजातिवृत्त—शिवालये कृष्ण कर्यो निवास, आव्यो तहां पंडित एक पास । [illegible] शंकर चित्त लावी, सुकाव्य एके स्तुति संभळावी ॥२३॥ द्विअर्थी—जटा तथा चंद्रक चारु धारी, कामारी योगाष्टकसिद्धकारी । सदा दिसेछे वृष आप साथ, नमुंनमुं श्रीनिलकंठ नाथ ॥२४॥ चोपाई—स्तुति सांभळीने महाराज, कर्युं तेना कल्याणनुं काज । पछी पूरव दिशामां सिधाव्या, गंगा नारायणी तट आव्या ॥२५॥ वळी वाट पूरव दीशे लीधी, भूरी गंगानि जै भेट कीधी । त्यांथी त्रिशूली गंगाये गया, देखी तीर्थदेवो राजी थया ॥२६॥ एम तीर्थोविषे करी स्नान, चाल्या आगळ श्रीभगवान । मळि खाखीनी रस्ते जमात, तेना भेळा चाल्या नरभ्रात ॥२७॥ जतां सांभळी त्यां एवी पेर, आंहि आडुं आवे एक शेहेर । त्यांना भूपनुं पेट पिडाय, तेतो नव मटे करतां उपाय ॥२८॥ कोइ आवी चडे भेखधारी, तेनी सेवा सजे घणी सारी । पछी कहेछे करी सनमान, वसे भेखमां श्रीभगवान ॥२९॥ माटे रोग मटाडो आ मारो, कांतो बंधीखानामां पधारो । पूर्या केदमां पांचसे बावा, नथी देतो ते तेओने जावा ॥३०॥ एवुं सांभळीने सउ खाखी, बोल्या भूपतिनो भय राखी । एवा शेहेरविषे शीद जैये, मोत शामाटे मागीने लैये ॥३१॥ आशा जीव्यानी होय जरुर, तो ते शेहेर तजी दैये दूर । हतो उपरी जमातनो जेह, घनशामशुं राखतो स्नेह ॥३२॥ भूपलालनां लक्षण जोई,

तेतो जाणतो छे सिद्ध कोइ । माटे पूछि श्रीहरिने वात, त्यारे बोल्या प्रभू साक्षात ॥३३॥ त्यागीना धर्मविषे। उपजातिवृत्त—जे मोत जाणी डरि जाय योगी, जोगी नही भूतळ तेह भोगी । जे देहने तो तृणतुल्य जाणे, ते मोतनो त्रास उरे न आणे ॥३४॥ दुःखे डरे तो घर शीद छांडे, जोगी मरे तो नहि रांड रांडे । जेने मरीने हरिधाम जावुं, तेने नहीं मोतथकी मुझावुं ॥३५॥ ज्यां खान ने पान मळे विशेष, जोगी रहे जो जइ ते प्रदेश । तो वासना तेनि नथी जवानी, अंते वळी मुक्ति नथी थवानी ॥३६॥ संसार छोड्यो तपकाज जेणे, न इच्छवुं दैहिक सूख तेणे । वस्तु हरे के अपमान थाय, जोगी तणी कींमत त्यां जणाय ॥३७॥ रामा तथा द्रव्य रसास्वाद, तेथी भुंडो मान वडो निषाद । माने घणा पंडित प्रौढ मार्या, जोगी जनोने वनमां विदार्या ॥३८॥ जो आपणुं त्यां अपमान थाशे, तो आपणुं शुं जर जोखमाशे । जो आपणा ते तनने तजावे, तथापि आत्मा नहि हाथ आवे ॥३९॥ माटे सिधो मारग शीद मेलो, चालो तहां त्रास नथी रहेलो । थवानुं जे निर्मित तेज थाशे, जवानुं ते जत्न करेय जाशे ॥४०॥ पूर्वछायो—सांभळि वात श्रीहरितणी, मन हिमत आणि महांत । शामने जाण्या समर्थ छे, तेथी भासी नही मनभ्रांत ॥४१॥ सर्व जमात ते संचरी, ज्यां छे सुंदर शहेर विशाळ। वाटे मळे जन ते कहे, केम आव्यो तमारो काळ ॥४२॥ केद कर्याछे कैकने, केद करशे तमने राय । मोतना मुखमां जाओछो, तेनुं कारण शुं कहेवाय ॥४३॥ एवुं सुणी सौ खाखियो, राखे महांतनो विश्वास । महांत राखे हरितणो, तेथी तेने न लाग्यो त्रास ॥४४॥ शेहेरमां ते सौ गया, राये जाण्युं जे आवि जमात । सारो उतारो आपियो, दिधां भोजन ते भलि भात ॥४५॥ राये छडीदार मोकल्यो, मुख्य खाखीने तेडवा काज । पछी गया दरबारमां, मळी महांत ने महाराज ॥४६॥ आसन आप्यां बेसवा, भूप, नम्यो करी सनमान । पछी कह्युं कर जोडीने, होय भेखविषे भगवान ॥४७॥ माटे दरद मारुं हरो, नहिं हरो तो केद करीश । पुर्याछे बहु भेखधारियो, अंते सर्वना प्राण हरीश ॥४८॥ सुणि बोल्या घनशामजी, राय हठ न करिये एम । नियम बांध्या ईश्वरे, ते कहो मटाडे केम ॥४९॥ कर्मफळविषे । उपजातिवृत्त—जे कर्म तो पूर्वभवे कर्युंछे, प्रारब्ध ते आ तननुं ठर्युंछे । अभक्त के भक्त भले गणाय, कर्म प्रमाणे सुख दुःख थाय ॥५०॥ भक्ति कर्ये कष्ट हरी घटाडे, शूळी लखी सोयवडे मटाडे । हठे करी जे प्रभुपास मागे, तेनुं कदी कष्ट प्रभू न भागे ॥५१॥ त्रागुं कर्याथी नहि तेह आवे, डरे नही ते जन जो डरावे । पोते मरे के परने विदारे, हरी न तेथी दुःखथी उगारे ॥५२॥ जो आत्महत्या करि कांइ मागे, के संतने संकट देण लागे । तेथी हरी संकट जो हरेज, करे जनो सर्व उपाय एज ॥५३॥ हरी समीपे छरि कंठ घाले, हरी कदापी नहि हाथ झाले । नथी बितो ते कदि बी बराव्ये, नथी

थितो ते अपकीर्ति आव्ये ॥५४॥ तथापि जे हुं कहुं ते प्रमाणो, स्वतंत्र छे इश्वर एम जाणो। करे कर्यानुं न कर्यानुं काम, स्वेच्छाथकी ते कदि कोइ ठाम ॥५५॥ एवुं कहीने जळ त्यां मगाव्युं, स्पर्शी प्रसादी करि पीवराव्युं। राजातणुं कष्ट गयुं कपाइ, ते वर्णिनी जाणि घणी वडाई ॥५६॥ तेव्या हता वैद्य विदेशी देशी, रह्या हता सर्व उदासि बेशी। विप्रे अनुष्ठान कर्या विशेष, कोईथकी रोग टळ्यो न लेश ॥५७॥ जोगी जतीथी न मट्योज जेह, कृष्णे मटाड्यो झट रोग तेह। राजा स्वचित्ते अति हर्ष लाव्यो, जाणे नवे हुं अवतार आव्यो ॥५८॥ जीव्यानि आशा न हतीज लेश, एवो हतो रोग वडो विशेष। ते रोग कृष्णे पळमां निवार्यो, राये महीमा अति चित्त धार्यो ॥५९॥ राजा कहे बोल नही उथापुं, मागो मुखे ते धन आदि आपुं। दिधुं तमे जीवन वर्णिराय, तेनो नही में बदलो वळाय ॥६०॥ बोल्या विचारी वर्णिंद्र त्यारे, धनादि कांई न खपे अमारे। जे केद कीधा बहु भेखधारी, छोडी मुको एज रुची अमारी ॥६१॥ एवुं सुणी भूप प्रसन्न थैने, छोडी मुक्या भेख सुमान दैने। पूजा करी वर्णि महांत केरी, वळी उचारी विनती घणेरी ॥६२॥ भूपाळने श्रीहरि शिष्य कीधो, सुज्ञान दै वैष्णवमंत्र दीधो। राये कह्युं आंहि करो निवास, कहे प्रभूजी करशुं प्रवास ॥६३॥ राजा कहे छो सुकुमार देह, तेमाट आपुं सुखपाल एह। वर्णी कहे में व्रत लीधुं आवुं, जे तीर्थजात्रा पग चालि जावुं ॥६४॥ पुष्पिताग्रावृत्त—पछि हरिवर गुप्त त्यांथि चाल्या, वन नग वाटविषे वळी महाल्या। बहु दिन गत बंगदेश आव्यो, सिरपुरमांहि मुकाम जै ठराव्यो ॥६५॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते तृतीयकळशे अचिंत्यानंदवर्णींद्रअभयसिंहनृपसंवादे श्रीहरिबंगदेशे सिरपुरगमननामा षष्ठो विश्रामः ॥६॥

पूर्वछायो—श्रीहरि रहि सिरपुरविषे, मतवादीनुं हर्युं अभिमान। सिद्धवल्लभ भूपाळने, तहां आप्युं पोतानुं ज्ञान ॥१॥ चोपाई—नदीतट कर्युं आसन जैने, बेठा ध्यान धरी स्वस्थ थैने। नदीमां आव्युं पाणीनुं पूर, तोय आसन नव कर्युं दूर ॥२॥ जन जाणे तेतो बुडि गया, पण श्रीहरि अविचळ रह्या। हतो सेवक गोपाळदास, टाळ्यो तेहनो अभिचारत्रास ॥३॥ गज काळपुरुषनुं दान, एक विप्रे लीधुं तेह स्थान। हरिशरणे ते ब्राह्मण आव्यो, तेने पापथी कृष्णे मुकाव्यो ॥४॥ रह्या त्यां हरि चातुरमास, पछी त्यांथकी कीधो प्रवास। केटलाएक सिद्ध उमंगे, चाल्या श्रीघनशामने संगे ॥५॥ आवी पर्वत वनतणी झाडी, रहे तेमां अघोरी अनाडी। तेतो माणसने खाई जाय, पण कृष्णने देखी पळाय ॥६॥ पछी जै परशुरामकुंड, नाया नाथ ने सिद्धनुं झुंड। त्यांथी पूर्वना वनमां सिधाव्या, देवी कामाक्षी छे तहां आव्या ॥७॥ तेनी पासे वसे एक गाम, तेना बागमां कीधो विराम। गाममां एक विप्र छे वामी, सर्व जादुगरनो ते स्वामी ॥८॥ कैक जोगी जतीने हराव्या, कैक पंडित द्विजने डराव्या। तेनुं नाम प्रसिद्ध पिवेक, जेणे जितेला सिद्ध अ-

नेक ॥९॥ ते ने श्रीहरिये जीती लीधो, पछी शिष्य पोतातणो कीधो । सर्वे सिद्धने वीदाय करी, त्यांथी एकला चालिया हरी ॥१०॥ नामे नवलखो पर्वत जेह, हरिये दीठो दूरथी तेह । जेमां कळियुग न करे प्रवेश, एवो ए छे पवित्र प्रदेश ॥११॥ जेमां जोगी वसे नव लक्ष, करे फळ जळ पत्रनो भक्ष । तप ज्ञान ने वैराग्यवंत, सत्यवादी सदाचारी संत ॥१२॥ सदा अष्टांगजोगने साधे, एक इष्ट श्रीहरिने आराधे । ज्ञानयज्ञ करे सदाकाळ, एम वीतियो काळ विशाळ ॥१३॥ कदी दर्शन हरिनुं न पाम्या, तोय तपथी न तेह विराम्या । धूणी सळगे त्यां नव लाख लेखे, दिव्यदृष्टिवाळा जन देखे ॥१४॥ जोगी सर्वे एवुं मन धारे, मळशे प्रभु आवीने क्यारे । एवामां थइ आकाशवाणी, लेजो सर्वे सिद्धो तमे जाणी ॥१५॥ पुरुषोत्तम श्रीप्रभु जे छे, सदा अक्षरधामे वसेछे । तेणे धार्यो भूतळ अवतार, थया भक्तिधरमना कुमार ॥१६॥ तेतो वर्णितणो वेष धारी, अहिं आवेछे देव मुरारी । एवुं सांभळी सौ सिद्ध हरख्या, त्यांतो दूरथी कृष्णने निरख्या ॥१७॥ उर उपज्यो प्रेम अपार, थया नव लक्ष मळवा तैयार । सौनो देखीने प्रेम अनूप, धार्यां हरिये त्यां नव लाख रूप ॥१८॥ एक काळे ते सर्वने मळिया, सिद्ध सौना मनोरथ फळिया । थई एकरूपे महाराजा, एक आसने आवि बिराज्या ॥१९॥ मनमोहन मूर्त्ति रूपाळी, सिद्ध सर्व रह्या सामुं भाळी । दीठुं मूर्त्तिमां अदभूत तेज, कोटि सूर्यशशी सम एज ॥२०॥ तेज व्यापियुं ब्रह्मांड पार, गयुं अक्षरधाम मोझार । सिद्ध सर्व समाधिस्थ थई, जुए अक्षरधाममां जइ ॥२१॥ सिंहासन उपरे एह ठाम, तेजोमय निरख्या घनशाम । स्तुति मुक्त अनंत उचारे, सेवे शक्ति हजारो हजारे ॥२२॥ कोटि अज हरि हर थइ दीन, सेवे श्यामने थइ आधीन । चारे वेद त्यां मूरतिमान, करे श्रीहरिना गुणगान ॥२३॥ सिद्धे जोयुं समाधिथी जागी, दीठा सन्मुख शाम सुहागी । अति आनंद अंतरे धारी, स्तुति बे कर जोडी उचारी ॥२४॥ अष्टपदी । जलधरसुंदर मदनमनोहर । ए राग छे—जय जगकारण भवजळतारण नरकनिवारण परमपती, मुनिगणनायक जनसुखदायक स्वजनसहायक अकळगती । शिरसि जटाधर हरिणत्वचाधर सकळकळाधर असुर अरी, जय जगदीश्वर मुक्तमुनीश्वर धृतवरणीश्वर वेष हरी ॥२५॥ श्रुतिपथमंडन कुपथविखंडन दुर्जनदंडन दिव्य सदा, जनसुखकारक दुरितविदारक भवजळ तारक परम मुदा । जय कमळायन सकळसुखायन थाय पळायन पाप डरी ॥ जय जगदीश्वर मुक्तमुनीश्वर धृतवरणीश्वर वेष हरी ॥२६॥ जय करुणाकर वदनसुधाकर भुवनप्रभाकर भीतिहरा, निजजन अंतर वास निरंतर श्याम स्वतंतर धर्मधरा । सद्गुणमंदर मुक्तपुरंदर सुखनिधि सुंदर मूर्ति धरी, जय जगदीश्वर मुक्तमुनीश्वर धृतवरणीश्वर वेष हरी ॥२७॥ जय वृषबाळक प्रियजनपाळक पापप्रजाळक आप प्रभू, जय हरिनामक अविचळधामक

विश्वनियामक वरद विभू । जय जनवल्लभ स्वेच्छितसुलभ दर्शनदुर्लभ यज्ञकरी, जय जगदीश्वर मुक्तमुनीश्वर धृतवरणीश्वर वेषहरी ॥२८॥ तवकरुणाधन श्रेष्ठ-सुसाधन अचळअबाधन शांतितणुं, जय तपरक्षक जळफळभक्षक लेसुख-दक्षक देखि घणुं । मुनिमनभावन जनमनधावन कृतमहिपावन वनविचरी, जय जगदीश्वर मुक्तमुनीश्वर धृतवरणीश्वर वेषहरी ॥२९॥ शेषसुरेश्वर चंद्रदिनेश्वर देवमहेश्वर नित्यभजे, दोषविदारण प्रभुतवकारण नृपहयवारण राज्यतजे । भूम्नि अखंडित तवपदमंडित एजसुपंडित भूउपरी, जय जगदीश्वर मुक्तमुनीश्वर धृतवरणीश्वर वेषहरी ॥३०॥ हेगरुडासन करिखळशासन कलिबळनाशन कार्य करो, पूर्णप्रभानिधि वेदऋचानिधि हेकरुणानिधि कष्ट हरो । प्रभुधरणीधर अमितमतीधर संततश्रीधर सिद्धिवरी, जय जगदीश्वर मुक्तमुनीश्वर धृतवरणीश्वर वेषहरी ॥३१॥ शुभमतिसर्जन कुमतिविसर्जन खळजन तर्जनकारी तमे, हेवृषनंदन कष्टनिकंदन तवपदवंदन कारी अमे। जयजगकारक गिरिवरधारक अधमउधारक ख्यातिखरी, जयजगदीश्वर मुक्तमुनीश्वर धृतवरणीश्वर वेषहरी ॥३२॥ दोहा—वार वार वर मागिये, स्तुति उचरि आ ठाम। अखंड अंतरमां रहो, आ छबि सुंदरशाम ॥३३॥ ते सुणतां त्यां तो थया, प्रसन्न श्रीभगवान। सौ सिद्धोने आपियुं, मनवांछित वरदान॥३४॥ वळि ते पर्वत उपरे, दीठा कुंड अनेक । प्रभुये स्पर्श करी कर्या, पावन ते प्रत्येक ॥३५॥ उष्णोदक के शीत जळ, कोइ विषे देखाय। कोइ कुंडथी उछळता, पावक पवन जणाय ॥३६॥ ते देखी त्यांथी पछी, चाल्या सुंदरशाम । जोयो तेनि तळाटिमां, कुंड वालवा नाम ॥३७॥ पावक पाणी पवननो, समूह दीठो त्यांय । ते तीर्थे त्रण दिन रह्या, थइ राजी मनमांय ॥३८॥ प्रभुजी त्यांथी परवर्या, पवित्र पावक दीश । गंगासागर संगमे, जै पहोच्या जगदीश ॥३९॥ वालम त्यां त्रण दिन वशी, वळती कर्यो विहार ॥ कपिल मुनीने जै मळ्या, कपिलाश्रम मोझार ॥४०॥ प्रेमसहित पूजा करी, कपिल मुनिये त्यांय । जोयुं स्थळ एकांतनुं, रीझ्या हरि मनमांय ॥४१॥ प्रभु बेठा पद्मासने, स्वात्मानुं धरि ध्यान। समाधिमां गत सप्त दिन, भूल्या जगनुं भान॥४२॥ देवो दिल चिंता करे, बेठा हरि धरि ध्यान । क्यारे करशे नाश ते, कळियुगनुं तोफान ॥४३॥ वामी ने कामीतणो, अधरम वध्यो अपार । असुरतणा उतपातनो, भूमि सहे नहि भार ॥४४॥ भार सहे नहि शेषपण, श्वासे निसरे झाळ । वारेवारे विश्वमां, तेथी पडे दुकाळ ॥४५॥ थाय पापना भारथी, वारवार भूकंप। राजा के रैयततणा, जिवमां न मळे जंप ॥४६॥ अधर्म देखीने करे, वृष्टि अल्प वरसाद । गोरसमांथी रस गयो, गयो अन्नथी स्वाद ॥४७॥ पाखंडी गुरु शिष्य सौ, करे व्यसन व्यभिचार । सत्य गयुं संताइने, वध्युं असत्य अपार ॥४८॥ ए पापे अकळाइने, करवाने पोकार । आवी अवनी हरि कने, धारि धेनु आकार ॥४९॥ दीठा हरिने ध्यानमां, त्यारे थई उ-

दास । कष्ट कह्युं पोतातणुं, कपिल मुनीनी पास ॥५०॥ संकट भूनुं सांभळ्युं, कपिल मुनीये कान । करी स्तुती कर जोडिने, जगाडवा भगवान ॥५१॥ वसंततिलकावृत्त—हे धर्मलाल जनपाळ कृपाळ जागो, भूमीतणो विषम भार अपार भागो। आचारभ्रष्ट कुळभ्रष्ट जनो थया छे, वैराग्य ज्ञान वसुधातळथी गया छे॥५२॥ थापो सुधर्म अघकर्म अधर्म टाळी, द्यो ज्ञानदान भगवान दयाथि भाळी। लीधो तमे जनम छे प्रभु एज काज, बेठा समाधि करि केम नचिंत आज ॥५३॥ मोटा कहे घडि पछी कृत जे थवानुं, ते कामने वरस तो सहजे जवानुं । आप्यो अगस्त अवधी हजि छे अधुरो, मोटानि एक घडि ते जुग थाय पूरो ॥५४॥ पीडाय संत वळि सर्व सुरो पिडाय, पृथ्वी पिडाय मुखथी अतिदुःख गाय । पाषंडि पूजि नरके जनजूथ जाय, क्यारे प्रभूजि पछिथी करशो सहाय ॥५५॥ जो शेषनाग अतिभार थकी मुंझाशे, तो पृथ्वि त्याग करशे जगनाश थाशे । केनी सहाय करशो करुणानिधान, बेठा अहिं अचळ थै धरि आप ध्यान ॥५६॥ सूकाय कर्षण पछी जळवृष्टि थाय, प्राणांत थाय पछि ओसडना उपाय । जेवे समे जरूर ते समये न आवे, ते वस्तु व्यर्थ गत विश्वविषे कहावे ॥५७॥ इत्यादि वाक्य सुणिने जगदीश जाग्या, वाणी मुखे उचरवा ततकाळ लाग्या । हुं तीर्थभूमि विचरी मनमां धरीश, भूमीतणो अधिक भार हवे हरीश ॥५८॥ हुं जाणुं छुंज पुरुषोत्तमपुरी ज्यां छे, पाषंडमंडनतणां अति झुंड त्यां छे । तेओविषे कळह प्रेरिश हुंज ज्यारे, अन्योन्य एथि लडिने मरशेज त्यारे ॥५९॥ इत्यादि वाक्य कहि धीरज खूब दीधी, पृथ्वी प्रसन्न करी त्यांथि विदाय कीधी । राजी थया हृदयमां सुर नाग सर्व, जाण्युं दिवाळिसम उत्तम आज पर्व ॥६०॥ पुष्पिताग्रावृत्त—कपिलमुनि समीप एक मास, नटवर नाथ रह्या करी निवास । अति सुख मुनिने प्रभूजी आप्युं, बहु दिनकेरुं विजोग कष्ट काप्युं ॥६१॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते तृतीयकळशे अचिंत्यानंदवर्णींद्रअभयसिंहनृपसंवादे श्रीहरिकपिलाश्रमगमननामा सप्तमो विश्रामः ॥७॥

पूर्वछायो—हे नरपति सुण स्नेहथी, जेथी उपजे अंतर ज्ञान । जन जिज्ञासानंदनुं, एक कहुं भलुं आख्यान ॥१॥ पछी कपिलाश्रमथकी, ज्यारे चालिया सुंदरशाम । झाडीमांथी निसर्या, त्यांतो आव्युं वळी एक गाम ॥२॥ चोपाई—रहे ते गाममां बे वेरागी, एक संजोगी ने एक त्यागी । तेमां त्यागीनुं मंदिर जाणी, जइ उतर्या त्यां पद्मपाणी ॥३॥ हतो जेह महांत ते ठाम, तेणे निरखिया श्रीघनशाम । जोइ मूर्ति मनोहर सारी, जाण्युं जे कोइ छे अवतारी ॥४॥ माटे स्नेहथी विनय करीने, राख्या पोतानी पास हरीने । बिजो वेरागी जे घरबारी, तेने पुत्रियो बेय कुंवारि ॥५॥ तुळसीकृत रामचरित्र, करे अभ्यास तेनो पवित्र । नित्य त्यागीने मंदिर आवे, तेने मोटो महांत भणावे ॥६॥ एमां आवे जे दुर्घट अर्थ, नहि जाणवा

बावो समर्थ । तेथी उलटो अरथ समझावे, त्यारे कृष्णने उर दया आवे ॥७॥ पछी आज्ञा बावातणी मागी, शुद्ध अर्थ करी शंका भागी । जई बाइयो माबाप पास, सर्वे वात करी ते प्रकाश ॥८॥ एक आव्या बाळा ब्रह्मचारी, दीसे देवतणा अवतारी । तेतो छे सर्व शास्त्र सुजाण, एनां शां घणां करिये वखाण ॥९॥ अर्थ रामकथाना बताव्या, सुणी महंतने मन भाव्या । एवुं सांभळीने तेनो बाप, गयो तेडवा कृष्णने आप ॥१०॥ घणि विनति करी पगे लागी, वळी आज्ञा महंतनी मागी । निजमंदिरे कृष्णने लाव्यो, करी विप्रे त्यां थाळ धराव्यो ॥११॥ पुत्र बावानो जयरामदास, तेने सोंप्यो महाप्रभू पास । कह्युं हेप्रभु करुणा लावो, मारा पुत्रने शास्त्र भणावो ॥१२॥ कांइ दिवस वश्या हरि वास, विद्या भणतो ते जयरामदास । एक अवसरे रजनी मोझार, प्रभु देखाड्युं तेज अपार ॥१३॥ पुत्र पुत्रियो मात पिताय, तेज देखीने विस्मीत थाय । तेमां मूर्ति दिठी हरीतणी, कोटि सूर्यथि शोभित घणी ॥१४॥ घणुं तेज जे प्रथम जणायुं, तेतो मूर्तिमां सर्वे समायुं । प्रभुनो देखी पूर्ण प्रताप, जाण्या एज श्रीकृष्ण छे आप ॥१५॥ तेथी नित्यप्रत्ये धरी प्रीत, पूजे प्रत्यक्ष इष्टनी रीत । जमाडिने रसोइ रसाळ, पछी ठाकोरने धरे थाळ ॥१६॥ गाम पासे सरोवर एक, तेमां उपजे कमळ अनेक । एक जयरामदासनो मित्र, नाम कृष्णतंबोळी पवित्र ॥१७॥ बंने नित्य सरोवरे जई, आवे अधिक कमळ फळ लई । लावी श्रीहरि आगळ धरे, प्रभु भावथी भक्षण करे ॥१८॥ पूर्वछायो—एक समे घनश्यामजी, एम उचर्या धरीने उमंग । कमळ काकडी कारणे, अमे आवशुं त्यां तम संग ॥१९॥ त्रणे मळीने त्यां गया, महा मोटुं सरोवर ज्यांय । फरवा लाग्या नीरमां, एक त्रापा उपर चडी त्यांय ॥२०॥ शोभे केवा हरि ते समे, जेम क्षीरोदधी मोझार । शेष उपर आसन कर्युं, अज हर समीप उदार ॥२१॥ कमळकाकडी कोडथी, लइलइ जमे जगवंद । विनोद करता विधविधे, अति उर धरे आनंद ॥२२॥ सामो तट बहु दूर छे, अति अगम्य छे वळि एह । श्रीहरिये ते तटभणी, सद्य त्रापो चलाव्यो तेह ॥२३॥ पाछा वळो हवे महाप्रभु, एम मुखे कहे बे मित्र । वात न मानी वीठले, एक करवा दीव्यचरित्र ॥२४॥ श्रीहरिये शुं धार्युंछे, तेनो जन शुं जाणे मर्म । ब्रह्मादिक नव कळि शके, एवुं अकळ कृष्णनुं कर्म ॥२५॥ त्रापो ते सामे तट गयो, त्यां उतरिया त्रण वीर । चालो विचरिये वनविषे, एम बोल्या शामशरीर ॥२६॥ मित्र कहे हे महाप्रभु, त्यां छे भारि भयंकर रान । रींछ ने वाघ वरु वसे, जन जाय नहि तेह स्थान ॥२७॥ ते सुणिने कहे श्रीहरी, तमे तजो ने मनथी त्रास । आपणने ते शुं करे, जेओ वसे सदा वनवास ॥२८॥ उपजातिवृत्त—शरीर जोरे न गणो समर्थ, बुद्धि विनानुं बळ सर्वे व्यर्थ । जो सिंह सर्पो कपि रींछ हाथी, नाचे बिचारा जनना कह्याथी ॥२९॥ बळिष्ट झाझुं बळ जो करेछे, तो एकना प्राण कदी हरेछे ।

जो बुद्धि प्रेरे जन बुद्धिमान, उजाडिदे इंद्रपुरी समान ॥३०॥ एवुं सुणीने मळि मित्र चाल्या, अघोर वाटे वनमां महाल्या । निश्चिंत चाले मृगराज जेम, त्रणे फरेछे वनमध्य तेम ॥३१॥ त्यां एक जोरावर रींछ जोई, ते बे जणे धीरज दीधि खोई । पोकार कीधो चित्तमांहि चेती, हेकृष्ण हेमाधव हेसखेती ॥३२॥ आवी पडयुं संकट आज भारी, सहायता श्याम करो अमारी । फेडो प्रभु फोगटनी फजेती, हेकृष्ण हेमाधव हेसखेती ॥३३॥ सदा करो भक्ततणी सहाय, कळा तमारी न कदी कळाय । वेदो कहे वर्णन नेतिनेति, हेकृष्ण हेमाधव हेसखेती ॥३४॥ तजी तमोने परने भजेछे, ते काच लै कांचनने तजेछे । न तेल पामे पिलवाथि रेती, हेकृष्ण हेमाधव हेसखेती ॥३५॥ आ रींछ तो जीव जरूर लेशे, झाडे चड्याथी नहि छोडि देशे । नथी हवे धीरजता रहेती, हेकृष्ण हेमाधव हेसखेती ॥३६॥ कहे हरी धीरज चित्त धारो, विश्वास राखो उरमां अमारो । ते रींछ छे दैविक देहधारी, नथी जनोने कदि कष्टकारी ॥३७॥ पछी प्रभुये कर ज्यां हलाव्यो, ते रींछ तेथी हरिपास आव्यो । उभो रह्यो आगळ छेक आवी, आंसूनि धारा द्रगथी चलावी ॥३८॥ ज्यां सामसामी शुभ दृष्टि सांधी, परस्परे प्रीति विशेष वाधी । दया धरी एम कह्युं दयाळे, थशे तमारुं शुभ अल्प काळे ॥३९॥ आज्ञा हरीये कहि एम दीधी, रींछे सुणीने वनवाट लीधी । मित्रो त्रणे ते पुर मध्य आव्या, सौने दिले श्रीघनशाम भाव्या ॥४०॥ पुरीविषे वात थई प्रकाश, ते वात चाली पुर आसपास । व्यापी रहे सूर्य प्रकाश जेम, ते वात सर्वत्र जणाइ तेम ॥४१॥ वध्यो प्रभूनो महिमा वधारे, आवे जनो दर्शनकाज द्वारे । त्यां एक टाणे जयरामदास, पूछे नमीने घनशाम पास ॥४२॥ कहो हतो कोण सुरींछ एह, शाथी जणायो दिलगीर तेह । कहे हरी जे रींछ जांबुवान, ते मित्र तेनो सदबुद्धिमान ॥४३॥ कृष्णावतारे मुजने मळेलो, तथापि सौ संशय ना टळेलो । पछीथि पाम्यो परिताप भारी, न ओळख्या में हरि देहधारी ॥४४॥ आकाशवाणी थइ तेह काळ, थशे प्रभूजी वृषभक्तिबाळ । तेनां वळी दर्शन तुं करीश, तेने प्रतापे भवने तरीश ॥४५॥ हवे तजीने तनु रींछ तेह, लेशे रुडे घेर मनुष्य देह । भली रिते ते मुज भक्त थैने, अंते रहेशे मुज धाम जैने ॥४६॥ वसंततिलकावृत्त—वर्णी कहे अभयसिंह सुणो नरेश, वैराग्यवंत जगथी हरि छे हमेश । आ स्नेहपाश तजिने विचरुं विदेश, एवुं विचारि निशिमां निसर्या जनेश ॥४७॥ चोपाई—राते छाना उठ्या हरिराय, पुछया वगर थया ते विदाय । पुरुषोत्तमपुरि मन धारी, चाल्या मारगे देव मुरारी ॥४८॥ जन जाग्या प्रभातमां ज्यारे, घनश्याम दीठा नहि त्यारे । पत्तो लाग्यो न करतां तपास, त्यारे उर थयां सर्वे उदास ॥४९॥ जेम सर्वस्व कोइनुं जाय, तेनुं अंतर अति अकळाय । थया दिलगिर जयरामदास, मात तात तेनां घरे त्रास ॥५०॥ जेम चिंतामणी प्राप्त थाय, पछी खोवाथी खेद पमाय ।

हरि विचर्ये अयोध्यानिवासी, जेम दिलमां थयांतां उदासी ॥५१॥ तेम विरह व्याकुळ जन सहु, गुण समरी रुदन करे बहु । त्यारे जयरामदासनि माय, पाणी न पीये अन्न न खाय ॥५२॥ कहे शोधवा हरिने सिधावो, होय ज्यां त्यांथी तेडीने लावो । गया बहु जन गोतवा काज, क्यांई न मळ्या श्रीमहाराज ॥५३॥ बोल्यो बावो महांत ते त्यारे, हरि प्रथम आव्या हता ज्यारे । अमे पूछयुं हतुं शिर नामी, क्यांथी आव्या ने क्यां जशो स्वामी ॥५४॥ त्यारे बोल्या हता घनशाम, जाशुं पुरुषोत्तमपुरि धाम । माटे ते दिशे करशो तपास, त्यारे मळशे नकि अविनाश ॥५५॥ पछी जयरामदासनी मात, कहे पुत्रने प्रेमथि वात । पुरुषोत्तम पुरी भणि जाओ, खर्चि आपुं ते वाटमां खाओ ॥५६॥ आज्ञा मातनि मस्तक धरी, चाल्यो पुत्र ते शोधवा हरी । एक गाममां सांभळि वात, हरि आंहि रह्याहता रात ॥५७॥ वीश वासर कीधो प्रवास, त्यारे भेटिया श्रीअविनाश । कर जोडिने विनति उचारी, कह्युं पाछा वळो सुखकारी ॥५८॥ मारां मात पिता रोइ मरे, इच्छा आपने मळवानी धरे । घणो शोध कर्यो अमे स्वामी, आज मळियाछो अंतरजामी ॥५९॥ सुणी बोलिया श्रीघनश्याम, चालो पुरुषोत्तमपुरि धाम । जेने जात्रा जरूर त्यां करिये, बीजी वात बधी परहरिये ॥६०॥ छोजी दैवी तमे साक्षात, माटे तमने कहुं एक वात झाझो संबंधियोमां सनेह, नव राखवो अविचळ एह ॥६१॥ पुष्पिताग्रावृत्त—सुणि हरि मुखकेरी वात। एह, समिप रह्यो जयरामदास तेह । निजजन गणि नाथ एम धार्युं, निजप्रभुताइ जणाववा विचार्युं ॥६२॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते तृतीयकळशे अचिंत्यानंदवर्णींद्रअभयसिंहनृपसंवादे श्रीहरिजयरामदासपुरुषोत्तमपुरीप्रतिगमननामा अष्टमो विश्रामः ॥८॥

चोपाई—ब्रह्मचारि कहे सुण भूप, कहुं हरिनां चरित्र अनूप । जाण्यो मुक्त छे जयरामदास, अंते राखवो छे तेने पास ॥१॥ एह द्वाराये जीव अपार, तारवानो छे हरिनो विचार । निजमहिमा जणावाने माटे, राख्यो श्रीहरिये साथे वाटे ॥२॥ चाल्या कृष्ण ने जयरामदास, तीर्थभूमिमां करता प्रवास । एक झाडीमांहि दीठो कूप, तेनुं नीर वखाण्युं अनूप ॥३॥ जयरामने कहे नरवीर, भरो एह अवाडीमां नीर । पछि भरियुं अवाडीमां पाणी, बोल्यो हरिये चरण दया आणी ॥४॥ आव्यां शशलां हरण ने शियाळ, आव्यां वाघ ने सिंहना बाळ । पाणी सौए मळी साथे पीधुं, जातिवैर विसारीज दीधुं ॥५॥ जुए श्रीहरिने दृष्टि सांधी, सर्वे प्राणिने थइ त्यां समाधी । सौने जगाडीने अविनाशी, कहे जाओ चाल्यां वनवाशी ॥६॥ गया प्राणी चाली चारे पासे, जोयुं नजरे ते जयरामदासे । दीठो श्यामनो महिमा अपार, तेथी निश्चे थयो निरधार ॥७॥ तोय मात पिता वृद्ध जाणी, तेनी सेवाविषे प्रीत आणी । जाण्युं तेओ जशे मोक्ष ज्यारे, स्वामी संगे रहीश हुं त्यारे ॥८॥ त्यांथी चालिया पोते बे मित्र, शिवमंदिर आव्युं पवित्र ।

त्यां छे धर्मशाळा अने झाडी, तोय त्यां रही रात्रि विताडी ॥९॥ इच्छा जयरामदासने आवी, तेथी हरिये समाधि करावी । एने देखाड्युं अक्षरधाम, पूजे प्रभुजिने मुक्त तमाम ॥१०॥ मळि मूरति पोताने जेह, दीठी अक्षरधाममां तेह । ब्रह्मा विष्णु ने शंभु अपार, उभा स्तवन करेछे उचार ॥११॥ पछी जाग्या समाधिथी ज्यारे, कर्या दंडप्रणाम ते त्यारे । स्तुति हाथ जोडीने उचारी, तमे अक्षरातित मुरारी ॥१२॥ मने आज कृतारथ कीधो, मारो संशय सौ हरि लीधो । पछी त्यांथि विचरिया बे वीर, गया मोटी खाडीतणे तीर ॥१३॥ जयरामने कहे जगदेव, नावे भाडु करो ततखेव । गयो जयराम भाडुं ते करावा, लाग्युं खाडीनुं पाणी उतरवा ॥१४॥ पूर्वछायो—चार लागी जयरामने, एक नावे बेठा घनशाम । नाव बधां उपडी गयां, जयराम रह्यो तेह ठाम ॥१५॥ वस्तुना मूल्यविषे । उपजातिवृत्त—सुणो अभेसिंह नरेश एह, पस्ताय पूरो जयराम तेह । हुं केम भाडुं खरचुं विशेष, एवुं गण्याथी उपज्यो कलेश ॥१६॥ विशेष के किंचित मूल्य थाय, समा प्रमाणे समजो सदाय । जे वस्तुकेरो खप जेह टाणे, ते वस्तुनुं मूल मळ्या प्रमाणे ॥१७॥ गंगाकिनारे जळनुं न मूल्य, खारा रणोमां पण ते अमूल्य । ज्यां प्राण जातां जळ कोइ पाय, सहस्र म्होरो पण स्वल्प त्यांय ॥१८॥ जेने न जेनो खप होय ज्यारे, अमूल्य वस्तु पण व्यर्थ त्यारे । हाथी मळे एक टके कदापी, गरीब लैने शुं करे तथापी ॥१९॥ नावे जनारा जन जेम लागे, नावीक न्यूनाधिक भाडु मागे । जाण्युं नहीं ते जयरामदासे, तेथी रह्यो सागरतीर पासे ॥२०॥ चोपाई—नावे बेशीने नाथ सिधाव्या, पुरुषोत्तमपूरिमां आव्या । इंद्रद्युम्न सरोवर नाम, कर्यो त्यां जइने विशराम ॥२१॥ पुरुषोत्तम प्रभु कहेवाय, पुरुषोत्तमपुरिमां रह्याय । पुरुषोत्तम होय ते जाणे, पुरुषोत्तम विण न पिछाणे ॥२२॥ वित्या बासर त्रणच्यार ज्यारे, आव्यो जयरामदास ते त्यारे । रह्यो सेवामां श्रीहरिपास, कर्यो त्यां दश मास निवास ॥२३॥ पुरुषोत्तमपूरि मोझार, आवि असुर रहेला अपार । दीसे सर्व वेरागीने रूपे, तेनो नाश कर्यो जगभूपे ॥२४॥ एवी बुद्धि प्रभुजिये आपी, लडी मुआ परस्पर पापी । एक अवसरे जयरामदास, बेठा महाप्रभुजिने पास ॥२५॥ कहे जयरामने हरि आप, मुनि सुव्रत भूप प्रताप । तेनो संवाद आ ठार थाशे, मारा चरित्रनो ग्रंथ रचाशे ॥२६॥ पछी श्रीहरि त्यांथि सिधाव्या, एक राजाना राजमां आव्या । प्रभु साथे छे जयरामदास, गया एक मोटा वडपास ॥२७॥ घणा वेरागी त्यां उतरेला, दीठा प्रभुपर द्वेषे भरेला । गया हरि नृपना बागमांय, पूछी माळीने उतर्या त्यांय ॥२८॥ महाजोगी जाणी साक्षात, कही माळिये भूपने वात । राजा आवियो दर्शन काजे, तेने वात कही महाराजे ॥२९॥ दैवीआसुरी जीवविषे । रथोद्धतावृत्त—हे नृपाळ सुण चित्त तुं धरी, बे प्रकार जन दैवि आसुरी । ते तणां अल्प लक्षणो कहुं, ओळखाय निजलक्षणे सहु ॥३०॥ दैवि जीव दिलमां दया धरे, क्रूर

कर्म कदि ते नही करे । जन्मथीज शुभ लक्षणो दिसे, पापबुद्धि नहि लेश ते-विषे ॥३१॥ दोष देखि दिलमां सदा डरे, धर्म कर्म निज चित्तमां धरे । ते कदापि रहि दुष्ट संगमां, रंगि थाय नहि दुष्ट रंगमां ॥३२॥ क्रोध लोभ नहि झाझि कामना, ते तजे न कदि शास्त्र आमना । पुण्यवान मनमां पवित्रता, साधुसंग अति नित्य मित्रता ॥३३॥ जेम जाय ध्रुव मत्स भ्रमणी, दैवि थाय दिल सत्यता घणी । दुःखि थाय परदुःख देखतां, नाशि जाय लव पाप पेखतां ॥३४॥ लाज शर्म अति लोकनी धरे, मान पामि अभिमान ना करे । होय श्रेष्ठ पण सर्वने नमे, नित्य-कर्म परमार्थनुं गमे ॥३५॥ सौख्य साज परलोकनो सजे, भाव राखि भगवानने भजे । क्लेश वैर व्यसनादिथी डरे, सर्व काळ मन शांतता धरे ॥३६॥ कष्टकाळ उर धैर्य आदरे, दोष देखि परना क्षमा करे । गंभिराइ गुण होय जेहने, दैवि जीव कहियेज तेहने ॥३७॥ जीव होय जगमध्य आसुरी, राजि थाय परनुं बुरुं करी । काम क्रोध मद लोभ मानमां, थै निमग्न खुशी खान पानमां ॥३८॥ लेश-मात्र दिलमां नही दया, लाज शर्म नहि मित्रता मया । स्वार्थकाज परप्राणने हरे, धर्मकर्म पण दंभथी धरे ॥३९॥ आसुरी कदि वसे सुसंगमां, तोय होय ख-ळताइ अंगमां । जेम ताम्रघट हेमथी रसे, अंत ताम्रपणुं ते खुलुं थशे ॥४०॥ व्याळ वाघ वरु तुल्य आसुरी, ते तणी बहुज रीत छे बुरी । ते कृतघ्नि गुण दोष ना गणे, पाळनार पतिने खिज्यो हणे ॥४१॥ हे नरेश उपदेश आ धरी, जाणजोजि जन दैवि आसुरी । दैविसंग प्रभुपास मागजो, आसुरी जन कुसंग त्यागजो ॥४२॥ एम वात कहिने वळी कही, आत्मज्ञान परमात्मनी सही । ज्ञानवात हरिनी घणी गमे, नित्य भूप प्रभुने पगे नमे ॥४३॥ चोपाई—कहे वर्णि अभेसिंह भूप, कथा एक कहुंछुं अनूप । कीधुं अद्भुत हरिये चरित्र, सुणो वर्णन तेनुं पवित्र ॥४४॥ वडे उतर्या वेरागी जेह, तेमां एक महांत छे तेह । घणा राखतो शाळगराम, तेनी पूजा करे तेह ठाम ॥४५॥ एक अवसरे आव्यो नरेश, दीठा शाळग्राम विशेष । करी विनति शाळग्राम माग्या, सुणी महांत ना केवा लाग्या ॥४६॥ गयो राजा निराश ते काळे, एवी वात सुणी वृषलाले । कहे जयरामदासने श्याम, मागो जइ तमे शाळगराम ॥४७॥ सुणी जयराम-दास सिधाव्यो, वडा वेरागी आगळ आव्यो । कर जोडी करीने प्रणाम, एक मागीया शाळगराम ॥४८॥ करी क्रोधने तेणे ना पाडी, वळी त्यांथकी मुक्यो उठाडी । प्रभु आगळ जइ कही वात, पछी ज्यारे गइ मध्य रात ॥४९॥ एवी इच्छा करी घनश्याम, तेथी ते सर्व शाळग्राम । वड आगळथी झट ऊड्या, नदी गंडकीमां जइ बूड्या ॥५०॥ पछी जाग्या वेरागियो ज्यारे, नव दीठा शाळग्राम त्यारे । जाण्युं राजाये चोरी करावी, लीधा शाळग्राम चो-रावी ॥५१॥ पूर्वछायो—राजा तथा रैयत घणी, करे श्रीहरिनो सतसंग । देखी श्री-

हरिनी समर्थता, थया आश्रित धरिने उमंग ॥५२॥ तेहथकी श्रीहरितणो, करे वेरागी द्वेष अपार । राते हरिने मारवा, मळी आव्या ते जुगम हजार ॥५३॥ ओटा उपर जे बागमां, पोढ्या हता श्रीधर्मकुमार । पथरा फेंक्या पापिये, तेनो गंज थयो ते ठार ॥५४॥ पापी थाकि पाछा गया, रह्या कुशळ श्रीजगदीश । जाणी ते वात प्रभातमां, चडी राय रैयतने रीस ॥५५॥ वेरागी अति उनमत्त छे, घणां शस्त्र अस्त्र धरनार। शाळगरामने कारणे, चाल्या लूटवा नृप दरबार ॥५६॥ जुद्ध थशे एम जाणिने, कर्युं प्रभुये त्यांथी प्रयाण । वेरागी बेय हजारनो, वाळ्यो नृपसेनाये घाण ॥५७॥ श्रीहरिने जयराम ते, गया उभांगड वनमांय । जळ तरश लागी घणी, जयरामदासने त्यांय ॥५८॥ झाड उपर चडी जोइयुं, एक दीठुं सरोवर दुर । पाणी लेवाने परवर्यो, जयरामदास जरुर ॥५९॥ सर्प अनेक सरोवरे, जोइ पाछो वळ्यो जयराम । जळसरपमां विष नहि, एम बोल्या श्रीघनशाम ॥६०॥ जेष्टिकाये करि वेगळा, जळ भरी लाव्यो जइ तेह । पान कर्युं पुरुषोत्तमे, अतिभाव जाणीने एह ॥६१॥ पुष्पिताग्रावृत्त—पछि गति करि कोश पांच ज्यारे, नजर पड्युं शुभ गाम एक त्यारे । जइ तहिं रजनी निवास कीधो, वळि जयरामजिने सुबोध दीधो ॥६२॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते तृतीयकळशे अचिंत्यानंदवर्णींद्रअभयसिंहनृपसंवादे श्रीहरिपुरुषोत्तमपुरिप्रान्तविचरणनामा नवमो विश्रामः ॥ ९ ॥

उपजातिवृत्त—कहे अभेसिंह अहो मुनीश, कहो कथा स्नेह धरी सुणीश । तमारि वाणी अति मिष्ट लागे, इच्छा सुण्यानी उपजे अथागे ॥१॥ वर्णी कहे भूपति धन्यधन्य, भक्ती तमारी निरखी अनन्य । श्रद्धा वणी कृष्णकथा सुण्यानी, सुरीति दीठी वळि ते पुछ्यानी ॥२॥ श्रवणभक्तिविषे—कथा सुणे ते कहि आदि भक्ति, तेथी वधेछे नवधानि विक्ति । हता जनो जे जगमां कुकर्मी, कथा सुण्याथीज थया सुधर्मी ॥३॥ शरीरनो मेल जळेथि जाय, कथा सुण्याथी मन शुद्ध थाय । हरीकथा जे न सुणेज कान, तेने हरिनुं नव थाय ज्ञान ॥४॥ दीठी अमे उत्तम एक देवी, तेनी दिसे रीत नवाइ जेवी । आहार ते कानवडे करेछे, तो पुष्टि पामे नहि तो मरेछे ॥५॥ अन्ने यथा जीवथकी जिवाय, भक्तितणुं जीवन छे कथाय । जे अन्न छोडे नहि तेनि आश, कथा तजे भक्ति थशे विनाश ॥६॥ प्राणी पियेछे प्रतिदीन पाणी, तोये अरूची उपजी न जाणी । कथा सुणे एकज वारवार, न भक्त पामे अरुची लगार ॥७॥ समीप आवे मरवानुं ज्यारे, धिमेधिमे अन्न तजाय त्यारे । सत्संगमांथी पडवानुं थाय, धिमेधिमे कृष्णकथा तजाय ॥८॥ जेने कथाकेरुं अजिर्ण थाशे, कथा सुण्यानी रुचि ऊठि जाशे । आळस्य आवे सुणतां लगार, तो जाणवुं अंग थयो विकार ॥९॥ श्रीमुख वाक्यामृतमां कह्युंछे, ते वाक्य मारी स्मृतिमां रह्युंछे । जेने कथा अंतरमां न भावे,

नहींज तेमां गुण श्रेष्ठ आवे ॥१०॥ सत्संगनो कृष्णकथाज पायो, जो ते कदापी नबळो जणायो । सत्संगरूपी शुभ तो हवेली, पडी जवानी गणवी वहेली ॥११॥ आहारनो भाव जणाय जेने, थशे शरीरे अति पुष्टि एने । भासे कथा ऊपर उग्र भाव, सत्संगनो अंग थशे भडाव ॥१२॥ कथाविषे जो रुचि छे तमारी, तेथी कहेछे मनवृत्ति मारी । सत्संगमध्ये अति श्रेष्ठ थाशो, भक्तोविषे मुख्य तमे मनाशो ॥१३॥ चोपाई—सुणो भूप अभेसिंह भ्रात, कहुं जयरामदासनी वात । सगां संबंधिमां तेने स्नेह, तलभार तुट्यो नहि तेह ॥१४॥ दीधो हरिये घणो उपदेश, तोय ओछो थयो नहिं लेश । वारेवारे कहे प्रभुपास, मारे गाम चालो अविनाश ॥१५॥ करो त्यांज निवास सदाय, मारा संबंधि तमने चहाय । मने मोकल्योछे एम कही, पाछो आवजे कृष्णने लही ॥१६॥ सुणी बोलिया श्रीपरमेश, मारे करवां छे तीर्थ विशेष । वळी छे घणां करवानां काम, नहिं आवुं तमारे हुं गाम ॥१७॥ जवुं होय तो पाछाज जाओ, ज्यारे जगतथी उदासी थाओ । उर ऊपजे सत्य वैराग, त्यारे करजो संबंधिनो त्याग ॥१८॥ पछी आवजो पश्चिमदेश, पासे राखीश तमने हमेश । उर राखजो एवो विचार, नथि देहतणो निरधार ॥१९॥ सगां संबंधि साथे जे स्नेह, दृढ मायानो पाश छे तेह । अति दुःखदायक छे अंते, माटे सद्य तज्योछे ते संते ॥२०॥ एम कही जयराम वळाव्यो, पाछो पुरुषोत्तमपुरी आव्यो । आव्यो ताव त्यां कर्मसंजोग, थयो शीतळानो वळी रोग ॥२१॥ एथी आंखे दरद थयुं एने, कहे कष्टनी वात ते केने । घणी पीडा पाम्यो घणा मास, थयुं अंतर त्यारे उदास ॥२२॥ निजदेह जाण्यो नाशवंत, घडे घाट अंतरमां अनंत । जाणे जो हवे साजो हुं थाउं, पाछो घेर फरी नहिं जाउं ॥२३॥ पंथे पश्चिमदेश जईश, स्वामिकेरी सेवामां रहीश । मने हरिये कही घणी वाणी, पण मुजने तेतो न मनाणी ॥२४॥ सगां संबंधिमां जीव जोड्यो, तेथी श्रीहरिनो संग छोड्यो । जाण्युं हमणां हुं घेर रहीश, पछी श्रीहरिपास जईश ॥२५॥ क्षणभंगुर देह न जाण्यो, तेथी एवो विचार में आण्यो । एम करतां साजो थयो ज्यारे, चाल्यो पश्चिमदेशमां त्यारे ॥२६॥ हता लोजमां सुंदरशाम, मळ्यो त्यां जइ ते जयराम, तेने शामे पुछ्या समाचार, कहि वात करी विसतार ॥२७॥ वळी हेते बोल्यो जोडी हाथ, तमे मुजने कह्युं घणुं नाथ । पण मुजथी न वात मनाणी, हवे वात जथारथ जाणी ॥२८॥ क्षणभंगुर जाणीयो देह, सगां संबंधिथी तज्यो स्नेह । तेथी आवियो छुं तमपास, सदा सेवामां रहेवानी आश ॥२९॥ एवी वात सुणी भगवान, वळी जाण्युं छे वैराग्यवान । तेथी साधु कर्या घनशामे, धर्युं जिज्ञासानंद नामे ॥३०॥ धन्यधन्य तेनां माततात, जेने समजाणी प्रगटनी वात । वळी उपज्यो खरो वैराग; तेथी कीधो संसारनो त्याग ॥३१॥ पूर्वछायो—जे जिज्ञासानंदनुं, आ उचरशे आख्यान । तेना उपर राजी थशे, भक्तीतनुज भग-

वान ॥३२॥ वर्णव्युं त्रण विश्रामथी, एमां उंडो छे मर्म अपार । सुणी मनन मन जे करे, तेतो समजे सार असार ॥३३॥ आ संसार असारथी, एने उपजशे वैराग । प्रीति थशे प्रभुने पदे, अने भलुं गणाशे भाग्य ॥३४॥ अंते ते अक्षरधाममां, जइ पामशे सुख अपार । जन्ममरणनी वेदना, तेने नहिं नडे कोइ वार ॥३५॥ आपत्तिमां ईश्वर सांभरवाविषे । उपजातिवृत्त—आवी पडे आपतकाळ ज्यारे, आवे उरे श्रीहरिनाम त्यारे । ते कारणे जे परमार्थ प्रीछे, ते भक्त तो आपतकाळ इच्छे ॥३६॥ ज्यारे घणुं दैहिक दुःख थाय, असत्य संसार तदा जणाय । सर्वे प्रकारे सुख होय ज्यारे, अत्यंत भक्ती नव नाथ त्यारे ॥३७॥ भक्तो भला दैहिक दुःख देखे, त्यारे कृपा श्रीहरिकेरी लेखे । चाहे नहिं मायिक सुख चित्त, ब्रह्मांड ने पिंडविषे न प्रीत ॥३८॥ आख्यान आ जे समजू सुणेछे, ते एटलो सार विचारि लेछे । संसार मिथ्या हरिभक्ति साची, काया मटोडी घट जेवि काची ॥३९॥ माटे प्रभुनी करिलेवि भक्ति, संसारथी राखी सदा विरक्ति । जेने न आवे उर एवुं ज्ञान, मनुष्य ते पक्षि पशूसमान ॥४०॥ पुष्पिताग्रावृत्त—ललित अमृतकेरि आ लहेरी, कहि सुकथा जिगनासुनंदकेरी । जनमन मळहारि जाणि लेशे, गति अति दिव्य दयालु देव देशे ॥४१॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते तृतीयकळशे अचिंत्यानंदवर्णींद्रअभयसिंहनृपसंवादे जिज्ञासानंदआख्यानकथननामा दशमो विश्रामः ॥१०॥

पूर्वछायो—वर्णि कहे नृप सांभळो, रताबशियानुं कहुं आख्यान । जे सुणतां समझायछे, केवा समरथ श्रीभगवान ॥१॥ धर्मतनुज नरतन धरी, वन विचरता विख्यात । आदिकुरम ज्यां तीर्थ छे, त्यां आव्या प्रभु साक्षात ॥२॥ चोपाई—त्यांथी मानसपुर गया लाल, सत्रधर्मा छे त्यांनो भुपाळ । तेनी ऊपर उर दया लावी, तेने सद्य समाधि करावी ॥३॥ एने देखाडयुं अक्षरधाम, कर्यो आश्रित सुंदरशाम । नृपद्वारे वळी तेह ठार, कर्यो असुर घणानो संहार ॥४॥ गया श्रीहरि तैलंगदेश, कर्यो त्रिपदीपुरमां प्रवेश । त्यांतो हळ ने मुशाळ धरनार, दीठी बालाजिनी छबि सार ॥५॥ तेनां आदरे दर्शन करी, वेंकटाद्रिविषे गया हरी । वळी त्यांथकी चालो विचरता, एक झाडीविषे गया फरता ॥६॥ तेमां भूला पड्या भयहारी, कर्युं मनुष्यचरित्र मुरारी । आवि भूमि भयंकर छेक, सुतो दीठो त्यां राक्षस एक ॥७॥ तेना मस्तकमां लात मारी, त्यारे उभो थयो ते खुंखारी । हतो क्रोधी विरोधी ते घणो, पदपर्श थयो प्रभुतणो ॥८॥ वळी हरिनी इच्छा बळवान, पूर्वभवनुं थयुं तेने ज्ञान । पुरुषोत्तम प्रभुने पिछाण्या, जगदीश्वर साक्षात जाण्या ॥९॥ कर्यो प्रेमथी दंडप्रणाम । स्तुति उच्चारी उच्चर्यो आम । कृपानाथ तमे कृपा करी, मने आवी मळ्या आज हरी ॥१०॥ स्वामी छो सर्वज्ञ सुजाण, तोय आपुं मारी ओळखाण । पूर्वजन्मे हतो हुं नरेश, प्रीते पाळतो तैलंगदेश ॥११॥ एवे अवसरे बे द्विज लडिया, न्याय लेवा राजद्वार चडिया । तेमां एकनुं जयदेव नाम,

कन्या कुंवारी तेहने धाम ॥१२॥ बीजो नामे मुकुंददेव सारो, तेने एकज पुत्र कुंवारो । शिशुपणमांहि सगपण कीधुं, वागदान ते जयदेवे दीधुं ॥१३॥ विल्यां पांच वरस पछी ज्यारे, शीळी नीकळी वरने त्यारे । एतो आंखे थयो अंध एथी, जयदेवने नव गम्यो तेथी ॥१४॥ त्यारे तेसाथ सगपण तोडी, बीजा साथे सगाइ ते जोडी । पिता वरनो मुकुंददेव जेह, आव्यो राजसभा मध्य एह ॥१५॥ मुजपास माग्यो एणे न्याय, सुतमाटे ते मागी कन्याय । कहे केम मुकाय सगाई, खाधा बहु दिन मेवा मीठाई ॥१६॥ अमे भूषण वसन चडाव्यं, करी जीर्ण पाछां मोकलाव्यां । अहो छो तमे नृप धर्मराय, एवो अन्याय ते केम थाय ॥१७॥ एवुं सुणीने मुनि कृतमात्र, जोयां विचारी बहु धर्मशास्त्र । एमां तो एवी वात जणाई, करी होय कन्यानी सगाई ॥१८॥ पछी जो वर अपंग थाय, तो ते कन्या तेने न देवाय । वस्त्र भूषण जीरण जेवां, होय ते तेने पाछांज देवां ॥१९॥ एवी रीते कर्यो अमे न्याय, त्यारे बोलियो वरनो पिताय । धर्मशास्त्रनी वात शुं धारो, कुळाचार छे एवो अमारो ॥२०॥ कोइ रीते सगाइ न छूटे, वर नाश पामे तोज तूटे । शास्त्राचार थकी कुळाचार, बळवान छे विश्व मोझार ॥२१॥ एवी तेणे करी तकरार, मने तो गम्यो शास्त्रआचार । तेथी तेवो हुकम में कीधो, वरताते मने शाप दीधो ॥२२॥ बन्ने विप्र पवित्र ते एवा, समरथ वर के शाप देवा । वरतात कहे नव मासे, नृप तुं मोटो राक्षस थाशे ॥२३॥ एवी वाणी सुणी शापतणी, में तो जोयुं कन्यापिता भणी, त्यारे तेणे ते विचारी लीधुं, दया आणीने वरदान दीधुं ॥२४॥ तने मळशे प्रगट भगवान, त्यारे थाशे पूरवभव ज्ञान । तजावीने ते राक्षसदेह, गति उत्तम आपशे एह ॥२५॥ नव मासे मटी भलो भूप, थयो हुं पछी राक्षसरूप । घणा राक्षसने राक्षसी, रह्यां मारा तावामांहि वशी ॥२६॥ उपजातिवृत्त—बे माणसो मध्य लडाइ थाय, बन्ने जणा ते नृपपास जाय । ते थाय जेना गमता प्रमाणे, ते भूपनो न्याय भलो बखाणे ॥२७॥ घार्याथकी जो उलटुंज थाय, एतो कहे आज थयो न न्याय । बन्ने जणाना मनमांहि भावे, एवो कदी न्याय बनी न आवे॥२८॥ जे राय अन्याय कदी करेछे, अंते जई ते नरके ठरेछे । जे पक्ष के पात करे नरेश, ते ऊपरे कोप करे महेश ॥२९॥ चोपाइ—एवो समय आव्यो प्रभु मारे, पाम्यो राक्षसनो देह त्यारे । वळी बीजुं संकट आवि पडियुं, ते तो निश्चे मने घणुं नडियुं ॥३०॥ एक राक्षस नाम वैताळ, सर्वे राक्षसनो ते भूपाळ । तेणे मेळवी राक्षस नाथ, गया सर्वे त्यां राक्षस जात ॥३१॥ मुजपासे हता घणा जेह, गया राक्षस राक्षसी तेह । रह्यो हुं एकलो मुज वनमां, त्यांतो भूख लागी मारा तनमां ॥३२॥ विप्रपुत्र चतुरभुज नाम, जतो हतो ते जात्राने काम । कांचीपुरिये जवानुं छे मनमां, जतां भूलो पडयो मारा वनमां ॥३३॥ तेने पकडयो में करवा आहार, त्यारे तेणे कर्यो त्यां उच्चार । मारी भगिनी कुंवारी छे बेय, कन्यादान देवां तेनां छेय

॥३४॥ कांचीपुरमां मोटा जन पासे, हुंतो जाऊंछुं द्रव्यनी आशे । मारी बेहेनो जोशे घेर वाट, नहीं जाउं तो करशे उचाट ॥३५॥ मारा माता पिता वृद्ध छेक, पाळनार तेने हुं छुं एक । मने मारीश तो थशे पाप, तने लागशे माहरो शाप ॥३६॥ पड्यो अजगरसम तुं रहीश, पंडे पीडा घणीज पामीश । एवां वचन कह्यां तेणे लक्ष, तोय कीधो में तेहनो भक्ष ॥३७॥ तेथी पाम्यो पीडा हुंतो भारी, थइ अजगरसम स्थिति मारी । तमे मुजने मळया महाराज, अति कीधो अनुग्रह आज ॥३८॥ हवे राक्षसदेह छोडावो, गति उत्तम मुजने अपावो । एवुं सांभळीने घन-शाम, तेनो देह तजाव्यो ते ठाम ॥३९॥ कह्युं जा हवे सोरठमांय, जेतपुर छे वाळानुं ज्यांय । काठि बशियाना कुळ मोझार, धरजे जइने अवतार ॥४०॥ रतो नाम तारुं कहेवाशे, तने मारो समागम थाशे । मारी भक्ति करी तेह ठाम, पछी पामीश अक्षरधाम ॥४१॥ कहे वर्णि सुणो अवनीश, बोल्या वेण जेजे जग-दीश । बनी वात ते एज प्रमाणे, सत्संगी सरव जन जाणे ॥४२॥ भलो भक्त थयो रतोबशियो, सदा श्यामसमीपे ते वशियो । पूर्वभवनुं हतुं तेने ज्ञान, वात करतो थई सावधान ॥४३॥ एनां लक्षण एवां जणाय, पूर्वभवनो ते भक्त मनाय । करी उत्तम भक्तिनुं काम, अंते पाम्यो ते अक्षरधाम ॥४४॥ पूर्वसंस्कारविषे । उप-जातिवृत्त— त्रण प्रकारे हरिभक्त जाणो, मुक्तो तथा योगच्युत प्रमाणो । संस्कार पूर्वे शुभ कांइ थाय, साधूतणी वात सुणी मनाय ॥४५॥ जे मुक्त मोटा नरदेह धारी, संसारथी रीत समग्र न्यारी । अखंड मूर्ती प्रभुकेरि देखे, देहादि वस्तू तृणतुल्य लेखे ॥४६॥ सत्संग पामे जन जोगभ्रष्ट, गणे नहीं ते कदि कायकष्ट । मंड्यो रहे ते हरिभक्तिमांही, करे न आस्था स्थळ अन्य क्यांही ॥४७॥ जे स्वल्प संस्कारतणे प्रतापे, सत्संग सेवे थइ भक्त आपे । मंड्यो रहे उत्तम भक्त थाय, कु-संग पामे जड मूळ जाय ॥४८॥ संस्कार जो पूर्वतणो न होय, सत्संगि सारो नव थाय कोय । उंडी न पेसे उरमांहि वात, जाती विना जेम पडे न भात ॥४९॥ मळे हरी के हरिना मळेला, सत्संगि जे तेहथकी थयेला । तेओ तणां उत्तम अंग जेवां, परंपरा अंग न होय एवां ॥५०॥ चोपाई—कहे वर्णि अहो सुण राय, रता-बशियानुं आख्यान आय । कोइ शीखे सुणे के जो गाशे, प्राप्त चारे पदारथ थाशे ॥५१॥ घणा राजी थशे घनशाम, अंते आपशे अक्षरधाम । मोटो भक्ततणो म-हीमाय, प्रीते सुणतां पवित्र थवाय ॥५२॥ दीधुं राक्षसने ज्ञानदान, एवा समरथ श्रीभगवान । तेनी भक्ति करे नहिं जेह, मोटो मूरख माणस तेह ॥५३॥ पुष्पि-ताग्रावृत्त—वृषसुत हरि छे कृपाळु केवा, अवर न कोय दयाळु देव एवा । अगणित अघ टाळि मोक्ष आपे, करि निजदास अनेक कष्ट कापे ॥५४॥ इति श्रीविहारिला-लजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते तृतीयकळशे अचिंत्यानंदवर्णींद्रअभयसिंहनृपसंवादे रताबशिया-ख्यानकथननामा एकादशो विश्रामः ॥११॥

चोपाई—ब्रह्मचारी कहे सुण भूप, कथा पावन परम अनूप। वेंकटाद्रिनुं वन छे विशाळ, तेमां विचरेछे दीनदयाळ ॥१॥ मळ्यो साधु त्यां सेवकराम, तेनी साथे चाल्या घनशाम। भागवत तो भण्यो हतो एह, पछी रस्ते मांदो पड्यो तेह ॥२॥ सेवा श्रीहरिये करी एवी, बीजो कोइ करे नहिं तेवी। पछी जाण्यो ते कृतघ्नी ज्यारे, तेनो त्याग कर्यो हरि त्यारे ॥३॥ कृतघ्नीविषे। उपजातिवृत्त—कृतघ्निने तो गुण जे कराय, ते सर्व तेनो श्रम व्यर्थ जाय। कृतघ्नि तो गूण कशो न जाणे, अंते वळी ते उर द्वेष आणे ॥४॥ जो भक्तनो वेष धरे तथापि, कृतघ्नि जेवो नहि कोइ पापी। कृतघ्नि लेशे जळ अन्न जेनुं, अंते बगाडे अति काम तेनुं ॥५॥ कृतघ्निनुं दील दीसे दगाळुं, कृतघ्निनुं मो करियेज काळुं। कृतघ्नि जेवो जन जे जणाय, तो संग तेनो तजिये सदाय ॥६॥ जे अन्नदातानि अकीर्ति गाशे, कल्याण तेनुं कदीये न थाशे। करे कृतघ्नी तप जाप जेह, तीर्थादि यात्रा सउ व्यर्थ तेह ॥७॥ कृतघ्नि जो सेवकराम जाण्यो, तो पापि पूरो प्रभुये प्रमाण्यो। एवो कृतघ्नी जन जेह थाशे, जरूर तेथी हरि दूर जाशे ॥८॥ चोपाइ—कहे वर्णि सुणो महिपाळ, गया कांची पुरीमां कृपाळ। त्यांथी श्रीरंगक्षेत्रमां गया, मास बे त्यां थई स्थिर रह्या ॥९॥ गया त्यांथकी श्रीभगवान, सेतुबंध रामेश्वर स्थान। मास बे त्यां रही महाराज, गया ज्यां विष्णु सुंदरराज ॥१०॥ पछी श्रीहरि त्यांथी सिधाव्या, घोर वन एकमां वळी आव्या। तेमां चाल्या प्रभु दिन चार, जळ फळ नव पाम्या लगार ॥११॥ पांचमे दिन विचरतां पाव, एक आविर्युं छोटुं तळाव। स्नानादीक कर्युं त्यां घनशाम, संध्या करि पूज्या शाळग्राम ॥१२॥ परवोळियानी फळी चार, शेकीने कर्यो तेनो आहार। रात एक प्रहर गइ ज्यारे, चाल्या त्यांथकी श्रीहरि त्यारे ॥१३॥ छट्ठे दिवस थयो मध्यान, वड वनमां दिठो तेह स्थान। एक कूपमांथि जळ लीधुं, नाहीने नित्यनुं कर्म कीधुं ॥१४॥ एक पात्रमां शाळगराम, बेसार्या नवरावाने काम। जळ नाम्युं भरीने कठारी, तेतो शोषी गया बधुं वारी ॥१५॥ वळी नीर नाम्युं घणुं जेम, शोष्युं शाळगरामे ते तेम। त्यारे विचारियुं घनशामे, घणुं जळ पीधुं शाळग[illegible]मे ॥१६॥ एवी तरश लागी तेने ज्यारे, हशे लागि क्षुधा पण त्यारे। नथि नैवेद्य कांइये धरवा, लाग्या एम विचार ते करवा ॥१७॥ एवे अवसरे आव्या महेश, अंगे कापडीनो धरी वेश। बेठा नंदी उपर सिद्धनाथ, सती पारवती हतां साथ ॥१८॥ दोहरो—विषधरसुत छे भालमां, कंठे विषधर वास। विषधर आव्या वनविषे, विषधरसम तनु पास ॥१९॥ चोपाइ—शिवे मीठुं ने साथवो धर्यो, हरिकृष्णे अंगिकार कर्यो। तेतो शाळगरामने धरी, हेते सहित जम्या पोते हरी ॥२०॥ कहे भूप अहो वरणीश, आव्या शा कारणे उमाईश। तेनुं कारण कहि समजावो, मारो संशय तेतो तजावो ॥२१॥ कहे वर्णि सुणो चित्त धरी, हता ज्यारे छपैयामां हरि। माता भक्ति प्रभुने लइने, नारायणसर नायां

जइने ॥२२॥ ब्रह्मा विष्णु ने शंकर देव, त्यांतो आव्या हता ततखेव । कथा ते कहीछे तमपास, पछी शंभु गया कैलास ॥२३॥ दीठी मूर्ति ते ध्यानमां लावी, बेठा शंभु समाधि चडावी । लागी लगनी प्रभुपद भारी, घणे काळे जाग्या त्रिपुरारी ॥२४॥ एवे आव्या नारदमुनि राय, वंद्या भव ने भवानीना पाय । शिवे पूछ्या समाचार ज्यारे, मुनि नारद बोलिया त्यारे ॥२५॥ मृत्युलोक जइने हुं आव्यो, एक सारा समाचार लाव्यो । जे छे अक्षरधामना वासी, पुरुषोत्तम परम प्रकाशी ॥२६॥ सर्व अवतारना अवतारी, जेनां दर्शन दुर्लभ भारी । तेणे भूमिनो हरवाने भार, धर्मघेर धर्यो अवतार ॥२७॥ धरी वर्णिनो वेष ते तनमां, फरे दक्षिण देशना वनमां । तेनां दर्शननो लाभ लई, अहीं आव्यो कृतारथ थई ॥२८॥ सुणी वात बोल्या त्रिपुरारी, अमे निरख्याछे भवभयहारी । नातां दीठा नारायणसरमां, धरी मूर्ति में एज अंतरमां ॥२९॥ गयाछे हरि तीर्थमां फरवा, हवे जैश त्यां दरशन करवा । सुणी बोल्यां पारवती राणी, मारी विनति सुणो शूळपाणी ॥३०॥ व्रत यज्ञ के तीर्थ आचरवुं, साथे पत्निने राखीने करवुं । सर्व शास्त्रमां लखियुंछे एम, पाळता नथी ते तमे केम ॥३१॥ नारायणसर दर्शन काज, गयो जे समे सुरनो समाज । त्यारे साथे न लइ गया अमने, तेम करवुं ते नव घटे तमने ॥३२॥ एकवार हरीनो प्रसाद, मने मूकी तमे कर्यो स्वाद । त्यारे कलह थयो तो अतिशे, कथा तेह पुराणमां दीसे ॥३३॥ आव्या अक्षरधामना धामी, जेनां दर्शन दुर्लभ स्वामी । मने मेली जो एकला जाशो, प्राणनाथ पछी पसताशो ॥३४॥ माटे राखो मने निजसंग, मने दर्शननो छे उमंग । सुणी शंकर समझ्या ते मनमां, आव्या पारवती सुधां वनमां ॥३५॥ कृपानाथनुं दर्शन करियुं, त्यारे शैलसुता मन ठरियुं । करी पूरी उमाकेरी आश, गया शंकरदेव कैलास ॥३६॥ कहे वर्णि तमे पुछयुं जेह, शिव आव्यानुं कारण एह । संभळाव्युं तने साक्षात, हवे श्रीहरिनी कहुं वात ॥३७॥ पूर्वछायो—वालम विचर्या त्यांथकी, आव्यो [illegible]तणो कांइ पार । गाम रह्युं गाउ च्यार त्यां, मोटा सिद्ध दीठा ते ठार ॥३८॥ दूधाधारी एक छे, अन्न फळ न करे आहार । बावो दिशाये जाय नहि, नव रहे वस्ती मोझार ॥३९॥ तेथी तेनी मानता, बहु विस्तरी देश विदेश । राजा तथा रइयत घणी, आवे दर्शन काज हमेश ॥४०॥ भेट धरे जन भावथी, बावा आगळ धन के धान । शिष्य कहे एथी पाळीये, अमे चकलियो ने श्वान ॥४१॥ बावे मुनिव्रत मुख धर्युं, नव बोले कदिये बोल । शिष्य तेना सात आठ ते, एवुं कही वधारे तोल ॥४२॥ कपट कोइ न कळी शके, घणा भोळा जन भोळवाय । उपज तेने तेथकी, नित्य शत रुपैया थाय ॥४३॥ वडतळे खणी खोतरी, करी राख्युं भोंयरुं एक । अन्न आदिक एमां भरे, वळी अवर वस्तु अनेक ॥४४॥ ढांकणुं ढांकीने करे, पछी एह उपर आसन । बावा आगळ कशुंये नथी, जोइ एम कहे सौ जन ॥४५॥ चोपाई—

ब्रह्मचारी कहे सुण भूप, कहुं वर्णवि बावानुं रूप । साथे छे सात आठक चेला, रहे गांजाने केफे छकेला ॥४६॥ धूणी सळगती राखे अखंड, महाकुकर्मनो एज कुंड । मोटो चीपीयो पावडी राखे, चित्ते काळी रोटी अभीलाखे ॥४७॥ पाळे कुतरां पांच के सात, वधे स्नेह ते जेम स्वजात । पडी त्यां रहे गांजानी थेली, वळी त्यां दिसे चलमो भरेली ॥४८॥ गांजो भांग्य पीये अने पाय, घणा विप्र आवी वटलाय । राती आंखो बावानी जणाय, बळीने कंठ घोघरो थाय ॥४९॥ घणा धूम्रना गोटा उडेछे, जाणे वादळां मेघनां ए छे । सारुं माणस त्यां जाय जेह, नाके वस्त्र आडुं धरे तेह ॥५०॥ दीसे ढोंगीतणो केवो ढंग, चोळी अधमण राखोडी अंग । माथे देखायछे जटा मोटी, वाळ सांधीं वधारेली खोटी ॥५१॥ वाळे कोपीन नग्न जणाय, तोय निर्लज ते न लजाय। आवे नारियो दर्शने ज्यारे, घणी सिद्धाइ दाखवे त्यारे ॥५२॥ माइमाइ कही देछे मान, हैये कामना होळीसमान । दोरा चीठी घणी करी आपे, कोइने तो चेली करी थापे ॥५३॥ बावो कोइने आपे भभूत, कहे आथी थाशे तारे पूत । कहे पुरुषने मंत्र हुं जापुं, तारी नारीने वश करी आपुं ॥५४॥ आपे कोइने तो जडीबूटी, लेछे एम ठगी धन लूंटी । कहे कोइने कीमीयो जाणुं, एम कहीने ठगी लेछे नाणुं ॥५५॥ ज्यारे होय घणी स्त्रीजात, कहे कामरु देशनी वात । अमे कामरुदेश गयाता, खट मास त्यां जैने रह्याता ॥५६॥ स्त्रियाराज छे त्यांतो सदाय, जोतां पुरुष न कोइ ज-णाय । श्वेत बगलो जो बेठो देखाय, जाणी पुरुषने नारियो धाय ॥५७॥ उडी जाय ते बगलो आकाश, वळे नारियो थइने निराश । नर कोइ कदी हाथ आवे, तेने दिवसे तो बळद बनावे ॥५८॥ एवी गप्पो चलावे विशेष, तेमां साचुं नहीं लवलेश । एकटंगीया देशनी वात, भाखे भोळानी आगळ भ्रात ॥५९॥ भक्त-माळनी वात सुणावे, साधुनो महिमा समझावे । तनमन धन साधूने दैये, माइ त्यारे कृतारथ थइये ॥६०॥ कहे सिद्धाइ गुरुनी अपार, थयां वर्ष गुरुने हजार । शतवर्ष सेव्यो गिरनार, सेव्यो आबु वरस शत चार ॥६१॥ शतवर्ष हिमाळा-मां फरिया, बीजां वर्षोमां तीर्थे विचरिया । हतो आ ठाम सागर ज्यारे, गुरु आव्याहता अहिं त्यारे ॥६२॥ उपजातिवृत्त—शिष्यो वधारे गुरुनी वडाई, कुचाल ढांकी गुणगान गाई । ते पापनो कुंभ भराय ज्यारे, पडे उघाडी बधि वात त्यारे ॥६३॥ एकांत बेशी शिरवस्त्र छाई, बेसे गुरुजी बहु ध्यानमांई । ते घाट केवा मनमां घडेछे, अंते उघाडुं सघळुं पडेछे ॥६४॥ स्वभावथी सज्जन सर्व भासे, तेनी परिक्षा तपवाथी थाशे । भासे भलुं पीतळ हेम जेवुं, तापे तपे तो न रहेज तेवुं ॥६५॥ पुष्पिताग्रावृत्त—नहि कदि जळपूर मध्य धावुं, नहि कदि बुद्धि छतांय मूर्ख थावुं । नहि ठग गुरुथी कदी ठगावुं, नहि विषनेय पियूष जाणि खावुं ॥६६॥ इति श्री-विहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते तृतीयकळशे अचित्यानंदवर्णींद्रअभयसिंहनृपसंवादे

खळगुरुगुणकथननामा द्वादशो विश्रामः ॥१२॥

पूर्वछायो—वर्णि कहे नृप सांभळो, हवे कहुं हरीनी वात । दूधाधारी वड-तळे छे, रह्या हरी त्यां रात ॥१॥ ज्यारे त्यां हरि आविया, त्यारे आदित्य पाम्यो अस्त । जाओ साधुराम गाममां, एम बोल्या बावा समस्त ॥२॥ डर घणो अहिं वाघनो, वळि भासे भयंकर भूत । राते अहिं तो रहि शके, कोइ जोगी बडा अवधूत ॥३॥ हरि कहे नहि जाऊं हुं, गाम छे अहिंथी गाउ चार । रहो भले बावे कह्युं, जाणी बाळक तन सुकुमार ॥४॥ चोपाई—सुता श्रीहरि आसने ज्यारे, बावे जाण्युं ते उंघ्याछे त्यारे । भोंयरामांथी सामान लावी, सारी रीते रसोइ बनावी ॥५॥ तेना शिष्य बिजा जण चार, वेष वेप्रतणो धरनार । दिवसे तो रहेछे ते दूर, राते आवे बावानी हजूर ॥६॥ गाममांथी जणश लावी देछे, बावो राते हिसाब पुछेछे । बेठा जमवाने ते सहु ज्यारे, बाळ वर्णिने बोलाव्या त्यारे ॥७॥ पण पापीना हाथनुं अन्न, लेवा नाथ न थया प्रसन्न । तेथी जमवानी ना कही दीधी, बावे ताण झाझी नव कीधी ॥८॥ बावा जमतां करे बहु वात, सुता सांभळे हरि साक्षात । कहे रोटी तो खानी सक्करसें, ओर दुनियां तो खानी मक्करसें ॥९॥ सीधा चाले तेतो न पोसाय, वांकी आंगळिये घी चटाय । कळिजुगना छे लोक कठोर, ढोंग वगर न दे एक बोर ॥१०॥ चंद्र बीजनो वांको जणाय, तेथी मान पामे ने पुजाय । बावा उठ्या करीने आहार, गया गामविषे जण चार ॥११॥ एक शेठने घेर गया ते, पाड्युं खातर अरधी राते । जेजे माल मता हाथ आवी, भोंयरामां भरी तेतो लावी ॥१२॥ चित्ते हरिये विचार्युं त्यां एवुं, आवा पापीनी पासे न रेवुं । पछी रात रही घडी चार, कर्यो त्यांथकी हरिये विहार ॥१३॥ पड्युं खातर राजाये जाण्युं, त्यारे अंतरमां एम आण्युं । जेना राजविषे चोरी थाय, तेतो राजा घणोज निंदाय ॥१४॥ कहे चोकीवाळाने भूपाळ, लावी आपो तेनो बधो माल । थशे नहि तो तमारोज दंड, पीडा भोगतशो तमे पंड ॥१५॥ पछी पगिये पगेरुं चलाव्युं, तेतो बावानी आगळ आव्युं । भलो डायो हतो कारभारी, उपडावी बावानी पथारी ॥१६॥ जटा तेनी खेंचावी त्यां ज्यारे, सांधे सांधे छुटा पड्या त्यारे । भोंयराथी मळ्यो बधो माल, बांध्या बावाने त्यां हालहाल ॥१७॥ बेडी पगमां वळी पहेरावी, पूर्या केदखानामांहि लावी दूधाधारीनुं कपट जणाणुं, भोंयरेथी मळ्युं घणुं नाणुं ॥१८॥ कारभारी ते लै गयो त्यांय । भर्युं भूपना भंडार मांय । करी अरजी मळी महाजन, एक विनति सुणो हे राजन ॥१९॥ बधो चोरीनो माल मळ्योछे, वळी बावानो दंड कर्योछे । अमे कहिये छैये कर जोडी, हवे मुको बावाजीने छोडी ॥२०॥ महाजनतणुं राखवा मान, कह्युं छोडशुं ते बंधीवान । गया महाजन ते सर्व ज्यारे, राये हुकम कर्यो एम त्यारे ॥२१॥ दू-धाधारीनी मुंड मुंडावो, तेने माथे चुनो चोपडावो । एक भागनी मुंडवी डाढी,

बीजा भागतणी मूछ काढी ॥२२॥ नांखो खासडांनी गळे माळा, मुखसहित करो गाल काळा । मुखे अवळे गधाडे चडावो, तेनुं पूछडुं कर पकडावो ॥२३॥ ढोल एनी पाछळ वगडावो, आखी नगरीवीषे फेरवावो । काढी मूको दक्षिण दरवाजे, आवुं करतां बिजा जन लाजे ॥२४॥ एवो हुकम सुणी अनुचर, लाव्या जइने तरत एक खर । वेष बावानो वरवो बनाव्यो, तेने अवळे गधाडे चडाव्यो ॥२५॥ बावा आगळ ढोल बजावे, जोवा टोळे टोळां जन आवे । घणां बाळक कांकरा मारे, महुडी महुडी ते उच्चारे ॥२६॥ एवुं वचन कहे कोइ नारी, एणे धूती लीधी मुडी मारी । मारा पीव्या तारो छेडो वाळुं, भले कीधुं तारुं मुख काळुं ॥२७॥ बावो मुखथकी बडबडे आम, केसी बुद्धि भई मेरे राम । पूरो मनमां करे पसतावो, जाण्युं नहि दिन आवशे आवो ॥२८॥ पछी काढी मुक्यो पुर बहार, थइ तेनी फजेती अपार । जेओ बावाना शिष्य थयाता, बधा तेतो फरे शरमाता ॥२९॥ असंत संतविषे । उपजातिवृत्त—जे ढोंग धारी जन धूती खाशे, अंते फजेती अति तेनि थाशे । तेनां फळो भोगवशे जरूर, आ लोकमां के जमनी हजूर ॥३०॥ जेणे तजी अष्ट प्रकार नारी, जेणे तज्यांछे व्यसनो विचारी । न द्रव्य राखे नहि गाळ भाखे, एवा गुरु सेवन शास्त्र दाखे ॥३१॥ असंत ने संत समान जाणे, तेतो जनो जाण पशु प्रमाणे । विवेकनी दृष्टि विनाश थाय, ते लोक एवा ठगथी ठगाय ॥३२॥ सारुं नठारुं समजूज जाणे, श्रीकार वस्तू परखी वखाणे । अज्ञानीने तो सगळुं समान, श्रीकार के होय विकारवान ॥३३॥ शास्त्रोविषे संत असंत केरां, लख्यां दिसे लक्षण तो घणेरां । तथापि ते दीपक हाथ लैने, पडे कुवामां जडबुद्धि जैने ॥३४॥ साधूतणां लक्षण होय केवां, ते सांभळीने दिल धारी लेवां । वैराग्य साचाथकि साधु थाय, तेना थकी साधुपणुं पळाय ॥३५॥ वैराग्य साचो उर होय जेने, कदी रजोगूण गमे न तेने । त्यागी झिणां वस्त्र धरे न अंगे, धरे न रंगेल विचित्र रंगे ॥३६॥ दीवो वसे फानस मध्य ज्यारे, देखाय बाहार प्रकाश त्यारे । जो कामना अंतरमां वसेछे, देहे रजोगूण तदा दिसेछे ॥३७॥ पूजाविषे वस्तर मूल्यवाळुं, राखे नही रेशमनुं रुपाळुं । जे राखशे शोभित वस्तु पासे, तो वासना तेहविषे जडाशे ॥३८॥ आज्ञा करी छे हरि आप एम, साधु रहे आर्षभ विप्र जेम । कल्याण काजे जन साधु थाय, आज्ञा प्रमाणे वरते सदाय ॥३९॥ वैरागिने तो तपशा गमेछे, ते एकवारे दिनमां जमेछे । जे भूखना दुःखथि साधु थाय, ते पुष्ट थावा बहुवार खाय ॥४०॥ शरीरने साधु असत्य जाणे, इच्छा घणां औषधनी न आणे । दैहीक दुःखे दुखिया न थाय, ते साधु साचा श्रुतिशास्त्र गाय ॥४१॥ शरीर साजुं निजनूं नकी छे, तो अंतरे वाहनने न इच्छे। जो थाय संसारिक सूख त्यागी, संसार शा माट तज्यो अभागी ॥४२॥ स्त्री पुत्र त्यागी वितरागी थाय, चेलाविषे वृत्ति पछी जडाय । ममत्व राखे मनमां

धरीने, तो शुं कर्युं ते भगवां करीने ॥४३॥ त्यागी थयो ने घरबार छोड्युं, शरीर सूखे वळि चित्त जोड्युं । गम्युं न तीर्थे घर तो लगाड्युं, बन्ने प्रकारे निजनूं बगाड्युं ॥४४॥ जती थया विश्व असत्य जाणी, देहांत श्रद्धा नहि ते रखाणी । धिमेधिमे वस्त्र धर्यां रूपाळां, राख्यां गृहस्थो सम पेटि ताळां ॥४५॥ अतीत तो विश्वव्यतीत थैने, वश्या हता ते वनवास जैने । धिमेधिमे त्यागीपणुं गयुंछे, गृहस्थ माथे भगवुं रह्युंछे ॥४६॥ माया महापाप लगाडनारी, धिमेधिमे धर्म बगाडनारी । जोगी जने जाग्रत थै रहेवुं, चेताय तो अंतर चेति लेवुं ॥४७॥ कहे गुरु वीकृत वेष धारो, सभा विना लोकगृहे पधारो । भीक्षा सभा कारणथीज जाय, आज्ञा न लोपे हरिनी कदाय ॥४८॥ दैवी तथा आसुरि जीव जाती, जो होय ते बे सरखी जणाती । सत्संगमां जो कदि ते रहेछे, जातिस्वभावे गुणने ग्रहे छे ॥४९॥ शार्दूलविक्रीडितवृत्त—आंबा आंबलि लींबडा सरगवा शीताफळी शेलडी, द्राक्षा दाडम कोठ कौच कदळी वृक्षो तथा वेलडी । सर्वे एकज पृथ्विनुं जळ पीये सर्वे समीपे रहे, जेवो जातिस्वभाव होय जगमां तेवा गुणो ते लहे ॥५०॥ शिखरिणीवृत्त—सती थावा चाली पछिथि पति साथे नव बळे, शुरो संग्रामे जै अधिक डर देखी घर वळे । तजीने संसार प्रथम पछी देहे सुख चहे, त्रणेने धिक्कार क्षितितळ मनुष्यो सुर कहे ॥५१॥ पुष्पिताग्रावृत्त—सुगुरु कुगुरुना गुणो विचारी । नृप तुज पास कह्या सुपात्र धारी । कुगुरु कपटि एम जाणि लेजो, सुगुरुतणा सतसंगमां रहेजो ॥५२॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते तृतीयकळशे अचिंत्यानंदवर्णींद्रअभयसिंहनृपसंवादे कुगुरुसुगुरुगुणकथननामा त्रयोदशो विश्रामः ॥१३॥

पूर्वछायो—वर्णि कहे नृप सांभळो, रुडी कथा सुणावुं कान । वन विचरता आविया, भूतपुरीविषे भगवान ॥१॥ त्यां बे दिवस वशी पछी, गया क्षेत्र कुमारिका मांय । पछी पाम्या पद्मनाभने, गया त्यांथी जनार्दन ज्यांय ॥२॥ चोपाई—गया आदिकेशव जगदीश, हतो त्यां सुमती अवनीश । तेने देखाड्यो आप प्रताप, कर्यो शिष्य थयो निष्पाप ॥३॥ मळयाचळमां गया माव, दीठो अद्भुत त्यांनो देखाव । पछी झाडी विलोकी विशाळ, गया ज्यां विष्णु साक्षिगोपाळ ॥४॥ करी त्यां पांच दिवस निवास, किष्किंधा गया अविनाश । पंपासरने पाम्या पछी हरी, पछी पंढरपुर गति करी ॥५॥ चंद्रभागा नदी त्यां वहेछे, देव विठ्ठलनाथ रहेछे । दैवी जीवने करवाने दास, महाराज रह्या त्यां बे मास ॥६॥ वळी त्यांथकी लाग्या विचरवा, घणा जीवनां कल्याण करवा । रुडी इच्छा धरी अतिउर, प्रभु चालिया बूरानपूर ॥७॥ आव्युं प्रथम जनावाद गाम, एक विप्र मळ्यो तेह ठाम । घेर तेडी गयो ततखेव, दहिं साकर त्यां जम्या देव ॥८॥ आव्या तापिये शामशरीर, दीसे बूरानपूर सामे तीर । जोयो दक्षिणतट तापी केरो, दिसे शोभीत सरस घणेरो ॥९॥ नदी मौनांनो संगम ज्यां छे, स्नान करवानो महीमा

त्यां छे । हतो दिवस एकादशि तणो, मेळो तेथी भरायेलो घणो ॥१०॥ नावा आवेलां बहु नरनारी, सौये निरखिया हरि सुखकारी । कर्युं स्नान त्यां धर्मकिशोर, अति मूर्ति दिसे चित्तचोर ॥११॥ शिवाशाह ने शेठ गोविंद, तेणे निरख्या हरि सुखकंद । जेम लोह चमकभणी जाय, तेम तेओनी वृत्ति तणाय ॥१२॥ जेम चंद्रने देखे चकोर, जेम मेघध्वनी सुणे मोर । तेम तेओनुं चित्त तणाणुं, तेथी माहात्म्य मनमां जणाणुं ॥१३॥ तेथी प्रगट प्रभुने पिछाण्या, जोगी राजने जगदीश जाण्या । पछी विनति करी बहुपेर, घनशामने लै जवा घेर ॥१४॥ अनुकंपा करो प्रभु आज, मारे घेर आवो महाराज । तापि ऊतरीने ततकाळ, तेने घेर पधार्या दयाळ ॥१५॥ विप्र बापु तथा भगवान, रामकृष्ण त्रिजा गुणवान । शेठे मित्र पवित्र ते जोइ, तेनी पासे करावी रसोइ ॥१६॥ जम्या श्रीहरि त्यां साक्षात, करी ज्ञानविज्ञाननी वात । प्रेम देखी प्रेमी जन पास, कर्यो त्यां हरि रजनी नीवास ॥१७॥ बीजे दिवस वळी भगवान, राजघाटे जइ कर्युं स्नान । दैवी जीव ते आश्रित थया, प्रभु त्यांथी मालेगाम गया ॥१८॥ गामथी दिशा पश्चिम मांय, सारुं एक शिवालय त्यांय । पांच रात्रि रह्या त्यांज वास, नदी मोसम गंगा छे पास ॥१९॥ तेमां स्नान कर्युं घनशामे, तेथी तीर्थ थयुं तेह ठामे । कहे वर्णि सुणो तमे राय, गंगा मोसम धन्य गणाय ॥२०॥ उपजातिवृत्त—जेने जळे श्रीजगदीश नाया, तेना गुणो ग्रंथविषे गवाया । ए तो थई आज पवित्र अंगा, ते धन्य छे मोसमनाम गंगा ॥२१॥ भले नदी होय अथाह मोटी, न तीर्थ तो छेक गणाय छोटी । प्रभुप्रतापे थइ जे उतंगा, ते धन्य छे मोसमनाम गंगा ॥२२॥ माहात्म्य जाणी जन जेह नाशे, जरूर तेनुं मन शुद्ध थाशे । कीर्ती थई भूतळमां अभंगा, ते धन्य छे मोसम नाम गंगा ॥२३॥ जेने थयो श्रीहरिनो प्रसंग, एथी वहेछे धरिने उमंग । पवित्र तेना तनना तरंगा, ते धन्यछे मोसम नाम गंगा ॥२४॥ चोपाई—त्यांथी वेगळे अध गाउ ठाम, नदी बीजी छे गिरना नाम । एक दिवस प्रभु तहां जई, नाया तेथी ते पावन थई ॥२५॥ मालेगामथी प्रभु परवरिया, डंडकारण्य वनमां विचरीया । आव्या नाशकपुर भगवान, कर्युं गोदावरिमांहि स्नान ॥२६॥ त्रंबकेश्वर दर्शन करी, आव्या सूरत बंदर हरी । अखाडो निरवाणनो ज्यां छे, गोडिया तणुं मंदिर त्यां छे ॥२७॥ तेने ओटले उतर्या जैने, त्रण दिवस रह्या थिर थैने । नित्य पूछे महांतनी पासे, राजभोग थयाछे के थाशे ॥२८॥ कहे उत्तर महांत काका, आज तो थया कोरा कडाका । त्रण लांघण एम करावी, चोथे दीवसे मालण आवी ॥२९॥ तेणे आपियुं हरिने अन्न, रांधी भावे कर्युं त्यां भोजन । चाल्या त्यांथकी श्रीहरि ज्यारे, आव्या अश्विनीकुमार आरे ॥३०॥ हतुं तापीमां नीर अत्यंत, तोय तेमां चाल्या भगवंत । तेमां पडतां लोके बहु वार्या, पाणी उपर तोय पधार्या ॥३१॥ जळ उपर रहे पद्म जेम, चाल्या नीर उपर हरि तेम । लोक

देखीने विस्मित थाय, प्रभु पाछळ तो न जवाय ॥३२॥ एम संचर्या [illegible]र, नाथ आविया नर्मदा तीर । त्यांथी नावमां बेशीं विचरिया, अश्वमेधने आरे उतरिया ॥३३॥ भृगु टेकरिये रह्या रात, वालो जाणे भविष्यनी वात । अहीं मंदिर सुंदर थाशे, मारुं धाम ते मोटुं बंधाशे ॥३४॥ कर्यो बे दिन त्यां विश्राम, गया त्यांथी पिंपळिये गाम । एक क्षत्री हतो शुरवीर, नाम गुलाबसिंह सुधीर ॥३५॥ तेणे मूर्ति मनोहर भाळी, तेथी जाणिया श्रीवनमाळी । त्यारे तेडी जवा निज घेर, करी विनति तेणे बहु पेर ॥३६॥ घेर नव गया धर्मकुमार, गया तेना खळामां ते वार । शीधुं लईने रसोई करी, एक झाडतळे जम्या हरि ॥३७॥ त्यांथी तवरे गया भगवान, कर्युं नर्मदामां वळि स्नान । शुक्लतीरथमां त्यांथी गया, बावा प्याराने घाट ते रह्या ॥३८॥ गया त्यांथी प्रभुजी अंबाळी, अनसूया भली देवी भाळी । अंबाळीमां मुमुक्षु छे एक, राजबाई विशेष विवेक ॥३९॥ तेने दर्शन देवाने काज, घेर चाली गया महाराज । पाटीदार जे केशवदास, आज जेनो शिणोरमां वास ॥४०॥ अंबाळीमां रहेता ते वार, राजबाई तेनी घरनार । तेणे मूर्ति मनोहर भाळी, तेथी जाण्या जे छे वनमाळी ॥४१॥ प्रभुने दुध पायुं सुप्रीते, कह्युं पाईश रोज आ रीते । महाराज वसो अहीं वास, सुणी एवुं बोल्या अविनाश ॥४२॥ अनसूयामां जैने रहीश, पय पीवाने रोज आवीश । कही एम महा प्रभु गया, अनसूया स्थाने जई रह्या ॥४३॥ नित्य नर्मदामां करे स्नान, अंबाळीमां करे पयपान । एम सात दीवस कर्यो वास, संचर्या पछी श्रीअविनाश ॥४४॥ जोयुं जै पछी व्यासनुं स्थान, सामे पार छे शुक गुणवान । एवी रीते नर्मदा तीर, कर्यां तीरथ शामशरीर ॥४५॥ गया चाणोद थैने कन्याळी, जैने त्यांथी डभोइ निहाळी । वाघनाथ महादेव मांय, रात वासो रह्या हरि त्यांय ॥४६॥ विचर्या वळी त्यांथी वसाई, गया वटपत्तने सुखदाई । चौटा वचेछे मांडवी ज्यांय, रात वासो रह्या हरि त्यांय ॥४७॥ दिसे मूर्ति मनोहर सारी, जोवा अधिक मळे नरनारी । कहे कोई छे राजकुमार, कहे कोई अमर अवतार ॥४८॥ कहे कोई छे हरि साक्षात, करे एम परस्पर वात । वळी कोइ कहे मुख एम, कहुंछुं मने भासे छे जेम ॥४९॥ पुरनाथनी नजरे जो आवे, नकी दरबारमां पधरावे । सारी रीते करे सनमान, मागे देव जाणी वरदान ॥५०॥ वळी कोइ कहे प्रभुपास, करो आ नगरीमां निवास । त्यारे उत्तर आपेछे हरी, कोइ अवसरे आवशुं फरी ॥५१॥ तमे राखोछो भाव जो सारो, थशे सुफळ मनोर्थ तमारो । एवां मर्मनां वचन उचारी, पछी त्यांथी चाल्या गिरधारी ॥५२॥ महि नदीये आव्या महाराज, करी स्नान कर्युं नित्यकाज । रुडो देखि नदीतट ठाम, कर्यो बे घडी त्यां विशराम ॥५३॥

पुष्पिताग्रावृत्त—उदित अधिक भाग्य ते नदीनां, पदजुग पामि पवित्र जे हरीनां । गुण गणि गणि शुं कहुं ज गाई, सुरसरिता समतुल्य ते गणाई ॥५४॥ इति

इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते तृतीयकळशे अचिंत्यानंदवर्णींद्रअभयसिंहनृपसंवादे श्रीहरि महीनदीप्रापनामा चतुर्दशो विश्रामः ॥१४॥

पूर्वछायो—कहे अचिंत्यानंदजी, सुणो भुपति थै सावधान । भक्त सुकशीयाभाइनुं, एक कहुं भलुं आख्यान ॥१॥ चोपाई—चरोतरमां छे नावली गाम, लालदास रहे तेह ठाम । नाते लेउवा ते पाटीदार, करे खेती ने घीनो वेपार ॥२॥ घृत कुंपी भरीने विशेष, कर्यो वाकळ प्रांत प्रवेश । तेथी लाभ घणेरो ते लाव्या, मही उतरी उत्तरे आव्या ॥३॥ महीतटमां परम पावन, भाठामां छे बावळतणुं वन । इच्छा थइ लालदासने त्यांही, ब्रह्मभोज्य करावुं हुं आंही ॥४॥ आसपासना विप्र बोलावी, रुडी रीते रसोइ करावी । थयुं भोजननुं टाणुं ज्यारे, एक जोग बन्यो भलो त्यारे ॥५॥ जेम सोनानी रज शोधनार, पामे सोनानो मेरू ते ठार । जेम इच्छे पदारथ कांई, कल्पवृक्ष तेने मळे त्यांई ॥६॥ पुन्य अल्पनो आदर कीधो, पण लाभ अलभ्य ते लीधो । जे छे अक्षरधामना वासी, पुरुषोत्तम परम प्रकाशी ॥७॥ जेने अर्थे जोगी जोग साधे, उमाईश ते जेने आराधे । मही ऊतरीने मुनीवेषे, आव्या श्रीहरि एज प्रदेशे ॥८॥ लालदासे दीठा ब्रह्मचारी, कर जोडीने विनती उच्चारी । करो भोजन वरणिराय, मारुं द्रव्य सुफळ त्यारे थाय ॥९॥ एवुं वचन सुणी उर लीधुं, ब्रह्मचारीये भोजन कीधुं । करी इच्छा एवी हरिराय, एने पुत्र पवित्र ते थाय ॥१०॥ मारी भक्ति भली करनार, आखा कुळनो करे ते उद्धार । एवी इच्छा करी धर्मलाल, पछी वीती गयों कांइ काळ ॥११॥ लालदासना घर मोझार, एक मुक्ते लीधो अवतार । पाडयुं नाम ते कशियाभाई, वधे प्रतिदिन बुद्धि सवाई ॥१२॥ सोळ वर्ष थयां तेने ज्यारे, संग वेदांतिनो थयो त्यारे । थया अद्वैतमत माननार, जाणे इश्वरने निराकार ॥१३॥ परमेश्वर जे कहेवाय, जीवरूपे ते एज जणाय । एवी विपरीत बुद्धि ते थई, सत्यवातनी समझण्य गई ॥१४॥ जोजो संगतणुं बळ केवुं, मुक्तजनने भमावेज एवुं । माटे कदिये कुसंग न करवो, समझणनो गरव परहरवो ॥१५॥ कुसंगविषे । उपजातिवृत्त—कुसंगिनो सज्जन कोइ संग, करे चडे अंग कुसंग रंग । जो ऊजळुं वस्त्र विशेष होय, काळुं थशे काजळसंग तोय ॥१६॥ पवित्र जाशे अपवित्र पासे, जरूर तो ते अपवित्र थाशे, जो कुंभ गंगाजळनो जणाय, ते मद्य छंटाय अशुद्ध थाय ॥१७॥ कुसंगिसंगे सुजनो पिडाय, ते संगनो दोष सदा गणाय । लोही पिने मांकड नाशि जाय, ते संगथी मार पलंग खाय ॥१८॥ सारो छतां स्वल्प कुसंग थाय, तो रूप तेनुं बदलाइ जाय । जो दूधमां स्वल्प पडेज छाश, मीठाश जैने प्रगटे खटाश ॥१९॥ कुपात्रने संग सुपात्र जाय, कुपात्रमां तो गणतां गणाय । जो अंधमां देखक एक होय, ते अंधटोळीज गणाय तोय ॥२०॥ चोखातणुं छे नरजाति नाम, जो दाळमां जै करशे विराम । तो तेहनुं सौ पुरुषत्व जाशे, खरेखरी

तो खिचडी गणाशे ॥२१॥ कुसंग जो अंग करे प्रवेश, धर्मीतणो धर्म रहे न लेश। जो धर्मराजा बहु जाणनार, जुगारिसंगे रमिया जुगार ॥२२॥ शार्दूलविक्रीडितवृत्त—वारी वारिद एकथी वरशियुं जे छीपमां जै पडयुं, तेनुं मोति थयुं थई शरकरा जे शेलडीमां चडयुं। पेठुं वांसविषे थयुं कपुर ते सर्पास्य झेरी थयुं, जेवो संग जणाय तेवुं जगमां जे नीर ज्यांज्यां गयुं ॥२३॥ चोपाई—कर्यो शुष्कवेदांतिनो संग, चड्यो तेथी तेने तेवो रंग। भला ते पछी कशियाभाई, थया हरिजन ते कहुं गाई ॥२४॥ एक अवसरे भगवदानंद, फरता हता लै मुनिवृंद। आव्या नावली गाममां ज्यारे, कशियाभाइ जै मळ्या त्यारे ॥२५॥ पोते अद्वैतनो पक्ष धारी, साधु साथे कर्यो वाद भारी। एक दिवस ने रजनी एक, प्रश्न उत्तर कीधा अनेक ॥२६॥ घणा दिननो चडेलो जे मेल, एतो उतरवो मुशकेल मेल संशयरूपी ते जेह, काढनार मळ्या गुरु तेह ॥२७॥ ईश्वर जीवरूपे थाय नही तेविषे। उपजातिवृत्त—स्वामी कहे हे समजो सुजाण, विचारीने वात करो प्रमाण। अछेद्य छे ईश्वर एक जेह, जीवस्वरूपे नव थाय तेह ॥२८॥ जो थाय ते गर्धभ घूड श्वान, अज्ञान आदीक विकावरान। तो केम तेने कहिये समर्थ, एतो दिसेछे अतिवाद व्यर्थ ॥२९॥ इच्छाथि जो रूप अनेक धारे, सर्वज्ञता तोय तजे न क्यारे। जो नाटकी नारी बने कदापि, भुले नहीं पूरुषता तथापी ॥३०॥ स्वतंत्र छे ईश्वर एक स्वामी, जीवो बिचारा परतंत्रगामी। सर्वज्ञ सर्वेश्वर छे सदाय, अल्पज्ञ जीवो प्रभु केम थाय ॥३१॥ विज्ञान पामी प्रभु जो थवाय, तेनाथी तो सृष्टि नवी स्रजाय। हुं भूप छुं निश्चय एम जाणे, प्रजा न तेने नृपति प्रमाणे ॥३२॥ पाषाणने पारस जो मनाय, तेनाथकी कांचन केम थाय। जो जीवने ईश्वररूप जाणे, ऐश्वर्य एवुं पण क्यांथि आणे ॥३३॥ हुं छुं प्रभू ले मन एम मानी, तेने कदापी कहिये न ज्ञानी। हुं दास छुं ने प्रभू देव मारो, सुजाण तो एमज जाणनारो ॥३४॥ छे जीव ब्रह्मांश श्रुती कहेछे, तेमां उंडो अर्थ खरो रहेछे। राजातणो हाथ प्रधान जेम, छे ब्रह्मनो अंशज जीव एम ॥३५॥ अंते जीवो ब्रह्मविषे समाय, ते वात साची श्रुति एम गाय। जळे समाया जळजंतु जेम, ते ब्रह्ममां लीन थशेज तेम ॥३६॥ जो नीरमां क्षीर मळ्युं जणाय, तथापि ते एक कदी न थाय। आत्मा तथा जे परमात्म छेय, मळया दिसे तो पण भिन्न बेय ॥३७॥ आ देहमां जे सुख दुःख भोगी, ते जीव छे ईश सदा अरोगी। आत्माविषे अंतरयामिरूप, प्रकाशदाता प्रभु छे अनूप ॥३८॥ निराकृती ने सरवत्र होय, तेनुं प्रतिबिंब कहे न कोय। अछेद्य आदीक गुणोथि एवुं, छे जीवनुं रूप परात्म जेवुं ॥३९॥ पोते गुरु ने वळि शिष्य पोते, एवुं करे मूर्ख गणाय तो ते। शीक्षा वदे स्वप्रतिबिंबपासे, गांडो हशे बाळक कां गणाशे ॥४०॥ चोपाई—एवी वात सुणीते अपार, कशियाभाई समजिया सार। पोते छे मुक्तनो अवतार, चित्ते आवियो सत्य विचार

॥४१॥ साची साधुनी वात मनाणी, धर्या नियम ने मुकियुं पाणी । भला भक्त थया ते अनन्य, एने वात गमे नहि अन्य ॥४२॥ मणि कादवमां लपटाय, गये कादव चळकित थाय । रवि ढंकाय वादळां पास, जाय वादळुं प्रगटे प्रकाश ॥४३॥ परवतभाइ कहिये जेवा, कशियाभाइ पण थया तेवा । नित्यानंद ने गोपाळानंद, शुकानंद गुणातितानंद ॥४४॥ आचरजजी रघुवीर जेह, कृपापात्र गणे सर्वे तेह । मांदा साधुओनी करे सेवा, घृत आदिक आवे ते देवा ॥४५॥ सेवो पापड के वस्तु सारी, तेतो साधुने आपे संभारी । नवुं द्रव्य ते जेजे कमाय, घरखर्च तेमांथी कराय ॥४६॥ कर कसर करीने उगारे, सतसंगमां खर्चवुं धारे । निज देव आचारज संत, एने अर्थे ते खर्चे अत्यंत ॥४७॥ रघुविरजीने तो तेडाव्या, घणीवार घेरे पधराव्या । सद्गुरुने मंडळसहीत, पधराव्या पुरी धरी प्रीत ॥४८॥ जोग पर्वणिनो वळी जोई, घणी संतने दीधी रसोई । दंडवत हरिभक्तने करे, महीमा मोटो मनमां धरे ॥४९॥ दंडवत करतां कोइ वारे, राते छाना करे जइ त्यारे । हरिमंदिरमां झाडु काढे, नित्य नाय जइ जळ टाढे ॥५०॥ सेवा भक्ति करे भली केवी, एतो जाणिये अमरीष जेवी । एनी भक्ति तो उत्तम लागे, एवी भक्ति मोटा मुनि मागे ॥५१॥ पुष्पिताग्रावृत्त—सनक जनक कीधि भक्ति जेवी, करि कशियाजी भलीज भक्ती एवी । मुनिजन पण विश्वमां वखाणे, हरिजन सर्व जथार्थ वात जाणे ॥५२॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते तृतीयकळशे अचिंत्यानंदवर्णींद्रअभयसिंहनृपसंवादे नावलीग्रामनिवासीकशियाभाइमति भगवदानंदस्वामिअद्वैतमतखंडनकरणनामा पंचदशो विश्रामः ॥१५॥

पूर्वछायो—वर्णि कहे वसुधापति, सुणो अंतर धरीने उमंग । वळी कहुं एक वारता, शुद्ध जाणि कथानो प्रसंग ॥१॥ चोपाई—थयो विक्रम वसुधाधीश, वीत्यां वर्ष तो शत ओगणीश । पछी सोळमी साल गणाई, मास चैत्र आव्यो सुखदाई ॥२॥ कशियाभाइये करी प्रीत, रघुवीर तेड्या रुडी रीत । जाण्यो भक्तनो भाव ते ठाम, आचारज गया नावली गाम ॥३॥ भाइ सद्गुरु आतमानंद, शुकमुनी गुणातीतानंद । अद्भुतानंद आनंदानंद, अक्षरानंद पवित्रानंद ॥४॥ वर्णि नारायणानंद नाम, हतो हुं पण साथे ते ठाम । हतां संतनां मंडळ घणां, वृंद पाळा ने हरिजनतणां ॥५॥ सौनी सेवा घणो स्नेह धरी, कशियाभाइये बहु करी । एक अवसरे परभातमांय, कथावार्त्ता थती हती त्यांय ॥६॥ एक चोपडी कीर्त्तनकेरी, जेमां रेशमी पाटी घणेरी । लइ बेठा हता साधु कोइ, आतमानंद स्वामीये जोइ ॥७॥ त्यारे बोल्या उंचो स्वर ताणी, सुणो सद्गुरु सौ मुज वाणी । सर्व छैये श्रीजीना मळेला, धर्म श्रीजीमुखे सांभळेला ॥८॥ दत्तपुत्रप्रभुतणा जेह, बिराजेछे आ प्रत्यक्ष तेह । तेम छतां रजोगुण लेश, करे त्यागीमंडळमां प्रवेश ॥९॥ एतो अति अघटित कहेवाय, घटे संततणो महीमाय । रवि किरणो छतां अंध-

कार, ज्यारे व्यापे ते मुलक मोझार ॥१०॥ त्यारे किरणोनो शो महिमाय बोलशे लोक बधाय । संते मायाने कीधी खुवार । वेर वाळवा ते छे ॥११॥ कळिजुग रह्यो लाग तपासे, फावशे तो ते बळवान थाशे । सतसं करशे प्रवेश, माटे चेतता रहेवुं हमेश ॥१२॥ एक अवसरे साधुमां कोई, वा लाग्या छत्रियो जोई । त्यारे गोपाळस्वामिये आवी, सौनी छत्रियो करावी ॥१३॥ एम रेशमि पाटी ते आज, जुओ राखेछे संतसमाज । ए छे गीने त्यागवा जेवी, आज न घटे प्रवृत्ती तो एवी ॥१४॥ ज्यारे आपण छ आम, रजोगुण करशे आवी ठाम । त्यारे आगळ शी गति थाशे, नकी त्य नो धर्म लोपाशे ॥१५॥ सुणी बोल्या गुणातीतानंद, सत्य वात कहोछो मु आपे राखशुं गफलत लेश, नकी कळिजुग करशे प्रवेश ॥१६॥ माटे टाळी थतो रोग, जेथी वधवानो पामे न जोग । रघुवीरजीये सुणी वात, प्रभुपुत्र ल्या साक्षात ॥१७॥ सर्व साधुनी चोपडी लावो, पाटी रेशमनी उखेळावो । संते पाटी तजी छेक, मोटो ढगलो थयो तेनो एक ॥१८॥ आचारजजीये कीधी, बधी पाटी बळावी ते दीधी । धन्यधन्य ते संत विरागी, धन्य आच बडभागी ॥१९॥ एम धर्मनुं रक्षण करे, संत हरिजन आगन्या धरे । गुरु नो छे एज धर्म, होय समझु ते समझेछे मर्म ॥ २०॥ आचार्यना अंकुशविषे । तिवृत्त—जो धर्म आचारजजी राखावे, अधर्मनुं जोर कदी न फावे । आज्ञा शिष्य स्वतंत्र थाय, तेनाथकी धर्म नहीं पळाय ॥२१॥ जेनो नहीं कोइ तपास बगाड ते वस्तुतणो थनार । राजा विना ऊजड देश थाय, जनो लुटारा जर जाय ॥२२॥ जो नावने नांगळ नोय भाई, तो सिंधुमां नाव जशे तणाई । तुटे जाय पतंग जेम, गुरू विनाना जन जाति तेम ॥२३॥ मायीक छे आ इंद्रि जेह, मायाविषे जाय तणाइ तेह । अंकुश आचारजनो न होय, तो ध पंथ नभे न कोय ॥२४॥ शास्त्रो तथा सद्गुरु होय जेह, अंकुश आचारज एह । स्वतंत्र तो कोइ समे न थावुं, सिद्धांत आ सत्य कही बतावुं ॥२५॥ नेवां वळीयो अनेक, आधार एनो पण मोभ एक । आचार्यथी तेमज संप्र टोया विना तेतर खेत्र खाय ॥२६॥ राजावडे सैन्य सदा नभेछे, सेनावडे पणुं रहेछे । ए रीत आचारज संप्रदाय, नभे मळी धर्म भलो पळाय ॥ चोपाइ—एम नावली गाममां आवी, त्यागी पासेथी पाटी तजावी। वात प्रख थइ सहु ठाम, रह्युं नावलीनुं पण नाम ॥२८॥ धन्यधन्य ते कशियाभाई, भक्ति भली वखणाई । धन्यधन्य एनो अवतार, धन्य मात पिता परिवार ॥ एनो अंतसमो आव्यो ज्यारे, रघुवीरजीने तेड्या त्यारे । तेने सर्वस्व अर्पण स्त्रीने अर्थे थोडुं राखी लीधुं ॥३०॥ अंते तेडवाने हरि आव्या, साथे मु मंडळ लाव्या । कैक लोकनी दृष्टिये थया, एवी रीते ते धाममां गया ॥

हेतबा तेनी नारीनुं नाम, सतसंगी ने सदगुणधाम । एणे पण कर्युं एज प्रमाणे, तेतो जगतमां जन बहु जाणे ॥३२॥ जीवीका जेटलुंज संघर्युं, बीजुं सर्वस्व अर्पण कर्युं । हतां घरमां घराणां जेह, भक्तिमाताने अर्पियां एह ॥३३॥ दंपती ज्यारे धाम पधार्यो, थयां उत्तर कारज सारां । लाव आ लोकमां पण लीधो, अंते अक्षरमां वास कीधो ॥३४॥ भक्ती एवी तो उत्तम कीधी, थइ सतसंगमांहि प्रसिद्धी । एवा भक्तनुं आख्यान गाय, एनुं अंतर निर्मळ थाय ॥३५॥ आवांआवां सुणे जे आख्यान, थाय पवित्र तेहना कान । तनशुद्धि तो तीरथ स्नाने, मनशुद्धि आवां आख्याने ॥३६॥ एवा थाय हरिजन जेह, तेनो सुफळ थयो नरदेह । सुणी बोल्या अभेसिंह भूप, कशियाभाइ भक्त अनूप ॥३७॥ परमेश्वरने पाय लागुं, एवुं भक्तपणुं भलुं मागुं । जेह अक्षरना होय मुक्त, एज थाय एवा भला भक्त ॥३८॥ अहो ब्रह्मचारी महाराज, आपे कीधी कृपा घणी आज । आवां सांभळतां आख्यान, नथी तृप्त थता मुज कान ॥३९॥ सुधासरखी छे आपनी वाणी, पीये तेतो अमर थाय प्राणी । अनुकंपा घणी उर लावो, वळी कृष्णकथा संभळावो ॥४०॥ पुष्पिताग्रावृत्त—मुनिमुखथकि जे सुधा श्रवेछे, महिपति प्रेम करी करी पिवेछे । बहु जन सुणि शुद्ध बुद्धि थाशे, परउपकार अपार ते गणाशे ॥४१॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते तृतीयकळशे अचिंत्यानंदवर्णीद्रअभयसिंहनृपसंवादे नावलीग्रामनिवासीकशियाभाइग्रहे रघुवीराचार्यकौशेयपट्टिकादहननामा षोडशो विश्रामः ॥१६॥

पूर्वछायो—वर्णि कहे नृप सांभळो, कहुं कृष्णकथा सुखकंद । जे सुणतां जन जातिना, टळे जन्म मरणना फंद ॥१॥ चोपाई—लालदासनुं कल्याण करी, महिकांठेथी चालिया हरि । आव्या बामणगामनी पास, उभा भागोळमां अविनाश ॥२॥ विप्र खोडो पंडयो कहेवाय, गाममांथी आवी चड्या त्यांय । तेणे भाळ्या तपस्वी ते भारी, पद वंदिने विनति उचारि ॥३॥ मारे घेर चालो महाराज, मारा पूरो मनोरथ आज । एवुं सांभळी देवना देव, तेने घेर गया ततखेव ॥४॥ पंडये पाट उपर पधराव्या, पछी नीर उने नवराव्यां । हेते पूजिने हार चडाव्यो, भावे भोजनथाळ धराव्यो ॥५॥ रोटलो अने मठनी दाळ, जम्या भावथी जनप्रतिपाळ । कोटि जज्ञतणुं फळ आप्युं, जन्ममरणनुं संकट काप्युं ॥६॥ त्यांथी संचर्या श्रीघनशाम, आव्या गुणनिधि आणंद गाम । त्यांथी नाथ गयाछे डाकोर, दीठा डाकोरना ते ठाकोर ॥७॥ करी रणछोडरायनी भेट, त्यांथी नाथ गया उमरेठ । जागनाथनी जग्या छे ज्यांय, रात वासो रह्या हरि त्यांय ॥८॥ शिवदर्शने सायंकाळ, आव्या विप्र त्यां बे खेडावाळ । एक तो दवे नरभेराम, बीजा ठाकर ते रुपराम ॥९॥ प्रेमे शंकरने पगे लागे, भगवानने मळवानुं मागे । दीठा तेओये श्रीघनशाम, मनवृत्ति तणाणी ते ठाम ॥१०॥ जेम लोह चमकभणी चळे, सरीता तो सागर भणी वळे । तेम जीव जे दैवी जणाय, प्रभुमां तेनुं

चित्त तणाय ॥११॥ बन्ने ब्राह्मणोये तेह ठाम, प्रेमे कीधो प्रभुने प्रणाम । फळाहार मगावीने दीधो, कृपानाथे अंगीकार कीधो ॥१२॥ बिजे दिवस तजी तेह स्थान, आव्या भाळज श्रीभगवान । वळी त्यांथी आव्या बरताले, प्रभु बेठा तळावनी पाळे ॥१३॥ पगी जोबने ते जोगी जाणी, पद वंदि कही एम वाणी । आपुं ओरडी करी आ ठाम, जोगीराज रह्यो आज गाम ॥१४॥ सुणी श्रीहरि लाग्या उचरवा, मारे जावुंछे तीरथ करवा । अमे आवशुं वळतां ज्यारे, गाम रहेशुं तमारेज त्यारे ॥१५॥ पछी जै ते पगीने भुवन, भावे रांधीने किधुं भोजन । देवकरण पगी तणे घेर । पोढया एकांतनी जाणी पेर ॥१६॥ ब्रह्मचारि कहे सुण भूप, कथा एटली परम अनूप । पगी जोबन मुखसाक्षात, एतो सांभळेली छे में भ्रात ॥१७॥ मारा अंतरमां स्मृति रही, तेथी में तमने आज कही । चाल्या त्यांथकि धैर्यनिधान, गया बोचासणे बळवान ॥१८॥ जोई त्यांना तळावनी पाळ, एक बावानि जग्या विशाळ । प्रभु उतर्या जै तेह ठाम, प्रेमे बावाये कीधो प्रणाम ॥१९॥ पाटीदार रुडा कानदास, बोचासणमांहि तेनो निवास । तेणे ते दिवसे रुडी पेर, सर्व विप्र जमाडिया घेर ॥२०॥ देवा नोतरुं बावानी पास, सुत मोकल्यो जे काशिदास । तेणे बावाजीने नोतरीने, वळी नोतरुं दीधुं हरीने ॥२१॥ तेने घेर ते बावानी साथ, गया जमवा मुनीजननाथ । बावो जै फळीयामांहि बेठा, घर ओसरी आगळ हेठा ॥२२॥ काशीदासनी मा नानीबाई, दैवी जीव ते दीलनी डाई । तेणे श्रीहरिनी छबि दीठी, मनडामां लागी बहु मीठी ॥२३॥ तेणे मुक्त मोटा कोई धार्या, तेथी ओशरीमांही बेसार्या । पीरसावी रसोइ मगावी, लाडु बे पीरस्या द्विजे लावी ॥२४॥ भलां पिरशियां दाळ भात, घणां शाक जुदीजुदी जात । भगवाने भर्या बेज ग्रास, पछी उठवानी करी आश ॥२५॥ काशिदासतणी काकी जेह, गाय दोती हती तहां तेह । तेनी सामुं जोयुं हरि ज्यारे, काशिदासनी माताये त्यारे ॥२६॥ पीरसाव्युं प्रभुजिने दूध; जम्या भात ने दूध ते शुद्ध । जमीने गया हरि साक्षात, रह्या बावानी जग्यामां रात ॥२७॥ भानु उगतां भवभयहारी, गया देवाण देव मुरारी । नानीबाइतणी कहुं वात, सुणो भूप अभेसिंह भ्रात ॥२८॥ पूर्वछायो—निर्मळ मन नानीबाइनुं, तेमां श्रीहरि छबि साक्षात । निश्चळ थइने ठरी रही, जेम पडे पटोळे भात्य ॥२९॥ चोपाई—रटना तो रही आखी रात, जाणे प्रगटशे क्यारे प्रभात । जोगीराजने घेर तेडावुं, फरी भोजन भावे करावुं ॥३०॥ वारेवारे जई घर बहार, जुवे तारामंडळनो आकार । बाकी जामिनी झाझी जणाय, जई सज्या उपर सुइ जाय ॥३१॥ पण नेणमां नीद्रा न थाय, अति अंतरमां अकळाय । थइ जामिनी तो जुग जेवी, मोटी कदीये दिठी नहि एवी ॥३२॥ वळी अंतरमां एम आणे, रात मोटी हती रास टाणे । एम आज विधाताये आवी, खट मासनी रात ठरावी ॥३३॥ एवुं धारी नांखे ते निश्वास, जाणे

क्यारे विते खट मास । एवामां सुण्यो कुर्कटराग, एथी आनंद उपज्यो अथाग ॥३४॥ काशीदासने जाणे बोलावुं, जोगीराजने जमवानुं कहावुं । वळि उरमां विचारेछे एम, वाळो जोगी जगाडीये केम ॥३५॥ एम करतां समो थयो प्रात, काशीदास प्रत्ये कहे मात । पुत्र जाओ ते जोगीनी पास, कहो जमवानुं आपणे वास ॥३६॥ काशीदास सुणीने सिधाव्या, एतो बावानी जग्यामां आव्या । जोगीराज गया एवुं जाणी, एनी आंखमां आवियां पाणी ॥३७॥ नानीबाइने नव रही धीर, गयां तेह तळावने तीर । एणे पण सांभळी एवी वात, गया जोगी उठीने प्रभात ॥३८॥ ज्यांज्यां हरिये भरेलांछे डगलां, पडयां पातळी रेतीमां पगलां । सोळे चिह्न दिठां सुखकारी, तेथी जाणिया देव मुरारी ॥३९॥ खूब खोळ चारे दीश करी, नव जाण्युं जे क्यां गया हरी । नानीबाई थयां ते निराश, आव्यां आंसु ने नांखे निश्वास ॥४०॥ काशीदास कहे हेमात, धरो धैर्य रहो रळियात । कृपानाथे जो कृपा छे करी, तो ते आवीने मळशे फरी ॥४१॥ राखे आपणने हरि जेम, राजी थैने रहेवुंज तेम । राखे कोइ समे तो हजूर, वळी कोइ समे करे दूर ॥४२॥ तोय मनमां कदी न मुझावुं, राखे तेम सदा राजी थावुं । एवामां थई आकाशवाणी, मळशे फरी सारंगपाणी ॥४३॥ एवुं सांभळी धीरज धारी, दिलमांथी उदासी विसारी । उरमां अति आनंद लाव्यां, माता पुत्र मळी घेर आव्यां ॥४४॥ कथा कृष्णनी कहुं हवे धारी, गया देवाण देव मुरारी । राजा बादरसिंहजी ज्यांय, गया श्रीहरि दरबारमांय ॥४५॥ बोल्या भूप प्रत्ये महाराज, केणे आप्युंछे तमने राज । सुणी भूपे कर्यो त्यां उच्चार, मने राज्य तमे आपनार ॥४६॥ सुणी हेते बोल्या पछी हरि, राज्य करजो प्रभुथकी डरी सुणी भूप कहे बहु सारुं, शिर धारीश वचन तमारुं ॥४७॥ नाथे आप्युं तेने निजज्ञान, कर्युं भोजन त्यां भगवान । अनुकंपा करी अविनाश, कर्यो त्यां एक रात निवास ॥४८॥ वीती रात ने प्रगटयुं प्रभात, प्रभु त्यांथी पधार्या खंभात । हरिदासनो ज्यांछे अखाडो, रह्या त्यां हरि रात दहाडो ॥४९॥ हरिदास एवुं व्रत धरे, कोई आपे तो भोजन करे । हतो ते दिन तो उपवास, आपनार मळ्यो नहि दास ॥५०॥ अन्न जाच्युं जइ महाराजे, कह्युं कोरा कडाका छे आजे । सुणि बोलिया श्रीअविनाश, अमेपण करशुं उपवास ॥५१॥ नारेसर छे सरोवर नाम, नाह्या त्यां जइ सुंदरशाम । त्यांथी नगरे गया मुनीनाथ, भेटया ब्रह्मानी मूरती साथ ॥५२॥ गया बुधेज ते बळवान, कर्युं त्यांना तळावमां स्नान । एक दैवी जने त्यांतो आवी, घौंनो पोंख आप्यो ताजो लावी ॥५३॥ संध्या पूजा आदिक क्रिया करी, घणे हेते जम्या पोते हरी । जळ काढी कुवामांथी पीधुं, पछि गामने पावन कीधुं ॥५४॥ गयां संवत शतक अढारे, पंचावननी हुताशनी ज्यारे । गया बुधेजमां बहुनामी, जे छे अक्षरधामना धामी ॥५५॥

हता राठोड त्यां खोडाभाई, गया तेहना दरबारमांई । बेठा लखता हता तेनो नामुं, पूछयुं शामे जोइ तेना सामुं ॥५६॥ सदाव्रत अहीं क्यांथी मळेछे, कह्युं जाओ सामे घेर देछे । एवुं सांभळीने शुभपेर, गया नाथ तेने सामे घेर ॥५७॥ जाच्युं अन्न तहां अविनाशी, त्यारे बोली त्यां रळियात दासी । हुं छुं काममां धीरज धरो, हमणां अहिंयां फेरा फरो ॥५८॥ सात फेरा फर्या त्यारे हरी, एम ओशरी पावन करी । कडुं लोढानुं लटकतुं भाळी, झाली उभा रह्या वनमाळी ॥५९॥ त्यारे दासीये दीधी जुवार, नव जाण्या जगतकरतार । कहे कृष्ण अमे आ शुं करिये, शिधुं आपो रसोइ आदरीये ॥६०॥ त्यारे दासी ते लागी कहेवा, घणा आवे जोगी तम जेवा । शिधां सौने पुरां केम थाय, अपातुं होय एज अपाय ॥६१॥ कहे कृष्ण छे जोगी अनेक, अमो जेवा छैये अमे एक । सुणी दासी लागी समझावा, बीजा आवेछे बहुबहु बावा ॥६२॥ उंचा तमथी ने तमथकी जाडा, जेवा पाळेला उन्मत्त पाडा । मोटामोटा ते चीपियावाळा, माथा उपर मोटि जटाळा ॥६३॥ कोटे बांधे मोटामोटा पारा, रोज पाशेर गांजो पिनारा । आखे अंगे भभूत लगावे, नाना बाळकने बिवरावे ॥६४॥ एवो वेष दीसे विकराळ, मोटां टीलां करेलां कपाळं । वांझियाने ते छोकरां आपे, दोरा चीठी करी दुख कापे ॥६५॥ जोगी आवेछे अवधूत एवा, तमे जोगी नथी एह जेवा । लेवी होय तो ल्यो ते जुवार, नहि तो जाओ अहींथी बाहार ॥६६॥ एवी दासीनी सांभळी वाणी, पांच दाणा जम्या पद्मपाणी । कुवाकांठे गया गाम बाहार, पाणी पीधुं हतुं जेह ठार ॥६७॥ शमी झाड उपर पारेवां, बोलतां हतां जाचक जेवां । मावे जाण्युं मागेछे आहार, तेथी तेओने नांखी जुवार ॥६८॥ भावे सांभळो तमे भूपाळ, हरिकृष्ण छे एवा कृपाळ । सौना अंतरनी गति जाणे, दुखी देखी दया दिल आणे ॥६९॥ पुष्पिताग्रावृत्त—अवगुण उर जीवना न आणे, हरिगुण एह मुनीश्वरो वखाणे । जन गुण लव श्रेष्ठ मानि लेछे, करी करुणा अविनाशि सूख देछे ॥७०॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते तृतीयकळशे अचिंत्यानंदवर्णीन्द्रअभयसिंहनृपसंवादे श्रीहरिबुधेजग्रामप्राप्तनामा सप्तदशो विश्रामः ॥ १७ ॥

पूर्वछायो—वर्णि कहे नृप सांभळो, चाल्या बुधेजथी बळवंत । गाम गोराड गया हरी, जेनो अंत न पामे अनंत ॥१॥ चोपाई—गामथी दिशा दक्षिण मांय, एक सारुं तळाव छे त्यांय । हतो पीपळो पण तेह ठाम, बेठा ते तळे सुंदरशाम ॥२॥ एक कोळी ते बीजल नाम, कोस हांके रह्यो तेह ठाम । पाणी थोडुं ते कुवा मोझार, हतुं उंडुं ते हाथ अढार ॥३॥ तेनुं कारण जाणवुं एवुं, हतुं वर्ष दुकाळना जेवुं । घनशाम गया कूपतीर, एवे टांणे उंचुं आव्युं नीर ॥४॥ लीधुं नाथे कमंडलु भरी, दीठुं बीजले द्रष्टिये करी । नीर भरती हती घणी नारी, दीठुं तेणे उंचुं चडयुं वारी ॥५॥ पाणी पीने चाल्या परमेश, चाली गाममां वात विशेष । कहे

कोइ आव्या भगवान, कहे कोइ छे शंभुसमान ॥६॥ सुण सौ जन अचरज पामे, एज वात करे ठामोठामे । पण आसुरी जन जेह जाणे, जंत्र मंत्र के जादु प्रमाणे ॥७॥ दैवी तो धरे दर्शन आश, पटल शामजी ने प्रभुदास । क्षत्रि कांधोजी पण त्यां आव्या, प्रभुपाछळ पंथे सिधाव्या ॥८॥ सामे गामथी भरवाड आव्यो, तेने त्रणे मळीने बोलाव्यो । कह्युं तपसी मळ्या तने कोई, सुणी बोल्यो ते सन्मुख जोई ॥९॥ एक तपसी अधर चाल्यो जाय, तेने तमथी नहीं पहोंचाय। सुणी सर्वे निराश ते थया, पाछा गाम पोतातणे गया ॥१०॥ प्रभु पादरा पास निकळ्या, अदेसींह गराशिया मळ्या । कह्युं तेणे हेतपसीराज, चालो गाममांही रहो आज ॥११॥ नथी रहेवुं हरी कहे रात, रस्तो धोळेरानो कहो भ्रात। कहे वरणि सुणो तमे राय, लीळा नाथनी केम कळाय ॥१२॥ उपजातिवृत्त—कोई समे अद्भुतता जणावे, कोई समे मानव भाव लावे । सर्वज्ञता कोइ समे जणाय, क्यारे पुछी पंथ प्रवीण थाय ॥१३॥ जे कृष्णकेरा भ्रकुटी विलासे, अनेक विश्वो उपजे विनासे । कयारेक ते माणसथी डरेछे, एवी क्रिया मानवनी करेछे ॥१४॥ चोपाई—अदेसींह बोल्या तेह ठाम, जजो आंहिथकी रुणीगाम। त्यांथी तो वडगाम विचरजो, शीकोतरतणे आरे उतरजो ॥१५॥ एम थैने धोळेरे सिधावो, सीधो रस्तो में सारो बताव्यो । एज रस्ते चाल्या घनशाम, रुणी मुकी आव्युं वडगाम ॥१६॥ जोयो त्यांना तळावनो आरो, बेठा त्यां वड देखीने सारो । एक कानजी कुवो छे पासे, पाणी मीठुं तेनुं भलुं भासे ॥१७॥ जळ लेवा गया जगदीश, हती नारी त्यां वीश पचीश । तेणे श्रीहरिनी छबी भाळी, नवरसमय मूर्ति निहाळी ॥१८॥ दीठा कोइये रूप शृंगार, कोटि कामनो मद हरनार । हास्यरूपे दीठा कोइये हरी, हसावेछे हरि हास्य करी ॥१९॥ जेम गोपकुमारीनां चीर, चोरी लीधां हतां बळवीर । तेम दोरडुं कांतो इंधाणी, लइ नासेछे सारंगपाणी ॥२०॥ कहे कामनियो तेह काळ, आ छे कोण अडपलो बाळ । कहे कोइ जुवो एनी हांसी, जाणे होय शुं मोहनी फांशी ॥२१॥ दीठा कोइये करुणारूप, अति कोमळ गात्र अनूप । कहे एक सुणो सौ नारी, आनी काया छे कोमळ सारी ॥२२॥ पण पगमांहि नथी मोजडियो, आ ते बाळ क्यांथी आवि चडियो । खुंचता हशे कांकरा पाय, मारा दिलमां दया घणी थाय ॥२३॥ वळी कोईक बाइ कहेछे, रुद्ररूप आ कोइ दिसेछे । एनी आंख्यो दिसे अति राती, जाणे होय शुं क्रोधे तपाती ॥२४॥ जेम कंसने मारवा काज, क्रोध कीधो हतो व्रजराज । एवो कीधोछे क्रोध अपार, जाणे टाळशे भूमिनो भार ॥२५॥ बीजी बाइ बोली कूपतीर, दिसे बाळक आ शूरवीर । एना हैयामां छे घणी हाम, जाणे करशे मोटांमोटां काम ॥२६॥ वळी बोली तहां एक नारी, आ तो भासे भयंकर भारी । नरसिंह जेवो विकराळ, आते शुं हशे काळनो काळ ॥२७॥ नारी एके त्यां कर्यो उचार, आतो दिसेछे राजकुमार । पण कोपिन ने मृगछाळ,

केम शोभे एने जटाजाळ ॥२८॥ तेथी भासेछे बीभत्सरूप, तोये अंतरे लागे अनूप । एके अद्भुत रूप निहाळ्युं, प्रतिरोममां ब्रह्मांड भाळ्युं ॥२९॥ अहोहो बाइ आ शुं देखाय, एम उच्चरी मूर्छित थाय । रस शांतरूपे कोइ देखे, सनकादिक साक्षात लेखे ॥३०॥ एम नव रसमय छबि दीठी, मनडामां लागी घणी मीठी । एटलामां अदर्श ते थया, नव जाण्युं जे क्यां जोगी गया ॥३१॥ तिर्थ धनका छे खाडीने तीर, गया त्यां शुभ शामशरीर । तीर्थे पर्वणिनुं हतुं टाणुं, घणुं मानवीवृंद भराणुं ॥३२॥ घणे वर्षे ते पर्वणि थाय, त्यारे पाणी पाछुं हठी जाय । दीसे स्थापित शंभु अनेक, पासे पाणीनो कुंड प्रत्येक ॥३३॥ एवा तीर्थने पावन करी, मीठा पाणी-माटे चाल्या हरी । त्यांथी उत्तरमां एक ठाम, रामसर छे तळावडी नाम ॥३४॥ त्यांना कूपमांथी जळ लीधुं, धरी देवने ते पछी पीधुं । चाल्या त्यांथी शिकोतर आरे, कांठो थोडे छेटे रह्यो ज्यारे ॥३५॥ त्यांतो सामो मळ्यो लाखो कोळी, तेनी पासे हती एक झोळी । तेने पूछे प्रभु कोण तुं छे, तारी झोळीविषे वळी शुं छे ॥३६॥ त्यारे बोल्यो ते मन करी स्वच्छ, हुं छुं कोळी छे झोळीमां मच्छ । एवुं सुणीने कहे हरीराय, कोळी शूद्रमां श्रेष्ठ गणाय ॥३७॥ कोळी तो कैक भक्त थयाछे, तेना दिलमां विशेष दया छे । केम आटलां मत्स तें मार्यां, क्यां तुं छूटिश कर्म ते तारां ॥३८॥ आवा मार्या तें जीव अनेक, लेशे वेर ते प्राणी प्रत्येक । अकराकेर तें केम कीधो, डर ईश्वरनो तजी दीधो ॥३९॥ प्रभु पूछशे तुजने ज्यारे, तुं शो उत्तर आपीश त्यारे । सौने माथे नकी मरवानुं, नथी आंही सदा ठरवानुं ॥४०॥ एवां वेण घणां संभळाव्यां, सुणी आंसु तेनी आंखे आव्यां । कंपी त्रासथी थरथर काया, बोल्यो वंदी अहो जोगीराया ॥४१॥ आज देशमां छे दुष्काळ, अन्न मोंघुं छे दीनदयाळ । तेथी कर्म हुं आवुं करुंछुं, जेम तेम आ पेट भरुंछुं ॥४२॥ कहो पापथी छुटुं हुं केम, करुं जेम तमे कहो तेम । सुणी बोलिया विश्वआधार, करेछे जेओ अन्न आहार ॥४३॥ तेने ईश्वर अन्न पुरेछे, विप्र वणिक क्यां भूखे मरेछे । एम कही शुभ धर्म सुणाव्या, पछि नीयम तेने धराव्या ॥४४॥ मत्सने अडक्या हरि ज्यारे, थयां सर्व सजीवन त्यारे । नदीनीरमां मत्स नखाव्यां, कोळीपासेथी तरत तजाव्यां ॥४५॥ दीधुं कोळीने त्यां वरदान, तने मळशे सदा अन्नपान । पछी कोळी कहे महाराज, वडगाम रहो रात आज ॥४६॥ थवा आव्यो हवे संध्याकाळ, रस्तो वशमो छे दीनदयाळ । पूर्वमांथी मही नदी आवे, साभ्र उत्तर-मांथी सुहावे ॥४७॥ अहीं बन्ने समुद्रमां भळे, तेथी रस्तो जवा नव मळे । वांस जेटलुं छे उंडुं वारी, उतरी न शके नरनारी ॥४८॥ जळ छे गाउ अध जेटलामां, घणुं कठण जवुं एटलामां । सामे पार जइ आघे जाय, त्यांतो जाळ्योनी झाडी जणाय ॥४९॥ वडा वाघ तेमांहि वसेछे, धोळेरासुधी उज्जड ए छे । रात जाशे घणी महाराज, मारे घेर रहो प्रभु आज ॥५०॥ सुणी बोलिया श्रीघनशाम, मोटी

नदियो दिठी बहु ठाम । एह उतरीने अमे आव्या, नव डरिये नदीना डराव्या ॥५१॥ केवी रीते उतरिये अमे, जोवुं होय तो त्यां चालो तमे । एम कहीने तेने लइ साथ, शिकोतरने आरे गया नाथ ॥५२॥ त्यांतो भरती आवी हति भारी, तिथि पूनमनी हती सारी । रवि आथम्यो पश्चिम पासे, थयो चंद्रनो उदय आकाशे ॥५३॥ घणां घूघवे नदियोनां नीर, छुटे धीरजवाननी धीर । मोजा आवेछे जोर करीने, जाणे स्पर्शवा इच्छे हरीने ॥५४॥ बोले दादुर त्यां चारे पास, बोले तमरां घरे जन त्रास । मारे मगर जळमां उछाळा, कोण जइ शके हींमतवाळा ॥५५॥ कोळी भक्त कहे कृपानाथ, मारे घेर चालो मुजसाथ । काले भरती आ उतरी जाशे, त्यारे सामे कांठे उतराशे ॥५६॥ कांतो रस्ते बीजे मुनिनाथ, धोळेरा सुधी आवीश साथ । बोल्या एवुं सुणीने अच्युत, परमेश्वरवश पंच भूत ॥५७॥ होय ईश्वरनी जो सहाय, पंच भूतथकी ते शुं थाय, राखे ईश्वर जो साजा सारा, शुं करे वरु वाघ बिचारा ॥५८॥ कहे भक्त जशो जेह वार, शाथी जाणुं जे उतर्या पार । सुणी शाम बोल्या खुशी थैने, वस्त्र वींझीश हुं पार जैने ॥५९॥ तेथी जाणजो पार उतरिया, एम कही वृषलाल विचरिया । जळ ऊपर ते चाल्या जाय, कांडासूधीज चरण बोळाय ॥६०॥ वस्त्र वींझीयुं जै सामे पार, भक्ते जाण्या जगत करतार । कोळी भक्त गयो वडगाम, करी वात प्रकाश ते ठाम ॥६१॥ क्षत्री जीभाइ भीमजी जेह, त्रिजा बारोट मूळजी तेह । वात प्रथम कही तेनी पास, पछी थै ते प्रजामां प्रकाश ॥६२॥ अति अदभूत वात विचारी, पाम्यां अचरज सौ नरनारी । चाल्या धोळेरे श्रीघनशाम, पुरुषोत्तम पूरणकाम ॥६३॥ दीसे जाळ्योनी अदभूत झाडी, तेमां वाघ रह्या बहु त्राडी । तजी त्रास चाल्या तेह स्थान, गया भडियादमां भगवान ॥६४॥ व्यास गोविंदरामने घेर, दूध थूली जम्या रुडीपेर । चाल्या त्यांथि हरी साक्षात, गया धोळेरे प्रगटे प्रभात ॥६५॥ खांडेश्वर महादेवमां गया, दैवी पुरुष कोई भेळा थया । जेनी जाती क्षत्री कहेवाय, तेतो तेडी गया चोरामांय ॥६६॥ अति अंतरमां हेत आव्युं, प्रभुजीने त्यां टिमण कराव्युं । दैवी जीवोये दर्शन कीधुं, नरदेहतणुं फळ लीधुं ॥६७॥ पुष्पिताग्रावृत्त—निजजनतणि एम सूध लीधी, धवळपुरी प्रभुये पवित्र कीधी । उपरथकि जणाय काम एक, अकळित कृत्य बिजां करे अनेक ॥६८॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते तृतीयकळशे अचिंत्यानंदवर्णींद्रअभयसिंहनृपसंवादे श्रीहरिसाभ्रतटे अद्भुतचरित्रकरणधोळेराबंदरप्रासनामा अष्टादशो विश्रामः ॥१८॥

पूर्वछायो—धोळेराथकी धर्मसुत, चाली गया गोरासे गाम । पश्चिम तीर तळावने, खोडियार देवी जे ठाम ॥१॥ चोपाई—रहे त्यां सेवागर गोसांई, दीसे दैवीपणुं दिलमांई । प्रभु त्यां रह्या रजनी निवास, जम्या रांधीने रोटलो छाश ॥२॥ गया त्यांथकी बागड गाम, हतो एक कुंभार ते ठाम । राणो बावळवोज

विख्यात, तेने घेर रह्या हरी रात ॥३॥ घणी मृत्तिका त्यां पडी हती, सूता ते उपरे प्राणपती। कुंभकारे तो गोदडुं दीधुं, पण ते धर्मपुत्रे न लीधुं ॥४॥ बीजे दिवस उठी बळवान, भीमनाथ गया भगवान। नीलका नदीमां कर्युं स्नान, करी नित्यक्रिया तेह स्थान ॥५॥ भीमनाथनां दर्शन करी, सदाव्रत लइने जम्या हरि। गया पोलारपर अविनाश, जेठा बनाणी कणबीने वास ॥६॥ तेज दिवस तेनी मातानुं, हतुं खर्च ज-नोने जम्यानुं। जोगीराजने तपशी जाणी, आपी उत्तम सूखडी आणी ॥७॥ गया लैने तळावने तीर, काढयुं त्यांना कुवामांथी नीर। खीजडा तळे आसन कीधुं, जम्या सूखडी ने जळ पीधुं ॥८॥ पछी बाकी प्रसादीनुं पाणी, नाख्युं ते कूपमां कृपा आणी। पुरवासी करे जळपान, थाय निर्मळ बुद्धि निदान ॥९॥ ते कुवाने प्रसादिनो जाणी, महिमा मोटो मनमां आणी। सुत त्रिकम ने शा झवेर, तेणे बंधाव्योछे रुडीपेर ॥१०॥ बरवाळे गया गिरधारी, दीठी देरी नदीतट सारी। गाम कुंडळ ज्यांथी जवाय, रह्या ते देरीमां मुनीराय ॥११॥ रुडी रीते रही एक रात, प्रभु उठीने चाल्या प्रभात। वळा गाम गया वनमाळी, नाथे प्राचीन जग्या निहाळी ॥१२॥ त्यांथी श्याम शिहोर पधारी, ब्रह्मकुंडे गया ब्रह्मचारी। नरना-रीनी गडबड भाळी, माटे नाया नहीं वनमाळी ॥१३॥ त्यांथी दक्षिणे गौतम-कुंड, पछी त्यां गया बाळमुकुंद। स्नान संध्या करी तेह स्थान, गया पूर्व दिशे भगवान ॥१४॥ गौतमेश्वर पूजन कीधुं, त्यांना वर्णिये भोजन दीधुं। रह्या त्यांज प्रभु एक रात, गया भावनगर परभात ॥१५॥ भक्त देवजीनी धर्मशाळा, रह्या त्यां जइ दीनदयाळा। त्यांना बावाजीये करी सेवा, अन्न पाणी अने दीधा मेवा। ॥१६॥ दीधो बावाजीने उपदेश, तेथी जाण्या तेणे परमेश। बावे तो विनती करी घणी, तमे थाओ आ जग्याना धणी ॥१७॥ धर्मपुत्रे तो तेनी ना पाडी, पण त्यां त्रण रात विताडी। गया कुकड त्यांथी कृपाळ, हता भगवानसिंह भूपाळ ॥१८॥ खोजा जीवो ठकर कामदार, बेठा बंन्ने ते डेली मोझार। उभा त्यां जइ श्रीघ-नशाम, पुछयुं नरपतिये नाम ठाम ॥१९॥ कहे हरि फरता अमे छैये, अनिर्देश-विषे अमे रहिये। जन्मकर्मथी नाम अनंत, गणतां कोइ पामे न अंत ॥२०॥ गणतां बऊ जुग वही जाय, मुजथी पण ते न गणाय। एटलुं कहीने हरि गया, कारभारी ते विचारी रह्या ॥२१॥ हतो मंत्री महामतिमान, तेणे जाणिया जोगी महान। तेथी अंतरमां गुण आणी, वद्या भूपनी आगळ वाणी ॥२२॥ उपजातिवृत्त—ते जोगि मोटा जन कोइ होय, मोटा विना एम कहे न कोय। कर्यो न तेनो सतकार जेह, खोयो खरो लाभ अलभ्य तेह ॥२३॥ कहे गृहस्थाश्रम शास्त्र एवुं, अतीथिने अन्न सदैव देवुं। कदी महापूरुष कोइ आवे, तो जन्ममृत्यूथकि ते मुकावे ॥२४॥ जो विप्र वे कोइक भेखधारी, अन्नार्थि आवे वळि जे भिखारी। गृहस्थने घेर निराशि जाय समर्थने तो अतिपाप थाय ॥२५॥ जो सर्वने अन्न नहीं अपाय, तथापि राखे दिलमां

दयाय । जे दीलथी तो सतकार देछे, गृहस्थनो उत्तम धर्म ए छे ॥२६॥ चोपाई—मोटो तपसी निराशी ते गयो, एतो अघटित अन्याय थयो । एम मंत्रिये वाणी उच्चारी, राये सांभळी उरमां उतारी ॥२७॥ जण बेय गया नदीतीर, आंबा हेठे हता मुनी धीर । भूप प्रणमीने उच्चर्या वचन, जोगीराज जमो मुज अन्न ॥२८॥ करो जो मुज अन्न आहार, मारो थाय सुफळ अवतार । आप्युं एम कही अन्न आणी, जम्या रांधीने सारंगपाणी ॥२९॥ वनमाळीये कीधो विचार, आ छे उत्तम भक्त थनार । जमीने आपी प्रसादी शेष, जम्या मंत्री ने जमिया नरेश ॥३०॥ त्यांथी विचर्या पछी वृषलाल, गया गाममां मंत्री भूपाळ । धन्यधन्य एवा कामदार, कह्यो भूपने सत्य विचार ॥३१॥ प्रधानना गुणविषे । उपजातिवृत्त—आ लोकनुं ने परलोक केरुं, नरेशनुं हीत चहे घणेरुं । आपे सुबुद्धि नृपने निदान, ते धन्य पृथ्वीपतिना प्रधान ॥३२॥ अनीति मार्गे नरनाथ जाय, जुक्तीथि तेनो अटकाव थाय । नौका गती जेम करे सुकान, ते धन्य पृथ्वीपतिना प्रधान ॥३३॥ जनानखाने बऊधा न जाय, दासीतणी दोस्ति दिले न चाय । परस्त्रि जाणे जनिता समान, ते धन्य पृथ्वीपतिना प्रधान ॥३४॥ पोतातणो अर्थ कदी विसारे, राजातणुं श्रेय सदैव धारे । जाणे बधां नीतितणां विधान, ते धन्य पृथ्वीपतिना प्रधान ॥३५॥ सदा खुशी राज सुधारवामां, राजी नहीं वैर वधारवामां । करे नहीं मादककेरुं पान, ते धन्य पृथ्वीपतिना प्रधान ॥३६॥ कदी न ले लोकनि लांच लेश, करे नहीं पापपथे प्रवेश । धरे नहीं अंतर स्वाभिमान, ते धन्य पृथ्वीपतिना प्रधान ॥३७॥ जो भूपतीनी अपकीर्ति थाय, सुमंत्रि तेतो दिलमां दझाय । सदैव राजापर प्रेमवान, ते धन्य पृथ्वीपतिना प्रधान ॥३८॥ आलस्य दीसे नहिं लेश अंग, करे नहीं जे कदिये कुसंग । वधारवा कोश सदैव तान, ते धन्य पृथ्वीपतिना प्रधान ॥३९॥ चोपाई—जीवो ठक्कर एवा प्रधान, जेणे आप्युं नरेशने ज्ञान । पेट अन्न प्रसादिनुं गयुं, बीजबळ तेनुं अदभुत थयुं ॥४०॥ हतो भूपने प्रथम कुसंग, चड्यो भारे कुसंगनो रंग । पछी पुन्य प्रगट थयुं ज्यारे, भारे भक्त थया तेह त्यारे ॥४१॥ सुकी अवनी उनाळे तो भासे, उगे अंकुर अधीक चोमासे । काळ पुन्य उदयतणो आवे, त्यारे तेहने सतसंग भावे ॥४२॥ तेम भगवानसिंह भूपाळ, ज्यारे पाम्या पुण्योदय काळ । त्यारे श्रेष्ठ थया सतसंगी, पाम्या भक्ति प्रभूनी अभंगी ॥४३॥ सुणी बोल्या अभेसिंह भूप, अहो वर्णिजी परम अनूप । केम भगवानसिंहने अंग, चड्यो हतो कुसंगनो रंग ॥४४॥ वळी भक्ति पाम्या केम एवी, एतो वात छे अचरज जेवी । कथानो छे प्रसंग आ स्थान, माटे एनुं कहो आख्यान ॥४५॥ एतो सांभळवाने अत्यारे, थइ आतुरता उर मारे । करुणानिधि करुणा लावो, स्नेहे तेह कथा संभळावो ॥४६॥ पुष्पिताग्रावृत्त—सुणि वरणि कहे सुणो सुराय, कहुं भगवानजिसिंहनी कथाय । सुणि जनमन प्रेमभक्ति

पामे, सुधरम जीवविषे विशेष जामे ॥४७॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते तृतीयकळशे अचिंत्यानंदवर्णींद्रअभयसिंहनृपसंवादे श्रीहरिकुर्कटग्रामप्रासन्नमा एकोनविंशतितमो विश्रामः ॥१९॥

पूर्वछायो—वर्णि कहे अभेसिंहजी, तमे सुणो थइ सावधान, भूपति भगवानसिंहनुं, एक उत्तम कहुं आख्यान ॥१॥ चोपाई—भूप भगवानसिंहजी जेह गाम कूकडना धणि तेह । क्षत्रि गोहेल कुळना गणाय, बुद्धिमान ते जोतां जणाय ॥२॥ पण ईश्वरनुं नहिं ज्ञान, रहे संसारमां सावधान । एक चारण मळियो तेने, वेर श्रीहरि ऊपर एने ॥३॥ महा असुरतणो अवतार, पण वाणीथी मनहरनार । आडुं अवळुं एणे समजाव्युं, वैर श्रीहरिसाथे ठराव्युं ॥४॥ हरिने नित्य प्रातःकाळ, देतो चारण ते शत गाळ । भूप सांभळ तो करी हास, जमे ते पछी बेशी बे पास ॥५॥ पीये होका ने खाय अफीण, बेय एम थया मतिहीण । आपे चारणने ते पगार, हरिनो डर न धरे लगार ॥६॥ एक अवसरे रातने टाणे, भूप सुतेलो शयन ठेकाणे । कांइ स्वप्न ने कांईक जाग्यो, त्यांतो देखाव अद्भूत लाग्यो ॥७॥ दीठा सुंदर श्रीघनशाम, वस्त्र भूषण अंगे तमाम । सोटी हाथमां लीधीछे स्वामी, महीनाथना सामी उगामी ॥८॥ कृष्ण बोल्या करी घणो क्रोध, केम राखोछो अमशुं विरोध । तमारुं शुं बगाडयुंछे अमें, गाळो केम भंडावोछो तमे ॥९॥ दूत जमना कहो तो देखाडुं, जमपुर कहो तो पहोंचाडुं । अम उपर राखे जे वेर, पामे पीड़ा तेतो घणी पेर ॥१०॥ देवरावशो जो हवे गाळ, नकी जाणजो आवियो काळ । सुणी उपज्यो भूपने त्रास, काया कंपे ने नाखे निश्वास ॥११॥ पद वंदी बोल्या तेह स्थान, भूल्यो भूल्यो हुं हे भगवान । जाण्या तमने में ईश्वर आज, वांक माफ करो महाराज ॥१२॥ कहो जेम हुं तेम करीश, आज्ञा आपनी शीश धरीश । कहे शाम हुकम धारो मारो, वर्तमान नियम तमे धारो ॥१३॥ मद्य मांस अने चोरी जारी, सदा ते तजो समजी विचारी । आप्यां एम कही वर्तमान, थया श्रीहरि अंतरधान ॥१४॥ वीती रात उग्यो रविज्यारे, आव्यो चारण ऊठीने त्यारे । हरिने तेणे गाळो उचारी, त्यारे भूपतिये राख्यो वारी ॥१५॥ कह्युं रात्रि तणुं त्यां वृत्तांत, भूपे चारणनी भागी भ्रांत । सर्व वात ते जूठी ठरावा, लाग्यो चारण बहु समजावा ॥१६॥ पण चारणने उपदेशे, सतसंग तज्यो न नरेशे । जम्या हता प्रसादी जरूर, एना उदय थया अंकुर ॥१७॥ कहे चारणने अवनीश, जो तुं स्वामीनी निंदा करीश । काढी मूकीश तो नकि तने, सतसंग थयो हवे मने ॥१८॥ उपजातिवृत्त—शुनीतणुं जोर जणाय जेवुं, कुसंगतीनुं बळ होय एवुं । कचाश देखे बळ त्यां करेछे, खराथकी तो दिलमां डरेछे ॥१९॥ हैयाविषे हिंमत जो धराय, श्रीजी करे तेनि सदा सहाय । जो श्यामनो आश्रय छोडि जाय, कुसंगती तो करडीज खाय

॥२०॥ चोपाई—भाळ्यो भूपनो निश्चय भारी, त्यारे चारण बोल्यो विचारी। तमे नियम धर्या स्वामीपास, त्यारे हुंपण स्वामीनो दास ॥२१॥ चालो गढपुर आपणे जैये, पद परसीने पावन थैये। बन्ने अश्वे थया असवार, गया ते गढपूर मोझार ॥२२॥ जीवो ठक्कर निज कामदार, सगा तेना ते पुर मोझार। लाधो ठक्कर नाम छे जेनुं, उतर्या घर पूछिने तेनुं ॥२३॥ अश्व बांधीने एने आवास, गया बे जण श्रीहरिपास। पद वंदि बेठा गुणवान, आप्युं मोहने आदर मान ॥२४॥ बन्ने जणनी परीक्षा लेवा, जणाया हरि माणस जेवा। दिव्यभाव न कांई जणाव्यो, तेथी बन्नेने संशय आव्यो ॥२५॥ गया लाधा ठक्करने घेर, पछी चालवानी करी पेर। लाधो ठक्कर बोलिया एम, चालवानुं तरत थाय केम ॥२६॥ रजा श्रीहरिनी लइ आवो, पछी घेर सुखेथी सिधावो। आप आव्याछो दर्शन करवा, सर्व संशयने परहरवा ॥२७॥ राजी थैने रहो तमे रात, सुणो सद्गुरुओ तणी वात। महाराजनी मूर्ति निहाळो, पूछी प्रश्नने संशय टाळो ॥२८॥ सुणी सांझे चाल्या रजा लेवा, भूप घाट घडे मन एवा। हवे जाउं त्यारे मुनिनाथ, झाले जो जमणो मुज हाथ ॥२९॥ अहीं बेसो कहीने बेसारे, तेने साचा प्रभु गणुं त्यारे। कहे चारण वात विचारो, वळी कांइ एवुं बीजुं धारो ॥३०॥ एक वातु कदी बनी जाय, बीजुं थाय तो सत्य गणाय। कहे भूप आपे मने हार, तो हुं जाणुं ते जग करतार ॥३१॥ वद्यो चारण ते समे वाचा, श्रीजुं धारो ते थाय तो साचा। त्यारे भूपे धारी श्रीजी वात, रहो जो कहे बे त्रण रात ॥३२॥ एज रीतना शब्द उच्चारे, मानुं हुं परमेश्वर त्यारे। एवुं धारी सभामांहि गया, दीनबंधुये दिल धरी दया ॥३३॥ एना अंतरनी वात जाणी, हाथ जमणो झाल्यो तेनो ताणी। अहीं बेसो कहीने बेसार्या, तेथी कांइक समरथ धार्या ॥३४॥ हरी पासे हतो नहीं हार, चित्ते चारणे कीधो विचार। हार आपशे क्यांथकी आणी, माटे व्यर्थ थशे नृपवाणी ॥३५॥ हार हरिये नरेशने दीधो, कोण जाणे ते क्यांथकी लीधो। जोया बेय चमत्कार एवा, तेथी जाण्या ते ईश्वर जेवा ॥३६॥ रजा मागी जवातणी ज्यारे, मुखे बोल्या महाप्रभु त्यारे। रहो राय हजी त्रण रात, सुणो संतना [illegible] वात ॥३७॥ मनना सर्व संशय टाळो, पाकी निश्चयनी गांठ वाळो। सुणी भगवानसिंह उचरिया, मारा अंतरमां आप ठरिया ॥३८॥ तमे सर्वोपरी सरवेश, पुरुषोत्तम श्रीपरमेश। सर्व अवतारना अवतारी, कोटि ब्रह्मांड रचना तमारी ॥३९॥ एवी अंतरमां गांठ वाळी, हवे नहिं टळे कोइनी टाळी। मनना थया संकल्प सिद्ध, नथी बाकी रह्या कोइ वीध ॥४०॥ वर्तमान नियम मने आपो, नाथ हाथ मारे शिर थापो। कहे हरि हरिभक्त छो तमे, वर्तमान धराव्यां छे अमे ॥४१॥ सुणी राजा कहे हेशाम, साची वात छे ते सुखधाम। स्वपनामां दिधां वर्तमान, आज प्रत्यक्ष थ्यो भगवान ॥४२॥ जेथी आपने आशरे थाउं, नित्य गुण तमारा हुं गाउं। सुणी स्वा-

मिये नियम धराव्या, श्रेष्ठ भक्त पोताना ठराव्या ॥४३॥ बोल्या भक्तितनुज भगवान, कांइ मागो मुखे वरदान । सुणी भूप कहे हेस्वामी, मारे संसारसुख नथी खामी ॥४४॥ तमे पुरुषोत्तम परमेश, तेमां संशय थाय न लेश । एज मागुं मुखे वरदान, भक्त जाणी आपो भगवान ॥४५॥ मागो मागो बीजुं वळी कांई, एम शाम बोल्या सुखदाई । मने निश्चे तमारो न जाय, एज माग्युं बीजी वार राय ॥४६॥ मागो कृष्णे कह्युं त्रिजी वार, तोय एज कर्यो त्यां उचार । सुणी बोलिया ईशाना ईश, धन्यधन्य तमे धरणीश ॥४७॥ मुक्तानंद भणी सुख करी, वळी हेतथी बोलिया हरी । अमे मागो कह्युं त्रण वार, भूपे एमज माग्युं आ ठार ॥४८॥ माटे छे एतो प्रह्लाद जेवा, मारा भक्त अनन्य ते एवा । ध्रुवनी पेरे अविचळ स्थान, नव माग्युं एवुं वरदान ॥४९॥ एक अविचळ निष्ठाज मागी, माटे धन्य ते भक्त सुभागी । एनी भक्ति भली वखणाशे, एनुं आख्यान ग्रंथे लखाशे ॥५०॥ वळी भूप कहे प्रेम आणी, वरदाता सुणो मारी वाणी । मारो तात हता भोळाजन, हतुं मृगयानुं तेने व्यसन ॥५१॥ पुन्य आज समैयानुं एने, आपुं तो मळे सदगति तेने । सुणी बोलिया शाम सुरंगी, तमे ज्यारे थया सतसंगी, ॥५२॥ गया त्यारथी तात तमारो, जहां छे ब्रह्म मोल अमारो । जोवा होय तो तमने देखाडुं, समाधीमां तहां पहोंचाडुं ॥५३॥ अवनीश कहे अविनाश, मने आपनो छे विशवास । माटे मानुंछुं हुं सत्य वात, दिव्यधाम गया मुज तात ॥५४॥ बोल्यो चारण जोडीने हाथ, मने आपो नियम मुनिनाथ । सुणी एवुं कहे हरिराय, वर्तमान तमे न पळाय ॥५५॥ जुदी रीतनो जीव तमारो, गमे आश्रय केम अमारो ॥ आवा जोगमां आव्याछो तमे, फळ उदय थशे कोइ समे ॥५६॥ वदे वर्णि अचिंत्यानंद, सुणो भूप चतुर जनचंद । भक्त भगवानसिंह जे कह्या, एतो उत्तम हरिजन थया ॥५७॥ राखी बाळमुकुंदनी सेवा, पाळे आचार उत्तम एवा । सतसंगी भलो द्विज जोई, तेनी पासे करावे रसोई ॥५८॥ धरी नैवेद्य ते पछी जमे, बीजा कोइनुं रांध्युं न गमे । तजी डुंगळी होको अफीण, भले निंदा करे मतिहीण ॥५९॥ तजी भूपपणानुं ते मान, गाय प्रगट तणा गुणगान । सारी साधुतणी सेवा करे, निजमाथे चरणरज धरे ॥६०॥ एवा जननुं सुणे आख्यान, थाय पवित्र तेहना कान । सारा तीर्थतणुं फळ जे छे, सुणे आख्यान तो फळ ते छे ॥६१॥ दोहरो—कुकडपति भगवानने, भेट्या श्रीभगवान । धाम मळ्युं भगवाननुं, कर्यो कपड भगवान ॥६२॥ पुष्पिताग्रावृत्त—उर धरि हरिनुं सदा स्वरूप, भजन करे भगवानसिंह भूप । कहि मुद धरि तेहनी कथाय, हरिजन राजि थशे सुणी सदाय ॥६३॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते तृतीयकळशे अचिंत्यानंदवर्णींद्रअभयसिंहनृपसंवादे कुर्कटग्रामाधिपतिभगवानसिंहआख्यानकथननामा विंशतितमो विश्रामः ॥ २० ॥

पूर्वछायो—कुकडगामथी चालिया, गया दियोर गाम दयाळ । जैने बोरा-

मां उतर्या, जन जोवा मळ्यां वृद्ध बाळ ॥१॥ उपजातिवृत्त—प्रभू तहां पथ्थर जोइ बेठा, बेठा बिजा त्यां बहु लोक हेठा। दयानिधीये उपदेश दीधो, श्रोता जनोये सुणि सर्व लीधो ॥ २॥ संसार आ स्वप्नसमान जाणो, पापो तथा पुण्य खरां प्रमाणो। आ लोकमां ईश्वरभक्ति साची, तेना विना वात समस्त काची ॥३॥ स्वप्नाविषे द्रव्य मळ्यूं जुवेछे, ते जाय तो छाति कुटी रुवेछे। जाग्या पछी द्रव्य नथी जणातुं, छाती कुट्यानुं नथि दुःख जातुं ॥४॥ संसारकेरुं सुख सत्य जाणी, करे सुखार्थे बहु पाप प्राणी। ते सूख स्वप्नावत नाश थाय, जे कर्म कीधां नहिं तेह जाय ॥५॥ माटे कदी पाप करो न कोई, मुवा मरेछे जन तेह जोई। करो सदा ईश्वरभक्ति भावे, भवाब्धिनो जेथकि पार आवे ॥६॥ चोपाई—वात सांभळीने शुभ पेर, जनो चाल्या गया निज घेर। भावसारनी भामिनी एक, जेना उरमां विशेष विवेक ॥७॥ तेनो बाळक मूळजी नाम, बन्ने उभां हतां एह ठाम। कर्यो बाइये चितमां विचार, तपसी रह्याछे निराहार ॥८॥ पुछे भोजननुं नहीं कोई, आणि आपुं हुं एने रसोई। लेवा तपसीने विनती करी, लावी आप्युं बेडुं जळ भरी ॥९॥ प्रीते पोताना पुत्रने संगे, शीधुं मोकल्युं अधिक उमंगे। जम्या रांधीने ईश अनादी, आपी एहने शिष्ट प्रसादी ॥१०॥ अवशेष प्रसादि ते लई, माता पुत्र जम्यां घेर जई। पुत्रपासे सांझे केवराव्युं, जोगी पोढो पलंग हुं लावुं ॥११॥ त्यागिना धर्मविषे। उपजातिवृत्त—कहे महाराज सुणो सुभक्त, संसारथी होय सदा विरक्त। इच्छे न संसारिक सुख अंगे, पोढे नहीं कष्ट विना पलंगे ॥१२॥ मांदा थयानो मिश ऊर आणी, पोढे पलंगे जन त्यागि जाणी। ठगे जनोने प्रभु शुं ठगाशे, जोगी यथातुं फळ व्यर्थ जाशे ॥१३॥ असंत एतो नहि सत्य संत, आवे न एने भवदुःख अंत। सेवा सजे एनि सुसंत जाणी, न पुण्य पामे पस्ताय प्राणी ॥१४॥ जोगी थईने भरतादि जेम, वर्त्या सदा जे वरते न तेम। गृहस्थने जोग्य पदार्थ अर्थ, जो तेह इच्छे व्रत तेनुं व्यर्थ ॥१५॥ संसारकेरुं सुख सर्व छोडयुं, तेवा सुखोमां वळि चित्त जोडयुं। मानापमाने सुख दुःख थाय, तो त्यागि साचो नहिं ते गणाय ॥१६॥ जो वृद्ध के आतुर ते न होय, बेसे जती वाहनमां न कोय। काया करी कृष्णप्रसन्न काज, धरे नहीं ते लव लोकलाज ॥१७॥ चोपाई—कह्या श्रीजिये त्यागीना धर्म, जन समजु ते समझि ले मर्म। कहे भूप अहो धर्मवान, कहो मूळजीनूं आख्यान ॥१८॥ जम्या हरिनी प्रसादी ते जेह, केवा भक्त थया पछी तेह। एतो सांभळवाने चहुंछुं, कहो वर्णिजी विनति करुंछुं ॥१९॥ बोल्या एवुं सुणी ब्रह्मचारी, धरणीश सुणो मन धारी। थया मूळजी ज्यारे जुवान, दीधुं संते तेने ज्ञानदान ॥२०॥ थयुं भक्तपणुं अति भारी, धन्यधन्य कहे नरनारी। सारी वस्तु जेजे मळि आवे, जैने स्वामिने भेट धरावे ॥२१॥ मूळजीने मळे हरि ज्यारे, त्यारे श्रीमुखे एम उच्चारे। मुक्त

अक्षरधामना आ छे, अमसंगे त्यांथीज आव्याछे ॥२२॥ सुणो भूप अभेसिंह भ्रात, कहुं मूळजी भक्तनी वात। एक अवसरे मूळजीभाई, चाल्या गढपुर चित्त चहाई ॥२३॥ दीठो रस्तामां आंबो रसाळ, धणी तेनो हतो रखवाळ। रूपामोर एने एक दीधी, मोंघामां मोंघी केरीयो लीधी ॥२४॥ प्रभुपासे जई तेणे नेट, करी भावथी केरीयो भेट। दादाखाचर आदिक जेह, लाग्या केरी वखाणवा तेह ॥२५॥ भाव मूळजी भक्तनो भाळी, बहु मनमां रिझ्या वनमाळी। कहे मूळजीने महाराज, मुखे मागो ते आपुं हुं आज ॥२६॥ कर जोडीने मूळजी कहे, जहांसुधी आ केरीयो रहे। जमो नित्य ते जनप्रतिपाळ, एज मागुंछुं दीनदयाळ ॥२७॥ आप्युं एज वचन धरी टेक, जम्या नित्य केरी एनी एक। जमतां रस तेनो वखाणे, रस भक्तना भावमां जाणे ॥२८॥ बोर शवरीनां स्वादिष्ट जेवां, मान्यां मूळजीनां फळ एवां। भली लागी विदूरनी भाजी, एम केरी जमी थया राजी ॥२९॥ स्वाद भक्तना भावमां जाणे, विना भाव न स्वाद वखाणे। आखी सृष्टि तणा स्रजनारा, एज आंबानां फळ रचनारा ॥३०॥ एवी वस्तु नथी विश्वमांई, जेनी श्रीहरि जाणे नवाई। देवा भक्तने आनंद भारी, कोइ वस्तु वखाणे मुरारी ॥३१॥ पूर्वछायो— कहे अचिंत्यानंदजी, सुणो भूप धरीने स्नेह। मूळजी भक्तनी भावना, वळि कहुं वरणवी तेह ॥३२॥ चोपाई—गाम दीयोरमां वणनारा, वणे बोरीना चोफाळ सारा। दीठो मूळजिये भलो ज्यारे, धार्युं अंतरमां एम त्यारे ॥३३॥ सारो चोफाळ एक वणावुं, छेडे सोनाना तार मुकावुं। पछी गढपुर जै रुडी रीते, मारा इष्टने ओढाडुं प्रीते ॥३४॥ केवुं शोभशे वस्त्र रुपाळुं, घणा नेहथी मूर्ति निहाळुं। राखु अंतरमांहि उतारी, कोइ काळे न मेलुं विसारी ॥३५॥ एवो अंतरमां भाव आण्यो, पछी सारो जे वणकर जाण्यो। तेने जैने कह्युं ततकाळ, वणी आपो सरस चोफाळ ॥३६॥ जेवी जाणो तमे चतुराई, एवी कारीगरी करो भाई। सूत्र सारामां सारुं वावरजो, छेडा कंचन कसबना करजो ॥३७॥ कशी खामी न राखशो लेश, मूल माग्याथी देश विशेष। महाराजा अधीराज जे छे, तेने भेट कर्यासारु ते छे ॥३८॥ मने मळशे इनाम अथाग, मळशे तने तेमांथी भाग। तेतो खातां कदी नहिं खूटे, कोइ चोर लूटारा न लूटे ॥३९॥ एम कहिने मरम समझाव्यो, बहु सारो चोफाळ वणाव्यो। गया गढपुर दर्शन काज, जहां राजे राजाअधिराज ॥४०॥ हतो दिवस समैयानो सारो, मळ्या हरीजन संत हजारो। सभामां बेठा सुंदर श्याम, गया मूळजी भक्त ते ठाम ॥४१॥ हरिनी करी पूजा उमंगे, पछी चोफाळ ओढाड्यो अंगे। पछी आरती पोते उतारी, छबि अंतरमां लीधी धारी ॥४२॥ स्तुति गदगद स्वरथी उच्चरे, आंसु प्रेमनां आंखथी खरे। भाव मूळजी भक्तनो भाळी, रह्या हरिजन संत निहाळी ॥४३॥ सभामां बेठा राणा ने राय, जोइ चोफाळ विस्मित थाय। कहे चोफाळ के-

णे बनाव्यो, के शुं स्वर्गपुरी थकी आव्यो ॥४४॥ मृत्युलोक समस्त मोझार, आवो कोइ नथी करनार । आनी आगळ शाल दुशाला, वखाणे ते कहेवाय काला ॥४५॥ एम उचरे सौ नरनारी, रीझ्या भक्त उपर भयहारी । तेथी देखाडयुं दिव्यस्वरूप, कोटि सूर्यशशीथी अनूप ॥४६॥ हती चोफाळे चोकडी ज्यांज्यां, कोटि सूर्य शशी दीठा त्यांत्यां । तेज शीतळ ने सुखकारी, जुवे मूळजी ते धारी धारी ॥४७॥ रहे अक्षरधाममां जेम, दीठी मूर्ति ते तेजमां तेम । एवुं बे घडीसुधी जणायुं, पछी तो हतुं तेवुं देखायुं ॥४८॥ धर्मसुत नरनाटक धारी, करे दिव्यचरित्र मुरारी । भक्त मूळजीने भगवान, दीधुं दिव्य ते दर्शनदान ॥४९॥ एवा भक्त रहे जेह जाग्य, धन्यधन्य ते भूमिनां भाग्य । धन्य मातपिता परिवार, धन्य कुळ ज्यां धर्यो अवतार ॥५०॥ कहे वर्णि सुणो राजान, कह्युं मूळजिनुं आख्यान । संभळावे सुणे जन जेह, पामे चारे पदारथ तेह ॥५१॥ पुष्पिताग्रावृत्त—हरि हरिजननी सुणे कथाय, धरि तनु धन्य बिजा बधा वृथाय । मुनिजन पण ते कथा सुणेछे, अवसर धन्य अमूल्य ते गणेछे ॥५२॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते तृतीयकळशे अचिंत्यानंदवर्णींद्रअभयसिंहनृपसंवादे दियोरग्रामनिवासीभावसारमूळजी-भक्तआख्यानकथननामा एकविंशतितमो विश्रामः ॥२१॥

पूर्वछायो—दीनदयाळ दियोरथी, चालीगया लाकडीये गाम । चौटावचे त्यां चालिया, हसते मुखे घनशाम ॥१॥ ठक्कर खोजा प्रेमजी, हाटे बेठा हता ते वार । घासनी गुंथेल सादडी, पाथरी हती घणी सार ॥२॥ हे नृप ओळखो एहने, कारभारी श्रीहरिना जाण । लाधो ठक्कर गढपुरतणा, भाइ प्रेमजी तेना प्रमाण ॥३॥ तेने हरिने कोइये कह्युं, आपो जोगीने सादडी एह । प्रेमजी कहे महाजोगि जो, कोइ मळे तो आपु तेह ॥४॥ हसीने बोल्या श्रीहरि, जोगि जोइ वळो सहु ठार । अम जेवा जोगी नहि मळे, कोटि ब्रह्मांडनी मोझार ॥५॥ एम कही हरि चालिया, हरि गया नाने गोपनाथ । जळ चडावी शंभुने, गया पीपरले मुनिनाथ ॥६॥ त्यां एक द्विज तीर्थवासिने, नित्य आपतो हतो आमान्न । तेने जई हरिये कह्युं, आपो अमने तो सिद्धान्न ॥७॥ त्यारे ते द्विजनी नारिये, कर्यो रोटलो हरिने काज । पछी तेमां घी पूरिने, कह्युं जमो तमे महाराज ॥८॥ चोपाई—बेठा जमवाने जीवन ज्यारे, मुखकमळ विकाशियुं त्यारे । नर नारिये नेहे निहाळ्युं, आखुं ब्रह्मांड तेमध्य भाळ्युं ॥९॥ दीठी नदियो ने सागर सात, दीठो पर्वत मेरु प्रख्यात । साते पाताळ पण दीठां एमां, दीठां कैलास वैकुंठ तेमां ॥१०॥ दीठा सूर्य शशी ग्रह तारा, दीठा मेघ वृष्टि करनारा । दीठां थावर जङ्गम प्राणी, दीठां वन नग पृथ्वी अजाणी ॥११॥ एवी रचना निहाळी अपार, पाम्यां अचरज ते नरनार । कर्युं उरमां एवुं अनुमान, नरदेह धर्यो भगवान ॥१२॥ करी विनति रहेवा बे मास, तोय त्यां कर्यो बे दिन वास । गया त्यांथी तळाजे गाम, नाह्या

शेत्रुजीमां घनशाम ॥१३॥ एक बावानी जग्या निहाळी, उतर्या जइ त्यां वनमाळी । एक वाणिये ए स्थळ आवी, शीधुं शामने आपियुं लावी ॥१४॥ जम्या रांधीने श्रीजगदीश, देवी जाणिने दीधि आशीष । गगो शेठ थया सुत तेना, सदगुण शा वखाणिये एना ॥१५॥ हरिभक्त थया अतिभारी, जाणे सौ हरिजन नरनारी । चाल्या रात रहीने मुरारी, गोपनाथ गया गिरधारी ॥१६॥ शिवमंदिरे कीधो उतारो, हतो त्यांनो महांत ते सारो । तेणे सेवा सारी रीते करी, रांध्युं विप्रे जम्या तहां हरी ॥१७॥ राख्या प्रेम करी पांच रात, नाह्या सिंधुमां हरि साक्षात । नीर खारा मीठाना छे कुंड, नाह्या तेविषे बाळमुकुंद ॥१८॥ एम तीरथ पावन करी, झांझमेर गया पछी हरी । करी विप्रने घेर आहार, त्यांथी कृष्ण गया कळसार ॥१९॥ रह्या रात त्यां जगजीवन, पण कोइये आप्युं न अन्न । सुवा दीधा न निर्दय थई, शाम सूता खळामांही जई ॥२०॥ कतपर गया उठी सवारे, लीधो महुवानो मारग त्यारे । नदी माळण त्यां जतां आवी, भक्तिपुत्रतणे मन भावी ॥२१॥ शामे त्यांज कर्युं स्नानादिक, आव्यो महुवेथी एक वणीक । नाम शेठ पीतांबर एह, दशा श्रीमाळी श्रावक तेह ॥२२॥ महुवामां एनुं घरबार, अधवारुं हतुं कळसार । गाडुं एक वसाणानुं भरी, आव्यो माळण नदी ऊतरी ॥२३॥ तेणे मोटा तपस्वी ते दीठा, लाग्या अंतरमां अति मीठा । प्रेमे पदजुग वंदन करी, भेट टोपरां साकर धरी ॥२४॥ धरी ठाकोरने फळाहार, जम्या ते पछी जग करतार । शामे शीष्ट प्रसादी ते दीधी, स्नेहे शेठ पीतांबरे लीधी ॥२५॥ कहे कृष्ण रहो किये गामे, कहो जाओछो तमे शा कामे । सुणी शेठे कर्यो त्यां उच्चार, मारुं छे महुवे घरबार ॥२६॥ हुं छुं दुर्बळ दीनदयाळ, रही कळसारे काढुंछुं काळ । आव्यो हतो वसाणुं हुं भरवा, कळसारमां वेपार करवा ॥२७॥ सुणी बोलिया जगजीवन, महुवामां रहो महाजन । जशे दुर्बळता ते तमारी, मारुं वेण लेजो शिर धारी ॥२८॥ कुग्राममां न वसवाविषे । उपजातिवृत्त—जे गाममां लोक वसे उदार, वेपार धंधा वळि ज्यां अपार । तहां रहेवुं सुख जो चहीजे, कुग्राममां वास कदी न कीजे ॥२९॥ जे ग्राममां निर्दय लोक होय, सुणे नहीं कृष्ण कथाज कोय । तहां वश्याथी कदि कष्ट लीजे, कुग्राममां वास कदी न कीजे ॥३०॥ जे गाममां पुष्कळ होय पाणी, पाळे प्रजा भूपति प्रेम आणी । विचारिने वास तहां वसीजे, कुग्राममां वास कदी न कीजे ॥३१॥ ज्यां आपणा वेरि विशेष होय, सगो नहीं के नहिं मित्र कोय । तो ते तजीने जवुं गाम बीजे, कुग्राममां वास कदी न कीजे ॥३२॥ जे ग्राममां वैद्य वसे न कोय, विद्यानि शाळा पण ज्यां न होय । तहां रहीने सुख शुं लहीजे, कुग्राममां वास कदी न कीजे ॥३३॥ जडे न ज्यां सज्जननो प्रसंग, जहां रह्याथी निजधर्म भंग । वश्याथकी ज्यां व्यसनी बनीजे, कुग्राममां वास कदी न कीजे ॥३४॥ ज्यां आपणो उद्यम तो न थाय, करे न

को संकटमां सहाय । नाणुं छतां ज्यां नहि वस्तु लीजे, कुग्राममां वास कदी न कीजे ॥३५॥ कुग्राममां वास कुपात्रसेवा, कुटुंबमां क्लेश कुमित्र एवा । पत्नी कुभार्या जडि होय जेने, प्रत्येक पांचे परिताप तेने ॥३६॥ चोपाइ—बोल्या शेठ पीतांबर वेण, शीर धारीश आपनुं केण । महुवामां हवेथी वसीश, कांई वेपार सारो करीश ॥३७॥ शेठ एम कहीने सिधाव्या, महुवामां महाप्रभु आव्या। अभेसिंह बोल्या मुद आणी, अहो वर्णि सुणो मुज वाणी ॥३८॥ शेठे आप्यो प्रभुने आहार, एना पुण्यतणो नहि पार । पुण्य प्रकट थयुं होय जेह, महाराज कहो मने तेह ॥३९॥ बोल्या वर्णि थई रळियात, सुणो भूप अभेसिंह वात । राख्यो श्रीहरिनो विश्वास, महुवामां कर्यो शेठे वास ॥४०॥ तेथी दुर्बळता थई दूर, पाम्या धान्य ने धन भरपूर । आप्यो श्रीहरिने फळाहार, तेनुं प्रगटियुं पुण्य अपार ॥४१॥ पुण्यशाळी पाम्या त्रण पुत्र, सतसंगी थयुं घरसुत्र । पुत्र एकनुं नरसिंह नाम, बीजा दामजी सद्धर्मधाम ॥४२॥ त्रीजा तेतो जेठोभाई जाणुं, हवे वात विशेष वखाणुं । सद्गुरु परमानंद जेह, मळया दामजी शेठने तेह ॥४३॥ सार धर्मतणो उर धर्यो, जैन मत तजी सतसंग कर्यो । खीमो शेठ मामो मन भाव्यो, तेने पण सतसंग कराव्यो ॥४४॥ सुत मामातणो फुलचंद, फेड्यो तेनो अज्ञाननो फंद । सगावाला कर्या सतसंगी, बीजा पण कर्या भक्त अभंगी ॥४५॥ नातीलाये उपद्रव कर्यो, तेनो डर दिलमां नव धर्यो । आव्युं चोमासुं उत्तम ज्यारे, वश्या वरतालमां शेठ त्यारे ॥४६॥ एक दिन महुवा बंदरथी, लख्यो पत्र सगाओये घरथी । तज्यां सगां तज्यां माततात, केम वरतालमां वश्या भ्रात ॥४७॥ एवो कागळ वांचियो ज्यारे, शेठे उत्तर लखियो त्यारे । ते हुं भूपति तमने सुणावुं, अचरज मनमां उपजावुं ॥४८॥ शार्दूलविक्रीडितवृत्त—लक्ष्मीनाथ पिता रमा जननि छे माशी गणुं गोमती, भ्राता वायुकुमार पुत्र शिवनो ए छे सहायी अती। पुत्री पुत्र दुहित्र नित्य नियमो भार्या सदा संग छे, छे वृत्तालयमां कुटुंब सघळुं आनंद उत्संग छे ॥४९॥ चोपाई—लख्यो उत्तर ते एवि रीते, वरतालविषे वसे प्रीते। दामाशेठे धर्यो एवो धर्म, सारो समजीने शास्त्रनो मर्म ॥५०॥ शेठ पीतांबरे करी प्यार, आप्यो कृष्णने फळ आहार । तेनुं पुण्य उदय थयुं एवुं, कोटी जज्ञतणुं फळ जेवुं ॥५१॥ कोइ भाव भलो उर धरे, तुळसीपत्र अर्पण करे । तोय तेने करेछे निहाल, एवा छे हरि दीनदयाळ ॥५२॥ ज्यारे सोनानी लंका लुटाय, त्यारे उंघ अभागीने थाय। निधि अमृतनो उभराय, तोय तरशो अभागियो जाय ॥५३॥ तेम हरिये करी लीलालेर, कर्युं कल्याण तो टके शेर । तोय लेवा न आवे अभागी, न जुवे मोहनिद्राथी जागी ॥५४॥ पुष्पिताग्रावृत्त—करि अति करुणा कृपानिधान, नरतनु धारि दिधुं सुदर्श दान । पण जन अति जेह पुण्यशाळी, नमन करे प्रभुने प्रतापि भाळी ॥५५॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविर-

चिते हरिलीलामृते तृतीयकळशे अचिंत्यानंदवर्णीद्रअभयसिंहनृपसंवादे श्रीहरिमहुवाबंदरप्रापनामा द्वाविंशतितमो विश्रामः ॥२२॥

दोहा—**कर जोडी नरपति कहे, अहो अचिंत्यानंद । कहो कथा हरिकृष्णनी, सुणी टळे दुःखद्वंद ॥१॥ कहे अचिंत्यानंदजी, धन्यधन्य धरणीश । श्रवण भक्ति भलि भाळिने, आपुं शुभ आशीष ॥२॥ आठ भुजा ने आठ पद, खट मुख लोचन बार । तुज मनमां त्रण मूर्ति ते, सदा वसो करि प्यार ॥३॥ एक सहस्र ने उभय मुख, षट कर ने पद चार । ते तमारि रक्षा करे, पुच्छ एक धरनार ॥४॥**

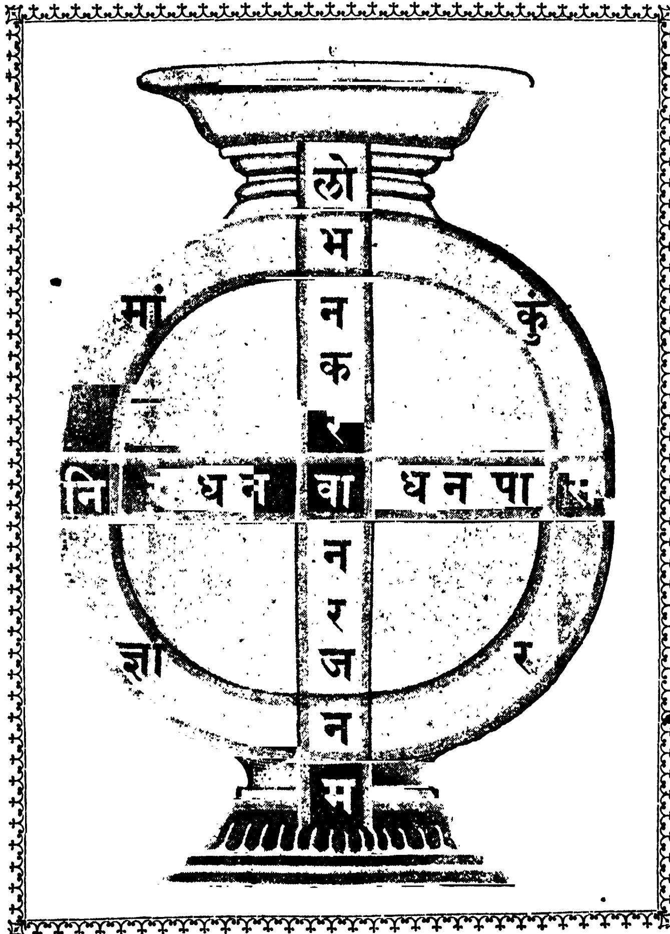
चोपाई—**सुणो भूप अभेसिंहभाई, कहुं कृष्णकथा सुखदाई । महुवामां गया महाराज, कैक जीवनां कल्याण काज ॥५॥ तहां लक्ष्मीनारायण केरुं, एक मंदिर सारुं घणेरुं । हनुमाननी देरी छे ज्यांय, दीठुं आंबलीनुं झाड त्यांय ॥६॥ कर्युं ओटले त्यांज आसन, वश्या त्रण दीन प्राणजीवन । बावे एक दीवस दिधुं शीधुं, बीजे दिन एक वाणिये दीधुं ॥७॥ बावा फुलवणकेरि जग्याथी, त्रीजे दिवस मळ्युं शीधुं त्यांथी । नदी माळणने तट सारो, तलगाजरडानो छे आरो ॥८॥ कोठो बावानो छे तेह स्थान, नाह्या बे दिन त्यां भगवान । नदी माळण पावन करी, जोगसाधन त्यां कर्युं हरी ॥९॥ मवाबंदरने महाराजे, तीर्थरूप कर्युं जनकाजे । गाम डोळिये जै हरि खम्या, विप्र विठ्ठलने घेर जम्या ॥१०॥ गाम पटवे गया त्यांथी माव, त्यां छे पूर्वमां एक तळाव । तेने पूर्वतटे विना वाड्य, रुडुं एक रोहणनुं छे झाड ॥११॥ थोडी वार बेशी तेह ठाम, गया गुणनिधि चांचवे गाम । त्यांथी पुर्वे तळाव छे त्यांनुं, पूर्वतट तरु छे रुखडानुं ॥१२॥ बेठा बे घडी त्यां बळवंत, पछी त्यांथी चाल्या भगवंत । गाम डुंगरे त्यांथकी आव्या, पिपावाव्ये तहांथी सिधाव्या ॥१३॥ पीपा भक्ततणीज जग्याथी, लीधुं शामे सदाव्रत त्यांथी । जमीने गया वावेरे गाम, शिवमंदिर दीठुं ते ठाम ॥१४॥ तेना धाबा उपर बेय रात, रह्या शामसुंदर साक्षात । त्यांथी राजुले थई वडगाम, एज गामथी उत्तर ठाम ॥१५॥ एक मशीद छे तेनी पास, रात वासो रह्या अविनाश । रामपर विचर्या वनमाळी, गामथी पूर्व खीजडो भाळी ॥१६॥ बेठा बे घडी त्यां करी दया, पछी गामथी पश्चिमे गया । वेतो वारीनो वोकळो दीठो, लाग्यो मोहनने मन मीठो ॥१७॥ उंधमतियो छे एहनुं नाम, तेमां स्नान कर्युं घनशाम । गया गाममां थइने लेरी, दुर चांचुडा शिवनी देरी ॥१८॥ नदी धातरवडी वहेछे, झाड तमरतणुं एक जे छे । आत्मानंद स्वामीने ते ठार, कर्यो हतो उत्तरसंस्कार ॥१९॥ सर्व जाणेछे अंतरजामी, जग्या जोयामां राखी न खामी । नदी ऊतरीने तेह ठाम, गया कृष्णजी कोवैये गाम ॥२०॥ त्यां छे सागरतट रूचिर, आदिवाराहजीनुं मंदिर । त्यांना देवनां दर्शन करी, रातवासो रह्या तहां हरी ॥२१॥ गांगडागामे वड हेठ जई, पाणी पीधुं कुवामांथी लई । सामतेज जई रह्या रात, शामकुंडे नाह्या सा-**

क्षात ॥२२॥ गया शीमर ऊठी सवारे, एज गामने दक्षिण द्वारे । सूर्य कुंडे नाह्या साक्षात, [illegible] रह्या रात ॥२३॥ एक आव्यो वणिक ते स्थान, दीसे लोभ ते मूरतिमान । अंगे फाटेल वस्त्र धरेलां, घणां मेलां ने जुवो भरेलां ॥२४॥ लोभीविषे । उपजातिवृत्त—लोभी पुरुं पेट भरी न खाय, लोभीथकी पुण्य नही क-राय । मांदो पड्याथी कदि जीव जाय, पैसो नही ओसडनो अपाय ॥२५॥ लो-भी कने जो बहु द्रव्य होय, फरेज थैने अति रांक तोय । चिंता धरे ते निजमृत्यु काळे, रखे चितामां बहु काष्ठ बाळे ॥२६॥ लोभी न जाणे मन पुण्य पाप, जाणे महिमा धननो अमाप । मांखीतणो संग्रह जेम जाय, लोभीतणुं द्रव्य पछी लुं-टाय ॥२७॥ लोभी न राखे दिलमां दयाय, ते क्रोधि कामी सरखो गणाय । छे पापनुं मूळ सदैव लोभ, छे छापरुं धारक जेम मोभ ॥२८॥ लोभी तणुं द्रव्य कु-मार्ग जाय, चौराग्नि के भूप कचेरि खाय । माता पिताने नहि लोभि पाळे, लोभी प्रजानुं पण पेट बाळे ॥२९॥ जोगी जतीने जन लोभी सेवे, जाणे मने ते जडि-बुट्टि देवे । ज्यां लोभीया लोक वसे घणाय, त्यां धूर्तकेरुं गुजरान थाय ॥३०॥ चोपाई—महालोभी ते एवो वणीक, तेणे जाण्युं जे जोगि छे ठीक । सोळे चिह्न निहाळ्यांछे पगमां, तेथी जाण्युं आवा नथी जगमां ॥३१॥ माटे सेवा करुं सारी रीते, तो ते रीझशे मुजपर प्रीते । सारुं सारुं करावुं भोजन, तो ते आपशे पु-ष्कळ धन ॥३२॥ जोगीने जई वंदन कीधुं, पछी जमवानुं नोतरुं दीधुं । उर द्र-व्यनी इच्छा छे एने, बीजो अर्थ कशो नथी तेने ॥३३॥ सर्व जाणेछे शाम सुजा-ण, पण करवुंछे तेनुं कल्याण । माटे जमवानुं नोतरुं मान्युं, मन राजी थयुं वा-णियानुं ॥३४॥ विप्र पासे रसोइ करावी, दुधपाक ने पुरी बनावी । बहु स्वादिष्ट शाक कराव्यां, भातभातनां भजियां तळाव्यां ॥३५॥ बेठा जमवाने श्रीहरि ज्यारे, बेठो वाणियो वेगळो त्यारे । जमि आसने जइ रह्या रात, पछी ऊठीने चाल्या प्रभात ॥३६॥ चाल्यो वाणियो साथे वळावा, इच्छा अंतरे श्रीमंत थावा । एक गाउ सुधी साथे गयो, धार्यो स्वारथ सिद्ध न थयो ॥३७॥ वळो पाछा कह्युं हरि ज्यारे, बोल्यो वाणियो वाणि ते वारे । कृपानाथ कृपा ऊर धरो, मने सर्वथी श्रीमंत करो ॥३८॥ मुजने अगणित धन आपो, दयाळु मुज दारिद्र कापो । मोटा जाणी करीछे में सेवा, नथी जोगी बीजा तम जेवा ॥३९॥ सुणि बोलिया सुंदरशाम, तने आपुं हुं अविचळ धाम । आपुं वैकुंठ गोलोकवास, सुख आपुं तने अविनाश ॥४०॥ धनमां तो नथी कशो माल, धन लैने शुं थैश निहाल । सुणी बोलियो वाणीयो वाणी, मने द्रव्य आपो दया आणी ॥४१॥ बीजी वात कशी नव जाणुं, आपो नाथ मने घणुं नाणुं । द्रव्य-तुल्य बीजुं नव्य मळे, द्रव्ये मुनीवरनां मन चळे ॥४२॥ द्रव्यविषे । उपजातिवृत्त—नाणाथकी यज्ञ घणा कराय, नाणावडे स्वर्गविषे जवाय । नाणाथकी संकट तो टळेछे, नाणावडे वस्तु बधी मळेछे ॥४३॥ मदत्व केवुं कनके रहेछे, जो धंतुरानुं

पण नाम ते छे। आश्चर्य मोटुं अति एक ए छे, नामप्रमाणे मद ते करेछे ॥४४॥ न कोइनो किंकर कोइ जाणो, पैसातणा किंकर सौ प्रमाणो। गरीव श्रीमंत जनो जणाय, एवी स्थिती सौ धनथी गणाय ॥४५॥ जेने घणुं द्रव्य कुलीन एह, डाह्यो तथा सर्व गुणज्ञ तेह। तेनेज सौ को नमवा धसेछे, सर्वे गुणो कांचनमां वसेछे ॥४६॥ बनेवि को निर्धननो न थाय, साळो थवाने धनिनो चहाय। जो गांडुं घेलुं धनवंत बोले, सर्वे वखाणे श्रुतिवाक्य तोले ॥४७॥ पुत्रो सखा पत्नि तथा पिता छे, आ लोकमां सौ धनना सगा छे। पैसावडे छे जननी वडाई, भाखे मुखे सौ जन भाइभाई ॥४८॥ विदेश जाशे जन द्रव्यमाटे, माथुं कपावे वळि वित्तसाटे। उंडे समुद्रे जइने पडेछे, जाणे अहिं मोति मने जडेछे ॥४९॥ पैसो प्रभूता जगमां धरेछे, जै जंगले मंगळ ते करेछे। पैसा वसे पुष्कळ जेनी पास, देखाय तेना जन सर्व दास ॥५०॥ विद्यातणी तो न रसोइ थाय, गुणोतणां शुं बचकां भराय, कीर्त्ती सुणी भूख कदी न जाय, सर्वोपरी तो धन छे सदाय ॥५१॥ जो मानता देवतणी करेछे, रोगादि पीडा जननी हरेछे। देवो रिझेछे बहु द्रव्यदाने, छे द्रव्य तो दुर्लभ देवताने ॥५२॥ विना पगे जे जगमध्य चाले, विना करे इच्छित लावि आले। निर्जिव छे तोय बलिष्ट जे छे, आ विश्वनुं जीवन द्रव्य ए छे ॥५३॥ जो लक्ष्मिदाता कदि लात मारे, लागे नही दुःख दिले लगारे। मारी भृगुये हरिनेज लात, न कोप कीधो गणि लक्ष्मितात ॥५४॥ वसंततिलकावृत्त—लक्ष्मी विना जगतमां जन होय ज्यारे, बोलावशे जन बधा मुखथी टुंकारे। जे कानुडो व्रजविषे महि चोरि खाय, लक्ष्मी मळ्याथकि थया रणछोडराय ॥५५॥ अथ धननिषेधविषे। उपजातिवृत्त—कहे हरी द्रव्य घणुं नठारुं, कुबुद्धिने क्लेश वधारनारुं। जो द्रव्यनो कांइ रह्यो न पार, तो धर्मराजा रमिया जुगार ॥५६॥ लडावि मारे धन भाइभाई, लडावि मारे ससरा जमाई। अधर्म अन्याय अनेक थाय, जो द्रव्यमां दोष घणा जणाय ॥५७॥ ज्यां द्रव्य छे त्यां रिपु होय झाझा, जुना मटे तो वळि थाय ताजा। जे मानवीनो न सरेज अर्थ, निंदा करे मूकि कलंक व्यर्थ ॥५८॥ घणुं शरीरे मध चोपडाय, मंकोडि मांखी करडीज खाय। श्रीमंतने तेमज दुःख छेक, स्वार्थी मळिने करडे अनेक ॥५९॥ जो द्रव्यमध्ये सुखशांति होय, तो तुच्छ जाणी न तजेज कोय। भर्तृहरी आदि नृपो थयाछे, ते द्रव्य त्यागी वनमां गयाछे ॥६०॥ संभाळ विश्वंभर सौनि लेछे, ते अन्न वस्त्रो परिपूर्ण देछे। कोइथकी झाझुं नही खवाय, श्रीमंत स्वादू जमि रोगि थाय ॥६१॥ पेदा कर्यामां श्रम छे अपार, ते साचव्यामां भय छे हजार। कदी मळेलुं धन नाश थाय, मृत्युसमुं संकट तो जणाय ॥६२॥ जे कोय अंते धन मूकि जाय, जेने मळे ते जन राजि थाय। श्रीमंत चिंता दिनरात राखे, रखे मने कोइक मारि नांखे ॥६३॥ जेने हशे वैभव जो विशेष, तेने दिले थाय विशेष क्लेश। श्रीमंतने उंघ सुखे न आवे, ते द्रव्यइच्छा जन मूर्ख लावे ॥६४॥

जो पंथ चाले सवळे रमा छे, जो ऊलटे मार दिसे सदा छे । तेमाट लक्ष्मीतणी आश छोडो, प्रीती प्रभूना पदमांहि जोडो ॥६५॥ चोपाई—सुणी बोलियो वाणी- यो वाणी, द्रव्य आपो मने दया आणी । मोटा जाणी जमाड्या में तमने, करो नाथ अनुग्रह अमने ॥६६॥ बोल्या सुंदरशाम वचन, बहु छे धनमांहि बंधन । तोय छे अति इच्छा तमारी, माटे सांभळो वाणी अमारी ॥६७॥ द्रव्य जेटलुं जोग्य जणाशे, तेटलुं तमने प्राप्त थाशे । एवी आशीष सांभळी लइने, गयो वणिक ते राजी थइने ॥६८॥ दोहरा—वाटे जातां वाणियो, करी विचार विशेष । आपे लाग्यो आपवा, निज मनने उपदेश ॥६९॥ भलो ज्ञानरसकुंभ छे, श्रीप्रभु- पदतळपास । तेहविषे तुं मानिले, मनवा भलो निवास ॥७०॥

कळशप्रबंध—लोभ न करवा नरजनम, निरधन वा धनपास ।
मानि ज्ञानरस कुंभमां, मनवा भलो निवास ॥७१॥

पुष्पिताग्रावृत्त—**अघटित घटितादि पात्र जाणे, विभव करे प्रभु प्राप्त ते प्रमाणे। निजजन हितकारि ते हरि छे, सुख करवाज सदैव आप इच्छे ॥७२॥** इति श्रीविहरिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते तृतीयकळशे अचिंत्यानंदवर्णींद्रअभयसिंहनृपसंवादे शीमरग्रामनिवासीलोभिवणिजाख्यानकथननामा त्रयोविंशतितमो विश्रामः ॥२३॥

पूर्वछायो—**शिमरगामथी संचरी, गया श्रीहरि तुळसीशाम। त्यांथकी गुप्तप्रयाग जै, कुंड उत्तरे कीधो विराम ॥१॥** चोपाई—**भली रायणतळ शीला भाळी, कर्युं आसन श्रीवनमाळी। जन जे निज आगळ आवे, तेने शास्त्रनी वात सुणावे ॥२॥ नित्य कुंडविषे करे स्नान, तीर्थे पावन करवानुं तान। विप्र त्यांतो हतो एक सारो, देलवाडाविषे वसनारो ॥३॥ हतो नाते ते नागर गोर, भनोपाठक द्विजशिरमोर। नित्यप्रत्ये प्रभु तेने घेर, जमी आवे जई रूडीपेर ॥४॥ तेणे पुछ्युं तमारुं शुं नाम, भावि नाम कह्युं तेह ठाम। मारुं नाम छे सहजानंद, सुणी उपज्यो अधिक आनंद ॥५॥ शेषशायी मंदिर ब्रह्मचारी, जमाडे हरीने साधु धारी। तेनुं नाम छे नृसिंहानंद, तेनी आगळ बोल्या मुकुंद ॥६॥ तीर्थ जग्या ने कुंड छे सारो, जोग साधवाजोग्य किनारो। सुणी बोल्या वळी ब्रह्मचारी, तीर्थ जग्या तो छे घणी सारी ॥७॥ पण जळ नथी रेतुं उनाळे, आप जेवा जो करुणाथी भाळे। कुंडे नीर रहे बारे मास, सुणी बोलिया श्रीअविनाश ॥८॥ हवे रहेशे घणाकाळ पाणी, थइ सुफळ ते शामनी वाणी। एवी रीते रह्या दोढ मास, कीधो आप प्रताप प्रकाश ॥९॥ त्यांथी उने गया नरवीर, त्रण दिवस वश्या सरतीर। पुरथी वळी पश्चिममांय, सारी वाव्य दीठी एक त्यांय ॥१०॥ तेमां जै हरिये कर्युं स्नान, वळी प्रीते कर्युं जळपान। हंसराज ने शेठ गणेश, प्रीते सेव्या तेणे परमेश ॥११॥ तेनो देखीने पूरण प्यार, शामे सेवा करी अंगिकार। त्यांना लोकोने चमतकार, देखाड्यो हरिये एह वार ॥१२॥ कोइये विराटरूप निहाळ्युं, कोईये रूप चतुर्भुज भाळ्युं। धार्या कोईये प्रगट मुरारी, कहे कोई पुरुष अवतारी ॥१३॥ प्रभाते उठी मारगे चड्या, खोळतां जनोने नव जड्या। गाम डोळाहे वालो विचरिया, भरवाडने घेर उतरिया ॥१४॥ शीधुं आप्युं तथापि न लीधुं, दुध गायनुं प्रेमथी पीधुं। गुरु भरवाडनो एक बावो, एज भरवाडने घेर आव्यो ॥१५॥ राते बावो ने श्रीअविनाश, सूता एक स्थळे पासपास। कह्युं बावे स्वभावे हेराम, दीधो होंकारो श्रीघनशाम ॥१६॥ एज रिते बीजी त्रिजी वार, दीधो होंकारो धर्मकुमार। कहे बावो तमे छो शुं राम, केम होंकारो द्योछो आ ठाम ॥१७॥ कहे कृष्ण बावा सुणी लैये, नकी जाणो अमे राम छैये। पछी रामरूपे भगवान, दीधुं बावाने दर्शनदान ॥१८॥ बावे राम जथारथ जाण्या, हरिकृष्णने हेते वखाण्या। त्यांथी छांना चाल्या घनशाम, गया गोविंद लोढवे गाम ॥१९॥ नाते चारण त्यां लखुबाई, तेने घेर रह्या सुखदाई। लखुबाई छे समाधिनिष्ठा,**

ज्ञान वैराग्यमां ते वरिष्ठा ॥२०॥ मत अद्वैतने माननारी, जाणे ईश्वरने निराकारी । साधुओने सदाव्रत देती, तपनी परिक्षा करी लेती ॥२१॥ तेने मोटा तपस्वी ते जाण्या, सनकादिकतुल्य प्रमाण्या । तेथी राख्या पोतातणे घेर, स्नेहे सेवा सजे सारीपेर ॥२२॥ विठ्ठलानंद ने बालानंद, ब्रह्मचारी हता निर्द्वंद । तेनी पासे रसोई करावे, महाराजने थाळ धरावे ॥२३॥ घेर भेंशोतणुं खांडु हतुं, नित्य-नित्य घणुं दूध थतुं । दूधनी तर साकर साथ, जमता नित्य त्यां मुनिनाथ ॥२४॥ घणो भाव भाळी अविनाश, त्रण मास रह्या त्यां निवास । त्यांथी प्राचीये नावाने काज, कोई दिवस जता महाराज ॥२५॥ सर्वे जाणे हरी साक्षात, तोय पूछी ते बाइने वात । भक्तिदिक्षा तमे क्यांथी धारी, कहो कोण छे आ ब्रह्मचारी ॥२६॥ कहे बाइ गुरु तो अमारा, आतमानंदजी हता सारा । आव्या आ गाममां तेह ज्यारे, घणा शिष्य तेना थया त्यारे ॥२७॥ विप्र विठ्ठल अहिं रहेनारो, तेनो शिष्य थयो घणो सारो । थयो ते द्विजनारीनो काळ, मूकियो त्रण मासनो बाळ ॥२८॥ आत्मानंदने विठ्ठले पुछ्युं, बाळ देखीने दाझी मरुंछुं । मळतुं नथी धवरावनारुं, एने केम करीने उगारुं ॥२९॥ सुणी कहे आत्मानंदस्वामी, धवराव तुं आनंद पामी । जहांसुधि ते बाळक धावे, स्तन ताराविषे दूध आवे ॥३०॥ एवुं दीधुं एने वरदान, धवरावे ते मातसमान । ज्यारे बाळके धावण मूक्युं, स्तनमांथी त्यारे दूध सूक्युं ॥३१॥ दश वर्षनो सुत थयो ज्यारे, गुरुने कह्युं विठ्ठले त्यारे । दयावंत दया दिल धारी, अमो बेने करो ब्रह्मचारी ॥३२॥ सुणी गुरुजीये करुणा कीधी, दीक्षा ते जण बेयने दीधी । विठ्ठलानंद ने बालानंद, एवां नाम धर्यां सुखकंद ॥३३॥ तेओने गुरुये कह्युं एवुं, लखुबाइनी पासे रहेवुं । वळि गुरुये मने कहि वाणी, आ बे राखजो आपना जाणी ॥३४॥ सदाव्रत विठ्ठलानंद देशे, भेंशो चारवा बिजो रहेशे । कहे बाइ अहो तप धारी, बेय छे एज आ ब्रह्मचारी ॥३५॥ आत्मानंदस्वामी छे जेह, अमे मानिये ईश्वर तेह । तेने भजिये छैये भाव आणी, दाता कल्याणना एज जाणी ॥३६॥ बीजी वात कहुं एक वळी, तमे स्नेहथी लेजो सांभळी । मोटा संत रामानंदनाम, गया श्रीरंगक्षेत्रने ठाम॥३७॥ रामानुजथकी दीक्षा लीधी, पाछी सोरठमां गति कीधी । आत्मानंदसाथे वाद धर्यो, वाद अद्वैत खंडन कर्यो ॥३८॥ स्वामीये शिष्य सौने बोलावी, सारी रीते कह्युं समझावी । रामानंदस्वामी कहे जेम, सर्वे जन तमे वर्तजो तेम ॥३९॥ एनी समझण छे घणी सारी, माटे जाणजो जनहितकारी । एम कही आत्मानंद तेह, जइ रामपरे तज्यो देह ॥४०॥ तेना शिष्य सरव जे रह्या, रामानंदतणा शिष्य थया । मत माने विशिष्टाद्वैत, नव माने कदी ते अद्वैत ॥४१॥ पण हुं अने आ ब्रह्मचारी, त्रण जण तो रह्यां टेक धारी । आत्मानंदने ईश्वर गणिये, मत अद्वैत ते भलो भणिये ॥४२॥ रामानंदे तो आग्रह कर्यो, अमे शा-

द्श्रवण नव धर्यो । तेणे अमने कर्याछे विमूख, तेनुं अमने नथी कांइ दुःख ॥४३॥ अहींना हरिजन नरनारी, ते तो मानेछे वात अमारी । संप्रदाय गादीपती जेवी, मने मानेछे सौ जन तेवी ॥४४॥ धर्मपुत्र छे अंतरजामी, तोय वात पुछी लीधी स्वामी । करुणानिधि करुणा करी, लखुबाइ प्रत्ये कहे हरी ॥४५॥ सत्य मानो विशिष्टाद्वैत, मत सत्य नथीज अद्वैत । व्याससूत्र तथा जे वेदांत, संभळावी तेनी भागी भ्रांत ॥४६॥ त्रण जणने कर्यां निजमतनां, काढ्यां खोदिने मूळ असतनां । लखुबाइने कहे भगवान, तमे मागो मुखे वरदान ॥४७॥ कहे बाइ सुणो तपधाम, मारो पुत्र जे छे वीरो नाम । सुत ते अने भेंशो छे जेह, सदाकाळ सुखी रहे तेह ॥४८॥ सुणी भाखे मुखे भगवंत, तेतो माग्युं तमे नाशवंत । वरदान बिजुं मुखे मागो, पशुपुत्रनी वासना त्यागो ॥४९॥ लखुबाइ वळी एम कहे, आ अखंड सदाव्रत रहे । एज मागुंछुं हुं वरदान, आपो एटलुं करुणानिधान ॥५०॥ सुणी बोलिया त्यारे श्रीहरी, नाशवंत माग्युं तमे फरी । मागो एवुं जे नाश न थाय, रहे अक्षय काळ सदाय ॥५१॥ माग्यो बाइये श्रीप्रभुपास, अंते अक्षरधाममां वास । वरदान पछी एज आप्युं, कष्ट जन्ममरणतणुं काप्युं ॥५२॥ कहे वर्णि सुणो वसुधेश, लखुनी कहुं वात विशेष । रामानंदने हरि मळ्या ज्यारे, कर्युं हरिये प्रयत्न तो त्यारे ॥५३॥ लखुने सतसंगमां लेवा, जुओ कृष्ण कृपाळु छे केवा । पण माने नहीं लखुबाई, समाधीतणा गर्वे भराई ॥५४॥ कहे शिष्य थवाथी लजाउं, रामानंदनी शिष्य न थाउं । रामानंद रह्या साक्षात, तेणे मानी न त्यांसुधी वात ॥५५॥ पण श्रीहरिने अनुसरी, अंते अक्षरधाम विचरी । ज्यारे जीवमां ममत भराय, सत्य वात न त्यारे मनाय ॥५६॥ हवे कृष्णतणी कहुं वात, लोढवाथी चाल्या जगतात । पुर पाटण नाम प्रभास, त्रण रात्रि कर्यो त्यां निवास ॥५७॥ नदी हीरण ने सरस्वती, मळे त्रीजी तहां मधवती । तेथी नाम त्रिवेणी गणाय, नाह्या तेविषे त्रिभुवनराय ॥५८॥ वळी सागरने तट जई, जम्या त्यांथी सदाव्रत लई । पुर पाटणथी पूर्व ठाम, एक भलका तळावडी नाम ॥५९॥ त्यां छे पीपळानुं झाड जेह, जहां कृष्णे तज्यो हतो देह । कृष्ण सूता हता जेवि रीते, तेम शाम सूता तहां प्रीते ॥६०॥ आव्यो त्यां एक ब्राह्मण कोई, बोल्यो चरणविषे चिह्न जोई । तमे कृष्ण दीसोछोजी आप, माटे मुजने करो निष्पाप ॥६१॥ कृष्णरूपेज दर्शन आपो, मारा मनतणो संशय कापो । सुणी करुणा करी मुनिभूपे, दीधुं दर्शन कृष्णस्वरूपे ॥६२॥ एह ब्राह्मणनुं करि काज, आव्या पाटणमां महाराज । एम पुनित करी तेह स्थान, गया भंडुरिये भगवान ॥६३॥ उतर्या त्यां लुहारने घेर, तेणे सेवा करी सारीपेर । पछी माळिये थै महाराज, शेरगढ रह्या निज जनकाज ॥६४॥ शीमाशीने चोरे रही नीश, जुनेगढ गया श्रीजगदीश । रैवताचळ नजरे निहाळ्यो, पदस्पर्शे तेनो मळ टाळ्यो

॥६५॥ पुष्पिताग्रावृत्त—गिरिवर पर पाव धारि दीधो, गिरि गिरनार पवित्र आप कीधो। प्रभुपद प्रणम्यां सुतीर्थ देवो, अवसर जाणि लिधो अमुल्य एवो ॥६६॥
इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते तृतीयकळशे अचिंत्यानंदवर्णींद्रअभयसिंहनृपसंवादे श्रीहरिरैवताचळप्राप्तनामा चतुर्विंशतितमो विश्रामः ॥२४॥

पूर्वछायो—वर्णि कहे नृप सांभळो, करुं कृष्णकथा उच्चार। पावन करवा तीर्थने, गिरधारि गया गिरनार ॥१॥ चोपाई—भली रीते प्रथम भगवान, कर्युं कुंड दामोदरे स्नान। पछी रेवतीकुंडमां नाह्या, कुंड पावन करवा चहाता ॥२॥ दामोदरजीने मंदिर जई, कर्यां दर्शन हर्षित थई। त्यांना पूजारिये करी सेवा, जाणि हरिने महाजोगि जेवा ॥३॥ कह्युं आंहि रहो तमे रात, सुणी बोल्या हरि साक्षात। आज तो एवी इच्छा छे मनमां, वसवुं निशाये जइ वनमां ॥४॥ त्यारे पूजारि कहे प्रभुपास, वनमां बहु वाघनो त्रास। घणा आंहि अघोरी फरेछे, तेतो जनतणो भक्ष करेछे ॥५॥ वळि बोलिया विश्वआधार, कोई अमने नथी हणनार। एम उच्चरी त्यांथी सिधाव्या, मुचुकुंदनी जग्याये आव्या ॥६॥ वळी त्यांथकी पश्चिम पास, वश्या देरीविषे रात वास। रात अरधी जतां वाघ आव्यो, प्रभुमां तेणे प्रेम ठराव्यो ॥७॥ प्रभुपासे रह्यो आखी रात, जन जोवा मळ्या परभात। वाघ जोइ रहे हरिसामे, जन जोइने अचरज पामे ॥८॥ पछी श्रीहरिये स्नान करी, गयो वनमां प्रदक्षिणा फरी। दामोदरजीना पुजारी जेह, तेणे दीठो चमतकार तेह ॥९॥ प्रभुपद जइ कीधो प्रणाम, तेडी गया दामोदरधाम। राख्या त्यां हरिने त्रण रात, भावे सेवा करी भली भात ॥१०॥ तेने देव दामोदररूपे, दीधुं दर्शन वृषकुळभूपे। पछी त्यांथकी वीदाय थया, भगवान भवेश्वरे गया ॥११॥ पछी वाव्य चडानी छे ज्यांय, गया ते समे श्रीकम त्यांय। त्यांथी आव्यो गिरिनो चडाव, दीठो डुंगरकेरो देखाव ॥१२॥ उपजातिवृत्त—ज्यारे हतो श्रावण शुद्ध मास, प्रभु पधार्या गिरनार पास। शोभा बनी ते अति शी वखाणुं, अपूर्व ए उत्तम जोग जाणुं ॥१३॥ गिरी दिसेछे घनशाम जेवो, आव्यो चडी त्यां घनशाम एवो। भला पधार्या घनशाम भूप, त्रणे बिराजे घनशामरूप ॥१४॥ वैतालीयवृत्त—गिरिये घननी घटा धरी, विलसे जेम शिरे जटाधरी। सुरचाप तहां पसारियुं, जटिले जेम त्रिपुंड धारियुं ॥१५॥ गिरिमां वनवृक्ष छे घणां, शुभ शुं रोम दिसे गिरीतणां। हरख्यो हरिने मळी घणुं, तन रोमांच थयुं गिरीतणुं ॥१६॥ जळनां झरणां घणां झरे, कवि तेनी शुभ कल्पना करे। गिरि छे अतिशे उमंगमां, उपज्यो स्वेद विशेष अंगमां ॥१७॥ शिखरे चडि मोर उच्चरे, सुणि एवी कवि कल्पना करे। प्रभुने अति चित्त प्यारथी, गिरि शुं आदर दे उचारथी ॥१८॥ फळ फूल फळ्यां अने फुल्यां, तरुवल्लीपर ते रह्यां झुल्यां। गिरिये तरुने मिशे करी, हरिने शुं भलि भेट ते धरी ॥१९॥ शिखरे घन गर्जना करे, अव-

लोकी कवि ऊपमा धरे । गणिने अति हर्षनी घडी, वजडावे गिरि नोबतो वडी ॥२०॥ चळके चपळा दिशो दिशे, असिधारा गिरिराजनी हशे । खग दादुर शब्द उच्चरे, गिरिसेना जयकार शुं करे ॥२१॥ घन डंबरतुल्य त्यां वळी, हरिने शीश झुकी सुवादळी । त्रिविधी गति वायु संचरे, प्रभुने शुं गिरि पंखवो करे ॥२२॥ रथोद्धतावृत्त—रैवताख्य गिरि शैलराज छे, ज्यां विशेष सुरनो समाज छे । कृष्णदर्शतणी चाहना करी, शुं वसेल अहि शंभुनो गिरी ॥२३॥ धातु रत्नतणी खूब खाण छे, पेखि पूर्ण निधियो प्रमाण छे । ज्यां हता जदुकुळेश संचर्या, त्यां विशेष वृषपुत्र वीचर्या ॥२४॥ ज्यां वसे बळि अपार जोगियो, भाळि शैल हरखाय भोगियो । ज्यां वनस्पति अढार भार छे, सिंह वाघ वरुओ अपार छे ॥२५॥ छे घणीक तरुओतणी घटा, जेवि होय शुभ शंभुनी जटा । गौमुखी सुसरिता शिरे रहे, जाणिये प्रगट जाह्नवी वहे ॥२६॥ वींटियो अधिक वादळे करी, शुं विभूति तन शंकरे धरी । चंद्र होय शिखरेज जे समे, भाल चंद्रसम भाळतां गमे ॥२७॥ हस्तितुल्य दरसाय पूनमे, घंट सूर्यशशि सांजने समे । देखि देवगज क्षोभ पामियो, तेथि भूमि तजि स्वर्गमां गियो ॥२८॥ शैल शीश बहु छे लिलोतरी, लीलि झूल शुभ शुं गजे धरी । हस्ति शीश चडनार भूपती, तेम शैल शिर संतना पती ॥२९॥ श्यामरंग गिरिनो जणाय छे, देखी एम अनुमान थाय छे । कृष्ण कीर्ति लखवा गिरीमिशे, पुंज काजळतणो कर्यो हशे ॥३०॥ चोपाई—एवो देखाव गिरिनो निहाळी, रुदे राजी थया वनमाळी । गिरि उपर चड्या अविनाश, गया गौमुखी गंगानी पास ॥३१॥ तहां रहेता हता बहु बावा, तेणे हरिने दीधुं नही नावा । दीधुं दर्शन वामन थई, त्यारे सर्वे पगे लाग्या जई ॥३२॥ वळी गंगा विषे नवराव्या, चर्चि चंदन हार चडाव्या । रहो आंहि एवा बोल कह्या, पण श्रीहरि त्यां नव रह्या ॥३३॥ दत्तात्रीतणी जग्या छे ज्यांय, गया श्रीहरि त्यांथकी त्यांय । एक तपशी दीठो तेह ठार, तप करतां वित्यां वर्ष बार ॥३४॥ तेने एम कह्युं हरिराय, कहो शी छे तमारे इच्छाय । सुणी बोल्यो तपस्वि ते त्यारे, इच्छा एकज छे उर मारे ॥३५॥ दत्तात्रीतणां दर्शन थाय, नथी बीजी इच्छा उरमांय । सुणी करुणा करी जगभूपे, दीधुं दर्शन दत्तात्रीरूपे ॥३६॥ निजरुपनो निश्चे कराव्यो, तेने जन्म मरणथी मुकाव्यो । गिरि ऊपरथकी ऊतरी, जुनागढमां पधार्या श्रीहरी ॥३७॥ गया नाथ गोधा वाव ज्यां छे, धर्मदासतणी जग्या त्यां छे । थतुं त्यां हतुं ब्रह्मभोजन, बेठा त्यां जइ जगजीवन ॥३८॥ त्यांथी अन्न मळ्युं नहि ज्यारे, हाटकेश्वरमां गया त्यारे । आव्यो नागर दर्शनकाज, तेणे दीठा तपस्वीराज ॥३९॥ जाण्या जोगीने विद्वान जेवा, पूछ्या प्रश्न परिक्षा ते लेवा । दश प्रश्नना उत्तर वेज, उभी पंक्ति करी लख्या एज ॥४०॥ शार्दूलविक्रीडितवृत । बहिर्लापिका— — —

गि र ना र | रा मा नु ज

जोयो शैल कियो भला गुरु किया ब्रह्मासुता सिंधुजा, केवुं सिंधुसमीप होय सर ते श्रीणी कहो भूमिजा । शुं नाणुं तनने नवीन अरथे केना पछी दौ घरी, शंभू शम्भु सुकंठि कोण सुणिने बे पंक्ति उभी करी ॥४१॥ चोपाई—जोइ उत्तर अचरज पामी, कर्युं वंदन निजशिर नामी। अति प्रेम वध्यो एने उर, जाण्युं छे महापुरुष जरुर ॥४२॥ तेना मुखथी सुण्यो उपदेश, थयो घमनो मनमां प्रवेश । घेर जै शीरोपुरी करावी, हेते हरीने जमाडीया लावी ॥४३॥ तेने रात्रिविषे मुनिभुपे, दीधुं दर्शन शंकररूपे । हाटकेश्वरमां रह्या रात, भूतनाथे पधार्या प्रभात ॥४४॥ कर्युं दर्शन शंभुनुं भावे, पीधुं जळ जइ खेंगार वावे । गया त्यांथकी वणथळी गाम, सूर्यकुंडे नाह्या घनशाम ॥४५॥ जम्या त्यांथी सदाव्रत लई, रात वासो रह्या राजि थई । गई रात ने उग्यो दिनेश, पीपळांणे गया परमेश ॥४६॥ उनेवाळ जे नरसि महेता, पीपळाणामां तेतो रहेता । तेने घेर गया हरि ज्यारे, पुजा करता हता मेतो त्यारे ॥४७॥ करता हता पाठ गीतानो, आंगणे हतो पुत्र पोतानो । नाम कल्याणजी कहेवाय, मागी भीक्षा तहां हरिराय ॥४८॥ कहे कल्याणजी तेह वार, नथी घरमां रसोई तैयार । आवो बेसो रसोई करावुं, भलुं भोजन तमने धरावुं ॥४९॥ कहे कृष्ण खोटी नहि थाउं, तीर्थ करवा उतावळो जाउं । विप्रपुत्र बोल्यो तेह ठाम, बावा होय कल्याणनुं काम ॥५०॥ बीजे तीर्थ जवानुं न धारो, लोजमां महाराज पधारो । रामानंदस्वामीतणा चेला, मुक्तानंदजी त्यां छे रहेला ॥५१॥ तेनी पासे पचास छे संत, महावैरागी ने ज्ञानवंत । जेने होय कल्याणनी आश, तेने जावुं एवा संतपास ॥५२॥ सुणो भूप अभेसिंह भ्रात, एवामां बनी अद्भुत वात । मेता नरसिंह तो तेह ठाम, पूजता हता शाळगराम ॥५३॥ घणुं प्रगटियुं तेमांथी तेज, थयुं लीन हरिविषे एज । एवुं अचरज देखी निदान, एतो भूल्या शरीरनुं भान ॥५४॥ चाली निसर्या सारंगपाणी, वात ते मेता नरसिंहे जाणी । त्यारे पुत्रप्रत्ये बोल्या एम, मोटा जोगी जावा दीधा केम ॥५५॥ पछी पाछळ जई भलीपेर, तेडी लाव्या प्रभू निजघेर । कह्युं बेसो रसोई करावुं, भला भावथी थाळ धरावुं ॥५६॥ कहे कृष्ण न वार लगाडो, होय तैयार तेज जमाडो । तहां दूध जुवारनुं धान, जम्या भावथी श्रीभगवान ॥५७॥ त्यां तो हरिये चतुर्भुजरूप, दीधुं दर्शन तेने अनुप । प्रेमे महेताये परणाम कीधो, निजभाग्य उदय गणि लीधो ॥५८॥ रामानंदे कह्युं हतुं जेह, त्यारे महेताये संभार्युं तेह । हुं छुं उद्धवनो अवतार, प्रभु छे पछीथी आवनार ॥५९॥ आव्या एज प्रभू साक्षात, एवी अंतरमां धारी वात । गिरनारमां आकाशवाणी, सांभळी हती ते स्मृति आणी ॥६०॥ वाणी सुफळ थई ते आज, मारे घेर आव्या महाराज । करुणा मुज उपर कीधी, मारी श्रीहरिये सार लीधी ॥६१॥ पूर्वछायो—भूप कहे वरणींद्रजी, कथा कहो एतो

मुज पांस। क्यारे अने केवी रीते, वाणी थई हती आकाश ॥६२॥ चोपाई—ब्रह्मचारी कहे सुणो भ्रात, मेता नरसिंहनी कहुं वात। हता पूर्वना मुक्त ते भारी, भाव भगवान उपर धारी ॥६३॥ टेक बाळपणाथकी धारे, भगवानने मळवुं छे मारे। एम करतां वरष कांई गयां, प्रभुनां दर्शन नव थयां ॥६४॥ त्यारे त्याग करी घरबार, चाल्या शोधवा विश्व आधार। जाण्युं गिरनार उपर जाउं, कोई जोगीनो सेवक थाउं ॥६५॥ होय भेखविषे भगवान, त्यां हुं पामीश दर्शनदान। जो हुं दर्शन नहि पामीश, तो आ देहनो त्याग करीश ॥६६॥ एवुं धारि गया गिरनार, जोया सिद्ध ने जोगी अपार। परमेश्वर तो नव मळिया, तेथी ताप हृदयना न टळिया ॥६७॥ पिंड पाडवा कीधो विचार, वाणी आकाश थै त्रणवार। मेता चिंता तजो सर्वेपेर, हरि आवशे तमारे घेर ॥६८॥ त्रण्य वार सुण्यो शब्द ज्यारे, आव्यो अंतरे विश्वास त्यारे। एजमाटे अहो भूमीपाळ, दीधुं दर्शन दीनदयाळ ॥६९॥ प्रभु मळवा करे श्रम घणो, श्रम व्यर्थ न थाय ते तणो। एवो छे श्रीहरिनो ठराव, जुवे अंतरनो शुद्ध भाव ॥७०॥ जमीने विचर्या सुखराशी, गाम आखाभणी अविनाशी। मेतो चाल्या वळाववा माटे, जतां दीठो चमत्कार वाटे ॥७१॥ दीठा हरि पुरुषोत्तमरूप, करे स्तुति ब्रह्मांडोना भूप। त्यांतो दीठा दशे अवतार, थया लीन श्रीहरी मोझार ॥७२॥ एथी उपज्यो आनंद भारी, जाण्या अवतारना अवतारी। करी आज्ञा ते शाम सुजाणे, मेतो पाछा गया पीपळाणे ॥७३॥ आखा गामे गया गिरधारी, जेनुं ध्यान धरे त्रिपुरारि। वेद नेतिनेती उचरे छे, प्रभु ते भुमिमां विचरेछे ॥७४॥ पुष्पिताग्रावृत्त—द्विजवर नरसिंह जे महेता, प्रगट उपासनकारि ब्रह्मवेत्ता। कहि अति शुभ तेनि आ कथाय, सुणि नरनारि पवित्र सद्य थाय ॥७५॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते तृतीयकळशे अचिंत्यानंदवर्णींद्रअभयसिंहनृपसंवादे पीपळाणाग्रामे श्रीहरिविप्रनरसिंहमेहतामिलननामा पंचविशो विश्रामः ॥२५॥

पूर्वछायो—अनुप आखा गाम छे, तेने पादर पूरव दीश। आंबलियोनां झाड छे, बेठा बे घडी त्यां मुनिईश ॥१॥ चोपाइ—त्यांथी मढडे गया महाराज, जेठामेरनुं करवाने काज। जेठामेर उपर करी मेर, घनशाम रह्या तेने घेर ॥२॥ तेणे सेवा सजी घणी सारी, पाळे निष्कामव्रत नरनारी। सुता रात्रीमां श्रीघनशाम, जेठामेरे जोयुं तेह ठाम ॥३॥ ब्रह्मा शंभु ने इंद्र अपार, आवेला वंदवा तेह वार। रमा राधा आदि घणी शक्ति, सजे भाव धरी भली भक्ति॥४॥ कोइतो थाळ धरेछे लावी, कोइ आरती उतारे आवि। कोइ तो गुणगान करेछे, कोइ स्नेहे स्तुति उच्चरेछे ॥५॥ जेठोमेर अने तेनी नारी, निरखे मुरती चित्त धारी। त्यारे ब्रह्माये वेण उचार्या, धन्य मात ने तात तमारां ॥६॥ घणा जन्म कर्युं तप जेह, आज आवी मळ्युं फळ एह। धन्यधन्य तमे नर नारी, भलां कीधां तमे

प भारी ॥७॥ अभेसिंह कहे मुनिराय, मने एतो सुणावो कथाय। जेठोमेर त-
ा तेनी नारी, तेणे तप शुं कर्युं एवुं भारी ॥८॥ जेथी ब्रह्माये तेने वखाण्यां,
ाति उत्तम सर्वथी जाण्यां। कहे वर्णि सुणो धरणीश, जेठामेरनी वात कहीश
९॥ श्रीजीमहाराज मुख ए वात, मेंतो सांभळी छे साक्षात। तम आगळ ते
; उचारुं, श्रोतामां सर्वोपरि धारुं ॥१०॥ कृतयुगथकी ते नरनार, थयां भूतळ
ऊ अवतार। पति पत्नि थयां बंधे ठाम, व्रत पाळ्युं सदा निष्काम ॥११॥ आ-
ा कळियुगमां पण एम, पाळ्युं निष्काम लो व्रत तेम। बाळ जोबन के वृद्धजा-
।, ब्रह्मचर्य पाळ्युं भली भाते ॥१२॥ नरनारी रह्यां ऊर्ध्वरेता, रहे कोइ वडा
ह्मवेत्ता। एज पुन्य उदय थयुं ज्यारे, मळ्या प्रगट प्रभु तेने त्यारे ॥१३॥ निष्का-
विषे। वसंततिलकावृत्त—लीधा तपस्वि बहुधा जगमध्य जोई, निष्क[illegible]तुल्य तप-
ो न गणाय कोई। जो ब्रह्मचर्य व्रत कोइ अखंड पाळे, तो पाप पूर्व भवनां
ाघळां प्रजाळे ॥१४॥ कामे तपस्वि जनने तपमांथि पाड्या, जोगीशने तरत जोग-
ाकी जगाड्या। ब्रह्मादिने पण घणाक फजेत कीधा, कामे महेश सरखाय हरावि
ोधा ॥१५॥ राज्यादि छोडि करवो वनमां निवास, के अन्न छोडि करवा उपवास
ास। तेतो कदापि जन कोइथकी कराय, संकल्प कामसुखनो न तज्यो तजाय
।१६॥ संग्राममां जइ कदी मरवुं सहेलुं, दीठी घणीक सति जे तनने दहेलुं।
ाकाश मापविण छे कदि ते मपाय, संकल्प कामसुखनो न तज्यो तजाय
।१७॥ वेदादिशास्त्र भणिने विद्वान थाय, जीते विदेश विचरी सघळी सभाय।
ाव्यादि चोजतणि ते चतुराइ जाणे, हैये अनंग जितवा नहि हाम आणे ॥१८॥
ते कामथी सुर नरो मुनिश्रेष्ठ हार्या, गर्विष्ठना गरव ते सरवे उतार्या। ते कामने
ाश करे जगमां रही जे, साक्षात एज जन ईश्वरतो कहीजे ॥१९॥ साधी समाधि
ाजिने सघळी उपाधी, आराधि इष्ट तननी तजि सर्व व्याधी। आकाशमध्य
वेचरे दवमांहि पेसे, दीसे बळिष्ट पण कामथि हारि बेसे ॥२०॥ ज्ञानी बनी
अधिक ज्ञान जिभे कहेछे, ते कामथी बहुबहु बळता रहेछे। जेने विशेष पुरु-
षोत्तमनी कृपाय, तेना थकीज रतिना पतिने जिताय ॥२१॥ चोपाई—एवो काम
ाळिष्ठ छे जेह, जेठामेरे जित्यो हतो तेह। तेने पुण्ये प्रभू मळ्या आवी, तमे पूछी
ा वात सुणावी ॥२२॥ जेठाभक्ततणुं करी काज, मांगरोळ गया महाराज।
देश पश्चिममां डोसावाव्य, कर्यो आसननो त्यां ठराव ॥२३॥ आव्यो त्यां एक
ाशकुमार, नाम गोवरधन निरधार। पासे बेशीने कीधो प्रणाम, घणी वातो
करी घनश्याम ॥२४॥ प्रभुने मोटा पुरुष प्रमाणी, बोल्यो वाणियो ते मुख वाणी।
तमो तो चोखी सूखडी लावुं, गाममां जइने झट आवुं ॥२५॥ भाव भाळीने
ा कही ज्यारे, जइ लाव्यो ते सूखडी त्यारे। भगवान जम्या भली भात, पछी
ूछी ते बाळने वात ॥२६॥ आवी क्यांथी ते सूखडी आणी, सुणी बोल्यो ते

वाणियो वाणी । मारी फईनुं खरच छे आज, त्यांथी लाव्योछुं हेमहाराज ॥२७॥ हती पूतळी नामे ते सारी, कहो क्यां हशे ते फई मारी । कहे हरि जमहाथ चडीछे, कुंभीपाकमां जइने पडीछे ॥२८॥ सुणी बोल्यो गोवर्धन एम, पडे एतो नरकमां केम । रामानंदजी छे प्रभु जेह, तेनां भक्त एकांतिक एह ॥२९॥ प्रभु भजतां नरकमां जाय, एवी वात ते केम मनाय । सुणी बोल्या मुखे मुनिराज, जोवी होय तो देखाडुं आज ॥३०॥ तेणे जोवानी इछा जणावी, त्यारे शामे समाधि करावी । जोया कुंड नरकतणा जइने, कुंभीपाकमां दीठी फइने ॥३१॥ फइये गोवरधनने जोई, कालावाला कर्या बऊ रोई । काढ्यकाढ्य अरे भाई मने, दया आवती होय जो तमे ॥३२॥ काढी कुंडमांथी तेने ज्यारे, जमना दूत आविया त्यारे । मार्यो गोवरधनने मार, नाखी बाइने कुंड मोझार ॥३३॥ जमदूत कहे क्रोध आणी, पाछो जा मृत्युलोकना प्राणी । धर्मने नव पुछयुं लगार, केम बाईने काढी बहार ॥३४॥ पछी वाणिये देहमां आवी, महाराजने वात सुणावी । वळी विनति करी शिर नामी, मारी फइने मुकावोने स्वामी ॥३५॥ भगवान मळया मने तमे, मारी फइ केम त्यां दुःख खमे । सुणि उचर्या विश्वआधार, तमे काढो जइ बिजीवार ॥३६॥ बोल्यो बाळक हे अच्यूत, मने मारे त्यांतो जमदूत । कहे कृष्ण फरीथी जो जाशो, मारा वजनथी बलवान थाशो ॥३७॥ जमदूतथी करजो लडाई, मुक्त आवीने थाशे सहायी । पछी तेतो समाधिमां गयो, फैने काढवा ततपर थयो ॥३८॥ जमनो दूत एक त्यां आव्यो, तेणे गोवरधनने डराव्यो । त्यारे काया धरी अद्भूत, देखी नाठो तेतो जमदूत ॥३९॥ पूर्वछायो—दूते जइ जमरायने, कह्या सर्वविधी समाचार । क्रोध करी जमपति कहे, जम जाओ मळीने हजार ॥४०॥ चोपाइ—सुणी सज्ज थया जमदूत, धार्यां रूप धर्यां अद्भूत। आवता ते गोवरधने भाळया, दीसे काजळ तुल्य ते काळा ॥४१॥ उंचा उंचा ते पर्वत जेवा, भाळी लागे भयंकर एवा । मुख शैलगुफा अनुमान, दांत शैलना शिखर समान ॥४२॥ मुखे माणसनां शब चावे, तेने दिलमां दया नव आवे । नाख्यां कोटमां बहु आंतरडां, लाल लोचन लागेछे करडां ॥४३॥ माथां जनतणां करमां उछाळे, भलो खेद दडाजेवो भाळे। लीधां खप्पर लोही भरेलां, दीसे शोणित पान करेलां ॥४४॥ कंठे कोइने माथानी माळा, नीसरे कोइने मुख ज्वाळा । हाथ जाणीये सर्पनी फेण, अस्त्र शस्त्र धर्यां दुःखदेण ॥४५॥ धर्यां गुपति गदा ने त्रिशूळ, धर्या लोहना दंड प्रथूळ। धर्या भारि भयंकर भाला, करे क्रोधे भयंकर चाळा ॥४६॥ तरवार छरा अने छरी, मांस तोडवा साणसी धरी । लीधी कोइये हाथमां फरशी, जननुं लोही पीवाने तरशी ॥४७॥ आवे उचरता खाउखाउ, लोही पीने कहेछे धराउ । प्रलेकाळनां वादळां जेवां, तन दीसेछे दोडतां तेवां ॥४८॥ कोइ सिंहमुखो जमदूत, कोइ रींछमुखो अदभूत । कोइनुं मुख तो जेवुं श्वान, मुखे कोइ

जार समान ॥४९॥ कोइ घुडमुखो ते जणाय, कोइ गर्धभमुखो गणाय। कोइ मुखो वळि एमां, कोइ मर्कट-वदन तेमां ॥५०॥ आव्या गोवरधनने पकडवा, ग्या जोर करी बहु लडवा । त्यारे गोवरधनतणो देह, थयो गोवरधनसम एह १॥ पगे पीलीने कैकने मार्या, ढींका पाटुए कैने संहार्या । जमदूतनां लै हथिर, मार्या कैकने तो तेह ठार ॥५२॥ करे होंकारा गोवरधन, जाणे भागशे चौभुवन । हरि आगळ छे तेनो देह, लाग्यो होंकारा करवा तेह ॥५३॥ हाथ वींने पाव पछाडे, सिंह केसरिनी पेठे त्राडे । लोको देखीने अचरज आणे, सामर्म तो श्रीहरि जाणे ॥५४॥ जम नाठा ते पामीने त्रास, कही वात ते धर्मनी स। यमराजा चडया क्रोध धारी, करी पाडा उपर असवारी ॥५५॥ लोहदंड लीधो घो पाश, चौद कोटि लीधा साथे दास। मोटा सिंह पाडे त्राड जेवी, जमराय डे त्राड एवी ॥५६॥ भारे फोज आवी चडी ज्यारे, डर पाम्यो गोवरधन त्यारे। हे संभार्या श्रीअविनाशी, आव्या मुक्त अक्षरना निवासी ॥५७॥ जमराज देखी पाम्यो, हाथ जोडि उभो रह्यो सामो । कहे मुक्तप्रत्ये जमराय, केम एने करो सहाय ॥५८॥ महापापीणी नारी छे जेह, तेने लै जवा आव्योछे एह। एने ओछो रही जाय, कुंभीपाकथी केम कढाय ॥५९॥ त्यारे मुक्त कहे सुणो य, प्रभु प्रगट्याछे भूतळमांय । तेनी आज्ञाथी आव्योछे एह, तमथी अटकाय तेह ॥६०॥ धर्मराये पछी स्तुति कीधी, तेनी फैवाने लइ जवा दीधी । गया पोतातणे स्थान, आव्यां बे जण ज्यां भगवान ॥६१॥ कहे बाइने सुंदरशाम, जै बद्रिकाश्रम धाम । थोडा काळसुधी तप करशो, पछी सत्संगमां देह शो ॥६२॥ अंते पामशो अक्षरधाम, एम कही मोकली तेह ठाम। समाधीथी वरधन जाग्यो, करी वात ने संशय भाग्यो ॥६३॥ पुष्पिताग्रावृत्त—अकळ चरित कृष्णकेरां, गणि न शकाय सुणेल छे घणेरां । हरिजन हित आ कथा उचा परम पवित्र तथा पवित्रकारी ॥६४॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते यकळशे अचिंत्यानंदवर्णींद्रअभयसिंहनृपसंवादे श्रीमांगरोळनिवासीभक्तगोवरधनाख्यानकथननामा विंशतितमो विश्रामः ॥२६॥

पूर्वछायो—वणिक गोवरधन कहे, सुणो श्रीपुरुषोत्तम आप। फइ मारी हरि छतां, एवुं मोटुं करेल शुं पाप ॥१॥ चोपाई—तेने ईश्वरनुं हतुं ज्ञान, नित्य ती प्रभुतणुं ध्यान । नाम मंत्रतणो जप करती, व्रत विविध प्रकार आचरती ॥ घणां तीर्थनुं सेवन कीधुं, मोटा संतने भोजन दीधुं । कर्यां पुण्य तेणे घणां , कुंभीपाकविषे पडी केम ॥३॥ सुणी बोल्या हरि साक्षात, तेना पापतणी कहुं त । धरमादातणुं धन जेह, हता पासा सोनातणा तेह ॥४॥ रामानंदस्वामिये विरीं, एह बाइने सोंप्या संभारी । तेने विति गया घणा मास, पासा स्वामीये ग्या ते पास ॥५॥ त्यारे बोली वचन ते बाई, नथी मारी पासे धन कांई। सोनुं

पाछुं आप्युं छे में तमने, खाली करशो फजेत न अमने ॥६॥ दीधो स्वामीये बहु उपदेश, तोय मान्युं नहि लवलेश। एवुं कांचन छे महापापी, बुद्धि जननी बगाडे कदापी ॥७॥ घरबार तजी वन जाय, तोय धनथी कदी ललचाय। हरिभक्तपणुं भलुं धरे, तन मन धन अर्पण करे ॥८॥ तेने पण धन धर्मथी पाडे, कुंभीपाकनां दुःख देखाडे। गुरुनुं सोनुं ओळव्युं एणे, कुंभीपाकविषे पडी तेणे ॥९॥ भक्तिपुत्र कहे भगवान, सुणो गोवरधन गुणवान। कहुं पापतणा बे प्रकार, धर्मशास्त्र तणे अनुसार ॥१०॥ उपपातक जे पाप छोटां, महापातक जे पाप मोटां। मांसभक्षण ने गौघात, उपपातकमां छे ते भ्रात ॥११॥ महापातक पांच गणाय, मद्यपान ने ब्रह्महत्याय। त्रीजुं गुरुपत्नी संग करे, चोथुं हेम गुरुतणुं हरे ॥१२॥ एवानो अति संगी छे जेह, पांचमो महापापी छे तेह। लख्युंछे जे मिताक्षरामांही, ते हुं तमने सुणावुंछुं आंही ॥१३॥ गायो सोने हाथे हणे ज्यारे, महापापी तो ते थाय त्यारे। महापाप करे एकवार, गायो सो वधतुल्य थनार ॥१४॥ गुरुनुं धन हरवामां एवुं, महापातक छे जुवो केवुं। गुरुनुं कांइ काम कराय, तेमां छानी दलाली खवाय ॥१५॥ कांइ वस्तु गुरुतणी चोरे, पकडे तेने जमदूत जोरे। गुरुने रही बागबगीचे, तेनां फळ फूल चोरीने वेचे ॥१६॥ गुरुसाथे करे जे ठगाई, तेनुं पाप भयंकर भाई। त्यागी साधुनी थापण राखे, तेने रौरव नरकमां नांखे ॥१७॥ वस्तु त्यागीने जे वेची आपे, नाणुं तेमां थकि काइ कापे। एह त्यागी ने एह गृहस्थ, लागे बेयने पाप समस्त ॥१८॥ पापनाश थवा निजकेरां, देछे देवने द्रव्य घणेरां। एमांथी अण हकनुं जे खाय, पाप देनारनुं तेने जाय ॥१९॥ देवमंदिरमां चोरी करे, कुंभीपाकमां तेहने धरे। देवमंदिरनो माल जेह, छानो आपीदे कोइने तेह ॥२०॥ काम चोरीनुं ते कहेवाय, करनार ते नरकमां जाय। गुरु मोकले जो परदेश, वाट खरची आपीने विशेष ॥२१॥ जुठुं खर्च लखी धन राखे, महापापी मुनि तेने भाखे। वस्तु खावानी चोरीने खाय, तोय चोरी करि कहेवाय ॥२२॥ माळा फेरवे ने ध्यान धरे, देवसाथे ठगाई जो करे। एनुं केम थाशेज कल्याण, नथी अंतरजामी अजाण ॥२३॥ करे एकादशी उपवास, वसे तीर्थविषे जइ वास। कोटीकोटी करे जो उपाय, गुरुद्रोहनो दोष न जाय ॥२४॥ तारी फैये कर्युं काम एवुं, कोटी जन्मे मटे नहि जेवुं। कुंभीपाकमां ते थकी गई, तेने छोडावि तें आज जई ॥२५॥ गुरुनुं धन चोरनारविषे। उपजातिवृत्त—

कहे सुगोवर्धनने कृपाळु, जे द्रव्य चोरे गुरुदेववाळु। सुणो कहुंछुं वळि पाप एनुं, नथीनथी वारण कांइ तेनुं ॥२६॥ स्त्री ब्रह्महत्या कदि जो कराय, व्रतो कर्याथी कदि ते छुटाय। जो चोरि कीधी गुरुदेवतानी, नथी क्रिया ते अघ छूटवानी ॥२७॥ वैराग्य पामी घर छोडि दीधुं, पछी गुरुनुं धन चोरि लीधुं। धिक्कार तेने श्रुतियो कहेशे, मुवा पछी ते गति केवि लेशे ॥२८॥ शुरो जइने रणमांथि नासे, सती

चितानो दव देखि त्रासे । त्यागी थईने नहि त्याग पाळे, ते शुं जिवेछे मुख आप काळे ॥२९॥ अन्यत्र ठामे अघ जे मळेछे, ते तो गुरूसेवनथी टळेछे । जो लेश-मात्रे गुरुद्रोह थाय, ते पाप टाळयाथि नही टळाय ॥३०॥ संसार छोडे दुख पामवाथी, ते थाय त्यागी सुखनी स्पृहाथी । तेतो गुरुना धनने तकावे, छोडे नही जो कदि हाथ आवे ॥३१॥ जो कोइ चोरी गुरुद्रव्य खाशे, जरूर तेतो नरकेज जाशे । अनंत कोटी जुग वीति जाय, तथापि तेनो छुटको न थाय ॥३२॥ गुरूनि चोरी करि सांभळीने, मुखे धरेछे जम आंगळीने । पाताळ पृथ्वी नथि केम जाती, आवी क्रिया केम हशे खमाति ॥३३॥ पृथ्वीतणो भार गणे न शेष, मेरुतणो तो न गणेज लेश । गुरूनि चोरी करनार पापी, तेनो नही भार सहे तथापी ॥३४॥ चोरी गुरूनी करि होय जेणे, मातापितानी हणि लाज तेणे । जे वंशमां ते जनम्यो जणाय, ते वंशने लांछन तो गणाय ॥३५॥ एवातणो जे करशे प्रसंग, अशुद्ध थाशे बहु तेनुं अंग । पापीतणा संगथि पाप लागे, दव प्रसंगे दव जेम जागे ॥३६॥ न संग कीजे व्यभिचारी कोय, न संग कीजे जन चोर होय । न संग कीजे कदि नास्तिकोनो, प्रसंग कीजे जन आस्तिकोनो ॥३७॥

वसंततिलकावृत्त—जो होय सत्य उर आस्तिकता लगारें, तो धर्मद्रव्य हरतां बहु बीक धारे । धर्मि जणाय पण नास्तिक होय जेह, धर्मार्थनुं धन कदी हरनार तेह ॥३८॥ धर्मार्थनुं धन हळाहळ झेर जेवुं, ते चोरिने समझुये कदिये न लेवुं । ते द्रव्य तो सकळ सौख्य विनाशकारी, कल्पांत कोटि लगि दायक दुःख भारी ॥३९॥ जो खाइ जाय जन कोइ अपक्व पारो, तेतो जरूर तनमां कदि फूटनारो । ते तुल्य छे गुरुतणुं धन एम धारो, जे चोरि खाय जन ते दुखियो थनारो ॥४०॥ त्यागी थई गुरुतणुं धन चोरि खाय, ते आसुरी जन समो जगमां जणाय । कां तो महा असुरनो जन एज अंश, बूडाववा अवतर्यो निजतातवंश ॥४१॥ जे त्यागि होय गुरुनुं धन चोरनारो, तेथी गृहस्थ गणीये हरिभक्त सारो । धर्मार्थकाज अरपे धन ते कमाई, त्यागी थयो पण गयो मुळमांथी भाई ॥४२॥ चोरी तथा जगतमां व्यभिचार जे छे, भुंडां महा करम तो अति एज बे छे । जेणे करी जनमिने कदि चोरि जारी, तेतो गयो नरतनू धरि व्यर्थ हारी ॥४३॥ निर्लज्ज एज जन लोकविषे जणाय, ते जीवतो मृतकतुल्य सदा गणाय । आ लोकमां अपजशे मुख शाम थाय, अंते जई नरकमां अति मार खाय ॥४४॥ ज्यारे प्रवृत्त कळिकाळ विशेष थाशे, त्यारे असाधु पुरुषो जगमां जणाशे । जो पुण्य जाणि जन भोजन पान देशे, तेमांथी साधु घृत साकर चोरि लेशे ॥४५॥ मिष्टान्न खाइ मनमां नहि ते धराय, लाडू जलेबि दळ आदिक चोरि जाय । ते गुप्त राखी वळते दिन छानुं खाशे, एवा असाधु कळिकाळविषे जणाशे ॥४६॥ चेला विचारि करवा गुरुये सदाय, वैराग्य सत्य उरमां जनने जणाय । जाण्या विना गुण गुरु करि शिष्य

लेशे, तो ते कदापि गुरुने पण छेर देशे ॥४७॥ चोर्युं न होय गुरुनुं धन जो कदापि मिथ्यापवाद धरशे जन तेह पापी । आ लोकमां प्रभुतणो पण चोर ए छे, निर्दोष ना उपर जे जन दोष देछे ॥४८॥ एवी विशेष हरिये शुभ वात कीधी, गोवर्ध सुणि बधी मन धारि लीधी । तेने अनन्य हरिये निजभक्त कीधो, प्रीतेथि लोज पुरनो पछि पंथ लीधो ॥४९॥ पुष्पिताग्रावृत्त—सुण नृप हरि छे समर्थ एवा, नथि नथि कोइ समर्थ कृष्ण जेवा । अति अघ करनार कोइ होय, पलक विषे करे पवित्र तोय ॥५०॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते तृतीयकळशे अ चिंत्यानंदवर्णींद्रअभयसिंहनृपसंवादे मांगरोळनिवासीभक्तगोवर्धनाख्यानकथननामा सप्तविंशतित विश्रामः ॥२७॥

इति श्रीहरिलीलामृते वनविहारनामा तृतीयकळशः संपूर्णः ॥३॥

श्रीस्वामिनारायणो विजयतेतराम् ।

श्रीहरिलीलामृतम्

दीक्षानाम चतुर्थः कळशः ।

शार्दूलविक्रीडितवृत्त—वंदु जे हरि लोजमांहि शिखवी अष्टांगयोगी कळा, रामानंदनो सुपत्र लखियो ते पीपळाणे मळ्या । देखाड्यो गुरुने प्रताप निजनो ने त्यांज दीक्षा लीधी, स्वामिये धुर संप्रदायतणी तो जै जेतपूरे दीधी ॥१॥ पूर्वछायो—वर्णि कहे नरपति सुणो, धरी श्रीहरि वरणी वेश । फरता फरता लोजमां, आव्या सुंदर सोरठ देश ॥२॥ चोपाई—गयां संवत शतक अढार, आषाढादि छपन मोझार । हती श्रावणी छठ्य अंधारी, प्रभाते आव्या लोज मोरारी ॥३॥ फर्या सात वरस एक मास, अगियार दिवस वनवास । लोजथी दिशा उत्तरमांय, दीठी वाव तथा वड त्यांय ॥४॥ कर्युं वावविषे जई स्नान, वडहेठे गया भगवान । भली एक शीला मोटी भाळी, बेठा तेपर श्रीवनमाळी ॥५॥ जनमनने हरण करे जेवी, दीसे मूर्ति मनोहर एवी । पशु पक्षी जोवा ललचाय, केम जनमन नही लोभाय ॥६॥ दृष्टि चंद्रे चकोरनी जाय, तेतो पाछी वाळी न वळाय । लोहने तो चमक खेंचे जेम, जनमन हरिमां जाय तेम ॥७॥ जळ भरवा आवे घणी नारी, रहे मूर्तिविषे दृष्टि धारी । लीधा कोईये जळघट माथे, कोइ माथे अने एक हाथे ॥८॥ मूर्ति देखी रही स्थिर ठरी, जाणे चित्रमां होय चितरी । ध्यानमुद्राये धर्मकुमार, बेठा स्थीर थई तेह ठार ॥९॥ जोई बोले परस्पर नारी, आ ते कोण हशे ब्रह्मचारी । एनी काया दिसे सुकुमार; कोइ भासेछे राजकुमार ॥१०॥ केम लीधो हशे वैराग, एतो अचरज दीसे अथाग । पुत्ररत्न खोयुं जेणे एवुं, तेनी माताने दुःख हशे केवुं ॥११॥ क्यांथी आव्या ने क्यां जशे एह, आवो पुछिये आपणे तेह । एम सुंदरियो सहु मळी, बोलावे हरिने वळी वळी ॥१२॥ जंगल वसाव्युंरे जोगीये—ए रागनुं पद । बोलो बोलोरे जोगी बालुडा, क्यांथि आविया आपजी । देह धर्यो किया देशमां, कोण माय ने बापजी; बोलो बोलोरे जोगी बालुडा ॥१३॥ बाळपणामां बटूक तमे, केम लीधो वैरागजी । सगां संबंधीतणो तमे, कहो केम कर्यो त्यागजी; बोलो बोलोरे जोगी बालुडा ॥१४॥ माता पिताये प्रेमे करी, न लडाव्यां शुं लाडजी । के कांई भाई भोजाइथी, रीसाया करी राडजी; बोलो बोलोरे जोगी बालुडा ॥१५॥ काया तमारी छे को-

मळी, पादुका नथी पायजी । वाटे कांटा अने कांकरा, तमे केम चलायजी; बोलो बोलोरे जोगी बाळुडा ॥१६॥ टाढ ने तडको बहु पडे, केम सहन करायजी । झडियो पडे वरसादनी, कहो केम खमायजी; बोलो बोलोरे जोगी बाळुडा ॥१७॥ पृथ्वि उपर पोढता हशो, पाथर्यो न पलंगजी । खरेखरुं खुंचतुं हशे, आवे कोमळे अंगजी; बोलो बोलोरे जोगी बाळुडा ॥१८॥ कोण सेवा सजतुं हशे, साचो राखीने स्नेहजी । भूख तरश वेठता हशो, दीसे दुर्बळ देहजी; बोलो बोलोरे जोगी बाळुडा ॥१९॥ कमळ के पुष्प गुलाबनुं, एवुं शोभे शरीरजी । देखी दया अमने उपजे, आवे नेणमां नीरजी । बोलो बोलोरे जोगी बाळुडा ॥२०॥ चंद्र के इंद्र दिनेंद्र छो, के शुं शंभु स्वरूपजी । के शुं अक्षरपति आप छो, कोटि भुवनना भूपजी; बोलो बोलोरे जोगी बाळुडा ॥२१॥ छत्र चमर योग्य छो तमे, भाग्यवंत छो भ्रातजी । ते जोगी थई जगमां फरो, एतो अचरज वातजी; बोलो बोलोरे जोगी बाळुडा ॥२२॥ हाथी घोडा रथ पालखी, तमने वाहन होयजी । ते तमे विचरोछो एकला, केम कळी शके कोयजी; बोलो बोलोरे जोगी बाळुडा ॥२३॥ जे तन उपर जोइये, हीरा मोतीना हारजी । तन ते ढांक्युं मृगचर्मथी, सज्या नथी सणगारजी; बोलो बोलोरे जोगी बाळुडा ॥२४॥ जे शिर उपर जोइये, मणिजडित मुकुटजी । ते शिर उपर जणायछे, जोतां आज जटाजुटजी; बोलो बोलोरे जोगी बाळुडा ॥२५॥ कांचन झारी कटोरियो, जळ पीवाने जोगजी । ते तमे राख्युंछे तुंबडुं, तज्या वैभव भोगजी; बोलो बोलोरे जोगी बाळुडा ॥२६॥ वर्णि लागोछो वाला घणा, आवो अमारे घेरजी । जुगती करीने जमाडिये, रसोई रुडी पेरजी; बोलो बोलोरे जोगी बाळुडा ॥२७॥ आशीष आपने आपीये, धरी उरमां वहालजी । नित्य तमारुं रक्षण करो, विश्वविहारीलालजी; बोलो बोलोरे जोगी बाळुडा ॥२८॥ चोपाई—कह्युं ए रीते सर्वे सुंदरिये, कांई काने धर्युं नहि हरिये । आखा नगरमां बिस्तरी वात, मोटा संत छे कोई साक्षात ॥२९॥ कांतो ईश्वरनो अवतार, थयो भूमिनो हरवाने भार । आव्याछे तेतो आपणे गाम, वडपासे कर्योछे विराम ॥३०॥ जोवा उलट्यां सकळ नर नारी, बाळ वृद्ध तरुण तनुधारी । टोळे टोळां मळी जोवा जाय, छबि निरखतां तृप्त न थाय ॥३१॥ रामानंदजी स्वामीना चेला, भलां शास्त्र पुराण भणेला । सारुं जेनुं सुखानंदनाम, स्नान काज आव्या तेह ठाम ॥३२॥ तेणे दीठा महाराज केवा, सुणो भूप कहुंछुं हुं एवा । जोतां एवुं तो रूप जणाय, तेनी तुल्य न कोई गणाय ॥३३॥ दीसे श्रीजिमां साधुता केवी, अन्यजनमां जणाय न एवी । जन जेविषे साधुता दीसे, तेनी रीत तो जूदी अतीशे ॥३४॥ शालिनीवृत्त—साधूतानी चाल जूदीज जाणो, साधूतानी वाणि जूदी प्रमाणो । साधूतानुं डोळ जुदुं जणाय, साधूता तो आंख्यमां ओळखाय ॥३५॥ शार्दूलविक्रीडितवृत्त—माथे मंजुल चीकणा झळकता भूरा

भला केश छे, तेजस्वी सुविशाळ भाल विलसे नेत्रो बहु बेश छे। नासाग्रे धरि दृष्टि ते नव चळे नासा दिसे निर्मळी, शोभेछे मुख चंद्रबिंब सरखुं ते मंदहास्ये मळी ॥३६॥ लोही मांस रह्युं न तीव्र तपथी अस्थि त्वचा देह छे, राखे तो पण प्रीत नित्य तपमां एवा मुनी एह छे। उनाळे वरषा समे शिशिरमां जेजे तपो छे कर्यां, तेनां चिह्न जुदां जुदां शरीरमां धर्मात्मजे छे धर्यां ॥३७॥ नाडी जाळ जणाय अंग सघळे काया दिसे दुर्बळी, जीत्यां इंद्रिय निर्विकार मन छे तृष्णा गईछे टळी। ओपे आप अतर्क्य ईश्वरपणुं जेमां दिसेछे घणुं, धारेलुं मृगचर्म दंड करमां शी तेनी शोभा भणुं ॥३८॥ कंठी माळ कमंडळुं वळि धर्यो सच्छास्त्रनो गूटको, शाळग्राम तथा सुपात्र जमवा पासे न पैसो टको। पाणी गाळण वस्त्र कोपिन तथा बीजुं बहिर्वास छे, कूवेथी जळ काढवा सुतरनी दोरी हरी पास छे ॥३९॥ उपजातिवृत्त—एवा तपस्वी निरखी हरीने, कहे सुखानंद स्तुती करीने। कहो तपस्वी निज सत्य वात, क्यां जन्म धार्यो कुण मात तात ॥४०॥ क्यां सौ तमारा स्वजनो रहेछे, तमारुं शुं नाम जनो कहेछे। केने गणोछो गुरु कोण देव, बोल्या सुणि श्रीहरि ततखेव ॥४१॥ गुरू नही ते नहि ते स्वभ्राता, पिता नही ते नहि तेह माता। न देवता के पति ते कहावे, जे जन्ममृत्यू थकि ना मुकावे ॥४२॥ हुं छुं अजन्मा अविनाशि आप, तो क्यांथि माता वळि क्यांथि बाप। सदैव व्यापी सरवत्र हुं छुं, आत्मातणा अंतरमां रहुंछुं ॥४३॥ ते साधुने श्रीहरिये स्वचित्ते, विद्वान जाण्या उचर्यानि रीते। इच्छा थई कांइक पूछवानी, बोल्या दयाळु प्रभु सौख्यदानी ॥४४॥ छो आप विद्वान जणाय एवुं, माटे रुचेछे मुजने कहेवुं। जे प्रश्न हुं पांच विचारी पूछुं, तमोथकी उत्तर ते चहुंछुं ॥४५॥ जीवो तथा ईश्वर रूप केवुं, माया तथा ब्रह्मतणुं कहेवुं। तथा बतावो परब्रह्म रूप, ए पांच प्रश्नो अति छे अनूप ॥४६॥ हुं पांच प्रत्यक्ष प्रमाण पेखुं, ते सर्व हस्तामल तुल्य लेखुं। विचारिने उत्तर आप आपो, शास्त्रप्रमाणे कहि सत्य थापो ॥४७॥ सुणि सुखानंद चित्ते विचारे, आ छे महात्मा विद्वान भारे। सुस्नेह आणी मन राखी शांत, कहे सुखानंद सुणो महांत ॥४८॥ शार्दूलविक्रीडितवृत्त—रामानंद गुरुजि जे अमतणा छे कच्छमांही सही, मुक्तानंद सुशिष्य तेह गुरुना छे लोजमांही अही। चालो तेमनि पास आप मुनिजि ए उत्तरो आपशे, प्रश्नो जे शुभ पूछशो सुखथकी ते संशयो कापशे ॥४९॥ एवुं सांभळि संतसाथ मुनिनी पासे प्रभुजी गया, पांचे प्रश्न पुछ्यां जई प्रभुजिये राजी सुणीने थया। मुक्तानंद कहे यथार्थ उचरे कच्छे गुरु ते वसे, आपुं शास्त्रप्रमाण उत्तर सुणो माराथि जेवा थशे ॥५०॥ अथ जीवात्मास्वरूपकथनं। वसंततिलकावृत्त—जे ज्ञानशक्ति धरनार जिव प्रमाणो, दीसे न ज्ञानलव ते जड वस्तु जाणो। आत्मा अदृश्य अणुथी अति छेक छोटो, व्यापे समग्र तन जो कदि देह मोटो ॥५१॥ छे काष्ठमां

अनळ ते नजरे न भासे, तेतुल्य जीव तनमां सघळे प्रकासे । जन्म्यो नथी न मरि जाय अनादि ए छे, मायाविषे प्रलयकाळ समे रहेछे ॥५२॥ जे इंद्रियो मन-वडेज क्रिया करेछे, भोक्ता कर्यां करमनो पण ते ठरेछे । छे ते अछेद्य अणभेद्य निरंश एवो, सूकाय के बळि शके न सडे न तेवो ॥५३॥ छे क्षेत्र आ शरिर ते निजजीव जाणे, क्षेत्रज्ञ नाम जिवनुं श्रुतियो प्रमाणे । [illegible] हृदये रहिने स्वदेह, व्यापे शिखानखसुधी सरवत्र तेह ॥५४॥ देखाय वायु नहि ते तरुने हलावे, ते देखिने जन कहे तहि वायु आवे । देखाय जीव नहि तेनि क्रिया जणाय, छे आत्म एथि जनने मनमां मनाय ॥५५॥ ए छे अनादि वळी संचितकर्मवाळो, छे ज्ञानरूप पण ते परिणामि भाळो । ओछुं विशेष जिवमां कदि ज्ञान जाणो, अल्पज्ञ जीव सरवज्ञ प्रभु प्रमाणो ॥५६॥ आत्मा सदैव परतंत्र जुवो जणाय, जे छे स्वतंत्र परमात्म प्रभू गणाय । भक्ति कर्याथि भवबंधन छूटि जाय, आत्मा तथापि परमात्म कदी न थाय ॥५७॥ आत्मा सदैव शुभ ईश्वरनुं शरीर, चैत-न्यशक्ति प्रभुनी पण एज धीर । सर्वेंद्रिथी मनथकी पण नित्य न्यारो, शास्त्रानु-सार इति आत्मस्वरूप धारो ॥५८॥ अथ ईश्वरस्वरूपकथनं । शार्दूलविक्रीडितवृत्त—भाखुं ईश्वरनुं स्वरूप सुणजो दैवत्व केवुं दिसे, चौदे लोक मळी विराटमुरती आ विश्व तेमां वसे । तेतो स्थूळ शरीर ईश्वरतणुं वेदादि शास्त्रो कहे, तेमां सूक्ष्म शरी-ररूप सघळे सूत्रात्म व्यापी रहे ॥५९॥ त्रीजो कारण देह ईश्वरतणो अव्याकृ-ताख्या कही, उत्पत्ति स्थिति नाश ईश्वर करे ते मध्य व्यापी रही । आ ब्रह्मां-डतणुं सदैव गणवुं वैराट ते नाम छे, ब्रह्मा विष्णु महेश आदि सुरनां तेमां रूडां धाम छे ॥६०॥ ते सर्वोपरि एकने भजिभजी एवा समर्थो थया, एवा ईश्वरकोटि ते स्थिर थई ब्रह्मांडप्रत्ये रह्या । जाणेछे निज विश्वनी गति बधी सर्वज्ञ ते जाणिये, नीयंता निजविश्वना पण खरा एवा उरे आणिये ॥६१॥ अथ मायास्वरूपकथनं । मालिनीवृत्त—अकळ त्रिगुण आत्मा जाणवी एवि माया, जड चिद्‌मय छे ते छाय अज्ञानछायां । निगम पण कहेछे शक्ति श्रीकृष्ण केरी । जनम मरण हे-तू जीवनी एज हेरी ॥६२॥ नथि जनमज लेती नाम एनुं अजा छे, मन सम-जवि माया जेह अज्ञानता छे । शरिर शरिरकेरां सर्व संबंधियोमां, असत ममत-कारी एज छे प्राणियोमां ॥६३॥ सद असद विषे तो मोह माया करेछे, अमित तिमिर रूपी एज आपे ठरेछे । प्रगट सकळ माया कार्यहेतू जणाय, भजन वि-घन कारी एज आपे गणाय ॥६४॥ उपर उपर जोतां सत्य देखाय सारी, ग्रहण करि जुवे त्यां ते दिसे कष्टकारी । भ्रमित मति करेछे जीवनी एज माया, सुर नर मुनि मोटा हारथ पाम्या गणाया ॥६५॥ हरि शरणथकी ते मोहमाया जि-ताय, जप तप व्रत कीधे तेह जीती न जाय । नृपपद तजि कोई जंगले जै वसे-छे, वडि सरपणि माया त्यां जईने डसेछे ॥६६॥ जळ महि दव आदि भूत छे

पांच जेह, अणविधि अहंकारो ने महत्तत्व तेह। समळ सकळ माया शास्त्रनो एज सार, वळि विविध प्रकारे ते करेछे विकार ॥६७॥ सतत अचळ ए छे नाश प्राप्ती न तेने, परमपुरुष प्रेरी अक्षरद्वार एने। जगत जननि वांछा धेनुरूपे पुरेछे, स्थिर चर उतपत्ती एज माया करेछे ॥६८॥ रज तम सत रूपे एज माया रहेछे, नहि लव हरिज्ञानी ते जिवो भोगवेछे। पछिथि अधिक प्राणी बंधने ते पडेछे, वळि दुखमय माया जीवने ते नडेछे ॥६९॥ तजि हरिपद माया वश्य जे जीव थाय, प्रभुपण तजि तेने दृष्टिथी दूर जाय। दिनकर कर देखी जायछे अंधकार, प्रभु परम निहाळी तेम माया विकार ॥७०॥ अथ ब्रह्मस्वरूपकथनं। वैतालीयवृत्त—शुभ लक्षण ब्रह्मनूं कहुं, श्रुतिशास्त्रोथकि सर्व ते लहुं। चिद छे परिपूर्ण सत्य छे, अविकारी सुअनंत नित्य छे ॥७१॥ मुरती विण मूर्तिमान छे, हरिकेरुं वसवानुं स्थान छे। अविनाशक ने अखंड छे, सउ तेमां स्थित ब्रह्मअंड छे ॥७२॥ मुरति विण व्यापिने ठरे, धरि मूर्ती हरिसेवना करे। शुभ अक्षरधाम नाम छे, नहि सीमा स्थिति सर्व ठाम छे ॥७३॥ सहु ते निज शक्तिथी धरे, वळि मायादि प्रकाश ते करे। रविकिर्णो जणाय शुं जहां, शशि अग्नीपण शुं करे तहां ॥७४॥ श्रुति ब्रह्मपुरी सदा कहे, जइ त्यां जन्म जरा नही लहे। अजरामर धाम एवुं तो, नथि जाण्युं पुर ब्रह्म जेवुं तो ॥७५॥ नथि त्यां दुख के क्षुधा तृषा, नथि त्यां स्थूळ तथा नथी कृशा। नथि त्यां विषयादि वासना, नथि त्यां पाप तथा न त्रासना ॥७६॥ गुण मायिक त्यां नथी कशो, नथि त्यां क्लेश कदी जई वश्यो। नथि त्यां दिवसो तथा निशा, नथि त्यां पूर्व तथोत्तरा दिशा ॥७७॥ वळि ते कहुं ब्रह्मना गुणो, सदभागी वर्णींद्र ते सुणो। अति अद्भुत एनुं कृत्य छे, निजना सर्व मनोर्थ सत्य छे ॥७८॥ परमेश्वरनी रजाथकी, सघळे ठाम प्रकाश दे नकी। प्रभुनी चिद्रूप शक्ति ते, प्रभुनी नित्य करे सुभक्ति ते ॥७९॥ नथि त्यां बळ काळ कर्मनुं, नथि त्यां कृत्य कशुं अधर्मनुं। सुख वैभव कृष्णतुल्य छे, मणि माणिक्य तहां अमुल्य छे ॥८०॥ अथ परब्रह्मस्वरूपकथनं। रथोद्धतावृत्त—जे गणाय प्रभु सर्व ऊपरी, सर्वशक्ति निजमां रख्या धरी। रूपराशि गुण सर्वथी घणा, ब्रह्मआदि सहु दास तेतणा ॥८१॥ मूर्तिमान प्रभु पूर्णकाम छे, ब्रह्म एज निजकेरुं धाम छे। लेशमात्र नहि कोइनी स्पृहा, छे समर्थ प्रभु सर्वथी महा ॥८२॥ ब्रह्मआदि सहुना सुआतमा, सेवनारी बहु राधिका रमा। ज्ञान तेज बळ तो अनंत छे, जेहनो न कदि आदि अंत छे ॥८३॥ सेवनार बहु मुक्त संत छे, कीर्ति गाय श्रुतियो अनंत छे। कृष्णदेव करुणानिधान छे, अक्षरादि सहुना निदान छे ॥८४॥ सर्व सद्गुणतणा निधान छे, कोइ बीजुं नहि ते समान छे। शेषनाग गुणपार ना लहे, नेतिनेति निगमागमो कहे ॥८५॥ धामकेरुं नर नाम जाणवुं, नार तत्र स्थितनुं प्रमाणवुं। तेविषे वळि निवास जे करे, नार ने अयन नाम ते ठरे॥८६॥

सर्व ठाम स्थित तेज जेहनुं, वासुदेव पण नाम तेहनुं। स्वप्रकाश वळि ते स्वतंत्र छे, एज नाथ सहुना नियंतृ छे ॥८७॥ दिव्य मूर्ति परब्रह्म एज छे, कृष्णदेव परमात्म तेज छे। अक्षरेश हरि विष्णु नाम छे, श्रीमुकुंद प्रभु मेघशाम छे ॥८८॥ अच्युताख्य वळि ते अनंत छे, माधवाख्य बहु शक्तिमंत छे। जे परेश पुरुषोत्तमाख्य छे, सत्यसंकल्प अव्ययाख्य छे ॥८९॥ सर्वजाण मुदरूप छे सदा, काळ कर्म वळगे नही कदा। सर्वकर्मफळदायि एह छे, आत्मनाथ पण आत्म तेह छे ॥९०॥ मत्स आदि अवतार जे घणा, एज कारण गणाय तेतणा। जेहनो उपरि कोइये नथि, एज एक प्रभु श्रेष्ठ सर्वथी ॥९१॥ मंदमंद मुख जेनुं हास्य छे, जीव ईश सहुना उपास्य छे। काळ जेनि भ्रकुटीथकी डरे, सर्व देव शिर आगन्या धरे ॥९२॥ आदिसृष्टि रचवा ईच्छा धरे, काळ कर्मतणि प्रेरणा करे। तेथि विश्व करता गणाय छे, कल्पनाथि जग कोटि थायछे ॥९३॥ काळ कर्म निजभाव ने अजा, तेवडे प्रगट ते करे प्रजा। तोय नित्य निरलेप ते रहे, तेथकी अकरता श्रुति कहे ॥९४॥ जेहना डरथी वायु संचरे, शेषनाग शिर पृथ्विने धरे। सागरो न हद छोडिने खसे, सूर्य चंद्र नभमां सदा वसे ॥९५॥ ए प्रभुजि शुभ धर्म थापवा, भूमिभार हरि कष्ट कापवा। देह धारि जगमां कदी फरे, मुक्त कोटि जनने तदा करे ॥९६॥ रूप एम परब्रह्मनुं कह्युं, जेम शास्त्र श्रुतियोविषे रह्युं। लेश संशय कदापि जो हशे, कच्छमांथि गुरु आवि टाळशे ॥९७॥ पुष्पिताग्रावृत्त—सुण्य नृप परमेश आप जे छे, धरि नरदेह सुप्रश्न ते पुछेछे। नथिनथि लव मात्र ते अजाण, पण सुचरित्र करे जन प्रमाण ॥९८॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते चतुर्थकळशे अचिंत्यानंदवर्णींद्रअभयसिंहनृपसंवादे लोजनगरे श्रीहरिमुक्तानंदमुनिपंचप्रश्नोत्तरकथननामा प्रथमो विश्रामः ॥ १ ॥

पूर्वछायो—प्रश्नतणा उत्तर कर्या, निज मतिये मुक्तानंद। ते सरवे सुणि पामिया, वृषनंदन उर आनंद ॥१॥ चोपाइ—बोल्या नीलकंठ ब्रह्मचारी, धन्य साधुजी बुद्धि तमारी। घणा संतोनी में मति जोई, आवा उत्तर आपे न कोई ॥२॥ तमे सद्गुरु सेव्या जणाय, आवा उत्तर तेथकी थाय। आंहि दिसेछे उत्तम धर्म, अंशमात्रे नथिज अधर्म ॥३॥ गांजा भांग पीता नथी कोई, सुंघवानी तमाकु न जोइ। तमपासे रहे घणा संत, दीसे सर्वे ते वैराग्यवंत ॥४॥ सौनां निर्मळ स्वच्छ छे चित्त, नथी पंच विषयपर प्रीत। घणां जोयां अमे तीर्थ धाम, नथी संत आवा कोई ठाम ॥५॥ शाणा सद्गुरु जे छे तमारा, हशे प्रौढप्रतापी ते सारा। नहि तो शुद्ध आ संप्रदाय, कळिकाळमां क्यांथी जणाय ॥६॥ सुणी बोलिया मुक्तानंद, आप छोजी मुनिवर चंद। आवां प्रश्न भलां पुछनार, तम जेवा नथी कोइ ठार ॥७॥ गुरुजी रामानंद छे जेह, अवतार इश्वरनो छे तेह। तेने मळशो तमे वळि ज्यारे, थशे हर्ष परस्पर त्यारे ॥८॥ सुणी बोलिया सुंदरशाम, रामानंदनुं

जाणुंछुं नाम । ए छे उद्धवनो अवतार, नथि संशय एमां लगार ॥९॥ धर्मदेव पिता मुज जेह, रामानंदतणा शिष्य तेह । बाळापणमां मने साक्षात, मुज ताते कही हती वात ॥१०॥ मने स्मरण थयुं हवे एनुं, माटे इच्छुंछुं दर्शन तेनुं । मुक्तानंदजी बोल्या हुलासे, गुरु आवशे दर्शन थाशे ॥११॥ वसो आंहि करीने विराम, इच्छा पूरशे पूरणकाम । सुणी हरिये विश्राम ठराव्यो, त्यांतो जन्माष्टमी दिन आव्यो ॥१२॥ देशदेशना हरिजन आव्या, भली भेट सामगरी लाव्या । आवि अष्टमी सौ जन जाणे, कर्यो उच्छव शास्त्रप्रमाणे ॥१३॥ सणगारियुं मंदिर सारुं, दीसे सौने आनंद देनारुं । धर्या कळश पताका ते द्वार, बांध्यां तोरण शोभित सार ॥१४॥ रोप्या थंभ ते कदळी केरा, थाय वाजित्रनाद घणेरा । वाजे वीणा ने ताल मृदंग, वाजे ढोल ने चंग उपंग ॥१५॥ वाजे त्रांसां त्रुई शरणाई, शोभा निरखतां लागे नवाई । ताळि पाडिने हरिजन गाय, सौना हैयामां हरख न माय ॥१६॥ जेम आवे प्रजापति पाळ, त्यारे प्रथम जणाय मशाल । तेम अरधि निशाये आकाश, पूर्वे चंद्रनो प्रगट्यो प्रकाश ॥१७॥ राशि वृषभ आकार जणायो, जाणे बळद ते रथनो देखायो ॥ चंद्र साथे छे रोहिणी राणी, जाणे आव्यां हरिजन्म जाणी ॥१८॥ मळी हरिजन सौ नरनारी, कर्यो जन्मनो उत्सव भारी। पारणामां झुले परमेश, खामी शोभाविषे नथि लेश ॥१९॥ एवामां थई अद्भुत वात, सुणो भूप अभेसिंह भ्रात । पारणामां जुवे नरनारी, दीठा नीलकंठ ब्रह्मचारी ॥२०॥ नव देखाय बाळमुकुंद, थाय विस्मित सौ जनवृंद । वळि जोवा सभामांहि जाय, वर्णि त्यांपण बेठा जणाय॥२१॥ एवो मोटो चमत्कार जोई, जाण्या वर्णि छे ईश्वर कोई । सारो एम समैयो ते करी, निजघेर गया जन फरी ॥२२॥ जीवराजजी शेठनो डेलो, हतो मंदिर पास चणेलो। मुक्तानंद मुनि तहां जई, कथा करता हता राजी थई ॥२३॥ सुणतां मळीने बाइ भाई, सभा त्यागी गृहस्थ भराई । दीठी ते रीत श्रीजिये ज्यारे, बोल्या उंचे स्वरे करी त्यारे ॥२४॥ संतो चालो मंदिरमांहि फरी, संभळावीश हुं कथा करी । बाई भाई मळे एक ठार, नहि त्यागीनो धर्म लगार ॥२५॥ एम कही गया मंदिरमांय, सर्वे साधू उठीगया त्यांय । मुक्तानंद बोल्या तेह ठाम, बाइयो छेला हवे रामराम ॥२६॥ एज वरणी कहेशे जेम, करवुं पडशे हवे तेम । गया मंदिरमां एम कही, वर्णिराज बोल्या वेण तही ॥२७॥ त्यागिये स्त्रीनो प्रसंग तजवाविषे । उपजातिवृत्त—संतो करो चित्तविषे विचार, आ रीत सारी नथिरे लगार । स्त्रियोतणो कांइ प्रसंग जे छे, त्यागिजनोने भयकारि ते छे ॥२८॥ जे स्कंध एकादशमां कह्युं छे, तेमां खरुं तत्त्व घणुं रह्युंछे । त्यागी करे नारितणो प्रसंग, जरूर तेनुं व्रत थाय भंग ॥२९॥ प्रत्यक्ष छे कामिनि देवमाया, जोनार तो वश्य थया जणाया । दीवे पडे अंध पतंग जेम, स्त्रीमां नरोनी मनवृत्ति तेम ॥३०॥ सु-

रा पिवाथी मद थाय चित्ते, स्त्रीने निहाळ्या थकि एज रीते। तेमाट नारीथकि दूर थावुं, स्त्रीपास त्यागीजनने न जावुं ॥३१॥ जुवे नही चित्रनि कामिनीने, अडे नही पूतलि काष्ठनीने। त्यागीतणो छे शुभ एज धर्म, संतो विचारो सुणि शास्त्रमर्म ॥३२॥ छे अष्टधा उत्तम ब्रह्मचर्य, जाणो तमे ते सहु साधुवर्य। नारीनि साथे सुणतां कथाय, ते ब्रह्मचर्यव्रत भंग थाय ॥३३॥ स्त्रीदेह छे पावक होय जेवो, घीनो घडो छे नरदेह एवो। पासे रह्याथी पिगळीज जाय, त्यागीतणो धर्म विनाश थाय ॥३४॥ रहे मळीने दव दारु केम, रहे न नारी नर धर्म तेम। लोढुं चळे चुंबक लोहसंगे, त्यागी चळे नारीतणे प्रसंगे ॥३५॥ मयूर जागे सुणी मेघनाद, मनोज जागे सुणि नारी साद। भीत्यंतरे नारितणो निवास, त्यागी वसे तो व्रतनो विनाश ॥३६॥ नारीतणो देह अरण्य जाणो, मनोज त्यां सिंहसम प्रमाणो। तेतो नरोने मृगतुल्य जाणे, जरूर मारे निजनेत्र बाणे ॥३७॥ विश्वास नारीतननो न थाय, खत्ता घणा ते करनार खाय। जेणे वगोव्या अज चंद्र इंद्र, नचाविया नारदजी मुनींद्र ॥३८॥ जीत्या नही जो त्रिपुरारि जेवा, जीतुं कहे ते जन मूर्ख केवा। दाराथकी दूर रहे डरीने, ते ऊगरे जै शरणे हरिने ॥३९॥ तपस्विने ते तपमांथि पाडे, समाधिमांथी सिधने जगाडे। छे कामिनी तो अति कष्टकारी, शरीरनुं शोणित शोषनारी ॥४०॥ छे नारि तो निर्लज एम जाणो, ते पापमूर्ति प्रगट प्रमाणो। छेदावियुं नाक सुवर्णकाज, तेने पछी शी रहि लोकलाज ॥४१॥ छे चोटलो के शिर साप काळो, छे राक्षसीना सम नेत्र चाळो। जो जीववानी उर आश होय, तो कामिनी पास जशो न कोय ॥४२॥ जेने पगे नेवळ नाखियांछे, बे हाथमां बंधन राखियांछे। छे नाकमां तो दृढ नाथ घाली, तथापि ते जाय स्वतंत्र चाली ॥४३॥ ज्यां सुंदरीना शबने बळाव्युं। ते स्थानमां त्यागिजने न जावुं। जो राख ऊडी निज अंग लागे, तेथी कदी मन्मथ झाळ जागे ॥४४॥ हाथी जतां घंटध्वनी सुणाय, नारी जतां नेपुर नाद थाय। चेतावनानी जुगती प्रकाशी, अरे जजो सौ जन दूर नाशी ॥४५॥ समुद्रमां चुंबक शैल ज्यां छे, सिकंदरे पुतळि राखि त्यां छे। तेनाथकी दूर जवुं डरीने, श्यामाथकी तेमज संचरीने ॥४६॥ बळिष्ठ छे ने अबळा गणाय, जेना कटाक्षे नर वश्य थाय। छे लाजहीणी पण लाज ताणे, जो थाय भुंडी हरिजाय प्राणे ॥४७॥ जे उंदरोथी डरि दूर चाले, ते केसरीना पण कान झाले। जे दोरडो देखि दिले डरेछे, भोरींग माथे पग ते धरेछे ॥४८॥ कोदाळि झाली कदि ना जणाय, ते छाट तोडि धन चोरी जाय। दीठुं नही भोंयरुं कोइ दाडे, पाताळमां एंज सळंग पाडे ॥४९॥ जीवे कदी जे सर्पे डशेला, जीवे कदी जे दवमां धशेला। जेने स्त्रीये अंतर डंश दीधा, तेने करी चर्वण चूर्ण कीधा ॥५०॥ जे ब्रह्मचर्यव्रत शुद्ध पाळे, ते शास्त्रनो मार्ग सदैव झाले। हरीकथा कीर्तन थातुं होय, स्त्रीनी सभामां नव

य तोय ॥५१॥ हरीकथा कीर्तन गाय बावा, जो चाहिने सुंदरिने सुणावा । त्यागिनो तत्क्षण धर्म जाय, तेने प्रभु केम प्रसन्न थाय ॥५२॥ चोपाई—एवी बहुविधि करी, संते सर्वे लीधी मन धरी । कह्युं बेठी हशे स्त्रियो ज्यांय, सुणिये कथा जई त्यांय ॥५३॥ एवामांहि वर्णी बिजी वात, कहुं ते तमे मळो भ्रात । दीठो गोखलो त्यां एक ठाम, रहे पाछळ गृहस्थ हजाम ॥५४॥ ो देवता लेवा ने देवा, राख्यो गोखलो कारणे एवा । जोई श्रीहरिये कह्यो मर्म, श्री त्यागनो नव रहे धर्म ॥५५॥ वळि एम बोल्या वरणींद्र, आ तो धर्ममां ावुं छिद्र । सुण्यो मियांनो गोखलो जेवो, जाणो आपण गोखलो एवो ॥५६॥ भेद श्रीहरिये भाख्यो, गोखलाने पुराविज नांख्यो । जुवो कृष्णतणी रीत , साधुजन सहुये जाणि लेवी ॥५७॥ होय धर्ममां छिद्र जणातुं, तेतो देखी न नथी थातुं । वळी दीठो ते जग्यानी मांय, एक रस्तो ज्यां जुवतीयो जाय ८॥ पछी तेपण बंध कराव्यो, स्त्रीनो मारग जूदो ठराव्यो । कहे साधुओ प्रत्ये हरि, कहुं वात ते ल्यो मन धरी ॥५९॥ संते एकला क्यांई न जावुं, फाटि ळ्यवाळा नव थावुं । सभा भीक्षा विना कोइ पेर, नव जावुं गृहस्थने घेर ॥६०॥ नारीथी दूर रहेशो, तोज साधननी सिद्धि लेशो । एवो दिधो घणो उपदेश, ो तेमांथकी कांइ लेश ॥६१॥ पुष्पिताग्रावृत्त—हरिवर उपदेश एम दे छे, सुणि संत दिले उतारि ले छे । प्रतिदिन उपजे विशेष प्रेम, प्रगट कर्यो प्रभुये प्रताप ॥६२॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते चतुर्थकळशे अचिंत्यानंदवर्णी-ायसिंहनृपसंवादे श्रीहरिश्रीमुखे स्त्रीनिंदाकथननामा द्वितीयो विश्रामः ॥ २ ॥

पूर्वछायो—लोजविषे हरिये कर्यो, केटलाक मास निवास । एक समयमां र्या, पोते मुक्तानंदमुनि पास ॥१॥ चोपाई—नव आव्या रामानंदस्वामी, रह्या ुरु त्यांज विरामी । गयुं चोमासुं ने शीतकाळ, गयो फागण नाव्या दयाळ । मन मळवाने आतुर थाय, हवे विरहथी नव रहेवाय । अमे कच्छ जवाने रशुं, गुरुनां जई दर्शन करशुं ॥३॥ त्यारे बोलिया मुक्तानंद, रहो आंहि ने आनंद । कच्छमां तो तमे न जवाय, वाटमां घणां विघ्न जणाय ॥४॥ ी आवे समुद्रनी खाडी, नडे रस्तामां असुर अनाडी । माटे आंहि रहो करि , पत्र मोकलिये गुरुपास ॥५॥ करशे गुरुआज्ञा ते जेम, पछी आपणे करशुं । एम कहि मुनि मुक्तानंदे, लख्यो पत्र अधिक आनंदे ॥६॥ बिजो पत्र लख्यो राजे, तेतो कच्छ मोकलवाने काजे । तेमां सरवे लख्युं वृत्तांत, जेथि लेश नहि भ्रांत ॥७॥ पत्र लइने मयार[illegible]ट, कच्छदेश विषे गया झट । भुज-हे मल्ल गंगाराम, [illegible] छे तेने धाम ॥८॥ भटे स्वामिने निरख्या केवा, ो भूप कहुंछुं हुं तेवा । सभामांहि शोभे सुखकंद, जेम तारामंडळ वचे चंद । शोभे गौर ने पुष्ट शरीर, गुणे सुरगुरुसम गंभीर । पडे त्रिवळी उदरपर

एवी, जाणे होय त्रिवेणी ते जेवी ॥१०॥ शोभे सुंदर भाल विशाळ, तेमां तिलक ने कंठे छे माळ। स्वर गंभीर मेघसमान, दिसे ज्ञान विज्ञान निधान ॥११॥ दयासागर शांत स्वभाव, पद भवजळतारण नाव। मयाराम भटे तेह ठाम, आप्या पत्र करिने प्रणाम ॥१२॥ मुखे सर्वे कह्या समाचार, कह्युं वर्णिनुं वृतांत सार। रामानंदने ते पत्र आप्या, चांपि छातिये शीश चडाव्या ॥१३॥ मुक्तानंदे लख्यो पत्र जेह, वांच्यो प्रथम उखाळीने तेह। पत्र वांचीने बोलिया वळी, हवे चिंता अमारे तो टळी ॥१४॥ बांध्यां सदाव्रतो जेने माट, जेनी जोता हता अमे वाट। आव्या ते सतसंगना धणी, आज धन्य घडी अमे गणी ॥१५॥ एतो प्रत्यक्ष पुरुष छे मोटा, एनी आगळ अन्य छे छोटा। सुणी हरिजने पुछी वात, ए छे केवा मोटा साक्षात ॥१६॥ छे शुं पर्वतभाइ समान, नाना एथी अधिक ज्ञानवान। सूखानंद जेवा हशे सारा, ज्ञान एथि अधिक धरनारा ॥१७॥ मुक्तानंद जेवा हशे मोटा, एनी आगळ तेपण छोटा। हशे शुं समरथ तम जेवा, अमे पण समरथ नथि एवा ॥१८॥ प्रभूताई जणावशे ज्यारे, तमे जाणशो सर्व ते त्यारे। एम वात करी जनजोग, स्वामि हरख्या जे टळशे वियोग ॥१९॥ शालिनीवृत्त—रामानंदे जेम स्वामीवियोग, रामानंदे तेम स्वामीवियोग। रामानंदे जेम रीझेज कामी, रामानंदे तेम रीझ्या अकामी ॥२०॥ चोपाई—पछी उखेळ्यो वर्णिनो पत्र, थयुं अचरज अद्भुत तत्र। पत्रमांहिथि प्रगट्यो प्रकाश, व्याप्यो तेतो पाताळ आकाश ॥२१॥ जन सर्वने थै त्यां समाधी, वीसरी गई तननी उपाधी। अवलोकियुं अक्षरधाम, दीठी त्यां मूरती घनशाम ॥२२॥ कोटि मुक्त मळी स्तुति करे, कोटि शक्तियो आगळ्या धरे। पछी जाग्या समाधिथी ज्यारे, अति अचरज पामिया त्यारे ॥२३॥ रामानंदने पूछी ते वात, त्यारे बोल्या गुरु साक्षात। दीठी धाममां मूरती जेह, एतो आव्याछे वर्णींद्र तेह ॥२४॥ हुं छुं उद्धवनो अवतार, ए छे अखिलब्रह्मांडआधार। एना पदनुं हुं ध्यान धरुंछुं, एनुं भजन हुं नित्य करुंछुं ॥२५॥ एवी सांभळीने शुभ वात, जनहृदय थया रळियात। पछि पत्रना उत्तर जेह, लख्या स्वामीये सुंदर तेह ॥२६॥ मुक्तानंदने लखियुं एम, राखो वर्णि राजी रहे जेम। वळि वर्णिप्रत्ये लख्यो पत्र, भले आप पधारिया तत्र ॥२७॥ हवे तप नव करशो भारे, घणां करवां छे काम तमारे। घणां उद्धारवां नरनार, देहरक्षण करजो उदार ॥२८॥ रुडी अष्टांग जोगनी रीत, सौने शिखवजो धरि प्रीत। मुक्तानंद कहे तेम करजो, एनी आज्ञाविषे अनुसरजो ॥२९॥ तमे आवशो नहि अमपासे, अमे आवशुं वैशाख मासे। आप्या कागळ भटने ते वार, वळि मुखथी कह्या समाचार ॥३०॥ भट जाओ तमे जेजे गाम, सर्व हरिजनने कहो आम। लोज नगरमां सर्वे विचरजो, जैने वर्णिनां दर्शन करजो ॥३१॥ एम कहि कर्या भटने विदाय, जेजे गाम गया (छेजरा ए)। कह्युं हरिजन सर्वे समाज, जजो वर्णिनां

दर्शन काज ॥३२॥ रामानंदनी आज्ञा छे एवी, सर्वे हरिजने शिर धरि लेवी। एम कहीने गया लोजगाम, आप्या पत्र करिने प्रणाम ॥३३॥ पत्र वांचीने थयो आनंद, जाण्युं आवशे श्रीरामानंद । गामोगामथी जनना समाज, आवे वर्णिनां दर्शन काज ॥३४॥ देशोदेशमां फेलाई वात, वर्णि ईश्वर छे साक्षात। शेखपाट नामे एक गाम, त्यांना लालजी सूतार नाम ॥३५॥ पछी छोड्यो हतो जेणे फंद, नाम धार्युंतुं निष्कुळानंद । रामानंद उपर घणी प्रीत, तेणे एम विचार्युं चित्त ॥३६॥ रामानंदना करतां विशेष, वध्यो वर्णिनो महिमा आ देश। वात स्वामिनी पास उचारुं, करे कांई उपाय तो सारुं ॥३७॥ एवुं जाणी लालजी सूतार, गया ते भुजनगर मोझार । रामानंदने कीधो प्रणाम, त्यारे स्वामि बोल्या सुखधाम ॥३८॥ कहो भक्त आव्या केम आज, आव्यो आपनां दर्शन काज । सुणी स्वामि बोल्या धरी दया, तमे लोजमां केम न गया ॥३९॥ मयारामभटे शुं न कह्युं, के शुं वचन ते वीसरी गयुं । आव्या छे त्यां मोटा मुनिराज, इच्छे दर्शन देवसमाज ॥४०॥ कहे लालजी मोटा ते केवा, दत्तात्रि के ऋषभदेव जेवा । के शुं छे रामचंद्र समान, रामानंद कहे सुणो कान ॥४१॥ जेम कृष्ण मोटा सरवेथी, तेम आ छे मोटा वळी एथी । आ छे अवतारना अवतारी, घणुं शुं कहिये विस्तारी ॥४२॥ जेनुं ध्यान महामुनि धरे, जेनो जश शेषनाग उचरे । एवा मोटानां दर्शन मूकी, केम आव्याछो कच्छमां चूकी ॥४३॥ जाओ लोजनगरमां विचरो, एवा वर्णिनां दर्शन करो । सुणी लालजी त्यांथि सिधाव्या, लोजमां हरिदर्शने आव्या ॥४४॥ सांभळ्या हता वर्णिने जेवा, दीठा दृष्टिये साक्षात तेवा । दंडवत कर्याछे प्रणाम, आव्यां प्रेमनां आंसु ते ठाम ॥४५॥ आप्यो हरिये आशिर्वाद एवो । पामो वैराग्य शुकजी जेवो । लालजीने आशीर्वाद भाव्यो, घणा स्नेहथि शीश चडाव्यो ॥४६॥ पछी भुजमां बनेली वात, तेतो लालजीये भलि भात । मुक्तानंदनी पासे उचारी, सुणी उपज्युं अचरज भारी ॥४७॥ भावे नित्यप्रति भगवान, मीठीयावळनुं करे पान । जमे रोटलो बाजरा केरो, साथे मरचांनो भुको घणेरो ॥४८॥ अभिप्राय अंतरमां एह, करवो निज दुर्बळ देह । दिशा पश्चिममां गाम बहार, बिजी वाव छे त्यां एक ठार ॥४९॥ घणीवार त्यां आसन करे, पछि मंदिरमां परवरे । एम रेचकनी क्रिया करी, कर्यो देहने दुर्बळ हरि ॥५०॥ लोजथि पश्चिमे शील गाम, तहां कावड फेरवे शाम। वचमां नदी छे तेने तीर, साधे जोगकळा नरवीर ॥५१॥ एक देवो अने जुठो नाम, वाणिया बेय सद्गुणधाम । मुक्तानंदे मुक्या हरिपास, सेवा करवा सारा हरीदास ॥५२॥ करे वर्णि मनुष्यचरित्र, क्यारे दिव्यचरित्र विचित्र । तेने केम कळी शके कोई, बहु मोह पामे जन जोइ ॥५३॥ पुष्पिताग्रावृत्त—अकळित हरिनी कळा अनेक, कळि न शकाय कदापि कांई एक । सुर अज भव इंद्र भूलि जाय, कशि गणती जनजाति त्यां गणाय ॥५४॥

इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते चतुर्थकळशे अचिंत्यानंदवर्णीद्रअभयसिंहनृपसंवादे रामानंदस्वामिप्रतिपत्रलेखननामा तृतीयो विश्रामः ॥३॥

पूर्वछायो—श्रीहरिये लोजपुरमां, कर्यां दिव्य चरित्र विचित्र। वर्णि कहे नृप सांभळो, कहुं आख्यान एह पवित्र ॥१॥ चोपाई—लोजगामथकी गाउ बेय, शील नाम ते गामनुं छेय। आव्या त्यांथकि बे हरिजन, कह्यां मुक्तमुनीने वचन ॥२॥ मारा वाडविषे तो आ वार, थयां चीभडां अपरमपार। कोइ साधुने मोकलो लेवा, गाडुं भरी हुं आविश देवा ॥३॥ रामानंदजी आवशे ज्यारे, थशे सारो समैयो ते वारे। चीभडानुं जो थाय अथाणुं, मारा अंतरमां हर्ष आणुं ॥४॥ मुक्तानंदे एवी वात जाणी, सुखानंद प्रत्ये कही वाणी। हरिभक्तने गाम सिधावो, जैने त्यांथकि चीभडां लावो ॥५॥ सुणि बोलिया श्रीमहाराज, लेवा चीभडां हुं जैश आज। साथे आवशे सेवक देवो, बीजो कोई साथे नथि लेवो ॥६॥ बोल्या मुक्त मुनी धरि नेह, तमे दुर्बळ कीधोछे देह। माटे तमथकी त्यां न जवाय, नहि चीभडां तमथी लवाय ॥७॥ एवी वाणि घणिज उचरी, तोय देवाने लै गया हरि। ज्यारे वाढमां ते बेय आव्या, गाडुं एक हरिभक्त लाव्या ॥८॥ त्यारे बोलिया सुंदरशाम, नथि गाडानुं कांईये काम। लांबो पोळो चोफाळ मगावो, तेमां गांसडो एक बंधावो ॥९॥ बोल्या हरिजन श्रीहरिपासे, मोटो गांसडो केम बंधाशे। हठ जोगीनो जोइ ते वार, बिजा बोलाविया जण चार ॥१०॥ मोटो चोफाळ त्यां एक लाव्या, चीभडां मण सोळ भराव्यां। तेनो गांसडो एक बंधाव्यो, जण चारे मळी उपडाव्यो ॥११॥ हेठे हरिये धर्यो हाथ ज्यारे, रह्यो गांसडो अद्धर त्यारे। तोळयो हतो गोवरधन जेम, रह्यो गांसडो अद्धर तेम ॥१२॥ पाम्या अचरज सौ जन जोई, आवुं तो न करी शाके कोइ। वध्यां बेमण चीभडां जेह, बीजी गांसडीमां बांध्यां तेह ॥१३॥ मुकि तेतो देवाभक्त माथे, लई चालिया ते बेय साथे। देवो भक्त तो पाछळ चाले, मोटो गांसडो अधर निहाळे ॥१४॥ गाउ एक गया जेह वार, देवाभक्तने तो लाग्यो भार। त्यारे बोल्या प्रभु अलबेलो, गांसडापर गांसडी मेलो ॥१५॥ पछी उंची जग्यापर चडी, मुकी गांसडापर गांसडी। शोभे गिरिपर शीखर जेम, शोभे गांसडी तेपण तेम ॥१६॥ एम आविया लोजपुरिमां, पेठा मंदिरनी खडकीमां। पड्यो गांसडो खडकी बहार, गया मंदिरमांहि मुरार ॥१७॥ कह्युं मुक्त मुनीने ते वार, चीभडां पड्यां खडकी बहार। कहो साधुने ते लेवा जाय, मुजथी चिभडां न लवाय ॥१८॥ मुक्तानंदजी तो जोवा गया, जोई गांसडो विस्मित थया। कोण लावियुं गांसडो एह, एम पुछयुं धरीने संदेह ॥१९॥ देवे भक्ते कही बधी वात, थया विस्मित सौ जनजात। जाण्युं वर्णिनुं दिव्य चरित्र, एनि लीला छे परम पवित्र ॥२०॥ पछी साधुओ सोळ बोलाव्या, छोडी गांसडो चीभडां लाव्या। जोगीराजने जगदीश जाण्या, पुरुषोत्तम प्रगट

प्रमाण्या ॥२१॥ पूर्वछायो—वर्णि कहे नृप सांभळो, वळि कहुं अवर आख्यान। दिव्यचरित्र दयाळनां, लागे सुणतां पियूषसमान ॥२२॥ चोपाइ—एक अवसरे श्रीमुनिनाथ, देवा भक्त सुखानंद साथ। मळीने गया सागरतीरे, कर्युं स्नान ते सुंदर नीरे ॥२३॥ सखाभाव करी तेह स्थाने, जळकेळी करी भगवाने। अन्यो-अन्यने जळमां डुबावे, मारे जळमां धका जेम फावे ॥२४॥ मार्यो हरिये धको बहु बळमां, नाख्यो देवाने त्यां उंडा जळमां। एतो बूडी गयो एज ठार, क्यांई दीठो नही बीजी वार ॥२५॥ खूब खोळ करी जळमांई, पण देवो जड्यो नहि क्यांई। ज्यारे मळवानी नव रही आश, सुखानंद थया ते उदास ॥२६॥ पछी नीसरीया जळ बाहार, चाल्या पुरभणी थैने तैयार। सुखानंदे त्यां वाणी उचारी, तमे सांभळो श्रीब्रह्मचारी ॥२७॥ केवुं मुख लई गाममां जाशुं, वात करतां विशेष लजाशुं। हत्या बेठी आ आपणे शीश, केम छूटशुं हेवरणीश ॥२८॥ लोको संशय बहुधा करशे, मार्यो केम एवुं ते उचरशे। भलो भक्त हतो तेह देवो, बीजो भक्त भलो नथि एवो ॥२९॥ सगां वालां एनां शुं कहेशे, दोष आपणे शीर ते देशे। एम कहेतां नेणे आव्यां नीर, होठ फरके ने ध्रुजे शरीर ॥३०॥ त्यारे देवाने हरिये बोलाव्यो, जळमांथी ते नीसरी आव्यो। सुखानंदे पुछयुं तेने त्यांय, देवाभक्त हता तमे क्यांय ॥३१॥ देवोभक्त बोल्या तेह ठाम, मेंतो जै जोयुं अक्षरधाम। दीठा त्यां आज वर्णि स्वछंद, उभा चमर करे रामानंद ॥३२॥ ब्रह्मा भव ने इंद्रादिक घणा, गुण गाय आ वर्णींद्रतणा। हुंतो आनंदमां हतो मग्न, मन प्रभुपदमां हतुं लग्न ॥३३॥ महाराजे मने तो बोलाव्यो, त्यारे धाममांथि झट आव्यो। एवी अद्भुत सांभळी वात, सुखानंद थया रळियात ॥३४॥ मुक्तानंद आदिकनी पास, करी वात ते जैने प्रकाश। सौये जाण्युं जे आ वरणीश, धाम अक्षरना छे अधीश ॥३५॥ एवी नित्य नवी लीला करे, प्रभु हरिजननां मन हरे। प्रभु प्रौढप्रताप जणावे, गुण शारद नारद गावे ॥३६॥ पूर्वछायो—भूप अभेसिंहजी सुणो, कहे वर्णि अचित्यानंद। लोजविषे वृषलालजी, रही लीला करेछे स्वछंद ॥३७॥ चोपाई—जाय मुक्तमुनि जेजे गाम, त्यारे साथे जता घनशाम। एक दिन काळवाणीये गया, साधुनी ओरडीमांही रया ॥३८॥ राजोभाइ ने परवतभाई, बीजा सत्संगी बहु भाई बाई। जथाजोग्य सेवा सउ करे, उपदेश अंतरमांही धरे ॥३९॥ पाणी पीवानी तुंबडी सारी, मुक्तानंद मुनीए सुधारी। रुडा रंगथी तेने रंगेली, तडके ते सुकावाने मेली ॥४०॥ पछिथी पद्मासन करी, बेठा मुक्तमुनि ध्यान धरी। तेनी जोडेज एवे आकार, बेठा ध्यानमां धर्मकुमार ॥४१॥ श्वास पूरक कुंभक जेह, करे रेचकनी क्रिया तेह। निजदृष्टिने नासाग्र धरी, धरे ध्यान एक स्थळ ठरी ॥४२॥ मुक्तानंदे घड्यो मनघाट, थयो तुंबडी केरो उचाट। रखे कोई जनावर आवे, सारी तुंबडीने अभडावे ॥४३॥

जाणी अंतरजामिये वात, त्यारे सद्य बोल्या साक्षात । स्वामि श्रीहरिमां ध्यान राखो, तुंबडीनी फिकर तजि नांखो ॥४४॥ माल छे हरिध्यानमां जेवो, नथी तुंबडीमां माल तेवो । मुक्तानंद एवुं सुणी जाग्या, प्रेमे श्रीहरिने पाय लाग्या ॥४५॥ कह्युं छो तमे अंतरजामी, मनघाट जाण्यो बहुनामी । पछी साधु सर्वेने बोलावी, शामे तुंबडी सौनी मगावी ॥४६॥ रंगदार रजोगुणी लागी, तेतो बोखी करी कांठा भागी । संतो प्रत्ये बोल्या सुखकारी, जेणे संसार मेल्यो विसारी ॥४७॥ तेतो वस्तु रजोगुणवाळी, पासे राखे न जाणी रुपाळी । एम श्रीहरि शर्म न राखे, भूल सर्वना मनतणी भाखे ॥४८॥ कहे ज्यां मन संतनुं जाय, जनां ते मारी नजरे जणाय । ध्यान धरतां उंघे संत कोइ, त्यारे श्रीजी कहे तेने जोइ ॥४९॥ रामानंदरूपे भगवान, तेनुं पाम्याछो दर्शनदान । तोय तेविषे वृत्ति तमारी, केम शकता नथी तमे धारी ॥५०॥ अने उंघ आवेछे ते केम, मने आश्चर्य लागेछे एम । रामानंद मेंतो नथी भाळ्या, तेणे मारा त्रिगुण नथी टाळ्या ॥५१॥ तोय काळनो त्रास तपाशी, अति अंतर रहेछे उदासी । राते शयन करुंछुं जे वार, नथी आवती उंघ लगार ॥५२॥ रखे आवे अचानक काळ, पडेछे एवी पेटमां फाळ । ध्यान धरतां आवे उंघ तमने, एतो अद्भुत लागेछे अमने ॥५३॥ एम संतोने उपदेश देता, मोटा मुक्तप्रमाणे रहेता । पोते छे परब्रह्म स्वरूप, सर्वना गुरु सर्वना भूप ॥५४॥ पण सौने शीखववाने काज, राखे वैराग्य उर महाराज । मुक्तानंद साथे कोइ वार, मळीने एम करता विचार ॥५५॥ रामानंद स्वामितणी ज्यारे, मने भेट करावशो त्यारे । आज्ञा आपणे स्वामिनी लैये, धरशुं ध्यान वनविषे जैने ॥५६॥ ज्यारे ध्यानमां बेशीए अमे, मारो देह संभाळजो तमे । तमे ध्यानमां बेसशो ज्यारे, तमने हुं संभाळीश त्यारे ॥५७॥ वळी ते मुक्तानंदजी पास, उचर्या मुखथी अविनाश । वास करवा महावन केरो, मारे तो छे अभ्यास घणेरो ॥५८॥ झाझी ज्यां हती वृक्षनी झाडी, हता त्यां बहु हाथी अनाडी । वरु वाघ ने रींछनां वृंद, फरता पाडा अरणा स्वछंद ॥५९॥ जनने जवाना नहीं रस्ता, रातदिन अमे एवामां वस्ता । वनमां वसवुं मने भावे, वस्तीमां अकळामण आवे ॥६०॥ एवी एवी घणी घणी वात, करता श्रीहरि साक्षात । मुक्तानंद सुणि ए प्रसंग, पाम्या उत्तम वैराग्य अंग ॥६१॥ एथी इच्छा करे एवी मनमां, वशीये श्रीजी साथेज वनमां । एम करतां दिवस कांई थया, काळवाणिथी लोजमां गया ॥६२॥ रहि त्यांपण ज्ञान अत्यंत, हरिमुखथी सुणे सहु संत । एक दिन हरि एम उचरिया, अमे देश अनेकमां फरिया ॥६३॥ मोटां मोटां जोयां जइ राज, जोया संन्यासी साधु समाज । जोया ब्राह्मण ने ब्रह्मचारी, जोया त्यागी तथा तपधारी ॥६४॥ जोया सर्व ते मायामां मोह्या, साचा संत तो आ स्थळे जोया । मीथ्यावादी बीजा अभिमानी, दीसे धूर्त्त पुरा बकध्यानी ॥६५॥ कांतो व्यसनी कांतो व्यभिचारी, जोया उदरभरण

अधिकारी। रामानंदतणो संप्रदाय, ते विना बीजे शांति न थाय ॥६६॥ दैवीजन जगमां हता जेह, आ ठेकाणे आवी वश्या एह। वळी जेजे दैवी जन थाशे, मन तेनां तो आंहि तणाशे ॥६७॥ माटे हुंपण आंही रहीश, टेल नीचामां नीची करीश। एम बोलता श्रीघनशाम, कहेता सरजुदास नाम ॥६८॥ संत जाणे जे पारखुं लेवुं, तेथी काम भळावियुं केवुं। नित्य गामने गोंदरे जइने, छाणां थापो झाझुं छाण लइने ॥६९॥ एवी आज्ञा चडावीने माथे, मेळव्युं छाण जइ मुनिनाथे। गायो पादर ज्यां भेगी थाय, नित्य त्यां जगजीवन जाय ॥७०॥ बहु बाइयोगण होडेहोडे, देखे छाण त्यां लेवाने दोडे। धर्मपुत्र जई धमकावे, लेतां छाण एने अटकावे ॥७१॥ पड्यो पोदळो ले कोइ नार, हेठे ब्रह्मांड देखे ते ठार। शैल सागर सरिताओ भाळे, चौदलोकनी रचना निहाळे ॥७२॥ देखे सुर नर नागनी सृष्टि, देखे वादळां विद्युत वृष्टि। मेले पोदळो पाछो ठेकाणे, सर्जुदासनुं जादु ते जाणे ॥७३॥ तेथी तरुणियो कृष्णथी त्रासे, हरिने दूरथी देखी नासे। छबिलो छाण लै ज्यारे जाय, त्यारे त्यां नारियो भेळि थाय ॥७४॥ वळि एक बीजीने डरावे, कहे ओ सरजुदास आवे। एवी रीते पोताने प्रतापे, प्रभु छाण लेइ छाणां थांपे ॥७५॥ मुक्तानंद कहे धन्यधन्य, छतां निःस्पृही पाळ्युं वचन। तजाव्युं पछी तो तेह काम, करे सौ संत प्रेमे प्रणाम ॥७६॥ क्यारे क्यारे अलौकिकपणुं, देखे श्रीघनशाममां घणुं। वळि एक समे अविनाश, बोल्या मुक्तमुनीतणी पास ॥७७॥ रामानंदनी मूर्ति छे जेवी, तमे ध्यानविषे धरो तेवी। तम शरीरे हुं निरखीश, जेवां चिह्न हशे ते कहीश ॥७८॥ पछी बेय बेठा ध्यान करी, मुक्तानंदे छबी मन धरी। प्रभुये कर्यो मनमां प्रवेश, नखशिख छबि निरखि विशेष ॥७९॥ पछी ध्यानथकी बेय जाग्या, केवि छे छबि कहेवा लाग्या। मुक्तानंदे कह्यां चिह्न मोटां, हरिये कह्यां मोटां ने छोटां ॥८०॥ सुणी सौ जन विस्मित थाय, लीला कोईथकी न कळाय। करे एवां चरित्र उदार, नव आवे उचरतां ते पार ॥८१॥ पुष्पिताग्रावृत्त—प्रतिदिन प्रभुजी चरित्र एवां, नव नवभाति करे अपूर्व जेवां। कहि कहि कदि कोटि कल्प जाय, तदपि समग्र नही कही शकाय ॥८२॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते चतुर्थकळशे अचिंत्यानंदवर्णीद्रअभयसिंहनृपसंवादे श्रीलोजपुरे श्रीहरिअद्भुतलीलाकथननामा चतुर्थो विश्रामः ॥४॥

पूर्वछायो—वर्णि कहे अभेसिंहजी, सुणो कृष्णकथा धरी प्रीत। साधुओने हरि शीखवे, रुडी अष्टांगयोगनी रीत ॥१॥ योगतणां आठ अंग छे, तेनां लक्षण कहे वृषलाल। अभ्यास तेनो आदरी, शीखे साधुजनो तेह काळ ॥२॥ यम नियम आसन तथा, प्राणायाम ने प्रत्याहार। धारणा ध्यान समाधि छे, अंग आठ छे एह प्रकार ॥३॥ चोपाइ—योग साधन करवानुं धारे, तेने पाप करमथी

निवारे । योगमां स्थिर वृत्ति रहेछे, यम तो तेनुं नाम कहेछे ॥४॥ यमना कहुं बार प्रकार, सुणो संतो पुरो धरी प्यार । अहिंसा तथा सत्य अस्तेय, वळी अंसंग ने लज्जा छेय ॥५॥ असंचय अने आस्तिकपणुं, ब्रह्मचर्य मुनिव्रत गणुं । स्थिरता क्षमा निर्भय जेह, यम बार प्रकारना तेह ॥६॥ काम्यधर्मथी वृत्ति उथापे, मोक्षधर्मविषे स्थिर थापे । तेनुं नाम नियम निरधार, कहुं तेनाय बार प्रकार ॥७॥ एक तो बाह्य जे शौचाचार, बिजो अंतर शौच प्रकार । जप तप होम ने श्रद्धा जाणो, अतिथीतणी पूजा प्रमाणो ॥८॥ प्रभपूजा ने तीर्थअटन, वळि परउपकार पावन । सदा संतोष ने गुरुसेवा, भेद बार नियमना छे एवा ॥९॥ जोगी जोगनी सिद्धिने काजे, जेवी रीते सुखेथी बिराजे । एनुं नाम तो आसन जाणो, अंग जोगनुं त्रीजुं प्रमाणो ॥१०॥ जाणे आसन बहु जोगाभ्यासी, तेमां मुख्य गणाय चोराशी । तेमां पण मुख्य त्रीश प्रकार, तेविषे चौद सारमां सार ॥११॥ नाम स्वस्तिक गोमुख एह, वीरयोग ने पद्म छे तेह । वळि कुर्कट कुर्म ने चाप, मयूरासन ते जाणो आप ॥१२॥ पछी पश्चिमतानकासन, शब सिद्ध अने सिंहासन । भद्रासन भलुं नाम भणाय, एतो आसन चौदे गणाय ॥१३॥ रुडी तेनी कहुं हवे रीत, शीखो संतो ते स्नेहे सहीत । बन्ने पगनां जे तळियां जाणो, बन्ने जानु साथळ वचे आणो ॥१४॥ पछी सरल थई बेसो ज्यारे, स्वस्तिकासन तो थाय त्यारे । डाबा पगनी घुंटी कहेवाय, धरो जमणा ते पडखामांय ॥१५॥ घुंटी जमणा चरणनी छे जेह, डाबा पडखा विषे धरो तेह । गोमुखासन तेह गणाय, मोटा सिद्ध मुखे एम गाय ॥१६॥ एक साथळपर पग करीये, बिजा पगपर साथळ धरीये । तेनुं नाम वीरासन जाणो, तेनी रीत अंतरमां आणो ॥१७॥ बेय चरणनी घुंटियो मळी, राखो जोडीने अवळा सवळी । तेणे रोकीने गुदा बेसे छे, योगासन नाम तेनुं कहे छे ॥१८॥ पग जमणो धरे उरु डाबे, उरु जमणुं डाबे पगे दाबे । वांसे बे हाथनी आंटी घाले, बेय पगना अंगूठाने झाले ॥१९॥ पछी सरलपणे बेसे ज्यारे, पद्मासन ते थाय त्यारे । पद्मासन ए रीते करी, उरु जानु वचे हस्तो धरी ॥२०॥ बेय हाथ भूमीपर धारे, राखे काया अधर पछी ज्यारे कुर्कटासन ते कहेवाय, योगशास्त्रविषे एम गणाय ॥२१॥ कुर्कटासन एम बनावी, कंठ उपर बे कर लावी । वाळे आंकडा ते जोगी जन, सुवे चीतो ते कुरमासन ॥२२॥ डाबा साथळना मुळमांई, पग जमणो ते मुकवो भाई । बेय जानुने बाहेर पासे, जमणो कर वींटयो जणाशे ॥२३॥ एज हाथेज करीने ज्यारे, पग जमणानो अंगुठो धारे । डाबे हाथे झाले डाब्रो कान, धनुशासन ते गुणवान ॥२४॥ बेय हाथ धरापर धरे, नाभि पडखे बे कोणियो करे । दंडसम देह अधर राखे, मयूरासन ते मुनि भाखे ॥२५॥ बेसे बे पगने लांबा करी, बेय हाथे बे अंगुठा धरी । धरे शिर जानुपर मुनिजन, तेतो पश्चिमतानकासन ॥२६॥ चीतो थै पृथवीपर सुवे,

नव हाले चाले नव जुवे । उपाडे तो दीसे शबाकार, शबांसन नाम ते निरधार ॥२७॥ लिंग नीचे छे नाडिका जेह, शिवनी नाम सौ कहे तेह । डाबी पानीये तेने दबावे, घुंटीपर जमणी घुंटी लावे ॥२८॥ एवि रित्ये सिद्धांसन थाय, सारा सिद्ध ते करवा चहाय । शीवनीने डाबे पासे ज्यारे, घुंटी जमणी दबावे ते त्यारे ॥२९॥ डाबि घुंटी बिजे पासे लावे, नाडी शीवनी तेथि दबावे । जानु उपर हथेळीयो धारे, राखे लांबी आंगळियो ते वारे ॥३०॥ जुवे नासाग्रने मुख फाडे, सिंहआंसन एम देखाडे । शीवनी नाडीने बेय भागे, घुंटी पगनी अनुक्रमे लागे ॥३१॥ पछवाडे बन्नें हाथ धरी, झाले बे पग बे हाथे करी । तेनुं नाम भद्रांसन भाई, कह्यां चौद आसन सुखदाई ॥३२॥ पूर्वछायो—नाडी शोधननी जे क्रिया, हवे कहुंछुं रुडी रीत । प्राणायामनी सिद्धि ते, जेथी थायछे परम पुनित ॥३३॥ चोपाई—धोती बस्ती ने नेती छे नाम, वळि त्राटक नोळि ते ठाम। क्रिया छठ्ठी छे कपाळभाती, जुदां लक्षणे जुदी जणाती ॥३४॥ चार आंगळ वस्त्र पहोळुं, हाथ पंदर लांबुं ने धोळुं । धीरेधीरे गळीने कढाय, धोती नामनी ते छे क्रियाय ॥३५॥ एतो जोगीने राखे आरोग्य, टाळे उधरस आदिक रोग । नाभिमात्र उंडे जळे जई, गुदाये जळने खेंची लई ॥३६॥ पेडुनो भाग क्षालन करे, पाछुं जळ गुदाये परहरे। जाणो बस्ती क्रिया एनुं नाम, तेतो टाळेछे रोग तमाम ॥३७॥ लिंगे खेंचीने लिंगे कढाय, अथवा ते गुदाये तजाय । बस्ती बिजा प्रकारनि ए छे, तेतो रोग हरेक हरेछे ॥३८॥ मुखे खुब करी जळपान, पाछुं काढे तेतो गुदास्थान। तेतो शंखप्रक्षालन नाम, त्रीजो भेद छे बस्तीनो आम ॥३९॥ नाके पीने मुखेथी कढाय, गजकरणी ते बस्ती गणाय। दोरो कोमळ नाके घलाय, मुखमांथि ते खेंची कढाय ॥४०॥ नकी नेतीक्रिया नाम ते छे, शिर नेत्रनो रोग हरेछे । सूक्ष्म वस्तु सामुं जोइ रहे, ज्यांसुधी आंसु आंख्योथी वहे ॥४१॥ क्रिया त्राटक नामनी ते छे, तेतो नेत्रनो रोग हरेछे । नळने जमणे डाबे भागे, अतिवेगे फेरववा लागे ॥४२॥ तेतो नोळिक्रिया कहेवाय, वात पित्त ने कफ दुःख जाय। मंदअग्निपणुं ते मटाडे, घणां रोगनां मूळ घटाडे ॥४३॥ अति वेगे करी श्वास ताणे, अति वेगे तजे तेह टाणे । कहुं ते क्रिया कपाळभाती, कफआदि पीडा जेथी जाती ॥४४॥ नाडिशोधन ए रीते करे, प्राणायाम पछीथि आदरे। तेनी रीत कहुंछुं विचारी, संतो त्यो सुणी अंतरे धारी ॥४५॥ देहमां जेह वायु रहेछे, जोगी निग्रह तेनो करेछे । प्राणायाम तेने कहे वेद, गर्भ सहित रहित बे भेद ॥४६॥ जपध्यानसहित ते सगर्भ, जपध्यानरहित ते अगर्भ । अति उत्तम तो गणो एमां, जपध्यान रखुं होय जेमां ॥४७॥ नासा डाबीमां श्वास वहेछे, इंडा नाडीमां ते तो रहे छे । जमणीमांहि पींगळा जाणो, मध्यभागे सुषुमणा प्रमाणो ॥४८॥ शशि सूर्य हुताशन जे छे, क्रमे नाडीना देवता ते छे । वाम भागे वायु उंचो आणो, तेनुं नाम तो पूरक प्रमाणो ॥४९॥

प्राणवायुने रुंधी रखाय, क्रिया कुंभक ते कहेवाय । नासा जमणीये वायु उतारे, थाय रेचकनी क्रिया त्यारे ॥५०॥ नहीं लेवो के मुकवो श्वास, तेनुं शुन्यक नाम प्रकाश । अति उत्तम एतो गणाय, मोटा सिद्धथकि ते सधाय ॥५१॥ ज्यारे ज्यारे प्राणायाम थाय, घाट संकल्प सौ मटि जाय । मन चंचळता नव धरे, एक इश्वरमां स्थिर ठरे ॥५२॥ इंद्रियोने विषयथकी वारे, स्थिर अंतःकरणमां धारे । प्रत्याहार तो ते कहेवाय, तेथी इंद्रिने वश न थवाय ॥५३॥ हवे धारणानी कहुं रीत, संतो सांभळो स्नेहसहित । आधारादिक चक्र छे ज्यांय, मन प्राण करे स्थिर त्यांय ॥५४॥ अथवा छे हृदय मोझार, कृष्णमूर्ति महासुखकार । मन प्राण तेमां स्थिर राखे, भलुं नाम ते धारणा भाखे ॥५५॥ षट चक्रनां नाम ने स्थान, सुणो संतो थई सावधान । गुदा स्थानविषे जे रहेछे, मुळाधार ते चक्र कहेछे ॥५६॥ बिजुं चक्र उपस्थस्थान, तेनुं नाम छे स्वाधीष्ठान । त्रीजुं नाभीप्रदेशे प्रमाणो, तेनुं नाम मणीपुर जाणो ॥५७॥ चोथुं चक्र हृदयमां बिराजे, तेनुं नाम अनाहत छाजे । चक्र पांचमुं कंठे छे भ्रात, तेनुं नाम विशुद्धि विख्यात ॥५८॥ आज्ञाचक्र ते छठ्ठुं गणाय, बेय भमरोनी वच्चे मनाय । एतो धारणानी कहि रीत, कहुं ध्याननी रीत खचित ॥५९॥ यम आदि कह्यां षट अंग, तेनो पामिने पुरो प्रसंग । मन शुद्ध ते जोगीनुं थाय, मोक्षबाधक संचित जाय ॥६०॥ पछी प्रभुपद प्रेम वधारे, एवुं ध्यान जोगीजन धारे । किये स्थानके कृष्णने धारी, धरे ध्यान ते कहुंछुं विचारी ॥६१॥ स्रग्धरावृत्त—नाभिस्थाने रहेलुं अमळ कमळ छे पत्र तो अष्टवाळुं, जे रंभाकोश जेवुं रवितसुसमनी नाळवाळुं रुपाळुं । हेटुं छे आस्य एनुं प्रणवस्वरथकी उर्ध्व आस्ये फुलेलुं, ध्यानी त्यां ध्यान धारे धरी रूप हरिनुं ज्योती मध्ये रहेलुं ॥६२॥ पृथ्वीमां जे प्रभूये अमित तनु धरी तेनुं प्रत्यंग यान, तेनां वस्त्रादिकोनुं रचित छबितणुं ध्यान तेते समान । के प्रत्यक्ष प्रभूनां कर पद मुखनुं ध्यान ते योगि धारे, भेदी आवर्ण अष्ट भवजळ तरिने ब्रह्मधामे पधारे ॥६३॥ चोपाई—हरिमूर्ति अखंड संभारे, अंग जूदां जुदां नहि धारे । एने अंगीसमाधि कहेछे, तेना पण सांभळो भेद बे छे ॥६४॥ ध्यान धरवाने योग्य सदाय, एवा कृष्णनी मूरतिमांय । मन तैलधारा सम राखे, समाधि ते संप्रज्ञात भाखे ॥६५॥ चित्तनी सर्व वृत्तियो जेह, थाय मूर्ति विषे मग्न तेह । असंप्रज्ञात ए छे समाधी, सिद्ध थाय महायोगि साधी ॥६६॥ एम अष्टांगयोग सधाय, तेतो जोगी स्वतंत्र गणाय । रहे ब्रह्मांडमां वस्तु कांई, नाडीद्वारे देखे दिलमांई ॥६७॥ पुष्पिताग्रावृत्त—वृषसुत हरि एम योग अंग, मुनिजनने शिखवे धरी उमंग । कृत मुनिजन कैक सिद्ध साधी, सुखथि करेज स्वतंत्र थै समाधी ॥६८॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते चतुर्थकळशे अचिंत्यानंदवर्णींद्रअभयसिंहनृपसंवादे अष्टांगयोगप्रकरणनामा पंचमो विश्रामः ॥५॥

पूर्वछायो—कहे अचिंत्यानंदजी, सुणो भूप अभेसिंह आप। रामानंदने हरितणो, हवे वर्णवि कहुंछुं मेळाप ॥१॥ चोपाई—करि लोजनगरमां विराम, घणी लीळा करी घनशाम। कर्यां दिव्यचरित्र अनेक, नव आवे उचरतां छेक ॥२॥ जळझीलणी दसरा दिवाळि, एज रीते प्रबोधिनी भाळि। वळी वसंतनी जे पंचमी, फूलदोळ ने रामनवमी ॥३॥ भीमएकादशी कहेवाय, कर्या एटला उत्सव त्यांय। रामानंदस्वामी नव आव्या, भुजमां हरिभक्ते रोकाव्या ॥४॥ थया श्रीहरि तेथी उदास, बोल्या मुक्तानंद मुनिपास। वईशाखनो वायदो गयो, स्वामीकेरो मेळाप न थयो ॥५॥ रामानंदजी आवशे क्यारे, क्यारे मेळाप थाशे अमारे। सुणी बोलिया मुक्तानंद, रहो उरमां धरी आनंद ॥६॥ स्वामि आवशे आज के काल, धरो धीरज दिलमां दयाळ। पछी संवत शतक अढारे, साल छप्पनमी हति त्यारे ॥७॥ जेठ कृष्ण दशम दिन टाणे, रामानंद आव्या पीपळाणे। ज्यारे आकाशे उग्यो दिनेश, त्यारे गाममां कीधो प्रवेश ॥८॥ मेता नरसींह द्विज उनेवाळ, उतर्या तेने घेर दयाळ। एक विप्र कुंवरजी नाम, तेने मोकलियो लोजगाम ॥९॥ कह्युं संतनो सर्वसमाज, मळी आवजो दर्शन काज। जैने विप्रे समाचार कह्या, सुणी संत सरव राजी थया ॥१०॥ उग्यो चंद्रमा पाछली राते, चाल्या संत सरव भली भाते। मळवानी आतुरता धरी, सौए उतावळि गति करी ॥११॥ वर्णींद्रनो दुर्बळ देह, तेथि थाकी गया अति तेह। कहे संत द्यो आज्ञा अमने, अमे तेडीने चालिये तमने ॥१२॥ सुणी बोलिया सुंदरशाम, तेडी चालवानुं नथि काम। हरि चालिया धरीने ध्यान, वेगे चालता तीर समान ॥१३॥ वळि वायुतणो वेग जेवो, कर्यो श्रीहरिये वेग तेवो। सर्वे संत तो पाछळ रह्या, हरि ओझतने तट गया ॥१४॥ तेमां आवियुं पाणीनुं पूर, देखि हाथियो पण डरे उर। घणी वारीनी वृष्टि थयेली, सरिता थई तेथकी घेली ॥१५॥ जळ जोरे करे घुघवाट, जवा क्यांई जडे नहि वाट। प्रभुये कर्यो जळमां प्रवेश, अंगे आंच आवि नहि लेश ॥१६॥ जळ उपर कमळ रहे जेम, चाले श्रीहरि जळपर तेम। सिधा तीरनी पेठे उतरिया, सामे कांठे जई हरि ठरिया ॥१७॥ थयो ते समे प्रातसकाळ, दिन एकादशिनो विशाळ। साधु सर्वे ते पाछळ आव्या, तटे आविने त्रापा मगाव्या ॥१८॥ महा कष्टे सामे पार गया, हरिने जोइ विस्मित थया। करि नित्यक्रिया संते त्यांय, पछी सर्वे गया गाममांय ॥१९॥ रामानंदपासे घनशाम, दंडवत थइ कीधो प्रणाम। रामानंदे तरत उभा थई, चांप्या छातिये उपाडी लई ॥२०॥ वाणी गदगद कंठे उचारी, वह्यां बेयना नेत्रथी वारी। आवे मळवा गमे तेवो होय, चांपी छातिये मळता न तोय ॥२१॥ तेणे एवुं मोटुं मान दीधुं, मन सर्वेनुं विस्मित कीधुं। सर्व संत नम्या पुरी प्रीते, बेठा जेम घटे तेवि रीते ॥२२॥ पाट उपर तो गुरु बेठा, हरि बेठा आसनपर हेठा। अन्योअन्य जोडी दृष्टि प्रीते, तेतो चंद्र चकोरनी रीते ॥२३॥

रामानंदे पछी रुडी रीते, पुछी सौनी कुशळता सुप्रीते । मुक्तानंदने पूछीयुं त्यारे, ब्रह्मचारी आ आव्याछे क्यारे॥२४॥ मुक्तानंद बोल्या तेह वारे, आव्या श्रावण वद छठ ज्यारे । वळी स्वामि बोल्या तेह ठाम, सदाव्रत आपणे घणे गाम ॥२५॥ करी राख्यां हतां जेने काज, एतो आविया आ महाराज । थया एम कहीने प्रसन्न, मोद माय नहीं निजमन ॥२६॥ पछी पूछ्युं प्रभुप्रत्ये धारी, कहो क्यांथी आव्या ब्रह्मचारी । जगन्नाथ आदी तीर्थ करता, अहीं आव्याछैये अमे फरता ॥२७॥ रामानंद कहे जशो क्यांय, त्यारे बोलिया श्रीहरि त्यांय । आपना सतसंगमां रहेशुं, बिजे क्यांइ जवानुं न कहेशुं ॥२८॥ रामानंद कहे सुणो वात, जेजे छे जगमां जनजात। वसेछे सारुं जाणी ठेकाणुं, सारुं ते जेने ज्यां समजाणुं॥२९॥ केने शहेर के गामडुं गमे, वनमां मन कोइनुं भमे। जन जननी छे समजण न्यारी, समजीने वसे नरनारी ॥३०॥ तमे शुं समजी आंही रहेशो, साधुने संगे शुं सुख लेशो । तप करवुं पडे साधु संगे, सुख अल्पे न इच्छाय अंगे ॥३१॥ वरताय न स्वेच्छा प्रमाणे, मिताहार मळे कोइ टाणे । वळी करवी पडे नीची टेल, संतमां वसवुं नथी सेल ॥३२॥ मान अपमान सांखवुं पडे, मन नाशी जवा घाट घडे । रहेवुं सर्वेना शिष्य थैने, प्रकृती तननी तजी दैने ॥३३॥ तमे शुं समजी मुनिराज, अहीं रहेवाने इच्छोछो आज । सुणी बोलीया श्रीघनशाम, दीसे कल्याण तो आज ठाम ॥३४॥ बहु हुं फर्यो देश विदेश, क्यांई कल्याण दीठुं न लेश । नथी दैहिक सुख जोतुं मारे, नथी मानने इच्छतो क्यारे ॥३५॥ कहेशो तमे तेम करीश, राखशो आप तेम रहीश । मोटा शहेरना चौटा मोझार, कहो तो बेसुं जै वर्ष बार ॥३६॥ कहो तो वसुं जै घोर वनमां, सुख आज्ञामां मानीश मनमां । नथी अंतरमां अन्य आश, इच्छुं कल्याण आपनि पास ॥३७॥ बोल्या श्रीहरि एवां वचनने, तेतो समजावाने दैवी जनने । पोते छे सउना परमेश, नथी साधन साधवुं लेश ॥३८॥ रामानंद कहे मुनिराज, नकी कल्याणनुं होय काज । करो तीरथ द्वारिका केरुं, तेथी पामशो पुण्य घणेरुं ॥३९॥ सुणी बोल्या श्रीजी वेण सारां, थयां दर्शन आज तमारां । तीर्थजात्राओ सौ थई पूरी, नथी ए विषे एके अधूरी ॥४०॥ तीर्थयात्राविषे । उपजातिवृत्त—**तीर्थे जवुं ते सतसंग काम, ज्यारे मळे सद्गुरु जेह ठाम । त्यारे थयां तीरथ सर्व पूरां, ज्ञानी जनो तो न गणे अधूरां ॥४१॥ चिंतामणीनी थइ प्राप्ति जेने, बदामनी गर्ज रहे न तेने । जेने मळे सद्गुरुजी समर्थ, कल्याणनां साधन सर्व व्यर्थ ॥४२॥ गंगातणा ज्यां जळना तरंग, पामेज तेनो जन जे प्रसंग । कूवो तटे त्यां खणवा चहाय, गमार पूरो जन ते गणाय ॥४३॥ सत्संगथी जो नहि शांति थाय, कल्याणमां संशय जो जणाय । कांतो नहीं सद्गुरु तेह साचो, कां शिष्य ज्ञानी कहियेज काचो ॥४४॥ काढी लिधा तांदुळ शाळमांथी, शरीर पामे सुख जे**

जम्याथी। खांडे पछी फोगट फोतरांने, तेने महा मूरख सर्व माने ॥४५॥ जो सद्गुरु ईश्वर आप होय, जेजे कहे ते करवुंज तोय। अधर्म के धर्म गणे न छेक, आज्ञा गुरुनी शुभ धर्म एक ॥४६॥ दही वलोवी नवनीत लीधुं, हतुं कर्यानुं कृत तेह कीधुं। वलोवशे छाश विशेष तोय, जाणुं महा मूरख तेह होय॥४७॥ सत्संगि थै भाव भलोज भाखे, जे अन्य आस्ता उरमांहि राखे। तो मर्म तेतो समज्यो न कांई, भले पड्यो ते सतसंगमांई ॥४८॥ चोपाई—आज्ञा आपनी शीश धरीश, कहेशो आप तेम करीश। एवां सांभळी वचन रसाळ, रामानंद रीझ्या तत-काळ ॥४९॥ रामानंद बोल्या वळी वाणी, मुक्तानंद सुणो मुद आणी। बीजा जुगमां प्रभु एम करता, भक्तरक्षण चक्रने धरता ॥५०॥ कळिजुगमांही चक्र ते आज, नथी मुकता केम महाराज। आज भक्त नही होय एवा, बीजा जुगमां हता भला जेवा ॥५१॥ के शुं कृष्णे कृपा ओछी करी, विना भक्तनी नहि आज धरी। एनो उत्तर समजीने आपो, केम कोइनो संशय कापो ॥५२॥ मुक्तानंद कहे गुरुराय, नहि मुजथी ते उत्तर थाय। आज आव्याछे आ ब्रह्मचारी, आपे उत्तर एह विचारी ॥५३॥ पछी पूछीयुं वर्णिने ज्यारे, बोल्या ते ब्रह्मचारीजी त्यारे। बीजा जुगमां हता भक्त जेह, अंबरीष आदिक नृप तेह ॥५४॥ पथी उत्तम आजना जन, रक्षा दैहिक ईच्छे न मन। काम क्रोध लोभादिक दुष्ट, तेथी रक्षाथकी रहे तुष्ट ॥५५॥ होय हथियारबंध हजार[1], तोय रक्षा न तेथी थनार। चक्र ज्ञानरूपी बळवान, तेज आदित्य अयुत समान॥५६॥ तेने मुकेछे श्रीमहाराज, निजभक्तना रक्षण काज। मोटो अज्ञाननो अंधकार, ज्ञानचक्र थकीज जनार ॥५७॥ एवुं चक्र प्रभु जो न मूके, कोइ धर्म पाळी नव शके। काम क्रोधथकी न उगार्यो, हर ब्र-ह्मा ने नारद हार्यो ॥५८॥ बीजा जुग करतां पण आज, दया अधिक धरे महाराज। भक्तो मागेछे रक्षण जेवुं, करेछे प्रभु तरतज तेवुं ॥५९॥ एवी वातो विवीध प्र-कार, रामानंदे करी एह वार। जेम चंद्र उदय ज्यारे थाय, अति सागर जळ उभराय ॥६०॥ स्नेहसागर त्यां उभरायो, मर्म कोइथकी न कळायो। पछी वर-णिने पूछी वात, कोण मात तात कोण जात ॥६१॥ कया देशमां धर्योछे देह, वर्णिराज कहो सर्व तेह। सुणी बोलिया सुंदर शाम, धर्यो देहतो छपैया गाम ॥६२॥ धर्म भक्ति पिता अने मात, विप्र सरवरिया विख्यात। रामानंद कहे ते तमारां, मात तात छे शिष्य अमारां ॥६३॥ मोटुं तीर्थ प्रयाग छे ज्यांय, अमे आप्योछे उपदेश त्यांय। तेना पुत्र तमे छो पावन, दीसो सद्गुण केरा सदन ॥६४॥ तप तीव्र करोछोजी तमे, साध्यो अष्टांगयोग आ समे। भले आव्या तमे महाराज, अति राजि थया अमे आज ॥६५॥ कहे वर्णि सुणो हेराय, हरि स-मरथ सौथी गणाय। गणे स्वामिने निजथी विशेष, शिष्यभावे रह्या परमेश

१ दश हजार

॥६६॥ जेजे प्रश्न ते वर्णि पुछेछे, रामानंदजी उत्तर देछे । एज अवसरे श्रीअविनाश, पुछ्युं प्रश्न रामानंद पास ॥६७॥ तमे ईश्वर छो सनातन, के शुं आज्ञाकारी भगवान । सुणि स्वामि बेठा मुख फरी, बीजा भक्त साथे वात करी ॥६८॥ वळि वर्णि सामुं जोयुं ज्यारे, फरी पूछियुं ते प्रश्न त्यारे । नव उत्तर दीधो लगार, त्यारे पूछियुं त्यां त्रीजी वार ॥६९॥ कांइ मीश लई उठी गया, फरी आवि विराजित थया । बेठो एक जमादार आवी, स्वामिये त्यां समाधि करावी ॥७०॥ एने देखाड्युं अक्षरधाम, अल्लारूपे दीठा घनशाम । घणा उभा छे अल्लाना दास, रामानंद उभा एक पास ॥७१॥ आव्यो ते पछी देहमां ज्यारे, उंचा स्वरथकी उचर्यो त्यारे । आ शी हिंदुनी उलटी रीत, घणी लागेछे ते अघटीत ॥७२॥ मुरसद उंचे आसने बेठा, अने अल्ला तो बेठा छे हेठा । रामानंदे त्यां वाणी उचारी, ए छे रीत असलनी अमारी ॥७३॥ उंचा बेसता विप्र वसिष्ठ, नीचा बेसता राम वरिष्ठ । एवां वचन सुणी वृषलाल, मंदमंद हस्या ततकाळ ॥७४॥ पगे लागी गयो जमादार, थयुं अचरज सौने अपार । रामानंदजी बोल्या वचन, सुणो सौ संत ने हरिजन ॥७५॥ आज आव्या रूडा योगीराज, योगिनी छे एकादशी आज । करी उत्सव हरखित थइये, नदी ओझते न्हावाने जइये ॥७६॥ वाजां विधविधकेरां मंगावो, संतो ताल मृदंग बजावो । पगे चालता चालता जैये, वणा जज्ञतणुं फळ लैये ॥७७॥ आज उत्तम दिवस छे एवो, महा तपफळ पामिये तेवो । आज सूर्य आ केवो प्रकासे, नही तीव्र ने निर्मळ भासे ॥७८॥ वायु त्रिविधि प्रकारनो वाय, मंद शितळ सुगंध जणाय । हर्ष उभरायछे आज टाणे, तेनुं कारण तो हरि जाणे ॥७९॥ न्हावा जावाने तत्पर थया, वाजते गाजते सहु गया । जेम यज्ञ पुरो थाय ज्यारे, करे स्नान अवभ्रथ त्यारे ॥८०॥ मळ्या प्रत्यक्ष सारंगपाणी, जोगयज्ञ पुरो थयो जाणी । नदी ओझतमां रामानंदे, स्नान अवभ्रथ किधुं आनंदे ॥८१॥ हरि सामुं जुए वारेवारे, मूरती मनमांहि उतारे । जाणे आज सुकृत फळ फळियुं, कोटि जज्ञतणुं फळ मळियुं ॥८२॥ आवे पूर्वथी जळनो प्रवाह रामानंद बेठा एह राह । बेठा पश्चिम दिश तेनी पास, मुक्तानंद ने श्रीअविनाश ॥८३॥ करे स्नान ने कीर्तन गाय, जळ छाती समाणुं जणाय । थयुं कीर्तन ते पुरुं ज्यारे, घनशामे पुछ्युं प्रश्न त्यारे ॥८४॥ कहो ईश्वर छो तमे केवा, जदुनाथ के रामजी जेवा । रामजीये तो रावण मार्यो, गादीये बिभीषणने बेसार्यो ॥८५॥ रामे काम कर्यां एवां एवां, तमे शां काम कीधांछे तेवां । त्यारे बोल्या रामानंद तेह, कहुं काम कर्यां अमे जेह ॥८६॥ राजा जनक ते मननेज जाणो, मनवृत्ति ते सीता प्रमाणो । वासना जे विषयनी सजोर, कहुं धनुष ते शिवनुं कठोर ॥८७॥ अन्य तोडी शके नही एने, अमे तरत तोडी नांख्युं तेने । जाणो आत्मा अमारो ते राम, तेने सीता वरावी ते ठाम ॥८८॥ कहुं रावण ते अहंकार, थयो सीताने हरवा

ेयार । देहरूपी लंकानो ते राय, जेने कोइथकी न जिताय ॥८९॥ महापापी ते ोताना पुरमां, इच्छे सीताने राखवा उरमां । अमे ज्ञानाग्नि प्रगट करीने, बाळी ाखी लंका नगरीने ॥९०॥ विभीषण तेतो जाणो वैराग, तेने वैर रावणशुं अ- ाग। अमे रावण राक्षस मार्यो, विभीषण राजपाटे बेसार्यो ॥९१॥ वात एह जेजे ान जाणे, एतो ईश्वर अमने प्रमाणे । स्वामिनां एवां सुणिने वचन, हरख्या संत मने हरिजन ॥९२॥ पछी नीरथी नीसरी बहार, कोरां वस्त्र धर्यां तेह वार । दि- ां विप्र सुपात्रने दान, गणि दिन महापर्व समान ॥९३॥ दीठो वड एक गेरगं- मीर, बेठा त्यां जइने थइ स्थीर । वड संघाईनो तेनुं नाम, ठंडी छाया भली तेह ाम ॥९४॥ सभा संत ने सत्संगीकेरी, सजी त्यां तेतो शोभे घणेरी । जाणे ए मवसर एह ठाम, आवीने वश्युं अक्षरधाम ॥९५॥स्वामि बोल्या वळी शुभ वा- णी, सुणो सौ उर उत्साह आणी । आज आ जोगी आव्याछे जेवा, नथी ब्रह्मां- डमां अन्य एवा ॥९६॥ माटे आजनो दिन गणो एवो, जन्माष्टमीनो दिन जेवो । ज्यारे वर्षमां आ दिन आवे, महा पावन पर्व कहावे ॥९७॥ थयो योगीनो योग मा ठाम, योगीनी आ एकादशी नाम । आवी सत्संगी सौए आ स्थान, करवुं नदी ओझते स्नान ॥९८॥ दान विप्र सुपात्रने देवुं, होय जे जनने धन जेवुं । वळी संतोने पूजवा प्रीते, तेथी रीझे प्रभु रुडी रीते ॥९९॥ पछी आव्या सहु पुरमांय, ाजां वाजे ने कीर्तन गाय । एवि रिते उतारामां आव्या, करी उत्सव मुद उ- ाजाव्या ॥१००॥ बीजे दिन पारणुं कर्युं प्रीते, वास त्यांज वशा रुडी रीते । स- ावनमी पछी साल आवि, देवपोढणी जनमन भावी ॥१०१॥ पूर्वछायो—आवी हरीजन्माष्टमी, कर्यो उत्सव रुडी रीत ।आवि गणेश चतुर्थिका, पूज्या गणपती ारी प्रीत ॥१०२॥ चोपाई—जळझीलणी तो आवि ज्यारे, थयो सारो समैयो ते ारे । देशादेशना हरिजन आव्या, भली भेट सामग्रियो लाव्या ॥१०३॥ रामा- नंदे पूज्या गणपती, थयुं अचरज ए समे अती । सौए दीठा गणेशने ठाम, ध- र्मपुत्र प्रभू घनशाम ॥१०४॥ कोटी सूर्य शशी सम तेज, दीठुं शीतळ सुंदर एज। ाणी वार ते तेज जणायुं, पछी वर्णिना तनमां समायुं ॥१०५॥ सौने अचरज लाग्युं अतीशे, वरणीनो प्रताप ते दीसे । गया ठाकोर जळ [illegible], गणना- थने पधरावावाने ॥१०६॥ वरघोडो चड्यो घणो सारो, मळ्या जोवाने लोक हजारो । ाजां विविध प्रकारनां वाजे, तेथि अवनी ने आकाश गाजे ॥१०७॥ वाजे त्रां- सा ने ताल मृदंग, सरणाई उपंग ने चंग । कोई गाय बजाविने ताळी, रचना थइ रुडी रुपाळी ॥१०८॥ बहु उडे अबीर गुलाल, थयो आकाश एथकी लाल । वळि त्यां बहु बंदूको छूटे, जेम धाणी कडाइमां फूटे ॥१०९॥ नदी ओझत तीर विचरी, जळ झिलवानी क्रिया करी । गणनाथने त्यां पधराव्या, पछी सौ मळी ुरमां आव्या ॥११०॥ समैयो करीने शुभ पेर, जन सर्व गया निजघेर । दस-

रानो दिवस पछी आव्यो, त्यारे उत्सव सारो कराव्यो ॥१११॥ एज रीते शोभावी दिवाळी, अन्नकूट दिने हद वाळी । एम करतां प्रबोधिनी आवी, हरिभक्तना मनमां ते भावी ॥११२॥ देश देशथकी संघ आव्या, घणी भेट भली विध लाव्या । एज. दिवसे रामानंद पास, कर जोडी कहे अविनाश ॥११३॥ तमे विज्ञानवान विभू छो, मारा मातपिताना गुरू छो । महादीक्षा मने आज आपो, मारे माथे तमे हाथ थापो ॥११४॥ सारी सांभळिने तेवी वात, रामानंद थया रळीयात । बोल्या दीक्षा ते देवानुं धारी, धन्यधन्य तमे ब्रह्मचारी ॥११५॥ तीव्र वैराग्य धन्य तमारो, तमे संसार जाण्योछे खारो । तमे जन्मथी छो ऊर्ध्वरेता, तमतुल्य नथी ब्रह्मवेत्ता ॥११६॥ तमे दीक्षा लीधा विना आप, कोटि जनने करो निष्पाप । एवा समरथ छो श्रीहरी, करो उद्धार संकल्पे करी ॥११७॥ तमे स्थाप्योछे वेदनो धर्म, तेनो मूळ विचारीने मर्म । सौने शिखववानेज काज, दीक्षा लेवा इच्छो महाराज ॥११८॥ एम किधी प्रशंसा ते सारी, दीक्षा देवा समय निरधारी । हरिजन मळी उत्सव कर्यो, उरमां अति आनंद भर्यो ॥११९॥ पछी शास्त्रतणो करि विधि, महामंत्रनी दीक्षा ते दीधी । धार्युं नाम श्रीसहजानंद, नारायणमुनी नाम स्वछंद ॥१२०॥ आपी वेदोक्त वैष्णवी दीक्षा, आपी सद्गुरु थै वळी शिक्षा। धर्म पाळजो रही निष्कामी, वळी सौने पळावजो स्वामी ॥१२१॥ जेम हीराने ओप चडाव्यो, एम धर्मिने धर्म बताव्यो । जेजे धर्म ने नियम बताव्या, महाराजे ते मनमां ठराव्या ॥१२२॥ दोहरो—हतुं सरोवर ते थयुं, सागरनुं सरदार । मेरुने मस्तक जुओ, मुक्यो हाथ गिरनार ॥१२३॥ पीपळाणाना महिमानी गरबी । नारायण नाम ले ने तुं प्राणीरे । ए राग—परम शुभ धाम छे पीपळाणुंरे, मोटो महिमा मुखे शुं वखाणुं; परम शुभ धाम छे पीपळाणुं रे । रामानंद ने श्रीहरी आपरे, तेनो प्रथम थयो त्यां मेळापरे । पुरो देखाड्यो प्रगट प्रताप, परम शुभ धाम छे पीपळाणुं रे ॥१२४॥ जेमां भक्तितनुज भगवाने रे, देहे धारी महादीक्षाने रे । तेथी तीर्थ थयुं तेह स्थाने, परम शुभ धाम छे पीपळाणुं रे ॥१२५॥ आप अक्षरधामना धामी रे, पीपळाणामां दीक्षा पामी रे, यथा श्रीसहजानंद स्वामी, परम शुभ धाम छे पीपळाणुं रे ॥१२६॥ धर्यो जन्म छपैयामां जेमरे, पीपळाणे दीक्षा धरी तेमरे । बेमां ओछुं अधिक कहुं केम, परम शुभ धाम छे पीपळाणुंरे ॥१२७॥ दीसे सोरठ देशमां सारुंरे, पुरुं प्रगट प्रभुने छे प्यारुंरे । बडां तीर्थ तेनापर वारुं, परम शुभ धाम छे पीपळाणुंरे ॥१२८॥ मेता नरसिंहने धन्यधन्यरे, एतो भक्त प्रभुना अनन्यरे । एना जेवा जोया नहि अन्य, परम शुभ धाम छे पीपळाणुंरे ॥१२९॥ जेने घेर रह्या घनश्यामरे, कर्यां कोटिक जीवनां कामरे । धारो ते जेवुं धर्मनुं धाम, परम शुभ धाम छे पीपळाणुंरे ॥१३०॥ दयासागरे दिल दया लावीरे, कैक जनने समाधि करावीरे । दिधां बहु निजधाम बतावी, परम शुभ धाम छे पीपळाणुंरे ॥१३१॥ नदी ओझत छे एह ठामरे, घ-

ोवार नाम्ना घनशामरे । तेथी त्यां वसे तीर्थ तमाम, परम शुभ धाम छे पी-
ळाणुंरे ॥१३२॥ द्वारिका मथुरां हरद्वार रे, एवां तीर्थ तो त्यां छे अपार रे ।
ाण मात्र काशी ने केदार, परम शुभ धाम छे पीपळाणुंरे ॥१३३॥ जन
नमीने जगत मोझाररे, त्यां न तीर्थे गयो एक वाररे । एनो एळे गयो अवतार,
रम शुभ धाम छे पीपळाणुंरे ॥१३४॥ तीर्थश्राद्ध त्यां जै जन करशेरे, एना पू-
ज निश्चे उद्धरशेरे । स्थीर अक्षरमां जइ ठरशे, परम शुभ धाम छे पीपळा-
रे ॥१३५॥ करे त्यां जप तप व्रत दानरे, संतानार्थि पामे संतानरे । धनअर्थि
मे धनधान, परम शुभ धाम छे पीपळाणुंरे ॥१३६॥ पामे जेवुं जे चित्ते चहेछेरे,
ोक्षअर्थि तो मोक्ष लहेछेरे । रघुवीरसुतसुत कहेछे, परम शुभ धाम छे पीपळाणुंरे
१३७॥ पद ॥ १ ॥ पुष्पिताग्रावृत्त—अति मति गतिवंत नाथ जे छे, सकळ गुरू सं-
क्लेश आप ए छे । नरतनु धरीने चरित्र केवां, अकळ करे वळि तीर्थ थान तेवां
१३८॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते चतुर्थकळशे अचिंत्यानंदवर्णीद्रअ-
यसिंहनृपसंवादे पिप्पलग्रामे श्रीहरिवैष्णवीमहादीक्षाग्रहणनामा षष्टो विश्रामः ॥६॥

पूर्वछायो—भूप कहे वर्णि सुणो, तमे कथा सुणावी सार । रामानंद तमे क-
ा जे, उद्धवनो अवतार ॥१॥ चोपाइ—धर्म स्थापवा भूमि मोझार, क्यारे आ-
ा करी करतार । उद्धवी संप्रदाय चलाव्यो, तेनुं मूळ मने समझावो ॥२॥ जू-
ा शास्त्रमां जो होय वात, संभळावो मने साक्षात । वळि उद्धवे क्यां देह ध-
ी, अने केने तेणे गुरु कर्यो ॥३॥ जन्म धरवानुं कारण शुंय, तेतो जाणवा ई-
छुंछुं हुंय । दयासिंधु दया दिल लावो, मने ते कथा सर्व सुणावो ॥४॥ सुणी
वुं बोल्या ब्रह्मचारी, कथा ते सांभळो मन धारी । स्थाप्यो जे उद्धवी संप्रदा-
, मूळ श्रीमद्‌भागवतमांय ॥५॥ अठावीशमा द्वापर अंते, बहु पृथ्विने पीडी
ासंते । भूपरूपे थया भूमिभार, तेणे कीधा अधर्म अपार ॥६॥ धरा धेनुतणुं रूप
री, इंद्र ब्रह्मा पासे परवरी । कर्यो पीडानो बहु पोकार, सर्वे देवे सुण्यो तेह वार
७॥ सौये कृष्णनी प्रार्थना करी, दयासागरे दीलमां धरी । आपे इच्छया लेवा
ावतार, भारे भूमीनो हरवाने भार ॥८॥ उपजातिवृत्त—भूमीतणो भार उतारवा-
, धराविषे धर्म प्रसारवाने । धर्यो वसुदेवथकी शरीर, श्रीकृष्ण ने श्रीब-
देव वीर ॥९॥ श्रीअर्जुने तो कुरु कूळमांय, धर्यो धरामां नरदेह त्यांय ।
त्रण्य वीरे असूरो विदार्या, भूमीतणा भार घणा उतार्या ॥१०॥ स्वधाम जावा
रिये विचार्युं, त्यारे वळी अंतर एम धार्युं । रह्यो हजी जादववंश शेष, ते भा-
ने संहरवो अशेष ॥११॥ ऋषितणा शापमिषे विचारी, संहार तेनो करवानुं
ारी । जाण्युं स्वइच्छीत पुरुं करीश, स्वधाम प्रत्ये पछि संचरीश ॥१२॥ वळी
विचार्युं उरमांहि त्यारे, विनाश थाशे जदुवंश ज्यारे । स्वधाम हुं देह तजी प-
ारुं, आपीश केने अहिं ज्ञान मारुं ॥१३॥ सुधर्म केरो शुभ संप्रदाय, केनावडे

भूतळमां स्थपाय। भासे गुणोथी मुजतुल्य जेह, करी शके ज्ञान प्रसार तेह ॥१४॥ जेथी घणा माणस मोक्ष पामे, जरा तथा मृत्युनुं कष्ट वामे। एवा घणा ऊर विचार आण्या, स्वतुल्य तो उद्धवनेज जाण्या ॥१५॥ जाणे अभीप्राय समग्र मारा, छे आत्मज्ञानी मुज भक्त सारा। प्रसारशे ते मुज संप्रदाय, माटे रहे उद्धव पृथ्विमांय ॥१६॥ ते वात तो स्कंध त्रिजाविषे छे, सत्संगनुं मूळ तहां दिसेछे। पछी प्रभूये निजज्ञान दीध, ते स्कंध एकादशमां प्रसिद्ध ॥१७॥ वळी कह्युं उद्धवने उमंगे, रहो तमे जै बदरीश संगे। द्वारावतीमां थइ वात तेह, जाणे भणेला जन होय जेह ॥१८॥ चोपाइ—पछी सर्व जादव संगे लैने, कर्यो नाश प्रभासमां जइने। कर्युं पीपळा पास आसन, निजधाम जवानुं छे मन ॥१९॥ आव्या मैत्रेय ज्ञाननिवास, नमी बेठा श्रीकृष्णनी पास। कृष्ण कहेता हता ज्ञान ज्यांय, आव्या उद्धवजी पण त्यांय ॥२०॥ वळि सांभळ्युं ते ज्ञान तेणे, मीठा अमृत सरखां वेणे। कृष्णे उद्धवने दास मानी, तेने पादुका आपी पोतानी ॥२१॥ वळि ज्ञानना आचार्य कर्या, तेना अंतरमां पोते ठर्या। गया कृष्ण स्वधाम ते समे, गया उद्धव बद्रिकाश्रमे ॥२२॥ मळ्या वीदुर जमनांने आरे, कह्या कृष्णना त्यां समाचारे। पछि त्यांथकी उद्धव गया, बदरीकाश्रमे जइ रह्या ॥२३॥ जेजे मुक्त छे त्यांना निवासी, गुणातीत ने जगथी उदासी। धरीधरि हरिवरनुं ध्यान, पाम्या सारि स्थिती ज्ञानवान ॥२४॥ वळि उद्धव तेओनी पास, करे कृष्णनुं ज्ञानप्रकाश। योगसाधना साधी समाधी, पाम्या सिद्धगती निरुपाधी ॥२५॥ पछी भरतनी भूमि मोजार, कृष्णचंद्रनी आज्ञानुसार। स्थापवा उद्धवी संप्रदाय, समो आव्यो ते कहुंछुं कथाय ॥२६॥ हरिनो दिगविजय प्रबंध, तेमां छे आ कथानो संबंध। नित्यानंदमुनी रचनार, जाणे जे सर्व शास्त्रनो सार ॥२७॥ फरी भरत भूमिमां विशेष, कर्यो उद्धवे बहु उपदेश। प्रभुपादुका मस्तके धरी, देशोदेश विषेज विचरी ॥२८॥ धरी अंतरे कृष्णनुं ध्यान, चारे वरणने आपियुं ज्ञान। थया आश्रित जेजे भूपाळ, तेनी संख्या कहुंछुं आ काळ ॥२९॥ जेजे उद्धव आश्रित थया, भवपार ते उतरी गया। भूप इक्ष्वाकुवंशना वीश, वीश हयहयवंशी महीश ॥३०॥ चोवी पंचाळ देशना राज, शक देशना पण एटलाज। भूप कलिंगना एकत्रीश, वितिहोत्र गोत्री नृप वीश ॥३१॥ शूरसेनना बाविश जाणो, सत्यावीश तो मिथिल प्रमाणो। कुरुकुळना पांत्रीश पुरा, थया आश्रित क्षत्रिय शूरा ॥३२॥ तेओ मुक्तपणानेज पाम्या, भवभ्रमणथकी ते विराम्या। पछी बदरीपतीनी पास, कर्यो उद्धवे जइने निवास ॥३३॥ पछी भरतखंडे थया भूप, अति कामांध पापस्वरूप। मोटा संतोनी मशकरी करे, शास्त्र उपर आस्ता न धरे ॥३४॥ महापद्म थयो राय एक, तेणे मारिया भूप अनेक। थयो तेपण अंत्ये अधर्मी, थया ब्राह्मणो कुटिल कुकर्मी ॥३५॥ महापद्म पछी थया राय, नंद नामे ते आठ गणाय।

दश मौरीनामे नृप थया, दश शृंगनामे थइ गया ॥३६॥ त्रीश अंध्रराजा ते प्रख्यात, पछी आभीर नृप थया सात । पछी दश थया गर्दभीराय, सोळ कंक नामे कहेवाय ॥३७॥ थया त्रेवीश यवन नरेश, एतो धर्मविरोधी विशेष । महापद्म पछी जेजे थया, कोइ धर्मी ने अधर्मि रह्या ॥३८॥ कोइ उद्धवना शिष्य ठाया, कोइ शिष्यना शिष्य गणाया । रह्या उद्धवजी जइ जेह, बदरीस्थळमां वळि तेह ॥३९॥ तनुऋषि ने दलुजीराय, गाम कळापना कहेवाय । एह आदिक जे गुणवान, एने आपियुं उद्धवे ज्ञान ॥४०॥ कळियुग तणां वर्ष सुमारे, सडताळीशसें गयां ज्यारे । अति घोर कळीजुग व्याप्यो, असुरे मळी अधरम थाप्यो ॥४१॥ वेदमारगने तो विदार्यो, वाममारगने विस्तार्यो । गुरुरूपे थया दैत्य आवी, तेणे पापनी रीत चलावी ॥४२॥ नृपपण तेओना शिष्य थया, तेना दिलमां मळे नहि दया । गुरु आपे उंधो उपदेश, जेमां धर्म नहि लवलेश ॥४३॥ करे पापीयो पाप अपार, थयो भूमि उपर बहु भार । वारेवारे पडे दुष्काळ, शेष वदनथी नीकळे झाळ ॥४४॥ वारेवारे भूमिकंप थाय, प्रजा पृथ्वि उपर पीडाय । वध्यो झाझो कुसंप कलेश, सगामांहि विरोध विशेष ॥४५॥ भारे पृथ्वि आकुळ अति थइ, मरीच्यादि मुनिपासे गइ । इंद्र ब्रह्मा अने वासुदेव, तेनि पासे गइ ततखेव ॥४६॥ मुणि सर्वे बोल्या सुखदाई, बदरीकाश्रमे जा तुं बाई । नारायणने तुं विनति करजे, तारुं कष्ट सकळ उधरजे ॥४७॥ अमे पण सउ आवशुं त्यांय, धरजे तुं धिरज मनमांय । पछी पृथवी विशाळामां गई, प्रणमी प्रभुने दीन थई ॥४८॥ नरनारायण बेउ भ्रात, हता ध्यानमां ते साक्षात । कर्यो पृथवीये कष्ट पोकार, करी गदगद कंठे उचार ॥४९॥ अष्टपदी—पृथवी कहे परमेश्वर, स्वजनेश्वर ए । भारत वर्ष भुपाळ, हरिवर कष्ट हरो । सांभळी ल्यो मुज संकट, अति वीकट ए । दुखहर दीनदयाळ, हरिवर कष्ट हरो ॥५०॥ अवतरिया छे असुरजन, दुष्ट दुर्जन ए । गुरु थइ विचरे गमार, हरिवर कष्ट हरो । कीधोछे श्रुतिमत खंडन, कौळमंडन ए । सहि न शकुं बहु भार, हरिवर कष्ट हरो ॥५१॥ आत्मा परमात्मा एक छे, न अनेक छे ए । एवो आपे उपदेश, हरिवर कष्ट हरो । पाप के पुण्य कशुं नथि, तुं के हुं नथी ए । नथि स्वर्ग नरक प्रवेश, हरिवर कष्ट हरो ॥५२॥ कळियुग केरा गुरूजन, हरेछे धन ए । वळि करेछे व्यभिचार, हरिवर कष्ट हरो । ज्ञान वैराग्य गया मरी, शुं कहुं हरि ए । भ्रष्ट थयां नरनार, हरिवर कष्ट हरो ॥५३॥ वैरागी घरबारी थया, त्यागथी गया ए । वळि थया व्यसनी विशेष, हरिवर कष्ट हरो । भांग्य अफिण गांजा पिये, धूर्ति धन लिये ए । लाज नहिं लवलेश, हरिवर कष्ट हरो ॥५४॥ नरनारियो थयां नास्तिक, नथि आस्तिक ए । प्रसर्युंछे पाप अपार, हरिवर कष्ट हरो । विप्र करे सुताविक्रय, लेछे निष्क्रय ए । मद्य ने मांस आहार, हरिवर कष्ट हरो ॥५५॥ न्याय करे नहि

नरपति, अधर्मि अति ए। ब्राह्मण संत पिडाय, हरिवर कष्ट हरो। न करे प्रजा तणुं रक्षण, करे भक्षण ए। खेतरने वाड्य खाय, हरिवर कष्ट हरो ॥५६॥ भूप पडावेछे खातर, राखे पातरथ ए। राणीतणो करे त्याग, हरिवर कष्ट हरो। राजबिजक नथी राजन, अघभाजन ए। ए उतपात अथाग, हरिवर कष्ट हरो ॥५७॥ वैश्य सुविश्वास घातक, थया आतक ए। कपट करे वेपार, हरिवर कष्ट हरो आपेली ओळवे थापण, तजि शाहपण ए। सत्यतणा तजनार, हरिवर कष्ट हरो ॥५८॥ शूद्र त्रिवर्ण सेवा तजी, कुमती सजिए। चोरीतणुं करे काम, हरिवर कष्ट हरो। चारे वर्ण एम चूकिया, धर्म मूकिया ए। अधर्म व्याप्योछे आम हरिवर कष्ट हरो ॥५९॥ हेप्रभु विश्वविलासन, गरुडासन ए। कळिरिपु कृष्ण कृपाळ, हरिवर कष्ट हरो। छोजी प्रणत जन पाळक, दुख टाळक ए। बळ कळ बुद्धि विशाळ, हरिवर कष्ट हरो ॥६०॥ भार हर्यो जदुनंदन, खळदंडन ए। तोय रह्यो अवशेष, हरिवर कष्ट हरो। भार थयो मुज ऊपर, क्यां कहुं पर ए सहन करे नहि शेष, हरिवर कष्ट हरो ॥६१॥ केने कहुं कष्ट क्यां जउं, क्य सुखी थउं ए। तम विना कोण सहाय, हरिवर कष्ट हरो। आ दुखथी अकळाउ छुं, सुख चाहुंछुं ए। दिल धरो नाथ दयाय, हरिवर कष्ट हरो ॥६२॥ रुदन सुणी पृथवीतणुं, दुःखनुं घणुं ए। डोलिया दश दिगपाळ, हरिवर कष्ट हरो। साग सातें उछळया, गिरियो चळया ए। खळभळयां सात पाताळ, हरिवर कष्ट हरो ॥६३॥ रवि शशिना रथ अटकिया, वायु वटकिया ए। अटकियां देवविमान हरिवर कष्ट हरो। शेष सरपपति सळकियो, मेरु ढळकियो ए। धुर्जटिनुं छुट्यु ध्यान, हरिवर कष्ट हरो ॥६४॥ जाण्युं जे जगत प्रले थशे, ते थकी दीसे ए। सुर नर सर्व उदास, हरिवर कष्ट हरो। जागिया नरनारायण, सुकृपायण ए। जगपति जगत निवास, हरिवर कष्ट हरो ॥६५॥ उपजातिवृत्त—विपत्ति पृथ्वीतणि सुणि लीधी, नारायणे सद्य सुशांत कीधी। सुणावि सद्वाक्य सुधासमान, दीधुं भलु निर्भय वाक्यदान ॥६६॥ मुनी मरीच्यादिक जे सुहाव्या, समस्त अव्याधि सहरु आव्या। बे भाइने सौ निजशिर नामी, बेठा समीपे सुखशांति पामी ॥६७॥ त्य धर्म भक्ति मळी बेय आव्यां, भलां सहूना मनमांहि भाव्यां। ते धर्मनो दुर्बल देह दीसे, जाणे पिडेला असुरे अतिशे ॥६८॥ बेठा दिसे छे बहु गाल बेय, नाडी बधी खुल्लि जणाय छेय। न मांस के शोणित देहमांय, त्वचा मढ्युं पिंजर तो जणाय ॥६९॥ देखायछे धर्म शरीरमात्र, शिथील दीसे वळि सर्व गात्र भक्ति दिसे तेथि दिले उदासी, जाणे थई छे जगथी निराशी ॥७०॥ नारायणे पूछयुं मुनी जनोने, क्यांथि पधार्या मुजने कहोने। मुनी कहे भारत वर्षमांथी, आव्या फरीने बहु तीर्थ त्यांथी ॥७१॥ पापीतणां वृंद बधे ठयां छे, मलीन तीर्थो सघळां कर्या छे। सर्वत्र त्यांतो कळिकाळ व्याप्यो, पाखंडि

योये श्रुतिपंथ काप्यो ॥७२॥ वामी वध्याछे बहु आज टाणे, तेतो सुता के भगिनी न जाणे। जेजे प्रकारे तहिं पाप थाय, तेतो अमे सर्व कह्यां न जाय ॥७३॥ धर्मे कह्युं हेप्रभु सत्य एह, तेथीज छे दूबळ मूज देह। पीडा करे पापि जनो मने तो, त्यांतो हवे हुं नथि शांति लेतो ॥७४॥ बोल्या सुणीने बदरीश नाथ, सुणो मुनी सौ वृष भक्तिसाथ। कर्यो धराये अतिशे विलाप, सही शके केम विचारी पाप ॥७५॥ पुष्पिताग्रावृत्त—कळिजुग अति दुष्ट कष्टकारी, सुधरम मार्ग हण्यो मळी सुरारी। सहि नथि शकतीज भूमि भार, रुदन करे अकळाइने अपार ॥७६॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते चतुर्थकळशे अचिंत्यानंदवर्णींद्रअभयसिंहनृपसंवादे मरीच्यादिमुनिबदरिकाश्रमे मीलनपृथ्वीविलापकरणनामा सप्तमो विश्रामः ॥७॥

पूर्वछायो—वर्णि कहे नृप सांभळो, वळी कहुं विशाळानी वात। दुर्वासाये शापिया मुनि, तेह कहुं साक्षात ॥१॥ चोपाइ—नारायणमुनि उचरे वात, मरीच्यादि सुणे साक्षात। थया वातमां सउ लेलीन, धर्म भक्तिये वात आधीन ॥॥२॥ दशा उपशम सहुनी थई, तननि शुद्धि विसरी गई। गिरि कैलासथी एज टाणे, दुरवासा आव्या ते ठेकाणे ॥३॥ आपे रुद्रनो अंश गणाय, जेनो क्रोध वरण्यो न जाय। आवी उभा ते सभानी पास, दीठा नहि कोइये दुरवास ॥४॥ मुनि उभा रह्या घडीवार, न कर्यो कोइये सतकार। त्यारे जाणियुं एम निदान, आतो कीधुं मारुं अपमान ॥५॥ तेथि कारमो क्रोध चडाव्यो, जाणे रुद्र प्रलेकाज आव्यो। दिसे क्रोधे भर्या लाल डोळा, धिखता जेवा लोढाना गोळा ॥६॥ भ्रकुटी भयंकर अथाक, जाणे शंभुनुं होय पिनाक। डसे होठ दिसे विकराळ, जाणे कोपियो साक्षात काळ ॥७॥ क्रोधे थरथर धूजे शरीर, जाणे उछळे सागरनीर। रोम उभा थया अंगे एवा, होय लोहना गरजा जेवा ॥८॥ जाणे जगतनो करशे विनाश, कांतो देशे त्रिलोकिने त्रास। पछी बोल्या उंचो करी साद, जेवो प्रलयना मेघनो नाद ॥९॥ तमे सांभळो मुनिजन सर्व, तप विद्यानो तमने छे गर्व। धर्मपण थया आज अधर्म, मारा मनमां हुं समझ्योछुं मर्म ॥१०॥ हुंतो उभो रह्यो घणीवार, न कर्यो कोइये सतकार। घणुं तमने चडयुं अभिमान, तेथि मारुं कर्युं अपमान ॥११॥ ज्यां त्यां पामोछो सतकार घणो, हवे मुजने तमे शीद गणो। मेली शास्त्रतणी मरजाद, वध्यो पंडमां पूरो प्रमाद ॥१२॥ यथायोग्य सनमान देवाविषे। उपजातिवृत्त—शास्त्रोविषे साफ लखेल एवुं, सौने यथायोग्य सुमान देवुं। आवेलने आदर जे न आपे, तेतो पछी आप पिडाय पापे ॥१३॥ वैकुंठथी पार्षद विष्णुकेरा, पळ्या पिडाया वळि ते वणेरा। जो शाप पाम्या सनकादिकोनो, गर्वे थयो गंजन गर्वियोनो ॥१४॥ सन्मान दुर्जोधनने न दीधुं, भीमे हसीने अपमान कीधुं। तेथी थयुं संकट श्रेष्ठ केवुं, माटे सहूने सनमान देवुं ॥१५॥ शंभूनुं दक्षे अपमान कीधुं, तो यज्ञकेरुं फळ केवुं लीधुं। माटे यथायोग्य

सुमान देवुं, विवेकिये एम विचारि लेवुं ॥१६॥ पशु तथा पक्षि समस्त प्राणी क्रोधे चढेछे अपमान जाणी । क्रोधी विरोधी बहु जे जणाय, सन्मान कीधाथवि शांत थाय ॥१७॥ पुष्पिताग्रावृत्त—विपरित समये विवेक जाय, सुजन तणी प बुद्धि भ्रष्ट थाय । अघटित घटितादिनो विचार, विपरितमांहि रहे नही लगा ॥१८॥ प्रसरित कळिकाळ केरि सेना, मुनि तमनेय उड्या शुं बिंदु एना । शुभ मति तजिने कर्युं अकाज, मुज अपमान कर्युं विशेष आज ॥१९॥ मुनिजन वि धर्म भक्ति आप, सहु सुणजो तमने दउंछुं शाप । अवनि उपर सर्व देह धारो असुर मळी अपमान दे हजारो ॥२०॥ सुणि ऋषिमुखथाप वाक्यबाण, वृष मुनि सर्व उभा थया सुजाण । करि अति विनती वळी उचार्युं, नथि अपमान अ कर्युं तमारुं ॥२१॥ प्रभुमुखतणि वातमध्य ध्यान, ऋषि अमने विसर्युं शरीरभान खबर न पडि जे तमे पधारो, नहि सतकार अमे थयो तमारो ॥२२॥ अनुग्र करिये ऋषीजि आप, विण अपराध दिधो तमेज शाप । सुणि ऋषि उच्चर्या सु सत्य मानो, नहिं मुज शाप कदी वृथा थवानो ॥२३॥ नहिनहि ऋषि अंगिरा थाउं, नहिनहि गौतमतुल्य हूं गणाउं । प्रलयकरण रुद्रअंश हुं छुं, सुर नर ग सदैव हुं हरुंछुं ॥२४॥ फरि नव करशो अयोग्य आम, तजि मरजाद कदापि आ काम । अनुग्रह बदरीशथी कराशे, मुनि वृष तो मुजशापथी मुकाशे ॥२५॥ पछि ऋषि विचर्या महेशवास, वृष मरिच्यादि थया घणा उदास । पछि प्रभु बदरी ज्ञानवान, धर्युं निज मूळस्वरूप केरुं ध्यान ॥२६॥ वचन सुपुरुषोत्तमे उचार्युं, जन थयानुं अमेज आज धार्युं । मिश ऋषिवर शापनो प्रमाणो, मुजरुचि हेतु जरु सर्व जाणो ॥२७॥ बहु मुज कळअंश जन्म लीधा, नहि बहु जीव अनन्य मुज कीधा । अति कळिबळ आज टाळि दैश, सकळ कळा धरि हुंज जन्म लैश ॥२८ वृष मुनि सहुने सुधैर्य आपो, कहि मुजवात उदासि सर्व कापो । वळि वृषप्र बोलजो विशेषे, तव गृह कृष्ण अनादि जन्म लेशे ॥२९॥ बदरिश पछि ध्यान मांथि जाग्या, मुनिमन कष्ट मटाडवाज लाग्या । उदित वचन अक्षरेश जे सकळ कथा सहुने सुणावि तेह ॥३०॥ तदपि न मुनि पामियाज शांति, रहि म नमांहि अनेक वात भ्रांति । क्षिरनिधि थकि मुक्त युक्त एवा, बदरिश पास मळ सुवासुदेवा ॥३१॥ अज सुर रवि चंद्र इंद्र आव्या, निजनिज पत्निसमेत ते सुह व्या । सहु निजनिज वाहने चडीने, विचरि नम्या प्रभुपावमां पडीने ॥३२॥ शि पण वृषपीठ स्वार थैने, गिरितनया गणनाथ साथ लैने । अति उर हरखी तहां आव्या, सहचर भूत पिशाच वृंद लाव्या ॥३३॥ गगन अवनि वीरहाक गाजे डमरु विशेष विषाण डाक वाजे । त्रिनयन गळधारि रुंढमाळा, तनपर तेम ध भुजंग काळा ॥३४॥ बदरिशपदने नम्या पुरारि, सकळ सभासदने नमो उचारी बहु मुद धरिने तहां विराज्या, जयजयकार कहे सहु समाजा ॥३५॥ प

बदरिश बोलिया विचारी, बनि हति वात बधीय ते उचारी। नरतनु धरशोज अक्षरेश, सुणि सहु देव खुशि थया विशेष ॥३६॥ वळि गिर कहे श्वेतद्वीपवासी, मुनिजन सर्व सहस्र छो अठ्याशी। वृष वृषपतनी सुणो सुएह, जइ मुद धारि धरो मनुष्यदेह ॥३७॥ परमपुरुष अक्षरेश आप, तनु धरि पूर्ण जणावशे प्रताप। वृषधर हरि एज जन्म लेशे, तम सहुने सुख ते अनंत देशे ॥ ३८ ॥ तमकर करि कैक काम सारां, प्रभु करशे बहु लाड त्यां तमारां। हृदय अधिक एथि राजि थावुं, नहि मनमां लवमात्रये मुझावुं ॥३९॥ जनतन धरशो अनेक मुक्त, जय करशोजि तमो समस्त युक्त। मुगत कइक तो गृहस्थ थाशे, कइ थइ त्यागि रही प्रभूनि पासे ॥४०॥ मुनिजन सरवे तमेय तेम, प्रभुपद सेवन पामशोज एम। प्रथम मनुज उद्धवे थईने, निजमत शुद्ध प्रसारवो जईने ॥४१॥ सुणि प्रभुमुख केरि वात आम, सुर मुनि सर्व सिधाविया स्वधाम। धरि नरतनु उद्धवे महीश, पुनित कथा तुजने हुं ते कहीश ॥४२॥ वृष वृषपतनी तथा हरि छे, जनम लिधानि कथा तने कहोछे। नरतनु धरि जेम उद्धवे तो, सुण नृप एह कथा कहुं हवे तो ॥४३॥ अवधनगर गोत्र काश्यपेय, शरवरिया ऋगवेदि विप्र तेय। अजय सुमति तात मात नाम, परम पवित्र उदार धर्मधाम ॥४४॥ सतर शतक नेउ पांच ज्यारे, वरष हतुं नृप विक्रमार्क त्यारे। तिथिपण शुभ कृष्णजन्मनी छे, रवि उदये तनु उद्धवे धरीछे ॥४५॥ कृत निजजनके सुजातकर्म, धृत शुभ नाम विचारि रामशर्म। वय वसु वरषे जनोइ दीधी, वरणि थई पछि तीर्थवाट लीधी ॥४६॥ मुनिजन वृषआदि जन्म लेशे, कळितणुं जोर बधुं मटाडि देशे। कळिजुग पण एवि वात जाणी, निज उर बीक अपार एथि आणी ॥४७॥ पछि निजपरिवारने कहेछे, मुज मन बीक बहूबहू रहेछे। हरि मुनि हरशे तमारुं राज, प्रथम विचारि करो उपाय आज ॥४८॥ सुणि पछि उचर्यो अनंग आपे, करिश प्रवेश हुं आपने प्रतापे। सुर नर मुनि कोईये लगार, नथि मुजने जगमांहि जीतनार ॥४९॥ पछि वळि उचर्यो विचारि क्रोध, कदि हठशे रणमांथि काम जोध। पण करि बळबुद्धि हुं हरीश, मुनिजननां व्रत भंग हुं करीश ॥५०॥ सुणि मुख उचर्यो पछीथि लोभ, हठि धरशो कदि काम क्रोध क्षोभ। पण महितळमांहि कोइ वार, नथिनथि कोइ मनेज जीतनार ॥५१॥ शुध बुध सघळी विनाशकारी, नथि मुजतुल्य बिजो सुण्यो सुरारी। स्वजन स्वजनमां करुं कुसंप, जरअरथे न थवा दउंज जंप ॥५२॥ कुरुकुळपण में विनाश कीधुं, पण धन कांइज हाथमां न दीधुं। मृगजळवत दूरथी बतावुं, करि मतिहीण सगां सगां लडावुं ॥५३॥ सुणि वळि उचर्यो मुखेथि मान, नथि मुजतुल्य शुरो सुण्योज कान। जदुकुळ पण में विनाश कीधुं, सकळ सुजाणपणुं भुलाडि दीधुं ॥५४॥ तन धन घरबार लाज जाय, अति अपकीर्ति जनोविषे जणाय। तन तजि यमलोकमां

जवाय, तदपि कदी मुजने नही मुकाय ॥५५॥ तजुं तन अभिमान एम बोले, तजतां गिरि मेरुशृंग डोले । अवर सरवने सुबोध आपे, पण अभिमान निः तरेज व्यापे ॥५६॥ रज तम गुण ने रसास्वाद, परइरषा मद मोह ने प्रमा निजनि बळनां वखाण कीधां, कळिजुग तेह सुणी समस्त लीधां ॥५७॥ उ पति हरिये हणेल जेह, असुर अनेक सवासनीक तेह । सकळ असुर तेह लेवा, जनम धर्या दुख संतनेज देवा ॥५८॥ मुनिजन वृष भक्ति धारि काय, थम कथा तमने सुणावि राय । महितळ मत उद्धवे चलाव्यो, पुनित प्रसंग हीश चित्त भाव्यो ॥५९॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते चतुर्थक अचिंत्यानंदवर्णींद्रअभयसिंहनृपसंवादे उद्धवजन्मकथनबदरिकाश्रमे दुर्वासः शापकथननामा अ विश्रामः ॥८॥

पूर्वछायो—वर्णि कहे वसुधापती, कहुं रामानंदनी वात । तीरथ करवा संच द्वारावतिविषे विख्यात ॥१॥ चोपाई—रुडा निरखीने रणछोडराय, थया त्यांथ तेह विदाय । गया ज्यां गिरि छे गिरनार, करी जात्रा तेनी सुखकार ॥२॥ व सांभळी त्यां एवी वात, एक सद्गुरु छे साक्षात । आतमानंद ते गुरुराज, त्र्यं गाममां छे एतो आज ॥३॥ पछि त्यां जई तेओने मळिया, कांई मनना मन रथ फळिया । मुक्तानंद तथा जुक्तानंद, तेना शिष्य हता जनवृंद ॥४॥ हरव अने वालबाई, सतसंगी हती बहु डाई । आतमानंदे वाणी उचारी, तमे क्यां आव्या ब्रह्मचारी ॥५॥ रामशर्मा कहे महाराज, आव्यो द्वारावती थई आज घणा तीरथमांहि हुं फर्यो, क्यांई जीव मारो नव्य ठर्यो ॥६॥ धारी प्रभु मळवा आश, थयो सर्व स्थळे हुं निराश । क्यांइ सद्गुरु दीठा न कोई, ठर्युं अंतर मनेज जोई ॥७॥ रुडी दीठी तमारी में रीत, ज्ञानी ध्यानी छो परमपुनीत आत्मानंदे मुमुक्षु ते जाणी, सतकार कर्यो भाव आणी ॥८॥ रामशर्माने रा या त्यांय, मुद पाम्या सहु मनमांय । पछी दीक्षा दीधि सुखकंद, धर्युं नाम ते रामानंद ॥९॥ रामानंदे कह्युं गुरुपास, मने हरिदरशननी छे आश । आत्मा बोल्या गुणवान, मारी साथे बेशी धरो ध्यान ॥१०॥ बेठा बेय ते ध्यान मोझा दीठुं ध्यानमां तेज अपार । पछि ध्यानथी जागिया ज्यारे, रामानंदे कह्युं व त्यारे ॥११॥ दीठुं ध्यानमां तेज तो घणुं, रूप दीठुं नही हरितणुं । आत्मानंद क सुणो संत, तमे दीठुं जे तेज अत्यंत ॥१२॥ निराकार निरंजन जाणो, प्र प्रत्यक्ष एज प्रमाणो । नथि ईश्वरने तो आकार, एतो व्यापक छे सर्व ठार ॥१३ एवी वात सुणी दुखदाई, रामानंद गया गभराई । गभराटथी मूरछा थई, तन शुद्धि वीसरि गई ॥१४॥ पाछुं भान आव्युं जेह वार, त्यारे चित्तमां कीधो वि चार । जेनुं वेद तो स्तवन करेछे, तेतो श्रीहरि कान धरेछे ॥१५॥ वळी मुक्त अक्षर जेवा, जेना चरणतणी करे सेवा । एवा ईश्वरना जे आकार, वेदमां लक्ष

वारमवार ॥१६॥ तेने कोण कहे निराकार, एतो वेदविरुद्ध विचार । तेज दीठुं में ध्यानमां जेह, पुरुषोत्तम तो नहिं तेह ॥१७॥ ज्यांसुधी नथि मूर्ति जणाती, त्यांसुधी नथि शांतीज थाती । आवा गुरुथी नहिं सरे अर्थ, मेंतो आवा गुरू कर्या व्यर्थ ॥१८॥ अज्ञानीगुरुने तजवाविषे । उपजातिवृत्त—जे ज्ञान शास्त्रोथि विरुद्ध आपे, आकार जे ईश्वरना उथापे । जेथी हरिनुं नहि ज्ञान थाय, तेवा गुरुने तजिये सदाय ॥१९॥ ते ब्रह्मवैवर्त्तपुराणमां छे, श्रीविष्णुधर्मोत्तरमां तथा छे । तेनी स्मृती तो मुजने थई छे, तो कोण एवा गुरुनेज ईच्छे ॥२०॥ सद्धर्मथी जे गुरु भ्रष्ट थाय, कुबोध तो ते करता जणाय । जो ईच्छिये आपनुं श्रेय उर, तेवा गुरूने तजिये जरूर ॥२१॥ जाणे नही कार्य अकार्य जेह, कां तो दिसे जो गर्विष्ठ तेह । कुमार्गमां कांई जणाय राग, तेवा गुरूनो करियेज त्याग ॥२२॥ जे ज्ञान भक्तिथकि होय हीन, ते तो गुरू योग्य न कोइ दीन । तेने तज्यामां नहिं कांइ पाप, कहे [illegible]न एम आप ॥२३॥ पिता गुरू पुत्र सखा नरेश, भ्राता भले ते तपना न लेश । प्रभुविषे प्रेम नही करावे, तेतो सगा सर्व वृथा कहावे ॥२४॥ विश्वास शिष्यो गुरुनो धरावे, कुमार्गमां ते गुरु तो चडावे । ते कुंभिपाके गुरु जै वसेछे, ज्यांसुधि भानू शशि ते दिसेछे ॥२५॥ कामी गुरू वैष्णव वेश राखे, शिष्यांगनानो पण स्वाद चाखे । पापिष्ठ बुद्धि विषयानुराग, तेवा गुरूनो करियेज त्याग ॥२६॥ छे पाप ज्यारुं व्यभिचार केरुं, शिष्यांगना[illegible] अतिशे घणेरुं । गुरुस्त्रीसंगे अति पाप जेवुं, शिष्यांगनासुं पण पाप तेवुं ॥२७॥ स्वधर्म छोडी मुखज्ञान भाखे, भक्ती भले ते नवधाय राखे । स्त्रीवश्य आत्मा वळि होय जेनो, करे सुशिष्यो परित्याग तेनो ॥२८॥ आसक्त नारीतनमांहि जे छे, एवा गुरुने गुरु जे करेछे । तो ज्ञान भक्ती नहिरे पमाय, नपुंसके जेम प्रजा न थाय ॥२९॥ तपस्वि कामी वळि क्रोधि होय, लोभी अधर्मी गुरु होय कोय । आकार खंडे हरिनो हमेश, तेवा गुरूने तजिये विशेष ॥३०॥ चोपाई—अ[illegible] सौ गुणसार, पण खंडे हरिनो आकार । रामानंदे विचारीने वात, तेनो त्याग कर्यो साक्षात ॥३१॥ चाल्या सदगुरुनी खोळ करवा, दिश दक्षिणमां तीर्थ फरवा । गया तोताद्रि पर्वत पास, बेठा ध्यानमां पामी हुलास ॥३२॥ सर्व वैष्णवाचार्य गणाय, रामानुज निजनाम भणाय । तेणे प्रत्यक्ष दर्शन दीधुं, रामानंदनुं कारज सीधुं ॥३३॥ करुणानिधि करुणा कीधि, वैष्णवी महादीक्षा ते दीधी । रामानंदे कह्युं दया लावो, कृष्णदर्शन मुजने करावो ॥३४॥ तमे छो शेषनो अवतार, गीताभाष्य तमे करनार । व्याससूत्रनुं भाष्य उचार्युं, [illegible]द्वैत मत विस्तार्युं ॥३५॥ मार्ग उपासनानो जेह, ज्यारे नाश थयो हतो तेह । फरीथी तमे स्थापन कर्यो, मतवादीतणो मद हर्यो ॥३६॥ एवा सदगुण छेजी तमारा, करो पूर्ण मनोरथ मारा । सुणी बोल्या रामा[illegible]ज वाणी, तमे तो नथी प्राकृत प्राणी ॥३७॥

कृष्णना छो एकांतिक भक्त, नामे उद्धव परम विरक्त। तेथी पाम्या मारुं दरशन, नव पामे ते प्राकृत जन ॥३८॥ कृष्णमंत्र बे तमने दीधा, मुजपासथकी तमे लीधा। तेनो करजो जथाविधि जाप, देशे दर्शन श्रीहरि आप ॥३९॥ मारा आश्रित मुख्य छो तमे, माटे आपिये आगन्या अमे। मुमुक्षुने करो उपदेश, विचरो वळि देश विदेश ॥४०॥ मारा संप्रदायी जन जेह, बहु करशे अदेखाई एह। जोशे प्रौढ प्रताप ते ज्यारे, तमने दुःख देशे ते त्यारे ॥४१॥ संप्रदाय जुदो तमे करजो, ऊर्ध्वपुंड्र चारे अंगे धरज्यो। वच्चे कुंकुम चंद्रक सारो, गळे तुळसीनी माळ बे धारो ॥४२॥ कृष्णे आप्युंछे तमने ज्ञान, प्रसरावजो सघळे स्थान। एटलि करजो नवी रीत, मारी आज्ञा ते धारीने चित्त ॥४३॥ संप्रदाय तमारो स्थपाय, उद्धवी संप्रदाय गणाय। एम कहि थया अंतरधान, रामानंद थया गुलतान ॥४४॥ पछी त्यां करि पोते निवास, कर्यो शास्त्रविद्यानो अभ्यास। वळि देवा लाग्या उपदेश, थया तेथकि शिष्य विशेष ॥४५॥ जन वैष्णव जेजे गणाय, तेने पूजवाजोग्य जणाय। घणो प्रौढ प्रताप निहाळी, जूना साधु शक्या नहि भाळी ॥४६॥ कहेछे मत जुदुं तमारुं, तजो कंठी ने तिलक अमारुं। तमे साधुनी निंदा करोछो, गांजा भांग्यने देखी डरोछो ॥४७॥ एवुं पाखंड चलवोछो तमे, माटे तमने न मानिये अमे। लेशुं बाळमुकुंद झुंटावी, सिंहासन भागी नाखशुं आवी ॥४८॥ एवा एवा उपद्रव कीधा, वळि मारवाना डर दीधा। सर्व सहन कर्युं क्षमा आणी, पण केडे पड्या पापी प्राणी ॥४९॥ त्यारे त्यांथकि विचर्या विदेश, धर्यो कोइ न जाणे ते वेश। वृंदावनमां कर्यो जइ वास, मंत्रजपतणो कीधो अभ्यास ॥५०॥ धरि बेठा समाधिमां ध्यान, दीधुं कृष्णे त्यां दर्शनदान। बोल्या श्रीकृष्ण करीने प्यार, तमे उद्धवनो अवतार ॥५१॥ दुरवासानो पामिया शाप, तेथि नरतनु धार्युंछे आप। तमे भक्त एकांतिक मारा, वळि छो मुजने बहु प्यारा ॥५२॥ रामानुजथकी दीक्षा लीधी, पण पापीये बहु पीडा कीधी। माटे मारग जुदो चलावो, उद्धवी संप्रदाय फेलावो ॥५३॥ दिले डर नव धरशो लेश, नाश पामशे दुःख अशेष। महामंत्र नवा आपुं बेय, रामानुजनाथि ते जूदा छेय ॥५४॥ दैविजिवने ते मंत्र देजो, निजशिष्य तेने गणि लेजो। एम कही मंत्र बेय बताव्या, रामानुजना हता ते तजाव्या ॥५५॥ पुष्पिताग्रावृत्त—हित धरि हरिये सुमंत्र दीधा, वळि सतसंग विषे प्रमुख कीधा। कहि शुभ तुजने कथा महीश, वळि अवशेष कथा हवे कहीश ॥५६॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते चतुर्थकळशे अचिंत्यानंदवर्णींद्रअभयसिंहनृपसंवादे वृंदावने श्रीकृष्णात् रामानंदमहामंत्रप्राप्तिनामा नवमो विश्रामः ॥९॥

पूर्वछायो—कृष्णे महामंत्र आपिने, वळि उद्धवने कह्युं एम। भक्ति भलि प्रवर्तावजो, ते धर्मसहित होय जेम ॥१॥ चोपाई—करो सोरठमां जै निवास, घ-

णा त्यां आवशे दैवी पास । ऋषि शापथी मुनियो जेह, धरामां धर्याछे नरदेह ॥२॥ तेओ पण त्यांज आविने मळशे, तमारा संप्रदायमा भळशे । वळि हुं नरदेह धरीश, आवि सोरठमांहि मळीश ॥३॥ घणां करजो वळी अन्नसत्र, आवि मळशे मुमुक्षु ते तत्र । मारि भक्ति कर्यानो हमेश, तेने आपजो सद उपदेश ॥४॥ एम कहि थया अंतरधान, रामानंद थया सावधान । पछी आनंदथी एक मास, वृंदावनमांहि कीधो निवास ॥५॥ आपे मुमुक्षुने उपदेश, कृष्णभक्ति करावे विशेष । ज्यारे धरे श्रीकृष्णनुं ध्यान, हरि आपेछे दर्शनदान ॥६॥ फळ पुष्प आदिक जे धरे, तेतो कृष्ण अंगिकार करे । पोते उद्धव छे साक्षात, हरिइच्छाथि ते जाणि वात ॥७॥ भगवाननां वचन संभारी, सतशास्त्रना मत अनुसारी । उद्धवी संप्रदाय चलाव्यो, देशदेशमां ते प्रसराव्यो ॥८॥ पछी तीर्थ प्रयागमां गया, एकपक्ष तहां स्थिर थया । करुणानिधि करुणा कीधी, कैक दैविने दिक्षा ते दीधी ॥९॥ धर्म भक्ति आवि चळ्यां त्यांय, जात्रा करवाने तीरथ मांय । रामानंदतणी सुणि शिक्षा, लीधी भागवती भली दीक्षा ॥१०॥ उद्धवी संप्रदायनो सार, गुरुये समझाव्यो ते वार । कह्युं दैवीओने दीक्षा देजो, कृष्णभक्ति कर्यानुं कहेजो ॥११॥ त्यांथि चालिया श्रीरामानंद, जवा सोरठ देश स्वच्छंद । महीकांठे छे कानम देश, आवि तेविषे कीधो प्रवेश ॥१२॥ गाम सारंगनी सीममांय, हळ हांकतो कणबी त्यांय । तेने उत्तम उपदेश दीधो, घणो वैराग्य उत्पन्न कीधो ॥१३॥ वळि कीधो गुरुये उच्चार, भाई संसार जाणो असार । माटे मोक्षनुं साधन करवा, चालो अमारी साथे विचरवा ॥१४॥ पछी बळद ने हळ तजी तेह, रामानंद साथे चाल्या एह । राख्या साधु करी निज पास, रूडुं नाम धर्युं रामदास ॥१५॥ त्यांथि आव्या ते तळाजे गाम, थोडा दिवस कर्यो त्यां विराम । रामानुजतणी जग्या मोझार, उतर्या सदगुण भंडार ॥१६॥ त्यांथि गाम सत्राहे ते गया, आत्मानंदस्वामी भेळा थया । कर्यो ते साथे वादविवाद, सुणी संतने उपजे स्वाद ॥१७॥ विशिष्टाद्वैत मत शुभ जेह, कर्युं शास्त्रथी स्थापन तेह । मत अद्वैतखंडन कर्युं, सौना अंतरमांहि उतर्युं ॥१८॥ आत्मानंदे सौ शिष्य तेडाव्या, गुरुआज्ञाथी तत्क्षण आव्या । लखुचारण लोढवा केरी, तेनी वात में कहीछे घणेरी ॥१९॥ तेनेपण सतराहे तेडावी, अति आनंदे ए पण आवी । आत्मानंदे कह्युं सौने एम, करजो रामानंद कहे तेम ॥२०॥ ए छे इश्वर केरोज अंश, पाप पंथनो करशे विध्वंश । तमो सर्वेतणा गुरु ए छे, वेदशास्त्रनो सार जाणेछे ॥२१॥ विशिष्टाद्वैत मानजो सत्य, बीजा सर्व छे वाद असत्य । वात सौए गणी सुखदानी, लखुचारणे पण नव मानी ॥२२॥ आत्मानंदे रामपरे गाम, जइ देह तज्यो तेह ठाम । रामानंद तो सत्राहे हता, कथा वारता त्यां रही करता ॥२३॥ बेठा गादिये

श्रीरामानंद, पाम्या हरिजन सर्वे आनंद । विशिष्टाद्वैतनो उपदेश, दीधो स्वामिये सौने विशेष ॥२४॥ पूर्वछायो—पछि रामानंद स्वामिये, चलाव्यो उद्धवीसंप्रदाय । केवो प्रताप प्रगट कर्यो, हवे कहुंछुं तेह कथाय ॥२५॥ चोपाइ—आत्मानंदना ज्यां शिष्य हता, स्वामि त्यां फरवासारु जता । कर्यो अद्वैतमत खंडन, कर्युं विशिष्टाद्वैत मंडन ॥२६॥ वळि देश विदेश पधार्या, घणा पोताना शिष्य वधार्या । पण सोरठ ने कच्छदेश, वसता जइ त्यांतो विशेष ॥२७॥ गाम लोज तथा पीपळाणुं, मुख्य स्थानक स्वामिनां जाणुं । फरवाने जता गुजराते, झालावाड विषे भली भाते ॥२८॥ काठियावाडमां एज कामे, स्वामि फरवा जता गामोगामे । दैवी जीव हता तेह स्थान, तेने भगवतनुं देता ज्ञान ॥२९॥ करी कैकनी वासना नाश, करि साधु राखे निजपास । महादीक्षा ते वैष्णवी आपे, वळि संशय सर्वे ते कापे ॥३०॥ जेजे स्वामिना आश्रित थाय, घणी तेने करे करुणाय । तेने प्रौढ प्रताप देखाडी, नांखे कामादि मूळ उखाडी ॥३१॥ निषकामी कर्या दइ ज्ञान, कहुं जो तेहनां आख्यान । वडो ग्रंथनो विस्तार थाय, माटे संक्षेपमां कहेवाय ॥३२॥ तेमां प्रथम करुं प्रख्यात, भटजी मयारामनि वात । गाम माणावदर मोझार, रामानंद हता एकवार ॥३३॥ त्यांतो आव्युं बळेवनुं पर्व, बांधे राखडियो द्विज सर्वे । मयारामे ऋषीने आराधी, रामानंदने राखडि बांधी ॥३४॥ वाणी बोल्या रामानंद एवी, आपुं दक्षिणा तमने हुं केवी । द्रव्य आपुं नहिं नाशवंत, आपुं जे रहे काळ अनंत ॥३५॥ दीधुं एम कही वरदान, काम शत्रु महाबळवान । तेनो आजथकि तजो त्रास, तुज कामरिपु थशे नाश ॥३६॥ जेवा नर ने नारायणस्वामी, एवा कोइ नथि निषकामी । तेम तमने नडे न अनंग, कदी जो करो नारी प्रसंग ॥३७॥ सुणी राजी थया मयाराम, कर्यो स्वामिने स्नेहे प्रणाम । एज दिवसथकी एना मननी, मटी वासना सर्वे मदननी ॥३८॥ फरी परणवानी रुचि हती, तेतो ते दिनथी रही जती । नानी वयमां नारी थइ नाश, तोय परणवानी तजी आश ॥३९॥ बोले चाले ते नारीयो संगे, कदी व्यापे नहि काम अंगे । एम अंतरमां जाणे आप, रामानंदनो ए छे प्रताप ॥४०॥ रामानंदनो सुणि महिमाय, घणा लोकोने अचरज थाय । सुणो स्नेहे अभेसिंह भ्रात, वळि एवी कहुं एक वात ॥४१॥ हतो वेरागी मोहनराम, तेतो जीतवा ईच्छतो काम । तेणे वांचियुं गीता मोझार, काम क्रोध नरकनां छे द्वार ॥४२॥ कामवासना छेक न त्रूटे, जन्म मृत्यु न त्यांसुधि छूटे । उपवास करे लुखुं खाय, जाणे तेथकि काम जीताय ॥४३॥ तपथी कर्युं दुर्बळ तन, तोय मनथी मट्यो न मदन । घणां सेवियां तीरथ स्थान, घणुं कीधुं गंगाजळ पान ॥४४॥ घणा वर्ष कर्यो वनवास, तोय नव थयो काम विनाश । त्यारे अंतरे धारियुं एवुं, मोटा सद्गुरु शोधीने सेवुं ॥४५॥ मळे आ अवनिमां मोझार, क्यांई ईश्वरनो अवतार । राजि थैने ते वरदान आपे, काम जीताय तेने प्रतापे ॥४६॥

पछी सद्गुरु शोधवा काम, बहु स्थळ फर्यो मोहनराम । मोटा मोटा ते सिद्धने मळ्यो, पण मनमांथी काम न टळ्यो ॥४७॥ पुछे प्रश्न करिने प्रणाम, मनमांथी मटे केम काम । एनो उत्तर आपे न कोई, घणा देश फरी वळयो जोई ॥४८॥ आव्यो सोरठमां लोज गामे, रामानंद हता तेह ठामे । प्रेमे प्रणमीने पुछीयुं आम, कहो स्वामि टळे केम काम ॥४९॥ काम टाळवा हुं बहु फर्यो, घणा सद्गुरुनो संग कर्यो । प्रश्न पुछि वळयो बहु ठार, एनो उत्तर न मळयो लगार ॥५०॥ कृपानाथ करो करुणाय, कहो काम मटयानो उपाय । सुणि स्वामि बोल्या तेह समे, जीव दैवी जणाओछो तमे ॥५१॥ छोजी कल्याणना खपवाळा, दीसे बुद्धि तमारि विशाळा । माटे दउं तमने वरदान, नाश पामशे काम निदान ॥५२॥ वरदान सफळ ते थयुं, तेनी कामनानुं मूळ गयुं । थया बंध संकल्प विकल्प, पड्यो तेमां प्रयास न अल्प ॥५३॥ जाण्या स्वामिने श्रीभगवान, तेनी पासे लीधुं दीक्षा दान । रह्या सेवामां स्वामिनी पासे, आपकेरा कल्याणनी आशे ॥५४॥ एवा स्वामिना परचा अनेक, कह्ये पार न पामिये छेक । कहे सांभळे जे कोइ जन, थाय पावन तेहनुं मन ॥५५॥ पुष्पिताग्रावृत्त—प्रभु भजिभजि सिद्धि एवि पाम्या, वचनवडेज विकार सर्व वाम्या । अति समरथ कृष्णभक्त एवा, प्रभु हरिकृष्ण कहुं समर्थ केवा ॥५६॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते चतुर्थकळशे अचिंत्यानंदवर्णींद्रअभयसिंहनृपसंवादे रामानंदस्वामिप्रतापवर्णननामा दशमो विश्रामः ॥१०॥

पूर्वछायो—रामानंद प्रतापथी, मुक्तानंदमुनि गुणवान । निश्चळ निष्कामी थया, हवे एनुं कहुं आख्यान ॥१॥ चोपाई—अमरापर नामे छे गाम, देश सोरठमां सुखधाम । वसे त्यां हरिजन मुळदास, साधुतागुण शुभ जेनि पास ॥२॥ तेनी बाळकी जे राधाबाई, बहु रूपे गुणे वखणाई । पिताये एम मनमां विचार्युं, मळे वर विद्वान तो सारुं ॥३॥ एक विप्र जे आनंदराम, अमरेलीमांहि तेनुं धाम, जोइ विद्वान ने गुणवान, मूळदासे दीधुं कन्यादान ॥४॥ पछी तेने थयो एक पुत्र, तेथि तेनुं शोभ्युं घरसूत्र । बहु बुद्धि ने रूप प्रकाश, धर्युं नाम तो मुकुंददास ॥५॥ महामुक्त छे तेह निदान, हरि इच्छाये भूल्या छे ज्ञान । तेर वर्षना ते थया ज्यारे, परणाव्या पिताजिये त्यारे ॥६॥ भण्या शास्त्र भलां रूडी रीत, एथि वैराग्य उपज्यो खचीत । धारी त्यागी थवा तणी वात, थवादे केम मात ने तात ॥७॥ तेनो करवाने उपाय कांई, फर्या गांडा थई गाममांई, । जाणी जोई भुल्या तनभान, करावे तो करे खान पान ॥८॥ ज्यां त्यां रखडे दिवस ने रात, घेर खोळि लावे मात तात । राते शेरिये शेरिये जाय, जई कोइना आंगणामांय ॥९॥ खाटलो पाटलो पड्यो होय, वस्तु हलकी के भारे तोय । तेतो त्यांथी उपाडी लइने, मुके अन्यने आंगणे जैने ॥१०॥ करे एवी घणी ते रंजाड, लावे लोकतणी बहु राड । वस्तु निजघरनी लेइ कांई, नाखी आवे जई गाममांई ॥११॥

मात तातने कायर कीधां; मेणां नारीने लोकोये दीधां । त्यारे सौये एवुं मन धार्युं, जाय परदेश तो घणुं सारुं ॥१२॥ जाण्युं हेत गयुं मनमांथी, त्यारे चालिने निकळ्या त्यांथी । पण संकल्प विकल्प थाय, कामवासना ते न जिताय ॥१३॥ जाण्युं जो मोटा सद्गुरु मळे, कामवासना तो सर्व टळे । मळे तेने पुछे प्रश्न आवो, तमे सद्गुरु क्यांइ बतावो ॥१४॥ दिधो कोइये उत्तर त्यारे, जावुं ध्रांगधरामां तमारे । त्यां छे वेरागी द्वारकांदास, कामवासना करशे विनाश ॥१५॥ एवुं सांभळी दास मुकुंद, गया त्यां उर धारी आनंद । कीधो वेरागिने ते प्रणाम, पुछ्युं केम टळे कहो काम ॥१६॥ बोल्यो वेरागी ते एवी पेर, मच्छुकांठे जे छे वांकानेर । त्यां छे वैरागी कल्याणदास, तमे जैने नमो तेनी पास ॥१७॥ जो ते दिलमां दया कांइ धरशे, कामवासनानो नाश करशे । गया त्यांथी ते मुकुंददास, वांकानेरना वैरागी पास ॥१८॥ पूर्वछायो—मुकुंददासे त्यां जइ, केवो दीठो वैरागीनो वेष । कांईक ते तमने कहुं, सुणो निर्मळचित्त नरेश ॥१९॥ चोपाई—केडे पीतळ सांकळ पेहेरी, कीधी लंगोटी पीतळ केरी । त्यांतो वाशेलुं लोढानुं ताळुं, दीसे पुष्ट शरीर रुपाळुं ॥२०॥ आखे अंगे भभुत लगावी, जटा बांधेली माथे बनावी । मोटा मणिकानी माळा धरेली, हती पावडी पासे पडेली ॥२१॥ गोपीचंदने तिलक करेलुं, माथे मोरनुं पीछुं धरेलुं । हाथे चीपीयो लैने हलावे, बेठोबेठो होको गगडावे ॥२२॥ उडे धूमाडाना गोटेगोटा, दीसे बावाना नितंब मोटा । वाघचर्मनुं आसन कर्युं, दीसे क्यारेक तो ध्यान धर्युं ॥२३॥ बावो देखाडे बहु सिद्धाई, वधी लोकमां तेथी वडाई । चाली वात एवी ठामठाम, बावे कबजे करेलो छे काम ॥२४॥ दास मुकुंदे कीधो प्रणाम, पुछयुं जे केम जीताय काम । पछी बावे बोलावी एकांत, भागी तेहना मननी भ्रांत ॥२५॥ कळिजुगमांहि कामजीताय, एवि वात कदी न मनाय । काशिजात्रानो करवा प्रवास, गयो हुं ज्यारे उजेण पास ॥२६॥ एक बाइने रस्तो पुछाव्यो, कर लटकुं करीने बताव्यो । पेठुं लटकुं ते अंतरमांई, हजी वीसरतुं नथी भाई ॥२७॥ वर्ष पांत्रिश पांच विशेष, वीत्यां तोय न वीसरे लेश । वर्ष ऐंशीनी उमर थाय, कामवासना तोय न जाय ॥२८॥ मळे भगवाननो अवतार, कांतो तेनि पासे रहेनार । एवा सद्गुरु सांपडे ज्यारे, कामवासना तो टळे त्यारे ॥२९॥ गाम सरधारमां तमे जाओ, एक साधु छे ते भेळा थाओ । तेनुं नाम छे तुळसीदास, कामवासना कीधीछे नाश ॥३०॥ एवा सांभळी तेना उच्चार, गया त्यांथी पछी सरधार । गया तुळसीदासनी पास, सारां जाणीने त्यां कर्यो वास ॥३१॥ गुण रूप अलौकिक देखी, बावो वश्य थयो मुक्त लेखी । निजजग्याना कीधा महांत, सोंप्युं सर्व रही नहीं भ्रांत ॥३२॥ हता त्यांज स्वामि रामानंद, तथा तेमना साधुनुं वृंद । जग्या बांधी रुडी त्यां रहेता, अन्नकेरुं सदाव्रत देता ॥३३॥ कथा वारता त्यां नित्य थाय, जन सर्वना संशय जाय । वात

सांभळी मुकुंददासे, बेसे नित्य जइ स्वामिपासे ॥३४॥ चित्ते विचारे दास मुकुंद, साचा सद्गुरु छे रामानंद । जेवा सद्गुरु शोधवा माटे, फर्यो हुं बहु वाटे ने घाटे ॥३५॥ एवा तो मोटा सद्गुरु ए छे, ज्ञानदान ते उत्तम देछे । माटे राखे जो मुजने पास, रहुं थै एनो दासानुदास ॥३६॥ स्वामि आगळ विनति उचारी, मने सेवामां राखो तमारी । कहे स्वामि सुणो संत तमे, पासे राखिये तमने जो अमे ॥३७॥ तुळसीदासने दुःख लागे, तेथी द्वेष कदि नहिं त्यागे । कथा सांभळवातणी आशे, कदी आवशो नहि अमपासे ॥३८॥ एम कही कर्या त्यांथि विदाय, तोय गुप्त रीते नित्य जाय । बेसे वाडाविषे ते संताई, कथावात सुणे हरखाई ॥३९॥ मध्यरात सुधी कथा थाय, रहि त्यांसुधि जग्याये जाय । दीठा एक समे चोकीवाळे, चोर जाणीने पकड्या ते काळे ॥४०॥ तेनो शोर सुणी गया स्वामी, जाण्युं कारण अंतरजामी । पछी स्वामिये कीधो विचार, बावो ईरषा करशे अपार ॥४१॥ माटे तरत तजीने आ ठाम, जावुं आपणे बंधिये गाम । एवो निश्चय अंतर धारी, जवा कीधी प्रभाते तयारी ॥४२॥ वात जाणी ते मुकुंददासे, पोते आविया स्वामिनी पासे । हेते विनति करी जोडी हाथ, हुंतो आवीश आपनी साथ ॥४३॥ कहे स्वामि सिधावशुं अमे, गाम बंधिये आवजो तमे । रजा आपे जो गुरू तमारो, कोइ वांक न काढे अमारो ॥४४॥ तेनो पत्र लखावी लवाय, तो त्यां राखिये तमने सदाय । एम कहिने गया रामानंद, गया स्वस्थान दास मुकुंद ॥४५॥ दास तुळसीने कायर करवा, मांडयुं द्रव्य विशेष वावरवा । झुंड वेरागीनुं कोइ आवे, तेने शीधां तो पाकां अपावे ॥४६॥ कोइ आवे भिक्षा मागनार, तेने देतां न राखे विचार । कह्युं त्यारे तो तुळसीदासे, आवि रीते पुरुं केम थाशे ॥४७॥ कहे दास मुकुंद थशे शुं, दान देवाशे त्यांसुधी देशुं । ज्यारे भंडार थै जाशे नरवा, त्यारे तो जशुं तीरथ करवा ॥४८॥ बोल्या त्यां तुळसीदास बावो, एवुं धारो तो आज सिधावो । त्यारे बोल्या मुकुंद ते तत्र, लखी आपो मने एक पत्र ॥४९॥ मळे कोइ मने राखनार, ते उपर नहि दावो लगार । पछी पत्र एवो लखी दीधो, लैने बंधियानो पंथ लीधो ॥५०॥ रामानंदजी आगळ जैने, कर्युं वंदन कागळ दैने । पत्र वांचीने आनंद पामी, बोल्या एम रामानंदस्वामी ॥५१॥ मारी आज्ञा जो अंतरे धारो, खरो जाणुं वैराग्य तमारो । वेष कणबीनो कायाये लई, हांको हळ मुळुभाईनुं जई ॥५२॥ सुणी बोल्या पदे शिर नामी, कहो तेम करीश हुं स्वामी । पछी खेडुनां वस्त्र मगाव्यां, दास मुकुंदने पहेराव्यां ॥५३॥ हळ आप्युं ते लै ज्यारे चाल्या, पाछा स्वामिये तरतज वाळ्या । जाण्युं आतो अनन्य छे दास, पछी राख्या पोतातणी पास ॥५४॥ दीक्षा वैष्णवी दीधि ते ठाम, मुक्तानंदजी धारियुं नाम । नित्ये स्वामिनी वात सांभळी, कामवासना ते गई टळी ॥५५॥ जाण्या स्वामिने श्रीभगवान, तेने पूजे तेनुं धरे ध्यान । एम कैकने

निष्कामी कर्या, एवा स्वामि ते समरथ खरा ॥५६॥ वध्यो दिनदिन प्रबळ प्रताप, तोय ईश्वरने भजे आप । जे छे अक्षरधामना धामी, तेनुं ध्यान धरे मुद पामी ॥५७॥ घडे अंतरमां शुभ घाट, प्रभु आववानी जुवे वाट । आवशे तीर्थवासीने रूपे, एवुं जाणियुं ते मुनिभूपे ॥५८॥ तेमाटे केवां साधन साध्यां, ठामठाम सदाव्रत बांध्यां । कर्युं काम एवुं जेजे गाम, तेनां तमने कहीश हुं नाम ॥५९॥ पुष्पिताग्रावृत्त--कहि शुभ मुनि मुक्तकेरि वात, सुणि मन शुद्ध थशे मनुष्य जात । अति मति धरि चित्तमां विचारे, विविध प्रकार कुवासना विदारे ॥६०॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते चतुर्थकळशे अचिंत्यानंदवर्णीद्रअभयसिंहनृपसंवादे मुक्तानंदाख्यानकथननामा एकादशो विश्रामः ॥११॥

पूर्वछायो—कहुं कथा रामानंदनी, वळि तेणे कर्यां जे काम । बांध्यां सदाव्रत बऊ भलां, गणि कहुं ते गामनां नाम ॥१॥ चोपाई—गाम लोज तथा मांगरोळ, आपे त्यां लोट दाळ घी गोळ । माणावदर ने अगत्राई, मेघपर ने धोराजी मांई ॥२॥ गाम सांकळि ने पीपळाणुं, जामवाळि ने भाडेर जाणुं । फणेणी जेतपर सरधार, सदाव्रत नवानगर मोझार ॥३॥ कोटडुं गढडुं कारियाणी, आपे पुष्कळ त्यां अन्न पाणी । गामं माणकवाडा मेथाण, गुजराते जेतलपुर जाण ॥४॥ अमदावादमां कर्युं जेम, बीजां पण बऊ गाममां तेम । राख्या साधुओने अन्न देवा, आवे तीरथवासियो लेवा ॥५॥ आपी अन्नने दे उपदेश, दैविने दील थाय प्रवेश । वस्तु नित्य अनित्यनुं ज्ञान, पामी थाय ते वैराग्यवान ॥६॥ सुणी स्वामिनो महिमा विशेष, रहे कैक तो त्यांज हमेश । दीक्षा वैष्णवी लेवा चहेछे, साधु थै स्वामिपास रहेछे ॥७॥ अयोध्यामां अखाडो छे जेह, नामे रामगलोलानो तेह । रहे वेरागी तेमां अनेक, उपरी तो महांत छे एक ॥८॥ मुख्य शिष्य तो लक्ष्मणदास, तेने द्वारिका जावानी आश । साथे वैरागी पचाश लीधा, उंट घोडा गुरुजीये दीधा ॥९॥ सौये हथियार पकड्यां हाथे, बीजो सामान बहु लीधो साथे । चाल्या द्वारिका जात्राने काम, सुण्युं रस्ते रामानंद नाम ॥१०॥ ज्यां छे सुंदर सोरठ देश, लोजमां ते वसेछे विशेष । ए छे ईश्वरनो अवतार, तेना सामर्थ्यनो नथि पार ॥११॥ पर अंतरनी वात जाणे, मन चंचळ ते स्थिर आणे । एनो आश्रय जेने मळेछे, कामवासना तेनी टळेछे ॥१२॥ एनुं पूरण तेज प्रकासे, भाळतां भलुं ऐश्वर्य भासे । महिमा एवो सांभळ्यो ज्यारे, इच्छा दर्शननी थइ त्यारे ॥१३॥ पछी तेहनां दर्शन काज, लोज गामे गयो ते समाज । रामानंदनुं देखी स्वरूप, थयो आधीन वेरागी भूप ॥१४॥ पांच दिवस कर्यो त्यां निवास, कथा सांभळी स्वामीनी पास । उरमां उपज्यो वैराग, थई मनथी तो वासना त्याग ॥१५॥ जवा सोबती आकळा थाय, चोटयुं चित्त ते केम जवाय । कहे चालशुं सांझे प्रभात, एम करतां वित्या दिन सात ॥१६॥ जवा

बिजाये बहु हठ लीधो, तेने छेल्लो उत्तर एवो दीधो। जाओ जो जवुं होय तमारे, अठे द्वारिका छेजी अमारे ॥१७॥ जेनो जीव जेमां जोडायाविषे। उपजातिवृत्त—जोडाय जेनुं मन जेनि जोडे, छोडावतां ते कदिये न छोडे। ले काष्ठ जे हालर हाथ मांय, छोडावतां प्राण छुटेज त्यांय ॥१८॥ प्रीती करे दीपकमां पतंग, बळे तथापी अरपेज अंग। जो चंद्रमां प्रीति करे चकोर, प्रीती करेछे घनमांहि मोर ॥१९॥ वैराग्य साचो उपजेज जेने, संसारनो संग गमे न तेने। जो तुंबडीने जळमां दबावे, तथापि ते ऊपर पाछि आवे ॥२०॥ जो व्याघ्र बच्चुं उछरे अजामां, ते वृंदमध्ये विचरे मजामां। स्वजातिनी संगत थाय ज्यारे, जतुं रहे जातिविषेज त्यारे ॥२१॥ जो आसुरीमां जन दैवि कोय, मळी रहेलो बहु काळ होय। जो तेहने सद्गुरु संग थाय, न आसुरी साथ रही शकाय ॥२२॥ जो येळ पामे भ्रमरी प्रसंग, तो उडवा पांख पमाय अंग। स्वयं स्वरूपे भ्रमरीज थाय, ते येळ मध्ये वसवा न जाय ॥२३॥ तेवी रिते जो सतसंग थाय, कुसंगमां केम रही शकाय। सत्संगिने सत्य सगा प्रमाणे, कुसंगिने नित्य विजाति जाणे ॥२४॥ स्वजाति मध्ये वसवुं गमेछे, विजातिमांथी खसवुं गमेछे। जो श्वानने तो भसवुं गमेछे, मनुष्यने तो हसवुं गमेछे ॥२५॥ चोपाई—जूदी जातिना जूदा स्वभाव, रहि भेळा न थाय निभाव। जेने सद्गुरुनो रंग लागे, तेतो संसारिनो संग त्यागे ॥२६॥ एवुं जाणिने लक्ष्मणदासे, कह्युं पोताना सोबती पासे। हुंतो आंहि रहीश हमेश, तमे जात्रा करी जाओ देश ॥२७॥ हुंतो द्वारिका ने हरद्वार, गयो पुष्कर काशि केदार। वडां अडसठ तीर्थ वखाणुं, रामानंदना चरणमां जाणुं ॥२८॥ बिजा तीर्थे तो तन धोवाय, मननो मळ आ स्थळे जाय। एम कहि शणगार उतार्यो, खरा वैराग्यनो वेष धार्यो ॥२९॥ हती कंठमां कनकनी माळा, कडां वींटी ने वेढ रुपाळा। ल्यो आ जैने गुरुजीने देजो, मारा छेल्ला प्रणाम कहेजो ॥३०॥ एवां वाक्य विशेष सुणाव्यां, सुणी सर्वेने आंसुडां आव्यां। हता दैवी तेतो त्यांज रह्या, बीजा द्वारिका तीरथे गया ॥३१॥ रामानंद गुरुजीनी पासे, लीधी दीक्षा ते लक्ष्मणदासे। नाम धार्युं ते आनंदानंद, महामुक्त थया जगवंद ॥३२॥ बीजा पण जन उत्तम एवा, स्वामिपासे रह्या आवी केवा। तेनी वात कहुं छुं विशेष, सुणो स्नेहसहित नरेश ॥३३॥ गुजरातमां मछियाव गाम, वसे औदिच विप्र ते ठाम। नामे ते मध्य मूळजी एक, जेमां सद्गुण शोभे अनेक ॥३४॥ बाळपणथी प्रभुभक्ति गमे, नहि रमत रमे कोइ समे। जन जोइने करतां विचार, आ छे मुक्ततणो अवतार ॥३५॥ आठ वरषे तो उपवित दीधुं, ताते परणाववानुं मन कीधुं। तात आगळ बोल्या ते आम, मेंतो संसार कीधो हराम ॥३६॥ हुं तो नैष्ठिक व्रत दृढ धारी, रहुं अंतसुधी ब्रह्मचारी। मने क्यांइ मळे जगदीश, त्यांते खूब ते खोळ करीश ॥३७॥ एवुं सांभळीने कहे तात, सुत सांभळो स्नेहनी वात। ज्यारे जगतमां कळिजुग होय, नहि रहि

शके नैष्ठिक कोय ॥३८॥ जुवानी वयमां ज्यारे थाशो, पछी पुत्र पुरा पसताशो। माटे आगळथीज विचारो, शुभ धर्म गृहस्थनो धारो ॥३९॥ कहे मूळजी सांभळो तात, तमे जे कही ते सत्य वात । पण वैराग्य जो होय साचो, तेतो कदिये पडे नहि काचो ॥४०॥ दृढ वैराग्य एम देखाडी, पोते परणवानी ना पाडी । खरा सद्गुरुनी खोळ करवा, चाल्या द्वारिका तीर्थ विचरवा ॥४१॥ सुण्युं रस्ते रामानंद नाम, गया तेथी पोते लोज गाम । नम्या स्वामिने जै साक्षात, वळि सांभळी ज्ञाननी वात ॥४२॥ गळे दूधमां साकर जेम, गळ्युं ज्ञानविषे मन तेम । करुणा घणी स्वामिये कीधी, महादीक्षा ते वैष्णवी दीधी ॥४३॥ राख्या वर्णिरूपे जगवंद, नाम धार्युं श्रीमुकुंदानंद । अंतसुधी रह्या ऊर्ध्वरेता, वखणाया वळि ब्रह्मवेत्ता ॥४४॥ एवा केटलाकनी कहुं वात, केतां पार न पामिये भ्रात । अति एवा समर्थ ते स्वामी, जेनी कीर्त्ति दशे दिश जामी ॥४५॥ देखी दाझे अदेखा वेरागी, एना अंतरमां लाय लागी । पछि लाग्या ते हरकत करवा, रामानंदतणुं मान हरवा ॥४६॥ जाण्युं आ जे सदाव्रत देछे, तेनुं मान तो तेथी वधेछे । माटे आपणे सौ करो एम, तेनां तुटे सदाव्रत तेम ॥४७॥ एवो निश्चय करी निरधार, पीडा करवाने मांडी अपार । झुण्ड वेरागीनां बहु आवे, आपनारने ते अकळावे ॥४८॥ रहे साधु सदाव्रत देवा, तेने लागे तेतो जम जेवा । कोई गाळो उचारे गमार, मारे चीपियानो कोइ मार ॥४९॥ कोइ मागे तमाकु अफीण, मागे गांजो कोई मतिहीण । कोइ तो मागे साकर खांड, न मळे तो बोले जेम भांड ॥५०॥ कहे कोइ वळि अहंकारी, एक गाममां छे मठधारी । तेनो दंड अमे लीधो जेम, लेशुं दंड तमारोय तेम ॥५१॥ नहीं आपो तो मारशुं मार, लुटी लेशुं भरेलो भंडार । संतोये एवां संकट सही, स्वामि आगळ जै वात कही ॥५२॥ बांध्यो स्वामिये एवो प्रबंध, कर्या सर्वे सदाव्रत बंध । पछी प्रकरण तपनुं चलाव्युं, तेनुं कारण तमने सुणावुं ॥५३॥ पूर्वछायो—एक समे यूथ संतनुं, आव्युं फरीने सोरठ देश । स्वामिये तेमां एकनुं, दीठुं शरीर पुष्ट विशेष ॥५४॥ चोपाइ—स्वामि तेह प्रत्ये कहे त्यांय, तमे जै आव्या सोरठमांय । त्यांना भक्त छे भाविक सहु, लाडु तमने जमाडिया बहु ॥५५॥ जमी पुष्ट शरीर जणाय, आम इंद्रियो केम जीताय । काम आदिकनां बिज जेह, सदा देहविषे रहे तेह ॥५६॥ जेम अवनि उपर उष्णकाळे, बीज घासनां कोई न भाळे । पण वृष्टि भली थाय एक, उगी नीकळे घास अनेक ॥५७॥ तेम रस कस भोजन थाय, त्यारे इंद्रियो पुष्ट जणाय । तेथि त्यागीनो नव रहे धर्म, एतो समजो खरेखरो मर्म ॥५८॥ माटे आजथी संतो अमारा, थाओ पाशेर अन्न लेनारा । एथि कदिये न जमवुं विशेष, रसकस नव चाखवो लेश ॥५९॥ एवुं व्रत ज्यारे संतोये धार्युं, हरिभक्तोये एम विचार्युं । ज्यारे संते लीधुं व्रत एवुं, त्यारे आपणे ते व्रत लेवुं ॥६०॥ हरिभक्ते लीधुं व्रत ज्यारे, आवि

स्वामिने उर दया त्यारे। व्रत संतोने तेतो तजाव्युं, त्यारे भक्तोने पण अन्न भाव्युं ॥६१॥ धन्य संत ने हरिजन धन्य, एवा होय नही स्थळ अन्य। सुणो भूप क्षत्रीकुळचंद, स्वामि पूजता बाळमुकुंद ॥६२॥ मोडा गाम पासे एक गाम, गंगाजळियुं छे तेहनुं नाम। नाते रावळ त्यां बाई पाली, तेने मूर्ति ते स्वामिये आली ॥६३॥ जलो भक्त ते पालीनो पुत्र, तेना घरमां ते मूर्ति छे तत्र। पाली बाईने ते पछी ज्यारे, मळ्या श्रीसहजानंद त्यारे ॥६४॥ जलाभक्तने करवाने त्यागी, सोंप्या श्रीहरिने पगे लागी। धन्यधन्य ते भक्तनी माता, थई पुत्रने कल्याणदाता ॥६५॥ पुष्पिताग्रावृत्त—प्रथम प्रगट संप्रदाय कीधो, सद्गुरु थै उपदेश शुद्ध दीधो। नहि कदि विसरेज नाम जेनुं, नृप तुज पास कह्युं चरित्र तेनुं ॥६६॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते चतुर्थकळशे अचिंत्यानंदवर्णींद्रअभयसिंहनृपसंवादे सद्गुरुश्रीरामानन्दस्वामिआख्यानकथननामा द्वादशो विश्रामः ॥१२॥

पूर्वछायो—भूप कहे ब्रह्मचारीने, आत्मानंदनुं कहो आख्यान। देह धर्यो किया देशमां, केणे दीक्षानुं दीधुं दान ॥१॥ चोपाइ—सुणी बोल्या अचिंत्यानंद, सुण भूप धरीने आनंद। आत्मानंदनुं कहुं आख्यान, सुणतां थाय पावन कान ॥२॥ गोपनाथ महादेव जे छे, मूळस्थानक तेमनुं ए छे। माटे उत्पत्ति एनी बतावुं, सारो महीमा कही संभळावुं ॥३॥ शहेर सूरतमां शेठ एक, हतो धर्मि ने परम विवेक। संत विप्रनी सेवा ते करतो, महिमा मनमां घणो धरतो ॥४॥ एक दीवस तेने घेर धारी, आव्या तैलंगना ब्रह्मचारी। तेनुं नाम ते गोविंदानंद, देवअंशी ते विचरे स्वच्छंद ॥५॥ शेठे तेनी सजी सारी सेवा, जाण्युं अन्य जोगी नथी एवा। तेने घेर हती एक गाय, नित्य धणमां ते चरवाने जाय ॥६॥ हती पुष्ट तने रुडी पेर, देती दूध प्रथम दश शेर। पछी तो ओछुं काढवा लागी, दोवा जाय त्यांतो जाय भागी ॥७॥ पुछ्युं गोवाळने शेठे एम, हवे दोवा देती नथि केम। कांतो कोइ तेने दोही लेछे, एवो संशय अमने रहेछे ॥८॥ पाकी संभाळ राखजो भाई, नहीं तो नहीं दैये चराई। सुणि बोलियो तेह गोवाळ, हवे राखीश हुं ए संभाळ ॥९॥ पछी गोवाळे राखि तपास, जती दीठी ते सागर पास। उंडा जळमां घणे दूर जई, पाछी धणमां आवी मळी गई ॥१०॥ गोवाळे कही शेठने वात, एतो अचरज लाग्युं अधात। शेठे गोविंदवरणी पास, कर्युं वृत्तांत तेह प्रकाश ॥११॥ कांइ तेनुं अजाण्युं तो नथी, तोय बोलिया पोते मुखथी। चालो आपणे जोईये जई, गाय जाय आवे कियां थई ॥१२॥ बन्ने मछवामां बेशिने गया, गाय चालि तेने केडे थया। होय छबछबियां जळ जेम, गाय चाले समुद्रमां तेम ॥१३॥ आवि टेकरी वेगळे तही, तेना ऊपर जै उभी रही। चारे स्तनमांथि दूधनी धार, ते ठेकाणे वही तेह वार ॥१४॥ दूध सर्व स्रवी रह्युं ज्यारे, गाय पाछी वळी घेर त्यारे। वणिके कह्युं मस्तक नामी, आनुं

कारण शुं हशे स्वामी ॥१५॥ सुणि बोल्या गोविंद सुजाग, आंही शंकरनुं हशे बाण । पछी खोदिने जोइयुं ज्यारे, दीठुं शंकरनुं बाण त्यारे ॥१६॥ कहे वर्णि भलो धरि भाव, रुडुं मंदिर आंहीं चणाव्य । शेठे आज्ञा करी अंगिकार, गया बन्ने ते सुरत मोझार ॥१७॥ पछी शेठे शिवालय कीधुं, एज वर्णिना ताबामां दीधुं । गोपनाथ थयुं शिवनाम, घणो महिमा वध्यो तेह ठाम ॥१८॥ शिष्य गोविंद जोगिना जाणो, एक आनंदानंद प्रमाणो । बिजा शिष्य जुनेगढ रहेता, नाते नागर नरसिंहमेता ॥१९॥ आनंदानंदना शिष्य जेह, गोपाळानंदजी थया तेह । गोपाळानंदना आत्मानंद, थया वेदांतवादि स्वछंद ॥२०॥ कहुं तेनुं जनम वृतांत, सुणो भूप धरी खुब खांत । कथा ते छे सांभळवा जेवी, सर्व सांभळी समझी लेवी ॥२१॥ पूर्वछायो—देश भला हालारमां, धूंवाव नामे शुभ गाम । रुपारेल नदी वहेछे, निर्मळ जळ ते ठाम ॥२२॥ चातुरवेदी मोढ त्यां, एक विप्र वसे विदवान । नाम तेनुं कल्याणजी, जगजीवनसुत सुखदान ॥२३॥ नारी जगजीवनतणी, तेनुं नाम कहुं नानबाई । विश्वंभरभट सुत थया, जेनि प्रौढ दिसे प्रभुताई ॥२४॥ संवत् सत्तरसें पछी, ज्यारे त्रिशतणी थइ साल । दसराने दिन जनमिया, गुरुवारे ते सायंकाळ ॥२५॥ कांइक समय गया पछी, तेना तातनुं थयुं तन नाश । मा दिकरे कंक देशमां, कर्यो गारियाधार नीवास ॥२६॥ आठमे वरसे आपियुं, विश्वंभरने त्यां उपवीत । द्विज आत्माराम आगळे, भण्या वेद ते अर्थसहित ॥२७॥ वीश वरसनुं वय थतां, गृहस्थाश्रम चाही चित्त । एक आणंदजी विप्र केरी, परण्या पुत्री पुनीत ॥२८॥ वळि रुडा कंकदेशमां, शुभ आंसोदर एक गाम । वश्या विश्वंभर त्यां जई, घणा शिष्य कर्या ते ठाम ॥२९॥ गोपीभट भानुभट तथा, जयदेव ने आत्माराम । सद्गुणी चारे सुत थया एक सुता आणदी नाम ॥३०॥ चोपाई—वळि पालीताणामां रह्याता, गोपनाथने पूजवा जाता । वर्णि गोपाळनो उपदेश, स्नेहे सांभळ्यो त्यांतो विशेष ॥३१॥ तेथि तेह तणा शिष्य थया, तोय विप्रने वेषे ते रह्या । आंसोदरमां हता जजमान, तेणे तेडाव्या दइने मान ॥३२॥ तेथि त्यां जइ किधो निवास, रहे संसारथि तो उदास । दैवी जीवने दे उपदेश, हरिभक्ति करावे हमेश ॥३३॥ कोइ गाम जतां एकवार, रस्ते काठी मळ्या त्रण चार । मुख्य तेमां तो ओढो खुमाण, शूरवीर ने परम सुजाण ॥३४॥ साथे साथे ते चालिया सहु, जतां दीठा त्यां वींछियो बहु । त्यारे काठी कहे महाराज, आ शुं देखायछे कहो आज ॥३५॥ बोल्या विश्वंभर द्विजजन, एक शेठनुं जायछे धन । खप होय तो गांठे ते बांधो एमां कांइ नहीं पडे वांधो ॥३६॥ हशि बोलिया काठीयो एह, तमे राखो महाराज तेह । भटे पावरामां भरी लीधा, पछी पंथे सिधाविया सिधा ॥३७॥ वळि ज्यां जइ कीधो विराम, ठलव्यो पावरो तेह ठाम । सोनामोरनो ढगलो थयो

त्यारे संशय काठिनो गयो ॥३८॥ करी वेहेंचि लेवा तकरार, त्यारे चालि विंछीतणी हार । महापुरुष ते विप्रने जाण्या, शिष्य थइने गुरुजी प्रमाण्या ॥३९॥ वळि त्यांथि आंसोदर आव्या, हरिभक्तना मनमां भाव्या । तेना जजमाननि सुता एक, वालबाई जे जाणे विवेक ॥४०॥ तेनि जाणजो कणबी जात, खोळती हरिने साक्षात । भेखमां मळशे भगवान, एम जाणति ते अनुमान ॥४१॥ मानगर एक गोसांइ जेह, हतो शिष्य ते भटनो तेह । तेने साधु जाणी सुखदाई, कोई दिवस जमाडती बाई ॥४२॥ एक दिवस ते बाई कहेछे, भेखमां भगवान रहेछे । एवुं जाणि जमाडुंछुं तमने, कहो क्यां मळशे हरि अमने ॥४३॥ सुणि बोलिया तेह गोसांई, कहुं सत्य ते सांभळो बाई । विश्वंभरभट गोर तमारा, एज इश्वरअंश छे सारा ॥४४॥ वात बाईये मानी ते साची, तलमात्र तेमां नहीं काची । मानगरजीनो विश्वास आव्यो, भट ऊपर भाव धराव्यो ॥४५॥ पुष्पिताग्रावृत्त—जनमथि जन दैवि जे जणाय, धरमनि वात सु तेहथी मनाय। पण जन अति आसुरीज जेह, प्रतित धरे नहिं संत केरि तेह ॥४६॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते चतुर्थकळशे अचिंत्यानंदवर्णींद्रअभयसिंहनृपसंवादे विश्वंभरभटजन्मकथननामा त्रयोदशो विश्रामः ॥१३॥

पूर्वछायो—वर्णि कहे नृप सांभळो, आत्मानंदनुं कहुं आख्यान । विश्वंभर भट नाम छे, करे प्रभुतणां गुणगान ॥१॥ चोपाई—वालबाईये ते घणा वहाले, विश्वंभर भटने एक काळे । नोतरुं देइ जमवा तेडाव्या, पछी ते ज्यारे जमवा आव्या ॥२॥ तमे ईश्वर छो एम कही, बाई गुरुपद पकडी रही । बोल्या विश्वंभरभट तैये, अमे विप्र ते ईश्वर छैये ॥३॥ नथि एमां तो कांइ नवाई, मूकोमूको मारा पग बाई । तोये पग नव मूकिया ज्यारे, भटे चरण उंचो कर्यो त्यारे ॥४॥ चांप्यो अंगुठो एने कपाळे, थई तेने समाधि ते काळे । खट चक्र भेदी जीव चडियो, ब्रह्मरंध्र उपर जइ अडियो ॥५॥ भूलि गई निज देहनुं भान, सूति थैने ते शबनी समान । भटे पुछि जोयुं तेनी माने, आवुं थायछे के कदि आने ॥६॥ त्यारे माताये जोईने कह्युं, आवुं तो आने आजज थयुं । कहे भट एनि चिंता विसारि, एने एकांते मुको सुवारी ॥७॥ पछी माताये एकांते धरी, गया भटजि तो भोजन करी । गया वासर बे एम वही, समाधि तोय ऊतरी नही ॥८॥ माये भटजीने जमवा तेडाव्या, ज्यारे ते वळि जमवाने आव्या । माये आंखमांथि आंसु पाडी, स्थिति पुत्रिनी तेने देखाडी ॥९॥ चांपि चरणनो अंगुठो भाले, तेने तरत जगाडी ते काळे । अति जोई चमत्कार एवा, जाण्या भटजीने ईश्वर जेवा ॥१०॥ वालबाइ ते वैराग्यवाळी, तेणे तृष्णा संसारनि टाळी । दीनदिन निजदेहने दमे, रस कसविण भोजन जमे ॥११॥ बाळापणमां हती परणेली, पाछी सासरे तो न गयेली । तेडुं आवशे सासरातणुं, सुणि एवुं दाझे दिल घणुं ॥१२॥ करि एवि प्र-

तिज्ञा आप, नर सर्वे मारे भाई बाप। विश्वंभर भटने कही वात, गोर छोजी तमे मारा तात ॥१३॥ दीलमां दया मुजपर लावो, मने काशिनी जात्रा करावो। गोरे आप्युं एने वाक्यदान, कराविश तने गंगास्नान ॥१४॥ गोपनाथ पछी गोर गया, मंत्र लै महादीक्षित थया। दीक्षा गोपाळजोगिये दीधी, आतमानंद संज्ञा कीधी ॥१५॥ भेख भगवो धरी तेह ठाम, पाछा आव्या आंसोदर गाम। चाल्या काशिये धारी उमंग, वालबाईये चालियां संग ॥१६॥ मात तातनी आज्ञा लइने, शाणी बाई चाल्यां सज्ज थैने। लाठि गाममां आवियां ज्यारे, भगवां कर्यां बाईये त्यारे ॥१७॥ धीमेधीमे ते काशिये गयां, धर्मशाळाविषे जई रह्यां। मळी त्यां तो बीजी एक बाई, नाम ठाम तेनुं कहुं भाई ॥१८॥ देश नावेरनी हति नारी, तेनो त्याग वैराग्य छे भारी। हरबाई छे तेहनुं नाम, जाते कुंभार पण गुणधाम ॥१९॥ मळि बे बाईयो तेह ज्यारे, नाम ठाम पुछी लीधां त्यारे। गिरनारनी छायामां गाम, जाण्यां बेयतणां तेह ठाम ॥२०॥ थयो स्नेह ते स्वदेशी जाणी, वालबाइ बोल्यां मुख वाणी। केम आव्यां तमे तजी देश, तेनुं कारण तो कहो लेश ॥२१॥ त्यारे बोलियां ते हरबाई, हरि मळवानी इच्छाये धाई। जाण्युं भेखमां छे भगवान, कां तो छे जहां तीरथ स्थान ॥२२॥ पण जोया काशीना निवासी, दीठा भ्रष्ट घणाक संन्यासी। कामी क्रोधी लोभी थया संत, देखि उपजेछे दुःख अत्यंत ॥ ॥२३॥ घणां तीर्थविषेज हुं फरी, मनवृत्ति तो क्यांइ न ठरी। मने ईश्वर प्राप्त न थया, दीनबंधुये नव करी दया ॥२४॥ वालबाइ बोल्यां धरि नेह, आतमानंदस्वामि छे जेह। ए छे ईश्वरनो अवतार, नथि संशय एमां लगार ॥२५॥ ज्यारे तेनो समागम करशो, त्यारे शांति अंतरमां धरशो। पछी तेणे समागम कर्यो, थई धारणा ने जीव ठर्यो ॥२६॥ वळि पेखिने प्रौढ प्रताप, एने जाणिया ईश्वर आप। तेनी पासे लीधो उपदेश, धर्यो तनपर भगवो वेश ॥२७॥ पूर्वछायो—त्रण्ये मळी त्यांथी चालियां, आव्यां व्रजमां गोकुळगाम। अभ्यागतनी जायगा हती, तेमां कर्यो विश्राम ॥२८॥ वेरागी बहु त्यां वसे, सौनो उपरी एक महंत। जात्राळु जन आवे घणा, आपे रसोई जमे सौ संत ॥२९॥ वारो रसोइ दीधातणो, मळे नहि दिवस बहु जाय। त्यारे सामान रसोइनो, दइ पोताने पंथ पळाय ॥३०॥ शीधां लई साकरतणां, भरे कोठारी कोठार मांय। भेखने विरसे भाखरा, पुण्य पाप गणे नहि कांय ॥३१॥ सारुंसारुं पोते जमे, निजसेवकने पण देय। होय गवाक्षीक गायनुं, जेम पाडा भक्ष करेय ॥३२॥ तेथकि ते कोठारिनी, बहु निंदा जगतमां थाय। मुखोमुख नहि कहि शके, पण पाछळ अपजश गाय ॥३३॥ घरडा मांदा संतने, जेनिपासे न देखे दाम। काढि मुके जग्याथकी, कहे रहो बीजे जै ठाम ॥३४॥ करवा परीक्षा तेहनी, आत्मानंदे कीधो विचार। बेय पगे पाटा बांधिया मध चोपडी तेह ठार ॥३५॥ माखियो बहुबहु बणबणे, कोई उभुं रहे नहि पास।

सूग चडे जन सर्वने, वसवा न दे कोइ वास ॥३६॥ काचुं शिधुं कोठारिये, आपी कह्युं तजो आ स्थान। वळि बिजा वेरागीये, आवी कर्युं घणुं अपमान ॥३७॥ घ-मकी दई धक्का मारिया, काढि मुकवा कीधो उपाय। आत्मानंद कहे आज तो, मुज मांदाथकी न जवाय ॥३८॥ महांतना मनमां दया, कांइ उपजी एणी वार। आजनी रात रहो भले, एवो एणे कर्यो उचार ॥३९॥ मंदिरना जनकारणे, कर्या मालपुवा दुधपाक। भजियां पण भातभातनां, घणां सुंदर स्वादु शाक ॥४०॥ पंगते पीरस्युं जे समे, त्यारे पात्र पुरावी महंत। अरप्युं आत्मानंदने, कह्युं जमो तमे शुचि संत ॥४१॥ दृष्टि करी दुधपाकमां, बोल्या आत्मानंदजी एम। आ-मां तो जीव असंख्य छे, कहो कराय भोजन केम ॥४२॥ पछी दीठा सौ साधुये, बधा भोजनमां बहु जंत। खाडो खोदाविने दाटियुं, रह्या भुख्या निशा पर्यंत ॥४३॥ चोपाइ—आतमानंद त्यां रहि रात, चाल्या मारगे उठि प्रभात। सर्वे साधुये किधो विचार, एतो ईश्वरनो अवतार ॥४४॥ साधुओने शिखामण देवा, एतो आव्या हता थइ एवा। होय भोजनमां क्यांथि जंत, एवुं ऐश्वर्य एतो अ-नंत ॥४५॥ पछी खोळवा तेने निकळिया, पण कोइने ते नव मळिया। आत्मा-नंद आव्या गुजरात, अमदावाद छे ज्यां विख्यात ॥४६॥ शिष्य नागर दश बार थया, पछी विसळनगरमां गया। वडनगर गया एह वार, घणा शिष्य कर्या बे-य ठार ॥४७॥ वळतां आविया मछियाव, राणी फईबानो भाळ्यो भाव। बापु-सिंहजी ठाको तणा, एह माता विवेकी घणी ॥४८॥ तेने पोतानी आश्रित करी, केक भरवाडे शिष्यता धरी। राजकोट गया महाराज, केक जीवनां त्यां कर्या काज ॥४९॥ दैवी जीव जे डोसो कुंभार, वैश्य मावजी समझे सार। तेओने भ-ला उपदेश दीधा, सारा शिष्य ते पोताना कीधा ॥५०॥ आसपासना गामोमां फर्या, घणा दैविने आश्रित कर्या। आत्मानंदे कर्युं एवुं काम, किधुं शिष्य को-ठारियुं गाम ॥५१॥ अंबागाम बधुं शिष्य थयुं, तेमां कोइ अशिष्य न रह्युं। मु-गतानंद मुक्तानंद, बेय साधु कर्या जगवंद ॥५२॥ मुगतानंद समाधि करे, अनु-वृत्ति मुक्तानंद धरे। निजमत प्रसरावबा काज, चाल्या पांचे जणानो समाज ॥ ॥५३॥ सरधारमां जै शिष्यो कर्या, कोटडामां पछी परवर्या। नामे उकरडो रा-जगर, थयो शिष्य ते ए अवसर ॥५४॥ गाम छत्रासाना सर्वे जन, शिष्य थै करे नित्ये भजन। पछी त्यांथि आव्या पीपळाणे, मेता नरसी रहे ते ठेकाणे ॥ ॥५५॥ तेने शिष्य कर्या तेह ठाम, कर्युं शिष्य आखा आखुं गाम। लोढवामां थई शिष्य बाई, लखुबारण नामे गणाई ॥५६॥ मेखाटींबी नामे एक गाम, रहे आहिर बहु तेह ठाम। आत्मानंद तहां परवर्या, घणा आहिरने शिष्य कर्या ॥ ॥५७॥ पुष्पिताग्रावृत्त—नरतनु धरि ईश्वरांश आप, सद उपदेश दई हर्या त्रिताप। परमत करि वाद जीति लीधा, बहु जनने समझावि शिष्य कीधा ॥५८॥ इति

श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते चतुर्थकळशे आचिंत्यानंदवर्णीन्द्रअभयसिंहनृपसंवादे आत्मानंदस्वामिप्रवासविचरणनामा चतुर्दशो विश्रामः ॥१४॥

पूर्वछायो—भूप अभेसिंह सांभळो, चारु कथा धरीने चित्त। ऐश्वर्य आत्मानंदनुं, संभळावुं स्नेहसहित ॥१॥ चोपाइ—गाम मेवाटींबी मोझार, आत्मानंद रहे करि प्यार। थया आहिर शिष्य अनेक, रहे आज्ञाविषे धरी टेक ॥२॥ गाम ध्रांफाविषे एक काळे, कर्यो मेळो मोटा पंथवाळे। लखी कंकोतरी गामोगाम, तेमां आहिर तेड्या तमाम ॥३॥ वळि एम लख्युं तेहमांय, सगा स्नेहीने लावजो त्यांय। त्यारे आहिरोये मळी आवी, आत्मानंदने वात सुणावी ॥४॥ स्नेहीसहित तेडाव्या छे अमने, साचा स्नेहि तो गणिये तमने। तमे आवशो सहित समाज, मेळे तोज जशुं अमे आज ॥५॥ गुरुजी कहे आवशुं अमे, जवा तत्पर थाओजी तमे। सुणि आहिर सर्व सिधाव्या, आत्मानंदजीने साथे लाव्या ॥६॥ वालबाई अने हरबाई, मेळो जोवा चाल्यां हरखाई। मुक्तानंद अने जुक्तानंद, बेयने कहे आत्मानंद ॥७॥ मतवादी जगतमां जेह, करे छे द्वेष आपणो एह। मेळामां जाशुं आपणे ज्यारे, अति करशे अविद्या ते त्यारे ॥८॥ माटे आपणो वेश छुपावो, सारो क्षत्रिनो वेश बनावो। कोइ ओळखे नहि एम करवुं, पछि आहिर साथे विचरवुं ॥९॥ एवां वचन कहि मरमाळां, पेर्यां धोतियां लांबां पनाळां। रुडी रेशमनी कोर राजे, अंगे अंगरखां मोटां छाजे ॥१०॥ जामनगरनां जरियानवाळां, माथे धोतियां बांध्यां रुपाळां। ढालो तलवारो पण धरी लीधी, धारी बरछियो पण भली वीधी ॥११॥ जुगतानंद ने मुक्तानंद, आतमानंद स्वामि स्वछंद। थया घोडले ते असवार, मळि चाल्या आहिर मोझार ॥१२॥ आव्या एवि रीते ध्रांफा गाम, दिठि मंडळियो ठामेठाम। खडताल मृदंग बजावे, नरनारी मळिने त्यां गावे ॥१३॥ कोइ तो सखी थइने नाचे, नरनारियो निर्लज्जने राचे। कोइ तो एकतारो बजावे, स्वर उंचेथी सावळ्यो गावे ॥१४॥ जनमां जन्म साहेब लेशे, बावो कांकरिये डेरा देशे। एवि वात भविष्यनी गाय, तेनो मर्म नहीं समझाय ॥१५॥ गाम पादर तंबु छे ताण्या, मळ्या लोक हजारो अजाण्या। कोइ पाठ पूजा आदरे छे, कोइ तो ज्योत प्रगट करे छे ॥१६॥ एक पंगते बेशीने खाय, जातिभेद जुदो न जणाय। नर नारीनी भीड भराय, कैंकनां अंग तो कचराय ॥१७॥ अडके परपुरुषनां अंग, तेथी थाय पतिव्रतभंग। दीसे बावाना क्यांई अखाडा, गांजा भांग्यना ऊडे धुमाडा ॥१८॥ तेना जेवा ते तो भळि जाय, धर्मवाळाथि तो न भळाय। स्वामि उतर्या जोई एकांत, पछि तेथकी लोकोने भ्रांत ॥१९॥ कहे कोइ आव्यो ब्रह्मि बावो, नोय तेह विना धर्म आवो। बोली चाली अने रीत भात, ब्रह्मि बावानी छे साक्षात ॥२०॥ गांजो भांग्य कशुं नथि पीता, रहे नारीना तनथकी बीता। आखा विश्वविषे एवा कोय,

। आवा विना नव होय ॥२१॥ माटे कांई उपाय करावो, एने आंहिथी । मुकावो । नाखशे भुरकी ए जरूर, कैकने करशे गांडातूर ॥२२॥ असंतमां छाना न रहे ते विषे । उपजातिवृत्त—जो हंस बेठा बगमध्य होय, छुपावतां छुपि न तोय । आहार जूदा थकी ओळखाय, मोती मराळो बग मत्स्य खाय॥२३॥ कदि कोकिल काग संगे, जणाय जोतां सरखांज अंगे । उचार ज्यारे मुख-कराय, कोकील ने काग जुदां जणाय ॥२४॥ जो काचकेरा कडका अनेक, ांहि हीरो कदि होय एक । पडे पछी ते नजरे घणानी, हीरातणी जोत रहे ानी ॥२५॥ तपस्विनो वेष नरेश धारे, जो चोळिने खाख जटा वधारे । भले । कोपिन होय वाळी, जणाय तोये जन भाग्यशाळी ॥२६॥ असंतना मंडळ-हे संत, बेसे जईने कदि ज्ञानवंत । जुदाज ते आचरणे जणाय, छाना रहे तो ओळखाय ॥२७॥ चोपाइ—आत्मानंदे छुपाव्यो छे वेश, पण धर्म छुपे केम । । आचरण जुदां जोईने एह, लोके जाण्या ब्रह्मी बावो तेह ॥२८॥ गर्भराट यो मेळे आखे, रखे नरने गांडा करि नांखे । पछी मेळाना धणिये विचारी, त्मानंदने वात उचारी ॥२९॥ संप्रदायथि छो तमे न्यारा, तमे सौनी निंदा क-रा । गांजो भांग्य पिता नथी तमे, वळी रीत अमारी न गमे ॥३०॥ अमे ने नथीज तेडाव्या, वणतेडया तमे केम आव्या । हवे सामे मोढे पाछा जा-, वणअर्थे फजेत न थाओ ॥३१॥ आत्मानंद कहे सुणो तमे, वणतेडया आ- । नथि अमे । आ छे आहिर शिष्य अमारा, आव्या तेपर पत्र तमारा ॥३२॥ गा लेहिने लावजो साथे, तमे एवुं लख्युं हतुं हाथे । साचा लेहितो अमने ाव्या, तेथी साथे तेओ तेडी लाव्या ॥३३॥ मेळो वेरासे त्यारेज जाशुं, शीधुं हे थो तो गांठनुं खाशुं । हवे झाझुं न बोलशो तमे, नहि मानिये कांइये अमे ४॥ एवुं सांभळीने उठि गया, गुरु शिष्य घणा भेळा थया । घणी धूळनी ंटो भरावी, स्वामी ऊपर आवी नखावी ॥३५॥ कोई दूरथी कांकरा मारे, कोइ । हुरेहुरे उचारे । आहिरोये त्यां तरवारो ताणी, बोल्या आतमानंदजी वाणी ३६॥ कोई उपर घाव जे करशे, गुरुद्रोहि वचनद्रोहि ठरशे । आपणे सहेवुं अ-मान, भाळी रीझे तेथि भगवान ॥३७॥ कहे वर्णि अभेसिंहराव, हतो आहि-ने उर भाव । मोटा पंथिने जाणता सारा, तेने देखाडवाने नठारा ॥३८॥ मेळे ाव्या हता महाराज, गुण दोष देखाडवा काज । चाल्या आहिरो रीसाई ज्यारे, ात्मानंद चाल्या संग त्यारे ॥३९॥ अध गाउ गयो तेह व्रात, थयो मेळाविषे तपात । आव्यो वंटोळियो वडी एक, उडे धूळ ने पथरा अनेक ॥४०॥ वाय ायु महा ।वंक ाळ, जाणे आव्यो प्रलयनो काळ । देरा तंबु ते उड्या आकाश, ाणे उडी पडाई चोपास ॥४१॥ घणा पथरा आकाशथी पडे, भाग्यां कैकनां ाथां तेवडे । वळि भागियां कैकनां अंग, खडताळ ने भाग्यां मृदंग ॥४२॥ भा-

ग्या मंजिरा ने एकतारा, बुमो पाडे त्यां बावा बिचारा । कैक बावाना भागिया कूला, पग भाग्याथी कै थया लूला ॥४३॥ कैनी आंख्यमां धूळ भराई, रामकीने के कहां गई माई । हिंदुस्तानी बोले कोइ आम, एसा क्या हुवा औ मेरे राम ॥४४॥ कैक [illegible] रडवडे, कैक बावानां छोकरां रडे । नरनारी करे नासानास, सौने अंतरे उपज्यो त्रास ॥४५॥ ज्योत ज्योतने ठेकाणे रही, पाठपूजा पूरी थई नहीं। रांध्यां धान थयां धूळधाणी, पीवा नव मळ्युं कैकने पाणी ॥४६॥ मूल्या तरछ्या गया लोक भागी, वळि बोलिया कैक वैरागी । ब्रह्मीबावो जाणे जादु विद्या, माटे एणे करी आ अविद्या ॥४७॥ आत्मानंदजी त्यांथि सिधाव्या, देश बाबरियावाडे आव्या । कर्यो रामपरामां विराम, घणा शिष्य कर्या तेह ठाम ॥४८॥ पूर्वछायो—विचरी नाघेर देशमां, आतमानंदे ठामोठाम । पोताना शिष्य घणा कर्या, जइजइने गामोगाम ॥४९॥ रहेवाशी राजकोटना, शेठ मावजी डोसो कुंभार । आत्मानंदने तेडवा, गया नाघेर देश मोझार ॥५०॥ तेडीने वळता आविया, नाना मोटा मांडवा गाम । साथे हरबाई वालबाइ, मुक्तानंद मुक्तानंद नाम ॥५१॥ शेलडीना एक वाढमां, जइ बेठो सर्वसमाज । वाढना धणिये जाणियुं, आंतो ब्रह्मी बावो आव्यो आज ॥५२॥ बीक लागी एने बहु, नाखी भुरकी हरशे भान । जाओ अमारा वाढथी, एम कहि कर्युं अपमान ॥५३॥ आत्मानंदजी उच्चर्या, आ छे विश्वपतीनो वाढ । बेठा मुसाफर छे बिजा, केम अमने अहिंथि काढ्य ॥५४॥ वळी वदे धणी वाढनो, तमे जादुगारा छो जरूर । गांडा करोछो लोकने, माटे आंहिथकि जाओ दूर ॥५५॥ आत्मानंद उठि चालिया, साथे लइ पोताना जन । नीरनुं नेहेरुं आवियुं, त्यां करवा रह्या मज्जन ॥५६॥ जे वाढमांथी नीसर्या, तेमां फरतो हतो एक कोल । वाढ धणी जाणतो हतो जे, सारो उतरशे गोळ ॥५७॥ रस रेलाई चालियो, जेम कोसनो चाले प्रवाह । कांई न उतरे [illegible]मां, करि जोया उपाय अथाह ॥५८॥ आवियो एक अतीत त्यां, जंत्रमंत्रतणो जाणनार । जीभनुं शोणित छांटियुं, कर्यो धूप ने ध्यान अपार ॥५९॥ तोपण अर्थ सर्यो नहीं, त्यारे अतीत बोल्यो एह । जेनो तमे अपराध कर्यो, कोइ मोटा पुरुष तो तेह ॥६०॥ मागो अनुग्रह एहनो, जइ प्रेमे करीने प्रणाम । ते करशे करुणा घणी, तोज थशे तमारुं काम ॥६१॥ वाढतणा ते कणबिये, पछी जइ आत्मानंद पास । कर जोडी विनती करी । कह्युं टाळो अमारो त्रास ॥६२॥ अमे न तमने ओळख्या, आप मोटा पुरुष छो आज । जे अपराध अमे कर्यो, ते माफ करो महाराज ॥६३॥ कुंडीमां रस पडतो नथी, करी जोतां कोटि उपाय । कृपा करो करुणानिधि, रस कुंडिविषे तो भराय ॥६४॥ अवर मागुं एटलुं, मारे घेर रहो चार मास । कल्याण करवा आविया, अमे छुं छुं तमारो दास ॥६५॥ आग्रह अति जोइ एहनो, एक मास वह्या तेमे घेर । रस

कुंडीमां उतर्यो, थइ अधिक लीला लेर ॥६६॥ आतमानंदने उतरवा, तेणे जग्या करावी त्यांय । कोइक अवसरे आविने, स्वामि उतरता तेमांय ॥६७॥ पुष्पिताग्रावृत्त—महतपुरुष अत्र देहधारी, विविध प्रकार विवेकथी विचारी । दुरमति हरि आत्मज्ञान देछे, भवजळ पार मुमुक्षुने करे छे ॥६८॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते चतुर्थकळशे अचिंत्यानंदवर्णींद्रअभयसिंहनृपसंवादे आत्मानंदस्वामिऐश्वर्यकथननामा पंचदशो विश्रामः ॥१५॥

पूर्वछायो—चाल्या मांडवा गामथी, आतमानंदसहित समाज । रह्या जई राजकोटमां, निज आश्रितना हितकाज ॥१॥ चोपाइ—पछी त्यांथकि चालिया फरवा, कैक जीवनां कल्याण करवा । गया फरता ते गाम छत्रासे, घणा भक्त वसे त्यां निवासे ॥२॥ रामानंदस्वामि आवि मळिया, करी चर्चा ने संशय टळिया । विशिष्टाद्वैत मत कर्युं सारुं, मत अद्वैत तो ठर्युं कारुं ॥३॥ ब्रह्मचारि कहे हे राय, तेतो तमने कहिछे कथाय । रहि शेष ते वात कहुंछुं, मारा मनमां हुलास लहुंछुं ॥४॥ आतमानंद धारि आनंद, कहे सांभळो हेरामानंद । मारो वृद्ध थयोछेज देह, माटे तजवाने जैश हुं तेह ॥५॥ रामानुजगुरुथी तमे दीक्षा, लीधीछे वळि सारी शिक्षा । वृंदावनमां श्रीकृष्णथी जेम, मंत्रदीक्षा लीधीछे तेम ॥६॥ विशिष्टाद्वैत मतनुं ज्ञान, मारा शिष्योने देजो निदान । मत अद्वैत खंडन करजो, मारा शिष्योना संशय हरजो ॥७॥ रामानंद बोल्या शब्द सारा, रामानुज छे परम गुरु मारा । तेनो प्रताप अंतरे आणी, वळी कृष्णप्रताप ते जाणी ॥८॥ हैये राखीने पूरण हाम, कहोछो ते करीश हुं काम । जेजे छे जन शिष्य तमारा, तेने शिष्य करीश हुं मारा ॥९॥ बिजापण बहु शिष्य करीश, विशिष्टाद्वैत हुं मनावीश । कृष्णआज्ञाथी आव्योछुं हुंय, माटे काम ते करवा इच्छुंय ॥१०॥ पछी हरखाइ ने वालथाइ, तेने गुरुये कह्युं हरखाई । रामानंद कहे तेम करजो, एनि आज्ञा अंतरमां धरजो ॥११॥ मुक्तानंद मुक्तानंद जेह, हवे हुं सुधां त्रण जण तेह । जशुं नावेर देश मोझार, तन त्यागशुं जै तेह ठार ॥१२॥ रहे के पडे जो तनु त्यांय, तोय खोळ न करशो क्यांय । खोळशे ते गुरुद्रोहि थाशे, अंते घोर नरकमां जाशे ॥१३॥ एम कहि जण त्रण सिधाव्या, लोढवे लखुने घेर आव्या । त्यांथि पचीश गाउ ऊपर, गाम नाम रुडुं रामपर ॥१४॥ घणा शिष्य रहे निज त्यांय, कह्युं एकने स्वपनामांय । गाडुं लई तेडवा आव्य तुंय, तारी साथे त्यां आविश हुंय ॥१५॥ राणो.वणझर शिष्यनुं नाम, जाते आहिर सद्गुणधाम । हतो तेतो समाधीनिष्ठ, वळि शिष्य गणातो वरिष्ठ ॥१६॥ कहे वर्णि सुणो हेमरेश, एनि वरणवुं वात विशेष । आत्मानंदे तज्यो ज्यारे देह, रामानंदे कर्यो शिष्य तेह ॥१७॥ मेल्यो अद्वैतमतने विसारि, विशिष्टाद्वैतनी टेक धारी । नामे कुंभो तेनो सुत थयो, ताातना मतमां तेह रह्यो ॥१८॥ कर्युं एवुं तो भक्तिनुं

काज, तेने रीझ्या श्रीजी महाराज । भोजो पुत्र भलो थयो तेनो, अति उत्तम सत्संग एनो ॥१९॥ कांई कारणथि रामपर, तजी कीधुं समढियाळे घर । भोजाभक्तनुं समढियाळुं, पड्युं नाम तो तेथी रुपाळुं ॥२०॥ भोजो भक्त भारे सतसंगी, एनी प्रभुपद प्रीत अभंगी । रघुवीरजीने रुडीपेर, घणिवार तेड्या निज घेर ॥२१॥ भाळी भक्ति भली तेहतणी, आचारजी कृपा थइ घणी । नित्यानंद ने गोपाळानंद, तेने घेर पधार्या स्वछंद ॥२२॥ गुणातीत मुनि केहवाय, तेना तो मुख्य शिष्य गणाय । घणां राखता निजघेर घोडां, बिजां वाहन पण नहि थोडां ॥२३॥ घणां घोडां तो देवने दीधां, आचारजजीने अर्पण कीधां । घरे भेंशो राखे घणी एवी, भली होय हाथणियो जेवी ॥२४॥ जुनागढना मंदिरमांय, देव राधारमण छे त्यांय । भारे भेंशो तहां भेट धरी, साजी ताजी तने पुष्ट करी ॥२५॥ देवने दहिं दुध धराय, तेनुं पुण्य गण्युं न गणाय, धातुपात्र ने प्रौढ पलंग, करी वस्तुओ भेट अभंग ॥२६॥ करी ईश्वरे लीला लहेर, घणी रिद्धि सिद्धि दीधी घेर । पाम्या सतसंगमांहि प्रख्याती, धन्यधन्य कहे जनजाती ॥२७॥ एतो वंश कह्योज विस्तार, एनो जाणी प्रसंग आ ठार । राणा वणझरनी कहुं वात, सुणो भूप थई रळियात ॥२८॥ गाडुं लै राणो लोढवे आव्या, आत्मानंदने अंतरे भाव्या । जुक्तानंद मुक्तानंद पास, गुरुये कर्युं वचन प्रकाश ॥२९॥ लखुबाईपासे तमे रहो, थोडा दिन पछी सदगति लहो । एम कहिने रामपरे आव्या, आसपासना शिष्यो तेडाव्या ॥३०॥ पछी वीती गई ज्यारे रात, बिजा दिवसनुं प्रगट्युं प्रभात । नदी धातरवडीये नावा, सर्व शिष्यसमेत सिधाव्या ॥३१॥ हतुं तमरतरू पावन, बेठा नाहीने त्यां सउ जन । आतमानंद उचर्या त्यारे, मारो देह छुटि जाय ज्यारे ॥३२॥ लावी मुकजो आ स्थळ एह, नव बाळशो दाटशो तेह । एम कही निजचरण झलाव्या, पछी सौ मळि गाममां आव्या ॥३३॥ पूर्वछायो—पछी आत्मानंदस्वामिये, ज्यारे त्याग कर्यो निजदेह । कह्या प्रमाणे मुकिया, जइ तमरतरू तळ तेह ॥३४॥ जुक्ता ने मुक्तानंद जे, रह्या हता लोढवे गाम । तेमणे पण सौ शिष्यने, तहां आपी प्रतिज्ञा आम ॥३५॥ तजिये तन अमे जे समे, त्यारे तमे अमारा देह । वनविषे जै मूकजो, नव बाळशो दाटशो तेह ॥३६॥ आतमानंदने वीतिया, ज्यारे मरण पछी दिन सात । तारे ते बेय साधुओना, पिंडतणो थयो पात ॥३७॥ शिष्य मळी ते शरीरने, मुकी आव्या वन मोझार । वर्णि अचिंत्यानंद कहे, सुणो भाविक भूभरतार ॥३८॥ आत्मानंदतणि कथा, तमने सुणावी जेह । सद्गुरु परमानंदमुख, में सांभळी हती तेह ॥३९॥ पुष्पिताग्रावृत्त—नृपति समिप सर्व सौख्यदानी, कहि शुभ वात गुरुपरंपरानी । दृढ मन धरि जे सुणे सुणावे, थइ हरिभक्त विराग ज्ञान लावे ॥४०॥

इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते चतुर्थकळशे अचिंत्यानंदवर्णीद्रअभयसिंहनृपसंवादे

आत्मानंदस्वामिदेहत्यागकरणनामा षोडशो विश्रामः ॥१६॥

पूर्वछायो—भूप कहे वर्णींद्रने, तमे कथा सुणावी सार। हवे हुं पूछुं ते कहो, अनुकंपा करीने अपार॥१॥ स्वामि रामानंद आगळे, महादीक्षा लीधी महाराज। त्यारपछीनी जे कथा, मुजने सुणावो आज ॥२॥ वसंततिलकावृत्त—वर्णी कहे रुचि धरी सुण सुज्ञ राय, श्रीधर्मनंदनतणी कहुंछुं कथाय। दीक्षा लिधी गुरु थकी पुर पीपळाणे, सारे प्रबोधिनि दिने जन सर्व जाणे ॥३॥ आव्या हता दरशने जन-संघ जेह, सौ पूर्णमासि सुधि त्यां ठरियाज तेह। आनंद उत्सव करे गुणगान गाय, वर्णींद्रनां दरशने नहि तृप्त थाय ॥४॥ मूर्तिविषे निरखि अद्भुतता अपार, दीठां वळी चरण षोडश चिह्न सार। जाणे घणाक जन अक्षरधामवासी, प्रत्यक्ष एज पुरुषोत्तम सुप्रकाशी ॥५॥ कोईकनां नजरथी चित्त चोरि लीधां, कोईकने सहज दर्शन दिव्य दीधां। देखाडियुं कइकने निजकेरुं धाम, वाध्यो प्रताप जन-मध्य विषेज आम ॥६॥ वीती गई पुनित पूनम एह ज्यारे, पोतातणे पुर गया जनसंघ त्यारे। वर्णींद्रनां अधिक दर्शन आपवाने, कीधो विचार गुरुये फरवा जवाने ॥७॥ बेठा रथे वृषज उद्धव धर्मवंत, गाडीविषे विदित मुक्त मुनीश संत। घोडे चड्या घरधणी वळि सांख्ययोगी, पाळा विशेष विचरे विषये वियोगी॥८॥ वाजे मृदंग वळि ताल उपंग चंग, गावे गुणो हरिजनो धरिने उमंग। नारी नरो मळि घणां विचर्यां वळावा, नीर्खी हरिमूरतिने मनमां ठरावा ॥९॥ तेमांहि मुख्य जन तो नरसींहमेता, कल्याणजी तनुज तेपण ब्रह्मवेत्ता। जै गाम बार गुरुये क-रियो उचार, पाछा वळो पुरजनो करशो न वार ॥१०॥ चोपाई—पछी पाछा वळ्या पुरवाशी, आव्या गामे गया सुखराशी। गंगाधर विप्रनुं त्यां घर, पश्चिमाभिमुखे ते सुंदर ॥११॥ फळियामांहि पीपळो सारो, रामानंदे कर्यो त्यां उतारो। सजि त्यां सभा संतसमाजे, आव्या हरिजन दर्शन काजे ॥१२॥ रामानंदे त्यां वाणी उचा-री, महापुरुष छे आ ब्रह्मचारी। एवे अवसरे जासुल नाम, आव्यो मेमण एक ते ठाम ॥१३॥ तेणे जोया श्रीहरिने ज्यारे, थई तरत समाधी त्यारे। जोई मुर-ति ते धाममां जेवी, जोई जागीने एवि ने एवि॥१४॥ जोयुं श्रीवत्स चिन्ह जेवुं, दीठुं प्रत्यक्ष तेपण तेवुं। कर जोडी बोल्यो गुणवान, सहजानंद छो भगवान॥१५॥ एम कहिने ते चाल्यो गयो, सौना मनमां अचंबो थयो। गंगाधरनामे विप्रने घेर, जम्या सर्वे तहां सारी पेर ॥१६॥ अगत्राईना हरिजन जेह, आव्या स्वामिने तेडवा तेह। स्वामिये विनती सुणी लीधी, [illegible] आज्ञा दीधी ॥१७॥ आज जाओ अगत्राई तमे, काले आवशुं त्या पछी अमे, साथे लईने श्रीहरि सुखदाई, मुक्ता-नंद चाल्या अगत्राई ॥१८॥ हरिभक्तो वळाववा गया, हरिने जोई विस्मित थया। दीठुं अकळ ने अद्भुत तेज, मुरतीमांहि समायुं एज ॥१९॥ तेथि मूर्तिमां चोटि-युं चित्त, कोई पाछा वळे न खचीत। मुक्तानंद कहे हरिदास, तमे शामाटे थाओ

उदास ॥२०॥ रामानंद छे ईश्वरमुरती, जई जोडो तेने विषे सुरती । घणा आग्रहथि पाछा वाळया, प्रभु संतो तणी साथे चाल्या ॥२१॥ भक्त आव्या रामानंद पास, छरी परचानी वात प्रकाश । स्वामि बोलिया वात विचारी, महापुरुष छे ए अवतारी ॥२२॥ बिजे दिवसे तो तत्पर थया, रामानंद अगत्राई गया । रहे पटेल त्यां भीमभाई, तेने घेर रह्या सुखदाई ॥२३॥ मळ्या त्यां मुनि मुक्तानंद मळ्या श्रीहरि आनंदकंद । भीमभाई ने पर्वतभाई, पासे बोल्या गुरु सुखदाई ॥२४॥ आ छे वर्णि ने वेष सुजाण, पुरुषोत्तम प्रगट प्रमाण । सुणी वात ते पर्वतभाई, कर्यो निश्चय मन हरखाई ॥२५॥ स्वामि धोळिये आंबे ते जई, बेसता सभामां सज्ज थई । रामानंद गुरु तो गणाता, सौनां मन तो हरीमां तणातां॥२६॥ कैक जीवना अर्थ सुधार्या, पछी त्यांथकी मढडे पधार्या । उतर्या जेठामेरने घेर तेने वात कही रुडी पेर ॥२७॥ वळि हरिये अनुग्रह कर्यो, चमत्कार देखाडियो खरो । तेथी निश्चय तेहने थयो, सर्व संशय मनतणो गयो ॥२८॥ रामानंद ने शामशरीर, नावा जाय नदीतणे तीर । योग अष्टांग त्यां ते आचरे, ध्यानधारणा समाधि करे ॥२९॥ त्यांथी परवर्या जनप्रतिपाळ, काळवाणीये आव्या कृपाळ । त्यांतो धर्मशाळा शुभ अति, रामानंदे करावेलि हती ॥३०॥ कर्यो मास तेमां निवास, निजजननी पुरी करी आश । शामने तन स्वेद वळावा, पाटा आवळकेरा बंधाव्या ॥३१॥ पूर्वछायो—सत्तावनतणी सालनी, शुभ वसंतपंचमी जेह । कर्यो उत्सव काळवाणिये, थयो सारो समैयो तेह ॥३२॥ ताल मृदंग वजाविने, रामानंदस्वामी पद गाय । रेचेल मुक्तानंदनां, सुणी सौ जन राजी थाय ॥३३॥ केसरकेसु पतंगना, रुडा रचावि जुदा रंग । रामानंदे छांटिया, ते रंग हरिजन अंग ॥३४॥ ते उपर वळी ते समे, मुठि मुठीये नाख्यो गुलाल सुंदर शोभे तेथकि, आकाश अवनी लाल ॥३५॥ सुंदर छबि घनश्यामनो, जन निरखिने हरखाय । जोई रहे दिन जामनी, पण लोचन तृप्त न थाय ॥३६॥ ते छबि अंतरमां धरी, जन गया निजनिज देश । कृष्णसहित काळवाणिमां, रह्या रामानंद विशेष ॥३७॥ तपेकरी तन हरीतणुं, हतुं कांइक वक्र वळेल । माटे गुरु चोळावता, तन उपर मीणनुं तेल ॥३८॥ कस्तुरी पण खवरावता, वळी करता अनेक उपाय । पौष्टिक पाक करावता, जेथि शरिरे पुष्टी थाय ॥३९॥ करी अनादर देहनो, सोनामुखी पीये हरिराय । बहु मरचां ने रोटलो, लइ खुशी थई हरि खाय ॥४०॥ विचरीने काळवाणीथी, गयुं मंडळ ते मांगरोळ । आणंदजी संघाडियाने, घेर कर्यो कल्लोल ॥४१॥ त्यां गोवरधन भक्तजन, सहु जाणे समाधिवान । ध्यान धरे धर्मपुत्रनुं, निश्चे जाणी तेने भगवान ॥४२॥ आणंदजी संघाडिये, कह्युं रामानंदनी पास । तमने तजी धर्मपुत्रनुं, धरे ध्यान गोवरधनदास ॥४३॥ सुणी रामानंद बोलिया, ध्यानयोग्यछे धर्मकुमार । ते तमे जन सौ जाणशो, ज्यारे जोशो

प्रताप अपार ॥४४॥ एवि रीते मांगरोळमां, वश्या पंदर दिवस निवास । स्नान कर्युं सागरविषे, साथे लइ सकळ निजदास ॥४५॥ शार्दूलविक्रीडितवृत्त—पेठा श्रीवृषपुत्र प्रेम धरिने नावा निधीने जळे, आवे नीरतरंग अंग उपरे छोळ्यो घणी उछळे । ए आकार दिसे फणीतणि फणा वारिधि वारीविषे, सूता क्षीरसमुद्रमां सुख धरी शुं शेषशायी दिसे ॥४६॥ चोपाइ—पछी त्यांथकि सर्व सिधाव्या, अति आनंदे लोजमां आव्या । आसपासना गाममां वास, एतो दर्शने आविया दास ॥४७॥ रामानंद हरख मन धरे, कथा वारता ते नित्य करे । बहु अ वळपान मगावे, वरणीने शरीरे बंधावे ॥४८॥ जीव आसुरी रघुनाथदास, बोल्यो ते सहु हरिजनपास । स्वामि कर्म खोटुं आचरेछे, लीलां झाडनो नाश करेछे ॥४९॥ मांदो वर्णि छे ते मरी जाशे, साजो थाशे तो क्यांई पळाशे । त्यारे पाप आ शामाटे करवुं, झाड कापतां दोषथी डरवुं ॥५०॥ स्वामि वर्णिने वश्य थयाछे, दयाधर्म तो भूली गयाछे । रामानंदे ते सांभळी वात, दुःख पाम्या पोते साक्षात ॥५१॥ पछी हरिजन सौने बोलावी, स्वामिये मुखवात सुणावी । एतो वर्णि छे अक्षरातीत, एनो महिमा छे अकळ अमीत ॥५२॥ कोटि ब्रह्मांडना प्राण हरिये, एने अर्थे जो लोपरी करीये । तोय पाप न लागे लगार, उलटुं थाय पुण्य अपार ॥५३॥ दैत्यअंश छे रघुनाथदास, एना अवगुण थाशे प्रकाश । वरणीमां छे ऐश्वर्य केवुं, तमे जाणशो आगळ एवुं ॥५४॥ सुणी सौ जने ते साचुं मान्युं, साच जूठ रहे नहि छानुं । एक अवसरे धर्मकुमार, साथे साधु लई त्रण चार ॥५५॥ नदी छे गामथी पूर्वदीश, गया नावाने त्यां जगदीश । योगसाधन त्यां बहु करी, पाछा मंदिरमां आव्या हरी ॥५६॥ जमवा संत पंगती थई, रामानंद बेठा तेमां जई । चणा पीरसवा रह्या हरी, रामानंदे त्यां वारता करी ॥५७॥ आज पीरसेछे भगवान, जमो संतो थई सावधान । एम करता विनोद विलास, कर्यो पंदर दिन त्यां निवास ॥५८॥ पुष्पिताग्रावृत्त—मनुषस्वरुप श्रीहरी जणाय, तरत न वात मनुष्यथी मनाय । गुरु निजमन ए रिते विचारी, मरमविषे समजाववानि धारी ॥५९॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते चतुर्थकळशे अचिंत्यानंदवर्णींद्रअभयसिंहनृपसंवादे श्रीहरिरामानंदस्वामिलोजपुरविचरणनामा सप्तदशो विश्रामः ॥१७॥

पूर्वछायो—गमन करी लोजगामथी, गया माणावदर महाराज । भोजन भट मयाराममने घेर, करता सहित समाज ॥१॥ सत्तावनानी सालनी, करी हुताशनी ते गाम । हरिजनो गामो गामना, बहु आवि मळ्या ए ठाम ॥२॥ माणावदरना महिपति, जेनुं नाम गजनफरखान । बांटवामां रहेता हता, गुणजाण हता गुणवान ॥३॥ कोई जने जईने कह्युं, आव्या छे एक पुरुष प्रख्यात । पोते खुदा कहेवायछे, अति अचरजनी ए वात ॥४॥ नवाबसाहेब ते सुणी, जोवा मोकलिया निजजन । आविने रामानंदने, कह्यां तेओये मुखवचन ॥५॥ खुदा तमे कहे-

वाओछो, ए ते खरी के खोटी वात । सुणी रामानंद बोलिया, अमे फकिर छैये भ्रात ॥६॥ गादिनी इच्छा सौ करे, राजगादी खाली न जणाय । खालि गादि खुदातणी, जोइ अमे थया अल्लाय ॥७॥ अल्ला आव्याछे आ अवसरे, एनि इच्छा थशे जे वार । एनि गादी पाछी आपशुं, अमे एम कर्योछे विचार ॥८॥ एम कही वळी तेहने, चमत्कार देखाड्यो कांई । अचरज पाम्या अति घणुं, महीनाथना जन मनमांई ॥९॥ नवाबसाहेब पास जइ, कही वात हैये हरखाई । आवियाछे जे पुरुष ते, खरेखात छेज खुदाई ॥१०॥ चोपाइ—कहे वर्णि सुणो नरनाथ, गयो मेघपुरे संतसाथ । हरिभक्त सोनी जीवराज, नारायण तथा जसराज ॥११॥ चोथा भक्त जेनुं नाम राम, तेणे उतार्या पोताने धाम । एज जग्या उपर हेराज, हरिमंदिर छे शुभ आज ॥१२॥ रंगपंचमीनो दिन आव्यो, रंग उत्सव सारो कराव्यो । हरिभक्त मळेला अपार, रामानंदे कर्यो त्यां उच्चार ॥१३॥ जुओ आ वरणी अति मोटा, एनी आगळ छे सहु छोटा । एम कहिने प्रशंसा करी, हरिभक्ते सुणी मन धरी ॥१४॥ रहे त्यां बेय लाडकीबाई, समाधिनिष्ठ बेय गणाई । एक भाट ने ब्राह्मणी एक, धरे सत्संगनी घणी टेक ॥१५॥ बंने बाई ते समाधिनिष्ठ, ज्ञान वैराग्यवाळी वरीष्ठ । रामानंद ने श्रीहरिराय, जमवा तेओने घेर जाय ॥१६॥ जमे भाटने घेर ते ज्यारे, करे हाथे रसोइ ते त्यारे । कां तो ब्राह्मण पासे करावे, थाळ ठाकोरजीने धरावे ॥१७॥ नारणजीनी स्त्री रुकमाई, जेनी माता छे लाडकी बाई । तेणे कहि निजमातने वात, जे आ वर्णिरूपे साक्षात ॥१८॥ ज्यारे हुंज समाधिमां जती, आने वनमांहि देखती हती । एम कहेतां समाधी थई, रुकमाई गोलोकमां गई ॥१९॥ राधाकृष्णनां दर्शन करी, आवी देहमां ते पाछी फरी । निज मातने ते कही वात, जाण्या वर्णि प्रभु साक्षात ॥२०॥ स्वामि त्यांथी चाल्या शुभपेर, भली रीते गया ते भाडेर । जमनावड त्यांथि सिधाव्या, त्यांथि धोराजीये हरि आव्या ॥२१॥ राजा गोंडळना भायात, हठीभाई भला प्रख्यात । तेणे हरिने जथारथ जाण्या, पुरुषोत्तम प्रगट प्रमाण्या ॥२२॥ सनमान कर्युं घणुं सारुं, जाण्युं कल्याण थाशे अमारुं । मतवादी घणा मळी आव्या, तेने वादमां हरिये हराव्या ॥२३॥ रामानंदनी आज्ञा धरी, नावा नदिये पधारिया हरी । आव्या साधु कबिरिया बेय, छरा हाथमां लीधेला छेय ॥२४॥ मारवाने हरिने ते धाया, त्यारे श्रीहरिये रची माया । रूप देखाडियुं विकराळ, कोपवान जेवो होय काळ ॥२५॥ देखी थरथर ध्रूजीयां अंग, भयथी थइ धीरज भंग, छरा हाथमांथि छूटि पडिया, गया नाशीने क्यांइ रखडिया ॥२६॥ हरि आव्या रामानंद पास, करी वात ते सर्व प्रकाश । स्वामि सांभळी दिलगीर थया, चाली कबिरने मंदिर गया ॥२७॥ कह्युं आतो खोटुं कर्युं काम, महापुरुषने दुखव्या आम । एतो वर्णि समर्थ छे केवा, तमे आगळ जाणशो एवा ॥२८॥ खरी

लेशे खबर तमकेरी, लेशे घोडांनी घुमरे घेरी। एम कहि निज आश्रमे आव्या, समाचार ते सौने सुणाव्या ॥२९॥ सुणो भूप अभेसिंह भ्रात, सत्य करवाने स्वामिनी वात। बेठा गादिये श्रीहरि ज्यारे, शत अस्वार लै संग त्यारे ॥३०॥ गढडाथि करीने विहार, धोराजी गया धर्मकुमार। सुराखाचर आदिक जेह, गया धाम कबीरने तेह ॥३१॥ कह्युं चर्चा चलावा तो आवो, जोर होय तोआज बतावो। रामानंदे कह्युं हतुं जेह, साचुं करवा आव्या अमे एह ॥३२॥ नव उत्तर आप्यो लगार, त्यारे चाल्या गया असवार। कहे वर्णि अभेसिंह राय, रामानंदनी कहुंछुं कथाय ॥३३॥ धोराजी थकि स्वामि सिधाव्या, फणेणी दुधिवदर आव्या। गया त्यांथि कंडोरडे गाम, त्यांथि गोंडळ सुंदरशाम ॥३४॥ बंधिये थइ खोखरी आव्या, सांकळि जेतपर सिधाव्या। भीम एकादशी करी त्यांय, रिझ्या हरिजन सौ मनमांय ॥३५॥ जेठी पूनम जे कहेवाय, जळयात्रानो उत्सव थाय। कर्यो उत्सव ते तहां ठरी, सत्तावनतणी साल उतरी ॥३६॥ अठ्ठावननी लीला उच्चारुं, धर्मपुत्रने ध्यानमां धारुं। हरिसहित रामानंदस्वामी, गामोगाम फरे बहुनामी ॥३७॥ देव पोढणी जे एकादशी, करी तेतो भाडेरमां वशी। पाछा त्यांथी धोराजिये आव्या, थोडा दिवस रहिने सिधाव्या ॥३८॥ गया गिरधर गाम फणेणी, तहां वशिया दिवस अने रेणी। जेतपुर थइ सांकळी गाम, गया भाडेर श्रीघनश्याम ॥३९॥ पीपळाणे थई आखे आव्या, अगत्राईये शाम सिधाव्या। काळवाणी थई मांगरोळ, आव्या आनंद धारी अतोळ ॥४०॥ जनमाष्टमी उत्सव जेह, अठ्ठावननी सालनो एह। मांगरोळमां एतो आदर्यो, त्यांज गणपति उत्सव कर्यो ॥४१॥ पछी त्यांथकि लोजमां गया, श्राद्धपक्ष सुधि तहां रह्या। रामानंदजी बोलता आप, भक्तो छे आतो छेल्लो मेळाप ॥४२॥ तेनो मर्म न उर कोइ आणे, एक पर्वतभाईज जाणे। तेओ जो कोइ आगळ कहे, कोई माने न संशय रहे ॥४३॥ स्वामि त्यांथकि आव्या पंचाळे, छबि श्यामनी लोको निहाळे। गामथी पूर्वमांहि छे वाव्य, बेठा त्यांज करीने टकाव ॥४४॥ पूर्वछायो—राजा मनुभा त्यां रहे, भला कुवर झीणाभाई। बिजा कुंवर गगाभाइ ते, पण सामा आव्या हरखाई ॥४५॥ सारी रीते सनमानथी, तेडी गया गाम मोझार। आप्यो उतारो अति भलो, हैये धारीने हेत अपार ॥४६॥ पूजा करी रामानंदनी, तथा श्रीहरिनी शुभ रीत। भोजन दई भातभातनां, परिपूर्ण जणावी प्रीत ॥४७॥ रामानंदे नृपने कह्युं, बेय कुंवर तमारा जेह। अति चमतकारी थशे, काम उत्तम करशे तेह ॥४८॥ एम कहिने मूकिया, बेय कुंवरने शिर हाथ। श्रीहरि कहे साचुं कहोछो, संतमंडळना नाथ ॥४९॥ श्रीहरिये झीणाभाईनां, वळी कीधां वखाण अत्यंत। थाशे एमना हाथथी, सतसंगमां काम अनंत ॥५०॥ रामानंद नृपने कहे, में तमने कह्युं हतुं जेह। सर्वोपरी प्रभु आवशे, आज आव्याछे वरणी एह ॥५१॥ ते सुणिने श्री-

हरितणी, धरी मूरती जनमन मांय। रटण रात दिवस करे, पळ एक व्यरथ नव जाय ॥५२॥ बे दिन रहिने त्यांथकी, रामानंद समाजसहीत। माणावदरमांहि गया, रह्या भटने घेर रुडी रीत ॥५३॥ त्यांथि चाल्या त्यारे हरिजने, कह्युं वेला आवजो संतसाथ। स्वामि कहे फरी आववुं, हवे तेतो छे हरिने हाथ ॥५४॥ देहनो निरधार नहि तेविषे। उपजातिवृत्त—लांबा विचारो मनुषो करेछे, तृष्णा घणी अंतर ते धरेछे। ते जोइने काळ हस्यो रहेछे, आवि अजाण्यो जिवने ग्रहेछे ॥५५॥ जाणे बिजुं काम करीश काल, जोतो नथी जे शिर काळझाळ। मनोरथो सौ मनमां रहेछे, आ देह छोडी रसतो लहेछे ॥५६॥ पंखीतणो जेम भराय मेळो, सूर्यास्तकाळे सउ थाय भेळो। जुदांजुदां ते पछि ऊडि जाय, एवोज मेळो जननो जणाय ॥५७॥ काले कर्यानुं शुभ जेह काज, तेतो त्वराथी करवुंज आज। आ देहकेरो नहि नीरधार, न थाय पूरा मनना विचार ॥५८॥ गया बधा पांडव कौरवोये, जो जादवो श्रेष्ठ रह्या न कोये। आ पिंड ब्रह्मांड विनाश थाय, कोई चिरंजीवि नही जणाय ॥५९॥ श्रीरामकृष्णादिक देह धारे, स्वधाममां ते पण सौ पधारे। कर्यो प्रभूयेज ठराव एवो, देखाय ते दृश्य नहीं रहेवो ॥६०॥ नहीं रहे सागर शैल कोय, धरा चळा छे अचळा न होय। नहीं रहे सूर्य शशांक तारा, अंते सह्रु नाश नकी थनारा ॥६१॥ सदा न जीवे सुर के सुरेश, हयात ब्रह्मा न रहे हमेश। घणुं जिव्यानां वरदान होय, ते जाय अंते तन त्यागि तोय ॥६२॥ पूर्वछायो—दर्शन करिल्यो दृष्टिये, लेवो होय ते लइल्यो लाव। गयो दिवस आवे नहि, कोण जाणे भविष्य बनाव ॥६३॥ माणावदरथी चालिया, गया पीपळाणे ते गाम। नावडे थइ मेघपुर जई, पछी भाडेर कीधो विराम ॥६४॥ दसरानो उच्छव करी, गया धोराजिये गुरु धीर। त्यांथी गया कंडोरडे, पछि बंधिये गुणगंभीर ॥६५॥ राजा उन्नड जेतपुरतणा, तेणे पत्र लखी रुडी पेर। रामानंदने तेडाविया, अति आग्रहथी निजघेर ॥६६॥ मोवइये थई जेतपुर, गया रामानंद गुरुराय। आश्विन शुक्ल चतुर्दशी, अठावननी ते कहेवाय ॥६७॥ भाणा कापडिया कणबीने, घेर रह्या ते रुडीपेर। उगमणे बार ओरडामां, उतर्या करीने महेर ॥६८॥ आथमणी बारी पडेछे, ओरडामां जे ठाम। त्यां बेशिने भोजन कर्युं, रामानंदने श्रीघनशाम ॥६९॥ पुष्पिताग्रावृत्त—निश दिन हरिने न दूर राखे, सदगुरु एम घणो सनेह दाखे। हरिजन समिपे सदा वखाणे, निजजन जेम जथार्थ वात जाणे ॥७०॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते चतुर्थकळशे अचिंत्यानंदवर्णिअभयसिंहनृपसंवादे श्रीहरिरामानंदस्वामिसहविचरणनामा अष्टादशो विश्रामः ॥१८॥

पूर्वछायो—चाळातणा जेतपुरविषे, रामानंदस्वामीये जेह। सोंपी गादी जे श्रीहरिने, कथा कहुं हवे तेह ॥१॥ चोपाई—रामानंदनां दर्शन करवा, हरिने जोइ हैयामां ठरवा। आव्या हरखथि उन्नडराय, नम्या प्रेमथि बेयने पाय ॥२॥ रामा-

नंदे ते रायनी पास, कर्यो गुण श्रीहरीना प्रकाश। वळि विविध प्रकारे वखाण्या, तोये राये जथार्थ न जाण्या ॥३॥ बेठो हतो त्यां रघुनाथदास, सुणतां थयो ते तो उदास। रामजश सुणी रावण जेम, दाझतो हतो ते दाझ्यो तेम ॥४॥ कांइ मार्मिक शब्द उच्चार्यो, त्यारे स्वामिये बहु तेने वार्यो। कह्युं सूर्य सामी धूळ नाखे, एतो आविपडे निज आंखे ॥५॥ साचुं कदि जुठुं थाय नहि तेविषे। उपजाति-वृत्त—करे हिरानी अपकीर्ति कोय, तो मूल ओछुं कदिये न होय। अज्ञानता तेहतणी जणाय, मनुष्यमां मूरख ते गणाय ॥६॥ जो विश्वमांही घनवृष्टि थाय, वनस्पती सर्व खुशी जणाय। जोतां जवासा प्रजळे ज जाय, वृष्टीतणो दोष नहीं गणाय ॥७॥ जे शर्कराने कडवी कहेछे, तो जाणवुं जे जन रोगि ते छे। मनुष्य कोई कडवी न माने, निंदा करे निंदकनी निंदाने ॥८॥ देखी रवी थाय उलूक अंध, भावे नहीं भानुतणो सबंध। निंदे रवीने थइ कुबुद्धिनो, घटे न तेथी महिमा रवीनो ॥९॥ जे सत्य ते सत्य सदा जणाशे, असत्य ते अंत्य असत्य थाशे। छुपावि राखे कदि कोय छानुं, प्रसिद्ध अंते पळमां थवानुं ॥१०॥ जो राम ने कृष्ण प्रभु हता तो, ऐश्वर्यथी आप थया छता तो। वळी मुवा रावण कंस जेवा, घट्या न तेनाथि प्रताप तेवा ॥११॥ साचो रुपैयो जगमध्य चाले, जूठो कहेवा जन हाम घाले। ते मूर्ख मोटो जगमां जणाय, जे सत्य ते सत्य सदा गणाय ॥१२॥ जो कोइने पारस प्राप्त थाय, तेने तजीने अवगुण गाय। अकर्मि ते होय मनुष्य मांई, ते पार्श्वनुं मूल घटे न कांई ॥१३॥ जो दुष्टमां लक्षण शुद्ध दीसे, भणी गणी वाद वदे अतीशे। तथापि तेथी नहि मोक्ष थाय, पाषाणने नाव नहीं तराय ॥१४॥ सुलक्षणो जे जन धूर्त्त होय, वेश्या घरे लाज विशेष कोय। दीसे भलां निर्मळ नीर खारां, तथापि जाणो त्रण ते नठारां ॥१५॥ पूर्वछायो—ए रित्ये रघुनाथदासने, दीधो ठपको रामानंद। पथ्थरपर पाणी पडयुं, पलळ्यो न ते मतिमंद ॥१६॥ शरद पुनम बिजे दिन थई, त्यारे पोढी उठीने प्रभात। भादरमां नावा गया, संतमंडळ लइ संघात ॥१७॥ वाजित्र बाजे विधविधे, संतमंडळ कीर्तन गाय। नावा जतां रस्ताविषे, अति आनंद उत्सव थाय ॥ १८ ॥ उत्तरमां उंडो धरो, तेमां निर्मळ सुंदर नीर। स्नान कर्युं जनसाथ जइ, रामानंद ने शामशरीर ॥१९॥ त्यांना उन्नड रायने, स्नान करतां जळमोझार। दर्शन श्रीशेषशायीनां, दीधां दया करी ते वार ॥२०॥ जेवी छबि जोइ जळविषे, तेवुं दीठुं श्रीहरिनुं रूप। तेथी हरिने जाणिया, कोटि ब्रह्मांड केरा भूप ॥२१॥ ते पछी वाजते गाजते, आव्यो गाममां सर्व समाज। पोताना दरबारमां, तेडी गया उन्नडराज ॥२२॥ विप्रपासे रंधाविने, सौने कराविया भोजन। सांझे शरद पूनमतणो, कर्यो उत्सव मळि सौ जन ॥२३॥ चोपाई—बिजे दिवसे रामानंदस्वामी, पोताने मन आनंद पामी। संत हरिजन मुख्य बोलाव्या, मुक्तानंद आदिक सौ

आव्या ॥२४॥ रामदासजीभाई विरक्त, कारियाणीतणा मांचो भक्त । भीमभाई ने परवतभाई, आव्या भट मयाराम त्यांई ॥२५॥ मेता नरसिंह जे हरिजन, मांगरोळना गोवरधन । इत्यादिकने कहे गुरु एह, हवे वृद्ध थयो मुज देह ॥२६॥ माटे सतसंगनी धुर सारी, केने सोंपुं कहो ते विचारी । बोल्या सौ ते करिने विचार, धुरयोग्य छे धर्मकुमार ॥२७॥ रामानंद बोल्या गुरुराय, मारो पण एज छे अभिप्राय । मारा हृदयविषे जे रह्युं, तमो सर्वोये पण ते कह्युं ॥२८॥ पंचावन गुण हरिना जे छे, सहजानंदस्वामिमां ते छे । तेनी विगत सुणावुं तमने, जेम अंतर भासेछे अमने ॥२९॥ सर्व प्राणितणुं हित थाय, एवुं सत्य सदा उचराय । गुण सत्य छे जेहनुं नाम, तेतो हरिमां रहे करी धाम ॥३०॥ शौच गुण ते बिजो गणाय, एनो अर्थ एवो समझाय । राखे अंतःकरणने शुद्ध, देहादिकने राखे शुद्ध बुद्ध ॥३१॥ पारकुं दुःख सहन न थाय, तेनुं नाम दया कहेवाय । दुःख टाळवाने दिल धरे, तन मन धनथी दुख हरे ॥३२॥ क्रोध चडवानुं कारण होय, चित्ते क्रोध चडे नहि तोय । क्षांति नाम तो तेनुं लखाय, भगवानमां तेतो जणाय ॥३३॥ वस्तु मायिकनो अनादर, पूरणकामपणुं अंतर । तेनुं नाम तो कहिये त्याग, राखे भाविक जन बडभाग ॥३४॥ निज आनंदे पूर्णता राखे, तेनुं नाम तो संतोष दाखे । तन मन वाणी परने नमे, गुण आर्जव संतने गमे ॥३५॥ मन प्राकृत विषयथी वाळे, एतो शम गुण संत संभाळे । देहे प्राकृत विषय न इच्छे, दम गुण प्रभुना जन प्रीछे ॥३६॥ कृच्छ्रव्रत आदी सहेजे करे, तेनुं नाम तो तप उचरे । होय विषय जे सार असार, पण मायिकनो तिरस्कार ॥३७॥ गुण साम्य तेने कहे संत, एने इच्छेछे मोटा महंत । सुख दुःख सहन जो थाय, तितिक्षा गुण ते कहेवाय ॥३८॥ प्रयोजन विना कांई न करे, नाम उपरति तेनुं धरे । सर्व शास्त्रनुं ज्ञान यथार्थ, श्रुत गुण तणो एज छे अर्थ ॥३९॥ जीव ईश्वरनां रूप जाणे, ज्ञान नाम तो तेनुं प्रमाणे । विना कृष्ण न क्यांई आसक्ति, तेने वेद वदेछे विरक्ति ॥४०॥ जेने वश सउ लोक रहेछे, गुण ऐश्वर्य एज कहेछे । निजकेरा स्वभावने जीते, गुण शौर्य कहो रुडी रीते ॥४१॥ कोइथी न पराभव पामे, गुण तेतो कहुं तेज नामे । सर्व प्राणीने नियममां राखे, डाह्या पुरुषो तेने बळ दाखे ॥४२॥ योग्य कामनुं अनुसंधान, स्मृति नाम कहे विद्वान । जेने कोइनी गरज न होय, गुण कहिये स्वतंत्रता सोय ॥४३॥ कोइ सर्व क्रिया करी जाणे, नाम कौशल्य तेनुं प्रमाणे । सौना मन हरे एवुं स्वरूप, तेने कांति कहे कविभूप ॥४४॥ वेळा विषममां पण दृढ रहे, धैर्य नाम तेनुं कवि कहे । जेनुं कोमळ चित्त जणाय, गुण मार्दव ते मुनि गाय ॥४५॥ दीसे सारी वचन चतुराई, गुण प्रागल्भ्य ते कहे भाई । मोटा आगळ विनयता राखे, गुण प्रश्रय पंडित भाखे ॥४६॥ सदा दीसे स्वभाव जे सारो, शीळ गुण एनुं नाम उचारो ।

जुवो मनतणुं डहापण जेह, सहगुण कहेछे सउ तेह ॥४७॥ ज्ञान इंद्रियोनुं डहापण, एने ओज कहो ते आपण। कर्म इंद्रियोनी चतुराई, बल गुण कहिये तेने भाई ॥४८॥ ज्ञानादिकथी अधिकपणुं जेह, भग गुण कहेछे मुनि तेह। जेनो मरम न जाणे कोय, गुण गांभीर्यता तेतो होय ॥४९॥ जेमां चंचळता न जणाय, गुण स्थैर्य एतो वखणाय। सत शास्त्र तणो विश्वास, एतो आस्तिक गुणनो प्रकाश ॥५०॥ जेनो जश जगमां विख्यात, गुण कीर्त्ति एतो साक्षात। हरि वीना वदे नहि वाणी, गुण मौन लेजो एतो जाणी ॥५१॥ गुणनुं अभिमान न आणे, गुण एतो अगर्वता जाणे। दुराहंकार नहि एके आनी, एतो गुण कहिये निरमानी ॥५२॥ कोईने कदि नहि ठगनार, निरदंभी तेतो नरनार। मिताहार ते अल्प आहार, दक्ष हितउपदेश देनार ॥५३॥ सौने विश्वासलायक थाय, एतो मैत्री सुगुण कहेवाय। जेह सर्वनो उपकार करे, तेतो सर्वोपकारीज ठरे ॥५४॥ अनायासे विषय प्राप्त थाय, तोय तेमां ते नहि बंधाय। अक्षोभितता कहेछे तेने, धन्यधन्य एवा गुण जेने ॥५५॥ तन मनथी के वाणिये करी, कोइने पीडा नव करे जरी। एनुं नाम तो अद्रोह जाणो, गुण उत्तम ते उर आणो ॥५६॥ यथायोग्य जे सन्मान देय, मानदत्व एतो गुण छेय। षटऊर्मि विजय गुण सारो, तेनी विगत कहुं ते विचारो ॥५७॥ खान पान शोक मोह थाय, जरा मृत्यु छ ऊर्मी गणाय। देवनी पेठे विप्रने जाणे, गुण ब्रह्मण्य एतो प्रमाणे ॥५८॥ आवे शरण तेने सुख देछे, शरणत्व तो तेने कहेछे। कशा फळनी न ईच्छा जेने, गुण कहिये अनीहतो तेने ॥५९॥ धनादिकनो न संग्रह करे, अपरिग्रह एने उच्चरे। नवधा हरिभक्ति छे जेह, भक्ति नामे भलो गुण तेह ॥६०॥ छेल्लो गुण छे गुरूनी सेवा, गुण जाणो पंचावन एवा। बिजा छे गुण अपरमपार, सहजानंदस्वामि मोझार ॥ ६१ ॥ पुष्पिताग्रावृत्त—सकळ सुगुणवंत संत एवा, नथि जगमां निलकंठवर्णि जेवा। परम धरम धुर्धरे सदाय, गुण गणतां अति योग्य ए जणाय ॥६२॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते चतुर्थकळशे अचिंत्यानंदवर्णींद्रिअभयसिंहनृपसंवादे श्रीहरेःपंचपंचाशद्गुणवर्णननामा एकोनविंशो विश्रामः ॥१९॥

पूर्वछायो—स्वामि रामानंद वळि कहे, सुणो हरिजन संत सुजाण। प्रथम हुं कहेतो हतो, तम आगळ एवी वाण्य ॥१॥ चोपाई—हुंतो लाव्यो गणेशनो वेष, खेल करनार छे जे विशेष। तेतो पाछळ छे आवनार, एज जाणो आ धर्मकुमार ॥२॥ एतो पुरुष छे अकळ अनादि, माटे एनेज सोंपवी गादी। मुक्तानंद आदिक सहु संत, सुणी राजी थया ते अत्यंत ॥३॥ वळि बोल्या रामानंदस्वामी, तमे सांभळो सौ निष्कामी। अभिमानी आ रघुनाथदास, घणी करशे उपाधि प्रकाश ॥४॥ अमे जाशुं स्वधाममां ज्यारे, उपद्रव करशे अति त्यारे। तमे सउ रहेजो सावचेत, तेनी साथे न थाशो फजेत ॥५॥ नथि सत्संगमां रहेनार, राखजो रहे तेटली वार। पछी सांझ समो थयो ज्यारे, सभा संततणी थइ त्यारे ॥६॥ मळ्या

मोटामोटा मुनिजन, सभामां बेठा धर्मनंदन । रामानंद बोल्या साक्षात, नारा
यणमुनि सांभळो वात ॥७॥ हरिजन जे गृहस्थ के त्यागी, नर नारी दैवी बड
भागी । सौने सद्धर्मे नियम पळावा, तमे समरथ छो गुरु थावा ॥८॥ माटे मा
नीने मारुं वचन, मारे स्थान बेसो भगवन । मारी गादीलायक लीधा जोई, बीज
तम विना दीठा न कोई ॥९॥ थयुं दर्शन ज्यांथि तमारुं, त्यारथी मन मान्युं
मारुं । विनती मारी अंतर धरो, परिपूर्ण इच्छा मारी करो ॥१०॥ सुणी बोल्य
नारायणस्वामी, निजशिर गुरुने पद नामी । धनस्त्रीनो प्रसंग छे जेह, अति बं
धनकारि छे एह ॥११॥ एम शास्त्र सकळ उचरेछे, माटे मन मारुं तेथि डरेछे
रामानंद कहे बडभागी, तमे छो अति तिव्र वैरागी ॥१२॥ तेतो हुं मारा मन
जाणुंछुं, पण एवो विचार आणुंछुं । मारा धर्मनी धुर शके राखी, एवो कोई
थी तम पाखी ॥१३॥ होय सुवर्णना जो अंबार, होय नारी हजारो हजार । तं
ये तमने न बंधन थाय, तमे तो निरलेप सदाय ॥१४॥ जेम छे पंचभूतनो वार
तोय निर्लेप छे आकाश । जेम जळधिमां वडवानळ, निरलेप रहेछे सबळ ॥१५
तमे छो प्रभु निर्लेप तेवा, तमने अमे जाणीये एवा । सर्वे त्यागियोनुं हित ध
री, धर्युं नैष्ठिक व्रत ब्रह्मचारी ॥१६॥ नारायण तमे छो निरधार, तमने तो म
न विकार । स्वामिना शब्द सांभळि एवा, कही हा हरिये धुर लेवा ॥१७॥ रा
मानंद सुणी थया राजी, बोलाव्या मोटा जोशी बावाजी । सारुं मुहुरत ल
जोवराव्युं, प्रबोधीनीने दिवसे ते आव्युं ॥१८॥ कंकोतरियो लखी देशदेश, तं
डाव्या हरिजनने अशेष । केवी रीते लख्युं ते लखाण, कहुं सांभळो सर्व सु
जाण ॥१९॥ कंकोतरीनुं धोळ—कंकु घोळी लखावी कंकोतरी, वसे हरिजन दे
विदेश; अवसर रुडो आवियो । नाम ठाम ने गाम लखावीयां, वळी उप
लखावी विशेष; अवसर रुडो आवियो ॥२०॥ हरिभक्त भलां भाई बाईयो, ब
ळ तरूण वळी वृद्ध जेह; अवसर रुडो आवियो । जेनी लगनी लागीछे श्रीकृ
ष्णमां, तमे सहु जन जाणजो तेह; अवसर रुडो आवियो ॥२१॥ जेतपरथी ल
खे रामानंदजी, वांचो अचळ अमारी आशीष; अवसर रुडो आवियो । एक स
रा समाचार जाणजो, आज त्रूठिया अक्षर ईश; अवसर रुडो आवियो ॥२२
नारायणमुनि जेहनुं नाम छे, जेमां उत्तम गुण छे अपार; अवसर रुडो आवि
यो । तेने सत्संगनी शुभ गादीनो, अमे आपशुं सौ अधिकार; अवसर रुडो आ
वियो ॥२३॥ गयां विक्रम वरस अढारसें, अट्ठावननी छे साल विख्यात; अव
सर रुडो आवियो । तिथि कार्त्तिक शुक्ल एकादशी, आव्युं मुहुरत अति अव
दात; अवसर रुडो आवियो ॥२४॥ सह कुटुंब तमे सर्वे आवजो, सगा स्नेहि
लावजो संग; अवसर रुडो आवियो । ए छे उत्सव उत्तम सर्वथी, ए छे उत्स
सौथी उमंग; अवसर रुडो आवियो ॥२५॥ स्वर्गलोकथी सुर सर्वे आवशे, बळ

इंद्र इंद्राणिसहित; अवसर रुडो आवियो। ब्रह्मा सावित्री पण सत्यलोकथी, आवशे धरी पूरण प्रीत; अवसर रुडो आवियो ॥२६॥ शैल कैलासथी शंभु आवशे, साथे लावशे गौरी गणेश; अवसर रुडो आवियो। निजपत्नियो सहित पधारशे, शशी शेष धनेश दिनेश; अवसर रुडो आवियो ॥२७॥ सनकादिक मुनिवर सौ मळि, आवशे धरी हैयामां हेत; अवसर रुडो आवियो। महामुक्त जे अक्षरधामना, आवशे सर्वे शक्ति समेत; अवसर रुडो आवियो ॥२८॥ निधि नव अने अष्ट महासिद्धि, तलो आवशे प्रगट प्रमाण; अवसर रुडो आवियो। मूर्तिमान चारे वेद आवीने, अति करशे उत्सवनां वखाण; अवसर रुडो आवियो ॥२९॥ पत्र वांची तमे तरत आवजो, घडी एकनी करशो न वार; अवसर रुडो आवियो। तमो आव्ये मंडप सारो शोभशे, तमो आव्ये आनंद अपार; अवसर रुडो आवियो ॥३०॥ लख्युं थोडुं घणुं करी मानजो, तमे छो सर्वे बुद्धि विशाळ; अवसर रुडो आवियो। तमो ऊपर हृदयमां रीझशे, वालो विश्वविहारीलाल; अवसर रुडो आवियो ॥३१॥ चोपाइ—लखी कंकोतरी एवी रीते, शिरनाम लख्यां पुरी प्रीते। जीवा जोशी रहे जेतपर, बीजा तो भट अजरामर। त्रिजा वामन गोर बोलावी, कंकोतरीयो तो तेने अपावी ॥३२॥ श्लोक—रामानंद कहे विप्रो, जरा हाम धरी जजो। बधे जै झट आव्यानी, हा कहीने पथे थजो ॥३३॥ एक विप्र बोल्यो सर्वतोभद्र।

उत्तर ॥ ज रा हा म म हा रा ज ॥
॥ रा ख शुं ज ज शुं ख रा ॥
॥ हा शुं म हा हा म शुं हा ॥
॥ म ज हा म म हा ज म ॥ ३४ ॥

चोपाइ—गया विप्र कही मुखे एम, चाल्या वेगे पवन चाले जेम। घणो पंथ करी दाडीदाडी, कंकोतरियो बधे पहोचाडी ॥३५॥ रामानंदे रुदेमां विचार्युं, मोटामोटाने पूछवा धार्युं। पूछि मोटाने काम कराय, तेतो सर्वोपरी शुभ थाय ॥३६॥ पंचने पूछीने काम करवाविषे। उपजातिवृत्त—जो धारिये कारज कोइ ऊर, डाह्या जनोने पुछिये जरूर। मळे घणानी मति जेह ठाम, तो थायछे उत्तम तेह काम ॥३७॥ वहे जहां एकज कोस पाणी, बे कोसनुं तेथि विशेष जाणी। विशेष कोसे वधतुं जणाय, वारी वध्ये काम विशेष थाय ॥३८॥ विचार झाझा जनना जणाय, ते सौ मळे तो शुभ काम थाय। ते राजनीतीतणुं छे प्रमाण, जडो न आणे समझे सुजाण ॥३९॥ विभीषणादिक रुडा प्रधान, वज्रांग ने अंगद बुद्धिमान। इत्यादिनी राम सलाह लेता, पोते हता तो बहु नीतिवेत्ता ॥४०॥ जे वृद्ध जाते वळि धर्मवाळा, जेनी वळी बुद्धि बहु विशाळा। स्वभाव गंभीर जणाय जेनो, लैये सदा पूछि विचार तेनो ॥४१॥ पूछी करेलुं कदि खोटुं थाय, तो दोष सौने शिर ते गणाय। ते एकनी भूल जनो न भाखे, इच्छा हरिनी गणि शांति राखे ॥४२॥ पोतानि बुद्धीनुं धरी गुमान, पुछया विना काम करे निदान। पस्ताय पूरो पछि कोइ काळे, समृद्धि सर्वे निजकेरी टाळे ॥४३॥ डाह्या घणाना मत पूछि लीजे, थोडा कहे ते मत छो-

ढि दीजे । घणा कहे ते करियेज काम, छे राजनीतीनुं प्रमाण आम ॥४४॥ जे काममां जेह नही सुजाण, तेने पुछ्युं ते न पुछया प्रमाण । त्यागी न जाणे व्यवहारनीती, गृहस्थ जाणे नहि त्यागिरीती ॥४५॥ जे राखवा आपणनेज राजी, कहे सुणीने मुख हाजिहाजी । सुजेज तेवुं उचरे न साचुं, तेने पुछ्युं ते सरवे नकामुं ॥४६॥ नीतीविषे नागर तो प्रवीण, सर्वे कळामां नहि एक हीण । मळे भलो नागर जो प्रधान, तो काम तेनुं सुधरे निदान ॥४७॥ चोपाइ—एवा नागर भट मयाराम, करी जाणे मोटां मोटां काम । कदी होय त्रीलोकनुं राज, करी जाणे तेनुं राजकाज ॥४८॥ माटे तेने बोलावुं हुं पास, करुं कारज सर्व प्रकाश । भक्त पर्वतभाई छे एवा, जाते कणबी छे पूछवा जेवा ॥४९॥ कणबीवडे राजानुं राज, करी जाणे मोटां मोटां काज । कैक तो एमां होयछे एवा, मोटा भूप इच्छे मत लेवा ॥५०॥ आपे मोटामोटा अधिकार, कोई देशाइ के पाटीदार । कोइ तो एमां होय अमीन, रहे अधिपति एने आधीन ॥५१॥ मोटामोटा थया पादशाह, तेतो लेता एवानी सलाह । तेडुं पर्वतभाईने आज, पुछी जोउं आ करवानुं काज ॥५२॥ भला भक्त एवा भीमभाई, तेनी समझणनी सरसाई । शेठ गोवरधन जे वणीक, मांगरोळना वासी छे ठीक ॥५३॥ वात पुछवा योग्य छे तेह, तेमां लेश नथीज संदेह । वाणियामां विशेष विवेक, कळा वाणियामांहि अनेक ॥५४॥ वाणिया विद्या जे नव भण्यो, तेतो भण्यो तथापि न गण्यो । होय वणिकमां आगम बुद्धि, तंत ताणे नहि अंतसुधी ॥५५॥ देश काळने ओळखी जाणे, चाले समजिने समय प्रमाणे । एक समय निची मुछ करे, दाव आव्ये शिरे पग धरे ॥५६॥ वाणिये न कर्युं राजकाज, गयुं रावणनुं तेथि राज । हीरजीभाइ भुजना सुतार, ए छे राजकाज करनार ॥५७॥ कळाकुशळ छे सद्गुणवान, मोटा भूप करे सनमान । ए छे डापणनो दरियाव, एने पूछे सलाह श्रीराव ॥५८॥ जेजे हरिजननां लीधां नाम, अहिं आव्याछे दर्शन काम । साधुमां रामदासजीभाई, मुक्तानंद मुनी सुखदाई ॥५९॥ साते बुद्धिना सागर केवा, सात सागर जगतमां जेवा । स्वामिये निजपासे तेडाव्या, सुणी आज्ञा ते तरतज आव्या ॥६०॥ स्वामि बोल्या धरीने विवेक, हरिने थशे पट्टाभिषेक । पांडवे राजसू जज्ञ जेवो, कर्यो आ जज्ञपण थशे एवो ॥६१॥ करवो शतयज्ञ समान, छुटे इंद्रनुं पण अभिमान । आवशे जनसंघ अथाह, माटे तमने पुछुंछुं सलाह ॥६२॥ शोशो जोशे तेमांहि सामान, केम थाशे बधुं समाधान । हवे मुहुरत ढुंकडुं आव्युं, नथी सीधुं तैयार कराव्युं ॥६३॥ लाखे लेखां तो लोक भराशे, सौनी चाकरि शी रीते थाशे । निरविघ्न पुरुं काम थाय, एवाएवा बतावो उपाय ॥६४॥ पुष्पिताग्रावृत्त—सुणि गुरुमुखकेरि सारि वात, भली विधि तेह विचारि भक्त सात । निजमुख उचर्या अहो महीश, विगत सहीत हवे तने कहीश ॥६५॥ इति श्रीविहारिलालजी-

आचार्यविरचिते हरिलीलामृते चतुर्थकळशे अचिंत्यानंदवर्णींद्रअभयसिंहनृपसंवादे श्रीहरिपट्टाभिषेकप्रारंभनामा विंशतितमो विश्रामः ॥२०॥

पूर्वछायो—सात शाणा सतसंगिने, रामानंदे पुछी जे वात । उत्तर आप्या अनुक्रमे, ते सुणो अभेसिंह भ्रात ॥१॥ चोपाई—बोल्या प्रथम तो भट मयाराम, जहां आदरिये मोटुं काम । त्यांना राजानी लइये सहाय, सारो प्रथम तो एज उपाय ॥२॥ नृपनुं मन होय जो खोटुं, तो त्यां काम आदरिये न मोटुं । चोकी पोरातणो बंदोबस्त, तेतो राजानुं काम समस्त ॥३॥ जग्या जोइये वावरवाने घणी, तेतो आपे ते गामनो धणी । तंबु रावटियो अने देरा, आपे एवा एवाथ घणेरा ॥४॥ होय अधिपति जो अनुकूळ, महासुखनुं ते जाणवुं मूळ । पुरपाळने प्रथम बोलावो, आगेवान तो एने ठरावो ॥५॥ कर्मकांडी द्विजोने तेडावो, मांडवानुं मुहूर्त करावो । विप्र वरुण करीने बेसारो, जपे जप जेम शास्त्रनो धारो ॥६॥ सतसंगी सारासारा जेह, तेडावो ने आगळथीज तेह । तेने माटे करावा रसोई, तेडावो वळी बाईयो कोई ॥७॥ मने जेजे भळावशो काज, ते हुं तरत करुं महाराज । तन तम अरथेज छे धर्युं, कदी आळस अल्पे न करुं ॥८॥ मयारामजीनी सुणी वात, रामानंद थया रळियात । कह्युं भट छो तमे धन्यधन्य, तमे तो सतसंगी अनन्य ॥९॥ पछी बोलिया पर्वतभाई, सुणो वात अहो सुखदाई । घणा सामानना गंज होशे, घणां गाडां ने बुंगण जोशे ॥१०॥ आसपासना गाममां जैने, कहो तो लावुं तत्पर थैने । बधा संघ जमाडवा सारु, घृत लाविये जइने घरारु ॥११॥ मारुं तन मन धन छे जेह, तमने अरपण कर्युं तेह । स्वामि चिंता न धरशो चित्त, खरी वात कहुंछुं खचीत ॥१२॥ रामानंद कहे हरखाई, धन्यधन्य छो पर्वतभाई । जेम पर्वत अचळ गणाय, तेम अचळ तमे भक्तराय ॥१३॥ भीमभाई बोल्या धरी भाव, करो आपणे एवो ठराव । हरिजन जे रहेछे आ गाम, तेने सोंपो जुदांजुदां काम ॥१४॥ पोत पोताना काममां चित्त, तेथी राखशे सर्व खचीत । गादलां गोदडां ने पलंग, जोशे एवां तो अगणित नंग ॥१५॥ गामोगामथी लाववां पडशे, जइ लाविये तो घणां जडशे । सतसंगी सरव छे एवा, अतिशेज वखाणवा जेवा ॥१६॥ आप जेजे बतावशो काम, तेतो करशे तरत ते ठाम । अमेपण रही आपनी पास, काममां नहि करिये कचाश ॥१७॥ तमअर्थे धर्यो छे आ देह, एमां लेश नथीज संदेह । सुणी स्वामि बोल्या करी हास, भीमभाई तमोने साबास ॥१८॥ तमे छो अति उत्तम भक्त, देह गेहथकी छो विरक्त । आवा उत्सवमां ठामठाम, तम जेवानुं पडशेज काम ॥१९॥ बोल्या शेठ त्यां गोवरधन, भातभातनां लाविये अन्न । लावी भरिये मोटा कोठार, नव खरचतां खूटे लगार ॥२०॥ खांड साकर ने घृत गोळ, खूब लाविये ते करी खोळ । आप मोकलो त्यां मारे जावुं, जैने लंकाथकी माल

लावुं ॥२१॥ सस्तो ने सारो लावीश माल, नहीं करुं कोईने दलाल। माल वधशे तेतो वेची देशुं, घणो लाभ तेमांथीये लेशुं ॥२२॥ अमे वाणिया एवुं आदरिये, मळे लाभ तेवुं काम करिये। कर कसरथी करिये काम, सारुं दीसे ने ऊगरे दाम ॥२३॥ माल बगडे नहीं तलभार, एवी राखीश खबर अपार। लखी राखवा खर्च पेदाश, लखनारा राखिश मुजपास ॥२४॥ रामानंदजी बोल्या वचन, शेठ गोवरधन तमे धन्य। धन्यधन्य छे बुद्धि तमारी, तमे आपी सलाह छे सारी ॥२५॥ पछी बोलिया हीरजीभाई, सुणो सद्गुरुजी सुखदाई। राजरीती तो हुं कांई जाणुं, आव्युं उपयोग करवानुं टाणुं ॥२६॥ जन आवशे आबरूदार, तेनी सरभरा हुं करनार। सारासारा उतारा शोधावो, केने क्यां देवो तेह ठरावो ॥२७॥ केम करवुं केनुं सनमान, तेनुं छे मने पूरण ज्ञान। राखी जाणुंछुं हुं सौने राजी, तजो चिंता ते मातपिताजी ॥२८॥ भूख तरशनुं भूलीने भान, एज काममां राखीश ध्यान। सुणी बोल्या गुरु सुखदाई, धन्यधन्य छो हीरजीभाई ॥२९॥ भले बुद्धि दयाळुये दीधी, तमे आज सुफळ सर्व कीधी। रामदासजी बोलिया वाणी, मारी वात सुणो स्नेह आणी ॥३०॥ घणो आवशे संत समाज, कैक करशे ते मन धरी काज। सदगुरुओ देशे उपदेश, तेथी सतसंग वधशे विशेष ॥३१॥ थशे आसन ते किये ठार, करी राखवो ते निरधार। कहो भंडार ते क्यां कराशे, मोटी पंगतो ते क्यां समाशे ॥३२॥ दीसे श्रद्धा जे साधुनी सारी, करो एवा भलाने भंडारी। मतवादीयो पूछशे आवी, देशुं तेने अमे समजावी ॥३३॥ वळी आपनी आज्ञा प्रमाणे, करशुं अमे काम ते टाणे। तज्योछे अमे संसार जेह, तमने राजी करवाने तेह ॥३४॥ रामानंद बोल्या करी हास, धन्यधन्य तमे रामदास। तमे अक्षरधामना मुक्त, तमे छो महा ऐश्वर्य युक्त ॥३५॥ मुक्तानंद कहे महाराज, मारी वात सुणो हवे आज, मोटामोटा हरिभक्त जेह, राखो प्रथम तेडावीने तेह ॥३६॥ अंगना माणसो विषे। उपजातिवृत्त—जे काममां होय मनुष्य सारां, ते काम तो सिद्ध सदा थनारां। स्वामी जणावा कशिये न देय, सारा जनो ढांकणरूप छेय ॥३७॥ स्वदेहने तोडि कपास जेम, सदैव ढांके परकाय तेम। सारा जनो संकट आप पामी, ढांके सदाकाळ पराई खामी ॥३८॥ सामान जो होय कदी अमापे, तथापि नादान अकीर्ति आपे। सामाननी जो कदि खोट आवे, सारा जनो सारुं करी बतावे ॥३९॥ स्वअंगनां माणस जो न होय, न कीर्ति आवे धन होय तोय। भले घणेरां खरचेज दाम, न थै शके मोटुं कदापि काम ॥४०॥ नाणांवडे शत्रु नही जिताय, नाणांवडे राज्य नही रखाय। करी शके यज्ञ नहीज कोय, स्वअंगनां माणस जो न होय ॥४१॥ बिजा जनो भोजनकाज आवे, जमी रमीने सुखथी सिधावे। तेनाथकी काम नहीं कराय, स्वअंगनां माणसथीज थाय ॥४२॥ विवाहकाळे समशान काळे, मोटेवरे के रिपु वेर वाळे। थै अंगपीडा अति

जेह ठाम, त्यां अंगनां माणसभूंज काम ॥४३॥ चोपाई—माटे सत्संगी जे सारा-सारा, प्रीति तममां पुरी राखनारा । धर्मवाळाने विश्वासयोग, जेने आळसनो न संयोग ॥४४॥ व्यवहारमां धर्ममां डाह्या, होय आबरुदार गणाया । एवाएवानी खोळ करावो, तेने आगळथीज तेडावो ॥४५॥ मुक्तानंदनो सांभळी वाणी, रामानंद बोल्या हेत आणी । स्वामि बुद्धि तमारी छे धन्य, तम जेवा डाया नहिं अन्य ॥४६॥ सर्वे संतमां मुख्य छो तमे, एवुं अंतरे जाणिये अमे । वळि बोल्या गोवर्धनभाई, कहुं नाम वणिकनां हुं गाई ॥४७॥ एटला सतसंगी जो आवे, सीधुं सामान तो सद्य लावे । मांगरोळमां केवळराम, मावजी तथा वासण नाम ॥४८॥ देवकरण तथा रामचंद्र, मूळचंद नथु सुरचंद । दामोदर हरजी ने मेघजी, कुरजी तथा जाणो रतनजी ॥४९॥ माणावदरना शेठ भाणो, बीजा जादवजी एक जाणो । परशोतम पोरबंदरना, बीजा तो बालागाम अंदरना ॥५०॥ जेनुं आणंदजी एवुं नाम, नांयो शेठ छे अजाव्य गाम । झांझमेरमां खीमजी जेठो, पाडोदरमां ओधवजी छे बेठो ॥५१॥ काळवाणीमां जेठो ने घेलो, जीवराज वळी छे रहेलो । जुनागढमां छे वीरजी जेह, चांपशी ने मंगळजी तेह ॥५२॥ जाळीयाना अमरशी जाणो, डेरडीना लाधो परमाणो । वळी खीमो ने रूपशी त्यां छे, शेठ राघव गोंडळमां छे ॥५३॥ धारीमां धनो उद्धव रहे, नाथो वसतो जीरामां कहे । गुंदाळाना आणंदजीभाई, बिजा कर्मशीनी छे भलाई ॥५४॥ जुठो डोसो तथा हंसराज, गाम बंधियामां वसे आज । कह्यां बीजानां पण बहु नाम, आवे एटला तो सरे काम ॥५५॥ वस्तु वेचाती ते लावी जाणे, जेने वेपारी सर्वे वखाणे । एतो मोटा छे आबरुदार, वळी सत्य धरम धरनार ॥५६॥ पछी तेओने तेडवा काम, मुक्यां माणस ते गामोगाम । पछी बोलिया पर्वतभाई, रामानंद सुणो सुखदाई ॥५७॥ कणबी विना पेडुं न रडे, काम कणबी वडे पार पडे । बीजा हारीने बेसे जे ठाम, कणबी ते करी शके काम ॥५८॥ पुष्पिताग्रावृत्त—सुण नरपति राजनीतिवेत्ता, कणबि पवित्र जहांजहां रहेता । परवत उचर्या सुनाम जेह, पुनितकथा तुजने कहीश तेह ॥५९॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते चतुर्थकळशे [illegible]अभयसिंहनृपसंवादे श्रीहरिपट्टाभिषेकारंभोनामा एकविंशतितमो विश्रामः ॥२१॥

पूर्वछायो—पवित्र पर्वतभाईये, कह्यां [illegible] मुख्य नाम । वर्णि कहे नृप सांभळो, कहुं तेहतणां नाम ठाम ॥१॥ चोपाई—रुडुं गोरवियाळी छे गाम, रहे हीरो पटेल ते ठाम । भगो नामे छे तेनो भाणेज, तहां मूळो ने हरजी रहेज ॥२॥ माधो रुडो खीमो ने जेराम, रहे राजोपटेल ते ठाम । एक आहिर भक्त छे सारो, एज गामविषे रहेनारो ॥३॥ नागजी माणावदर वसे, खीमजी शवजी ते त्यां हशे । आंबो राजो अने जेराम, मूळजी अने कल्याण नाम ॥४॥ नाथो नरसी ने राघव जाणो, मावो मेघो ने कुरजी प्रमाणो । भला कानजी केशव कहुं, वळि

वस्तो ने शामजी लहुं ॥५॥ जीवो अरजण छे एज गाम, पीपळाणामां कणबी छे राम । बीजापण जेजे कणबी गणाव्या, सौने स्वामीये तर्त तेडाव्या ॥६॥ वळी स्वामिये कीधो उचार, सुणो हीरजीभाई सुतार । तमे मंडप आरंभ करो; तेमां शोभा सरस घणी धरो ॥७॥ आजथी जो आरंभ कराय, शुदि आठमे पूरण थाय । जननो बहु थाशे भरावो, माटे मंडप मोटो करावो ॥८॥ सुणी बोलिया हीरजीभाई, करशुं मंडपनी सरसाई । तेने माटे सामान मगावो, बिजापण कारीगरने तेडावो ॥९॥ कुंडसिद्धि ने मंडपसिद्धी, भणी जाणे जेओ भलीविधी । राजवल्लभ आदिक ग्रंथ, पूरो जाणे तेनोपण पंथ ॥१०॥ धारीने ध्रुवतारानी गमथी, प्राचीसाधन करशुं प्रथमथी । भूमिशोधन पण भली भाते, पासे रहिने करावशुं जाते ॥११॥ नारायणजी सारा छे सुतार, विश्वकर्मानो ते अवतार । जेनी जन्मभूमि भुजमां छे, आज तो जुनागढमां रह्याछे ॥१२॥ पूरो तममां छे तेहनो प्रेम, अमे सौ जन जाणिये एम । देवराम ने अजरामर, कह्या ते छे त्रणे सहोदर ॥१३॥ मारो भाई सुंदरजी जे छे, आंही आवेलो दर्शने ते छे । गाम जाळियाना विशराम, कहुं बिजा छे फणेणी गाम ॥१४॥ एक कृष्णजी वीरजी बीजा, तथा रामजी सूतार त्रीजा । हरजी वीरजी वणथळिये, वसे करसन गाम सांकळिये ॥१५॥ बीजा सुतारनां कह्यां नाम, सौने तेडाविया तेह ठाम । पछी बोलिया भट मयाराम, कोण करशे रसोइनुं काम ॥१६॥ ज्यारे मंडप आरंभ थाशे, थोडेथोडे मनुष्य भराशे । नित्य करवी रसोई बेटाणे, भली बाईयो ते करी जाणे ॥१७॥ रामानंद बोल्या साक्षात, जाणे बाईयो रसोइनी वात । गंगाबाई जेतलपुरवाळां, रांधी जाणे छे अन्न रसाळां ॥१८॥ पाकशास्त्रे प्रविण छे पूरां, नथी ते काममां ते अधूरां । जम्या छैये तेओनी रसोई, एवी तो न करी शके कोई ॥१९॥ ए छे नागर वीसळनगरां, बहुपाक बनाववामां जबरां । करेछे तो रसोई बधाय, पण नागरनी वखणाय ॥२०॥ केम करवी घटे पाकशाळा, केम करवा विवीध मशाला । भीमपाक तथा नळपाक, तेमां छे तेनी रीत अथाक ॥२१॥ रसोई करवाविषे । उपजातिवृत्त—वरो करे ते घणि तो विचारी, सामग्रि आपे सहु सारिसारी । रसोई सारी करनार नोय, वरो वखाणे नहि लोक कोय ॥२२॥ धनाढ्य झाझुं धन वावरे छे, आशा उरे तो जशनी धरेछे । सारी रसोई नहि जो कराय, तो वावरेलुं जर व्यर्थ जाय ॥२३॥ कोईक तो धान सुधारि जाणे, कोई बगाडे फिकरे न आणे । कुधाननुं कोइ करे सुधान, सुधाननुं कोइ करे कुधान ॥२४॥ छे पाकविद्या पण एक मोटी, जरूर जाणो नहि छेक छोटी । अभ्यास कीधाथकि आवडेछे, अभ्यास छोड्ये विसरी पडेछे ॥२५॥ अभ्यास कीधो नहि कोय दाडे, ते काचुं राखे अथवा दझाडे । कां होळी नाखे निज अंग दाझे, दझाय तेतो तन काळ झाझे ॥२६॥ जो डाघ अंगे लखतां कराय, जो रांधतां देह कदी दझाय । अश्वार जे अश्वथकी

पडेला, ते जाणवा पूर्ण नहीं शिखेला ॥२७॥ मिठूं मशाला वधता नखाय, कां अल्प के मूदल भूलि जाय। कां आकरो ताप करे अतिशे, कां तो चुलामां अगनी न दीसे ॥२८॥ चोपाई—गंगाबाने पछी केवराव्युं, त्यारे तेमणे पाछुं कहाव्युं। थोडां माणसने हुं देखीश, त्यांसुधी तो रसोई करीश ॥२९॥ जन वधता थशे जेम-जेम, पडे बाइयोनो खप तेमतेम। सीधुं तैयार करवुं तमाम, घणी बाइयो तणुं ते छे काम ॥३०॥ सतसंगी छे स्त्रीना समाज, माटे तेओने तेडावो आज। शाणी बाई रहे जेजे गाम, गंगाबाये कह्यां नाम ठाम ॥३१॥ आखा नामे छे उत्तम गाम, ना-रायणदवे छे तेह ठाम। तेनी पत्नि छे देवकीबाई, सुता तेनी मीठी ने जीबाई॥३२॥ पीपळाणामं छे लाडुबाई, मेता नरसीनी पुत्री गणाई। नारायणदवे छे आखा गामे, तेना पुत्र छे नरसींह नामे ॥३३॥ लाडुबाइ तेने परणी छे, पीपळाणामां जेह गणी छे। मानुबाई तो बेहेन छे तेनी, सारी समझण छे घणी तेनी॥३४॥ नारायणमेता नरसीना भाई, तेनी पत्नी रुडी रुकमाई। लाडकी तेनी मातानुं नाम, जाणे सारुं रसोईनुं काम ॥३५॥ मेता नरसींहनुं अधवारुं, मेघपरमां छे एम हुं धारुं। माटे त्यां पण खबर कढावो, बाई ज्यां होय त्यांथी तेडावो ॥३६॥ सुत नरसीनो कल्याणजी छे, बाई कुंवर तेनी पुत्री छे। वळी बीजी जे बाइयो गणावी, पछी तेओने तरत तेडावी ॥३७॥ वळी बोलिया भट मयाराम, पडशे घणा विप्रोनुं काम। जन मळशे हजारो हजार, विप्र जोशे घणा रांधनार ॥३८॥ झाझां माणसो ज्यां भेळां थाय, त्यारे बाईयोथी केम रंधाय। घणुं रांधे ने पिरसे तमाम, घणा पुरुषोतणुं तेतो काम ॥३९॥ नारायणदवे आखा गामे, तेना पुत्र छे कूरजी नामे। गंगाधर तथा अंबाराम, रहे गोवींदजी तेह ठाम ॥४०॥ दवे नरसिंह ने लाधो जोशी, मेता इंदरजी छे पाडोशी। मूळजी तथा जूठो छे नाम, तेनो पुत्र छे भलो जेराम ॥४१॥ दवे देवजी परमाणंद, भाइ बे सतसंगी स्वछंद। पीपळाणे मेता नरसी छे, सुत कल्याणजी वालजी छे ॥४२॥ रघुनाथ ने रवजी जेह, मेता नरसींहना सुत तेह। नारायणमेता तेहना भाई, तेना चित्तमां बहु चतुराई ॥४३॥ जेठो भाणजी रवजी जेह, मेघपुरमां रहेछे तेह। बीजापण बहु विप्र गणाव्यां, स्वामिये तेने तर्त तेडाव्या ॥४४॥ रामदासजी वाणि कहेछे, जे-तपरमां जे भक्तो रहेछे। स्वामि तेओने पासे बोलावो, कांई कांईक काम भ-ळावो ॥४५॥ सुणी स्वामिये तेने तेडाव्या, आज्ञा सांभळी ते सहु आव्या। सुणो भूप तेनां कहुं नाम, मोटा मुक्त ते सद्गुणधाम ॥४६॥ राजा उन्नड जे गुणवान, तेने प्रगट प्रभुनुं छे ज्ञान। मुळूवाळा तथा देवावाळा, घणा समझु सारा क-रमाळा ॥४७॥ भगवान कापडियो ने हरजी, भाणो पटेल अने लालजी। भला भक्त ठाकरशी लुवार, नथु श्रीकम आंबो उदार ॥४८॥ वेलो जेठो ने पुतळीबाई, जीवा जो-ीनो पत्नी गणाई। रामबाई आदिक हरिजन, सौने

बोलावी कह्युं वचन ॥४९॥ वरणीने थशे अभिषेक, त्यारे आवशे संघ अनेक
सौनी चाकरी करजो सारी, करो शीधानी सर्वे तैयारी ॥५०॥ जेजे जोइये
वस्तु मगावो, वडी पापड शेवो करावो । रावटी तथा तंबु ने देरा, ज्यांथी त्यां
थी मगावो घणेरा ॥५१॥ मुळूवाळा ने उन्नडराय, सुणी बोलीया ते समे त्यांय
देरा रावटी तंबुओ सारा, घणा दरबारमां छे अमारा ॥५२॥ केटलोएक बीज
सामान, तेतो तैयार छे आ स्थान । तन मन धन जे छे अमारां, तेतो जाणज
सर्वे तमारां ॥५३॥ एम कहिने गया सौ घेर, स्वामी राजी थया शुभपेर । वैश
कणबी ने सुतार जेह, विप्र तरत तेडावेला तेह ॥५४॥ सहु आवी मळ्या ते
ठार, चाल्युं काम त्यां धमधोकार । कोइ सामान जइ लई आवे, कोइ सारी री
ते सचवावे ॥५५॥ भाणा पटेलना ओरडा छे, उत्तराभिमुखे जे रूडा छे । कय
मंडप आरंभ त्यांय, सौने हरख घणो मनमांय ॥५६॥ जेने जेह भळावेलुं काम
जन तेते करेछे तमाम । करे मंडपनुं काम कोई, करे विप्र मळीने रसोई ॥५७
वडी पापड बाइयो करेछे, जीभे हरिकीरतन उच्चरेछे । रह्यां गीत ते गगनमां ग
जी, सुणी देव थया सहु राजी ॥५८॥ चाले मंडपकाम जे ठार, जाय जोवा स्वा
मी त्रण वार । जे जे सामान जोईये जेने, स्वामी तरत अपावेछे तेने ॥५९॥ ही
रजीआदि जे सूत्रधार, स्वामी तेने कहेछे ते ठार । जेवी कारीगरी करी जाणं
तेवी करवामां कसुर न आणो ॥६०॥ सुणी बोलिया हीरजीभाई, रामानंद सुण
सुखदाई । सारुं काम करे धनसाटे, आ तो छे मुक्तिलाभने माटे ॥६१॥ व
अक्षरधामनिवासी, नरदेह धर्यो सुखराशी । तेने करवा छे पूर्ण प्रसन्न, ते
धाममां जावानुं मन ॥६२॥ आशा एवी मोटी छे स्वामी, केम करवामां राख
स्वामी । एवा स्नेहना सुणि उच्चार, आप्या स्वामीये हैयेथी हार ॥६३॥ होंशेहों
करे सहु काम, जाणे रीझशे श्रीघनशाम । स्वामीने जो नजरमां न आवे, आ
दीननुं चणेलुं पडावे ॥६४॥ आपे धीरे रहीने सुबोध, पण न करे लगारेय क्रोध
एवा स्वामी छे दीलना दयाळ, निजदासतणा प्रतिपाळ ॥६५॥ पुष्पिताग्रावृत्त—सु
नृप हरिनां रुडां चरित्र, परम पवित्र विशाळ छे विचित्र । सुर नर मुनि मु
नित्य गाय, तदपि कदापि न तृप्त तेह थाय ॥६६॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचि
हरिलीलामृते चतुर्थकळशे अचिंत्यानंदवर्णींद्रअभयसिंहनृपसंवादे श्रीहरिपट्टाभिषेके मंडपारंभना
द्वाविंशतितमो विश्रामः ॥२२॥

पूर्वछायो—कहे अचिंत्यानंदजी, सुणो भूप अभेसिंहभाई । लीला कहुं जे
परतणी, सुणतां अधिक सुखदाई ॥१॥ चोपाई—हरिभक्त मळी घणा नर, क
मंडपनो ते आदर । सूत्रधार सामान मगावे, हरिभक्तो उमंगथी लावे ॥२॥ घ
झडपथी धमधम चाले, जाणे उन्मत्त मेंगळ महाले । सिंधुपर सेतु रचवाने जे
कपिवृंद मच्यां हतां तेम ॥३॥ एकएकथी आगळ धाय, लावी आपेछे वस्तुअ

त्यांय। एक बीजाथि अधिक ते ठाम, काम करवाने राखेछे हाम ॥४॥ जुवे लोको जे रस्ते जनार, जोई अचरज पामे अपार। जुवे टोळे टोळां जन मळी, तेतो झडप वखाणेछे वळी ॥५॥ बीजे ठेकाणे जोवाने जाय, पाकशाळानो आदर था-य। लैने पावडा कोश कोदाळी, मजुरो मंड्या काछडा वाळी ॥६॥ जाणे संचित कर्म कोठार, तेतो खोदीने काढेछे बहार। कोई खोदेछे चूल के क्यारी, कोइ कोठियो डाटेछे भारी ॥७॥ शीरो भरवा अवाडा करेछे, घृत भरवाना कुंड धरेछे। करे सीधु सामान तैयार, कर्योछे बळतणनो अंबार ॥८॥ छांया करवाने थांभला रोपे, जाणे मोक्ष निसरणियो ओपे। उंचां बांधेछे बुंगण लावी, जाणे शरदनी वादळी आवी ॥९॥ चरू रंगाडां ने देघ मोटा, लावि मुक्या तेना नथी तोटा। कथरोट कुंडां ने कडाओ, झारा डोया तथा कडछाओ ॥१०॥ एवां वा-सण अपरमपार, लावी मुक्यां ते जग्या मोझार। काम चालेछे धमधोकार, एम वितिया दिन दशबार ॥११॥ एवामां काळीचौदश आवी, हनुमान पूज्या हेत लावी। घणा संत हरिजन आव्या, जोइ आरंभ मनमुद लाव्या ॥१२॥ उपजा-तिवृत्त—आनंद छे ज्यां अभिषेक केरो, दीवाळि आव्याथि वध्यो घणेरो। प्रवाह गंगाजितणो सु जेम, मळ्याथि कालिंदि वधेज तेम ॥१३॥ दीसे घणा दीपक ठा-मठाम, शुं देव आव्या तजि स्वर्गधाम। निहाळवा शुं वृषवंशिराज, धर्यां धराये बहु नेत्र आज ॥१४॥ दीपोत्सवी तो बहु आवि जाय, आवो कदी उत्सव तो न थाय। कहे जनोने जन एक कोई, आवी दिवाळी कदिये न जोई ॥१५॥ आ-व्या नथी ने नथि आवनार, छे जे प्रभू अक्षरब्रह्म पार। ते आविया छे नरदेह धारी, तेथी दिसे आज दिवाळि सारी ॥१६॥ आनंद छे अक्षरमांहि जेवो, भू-लोकमां आज जणाय एवो। जे देह पाम्या जन आज टाणे, सुभाग्य तेनां वि-बुधो वखाणे ॥१७॥ भलो कर्यो उत्सव अन्नकूट, पक्वान ने शाक कर्यां अखूट। ठाकोरजी आगळ ते धरावी, पंक्ति पछी संततणी करावी ॥१८॥ पोते गुरू पी-रसवा रहेछे, महाप्रभूजी पण पीरसेछे। जे हाथमांथी कणिका पडेछे, प्रसादि ब्र-ह्मादि सुरो चहेछे ॥१९॥ चोपाइ—अन्नकूटतणो दीन गयो, शुदि बीज तणो दीन थयो। जेतपरना जनोने तेडावी, स्वामिये एवी वात सुणावी ॥२०॥ समैयो हवे ढुंकडो आव्यो, केटलोक सामान कराव्यो। बीजुं तो बधुं तैयार थाशे, पण उतारा क्यां क्यां कराशे ॥२१॥ कैक आवशे राणा ने राय, आवशेज गृहस्थ घणाय। सतसंगी तो आवशे सहु, बीजा पण जन आवशे बहु ॥२२॥ राखवी सहुनी बर-दाश, तेमां करवी न कांई कचास। मूळुवाळा बोल्या पछी त्यांय, देवावाळा ने उन्नडराय ॥२३॥ मोटामोटा छे मोल अमारा, तेतो जाणजो सर्व तमारा। उतारा तो ठरावशुं अमे, तेनी चिंता न राखशो तमे ॥२४॥ यथायोग्य पलंग तळाई, वळि सेवामां देशुं सिपाई। जेतपरना बिजा हरिजन, कहेछे जे अमारां भुवन ॥२५॥

हरिजनने उतरवाने देशुं, वळि सेवामां तत्पर रेशुं । एम कहि जन सर्व सिधाव्या, देरा तंबुओ ऊभा कराव्या ॥२६॥ रुडी रावटीयो अने पाल, बांधि चंदनिओ त्यां विशाळ । तंबु उपर कळश सोनाना, चळके सरखा चंद्रमाना ॥२७॥ मांहि जाजमो शुभ पथरावी, मुकी खुरशीयो विधविध लावी । गादि तकिया पलंग तळाइ, गाल मसुरियां ने रजाइ ॥२८॥ जेजे जोइये ते राख्यां तैयार, जेम आपतां लागे न वार । आव्यो अष्टमीनो दिन ज्यारे, थयो मंडप तैयार त्यारे ॥२९॥ स्वामिने कहे हीरजीभाई, जुओ मंडपनी सरसाई । पछी मंडप जोवा पधार्या, साथे जन लैने सारासारा ॥३०॥ वैतालीयवृत्त—छबि मंडपकेरि शी कहुं, भभकदार बनी भली बहु । सजिया शुभ हेमथांभला, तखता श्रेष्ठ धर्या तहां भला ॥३१॥ हद बेहद काचहांडियो, करवा दीपककाज मांडियो । बहुभात उलेच बांधिया, शुभ तेमां जरितार सांधिया ॥३२॥ बहु झूमर त्यां झुमी रह्यां, सुविमानोनि समान ते कह्यां । छबिला गलिचा बिछाविया, चितरोमां सुर चीतराविया ॥३३॥ मणि मोतितणां सुतोरणो, बहु बांध्यां जनचित्त चोरणो । शुक सारिक शब्द उचरे, मुनिकेरा मननेय ते हरे ॥३४॥ धरिया पचरंगि वावटा, अति छाजे शुभ तेहनी छटा । नभमां कृत जेम मेहनां, धनुसादृश्य सुरूप तेहनां ॥३५॥ शुभ कुंड तहां करावियो, करवा होम भलोज भावियो । कदळी सदळी वळी लही, स्थिर त्यां स्थंभ रुडा रच्या सही ॥३६॥ चोपाइ—स्वामि निरखीने शोभा अथाह, वारेवारे कह्युं वाहवाह । अमे धार्यो हतो जेवो करवा, तेथी सरस थयो मनहरवा ॥३७॥ धन्यधन्य नारायण भ्रात, विश्वकर्मा तमे साक्षात । तमे प्रत्यक्ष छो रचनार, केम खामी रहे त्यां लगार ॥३८॥ एम राजी थईने अपार, आप्या उरथी प्रसादिना हार । पछी जोवा गया पाकशाळा, त्यांतो विप्रो विशेष निहाळ्या ॥३९॥ पीपळाणाना नरसींहमेता, पाकशाळाना ऊपरी हता । पुत्र कल्याणजीआदि जेह, मंड्या करवा रसोई तेह ॥४०॥ कोइये काछडा लीधाछे वाळी, कोइये वाळी बोकानी रुपाळी । कोइये कडछा लीधाछे करमां, कोइ भींजाया परशेवा भरमां ॥४१॥ कोइये पातळां ने कोइये जाडां, लाडु खांडवा लीधांछे आडां । हळदीवाळा कोईना हाथ, तेनो रंग लाग्यो अंगसाथ ॥४२॥ जाणे खेलीने आव्या वसंत, तेनो रंग लाग्योछे अत्यंत । चुल्यो उपर देघो चडावी, घणी घीनी अवाडी भरावी ॥४३॥ लाडु खांडे करे बळ भारे, रामानंदनी जय उचारे । कोई पाडे भलां पकवान, तेनुं लागी रह्युं तेमां ध्यान ॥४४॥ रामानंद बोल्या गुणवान, करी राखो रुडां पकवान । द्वादशी दिने जमवानुं धरजो, दाळ भात तो ते दिन करजो ॥४५॥ करो नागरने खपे एवी, जूदी दूधनी रसोइ तेवी । बोल्या विप्रो अमे तेम करशुं, आप आज्ञा सुणी अनुसरशुं ॥४६॥ जोइ ब्राम्हणनो श्रम भारी, रामानंद रिझ्या मुद धारी । भुजसमशा करी भली

विधी, सर्व विप्रोने आशीष दीधी ॥४७॥ पछी स्वामिजी त्यांथी पधार्या, जोया जइने समस्त उतारा । बंदोबस्त निहाळीने सार, स्वामि रीझ्या रुदेमां अपार ॥४८॥ कर्युं आश्रमे जइने आसन, वळी वात विचारीने मन । मुक्तानंद तथा रामदास, रामानंदे तेड्या निजपास ॥४९॥ कह्युं सांभळो सदगुणी संत, हुं छुं तमथडे आज नचिंत । मारे यज्ञमां बेसवुं पडशे, आज संघ घणा आवी चडशे ॥५०॥ राखजो सहुनी बरदास, कशी वाते न राखो कचाश । वळी ज्ञानतणो उपदेश, तमे सर्वने करजो विशेष ॥५१॥ संतमंडळ आवे आ काळ, तेनी लेजो तमे संभाळ । सुणी बोलिया ते संत बेय, तेतो काम अमारुंज छेय ॥५२॥ वळी स्वामिये वाणी उचारी, सुणो स्नेहे मुकुंद ब्रह्मचारी । वरणी नीलकंठनी पास, रहो थइने निरंतर दास ॥५३॥ एनी आज्ञा सदा अनुसरजो, जेजे सेवा बतावे ते करजो । बोल्या ते समे ते ब्रह्मचारी, सदा वर्तिश आज्ञानुसारी ॥५४॥ एज अष्टमीने दिनराय, संत मंडळ आवियां त्यांय । नवमी दिन आवियो ज्यारे, आव्या संघ अनेक ते वारे ॥५५॥ देश सोरठ काठियावाड, भाल गुजरात ने झालावाड । कछदेश आदीक अपार, आव्यां हरिजन नर अने नार ॥५६॥ संघ ऊतर्यो बागमां कोई, कोई तंबु देरा रुडा जोई । कोई गाममां हरिजन घेर, उतर्या जोइने रुडी पेर ॥५७॥ मळ्या लोक हजारो हजार, चालवानो न माग लगार । आव्या छत्रपती कैक वंका, तेना वाजेछे नोबते डंका ॥५८॥ ढळे चमर ने फरके निशान, छडीदार बोले गुणवान । घोडा हणहणे चिःकारे हाथी, गाम गाजी रह्युं गाजनाथी ॥५९॥ आप्यां ऊतरवा शुभ स्थान, पछी आपियां भोजन पान । बहु करी सहुनी बरदाश, तेमां कांई न राखी कचाश ॥६०॥ पुष्पिताग्रावृत्त—पुरपुरथके संघ श्रेष्ठ आवे, मुनिवर मुक्त हरीकथा सुणावे । दरशन करि कृष्णनां गुरुनां, मन मुदवंत थयां जनो सहूनां ॥६१॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते चतुर्थकळशे अचिंत्यानंदवर्णींद्रअभयसिंहनृपसंवादे श्रीहरिपट्टाभिषेके हरिजनसंघागमननामा त्रयोविंशतितमो विश्रामः ॥२३॥

पूर्वछायो—कार्त्तिक शुदी नवमी तणी, रहि पाछली छ घडी रात । रामानंदजी जागिया, रुदये थया रळियात ॥१॥ शौचक्रिया ने स्नानविधि, करी नित्यक्रिया निज जेह । संध्या पूजा पाठ जप, सहु तरत कीधुं तेह ॥२॥ चोपाई—सभामां पछि जै बेठा स्वामी, अति अंतरे आनंद पामी । देशांतरथकी तेडावेला, हता वेदिया जेह आवेला ॥३॥ तेओ प्रत्ये बोल्या ततखेव, तमे सांभळो सहु भुदेव । नीलकंठ छे आ ब्रह्मचारी, तेने आपशुं गादी अमारी ॥४॥ विधि वेदोक्त मंत्र जे जाणे, क्रिया करवी छे शास्त्र प्रमाणे । सुणि बोलिया द्विज शिर नामी, चारे वेदना विप्र छे स्वामी ॥५॥ माटे वेदविधान छे जेम, काम सर्वे करावशुं तेम । निरविघ्न पूरुं थवा काज, पूजो गणपतिने महाराज ॥६॥ अति छे

शुभ लग्न अत्यारे, यज्ञशाळामां वर्णि पधारे । वळी आप पधारोज त्यांय, मोटो हर्ष धरी मनमांय ॥७॥ पछी स्वामी ते शाळामां आव्या, साथे श्रीघनशामने लाव्या । यज्ञकार्यमां प्रेरेला जेह, मुकुन्दानंद वरणी तेह ॥८॥ वळि आविया भट मयाराम, विप्र वेदिया सहित ते ठाम । वाजां विविध प्रकारनां वाजे, वसुधातळ ने व्योम गाजे ॥९॥ पछी वेदोक्त मंत्र उचारी, पूज्या गणपतिने पूज्य धारी । कर्युं मातृकपूजन प्रीते, नांदिश्राद्ध कर्युं रुडी रीते ॥१०॥ स्वस्तिवाचन विप्रोये कीधुं, तेना कळशतणुं जळ लीधुं । चारे वेदनी भणी आशीष, छांट्युं ते यजमानने शीश ॥११॥ द्विजने पछी दक्षिणा दीधी, विप्रनी वरुणी पछि कीधी । पूज्या आचार्य ने ब्रह्माय, करी ऋत्विजनी त्यां पूजाय ॥१२॥ बेठा विप्रो करे अनुष्ठान, स्वामी शिष्य गया स्वस्थान । वीत्यो वासर ने वीती रात, थयुं उज्वळ उदय प्रभात ॥१३॥ व्रत दिवस एकादशी जाणी, भद्रा नावा जवा इच्छा आणी । रामानंद ने श्रीघनशाम, संघसहित तो भट मयाराम ॥१४॥ संत सहु साथे मुक्तानंद, वर्णि सौ साथे वर्णि मुकुंद । भद्रा तीर्थमां नावा सिधाव्या, साथे राय राणा बहु आव्या ॥१५॥ हाथी घोडा ने रथ छे अपार, वाजे वाजित्र विविध प्रकार । कोई ताल मृदंग बजावे, संतमंडळ कीर्तन गावे ॥१६॥ जेजेकार बोले छडीदार, जोवा टोळे मळ्यां नरनार । कर्युं भद्राविषे जई स्नान, करी नित्यक्रिया दीधां दान ॥१७॥ जेवी शोभाथी नदिये सिधाव्या, तेवी शोभाथी मंदिरे आव्या । यज्ञशाळामां आसन करी, पूज्या विप्र ने गणपति फरी ॥१८॥ एक वेदी उपर एज ठार, स्थाप्यां राधा ने कृष्ण तेवार । करी स्नेहे षोडश उपचार, पूज्या मंत्र करीने उचार ॥१९॥ पछी कुंडमां पावक धर्यो, कृष्णमंत्रवडे होम कर्यो । जव तिल मध ने फळ फूल, होम्या चंदनकाष्ठ अतुल्य ॥२०॥ घृत होम्यां घणां परनाळे, भक्त भावीक भावथी भाळे । एम देखाडियो वेदधर्म, मोटा मुनिजन जाणे ते मर्म ॥२१॥ उपजातिवृत्त—ते कुंडथी दक्षिण दीश पासे, पवित्र ब्रह्मासन केवुं भासे । श्रीजीतणी नाभि समीप जेवुं, पवित्र दिसे तिलचिन्ह तेवुं ॥२२॥ शोभीत सिंहासन सौथि सारुं, जेनुं नहीं मूल्य अमूल्य धारुं । ते विश्वकर्मा विधिये घडेलुं, हीरा तथा माणकथी जडेलुं ॥२३॥ शुं आप छे अक्षर ब्रह्म एह, स्वेच्छाथि एवो धरियो स्वदेह । सर्वत्र व्यापी शुभ जेनुं तेज, शोभीत सिंहासनरूप एज ॥२४॥ त्यां वेदना मंत्र द्विजो उचारे, स्वामी हरीनो कर हाथ धारे । सिंहासने श्रीहरि तो बिराज्या, जेजेतणा शब्द विशेष गाज्या ॥२५॥ आनंद आनंद वध्यो अतीशे, आकाश तो निर्मळ स्वच्छ दीसे । नदी तळावे पण स्वच्छ नीर, सुगंध ने शीत वहे समीर ॥२६॥ ज्यां कुंडमां पावक तो बिराजे, त्यां ते भलो धूम्र रहीत छाजे । संतोतणां निर्मळ चित्त भासे, भानु भलो व्योमविषे प्रकासे ॥२७॥ आकाशमां देवविमान छायां, गांधर्ववृन्दे गुणगीत

गायां । नाचे मळीने नभ देवनारी, थै पुष्प ने चंदन वृष्टि सारी ॥२८॥ वाजित्र वाजे विविध प्रकार, ब्रह्मांडमां हर्ष वध्यो अपार । त्रिनेत्र तो तांडव त्यां करे-छे, कीर्त्ती कथा नारद उच्चरेछे ॥२९॥ वैरी सदा सिंह अजादि जेह, प्राणी थया सौ निरवैर तेह । धर्मी जनो तो हरख्या विशेष, अधर्मिने तो उपज्यो कलेश ॥३०॥ आचार्य ब्रह्मादिक विप्र जेह, करे हरिने अभिषेक तेह । मंत्रो श्रुती चारतणा उच्चारे, स्वहस्त तीर्थोदक दर्भ धारे ॥३१॥ एवे समे अक्षरमुक्त आव्या, अमूल्य ने अद्भुत भेट लाव्या । प्रभुपदे मस्तकने नमावी, स्नेहे सुकाव्योथि स्तुती सुणावी ॥३२॥ सुनंद ने नंद गरुड आव्या, साथे वळी विश्वकसेन लाव्या । धर्या सहुये शुभ दीव्य देह, देखे जनो लोचन दिव्य जेह ॥३३॥ ब्रह्म तथा विष्णु महेश शेष, गणेश ने सूर्य शशी सुरेश । पधारिया सर्व स्वपत्निसाथ, नम्या हरीने निज जोडी हाथ ॥३४॥ दशे दिशाना पति जेह देव, त्यां आविया सौ मळि ततखेव । समग्र देवो वळि स्वर्गवासी, आव्या लईने निजदास दासी ॥३५॥ गंगा तथा पुष्कर-राज आदी, कालिंदि सिंधू गलकी गयादी । ते सर्व तीर्थो अभिषेक नीरे, रह्यां मळी दिव्य शुची शरीरे ॥३६॥ छ शास्त्र ने वेद गणाय चार, प्रत्यक्ष आव्या मळि एह ठार । नारीस्वरूपे पृथिवी पधारी, निहाळवा श्रीहरि ब्रह्मचारी ॥३७॥ देशां-तरोना जनसंघ जेह, निहाळिने श्रीहरि रूप तेह । तथा रुडा मंडपने निहाळी, आनंदनी तो अति हृद्य वाळी ॥३८॥ सजी शरीरे सणगार सार, एकत्र बेठी अबळा अपार । आनंद एना उरमां न माय, गौरी मळी मंगळ गीत गाय ॥३९॥

मंडपनुं वर्णन । प्रभुनी पूजा मानसीरे, ए राग छे—मोटा मंडपनी शोभा ते शी वरणवुंरे, जोवा इंद्रादिक देवो ललचायरे; रंगमंडप छायो मोतीयेरे । जेवो पांडवोनो इंद्र-प्रस्थ ओपतोरे, एवी मंडपने उपमा अपायरे; रंगमंडप छायो मोतीयेरे ॥४०॥ उपर कनकना कळश चडावीयारे, ध्वजा पताका चडावी चारे पासरे; रंगमंडप छायो मोतीयेरे । बांध्यां तोरण मनोहर मणि मोतिनांरे, तेनो चारे दीसे प्रसरे प्रकाशरे; रंगमंडप छायो मोतीयेरे ॥४१॥ उंचा उलेच बंधाव्या जादर चीरनारे; झाझां झूमर लटकाव्यां हारोहाररे; रंगमंडप छायो मोतीयेरे । हेमसांकळे लट-कावी घणी हांडीयोरे, मांड्या काचतणा तखता अपाररे; रंगमंडप छायो मोती-येरे ॥४२॥ भींते चतुर चीतारे चित्र चीतर्यांरे, तेमां चीत्र्या चारु चोवी अवताररे, रंगमंडप छायो मोतीयेरे । संतो साथे श्रीहरिनी सभा चीतरीरे, ठरी रहे जन जोवा ठारोठाररे, रंगमंडप छायो मोतीयेरे ॥४३॥ नीचे जाजमो गालीचा पथ-रावीयारे, मांडी खूरशीयो सुंदर शोभीतरे; रंगमंडप छायो मोतीयेरे । गादी तकिया रुडा कोइ ठामे गोठव्यारे, पोपट पांजरां लटकाव्यां रुडी रीतरे; रंगमं-डप छायो मोतीयेरे ॥४४॥ त्यांतो आविने बिराज्या राणा राजवीरे, रामानंद साथे शोभे घनशामरे; रंगमंडप छायो मोतीयेरे । वाजां वजाडीने संत गुण गायछेरे,

जोवा उलट्युंछे त्यांतो आखुं गामरे; रंगमंडप छायो मोतीयेरे ॥४५॥ हवे होमतणी शोभा हेते हुं कहुंरे, कर्यो कुंड तेमां कसर न कांयरे; रंगमंडप छायो मोतीयेरे । त्यांतो रंभाकेरा थंभ रुडा रोपियारे, वेदविधि करे विप्रो बेठा त्यांयरे; रंगमंडप छायो मोतीयेरे ॥४६॥ पछी सिंहासने शामने पधरावियारे, वेदमंत्रवडे कीधो अभिषेकरे; रंगमंडप छायो मोतीयेरे । मुक्तो अक्षरना निरखवा आवियारे, आव्या इंद्रादिक अमर अनेकरे; रंगमंडप छायो मोतीयेरे ॥४७॥ सखी आज तो सोनाना सूरज उगियारे, आज मोतीडाना वरसेछे मेहरे; रंगमंडप छायो मोतीयेरे । सखी धन्यधन्य भाग्य छे जो आपणांरे, आवे अवसरे आव्यो जनदेहरे; रंगमंडप छायो मोतीयेरे ॥४८॥ जेनां दरशन दुर्लभ छे देवनेरे, तेने निरखीने थइये निहालरे; रंगमंडप छायो मोतीयेरे । सखी सभामां शोभेछे घनशामजीरे, वालो वृषवंशी विश्वविहारिलालरे; रंगमंडप छायो मोतीयेरे ॥४९॥ चोपाइ—एवी रीते रामा गाय गीत, धरी प्रभुपद पूरण प्रीत । रामानंदस्वामी छे सुजाण, प्रभुने जाणे प्रगट प्रमाण ॥५०॥ सर्वना गुरु सर्वना ईष्ट, सहजानंद सौथी वरीष्ट । भजे जेने अक्षरमुक्त जेवा, रामानंदजी जाणेछे एवा ॥५१॥ तोय राखवाने लोकाचार, उपदेश दिधो तेणी वार । वर्णिराज सुणो शुभ मर्म, तमे पाळजो वेदनो धर्म ॥५२॥ शोभावो उद्धवीसंप्रदाय, जेथी जीवोनां कल्याण थाय । सर्वे शिष्योने धर्म पळावो, ज्ञान वैराग्य उर उपजावो ॥५३॥ करो करावो वैष्णवयाग, घणुं खरचीने द्रव्य अथाग । वळी मंदिर मोटां करावो, राधाकृष्णादि मूर्ति स्थपावो ॥५४॥ बाई भाई गृहस्थ के त्यागी, भक्त थावा ईच्छे बडभागी । तेने तो तेवी दीक्षा धरावो, धर्मसहित सुभक्ति करावो ॥५५॥ जन दीसे कुपात्र जरूर, करजो संप्रदायथी दूर । संप्रदायना ग्रंथ रचावो, उंडा पाया तो एज नखावो ॥५६॥ कदी मंदिरतो पडी जाय, देशपण कदी उज्जड थाय । पण ग्रंथ सदैव देखाय, एथी अचळ रहे संप्रदाय ॥५७॥ शिष्य अर्पे वसन अलंकार, सुखे करजो तेतो अंगिकार । नहीं तमने करी शके बाध, दीसे शक्ति तमारी अगाध ॥५८॥ एवो उपदेश सांभळी सार, उचर्यो श्रीहरि ॐकार । रामानंदे उमंग धरीने, वस्त्राभरण धराव्यां हरीने ॥५९॥ कडां वेढ वींटीयो कुंडळ, हीरा मोतीना हार नवल । धूप दीपक आगळ धारी, पछी आरति गुरुये उतारी ॥६०॥ पुष्पिताग्रावृत्त—करि हरितणुं पूजनादि प्रीते, गुरुजि रह्या निज आसने सुरीते । पछि वृष सुर सर्व स्नेह धारी, करि अरचा हरि आरती उतारी ॥६१॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते चतुर्थकळशे अचिंत्यानंदवर्णींद्रअभयसिंहनृपसंवादे श्रीहरिपट्टाभिषेकक्रियावर्णननामा चतुर्विंशतितमो विश्रामः ॥२४॥

पूर्वछायो—मंडप मध्ये महाप्रभु, केवा शोभेछे ते शुभ रीत । विगतथी ते वरणवी, गाय रामा मधुरां गीत ॥१॥ मोहनजीये मोकल्युंरे मोसाळुं, ए राग छे—श्रीजी

स्वामि मांडवामां बिराजे, छबिलानी छबी भली छाजे; श्रीजी स्वामि मांडवामां बिराजे । टेक । सखी जोने आ श्रीघनशाम, पुरुषोत्तम पूरणकाम; श्रीजी स्वामि मांडवामां बिराजे । एनां चरणकमळ मने गमे, मारुं मन त्यां भ्रमर थइ भमे; श्रीजी स्वामि मांडवामां बिराजे ॥२॥ जंघा जुगल रंभाथंभ जेवी, एतो गरुड उपर शोभे एवी; श्रीजी स्वामि मांडवामां बिराजे । पेर्युं पीळुं पीतांबर अंगे, हुंतो निरखुं अधीक उमंगे; श्रीजी स्वामि मांडवामां बिराजे ॥३॥ ओपे अति भलुं अंगे अंगरखुं, हुंतो जोइ जोइने हैये हरखुं; श्रीजी स्वामि मांडवामां बिराजे । धर्यो वेढ ने वींटि आंगळिये, जोतां जरुर आ जगनां तो टळिये; श्रीजी स्वामि मांडवामां बिराजे ॥४॥ पेर्यां हेम कडां बेउ हाथे, पेरी पोंचियो नटवर नाथे; श्रीजी स्वामि मांडवामां बिराजे । बांहे बाधियां बहु रुडा बाजु, कानमांहि कुंडळियां छे काजु; श्रीजी स्वामि मांडवामां बिराजे ॥५॥ हैये हीरा ने मोतीना हार, भाळी भासे संसार असार; श्रीजी स्वामि मांडवामां बिराजे । मुखचंद्र दिसे चित्तचोर, जुवे मुनीजन जेम चकोर; श्रीजी स्वामि मांडवामां बिराजे ॥६॥ नेण कमळ पांखडली प्रमाण, वारुं तेपर तन मन प्राण; श्रीजी स्वामि मांडवामां बिराजे । भासे भमर्यो चारु इंद्र चाप, टळे निरखतां त्रिविधिना ताप; श्रीजी स्वामि मांडवामां बिराजे ॥७॥ जोइ तिलकतणी सरसाई, छुटे संसारी साथे सगाई; श्रीजी स्वामि मांडवामां बिराजे । पाघपर रुडां छोगलां धरियां, आवी उंडां अंतरमां उतरियां; श्रीजी स्वामि मांडवामां बिराजे ॥८॥ मळ्या अक्षरधामना वासी, कोण जाय केदार ने काशी; श्रीजी स्वामि मांडवामां बिराजे । घेर बेठां महाप्रभु मळिया, मारा मनना मनोरथ फळिया; श्रीजी स्वामि मांडवामां बिराजे ॥९॥ मनहरण करी लीधुं हरिये, हवे संसारने ते शुं करिये; श्रीजी स्वामि मांडवामां बिराजे । हरीवर मारा हैयानो हार, मारा प्राणनो एज आधार; श्रीजी स्वामि मांडवामां बिराजे ॥१०॥ कर्यो निश्चे विचारीने बाई, नथी भोळपणाथी भ्रमाई; श्रीजी स्वामि मांडवामां बिराजे । सदा ध्यानमां राखशुं धारी, वालो वृषसुत विश्वविहारी; श्रीजी स्वामि मांडवामां बिराजे ॥११॥ पूर्वछायो—वर्णि अचिंत्यानंदजी, कहे सुणो भुमि भरतार । सुर मुनि मळिने स्तुती करी, हवे तेनो कहुं विस्तार ॥१२॥ वसंततिलकावृत्त—राखी सनेह उचरे ऋषिनो समाज, हे राजराज ऋषिपाळ कृपाजहाज । श्रीधर्मपुत्र धरणीपर देह धारी, रक्षा अधर्मकुळथी करशो अमारी ॥१३॥ जे काम आदि रिपु अंतरमां ठरेछे, ते भंग आवि ऋषिना तपनो करेछे । ए छे अजीत अतिशेज करे अनर्थ, तेने स्ववश्य करवा हरि छो समर्थ ॥१४॥ साक्षात आप प्रभु अक्षरना निवासी, सर्वावतारतणं कारण सौख्यराशी । कीर्ती तमारि निगमागम नित्य गाय, एवा दयाळु तमने नमिये सदाय ॥१५॥ नामी स्वशीश मुनि नारदजी कहेछे, में पंचरात्रकृतिमां कहि भक्ति जे छे । तेवी प्रवर्त्तनविषे

न समर्थ कोय, ते काम अक्षरपती तमथीज होय ॥१६॥ छे सर्वकाळ महिमा अ-वितर्क्य जेनो, एवा तमे महत सेवक हुं छुं तेनो। मूर्ती तमारि मन धारि सदा भमुंछुं, प्रत्यक्षरूप प्रभु हुं तमने नमुंछुं ॥१७॥ इंद्रे कह्युं अखिल विश्वतणा अधी-श, हुंतो थयो तम प्रतापथी स्वर्गईश। आज्ञा तमारि धरि वृष्टि वळि करुंछुं, प्रेमे प्रभूजि पद मस्तकने धरुंछुं ॥१८॥ नाथेल बेल धणिने वश होय जेवा, ब्रह्मादि देव सरवे तमवश्य तेवा। हिंसादि यज्ञ करवा खळअंश गोर, केता हताज करता जन जे कठोर ॥१९॥ तेथी सुकाइ कृश देह थया अमारा, पाम्या हवे प्रभु अमे चरणो तमारा। हिंसारहीत बहु यज्ञ करी कृपाळ, देशो विशेष सुख हे वृषभ-क्तिलाल ॥२०॥ ब्रह्मा कहे भुतळमां असुरांशियोये, कीधो प्रवर्त्तन अधर्म गुरु-जियोये। ते टाळवा सुगुरुने करशस्त्र आपी, पापीष्ठ कूळ करशो निरमूळ का-पी ॥२१॥ द्यो संत हाथ निगमागमरूप चाप, सुज्ञानखड्ग पण तीक्ष्ण जे अमाप। निष्कामआदि नियमो बहु तीव्र बाण, आज्ञा तमारि विजयध्वजने प्रमाण ॥२२॥ माहात्म्य आपतणुं अक्षय वज्र जेवुं, संग्राममां विचरतां मुनिहाथ देवुं। ते संतमंडळ घणां निजसंग लैने, देशो हरावि खळ देश विदेश जैने ॥२३॥ त्यारे अधर्मि गुरुओ अति पामी त्रास, संताइ गुप्त थळमां करशे निवास। आप प्रतापथकि जे यति आपकेरा, पाखंड पंथ हणशे हिमते घणेरा ॥२४॥ सौ प्रा-णिनुं हित धरी तव भक्ति जेह, विस्तारशे अधिक धर्मसहीत तेह। जेजे ज-णाय असुरांश गुरु थयेला, बीजा कुपात्र मद मत्सरना भरेला ॥२५॥ सौने सुसंत तम जोरथी जीति लेशे, सुज्ञानदान जनने शुकतुल्य देशे। प्रौढ प्रताप अवलोकि प्रभू तमारो, आश्चर्यवंत सुरसाथ थयो अमारो ॥२६॥ आ काळमां अ-वनिमां नरनाट्य धारी, छोजी अनेक जनना प्रभु मोक्षकारी। सर्वेश पूर्ण पुरुषो-त्तम प्राणदाता, वंदु समस्त विधि विश्वतणा विधाता ॥२७॥ सावित्रि देवि उच-र्यो उर स्नेह आणी, हेप्राणनाथ पुरुषोत्तम पद्मपाणी। विद्या विहीन वनिता वळि नीच देह, थाशे समाधिधर आप प्रताप तेह ॥२८॥ एवा प्रतापि प्रभु छो अवतारि आप, सर्वावतारथि विलक्षण छे प्रताप। माहात्म्य आपतणुं अंतरमां धरुंछुं, बे हाथ जोडि वळि वंदन हुं करुंछुं ॥२९॥ प्रत्येक विश्वपति छे अज विष्णु ईश, संख्या गणी नव शके मनमां मुनीश। ते ईश्वरो हरितणी स्तुति उच्चरेछे, पोतातणां शिर प्रभूपदमां धरेछे ॥३०॥ विष्णु कहे अखिलना अवतारि आप, जे थाय अन्य अवतार अहीं अमाप। तेतो कळा तमतणी अथवा सुअंश, तेणे कर्यो न कदि छेक अधर्म ध्वंश ॥३१॥ थोडाकमांहि श्रुतिउक्त सुधर्म थाप्यो, के रावणादि खळनो वळि वंश काप्यो। हेनाथ आप धरि प्रौढ प्रताप बुद्धि, धर्म प्रवृत्ति कर-शोज दिगंत सूधी ॥३२॥ प्रहर्षणीवृत्त—जे जीवो भववनमां सदा भमेछे, मृत्यु ने जनमतणां दुखो खमेछे। तेओनी तरत तमेज सार लेशो, हेस्वामी निजपद पास

ास देशो ॥३३॥ ब्रह्मांडाधिपति अनेक ईश जे छे, आज्ञामां तमतणि नित्यप्र-
य ते छे । पामीने तमथकि विश्वपोष्य शक्ति, पोषुंछुं जगत सुजाणि दास्य भ-
क्त ॥३४॥ सर्वेना हरि अवतारि दिव्यधाम, स्वच्छंद प्रभु परमात्म पूर्णकाम ।
ोतामां सहु अवतार दर्श देशो, सर्वेनां मन निजमां धरावि लेशो ॥३५॥ गो-
ोकादिक निजधाममां बिराजे, ते मूर्ती सहु तममां जणाय आजे । ऐश्वर्यो नि-
ा जनने जणावशोजी, कामादी प्रबळ रिपू हणावशोजी ॥३६॥ जे जीवो जग-
ाविषेज अल्प जेवा, अज्ञानी जपतपहीन होय एवा । तेओने निज नजरे करी
ामाधी, देखाडो अखिल तजाविने उपाधी ॥३७॥ मुक्तीनो पथ धरि देह ईश्व-
ोये, देखाड्यो निजजननेज जेह होये । ते ईशो दरशित छे समाधि जेह, दासो-
ा करथि करावशोजि तेह ॥३८॥ जे शक्ती दरशित श्रेष्ठ ईश्वरोमां, ते शक्ती
ान तव पामशे जनोमां । आवो तो जनम थयो नथी न थाशे, ते माटे सरवथि
ेष्ठता गणाशे ॥३९॥ तेजस्वी अमित मणी जडीत जेह, सिंहाख्या सुभग सु-
ासनस्थ तेह । सेवेला अगणित मुक्तना समाजे, देखाडो निजजनने सुधाम
ाजे ॥४०॥ कोई तो तव पट माळ सोटि जोई, तेमांथी तरत समाधिनिष्ठ हो-
। जै जोशे प्रभु तव अक्षरादि धाम, ऐश्वर्यो अति निरखेज एज ठाम ॥४१॥
ा भक्तो महितळ विश्ववंद्य थाशे, सौथी ते परम सुखी सदा जणाशे । कोई
ो चरित तमारुं सांभळीने, मुक्तीमां तरत जशे तजी कळीने ॥४२॥ वसंततिल-
कावृत्त—पूर्वे थया प्रभुतणा अवतार जेह, पाम्या तमारि छबिमां सउ लीन ते-
। कोईविषे तव छबी नहि लीन थाय, तेथी तमेज सउना अवतारि राय ॥४३॥
र्पाधिनाथ श्रुति अक्षरमुक्त सर्व, कीर्ती तमारि उचरे तजि सर्व गर्व । पूर्ण
ताप प्रभुनो मनमां धरुंछुं, सर्वेश्वरा सुखकरा तमने नमुंछुं ॥४४॥ मालिनीवृत्त—
ाळति ललित लक्ष्मी हेतथी जोडि हाथ, स्तुति हरिनि करेछे हे कृपासिंधु ना-
। अखिल सुखद एवा दासने मोक्षदाता, तम शरणथि पामे प्राणियो सुख-
ााता ॥४५॥ तव चरण तजीने जे मने तो भजेछे, जड जन निज साचा स्वार्थने
तजेछे । तव विमुखनि पासे हुं कदीये न जाउ, तमथकि जुदि थातां झाझि
ुतो मुझाउ ॥४६॥ भगवत तजि भक्ती अन्यनी आदरेछे, विभवसुखनी आ-
ाा अंतरे ते धरे छे । जळ मथनथकी तो तत्व कांई न जामे, तमथि विमुख प्राणी
ेम कांई न पामे ॥४७॥ तव पदरत जे छे सर्व ते सूख लेछे, अमित कलप वि-
ये काळथी क्यां डरे छे । तव जन जगमध्ये देवने वंद्य थाय, जन तन तजि अंते
ाममां सद्य जाय ॥४८॥ अचळ सुख मळे छे ते भला भाग्यशाळी, विबुध पण
ाखाणे कीर्ति तेनी विशाळी । अवर सुरथकी तो एवि प्राप्ती न थाय, मृगजळ
ाम तेना वैभवो ऊडि जाय ॥४९॥ मरम सकळ जाणी अंतरे शुद्ध एवो, तव
ादरति राखी त्यागिने अन्य देवो । जनहित अवतारी आदि छो ईश एक, प्रभु

तव पद मारी वंदना छे अनेक ॥५०॥ शालिनीवृत्त—शंभू बोल्या आणिने उर स्नेह, पाम्यो शक्ती आप आपेलि जेह । जे आज्ञा द्यो मस्तके ते धरुं छुं, आज्ञाथी आ सृष्टिने संहरुं छुं ॥५१॥ सौ संपत्ती आप पाये रहे छे, लक्ष्मी आदी शक्ति जेने चहे छे । जेनुं नित्ये ध्यान हुंतो धरुंछुं, वारेवारे वंदनाओ करुंछुं ॥५२॥ गौरी बोल्यां हेगुणातीत देव, जे नारीयो सज्जशे आप सेव । तेने देशो धाममां वास तेह, देवोने छे दुर्लभा प्राप्ति जेह ॥५३॥ जे नारीये वासना सर्व छोडी, प्रीती पूरी आपने पाव जोडी । मोटा मुक्तो जे समाधी न पामे, ते नारीयो ते स्थितीमां विरामे ॥५४॥ एवी रीते जन्म बीजाथि भारे, ऐश्वर्यो तो आपमां छे वधारे । दे आनंदो चित्तने कानने ते, मोटा मुक्तो आदरे गानने ते ॥५५॥ सौथी सारां आपनां छे चरित्र, श्रोता वक्ताने करे ते पवित्र । सर्वस्वामी आपने जाणि एवा, वंदुंछुं हुं दासि देवाधिदेवा ॥५६॥ रथोद्धतावृत्त—पृथ्वि बोलि प्रभु हे कृपानिधी, आज आप अतिशे कृपा किधी । भाव लावि मुज सामु भाळशो, किंकरीनुं बहु कष्ट टाळशो ॥५७॥ धर्मभंग करीने अधर्मिये, पापपंथ प्रगट्या कुकर्मिये । खूब भार नहि ते खमी शकुं, शेषशीश थिर शी रीते टकुं ॥५८॥ क्रोधि कामि गुरुओ घणा मळी, वाममार्ग पसरावियो वळी । मद्यपान करि मांस खाय छे, तेथि पंड मुजनो पिडाय छे ॥५९॥ दैत्यअंशि थइ शिष्य तेतणा, भाररूप मुजने नडे घणा । देव रक्षण करो दया करी, भागशेजि भय भारने हरी ॥६०॥ दास त्रास झट नाशकारि छो, धर्मपुत्र दृढ धर्मधारि छो । दुष्टअंशि गुरु शिष्य सर्वने, जीतशो तरत तोडि गर्वने ॥६१॥ जे अधर्म मुज शीश थाय छे, जेथि पंड मुजनो पिडाय छे । मूळमांथि खणि खोदि नाखशो, धर्म थापि सुखमांहि राखशो ॥६२॥ स्वाश्रितोनि सघळी विपत्तियो, तोडि नाथ करशो निवृत्तियो । संतवृंद लइ साथ संचरो, मेल टाळि मुज निर्मळी करो ॥६३॥ संतवृंद मळि चंदने करी, चर्चितांघ्रि मुज ऊपरे धरी । चिह्न अंकित करो कृपानिधी, मानि लैश मुजने निधी दिधी ॥६४॥ लै समाज फरशोजि जाहरे, हुं सनाथ शुभ थैश ताहरे। श्रेष्ठ सर्व गुण भूजमां थशे, तीर्थभूमि गणि सर्व इच्छशे ॥६५॥ नाथ योग तव पावनो थशे, विश्वमध्य मुज कीर्त्ति वाधशे । वासवादि वसवा विचारशे, धन्य भाग्य मुजनांज धारशे ॥६६॥ नाथ मूज महिमा घणो थशे, सत्यलोकपतिआदि वंदशे। विश्वदेव मुजने वखाणशे, सर्व लोकथकि श्रेष्ठ जाणशे ॥६७॥ दिव्यधामपति आप जे समे, आवियाजि कपिलाश्रमे तमे । आप दासितणि प्रार्थना सुणी, हेकृपालु करुणा करी घणी ॥६८॥ प्राणनाथ अखिलेश आप छो, वासुदेव वळि विश्वव्याप छो । आपमूर्त्ति दृढ चित्तमां धरुं, वारवार पदवंदना करुं॥६९॥ पुष्पिताग्रावृत्त—स्तुति अज भव आदिके करी ते, नृप तुजपास कथा सु उचरी ते। पछि यम वरुणादिके उचारी, सुण नृप एह कथा कहीश सारी ॥७०॥ इति श्री-

वेहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते चतुर्थकळशे अचिंत्यानंदवर्णींद्रअभयसिंहनृपसंवादे श्रीहरिपट्टाभिषेके ब्रह्मादिककृतस्तुतिनामा पंचविंशतितमो विश्रामः ॥२५॥

पूर्वछायो—स्तुति करी ब्रह्मादिके, तमने सुणावी तेह। हे नरनाथ हवे कहुं, यमआदिक कृत स्तुति जेह ॥१॥ उपजातिवृत्त—वळी वदेछे यमराज वाणी, अहो कृपाळु प्रभु पद्मपाणी। कल्याणकारी शुचि जे तमारुं, श्रीस्वामिनारायण नाम सारुं ॥२॥ भावे कुभावे हसवा प्रमाणे, ते नाम लेशे सुणशे अजाणे। हशे महापापि तथापि तेह, नहींज पामे मुज त्रास एह ॥३॥ तेतो वळी मुक्तिपदे जनार, एवो तमारो महिमा अपार। गिरा विचारी नहि पार पामे, तो शुं कहुं हुं हरि एह ठामे ॥४॥ धर्मप्रवृत्ती करशोज ज्यारे, घणाक पापी घटशेज त्यारे। हेनाथ हुं ने वळी दूत मारा, निरांत पामी नवरा थनारा ॥५॥ भक्ती कर्यानो अवकाश धारी, विशेष भक्ती करशुं तमारी। जेथी जशे आ कळिकाळकेरुं, संकष्ट शुद्धत्व थशे घणेरुं ॥६॥ मिताक्षरावृत्त—पछि लोकपाळ वरुणादिक जे, अलकानिवासि धनदादिक जे। स्तुति हाथ जोडि हरिनी उचरे, पुलकीत देह दृग नीर झरे ॥७॥ अमने दयाळु पळदत्त तमे, तमथी सदैव डरियेज अमे। मरजी तमारि मनमां धरिये, दिश पाळवानि करणी करिये ॥८॥ सकळेश आप वश सर्व अमे, कहि लोकपाळ जनजूथ नमे। सुखना निधान निधि कीर्त्तितणा, तमने प्रणाम करियेज घणा ॥९॥ शिखारिणीवृत्त—वदे सर्वे देवो नथिज तम जेवो अधिपती, तमे सर्वातीत प्रबळ तमकेरी गति अति। तमारी मोटाई अमथकि कळाई नहि हरि, बहुनामी स्वामी नमु अचळधामी स्तुति करी ॥१०॥ तमारी मायाये हरण करियुं ज्ञान सकळे, अमो देवो एवा तव पदतणुं ज्ञान न मळे। तथापी हेनाथ स्तुति सुणिसुणी अंतर धरो, स्वदासो जाणीने तन धरि तमे रक्षण करो ॥११॥ शार्दूलविक्रीडितवृत्त—तत्वो सर्व मळी वळी स्तुति करे हेकृष्ण हेमाधवा, सृष्टी पूर्व समे अमे न शकियां वैराटने सर्जवा। त्यारे अंतरयामिताथि अममां प्रेरी स्वशक्ती तमे, एवा अक्षरधामना अधिपतीने वंदिये सौ अमे ॥१२॥ वसंततिलकावृत्त—वैराजपुरुष कहे प्रभु विश्वपाळ, संकष्ट सर्व हरनार हरे दयाळ। सामर्थ्यदत्त तव विश्व बधुं धरुंछुं, हेशक्तिमान पदवंदन हुं करुंछुं ॥१३॥ बोल्या प्रधानपुरुष प्रभु पाय लागी, आज्ञा तमारि वश हुं चरणानुरागी। आपेलि शक्ति प्रभु आपतणी धरुंछुं, ब्रह्मांड एक उतपन्न सुखे करुंछुं ॥१४॥ सर्वावतारि सकळेश स्वतंत्र स्वामी, आनंदकंद वृषनंद अनंतनामी। वंदे सदा सुर नरो मुनियो समस्ते, छो संतसाथ मुनिनाथ नमो नमस्ते ॥१५॥ मंदाक्रांतावृत्त—प्रेमे बोल्या प्रभुपद नमी मूळपुरुष वाणी, हेसर्वेशा सुखनिधि मने आपनो दास जाणी। पोते शक्ती लवमित मने जे दया लावि दीधी, तेथी तो में अमित भुवनो केरि उत्पत्ति कीधी ॥१६॥ आज्ञा मानी प्रभु तमतणी कार्य मोटां करुंछुं, जाणी मोटो अमित महिमा ध्यान नित्ये धरुंछुं। हुं

तो स्वामी चरणरजनी तुल्य छुं स्वल्पमात्र, प्रेमे वंदु प्रणमि प्रणमी हेकृपाना सुपात्र ॥१७॥ वसंततिलकावृत्त—मुक्तो विशेष मळि अक्षरधाम केरा, प्रेमे करे प्रभुतणी स्तुतियो घणेरा । हेनाथ सद्गुण दयादिकना समुद्र, छो काळना प्रलयकारकरूप रुद्र ॥१८॥ पाम्या अमे करि उपासन आपकेरूं, थैने निरावरण जाणपणुं घणेरूं । सेवा सजे धरमआदि गुणो अमारी, जाणी शकाय नहि तोय गती तमारी ॥१९॥ जाणे न जेम जळजंतु समुद्रपार, लैये न तेम तव अंत अमे लगार । सर्वावतार अवतारि तमे प्रभू छो, अत्यंत श्रेय करवा जनम्या विभू छो ॥२०॥ जे जीव आप पद आश्रय थै रहेछे, तेतो अमारि तुलनी पदवी लहेछे । देखाय एवि दिनबंधु दया तमारी, उच्चारवा सकळ शक्ति नथी अमारी ॥२१॥ वाक्यो [illegible] प्रजा इति आदि एह, छे जे मुनीश करभाजननांज जेह । ते वेण सत्य करवा कळिमध्य चाही, धार्यो सुदेह प्रभु भारत भूमिमांही ॥२२॥ जे धर्म उत्तम घणा दिनथी विनाश, पाम्यो प्रभुजि फरिथी करशो प्रकाश । हे सर्वसद्गुणनिधी अवतारी आप, सर्वेथकी अधिक आपतणो प्रताप ॥२३॥ संतो मळी सतत प्रार्थित हेमुरारी, आणी कृपा अधिक छो नरनाट्य धारी । सर्वावतार तमसाथ गती करेछे, श्रीचक्रवर्त्ति सह जेम नृपो फरेछे ॥२४॥ ते धन्यधन्य धरणी पदचिह्नवाळी, स्वर्गादि लोकथकि ते भलि भाग्यशाळी । जे स्थानमां वळि थशेज लिला तमारी, लेशे तहांनि रज सौ सुर शीश धारी ॥२५॥ देवो नरो तव कृपा विण तो कदापी, पामे न दर्शन करी तप जाप जापी । तेवा तमो निरखशे नरनारि जेह, छे धन्यधन्य अतिधन्य समस्त तेह ॥२६॥ वैराग्यवान मुनियो तव भक्तिमान, ते मुक्ति चार गणशे तरणा समान । मायीक वस्तु सुखने कदि केम इच्छे, तेतो समस्त सुख आप समीप प्रीछे ॥२७॥ पृथ्वीविषे सकळ जीवतणा हितार्थे, धार्यो सुदेह परमात्म प्रभू परार्थे । छोजी परात्पर तमे निजदास पाळ, पामो सदैव जयकार अहो कृपाळ ॥२८॥ साधू समस्त मुरती मनमां धरेछे, कल्याणकारि गुणकीर्तन ते करेछे । हेभूमिना परम मंगळकारी शाम, पामो सदैव जयकार समस्त ठाम ॥२९॥ निर्वासनीक मुनियो पद नित्य सेवे, सेवेल तेम शिवतुल्य तपस्वि जेवे । देवो गणे अधिक दुर्लभ दर्श जेनुं, तेवा तमे बहु थजोजि जयत्व तेनुं ॥३०॥ जे जीव आवि प्रणमे प्रभु एकवार, तो पाप सर्व भव मृत्यु मटी जनार । छोजी तमे अतिदयाळु समर्थ एवा, वंदुं सदैव तमने दिनबंधु देवा ॥३१॥ जे आ समग्र उपनीषदना समूह, ब्रह्मा शिवादि करि तत्वतणाज ऊह । एवा तथा अक्षर अक्षरमुक्त जेह, बोले सदैव तव सद्गुणकीर्ति तेह ॥३२॥ पामे न नाश कदि एवि महा अविद्या, छे प्राणिना मनविषे जडता अछिद्या । तेतो छुटे प्रभु तमारि उपासनाथी, तेवा तमे जय करो निजनी प्रभाथी ॥३३॥ मूर्ती तमारितणुं ध्यान करेज जेह, तो प्राणिवृंद सुखि थाय सदैव तेह । लौकीक सूख वळि जे परलोक केरां, देनार

देव जयकार्य करो घणेरां ॥३४॥ संतापनाशकर दर्शन छे तमारुं, जेथी विशेष मन शांत थयुं अमारुं । छे दिव्य आपतणुं चारु चरित्र जेह, कल्याणकारि करजो जयकार तेह ॥३५॥ उपजातिवृत्त—वर्णि कहे सांभळ हेनरेश, एवी रित्ये सौ मळिने विशेष । देवो मुनीयो वळि मुक्तराय, स्तुती करी श्रीहरिनी तहांय ॥३६॥ सिंहासने शाम विराजमान, ताराविषे पूर्ण शशीसमान । जो शारदा शेष सदैव गाय, तथापि ते वर्णन तो न थाय ॥३७॥ श्रीधर्मभक्ति धरि दिव्यदेह, सदा वसे कृष्णसमीप तेह । स्तुती सुणीने निजसर्ग सोतां, राजी थयां उत्सव एह जोतां ॥३८॥ अमूल्य वस्तू लइ सारिसारी, सौये प्रभू आगळ भेट धारी । निहाळिने भक्तितणा कुमार, राजी थया सौ हृदये अपार ॥३९॥ मुक्तादिके अंचळ दीव्य दीधां, कृपानिधाने करुणाथि लीधां । अपूर्व ए उत्सव जोइ भारी, राजी थया सौ नरदेव नारी ॥४०॥ नक्षत्रमाळा अति सारि लावी, मुक्तो मळी श्रीहरिने धरावी। मोतीतणी एक अमूल्य माळ, धरावि ते मूळ नरे विशाळ ॥४१॥ प्रधानना नाथ पुरूष जेह, माळा दिधी लाल मणीनि तेह । तत्वाभिमानी सुर वैजयंती, माळा धरावी लइ गूणवंती ॥४२॥ वैराजपूरूष किरीट एक, जेमां हिरा मोति जड्या अनेक। महाप्रभूने शिर ते चडाव्यो, भक्तोतणा ते मनमांहि भाव्यो ॥४३॥ सोनातणुं सुंदर ऊपवीत, ब्रह्माजिये तो करि पूर्ण प्रीत । ते धर्मना नंदनने धराव्युं, जाणे स्वहस्ते विधिये बनाव्युं ॥४४॥ दिधो रुडो कौस्तुभ ते रमेशे, माळा दिधी स्फाटिकनी उमेशे । सुवर्ण सिंहासन तो कुबेरे, कर्युं भलुं अर्पण रुडि पेरे ॥४५॥ गंगा तथा शेषसमान सीत, सुवर्णना दंड रुडा सहीत । सुछत्र एवुं वरुणे धराव्युं, शुं होय गोलोकविषे घडाव्युं ॥४६॥ वायु सुरे चामर सद्विशाळ, धर्मे धरावी शुभ मोतीमाळ । इंद्रे धराव्यां अतिशे रुपाळां, सुवर्णनां कुंडळ नंगवाळां ॥४७॥ ऐश्वर्य जे नाश कदी न थाये, आप्युं घणुं श्रीहरिने रमाये । आप्यो शिवा एक सुवर्ण हार, अमुल्य तेजस्वि दिसे अपार ॥४८॥ मणीतणी माळ अमुल्य लागे, धरी हरि आगळ शेषनागे । धर्या धराये रस मिष्टमिष्ट, प्रत्यक्ष जाणी प्रभु आपइष्ट ॥४९॥ दिधी मळीने सऊ देव देवी, सुपद्ममाळा न सुकाय एवी । सुवर्णनो कुंभ सुधा भरेलो, दिसे हरिने शशिये धरेलो ॥५०॥ शिक्षा कर्यानो शुभ लोहदंड, यमे समर्प्यो प्रभुने अखंड । नंगे जडेला रथ जे बनाव्या, ते विश्वकर्मा प्रभुपास लाव्या ॥५१॥ श्रीसूर्यदेवे जरियान वाळां, वस्त्रो दिधां मूल्य घणे रुपाळां । तहां ऋतूराज वसंत आव्यो, नानाविधीना फुलहार लाव्यो ॥५२॥ मुनी मळी आशिरवाद देछे, थजो प्रतापी प्रभुने कहेछे । ऋषीश दिव्याभरणो धरावे, छबी निहाळी मनमोद लावे ॥५३॥ समस्त मुक्तादिक जे मळेला, आनंदमां मग्न अति थयेला । ते सर्व सामी धरि सौम्य दृष्टी, करी प्रभूये करुणानि वृष्टी ॥५४॥ मुक्तादि ऊभा निजहाथ जोडी, मूर्तीविषे निश्चळ चित्त चोडी । कृतार्थ तेतो सरवे

थयेला, सुखार्णवे मग्न थई रहेला ॥५५॥ आनंद ए सर्व कह्यो न जाय, जो शारदा शेष महेश गाय । ब्रह्मांड आखे अति हर्ष व्याप्यो, अपूर्व आनंद दयाळु आप्यो ॥५६॥ जन्मोत्सवे हर्ष जणाय जेवो, पटाभिषेके पण होय एवो । पुरातनी एवि जणाय रीती, नरेशनी छे पण एज नीती ॥५७॥ आनंद आनंद दिसे अतीशे, न कोइने लेश कलेश दीसे । दशे दिशा निर्मळ ऊजळी छे, छये ऋतू फुलि तथा फळीछे ॥५८॥ पुष्पिताग्रावृत्त—कृत हरिवरने पटाभिषेक, सुरवर भेट धरी भली अनेक । नरपति तमने कही कथाय, सुणि जन पापि मटी पवित्र थाय ॥५९॥

इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते चतुर्थकळशे अचिंत्यानंदवर्णींद्रिअभयसिंहनृपसंवादे श्रीहरिपट्टाभिषेके ब्रह्मादिदेवउपायनार्पणनामा षड्विंशतितमो विश्रामः ॥२६॥

उपजातिवृत्त—हेभूपती सांभळ भाव आणी, श्रीधर्मना पुत्र चरित्र वाणी । पूज्या सहू संत मळी मुरारी, आनंदथी आरति तो उतारी ॥१॥ स्तुती करी ते पछि पूर्ण प्रीते, ते हुं सुणावुं सुण रुडि रीते । मुखेथी बोल्या मुनि रामदास, ते हुं करुंछुं प्रथम प्रकाश ॥२॥ रथोद्धतावृत्त—रामदास मुनि भाइ जेह छे, श्रीहरीनि स्तुति गाय तेह छे । हेकृपाळु कळिजोर टाळशो, पापपंथ पळमां प्रजाळशो ॥३॥ पापि दंभि गुरुओ थई फरे, जे ठगाई ठगवा घणी करे । क्रोधि कामि अतिलोभि होयछे, तत्वज्ञान अभिमानि तोय छे ॥४॥ कूट तर्क करि वाद ते वदे, मोह मान भरियुं घणुं रुदे । एक ब्रह्मतणी वात उच्चरे, जीव ईश जड एकता करे ॥५॥ ते गुरुनि जडवाणि सांभळी, वेदमार्ग थकि जे गया टळी । ते जनोनि उपरे कृपा करी, नाथ आज अगनानता हरी ॥६॥ लक्षकोटि जन एम तारशो, शब्दजाळथकि तो उगारशो । छो दयाळु अति ए रिते तमे, शीश नामि पद वंदिये अमे ॥७॥ ते पछीथि मुनि मुक्त उच्चरे, हेप्रभूजि करुणा करो अरे । धर्मभ्रष्ट जन भेख धारियो, वेदमार्ग मळिने विदारियो ॥८॥ दंभ वेष धरि लोकने ठगे, द्रव्य नारि हरिले घणे दगे । एह दुष्ट थकि रक्षण प्रभो, सर्वकाळ करशो अहो विभो ॥९॥ आपवाणि सरिता सुधा भरी, ज्ञाननीर भरि शुद्ध संचरी । केवळत्वतणं ज्ञान उर्मियो, तेनुं पान न करे कुकर्मियो ॥१०॥ संशयादि तरु तोडनारि छे, मंगळादि गुण तीर भारि छे । पद्मरूप विरती वसे जहां, हंस छे परममुक्त ते तहां ॥११॥ सेवतां त्रिविधि तापने हरे, सर्वकाळ सुख शांति ते करे । एवि वाणि वदनार छो तमे, नाथ पाव नमिये सदा अमे ॥१२॥ उपजातिवृत्त—कहे शतानंद अहो मुनीश, प्रकाश राशीमय छो अधीश । ब्रह्मादि छे ईश्वर सर्व जेह, पूजे तमोने विधिपूर्व तेह ॥१३॥ जे धाममां अक्षरतुल्य मुक्त, तेओ पुजे प्रेम पुरा प्रयुक्त । राधादि सेवे वळि आदरीने, एवा तमोने नमिये हरीने ॥१४॥ कहे सुखानंद कृपानिधान, देनारि भक्ती तव मुक्तिदान । तेने तजी जे जन शुष्कज्ञान, निर्भागि ईछे मुरखा समान ॥१५॥ ते दूझणी गाय सदा तजेछे, वरोळनुं सेवन

तो सजेछे । तेना थकी सूख कदी न थाय, सदैव तेनो श्रम व्यर्थ जाय ॥१६॥ तमेज सर्वे सुखना निधी छो, तमेज सद्धर्मतणा विधी छो । हुंतो तमारा पदमां रमुंछुं, महाप्रभु हुं तमने नमुंछुं ॥१७॥ मुकुंदवर्णी वचनो कहेछे, जे पार त्रण्ये गुणथी रहेछे । एवा महामुक्त सजेज सेवा, तमेज सर्वेश्वर छोजि एवा ॥१८॥ उत्पत्ति ब्रह्मांड अनेक केरी, स्थिती प्रलेना नियमे घणेरी । तेतो लिळामात्र तमे करो छो, सर्वेतणा वंद्य तमे ठरोछो ॥१९॥ कथे सुकीर्ती उपनीषदादी, तमेज सर्वेश्वर सर्वआदी । तमे पुरूषोत्तम सर्वव्याप, सर्वेतणा छो अवतारि आप ॥२०॥ वेदो तमारो नहि पार पामे, थाकी रही नेति कही विरामे। तमे जुदा अक्षरथी सदाय, एवा प्रभुने प्रणमुंज पाय ॥२१॥ शिखरिणीवृत्त—स्वरूपानंदाख्य प्रभुपद नमीने स्तुति करे, ठगारा ज्ञानीनो धरि अधिक आडंबर अरे । श्रुतीकेरा अर्थो विपरित करी ख्यापन कर्या, अमे एवा झेरी मतथि तम योगेज उगर्या ॥२२॥ तमारी जे वाणी अमृतसम जाणी मन धरी, अमे तेथी जीव्या नहितर न आशा हति जरी । अनंग क्रोधादी दहनथि दिले दाहन थता, तमे शांती कीधी तव पद नमीये जगपिता ॥२३॥ स्रग्धरावृत्त—मायाथी पार छे जे रुचिर रुचिर श्रीअक्षरादीक धाम, त्यां जेजे मूर्तियो छे विविध तमतणी पार्षदो तेह ठाम । ते ऐश्वर्यादि सुद्धां अहिं निजजनने आप देखाडनारा, एवा सामर्थ्येवाळा सकळसुखद छो पाव वंदु तमारा ॥२४॥ आनंदानंदस्वामी विनति वळि करे शाम सर्वज्ञ आप, छे आधारे तमारे जडचिद सरवे सर्वना आप बाप । जीवोना श्रेयमाटे नरतन धरियुं मुक्त लै सर्व साथ, एवा ऐश्वर्यवाळा प्रभु तव पदने वंदिये जोडि हाथ ॥२५॥ उपजातिवृत्त—संतोतणां मंडळ सौ मळीने, महाप्रभुना पदमां ढळीने । उच्चारि हेते स्तुति हाथ जोडी, संसारथी स्नेह समस्त छोडी ॥२६॥ पुष्पोतणा हार लई धरावे, गुंजानी माळा करि कोइ लावे । कोईक वृन्दादळ केरि माळा, कोई मुनी गुच्छ धरे रुपाळा ॥२७॥ कोई धरावे फळनी बनावी, कोई करे माळ कपूर लावी । कोई रचे हार रतांजळीना, कोई करेछे फुलनी कळीना ॥२८॥ कोई पछेडी फुलनी बनावे, तोरा बनावी वळि कोइ लावे । कोई धरावे गजरा बनावी, पुष्पोतणां कुंडळ कोइ लावी ॥२९॥ प्रमाणिकावृत्त—हवे हरी जनो मळी, स्तुती घणी करे वळी। सुणो नृपाळ ते कहुं, सनेहथी वदे सहु ॥३०॥ नमोनमो दयानिधी, तमे कृपा घणी किधी । अनंत जीव तारवा, अधर्मने विदारवा ॥३१॥ नृदेह धारियो तमे, पदाब्ज वंदिये अमे । ब्रह्मांड कोटिना धणी, अनंत शक्ति जेतणी ॥३२॥ तमाम वश्य ते रहे, सदैव दास छुं कहे । सुब्रह्मधाममां वळी, अनंत मुक्त मंडळी ॥३३॥ अनादि दिव्य देह छे, सहुथी श्रेष्ठ तेह छे । मनोहर स्वरूप छे, अनेक भूपभूप छे ॥३४॥ तमारि भक्ति ते करे, दिले तमोथकि डरे । न पार आपनो लहे, अपार छो सदा कहे ॥३५॥

नमो पतीततारणं, समस्त जन्म कारणं। विपक्षिना विदारणं, अनंतशक्तिधारणं ॥३६॥ सदैव दिव्य देह छो, अजन्मवान एह छो। दयादि सद्गुणाब्धि छो, सदा महासुखाब्धि छो ॥३७॥ मनुष्यना समाजमां, चरित्र दिव्य आजमां। तमे कर्योज जे रिते, बिजे भवे न ते रिते ॥३८॥ अधीक सर्वथी तमे, उचारिये सहू अमे। तमोथकी विशेषता, बिजे नथीज लेशता ॥३९॥ अनंत विश्ववास छो, तमेज स्वप्रकाश छो। शरण्य सर्वना तमे, गणी उपासिये अमे ॥४०॥ कल्याण ठाम एक छो, धरी कळा अनेक छो। विनाशकारी पापनुं, अतुल्य नाम आपनुं ॥४१॥ अनंत छे पराक्रमो, गणी न जाणिये अमो। अनंतवीर्य शक्ति छे, करे भवादि भक्ति छे ॥४२॥ स्वभक्तना मनोरथो, पुरी करो कृतारथो। समर्थ एम छो तमे, विभूजि वन्दिये अमे ॥४३॥ श्रुति तणा अभ्यासको, अद्वैतना उपासको। अद्वैत आपने भणे, न तुल्य अन्यने गणे ॥४४॥ तमारि जे अजाथकी, विमोह पामिया नकी। अतर्क्य एथकी तमे, प्रभूजि वंदिये अमे ॥४५॥ समस्त जीव अंतरे, रह्या तमे स्वतंतरे। नियंतृ निर्विकारि छो, अखंड ज्ञानधारि छो ॥४६॥ शरण्य सर्वना हरी, अधर्म सर्गना अरी। करे सुरादि वंदनं, नमामि भक्तिनंदनं ॥४७॥ कदापि काळ के अजा, करी शके नही कजा। स्वरूप एवुं आपनुं, तजावनार तापनुं ॥४८॥ अनंत जीव तारवा, सुधर्मने वधारवा। नृदेह धारियो तमे, प्रणाम कीजिये अमे ॥४९॥ वसंततिलकावृत्त—हेनाथ जाणि न शकुं तव रूप केवुं, छे केटला गुण नकी न कळाय एवुं। ऐश्वर्य नाम तव भूति चरित्र जेह, मोटा मुनीश्वर सुसिद्ध अजाण एह ॥५०॥ ते जाणवा प्रभु अमेज समर्थ क्यांथी, आश्चर्य पामि रहिये निज चित्तमांथी। एवा समर्थ हरि अद्भुततानिधान, बे हाथ जोडि नमिये बहु शक्तिमान ॥५१॥ ब्रह्माविषेज तव शक्ति करी प्रवेश, ब्रह्मांडकेरि उत्पत्ति करे हमेश। विष्णु विषे वशिज तेनि स्थिती करेछे, शंभूविषे वशि वळी जग संहरेछे ॥५२॥ स्नेहे करी अमित पार्षद पाव सेवे, छो सर्व व्यापक रही निजधाम एवे। आव्या तमेज नरदेह भलो धरीने, प्रेमे प्रणाम करिये स्तुति उचरीने ॥५३॥ ऐश्वर्य शौर्य विद्वानपणुं सुशील, सौभाग्य चातुरपणुं सुगुणो अश्लील। तेना समुद्र वळि आभरणो अनंत, लीळा विचित्र करनार महात्म्यवंत ॥५४॥ हे देवदेव हरि कृष्ण महाकृपाळ, मायाधिनाथ वृषनंदन काळकाळ। राजाधिराज मुनिराज विराजमान, स्नेहे सदा प्रणमिये सुखना निधान ॥५५॥ हेप्राणना पति पुराणपुरुष एक, सेवा सजे सतत मुक्त मळी अनेक। सर्वज्ञ सर्वभव कारणरूप आप, दिव्याकृती प्रभु तमेज धरो अमाप ॥५६॥ पीडा समग्र शरणागतनी हरो छो, साक्षी स्वरूप थइ अंतरमां ठरोछो। मुक्तोविषे मळि सदैव करो विहार, छोजी उदार नमिये पद वारवार ॥५७॥ कीधा तमे स्वजन स्वांतर शत्रु नाश, संसाररूप कृत नाश दुरंत पाश। नीरे सहीत घनशाम सदा स्वरूप, पामो सदा विजय हे हरि

भूपभूप ॥५८॥ गर्विष्ठ काळ मद सर्व तमे हरो छो, पूर्ण प्रकाश वळि मोक्ष पथे करो छो। पाखंडमार्ग हणनार पुरो प्रताप, जोगी जनेश जपिये तव नाम जाप ॥५९॥ बे हाथमां प्रभु वराभय धारनारा, भक्तोनि छातिपर अर्पित पाव सारा। स्नेहे सहीत मुखथी करि मंदहास, पीडा करी स्वजनना मननी विनाश ॥६०॥ हेभक्तिपुत्र भगवान भवाब्धिनाव, छो भक्तवत्सळ दयालु पवित्र पाव। शाथी वखाण करिये नथि शब्द झाझा, धारी गुणो प्रणमिये वृषवंशराजा ॥६१॥ पूर्वछायो—एवी रीते स्तुति उचर्या, हरिभक्त भलो धरि प्यार। भेट धरी भगवानने, पछि जेनो जेवो व्यवहार ॥६२॥ चोपाइ—जेतपरना जे उन्नडराय, मुळुवाळा तथा कहेवाय। इत्यादिक मळिने मोटा जन, आप्यां उत्तम जाति वसन ॥६३॥ महामूल्यनी मोतिनी माळ, धरी श्रीहरिने ततकाळ। पछी बेठा ते सजन सभामां, मन धारी प्रभुनी प्रभामां ॥६४॥ पछी गोंडळना नरपाळ, नाम देवोजी बुद्धि विशाळ। तेनी तरफथी आवेला त्यांई, जेनुं नाम भलुं हठीभाई ॥६५॥ एणे अश्व समर्पियो एक, सजी भूषण अंगे अनेक। माणावदरना नृप गुणवान, जेनुं नाम गजनफरखान ॥६६॥ तेणे अंतरमां हेत लावी, पूजा मंत्रिनी पासे करावी। दीधुं उत्तम पृथ्विनुं दान, बीजुं दान न एह समान ॥६७॥ मांगरोळ छे जेने आधीन, एवा नरपति वजरूदीन। तेणे रथ एक आप्यो रुपाळो, जरिशाननो पडदा वाळो ॥६८॥ रुडा सोनाना कळश बिराजे, सणगारेला बळदो छाजे। माणावदरमां जेनुं ठाम, भला ब्राह्मण भट मयाराम ॥६९॥ तेना गोविंदरामजी भाई, बेनी भक्तपणामां भलाई। करे नित्य ते वैदिक कर्म, धरे सरस एकांतिक धर्म ॥७०॥ वेदमंत्र उच्चार करिने, तेणे पूजिया प्रेमे हरिने। चारे वेदनां ललित लखेलां, लावी पुस्तक आगळ मेल्यां ॥७१॥ वेदधर्मनो करवा उद्धार, जाणे सूचना ते कीधी सार। रुदे राजी थया महाराज, करवुं छे पोताने ते काज ॥७२॥ पीपळाना नरसिंह महेता, नारायणजी आखागाम रहेता। तेणे आप्यां पीतांबर सारां, पात्र पूजानां मन हरनारां ॥७३॥ पंचपात्र आचमनी त्रभाणुं, दीवी आरति धूपियुं जाणुं। अगत्राईना परवतभाई, भीमभाई हैये हरखाई ॥७४॥ प्रेमे पूजा प्रभुजीनि कीधी, वस्त्र बळद तथा गायो दीधी। भुजना हीरजी सूत्रधार, बीजा सुंदरजी रथकार ॥७५॥ नारायणजी तथा देवराम, अजरामर पांचमुं नाम। तेओये उर धारी उमंग, आपी खूरशियो ने पलंग ॥७६॥ आपी पेटियो आप्या पटारा, जेना घाट घणा दिसे सारा। गंगाराम प्रमुख मळी मल्ल, करी मल्लक्रिया त्यां प्रबळ ॥७७॥ एने आप्या प्रसादिना हार, आपी पाघ अने शेलां सार। कारियाणिना खाचर मांचो, जेने अंतरे संतसंग साचो ॥७८॥ किनखाबनी आपी तळाई, आप्यां ओशीकां रुडी रजाई। तोगोजी सरधारना राय, बेरोजी त्यांना वासी गणाय ॥७९॥ तेणे आप्युं सारुं एक घर, करवाने हरीनुं मंदीर। अम-

दावादना नथुभट, दामोदर साथे आविया झट ॥८०॥ हीराभाई गोरा लालदास, चोकशी आव्या श्रीप्रभुपास । घणी कीमतनो कीनखाब, तेना वस्त्रतणी भरी छाब ॥८१॥ सुरवाळ ने डगली सारी, धर्मनंदनने भेट धारी । रायधणजी धमणकाना धणी, आपी भेट एणे अश्वतणी ॥८२॥ मूळजी द्विज जे भादराना, तेना सुंदरजी भाई नाना । बन्ने लाग्या प्रभुजीने पाय, भली भेट करी एक गाय ॥८३॥ रामानंद लाग्या त्यां कहेवा, छे आ विप्र मोटा मुक्त जेवा । सुणी हरशिया हरी साक्षात, उर आणी भविष्यनी वात ॥८४॥ एक थाशे गुणातीतानंद, शिवानंद बीजा जगवंद । कथा सांभळीने एवी सारी, अभेसिंहे त्यां वाणी उच्चारी ॥८५॥ गुणातीतानंद गुरु मारा, उपदेश मने आपनारा । एनी सांभळीने आवी वात, मने उपज्यो आनंद अघात ॥८६॥ अचिंत्यानंदजी ब्रह्मचारी, अति मिष्ट छे वाणी तमारी । आवा बोलोछो बोल अमुल्य, मने लागे छे अमृततुल्य ॥८७॥ पुष्पिताग्रावृत्त—मधुर अधिक वाणी आपकेरी, मुज मन चाह धरी सुणुं घणेरी । सुणिसुणि लव तृप्ति तो न थाय, सुर नहि जेम सुधा पीतां धराय ॥८८॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते चतुर्थकळशे अचिंत्यानंदवर्णींद्र-अभयसिंहनृपसंवादे श्रीहरिपट्टाभिषेके हरिजनकृतउपायनार्पणनामा सप्तविंशतितमो विश्रामः ॥२७॥

चोपाइ—सुणो भूप कहे ब्रह्मचारी, संभळावुं वळी कथा सारी । गाम पंचाळाना झीणाभाई, जेनी सत्संगमां सरसाई ॥१॥ तेणे पूजा प्रभूजिनी करी, अति अंतरे आनंद धरी । सारी बंधावी सोनेरी पाग, जेनी कीमत कहिये अथाग ॥२॥ शिरपेच सोनानो घडेल, हीरा माणेक मोती जडेल । पाग ऊपर प्रीते बंधाव्यो, तोरो मोतीनो त्यां लटकाव्यो ॥३॥ शेखपाटना भक्त सुतार, नामे लालजी सम जे सार । तेणे प्रगट प्रभुपासे आवी, भेट भारे मजूस धरावी ॥४॥ आप्यो उत्तम एक डामचियो, दीसे बहु चतुराईथि रचियो । कर्यां भक्तनां गुरुये वखाण, सुणी समजीया शाम सुजाण ॥५॥ जाण्युं जे आतो साधुज थाशे, नाम निष्कुळानंद धराशे । गाम मेथाणना रहेनारा, भक्त काकुजी पुंजोजि सारा ॥६॥ तेणे रुपानो थाळ भरीने, कर्या भेट रूपैया हरीने । ते पछी मछियावना राय, बापुभाइ जे नाम गणाय ॥७॥ तेणे हेमजडीत्र हींडोळो, सारो उंचो ने लांबो पहोळो । जोतां विश्वना लोक वखाणे, तेवो भेट कर्यो तेह टाणे ॥८॥ गाम बंधियाना मुळुभाई, तथा सुरोजी आविया धाई । तेणे लायक वस्तुओ लावी, धर्मपुत्रने भेट धरावी ॥९॥ हीरोभाई ते जालिया केरा, आप्या अन्नना गंज घणेरा । घांची माणावदरना जेह, आलशी ने अलारख तेह ॥१०॥ एणे अत्तर अर्क फुलेल, भरी शीशीयो भेट धरेल । पछी पठाण शेखजी नामे, रहे ते सदा गोंडळ गामे ॥११॥ तेणे पोतातणां घरबार, कर्यां अर्पण सर्व प्रकार । नव राख्युं कशुं लवलेश, हरिपासे रह्या ते हमेश ॥१२॥ धन्यधन्य एनो अवतार,

धन्य माता उदर धरनार । गाम कुंडळना पटगर, काठी अणे सगा सहोदर ॥१३॥ नाम हार्थीयो मामैयो राम, धरी भेट करीने प्रणाम । रामपरना राणो वणझार, तेणे भेट कर्युं घणुं जर ॥१४॥ काठी धारैनो राम मांझरीयो, अश्व तेणे तो अर्पण करियो । मोदी भक्त जे द्वारीकादास, झिंझुडामांहि तेनो निवास ॥१५॥ नामे लाकडीयुं एक गाम, त्यांना ठक्कर प्रेमजी नाम । ए बेये शेलां पाघडी लावी, भगवानने भेट धरावी ॥१६॥ अजो सोनी मोडा गाम वाळा, आप्या एणे तो वेढ रुपाळा । व्यास इंद्रजी मेवासा वाळा, तेणे पेराधि पुष्पनि माळा ॥१७॥ पूर्वछायो—सुंदर सोरठ देशमां, गुणवंत छे मोडागाम । त्यां रजपूत गराशिया, वसे मोटाभाई शुभ नाम ॥१८॥ तेणे प्रभुने ते समे, कर्यां अर्पण तन मन धन । वैराग्यवंत अत्यंत ते, जेने जाणे सकळ मुनिजन ॥१९॥ थोडांक वर्ष विते थयां, साधु सच्चिदानंदजी नाम । पर्चा तेना प्रख्यात छे, पृथवी उपर ठामोठाम ॥२०॥ वर्णि कहे नृप सांभळो, शुभ जाणि कथानो प्रसंग । पर्चो सच्चिदानंदनो, एक कहुं धरिने उमंग ॥२१॥ चोपाई—एक अवसरे संत समाज, चाल्यो जनने प्रबोधवा काज । दुष्ट वेरागी मारवा आव्या, पण कोईये जै न मुकाव्या ॥२२॥ एवो निरखी महा अन्याय, कोप्यो वृष्टि उपर सुरराय । त्यारे मेघने आगन्या करी, ओण जळ नव वरसशो जरी ॥२३॥ गयो असाड श्रावण आव्यो, तोय वरसाद नव वरसाव्यो । नडयुं पापीनुं सर्वने पाप, थयो प्राणियोने परिताप ॥२४॥ सुका साथे लीलुं बळि जाय, पापी साथे अपापी पिडाय । एनो करवाने कांई उपाय, मळ्या भक्तो दुरगपुर मांय ॥२५॥ सोमलो अने खाचर सुरो, दादोखाचर प्रेममां पूरो । वळी अलैयो खाचर आव्या, साथे मांतरो धाधल लाव्या ॥२६॥ लाधो ठक्कर ठक्कर हरजी, पुंजो ठक्कर करवाने अरजी । आव्या अक्षर ओरडी मांय, महाराज बिराजता त्यांय ॥२७॥ प्रेमे प्रभुपद करीने प्रणाम, पछी सौ मळी उचर्या आम । नथी वृष्टि थती महाराज, एथि प्राणि पिडायछे आज ॥२८॥ घास वगर मरेछे ढोर, चोरी करवाने मंडिया चोर । कोइ पापीनां प्रगटियां पाप, सारा जनपण पामे संताप ॥२९॥ चाले मंदिर चणवानुं काम, एमां पण घणी अडचण आम । पाणा दुरथी लाववा काज, गाडां बळद मळे क्यांथि आज ॥३०॥ कोस जोडवा कणबियो लाग्या, कोण आपे बळद भाडे माग्या । विश्वमां वृष्टि जो नहीं थाय, प्राणी पामशे सर्व पीडाय ॥३१॥ सुणी बोलिया श्रीमहाराज, इंद्रने क्रोध चडियोछे आज। माटे वृष्टि नही करे भाई, खोटी आशा न राखशो कांई ॥३२॥ सुणी बोल्या जनो थई दीन, इंद्र छे आपनेज आधीन । ब्रह्मा विष्णु ने शेष महेश, गौरी गंगा ने देव गणेश ॥३३॥ आज्ञा आपनी कोई न तोडे, आप आगळ सौ कर जोडे । आप आज्ञाथी वायु वहेछे, मरजादामां सिंधु रहेछे ॥३४॥ माटे दिलमां दया कांई लावो, थवा वृष्टि हुकम फरमावो । सुणि बोलिया सुंदर शाम, सोंप्यांछे में जु-

दांजुदां काम ॥३५॥ सुरोनी मती छे घणी सारी, करता हशे काम विचारी । जेजे करता हशे ते ठीक, नथी कहेवानुं कांई अधीक ॥३६॥ फरी बोलशो नहि हवे बोल, बोलशो तो गुमावशो तोल । पछी भक्तोये नव करी अरजी, जाण्युं जे प्रभुनी नथी मरजी ॥३७॥ उठ्या सौ त्यांथी थैने निराश, गया गोपाळानंदजी पास । वरसाद विना दुःख जेह, संभळाव्यां बहुबहु तेह ॥३८॥ वळी बोल्या नमी सहु पाय, वरसाद करो मुनिराय । चक्रवर्तिनो होय प्रधान, तेनी आज्ञा करे सहु मान्य ॥३९॥ तमे छो प्रभुना कारभारी, इंद्र मानशे आज्ञा तमारी । मुनी बोल्या मुखे करी हास, करो विनति महाप्रभुपास ॥४०॥ कहे भक्तो अमे करी अरजी, पण नव दिठि श्रीजीनी मरजी । सुणी वचन बोल्या मुनी आवुं, आज्ञा वगर जो वृष्टि करावुं ॥४१॥ मारा उपर महाप्रभु खीजे, माटे काम एवुं केम कीजे । उठ्या भक्त थईने निराश, गया सच्चिदानंदनी पास ॥४२॥ जेना दिलमां घणी छे दयाय, परदुःख देखी न खमाय । तेना चरणमां मस्तक धारी, निजकष्टनी वात उचारी ॥४३॥ सच्चिदानंद बोल्या वचन, तमे सांभळो सौ हरिजन । जैने इंद्रने हुं धमकावुं, आखा विश्वमां वृष्टि करावुं ॥४४॥ पण श्रीजी जो रीस चडावे, कोण जै समाधान करावे । कहे हरिजन आप सिधावो, कहि इंद्रने वृष्टि करावो ॥४५॥ क्रोध करशे कदी भगवान, अमे जैने करशुं समाधान । करी सच्चिदानंदे समाधी, गया स्वर्गमां छांडी उपाधी ॥४६॥ जइ सुरपतिने मारी लात, पछी वरसातनी कही वात । केम वरसावतो नथी वारी, हरिभक्त पीडायछे भारी ॥४७॥ कहे इंद्र क्षमा करो देव, वरसावुं वारी ततखेव । पछी मेघने आज्ञा ते दीधी, मेघे जै विश्वमां वृष्टि कीधी ॥४८॥ गढपुरनी उपर मेघ चडियो, घणा जोरथकी गडगडियो । थाय वीजळिना चमकारा, वरसे मेघ मुशळ धारा ॥४९॥ त्यारे अक्षर ओरडी मांय, प्रभु पोढी रह्याहता त्यांय । जाग्या झबकी ते दासने पुछे, जुओ फळियामां तोफान शुं छे ॥५०॥ ब्रह्मचारी मुकुंद कहेछे, वरसाद एतो वरसेछे । चढ्यो श्रीजीने क्रोध अपार, उठी बोल्या करीने होंकार ॥५१॥ वरसाद आ वरसाव्यो केणे, अति उद्धतता करी एणे । मारी तोडी एणे मरजाद, रजा वगर कर्यो वरसाद ॥५२॥ हता ते समे इंद्र आवास, सच्चिदानंद इंद्रनी पास । शब्द सांभळ्यो श्रीजीनो ज्यारे, आवी जाग्या समाधिथी त्यारे ॥५३॥ मोटीबाना वंडामांहि जई, बेठा छानामाना चुप थई । पछी वरसाद पण बंध थया, श्रीजी संत सभामांहि गया ॥५४॥ ओरडा छे उगमणे बार, सभा सजी बिराज्या ते ठार । गोपाळानंद आदिक संत, बेठा हरिजन आवी अनंत ॥५५॥ पछी महाप्रभुये तेडाव्या, सच्चिदानंद तेथकी आव्या । तेने बहुबहु खीजिया हरि, केम वृष्टि रजा विना करी ॥५६॥ दादाखाचर आदिक जेह, हाथ जोडीने बोलिया तेह । क्षमा करोजी प्राण आधार, नथी साधुनो वांक लगार ॥५७॥

अमे कही निज कष्ट कहाणी, एथी उरमां दया एणे आणी। पछी सुरपति पास सि-
खावी, आखा विश्वमां वृष्टि करावी ॥५८॥ ए छे सरवे अमारोज वांक, एनो वांक
नथी एक टांक। खीजो तो प्रभ अमनेज खीजो, सच्चिदानंद उपर रिझो ॥५९॥ अमे
बाळक छैये तमारा, करो अवगुण माफ अमारा। सुणी शांत थया महाराज,
वळी बोल्या शिखामण काज ॥६०॥ मारी आज्ञा विना आवुं काम, कोई करशो
नहीं कोइ ठाम। सुणी बोलियो संतसमाज, नहि करिये कदी महाराज ॥६१॥
ब्रह्मचारि कहे सुण भूप, एवी अदभुत वातो अनूप। सच्चिदानंदनी छे अनेक, एमांथी
संभळावी में एक ॥६२॥ सुणी भूप कहे शिर नामी, अहो निर्मळमन निषकामी।
सुधासरखी कथा संभळावी, सुणतां मुजने भली भावी ॥६३॥ पुष्पिताग्रावृत्त—
हरि हरिजन केरी जे कथाय, कहि सुणि कोण कदापि तृप्त थाय। अहिपति उचरे
अनंत काळ, मुनिवर मुक्त सुणे धरी वहाल ॥६४॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यवि-
रचिते हरिलीलामृते चतुर्थकळशे अचित्यानंदवर्णीद्रअभयसिंहनृपसंवादे सच्चिदानंदमुनिकृतवृष्टिकथ-
ननामा अष्टाविंशतितमो विश्रामः ॥२८॥

पूर्वछायो—कहे अचिंत्यानंदजी, सुणो भूप अभेसिंह भ्रात। सोरठमां मोडा
गामना, भक्त पुंजाजीनी कहुं वात ॥१॥ चोपाई—रहे रुडा मोडा गाममांई, दा-
जीभाई अने पुंजाभाई। रजपूत गराशिया नाते, भजे भगवानने भली भाते
॥२॥ तेणे खेतर ने घरबार, भेट कीधां हरिने ते वार। केटलाक वत्सर वीती ग-
या, एक तो अक्षरानंद थया ॥३॥ कर्या वरतालना ते महांत, सारी बुद्धि स्वभा-
वमां शांत। धन्यधन्य तेनां मात तात, रही विश्वमां विख्यात वात ॥४॥ पुंजोजी
पण गढपुर जई, रह्या सेवामां पार्षद थई। मोटीबा तणो वंडो छे जेह, कहेवातो
पुंजाजीनो तेह ॥५॥ पुंजाजीये रुडी जग्या जोई, आपी त्यां संत हरिने रसोई।
जलेबी साटा लाडु कराव्या, थाळ मेशुबकेरा भराव्या ॥६॥ शाक पाक भलां दाळ
भात, राईतांनी जुदीजुदी जात। तिथि नरसिंह चौदश हती, सौने अंतरे आ-
नंद अती ॥७॥ उपजातिवृत्त—पछी थयो काळ प्रदोष ज्यारे, नृसिंहजन्मोत्सव थाय
त्यारे। पुंजाजिये केसर चंदनेथी, पूज्या प्रभू प्रेम अती घणेथी ॥८॥ नृसींहनुं अंग
जणाय जेवुं, चर्च्युं भलुं चंदन अंग एवुं। चोफाळ अर्प्यो वळि बोरीकेरो, नृ-
सिंह आकार बन्यो घणेरो ॥९॥ श्रीजीतणुं त्यां नरसिंहरूप, सभा बधीये निरख्युं
अनूप। ते रूप तो बे घडि त्यां जणायुं, पछी प्रभुना तनमां समायुं ॥१०॥ पछीथि
गोपाळमुनी कहेछे, प्रह्लादजी तो जिवता रहेछे। नृसिंहना भक्त प्रमुख्य ए छे,
पुराणमां एवि कथा लखेछे ॥११॥ आख्यान राजा बळिनुं जहां छे, एवी वळी
वात लखी तहां छे। छोडाववाने नृपती बळीय, आव्या हता त्यां प्रहलादजीय
॥१२॥ तो तेहनुं दर्शन आज कोई, पामे जनो के न शकेज जोई। अहो कृपाळु
करीने कृपाय, कहो तमे संशय जेम जाय ॥१३॥ श्रीजी कहे जे तमतुल्य संत,

अष्टांगयोगे परिपूर्णवंत। स्वेच्छाथि जै तेह समाधिमांय, प्रल्हादजीने निरखे सदाय ॥१४॥ गोपाळस्वामी वळती वदेछे, समाधिमां तो सघळुं दिसेछे । प्रत्यक्षमूर्ती नजरे जणाय, तो सर्वना पूर्ण मनोर्थ थाय ॥१५॥ एवीज इच्छा सरवेनी जाणी, कृपा प्रभूये अति उर आणी । हस्तांगुळीये चपटी बजावी, प्रत्यक्ष चारे तहिं मूर्ति आवी ॥१६॥ नृसींह प्रह्लाद वळी नृपाळ, चोथा वळी वामनजी दयाळ। प्रेमेकरी श्रीहरिने प्रणाम, उभा करेछे स्तुति एह ठाम ॥१७॥ नृसिंह ने वामन एम गाय, सर्वेतणा स्वामि तमे सदाय । तमारि आज्ञावशवर्ति छैये, जे काम सोंपो करि तेह दैये ॥१८॥ प्रसिद्ध छे जे पुरुषप्रधान, सेवे सदा सेवकनी समान । बिजानि तो शी गणती गणाय, तमेज सर्वेश्वर छो सदाय ॥१९॥ जेजे बिजा सौ अवतार थाय, तमोविषे लीन थता जणाय । तमे बिजामां नहि लीन थाओ, सर्वावतारीज तमे गणाओ ॥२०॥ सुणी स्तुति शाम थया प्रसन्न, रिझ्या महाराज विशेष मन । त्यां सच्चिदानंद मुनींद्र आव्या, रंभादळे दाडम बीज लाव्या ॥२१॥ जमी हरीये पछि मुष्टि चार, ते चारने आपी थई उदार । महा प्रभुजीनि प्रसादि जाणी, चारे जम्या ते उर प्रेम आणी ॥२२॥ वैतालीयवृत्त—प्रभुने पद वंदना करी, छबि चित्ते छबिलातणी धरी । प्रभुमां प्रभु लीन बे थया, वळि प्रह्लाद निजस्थळे गया ॥२३॥ जन विस्मित जोइ सौ थया, गृहि संतो ललिता तथा जया । सर्वोपरि शाम जाणिया, महिमा श्रीहरिना वखाणिया ॥२४॥ जनमोत्सव देवनो करी, जमिया हेत घणुं धरी हरी । पछि संतनि पंक्ति तो थई, पिरसे श्रीप्रभु पंक्तिमां जई ॥२५॥ जमिने जन तृप्त सौ थया, हरि संतो निज आसने गया । सघळे स्थळ वात संचरी, दृढ प्रीती प्रभुमां जने करी ॥२६॥ पूर्वछायो—आ आख्यान पुंजाजीनुं, एतो पावन परम गणाय । स्नेहे सुणावे सांभळे, एनुं अंतर पावन थाय ॥२७॥ चोपाई—कहे वर्णि सुणो स्नेह लावी, एम भक्तोये भेट धरावी । रामानंद रुदे मुद आणी, ताळी पाडिने बोलिया वाणी ॥२८॥ सुणो सर्व गृहस्थ ने संत, आ छे वर्णि समर्थ अत्यंत । कहेतो हतो तमने हुं जेह, आवनार छे ईश्वर तेह ॥२९॥ एज आ सहजानंद आव्या, संप्रदायना स्वामि ठराव्या । एनी आज्ञा सहु अनुसरजो, सेवा सर्व प्रकारथी करजो ॥३०॥ आप ए छे अधमउद्धार, ए छे कल्याणनाज दातार । मारे स्थाने बेसार्याछे तेने, गुणे मुजथी अधिक गणो एने ॥३१॥ मुक्तानंद आदिक मुनिराय, करी तेने एवी आज्ञाय । तमे कीर्तन ग्रंथ जे करजो, तेमां एमनो महिमा उच्चरजो ॥३२॥ सुणो स्नेहे मुकुंद ब्रह्मचारी, तमे मानो आ आज्ञा अमारी । निलकंठ छे वैराग्यवान, देहादिकनुं नथी एने भान ॥३३॥ जेम सेवोछो अमने सदाय, तेम सेवजो वृषकुळराय । सदाकाळ समीपमां वसजो, कोई दिन पण दूर न खसजो ॥३४॥ अक्षरचिंतामणी । वैतालीयवृत्त—भगवान हमेश भावथी, भजतां रोज नवीन लावथी । गुरु देवपती

विभू मुदा, सहेजानंद गुरू भजो सदा ॥३५॥ शीलेथी पामो ते वां । चोपाइ—बोल्या हरिजन संतसमाज, आपे आज्ञा करी जेम आज । भक्तिपुत्रने भगवान जाणी, अमे भजशुं भलो भाव आणी ॥३६॥ रामानंद थया सुणी राजी, जेजेकार रह्यो शब्द गाजी । आपी आज्ञा धरी उर दया, सर्वे निजनिज आसने गया ॥३७॥ कथा कीर्तन करी उपवास, कर्युं जाग्रण श्रीहरिपास । ताळ मृदंग आदि बजावी, कर्यो उत्सव आनंद लावी ॥३८॥ थयुं द्वादशि दिननुं प्रभात, करि नित्यक्रिया भली भात । रामानंद तथा हरिराय, पछी यज्ञमंडपमां जाय ॥३९॥ कृष्णनी पूजा उत्तर कीधी, द्विजवृंदने दक्षिणा दीधी । आप्यां कैकने अक्षयदान, कोण आपी शके ए समान ॥४०॥ आप्यां वस्त्र ने भूषण भलां, आप्यां पात्र अधिक ऊजळां । पाकशाळाना ऊपरी जेह, मेता नरसिंह आदिक तेह ॥४१॥ कह्युं स्वामिये साद पडावो, हवे पारणां सौने करावो । साद सांभळी ब्राह्मणो आव्या, मोटा पडिया ने पत्राळां लाव्या ॥४२॥ गोळे लडवाने सज्ज थईने, जाणे आव्या छे ढालो लईने । जइ भादरमां स्नान कर्यां, द्विजे अंगे अबोटियां धर्यां ॥४३॥ धोया पछी न बोटेलुं होय, कहेवातुं अबोटियुं सोय । पण एतो अशल वात गई, आज तो रीत उलटी थई ॥४४॥ होये ग्रहणने दीन धोयेलुं, घणुं गंधातुं मेलुं थयेलुं । नहि बोटवा जोग्य जणाय, एवुं अबोटियुं ते गणाय ॥४५॥ जेम अखाद्य एम अपेय, एवां अबोटियां एतो छेय । विप्र एवा अबोटियांवाळा, चोळी भस्म करे बहु चाळा ॥४६॥ एतो आळसु अभण अधूरा, बीजा विप्र पवित्र छे पूरा । सारो पाळे आचार विचार, एवापण दिसे अपरमपार ॥४७॥ कैक लालचु भोजन केरा, एवापण द्विज दीसे घणेरा । तेतो पडता आखडता धाय, रखे लाडवा लुंटाई जाय ॥४८॥ बोले कैक उंचे बहु घांटे, कैक तो लडे आसन माटे । द्विजनी थई पंक्तियो घणी, गणनार शके नहि गणी ॥४९॥ वाक्य स्वामिये उच्चार्युं एवुं, हरिभक्ते पीरसवा रहेवुं । बीजा सर्वने जमवा बेसारो, जेथी माल न बगडे अमारो ॥५०॥ भर्यां गाडामां अन्न विचित्र, ताणे गाडां ते विप्र पवित्र । पकवान घणां पिरसाय, दोडादोड करे द्विजराय ॥५१॥ वाळी काछडा केड कशेली, करमां कथरोट लिधेली । बहु झडपथी पीरसेछे सोय, शाक पाक भुले नहि कोय ॥५२॥ पिरसाई रह्युं बधे ज्यारे, आपी जमवानी आगन्या त्यारे । रामानंदनी जय उच्चरी, सहजानंदनी कहे फरी ॥५३॥ फरे साटा जलेबी ने लाडु, जमे विप्र जुवे नहि आडुं । एवामां घृत मागेछे कोई, पीरसे लावीने बटलोई ॥५४॥ शाक भजियां ने रायतां रूडां, पीरसे भरी लावीने कुंडां । लाडु पिरसे कहे शब्द एवो, कांजी लाडु तमारे भुदेवो ॥५५॥ विप्र जमतां रसोइ वखाणे, जमवानी उलट उर आणे । पुछे अन्योअन्ये हरखाई, पहोच्या केटला गाउ भाई ॥५६॥ गाउ पहोच्या कहे दसबार, कोइ तो कहे सतर अढार । शाक दाळमां देवो न हाथ, लडवुं तो एकज धणी साथ ॥५७॥ जळपान करे बहु कोई,

बीजो वारे छे तेहने जोई । जळपान करीने धराशो, पछी लाडु ते शी पेरे खाशो ॥५८॥ जमतां जमतां जिव जाय, खरो वीर ते विप्र गणाय । देह खोटा जाणिने खचित, जमो लाडु करी बहु प्रीत ॥५९॥ कोइ तो स्मृतिवचन उचारे, घणुं जमवुं नहीं एम वारे । धर्मशास्त्रे कह्युंछे ते करवुं, अर्ध उदर तो अन्नथी भरवुं । एक भागमां नीर समाय, चोथा भागमां श्वास लेवाय ॥६०॥ श्लोक—तुंदस्य पूरयेद्भागौ द्वावन्नेनैकमंबुना । शेषयेदेकमेवं हि मितभुग् ब्राह्मणो भवेत् ॥१॥ चोपाई—एवुं सांभळी बीजो कहेछे, श्लोक सांभळो हुं कहुं जे छे । हांहां हुंहुं कहे तो पिरसवुं, आंगळी हलावे नव खसवुं ॥६१॥ माथुं धुणावे वारंवार, तोय पीरसवुं तेह ठार । गर्जना करे सिंह समान, नव पीरसवुं पकवान ॥६२॥ आधुनिक श्लोक—हांहां दद्यात् हुंहुं दद्यात्, दद्यात्तर्जनितर्जने । शिरःकंपे पुनर्दद्यान्न दद्यात्सिंहगर्जने ॥२॥ चोपाई—सारीपेठे जमी रह्या ज्यारे, थया विप्र प्रसन्न ते वारे । करवा लाग्या श्लोक उचार, कहे श्रीजीनो जयजयकार ॥६३॥ जम्या भूदेव भात ने दाळ, कर्युं ते पछी मुख प्रक्षाळ । कैक तो अतिशे जमवाथी, उभा थै शकता नथी त्यांथी ॥६४॥ बीजा जणने खभे धरी हाथ, उभा थैने चाले तेनी साथ । कर उदर उपर फेरवेछे, ओडकार वारेवारे लेछे ॥६५॥ अन्योअन्य पुछे हरखाई, लाडु केटला जमिया भाई । मेंतो राते कर्यो फळाहार, तेथी आज जमायुं लगार ॥६६॥ एम जमवानी वात उचारे, पहोच्या मांडमांड उतारे । वारेवारे करे जळपान, वखाणे जमेलां पकवान ॥६७॥ पुष्पिताग्रावृत्त—द्विजवर जमिने थया प्रसन्न, विविध प्रकार वखाणता सुअन्न । सुरवर खुशि आहुतीथि जेम, द्विजवर तृप्त थयाथि राजि तेम ॥६८॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते चतुर्थकळशे अचिंत्यानंदवर्णींद्रअभयसिंहनृपसंवादे श्रीहरिपट्टाभिषेके ब्राह्मणभोजनवर्णननामा एकोनत्रिंशत्तमो विश्रामः ॥२९॥

पूर्वछायो—कहे अचिंत्यानंदजी, भावे सुणो अभेसिंह भ्रात । पार्षद संतनी पंक्ति थइ, जमवा ते वर्णवुं वात ॥१॥ चोपाई—संतो पंक्ति सजी बेठा ज्यारे, नारायणधुन्य उचर्या त्यारे । रामानंद श्रीजीमहाराज, आव्या तेतो पिरसवा काज ॥२॥ शाक पाक तथा पकवान, भावथी पीरसे भगवान । संत एकज पात्रमां लेछे, बधुं चोळीने भेळु करेछे ॥३॥ त्रण अंजळी नाखेछे नीर, एवा निःस्वादि गुणगंभीर । मुखे प्रत्येक कोळियो धारे, स्वामिनारायण ते उचारे ॥४॥ प्रभु ताण्य करी पीरसेछे, मुनि तो मिताहार चहेछे । जमे जाणी प्रभुनो प्रसाद, नथी इच्छता अंतरे स्वाद ॥५॥ संतना गुणविषे । उपजातिवृत्त—खावुं पिवुं बेसवुं सूवुं जोवुं, चाल्याजवुं के वळि नावुं धोवुं । संतोनि एवी सघळी क्रियाय, कुसंगि देखी सतसंगि थाय ॥६॥ संतोतणा चंचळ नोय नेण, संतोतणा विह्वळ नोय वेण । संतोनि वृत्ती स्थिर तो जणाय, कुसंगी देखी सतसंगि थाय ॥७॥ रजो तमो गुण जरी न भासे, न काम के क्रोध कदी विकासे । मानापमाने समता सदाय, कुसंगि देखी सतसंगि

थाय ॥८॥ जो संत चित्ते अभिमान भासे, के काम क्रोधादि कदी विकासे। जीह्वातणा स्वाद जरी जणाय, ते संतनो शो महिमा मनाय ॥९॥ जेवा सुसंतो शुक नारदादि, एवाज संतो मुनि मुक्तआदी। प्रत्यक्षरूपे प्रभु होय ज्यांय, त्यां संत एवा नहि अन्य क्यांय ॥१०॥ चोपाई—जोइ संतोनी जमवानी रीत, जननां थयां निर्मळ चित्त। दीठी वैराग्यमां नहि मणा, सतसंगी थया जन घणा ॥११॥ जमी उठ्या साधु पाळा ज्यारे, वहेंची वरियाळी ते वारे। संत सौ निज आसने गया, कथा वार्त्तामां तत्पर थया ॥१२॥ एक विप्रे रसोई करेली, ताजी सुंदर थाळे धरेली। जमाडीने ते बाळमुकुंद, जम्या श्रीहरि ने रामानंद ॥१३॥ देशोदेशथी आवेला जेह, हरिभक्त के कुसंगि तेह। सौने स्नेह सहीत जमाडया, परिपूर्ण संतोष पमाड्या ॥१४॥ नोतर्युं हतुं सघळुं गाम, हिंदु मूसलमान तमाम। बाळ वृद्ध सकळ नर नारी, होय राय के होय भिखारी ॥१५॥ जमाड्या जन एम अ-पार, बोले जन सउ जयजयकार। अन्न मांडयुं प्रभातथि देवा, रात अरधी सुधी आव्या लेवा ॥१६॥ मागे अन्नारथी अन्न आवी, एने आपेछे हेते बोलावी। होय हिंदु के मुसलमान, तोय देछे तेने अन्नदान ॥१७॥ आपो आवो ने ल्योल्यो पो-कारे, नहि कोइ नकार उचारे। करे चित्तमां लोक विचार, न भण्या के भुल्या शुं नकार ॥१८॥ अनुष्टुप— मागे अन्नारथी आवी, ल्योल्यो दे अक्षरो कथी। केम नाकार जाकार, अक्षरो आपता नथी ॥१९॥ जाकार सहजानंदे, ना नारायणमां रहे। केम ते अक्षरो बन्ने, कोइने आपवा चहे ॥२०॥ चोपाई—मेमानोनी करी बर-दास, तेमां कांइ न राखी कचाश। सौनी देखि भली सभेराय, राजा राणाये विस्मित थाय ॥२१॥ जन सर्व कहेछे ते जोई, आवुं तो न करी शके कोई। घणा देतां पगारना दाम, नोकरो न करे आम काम ॥२२॥ आतो लेता नथीज पगार, तोय आळस न करे लगार। नथी भूख तरशतणुं भान, सदा सेवाविषे सावधान ॥२३॥ भासे परचो भलो एतो भाई, रामानंदनी ईश्वरताई। एम जाणिने आ-श्रित थया, भगवाने करी तेने दया ॥२४॥ एम निर्विघ्न उत्सव थयो, संघ सर्वे पुनमसुधी रह्यो। जेतपरना हरिजने आवी, रामानंदनें विनती सुणावी ॥२५॥ गाममां अतिवृद्ध रहे छे, तेओ दर्शन करवा चहेछे। आंही आवी शके नहीं एने, दयाथी आपो दर्शन तेने ॥२६॥ स्वामिये ऊर अरजी धारी, पूर्णिमाने प्रभाते विचारी। सजी शोभे एवी असवारी, भद्रा नावा जवा निरधारी ॥२७॥ हाथी ऊपर बन्ने बिराज्या, छडीदार बोले अधिराजा। बन्नेने शिर चम्मर ढळे, रवि-शशिसम मुख झळमळे ॥२८॥ मोटा संत मेनामां बिराजे, वाजां विविध प्रका-रनां वाजे। रथ अश्वतणो नहीं पार, पाळा चाले हजारो हजार ॥२९॥ आव्या गाममां फरि असवारी, करे दरशन सौ नरनारी। नदी भद्रामां जै कर्युं स्नान, आव्यां तीर्थ सरवे ते स्थान ॥३०॥ स्तुति श्रीहरिनी त्यां उचारी, कह्यो भद्रानो

महीमा भारी । करी स्नान मंदीरमां आव्या, निजनिजने उतारे सिधाव्या ॥३१
रामानंद बेठा एक ठाम, हता पासे तो भट मयाराम । निज धोतियुं जीर
जाणी, बिजुं धारवानी रुचि आणी ॥३२॥ कह्युं कोठारीने तमे आवो, बी
धोतियुं बदलवा लावो । लाव्या कोठारी धोतियुं एवुं, खुब जाडुं ते खादीना जे
॥३३॥ बोल्या भटजी मानो कह्युं मारुं, एने बदले बिजुं लावो सारुं । वळि ब
लिया भट मयाराम, आवा कोठारी छे सउ ठाम ॥३४॥ करे कसर अनेक प्रका
नव समझे विवेक लगार । कहुं दृष्टांत तेनुं विचारी, केवो छे शिवजीनो कोठा
॥३५॥ स्रग्धरावृत्त—आ लोके स्वर्गलोके सकळ थळ जुओ सर्व कोठारि एव
कीधो कोठारि ईशे अलकपुरपती सोंपि भंडार केवा । ते भंडारे भरेला सव
ळनिधि छतां लोभ केवो करेछे, शंभूने वस्त्र वास्ते वपुपर गजनुं वाघनुं च
देछे ॥३६॥ चोपाई—वळि वर्णि कहे सुण राय, कहुं चालती जेह कथाय । सां
समये रुडी सभा भरी, रामानंद तथा बेठा हरी ॥३७॥ तेथी मंडप बहु भर
शोभे, इंद्र आदिकनुं मन लोभे । कोई हार चडावाने आवे, कोइ पूजानो सामा
लावे ॥३८॥ कोइ वस्त्र ने भूषण धरे, हरिनी कोइ आरती करे । सभामां बे
छे बहु संत, तथा बेठा गृहस्थ अनंत ॥३९॥ स्त्रियोनी थइ दूर सभाय, जे
स्वामिनी वात सुणाय । ताळी पाडी बोल्या रामानंद, तमे सांभळो सौ जनवृं
॥४०॥ कही एम जेतपुर केरो, कह्यो स्वामिये महिमा घणेरो । हवे ते तमने
कहीश, मन राखीने सुणजो महीश ॥४१॥ पुष्पिताग्रावृत्त—गुरुपद हरिने दि
गुरुये, शुभपद धारि लिधुं महाप्रभुये । सकळ मनुष त्यां जम्यांज आवी, न
पति तेह कथा तने सुणावी ॥४२॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते च
र्थकळशे अचिंत्यानंदवर्णींद्रअभयासिंहनृपसंवादे श्रीहरिपट्टाभिषेके सकळजनकृतभोजनवर्णनना
त्रिंशत्तमो विश्रामः ॥३०॥

पूर्वछायो—स्वामि रामानंदे कह्यो, जेतपुरनो महिमा जेह । भूप अभेसिं
सांभळो, तमने सुणावुं तेह ॥१॥ चोपाइ—सभामध्ये रामानंद स्वामी, कहे र
जनने मुद पामी । महिमा जेतपुरनो जेह, तमे सांभळो सौ धरि स्नेह ॥२॥ छ
या विषे जनम्या हरी, पीपळाणामांहि दीक्षा धरी । जेतपुरमां पाम्यां पद्दा
माटे त्रणेनो महिमा समान ॥३॥ ज्यारे जनम्या छपैये गाम, पड्युं नाम त
घनशाम । पीपळाणामां दीक्षा लीधी, सहजानंद संज्ञा ते कीधी ॥४॥ स्वामीप
प्रभु पामिया आंहीं, मोटो मर्म धरो मनमांही । जेतपुर मोटुं तीरथ जेवुं, न
काशि के केदार तेवुं ॥५॥ करे तीरथ जो धरी प्यार, थाय अधमनो आंहि
द्धार । सतसंगी वसे जेह दूर, एक वार तो आवे जरुर ॥६॥ करी तीर्थ उ
लीळा संभारे, तेतो उतरे भवजळ पारे । भद्रा गंगानो महीमा मोटो, गंगा ग
मतिनो तेथी छोटो ॥७॥ जेमां नाया जगत आधार, अमे नाया एमां धणी वार

नाया हरिजन संतसमाज, थयुं तेथी आतो तीर्थराज ॥८॥ आंही श्रद्धाथी श्राद्ध जे करशे, घणा पूर्वज एना उद्धरशे । करी स्नान ने करशे दान, तेनुं फळ थशे मेरुसमान ॥९॥ जमाडे आंहि ब्राह्मण संत, फळ तेनुं तो थाय अनंत । जप तप व्रत आंही कराय, तेना सिद्ध मनोरथ थाय ॥१०॥ करे एक तीरथ उपवास, फळ तो उपवास पचास । संप्रदायनुं मूळ आ स्थान, एम समझे जे जन मतिमान ॥११॥ महिमा उचरी एवी रीते, पछी श्रीजीप्रत्ये बोल्या प्रीते । मने वालो छे सोरठ देश, तेमां हुं विचर्यो छुं विशेष ॥१२॥ माटे प्रीती तेनापर धरजो, सतसंग वधे तेम करजो । एनो महिमा वधारजो आप, मोटो प्रगट जणावी प्रताप ॥१३॥ घणां तीर्थ स्थळो आंही करजो, झाझी वार ते स्थाने विचरजो । एवी वात करी जे उच्चार, करि श्रीहरिये अंगिकार ॥१४॥ रामानंदे करी घणी वात, कह्युं संघ सिधावो प्रभात । पछी सभा विसर्जन थई, सुता निजनिज आसने जई ॥१५॥ पूर्वछायो—पडवे दिन परभातमां, उठि नित्य क्रिया करी त्यांय। मंडपमांहि बिराजिया, रामानंद अने हरिराय ॥१६॥ संघना जन दर्शन करी, थया स्वदेश पंथ विदाय । लीळा संभारी शामनी, कहे सांभळे ने हरखाय ॥१७॥ हता तेडाव्या जेहने, करवा उत्सवनुं काम । हीरजी गोवरधन तथा, पर्वत ने भट मयाराम ॥१८॥ इत्यादिकने भेटिया, रामानंद भलो धरी भाव । भूषण वस्त्र प्रसादिनां, दई उरमां आप्या पाव ॥१९॥ माथे कर कोइने मुक्यो, कह्यां कोइने मिष्ट वचन । हरिये करुणा दृष्टिथी, कर्यां सौ जनमन रंजन ॥२०॥ गंगा आदिक बाइने, प्रसादिना अपाव्या हार । वखाण कोइनां विधविधे, रामानंदे कर्यां ते वार ॥२१॥ आज्ञा आपी सर्वने, जवा पोत पोताने गाम । कर जोडी नरनारियो, करे वारंवार प्रणाम ॥२२॥ मुरति मनोहर मावनी, क्षणमात्र मुकी न जवाय । ते मूकी घरभणी जतां, केम उपडे जनना पाय ॥२३॥ प्रेमी जन एवा आगळे, ज्यारे चाल्युं हरिनुं स्वरूप । पाछळ ते जन परवर्या, एतो अद्भुत वात अनूप ॥२४॥ आ उत्सव केरी कथा, स्नेहे सुणे सुणावे जेह । भूतळमां सुख भोगवे, पामे अंत्ये अक्षरपद एह ॥२५॥ जेतपरना महिमानी गरबी । वंदु दुर्गपुर धाम सुंदर शोभे घनशामनुं जो, ए राग छे—धन्य जेतपुर धाम गाम काठिवाळातणुं जो । नदि वहेछे ते ठाम नाम भद्रा भली भणुं जो ॥२६॥ भक्तिपुत्र भगवान स्नान तेमां कर्युं सही जो । तेथी तीर्थ ते समान स्थान बीजे नहीं कहीं जो ॥२७॥ प्रभूनी छपैया जेम जन्मभूमी ते जाणवी जो । पीपळाणामां तेम दीक्षा भूमी प्रमाणवी जो ॥२८॥ थयो पट्टाभिषेक जेतपुरमांहि जेथकी जो । धाम त्रैणे प्रत्येक तुल्य जाणोज तेथकी जो ॥२९॥ शुक सनकादि संत मुनि नारदादि नेहथी जो । आवे तीर्थे अनंत देव देवी दिव्य देहथी जो ॥३०॥ एवो मोटो महिमाय जेतपुरतणो जाणवो जो । जीभे वरण्यो न जाय एतो अंतरमां

आणवो जो ॥३१॥ धन्य त्यांना भूपाळ धन्य त्यांना निवासीयो जो । भद्रा न
ष सदाकाळ धन्य दास तथा दासीयो जो ॥३२॥ सजी अस्वारी सारी फर्या शा
आखा शेहेरमां जो । नेह धारी नरनारी लाल निरख्या लेहेरमां जो ॥३३॥
न्यधन्य नरदेह तेणे धार्यो धरातळे जो । टाणुं तो अमूल्य तेह मुल्य खर्चे क्य
थी मळे जो ॥३४॥ सारो सत्संगी होय वास होय देश दुरमां जो । आवी ए
वार तोय जात्रा करे जेतपुरमां जो ॥३५॥ धरि देह नरनार अहिं जात्रा क
नहीं जो । गयो व्यर्थ अवतार एम जाणो जनो सही जो ॥३६॥ एवुं अति अ
द्भुत मन माहात्म्य धारिने जो । रघुविरसुतसुत वदे वाणी विचारीने जो ॥३७
पूर्वछायो—वर्णि कहे वसुधापती, रामानंदनी कहुंछुं कथाय । जे जन सुणशे रु
हृथी, तेनां जन्ममरण दुःख जाय ॥३८॥ चोपाइ—स्वामि बेशीने एकांत ठा
करी ध्याननें कीधो विचार । पुरुषोत्तमतणी इच्छाथी, दुरवासानो शाप थय
थी ॥३९॥ जेह करवा में जनतन धर्युं, तेतो काम में पूरण कर्युं । पु
षोत्तम प्रगट पधार्या, मारी गादिये तेने बेसार्या ॥४०॥ दुरवासानो पामि
शाप, जेजे जनमिया छे मुनि आप । तेनां संकट श्रीहरि हरशे, शापथी मु
सर्वने करशे ॥४१॥ एवो अंतरमां उह आणि, कृतकृत्य पोताने ते जाणी
तन तजवानो कीधो विचार, कर्यो कांईक ताव स्विकार ॥४२॥ वळी धारियो ए
सिद्धांत, नथी आ स्थळमांहि एकांत । माटे गाम फणेणिमां जावुं, तन त्यां
जीने दिव्य थावुं ॥४३॥ पछी वात जवानी प्रकाशी, थया सत्संगि सर्व उदासी
सौनी सांतवना सारी कीधी, पछी वाट फणेणीनी लीधी ॥४४॥ एक रथ
बिराजिया स्वामी, साथे श्रीहरि अंतरजामी । मुक्तानंद आदिक मुनिराजा,
थायोग्य वाहनमां बिराज्या ॥४५॥ घणा पार्षद ने हरिभक्त, संगे चालि
परम विरक्त । फणेणीमां खबर थई ज्यारे, त्यांना भक्त सामा आव्या
त्यारे ॥४६॥ गोवो वेलो ने कानजी जाणो, चोथो रामजी सोनी प्रमाणो । ए
आहिर नाम छे लूणो, हवे सुतारनां नाम सूणो ॥४७॥ कृष्णजी विरजी त
राम, वेरागी हरिदासजी नाम । अमुला ने केसर जीवी बाई, भली ते हरिभ
गणाई ॥४८॥ इत्यादिक हरिजन सामा आव्या, वाजां विविध प्रकारनां लाव्या
वाजेछे बहु ताळ मृदंग, सौना मनमां छे मोटो उमंग ॥४९॥ कोइ तो वळी अ
गळ जाय, ताळी पाडीने कीर्तन गाय । प्रेमथी करे दंडप्रणाम, जेजेकार करे ल
नाम ॥५०॥ पेठा गामविषे रुडी पेर, उतर्या सोनी रामने घेर । विप्रपासे
सोई करावी, पछी ठाकोरजीने धरावी ॥५१॥ रामानंद ने श्रीघनशाम
जम्या साधु ने पाळा तमाम । गाम परगामना हरिजन, कर्युं भावथी सौ
भोजन ॥५२॥ वळी सांझे सभा सजी सारी, रामानंदे त्यां वात उच्चारी
युधिष्ठीर ने अर्जुन आदी, वसुदेव अने अक्रुरादी ॥५३॥ जेणेजेणे धर्यो नरदे

अंते देह तजी गया तेह । नाशवंत छे आ देह जाणो, एनो हर्ष के शोक न आणो ॥५४॥ अमे देह धर्योछे जे काम, तेतो पुरुं थयुं छे तमाम । नीलकंठ आ छे ब्रह्मचारी, धर्मधुर तेने सोंपी अमारी ॥५५॥ तमारुं तेतो रक्षण करशे, कष्ट सर्व प्रकारनां हरशे । माटे चिंता न राखशो लेश, ए छे समरथ मुजथी विशेष ॥५६॥ मारी पाछळ शोक न करशो, आत्मघात करी नव मरशो । मारी आज्ञा अंतरमां विचारी, रहेजो सहु धीरज धारी ॥५७॥ इत्यादिक घणो मर्म सुणाव्यो, दीनदिन ताव वधतो जणाव्यो । मंदवाडतणा समाचार, सुणी आव्यां घणां नर-नार ॥५८॥ भटजी अने पर्वतभाई, आव्या दर्शन करवाने धाई । राजा विक्रमनां जेह वार, वित्यां संवत् शतक अढार ॥५९॥ अठ्ठावनना वरसनी गणावी, मागशर शुदी तेरश आवी । रामानंदे उठीने प्रभाते, करी नित्यक्रिया निजजाते ॥६०॥ शुचि आसन उपर बेठा, ध्यानमुद्राये ध्यानमां पेठा । जाणि स्वामिनो अवसर अंत, आव्या सर्व हरिजन संत ॥६१॥ गाय कीर्तन भजन करे, छबि स्वामिनी अंतरे धरे । थयुं एवे समे मुनि भूप, तजी देह ने दिव्य स्वरूप ॥६२॥ ऋषीशापथकी मुक्त थया, बद्रिकाश्रममां पाछा गया । पछी मांडवी शुभ शणगारी, तेमां स्वामिनो देह बेसारी ॥६३॥ हार चंदन आदि चडावी, अबील ने गुलाल छंटावी । रामदास ने श्रीघनशाम, मुक्तानंद ने भट मयाराम ॥६४॥ मळीने मांडवी ते उपाडी, करे उत्सव संत अगाडी । भद्रा तीरे जई तेह वार, कर्यो शास्त्रविधी संस्कार ॥६५॥ पछी सौ मळी मंदिर आव्या, सौने धैर्यना शब्द सुणाव्या । गया पुरजन निजनिज घेर, गुण संभारता बहु पेर ॥६६॥ पुष्पिताग्रा-वृत्त—गुरुवर कृत देह त्याग जेह, नृप तुज पास कथा उचारी तेह । करि पछि हरिये क्रिया विशेष, सुण लवमात्र कहीश हे नरेश ॥६७॥ इति श्रीविहारिलालजी-आचार्यविरचिते हरिलीलामृते चतुर्थकळशे अचिंत्यानंदवर्णींद्रअभयसिंहनृपसंवादे रामानंदस्वामिभौतिकदेहत्यागकरणनामा एकत्रिंशत्तमो विश्रामः ॥३१॥

इति श्रीहरिलीलामृते दीक्षानाम चतुर्थकळशः संपूर्णः ॥४॥

श्रीस्वामिनारायणो विजयतेतराम् ।

श्रीहरिलीलामृतम्

सौराष्ट्रनाम पंचमकळश प्रारंभः ।

शार्दूलविक्रीडितवृत्त--वंदू जे हरिये प्रताप निजनो सौराष्ट्र देशे घणो, देखाडयो करि मग्निराम जनने आश्रीत पोतातणो । धामो शुद्ध समाधिमां सुजनने देखाडियां दृष्टिये, लाखो विप्र जमाडिया जन सुखी कीधा कृपा दृष्टिये ॥१॥ पूर्वछायो—देह तज्यो रामानंदजी, थइ त्यारपछी जे वात । तेह कथा तमने कहुं, भावे सुणो अभेसिंह भ्रात ॥२॥ चोपाइ—दश दिवससुधी दिल लावी, कथा गीतानी नित्य करावी । देशदेशना जनने तेडाव्या, कार्य उपर ते सहु आव्या ॥३॥ दशाहादि एकादशा जेह, भद्रातट हरिये कर्या तेह । द्वादशाह ने श्रवणीश्राद्ध, कर्यां शास्त्रप्रमाणे अबाध ॥४॥ दीधां द्विजने नानाविधि दान, दीधां भावतां भोजनपान । धर्म स्थापवा तनु धरी हरी, माटे वेदविहित क्रिया करी ॥५॥ सर्व जनने शिखववाने काजे, करी सर्व क्रिया महाराजे । एम तेरमो दीवस गयो, दिन चौदमो ते ज्यारे थयो ॥६॥ सभा सजी बेठा घनशाम, बेठा हरिजन संत तमाम । सभामध्ये सिंहासन एक, जेनुं मूल छे महोर अनेक ॥७॥ बेठा तेपर श्रीमहाराज, बेठो आगळ संत समाज । धर्म आदिक सद्गुण धारी, सदशास्त्रना अभ्यासकारी ॥८॥ मुक्तानंद आदिक मुनि जेवा, बेठा आगळ आगळ एवा । भला ब्राह्मण शास्त्र भणेला, सभा मोटीमां मान पामेला ॥९॥ एक पडखे सिंहासन पासे, बेठा उत्तम पदवीनी आशे । मोटामोटा गृहस्थ ने राजा, यथायोग्य सभामां बिराज्या ॥१०॥ देशदेशथी आवेला जेह, बेठा संघना जन सउ तेह । लाडकीबाई आदिक नारी, सजी तेणे सभा जुदी सारी ॥११॥ नरोथी एक धनुष प्रमाण, सजी दुर सभा ते सुजाण । क्षत्रिमां मुख्य तो राजोभाई, जेनी समझण छे अधिकाई ॥१२॥ तेणे हरिशिर छत्र धरेलुं, दीसे सो सळियोनुं करेलुं । छत्र श्वेत ते चंद्रमा जेवुं, इंद्रभुवनमां नव मळे एवुं ॥१३॥ धर्युं चामर गोविंदरामे, धर्युं बीजुं कुंवरजी नामे । मोटा संत रुडा रामदास, झाली रूमाल उभा छे पास ॥१४॥ भला भक्त वेरोभाई जेह, धरी वींझणो उभा छे तेह । हरिभक्तो घणाघणा आवे, वस्त्र भूषण हरिने चडावे ॥१५॥ करी पूजा घणी धरी प्रीत, चित्त राखी चकोरनी रीत । सर्वे बेठा सभामांहि जइ,

मूर्तिमां एकाग्र थई ॥१६॥ एवा हरिजन प्रत्ये श्रीहरी, बोल्या करुणा निकृपा करी । रामानंदना शिष्य छो सारा, तमे धर्म भलो पाळनारा ॥१७॥ स्वामिये पोताने ठाम, मने बेसार्यो करवाने काम । गुरु तेथी तमारो हुं माटे हितनां सुवाक्य कहुंछुं ॥१८॥ गुरु शिष्य तणा जेह धर्म, तेनो जाणे । जन मर्म । गुरुये हितवचन कहेवां, शिष्ये ते मनमां धरी लेवां ॥१९॥ उपजा-ा—पाळो सुश्रद्धा धरि धर्म सारो, तेथी बधो अर्थ सरे तमारो । ते धर्म साय तथा विशेष, प्रकार तेनो कहुं कांइ लेश ॥२०॥ पुरूष के जे प्रमदा गणाय, धर्म सौना सरखा जणाय । सामान्य धर्मो श्रुतिमां कह्या छे, विशेष वर्णा-आदिना छे ॥२१॥ सामान्य धर्मो तमने सुणावुं, कही गया नारद ते बता-मुमूक्षु प्राणी जगमांहि जे छे, सद्धर्म तेना हितकारि ते छे ॥२२॥ सत्यं ने तप शौच जाणो, इक्षा तितीक्षा शमता प्रमाणो । तथा अहिंसा दम ब्र-र्यं, स्वाध्याय ने आर्जव त्यागवर्य ॥२३॥ संतोष ने सत्पुरुषोनी सेवा, इंद्रि-वीषय जीति लेवा । मानेल दुःखे सुख ते विचारे, आत्मातणुं चिंतन मौन ॥२४॥ चोपाइ—आपे अन्नादि दान सुरीते, कथा कृष्णनी सांभळे नित्ये । । कृष्णनां कीर्त्तन करे, ध्यान श्रीहरिनुं उर धरे ॥२५॥ पदसेवा सजे शुभ , करे पूजन वंदन प्रीते । करे दास्य सखापणुं जेम, तथा आत्मसमर्पण तेम ६॥ मद्य मांसनो न करे आहार, आत्मघात नही करनार । पारकी चीज े न लावे, कोइने न कलंक चडावे ॥२७॥ कोइ देवनी निंदा न थाय, अणखपतुं न खाय । हरिवीमुख मुखनी कथाय, कदी सांभळवा न चहाय ॥२८॥ ी सर्व मनुष्य छे जेह, साधारण धर्म सर्वनो तेह । विप्र क्षत्रि ने वैश्य गणा-शूद्रसहित वरण चार थाय ॥२९॥ ब्रह्मचारी तथा जे गृहस्थ, त्रीजुं आश्रम वानप्रस्थ । चोथा संन्यासि संसारपार, कह्यां आश्रम ए रिते चार ॥३०॥ वर्णने छे संस्कार, बिजो जन्म एतो निरधार । तेथी त्रैणे द्विजाति गणाय, तो एकजाति जणाय ॥३१॥ चार वर्ण विना बिजा जेह, वर्णसंकर जातिना । घटे विप्रने आश्रम चार, वैश्य क्षत्रिने त्रण निरधार ॥३२॥ तेणे धरवो न ासधर्म, एवो कोई मुनी कहे मर्म । वळी कोइ लखी गया आवुं, वैश्य क्ष- । संन्यासी थावुं ॥३३॥ एवो बेय पक्षनो छे धर्म, शूद्रने तो गृहस्थ आश्रम । ा संकरजाति छे जेह, गृहस्थाश्रममां रहे तेह ॥३४॥ सधवा विधवा स्त्री- , भजे भगवानने दिन रात । नर जे अति होय वैरागी, प्रभुने भजे संसार ी ॥३५॥ तेतो साधुजनो कहेवाय, निज परनु सदा हित चहाय । जेजे वर्ण ाश्रम कह्या, तेना पृथकपृथक धर्म रह्या ॥३६॥ तेनुं धर्म विशेष छे नाम, विगती सुणावुं आ ठाम । वेद शास्त्रतणुं मत लैने, कहुंछुं ते सुणो चित्त ॥३७॥ शम दम तप शौच संतोष, शांति आर्जव यज्ञ अदोष । हिंसारहित

जे यज्ञ कराय, यज्ञ ते निरदोष गणाय ॥३८॥ कोइ साथे न मत्सर राखे, मनमां मित्रता अभिलाखे । पाळे धर्म तजे अदेखाइ, दान अन्नादि दे सुखदाई ॥३९॥ करे कृष्णनी पूजा हमेश, मन कोमळ राखे विशेष । लज्जा ज्ञान विज्ञान गणाय, राखे आस्तिकता स्वाध्याय ॥४०॥ समदृष्टिपणुं सर्वमांय, धर्म विप्रना ते कहेवाय । हवे क्षत्रिना धर्म विशेष, कहुं सांभळो ते उपदेश ॥४१॥ वीर्य तेज तथा शौर्य धैर्य, धरे उद्यम औदार्य स्थैर्य । आत्मजय अने उत्साह आणे, विप्रने पाळवा जोग्य जाणे ॥४२॥ धरी ऐश्वर्य रक्षण करे, जीते शत्रुने दिल नव डरे । राखे डहापण ने मोज देय, युद्धमां नहि पाछो हठेय ॥४३॥ शस्त्र वाहनपर घणो स्नेह, दान देवामां वखणाय जेह । जेमां द्रव्य घणुं खरचाय, एवा यज्ञ कर्यानी इच्छाय ॥४४॥ पूजे विप्रने पूजे प्रभूने, सुत सम पाळे वस्ती सहूने । शरणागत रक्षण करे, क्षत्रिधर्म ते मुनि उचरे ॥४५॥ हवे वैश्यतणा जेह धर्म, कहुं सांभळो तेहनो मर्म । राखे आस्तिकता अति ऊर, करे ऊद्यम नित्य जरूर ॥४६॥ दीसे दंभ कदापि न दीसे, सेवे विप्रने स्नेहे अतीशे । त्रण वर्णनुं पोषण करे, गुरुदेवनी भक्ति आदरे ॥४७॥ खेड करवा उरे अभिलाखे, गायो पाळवानी रुचि राखे । दाननिष्ठा ने डहापण जाणुं, एतो वैश्यनो धर्म वखाणुं ॥४८॥ हवे शूद्रना धर्म छे जेह, तमने संभळावुं छुं तेह । देवतानी द्विजातिनी सेवा, सेवे साधुने पण सुख लेवा ॥४९॥ सेवा गायोनी सजवानुं धारे, सदा सर्वथा कपट विसारे । एवुं काम करी धन लावे, तेवडे निरवाह चलावे ॥५०॥ राखे तेथी संतोष हमेश, एतो शूद्रनो धर्म विशेष । ए रीते चारे वर्णना धर्म, कह्या सर्व सहीत सुकर्म ॥५१॥ पूर्वछायो—सुणो सहु जन स्नेहथी, गर्भाधान आदिक संस्कार । सोळ प्रकारे शास्त्रमां, कह्या छे ते करुं उचार ॥५२॥ प्रथम गरभाधान छे, पछी पुंसवन संस्कार । पुत्र थवानी आशीष छे, प[illegible]रपर आधार ॥५३॥ त्रीजो सीमंत संस्कार छे, जेमां सेंथो साफ कराय । गर्भवतीने आनंद ऊपजे, गर्भ प्रफुल्लित थाय ॥५४॥ जातकरम संस्कार छे, बाळजन्म समे करे जेह । बाळकनी शुद्धी तथा, दान देवा आदिक छे तेह ॥५५॥ नामकरण संस्कार ते, पाडे बाळककेरुं नाम । निष्क्रमण ते चंद्रदर्शन, ए छे क्रिया अभिराम । ॥५६॥ अन्न जमाडवुं प्रथम ते, अन्नप्राशन छे संस्कार । प्रथम वाळ उतारवा, चौळकर्म तणो ते विचार ॥५७॥ कान विंधे बाळकतणा, कर्णवेध तेतो कहेवाय । जनोइ दई व्रत गुरु कहे, ते व्रतादेश गणाय ॥५८॥ वेद भणे ब्रह्मचारि थई, वेदारंभ कहे गुणवान । नाय जटा उतारिने, तेने कहे केशांतस्नान ॥५९॥ भणी गणी वळे घरभणी, समावर्त्तन तेहनुं नाम । ते संस्कार छे तेरमो, श्रुति स्मृति कहेछे आम ॥६०॥ चौदमो जे संस्कार छे, वदे तेनुं नाम विवाह । वरे कन्या निजजातिनी, जेम वेद बतावे राह ॥६१॥ आखी उमरसुधी पूजवा, अग्नि चोरी-

मांधी ले जेह । विवाहाग्नीसंग्रह नामे, छे शुभ संस्कार तेह ॥६२॥ गारहपत्य आहवनीय, दक्षिणाग्नि त्रिजो कहेवाय । अग्नि राखे त्रण वेदना, ते त्रेताग्निग्रहण गणाय ॥६३॥ सोळ कह्या संस्कार ते, त्रणे वर्ण करे धरी प्रीत । वेदे कह्याछे ते भणी भणीने, वेदना मंत्र सहीत ॥६४॥ कन्याने संस्कार नव, कर्णवेध सुधीज कराय । विवाह पण त्रण वर्णने, वेदमंत्र भणीने थाय ॥६५॥ शूद्रने पण संस्कार नव, पछी छे दशमो उद्वाह । वेदना मंत्र विना करे, एवो छे श्रुति स्मृतिनो राह ॥६६॥ पुष्पिताग्रावृत्त—वरणधरम में कह्या विचारी, श्रुति वळि शास्त्र तणा मतानुसारी । धरम पृथक आश्रमोतणा छे, अलप कहीश विशेष तो घणा छे ॥६७॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते पंचमकळशे अचिंत्यानंदवर्णीद्रिअभयसिंहनृपसंवादे श्रीहरिचतुर्वर्णधर्मकथननामा प्रथमो विश्रामः ॥१॥

पूर्वछायो—सभाजनोने श्रीहरि, कहे सांभळो स्नेहसहीत । धर्म विशेष हवे कहुं, चारे आश्रमना रुडी रीत ॥१॥ चोपाइ—ब्रह्मचारीतणा धर्म भाई, कहुं प्रथम सुणो सुखदाई । करे संध्यावंदन त्रण काळ, पूजे नित्य ते कृष्ण कृपाळ ॥२॥ गुरुने सेवे अल्प आहारी, नख रोम तो राखे वधारी । केश कांशकीये न समारे, मौंजी दंड कमंडळु धारे ॥३॥ मृगचर्म राखे निजपास, जोड कोपिन बे बहिर्वास । कोटमां राखे कंठी जनोई, सर्व भोगनी इच्छा ते खोई ॥४॥ स्त्रीनी वात तो काने न धरे, पोते मुखथी कदापी न करे । स्त्रीनो स्पर्श करे नहि अंगे, कदी बोले नही नारी संगे ॥५॥ स्त्रीनुं रूप जुवे न कदापी, तजे संकल्प तेनो तथापी । होय ज्यां स्त्रियोनुं क्रिडास्थान, त्यां न जाय कदी व्रतवान ॥६॥ काष्ठादिकनी के चित्रनी नारी, अडे निरखे नहीं ब्रह्मचारी । पण देवीनी मूर्ति जो होय, नहिं बाध जुवे अडे तोय ॥७॥ करे नारी स्नानादिक ज्यांय, ब्रह्मचारी तजे क्रिया त्यांय । मद्य मांस आदिक संसर्ग, न करे कदि वर्णिनो वर्ग ॥८॥ रोग विण दिने सुवुं न भावे, धन राखे नहीं न रखावे । तजे लोभ ने क्रोध न करे, तजे स्वाद ने मान न धरे ॥९॥ काम क्रोध लोभ रस मान, तजे ते पांच छे व्रतमान । कह्युं एवुं अचळ व्रत धारी, भावे वेद भणे ब्रह्मचारी ॥१०॥ भणी वेद ते शक्तिप्रमाणे, पछी मनने सकामी जो जाणे । तो ते थाय गृहस्थ ते काळे, नहि तो व्रत नैष्ठिक पाळे ॥११॥ आखी उमर रहे ऊर्ध्वरेता, कहे नैष्ठिक ते ब्रह्मवेत्ता । पाळे व्रत कांई अवधि प्रमाण, ब्रह्मचारी ते उपकुर्वाण ॥१२॥ थवा इच्छे गृहस्थ ते ज्यारे, गुरुने आपे दक्षिणा त्यारे । समावर्तन ते पछी करे, पछि कन्या स्वजातिनी वरे ॥१३॥ अग्नि ब्राह्मणकेरी समीप, वेदविधिये वरे कुळदीप । ब्रह्मचारीना ते कह्या धर्म, हवे कहुंछुं गृहस्थनुं कर्म ॥१४॥ पूर्वछायो—कहुं गृहस्थना धर्म ते, सहु सुणो थई सावधान । स्नान संध्या जप होम करी, करे स्वाध्याय सदगुणवान ॥१५॥ पूजन करे नित्य विष्णुनुं, तथा तर्पण ने वैश्वदेव । अतिथि आवे आंगणे, करे शक्ति

प्रमाणे सेव ॥१६॥ धर्मसहित शुभ न्यायथी, करी उद्यम द्रव्य कमाय । पोष
करवा योग्यनुं, करे पोषण तेणे सदाय ॥१७॥ शरीरमां संबंधिमां, अति आसक्त
ते नव थाय । करे न कष्ट कुटुंबिने, नित्य संत समागम चहाय ॥१८॥ संग क
न कुसंगिनो, कामभावे न जुवे परनार । श्राद्ध के पर्वणि व्रतदिने, निजनारिथ
तजे संसार ॥१९॥ स्पर्श न करे विधवातणो, अने आपतकाळ विनाय । मात सुत
भगिनीनी साथे, एकांते न वसाय ॥२०॥ व्रत उद्यापन आदरे, तजे चोरीने
रमे जुगार । आहार मद्य ने मांसनो, तजे तेपण सर्व प्रकार ॥२१॥ आपतकाळ
पड्या विना, कदि करज करे नहि लेश । सेवा सजे मात तातनी, एनी आज्ञाम
वरते हमेश ॥२२॥ होय गृहस्थ श्रीमंत ते, करे वित्तथी वैष्णव याग । उत्सव
मोटा आदरे, हरिमंदिरमां बडभाग ॥२३॥ पर्वणिमां तथा तिर्थमां, साधु वि
जमाडे सप्रीत । नानाप्रकारनां दान दे, द्विजने ते रूडी रीत ॥२४॥ न्यायथकी
धन मेळवे, अंश दश के विशमो जेह । धर्मनिमित्त ते वावरे, थाय द्रव्यनी शुद्ध
तेह ॥२५॥ देव गुरु ने साधुनी, सजे सेवा शक्तिप्रमाण । कपट कदिये नव करे
तेओ आगळ गृहस्थ सुजाण ॥२६॥ देव गुरू के संतनो, थाय जेथकी द्रोह लगार
एवुं वचन उचरे नहि, जाणे कल्याणना दातार ॥२७॥ संक्षेपे धर्म गृहस्थना, तमने
सुणाव्या आज । हृदयमां धरी राखजो, तमे सौ सतसंगी समाज ॥२८॥ होय
शूद्र गृहस्थ ते, धरे एज रिते शुभ धर्म । वषट्कार स्वाहा स्वधादिक, मंत्र विना क
कर्म ॥२९॥ यज्ञादिक क्रिया शूद्रने, सारा विप्र करावे जेह । मंत्र भणीने पुराणना
विधिवत करावे तेह ॥३०॥ भारत ने वळि भागवत, तेनी कथा सुणे धरी स्नेह
भक्त ब्राह्मण भगवाननो, होय तेना मुखथी तेह ॥३१॥ चोपाइ—हवे नारियोना
कहुं धर्म, तमे सांभळो सौ तेनो मर्म । होय सत्संगी सधवा नारी, स्वामिने
ईश्वरसम धारी ॥३२॥ तन मन वचने सजे सेवा, लोक उभयतणुं सुख लेवा
वृद्ध रोगी के निर्धन होय, अपमान करे नहि तोय ॥३३॥ घर वासण आदि सु
धारी, राखे निर्मळ ते सति नारी । पापीनो संग नव करे क्यारे, हित सत्य व
चन उच्चारे ॥३४॥ करे तीरथ के व्रतदान, तेतो स्वामिनी आज्ञा समान । न
राखे उद्धतपणुं अंग, सदा परनरनो तजे संग ॥३५॥ वळी होय जे विधवा
नारी, सेवे कृष्णने निजपति धारी । कामभावनी तो कदी वात, न कहे न सुणे
साक्षात ॥३६॥ नर साथे न भाषण करे, स्पर्श पण तेहनो परहरे । पडे आपत
काळ जो माथे, अडे बोले सगा नर साथे ॥३७॥ पिता पुत्रनी आगन्या धरवी
कदिये न स्वतंत्रता करवी । उपवास ने व्रत आचरवुं, देहदमन निरंतर करवुं
॥३८॥ जमे एकज वार ते नारी, करे रोग विना तो पथारी । तजे अत्तर तेम
सुगंधी, तेने तांबुळ खावानी बंधी ॥३९॥ वळी कुंमकुंम काजळ तजे, शरीर
शणगार न सजे । वस्त्र झीणां तथा तारवाळां, न धरे अंगे रूडां रुपाळां ॥४०॥

दिवसे नव नीद्रा ते करे, संग वेश्यादिनो परहरे । कृष्णभक्तिमां निश दिन रहे, विधवाना धरम एवा कहे ॥४१॥ कोळी वाघरी ढेढ चमार, एवी संकरजाति अ-पार । ते जो कल्याणनो खप करे, पापकर्म सकळ परहरे ॥४२॥ निज कुळने घटित करे काम, हिंसा तो न करे कोइ ठाम । मद्य मांस चोरी व्यभिचार, तजे सत्संगी सर्व प्रकार ॥४३॥ कळिजूगमां हरिकीर्तन, श्रेष्ठ धर्म पतितपावन। तेमाटे हरिकीर्तन करे, सदा सर्वदा अंतरे धरे ॥४४॥ ए छे संकरजातिनो धर्म, वानप्रस्थनां कहुं हवे कर्म । पति पत्नि तजी घरबार, वसे तीर्थे के वन मोझार ॥४५॥ तजे विषय रहे निष्काम, वानप्रस्थ तो तेहनुं नाम । रहे आयुष्यनो त्री-जो भाग, पति पत्नि ते पामे विराग ॥४६॥ वानप्रस्थतणो धर्म धरे, वनमां ज-इने तप करे । एवी स्त्री नव होय वैरागी, जाय एकलो नर बडभागी ॥४७॥ शित ताप ने वृष्टिनी धार, करे सहन शरीरे अपार । पर्णकूटीमां कुंड ते करे, अग्निहोत्रनो अगनी धरे ॥४८॥ पर्णकूटीथकी तो बहार, रहे निर्भय थइ नरनार। करे तीर्थमां त्रिकाळ स्नान, करे होम थई सावधान ॥४९॥ नख केश शरीरे वधारे, फळाहार करी रहे क्यारे । अन्न खेड्या वगरनुं खाय, सामो मणछो ने थेक गणाय ॥५०॥ तीव्र वैरागी जो ते जणाय, तजी सर्व ते संन्यासी थाय । हवे संन्यासीना धर्म कहुं, स्नेह राखीने सांभळो सहु ॥५१॥ पूर्वछायो—बहिर्वास एकज धरे, राखे कोपिन बे संन्यास । जळगरणुं कंथा तथा, राखे दंड कमं-डळु पास ॥५२॥ इंद्रियो सर्व जिते सदा, नारायणपरायण थाय । अष्टाक्षरनो मंत्र ते, जपे ॐनमोनारायणाय ॥५३॥ ज्ञान विज्ञान वडे सदा, जेनो आत्मा तृप्त जणाय । भावसहित भजे विष्णुने, जमे पवित्र द्विज भिक्षाय ॥५४॥ अंत-र शुद्ध सदा रही, ब्रह्मचर्य पाळे धरी प्रीत । एवी घणी स्मृतियो विषे छे, सं-न्यास धर्मनी रीत ॥५५॥ वानप्रस्थ ने संन्यासिना, अति दुष्कर धर्म गणाय । माटे लख्युं छे शास्त्रमां, नव थावुं कळियुगमांय ॥५६॥ साधुना धर्म हवे कहुं, जेने परमहंस गणाय । अच्युत गोत्र छे एहनुं, एने वैष्णव पण कहेवाय ॥५७॥ एक परमहंस भागवत, बीजा केवळ परमसुहंस । भागवतादिक शास्त्रमां, भेद छे तेहना निःसंश ॥५८॥ केवळ ते परिव्राट छे, यति भिक्षुक पण कहेवाय। जे छे परमहंस भागवत, मुनि भिक्षुक त्यागी गणाय ॥५९॥ अच्युतगोत्री एज छे, भागवत परमहंस दास । महामुनी वैष्णव तथा, एवां शास्त्रमां नाम प्रकाश ॥६०॥ भक्ति हरिनी नवधा करे, क्षण व्यर्थ न काढे काळ । अष्ट प्रकारे स्त्री त-जे, जीव्यासुधी बुद्धि विशाळ ॥६१॥ स्त्रैण पुरुषनो संग नहि, वळी नरे धर्यो स्त्रीवेश । चित्रादिकनी नारिने, पण जुवे अडे नहि लेश ॥६२॥ राखे रखावे धन नहीं, तजे रसास्वाद ने मान । जीते अंतर शत्रुने, सदा धरे श्रीकृष्णनुं ध्यान ॥६३॥ सत्य दया शम दम क्षमा, तप शौच विज्ञान ने ज्ञान। वैराग्य धीरजआदि

गुण, सजी करे हरिगुण गान ॥६४॥ मुद्रा तिलक ने मंत्र वळि, निज देहे वेष धराय । भोजननो व्यवहार ते, संप्रदाय प्रमाणे थाय ॥६५॥ पुष्पिताग्रावृत्त—धरम करम सर्व आश्रमोनां, लव लवमात्र कह्यां सहु जनोनां । सुणि निजनिज धर्म पाळशे ते, मुज मनमां प्रिय सर्वथा थशे ते ॥६६॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते पंचमकळशे अचिंत्यानंदवर्णींद्रअभयसिंहनृपसंवादे आश्रमधर्मकथननामा द्वितीयो विश्रामः ॥२॥

पूर्वछायो—कहे अचिंत्यानंदजी, सुणो भुपति सदगुणवान । शीतळदास तणुं कहुं, पामी प्रसंग शुभ आख्यान ॥१॥ चोपाई—झरणापरणाना निवासी, एक विप्र जगतथी उदासी । ऋषि एकलशृंगीना वंशी, जेवा ईश्वरना होय अंशी ॥२॥ अंगे धारी वेरागीनो वेश, चाल्या फरवाने देश विदेश । जाणे जोऊं तीरथनां स्थान, मळे क्यांई प्रगट भगवान ॥३॥ जोयां तीर्थनां स्थान अपार, आव्या पश्चिम देश मोझार । वात सांभळि त्यां एवी कान, रामानंद छे श्रीभगवान ॥४॥ तेनां दर्शन करवाने काम, चाली आव्या ते फणेणी गाम । कही त्यां कोइये वात एह, रामानंद तजी गया देह ॥५॥ तेने तेर दिवस आज थया, गादी वर्णिने सोंपीने गया । पछी करवाने कांइ तपास, साधु आव्या ते श्रीहरिपास ॥६॥ साधु शीतळदास छे नाम, कर्यो जइ प्रभुपदने प्रणाम । श्रीजीये जाण्युं साधु छे सारो, एने आप्यो एकांते उतारो ॥७॥ साधु एवा विचार ते लाव्या, रामानंद स्वधाम सिधाव्या । पण साधु छे तेहना धन्य, करुं तेने तो प्रथम प्रसन्न ॥८॥ पछीथी प्रभु खोळवा काम, जोउं जै फरीने चारे धाम । महाराज मने क्यांइ मळशे, मारा चित्तनी चिंता तो टळशे ॥९॥ एम करतां विती गई रात, थयुं चौदमा दिननुं प्रभात । श्रीजी बेठा सभा सजी ज्यारे, आव्या शीतळदास त्यां त्यारे ॥१०॥ सभामां बेशी सांभळी वात, जाण्या मोटा पुरुष साक्षात । चित्ते चालवा किधो विचार, बोल्या अंतरजामी ते वार ॥११॥ करो चालवानुं चित्त केम, करो केम उतावळ एम । साधु बोलिया जोडीने हाथ, मारी विनति सुणो मुनिनाथ ॥१२॥ रामानंदनां दर्शन काज, अहिं आव्यो हतो हुंतो आज । हती आशा ते निष्फळ थई, प्रभु खोळुं बिजे स्थळ जई ॥१३॥ सुणी बोल्या श्रीजीमहाराज, रामानंदने मेळवुं आज । करो आज अहिं स्थिर वास, थशे पूर्ण तमारी ते आश ॥१४॥ कहे साधु मळे रामानंद, त्यारे तो अति उपजे आनंद । सुणी बोलिया सुंदरशाम, रटो स्वामिनारायण नाम ॥१५॥ लाग्या नाम ते रटवाने ज्यारे, थई तेने समाधि ते वारे । समाधीविषे शीतळदास, गया अक्षरधाम निवास ॥१६॥ पूर्वछायो—कोटिकोटी शशी सूर्य सम, अति शीतळ सुखद अनंत । एवा तेजोमय धाममां, दीठा पुरुषोत्तम भगवंत ॥१७॥ जे छबि जोई फणेणीमां, दीठी एज प्रत्यक्ष प्रमाण । अनंत अक्षरमुक्त मळि, सजे सेवा प-

रम सुजाण ॥१८॥ उभा स्तुती करे आगळे, मत्स्यादिक चोविश अवतार । उभा स्वामी रामानंद पण, करे एहना गुण उच्चार ॥१९॥ शीतळदासे श्रीजीनी, करी पूजा धरीने प्रेम । अनंत मुक्तने पूजवा, करी इच्छा पूजे पण केम ॥२०॥ शामे शीतळदासने, कह्युं धरो अनंत स्वरूप । अनंत मुक्तनि एक क्षणमां, पूजा करो मुनिभूप ॥२१॥ त्यारे तेणे कर जोडीने, कह्युं मुजथी ते केम थाय । श्रीजी कहे निज अंतरे, तमे एवी करो इच्छाय ॥२२॥ आ रामानंदस्वामि ते, होय पुरुषोत्तम भगवंत । तो तेहनाज प्रतापथी, मारां देखाय रूप अनंत ॥२३॥ शीतळदासे धारियुं, पण सिद्ध थयुं न लगार । त्यारे वळी श्रीजी कहे, जुओ चोविश आ अवतार ॥२४॥ ते प्रत्येकविषे तमे, चित्ते करो एम विचार । ते पुरुषोत्तम होय तो, मारां थाय स्वरूप अपार ॥२५॥ कर्यो एवो संकल्प ते, ज्यारे सुफळ न थयो लेश । चिंतवन एवुं मुज विषे, हवे करो कहे परमेश ॥२६॥ शीतळदासे धारियुं, स्वामि आ छे सहजानंद । ते पुरुषोत्तम होय तो, मारां थाय स्वरूपनां वृंद ॥२७॥ ते समे शीतळदासनां, त्यां तो रूप थयां अगणीत । अनंत मुक्तनि एक क्षणमां, पूजा करी धरी प्रीत ॥२८॥ चोपाई—रामानंदजीनी पूजा करी, करी विनति भलो भाव धरी । तमे भगवान छो महाराज, हुंतो आव्योतो तमारे काज ॥२९॥ सुणी बोल्या रामानंदस्वामी, भगवान तो अक्षरधामी । तमे जोया फणेणीमां जेह, जुओ आ दीसे प्रत्यक्ष एह ॥३०॥ सर्व अवतारना अवतारी, सरवोपरि विश्वविहारी । हुं तो छुं एना दासनो दास, सजु सेवा रही प्रभुपास ॥३१॥ जाणो उद्धव छे मारूं नाम, कहे श्रीहरि ते करूं काम । सर्व अवतार एमां समाय, पोते कोईमां लीन न थाय ॥३२॥ एवी वात कही जेह वार, थया लीन बधा अवतार । सरिताओ मळे ते सागरमां, मळ्या अवतार सौ हरिवरमां ॥३३॥ दीठा अक्षर पुरुष अनेक, सौना नियंता श्रीहरि एक । एवा समरथ श्रीभगवान, कोणमात्र ते पुरुषप्रधान ॥३४॥ एवुं आश्चर्य नजरे निहाळी, जाण्या प्रत्यक्ष श्रीवनमाळी । भक्तिपुत्र जाण्या भगवान, बिजो नहिं कोइ तेह समान ॥३५॥ पछी संते शरीरमां आवी, सभामां बधी वात सुणावी । रामानंदतणा शिष्य तोय, वात मानी शक्या नहीं कोय ॥३६॥ रामानंदज छे भगवान, एवा निश्चळ निश्चयवान । केम माने तेतो बीजी वात, बोल्या हाथ जोडी साक्षात ॥३७॥ अमने पण धाम देखाडो, मन संशय सर्व मटाडो । सुणी बोलिया सुंदरशाम, रटो स्वामिनारायणनाम ॥३८॥ सभा सर्व लागी धुन्य करवा, मन संशय सौ परहरवा । समाधी सर्व भक्तने थई, जोयुं अक्षरधाम ते जई ॥३९॥ त्यांतो अक्षरधामना धामी, दीठा श्रीसहजानंद स्वामी । उभा सेवामां श्रीरामानंद, तथा अक्षरमुक्तनां वृंद ॥४०॥ सर्व श्रीहरिनेज आधीन, थया सौ हरिरूपमां लीन । आवुं अचरज देखी अपार, जाण्या सर्वेश धर्मकुमार ॥४१॥

पछी सर्वे समाधिथी जाग्या, प्रभु प्रत्यक्षने पगे लाग्या । विनती करी मस्तक नामी, सरवोपरी छो आप स्वामी ॥४२॥ पछी साधु ते शीतळदासे, लीधी दीक्षा महाप्रभु पासे । नाम व्यापकानंद वरिष्ठ, थया परम समाधीनिष्ठ ॥४३॥ एना परचानी वातो अनेक, तेतो जाणेछे संत प्रत्येक । पछी स्वामिनारायण नाम, तेनो महिमा कथ्यो घनशाम ॥४४॥ उपजातिवृत्त—जे स्वामिनारायण नाम लेशे, तेनां बधां पातक बाळि देशे । छे नाम मारां श्रुतिमां अनेक, सर्वोपरी आज गणाय एक ॥४५॥ जो स्वामिनारायण एकवार, रटे बिजां नाम रट्यां हजार । जप्याथकी जे फळ थाय एनुं, करी शके वर्णन कोण तेनुं ॥४६॥ षडक्षरी मंत्र महासमर्थ, जेथी थशे सिद्ध समस्त अर्थ । सुखी करे संकट सर्व कापे, अंते वळी अक्षरधाम आपे ॥४७॥ गायत्रिथी लक्ष गुणो विशेष, जाणेज जेनो महिमा महेश । ज्यांज्यां महामुक्त जनो वसाय, आ काळमां तो जप एज थाय ॥४८॥ जो अंतकाळे श्रवणे सुणाय, पापी घणो तेपण मोक्ष जाय । ते मंत्रथी भूत पिशाच भागे, ते मंत्रथी तो सदबुद्धि जागे ॥४९॥ ते मंत्र जेना मुखथी जपाय, तेनाथकी तो जम नाशि जाय । श्रीस्वामिनारायण जे कहेशे, भावे कुभावे पण मुक्ति लेशे ॥५०॥ षडक्षरो छे षट शास्त्र सार, तेतो उतारे भवसिंधु पार । छये ऋतुमां दिवसे निशाये, सर्वे क्रियामां समरो सदाये ॥५१॥ पवित्र देहे अपवित्र देहे, ते नाम नित्ये स्मरवुं सनेहे । जळे करीने तन मेल जाय, आ नामथी अंतर शुद्ध थाय ॥५२॥ जेणे महापाप कर्यां अनंत, जेणे पिड्या ब्राह्मण धेनु संत । ते स्वामिनारायण नाम लेतां, लाजी मरेछे मुखथी कहेतां ॥५३॥ श्रीस्वामिनारायण नाम सार, छे पापने ते प्रजळावनार । पापी घणुं अंतर होय जेनुं, बळ्या विना केम रहेज तेनुं ॥५४॥ चोपाई—एम नामनो महिमा उचार्यो, संत हरिजने हैयामां धार्यो । कहे वर्णि सुणो हेराय, एवुं भजन ते दिवसथी थाय ॥५५॥ तेना पहेलुं भजन एम थातुं, राम कृष्ण गोविंद भजातुं । हरे नारायणनी उचारी, सउ करता भजन नरनारी ॥५६॥ चौदमाथी नवी रीत करी, सौना अंतरमांही ऊतरी । परगामथी आवेला जन, प्रभु ते प्रत्ये बोल्या वचन ॥५७॥ जाओ पोत पोताने प्रदेश, भगवानने भजो हमेश । रामानंदस्वामी नथी गया, सदा छे सतसंगमां रह्या ॥५८॥ कदीये नहि दिलगिरी करवी, धर्ममां रही धीरज धरवी । एम कहि कर्या सौने विदाय । चाल्या सौ प्रभुने नमि पाय ॥५९॥ व्यापकानंदनुं आख्यान, कोइ कहेशे के सुणशे कान । तेना सिद्ध मनोरथ थाशे, अंते अक्षरधाममां जाशे ॥६०॥ पुष्पिताग्रावृत्त—हरि हरिजननी कथा पवित्र, श्रवण कर्याथि मटे भ्रमो विचित्र । तन मन पण शुद्ध सद्य थाय, शुक सनकादि सदैव तेथि गाय ॥६१॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते पंचमकळशे अचिंत्यानंदवर्णींद्रअभयसिंहनृपसंवादे व्यापकानंदाख्याने स्वामिनारायणनाममहिमाकथननामां तृतीयो विश्रामः ॥३॥

पूर्वछायो—स्वामिनुं कार्य गया पछी, मुक्तानंदने कहे महाराज । संतनुं मंडळ संग लई, तमे भुज पधारो आज ॥१॥ चोपाइ—त्यांना जाणे छे भक्त सुजाण, रामानंदने जीवन प्राण । स्वामि जातां ते थैने निराशी, हशे अंतरे अधिक उदासी ॥२॥ माटे जै तमे धीरज आपो, कष्ट विरहविजोगनुं कापो । मुक्तानंदे ते आगन्या धारी, हाथ जोडीने विनति उचारी ॥३॥ आज्ञा आपनी शीश धरीश, भुज जै कह्युं तेम करीश । पण वात कहुं एक जेह, लेजो अंतरमां धरी तेह ॥४॥ अभिमानी आ रघुनाथदास, रहे एवी मने नथी आश । अंते सत्संगमांथी तो जाशे, पूरेपूरो वळी द्रोही थाशे ॥५॥ एने गमतां वचन उचरीने, राखजो जेम तेम करीने । जे जे बोले ते बोल सांभळजो, अमदावाद एने मोकलजो ॥६॥ एवी वात वदीने विशेष, मुनि मुक्त गया कछदेश । घणा साधु रह्या प्रभुपास, तेमां मोटेरा तो रामदास ॥७॥ जेजे काम श्रीहरी आदरे, तेतो तेहने पूछीने करे । भावे सुणो अभेसिंह भ्रात, हवे श्रीहरिनी कहुं वात ॥८॥ पूर्वछायो—विप्र महाभक्त मावजी, जेनुं धोराजीमां धाम । रामानंदना कार्यमां, आव्या हता फणेणी गाम ॥९॥ चोपाइ—तेणे प्रेमथी श्रीहरिपास, कर्यां विनतीनां वचन प्रकाश । दयासिंधु दया दील धारो, धर्मपुत्र धोराजी पधारो ॥१०॥ रामानंदना शिष्य छे जेह, इच्छे दर्शन आपनुं एह । घणा नास्तिक जन त्यां रहेछे, स्वर्ग नरकने मिथ्या कहेछे ॥११॥ तेने जीति करो जेजेकार, वेदधर्मनो थाय प्रसार । धर्म स्थापवाने धर्यो देह, माटे काम करो प्रभु तेह ॥१२॥ एवी अरजी सुणी थया राजी, धर्मपुत्र पधार्या धोराजी । विप्र मावजी केरे निवास, कर्यो उतारो श्रीअविनाश ॥१३॥ आंगणामां सभा भली भरी, सिंहासनमां विराज्या श्रीहरी । दैवी जीव जे त्यांना निवासी, आव्या दर्शन करवा हुल्लाशी ॥१४॥ नाथे नजर तेओ सामी सांधी, थइ सौ जनने त्यां समाधी । जोयो कोइये वैकुंठवास, जोयो कोइये गीरि कैलास ॥१५॥ कोइ गोलोक धाममां गया, कोइ ब्रह्मसदन स्थिर थया । कोइये श्वेतद्विप निहाळ्यो, कोइये निज आत्माने भाळ्यो ॥१६॥ जन जाग्या समाधिथी ज्यारे, जेजे जोयुं तेते कह्युं त्यारे । पेखी प्रगट प्रभुनो प्रताप, सतसंगी थया तजी पाप ॥१७॥ आखा पुरविषे पसरी वात, एतो अदभुत जाण्युं अघात । कैक जोगी मरे जोग साधी, तोय थाय न तेने समाधी ॥१८॥ जोग साध्या विना आतो थाय, निश्चे श्रीप्रभु प्रगट्या जणाय । जन टोळे टोळां मळी आवे, करी दर्शन मनमुद लावे ॥१९॥ जेवो नास्तिक मत चार्वाक, एवा मतना जे लोक घणाक । वेद ब्राह्मणने साधु सारा, सदा तेनी निंदा करनारा ॥२०॥ वेद शास्त्रने कल्पित जाणे, स्वर्ग नरक असत्य प्रमाणे । कदी न करे तिरथ व्रतदान, नहीं गोविंदना गुणगान ॥२१॥ शिश्नोदरनाज स्वादने इच्छे, पाप पुण्य कशामां न प्रीछे । वाद वदवा करी नीरधार, आव्या श्रीप्रभुपास अ-

पार ॥२२॥ तेनी आगळ हरि साक्षात, कही वेदना धर्मनी वात । वरणाश्रमना धर्म पाळे, यज्ञ याग करे अघ टाळे ॥२३॥ तेतो स्वर्गतणां सुख लेछे, वेद तो एवां वाक्य वदेछे । थाय ईश्वरनो अवतार, थापे धर्म श्रुती अनुसार ॥२४॥ करे आज्ञा ते जे समे जेवी, पाळे जे जन ते समे तेवी । तेतो मोक्ष गतीयेज जाय, फरी जन्ममरण नव थाय ॥२५॥ जन जे पाप पंथे चडेछे, तेतो नरकना कुंडे पडेछे । जमना दुत मारेछे मार, पीडा पामेछे अपरमपार ॥२६॥ माटे पाप कदापि न करवुं, सदाचरण सदैव आचरवुं । वद्या एवां वचन भगवान, बोल्या नास्तिक धरी अभिमान ॥२७॥ केवी सारी शोधी काढी जुक्ती, मळे धर्मे मुवा पछी मुक्ती । पेला भवनो ते वायदो सारो, कोण जाणे ते कोण जोनारो ॥२८॥ करे संसारनां सुख त्याग, अमे जाणिये एनां अभाग्य । खावुं पीवुं खुशी थवुं जेह, जन्मनुं फळ जाणिये तेह ॥२९॥ कोणे दीठांछे पुण्य ने पाप, समजावोजी अमने आप । सुणी बोलिया श्रीगिरधारी, जुवो चित्तमां उंडुं विचारी ॥३०॥ उपजातिवृत्त—जो पुण्य ने पाप खरुं न होय, तो दुःखि सुखी न जणाय कोय । राजा तथा रंक जनो जणाय, ते पुण्य ने पापथकीज थाय ॥३१॥ जो एक आरोग्य दिसे अतिशे, जो एक जन्मांध दरिद्रि दिसे । जो पुण्य ने पाप न होय भाइ, जणाय एवी नहिरे जुदाई ॥३२॥ जो एक मिष्टान्न सदा जमेछे, जो एक भीक्षा करवा भमेछे । तथापि ते पेट नहीं भराय, तो पुण्य ने पाप खरुं जणाय ॥३३॥ जो एकने वाहन अश्व हाथी, जो एक जीवे जन कासदाथी । जो एकने छत्र शिरे धराय, जो एक तापे रणमध्य जाय ॥३४॥ जो कैक छे पालखि बेसनारा, बिजा उपाडी विचरे बिचारा । एवुं घणुंये नजरे निहाळे, तथापि पापी नहिं धर्म पाळे ॥३५॥ जे पूर्वजन्मे सुकृतो करेलां, ते आ भवे भोगववा धरेलां । आ जन्ममां जे करशो कमाइ, बीजे भवे भोगवशोज भाई ॥३६॥ उन्मत्ततामां नहि पाप भासे, उन्मत्तता दुःख पडे विनासे । तेवे समे तो प्रभु सत्य जाणी, पस्तायछे पाप तपाशि प्राणी ॥३७॥ यथातथा वाद वृथा विसारी, कथा तथा कीर्तनने उचारी । भजो रथारूढ रथांगधारी, अथाह संसारव्यथा निवारी ॥३८॥ अरे उरे सार विचार आणी, श्रुत्यादि सच्छास्त्र सुसत्य जाणी । चित्ते करो चिंतन नित्य चेती, गोविंद दामोदर माधवेती ॥३९॥ पूर्वछायो—ते सुणीने नास्तिक कहे, क्यां छे कृष्ण जगतकरतार । दिठा विना केम मानिये, मानवानो ते शो आधार ॥४०॥ जगत्कर्ता परमेश्वर छे ते विषे । चोपाई—सुणी बोलिया सुंदरशाम, परमेश्वरनां जुओ काम । जेणे पृथवी बनावी आ छे, जेणे सागर शैल कर्याछे ॥४१॥ पशु पक्षी वनस्पति प्राणी, रच्यां जेणे घणी जुक्ति आणी । काया माणसनी रुडी कीधी, तेमां जुक्ति केवी करी दीधी ॥४२॥ अंगोअंग तपाशिने भाइ, जुवो ईश्वरनी चतुराई । आंख्यमां जळ उतरे न जेम, करी भमर्यो छजा जेवी तेम ॥४३॥ ताजुं

दुध बाळकने काजे, माना स्तनमां कर्युं महाराजे । केम रूधिरनुं दुध ते थयुं, केम काम मटथे मटी गयुं ॥४४॥ एवि जुक्ति जणाय अपार, केम थाय विना करनार । कर्या सूर्य शशि ग्रह तारा, यथायोग्य प्रकाश देनारा ॥४५॥ तेनो नियंता जो नव ठरे, केम नियम प्रमाणे ते फरे । वायु नियम प्रमाणेज वाय, वृष्टि नियम प्रमाणेज थाय ॥४६॥ जुवो सागरने नथी पाळ्य, तोय हद न तजे कोई काळ । एवी रचना निहाळि अपार, निश्चे जाणो छे जग करतार ॥४७॥ श्वेत रंगे रंग्या जुवो हंस, कर्यो काळो कोकिलनो वंश । जुवो पोपट लीला जणाय, करतार विना केम थाय ॥४८॥ जुवो पवन तो नजरे न पडे, पण तरुवर डोले तेवडे । देखी दूरथी निश्चय थाय, कहे पवन घणो त्यां वाय ॥४९॥ वीश कोश उपर थाय वृष्टी, देखे दूरथि नहीं जनदृष्टी । पण आवे नदीमांहि पूर, जाणे वृष्टि थई ते जरूर ॥५०॥ तेम रचना आ सृष्टिनि जोई, जाणो निश्चे छे करनार कोई । एवां सांभळी हरिनां वचन, मान्युं नास्तिकनुं नहि मन ॥५१॥ कहे नास्तिक कोण बनावे, सृष्टि थाय ने जाय स्वभावे । कर्या वगर जो कांई न थाय, कहो ईश्वरनो कर्ताय ॥५२॥ अति चतुर ते ईश्वर ठर्यो, एवो एने कहो केणे कर्यो । सुणि बोलिया सुंदरशाम, तमे सांभळो वादी तमाम ॥५३॥ नभमां बहु उपजे समाय, पण आकाश सिद्ध सदाय । एम ईश्वर शाश्वत ए छे, एनी इच्छाये जग उपजेछे ॥५४॥ कहो तो वेदवाक्य बतावुं, कहो तो शास्त्रथी समझावुं । सुणि बोलीया नास्तीक वाणी, वेदवाणि तो कल्पित जाणी ॥५५॥ शास्त्रनी अमने न प्रतीत, अमे मानीये जुक्तिनी रीत । कहे कृष्ण जो शास्त्र तजाशे, त्यारे विश्वनी शी गति थाशे ॥५६॥ शास्त्रना विश्वासविषे । उपजातिवृत्त—सद्धर्म तो शास्त्रथकी जणाय, सद्धर्मथी सर्व सुखी सदाय । जो धर्म केरो न रहे प्रवेश, तो पापथी सर्व पीडाय देश ॥५७॥ जेवी स्थिती जाण जनावरोनी, जेवी स्थिती नारी तथा नरोनी । डरे न चोरी व्यभिचार दोषे, लै पारकां प्राण स्वपंड पोषे ॥५८॥ शास्त्र प्रमाणेज विवाह थाय, शास्त्रो सुणी मात पिता पुजाय । विश्वास जो शास्त्रतणो न होय, तो रीति सारी न धरेज कोय ॥५९॥ गरीबने तो बळवान मारे, दया न धारे दिलमां लगारे । न स्वर्ग आशा जमनो न त्रास, कुकर्ममां केम करे कचाश ॥६०॥ माता सुता के भगिनी सगाई, छे सर्व सच्छास्त्रथकीज भाई । पक्षी पशु शास्त्र न जाणनारां, सगाइमां शुं समझे बिचारां ॥६१॥ मनुष्यकेरी मन जुक्ति केवी, जे दीश चाले वही जाय तेवी । आकाशमां जाय हवाइ जेम, जोरे भरेली अटके न एम ॥६२॥ जो कल्पना शुद्धपथे सिधावे, संसारसिंधू तरि पार लावे । जो कल्पना कुत्सित मार्ग जाय, तो विप्रनो पुत्र कसाइ थाय ॥६३॥ जे शास्त्र वांची द्विज तो रळेछे, जे शास्त्रथी मोदक तो मळेछे । ते शास्त्रने कल्पित जे गणो छो, बेठातणी डाळ तमे हणो

छो ॥६४॥ जे शास्त्र सत्ता द्विजनी वधारे, पूजाय विप्रो पण शास्त्रद्वारे ।
शास्त्र मिथ्या करवाज लाग्या, जूषो द्विजो आज सपूत जाग्या ॥६५॥ वड
ऋषी जेह अरण्य वासे, न जाणता नास्तिक पुत्र थाशे । व्याप्यो कळीक
ळ अशेश अंशे, पुत्रो थया नास्तिक विप्रवंशे ॥६६॥ धिक्कार माता धिक त
त तेनो, जोतां दिसे नास्तिक पुत्र जेनो । ते तातनो वंश डुबावनारो, छे दै
के राक्षस छे नठारो ॥६७॥ चोपाइ—एवा शब्द सुणी सुणी साचा, थइ नास्ति
कनी बंध वाचा । डरे थरथर ध्रुज्यां शरीर, वह्यां नेणथकी घणां नीर ॥६८
शिश नामी बोल्या ततखेव, प्रभु छो तमे देवना देव । स्वर्ग नरक तो अमने दे
खाडो, मन संशय सर्व मटाडो ॥६९॥ दयासिंधुये दिल दया लावी, नास्तिको
समाधि करावी । सौने देखाड्या नरकना कुंड, जोयां त्यां जमदूतनां झुंड ॥७०
पापी जाणी पकडवाने आव्या, डशी होठ ने खूब डराव्या । लीधुं स्वामिनार
यण नाम, त्यारे ते रह्या दूर तमाम ॥७१॥ देव एवे समे एक आव्यो, लेइ न
स्तिक स्वर्गे सिधाव्यो । देव देवीनां देखाडयां स्थान, घणा वैभव विविध विमा
॥७२॥ जेणे जेवो साध्यो तप जोग, तेवा भोगवे वैभव भोग । एवुं जोइ समा
धिथी जाग्या, प्रभुने पगे प्रेमथी लाग्या ॥७३॥ भक्तिपुत्र जाण्या भगवान, थय
शिष्य तजी अभिमान । एम नास्तिक मत जीति लीधो, धोराजीमां जेजेका
कीधो ॥७४॥ पुष्पिताग्रावृत्त—सुण नरपति एम नास्तिकोने, जगपति जीति खुश
कर्या जनोने । श्रुति मत अति शुद्ध तेह थाप्यो, अधरमरूप अशास्त्र वाद काप्य
॥७५॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते पंचमकळशे अचिंत्यानंदवर्णीन्द्रअभय
सिंहनृपसंवादे श्रीहरिनास्तिकमतपराजयकरणनामा चतुर्थो विश्रामः ॥४॥

पूर्वछायो—श्रीहरि सोरठ देशमां, गया तेपछी जेजे गाम । तेह कथा तम
कहुं, सुणो नृप अभेसिंहनाम ॥१॥ चोपाइ—चाल्या सोरठमां हरि फरवा, कै
जनने कृतारथ करवा । रामानंदना विरही जन, शांत करवाने तेहनां मन ॥२
संतमंडळ पार्षद साथ, चाल्या धोराजीथी मुनिनाथ । सत्रासे थइ भाडेर गया
तहां पादरमां स्थिर थया ॥३॥ सतसंगी मळी सामा आव्या, वाजां विविध प्र
कारनां लाव्या । गणुं मुख्य तो गोकुळदास, भक्त वाघजीनो त्यां निवास ॥४
तेना पुत्र देहळजी नाम, भक्त विप्र रुडा देवराम । तेणे पूजा करी धरी भाव, री
झ्या तेथकी नटवर नाव ॥५॥ त्यांथी माणावदर गया शाम, सामा आव्या त्य
भट मयाराम । भूप बाबी गजेफरखान, सामा आवी कर्युं सनमान ॥६॥ कर्य
उतारो भटजीने घेर, सभा नित्य सजे शुभपेर । रामानंदनी गादीनी आशे
मांड्यो पाखंड रघुनाथदासे ॥७॥ गुरुडोळ बनावीने बेशी, काढे श्रीरामानंदन
देशी । घनशामनुं बोले घसातुं, सुणी संते सहन नथी थातुं ॥८॥ कहे गादीन
वारस हुं छुं, श्रेष्ठ शिष्य तो हुंज ठरुंछुं । माटे में गुरुनुं पद लीधुं, रामानंदे दे

वत मने दीधुं ॥९॥ एवां सांभळी वचन प्रकाश, खीज्या साधु रामचर्णदास । साधु ते रामानंदना शिष्य, वात भांखता तेतो भविष्य ॥१०॥ चाल्या त्यांथकी तेतो रिसाई, कहे केम करे ते ठगाई । एनुं मन छे मलीन अपार, नथी सत्संगमां रहेनार ॥११॥ एम कहीने गया साधु ज्यारे, महाराज ने भटजी त्यारे । गया बेय मळीने मनावा, कह्या साधुये त्यां शब्द आवा ॥१२॥ ए छे कानो गराशियो नाते, पण हुं तो छुं वाघेलो जाते । एनुं बोल्युं सहन केम करुं, केटलीक क्षमा उर धरुं ॥१३॥ एने मोकलशो क्यांइ ज्यारे, तम पास हुं आवीश त्यारे । त्यांसुधी बीजे गाम फरीश, सतसंगमां वातो करीश ॥१४॥ तमऊपर छे मारे प्रीत, रुडी तमारी जाणुंछुं रीत । एम बोलिने संत सिधाव्या, भटजी ने श्रीजी पाछा आव्या ॥१५॥ पछी संतनां मंडळ लैने, पीपळाणे रह्या प्रभु जैने । नरसिंहमेतातणे घेर, उतर्या प्रभुजी रुडी पेर ॥१६॥ पधरामणी घेरघेर थाय, हरीभक्त घणा हरखाय । सभामां घनशाम बिराजे, जेम उडगणमां शशि छाजे ॥१७॥ हरिजनने समाधि करावी, दउं तेनां ते नाम गणावी । मेता नरसिंह द्विज उनेवाळ, शोभे जेनुं कुटुंब विशाळ ॥१८॥ तेनी पत्निनुं लाछु छे नाम, पुत्र चार तेना अभिराम । नामे कल्याणजी वालजीय, रघुनाथ तथा रवजीय ॥१९॥ लाडुबाई तथा मानुबाई, मेता नरसिनी पुत्री गणाई । नारायणदवे हरिना उपासी, आखा गामतणा रहेवाशी ॥२०॥ तेना पुत्र पवित्र छे जेह, कुंवरजी गोविंदजी तेह । त्रिजा नरसिदवे कहेवाय, जीबा मीठी बे पुत्री गणाय ॥२१॥ उको डाउ आहीरनी जाती, जेने सहजे समाधी थाती । आवरण जेने आडुं न आवे, धारे त्यां ते स्वतंत्र सिधावे ॥२२॥ जोशी लाधा आदिक बेठा आवी, सौने हरिये समाधी करावी । जइ जूवे जुदांजुदां धाम, कहे जागीने वात तमाम ॥२३॥ लोको अचरज पामे घणाय, तेथी श्रीजीना आश्रित थाय । एवी लीळा घणीघणी करी, पछी जमवा पधारिया हरी ॥२४॥ मेता नरसिना भाई प्रमाणो, जेनुं नारणजी नाम जाणो । तेनी पत्नि नामे रुकमाई, जेनि माता छे लाडकीबाई ॥२५॥ तेणे सारी रसोइ करीने, हेत लावि जमाड्या हरीने । साधु पाळानी पंगति थई, जमाडया जगजीवने जई ॥२६॥ पछी सांजसमे महाराज, लैने पार्षद संतसमाज । एक अश्वे थई असवार, गया पश्चिममां पुरबार ॥२७॥ दीठो संघाइनो वड एक, हतां तेविषे भूत अनेक । तेने मुक्ति देवा रुचि करी, बेठा त्यांज सभा सजी हरी ॥२८॥ नारायणधुन्य त्यांतो करावी, भूतो उभां रह्यां सवे आवी । बहु रूवे अने राडयो पाडे, अति दुःखनां चिह्न देखाडे ॥२९॥ दयासिंधु दया करी तेने, बद्रीकाश्रमे मोकल्यां एने । पछी प्रश्न उत्तर बहु कर्या, नदी ओझते नावा संचर्या ॥३०॥ संत हरिजन कीर्तन गाय, तेनी शोभा न वरणवी जाय । पाणी भरवानो आरो छे ज्यांय, तेथी पश्चिममां ह्रद त्यांय ॥३१॥ नाह्या ते ह्रदमां मुनिना-

थ, नाह्या संत ने हरिजन साथ । मेता नरसिना सुतने बोलावी, तेने शामे समाधि करावी ॥३२॥ रघुनाथ नामे कहेवातो, नदीमां तेने मेल्यो तणातो । हरिभक्तो कहे महाराज, विप्र बूडी मरीजशे आज ॥३३॥ त्यारे तेने श्रीहरिये बोलाव्यो, उठी तरत प्रभुपासे आव्यो । बोल्यो सहु सुणतां तेह ठाम, मेंतो जै जोयुं अक्षरधाम ॥३४॥ दीठा त्यां सहजानंदस्वामी, एज अक्षरधामना धामी । सेवामां उभा मुक्त अनंत, जेना ऐश्वर्यनो नहि अंत ॥३५॥ एवी वात सुणी तेहवार, पाम्या अचरज सौ नरनार । पछी अश्वे सजी असवारी, आव्या गाममां श्रीगिरधारी ॥३६॥ वाजते गाजते रुडी पेर, आव्या नरसिंह मेताने घेर । बेठा सांझे सभा भरी लाल, लाव्यो वशराम नाई मशाल ॥३७॥ सभामां आरती धुन्य करी, वाळु करवा पधार्या श्रीहरी । कर्यो लाडकीबाईये थाळ, जम्या प्रीतथी जनप्रतिपाळ ॥३८॥ प्रभु पोढ्या पलंगमां राते, पछी जागिया थाते प्रभाते । पछी नित्यक्रिया सर्व करी, एक अश्वउपर चढ्या हरी ॥३९॥ जरियानना पट धरी अंगे, संत हरिजनने लइ संगे । शाम आव्या संघाईने वडे, ढोल त्रांसां नोबत गडगडे ॥४०॥ हरिभक्ते हिंडोळो बंधाव्यो, भाळी श्रीहरिने मन भाव्यो । झुल्या हिंडोळे श्रीभगवान, कर्युं संतोये कीर्तनगान ॥४१॥ लाधा जोशीने श्रीमहाराजे, छडी आपी समाधीने काजे । तेनुं ठेबुं जेने अडाडाय, तेने तरत समाधी थाय ॥४२॥ बीजुं ठेबुं अडाडे ते ज्यारे, जागे ते समाधीमांथि त्यारे । एम बहुने समाधि करावी, थया जन बहु आश्रित आवी ॥४३॥ हिंदुस्थानी त्यां वेरागी कोई, बोल्यो तेह समाधीने जोई । सुणो स्वामीनारायण वात, न जुवो तमे जात कुजात ॥४४॥ जेने तेने समाधी करावो, तेनुं कारण मुजने बतावो । सुणी बोलिया श्रीअविनाशी, ए छे अक्षरधामना वासी ॥४५॥ तेणे भूतळमां तनु धारी, एनुं कारण इच्छा अमारी । तेनो मर्म तमे नव जाणो, एथी अंतरे संशय आणो ॥४६॥ सुणी पामियो अचरज एह, थयो आश्रित तत्क्षण तेह । एम पीपळाणा पुरवीषे, जेजेकार कर्यो जगदीशे ॥४७॥ एम ज्यां विचर्या भगवान, कर्या ते स्थळ तीरथ स्थान । तेनो महिमा कह्यो नव जाय, मोटा जोगी करे जात्राय ॥४८॥ पिपळाणेथि शाम सिधाव्या, अगत्राईने पादर आव्या । दीठो गामथी दक्षिण भाग, जळाशय तट सुंदर बाग ॥४९॥ सतसंगी त्यां सामैयुं लाव्या, बागमां हरिने उतराव्या । भीमभाई ने पर्वतभाई, सारी सेवा सजे सुखदाई ॥५०॥ पूर्वछायो—अधवारुं ए बे भक्तनुं, हतुं तेवे समे त्रण गाम । स्नेहसहित नृप सांभळो, कहुं ते त्रण गामनां नाम ॥५१॥ चोपाई—माणावदर ने अगत्राई, काळवाणी भलुं त्रिजुं भाई । माटे जे गाम श्रीहरि जाय, त्यां ते सेवामां हाजर थाय ॥५२॥ सभामां बेठा श्रीघनशाम, आव्यो ब्राह्मण एक ते ठाम । नाम तेनुं उमियाशंकर, एक श्लोक

बोल्यो द्विजवर ॥५३॥ हरिमूर्तिनुं वर्णन तेमां, महीमा पण अद्भुत एमां । ते-तो श्लोक स्नेहे सुणी लई । एक जनने समाधी थई ॥५४॥ द्विजने कहे धर्मदुलारो, तमे श्लोक बोल्या बहु सारो । हरिनो महिमा सुणी लई, हरिजनने समाधी थई ॥५५॥ सुणी विप्र बोल्यो शिर नामी, मुज शक्ती नथी एवी स्वामी । कथा करतां उमर गइ आखी, पण कोइने थई न समाधी ॥५६॥ एवामांही बनी बीजी वात, कहुं ते सांभळो तमे भ्रात । जुनागढनो कोई जमादार, बेठो हतो ते सभा मोझार ॥५७॥ तेने पण समाधी थई त्यांय, जोयुं धाम खुदा रहे ज्यांय । खुदारूपे दिठा श्रीहरिने, उभा पासे सलाम करीने ॥५८॥ एक लाख ने अेंशी हजार, ओलिया करे अरज उचार । जोया त्यां घणा पीरान पीर, करे स्तुती नमावीने शीर ॥५९॥ एवुं जोईने जागियो ज्यारे, उमियाशंकरे कह्युं त्यारे । थया आगळ हरि अवतार, आवुं तो न कर्युं कोइ वार ॥६०॥ आतो जादु जेवुं मने लागे, भाइ केम आ भ्रांति ते भागे । सुणी बोलियो ते जमादार, आतो निश्चे खुदा अवतार ॥६१॥ एने बेहेस्तमां में दीठा एवा, सजे सर्व पेगांबर सेवा । मेंतो जाणी हरीनी खुदाई, कहो तो कहुं सोगन खाई ॥६२॥ पुष्पिताग्रावृत्त—सुणि थइ अति चित्तमांहि शांति, उभय तणी मनमांथि भागि भ्रांति । तजि निज-मत गर्व सर्व छोडी, सरस थया सतसंगि स्नेह जोडी ॥६३॥ इति श्रीविहारिलालजी-आचार्यविरचिते हरिलीलामृते पंचमकळशे अचिंत्यानंदवर्णींद्रअभयसिंहनृपसंवादे श्रीहरिसौराष्ट्रदेश-विचरणनामा पंचमो विश्रामः ॥५॥

पूर्वछायो—वास वसे अगत्राईमां, हरिभक्त भला भीमभाई । वात कहुं एक एहनी, अभेसिंह सुणो हरखाई ॥१॥ चोपाई—एक अवसरे श्रीहरिपास, बेठा संत तथा हरिदास । तेमां बेठा हता भीमभाई, कथा कृष्णलीळानी वंचाई ॥२॥ पुरुषोत्तमनो महिमाय, सुणी हैयामां हरख न माय । हरिभक्तनो महिमा विचारी, अंगोअंगमां लागी खुमारी ॥३॥ पछी प्रभुपद करीने प्रणाम, गया खेतरे करवाने काम । त्यांतो अवनी थकी एक ठार, लाखो कीडियो निकळि बहार ॥४॥ तेने देखी दया दिले धारी, कर्यो संकल्प कृष्ण संभारी । अहो भक्तितनुज भगवान, दीनबंधु दयाना निधान ॥५॥ आवा प्राणीनी शी गति थाशे, वळी वैकुंठमां क्यारे जाशे । कशुं सामर्थ्य जो होय मारुं, बधियोने विमाने बेसारुं ॥६॥ सौने वैकंठमांहि वसावुं, एनुं संकट सर्व नसावुं । एवो चित्तमां कीधो विचार, त्यां तो आव्यां विमान अपार ॥७॥ कीडियोये तजी निज काया, दिव्यदेह ते सौना देखाया । रुडां दीसे चतुर्भुज रूप, बेठां विमानमां सुखरूप ॥८॥ वश्या जैने ते वैकुंठ वास, भीमभाई आव्या प्रभुपास । बधी वात करी रुडी रीते, पुछयां प्रश्न पछी पुरी प्रीते ॥९॥ कीडीयोनां ते शां हशे कर्म, महाराज कहो तेनो मर्म । देवता पण दुर्लभ जाणे, ठरी केम ते एवे ठेकाणे ॥१०॥ सुणी बोल्या सदा सु-

खदाई, सुणो भक्त भला भीमभाई । थाय अंश कळा अवतार, त्यारे भक्त पामे भवपार ॥११॥ पुरुषोत्तम पोते पधारे, तेनी रीत जुदी होय त्यारे । नहि भक्त अभक्त प्रमाण, करे संकल्पथीज कल्याण ॥१२॥ तेना सेवक संकल्प करे, एथी पण बहु जीव उद्धरे । अवतार अने अवतारी, एनी एटली रीत छे न्यारी ॥१३॥ कीडीयो केरा कल्याण माट, घडयो अंतरमां तमे घाट । थयो तेथकी तेनो उद्धार, पामी ते भवसागर पार ॥१४॥ एवी वात सुणी नरनारी, जाण्या अवतारना अवतारी । एवी लीळा त्यां कीधी अपार, आतो एमांथकी कह्यो सार ॥१५॥ तीर्थभूमी करी अगत्राई, पछी त्यांथी चाल्या सुखदाई । काळवाणिये कृष्ण सि-धाव्या, सतसंगी सउ सामा आव्या ॥१६॥पूर्वछायो—गामथि पश्चिम दिशविषे, एक बागमां जै महाराज । एकांत जोइने उतर्या, साथे लइने संतसमाज ॥१७॥ चोपाई—हता त्यां मुख्य आहीर भक्त, हरिपदमां अधीक आसक्त । तेओने कहे श्रीअविनाशी, तमे छो सघळा व्रजवाशी ॥१८॥ एम कहिने आनंद पमाडया, समाधिविषे धाम देखाडयां । बेठा सभासजी घनशाम, बेठा हरिजन संत तमाम ॥१९॥ व्यापकानंदने कहे हरी, इंद्रलोकमां जै आवो फरी । समाधिविषे तेह सिधाव्या, इंद्रलोक निहाळीने आव्या ॥२०॥ पछी मोकल्या ब्रह्माने घेर, त्यांय जैने आव्या रुडीपेर । पछी मोकल्या गोलोकधाम, संत जैने आव्या तेह ठाम ॥२१॥ वळी आज्ञा करी अविनाश, जाओ भूमापुरुषनी पास । समाधी करी त्यांय सिधाव्या, थोडी वार पछी पाछा आव्या ॥२२॥ कह्युं दैत्य छे रस्ता मो-झार, मोटी काया ने माथां हजार । जवा देतो नथी मने त्यांय, माटे शी रीते मुजथी जवाय ॥२३॥ कहे कृष्ण नही मन हारो, काया तेनाथकी मोटी धारो । जुद्धे जीतिने रस्ते सिधावो, भूमापुरुष कने जइ आवो ॥२४॥ साधु एवुं सुणीने सिधाव्या, मोटा असुरनी आगळ आव्या । दुष्ट ते बहु लाग्यो डरावा, कहे नहि दउं आगळ जावा ॥२५॥ साधुये घनशाम संभारी, काया दैत्यथी बमणी वधा-री । पछी युद्ध कर्युं दैत्यसंग, मार मारी भांग्यां एनां अंग ॥२६॥ पडयो पा-पी ते पृथ्वीमां ज्यारे, साधु चालिया आगळ त्यारे । बीजो दैत्य दीठो तेहवार, दीठां मस्तक दश हजार ॥२७॥ करी क्रोध बोल्यो बोल आवा, वळय पाछो न-ही दउं जावा । साधु पाछा वळया साक्षात, आवि श्रीहरिने कही वात ॥२८॥ बोल्या श्रीहरि आणीने स्नेह, धरो दैत्यथकी डोढो देह । एने जीतीने आगळ जाओ, छतां शक्ति न बीकण थाओ ॥२९॥ सुणी साधु समाधिमां गया, देहे दैत्यथकी डोढा थया । जीती दैत्यने त्यांथि सिधाव्या, भूमापुरुषनी आगळ आ-व्या ॥३०॥ जैने नेहे कर्यो नमस्कार, कह्या श्रीहरिना समाचार । भूमापुरुषे पुरो प्रेम आणी, पूज्या साधुने मुक्त प्रमाणी ॥३१॥ सारे सिंहासने पधराव्या, चर्चि चंदन हार चडाव्या । वळी आप्यो भलो फळाहार, जम्या संत गणी सुखकार

॥३२॥ त्यांना वासी हता जन जेह, जेना दीसे चतुर्भुज देह । आवी साधुने ते पगे लाग्या, वात सांभळवा अनुराग्या ॥३३॥ पुरुषोत्तमनो महीमाय, संभळावियो ते समे त्यांय । वळी आश्रय हरिनो कराव्यो, दृढ निश्चय दिलमां ठराव्यो ॥३४॥ लेतां स्वामिनारायण नाम, पहोंचाडिया अक्षरधाम । कर्युं साधुये एटलुं काम, पछी आव्या ज्यां छे घनशाम ॥३५॥ सभामांहि कही बधि वात, थया सर्व सुणी रळियात । सुणी श्रीहरिनो महिमाय, जनने मन अचरज थाय ॥३६॥ पूर्वछायो—एवे समे हरि आगळे, भीमभाइ भला भक्तराज । हाथ जोडी कहे हेहरी, मारी अरज सुणो एक आज ॥३७॥ चोपाइ—राजनीतिनी छे एक रीत, कहुं सांभळो परम पुनीत । जन्म परण ने पट्टाभिषेक, ज्यारे पामेछे राय हरेक ॥३८॥ बंधिवाननी बंधी छोडावे, एवी रीत सदा चाली आवे । थयो आपने पट्टाभिषेक, सुणी हरख्याछे लोक अनेक ॥३९॥ पण नरकना कुंडमां जे छे, ते तो प्राणी पिडाज खमेछे । कोइ संतने मोकलो आप, जैने जीव छोडावे अमाप ॥४०॥ सुणी एटली वात ते ठाम, स्वरूपानंदने कहे शाम । तमे यमपुर प्रत्ये सिधावो, कुंड नरकना प्राणी छोडावो ॥४१॥ भूमापुरुषतणुं ज्यां छे धाम, सौने मोकलजो तेहठाम । स्वरूपानंदे कीधी समाधी, गया यमपुर कृष्ण आराधी ॥४२॥ जोया नरकमां पीडाता प्राणी, अति अंतरमां दया आणी । लीधुं स्वामिनारायण नाम, नाठा सांभळी दूत तमाम ॥४३॥ प्राणी नीकळ्या कुंड बहार, वंद्या साधुने वारमवार । नारायण स्वामि भजन कराव्युं, पाप संचित सर्वे बळाव्युं ॥४४॥ थया सर्व चतुर्भुजरूप, देह दिव्य देखाय अनूप । धाम भूमापुरुषनुं छे ज्यांय, संते सर्वने मोकल्या त्यांय ॥४५॥ संते श्रीजीनी आगळ आवी, वात विगत सहीत सुणावी । सुणी राजि थया श्रीगोविंद, दीधां छातिमां चरणारविंद ॥४६॥ वळी बोलिया जगदाधार, अमारे धरी आ अवतार । जीव उद्धारवा छे अनंत, होय पापी तथा पुण्यवंत ॥४७॥ मारे संकल्पे उद्धरे सहु, काया धरवानुं कारण कहुं । भक्त जनने भलां सुख देवा, इच्छा कीधी में अवतार लेवा ॥४८॥ एवी वात घणीघणी करी, पछी तो गया पंचाळे हरी । पोशीपूनमे संतनी साथ, मांगरोळ गया मुनिनाथ ॥४९॥ पूर्वछायो—सामा आव्या सतसंगि सौ, तेमां मुख्यनां कहुंछुं नाम । शेठ गोवरधन साथ छे, रामचंद्र सदगुणधाम ॥५०॥ सुंदरजी अने रतनजी, मुळचंदादि वणिकनी जात । भक्त बिजा मंछाराम छे, अने आणंदजी विख्यात ॥५१॥ चोपाइ—भक्त धनजी ने त्रीकमभाई, राजुबाई आदिक बहु बाई । सामा आवी कर्युं सनमान, भाळी भाव रिझ्या भगवान ॥५२॥ मांगरोळथी पश्चिममांय, रुडी वाडि छे उतर्या त्यांय । देशपाळक वजरूदीन, नेह तेणे देखाड्यो नवीन ॥५३॥ सजी सेवा तेणे पण सारी, पगे लाग्या पेगांबर धारी । सभा श्रीजी समीप भराय, बहु जनने समाधी थाय ॥५४॥ ज्यारे श्रीहरि पुरमां

पधारे, जेना सामुं जुवे हरि ज्यारे। तेने सद्य समाधी तो थाय, गोलोका धाममां जाय ॥५५॥ कोइ वेपार करता वेपारी, कोइ तोळता त्राजवां धारी। व नामुं ठामुं लखनार, थइ जाय जोतां शबाकार ॥५६॥ बीजा परचा अनेक जण जोई जन हरि आश्रित थाय। करे देवता पुष्पनी वृष्टि, कोई काळे देखे जन ह ॥५७॥ आवे दर्शने देव अलेखे, कोई जन निजदृष्टिये देखे। आखा देशमां वि री वात, प्रभू प्रगट थया साक्षात ॥५८॥ परगाम थकी जन आवे, करी दर्शन म मुद लावे। भक्ति ज्ञान वैराग्यनी वात, धर्मसहित करे धर्मजात ॥५९॥ मतव वदे वाद आवी, तेने शिष्य करे समजावी। हरि संशय सर्वेना तोडे, अभिम जनो मान छोडे ॥६०॥ कोइ आवेछे शास्त्र भणेला, कोई साधक सिद्ध बने कोइ जैनी ने कोइ वेदांती, प्रभु भांगेछे सर्वेनी भ्रांती ॥६१॥ कहे कोई भण्यं पुराण, कहे कोई पढ्योछुं कुरान। कौळशास्त्र भण्यो कहे कोई, हारे सौ ह मुख जोई ॥६२॥ पुष्पिताग्रावृत्त—मुनिपति रहि मांगरोळ मांय, परम प्रताप ज वियो तहांय। अहिपति उचरे मुखे हजार, तदपि पमाय नही कदापि पार ॥६

इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते पंचमकळशे अचिंत्यानंदवर्णींद्रअभयसिंहनृ वादे सौराष्ट्रदेशे अगत्राइग्रामे श्रीहरिप्रतापेन भीमभाईपिपीलिकामोक्षकरणनामा षष्ठो विश्रामः।

पूर्वछायो—महाप्रभु मांगरोळमां, वशि पूरो कर्यो पोष मास। वसंतपंचमि भलो, त्यांतो दिवस आव्यो पास ॥१॥ चोपाई—माणावदरना मेहेरबान, भ भूप गजेफरखान। तेजे मोकल्या भट मयाराम, गया ते साथे गोविंदराम ॥ भक्त पर्वत ने भीमभाई, हरिभक्त चाल्या हरखाई। सतसंगीनो थइने समा गया कृष्णने तेडवा काज ॥३॥ जैने श्रीजगजीवन पास, करी प्रेमथी विनती काश। माणावदरमां महाराज, करो आवी वसंतनुं काज ॥४॥ त्यांज तेडी वाने तमने, अवनीश्वरे मोकल्या अमने। संत हरिजनने लइ साथ, नेह ल पधारोने नाथ ॥५॥ माघि पंचमीने दिन प्रीते, रंगखेल करो रुडी रीते। पछी साथे संतसमाज, गया माणावदर महाराज ॥६॥ भटने घेर जै भगवाने, व उतारो करुणानिधाने। आव्यो पंचमीनो दिन ज्यारे, थयो सारो समैयो ते त्य ॥७॥ सारी अठावना तणी साले, कर्यो उत्सव त्यां वृषलाले। देशदेशना ह जन आव्या, भली भेट सामगरी लाव्या ॥८॥ पछी केसर केसु पतंग, रुडी र रचाविया रंग। लाव्या खूब अबीर गुलाल, पीचकारियोनो तेवो ताल ॥९॥ पासे तो संतसमाज, बीजे पार्षदोने महाराज। मळी खुब कर्यो रंगखेल, प पासे चाली रंगरेल ॥१०॥ नांख्यो खूब गुलाल अबीर, पछी नावा गया नरव नदी क्षारवती लक्ष्मिआरे, कर्युं स्नान त्यां धर्मदुलारे ॥११॥ भटनी वाडीम पधारी, करी जग्या प्रसादीनी सारी। माणावदरना साहुकार, नाम जादव निरधार ॥१२॥ तेणे रेशमनी कोरवाळो, धोती जोटो जे रुडो रुपाळो। धर्मपुत्र

आगळ धर्यो, भला भावथकी भेट कर्यो ॥१३॥ तेने देखीने रघुनाथदास, लेवा अंतरमां करी आश। धोती हरिवरे हाथमां लीधी, भट बेयने बे वेंची दीधी ॥१४॥ मयाराम ने गोविंदरामे, लिधी स्नेहे दिधी घनशामे। दास रघुनाथे ईरषा आणी, तेतो सर्वे जनोये जाणी ॥१५॥ वृषपुत्रे विचारियुं ऊर, आने मोकलिये क्यांइ दूर। क्लेश वारेवारे उपजावे, जाय तो सुख सर्वने आवे ॥१६॥ पछी बोलावीने निजपास, कह्युं सांभळो रघुनाथदास। रामानंदनो विरह समावा, सतसंगीने शांति करावा ॥१७॥ मुक्तानंद गया कच्छ जेम, तमे गुजरातमां जाओ तेम। हरिभक्तोने हरख पमाडो, मोटुं विरहनुं दुःख मटाडो ॥१८॥ अति श्रेष्ठ ते काम गणाय, तम वगर बिजाथी न थाय। माटे अंतरे उत्साह लावो, अमदावाद आप सिधावो ॥१९॥ बोल्यो रघुनाथदास ते ठाम, एवुं हुंज करी शकुं काम। मुक्तानंद बिचारो शुं करशे, कच्छमां जईने पाछो फरशे ॥२०॥ हुंतो जैने करुं एवी वात, करुं वश्य आखी गुजरात। एम कहिने ते त्यांथी सिधाव्यो, अमदावादमां एतो आव्यो ॥२१॥ कहे वर्णि सुणो हे राजान, अभिमानी धरे अभिमान। पण श्रीहरि सांखी रहेछे, समो आव्ये तेनुं फळ देछे ॥२२॥ हरिनुं धार्युं थाय तेविषे। उपजातिवृत्त—धार्युं बधुं श्रीहरिनुंज थाय, मनुष्य जाणे मुजथी कराय। गाडांतळे श्वान गती करेछे, ते मान मिथ्या मनमां धरेछे ॥२३॥ छे प्राणनाडी प्रभुनेज हाथ, सौने नचावे वळि विश्वनाथ। अज्ञानि लोको अभिमान आणे, जथार्थ शक्ती हरिनी न जाणे ॥२४॥ करे अधर्मी अघ जे अलेखे, श्रीनाथ साक्षी थइ सर्व देखे। ज्यारे समो ते फळयोग्य आवे, त्यारेज तेनुं फळ ते अपावे ॥२५॥ चोपाइ—हता जे समैये जन आव्या, आप आपने घेर सिधाव्या। माणावदरथी महाराज, चाल्या संतनो लैने समाज ॥२६॥ पीपळाणे जवाने सिधाव्या, नदी ओझतने तट आव्या। संत आगळ तहां श्रीहरी, एक वात एवी रीते करी ॥२७॥ रामानंदस्वामी घणी वार, नाह्याछे ते आ नदी मोझार। अमे पण घणीवार उमंगे, कर्युंछे आमां मज्जन अंगे ॥२८॥ रामानंदने अमे आ ठार, प्रश्न पुछ्यो तेनो कह्युं सार। कांतो सदगुरु के भगवान, देछे कल्याणदान निदान ॥२९॥ कहो तेमां तमे छोज केवा, जाणे सर्व जथारथ जेवा। सुणी बोल्या नही कांइ स्वामी, दृष्टि दइ परवतभाइ सामी ॥३०॥ वाणी मर्ममां एवी उचारी, ज्यारे थाय उदय तिमिरारी। पडे चंद्रनो ओछो प्रकाश, सुणी समज्या मरम हरिदास ॥३१॥ चंद्र जेवा रामानंदस्वामी, सूर्य जेवा आ अक्षरधामी। ज्यांसुधी रवि उदय न थाय, चंद्र सर्वोपरिज जणाय ॥३२॥ रामानंद हता भगवान, थया सदगुरु श्रेष्ठ समान। एम समजिया सौ हरिदास, एवी वात करी अविनाश ॥३३॥ पछी संतसहित सुखराशी, नाया ओझतमां अविनाशी। करी नित्यक्रिया सौ संते, वळि पोते करि भगवंते ॥३४॥ मेता नरसिंहने घेर जैने, उतर्या

हरि हर्षित थैने । सर्व भक्तने सुख दइ भारी, मांगरोळ पधार्या मुरारी ॥३५॥ पूर्वछायो—हरिये त्यांज हुताशनीनो, उत्सव कीधो अनूप। तेमज त्यां रहीने करि, रुडि रामनौमी सुखरूप ॥३६॥ अक्षय तृतीया ए पछी, नरसिंह चतुर्दशी नाम। भीमएकादशी पण भली, जळजात्रा उत्सव अभिराम ॥३७॥ चोपाइ—एवा उत्सव उपर भावे, देशदेशना हरिजन आवे । उष्ण काळ ते आकरो बाण, पडी पाणीनी त्यां घणी ताण ॥३८॥ तपे सूर्य घणो ताप पडे, पाणी पीवा पुरुं नव जडे। दीठी पादर वापिका एक, बहु जुनी पुरायेली छेक ॥३९॥ तेह खोदावंवा उर धारी, राजा आगळ वात उचारी । कहे कृष्ण घणा संघ आवे, जळ वगर केम अहीं फावे ॥४०॥ वारी वगर विपत्ति पडेछे, जळ तो घणुं दूर जडेछे । माटे तरत रजा आपो तमे, तो आ वाव्य खोदाविये अमे ॥४१॥ सुणी बोलिया वजरुदीन, हुं छुं आपतणोज आधीन । करो आज्ञा तो वाव्य खोदावुं, कहो तो पाणी हुं पोंचडावुं ॥४२॥ सुणी बोलिया श्रीभगवान, अहीं करवुं छे तीरथस्थान । करे श्रम सहु संतनो साथ, गाळ काढुं वळी मारे हाथ ॥४३॥ हरिभक्त करे काम ज्यारे, तीर्थ थाय पवित्र तो त्यारे । मोटो आ भूमिनो महिमाय, वधे ते करवो छे उपाय ॥४४॥ एवो कीधोछे संकल्प अमे, माटे तरत रजा आपो तमे । बोल्या भूप सुणी तेह टाणे, करो आपनी इच्छा प्रमाणे ॥४५॥ धन्यधन्य तमे महाराज, प्रभु प्रगट्या अमारे काज । मारी भूमीनां भाग्य अपार, थशे विख्यात विश्व मोझार ॥४६॥ थशे आ स्थळे तीरथ स्थान, भलो जाणीश हुं भाग्यवान । सारा शब्द सुणी हरि आवा, वाव्य मांडी ते तरत खोदावा ॥४७॥ सतसंगी करे सउ काम, करे काम त्यां श्रीघनशाम । भक्त देशी तथा परदेशी, बाइ भाइ रहे नहीं बेशी ॥४८॥ हरिभक्त हजारो हजार, गाळ काढे कहे जेजेकार । संतो अष्टक कीर्तन गाय, जन जोवा हजारो भराय ॥४९॥ सुख पाम्यो सुणी शेषनाग, भलां जाण्यां पोतातणां भाग्य । जेने सेवेछे सुरपति जेवा, प्रभु लाग्या ते टोपली लेवा ॥५०॥ एवी लीला जोवा तेह स्थान, छायां व्योममां देवविमान । दश दिवस कर्युं काम ज्यारे, वारी वाव्यमां आव्युं ते वारे ॥५१॥ मिष्ट जळ सुरसरिता समान, कर्युं श्रीहरिये तेमां स्नान । विप्र वेदिया बोलावी प्रीते, पूर्तकर्म कर्युं रुडी रीते ॥५२॥ द्विजने त्यां चतुर्भुजरूपे, दीधुं दर्शन वृषकुळभूपे । करी वेदना मंत्र उच्चार, पूज्या विप्रोये विश्वआधार ॥५३॥ पछी ब्राह्मणोने रुडी रीत, दीधां भोजन भावसहीत । जम्या विप्र हजारो हजार, नानां मोटां पुरुष अने नार ॥५४॥ घणा पर्चा देखाडीने आप, कर्यो प्रगट ते प्रौढ प्रताप। एवी अदभुत वात सांभळी, जुदा मतना जनो आव्या मळी ॥५५॥ कहे छो तमे समरथ सारा, इष्ट देखाडो अमने अमारा । सुणी विनती ते वृषकुळभूपे, दीधां दर्शन इष्टस्वरूपे ॥५६॥ वल्लभी माधवी निमानंदी, संप्रदायना जन जुवे वंदी । जाणे साक्षात छे गोपी-

नाथ, हेते वांसळी लीधीछे हाथ ॥५७॥ रामानुजमतना हता जेह, देखे लक्ष्मिनारायण तेह । रामानंदी हता तेह ठाम, तेणे दीठा सीता सह राम ॥५८॥ हता वेदांती शंकरवाळा, तेणे ब्रह्मज्योतीरूपे भाळ्या । जेने शीवनी उपासना हती, तेणे तो दीठा पार्वतीपती ॥५९॥ भानुभक्तोये भाळ्या दिनेश, गणनाथना भक्ते गणेश । देवी देखे देवीभक्त जेह,, जैनि तो तीरथंकर तेह ॥६०॥ हता यवन जे सदगुणी शाणा, तेणे प्रगट पेगांबर जाण्या । जोइ निजनिज इष्टस्वरूप, थया सौ सतसंगी हेभूप ॥६१॥ अवतारतणा अवतारी, जाण्या ते श्रीहरि ब्रह्मचारी । पछी पोत पोतातणे घेर, गया सौ जन ते शुभपेर ॥६२॥ पुष्पिताग्रावृत्त—पुरपुर पसरी सुवात एह, प्रगट थया प्रभु अक्षरेश जेह । सुणि जन शरणे असंख्य आवे, दुरित समस्त दयानिधी शमावे ॥६३॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते पंचमकळशे अचिंत्यानंदवर्णींद्रअभयसिंहनृपसंवादे श्रीहरिमांगरोळपुरे वापिकाखनननामा सप्तमो विश्रामः ॥७॥

पूर्वछायो—संवत् शुभ अषाढादिनी, बेठी ओगणसाठनी साल । महाप्रभु मांगरोळमां, वशी रह्या वरषा काळ ॥१॥ चोपाई—शुदि बीज अषाढी गणाय, रथजात्रानो उत्सव थाय । प्रभु आज्ञाथी पूरण प्रीते, कर्यो उत्सव ते रुडी रीते ॥२॥ देवपोढणी ए पछी आवी, भली एकादशी मन भावी । सौने नियम विशेष धराव्यां, चांद्रायण आदि व्रत रखाव्यां ॥३॥ करे गर्जना मेघ आकाशे, थाय वीजळी त्यां चारे पासे । क्यारे इंद्रधनुष देखाय, वृष्टि विश्वविषे घणी थाय ॥४॥ करे मोर अधिक उच्चार, गाय मुनिजन राग मलार । वदी अषाढनी द्वितीयाय, बेठा हींडोळे श्रीहरिराय ॥५॥ आवी श्रावणी पूनम सारी, कर्यो उत्सव कुंजविहारी । जन्मअष्टमीनो दीन आव्यो, मोटो उत्सव कृष्णे कराव्यो ॥६॥ परगामतणा सतसंगी, आव्या अंतरे अधीक उमंगी । अमदावादना जन आव्या, एतो एवा समाचार लाव्या ॥७॥ मांडी रघुनाथदासे उपाधी, कैक साधुने लीधाछे साधी । महाराजनी निंदा करेछे, सौथी श्रेष्ठ तो पोते ठरेछे ॥८॥ वात श्रीहरिने ते सुणावी, त्यांनो पत्र आप्यो वळी लावी । हरिभक्तोये तेमां लखेलुं, अमने दुःख छे उगजेलुं ॥९॥ कोई सदगुरु मंडळ साथ, अमदावाद मोकलो नाथ । आहीं आवी उपाधी शमावे, दासरघुनाथने समजावे ॥१०॥ एवा सांभळीने समाचार, वृषनंदने कीधो विचार । रामदासजीने कही वात, झट जाओ तमे गुजरात ॥११॥ जैने सर्व उपाधी शमावो, दास रघुनाथने समजावो । जो ते सतसंगमांथि निसरशे, कैक जीवनुं पण भुंडुं करशे ॥१२॥ माटे राखजो जेम तेम करी, शब्द स्नेहसहित उचरी । एम कही मोकल्या रामदास, गया ते रघुनाथनी पास ॥१३॥ पूर्वछायो—एवे समे मांगरोळमां, भक्त मातानो मगनीराम । आवी चड्यो अन्य देशथी, एनुं आख्यान कहुं आ

ठाम ॥१४॥ चोपाइ—सुणी बोल्या अभेसिंहराय, कृपानाथ कहो ते कथाय। हतो कोण ते मगनीराम, क्यांथी आवि चड्यो एह ठाम ॥१५॥ कहे वर्णि सुणो हे राय, कहुंछुं हवे तेह कथाय। घणा जुग करतो तप जोगी, जोग भ्रष्ट थई थयो भोगी ॥१६॥ भला द्रावीड देशमां तेह, पाम्यो पुण्यथकी नरदेह। धर्यो द्विजकुळमां अवतार, रह्यो ईश्वर मळवा विचार ॥१७॥ नाम पाम्यो ते मगनीराम, बाळापणमां हैये घणि हाम। आठ वर्षे तो उपवीत दीधुं, कांइ शास्त्राध्ययन पछी कीधुं ॥१८॥ रात दिवस रहे एवुं ध्यान, मने केम मळे भगवान। पछी चाल्यो तजी घरबार, गयो देश बंगाळा मोझार ॥१९॥ त्यांतो वात तेणे सुणी एवी, प्रभु मेळवे शारदा देवी। पीपानामे हतो एक राय, तेने तूठी हती शारदाय ॥२०॥ तेणे भेटाड्या श्रीभगवान, एवुं सांभळ्युं शुभ आख्यान। तेथी तेणे इच्छा करी एवी, करुं साध्य हुं शारदा देवी ॥२१॥ जेणे शारदा वश करी होय, क्यांइ शोधुं एवो गुरु कोय। एम करतां गयो एक गामे, एक विप्र वसे तेह ठामे ॥२२॥ तेणे शारदा साध्य करेली, एवी वात बधे पसरेली। हतो द्राविड देशनो तेह, पेटअर्थे आवी वश्यो एह ॥२३॥ कन्या सोळ वरसनी तेने, वर नातनो नव मळे एने। त्यांतो शारदा साधन काम, मळ्यो आवीने मगनीराम ॥२४॥ तेने पोतानी नातनो जाण्यो, त्यारे कन्यापिता हरखाणो। माग्यो मंत्र ते मगनीरामे, शारदा वश्य करवाने कामे ॥२५॥ द्विजे साधन शीखव्युं ज्यारे, साध्य कीधी सरस्वती त्यारे। पछी मागी रजा गुरुपास, कह्युं करवोछे मारे प्रवास ॥२६॥ कहे विप्र आ कन्याने वरो, मारी आशा ते पूरण करो। त्यारे बोल्यो ते मगनीराम, ब्रह्मचारी रहीश हुं आम ॥२७॥ देशोदेश फरीने निदान, मारे भेटवा छे भगवान। गुरुपुत्री ते भगिनी प्रमाणुं, खोटो संकल्प उरमां न आणुं ॥२८॥ एम कहीने ते त्यांथी विचरियो, पुरुषोत्तमपुरि जइ ठरियो। पूर्व भवनुं करम नडयुं आवी, प्रभु मळवानी वात भुलावी ॥२९॥ पाम्यो साधनसिद्धि ते काळे, देखादेखी चडयो बीजे चाळे। जाणे हुं मोटो सिद्ध मनाउं, प्रभुनी पेरे अधिक पुजाउं ॥३०॥ सर्वे राजा प्रजा वश करुं, थैने फक्कड फावे त्यां फरुं। करी मंत्रतणो उपचार, कर्या वेरागि शिष्य हजार ॥३१॥ साथे मोटी जमात ते लैने, करे दंड राजाओनो जैने। वळी ज्यांज्यां जुवे मठधारी, तेने दंडे ते चीपीया मारी ॥३२॥ तेनो वेश दिसे विकराळ, कंठे माळा जेवी रुंढमाळ। बहु मोटी जटा धरी माथे, लीधुं लोढानुं त्रिशुळ हाथे ॥३३॥ राती आंख्यो ते अंगारा जेवी, देखी बाळक बीमरे एवी। करे चांदलो सिंदुर केरो, भासे भारे भयंकर चेरो ॥३४॥ नाकने मूळे बंदगी करे, कांडे केदारी कंकण धरे। मोटो चिपियो हाथमां राखे, अभिमान भर्या बोल भाखे ॥३५॥ पोते पालखीमां चडी बेसे, झुंड लै फरे देश विदेशे। चाले स्वार पाळा एनी आगे, उंट उपर नोबत वागे ॥३६॥ मोटुं फर-

े भगवुं निशान, भासे फोज ते जमनी समान । रणशिंगुं वागे तेनी पास, सु-
ां लोकने लागे त्रास ॥३७॥ कोइ नागडा उंटे चडेला, कोइ छे मदमांहि छ-
ा । लीधी कोईये तरवार ढाल, जमदूत जेवा विकराळ ॥३८॥ बांध्या मुंझ-
ा आडबंध, धरी पावडी कोइये कंध । वाळया कोइये वजर कछोटा, लीधा
इये वाळी लंगोटा ॥३९॥ धर्या कोईये गोरख धंधा, बहु तो दीसे हथियार-
ा । देशपाळ पासे दंड मागे, मंत्रजंत्रे डरावबा लागे ॥४०॥ कहे हुं दिलमां
ध लावुं, मेली आगियो पुर सळगावुं । कांतो पथ्थरनी करुं वृष्टि, पळ एकमां
ारु सृष्टि ॥४१॥ एवी धाक सुणी जन ध्रुजे, मुखे मागे ते आपीने पूजे । जैने
शिनी जात्रा ते कीधी, पछी द्वारिकानी वाट लीधी ॥४२॥ घणा देशथकी दंड
्यो, पछी पोरबंदरमां आव्यो । हतो गोसांइ त्यां मठधारी, भाळयो तेहनो
ाव भारी ॥४३॥ तेने चीपीयानो मार्यो मार, मंत्रजोर जणाव्युं अपार । कर
धी वळी केद कीधो, घणो दंड ते पासेथी लीधो ॥४४॥ मठधारी बोल्यो छे-
ारे, आवुं जोर जणावोछो ज्यारे । जैने जीवनमुक्तने जीतो, नथी माथानो कोई
ीं तो ॥४५ जेनुं स्वामिनारायण नाम, मांगरोळमां आज मुकाम । नवो पंथ
ावेछे एह, तमे जीती शको नहि तेह ॥४६॥ तम जेवाने चेला करेछे, मानीनुं
भमान हरेछे । जीतो तेने जो जीती शकाय, आंहि डेडकां डांभे शुं थाय ॥४७॥
ो वात ते एणे उचारी, सुणी दाझ्यो दिले अहंकारी । मांगरोळनो मारग लीधो,
वी पादरमां डंको दीधो ॥४८॥ वेरो घाल्यो ते गामने आवी, वळी वात रा-
ने कहावी । आपो रूपैया पांच हजार, नहि तो करुं सौनो संहार ॥४९॥ च्यो-
ो पथरा वरसावुं, आखा शेहेरमां आग्य चलावुं । जो आ पत्तर उंधु वळाय,
आ पट्टण डट्टण थाय ॥५०॥ सुणी भूप कहे साक्षात, कांइ होय एवी करामात ।
ओ स्वामीनारायण पास, करो सिद्धाई सर्व प्रकार ॥५१॥ एने जीती आवो जेह
, देशुं रूपैया दश हजार । एवुं सांभळीने अहंकारी, चाल्यो जीतवा श्रीगि-
ारी ॥५२॥ लीधा वेरागी दशवीश साथे, झाल्या चीपिया त्रीशूळ हाथे । एम
जीनी आगळ आवी, बोल्यो बोल महा गर्व लावी ॥५३॥ तमे केम पाखंड च-
ो, होय सिद्धाई कांई बतावो । श्रीजी बोल्या गंभीराइ धरता, अमे सिद्धाइ
नथी करता ॥५४॥ अमे उपदेश दैये सदाय, जेथी जीवनुं कल्याण थाय । अमे
पीये ज्ञान अखंड, नथी कांइ चलाव्यो पाखंड ॥५५॥ एवुं सांभळी कीधो उ-
, आपो रूपैया दश हजार । नहि तो बधुं नगर उपाडुं, महासागरमांहि बु-
डुं ॥५६॥ तमे सांभळ्युंछे मारुं नाम, देवीवाळो हुं मगनीराम । मारी पासे
ा सिद्ध नमे, मोटा राजाने दंडिये अमे ॥५७॥ जाणुं मारण मोहन मंत्र, व-
करण उच्चाटन तंत्र । जाणुं स्तंभन आकरषण, जप होम कर्यां तरपण ॥५८॥
ो साधीछे शारदा देवी, करे सौनो पराभव एवी । मारी फुंकथी परवत फाटे,

मारा त्रासथी इंद्र उचाटे ॥५९॥ वस्त्र पाणि ऊपर पाथरुं, एना ऊपर आसन करुं। पेसुं पावक झाळ मोझार, पूरो घरमां ने नीसरुं बार ॥६०॥ सुणी बोलिया श्रीअविनाश, रुपैया तो नथी अमपास। कहो तो अन्न आपिये तमने, कांई तमथी न थै शके अमने ॥६१॥ अति समरथ इष्ट अमारा, तेथी निर्बळ मंत्र तमारा। थाय तमथी तेतो करी लेजो, जाओ देवीने मोकली देजो ॥६२॥ पुष्पिताग्रावृत्त—सुणि अति उरमांहि क्रोध आणी, वृषकुळभूप मनुष्य रूप जाणी। अधर डशन आपनो करीने, गति करि त्यांथि गयो वळी फरीने ॥६३॥ इति श्रीविहारिलालजी-आचार्यविरचिते हरिलीलामृते पंचमकळशे अचिंत्यानंदवर्णींद्रअभयसिंहनृपसंवादे देवीभक्तमगनीराम-आख्याने अष्टमो विश्रामः ॥८॥

पूर्वछायो—कहे अचिंत्यानंदजी, भावे सुणो अभेसिंह भ्रात। मगनीरामे शुं कर्युं। हवे ते हुं कहुंछुं वात॥१॥ चोपाइ—चाल्यो श्रीहरि पासेथी ज्यारे, गयो तरत पोताने उतारे। शुद्ध वस्त्र धर्या करी स्नान, बेठो एकांते थै सावधान ॥२॥ घीना दीवा करी मौन लीधुं, पछि कुंभनुं स्थापन कीधुं। आवाहन एमां देवीनुं करी, मंत्र जपवाने माळिका धरी ॥३॥ करी होम कर्युं तरपण, त्यांतो आवी देवी ततक्षण। केम समरी मने कहे देवी, माग्यमाग्य इच्छा होय जेवी ॥४॥ मुखे बोलीयो मगनीराम, कहुंछुं ते करो एक काम। माता पाम्यो प्रताप तमारो, तेथी जगमां थयो जय मारो ॥५॥ मोटामोटा में सिद्ध नमाव्या, घणा जोगी चेला थवा आव्या। मंत्री तंत्री गमे तेवो होय, मने जीती शक्यो नहि कोय ॥६॥ फर्यो दक्षिण पूरव देश, कर्यो पश्चिम देश प्रवेश। घणा नरपतिना दंड लीधा, अभिमानी घणा वश कीधा ॥७॥ महासागरनो पामी पार, हवे डुबुंछुं खाडा मोझार। माटे माता सहायता करो, मारा शत्रुतणो मद हरो ॥८॥ एक पुरुष रहे-छे आ ठाम, तेनुं स्वामिनारायण नाम। एणे कीधुं मारुं अपमान, धर्युं तेमाटे में तारुं ध्यान ॥९॥ मारो कोइ पराभव करे, तेनी लाज तो तूजने ठरे। माटे जाओ माता हालहाल, धरो वेष महा विकराळ ॥१०॥ एनां सर्व मनुष्यो सहीत, नांखो सागरमांहि खचीत। त्यारे जीत्यो हुं जगमां जणाउं, नहि तो नक्कि हार्यो गणाउं ॥११॥ पछी मानशे नहि कोइ मने, तेनो बटो तो लागशे तने। एना मुखनी वाणी सुणी एवी, बोली ते समे शारदा देवी ॥१२॥ सुण सेवक मगनीराम, तारी बुद्धि फरी केम आम। जो तुं प्रथमनी वात विचारी, रह्यो शामाटे तुं ब्रह्मचारी ॥१३॥ मारी साधना शामाटे कीधी, कन्या मळती हती ते न लीधी। भगवानने भेटवा माट, घणा घडतो हतो मन घाट ॥१४॥ पछी पाप पुरवतणुं नडियुं, तेथी चित्त बीजे चाळे चडियुं। तोय जाणजे छे घणुं सारुं, बीजबळ पूर्वजन्मनुं तारुं ॥१५॥ राखी भगवत भेटवा बुद्धी, कर्युं छे तप बहु जुगसुधी। तेतो संचित छे घणां सारां, नथी ते कदी नाश थनारां ॥१६॥ जोगभ्रष्ट

थयो पछी जोगी, भळयो संसारमां थयो भोगी । पेटअर्थे कर्यां कांई पाप, फरी बुद्धि ते पाप प्रताप ॥१७॥ एम कही जातिस्मरण कराव्युं, तेथी सर्वे ते सांभरी आव्युं । पछी लाग्यो ते पस्तावो करवा, लाग्यां आंखेथी आंसुडां झरवा ॥१८॥ बोल्यो देवीने प्रणमी पाय, मने भगवान भेटाडो माय । एज अर्थे में साधना कीधी, पण ते वात वीसारि दीधी ॥१९॥ पीपा भूपाळने तमे जेम, भगवान भेटाडिया तेम । मने पण भली भाते भेटाडो, मारा चित्तनी चिंता मटाडो ॥२०॥ सुणी बोलियां शारदा देवी, इच्छा अंतरे जो होय एवी । वदुं ते सत्य मानजे वात, भ्रमे भूलीश मां हवे भ्रात ॥२१॥ जे छे अक्षरधामना धामी, पुरुषोत्तम सर्वना स्वामी । ब्रह्मा विष्णु ने रुद्र अनेक, एवा सर्वना ईश्वर एक ॥२२॥ सर्व अवतारना अवतारी, सौना कारण अति सुखकारी । तेणे कळिजुगनो मळ हरवा, वेदधर्मनुं स्थापन करवा ॥२३॥ देह धार्यो छे धर्मने धाम, शुभ नाम छे श्रीघनशाम । एज स्वामीनारायण आप, जेनो प्रगट छे प्रौढ प्रताप ॥२४॥ अति मोटो एनो महीमाय, ते न कोइथी जीती शकाय । मारा जेवी तो देवियो घणी, सजे सेवा तेना पद तणी ॥२५॥ दीनता धरी था तेनो दास, त्यागी थै रहेजे तेनी पास । भक्तिपुत्र जाणी भगवान, मुकी देजे बधुं अभिमान ॥२६॥ सेवा नीचामां नीचीये करजे, मोटां भाग्य एवुं मन धरजे । उर होय कल्याणनी आशा, थजे स्वामीनो दासानुदास ॥२७॥ साधु पासे निर्मानी रेहवाविषे । उपजातिवृत्त—

अनन्य जे भक्त महाप्रभूना, नवा जनो के जन होय जूना । न राखिये मोटप तेनि पास, कल्याणनी जो उर होय आश ॥२८॥ ज्यां खासडां संततणां पडेछे, त्यां बेसवा मारग जो जडेछे । माने महाभाग्यतणो प्रकाश, कल्याणनी जो उर होय आश ॥२९॥ जो शूळिये संत कदी सुवारे, तथापि सद्भाग्य सुजाण धारे। ले संतपासे मुखमांहि घास, कल्याणनी जो उर होय आश ॥३०॥ करे तिरस्कार कदापि संत, न संतनो द्रोह करे धीमंत। करे सदा संतसमीप वास, कल्याणनी जो उर होय आश ॥३१॥ करे रसास्वादतणो निषेध, जो थाय ते वाक्यथि चित्तवेध। न थाय तेथी दिलमां उदास, कल्याणनी जो उर होय आश ॥३२॥ रजोतमोना गुण जो जणाय, ते टाळवा संत करे उपाय। ते तर्त छोडे न पडे प्रयास, कल्याणनी जो उर होय आश ॥३३॥ वांचे भणे ते सतशास्त्र नित्य, संसारमां स्वल्प धरे न चित्त। करे नही ग्राम्यकथा विलास, कल्याणनी जो उर होय आश ॥३४॥ तपे करी दुर्बळ देह राखे, स्वादिष्ट जाणी नहि स्वाद चाखे । करे विशेषे व्रत ऊपवास, कल्याणनी जो उर होय आश ॥३५॥ चोपाइ—एवी दीधी शिखामण सारी, पछी देवी तो त्यांथी पधारी । जेजे वचन कह्यां एह ठामे, सत्य मान्यां ते मगनीरामे ॥३६॥ उंघ आवी नही आखी रात, जाणे जो झट थाय प्रभात । तो हुं प्रगट प्रभु पासे जाउं, सर्वे आ तजिने साधु थाउं ॥३७॥ रात चार घडी रही

ज्यारे, स्नानआदि क्रिया करी त्यारे । आव्यो श्रीहरि आश्रमपास, जोयो
तनो जैने निवास ॥३८॥ बेठा कोइक धरीने ध्यान, करे कोइ हरिगुण गा
करे कोइ प्रभूनुं पूजन, कोइ करवा गया मज्जन ॥३९॥ संतने करी दंड प्रण
नम्यो प्रेमथी मगनीराम । पछी चोकमां जोयुं निहाळी, एठां वासण त्यां प
भाळी ॥४०॥ तेने मांजवा मंड्यो जईने, अतिशे निरमानी थईने । मांजी वा
वाशीलुं वाळ्युं, पछी नाथने मळवा निहाळ्युं ॥४१॥ पुछयुं साधुने क्यां छे
हरी, कह्युं बेठा छे ते सभा भरी । सभामां गयो मगनीराम, प्रभुने कर्या
प्रणाम ॥४२॥ हेते विनति करी जोडी हाथ, करो कोटि कृपा कृपानाथ । तम
में तपश्रम कर्यो, तमअर्थे आ ढोंग आदर्यो ॥४३॥ शारदातणुं साधन सा
तेथी प्रौढ पराक्रम वाध्युं । जाण्युं जीतशे मुजने जेह, जगदीश तो जाण
तेह ॥४४॥ तम आगळ हुं रह्यो हारी, तमे निश्चे छो देव मुरारी । देवी श
दाये मने कह्युं, तेथी मुज मनमां दृढ थयुं ॥४५॥ तमशरणे हुं आव्योछुं अ
मने साधु करो महाराज । सुणी बोलिया जनसुखदानी, तमे छो अतिशे अ
मानी ॥४६॥ मारा निर्मानि संत जणाय, तेमां केम तमे रहेवाय । एवुं सां
वाणी उचारी, में तो मेल्युं छे मान विसारी ॥४७॥ प्रभु जेम कहो तेम करूं,
भिमान न अंतरे धरूं । सुणी श्रीहरिये धार्युं आवुं, एना शिरनी जटा उत
॥४८॥ मूछ वहाली भूपाळने जेवी, जटा सिद्धने तो प्रिय एवी । एम जाणी
बोल्या मावो, तमे शिरनी जटा उतरावो ॥४९॥ संतो जाय ने आवेछे ज्य
नांखो रस्तामां ते जटा त्यांय । पगे खुंदीने संत पधारे, निरमानी तमे
त्यारे ॥५०॥ सुणी ते कहे हेमहाराज, मारां भाग्य एवां क्यांथी आज । रज
तना चरणनी जेह, मारी जटा उपर पडे तेह ॥५१॥ एम कहिने जटा उतरावी
त चाले ते रस्ते नखावी । करी स्नान आव्यो प्रभुपास, कह्युं साधु थवानी छे अ
॥५२॥ हरिभक्त कहे कोई एम, अभिमान ते मुकशे केम । ए छे ढोंगी ते ढोंग
छे, कांइ धूतवा धर्म धरेछे ॥५३॥ सुणि बोलिया श्रीघनशाम, तमे सांभ
मगनीराम । अभिमान तज्युं तमे आज, करे निश्चय सर्व समाज ॥५४॥ जं
संतना एकठा करो, तेनी गांसडी निजशिर धरो । सर्व बेठी छे संत सभ
तेने पांच प्रदक्षिणा थाय ॥५५॥ त्यारे पाप तमारुं तो जाय, घणा दंड्याछे रं
राय । एवुं सांभळी एज ठेकाणे, कर्युं मगनीये एज प्रमाणे॥५६॥ कहे लोक
संगी ते ठाम, आ शुं कीधुं तें मगनीराम । त्यारे कहि हरिश्चंद्र कथाय, घेर
पचने वेचाणो राय ॥५७॥ एथी उत्तम छे आ तो काम, हरिआज्ञाये कीधुं में आ
पछी हरिने कहे जोडी हाथ, मने साधु करो मुनिनाथ ॥५८॥ समजिने साधु
विषे । उपजातिवृत्त—कहे हरी जो दृढ होय चित्त, वैराग्य जो होय खरो खची
जाणी विचारी पछी साधु थावुं, जाण्या विना साधु थवा न जावुं ॥५९॥ स्म

न वैराग्य घडी जणाय, एवे समे जे जन साधु थाय । वैराग्य तेनो पछि ऊडि जाशे, धोबीतणा श्वान समान थाशे ॥६०॥ त्यागी थवुं ते तपनेज काजे, खावा पिवा के नहि लोकलाजे । जो ते पछी दैहिक.सुख इच्छे, पाखंडि छे एम प्रभूजि प्रीछे ॥६१॥ जे भूखना दुःखथि साधु थाय, खावा मळे त्यांलगि खूब खाय । पछी गुरूपास तजी निवास, वसे जईने वळि अन्यपास ॥६२॥ नहीं मळे वस्त्र विशेष अंगे, नहीं मळे पाथरवा पलंगे । नहीं मळे स्वाद सहीत खावुं, एवुं विचारी उर साधु थावुं ॥६३॥ जो इच्छवुं मायिक सुख कांई, मुंडावुं बीजा मतपंथ मांई । तपे करी हुं हरिने रिझावुं, एवुं चहो तो अहिं साधु थावुं ॥६४॥ जो होय तृष्णा जरिये अधूरी, करो जईने जगमां मजूरी । जो घाणिमां पंड धरी पिलावो, तो साधु थावा अमपास आवो ॥६५॥ मायीक जे जे सुख नाशवंत, विना तपे कोइ नहीं लहंत । तो लाडवा खाइ फुलावि देह, शुं पामशे अक्षरधाम एह ॥६६॥ चोपाइ—सुणी बोलियो मगनीराम, कर्युं संसारसुख में हराम । मारे कल्याणनुं छे काज, मने साधु करो महाराज ॥६७॥ पछी साधु कर्यो घनशामे, अद्वैतानंदजी एवे नामे । देवीवाळा ते मगनीराम, रह्युं नाम एवुं सहु ठाम ॥६८॥ चेला देवी हता ते उमंगे, आवी साधु थया तेने संगे । हता आसुरी ते गया नाशी, थया दिलमां विशेष उदासी ॥६९॥ पुष्पिताग्रावृत्त—कइ जन हरिने प्रभु प्रमाण्या, कइ जन तो हरि जादुजाण जाण्या । असुरमति जनो प्रताप देखे, तदपि कुतर्क करी मनुष्य लेखे ॥७०॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते पंचमकळशे अचिंत्यानंदवर्णींद्रअभयसिंहनृपसंवादे देवीभक्तमगनीरामआख्यानकथननामा नवमो विश्रामः ॥९॥

पूर्वछायो—कहे अचिंत्यानंदजी, तमे सुणो अभेसिंह भ्रात । लीळा करी मांगरोळमां, तेनी कहुं विशेषे वात ॥१॥ चोपाइ—रामानंदस्वामी हता ज्यारे, मांगरोळविषे तेह वारे । बांध्युं हतुं सदाव्रत एक, आवता तीर्थवासी अनेक॥२॥ कर्युंतुं वेरागीये तोफान, तेथि बंध कर्युं अन्नदान । सहजानंद स्वामिये धार्युं, अहीं करिये सदाव्रत सारुं ॥३॥ आतमाराम नामे वेरागी, तेनी जग्या जथाजोग्य लागी । तेने बोलावीने कह्युं त्यारे, अन्नसत्र तो करवुं अमारे ॥४॥ तेने योग्य छे जग्या तमारी, तमे काम करो मन धारी । खर्च थाशे ते आपशुं अमे, तेनी चिंता न राखशो तमे ॥५॥ साधु राखशुं चार अमारा, बिजा राखजो साधु तमारा । एवी रीते कह्युं घनशामे, वात मानी ते आतमारामे ॥६॥ चार साधु मुक्या एह ठाम, हवे हुं कहुं तेहनां नाम । मुक्या आनंदस्वामीनी पास, एकतो रामसेवकदास ॥७॥ हरिदास अने देवादास, राख्यो चारेनो त्यांज निवास । पछी मांड्युं सदाव्रत देवा, तीर्थवासी आवे बहु लेवा ॥८॥ कैक मास पछी तेह कामे, करी गरबड आतमारामे । संत साथे तो ईरषा वाधी, अति करवाने

मांडी उपाधी ॥९॥ आनंदानंद ने हरिदासे, पछी जग्या करी वाव्य पासे। साधु चारे गया त्यां रहेवा, मांडयुं त्यांज सदाव्रत देवा ॥१०॥ एज रीते वळी बीजे गामे, अन्नसत्र कर्यां घनशामे। सुणजो अभेसिंह महीश, कथा तेतो पछीथि कहीश ॥११॥ मांगरोळतणी वळि वात, करुं एह प्रसंगे प्रख्यात। एक कूपतळावडी नाम, तेमां नावा गया घनशाम ॥१२॥ साथे शेठ हता रामचंद, कर्युं स्नान धरीने आनंद। नावानुं हतुं निरमळ नीर, धोवा पथ्थर नहि तेने तीर ॥१३॥ त्यांथी वेगळे पगलां साठ, हतो पथ्थर मण शत आठ। रामचंदे त्यां दृष्टि धरीने, हरिने कह्युं हास्य करीने ॥१४॥ तमे ईश्वरनो अवतार, गिरि गोवरधन धरनार। आणो आ पथरो आ ठेकाणे, त्यारे जन खरा ईश्वर जाणे ॥१५॥ सुणी श्रीहरिये कह्युं एने, लगाडो हाथ जै तमे तेने। अहो भक्त तमारे प्रतापे, उडी पथ्थर आवशे आपे ॥१६॥ पछी जै तेणे हाथ लगाव्यो, उडी पथ्थर पाणीमां आव्यो। तेना उपर अंचळ धोयां, तेतो नजरे घणा जने जोयां ॥१७॥ रामचंद कहे महाराज, आपे ऐश्वर्य देखाडयुं आज। आव्यो पथ्थर आप प्रतापे, सौना ईश्वर छो तमे आपे ॥१८॥ कहे श्रीहरि सांभळो शाय, गिरि ऊपाडथे जो प्रभु थाय। गिरि ऊपाडयो अंजनीतन, तेनो कांकरो गोवरधन ॥१९॥ एटलाथी जो ईश्वर थात, हनुमान प्रभु कहेवात। प्रभु थाय जो पथ्थर तारे, नळ नीलने सौ प्रभु धारे ॥२०॥ ईश्वरना कामविषे। उपजातिवृत्त—सेजे करावे जनने समाधी, रहे नहीं अल्प कशी उपाधी। जुवे जईने जन विष्णुधाम, एतो खरुं ईश्वरनुंज काम ॥२१॥ नाणावडे तो जन वश्य थाय, के शस्त्रथी राज्य घणां जिताय। विना धने जो वश थाय आम, एतो खरुं ईश्वरनुंज काम ॥२२॥ लाखो जनो नाम भजेज जेनुं, खरा दिले ध्यान धरेज तेनुं। तजे कहे तो धन नारि धाम, एतो खरुं ईश्वरनुंज काम ॥२३॥ पक्का पुरा जे परधर्मि होय, जेने नहीं जीति शकेज कोय। ते शिष्य थै पाय करे प्रणाम, एतो खरुं ईश्वरनुंज काम ॥२४॥ जुदाजुदा पंथि जनो घणाय, ते सर्वना इष्ट थई जणाय। जपे पछी ते जन तेनुं नाम, एतो खरुं ईश्वरनुंज काम ॥२५॥ जे हिंसको चोर तथा लुटारा, ते धर्म पाळे थइ शुद्ध सारा। एनी धरे जे करमां लगाम, एतो खरुं ईश्वरनुंज काम ॥२६॥ मनुष्यथी जेह क्रिया कराय, तेवी क्रिया तो करशे बिजाय। जे तुल्य बीजो नहि कोइ ठाम, एतो खरुं ईश्वरनुंज काम ॥२७॥ धिमेधिमे तो पसराय पंथ, धिमेधिमे श्रेष्ठ रचाय ग्रंथ। ले अल्प काळे करिने विराम, एतो खरुं ईश्वरनुंज काम ॥२८॥ जे काम शीख्याथि करी शकाय, ते काम तो माणसनुं गणाय। लाखो जनोनां मन वश्य आणे, एतो कळा ईश्वर एक जाणे ॥२९॥ चोपाइ—एवी वात करी बहु सारी, पछी आव्या उतारे मुरारी। वात सर्वे थई ते विख्यात, जने जाण्या प्रभु साक्षात ॥३०॥ एवां चरित्र हरीनां अपार, शेष शारदा पामे न पार। सुणतां प्राणि

पावन थाय, कोटि जन्मनां पातक जाय ॥३१॥ वळी मेघजीनी कहुं वात, सुणो भूप अभेसिंह भ्रात । मांगरोळमां मेघजी नाम, करे सुखडिया केरुं काम ॥३२॥ रामानंदनो शिष्य वरिष्ठ, हतो तेतो समाधीनिष्ठ । अभिमान समाधिनुं आणे, पोताने प्रभुथि श्रेष्ठ जाणे ॥३३॥ ज्यारे वात ते श्रीजिये जाणी, तेनी लीधि समाधिने ताणी । गर्वगंजन श्रीभगवान, हर्युं मेघजीनुं अभिमान ॥३४॥ मेघजी गर्वगंजन नाम, पड्युं श्रीहरिनुं तेह ठाम । पछी भादरवो भलो आव्यो, वरसाद भलो वरसाव्यो ॥३५॥ आव्यो हस्ते निशाकर ज्यारे, कर्युं कृष्णे उपाकर्म त्यारे । गणनाथ चतुर्थी आवी, लंबोदरने पुज्या भाव लावी ॥३६॥ आवी जळझीलणी एकादशी, कर्यो उत्सव ते तहां वशी । पछी त्यांथि चाल्या घनशाम, काळवाणिये कीधो मुकाम ॥३७॥ विप्र भक्त भलो जीवराम, तेने घेर कर्यो विश्राम । सजे सेवा ते गामना जन, कहुं नाम परम पावन ॥३८॥ विप्र मेघजी ने जेराम, भीम लक्ष्मण ने अंबाराम । भक्त जादवजी रघुनाथ, एह आदिक विप्रनो साथ ॥३९॥ वेलो राजो तथा जीवराज, करे पर्वत तो कृषिकाज । जेठाभाइ बे वणिक निवास, खोडो मूळजी ने हरदास ॥४०॥ नरसिंह ने वसतो जाणो, जेठो जूठो बे भाइ प्रमाणो । आंबो केशव ने करशनजी, भक्त लक्ष्मण ने माधवजी ॥४१॥ भला भक्त अनन्य जे एवा, स्नेहे श्रीहरिनी सजे सेवा । हरिभक्त जे बाईयो हती, तेनां नाम सुणो नरपति ॥४२॥ मघु तेजु हिरु जीवु फूली, भजे भगवानने बीजुं भूली । बीजा पण हजारो जन आवे, श्रीजी सौने समाधि करावे ॥४३॥ साधि साधन सिद्ध देखाय, अनायासे एवा जन थाय । जाणे अष्टांग जोगनी जुक्ति, जाणे जेवी रिते मळे मुक्ति ॥४४॥ जाणे शास्त्रनो सार ते आप, तेतो सत्संगनोज प्रताप । नहि शास्त्रीथि जीती शकाय, तेतो श्रीहरिनो महिमाय ॥४५॥ अणिमादिक सिद्धियो जेह, आठे प्राप्त करी लीधी एह । जन बाळ जुवान ने वृद्ध, थया कैक जेवा होय सिद्ध ॥४६॥ काया राखवी के तजी देवी, पाम्या सर्वे स्वतंत्रता एवी । करे पर तनमांहि प्रवेश, जाणे परमन वात विशेष ॥४७॥ कोइ परने समाधि करावे, समाधीमांथी देहमां लावे । कैक परजनना नाडी प्राण, खेंची जाणे एवा ते सुजाण ॥४८॥ निजमूर्तिमां शाम सुजाण, खेंचे दासनां मन अने प्राण । तेथी सर्वे समाधिमां जाय, एथी लोकने अचरज थाय ॥४९॥ जुदां आसन क्यारे वळावे, पछी तेने समाधि करावे । बेसे कोईक तो सिद्धासने, बेसे कोईक पदमासने ॥५०॥ वळी कोइ वीरासन करे, स्वतिकासने कोइक ठरे । सुवे कोई शवासन करी, तेने राखे समाधिमां हरी ॥५१॥ गंज काष्ठनो खडके जेम, मुके उपरा उपरी तेम । कोईने एक प्रहरे उठाडे, कोइने जुग प्रहरे जगाडे ॥५२॥ कोइने रजनी दिन जातां, कोइने पखवाडियुं थातां । कोइने एक मास बेमासे, प्रभु उठाडी बोलावे पासे ॥५३॥ कोइने दृष्टिमात्रे जगाडे, कांतो

संकल्पथीज उठाडे । समाधीने सुखे ते लोभाई, जेह आवे नही देहमांई ॥५४॥ तेने तदात्मयोगे करीने, प्रभु देहमां लावे फरीने । जेजे धाममां ते जइ आवे, त्यांनी वात सभामां सुणावे ॥५५॥ कोइ वैकुंठनी कहे वात, कोइ गोलोकनी साक्षात । कोइ अक्षरमां जइ आवे, त्यांनी वात कही संभळावे ॥५६॥ त्रणलोकतणी कहे कोई, कोइ तो कहे ब्रह्मांड जोई । कोइ तो धाममां जई आवे, त्यांनी वस्तु अलौकिक लावे ॥५७॥ भुमापुरुष के वदनहजार, कोई लावे तेना समाचार । बद्रिकाश्रम के श्वेतद्वीप, जोइ वर्णवे सर्व समीप ॥५८॥ काळवाणीमां श्रीहरि आप, एवो प्रौढ जणाव्यो प्रताप । दसरानो दिवस त्यां आव्यो, सारो उत्सव कृष्णे कराव्यो ॥५९॥ पुष्पिताग्रावृत्त—शरद पुनम त्यांज कीधि शामे, बहु हरिभक्त मळयाज एह ठामे । करि दरशन धर्मपुत्र केरां, जनमन शांत थयां अती घणेरां ॥६०॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते पंचमकळशे अचिंत्यानंदवर्णींद्रअभयसिंहनृपसंवादे काळवाणीग्रामे श्रीहरिसमाधिप्रतापवर्णननामा दशमो विश्रामः ॥१०॥

पूर्वछायो—ओगणसाठनि सालनी, आवी दिवाळी ढुंकडी ज्यांय । लोजना हरिजन तेडवा, आव्या श्रीहरि आगळ त्यांय ॥१॥ चोपाई—काळवाणीमां कृष्ण बिराजे, आव्या हरिजन तेडवा काजे । कर जोडीने वाणी उचारी, सुणो अरज अमारी मुरारी ॥२॥ आदिस्थान रामानंद केरुं, लोजधाम छे जूनुं घणेरुं । जेमां प्रथम पधारीने आप, मुनि मुक्तनो कीधो मेळाप ॥३॥ गादी पाम्या पछी कोइ वार, तमे आव्या नथी एह ठार । अन्नकूट त्यां आविने करो, अरजी एटली उर धरो ॥४॥ सुणी बोलिया श्रीमहाराज, सुणो सौ सतसंगी समाज । काळवाणीना जे हरिजन, अमे आप्युं छे तेने वचन ॥५॥ एक आवे प्रबोधिनी जेह, अहीं करशुं समैयो तेह । माटे शी रीते अहिंथी जवाय, मारुं वेण मिथ्या केम थाय ॥६॥ सतसंगी बोल्या सुणी वाणी, प्रभु सांभळो सारंगपाणी । अन्नकूट करो लोजमांही, पछी करजो प्रबोधिनी आंहीं ॥७॥ वात श्रीहरिने लागी सारी, मोकल्या संत ने ब्रह्मचारी । हता प्रथम रामानंद पास, साधु ते रामचरणदास ॥८॥ साथे ब्रह्मचारी जयराम, बेने मोकलिया लोजगाम । कह्युं जैने तमे त्यां ठरजो, अन्नकूटनो सामान करजो ॥९॥ धनतेरश आवशे ज्यारे, अमे त्यां आवशुं तेह वारे । संत सांभळी चाल्या उमंगे, त्यांना सतसंगी पण गया संगे ॥१०॥ जैने सामान सर्व कराव्यो, त्यांतो द्वादशिनो दिन आव्यो । कर्युं पारणुं श्रीवनशामे, पछी परवरिया लोज गामे ॥११॥ धनतेरश त्यां करी धीर, पूज्या चौदशे हनुमत वीर । पूरी दीपोत्सवे दीपमाळ, रीझ्या जनशिर दीनदयाळ ॥१२॥ अन्नकूटतणो दिन आव्यो, भलो ते हरिजन मन भाव्यो । कर्यो गोमय गोवरधन, कर्युं प्रेमथि तेनुं पूजन ॥१३॥ पूर्या पाक शाक पकवान, करे मुनिजन हरिगुण गान । वाजे भुंगळ ताळ मृदंग, सौने आनंद उपज्यो अंग ॥१४॥ जम्या संत ने श्रीगिरधारी, पछी

सांझे सभा सजी सारी । हता परदेशी संघ अपार, बेठा सर्वे सभानी मोझार ॥१५॥ पूर्वछायो—एवे समे एक वाणियो, जेनो दिवबंदरमां वास । आव्यो प्रभुनी आगळे, हवे एनो कहुं इतिहास ॥१६॥ चोपाई—दिवबंदरनो रहेनार, करे वाणवटीनो वेपार । एक अवसरे तेहनुं वाण, लाग्युं डूबवा मध्य मेराण ॥१७॥ घणो तेमां भर्यो हतो माल, तेनी चिंता थई तेह काळ । वाण बूडशे तो माल जाशे, मारा जीवनुं जोखम थाशे ॥१८॥ एवुं जाणीने जोडिया हाथ, दिले संभार्या द्वारिकानाथ । कह्युं हेप्रभु ऊगारो अमने, अर्ध भाग हुं अर्पिश तमने ॥१९॥ कृष्णनी एवी मानता करी, तेतो वाण आव्युं तीरे तरी । माल वेची तेनुं नाणुं कीधुं, पोते अर्ध एमां थकि लीधुं ॥२०॥ अर्ध रणछोडजी आगे धरवा, चाल्यो द्वारिकां तीरथ करवा । आव्यो सोरठ देशमां ज्यारे, तेणे वात एवी सुणी त्यारे ॥२१॥ आज छे गाम लोज मोझार, रामानंद प्रभु अवतार । इच्छा अंतरमां एवी थई, मळुं तेने हुं लोजमां जई ॥२२॥ पछी आव्यो रामानंद धाम, पदपद्मने कीधो प्रणाम । शेठ बेठा सभामध्य ज्यारे, तर्त बोल्या रामानंद त्यारे ॥२३॥ तमे वाणनो कीधो वेपार, डुबता हता दरिया मोझार । पछी कृष्णनी मानता करी, एथी आव्याछो आप ऊगरी ॥२४॥ एम कहिने वळी साक्षात, एना अंतरनी कही वात । सुणी निश्चे थयो निरधार, आ तो ईश्वरनो अवतार ॥२५॥ जाण्युं द्वारिकां छेज आ ठाम, दीधा वावरी सर्वे दाम । जमाड्या द्विज संतसमाज, कांइ आप्युं सदाव्रत काज ॥२६॥ जात्रा त्यांज करी रुडी पेर, गयो पाछो ते पोताने घेर । रामानंद जाणी भगवान, भजे तेने धरे तेनुं ध्यान ॥२७॥ एम करतां वरष कांइ वीत्यां, तज्यो देह रामानंदजी त्यां । तेने पाटे बेठा प्रभु ज्यारे, सुणी वारता ते साहुकारे ॥२८॥ सुण्यो श्रीजीनो परम प्रताप, रामानंदथि अधिक अमाप । धरी अंतरे दर्शन आश, आव्यो लोजमां श्रीप्रभुपास ॥२९॥ जाण्युं अंतरनी कहे वात, तो हुं मानुं प्रभु साक्षात । पगे लागी बेठो सभामांय, हतो बाळक बेठेलो त्यांय ॥३०॥ वर्ष पांचनी उम्मर हती, तेनी प्रत्ये बोल्या मुनिपती । कहो शेठना मनतणी वात, केवा घाट घडे छे ते भ्रात ॥३१॥ पछी शेठना मनमां जे हतुं, तेतो बाळके त्यां कर्युं छतुं । वात सरव कही विस्तारी, भाशुं शेठने अचरज भारी ॥३२॥ हरिने कह्युं जोडीने हाथ, सरवेश तमे सत्य नाथ । रामानंद तो अन्तरजामी, हता पोते तेमां नहि खामी ॥३३॥ आपना शिष्य बाळक जेवा, दीसे अंतरजामी तो एवा । तमे सरवोपरी परमेश, तेमां संशय नहीं लवलेश ॥३४॥ दीठा बाळकमां गुण एवा, हशे मोटा समर्थ तो केवा । मोटा हरिजन ने मोटा संत, हशे तेमां तो शक्ति अनंत ॥३५॥ सुणी बोलिया श्रीहरि आप, कहुं मोटानो केवो प्रताप । जाणे भूत भविष्यनी वात, कहे पर मननी साक्षात ॥३६॥ वळी परने समाधि करावे, समाधिमांथी देहमां लावे।

भलां देखाडे भगवतधाम, एवां एवां करी शके काम ॥३७॥ सुणी शेठ ते आश्रित थयो, पछी गाम पोतातणे गयो । जपे स्वामिनारायण नाम, धरे ध्यान ठरी एक ठाम ॥३८॥ एम वर्ष वित्यां त्रण्य चार, ते पछी तेणे तज्यो संसार । दीधी दीक्षा तेने सुखकंद, पाड्युं नाम भलुं प्रभानंद ॥३९॥ करे श्रीहरि एवां चरित्र, सुणी पापीये थाय पवित्र । माटे गातां ने सुणतां सदाय, मोटा मुक्त तो तृप्त न थाय ॥४०॥ पूर्वछायो—एक समे लोज गाममां, एक वेरागी शीतळदास । आव्यो ते श्रीहरि आगळे, हवे एनो कहुं इतिहास ॥४१॥ चोपाइ—रामानंदस्वामि हता ज्यारे, तीर्थवासी बे वेरागी त्यारे । आव्या रामानंदस्वामि पास, रह्या मंदिरमां एक मास ॥४२॥ गुरु जानकीदास छे बेमां, शीष्य शितळदास छे तेमां । एक पुस्तक पोतानुं जेह, सोंप्युं त्यांना कोठारीने तेह ॥४३॥ कह्युं तीरथ करवाने जैशुं, पोथी वळतां अमे पाछी लैशुं । पछि द्वारिकानी वाटे चडिया, गुरु मारगमां मांदा पडिया ॥४४॥ एक नगरमां कीधो निवास, गुरु मांदा रह्या घणा मास । काळ तेनो ते नगरमां थयो, पछी शिष्य ते द्वारिकां गयो ॥४५॥ आव्यो वळतां फरी लोज गाम, जहां राजे छे श्रीघनशाम । नमी बेठो सभामध्य आवी, गुरु मरणनी वात सुणावी ॥४६॥ माग्युं पोतानुं पुस्तक ज्यारे, आप्युं कोठारिये लावी त्यारे । छोडी पुस्तक जोयुं तपाशी, दीठी डाबली मूकेलि वाशी ॥४७॥ सभामांहि ते उघाडी ज्यारे, दीठुं अदभुत अचरज त्यारे । मांहि अरधो रुपैयो देखाणो, कणो सापनो तेने वींटाणो ॥४८॥ गुरुनी रही वासना एमां, तेथी सर्प थई बेठो तेमां । जळ छांटयुं तेने मुनिभूपे, तजी देह थयो दीव्यरूपे ॥४९॥ प्रभुने पद कीधो प्रणाम, वणी विनति करी एह ठाम । वळि उचार्युं निज वृतांत, भागी सर्वना मननी भ्रांत ॥५०॥ एने आज्ञा करी घनशामे, गयो तेथी ते गोलोक धामे । दीनबंधु दयासिंधु एवा, कहो कोण धरमसुत जेवा ॥५१॥ एनुं अधमउद्धारण नाम, नकी जाण्युं जनोये ते ठाम । पछी श्रीहरिये सउ पास, कह्युं वासना करजो विनाश ॥५२॥ वासना तजवाविषे । उपजातिवृत्त—ज्यां वासना जेनि जरी रहेछे, ते जन्म तो त्यां जइने लहेछे । माटे थजो सौ निरवासनीक, जो जन्ममृत्यु तणी होय बीक ॥५३॥ अर्धो रुपैयो अति तुच्छ आतो, वेरागिनी जो रहि वासना तो। जे कोइ पासे धन छे हजारो, एनो थशे केम करी उगारो ॥५४॥ जे भक्तने कारण अंतकाळे, आवे प्रभू तें जन कैक भाळे । जो वासना कोइविषे वसाय, प्रभूनि साथे पण ते न जाय ॥५५॥ गृहस्थ ने त्यागि समस्त भक्त, थशो नही मायिकमां प्रसक्त । जो राज्य छे बंधनकारि जेवुं, छे तुंबडुं बंधनकारि तेवुं ॥५६॥ रहे रसास्वादनि वासनाय, तेतो किडा ते रसनाज थाय । निःस्वादि थाजो नर सर्व नारी, भविष्यनुं दुःख दिले विचारी ॥५७॥ अनंत कोटी जुग स्वाद चाख्यो, नथी अबोटयो रस कोइ राख्यो । तथापि जो तृप्ति थई

न भासे, तो आ भवे शुं मन तृप्त थाशे ॥५८॥ जो कामकेरी रहि वासनाय, तो मूत्रविष्ठा कृमि देह थाय । दुर्वासना तो दिलमांथि त्यागो, जो मुक्त थइ अक्षरधाम मागो ॥५९॥ मनुष्यनुं आयुष अल्प काळ, कापे सदा तेपण काळव्याळ । चेति शको तो चितमांहि चेतो, थशे पछीथी नहि तो फजेतो ॥६०॥ पुष्पिताग्रावृत्त—हरि अति शुभ वात एवि कीधी, सुणि सतसंगि समस्त धारि लीधी । तृणवत सुख स्वर्गनांय जाणे, नरसुख केम कदापि ऊर आणे ॥६१॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते पंचमकळशे अचिंत्यानंदवर्णीद्रअभयसिंहनृपसंवादे श्रीहरिलोजग्रामे अन्नकूटोत्सवकरणनामा एकादशो विश्रामः ॥११॥

पूर्वछायो—उत्सव करि अन्नकूटनो, चाल्या लोजथकी वृषलाल । वळि आव्या काळवाणिये, संतसहित दीनदयाळ ॥१॥ चोपाई—समैयो त्यां प्रबोधिनीकेरो, करवानो छे हरख घणेरो । गामोगामना पत्र लखाव्या, संत हरिजन सर्व तेडाव्या ॥२॥ आडो दिवस रह्यो ज्यारे एक, त्यांतो आविया संघ अनेक । भुजथकी आव्या मुक्तानंद, साथे संत ने सत्संगीवृन्द ॥३॥ काठियावाडय सोरठकेरा, आव्या संचरी संघ घणेरा । झालावाडी तथा गुजराती, आव्या तेनी संख्या नथी थाती ॥४॥ दशमी दिने सौ नरनारी, आवि निरखिया देव मुरारी । पछी एकादशीने प्रभाते, प्रभु नावा गया भलि भाते ॥५॥ संत सत्संगी सौ लइ साथ, नाया ज नदीमां मुनिनाथ । वाटे कीर्तन संत उचारे, पाछा आविया एम उतारे ॥६॥ पछी ज्यां सभा श्रेष्ठ भराई, आव्यां हरबाइ ने वालबाई । तेनी प्रथम कहीछे में वात, करुं वात विशेष विख्यात ॥७॥ आतमानंदनी बेय चेली, तजी संसार त्यागी थयेली । वालबाइ ते कणबी जाते, हरबाइ तो कुंभार नाते ॥८॥ धारे अंचळ भगवां अंगे, राखे शिष्य घणा निजसंगे । आत्मानंदे तज्यो ज्यारे देह, रामानंदने रहि मळी तेह ॥९॥ तेनुं ज्ञान दिले लीधुं धारी, मत अद्वैत मेल्यो विसारी । तोय ज्ञानतणुं अभिमान, रहे अंतरमांहि निदान ॥१०॥ साथे मंडळी लैने ते फरे, नर नारीने उपदेश करे । पुरुषोनी सभामांहि पेसे, गादि तकिया नखाविने बेसे ॥११॥ हता ज्यारे रामानंदजी ते, चाल्युं त्यांसुधी तो एवि रीते । पछी काळवाणीमां ते बाई, आवी संतसभामांहि धाई ॥१२॥ गया संत तो आसन छांडी, हरि भक्तोये वारवा मांडी । तोय ते सभास्थानमां पेठी, गादी सदगुरुनी जोइ बेठी ॥१३॥ हतां शिष्य तेनां बाइ भाई, तेतो बेठां तेओने विंटाई । बेय बाईयोये तेह ठाम, कर्यो कृष्णने कांइ प्रणाम ॥१४॥ त्यारे बोलिया श्रीहरि एम, तमे वर्त्तोछो आ रीते केम । वेष त्यागिनो धारीने अंग, केम राखो छे नरनो प्रसंग ॥१५॥ चाहो सत्संगने जो खचीत, राखो सत्संगनी शुभ रीत । नरने न करो उपदेश, नव अडकवुं बोलवुं लेश ॥१६॥ सुणी बाइयो बोली ते वार, अमोने नरथी शुं थनार । नर नारीमां गणिये न भेद, अमे जाणिये

मांस ने मेद ॥१७॥ बाळापणथी अमे उर्ध्वरेता, अमे छैये पुरां ब्रह्मवेत्ता। जुवानीमां धरमथी न चळियां, डाचां मळियां ने आव्यां छे पळियां ॥१८॥ आतमानंदे तो शुद्ध धार्यो, रामानंदे तो अमने न वार्यो। आज कालना आवेला तमे, नवी रीत न मानिये अमे ॥१९॥ काढी मूकशो तो दूर थई, नवो पंथ चलावशुं जई। सुणी बोल्या महासुखदाई, सुणो वालबाई हरबाई ॥२०॥ त्यागीना धर्मविषे। उपजातिवृत्त—त्यागी जनोनो शुभ धर्म जे छे, सच्छास्त्रमां शुद्ध लखेल ते छे। जो वृद्ध के व्याधित योगधारी, न जाय ज्यां चित्रित होय नारी ॥२१॥ ब्रह्मा भुल्या नारदजी भुल्याछे, स्त्री देखि साक्षात शिवे डुल्याछे। मळी रहे जे नरनारि संग, कोई समे तो व्रत थाय भंग ॥२२॥ चोपाई—जेवो पुरुषने नारीनो संग, तेवो प्रमदाने पुरुषप्रसंग। एतो छे घृत अग्नि समान, एमां करवुं नहीं अभिमान ॥२३॥ लीधी होय जो इंद्रियो जीती, तोय सौने शिखववा सुरीती। मोटा मुक्त रहे स्त्रीथि दूर, एवी रीत चलववा जरूर ॥२४॥ मुक्तानंद तथा रामदास, जेणे कीधाछे कामादि नाश। तोय मानीने आज्ञा अमारी, तजी छे अष्ट प्रकारे नारी ॥२५॥ मारी आज्ञा धरो तमे चित्ते, तजो पुरुषप्रसंग ए रीते। एवी वात करी सुखदानी, पण ते बाइयोये न मानी ॥२६॥ मुक्तानंद ने धर्मकुमार, कीधो एकांते जैने विचार। मुनिमुक्त बोल्या प्रभुपास, ए बे बाई ने रघुनाथदास ॥२७॥ नथी सत्संगमां रहेनार, जाणुं अंते जरूर जनार। आ बे बाइयोने महाराज, संप्रदायथी विमुख करो आज ॥२८॥ एतो छे अतिशे अभिमानी, रामानंद हता ते समानी। वातो करशे जो आवी ने आवी, कैंक भक्तने देशे भमावी ॥२९॥ पछी श्रीहरि आव्या सभामां, समजावी बहु ते समामां। वात जरिये न मानी ज्यारे, करी बेने बहिर्मुख त्यारे ॥३०॥ उठी नीसरी बेय रिसाई, तेनां शिष्य हतां बाई भाई। तेओ पण उठी त्यांथकी गयां, त्रंबा गामविषे जइ रह्यां ॥३१॥ नवो पंथ चलाव्यो त्यां जैने, बेसे गादी उपर गुरु थैने। त्यांनो भक्तसमाज भ्रमाव्यो, निजनो महिमा समजाव्यो ॥३२॥ करवा जनने उपदेश, फरती हती सोरठ देश। तज्यो देह ते त्रंबामां ज्यांय, मोटो ओटो चणेलो छे त्यांय ॥३३॥ कोईक गामविषे हेराय, एना शिष्य अद्यापि जणाय। सुणी एवुं कहे नरपाळ, अहो वर्णिजी दीनदयाळ ॥३४॥ उपज्यो एम संशय मने, माटे पुछुंछुं प्रश्न तमने। तजी संसारने त्यागी थई, केम सत्संगमांथी ते गई ॥३५॥ केम कल्याणनो खप मटयो, केम वैराग्य तेहनो घटयो। तेनुं माथुं फरे कदी एम, तेनी वात बिजा माने केम ॥३६॥ मुक्तानंद जेवा मोटा संत, एक पक्षमां होय अनंत। तेनी वात ते केम तजाय, नीकळेलानी केम मनाय ॥३७॥ एवा कोण भोळा जन थाय, तजी गंगाने खाडामां नाय। केम देखे नही गुण दोष, वण समज्या करे केम रोष ॥३८॥ एज संशय में कह्यो मारो, वरणींद्र तमे ते निवारो। सुणो भूप कहे ब्रह्मचारी, कहुं

कारण तेनुं विचारी ॥३९॥ मानी शिष्यविषे । उपजातिवृत्त—जे शिष्य झाझुं अभिमान धारे, ते माननुं खंडन थाय ज्यारे । करे घणो ते मनमांहि क्रोध, वळी करे ते गुरुथी विरोध ॥४०॥ आवे गुरूनो अवगुण लेश, वधीवधी थाय घणो विशेष । छोटुं पडयुं भूतळ बीज जेम, ते थाय ऊगी वडवृक्ष तेम ॥४१॥ अमेल चेलो गुरुभक्ति चूके, अनेक मिथ्या अपवाद मूके । गुरूविषे दोष सदैव देखे, छते गुणे सद्गुण ते न लेखे ॥४२॥ जै अन्य पासे अवगुण गाय, भोळा जनो ते सुणिने भ्रमाय । जो मानवाने जनजूथ आवे, चेलो पछी पंथ जुदो चलावे ॥४३॥ गोसांइजीना मतमांथि जेम, जुदो पडयो पंथ प्रणामि तेम । थया घणा ने वळि थाय भाई, ते वातमां कांइ नथी नवाई ॥४४॥ जो वेदनो मार्ग पडयो मुकावे, वृंदा तजीने खिजडो पुजावे । लोबाननो धूप करो कहेछे, भोळा जनो तेपण मानि लेछे ॥४५॥ मनुष्य भोळा मृतिका समान, पलाळतां ते पलळे निदान । गंगाजळे ते गळिजाय जेम, सुरा पडे तो पलळेज तेम ॥४६॥ ममत्वथी जे गुरु अन्य माने, तेना कदी दोष धरे न काने । जो चोर के भ्रष्ट लबाड होय, पूजे ममत्वे करी प्रेम तोय ॥४७॥ करे ममत्वे निज धर्मनाश, करे ममत्वे कुटिल प्रयास । ममत्वथी वैर करी घणेरुं, पोते बगाडे परलोक केरुं ॥४८॥ माथुं फरे जे जनकेरुं ज्यारे, सुझे न रस्तो सवळोज त्यारे । थाके कहीने जन ज्ञानवाने, माथाफरेलो कदिये न माने ॥४९॥ ज्यारे थयो जे नरके जनार, त्यारेज तेवी भ्रमणा थनार । आवी नडे पातक पूर्वकेरुं, माने नहीं संत कहे घणेरुं ॥५०॥ छुटो पडयो संत समाजमांथी, एने कशो अंकुश होय क्यांथी । तेतो चडेछे पछी पंथ आडे, पोतातणुं ने परनुं बगाडे ॥५१॥ जे ब्रह्महत्यादिक पंच पापी, कल्याण पामे कुमती कदापी । करे गुरुद्रोह कृतघ्नि जेह, कल्याण पामे कदिये न तेह ॥५२॥ चेताय तो सौ चित चेति लेजो, ते दुष्टनी संगत छोडि देजो । जे श्वान ज्यारे हडकायुं थाय, ते तुल्य ते लाळथकी थवाय ॥५३॥ जे सर्प पाळयो बहु दूध पाई, दबाय तो तेह डसेज भाई । एवा गुरुद्रोहि कृतघ्नि होय, विश्वास तेनो करशो न कोय ॥५४॥ जेने प्रतापे बहु मान पाम्यो, जेने प्रतापे जश खुब जाम्यो । विरुद्ध एवा गुरुथी थनार, धिक्कार धिक्कार हजार वार ॥५५॥ चोपाइ—ब्रह्मचारी कहे सुणो राय, कहुंछुं हवे कृष्णकथाय । काळवाणीमां कृष्ण बिराजे, तिथि तेतो प्रबोधिनी छाजे ॥५६॥ आव्युं पूरणमासीनुं पर्व, रह्या त्यांसुधी संघ ते सर्व । पछी ते सतसंगी तमाम, गया पोतपोतातणे गाम ॥५७॥ आखा गाममां जेनो निवास, नारायणदवे कृष्णना दास । तेना पुत्र ते नरसिंह नाम, प्रेमे प्रभुपद कीधो प्रणाम ॥५८॥ पीपळाणाना नरसिंह महेता, त्रिजा तेपण संघाते हता । त्रणे विनति करी तेह टाणे, प्रभु आवो आखे पीपळाणे ॥५९॥ पुष्पिताग्रावृत्त—विनति अधिक ए समे उचारी, सुणि मनमांहि कृपा करी मुरारी । मुनिजनजुत त्यांथि तेज टाणे, प्रभु विचर्या

वळि गाम पीपळाणे ॥६०॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते पंचमकळशे अचिंत्यानंदवर्णींद्रअभयसिंहनृपसंवादे श्रीहरिकाळवाणीग्रामे वालबाईहरबाईविमुखकरणनामा द्वादशो विश्रामः ॥१२॥

पूर्वछायो—चाल्या प्रभु अगत्राइ थइ, आखे पीपळाणे जवामाट । उभा रह्या बेय गामनी, ते जुदी पडी ज्यां वाट ॥१॥ चोपाई—बंने गामना भक्तसमाज, सामा आव्या ते श्रीजीने काज । बंने मंडळियो जुदी दीसे, सौना हैयामां हरख अतिशे ॥२॥ घणा ताळ मृदंग वगाडे, मांहोमांहि गुलाल उडाडे । प्रभु प्रथम अमारे गाम, आवशे एम जाणे तमाम ॥३॥ नारायण दवे नरसिंह मेता, तेओ पण एम जाणता हता । साधु पार्षद ने ब्रह्मचारी, तेनी संख्या तो त्रणसें धारी ॥४॥ बंने गाममां थाय रसोई, दाळ चोखा चडावेला धोई । मळी मंडळियो जेह ठाम, प्रभु पूजीने कीधा प्रणाम ॥५॥ बंने गामना एम उच्चारे, प्रभु गाम पधारो अमारे । थवा आवी रसोइ तैयार, झाझी तेमां नथी हवे वार ॥६॥ सुणी बोलिया वृषकुळराय, बेय ठेकाणे केम अवाय । पाक केम कर्यो बेय गाम, तमे समझ्या वगर कर्युं काम ॥७॥ बेय गामना बोलिया त्यारे, जाण्युं आवशे गाम अमारे । एम समजी रसोई करावी, जमो संतसहीत तमे आवी ॥८॥ पछी एकांते जै घनशाम, तेड्या मुक्तमुनि मयाराम । कह्युं आ वातनुं केम करवुं, किया गाममां प्रथम विचरवुं ॥९॥ बोल्या ते समे बेय विचारी, तमे समरथ छो सुखकारी । ज्यारे ब्रह्माये वाछरु हर्यां, तमे सर्वेतणां रूप धर्यां ॥१०॥ वळी नवलखा पर्वतमांय, नव लाख हता सिद्ध ज्यांय । नव लाख धरीने स्वरूप, मळ्या तेने तमे मुनिभूप ॥११॥ एवी रीते करो प्रभु आज, त्यारे थाय ते बेयनुं काज । पछी एवो ठराव ठरावी, पीपळाणाना भक्त बोलावी ॥१२॥ कह्युं गामलगी जाओ तमे, तम पाछळ आवशुं अमे । एम कही करमां कोल दीधो, त्यारे तेओये मारग लीधो ॥१३॥ साधुसुधां नवां रूप धरी, गया तेओनी पाछळ हरी । आखा गामनां सत्संगी साथ, चाल्या संतसहीत संत नाथ ॥१४॥ सर्वे अंतरे आनंद आणे, उंडो मर्म तो कोई न जाणे । एवी अकळीत ईश्वरी माया, ब्रह्मा इंद्रजेवा भरमाया ॥१५॥ गाम आखामां गोविंद गया, नारायण दवेने घेर रह्या । जम्या संत ने श्रीगिरधारी, पछे बेठा सभा सजी सारी ॥१६॥ पूजा हरिजने हेतथी कीधी, प्रभुये हार प्रसादी दीधी । वाजते गाजते रुडी पेर, करी पधरामणी घेरघेर ॥१७॥ त्यांथी हरिजन कोइ ते टाणे, कांइ कामे गया पीपळाणे । मेता नरसिंहने घेर गया, प्रभुने जोइ विस्मित थया ॥१८॥ विचारे वळी निज अंतर, आ ते साचुं के स्वपनांतर । आखा गाममां छे घनशाम, केम देखाय छे ते आ ठाम ॥१९॥ बेठा पंगते जमवाने संत, भावथी पीरसे भगवंत । जमीने पछी श्रीजगदीशे, सभा सारी सजी चोकवीषे ॥२०॥ प्रेमे पूजा करी सउ मळी, पधराव्या घरोघर

वळी । आवेथि आवेला हरिदासे, पीपळाणातणा जनपासे ॥२१॥ करी वात ए अवसर आम, आखा गाममां छे घनशाम । लइ संतनां मंडळसाथ, घेरघेर पधारेछे नाथ ॥२२॥ अमे त्यां दरशन करी आव्या, साचेसाचा समाचार लाव्या। सुणी अचरज उपजे अमाप, जाणे प्रगट प्रभुनो प्रताप ॥२३॥ तेनो निश्चय करवा कामे, गया बे जण तो आखा गामे । जोया श्रीहरि संतो सहित, खरी जाणी ते वात खचीत ॥२४॥ वळी वात करी एह ठाम, प्रभु छे पीपळाणे गाम। पधराविया अमारे घेर, अमे पुजा करी रूडी पेर ॥२५॥ त्यांतो भक्त बे आंहिथी आव्या, समाचार अहींना सुणाव्या । तेनो निश्चय करवाने काज, अहीं आव्या छैये अमे आज ॥२६॥ सुणी आखातणा रहेनार, सहु अचरज पाम्या अपार । दीधां बे स्थळे दर्शनदान, जाण्या भक्तवत्सळ भगवान ॥२७॥ प्रभु सौना मनोरथ पूर्या, रह्या एकेतणा न अधूरा । एवा समरथ धर्मकुमार, कोटि ब्रह्मांडना करतार ॥२८॥ ए छे सर्वना अंतरजामी, सचराचर सर्वना स्वामी । जेना संकल्पमात्रे सदाय, उतपत्ति स्थिती लय थाय ॥२९॥ जेजे धारे करे क्षणमांई, नथी एने तो दुष्कर कांई । आवांआवां तो अद्भुत काम, घणीवार कर्यां घणे ठाम ॥३०॥ पूर्वछायो—बेय रूपे बेय गाममां, थोडा दिन दीधां दरशन । दर्शन करवा आविया, पर गामना बहु जन ॥३१॥ चोपाइ—बेय गाममां कृष्णने देखे, अति अचरज अंतरे लेखे । त्यांना हरिजन नर अने नारी, समाधीमां गती करे सारी ॥३२॥ जोगसाधना कांई न कीधी, घनशामे स्वतंत्रता दीधी । एक एकथकी एतो वात, थई देश विदेश विख्यात ॥३३॥ बेय गामना हरिजन पास, पछी एम बोल्या अविनाश । अहीं जग्यानी छे संकडाश, नदीने तट करशुं निवास ॥३४॥ वळी करवोछे विष्णुयाग, मळे माणसजूथ अथाग । विप्र आवे हजारो हजार, केम माई शके ते आ ठार ॥३५॥ नदी ओझतनो तट सारो, जोइ जग्या ते जैने सुधारो। तंबु देरा चंदनियो मंगावो, नदीने तट उभां करावो ॥३६॥ आज्ञा हरिजने अंतरे धारी, नदीतट जई जग्या सुधारी। वड आदिक वृक्ष छे ज्यांय, सौये सारी जग्या धारि त्यांय ॥३७॥ तंबु देरा मोटामोटा लाव्या, अति आनंदे उभा कराव्या । चारु चंदनीयो मोटी लावी, बहु युक्तिथी उंची बंधावी ॥३८॥ नवी जाजमो सारी करावी, तेतो पृथ्वी उपर पथरावी । बेय गामथी शाम सिधाव्या, हरिभक्त वळावाने आव्या ॥३९॥ वाजे त्रांसां नगारां ने ढोल, वाजे ताळ मृदंग अतोल । करे कीर्तन संत उच्चार, बोले उंचे स्वरे छडीदार ॥४०॥ तंबु पासे आव्या एम ज्यारे, रूपेरूप मळी गयां त्यारे । बेठा संत सभामध्य शाम, सर्वे सत्संगी बेठा ते ठाम ॥४१॥ बेय गामना जन एम धारे, आव्या एज आ साथे अमारे । एम दिवस गया कांई वही, पछी हरिजनने वात कही ॥४२॥ घणा वेदिया विप्र तेडावो, विष्णुयागनो सामान लावो । खट माससुधी आ ठार, ब्रह्मभोजन करशुं

अपार ॥४३॥ हरिभक्त कहे महाराज, धन्य भाग्य अमारां छे आज । एवो यज्ञ जो आ स्थळ थाय, तीर्थक्षेत्र आ श्रेष्ठ गणाय ॥४४॥ पछी तेओये विप्र तेडाव्या, चारे वेदना भणनार आव्या । आव्या कैक तो ज्योतिषजाण, कैक जाणेछे शास्त्र पुराण ॥४५॥ विप्र आव्या हजारोहजार, बिजा हरिजननो नहि पार । खट मासनुं नोतरुं दीधुं, ब्रह्मभोजन चालतुं कीधुं ॥४६॥ कैक बेठा करे अनुष्ठान, कृष्णमंत्र जपे धरी ध्यान । करे कैक मुहूरत आठ, विष्णुनामसहस्त्रना पाठ ॥४७॥ भागवततणो दशमस्कंध, तेना पाठ करे विप्रवृंद । चारे वेदनी संहिता जेह, बेठा पाठ करे कैक तेह ॥४८॥ कोइ गीतानो पाठ करेछे, व्याससूत्र कोई उच्चरेछे । वासुदेवमाहात्म्यने जोई, तेनो पाठ करे द्विज कोई ॥४९॥ याज्ञवल्क्यतणी स्मृति जे छे, कैक तेहना पाठ करेछे । जमे भोजन नित्य नवीन, विप्र संख्या वधे दिनदीन ॥५०॥ खांड साकरना कर्या गंज, थाय लाडु जलेबी बिरंज । पीपळाणाना नरसिंह मेता, खूब खर्चवाने द्रव्य देता ॥५१॥ सतसंगियो सामान लावे, भक्त विप्रो रसोई बनावे । प्रभु दर्शन करवाने भावे, देशदेशना हरिजन आवे ॥५२॥ मास बे एवी रीत चलावी, पंचमी त्यां वसंतनी आवी । तेनो उत्सव अद्भुत कीधो, सौये लाव अलौकिक लीधो ॥५३॥ फुलडोळतणो दिन आव्यो, तेनो उत्सव त्यांज कराव्यो । रामनौमी नृसिंहजयंती, करी तेपण त्यांज शोभंती ॥५४॥ जेष्ठ शुक्ल दशम दीन ज्यारे, गंगाजन्मनो उत्सव त्यारे । भीम एकादशी बीजे दाडे, व्रत तेनुं तो पाप नसाडे ॥५५॥ एटला कर्या उत्सव त्यांय, सौने हरख वध्यो मनमांय । परिपूर्ण थयां अनुष्ठान, होम करवानुं कीधुं विधान ॥५६॥ पद्मकुंड ते रुडो रचाव्यो, हुतद्रव्यनो होम कराव्यो । त्यांतो पूर्णाहुती पछी करी, रीति शास्त्रतणी अनुसरी ॥५७॥ दीधां विप्रोने दक्षिणादान, रंकने कर्या रायसमान । जन सर्व कहे एम जोई, आवुं तो न करी शके कोई ॥५८॥ वात विस्तरी विश्वमोझार, थयो जगतमां जयजयकार । विष्णुयाग उपर आवेला, जन जे हता त्यांज रहेला ॥५९॥ कृष्णे सर्वने कीधा विदाय, चाल्या सौ प्रभुने नमी पाय । जेजे लीळा जोई नरनारे, अति स्नेहथी नित्य संभारे ॥६०॥ पुष्पिताग्रावृत्त—पुनित ललित कृष्णकेरि लीळा, हृदय धरे हरिभक्त जे रसीला । सुमति सुजन सर्व सत्य जाणे, कुमति जनो सुणिने कुतर्क आणे ॥६१॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते पंचमकळशे अचिंत्यानंदवर्णींद्रअभयसिंहनृपसंवादे श्रीहरिओझतसरितातटे षण्मासपर्यंतविष्णुयागकरणनामा त्रयोदशो विश्रामः ॥१३॥

पूर्वछायो—अशाड शुदि एकम थई, आव्यो वर्षाऋतुनो काळ । विक्रम वरस अढारसें, पछी साठमी बेठी साल ॥१॥ चोपाई—नदी ओझत तटथी नाथ, विचर्या लइने संतसाथ । मेघपर गया श्रीमहाराज, सामो आव्यो ते भक्तसमाज ॥२॥ कहुं ते हरिभक्तनां नाम, जेने वाला घणा घनशाम । क्षत्रिमुख्य अमरसिंह एक,

वसे जेहमां परम विवेक ॥३॥ विप्र जेठो तथा जीवराम, सोनी रणछोड नारण नाम । मानजी रवजी ने सामत, शवदास चोथा प्रजापत ॥४॥ बाइ लाडकि ने नंदु भाट, राखे सत्संगने शिरसाट । घणा पुरुष अने घणी बाई, आव्यां श्रीहरि सन्मुख धाई ॥५॥ वाजां विविध प्रकारनां लाव्या, वाजते गाजते पधराव्या । नारायण सोनीने घेर जई, उतर्या प्रभु प्रमुदित थई ॥६॥ सदाव्रतनी हती धर्मशाळा, उतर्या तहां संत ने पाळा । नारायणमेतानी सति नारी, रुकमाइ जे सत्संगि सारी ॥७॥ लाडकी तेनी माता पवित्र, करी बेये रसोई विचित्र । भावथी जम्या श्रीभगवान, दीधां संतोने भोजनपान ॥८॥ रह्या एम दिवस कांइ वशी, आवी पोढणी त्यां एकादशी । हरिजन बहु दर्शने आव्या, समैयो करी घेर सिधाव्या ॥९॥ वळि हरिये विचारियुं आपे, मुनि जे दुरवासाने शापे । धर्याछे धरा उपर देह, तीर्थ करवाने आवशे तेह ॥१०॥ आंहि रस्तोछे द्वारिकां केरो, माटे आवेछे संघ घणेरो । सदाव्रत करिये अन्न देवा, मुनि आविचडे अन्न लेवा ॥११॥ हता स्वामि रामानंद ज्यारे, आंहि देता सदाव्रत त्यारे । सदाव्रत हतां बीजेय गाम, तोडयां वेरागियोये तमाम ॥१२॥ फरीथी हवे स्थापवां मारे, एवुं धर्मकुंवर मन धारे । मेघपरमां सदाव्रत आप्युं, फणेणी गाममां पण थाप्युं ॥१३॥ गाम लोज तथा सरधार, अगत्राइमां पण एजवार । माणावदर आदिक गाम, सदाव्रत थाप्यां घणे ठाम ॥१४॥ राख्या साधु सदाव्रत देवा, तीर्थवासी आवे घणा लेवा । संत केरो समागम थाय, दैवी तो रहे सत्संगमांय ॥१५॥ आवे खाखी अतीत वेरागी, आवे मोटा महांत सुभागी । पुछे केनुं सदाव्रत आ छे, एना देनार उपरी क्यां छे ॥१६॥ सुणे स्वामीनारायणनाम, तेने थाय समाधी ते ठाम । धाममां मुरती जोइ आवे, पछी श्रीजिने मळवा सिधावे ॥१७॥ हरि ज्यां होय त्यां जइ मळे, त्यारे संशय तेहना टळे । आतो अक्षरधामना राय, एवो निश्चळ निश्चय थाय ॥१८॥ पछी वैष्णवी दीक्षा ते लैने, रहे श्रीजीना आश्रित थैने । साधु थाय तजीने संसार, रहे कोई गृहस्थ मोझार ॥१९॥ कोइ पंडित कोइ संन्यासी, कोइ तपशी के तीरथवासी । जेम चमकभणी लोह चळे, दैवी आवीने श्रीजीने मळे ॥२०॥ असुरे अवतार धरेला, घणा वेरागी रुपे थयेला । वसता हता देशावरमां, दाझ लागी एना अंतरमां ॥२१॥ करे वात परस्पर तेह, एक जीवनमुक्ता छे जेह । इंद्रजाळनो गोटको एने, मळ्यो कोई ठेकाणेथी तेने ॥२२॥ भणी मंत्रने भूरकी नाखे, वश्य माणसने करी राखे । आपणा घणा शिष्य भ्रमाव्या, नवे पंथे पोताने चलाव्या ॥२३॥ पोते पूजाय थै भगवान, हवे आपणुं क्यां रह्युं मान । ठामठाम सदाव्रत देछे, आपणा साधुने भोळवेछे ॥२४॥ माटे आदरो एवो उपाय, एनां बंध सदाव्रत थाय । पछी हरकत मांडी अपार, जाण्या श्रीजीये ते समाचार ॥२५॥ पछी श्रीजीये पत्र लखाव्या, ज्यां सदाव्रत त्यां मोकलाव्या ।

अन्न देवा जे साधु रहेला, तेने धैर्यना शब्द लखेला ॥२६॥ क्षमाविषे। उपजातिवृत्त—
कल्याणमाटे जन साधु थाय, तेनां रुडां लक्षण तो जणाय। क्षमा दया धीरज
चित्त धारे, न काम के क्रोध नडेज क्यारे ॥२७॥ मारे लुंटे दुर्जन गाळ देय, जे
साधु साचा सउ सांखी लेय। कंठी कदापी खळ आवि तोडे, लडे न साधू क-
दि तेनि जोडे ॥२८॥ जे पिंडब्रह्मांडथि नेह त्यागे, शी वस्तु तेने पछि सारि ला-
गे। जो तुंबडुं पत्तर दुष्ट फोडे, तथापि साधू समता न छोडे ॥२९॥ स्त्रीने निहा-
ळी मन थाय कामी, के थाय क्रोधी अपमान पामी। के द्रव्यमाटे दिल लोभी
थाय, ते संततो सत्य नहीं गणाय ॥३०॥ क्षमाथकी ईश्वर राजी थाय, क्षमाथ-
की विश्व बधुं जिताय। स्वधर्म सच्छास्त्र विषेज वांचो, क्षमा तजे ते नहि साधु
साचो ॥३१॥ विनापराधे खळ दुःख देय, ते दुःख जो सज्जन सांखि लेय। सहा-
यता कृष्ण करे जरूर, क्षमा तजे तो प्रभु जाय दूर ॥३२॥ भलातणुं भूषण तो
क्षमा छे, कलेशनुं कारण अक्षमा छे। क्षमा धरे ते सुखिया सदाय, क्षमा विना
प्राणि घणा पिडाय ॥३३॥ जो चंदने शीतळता न होय, कहे नहीं चंदन नाम कोय।
जो न क्षमा सद्गुरुमां जणाय, साचा नहीं सद्गुरु ते गणाय ॥३४॥ द्वेषी जनोनुं
पण सारुं इच्छे, एवी सदा सज्जननी रिति छे। जे शस्त्र तो चंदन वृक्ष कापे,
ते शस्त्रने तोय सुगंध आपे ॥३५॥ जो संतने दुर्जन मारि नांखे, तथापि ते संत-
पणुंज राखे। बाळे कदी चंदनकाष्ठ कोय। दे तेहने तेह सुगंध तोय ॥३६॥ न
अन्नतुल्ये जडिबुटि जोई, श्रीकृष्णतुल्ये नहि देव कोई। क्षमानि तुल्ये नहि कोइ
जाप, निंदानि तुल्ये नहि कोइ पाप ॥३७॥ क्षमास्वरूपी शुभ शस्त्र जेने, रहे न
कोइ पण शत्रु तेने। विद्या क्षमा तो वशिकारणी छे, क्षमाविषे शक्ति रही घ-
णी छे ॥३८॥ जो सिंहणी दूध सुवर्णपात्रे, रही शकेछे नहि पात्रमात्रे। सुपा-
त्रमां तेम क्षमा रहेछे, कुपात्रथी दूर जवा चहेछे ॥३९॥ छे बोबडो जे वर मुळ-
चंद, बेठो विवाहे धरी मौन फंद। बोल्यो खिजाव्या थकि कांइ बोल, त्यारे थ-
यो तेहतणोज तोल ॥४०॥ सुवर्णने तापविषे तपावे, त्यारे परिक्षाज जणाइ
आवे। असंत ने संत समान लागे, जणाय ज्यारे बहु मान भागे ॥४१॥ कहे
कवी धन्य फणींद्र नाग, क्षमा धरी तें निज शीश भाग। शेषे कह्युं शुं लवरी
करेछे, साधु क्षमा दुर्धर तो धरेछे ॥४२॥ ऋषीश बोल्या जमदग्नि डाह्या, क्षमा
वडे विप्र अमे पुजाया। ऐश्वर्य मोटुं अति एवडुं छे, क्षमावडे ते अमने जडयुं
छे ॥४३॥ शोभे प्रभा सूरजकेरि जेवी, विद्या तथा लक्ष्मि क्षमाथि तेवी। क्षमा-
थकी श्रीहरि राजि थाय, क्षमानुं सामर्थ्य कह्युं न जाय ॥४४॥ क्षमाविषे वीर्य
घणुं रहेछे, अशक्त तेने अबुधो कहेछे। क्षमावडे विश्व सुवश्य थाय, क्षमाव-
डे स्वार्थ बधा सधाय ॥४५॥ राखे नहीं जे मनमां क्षमाने, ते पापि थै पापि करे
बिजाने। सशक्तने भूषण तो क्षमा छे, अशक्तने ते गुण श्रेष्ठता छे ॥४६॥ क्रोधे

करो जे जन गाळ देछे, सत्कर्म तेनां सघळां बळेछे । जे गाळ सांखे अघ तेनुं जे छे, ते गाळ देनारज भोगवेछे ॥४७॥ वैतालीयवृत्त—हळ ने खळ वक्रता धरे, परकेरी खुब खोदणी करे । मुखथी दुःख आपता रहे, पण ते सर्व सदा क्षमा सहे ॥४८॥ चोपाई—क्षमा राखजो धीरज धारी, रक्षा करशे श्रीकृष्ण तमारी । राखजो प्रभुनो विश्वास, कदी उरमां न थाशो उदास ॥४९॥ मोकल्या एवा पत्र लखावी, वांची संतोने धीरज आवी । वळी सांभळो भूप पवित्र, कहुं कृष्णनुं एक चरित्र ॥५०॥ एक विप्र हतो देणदार, मुंझव्यो लेणदारे अपार । एथी अंतरमां अकळाई, जाण्युं जीव काढुं विख खाई ॥५१॥ वळी अंतरमां धरी आश, आव्यो श्रीसहजानंद पास । दुःख पोतातणुं कहि दीधुं, सर्व श्रीहरिये सुणि लीधुं ॥५२॥ आप्युं एहने द्रव्य अनंत, कर्यो करज मटाडी श्रीमंत । एतो आश्रित कृष्णनो थयो, त्रास जन्ममरणतणो गयो ॥५३॥ मेघपुरमां रही महाराज, एवां एवां कर्यां घणां काज । मास बे सुधी कीधो निवास, चाल्या त्यांथी पछी अविनाश ॥५४॥ माणावदरना जने आवी, श्रीजिने बहु विनति सुणावी । जन्मअष्टमी उच्छव शाम, करो आवीने अमारे गाम ॥५५॥ एवुं सांभळी श्रीमहाराज, गया त्यां लइ संतसमाज । कृष्णजन्माष्टमी आवी ज्यारे, थयो सारो समैयो ते त्यारे ॥५६॥ सभामध्ये बेठा घनशाम, पूछे प्रश्न त्यां भट मयाराम । कहो धर्म अधर्मना सर्ग, केवा होय ते बेयना वर्ग ॥५७॥ सुणी श्रीजीये उत्तर कर्या । सर्व संशय तेहना हर्या । काम क्रोध लोभ मोह मान, पांच शत्रु महा बळवान ॥५८॥ कीधा तेओये जेने हेरान, कह्यां इंद्रादिकनां आख्यान । जेने प्रगट प्रभु मळे ज्यारे, पांचे शत्रुओ जीताय त्यारे ॥५९॥ एवां श्रीहरिनां सुणी वेण, लाग्यां सर्वने ते सुखदेण । गाम भाडेरना भूपकेरा, सुत वाघजीभाई भलेरा ॥६०॥ समैयामां आव्या हता जेह, बोल्या श्रीहरि आगळ तेह । आवेछे कपीला छठ पर्व, चालो भाडेर लै संत सर्व ॥६१॥ त्यांना हरिजन जुवेछे वाट, घणी विनति करुंछुं तेमाट । सुणी विनति दिले धरी लीधी, कपीलाछठ त्यां जइ कीधी ॥६२॥ श्राद्ध पक्षमां श्रीमहाराजे, वेदधर्म प्रवर्त्तावा काजे । मात ताततणां श्राद्ध कीधां, भलां विप्रोने भोजन दीधां ॥६३॥ जम्या विप्र हजारोहजार, थयो जगतमां जयजयकार । अहिंसा धर्मनो उपदेश, वळी त्यां वशी कीधो विशेष ॥६४॥ कोइ प्राणीनी हिंसा न करवी, एवी शास्त्ररिती अनुसरवी । अजआदि हिंसा थती होय, एवा यज्ञ न करशो कोय ॥६५॥ देव हिंसाथकी राजि थाय, एवी वात ते केम मनाय । एतो जाणो कसाइनुं काम, मिथ्या लेछे ते देवनुं नाम ॥६६॥ वळी विप्रोनी समीपे वात, कही श्रीहरिये साक्षात । भूतआदि उपद्रव थाय, त्यारे अन्य तजीने उपाय ॥६७॥ नारायणनुं कवच संभारी, पाठ करवो गणी सुखकारी । कांतो विष्णुसहस्र छे नाम, तेना पाठ करो तेह ठाम ॥६८॥

हनुमान कवचनो मंत्र, जपो अन्य तजी मंत्र जंत्र। चंडीआदिक पाठ न करवा पापरूप गणी परहरवा ॥६९॥ जेमां मांस सुरा बळिदान, करवानुं लख्युंछे नि दान। करे धर्मि तो तेहनो त्याग, एमां अधरम जाणी अथाग ॥७०॥ एवी वा बहुविधि करी, दैवी विप्रोये दिलमांहि धरी। वळी दसरा ने आवि दिवाळी कर्या उत्सव श्रीवनमाळी ॥७१॥ अन्नकूटनो उत्सव कर्यो, पूजवाने गोवर्धन धर्यो आव्या भक्त हजारो हजार, जम्या संतसहीत ते ठार ॥७२॥ पुष्पिताग्रावृत्त—क दरशन धर्मपुत्रकेरां, सकळ मनुष्य प्रसन्न थै घणेरां। प्रभुपद प्रणमी पछी सि धाव्यां, शुभ मतिरूपि अलभ्य लाभ लाव्यां ॥७३॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यवि चिते हरिलीलामृते पंचमकळशे अचिंत्यानंदवर्णींद्रअभयसिंहनृपसंवादे श्रीहरिभाडेरग्रामे कपिलाषष्ठ दीपोत्सवीअन्नकूटोत्सवकरणनामा चतुर्दशो विश्रामः ॥१४॥

पूर्वछायो—उत्सव करी अन्नकूटनो, चाल्या भाडेरथी भली भात। क जवा मन कच्छमां, जमनावडे जै रह्या रात ॥१॥ चोपाई—भक्त त्यां छे भल दादाभाई, तेनी बेन नामे मोटीबाई। तेणे सेवा करी सारी पेर, मावो त्यांथ गया झांझमेर ॥२॥ अंबाराम तहां विप्र रहे, कांई सतसंगनो गुण लहे तेने घेर जम्या दुधपाक, पूरी भजियां ने स्वादिष्ट शाक ॥३॥ अंबारा पुछयुं पछी एम, हरिने जीव ओळखे केम। त्यारे श्रीहरिये तेह ठाम, सम धिमां देखाडियुं धाम ॥४॥ दीठा त्यां एज धर्मकुमार, सेवे अक्षर मुक्त अ पार। जोया चोविशे त्यां अवतार, तेतो हरिनी सेवा सजनार ॥५॥ पछी जा ग्या समाधिथी ज्यारे, प्रभुने प्रणमी कह्युं त्यारे। तमे कोटि जगत करतार, म निश्चे थयो निरधार ॥६॥ मावो त्यांथकी मुळिले गया, बीजी रात काळावड र ह्या। खत्री जादवे त्यां सजी सेव, त्यांथी वणथळीये गया देव ॥७॥ त्यांथी म डे गया महाराज, देवा दासने दर्शन काज। सामा आव्या हरिजन जेह, मुख नाम सुणावुंछुं तेह ॥८॥ दाजीभाइ दिसे निर्द्वंद, अंते जे थया अक्षरानंद। बा भाइ तथा रणमलजी, क्षत्रि मानजी ने वळि फलजी ॥९॥ सजुबा ने जीवुबा ब य, बिजी बाइयो पण बहु छेय। प्रभुने गाममां पधराव्या, वाजते गाजते ते लाव्या ॥१०॥ अति उत्तम आप्यो उतारो, सतकार कर्यो बहु सारो। आवी प्र बोधिनी एकादशी, कर्यो त्यांज समैयो ते वशी ॥११॥ पूर्वमांही करमदीनो कुं जगमांहि जणायछे जूनो। नदीमां कुंडी पश्चिम मांय, नाह्या बेय स्थळे हरिरा ॥१२॥ गाम अलैयाना हरिजन, आव्या त्यां करवा दरशन। क्षत्री मानजी फल जी जाणो, अजो गोबर सोनी प्रमाणो ॥१३॥ नारायण मूळजी नानजी, वसर लाधो तथा वीरजी। सारा सत्संगि तेतो सुतार, लाडुबाइ प्रमुख बहु नार ॥१४ तेओ सौ मळी श्रीहरि पास, करी विनति धरि उर आश। अलैयामां आवि अ विनाशी, करो कार्तिकी पूरणमासी ॥१५॥ अमे सर्व कर्योछे सामान, चालो ह

तसहित भगवान। एवुं सांभळी श्रीघनशाम, गया त्यांथी अलैये गाम ॥१६॥ करी कार्तिकी पूरणमासी, सुख पामिया त्यांना निवासी। अमदावादथी एह ठाम, आव्या हरिजन गणपतराम ॥१७॥ रामदासनो कागळ लावी, आप्यो श्रीजीने शीश नमावी। पत्र वांची हस्या हरि ज्यारे, मुक्तानंदे पुछयुं एम त्यारे ॥१८॥ एवो पत्रमां मर्म छे केवो, जेह वांचीने हसवा जेवो। सुणी बोलिया सुंदरशाम, उपाधी उपजी बहु ठाम ॥१९॥ सदाव्रत मांगवाने अभागी, आहीं मंडयाछे खूब वेरागी। तेतो साधुने मारेछे मार, बीजी पीडा करेछे अपार ॥२०॥ गुजरातमां रघुनाथदास, उपाधीनो करेछे प्रयास। आपणाथी थईने विरुद्ध, उंधो उपदेश देछे अबुद्ध ॥२१॥ पुर वीसलनगर छे नाम, तेतो फरतो गयो तेह ठाम। हरिभक्तोनी आगळ त्यांय, कह्यो पोतातणो महिमाय ॥२२॥ जाणो स्वामि रामानंद हुं छुं, तेनी शक्ति हुं सर्व धरुंछुं। माटे मारेविषे भाव धरवो, रामानंदनो शोक न करवो ॥२३॥ मुक्तानंद ने वर्णि छे जेह, बेय मुजथकी छोटा छे तेह। रामानंदने में बहु सेव्या, बीजा कोइये सेव्या न एवा ॥२४॥ मारे माथे तेथी हाथ थाप्यो, मने गादीनो वारसो आप्यो। ब्रह्मविद्या मनेज भणाथी, तथा मोक्षनी रीत बतावी ॥२५॥ एम पोतानो महिमा वखाण्यो, हरिभक्तोये विमुख प्रमाण्यो। तेथि त्यांथकि कीधो विदाय, आव्योछे अमदावाद मांय ॥२६॥ आदरेछे अनेक उपाधि, लीधा सत्संगी केकने साधी। थोडां नागरनां फर्यां मन, थोडा जेतलपुरतणा जन ॥२७॥ बीजा गामना पण कोइ कोई, हरिभक्त भम्या एने जोई। आहीं आवो तमे भगवान, तोज थाय बधुं समाधान ॥२८॥ पत्र एवो लख्यो रामदासे, कह्युं शामे मुक्तानंद पासे। सुणि बोलिया ते मुक्तानंद, सुणो श्रीहरि जनसुखकंद ॥२९॥ एतो मूळथी छे अभिमानी, पोते जाणेछे हुंज छुं ज्ञानी। जैये आपणे गुर्जरदेश, तेतो करशे उपाधी विशेष ॥३०॥ गुजरातमांहि शांति करी, कछदेश पधारजो हरी। एवी श्रीहरिये सुणी वात, जवा नक्की कर्युं गुजरात ॥३१॥ समैये जन आवेला त्यांय, तेतो सर्वने कीधा विदाय। संतमंडळने लइ साथ, अलैयाथकि निकळ्या नाथ ॥३२॥ तमासण थइ जाळिये रह्या, वपोरा गाम डांगरे थया। वडे खीमा पटेलने घेर, उतर्या जइने रुडीपेर ॥३३॥ तेना फळीयामां पीपर सारी, झुल्या हिंडोळे त्यां गिरधारी। भली लीळा करी भगवान, नदीमां जईने कर्यां स्नान ॥३४॥ गया खीरसरे साक्षात, दरबारमां त्यां रह्या रात। गाम खांभे गया करी दया, त्यांथी गोविंद गोंडळ गया ॥३५॥ भूप देवाजीये दीधुं मान, आप्युं उतरवा शुभ स्थान। रत्ना कडियाये ए समे आवी, घणा स्नेहथी विनति सुणावी ॥३६॥ प्रभु राज निवाज गणाओ, त्यारे राय उतारे त्यां जाओ। नाम राखो गरीबनिवाज, आवि उतरो मुज घेर आज ॥३७॥ भाव भाळी आवो अतिसारो, कर्यो कडीयाने घेर उतारो। जम्या जेम विदुर-

नी भाजी, तेम त्यांज जमी थया राजी ॥३८॥ पूर्वछायो—गोंडळथी गुणना निधी, पछी गया रुपावटी गाम । बेठक छे श्रीजितणी, कर्यो त्यां जइ तरत मुकाम ॥३९॥ चोपाइ—गंगाजळियो छे वोंकळो ज्यांय, नाह्या धर्मतनुज जइ त्यांय । संध्याआदिकनुं करी काम, गया गोविंद मोवैये गाम ॥४०॥ त्यांना भक्तोये मनभाव धारी, दीधि संतोने सूखडी सारी । करी टीमण त्यांथी सिधाव्या, गाम बंधिये गुणनिधि आव्या ॥४१॥ सतसंगी पुरुष ने रामा, आव्यां स्नेहथी श्रीहरि सामां । मुळुभाइ तथा जे तबोजी, त्रिजा क्षत्रिमां मुख्य सुरोजी ॥४२॥ शेठ डोसो करे रुडां काज, शेठ जुठो तथा हंसराज । आछुबा ने लखुबा बे बाई, तेतो बाइमां मुख्य गणाई ॥४३॥ पधराव्या प्रभु रुडीपेर, उतर्या मुळुभाइने घेर । मुळुभाईये रसोइ दीधी, जमी शामे सभा शुभ कीधी ॥४४॥ भुजवासी सुंदरजी सुतार, आव्या ते तो सभानी मोझार । साथे सात हता असवार, बीजा पाळा हता दशबार ॥४५॥ महाराजनां दर्शन माटे, आव्या कच्छथी सोरठ वाटे । दीठुं मूर्तिमां तेज अपार, थया स्तब्ध सुंदरजी सुतार ॥४६॥ झाल्यो कर हरिये करी हास, पछी बेसार्या पोतानी पास । डोसाभाइने पासे बेसार्या, जुना सत्संगी बेयने धार्या ॥४७॥ सरबंधिने दीधो उतारो, कह्युं तेओने जमवा पधारो । प्रभु सुंदरजीने ते वार, पुछ्या सत्संगीना समाचार ॥४८॥ तेतो सर्वे कही संभळाव्या, कह्या जे वळि त्यांथि कहाव्या । जुवेछे सहु आपनी वाट, महाराज पधारो तेमाट ॥४९॥ कहे कृष्ण जई गुजरात, पछी कच्छमां आवशुं भ्रात । उच्चर्या वळी श्रीहरि एम, तमे छो सुखीया कहो केम ॥५०॥ सुणि बोल्या सुंदरजी आपे, सुखी छुं प्रभु आप प्रतापे । सदा जाणिने आपनो दास, दया राखजो श्रीअविनाश ॥५१॥ पछी तेनी परीक्षा लेवा, शब्द श्रीहरिये कह्या एवा । दास छुं एम सर्व कहेय, दास थावुं तो दुर्लभ छेय ॥५२॥ ज्यारे आज्ञा न लेश लोपाय, त्यारे दास खरा कहेवाय । कह्युं तेणे सुणो अविनाश, हुं छुं आपना दासनो दास ॥५३॥ प्रभु आज्ञा न लोपुं लगार, कहो तो हुं तजुं संसार । प्रभुजी कहे मूछो पडावो, मोटा थोभा ने डाढि मुंडावो ॥५४॥ सुणी उभा थया एज ठाम, पछी तेडाव्यो तरत हजाम । जइ एकांते वाळ मुंडाव्या, करी स्नान प्रभुपास आव्या ॥५५॥ कह्युं हेते जोडी बेउ हाथ, करो आज्ञा वळि कांइ नाथ । नहीं आपनुं वेण उथापुं, कहो तो तप तिव्र हुं तापुं ॥५६॥ त्यारे शाम बोल्या सुखदाई, तमे शेठ सुणो डोसाभाई । नोता आव्या आ देशमां अमे, त्यारे एक समे जई तमे ॥५७॥ रामानंदनुं दर्शन कर्युं, हृदये रूप स्वामिनुं धर्युं । पछी स्वामी बोल्या तेह समे, जइ आवजो काशिये तमे ॥५८॥ कहो वात ते साची के खोटी, केम आज्ञा उलंघी ते मोटी । सुणी शेठ बोल्या शिर नामी, आप छो प्रभु अंतरजामी ॥५९॥ तमे समरथ छो साक्षात, जाणो भूत भविष्यनी वात । हुंतो भूलिगयो एह काज, आपे सं-

भारी आपियुं आज ॥६०॥ हवे जेम कहो तेम करुं, वेण आपनुं अंतरे धरुं। सुणी श्रीजी बोल्या तेह समे, भाइ सुंदरजी तथा तमे ॥६१॥ बेठा छो त्यांथकी उभा थाओ, शीधा आंहिथी काशीये जाओ। घेर जावुं नही कांइ लेवा, रहेवुं नहि कोइने कहेवा ॥६२॥ कांइ वाहन चडवा न लेवुं, मारुं वेण मानो तमे एवुं। कोटे कंठी सोनानी छे जेह, खाजो वाटे वटावीने तेह ॥६३॥ कह्युं एम बोलावी एकांत, जेम जाणे नहीं कोइ वात। मोटा मोटा हता संत जेह, वात जाणता तो हता तेह ॥६४॥ पछी श्रीहरिने पगे लागी, चाल्या बेय जणा रजा मागी। शिधा काशीने पंथे सिधाव्या, मनमां कांइ शंका न लाव्या ॥६५॥ गया बे गाउ ते बेय दास, कह्युं संतोये श्रीहरिपास। ज्यारे जाणशे आ वात सहु, त्यारे थाशे उपाधि तो बहु ॥६६॥ सगां वालांने त्रास उपजशे, भावथी तमने कोण भजशे। ए छे गृहस्थ बेय धनाढ्य, केम बेठशे तडको ने टाढ्य ॥६७॥ पछी वालमे कीधो विचार, मुक्या पाछळ बे असवार। प्रभु आज्ञाथी वाळीने लाव्या, बेय भक्त प्रभुपास आव्या ॥६८॥ धर्मपुत्रे प्रशंसा कीधी, छाप चरणनी छातीमां दीधी। कहे कृष्ण सुणो डोसाभाई, जात्रा काशिनी पूर्ण गणाई ॥६९॥ हवे बाकी रहि नहि लेश, फळ पाम्याछो तेथी विशेष। मुक्युं बेय जणे तमे मान, तेथी जाण्या में संत समान ॥७०॥ दासे आवी सुंदरजीने पुछयुं, भाइ केम पडावी आ मुछयुं। पापनामे मुवो पितराई, तेनुं सुतक उतार्युं भाई ॥७१॥ एवो दासने उत्तर दीधो, तेणे अर्थ विचारी ते लीधो। वात जेजे जनोये ते जाणी, धन्यधन्य कहे ते वखाणी ॥७२॥ पुष्पिताग्रावृत्त—पछि हरि उचर्या प्रसन्न थैने, मुज वचनेथि रहो निवास जैने। सुणि हरिमुखकेरि एवी वाणी, निजनिज घेर गया उमंग आणी ॥७३॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते पंचमकळशे अचिंत्यानंदवर्णींद्रअभयसिंहनृपसंवादे बंधियाग्रामे हरिदर्शनार्थसूत्रधारसुन्दरजीआगमननामा पंचदशो विश्रामः ॥१५॥

पूर्वछायो—बहु नामिये बंधियाथकी, लीधो पांचतळावनो पंथ। ते पृथवी पावन करी, जेणा गुरु उचरशे ग्रंथ ॥१॥ चोपाइ—प्रभु पांचतळाव ते थैने, शुक्ल साजडियाळीये जैने। गया संतसहित सरदार, त्यांतो रात गई घडी चार ॥२॥ भलुं मोटुं सरोवर भाळी, उतर्या तटमां वनमाळी। जन सामा आव्या तेह ठाम, तेमां मुख्यनां हुं कहुं नाम ॥३॥ तोंगोभाई तथा वेरोभाई, सामा आव्या हकोभाइ धाई। मानोभाई अने जेजोभाई, एतो क्षत्रिनी जाति गणाई ॥४॥ शेठ कमळशी गोवर्धन, इंद्रजी ने प्रेमो हरिजन। भीम वीरम वसतो दरजी, त्रणे साचवे शामनी मरजी ॥५॥ खोजा हसन अने अभराम, देवराज रैयो वशराम। बाई लाडकी आणदी बाई, वेरागी रामदास ते भाई ॥६॥ हता साधु सदाव्रत देवा, सामा आव्या श्रीहरिने लेवा। विनति सौये मळिने उचारी, चालो गाम-

विषे गिरधारी ॥७॥ अमे राख्यो तैयार उतारो, भलो सामान कीधोछे सारो। कहे कृष्ण आ जग्याछे केवी, जाणीये नैमिशारण्य जेवी ॥८॥ माटे आंहि रहे-शुं रात, आवशुं प्रगटे परभात । पछी गाममां हरिजन गया, श्रीजी संतसहीत त्यां रह्या ॥९॥ कर्यां कीर्तन ने कथा वात, एम करतां तो प्रगट्युं प्रभात । कहे मुक्तमुनी महाराज, मारी अरज सुणो एक आज ॥१०॥ मोटा आ सरोवर मोझार, रामानंद नाह्या बहु वार । तमे नाओ धरमकुळराय, मोटो महिमा आ तीर्थनो थाय ॥११॥ घणीवार नाह्योछुं हुंय, वळी आज फरी नाउं छुंय । रामानंद-नो जाणी प्रताप, आंहि प्रथम कर्यो में मेळाप ॥१२॥ माटे तेहनो महिमा वधारो, करी मज्जन पुरमां पधारो । पछी संतसहीत नाया हरी, संध्यावंदनादि क्रिया करी ॥१३॥ त्यांतो सत्संगि सौ सामा आव्या, वाजां विविध प्रकारनां लाव्या । तोंगाभाई तणे दरबार, जइ उतर्या धर्मकुमार ॥१४॥ सौये सारी रीते करी सेवा, मोटो लाभ अलोकिक लेवा । त्यांतो साधु बे फरता आव्या, एतो एवा समाचार लाव्या ॥१५॥ बहु विघ्न करेछे वेरागी, पात्र तुंबडां नाखेछे भांगी । देखे आपणा संतने ज्यारे, तोडे कंठी तथा मार मारे ॥१६॥ सुणी सरधारमां रहेनारा, बोल्या साधुओ बोल बिचारा । आवे झुंड सदाव्रत लेवा, मंडेछे अमने दुख देवा ॥१७॥ लोट दाळ कोई लुंटी लेछे, मार मारे अने गाळो देछे । साथे रामकियो वळी लावे, अमने उपवास पडावे ॥१८॥ सदाव्रतथी दीठां दुख ज्यारे, रामानंदे कर्यां बंध त्यारे । कृपा लावी कहो महाराज, हवे शुं करिये अमे आज ॥१९॥ कहे कृष्ण क्षमा दिल लावो, चालेछे तेम हमणां चलावो । वळी उपजशे सुख जेम, काम करशुं विचारीने तेम ॥२०॥ देशमां पछी उपदेश करवा, मेल्यां संतनां मंडळ फरवा । स्वरूपानंद व्यापकानंद, तेओने कहे वृषकुळचंद ॥२१॥ तमे सूरत शेहेर सिधावो, जनने सतसंग करावो । दैवी जीव घणा त्यां रहेछे, साचा संतनो संग चहेछे ॥२२॥ कही एम विदाय त्यां करी, सरधारथी चाल्या श्रीहरी । गाम कारियाणीकेरा नाथ, मांचो खाचर ते हता साथ ॥२३॥ एणे अरज करी शिर नामी, मारे गाम चालो बहु नामी। कहे श्रीहरि आवशुं अमे, सींधुं सामान जै करो तमे ॥२४॥ मांचो खाचर घेर सिधाव्या, रायपर महाराज तो आव्या । सामा आव्या सहु सतसंगी, अति अंतरमांही उमंगी । ॥२५॥ सौए आदर आपीने सारो, आप्यो गाममां सरस उतारो । मुख्य भक्त हता कहुं तेह, राजगर एक लक्ष्मण जेह ॥२६॥ तथा मावजी अर्जुन नाम, तेणे प्रेमे पूज्या घनशाम । त्यांथि कृष्ण गया कारियाणे, भुप देहो खाचर ते ठेकाणे ॥२७॥ पंच पीरनी जग्या जहां छे, वड सुंदर एक तहां छे । भूमि उतरवा जोग्य भाळी, वड हेठे रह्या वनमाळी ॥२८॥ हतां ते गाममां मीणबाई, समाधीनिष्ठ सौथी सवाई । अयोध्याथी चाल्या अविनाश, पछीथी कर्यो ज्यांज्यां प्रवा-

स ॥२९॥ मीणबाई ते सघळुं निहाळे, घेर बेठां समाधिमां भाळे । पछी पोताना संबंधि पास, करे वात ते सरव प्रकाश ॥३०॥ कहे एक महाब्रह्मचारी, वनमां विचरे व्रतधारी । गया प्रथम हीमाचळ भणी, करी जात्रा तीरथनी घणी ॥३१॥ पछीथी ते जगन्नाथ जैने, सेतुबंध गया खुशी थैने । पछीथी फरी दक्षिण देश, गुजरातमां कीधो प्रवेश ॥३२॥ गिरनारनी छांयामां आव्या, मांगरोळ ने लोज सिधाव्या । पीपळाणे गया बहुनामी, रह्या ज्यां छे रामानंदस्वामी ॥३३॥ आवशे प्रभु आपणे गाम, एम करतां ते वात तमाम । पछी आव्या तहां प्रभु ज्यारे, तेणे दीठा समाधीमां त्यारे ॥३४॥ सर्व संबंधीने कही वात, प्रभु आव्या अहिं साक्षात । उतर्या पंच पीरनी पास, तेडी लावो ते आपणे वास ॥३५॥ देहोखाचर आदिक जेह, सुणी तेडवाने गया तेह । जोयां षोडश चिह्न चरणमां, शरीरे मेघशाम वरणमां ॥३६॥ रूडी मूर्ति मनोहर भाळी, जाण्या श्रीहरि संशय टाळी । कर जोडिने अरज उचारी, चालो वास अमारे मुरारी ॥३७॥ पधार्या प्रभु दरबार मांय, जम्या संतसहित हरि त्यांय । श्रीजी बेठा सभा सजी सारी, करी वात विज्ञाननी भारी ॥३८॥ दिव्य भाव विशेष देखाडयो, अति सौने आनंद पमाड्यो । देहाखाचर आदिक साथे, धर्या नियम हरिवर हाथे ॥३९॥ थया भक्त प्रभुना अनन्य, क्यांइ आस्ता रही नहीं अन्य । सगावाला पोताना जे अंगी, तेने करवा धार्या सतसंगी ॥४०॥ पूर्वछायो—मोको खाचर वांकियातणा, तेने जाण्या पोताना जन । वळी खंभाळा गामना, नामे माणशियो पावन ॥४१॥ चोपाइ—पीठावाळाने त्यांतो तेडाव्या, एतो कोटडा गामथी आव्या । आव्यां प्रेम ने पुतळीबाइ, तेडाव्याथकी त्यां हरखाई ॥४२॥ मुळुखाचर श्रीगुंदाळाना, तेने जाण्या संबंधि पोताना । एहआदि सगाने तेडाव्या, तेथी ते सहु तरतज आव्या ॥४३॥ पेखी महाप्रभुनो प्रताप, सतसंगी थया सहु आप । धन्य ते मीणबाई सुजाण, थयुं जेनाथी सौनुं कल्याण ॥४४॥ कुळमां सारा नरसा पुत्र विषे । उपजातिवृत्त—कुटुंबमां होय सुभक्त एक, तारे कुटुंबो जन ते अनेक । जो पापि मोटो कुळमांहि थाय, घणा जणा लै नरकेज जाय ॥४५॥ तारा घणा तो नभमां रहेछे, शोभा निशा तो शशिथी लहेछे । घणा जनो जे कुळमांहि होय, शोभावशे एकज भक्त तोय ॥४६॥ जे वंशमां एकज भक्त थाय, पवित्र ते वंश बधो गणाय । जे जाणिये भक्तनि जन्मवाळी, ते धन्य भूमि भलि भाग्यशाळी ॥४७॥ कुंता सिता द्रौपदि गोपिकाओ, राधा रमा के श्रुतिनी रुचाओ । इत्यादि जे उत्तम सौ गणाई, ते सर्वथी उत्तम मीणबाई ॥४८॥ पुष्पिताग्रावृत्त—सुरवर पण वंदवा पधारे, चरणतणी रज लै स्वशीश धारे । हरिजन महिमा अपार एवो, कहि न शकाय जथार्थ होय जेवो॥ ४९॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते पंचमकळशे अचिंत्यानंदवर्णींद्रअभयसिंहनृपसंवादे श्रीहरिकरियाणाग्रामविचरणनामा षोडशो

विश्रामः ॥१६॥

पूर्वछायो—वात कही मिणबाइनी, ब्रह्मचारिये भूपती पास। नृपतीने इच्छा थई, एनो सांभळवा इतिहास॥१॥ चोपाई—सारी सांभळी वात अनूप, ब्रह्मचारीने पुछेछे भूप। मीणबाईतणुं आख्यान, संभळावो मने ज्ञानवान॥२॥ मीणबाई महा भक्तराज, कुळ तारवाकेरूं जहाज। एवा भक्ततणा इतिहास, सुणे स्नेहथी कृष्णना दास॥३॥ जेना दिलमां अदेखाइ आवे, तेवाने तो ते वात न भावे। ध्रुव प्रल्हाद केरां चरित्र, लख्यां शास्त्रमां जाणी पवित्र॥४॥ मीणबाईतणो इतिहास, कृपानाथ कहो मुजपास। सुणी बोलिया ते ब्रह्मचारी, नृप धन्य छे श्रद्धा तमारी॥५॥ सुणवा चहो भक्तचरित्र, कहुं सांभळो परम पवित्र। मुक्त अक्षरधामनां एह, हरि इच्छाथकी धर्यो देह॥६॥ हादो धाधल क्षत्रिनुं नाम, जेनो वास दुरगपुर धाम। तेना वंशतणोज विस्तार, पुत्र एक ने पुत्रियो चार॥७॥ भलो पुत्र नामे बावो भाई, मोटी पुत्री नामे मीणबाई। जन्मथीज पवित्र जणाय, प्रभु भक्तिमां भाव देखाय॥८॥ जोइ सर्वे कहे नरनारी, थाशे बे कुळने तारनारी। ज्यारे थै दश वर्ष प्रमाणे, परणावी तेने करियाणे॥९॥ देहा खाचरनो सगो भाई, नामे उन्नड भारे भलाई। तेने वेरे तेने परणाव्यां, सती शाणी ते सासरे आव्यां॥१०॥ प्रभुभक्ति उपर घणो प्यार, तेने संसार न गमे लगार। कहे कोइ आ तो मीरांबाई, कहे कोई समुद्रनी जाई॥११॥ पछी ईश्वरनी इच्छाय, तेना कंथे तजी निजकाय। मीणबाईये न कर्यो कलेश, हरिनुं करे भजन हमेश॥१२॥ मरनार पाछळ न रोवाविषे। उपजातिवृत्त—प्रभुनि इच्छाथी थवानुं थाय, एनो नथी आ जगमां उपाय। ज्ञानी जनो धीरज तो धरेछे, अज्ञानि तो रोइ कुटी मरेछे॥१३॥ रोवाथकी कांइ नथी थवानुं, मरी गयुं ते नथि आववानुं। रोवाथकी नेत्रनुं तेज जाय, कुट्याथि छाती दरदे पिडाय॥१४॥ रुवे कुटे जे मरनार माटे, ते दुःख पामे मरनार वाटे। छे एम गारुड पुराणमांई, स्नेही जनोये रडवुं न कांई॥१५॥ जो शत्रु जाणो जन मृत्युवाळो, तो रोइ कूटी वळि वेर वाळो। जो प्रीति तेनापर कांइ होय, तो स्नेहि तेना रडशो न कोय॥१६॥ प्रभु भजी जो प्रभुपास जाय, तो स्नेहियो सांभळि राजि थाय। जो थाय जैने नरके निवासी, तो सांभळी तेह थवुं उदासी॥१७॥ पुत्रादि छे सौ प्रभुनोज माल, आपे अने ले वळि कोइ काळ। उछीतुं आप्युं धन पाछुं लेशे, शामाटे तेनो करिये कलेशे॥१८॥ चोपाइ—महाज्ञानी सती मीणबाई, स्वामीनो शोक कीधो न कांई। तेना मरणसुधीनी कथाय, कहुं आज प्रसंगे हेराय॥१९॥ ज्यारे आवीने श्रीअविनाश, कर्यो दुर्गपुरीमां निवास। मीणबाई दुरगपुर गयां, जीवुभाईनी आगळ रह्यां॥२०॥ पाळ्यो सर्वविधे सांख्ययोग, भाङ्यो झेर बराबर भोग। रस कसनो कर्यो तेणे त्याग, जाणी सज्या तो सळगती आग॥२१॥ सुत्रे पृथ्वि-

ये करिने पथारी, एकवार जमे मिताहारी। सारुं वस्त्र आभ्रण न धारे, कोइ पुरुषथी बोले न क्यारे ॥२२॥ तप कठण करी दमे देह, राखे श्रीजिचरण अतिस्नेह। एना तपनी कथा सुणी कान, मोटा मुनि तपसी तजे मान ॥२३॥ धन्य धन्य ते राजकुमारी, कहे एम सहु नरनारी। आवा घोर कळीकाळ मांय, तप एवुं कोइथी न थाय ॥२४॥ एतो प्रगट प्रभुनो प्रताप, एम उचरे घणा जन आप। पर्चा परचो बिजो कियो भारे, एम समजु तो समजी विचारे ॥२५॥ एम वीत्यां वरस दसबार, तन तजवानो कीधो विचार। कही कृष्णनी आगळ वात, त्यारे बोल्या हरि साक्षात ॥२६॥ बावो धाधल गाम गयाछे, तम उपर तेनी दया छे। ज्यारे गामथी आवे ते घेर, तमे तन तजजो शुभपेर ॥२७॥ पछी आविया ते घेर ज्यारे, बाइने प्रभुये कह्युं त्यारे। हवे सुखथी तमे तजो देह, थयां तैयार तजवाने तेह ॥२८॥ एक विप्र हती रामबाई, तेनी प्रत्ये बोल्या सुखदाइ। तमे जाओ समाधीमां आज, करो हुं कहुं एटलुं काज ॥२९॥ मीणबाई तजी निज देह, केवी रीते सिधावेछे तेह। किया धामविषे वसे वास, जइ जोइ आवो अमपास ॥३०॥ रामबाइ समाधिमां गयां, मीणबाइतणी केडे थयां। आव्या मुक्त विमान त्यां लैने, मीणबाइ बेठां सज्ज थैने ॥३१॥ जेजे धाम उलंघिने गयां, रामबाईने दर्शन थयां। गयां अक्षरधाम मोझार, त्यांतो तेजनो दीठो अंबार ॥३२॥ सिंहासनमां श्रीजीमहाराज, दीठो आगळ संतसमाज। जेवा दीसे दुरगपुरमांय, तेवा दीठा महाप्रभु त्यांय ॥३३॥ मीणबाइये वंदन कीधुं, त्यारे श्रीजीये सन्मान दीधुं। मोटा मुक्तोये कीधां वखाण, मीणबाइ छे भक्त सुजाण ॥३४॥ एणे भक्ति भली करी जेवी, आज अन्यथी नव थाय एवी। सुणी राजी थया घनशाम, आप्युं रहेवाने उत्तम धाम ॥३५॥ रामबाइ बधुं जोइ करी, आव्यां गढपुरमां पाछां फरी। सभामां सघळी कही वात, सुणि सर्वे थया रळियात ॥३६॥ मीणबाइनो भौतिक देह, केवी रीत्ये दहन कर्यो तेह। कहुं संक्षेपमां तेह वात, सुणो भूप अभेसिंह भ्रात ॥३७॥ रुडुं एक विमान कराव्युं, तेमां ते शबने पधराव्युं। चाल्या लै सतसंगिनो साथ, साथे संतसहित संतनाथ ॥३८॥ जतां रस्ते भेळी चाली गाय, पाछी वाळतां पाछी न जाय। जगजीवन बोलिया जोई, एने पाछी न वाळशो कोई ॥३९॥ गया जे स्थळमां समशान, मही ऊपर मुक्युं विमान। तेने गाय फेरा फरी सात, गइ क्यां ते जणाइ न वात ॥४०॥ चिता उत्तम काष्ठे रचावी, तेमां दहन कर्युं शब लावी। सउ स्नान करी आव्या घेर, सजी सांजे सभा शुभपेर ॥४१॥ संते श्रीजीने पुछीयुं त्यांय, कहो कोण हती एह गाय। कहे श्रीजी हती एतो गंगा, बनी आवी हती गायअंगा ॥४२॥ जाणि बाइनो महीमा अथात, करि गै ते प्रदक्षिणा सात। सुणि आश्चर्य उपज्युं अमाप, जाण्यो प्रगट प्रभुनो प्रताप ॥४३॥ तेनुं खरच कर्युं करीयाणे,

प्रभु त्यां विचर्या तेह टाणे । खर्चे सांसरिये कर्युं सारुं, धन्य भाग्य तेनां पण धारुं ॥४४॥ पूर्वछायो—आख्यान आ मिणबाइनुं, स्नेहे सुणे सुणावे कोय । पावन मन तेनुं थशे, हेत हरिविषे दृढ होय ॥४५॥ चोपाइ—ब्रह्मचारी कहे सुणो भ्रात, हवे कहुं करीयाणानी वात । भली त्यां नदी छे कालुभार, करी पावन धर्मकुमार ॥४६॥ साथे लै सर्वे संतनुं वृन्द, गया वावडीये वृषनंद । वाघो उको खाचर गुणवान, तेनी माताजीये दीधुं मान ॥४७॥ पायुं दूध ने साकर सारी, गया मांडवधार मुरारी । मुनिमंडळ ने मुनिराया, नेहे उन्मतगंगामां नाया ॥४८॥ सर्वे संतने पार्षद साथे, कारीयाणीये मोकल्या नाथे । गढडे गया श्रीगोविंद, साथे साधु छे आनंदानंद ॥४९॥ भलो गामथी पश्चिम भाग, गंगाकांठे दीठो एक बाग । नामे मलेकशाह फकीर, तेनो बाग हतो ते रुचिर ॥५०॥ दीठो खीजडो एक ते ठाम, बेठा ते तळे सुंदर शाम । एह बागथी दक्षिण दीशे, रुडो उन्मतगंगाने विषे ॥५१॥ गया नावा आनंदानंद, प्रभु पासे आव्युं बाळवृंद । बाळमंडळि पासे बोलावी, शामे सौने समाधी करावी ॥५२॥ हता बाळक ते दशबार, सूता सर्वे थई शबाकार । त्यांतो आवी चड्या बिजा जन, जोई अचरज पामिया मन ॥५३॥ जाण्युं बावो आ जे उतर्योछे, तेणे आ कांइ जादु कर्योछे । कह्युं तेओये हेमहाराजा, बधा बाळकोने करो साजा ॥५४॥ सगांवालां जो जाणशे वात, त्यारे थाशे घणो उतपात । कहे कृष्ण नथी कांइ व्याधी, एतो सौने थईछे समाधी ॥५५॥ मुको उपराउपर खडकी, भय कांइ न पामशो भडकी। पछी आवीने ए लोको अडक्या, सौने उपराउपर खडक्या ॥५६॥ आखा गाममां विस्तरी वात, जोवा आव्या मळी जनव्रात । जीवोखाचर जोवाने आव्या, मुलुखाचरने साथे लाव्या ॥५७॥ आव्या बाळकोना सगावाला, बहु तेणे कर्या कालावाला । महाराज दया दिले धरो, बधा बाळक जीवता करो ॥५८॥ सुणी श्रीहरि बोलिया वाणी, सौथी हेठलाने काढो ताणी । तेने काढी लीधो पछी ज्यारे, बीजा अधर रह्या सौ त्यारे ॥५९॥ जेने काढ्यो तेने भगवाने, कर्यो जाग्रत नेणनी साने । एके एके जगाड्याथी जाग्या, उठी श्रीप्रभुने पगे लाग्या ॥६०॥ प्रभुये बाळकोने बोलाव्या, कहो क्यां जइने तमे आव्या । एके एके मांडी कही वात । प्रभु धाम दीठुं साक्षात ॥६१॥ कहे जोयो में वैकुंठवास, कहे कोइ में जोयो कैलास । दीठो गोलोक में कहे कोई, आव्यो अक्षरधामने जोइ ॥६२॥ सिंहासनपर त्यां तमे हता, क्यारे आंहि आव्या तहां छता । जेजे त्यां मारी नजरे पडतुं, तेतो कहेतां नथीज आवडतुं ॥६३॥ जोयां एम जुदां जुदां धाम, लीधां बाळके तेहनां नाम । एवी बाळकनी सुणी वात, थया विस्मित सौ जनजात ॥६४॥ पछी बाळक गाममां गया, जीवोखाचर तो तहां रह्या । मोटा पुरुष प्रभूने ते जाणी, करी वंदन बोलिया वाणी ॥६५॥ दयासिंधु दया दिल धारो,

दरबार अमारे पधारो । सुणी बोल्या प्रभु साक्षात, हमणां तो जशुं गुजरात ॥६६॥ वळतां आवशुं कोइ वार,आ छे भूमि पवित्र अपार । आंहि अमने र-हेवुं गमेछे, पण वात समानी समेछे ॥६७॥ जीवेखाचरे त्यां एक दास, मोक-ल्यो लखु कंदोइ पास । त्यांथी पेंडा ने बरफी मंगावी, धर्मपुत्रनी पास धरावी ॥६८॥ जम्या श्रीजी ने आनंदानंद, पछी त्यांथी चाल्या जगवंद । जीवाखाचर आदिक जेह, पाछा पुरमां पधारिया तेह ॥६९॥ वात एभल खाचरे जाणी, अति आतुरता उर आणी । गया बागमां दर्शन काज, मळ्या त्यांतो नहीं म-हाराज ॥७०॥ नव जाण्युं गया कइ दशे, पूछे मंत्रिने क्यां हरि हशे । अति अंतरे थैने उदास, नाखे उंडाउंडा निःश्वास ॥७१॥ आंसु आव्यां ने भूलिया भान, त्यारे बोल्यो प्रवीण प्रधान । धरणीपति धीरज धारो, घणो साचो छे स्नेह त-मारो ॥७२॥ भव पूर्वतणां पुण्य फळशे, त्यारे श्रीहरि आविने मळशे । तमे क्षोभ करो नहीं चिते, मळशे परमेश्वर प्रीते ॥७३॥ अतिशे उतावळिया न थवाविषे । उपजातिवृत्त—उतावळे कोइ सरे न अर्थ, कलेश कीधे दुःख थाय व्यर्थ । माळी तरुने बहु पाणी पाशे, समा विना तो फळ केम थाशे ॥७४॥ निशा समे सारस शोक धारे, जाणे रवी उदय थाय क्यारे । आदित्य एमाट उंदे न थाय, प्रभात थातां प्रगटे सदाय ॥७५॥ जे काम ऊतावळथी कराय, ते काममां कांइ बिगाड थाय । उतावळो थै जन जे जनार, पाछो वळेछे फरि सात वार ॥७६॥ धिमेधि-मे कामज थाय सारुं, उतावळे एवुं नथी थनारुं । भले करे क्रोध कदापि राय, न एक घाये कदि कूप थाय ॥७७॥ जो काशिनो मारग कोइ झाले, एके दिने चो-त्रिश कोश चाले । बिजे दिने कांइ नहीं चलाय, धिमेधिमे कोश सहस्र जाय ॥७८॥ उतावळुं जे भणवा करेछे, तेनुं भणेलुं झट विसरेछे । उतावळे ग्रंथ कदी रचाय, वखाणवा जोग्य नहींज थाय ॥७९॥ रसोइ उतावळथी कराय, काची रहे के कदि दाझि जाय । उतावळुं जे जमवा चहेछे, अजीर्ण एने उदरे रहेछे ॥८०॥ न एक फाळे शिखरे जवाय, अनुक्रमे तो चडतां चडाय । माटे विचारी मनमांहि आवुं, अत्यंत उतावळिया न थावुं ॥८१॥ पुष्पिताग्रावृत्त—सरस वचन ए रिते सुणावी, धिरज विशेष धरेशने धरावी । पछि पुरपति गाममां पधार्या, प्रभुगुण तो विसरे नहीं विसार्या ॥८२॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिली-लामृते पंचमकळशे अचिंत्यानंदवर्णींद्रअभयसिंहनृपसंवादे श्रीहरिदुर्गपुरे प्रथमआगमननामा सप्तदशो विश्रामः ॥१७॥

पूर्वछायो—गोविंद गढपुरथी गया, कारियाणीये निजजन काम । सामा आव्या सतसंगियो, तेमां मुख्यतणां कहुं नाम ॥१॥ चोपाइ—मांचो खाचर तो महिनाथ, वस्तोखाचर तेहनी साथ । धोळेराना हता तहां जेह, आव्या सामा बुटोभाई तेह ॥२॥ तेना पुत्र बे सद्गुणधाम, पुंजाजी ने बनेसिंह नाम । बनेसिं-

हना सुत भोजोभाई, बुटाभाई सुता अजुबाई ॥३॥ फुलजीबा बापजीनी भग-नी, जेने लागी प्रभुपदे लगनी । वेलाखाचरनी ज्यां पींपर, हता त्यां उतर्या हरिवर ॥४॥ आव्या त्यां सतसंगी तमाम, प्रभु पूजीने कीधा प्रणाम। अति अंतर-मां प्रेम धारी, मांचाखाचरे स्तुती उचारी ॥५॥ दोहरो—जयजय जग जननी ज-नक, जय शोभित जन साथ । शुभ उपमालायक सदा, जय मुनिनायक नाथ ॥६॥ सवैयो इंद्रविजय—जे मुनिनायक जे सुखदायक संतसहायक श्रीगिरधारी, जे जनरंजन नाथ निरंजन भूधर भीतिविभंजन भारी । जे जगवंदन जे वृषनं-दन दोष निकंदन देव मुरारी, जे जनतारण जे जगकारण विघ्ननिवारण वि-श्वविहारी ॥७॥ चोपाई—स्तुतिना एवा शब्द सुणाव्या, पछी पुरमां प्रभू पधरा-व्या । मांचाखाचरने दरबार, उतर्या आवि धर्मकुमार ॥८॥ अजुबा अने फुली-बा आवी, तेने शामे समाधि करावी । जोइ आव्यां ते अक्षरधाम, त्यांनी वात कही तेह ठाम ॥९॥ सुणी सौ जन विस्मित थाय, मान्यो श्रीहरिनो महिमाय । थई त्यांतो रसोई तैयार, जम्या संत ने जगदाधार ॥१०॥ गाम कुंडळमां थइ वात, कारियाणीये छे जगतात । तेनां दर्शन करवाने काज, चाल्यो त्यां थकी भक्तसमाज ॥११॥ रामानंदनां ते शिष्य जाणो, कहुं नाम सुणी उर आणो । भाग्यशाळि भलां राईबाई, तेना पुत्र भला त्रण भाई ॥१२॥ एक मामैयो हा-थियो राम, आव्या पटगर अमरो नाम । बीजा पण आव्या उमंग धारी, नेहे निर्खिया देव मुरारी ॥१३॥ करी अरज करीने प्रणाम, प्रभु आवो अमारे गाम । एम कालावाला बहु कीधा, तेतो शामे बधा सुणी लीधा ॥१४॥ पण बोल्या न-हीं कांइ ज्यारे, मांचोखाचर बोलिया त्यारे । श्रीजी सांभळो हुं करुं अरजी, पछी करजो जेवी आप मरजी ॥१५॥ जुनां सत्संगी छे राईबाई, हरिभक्तमां मु-ख्य गणाई । गंगाबा छे जेतलपुर जेवां, राईबाईने जाणवां एवां ॥१६॥ अति आग्रहथी करे अरजी, माटे साचववी तेनी मरजी । बीजे जावा उतावळ होय, जवुं जोइये कुंडळ तोय ॥१७॥ सुणी बोलिया सुंदर शाम, जावो आवशुं कुं-डळ गाम । एम कहि जन कीधा विदाय, रह्या थोडा दिवस हरि त्यांय ॥१८॥ पछी संतसहित सुखधाम, गया त्यांथकी कुंडळ गाम । राईबाईना ओरडामांय, उतर्या त्रिभुवनपति त्यांय ॥१९॥ राईबाईये दीधी रसोई, साधु पाळा जम्या सहु कोई । मुकुंदानंदे त्यां कर्या थाळ, जम्या ते पछी दीनदयाळ ॥२०॥ रह्या श्रीहरि त्यां एक रात, चाल्या उठीने थातां प्रभात । याद आव्युं बोचासण गा-म, काशिदासनुं करवाने काम ॥२१॥ पूर्वे थै हती आकाशवाणी, मळशे आवी सारंगपाणी । सत्य करवाने वाणी ते शाम, त्यांथी चाल्या बोचासण गाम ॥२२॥ जेजे गाममां भक्तसमाज, रातवासो रह्या महाराज । एवी रीते बोचासण आ-व्या, साथे संतनुं मंडळ लाव्या ॥२३॥ काशिदास तणे घेर गया, जइ आंगणा-

उभा रह्या । काशिदास तथा तेनी मात, नामे नानीबाई विख्यात ॥२४॥
पुछयुं करीने प्रणाम, क्यांथी आव्या कहो निजनाम । सुणी बोल्या प्रभु शु-
ोर, अमे आव्याहता तम घेर ॥२५॥ हतो त्यारे तपस्वीनो वेष, जटाजूट क-
हता केश । जमतां पीरशुं तमे दूध, सुणी आवी ते बेयने सुद्ध ॥२६॥ सां
। आवी आकाशवाणी, मळशे फरी सारंगपाणी । सोळे चिन्ह जोयां पद-
।, त्यारे निश्चे थयो तेने त्यांय ॥२७॥ आपोआप आ तो भगवान, देवा आ-
। दर्शनदान । कहि विनतिनां वचन अनेक, आप्युं उतरवा घर एक ॥२८॥
ो संतने दीधी रसोई, जगदीश जम्या भाव जोई । जन दर्शन करवाने
।, श्रीजी तेने समाधी करावे ॥२९॥ आसपास तणां जेह गाम, चाली वात
' ठामोठाम । तेथि आवे घणा जन त्यांथी, उभराय प्रीति उरमांथी ॥३०॥
ायो—वास वसे वरतालमां, जन पवित्र पाटीदार । तेणे घणा जनने मुखे,
ो प्रभुप्रताप अपार ॥३१॥ चोपाई—ब्रह्मचारी कहे सुणो भूप, कहुं आख्या-
ानुं अनुप । बद्रिकाश्रमना मुनि एक, चाल्या तीरथ करवा अनेक ॥३२॥
' धार्यो संन्यासिनो वेष, कर्यां तीर्थ फर्या बहु देश । एवी रीते आव्या गु-
त, वरतालविषे साक्षात ॥३३॥ धरा दीठी ते पुण्यनिधान, मुनिने छे त्रिका-
ज्ञान । धारी अंतरमां एवी आश, थोडा दिन करवो अहिं वास ॥३४॥
शाळा दिठी एक एवी, वसे जेहमां वडेउ देवी । त्यांथि पश्चिमदिश मोझार,
मारग छे जेह ठार ॥३५॥ एक खडकी हती मेडीवाळी, तेतो ऊतरवा जो-
ाळी । वळि लक्ष्मिनारायण केरुं, आज दीसे छे सुंदर देरुं ॥३६॥ मोटी
डी त्यां हती सारी, तेतो शोभती तंबुआकारी । संन्यासीनी नजर त्यां गइ,
ी स्थळनी स्मृति थई ॥३७॥ हरिगीतछंद—स्मृति थै विशाळा स्थळतणी ते
ळेने बदरी भली, अति मिष्ट तेम गरिष्ट सुंदर फळवडे रहि छे फळी । संन्या-
जोइ तपाशि वाच विकाशि उर अचरज धरी, संसार सरजनहार जगशणगा-
बदरी करी ॥३८॥ चंदनतरू नंदनतणां ते जेहने वंदन करे, सुरवृक्ष लक्षसमक्ष
जन दक्ष महिमा उच्चरे । शिवसर्गथी के स्वर्गथी अपवर्गथी शुं ऊतरी, संसारस-
नहार जगशणगारशुं बदरी करी ॥३९॥ हिमवान शिखरसमान तेजनिधान
सुरंग छे, उतंग अंग अभंग रंग तरंगसंग विहंग छे । अवनिंद्र इंद्र मुनींद्र चंद्र
ास जोग खरे खरी, संसार सरजनहार जगशणगारशुं बदरी करी ॥४०॥
नाग बाग सुभागथी तजि राग रहि आ भागमां, विख्यात वात थशे घणी
जात व्रात अथागमां । हरिधाम गणि आ ठाम करी आराम आम रही ठरी,
ार सरजनहार जगशणगारशुं बदरी करी ॥४१॥ चोपाई—बदरी बहु एम
ाणी, अति उत्तम ए स्थळ जाणी । कीधो संन्यासीये त्यां निवास, पाटीदार
वे बेठा पास ॥४२॥ बापुजीसुत रणछोडदास, प्रभु मळवानी ए बेने आश ।

करे जोगी जतितणी सेवा, प्रभु मेळवशे जाणे एवा ॥४३॥ मोटा सिद्ध संन्यासीने जाणी, पगे लाग्या वदी शुभ वाणी । आप्यो खडकी उपर उतारो, कर्यो स्नेहथी सतकार सारो ॥४४॥ जइ विप्र पवित्रने घेर, स्वामी भीक्षा करे रुडीपेर । बदरी तळे जै सभा सजे, कथा वात करे प्रभु भजे ॥४५॥ सुवे खडकी उपर जै राते, नाय जैने तळावे प्रभाते । कथा सांभळवा सुखकार, आवे गामना सौ पाटीदार ॥४६॥ आंधळो हतो भगवानदास, तेणे माग्युं संन्यासीनी पास । धर्मवंत दया दिल धरो, मने दृष्टिये देखतो करो ॥४७॥ सुणी एवुं दया दिले आवी, तेनी आंख्यो आरोग्य बनावी । मोटो तेथी वध्यो महिमाय, प्रभुनी पेठे स्वामि पुजाय ॥४८॥ बापुजी तथा रणछोडदास, रहे सेवामां स्वामिनी पास । नित्य स्वामिनां चरण ते चांपे, जोइये ते जणश लावी आपे ॥४९॥ थया स्वामि ते पुरा प्रसन्न, कह्युं मागो मुखेथी वचन । त्यारे बोल्या तनुज ने तात, पाम्या छैये अमे सुख सात ॥५०॥ संसारमां सात सुख ने सात दुःखविषे । उपजातिवृत्त—आरोग्यता उद्यम होय सारो, सती सुनारी सुत सेवनारो । कुटुंबमां संप सुमित्र गेह, संसारमां छे सुख सात तेह ॥५१॥ व्याधी उपाधी ऋण होय माथे, कुभारजा क्लेश कुटुंब साथे । कुपुत्र के होय कुमित्र संग, ते दुःखनां सात गणाय अंग ॥५२॥ चोपाइ—तमजेवा तणी दया पामी, नथि दुःख ने सुख छे स्वामि । स्थिति मध्यममां सुख जेवुं, अति उत्तममां नथी एवुं ॥५३॥ नथी जोतुं घणुं धन धान, नथी जोतुं घणुं मोटुं मान । नथी जोता हवे घणा घाट, नथी जोइतुं राज के पाट ॥५४॥ इच्छा एक रहेछे अपार, मळे क्यारे जगतकरतार । सुणी स्वामि कहे धन्यधन्य, समजू तम जेवा न अन्य ॥५५॥ नथी मागता मायिक सुख, प्रभु मळवानुं मागोछो मुख । दीधुं एम कही वरदान, भेटशे तमने भगवान ॥५६॥ त्यारे तेओये पूछियुं आम, क्यारे मळशे अने किये गाम । स्वामि बोल्या पछी तेनी पास, स्नेहे सांभळो रणछोडदास ॥५७॥ कोटि ब्रह्मांडना करनार, तेणे लीधोछे नर अवतार । आज सोरठमां विचरेछे, कोटि जननां कल्याण करेछे ॥५८॥ थोडा मासमां सुंदर शाम, आवशे ते बोचासण गाम । तेनो सांभळी प्रौढ प्रताप, जजो दर्शन करवाने आप ॥५९॥ सोळे चिह्न चरणमां जणाय, तेथी जाणजो ते जगराय । एवां सांभळीने ते उच्चार, मान्यो स्वामिनो पाड अपार ॥६०॥ राते स्वामि निद्रावश थया, पाटीदार त्यारे घेर गया । आवी जोयुं प्रभातमां ज्यारे, त्यांतो स्वामिने दीठा न त्यारे ॥६१॥ घणा जोई वळ्या वाट घाट, उपज्या उरमांहि उचाट । कोइ लोके समाचार कह्या, बामणोली भणी स्वामि गया ॥६२॥ तेनी पाछळ जै जोई वळ्या, महापुरुष तो क्यांई न मळ्या । जाण्युं धारी संन्यासीनो वेष, एतो आवेला कोई सिद्धेश ॥६३॥ पुष्पिताग्रावृत्त—हरिजन जइ जन्म ज्यां धरेछे, मुनिजनद्वार दयालु शुद्ध लेछे । कदि निजजनने विदेश मूके, चितवन चित्तथकी प्रभू न चूके ॥६४॥

श्रीविहारिलालजी आचार्यविरचिते हरिलीलामृते पंचमकळशे अचिंत्यानंदवर्णीन्द्रअभयसिंहनृपसं-
श्रीवृतालये सिद्धसंन्यासीआगमननामा अष्टादशो विश्रामः ॥१८॥

पूर्वछायो—थोडाक मास गया पछी, आव्या बोचासणे अविनाश । वात
ी वरतालमां, बापुभाई ने रणछोडदास ॥१॥ चोपाइ—बापुभाईनुं नाम प्रकाश,
; जन्मनुं कुबेरदास । पिता पुत्र मळीने सिधाव्या, बेय गाम बोचासणे आ-
॥२॥ काशिदासने घेर ते गया, प्रभु निरखीने पावन थया । पदमां पडी
ो प्रणाम, प्रभुये पुछयुं गाम ने नाम ॥३॥ सर्व जाणेछे अंतरजामी, जनरीति
ा बहुनामी । काशिदासे कह्यां नाम ठाम, कह्युं आव्याछे दर्शन काम ॥४॥
पदतळ बेय निहाळ्यां, पिता पुत्रे सोळे चिह्न भाळ्यां । रुडुं दीठुं चमत्कारी
, जाण्या कोटि भुवनना भूप ॥५॥ निज भाग्यतणो महिमाय, जाणी हैयामां
ल न माय । थयां पुलकित बेनां शरीर, नेणे आवियां नेहनां नीर ॥६॥ अमे
ां अल्प जीव गमार, अने क्यां कोटि जगकरतार । एनां दर्शन अमने क्यां-
, एवा तर्क उठे मनमांथी ॥७॥ पण मुखथी न बोलाय बोल, स्नेहसागर उ-
यो अतोल । कर्यो वर्णि मुकुंदे थाळ, उठ्या जमवाने दीनदयाळ ॥८॥ बेठा
रोगवा अविनाश, बेय जणने बोलाविया पास । आपी शिष्ट प्रसादी मुरारी,
या बेय ते महिमा विचारी ॥९॥ कथा वात सुणी रह्या रात, पछि प्रगटियुं
ारे प्रभात । स्नानआदि क्रिया नित्य करी, चाल्या दर्शन करवा फरी ॥१०॥
ा सभा सजी सुखराशी, बेठा त्यां वरताल निवासी । काशिदास पिता का-
ास, बेठा तेपण तेओनी पास ॥११॥ जुवेछे वरताल निवासी, तेजोमय प्र-
ी छबि भासी । तेओ बेयने थै त्यां समाधी, जेम जोगकळा होय साधी
२॥ जैने जोइयुं अक्षरधाम, दीठा त्यां पण श्रीघनशाम । दीठा चिंतामणीमय
ल । कल्पवृक्षतणी घणी ओळ ॥१३॥ नर अक्षरसम कोटि दास, उभा सेवामां
हरिपास । ब्रह्मा विष्णु ने रुद्र गणाय, एवाने तो न दर्शन थाय ॥१४॥ गुण-
न करे वेद चार, एवुं ऐश्वर्य दीठुं अपार । त्यांतो तेओ समाधीथी जाग्या,
ुने पगे प्रेमथी लाग्या ॥१५॥ करी अक्षरधामनी वात, पाम्या अचरज सौ
जात । वळी विनति करी जोडी हाथ, वरताल चालो मुनिनाथ ॥१६॥ अमे
विया तेडवा आज, इच्छा पूर्ण करो महाराज । सुणी एवुं कहे कानदास,
ां छे चोर धाराळानो त्रास ॥१७॥ परदेशी आवी उतरेछे, तेनां वस्त्र वाहन
री लेछे । त्यारे बोलिया रणछोडदास, तेनो अमने नही कांइ त्रास ॥१८॥
वी घेर अमारे उतरे, तेने हरकत कोई न करे । गाममांहि अमारी आज, कोइ
पी शके नहि लाज ॥१९॥ सुणी बोलिया सुंदर शाम, तमे जाओ तमारे
म । आवती काले आवशुं अमे, तेनी चिंता न राखशो तमे ॥२०॥ आपी व-
ने कीधा विदाय, गया ते प्रणमी प्रभुपाय । रात पाछलिये बळवंत, कहे साधुने

सांभळो संत ॥२१॥ साधु पांच रहो आ ठामे, बिजा जाओ जेतलपुर गामे । पण स्वामि आनंदानंद, साथे लै एक संतनुं वृंद ॥२२॥ एतो आंहिथी डाकोर थैने, फरे कानम प्रांतमां जैने । एवी आज्ञा प्रभुतणी पामी, चाल्या संत ते सौ शिर नामी ॥२३॥ जवा श्रीजी थया तैयार, थया घोडी उपर असवार । उमोभाई ने गोविंद स्वामी, श्रीजीसाथे चाल्या मुद पामी ॥२४॥ बीजा संत लई संग चार, विचर्या त्यांथी विश्वआधार । छ घडी दिन चडियो ज्यारे, वरताले आव्या प्रभु त्यारे ॥२५॥ बदरीतरु सुंदर भाळी, जइ त्यां उतर्या वनमाळी । दीठो कुप ते पश्चिम ठाम, गंगाजळियो छे तेहनुं नाम ॥२६॥ संतसहित महाप्रभु नाह्या, बेठा ज्यां शुभ बदरीनी छाया । त्यांज कर्म संध्यादिक कर्या, बदरीफळ देवने धर्या ॥२७॥ जम्या ते फळ सारंगपाणी, बदरीने बहुज वखाणी । त्यांतो पुरजन आव्या अपार, वाजे वाजित्र विविध प्रकार ॥२८॥ कहे हेप्रभु पुरमां पधारो, अमे आपिये सारो उतारो । सुणी बोलिया श्रीभगवान, अतिवालुं लागेछे आ स्थान ॥२९॥ थोडी वार तो बेशिये आंही, पछि उतरशुं पुरमांही । आसपास प्रभूजी निहाळे, वारेवारे ते बदरीने भाळे ॥३०॥ बापुभाइये वात प्रकाशी, एक आव्या हता संन्यासी । तेणेपण आ जग्या वखाणी, बदरी सुरतरु जेवी जाणी ॥३१॥ कथा वारता आ स्थान करता, महिमा आ भुमीनो उचरता । एणे अमने दीधुं वरदान, भेटशे तमने भगवान ॥३२॥ एतो सुफळ थई एनी वाणी, मळिया तमे सारंगपाणी । सुणी श्रीजी हश्या मंदमंद, पछी त्यांथी उठया जगवंद ॥३३॥ बापुभाइने आंगणे आव्या, खडकीने मेडे पधराव्या । उतर्या तहां श्रीजी ने संत, आवे दर्शने लोक अनंत ॥३४॥ श्रीजी ज्ञाननी वात सुणावे, कोइने तो समाधि करावे । एम आपे अतिशे आनंद, सुखदाई श्रीसहजानंद ॥३५॥ पूर्वछायो—आठ तनुज बापुभाइने, सेवे श्रीजीने मळी सौ साथ । भला ते आठे भाइनां, कहुं नाम सुणो नरनाथ ॥३६॥ चोपाइ—दास रणछोड बेचरदास, दाजीभाइ तथा कानदास । भाइजी राइजी व्रजभाई, मूळजी पण त्यां आवे धाई ॥३७॥ सती रणछोडदासनी नारी, रंगबाइ ते सद्गुणी सारी । कह्युं तेहने रणछोडदासे, शुद्ध रंधावो गोरनी पासे ॥३८॥ पुरुषोत्तम परब्रह्म जेह, जमशे आपणे घेर एह । पछी तेणे रसोइ करावी, जम्या नाथ नैवेद्य धरावी ॥३९॥ जम्या संत ने पार्षद आदी, पछी आपी ते सौने प्रसादी । गाडुं आंगणामां हतुं त्यांय, प्रभु पोढिया मांचडा मांय ॥४०॥ दाजीभाइ तो विचारे छानुं, सोळे चिह्न दिठे प्रभु मानुं । पग लांबा कर्या प्रभु ज्यारे, सोळे चिह्न तेणे दीठां त्यारे ॥४१॥ दाजीभाइनो संशय गयो, भगवाननो निश्चय थयो । आठे भाई थया सतसंगी, सेवे श्रीजीने अंगे उमंगी ॥४२॥ ढाळ्यो खडकीने मेडे पलंग, पोढे रात्रिये त्यांज श्रीरंग । करे दिवसे तो ज्ञाननी वात, आवे सांभळवा जनव्रात ॥४३॥ सारा सुतार वासण

नाम, आव्या ते कथा सुणवा काम । दैवी जीव मुमुक्षु छे तेह, थया तरतज आश्रित एह ॥४४॥ कर जोडिने विनती करी, मारे घेर पधारो श्रीहरि । त्यारे भक्तवत्सळ भगवान, गया तेह सुतारने स्थान ॥४५॥ घर पाछळ कीधेली वाड्य, हतुं दाडमडीनुं त्यां झाड । तळे तेने पलंग बिछावी, पुज्या त्यां प्रभुने पधरावी ॥४६॥ चर्चि चंदन हार चडाव्या, तोरा पागमां सरस धराव्या । धूप दीप ने आरती करी, भावे भेट प्रभूपासे धरी ॥४७॥ पछी प्रेमथी कीधो प्रणाम, पूज्या संतने पण तेह ठाम । मुखे माग्युं वळी वरदान, प्रभु तव पदनुं रहे ध्यान ॥४८॥ तथाअस्तु कही मुनिनाथे, मुक्यो हाथ सुतारने माथे । एनो अर्थ ए रीते सुधारी, गयां उतारे श्रीगिरिधारी ॥४९॥ हवे पामी कथानो प्रसंग, कहुं एक कथातणुं अंग । रुडी रीते सुणो राजान, पगी जोबननुं आख्यान ॥५०॥ वसे जोबन वरताल वासे, जेना त्रासे मोटा भूप त्रासे । चोरी करवा चारे दिश जाय, नही कोयथकी पकडाय ॥५१॥ मोटा महिपतिना मोल फाडे, लूंटे वाटमां धोळे दहाडे । सोसो गाउसुधी जेनुं नाम, जाणे रंक ने राय तमाम ॥५२॥ पगी सुंदर शकरो ने दलो, चारे भाइविषे संप भलो । सगावालानो जथो विशेष, तेथी कोइथी नव डरे लेश ॥५३॥ भाइ सुंदरनेज बोलावी, पगी जोबने वात सुणावी । पाटीदारना फळियामांही, एक बावो आवेलो छे आंही ॥५४॥ पाटीदार मोटा जन जे छे, परमेश्वर तेने कहेछे । माटे जोवी तेनी प्रभुताइ, एवो निश्चे कर्योछे में भाई ॥५५॥ राते सर्व उंघी जाय ज्यारे, तेनी घोडी छोडी लेवी त्यारे । क्यांई काढवी देश विदेश, जोशुं केवा छे ते परमेश ॥५६॥ मारुं वचन तमे मन धरो, काम एटलुं तो आज करो । सुणी बोल्या पगी सुंदरजी, एवुं करवा नथी मारी मरजी ॥५७॥ एनां दर्शन कीधांछे मेंय, महामूर्ति चमत्कारी छेय । तेनुं पोतानुं तेज प्रकाशे, भाळतांज ते भगवान भासे ॥५८॥ मोटापुरुषनी छेड न करिये, एवाथी तो अंतरमांहि डरिये । एम कहिने सुंदरजी गयो, पगी जोबन शांत न थयो ॥५९॥ रात अरध वितीगइ ज्यारे, पगी जोबन चालियो त्यारे । ठेली कूबेरदासनी खडकी, भाइ रायजी त्यां उठ्या भडकी ॥६०॥ कुह्या लै हाथमां तरवार, झट उघाडियुं जइ द्वार । पगी जोबनने जोयो ज्यारे, कहे रायजी क्रोधथी त्यारे ॥६१॥ आवी रीते छंछेडो छो अमने, तेथी लाभ थशे नहि तमने । जथावाळा अमेपण छैये, अमे तमथी नहीं डरी जैये ॥६२॥ भाखे ते समे जोबनभाई, जोवी छे प्रभुनी प्रभुताई । तमे आज कदी आडा फरशो, बीजे गाम जशो त्यां शुं करशो ॥६३॥ कही एवुं पगी घेर गया, पछी रायजी तो पोढी रह्या । त्रण दिवस रह्या प्रभु त्यांय, थया चोथे दिजमी विदाय ॥६४॥ जतां पण प्रभु बदरीने भाळे, आसपासनी जग्या निहाळे । वखाणी बदरी बहु वार, जाणेछे श्रीहरि तेनो सार ॥६५॥ पुष्पिताग्रावृत्त—हरिजन वरतालना निवा-

सी, प्रभु विचर्याथि थया दिले उदासी । फरिफरि विनवे करी प्रणाम, प्रभु रहो अहियां करी स्वधाम ॥६६॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते मकळशे अचिंत्यानंदवर्णींद्रअभयसिंहनृपसंवादे वृत्तालये श्रीहरिकुबेरदासगृहे आगमननामा एकं विंशो विश्रामः ॥१९॥

पूर्वछायो—भूप कहे ब्रह्मचारिने, वरतालमां विश्वाधार । शा कारण बट तरुने, निरख्युं वारंवार ॥१॥ चोपाई–शामाटे फरी भूमिने भाळी, केम त्यां उ यां वनमाळी । संन्यासीये वखाणी शा काज, तेनो मर्म कहो महाराज ॥ त्यारे वर्णि कहे नृप पास, सुणो ए भूमिनो इतिहास । पूर्वकाळे भृगुतणी ना पेटे पुत्री थई एक सारी ॥३॥ निरधारियुं लक्ष्मी नाम, रुपे रुडी ने सद्गुणधा थइ परणवा लायक बाळ, आव्या नारदजी एह काळ ॥४॥ भृगुये एनुं अ कीधुं, भला भावथी भोजन दीधुं । रमा नारदने पगे लागी, वर जोड पोतानु मागी ॥५॥ त्यारे बोल्या नारद ऋषिराय, तुज योग्य तो विष्णु गणाय । उग्र कर्युं होय ज्यारे, तेने विष्णु मळे वर त्यारे ॥६॥ कहे लक्ष्मी कह्युं तमे ख कहो क्यां जइमे तप करुं । कहे नारद सांभळ बाई, तपभूमि कहुं सुखदाई ॥ जप तप निजघेर कराय, साधारण फळ तेहनुं थाय । नदीतीरे के देवने घ करे तो फळ शतगणुं पामे ॥८॥ तेथी पण ज्यां पवित्र प्रदेश, जप तप करे जइ लेश । तेनुं लक्षगणुं फळ थाय, श्रुतिशास्त्र कहेछे सदाय ॥९॥ क्षेत्र स परी जे गणाय, त्यांना तपनुं अक्षय फळ थाय । कहे लक्ष्मि दया दिल ला अति उत्तम क्षेत्र बतावो ॥१०॥ कहे नारद सांभळ बाई, कहुं क्षेत्र अक्षय फ दाई । महिसागर ने वेत्रवती, त्रिजी साभ्रमती करे गती ॥११॥ तेह त्रणे मध्ये पावन, हितकारी छे हेडंबा वन । तरु वेलीतणो नहीं पार, बदरी एक आकार ॥१२॥ तमे त्यां रहीने तप करो, हैये ध्यान श्रीकृष्णनुं धरो । द्वादशा मंत्रने जपो, पांच अग्नितणा ताप तपो ॥१३॥ तेथी श्रीप्रभु थाशे प्रसन्न, वरव ते देशे वचन । बिजा जेजे मनोरथ हशे, सर्व ते स्थळे पूरण थशे ॥१४॥ कहि थया अंतरधान, गया नारदजी ब्रह्मस्थान । लक्ष्मी बदरीतळे गयां, करवाने तत्पर थयां ॥१५॥ तेने करवाने स्नान अनूप, थयुं गंगाये कूपस्वरू गंगाजळियो प्रसिद्ध छे नाम, जहां स्नान कर्युं घनशाम ॥१६॥ अति उग्र तप एवुं, नव थाय तपस्वीथी तेवुं । दीधुं दर्शन श्रीभगवान, कह्युं मागो वरदान ॥१७॥ सुणी बोल्यां रमा शिर नामी, मने परणो तमे बहुनामी । सेवामां राखो सदाय, एज मागुंछुं वैकुंठराय ॥१८॥ तथाअस्तु कह्युं भगव कह्युं त्यां वळि करुणानिधाने । बीजी होय इच्छा मनमांही, मुखे मागो ते पीश आंही ॥१९॥ कमळा कहे करुणानिधान, मने वालुं लागेछे आ स्थान । अ मंदिर मोटुं रचाय, तेमां आपणी मूर्ति थपाय ॥२०॥ सर्वदा आंहि आपणे वशि

क्षणमात्र न वेगळां खशिये । तीर्थ सर्वोपरी आ गणाय, करे पुण्य अक्षयफळ थाय ॥२१॥ करे इच्छाथी जो अनुष्ठान, पामे ते धन धान्य संतान । मुनि मोटा आश्रम करि रहे, तीर्थ करवा ब्रह्मादिक चहे ॥२२॥ करे भक्ति ठरीने आ ठामे, मोक्षअर्थि ते मोक्षने पामे । आप आपनुं दैवत लावी, सर्व तीर्थ वसे अहीं आवी ॥२३॥ रसकस घणो आ स्थळे रहे, लोको प्रांत चारुत्तर कहे । भला राजी थया भगवान, तो ते आपो मने वरदान ॥२४॥ कहे विष्णु आ तीर्थ गणाशे, तमे माग्युं तेतो बधुं थाशे । कळिकाळ प्रवर्तशे ज्यारे, अति व्यापशे अधरम त्यारे ॥२५॥ आपे अक्षरधाम निवासी, पुरुषोत्तम परमप्रकाशी । धर्मस्थापन करवाने काजं, आवशे लई मुक्त समाज ॥२६॥ धरणीपर नरतनु धरशे, आवी आ स्थळमांहि विचरशे । अति जाणी पवित्र आ ठाम, करशे निजनुं मुख्य धाम ॥२७॥ छबि लक्ष्मीनारायणतणी, पधरावशे प्रीतिथी घणी । छबिमां रहेशे बहुनामी, जेम जीवमां अंतरजामी ॥२८॥ कही एम गया अविनाश, लक्ष्मीजी गयां पिता पास । कहे वर्णि सुणो वसुधेश, पछी आव्या ज्यारे अक्षरेश ॥२९॥ वारेवारे ते बदरी निहाळी, भला भावथी भूमिने भाळी । तमे कारण पूछियुं राय, कही तेमाटे एह कथाय ॥३०॥ पूर्वछायो—विचरिने वरतालथी, गया जेतलपुर जगदीश । थाळ जम्या गंगाबाइनो, प्रभु अक्षरधाम अधीश ॥३१॥ चोपाई—वरतालमां जे थइ वात, मुक्तानंदने कहि साक्षात । वळी बोल्या जे ततपर थाओ, वरतालविषे तमे जाओ ॥३२॥ दैवी जीव घणाक छे त्यांय, तेतो आवशे सत्संगमांय । केटलाक अमे समजाव्या, तेथी सत्संगमां तेओ आव्या ॥३३॥ तमे जैने करो उपदेश, तेथी आवशे अन्य विशेष । अमदावादमां अमे जाशुं, पछी कच्छने मारगे थाशुं ॥३४॥ सुणी मुक्तमुनी तो सिधाव्या, लइ मंडळ वरताल आव्या । भक्त कूबेरदासने घेर, आवी उतरिया रुडीपेर ॥३५॥ नारायणगर नाम गोसांई, कथा सांभळता सभा मांई । तेओ तेथकी सत्संगि थया, स्वामिने मठमां तेडिगया ॥३६॥ हतो एकांतनो जोग सारो, तेथी त्यांज रखाव्यो उतारो । कथा वारता कीर्तन थाय, जन सारा सांभळवाने जाय ॥३७॥ दास कूबेर जे पाटीदार, तेना पुत्र तो आठ उदार । सूत्रधार तो वासण नाम, हरिभक्त हता एह ठाम ॥३८॥ थया स्वामितणे उपदेशे, तेनां नाम सुणावुं विशेषे । पाटीदार जाणो दादाभाई, प्रभुदास तथा व्रजभाई ॥३९॥ वळी वासण थोभणदास, वालाभाई ने भाईजीदास । दास वसन ने रायजी दाजी, नारायणदास पण थया राजी ॥४०॥ गोर वनमाळी सत्संगी थया, तेना भवना फेरा मटि गया । पगी जोबन ते त्रण भाई, हरिभक्त थया हरखाई ॥४१॥ बामणोली तणा रहेनार, समज्या ते लखोपगी सार। तेथी स्वामिने त्यां तेडी गया, सतसंगी तहां घणा थया ॥४२॥ आसपासना

गाममां जैने, दैवी जीवने उपदेश दैने । स्वामिये सतसंग कराव्यो, श्रीजि महिमा समजाव्यो ॥४३॥ हवे श्रीजीतणी कहुं वात, सुणो भूप अभेसिंह भ्र त । स्वयं रामानंद छतां, घणा शिष्य जेतलपुर हता ॥४४॥ कांइ रघुनाथदा भमाव्या, अवळुं कहीने समजाव्या । तेने हरिये प्रताप जणाव्यो, निजनो मरि मा समजाव्यो ॥४५॥ एम त्यांनो मटाडी विषाद, विचर्या प्रभु अमदावाद जइ पांचकुवातणी पास, एक जग्यामां कीधो निवास ॥४६॥ रामदासे आवि ए ठाम, प्रेमे श्रीजीने कीधा प्रणाम । सतसंगी मळी सौ आव्या, सीधुं साम न सरवे लाव्या ॥४७॥ सर्वे रघुनाथदासनी वात, रामदासे कही साक्षात । घ फेरव्याछे हरिजन, अभिमान धरे अती मन ॥४८॥ कहे गादीनो वारस हुं ज्ञान साचुं तो हुंज जाणुंछुं । कहे श्रीजी हरिइच्छा हशे, अंते एज रीते स थशे ॥४९॥ पण तेनुं भुंडु नव थाय, एवो थाय तो करवो उपाय । कहे वर्णि णो महीपाळ, हरिकृष्ण छे केवा कृपाळ ॥५०॥ थोडा दिवस रह्या हरिराय, क वारता त्यां नित्य थाय । कोइने तो समाधि करावे, कोइने तो प्रताप जण ॥५१॥ वध्यो श्रीपुरमां सतसंग, चड्यो ज्ञान वैराग्यनो रंग । मत पंथ घणे धा त्यागी, तेथी दाझिया दिलमां वेरागी ॥५२॥ हता रघुनाथदासे भमाव्या, मांथी पण बहु पाछा आव्या । एक अवसरे रघुनाथदास, शिष्यो सहित अ व्यो प्रभुपास ॥५३॥ भक्तिपुत्रे तेनुं भलुं करवा, दीधुं मान तेनुं मन ठरव गादि तकियो नखावि बेसार्या, घणा स्नेहना शब्द उचार्या ॥५४॥ रामानंद शिष्य छो जूना, नथी समझणमां कांइ न्यूना । माटे आज्ञा ते गुरुनी पाळो, जी तो बधी खटपट टाळो ॥५५॥ मुक्तानंद आदिक मुनि जेम, सारा सारा सद्गुरु तेम । तमे पण सारा सद्गुरु थैने, फरो देशमां मंडळ लैने ॥५६॥ जो होय जो महंतताई, आपिये अमदावादमांई । गुरुआज्ञाथी आडा न जा संप्रदायथी विरुद्ध न थावुं ॥५७॥ एवुं सुणतां बोल्यो अभिमानी, एवा के मोटा तमे ज्ञानी । प्रभु थैने पोतेज फरोछो, मिथ्या मुजने शिखामण धो ॥५८॥ आजकालना आवेला तमे, केम मानीये मोटेरा अमे । निजनुं हित मन धरो, मारी आज्ञाविषे अनुसरो ॥५९॥ प्रभुने कहेछे एम वात, एवामां थयो उतपात । मळ्या वेरागी सौ एकठार, करी संप ने कीधो विचार ॥६ आव्या जीवनमुक्ता जे छे, आपणा शिष्य भोळवि लेछे । आपणो पंथ जो तु जाशे, पेट आपणुं केम भराशे ॥६१॥ जैये धोका ने चीपीया लैने, खूब मारि तेहने जैने । एवुं धारीने वेरागी वीश, आव्या खूब चडावीने रीश ॥६२॥ ब इये वाळेला वज्रकछोटा, कोइये वाळेला ताणी लंगोटा । कोई बोकानी वाळ चाल्या, जेम राक्षस जुद्धे महाल्या ॥६३॥ कोईये बांधी लीधी जटा माथे, ली धोका ने चीपीया हाथे । जाणी अंतरजामीये वात, आंहि थाशे हवे उतप

॥६४॥ रामदासने समशा करी, तेने लैने उठीगया हरी। रह्या बेशी त्यां रघुनाथदास, तेना मनमां नथी कांई त्रास ॥६५॥ नथी तेने भविष्यनुं ज्ञान, मन मिथ्या धरे अभिमान। जमदूतनी त्यां धाड आवी, मुक्युं बहु बूमराण मचावी ॥६६॥ कहे जीवनमुक्ताने मारो, केम तोडेछे पंथ अमारो। जहां रघुनाथदास बेठाछे, जाण्युं जीवनमुक्ता तो आ छे ॥६७॥ धोका चीपीयानो मार्यो मार, करे रघुनाथदास पोकार। भांग्यो वांसो ने भांग्या नितंब, गयुं ते पछी जमनुं कुटुंब ॥६८॥ महादुःखथी रघुनाथदास, वशो जैने पोताने निवास। धर्मपुत्र जे करवानुं धारे, तेवुं काम करे परद्वारे ॥६९॥ पुष्पिताग्रावृत्त—नहि कदि करमांहि शस्त्र लीधुं, पण जग सर्व स्ववश्य एम कीधुं। परजन मन प्रेरणा करीने, अखिल विनाश कराविया अरीने ॥७०॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते पंचमकळशे अचिंत्यानंदवर्णींद्रअभयसिंहनृपसंवादे श्रीहरि श्रीपुरे रघुनाथदासअभिमानखंडननामा विंशो विश्रामः ॥२०॥

पूर्वछायो—बिजे दिवस रामदासजी, कहे श्रीपुरुषोत्तम पास। मनावतां नहि मानशे, अभिमानी रघुनाथदास ॥१॥ उपजातिवृत्त—आयुष अंते मरवा पडेलुं, जेनुं घणुं अंतर तो सडेलुं। धन्वंतरी आवि करे उपाय, तथापि तेनो नहि रोग जाय ॥२॥ जेनी थई जीवननाडि नाश, न राखवी उगरवानी आश। खूटी गयुं सूकृत सर्व जेनुं, सुमारगे चित्त चडे न तेनुं ॥३॥ जो शैल जेवो तृणगंज होय, बळे पडे जो लव अग्नि तोय। जो पुण्यना ओघ कर्या अपार, बळे गुरुद्रोह करे लगार ॥४॥ द्रोही थयोछे रघुनाथदास, थयां सुकर्मो सघळां विनाश। सत्संगथी तेह थयो टळेल, नथी हवे ते तलमांहि तेल ॥५॥ सत्संगमांथी जन कोइ जाशे, सत्संगने शुं नुकशान थाशे। समुद्रथी जो मगरो रिसाय, समुद्रने खामि कशी न थाय ॥६॥ जो वालबाई हरबाइ जेवां, गयां मनुष्यो वळि अन्य एवां। तथापि सत्संग घट्यो न लेश, दिनेदिने छे वधतो विशेष ॥७॥ कोटि प्रकारे प्रभु आप पास, नहीं रहे ते रघुनाथदास। माटे कृपानाथ करो विमूख, नहीं करो तो नहि थाय सूख ॥८॥ जे अंगमां उत्पन्न कीडियारुं, ते तर्त काप्ये तन थाय सारुं। जो लोभ तेनो लगिरे कराय, बिजो बहू तेथि बगाड थाय ॥९॥ बोल्या सुणीने प्रभु निर्विनाश, खरुं कहोछो मुनि रामदास। शत्रू नड्योछे अभिमान एने, तेणे कर्यो खूब खुवार तेने ॥१०॥ अभिमानविषे। रथोद्धतावृत्त—गर्व सर्व सुख नाशकार छे, गर्वमांहि दुःख तो अपार छे। गर्ववान तृणतुल्य थायछे, गर्वगंजन हरी गणायछे ॥११॥ जोगधारि अभिमान जे धरे, तो भवाब्धि कदिये न ते तरे। मानथीज सदबुद्धि जायछे, जाप जज्ञ तप नाश थाय छे ॥१२॥ काम क्रोधथकि मान नेष्ट छे, मान सर्वथकि शत्रु श्रेष्ठ छे। छे काम क्रोध जिततां जितायछे, मानपास जन हारि जायछे ॥१३॥ रावणादि जग जीति जामिया, मानथीज पण मृत्यु पामिया।

देव दैत्य नर नागना सुखी, मानथीज बहु थायछे दुःखी ॥१४॥ भक्ति साधि जन धाममां चडे, मानशत्रु जइने तहां नडे। काम लोभ नहि धाममां नडया, मानथीज जय ने विजे पड्या ॥१५॥ जो पुराण श्रुति शास्त्रने भणे, श्रेष्ठ थाय कदि सद्गुणे घणे। तोय होय अभिमान तो नडे, जेम झेर पयमां कदी पडे ॥१६॥ जो अजाणि कशि वारता रही, मानि मान तजिने पुछे नहीं। जेम घेलि रस लोटमां धरी, आपबुद्धि रसरोटली करी ॥१७॥ कांइ होय कदि पात्रतापणुं, मानरूपि पण थाय ढांकणुं। तो न थाय गुण प्राप्त तेविषे, होय मांहि गुण ते नहीं दिसे ॥१८॥ मूछ डाढि मुखथी मुंडावियां, वस्त्र अंग भगवां धरावियां। नात जात तजि नीकळयो अरे, मूर्ख देहअभिमान शुं धरे ॥१९॥ त्यागि लाज कर तुंबडुं ग्रह्युं, राख चोळि पछि मान क्यां रह्युं। भीख मागि निज पेट तो भरे, मूर्ख व्यर्थ अभिमानने धरे ॥२०॥ एकएकथकि श्रेष्ठ होय छे, क्यां अनन्य गुणवान कोय छे। चंद्र इंद्रपण अल्पपात्र छे, तो मनुष्य जन कोणमात्र छे ॥२१॥ उपजातिवृत्त—निर्मानि जेना हरि इष्ट होय, तेतो न इच्छे कदि मान कोय। जे होयछे रावणपक्ष केरा, ते मान इच्छे मनमां घणेरा ॥२२॥ तजे कदापी गज बाज राज, तजाय सर्वे सुखसाज लाज। वने वशीने फळ फूल खाय, बधुं तजे मान नहीं तजाय ॥२३॥ ज्यांसुधि धोळां पट होय अंगे, । साधूनुं माहात्म्य गणे उमंगे। साधू थइने भगवां कराय, साधूतणो ते पितराई थाय ॥२४॥ जो गादिये सद्गुरु संग बेसे, सभाविषे गादि विना न पेसे। माने करीने मन मोटुं थाय, गाडी विना तेथि नहीं चलाय ॥२५॥ मानी सजे कोइ अमारि सेवा, न चालते थाय चलावि लेवा। कुकाळमां जेम कुधान्य खाय, एवीज सेवा अमने जणाय ॥२६॥ आज्ञा अमारि प्रिय जाणि पाळो, तो संत सर्वे अभिमान टाळो। हुं मानथी दूर सदा फरूंछुं, मानी जनोथी दिलमां डरूंछुं ॥२७॥ जे शिष्य तो मान घणुं धरेछे, गुरुजि आज्ञा करतां डरेछे। जाणे कशाथि दिल दुःख थाशे, सत्संगमांथीज समूळ जाशे ॥२८॥ छे व्याळ वींछी विषवान जेवा, झेरी जनो छे अभिमानि एवा। उभा थवुं सर्प समीप पेखी, उभा थवुं दूरथि मानि देखी ॥२९॥ पूर्वछायो—इत्यादिक अभिमानना, अवगुण कह्या हरि आप। लेखण खडीयो कागळो, वळि मगावि निज मोरछाप ॥३०॥ पत्र लखावी मोकल्या, सर्व संत ने हरिजनपास। अमे विमुख कर्यो आजथी, संप्रदायथी रघुनाथदास ॥३१॥ थयो विमुख सतसंगथी, तेनो जे जन करशे संग। तेनी असर तेने लागशे, थाशे भक्तपणानो भंग ॥३२॥ हडकवा थयो श्वानने, तेनी लाळ जेवी विख्यात। स्पर्श थये हरे प्राणने, एवि विमुख मुखनी वात ॥३३॥ भोरींग मोटो भाळिने, जेम डरीने खशिये दूर। तेमज डरवुं दिलविषे, जोइ विमुख जनने जरूर ॥३४॥ एवि रित्ये आज्ञा करी, सतसंगीने श्रीमहाराज। श्रीपुरमां रामदासने, राख्या

मुमुक्षु जनने काज ॥३५॥ पछी श्रीपुरथी परवर्या, जवा भुजभणी भगवान। मावो गया मछीयावमां, देवा जनने दर्शनदान ॥३६॥ त्यां उतर्या दरबारमां, फैबा राणिये कर्यो सतकार। त्यांथी गया मेथाणमां, कोटि ब्रह्मांडना करतार ॥३७॥ अजो पटेल तहां रहे, काकोभाइ ने पुंजोभाइ। भाविक भक्त भला गणी, दिधां दर्शन जइ सुखदाइ ॥३८॥ त्यांथी हरी हळवद गया, जोशी नारायणने घेर। थाळ आरोग्या स्थिति करी, परमेश्वर रुडी पेर ॥३९॥ चोपाई—जेने लक्ष्मीजी थाळ धरावे, राधाजी जळपान करावे। एवा भगवान भक्तने घेर, जोइ प्रेम जमे रुडी पेर ॥४०॥ जेनुं ध्यान महादेव धरे, वेद तो जेनुं वर्णन करे। देव दर्शन दुर्लभ जाणे, थया भक्तोने सुगम आ टाणे ॥४१॥ अहो आश्चर्य अद्भुत एह, अक्षरेशे धर्यो नरदेह। जेणे निरखिया जगदाधार, तेना पुण्यतणो नहि पार ॥४२॥ हळवदथी सिधाविया हरी, कृपानाथे कृपा बहु करी। पुर गाम ने पावन कीधां, दैवी जीवने दर्शन दीधां ॥४३॥ गया हालारमां हरिराय, भलुं भादरा गाम छे ज्यांय। विप्र मुळजी त्यां गुणवृंद, थया जेह गुणातीतानंद ॥४४॥ उतर्या प्रभु तेने निवास, तेना अंतरनी पुरि आश। भक्त रत्नो अने डोसोभाइ, भक्त विश्राम आविया धाइ ॥४५॥ तेणे सेवा सजी घणी सारी, पछी त्यांथी चाल्या अघहारी। शेखपाट गया सुखकार, त्यां तो लालजी नामे सुतार ॥४६॥ थशे जे मुनि निष्कुळानंद, तेने घेर रह्या सुखकंद। साल साठ्यनि तेतो सुहावी, मास महाशुदि पंचमी आवी ॥४७॥ तेडाव्या हरिभक्त ने संत, कर्यो उत्सव त्यांतो वसंत। लालजी प्रति नाथ उचारे, जवुंछे कच्छदेश अमारे ॥४८॥ साथे भोमीयो जन तमजेवो, कोई भक्त भलो शोधी देवो। एवी सांभळीने शुभ वाणी, जवा लालजीये रुचि आणि ॥४९॥ साथे लेवा भातुं भलुं कीधुं, एक बतक भरि जळ लीधुं। साथे कोरि लीधी दशबार, घाली जोडामां गुप्त प्रकार ॥५०॥ चाल्या लालजी ने घनशाम, जई रात रह्या भीला गाम। चाल्या वळते दिवस सुखकारी, मळ्यो वाटमां भूख्यो भिखारी ॥५१॥ अती करगरीने माग्युं अन्न, दया आवी दयाळुने मन। हतुं भातुं ते तेने अपाव्युं, लव लेश न शेष रखाव्युं ॥५२॥ त्यांथी आगळ चालिया ज्यारे, मळ्या लोक लुटारा तो त्यारे। सारा साधु जाण्या घनशाम, माटे लीधुं न तेमनुं नाम ॥५३॥ लालजी तणां वस्त्र तपाश्यां, तेतो माल वगरनां भाश्यां। तजी तेहने चालिया ज्यारे, महाराजे तेने कह्युं त्यारे ॥५४॥ नथी लुटतां तमने आवडतुं, छतुं नाणुं छे ते नथी जडतुं। तेना जोडातणो जुवो पार, तेमां कोरियो छे दशबार ॥५५॥ पछी चोरे तपाशी मोजडीयो, त्यांतो कोरियो तेमांथी जडीयो। तेतो लुटनारा लईगया, भक्त लालजी निर्धन थया ॥५६॥ जोवा भक्तनी धीरज माट, घनशामे घडयो एवो घाट। हशी बोलिया लालजी वाणी। तमे सांभळो सारंगपाणी ॥५७॥

दिलना थया आप उदार, आप्यो रांकने सघळो आहार । कोरीयो तसकरने अपावी, क्यांथी जमशो हवे अन्न लावी ॥५८॥ हशी बोलिया श्रीहरि त्यारे हतुं विघ्न थवानुं तमारे । अमे ते परबारुं वटाड्युं, तम माथेथी कष्ट मटाड्युं ॥५९॥ थोडा दिन तेह पंथे सिधाव्या, गिरधर गाम माळीये आव्या । सुख सागर सुंदरशाम, कर्यो ते गाममांहि विराम ॥६०॥ पुष्पिताग्रावृत्त—हरिवर हरिभक्त लालदास, जुग मळि कच्छपथे कर्यो प्रवास । पुनित सरस छे कथा पवित्र, वृषसुतनां सुचरित्र छे विचित्र ॥६१॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते पंचमकळशे अचिंत्यानंदवर्णींद्रअभयसिंहनृपसंवादे श्रीहरिसूत्रधारलालजीसः कच्छप्रतिविचरणनामा एकविंशो विश्रामः ॥२१॥

पूर्वछायो—वर्णि कहे अभेसिंहजी, सुणो प्रगट चरित्र पवित्र । आश्चर्यकारी अति घणां, करे कृष्ण चरित्र विचित्र ॥१॥ चोपाई—त्यांथी चालवा कीधी तैयारी, साथे लीधुं बतक भरी वारी । कृष्ण चालिया कच्छना रणमां, नहि राखिया जोडा चरणमां ॥२॥ गया वेगळे रणमां ज्यारे, महापुरुष मळ्या एक त्यारे । अंतरीक्ष जता हता तेह, नम्या श्रीहरिने धरी नेह ॥३॥ प्रभुपासे माग्युं पीवा पाणी, दीधुं नीर तेने दया आणी । नव रह्युं बतकमांहि नीर, बहु तरशे पीडायुं शरीर ॥४॥ कहे लालजी हेमुनिनाथ, नही चाली शकुं तम साथ । पाणी वगर जशे मारा प्राण, हवे शुं करुं शाम सुजाण ॥५॥ धर्मनंदने धीरज दीधी, कृपानाथे पछी कृपा कीधी । मावो बोल्या धरीने महेर, खारा सागरमां मीठी सेर ॥६॥ एवी केहेवत छे तेह आवी, भरी ल्यो जळ मीठुं हलावी । नीर लालजीये तेह पीधुं, लाग्युं मीठुं बतक भरी लीधुं ॥७॥ फरी चाखी जोयुं तेह ठार, खूब लाग्युं तेतो जळ क्षार । अती अचरज अंतरे भास्युं, पण मुखथी न प्रगट प्रकाश्युं ॥८॥ महा समरथ श्रीहरिराय, तेतो जेम करे तेम थाय । लोहीनुं दुध मातानां स्तनमां, एनी इच्छाथी थाय भुवनमां ॥९॥ हरि इच्छा करे मनमांय, अति झेरनुं अमृत थाय । एवी छे तेनी ईश्वरताई, नथी तेमांहि कांई नवाई ॥१०॥ रण ऊतरीने गया पार, नानुं आव्युं तळाव ते ठार । लीधो बावळ हेठ विराम, सोड ताणी सुता घनशाम ॥११॥ प्रभुपदमां कांटा हता वाग्या, भक्त लालजी काढवा लाग्या । सोळे चिन्ह चरणमां निहाळी, स्नेहे राख्यां अंतरमां संभाळी ॥१२॥ निज मस्तके चरण चढाव्यां, वळी छातीनी साथ दबाव्यां । वधवा उद्धवी संप्रदाय, एवां कष्ट सहे हरिराय ॥१३॥ शीत ताप ने वर्षा सहेछे, राते उज्जड वनमां रहेछे । सहे आसुरीना उपहास, तन दुखे धरे नहि त्रास ॥१४॥ सुख ईच्छे न आपने अंग, फरे विस्तारवा सतसंग । थाक कांइक उतर्यो ज्यारे, पुछयुं लालजाये तेह वारे ॥१५॥ महापुरुष मळ्या वाटे जेह, कहो नाथ हता कोण तेह । खारुं केम थयुं मिठुं पाणी, सुणी बोलिया श्रीहरि वाणी ॥१६॥ महापुरुष मळ्या वाट

जेह, रामानंदस्वामी हता तेह । वळी पाणी मीठुं पीधुं तमे, तेतो तम-अरथे कर्युं अमे ॥१७॥ राखे एक मारो विश्वास, तेनां कष्ट करुंछुं हुं नाश । बीजा देव के देवीने वळगे, त्यारे तजुंछुं तेने अळगे ॥ १८॥ मारो निश्चय मनमांहि पेसे, एमि आस्ता बिजे नव बेसे । भूत प्रेतनो भय नव आ-णे, जादु मंत्र साचा नव जाणे ॥१९॥ मारी मूर्तिमां मन अनुरागे, तेने नजर के चोट न लागे । काळ कर्म के माया कदापी, मारा जनने शके न संतापी ॥२०॥ मारा हाथमां छे बधी बाजी, एम जाणी रहे जन राजी । एवी वात बहुविध कीधी, लालजीये दीले धरी लीधी ॥२१॥ पछी त्यांथकि ऊठी सिधाव्या, गाम आधोइ आगळ आव्या । कहे कृष्ण आ पुरमां सिधावो, मागी भीक्षा तमे अन्न लावो ॥२२॥ सुणी लालजी बोल्या वचन, मने ओळखेछे त्यांना जन । माटे भीक्षा में केम मगाय, उपहास अति घणो थाय ॥२३॥ त्यारे श्रीजी कहे करुं एम, तमने ओळखे नही जेम । एम कही मुछ कातरी नांखी, माथे चोटली पण नही राखी ॥२४॥ काढी वस्त्र कोपीन धरावी, अंगपर अलफी पहेरावी । धार्युं नाम ते नि-ष्कुळानंद, उपज्यो उरमांहि आनंद ॥२५॥ झोळी आपीने भीक्षा मगावी, जम्या बेय रसोई बनावी । धन्यधन्य तेनो वैराग, तर्त कीधो संसारनो त्याग ॥२६॥ काचा तांतणाने तोडे जेम, तोड्युं मायानुं बंधन तेम । महामुक्त समर्थ गणाय, बीजाथी एवुं काम न थाय ॥२७॥ जेम थुंक तजे जीभ परथी, तेम संसार त्याग्यो अंतरथी । वळि बोलिया देव मुरारी, हवे छे कांइ इच्छा तमारी ॥२८॥ रामानंदे कह्युं हतुं जेह, कहो स्मर्णमां तमने छे तेह । साधु करवा इच्छा थशे ज्यारे, लेशुं तमने बोलावी ते वारे ॥२९॥ सुणी बोल्या मुनि साक्षात, मने सांभरेछे तेह वात । तमे साधुनी जे दीक्षा दीधी, मारी आशा संपूरण कीधी ॥३०॥ हवे मागुंछुं एक वचन, आपो भक्ति तमारी अनन्य । कोइ देव देवीनो लगार, मारा मनमां रहे नहि भार ॥३१॥ एवुं सांभळी दीनदयाळ, तथाअस्तु कह्युं तेह काळ । पछी गाममां जावाने काजे, उर इच्छा करी महाराजे ॥३२॥ पूर्वछायो— भला लुवाणा भक्त-जन, तेनुं ठक्कर कचरो नाम । एतो वसे आधोइमां, तेने घेर गया घनशाम ॥३३॥ तेहनो नेह निहाळिने, रह्या श्रीहरि त्यां बे रात । निष्कुळानंदने राखिया, त्यां करवा प्रभुनी वात ॥३४॥ वळि कह्युं करजो तमे, जमदंड नामे ग्रंथ । पछी प्रभुजी पधारिया, भुजनगर केरे पंथ ॥३५॥ चोपाई—धर्मपुत्र धमडके गया, रायधणजी तणे घेर रह्या । कंथकोट गया कृपा करी, पछी अंजारमां गया हरी ॥३६॥ भुजनगर गया भगवान, दीधां भक्तोने दर्शनदान । सारा सुतार हीरजी नाम, तेने घेर कर्यो विश्राम ॥३७॥ मल्ल गुणीयल गंगाराम, तेणे स्नेहथी सेवीया शाम । फुलडो-ळ ने रामजयंती, ते तो त्यांज करी गुणवंती ॥३८॥ हीरजी ने सुंदरजी भाई, तेणे पूज्या प्रभु सुखदाई । एवामां जगजीवन महेतो, कारभारी जे भुजमां रहेतो ॥३९॥

तेणे चंडीनो यज्ञ आदर्यो, घणो सामान एकठो कर्यो। बहु वेदिया विप्र तेडाव्या, वरुणीमां विशेष वराव्या ॥४०॥ नात जातना डरथकि डरे, तेथी हिंसिक यज्ञ न करे। पण एम सभामां उचारे, हिंसायज्ञ कहे वेद चारे ॥४१॥ श्रीजीना गुण सुणवामां आव्या, तेथी तेणे सभामां तेडाव्या। प्रभु वेदनां वाक्य उचारी, हिंसायज्ञनी वात विदारी ॥४२॥ दैवी विप्र थया रळियात, जगजीवने मानी न वात। भूजमां करी जयजयकार, विचर्या त्यांथी विश्वआधार ॥४३॥ हरि आव्या धमडके फरी, कणिबाये सेवा बहु करी। कंथकोट गया करतार, जोडीये उतर्या खाडीपार ॥४४॥ त्यांथी हालारमां गया हरी, करुणा निजजनपर करी। ध्रोळ थैने सरपदड गया, राजकोट त्यांथी जइ रह्या ॥४५॥ गामथी अगनी कोण मांय, रामनाथ नदीमां छे ज्यांय। विप्र बहु करता हता स्नान, नाह्या त्यां जइने भगवान ॥४६॥ शिव आगळ आसन कर्युं, संध्यावंदन आदि आचर्युं। माहेश्वर भट भाविक आवी, बहु प्रश्न पुछयां मन लावी ॥४७॥ आपी उत्तर संशे मटाडयो, दिव्यभाव विशेष देखाडयो। हता दैवी तेने थयो स्नेह, जाण्या जे अवतारि छे एह ॥४८॥ क्षत्री राघवजीये त्यां वळी, तथा भट माहेश्वरे मळी। गाममां प्रभुने पधराव्या, घणा आग्रहथी हरि आव्या ॥४९॥ रोजा दावलनी आंबलियो, भाळतां प्रभुने भासि भलीयो। कृष्णे ते तळे आसन कीधुं, द्विजे भोजन त्यां लावि दीधुं ॥५०॥ जमी त्यांथी चाल्या जगदीश, मवा गामे पधार्या मुनीश। कृष्ण कांकशियाळिये गया, खांभा गामे गया करी दया ॥५१॥ मांखावड थइने जगतात, लोधीकामां रह्या जई रात। गया मेंगणीये महाराज, गया कंडोरडे जनकाज ॥५२॥ डोसो बारोट अने गोपाळ, उतर्या तेने घेर दयाळ। नावा नदीये गया वृषनंद, कांठे दीठुं आंबलीयोनुं वृंद ॥५३॥ एक द्विजने कहे गिरिधारी, शोभा आ छे आंबलीयोनी सारी। वाणी विप्र वदयो तेह वार, करे कोइ चोराशि आ ठार ॥५४॥ शोभा त्यारे तो कहेवाय सारी, ते विना तो शी सारी नठारी। सुणि एवुं बोल्या महाराज, अमे करशुं चोराशी आज ॥५५॥ जावो नोतरां जै देवरावो, आ ठेकाणेज पाक करावो। सुणी विप्र हश्यो मनमांथी, सीधुं तरत ते लावशे क्यांथी ॥५६॥ दउं नोतरां मारुं शुं जाशे, तेहनीज फजेती तो थाशे। लैने स्वामीनारायण नाम, तेणे नोतर्या विप्र तमाम ॥५७॥ गया नाहीने नाथ उतारे, कही बारोटने वात त्यारे। कह्युं सीधुं तो सद्य करावो, नदीतीर तरत पोचडावो ॥५८॥ त्यारे बारोट बोलिया वाणी, तमे सांभळो सारंगपाणी। जाम साहेबनी असवारी, आववानी हती एवुं धारी ॥५९॥ घणुं सिधुं पटेले कराव्युं, पण जामनुं दळ नव आव्युं। भादो पटेल तो गया गाम, पटलाणी करे घेर काम ॥६०॥ तमे जैने कहो भगवान, तो ते आपशे सर्व सामान। पछी जै सीधुं वेचातुं माग्युं, पटलाणीने पण सारुं लाग्युं ॥६१॥ अन्न घी गोळनां गाडां भरी, पहो-

चाडयां उतावळ करी। जम्या विप्र करीने रसोई, हरिभक्त जम्या सौ कोई ॥६२॥ दीधां विप्रने दक्षिणादान, जेजेकार कर्यो भगवान। पाम्या बहु जन भोजन पान, वध्यो तोय वणोक सामान ॥६३॥ पटलाणीने त्यां पाछो गयो, तोळतां हतो तेटलो थयो। जाण्युं बीजेथी माल मंगाव्यो, माटे आ तो पाछो मोकलाव्यो ॥६४॥ कहे बारोटने अविनाश, होय कोरियो जे तमपास। पटलाणीने चुकवी आपो, तेथी तेने रहे न उतापो ॥६५॥ गया बारोट कोरियो देवा, पटलाणी तो लागियां कहेवा। पाछो सामान मोकल्यो तमे, शानि कोरियो राखीये अमे ॥६६॥ बहु ताण तो बारोटे कीधी, पांच कोरी प्रसादीनी लीधी। माग्युं एवुं वळी मुखे करी, अंते तेडवा आवे श्रीहरी ॥६७॥ बारोटे प्रभुने कही वात, तथा अस्तु बोल्या साक्षात। पछी ज्यारे थयो अंतकाळ, आव्या तेडवा दीनदयाळ ॥६८॥ पुष्पिताग्रावृत्त—अति अचरज जेवि वात एह, प्रसरि गई पुरमां विशेष तेह। प्रगट प्रभु तणो प्रताप जाणी, जन हरिभक्त थया उमंग आणी ॥६९॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते पंचमकळशे अचिंत्यानंदवर्णींद्रअभयसिंहनृपसंवादे श्रीहरिकंडोरडाग्रामे ब्राह्मणभोजनकरणनामा द्वाविंशो विश्रामः ॥२२॥

पूर्वछायो—कंडोरडामां कृपा करी, वणी लीळा करी घनशाम। पार न केतां पामीये, कदि कल्प विते एह ठाम ॥१॥ चोपाई—त्यांथी नाथ फणेणीये गया, जमनावड जइ रात रह्या। दादाभाईतणो दरबार, कर्यो पावन धर्मकुमार ॥२॥ बीजे दिवस वडाळये थैने, जुनागढमां रह्या प्रभु जैने। दादाभाइतणो मेडो सारो, कर्यो त्यां जइ कृष्णे उतारो ॥३॥ पांची बाइये मोकल्युं अन्न, रांध्युं विप्रे जम्या भगवान। बीजे दिन आसोपालव तळे, सभा त्यां सारी सजी शामळे ॥४॥ त्यांतो दुष्टोये उपाधी करी, तेथी त्यांथी पधारिया हरी। गया वणथळिये रूडीपेर, रह्या पांचापटेलने घेर ॥५॥ पुंजीबाइये थाळ कराव्यो, एक विप्रे प्रभुने धराव्यो। मेघपुर गया महाराज, जसा सोनीनुं करवाने काज ॥६॥ सोनी जेसींगने घेर जई, उतर्या प्रभु प्रमुदित थई। मेता नारणनी घरनारी, रूकमाइ हरीभक्त सारी ॥७॥ तेणे सुंदर कीधी रसोई, भक्तीपुत्र जम्या भाव जोई। पीपळाणे पछी प्रभु गया, मेता नरसिंहने घेर रह्या ॥८॥ लाछुबाइये त्यां कर्यो थाळ, जम्या जुक्तिथी जनप्रतिपाळ। आखागामे गया अविनाश, नारायणदवे केरे निवास ॥९॥ नरसिंहदवे तणी नारी, लाडुबाई हरिभक्त सारी। तेणे रांधि धरावियो थाळ, जम्या प्रेमथि जनप्रतिपाळ ॥१०॥ प्रभु त्यांथी गया अगत्राई, त्यां तो भीम ने पर्वतभाई। तेने घेर रह्या घनशाम, गया त्यांथकी मढडे गाम ॥११॥ जेठोमेर त्यां भक्त विख्यात, तेने घेर रह्या हरि रात। कृष्ण त्यांथी गया काळवाणी, भीम एकादशी आवी जाणी ॥१२॥ गुजरातथी सौ संत आव्या, साथे संघ मोटा मोटा लाव्या। कर्यो उत्सव एकादशीनो, रीझ्या

पुत्र ते प्रेमवतीनो ॥१३॥ जागरण कर्युं सौ जन मळी, आशा सौना अंतरनी फळी । बिजे दिन द्विज संत जमाड्या, वळी संतोष सौने पमाड्या ॥१४॥ कर्यो वर्णि मुकुंदे त्यां थाळ, जम्या श्रीहरि दीनदयाळ । धन्य भाग्य जेणे हरि जोया, ओळख्या न तेणे भव खोया ॥१५॥ दैवी जनपर करुणा कीधी, परमहंसनी दीक्षा दीधी । सभा सांजे सजी महाराज, बेठा हरिजन संतसमाज ॥१६॥ पूछ्या शामे समाचार एवा, देशमां देशकाळ छे केवा । त्यारे बोलिया सौ मळी संत, दुःख वेरागी देछे अत्यंत ॥१७॥ निरमानी थैये छैये जेम, पीडा झाझी करे तेमतेम । जोवा संतनी धीरज काज, बोल्या मर्म वचन महाराज ॥१८॥ दुःख देछे वेरागीयो ज्यारे, तेना सामा तमे थाओ त्यारे । बोल्या संत सुणो महाराज, केम करिये अमे एवुं काज ॥१९॥ टेक राखवाविषे । उपजातिवृत्त—अधर्मि लोको न अधर्म मूके, तो संत ते केम स्वधर्म चूके । तजे नहीं पावक उष्णताने, तजे नहीं बर्फ सुशीतताने ॥२०॥ जोगी शुकादी भरताख्य जेवा, अमे धर्या छे दृढ धर्म एवा । करे महाकाळ कदी परीक्षा, न चूकिये लेश स्वधर्मशीक्षा ॥२१॥ जो सर्प ले जीव कदी अमारो, तथापि तेने कहिये न मारो । तो मानवीने करवा प्रहार, साधु करे केम कदी विचार ॥२२॥ कामी थयो ते कहिये न संत, क्रोधी थयो ते पण पापवंत । कल्याणकाजे जन जोग धारे, तेतो क्षमा धर्म नहीं विसारे ॥२३॥ निर्वाहमाटे जन जोगी थाय, तेनाथकी केम क्षमा रखाय । संतस्वरूपे सुसमे जणाशे, काळे परिक्षा कपटीनि थाशे ॥२४॥ अमे कल्याण निमित्त आव्या, भूखे मरी भेख नथी धराव्या । तो कोइ देशे दुःख तेथि एम, कदी क्षमा धर्म तजाय केम ॥२५॥ राजातणुं राज्य समस्त जाय, जोगीतणी तेम क्षमा तजाय । पछी रह्यो शो करमांहि अर्थ, थयुं बधुं जीवित तेनुं व्यर्थ ॥२६॥ क्षमा तजे ते जन जोगि खोटो, क्षमा तजे ते जन पापि मोटो । आप प्रतापे उर राखि धारी, खसे नहीं लेश क्षमा अमारी ॥२७॥ चोपाइ—सुणी बोलिया शाम वचन, अहो संत तमे धन्यधन्य । साधुधर्म तो सत्य तमारा, कामी क्रोधी गुरु छे ठगारा ॥२८॥ तम जेवा जोई गुरु करशे, तेतो निश्चय भवजळ तरशे । कामी क्रोधी गुरु जेने जडे, तेतो नरकना कुंडमां पडे ॥२९॥ कह्यो संतो तमारी वात, तमे क्यांक्यां फर्या गुजरात । वेरागीये केवी पिडा कीधी, तमे केवी सहन करी लीधी ॥३०॥ सुणी बोलिया आनंदस्वामी, बळवंत सुणो बहुनामी । बोचासणथी तमे महाराज, दैवी जीवने उपदेश काज ॥३१॥ दीधी आज्ञा करीने दया, अमे डाकोरमां तेथी गया । वेरागीयोनी पंगति थई, बेठा जमवा अमे तेमां जई ॥३२॥ जय चारे संप्रदायतणी, मेंतो बोलावी ते समे गणी । त्यारे बोलियो एक वेरागी, आ छे जीवनमुक्ताना त्यागी ॥३३॥ जय बोलवानो अधिकार, नथी तेहने कांइ लगार । माटे जो जय बोलावे सही, तेतो आपणे बोलवी नहीं ॥३४॥ त्यारे

बोलिया बीजा वेरागी, नथी जीवनमुक्ताना त्यागी । एम वाद वध्या मांहोमांय, मारामारी थई पडी त्यांय ॥३५॥ अमे तो जमी चाली निसरिया, एवी रीते तहांथी उगरिया । पछी तो फरी कानमदेश, कर्यो बीसळनगर प्रवेश ॥३६॥ त्यांतो आवि वेरागीनी टोळी, जेवा निर्दय जंगली कोळी । एणे आवी तुंबडीयो फोडी, वळी कंठियो कंठथी तोडी ॥३७॥ कहे पाखंड केम चलावो, गांजा भांग्यने केम तजावो । लई जाओछो चेला अमारा, तेने शिष्य करोछो तमारा ॥३८॥ वेर लेशुं अमे तेह माटे, बहु मारशुं वाटे ने घाटे । एम बोलिने अमने प्रहार्या, अति अघटित शब्द उचार्या ॥३९॥ घरांगघरे गया अमे त्यांथी, जाण्युं छूटिया ते दुःखमांथी । रह्या त्यां जइने पांच रात, पछी ऊठीने चाल्या प्रभात ॥४०॥ आव्या वनमां वेरागीयो चार, तेतो मारवा लागिया मार । हतां पुस्तक ते लीधां लूंटी, क्षमा तोय अमारी न छूटी ॥४१॥ देवीवाळा जे मगनीराम, तेतो एम बोल्या तेह ठाम । आपो आज्ञा तो एने हठावुं, बेनां मांथां झाली भटकावुं ॥४२॥ त्यारे तेने कह्युं अमे एम, धर्म साधुनो छोडाय केम, तमे पण जो तेना जेवा थाओ, तजी सत्संग ते साथे जाओ ॥४३॥ तमे करशो साधुतानो भंग, अमे तजशुं तमारो प्रसंग । दोषवाळानी संगे जो रहिये, तेथी संसर्गे दुषित थैये ॥४४॥ एम अमे शिखामण दीधी, त्यारे तेणे क्षमा धरी लीधी । एवी आनंदस्वामीनी वात, सुणी श्रीहरिये साक्षात ॥४५॥ बीजा संतोये पण तेह ठार, कह्यां एवांज दुःख अपार । सदाव्रत देनारा जे संत, कहे सांभळो श्रीभगवंत ॥४६॥ अन्न लेवा वेरागी आवेछे, तेतो अमने गाळो बहु देछे । कांतो मागेछे गांजो तमाकुं, अन्न लेतां छतां बोले वांकुं ॥४७॥ तमे बांध्यो सदाव्रत धारो, तेथी पसरेछे पंथ तमारो । तोडशुं ते सदाव्रत अमे, त्यारे तो ठरी बेसशो तमे ॥४८॥ कीर्त्ति कारण आपोछो अन्न, बीजुं कांइ नथी प्रयोजन । एम बोले भुंडा भेखधारी, घणुं शुं दुःख कहिये उचारी ॥४९॥ सुणी बोल्या श्रीजीमहाराज, अन्न देता नथी कीर्त्तिकाज । द्वारिकां तीर्थनो पथ जाणी, आपीये छैये अन्न ने पाणी ॥५०॥ घणा पामर जन सुख पामे, दैवी जीव आविने विरामे । एम जाणीने आपीये अन्न, पण नव गम्युं भेखने मन ॥५१॥ त्यारे बंध सदाव्रत करवां, तेनां पाप तेने शिर धरवां । एज दुःखे रामानंद छतां, सदाव्रत बंध सौ कर्यां हतां ॥५२॥ बोल्या श्रीमुखे श्रीहरि एवुं, सदाव्रत हवे क्यांइ न देवुं । पछी दर्शन देवाने काज, मांगरोळ गया महाराज ॥५३॥ त्यांथी लोजपुरे गया लाल, कर्या निजजनने त्यां निहाल । गया पंचाळे श्रीहरिराय, झीणाभाईना दरबारमांय ॥५४॥ अदीबाये त्यां थाळ कराव्यो, विप्र लाडकी माये धराव्यो । जमीने रह्या श्रीहरि रात, माणावदर पधार्या प्रभात ॥५५॥ त्यांथी वेळवे झींझरी थैने, रह्या रात गणोदमां जैने । क्षत्री खेंगार मोडजी नाम, त्रीजा भगवानजी गुणधाम ॥५६॥ उतर्या तेना दरबारमांय, सौये

सारी सेवा सजी त्यांय । विप्र भीमजी ने देवराम, तेणे रांध्युं जम्या घनशाम ॥५७॥ सुत भीमजीनो हरिराम, तेणे सेव्युं जुनागढ धाम । वर्णि वासुदेवानंद पास, रह्यो संसारथी थै उदास॥५८॥सुणो भूप अभेसिंह भ्रात, वृषनंदननी कहुं वात । संतमंडळनी संग रास, रम्या भादरतट अविनाश ॥५९॥ प्रभु पोढ्या हता रुचि लावि, त्यां छे बेठक रुडी बनावी । भक्त प्रगट प्रभुना छे जेह, तीर्थभूमि गणे भली तेह ॥६०॥ पुष्पिताग्रावृत्त—गिरिधर विचरी गणोद गाम, कृत सुचरित्र विचित्र तेह ठाम । सुणि नृप उरमां वध्यो उमंग, पुलकित तन थयुं अखंड अंग ॥६१॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते पंचमकळशे अचिंत्यानंदवर्णींद्रअभयसिंहनृपसंवादे श्रीहरिगणोदपुरविचरणनामा त्रयोविंशो विश्रामः ॥२३॥

पूर्वछायो—गिरधर चाल्या गणोदथी, रह्या जइने जाळिये गाम । सांगा बावरियाने घरे, कर्यो महाप्रभूये मुकाम ॥१॥ चोपाइ—रुडी पत्नि तेनी रत्नबाई, सतसंगी ते सारी गणाई । तेणे भाव भलो दिल लावी, विप्रपासे रसोई करावी ॥२॥ जम्या भाव जोई जगदीश, महाराजाधिराज मुनीश । आव्या भक्त मळी एह ठाम, कहुं निर्मळ तेहनां नाम ॥३॥ नाथो लूवाणो ज्ञाननिधान, खिमो हीरो मकन भगवान । हतो पिंपळो त्यां फळियामां, बांध्यो हींडोळो तेह समामां ॥४॥ हींडोळे हरिने पधराव्या, भला भक्तोये भावे झुलाव्या । दीठुं नाथनुं दिव्यस्वरूप, थयुं अचरज सौने अनुप ॥५॥ एम आपीने सुख अनंत, बीजे दिवस चाल्या बळवंत । उपळेटे गया अविनाश, नदीतट कर्यो वाडीमां वास ॥६॥ महाराज करी घणी मेहेर, जम्या कानजी जोशीने घेर । बीजा सतसंगीये तेह गाम, सजी सेवा तेनां कहुं नाम ॥७॥ विप्र शवजी क्षत्री नथुभाई, पटेल नारायण रुपबाई । कूरजी रतनो भगवान, कणबी करशन गुणवान ॥८॥ बीजो आहीर करशनदास, गोकळ ने गोवींद खवास । तेणे सारि रीते सजी सेवा, मोटो लाभ अलौकिक लेवा ॥९॥ पधरामणियो रुडीपेर, हरिभक्ते करी घेरघेर । निजजननां हृदय करी राजी, धर्मपुत्र पधार्या धोराजी ॥१०॥ त्यांना जनपर अनळक ढळी, पछी शाम पधार्या सांकळी । लुवाणा भगवानने घेर, प्रभु रात रह्या रुडीपेर ॥११॥ त्यांथी नाथ फणेणीये गया, वेला सोनीतणे घेर रह्या । गया गिरधर त्यांथि गुंदाळे, जनो सामा आव्या एह काळे ॥१२॥ सोनी आनंदजी अने मीठो, त्रीजो सोनी करमशी दीठो । लाखो कुंभार केसरबाई, धर्मपुत्रने निरखिया धाई ॥१३॥ प्रभुने गाममां पधराव्या, सजी सेवा हरख उपजाव्या । जेतपुरमां गया जगराय, भट वामनना घरमांय ॥१४॥ त्यांना भूपने दर्शन दीधुं, हरिभक्तोनुं कारज सीधुं । विरपर गया त्यांथी विचरी, पछी गोंडळमां गया हरी ॥१५॥ हठीभाइये कर्युं सनमान, राख्या दरबारमां भगवान । रह्या त्यां प्रभु दिन त्रणचार, पछी परवर्या प्राण आधार ॥१६॥ गाम कोटडा भाडवा थैने, स-

रधार रह्या हरि जैने । वेरीभाइ ने तोगोजी त्यांय, उतर्या तेना दरबार मांय ॥१७॥ पूरी थइ एम साठयनी साल, वरषाऋतुनो आव्यो काळ । सर्वे सरधारना मळी दास, राख्या श्रीजीने चातुरमास ॥१८॥ रथजात्रानो उत्सव कीधो, हरिभक्ते भलो लाव लीधो । देवपोढणी दीने जनेश, व्रत सौने धराव्यां विशेष ॥१९॥ जनमाष्टमी आवती जाणी, कही भक्तोये विनयनी वाणी । सतमंडळ सर्व तेडावो, हरिभक्तोने पत्र लखावो ॥२०॥ भलो आंहीज समैयो भरो, जन्मअष्टमि उत्सव करो । तेथी पृथ्वि आ पावन थाय, गणतां मोटुं तीर्थ गणाय ॥२१॥ शब्द सांभळी शामने भाव्या, सतसंगी ने संत तेडाव्या । शिळ सातम दिन एह ठार, लोक आव्या हजारो हजार ॥२२॥ देहोखाचर ने मीणबाई, करियाणेथि आवियां धाई । बिजापण बहु आव्या गृहस्थ, वळी आविया संत समस्त ॥२३॥ हरख्या गामना हरिदास, सारी सौनी करी बरदास । कथा सांभळीने सुता राते, उठ्या अष्टमी दिवस प्रभाते ॥२४॥ त्यां छे सागर जेवुं तळाव, तेमां नावातणो धरि भाव । संघ सहित सजी असवारी, नेहे नावा पधार्या मुरारी ॥२५॥ संतमंडळ कीर्तन गाय, तेनी शोभा वरणवी न जाय । वाजां विविध प्रकारनां वाजे, अवनी अने आकाश गाजे ॥२६॥ चारु चमर हरिशिर ढळे, मुख चंद्रछबी झळमळे । उंचे स्वर उचरे छडीदार, जन सौ कहे जयजयकार ॥२७॥ निरखे हरिने नरनारी, छबि अंतरमां ले उतारी । गया सर्व सरोवर तीर, मुनिनाथे वखाणीयुं नीर ॥२८॥ संघसहित कर्युं हरि स्नान, जळक्रीडा करी भगवान । सहु सांभळतां तेह ठाम, बोल्या श्रीमुखे श्रीघनशाम ॥२९॥ रामानंदस्वामी बहुवार, नाह्या छे आ तळाव मोझार । आ छे तीरथ परम पवित्र, एनो महिमा छे मोटो विचित्र ॥३०॥ जेजे जन्मे अहीं जळजंत, एनां जाणवां पुण्य अनंत । प्राणी जे करशे जळपान, निश्चे पामशे मोक्ष निदान ॥३१॥ एवी ज्यां करेछे हरि वात, थयुं अचरज एक अघात । मत्स्य कच्छ हता मांहि जेह, तरी आव्या उपर सहु तेह ॥३२॥ हाले चाले नही स्थिर थया, सौये जाण्युं एतो मरी गया । निसर्या सहु मज्जन करी, कोरां वस्त्र अंगे लीधां धरी ॥३३॥ मत्स्य कच्छ मृतकसम जोई, प्रश्न कृष्णने पूछेछे कोई । प्रभु आ तेशी उपजी उपाधी, कहे शाम ते थइछे समाधी ॥३४॥ पूर्वछायो—मुक्तानंद आदिक कहे, सुणो श्रीहरि सुंदर शाम । बग शीचाणा समळियो, एवा उडेछे बहु आ ठाम ॥३५॥ मत्स्य आदिकने ते मारशे, माटे जगाडो जगदाधार । जेथी ते जळ अंतर जई, सुखे विचरे सर मोझार ॥३६॥ उपजातिवृत्त—बोल्या सुणी श्रीहरिराय त्यांय, छे सौनि दोरी मुज हाथमांय । हुं थाउं रक्षा करनार जेनो, न कोइथी प्राण हणाय तेनो ॥३७॥ जेजे थतुं आ जगमां जणाय, अमारि इच्छाथिज सर्व थाय । इच्छा विना तो कदी शुष्क पत्र, न जै शके अन्यथकी परत्र ॥३८॥

अमारि इच्छाथकि वायु वाय, अमारि इच्छाथकि वृष्टि थाय । अमारि इच्छाथकि सृष्टि जामे, अमारि इच्छाथि विनाश पामे ॥३९॥ रवी शशी जे नभमां फरेछे, फणींद्र जे शीश धरा धरेछे । समुद्र मर्यादविषे वसाणो, अमारि इच्छाथकि एह जाणो ॥४०॥ मत्स्यादि आ रक्षित छे अमारा, बकादि शुं मारिशके बिचारा । बोल्या सुणीने मुनि शीश नामी, साचुं कहोछो जगदादिस्वामी ॥४१॥ चोपाइ—पछी मत्स्य जगाडवा काजे, मत्स्य साम्रुं जोयुं महाराजे । जळजंतु ते जाग्रत थया, जळमांहि गती करी गया ॥४२॥ सौने अचरज उपज्युं अमाप, जाण्यो प्रगट प्रभूनो प्रताप । एवां ऐश्वर्य वारमवार, प्रभु जनने देखाडे अपार ॥४३॥ पछी सुंदर असवारी साथ, निज ऊतारे आविया नाथ । सभा सजी विराजिया शाम, मतवादी आव्या एह ठाम ॥४४॥ कोई वामी ने कोई वेदांती, भागी श्रीहरिये सौनि भ्रांती । निज मततणुं थापन कीधुं, मान सर्वतणुं हरिलीधुं ॥४५॥ कृष्णजन्म उत्सव थयो राते, जोयुं त्यां अचरज जनजाते । रुडी रीते राधाकृष्णरूपे, दीधां दर्शन वृषकुळभूपे ॥४६॥ नेणे निरखवा उत्सव एवो, आव्या इंद्रआदिक सहु देवो । मळी सुरवधू सुमने वधावे, गुणी गांधर्व हरिगुण गावे ॥४७॥ थयो नवमितणो दिन ज्यारे, त्यांना भूप तोगाजीये त्यारे । विप्रपासे रसोइ करावी, संतने पीरशुं हरि आवी ॥४८॥ कर्यो वर्णि मुकुंदे त्यां थाळ, जम्या श्रीहरि दीनदयाळ । पछी एकादशी आवि ज्यारे, बेठा श्रीजी सभा सजी त्यारे ॥४९॥ संते लैने सरोदा सतार, कर्युं गान अलोकी प्रकार । प्रभुये पछी वात उचारी, काम क्रोधनी खंडनकारी ॥५०॥ कह्या लोभना दोष विशेष, लोभमां छे अधर्म अशेष । लोभ छे सर्व पापनुं मूळ, लोभ धर्मथकी प्रतिकूळ ॥५१॥ लोभविषे । उपजातिवृत्त—पंचेंद्रियोना विषयो प्रमाणो, तेनीज तृष्णा जन लोभ जाणो । तेने तजे तो भवमुक्त थाय, तजे नहीं ते नरकेज जाय ॥५२॥ अत्यंत जागे उर लोभ जेने, सुपुण्य के पाप सुजे न तेने । लोभे करीने न रहेज ज्ञान, लोभी दिसे प्रौढ पशुसमान ॥५३॥ वैराग्य पामी घरबार त्यागे, जो ते पछी अंतर लोभ जागे । जो चित्त द्रव्यादिकमां लगाडे, बहु करेलुं तप ते बगाडे ॥५४॥ जो देवअर्थे पण धर्म छोडी, कमाइ आपे धन एक कोडी । तेने नहीं देव प्रसन्न थाय, ते पापि पापे नरकेज जाय ॥५५॥ जो मानना अंतर लोभ धारे, निर्मानिता साधु थई विसारे । एथी बिजो श्रेष्ठ नहीं अधर्म, ते लोभथी ते करशे कुकर्म ॥५६॥ न्याये मळ्युं ते धन हाथ लेवुं, पडयुं जडयुं तेपण त्यागि देवुं । गृहस्थ तेनो मनलोभ राखे, ते पापनुं तो फळ तेह चाखे ॥५७॥ लोभे करेछे जन चोर चोरी, लै जायछे लोभ कुमार्ग दोरी । लोभे अधर्मी जन लांच खाय, लोभे करी पाप बधां कराय ॥५८॥ जेने दिले लोभ घणो जणाय, आज्ञा प्रभूकेरि नहीं पळाय । जो लोभिने लाभ जडे जरूर, दिलेथि मू-

के निजधर्म दूर ॥५९॥ लोभीष्ट डाबे कर चोरि लावे, साचो थवाने जमणो बतावे। आ हाथथी में करि होय चोरी, शीक्षा करे देव मने सजोरी ॥६०॥ लोभी प्रभूने ठगवा उपाय, करे भले ईश्वर शुं ठगाय। खोटुं खरूं अंतरजामि जाणे, ते दंडशे कर्म कर्या प्रमाणे ॥६१॥ ते लोभनुं खंडन एम कीधुं, सर्वे जनोये मन धारि लीधुं। बीजे दिने पाक भला बनावी, जम्या सहू श्रीहरिने धरावी ॥६२॥ पुष्पिताग्रावृत्त—हरि निजजनने कर्या विदाय, निजनिज देश गया लई रजाय। चित धरि हरिनां रूडां चरित्र, प्रतिदिन पाठ करे गणी पवित्र ॥६३॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते पंचमकळशे अचिंत्यानंदवर्णींद्रअभयसिंहनृपसंवादे श्रीहरि सरधारपुरे जन्माष्टम्युत्सवकरणनामा चतुर्विंशतितमो विश्रामः ॥२४॥

पूर्वछायो—शिष्य रामानंद स्वामिना, मांचोभक्त महाबुद्धिमंत। वास वसे कारियाणीमां, जेने वाला श्रीहरि संत ॥१॥ महाप्रभुये मांगरोळमां, कृष्णजन्म उत्सव कर्यो सार। ए अवसर मांचे खाचरे, पेख्यो प्रभुप्रताप अपार ॥२॥ शिष्य थया त्यारे श्रीजिना, जाणी सर्वोपरी अवतार। वळि समैये आविया, अति स्नेहे सहित सरधार ॥३॥ चोपाइ—सरधारमां श्रीहरिकेरो, पूरो पेख्यो प्रताप घणेरो। दृढ निश्चय तेथकी थयो, सर्वे संशय तेहनो गयो ॥४॥ पधरावा प्रभू निजगाम, उर इच्छा थई एह ठाम। अरजी कर जोडि उचारी, मारे गाम पधारो मुरारी ॥५॥ सुणी बोल्या प्रभु बळवंत, तमे सांभळो शुभ मतिमंत। भला छोजी एकांतिक भक्त, व्रत नैष्ठिकवंत विरक्त ॥६॥ रामानंदजीना शिष्य प्यारा, वळी सारा छो शिष्य अमारा। रामानंदजी तमारे घेर, पधार्या हता उत्तम पेर ॥७॥ अमेपण आवशुं एज रीते, तमे निश्चय राखजो चित्ते। सरधाना भक्तोने अमे, एवुं वचन आप्युं एक समे ॥८॥ चालते वर्ष चातुरमास, वशुं सरधारमां वास। मारुं वेण मिथ्या केम थाय, चोमासामां न क्यांइ जवाय ॥९॥ प्रबोधिनी करीने आ ठाम, पछी आवशुं आपने गाम। कही एवुं ने कीधा विदाय, सरधार रह्या हरिराय ॥१०॥ मांचाभक्तना संबंधीकेरुं, गाम गढुं पवित्र घणेरुं। पासे उन्मत्त गंगा वहेछे, अवनीपति अभय रहेछे ॥११॥ तेना उत्तम पुत्र भला छे, जुगपुत्री जया ललिता छे। मांचोभक्त रह्या तहां रात। करी प्रगट प्रभूतणी वात ॥१२॥ कोटि जगततणा करतार, तेणे लीधो छे नर अवतार। शिव ब्रह्मा धरे जेनुं ध्यान, भाळ्या मनुष्यरुपे भगवान ॥१३॥ में तो लीधो अलौकिक लाव, देवने न मळे आवो दाव। सुणी भूप बोल्या तेह वान, तमे शाथी जाण्या भगवान ॥१४॥ मांचोभक्त कहे हे महीश, कहुं जेथी जाण्या जगदीश। दीठी मूर्ति मनोहर एवी, दैवी जीवनां दिल हरे तेवी ॥१५॥ सोळे चिन्ह चरणमां जणाय, जोतां श्रीहरि निश्चे मनाय। एना मुखनी जो वात सुणाय, पाको पथ्थर पीगळी जाय ॥१६॥ नथी हुकमे मनावता बळथी, न-

थी आपता नाणुं आगळथी । लाखो जन वश वर्ते छे तोय, हरि वगर एवुं केम होय ॥१७॥ चोर जे नृपथी नथी डरता, हरिवचने चोरी नथी करता । थया आधीन लोक अपार, तेने वचने तजे घरबार ॥१८॥ घणा वैष्णव ने शिवभक्त, थया श्रीहरि पदमां आसक्त । घणा जैन ने मुसलमान, निजमतनुं तजी अभिमान ॥१९॥ भक्तिपुत्रनुं भजन करेछे, साचा भावथी ध्यान धरेछे । देशोदेश जनो संभळाय, पण आवुं कोईथी न थाय ॥२०॥ लाखो जनमन साक्षी पुरेछे, परमेश्वर प्रत्यक्ष ए छे। कयुं मुज मने नक्की कबूल, नथी भोळपणे थई भूल ॥२१॥ तमे आपो एवा सम खाउं, साचा ईश्वर एनेज गाउं । उचरुंछुं हुं अर्थे तमारे, नथी स्वार्थ एमां कांइ मारे ॥२२॥ कहे भूप एवुं होय ज्यारे, केम सौ नथी मानता त्यारे । जुदा पंथ जणायछे जेह, केम एक थता नथी तेह ॥२३॥ मांचोखाचर बोल्या तेवारे, कहुं कारण तेनुं अत्यारे । बीज भूमिमां होय अभंग, उगी नीसरे वृष्टि प्रसंग ॥२४॥ पुण्य पूर्वनुं संचित जेह, उगे संत प्रसंगथी तेह । बीजा आसुरी भावथी भमे, तेने प्रगटनी वात न गमे ॥२५॥ राम कृष्ण थया प्रभु ज्यारे, आज्ञा लोके न मानिया त्यारे । तेह टाणे मोटा संघ मळी, आव्यानी नथी वात सांभळी ॥२६॥ आज प्रगटनां दर्शन माटे, मोटा संघ आवे मळी वाटे । प्रतिपक्षीयो पण आज भाई, जाणेछे प्रभुनी प्रभुताई ॥२७॥ मनमां गोटा वाळवा माट, घडेछे पछी कुतरकघाट । कहे साध्योछे बाबरोभूत, तेथी देखाडेछे अदभूत ॥२८॥ कांतो जादुनो गोटको जड्यो, तेथी तेनो पासो समो पड्यो । एना करनी प्रसादी जे खाय, जन तेतो गांडा थइ जाय ॥२९॥ जण एके प्रसादी न चाखी, लैने भेंशना खाणमां नाखी । भेंश खाण खाधे गांडी थई, स्वामिनारायण पासे गई ॥३०॥ प्रतिपक्षी करे एवी वात, एमां मर्म छे उंडो अघात । कृष्णमां छे चमत्कार कांई, एतो निश्चे थयुं जगमांई ॥३१॥ हरि जोतां दिसे जन जेवा, पण क्यांइ नथी बीजा एवा । एमां संशय कोई न करशे, तेथी निश्चय ते प्रभु ठरशे ॥ ३२ ॥ एवो भूपने भेद सुणाव्यो, हरिकृष्णनो निश्चे कराव्यो । पछी बोल्या अभय तेह वार, मळशे क्यारे अमने मुरार ॥३३॥ अहीं आव्या हता एक वार, उतर्या हता वाडी मोझार । बाळकोने समाधि करावी, थोडीवार रह्या हता आवी ॥३४॥ अमे त्यां गया दर्शनकाज, त्यांतो चाली गया महाराज । प्रभु एज हशे साक्षात, मांचेभक्ते कह्युं खरी वात ॥३५॥ पूर्वछायो—मांचोखाचर वळि बोलिया, सरधारमां छे सुखधाम । प्रबोधिनी पछी आवशे, गिरिधर अमारे गाम ॥३६॥ चोपाई—त्यारे तमने तेडावशुं अमे, प्रभु भेटवा आवजो तमे । एवी उच्चारीने शुभ वाणी, मांचोभक्त गया कारियाणी ॥३७॥ हवे श्रीहरिनी कहुं वात, रह्या सरधारमां नरभ्रात । एकसठथानी दसरा दीवाळी, कर्या उत्सव त्यां वनमाळी ॥३८॥ अन्नकूट कर्यो मुद लावी, तिथि

त्यांतो प्रबोधिनी आवी । त्यारे सारो समैयो भराणो, तेतो विश्वविषे वखणाणो ॥३९॥ पछी श्रीहरि त्यांथी सिधाव्या, हरिभक्त वळाववा आव्या । प्रभु गाम पीपरडीये गया, विप्र भाणजीने घेर रह्या ॥४०॥ पछी चालिया प्रातस्काळ, कारियाणिये आव्या कृपाळ । हरि आवशे एवुं विचारी, मांचाभक्ते करेली तैयारी ॥४१॥ सगा संबंधियोने तेडावी, परगामथी राखेला लावी । तेओ सौ मळीने सजी स्वारी, हरिसामा आव्या हर्ष धारी ॥४२॥ हवे तेहतणां कहुं नाम, जेनां सिद्ध थयां सर्व काम । मांचोखाचर मुख्य गणाय, जेनी प्रीति घणी प्रभुमांय ॥४३॥ रुडाखाचर वस्तो ने राम, वळी वेलो विक्रमशी नाम । कणबी कमो ने वीरदास, त्रिजो राघव त्यां वसे वास ॥४४॥ शेठ देवो ने गोवरधन, विप्र वैकुंठ छे हरिजन । सोनी पूंजो भलो सतसंगी, सामा आव्या ते सर्व उमंगी ॥४५॥ बुटो कांधो जेठी माल्लूभाई, चारेने भाइनी छे सगाई । धोळेराना गराशिया तेह, भला भक्त एकांतिक एह ॥४६॥ पूंजोभाइ बनेसिंह जाणो, पुत्र बुटाना बेय प्रमाणो । अजुबा नामे पुत्रि तो एक, जेना मनमां विशेष विवेक ॥४७॥ जेठीभाईनी पुत्री पुनित, फुलजीबा भजे प्रभु नित्य । रहेनार जे बोटाद गाम, सारा खाचर सोमलो नाम ॥४८॥ हता खाचर बीजा हमीर, त्रीजा मातरोधाधल धीर । झींझावदरना रहेनार, भक्त नाम अलैयो उदार ॥४९॥ सुरोखाचर नागडकाना, जेना जश जगमां नथी छाना । जीवोखाचर सारंगपरना, एतो भक्त भला हरिवरना ॥५०॥ खंभाळाना भला छे खाचर, नामे माणशियो निरडर । मोकोखाचर तो वांकियाना, नाजो भक्त तो लाखणकाना ॥५१॥ कहे वर्णि सुणो नृप धीरे, नाजा जोगीयाने रघुवीरे । पछी साधु करी राख्या पास, नाम धरावी घनशामदास ॥५२॥ एवा काठी थई असवार, श्रीजी सामा आव्या तेहवार । बहु भालातणां फळ झळके, तरवारतणी मुठयो चळके ॥५३॥ वाजां विविध प्रकारनां वाजे, शब्द जयजयनी ध्वनि गाजे । मांचाभक्तना दरबारमांय, अक्षराधीश उतर्या त्यांय ॥५४॥ मुक्तानंद आदिक मुनि जेह, जोग्य जग्यामां ऊतर्या तेह । मांचोभक्त ते निर्मानी एवा, करे किंकरनी पेरे सेवा ॥५५॥ पांचो रत्नो रघू लाधो हरजी, सर्वे श्रीजीनी साचवे मरजी । लालो खोडो धनो भगवान, माधो शामो तेजो बुद्धिमान ॥५६॥ हरिबा शीतबा घनुबाई, देवीबा दिलनी घणी डाई । मळीने घणा हरिजन एवा, सजी श्रीहरिनी बहु सेवा ॥५७॥ थइ त्यांतो रसोई तैयार, संतने पिरसे सुखकार । कर्यो वर्णिमुकुंदे त्यां थाळ, जम्या श्रीहरि दीनदयाळ ॥५८॥ सभा सारी सजी सांज टाणे, बेठा सौ जन रीति प्रमाणे । बेठी बाईयो त्यांथकी दूर, श्रीहरिनी छबी धरी ऊर ॥५९॥ मोटी कार्तिकी पूनम जाणी, सौये अंतरे उमंग आणी । प्रभुजीनी महापूजा करी, ध्यानमां ते छबी लीधी धरी ॥६०॥ मांचाभक्ते पूज्या महाराज, सारो लावीने

पूजानो साज । भलां भूषण वस्त्र धराव्यां, चारु चंदन पुष्प चढाव्यां ॥६१॥ धूप दीपने नैवेद्य धरी, अति उमंगे आरती करी । बहु बाईयोये प्रेम लावी, करी पूजा प्रभुजीनी आवी ॥६२॥ हार तोरा ने गजरा धराव्या, कडां वेढ विंटी पहेराव्यां । अहो भूप हुं शी कहुं वात, सौये पूज्या प्रभु साक्षात ॥६३॥ लीधो लाव अलौकिक एवो, अज इंद्रने नव जडे जेवो । धन्य हरिजन ते नरनार, जेणे सेविया जगकरतार ॥६४॥ पुष्पिताग्रावृत्त—श्रुति धरि सुण हे रुडा नरेश, अचरज एक तहां थयुं विशेष । चित धरि शुभ ते चरित्र गाउं, हरिगुण गाइ हमेश राजि थाउं ॥६५॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते पंचमकळशे अचिंत्यानंदवर्णींद्रअभयसिंहनृपसंवादे श्रीहरिकारियाणीपुरे विचरणनामा पंचविंशतितमो विश्रामः ॥२५॥

पूर्वछायो—पूजा करी जने प्रेमथी, सहु बेठा सभा मोझार । मूर्ति मनोहर निरखतां, अति दीठो तेज अंबार ॥१॥ चोपाइ—कोटि सूर्य शशांक समान, दीठुं अदभुत तेज ते स्थान । दीठुं दिव्य सिंहासन तेमां, जड्या चिंतामणी बहु जेमां ॥२॥ जोया तेविषे श्रीघनशाम, पुरुषोत्तम पूरणकाम । त्यांतो अगणित शक्तियो युक्त, स्तुति उच्चरे अक्षरमुक्त ॥३॥ दीठा हरिना बधा अवतार, करे वर्णन त्यां वेद चार । दीठा पुरुष प्रधान अनेक, उभा आज्ञामां थै दीन छेक ॥४॥ ज्यां सुधी एक मुहुरत गयुं, सभा सघळीने दर्शन थयुं । हरिइच्छाथि एह ठेकाणे, पछी तो दीठा पूर्वप्रमाणे ॥५॥ मांचाभक्त आदिक हरिजन, अति अचरज पामिया मन । जाण्या अवतारना अवतारी, भक्ति धर्मतनुज भयहारी ॥६॥ नेणे आवियां प्रेमनां नीर, थयां रोमांच सौनां शरीर । महीमा प्रभुनो मन धारी, स्तुति गदगद कंठे उचारी ॥७॥ नाराचछंद—अहो कृपानिधान कृष्ण कोटि विश्वकारि छो, सुधर्म थापनार्थ धर्म गेह देह धारि छो । अखंड चित्तवृत्तिमां अहो प्रभू रहो तमे, पूरो अमारि आश दीनदास वंदिये अमे ॥८॥ सुरेश ने गणेश शेष भावथी सदा भजे, महेश तो हमेश ध्यान चित्तथी नहीं तजे । अनंतमुक्त आप पास नेहथी सदा नमे, पुरो अमारि आश दीनदास वंदिये अमे ॥९॥ समर्थमां समर्थ आप सर्वथी विशेष छो, स्वतंत्र सर्वना पती धर्या मनुष्यवेष छो । तमो विना अन्य वस्तु अल्प अंतरे गमे, पुरो अमारि आश दीनदास वंदिये अमे ॥१०॥ अभीष्ट आपनार इष्ट तो तमे वरिष्ठ छो, अनिष्ट नाशकारि सद्गुणी तमे गरिष्ठ छो । सुदर्शकाज योगिराज प्राण इंद्रियो दमे, पुरो अमारि आश दीनदास वंदिये अमे ॥११॥ सुभक्तपाळ हेकृपाळ काळनाथ काळ छो, विशाळ पुष्पमाळ धारि धर्मभक्तिबाळ छो । तमारि भक्तिहीन होय ते भवाब्धिमां भमे, पुरो अमारि आश दीनदास वंदिये अमे ॥१२॥ समस्त रिद्धि सिद्धि केरि वृद्धि थाय आपथी, समस्त कष्ट नष्ट थाय आपना प्रतापथी । सजे न भक्ति ते सदा असंख्य संकटो खमे, पुरो अमारि आश दीनदास वंदिये अमे

॥१३॥ धर्यो मनुष्य देह प्राणियो अपार तारवा, अधर्मिये कर्यो सुधर्म लोप ते उधारवा । अहो कृपानिधी करी कृपा अधीक आ समे, पुरो अमारि आश दीनदास वंदिये अमे ॥१४॥ सुधर्मना कुमार धर्मकेरि धींगि ढाल छो, समस्त विश्वमां विभो तमे विहारीलाल छो । अमारि चित्तवृत्ति आप मूरतिविषे रमे, पुरो अमारि आश दीनदास वंदिये अमे ॥१५॥ चोपाइ--भाखे एवुं सुणी भगवान, मांचाभक्त मागो वरदान । तमे मागशो ते हुं आपीश, आशा पूर्ण तमारी करीश ॥१६॥ मांचो बोलिया मस्तक नामी, सदा एटलुं मागुंछुं स्वामी । मारा मनमां तमे स्थिर ठरजो, काम क्रोधथी रक्षण करजो ॥१७॥ मायामां मन नव लोभाय, तव दासनो द्रोह न थाय । रहे आपनुं स्मरण अखंड, मिथ्या भासे आ पिंड ब्रह्मांड ॥१८॥ आपो एज मने वरदान, तथा अस्तु बोल्या भगवान । मांचो भक्त वद्या वळि वेण, तमे सांभळो जन सुखदेण ॥१९॥ सरधारमां हुं ज्यारे आव्यो, पाछो त्यांथकी घेर सिधाव्यो । आव्युं रस्तामां गढपुर गाम, हुंतो रात रह्यो तेह ठाम ॥२०॥ नृप अभय सगा छे अमारा, जन सर्व पवित्र छे सारा । त्यांतो में आपनी करी वात, सौये जाण्या प्रभु साक्षात ॥२१॥ थयां आतुर दर्शन करवा, पछि लागियां एम उच्चरवा । प्रभु आवे तमारेज गाम, त्यारे करज्यो खबर आ ठाम ॥२२॥ अमे आवशुं दर्शन काज, नेणे निरखशुं श्रीमहाराज । कह्यो तो तहां खबर करावुं, सौने दर्शन काज तेडावुं ॥२३॥ सुणी बोलिया सुंदर शाम, ते हुं जाणुंछुं वात तमाम । एह राजा ने राजकुमार, राजपुत्रियो परम उदार ॥२४॥ ए छे सर्वे अनादिनां मुक्त, भलां मारां छे पूर्वनां भक्त । सुख आपवा एने अपार, आज लीधोछे में अवतार ॥२५॥ मात ताते लीधुं सुखलेश, एने आपीश एथी विशेष । राजा अभय अमारे काज, करेछे तप तजि सुखसाज ॥२६॥ तेनो पुत्र ने पुत्रियो जेह, व्रत तीव्र सदा करे तेह । इच्छा राखेछे अमने मळवा, नथी चातां बीजुं फळ फळवा ॥२७॥ मोटी पुत्री तेनी जीवुबाई, तेनी वात कहुं सुणो भाई । अमे फरिये ने करिये जे काम, तेतो त्यां बेठां देखे तमाम ॥२८॥ मीणबाई जे करियाणानां, लाडकीबाई पीपळाणानां । फर्या ज्यांज्यां अमे जन्म धरी, वळी जेजे लीळा अमे करी ॥२९॥ ते बे बाईयो देखेछे जेम, जीवुबाइये देखेछे तेम । नृप ने नृपनो परिवार, मुज भक्त छे प्रेमी अपार ॥३०॥ माटे माणस त्यां मोकलावो, लखी पत्रने अत्र तेडावो । पछी तेणे लखी आपी पत्र, विप्र राघव [illegible] तत्र ॥३१॥ पूर्वछायो—कहे अचित्यानंदजी, सुणो भुप अभेसिंह भ्रात । दुर्गपुरीमां शुं थयुं, कहुं ते हवे तमने वात ॥३२॥ चोपाई—राजा अभयसहित परिजन, राते सर्वेने लाग्युं स्वपन । पूर्व देशथी पूर्ण प्रकाश, दीठो आवतो दरबार पास ॥३३॥ दीठुं तेजमां दिव्य विमान, कोटि सूर्य शशांक समान । दीसे दिव्य मणिमय सार, तेमां चिंतामणीनो न पार ॥३४॥ तेने फरतुं

विमाननुं वृंद, जेम तारामंडळ मध्य चंद । तेमां बेठेला मुक्तो अनेक, वचलामां महा प्रभु एक ॥३५॥ शोभे मूर्ति मनोहर शाम, कोणमात्र ते कोटिक काम । धर्यां दिव्य आभूषण अंगे, माथे मुगट जडेलो छे नंगे ॥३६॥ तेह मूर्तिनुं वरणन करवा, जडता नथी शब्द उचरवा । जेम मुंगाने स्वपनुं थाय, तेतो मनमांज समजी रखाय ॥३७॥ बीजा जे हरिना अवतार, दीठा अन्य विमान मोझार । तहां मुक्त बोल्या ततकाळ, सांभळो भाग्यशाळी भूपाळ ॥३८॥ घणा जन्मनुं पुण्य तमारुं, आज उदय थयुं अति सारुं । सर्व अवतारना अवतारी, सरवोपरि जे सुखकारी ॥३९॥ सौना ईश्वर सौना नियंता, जे छे अतिशय ऐश्वर्यवंता । जेनुं ध्यान शिवादिक धारे, तेतो घेर पधार्या तमारे ॥४०॥ दया आणीने दर्शन दीधां, काज सरवे तमारां सीधां । भला छोजी एकांतिक भक्त, मनमां छो मायाथी विरक्त ॥४१॥ माटे मोटी करी प्रभु मेहेर, सदा रहेशे तमारेज घेर । घणा अक्षरमुक्त सहीत, तमपासे रहेशे खचीत ॥४२॥ गुणवंतु आ गढपुर गाम, करशे जेवुं अक्षरधाम । तमारो सहुनो जोइ स्नेह, नही दूर रहे क्षण तेह ॥४३॥ भाग्यशाळी तमारा समान, नथी सांभळ्यो कोइये कान । राखे घेर हरिने सदाय, एवा नथी थया नही थाय ॥४४॥ जेना चरणनी रजनेकाज, तप श्रेष्ठ करे जोगीराज । करे वेद जेना गुणगान, जे छे कोटि ब्रह्मांड निदान ॥४५॥ प्रभु ते गढपुरमां विचरशे, सर्व ठाम चरणरज करशे । नित्य उन्मत्तगंगामां जैने, स्नान करशे सखा संग लैने ॥४६॥ मोटुं तीर्थ गणाशे ते एवुं, बिजुं जगमां नहीं तेना जेवुं । अहो भूपति भाग्य तमारुं, सुर मुनियो वखाणशे सारुं ॥४७॥ कीर्ति अचळ तमारी तो थाशे, मोटा ग्रंथोमां वातो लखाशे । अंते ब्रह्मांडनो नाश थाय, हरिलीळाना ग्रंथ न जाय ॥४८॥ ज्यारे ब्रह्मांड आ प्रले पामे, रहे ग्रंथ ते अक्षरधामे । एवुं सांभळतां नृप जाग्या, चित्ते वात विचारवा लाग्या ॥४९॥ अचरज उपज्युंछे अंतर, आ ते सत्य के स्वपनांतर । श्रीहरि मळिया साक्षात, नथी संशय जेवी ते वात ॥५०॥ पुत्र पुत्रियोने कह्युं ज्यारे, तेओये कह्युं तेमज त्यारे । सौने एवुंज लाग्युं स्वपन, थयां श्रीहरिनां दरशन ॥५१॥ प्रभाते जन सौ ज्यारे जाग्यां, सारां शुकन त्यारे थवा लाग्यां । फरक्यां वाम अंग स्त्रीयोनां, जमणां फरक्यां पुरुषोनां ॥५२॥ थयां शांत सरवतणां मन, दीसे निर्मळ सर्व गगन । शुक सारिका शब्द उचारे, एवा शब्द सुण्या नहि क्यारे ॥५३॥ वजाड्या विना दुंदभि वाजे, जाणे आनंदनो घन गाजे । हता शत्रु ते थै गया मित्र, बोल्या प्रीतिनां वचन विचित्र ॥५४॥ जेजे धारेलां दुष्कर काम, अनायासे गयां एह ठाम । त्यारे सौ मळी कीधो विचार, आज सारा मळे समाचार ॥५५॥ एवां चिह्न जणायछे आज, कांतो आवी मळे महाराज । कांतो आपणने त्यां तेडावे, एवी कोइ वधामणी लावे ॥५६॥ चेतवाविषे । उपजातिवृत्त—वर्णी कहे सांभळ सुज्ञ राय, ज्यारे बहु चिह्न भलां जणाय ।

त्यारेज जे काम कर्यानुं धारे, मनोरथो ते जन सर्व सारे ॥५७॥ ज्यारे पडे सौ अवळाज पासा, ज्यांत्यां अकीर्तिज अने निराशा। चतूर चेते चितमांहि त्यारे, ममत्व ने मान बधुं विसारे ॥५८॥ न जुद्ध कीजे पडती दशामां, नर्मा जवुं निश्चय ते समामां। शत्रुनि साथे पण स्नेह थाय, एवाज त्यारे करवा उपाय ॥५९॥ अशुभ चिह्नो अगणीत होय, चेत्यो नहीं रावण राय तोय। ममत्व तेणे मननो न मूक्यो, चतूर शेनो चतुराइ चुक्यो ॥६०॥ पुष्पिताग्रावृत्त—शुकन सरस जाणि जाण्युं राय, जरुर मनोरथ आज सिद्ध थाय। द्विजवर शुभ पत्र त्नत्र लाव्यो, महिपति लै निज मस्तके चडाव्यो ॥६१॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते पंचमकळशे अचिंत्यानंदवर्णींद्रअभयसिंहनृपसंवादे अभयनरपतिस्वप्ने श्रीहरिदर्शननामा षडविंशतितमो विश्रामः ॥२६॥

पूर्वछायो—पत्र वांच्यो घणा प्रेमथी, तेमां शामना सुणि समाचार। अभय नृप सकुटुंबने, वध्यो उर उमंग अपार ॥१॥ भूपति ब्राह्मणने कहे, तमे मोटो कर्यो उपकार। प्राप्ति थवा परमेशनी, लाव्या वधामणी एह वार ॥२॥ आपुं शुं तमने आ समे, अहो सुणो रुडा द्विजराय। राज बधुं जो आपिये, आज एपण अल्प गणाय ॥३॥ एम कहीने आपियां, भलां भूषण वस्त्र अमूल्य। मस्तक चरणे नमावियुं, जाण्युं तेपण नथी ते तुल्य ॥४॥ भावे दीधुं भोजन भलुं, बिजा जमाडिया द्विज संत। स्नेही सगांने जमाडियां, जाणी हर्षनो दिवस अत्यंत ॥५॥ पछी जवा कारियाणिये, नरनाथ थया तैयार। पुत्र तथा निजपुत्रियो, सहु साथे लीधो परिवार ॥६॥ एक रथे बे राणियो, बेठी प्रभुने करीने प्रणाम। जेहतणां रुडां जाणिये, सोमादेवी ने सुरप्रभा नाम ॥७॥ चोपाई—जीवुबाई अने लाडुबाई, ए बे पुत्रियो मोटी गणाई। बिजा रथमां बिराजियां तेह, जेनो श्रीहरिपर बहु स्नेह ॥८॥ पांचुबाई तथा नानबाई, नृपपुत्रियो वय लघुताई। त्रीजा रथमां ते बेठियो जैने, मुखे श्रीहरिनुं नाम लैने ॥९॥ चोथा रथमां बेठा सगा स्नेही, एकमां नृप अभय विदेही। दादो नामे कुंवर निज साथे, बेसार्यो रथमां नरनाथे ॥१०॥ सुरबाईनो ते सुत सारो, भावथी प्रभुने भजनारो। नृपनो जमाई नागमालो, घेलो धाधल भूपनो साळो ॥११॥ ए बे अश्वे थया असवार, बीजा असवारनो नहि पार। साथे दासियो ने बहु दास, खीजमतदार झाझा खवास ॥१२॥ शूरवीर लीधा घणा संगे, अस्त्र शस्त्र धरी लीधां अंगे। मळी शुकने सवत्सी गाय, आवी जळ भरी सामी कन्याय ॥१३॥ मळ्या विप्र ते वेद भणेला, तेणे केसर तिलक करेलां। नरनाथे नमस्कार कीधो, त्यारे तेणे आशीर्वाद दीधो ॥१४॥ सामो माळी मळ्यो छाब भरी, तेणे हार तोरा भेट धरी। लैने महोर एने आपी राज, हार तोरा राख्या हरिकाज ॥१५॥ पछी पंथमां कीधुं प्रयाण, धरी श्रीहरिमां मन प्राण। घनशामनुं नाम उचारे, वळी चितमां एम विचारे ॥१६॥

मने आज महाप्रभु मळशे, घणा दिनना मनोरथ फळशे। मारां सिद्ध थशे सर्वे काज, मने बोलावशे महाराज ॥१७॥ वाटे जाय विचारता आम, त्यांतो आव्युं उगामेडी गाम। पछि आवियुं गाम निंगाळुं, झींझावदर झडपथी भाळ्युं ॥१८॥ एम आठ गाऊ गया छेक, कारियाणी रही गाउ एक। धरी उर हरिनो महिमाय, तजि वाहन चालिया पाय ॥१९॥ पुर पासे आवे जेमजेम, अंगे उपजे हरख तेमतेम। जाणे जो पांखवाळो हुं थाउं, उडी तरत प्रभुपासे जाउं ॥२०॥ गयो आगळ एक सवार, तेणे जैने कह्या समाचार। त्यारे संबंधी जन संग लैने, मांचोभक्त मळ्या सामा जैने ॥२१॥ सारी रीते करी सनमान, लाव्या स्नेहसहित स्वस्थान। आप्यो उत्तम भुवने उतारो, सणगारी ते राखेलो सारो ॥२२॥ क्यां छे कृष्ण क्यां छे हरिकृष्ण, एम पूछे वारेवारे प्रश्न। अति आतुर मळवाने काज, थया घेला ते गढपुरराज ॥२३॥ गया त्यां मळी श्रीहरिपास, पेख्यो त्यांपण पूर्ण प्रकाश। मांचाभक्ते कह्याहता जेवा, स्वपनामां दीठा हता तेवा ॥२४॥ जोया मुक्तोविषे महाराज, दीठो त्यां बधो दिव्य समाज। दंडवत करीने निज देह, नम्या कुंवरसहित नृप तेह ॥२५॥ वदतां मुखे गदगद वाणी, आव्यां प्रेमनां नेणमां पाणी। अहो नाथ अहो नाथ कही, शीश चरणे नमावियुं सही ॥२६॥ महाराजे मुक्यो शिर हाथ, उठी भूपने भेटिया नाथ। पछी आसने सारे बेसार्या, प्रभु स्नेहना शब्द उच्चार्या ॥२७॥ कर्या बाइयोये तेह ठाम, प्रभुजीने पंचांग प्रणाम। पछी चंदन आदि मगावी, भूपे पूजा करी प्रेम लावी ॥२८॥ भूपे भाव भलो मन धारी, स्तुति जुग कर जोडी उच्चारी। जयजय प्रभु प्राणजीवन, जयजय भक्तिधर्मना तन ॥२९॥ हरिगीतछंद—जय धर्मबाळ विशाळ जश जनपाळ दीनदयाळ छो, उर कुसुममाळ विशाळ धर प्रभु काळनापण काळ छो। कळिकाळ अति विकराळमां करुणानिधी करुणा करी, महाराज आज समाज लै अमकाज प्रगट थया हरी ॥३०॥ बहुनामि सौना स्वामि अंतरजामि अक्षरधामि छो, नथि स्वामि रिपु छो वामिना खगगामि नर निषकामि छो। गुण गाय नारद शेष शारद अंत न शके उचरी, महाराज आज समाज लै अमकाज प्रगट थया हरी ॥३१॥ जयजय मुरारी अभयकारी धर्म धीरजधारी छो, असुरारी धर्मोद्धारी सदआचारि अचळ विचारि छो। मुनि तप करे मख आदरे छबि मन धरे वनमां ठरी, महाराज आज समाज लै अमकाज प्रगट थया हरी ॥३२॥ व्रत दान तीर्थस्नान सर्व निदान तमने पामवा, श्रुति वरण श्रवणे धरण ते तव चरणमां चित जामवा। महाकाळ जे विकराळ ते तव हुकममां चाले डरी, महाराज आज समाज लै अमकाज प्रगट थया हरी ॥३३॥ अणमाप आप प्रताप छे परिताप हर निष्पाप छो, छे चिह्न चरणे चापनुं धरि छाप ईश्वर आप छो। तव दास थाय सदाय ते जन जाय भवसागर

तरी, महाराज आज समाज लै अमकाज प्रगट थया हरी ॥३४॥ तव भक्त विषय विरक्त थै आसक्त तव पदमां थशे, ते मुक्त थै सुखयुक्त अक्षरमुक्तमांहि सदा वसे। ते मरण के अवतरण भवमां फरण नव पामे फरी, महाराज आज समाज लै अमकाज प्रगट थया हरी ॥३५॥ धरि प्यार वारमवार जगदाधार चरणे लागिये, द्यो ज्ञानदान कृपानिधान अमे मुखे ए मागिये। मुजवास वास वसो सदा गणी दास खास दया धरी, महाराज आज समाज लै अमकाज प्रगट थया हरी ॥३६॥ चोपाइ—मारे वास वसो महाराज, अमे तेडवा आविया आज। स्तुति सांभळीने एवी काने, तथा अस्तु कह्युं भगवाने ॥३७॥ वळी बोलिया सुंदर शाम, अमे आव्या हता तव गाम। त्यारे नव थयो जोग अमारो, पण जाण्यो में प्रेम तमारो ॥३८॥ माटे गाम तमारे आवीश, तहां दर्शन सौने दईश। रुडी उन्मत्तगंगा वहेछे, अतिवालुं मने स्थान ए छे ॥३९॥ त्यारे उभा थई जोडी हाथ, मांचोखाचर बोल्या हेनाथ। घणे काळे करी कांइ मेहेर, घनशाम आव्या मुज घेर ॥४०॥ माटे हमणां वसो आहीं वास, करो पूरी अमारी आश। सगा जाणी तेडाव्या में ज्यारे, भूप अभय पधार्या छे त्यारे ॥४१॥ तेतो अक्रुरना जेवुं काम, करवाने बेठा छे आ ठाम। प्राणनाथने त्यां तेडी जावा, आदरेछे उपाय ते आवा ॥४२॥ पछी बोल्या पोते परमेश, तमे चिंता न राखशो लेश। पंचमी तो वसंतनी करशुं, पछी अत्रथी तत्र विचरशुं ॥४३॥ भूप अभय प्रत्ये भगवान, कहे सांभळो नृप गुणवान। हुंतो जाणुंछुं प्रेम तमारो, पण एवो विचार छे मारो ॥४४॥ मेळो आंहि वसंतनो भरवो, अति उत्तम उत्सव करवो। पछी आवशुं गाम तमारे, नथि संशय एमां लगारे ॥४५॥ कहे भूप सुणो प्रभु तमे, रहेशुं आंही त्यांसुधी अमे। दयासिंधुनां दरशन करशुं, साथे लैने स्वगेह विचरशुं ॥४६॥ सुणी हरख्या हरि तेह वार, नृपतीनो कर्यो सतकार। पछी लै प्रभुनो अभिप्राय, बंदोबस्त कर्यो निजराय ॥४७॥ घेलो धाधल ने नांगमालो, कह्युं तेने तमे आज चालो। गढपुरमां जइ स्थिर ठरजो, मुज राज्यनुं रक्षण करजो ॥४८॥ एवुं सांभळीने एतो गया, परिवारसहित नृप रह्या। करे नाथनां दर्शन नित्य, कथा वात सुणे धरि चित्त ॥४९॥ मांचे खाचरे मन धरि प्यार, आप्युं नाणुं श्रीजीने अपार। एनुं उपयोग करवानुं धारी, वृषवंशीये वात विचारी ॥५०॥ असुरे अवतार धर्या छे, विष्णुयाग तो बंध कर्या छे। जेमां हिंसा कर्यानुं बतावे, एवा चंडिना यज्ञ करावे ॥५१॥ माटे ते मत खंडन करुं, विष्णुयाग विमळ आदरुं। लोक यज्ञमां लाखो भराय, तेने पाणी पुरुं नव थाय ॥५२॥ माटे मोटुं तळाव खोदावुं, तेमां नीर सजीवन लावुं। वारी वावरे लोक अपार, तोय ताण पडे न लगार ॥५३॥ पछी सारो दिवस जोवराव्यो, खोदवानो सामान मगाव्यो। गामथी दिशा उत्तरमांय, सर

खोदावा मांडियुं त्यांय ॥५४॥ प्रातःकाळमां भोजन करी, थाय तैयार त्यां जवा हरी । सारि घोडि सजित शणगार, प्रभु थाय तेपर असवार ॥५५॥ सखामंडळ संचरे साथ, सुणो नाम तेनां नरनाथ । महीनाथ अभय अने मांचो, जेनो स्नेह संपूरण साचो ॥५६॥ मोकोखाचर सोमलो सुरो, अलैयो ने जीवो प्रेमी पूरो । बीजा हरिजननो नहि पार, करे कीर्तन वाटे उच्चार ॥५७॥ वाजां विविध प्रकारनां वाजे, छडीदारतणा शब्द छाजे । खीजडो सारो सरवर पाळे, तेनी छायामां ढोलियो ढाळे ॥५८॥ बेसे तेपर श्रीघनश्याम, करे हरिजन खोद्यानुं काम । सहु जयजय शब्द उच्चारे, काम करतां ते कोइ न हारे ॥५९॥ सांजसुधी करे एम काम, पछी सौने भेटे घनश्याम । कचराळां थयां वस्त्र होय, हरि हेते मळे तेने तोय ॥६०॥ आपे पुष्प प्रसादिना हार, आपे चरण ते छाति मोझार । माथे कोइने मुकेछे हाथ, देखाडेछे प्रसन्नता नाथ ॥६१॥ तप करता मोटा ऋषिराय, तनपर राफडा वळी जाय । तोय दर्शन देता न जेह, आज रिझ्या सहजमां तेह ॥६२॥ अहो भाग्य अहो महाभाग्य, जेजे आव्या जनो एह जाग्य । तेना पुण्यतणो नहि पार, शुं वखाणिये वारमवार ॥६३॥ पछी पुरमां पधारे मोरारी, गाजते वाजते गिरधारी । वात देशमां विस्तरी ज्यारे, हजारो जन आविया त्यारे ॥६४॥ नित्यनित्य लीळा नवी थाय, जोवा देव आवे नभमांय । ब्रह्मा आदि धरि संतवेष, करे जूथमां आवि प्रवेश ॥६५॥ पुष्पिताग्रावृत्त—जन कृत हरि जोइ राजि थाय, जन मन तेम उमंग तो न माय । परम पुनित ते चरित्र जेणे, नजर निहाळ्युं लिधो सुलाव तेणे ॥६६॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते पंचमकळशे अचिंत्यानंदवर्णींद्रअभयसिंहनृपसंवादे कारियाणीपुरे श्रीहरिअमयनृपमीलननामा सप्तविंशतितमो विश्रामः ॥२७॥

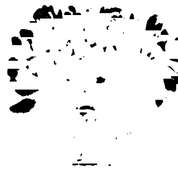
पूर्वछायो—लीळा श्रीहरिनी निरखवा, सतसंगीनो आवे समाज । जीवोखाचर गढपुरथकी, त्यारे आविया दर्शन काज ॥१॥ चोपाइ—साथे पुत्री छे अमूलांबाई, बीजी अमरबाई गणाई । मुळुखाचर आविया साथ, नेहे निरखिया नटवर नाथ ॥२॥ खासी रीते तळाव खोदाय, सहु त्यां मळी दर्शने जाय । भूख्या थाय जनो तेने काज, करे एवुं श्रीजीमहाराज ॥३॥ आगले दिवस संध्याकाळे, बाजरो डोढ कळशी पलाळे । बीजे दिवस बपोरने टाणे, काम चालतुं होय त्यां आणे ॥४॥ प्रभु पोष भरीभरी देय, सहुने ते पहोंची रहेय । ज्यारे आव्युं सजीवन नीर, नाह्या तेविषे शामशरीर ॥५॥ प्रेमथी प्रभुये जळ पीधुं, चरणामृत सौ जने लीधुं । त्रण मासलगी तेह ठाम, राख्युं खोद्यानुं चालतुं काम ॥६॥ वळि तेह तळाव मोझार, दीशा पश्चिममां तेह ठार । पूर्व पश्चिम कुंड कराव्या, राम ने भीम कुंड ठराव्या ॥७॥ तेमां नाह्या मोटामोटा संत, घणी वार नाह्या भगवंत । तेथी तीर्थ मोटुं एह आज, कोणमात्र ते पुष्करराज ॥८॥ सर्वे

तीरथ वसे त्यांकणे, गंगा गोमतीने कोण गणे। पाणी पुष्कळ त्यां थयुं ज्यारे, विष्णुयाग आरंभियो त्यारे ॥९॥ श्रौत स्मार्त क्रिया जाणनार, त्यांतो तेडाव्या विप्र अपार। पूर्तकर्म तळावनुं कर्युं, पछी यज्ञनुं काम आदर्युं ॥१०॥ घणा विप्र वरूणीमां वर्या, पाठ विष्णुसहस्त्रना कर्या। नित्य ब्राह्मण भोजन थाय, तेतो गणतां नहींज गणाय ॥११॥ दिशा पश्चिमे सरोवर पाळे, चोका चाळीश कीधा ते काळे। सवा माससुधी तेह ठार, जम्या विप्र हजारो हजार ॥१२॥ मोटो मंडप कुंड कराव्यो, पुरणाहूतिनो दिन आव्यो। कर्यो होम भलो एह काळे, घृत होम्युं घणुं परनाळे ॥१३॥ विष्णुयाग पुरो एम कर्यो, अतिरुद्र पछीथी आदर्यो। एक अवसरे जमवाने टाणे, घृत खूटि पड्युं ते ठेकाणे ॥१४॥ प्रभु अश्वे थई असवार, विचर्या घृत लेवा तेवार। तलबावळां छे त्यांथी पास, गया त्यांसुधी श्रीअविनाश ॥१५॥ घीनां कुल्लांनुं चोकियुं गाडुं, आडे रस्ते जतुं हतुं आडुं। हरि तेतो हंकावीने लाव्या, घीनां कुल्लां ते खालि कराव्यां ॥१६॥ पछी गाडुं ते कइ दशे गयुं, तेतो कोइनी नजरे न थयुं। सौने अचरज उपज्युं अमाप, जाण्यो प्रौढ प्रभुनो प्रताप ॥१७॥ एवां ऐश्वर्य अपरमपार, प्रभु देखाडे वारमवार। अतिरुद्र कर्यो एवी रीते, अक्षराधीश अक्षरातीते ॥१८॥ दीधां द्विजने नानाविधि दान, जेजेकार कर्यो भगवान। वळी आश्चर्यनी एक वात, सुणो भूप अभेसिंह भ्रात ॥१९॥ जेकुंवर एक उंझानी बाई, तेतो एकज शिंघोडुं खाई। नित्यनित्य करे उपवास, एम वीति गया घणा मास ॥२०॥ प्रतिदिवस दाणा मण दळे, लोट संघना लोकने मळे। एवो भक्तिमां तेहनो भाव, काम करवानो अंगे उत्साव ॥२१॥ उत्साहविषे। उपजातिवृत्त—उत्साहथी काम घणुं कराय, आलस्य एमां जरिये न थाय। उत्साहवाळो जन होय जेह, क्षुधा तृषाने न गणेज तेह ॥२२॥ जो मानवी निर्बळ होय अंगे, बळिष्ठ थै काम करे उमंगे। जोरावरे जे न करी शकाय, ते काम उत्साहथकी कराय ॥२३॥ उत्साहथी जे रणमां चडेछे। माथुं पडे तो धड त्यां लडेछे। सती करे पावकमां प्रवेश, उत्साहथी कष्ट गणे न लेश ॥२४॥ कष्टे करी जे जन मूडि जोडे, न प्राण जातां पण पाइ तोडे। उत्साह एना उरमांहि आवे, तो द्रव्य ते एक दिने उडावे ॥२५॥ उत्साहथी जाय उपाडि भार, उत्साहथी जाय समुद्र पार। उत्साह जो अंतरमां न होय, करी शके काम कशुं न कोय ॥२६॥ उत्साहवाळुं मन होय जेवुं, तेना थकी काम कराय तेवुं। जे काम उत्साह विना कराय, ते वेठियुं काम नजीवुं थाय ॥२७॥ एकादशीनो उपवास होय, संतो करे काम तळाव तोय। उत्साह जेना मनमां अमाप, गणे न वृष्टी तन टाढ ताप ॥२८॥ महाप्रभूनो महिमा विचारे, ते प्राप्ति जो जीव अमुल्य धारे। उत्साह तेना उरमां न माय, तेनाथकी शुं न करी शकाय ॥२९॥ चोपाई—करे उत्साहथी सहु काम, राजी थाय जोई घनशाम। पंचमी त्यां

वसंतनी आवी, भक्तिनंदनने मन भावी ॥३०॥ रंग छाकया गुलाल मगाव्यो, रंग विविधप्रकार रचाव्यो। प्रभु संतने हरिजन संगे, रम्या रंगे उमंगथि अंगे ॥३१॥ एम उत्सव अद्‌भुत कर्यो, तेतो ध्यानमां मुनिजने धर्यो। समैया पछी श्रीहरिराय, संघ सर्वने किधा विदाय ॥३२॥ पण वात तो एवि विस्तरी, दुर्गपुरमां पधारशे हरी। फुलडोळ उत्सव तहां करशे, अति अद्‌भुत लीळा आदरशे ॥३३॥ माटे दूरदेशी जन जेह, रह्या श्रीहरिनी साथे तेह। गाम बोटादना दृढ वीर, साखे खाचरनाम हमीर ॥३४॥ भणोदोशी ने सोमलो भक्त, जेनां मन हरिचरणे आसक्त। सौये विनति करी शिर नामी, आवो बोटादमां बहुनामी ॥३५॥ दीनबंधु दया दिल धरो, अमारां घर पावन करो। एवी विनती सुणीने ते ठाम, गिरिधर गया बोटाद गाम ॥३६॥ भक्त हमीरने दरबार, उतर्या जै जगतआधार। वइया बे दिन त्यां प्रभु वास, दीले राजी थया सहु दास ॥३७॥ कारियाणिये पाछा पधार्या, त्यांना भक्तोना हरख वधार्या। माघकृष्ण एका शी आवी, भूप अभये त्यां विनति सुणावी ॥३८॥ पंचमी तो वसंतनी गई, प्रभु आज एकादशी थई। चालो गढपुर श्रीगिरिधारी, करो पूरण आशा अमारी ॥३९॥ सुणी बोल्या श्रीजीमहाराज, चालो आवशुं आज ने आज। म[illegible]नी रजा लैने, त्यांथी चालिया तैयार थैने ॥४०॥ मांचोखाचर आव्या वळावा, मनवृत्ति प्रभुमां ठरावा। सोमलो तथा खाचर सुरो, जेनो प्रेम प्रभुविषे पूरो ॥४१॥ कारियाणीने सीमाडे आव्या, मांचाभक्तने पाछा वळाव्या। सोम सुरने कहे घनशाम, तमे जाओजी तमारे गाम ॥४२॥ त्यारे ते बोल्या जोडीने हाथ, अमने तो राखो आप साथ। जूदा तमथकि नहि रहेवाय, पळ एक ते जुगजेवी जाय ॥४३॥ वात शी कहीये मुखे धणी, तमे जाणोछो अंतरतणी। एवुं सांभळीने मुनिनाथे, राख्या तेओने पोताथि साथे ॥४४॥ अभेखाचर सह परिवार, जीवोखाचर पण धरी प्यार। चाल्या श्रीघनशामने संग, तेना मनमां छे मोटो उमंग ॥४५॥ बीजा पण महाराजना मित्र, घणा क्षत्रि छे परम पवित्र। वर्णि मुख्य छे मुकुंदानंद, मुक्तानंद प्रमुख मुनिवृंद ॥४६॥ मयाराम भटादि गृहस्थ, श्रीजी संगे चाले थइ स्वस्थ। प्रभु आव्या दुरगपुरपास, थइ पुरमां ते वात प्रकाश ॥४७॥ भोकोखाचर जीवाखाचरना, रामोखाचर मूळुखाचरना। प्रभु भक्तिमां ते अनुराग्या, नगरी शणगारवा लाग्या ॥४८॥ घेलो धाधल ने नागमाले, शणगार्युं शहेर ते काळे। छंटकाविया रस्ता वळावी, बांध्यां तोरण दरवाजे आवी ॥४९॥ चावटा पचरंगी चडाव्या, चारु चौटा ने चोक शोभाव्या। प्रभु आववानी जाणी पेर, घणो हरख वध्यो घेरघेर ॥५०॥ श्रीजी साथे हतो संघ जेह, केवुं देखे दुरगपुर तेह। गामथि दिशा दक्षिणमांय, वहे उन्मत्त[illegible]ा ते त्यांय ॥५१॥ तेनां नीर प्रवाहनो घोष, सुणतां थइये निरदोष। तेनुं नीर कदापि न खूटे, बारे मास

प्रवाह ने तूटे ॥५२॥ दिशा उत्तरमां बहु बाग, एनी शोभा तो दीसे अथाग। आंबा आंबलियो ने अनार, [illegible] तणो नहीं पार ॥५३॥ खूब छे नाळियेरी खजूरी, कदळी पण पेखिये पूरी। आसोपालव वृक्ष अनेक, दीसे सरस ते एकथी एक ॥५४॥ कोकीला बोले मधुरा बोल, करे पक्षीनां वृंद कल्लोल। कळा पूरी कळाधर नाचे, जाणे श्रीहरिने जोइ राचे ॥५५॥ कुवा वाव्य शोभे तेह स्थान, पाणी मीठां पियूषसमान। तेह नीरनुं जे करे पान, बहु थाय तेतो बळवान ॥५६॥ सुणो रुडा अभेसिंह राज, राघावाव्य छे जे स्थळ आज। सारो बाग हतो तेह ठाम, आवी ऊतर्या त्यां घनशाम ॥५७॥ नेणे निरखवा धर्मकुमार, पुरना जन उलट्या अपार। नेणे नीरखीने हरखेछे सर्व, जाणे आव्युं अनूपम पर्व ॥५८॥ करी नित्यक्रिया परमेशे, पेंडा बरफी मगाव्यां नरेशे। भाव जोइ जम्या भगवान, पछी आरोगीया बीडिपान ॥५९॥ पुष्पिताग्रावृत्त—परमपुरुष अ-क्षराधिनाथ, नरतनु धारि अनेक मुक्तसाथ। प्रभु गढपुर ते स्वयं पधार्या, जन-मन मोद अनेकधा वधार्या ॥६०॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते पंचमकळशे अचिंत्यानंदवर्णींद्रअभमसिंहनृपसंवादे श्रीहरिकारियाणीपुरात् दुर्गपुरआगमननामा अ-ष्टाविंशतितमो विश्रामः ॥२८॥

इति श्री[illegible]रिलीलामृत [illegible] पञ्चमकळशः संपूर्णः ॥ ५ ॥

श्रीस्वामिनारायणायनमोनमः ।

श्रीहरिलीलामृतम्

दुर्गपुराख्य षष्ठकळश प्रारंभः ।

शार्दूलविक्रीडितवृत्त—वंदू जे हरि दुर्गपत्तन रही त्यां भूपना धाममां, स्थापी उत्तम वासुदेवप्रतिमा रंगे रुडा शाममां । सौराष्ट्रादि विशेष देश फरिने दुर्गाख्य पूरे रह्या, जेने आ जगमांहि दुर्गपुरना वासी विशेषे कह्या ॥१॥ पूर्वछायो—सजी सामैयुं लाविया, नागमालो जेहनुं नाम । घेलो धाधल घणा हरखथी, हरि सामा आव्या तेह ठाम ॥२॥ भोकोखाचर भला भावथी, रामोखाचर पण रुडी रीत । सामा आव्या घनशामनी, पुरि धारी प्रभुपद प्रीत ॥३॥ चोपाइ—घणा ढोल नगारां तो वाजे, सरणाइयोना स्वर गाजे । घणा पाळा घणा असवार, हाथमांहि धर्यां हथियार ॥४॥ रथ चाले ने धरणी धमके, घणा बळदना घूघरा घमके । थाय बंदुक केरा बहार, बोले जन सहु जयजयकार ॥५॥ हार तोरा ने गजरा बनावी, मुकी माळिये छाब त्यां लावी । भलां भूषण वस्त्र भूपाळे, कर्यां अर्पण लावी ते काळे ॥६॥ प्रभुनी करी विनती अपार, सजाव्यां वस्त्रभूषणसार । हार तोरा ने गजरा धराव्या, एवा अंतरमांही ठराव्या ॥७॥ हरि अश्वे थया असवार, मुनियो बेठा रथ मोझार । पचरंगी उडेछे निशान, गाय गुणी जन हरिगुणगान ॥८॥ केवी रीते सजी असवारी, अनुक्रमथी कहुं ते उचारी । थया वाजावाळा आगेवान, तेनी पाछळ डंको निशान ॥९॥ तेनी पाछळ कुंतल घोडा, शणगारेला सारा सजोडा । हरिभक्तो धरिने उमंग, बजावे बहु ताल मृदंग ॥१०॥ भलां वाजेछे भुंगळ भेर, जोवा उलटयुं त्यां आखुं शेहेर । पछी मुनिजन कीर्तन गाय, तेनी शोभा वरणवी न जाय ॥११॥ पछी पाळा चाले शस्त्र धारी, भला छोडता बंदुक भारी । अश्व ऊपर श्रीमहाराज, तेने विंटेलो वर्णिसमाज ॥१२॥ भक्त कुबेरजी छडिदार, करे आगळ जयजयकार । एक वर्णि श्रीमुकुंदानंद, बीजा जेराम वर्णि स्वछंद ॥१३॥ चारु चमर करे तेतो वेग, तेनी दांडियो सोनानी छेय । उमाभाइये तो धर्युं छत्र, इंडुं सोनानुं झळकेछे तत्र ॥१४॥ वेराजिये धर्योछे वींझणो, शोभे रत्न जडीत ते घणो । साथे चाले सवा असवार, तेनो गणतां न पामिये पार ॥१५॥ तेनी पाछळ रथनो न अंत, तेमां बेठा मोटामोटा संत । उंटे नोबत छे सहु छेली, झुल पांच पटानी

करेली ॥१६॥ एम अस्वारी पुरमां पधारी, थयां दर्शनातुर नरनारी । तज्यां कामनीये घरकाम, चाली निरखवा श्रीघनशाम ॥१७॥ मेल्यां कोइये तो रोतां बाळ, चाली निरखवा जनप्रतिपाळ । धर्यां वस्त्र उतावळे अवळां, धर्यां भूषण अवळां ने सवळां ॥१८॥ जोवा कोइ अगाशिये चडी, चडी छापरे कोइ ते घडी । टोळे टोळां मळी स्त्रीयो आवे, प्रभुने बहु पुष्पे वधावे ॥१९॥ सुणो भूप कहे ब्रह्मचारी, शोभा गढपुरनी दीसे सारी । चारु चोवटा बवळी बजार, बन्ने बाजुये हाटनी हार ॥२०॥ करे वेपार रुडा वेपारी, घणी वस्तुओ वेचाय सारी । नाणावटी नाणावटां करे, हुंडी तेनी पाछी नव फरे ॥२१॥ दीपे देवनां मंदिर सारां, लागे पेखतां मनने प्यारां । सारा चारे वरणनो छे वास, करे विप्र ते वेद अभ्यास ॥२२॥ शोभे देव ने देवीयो जेवां, नरनारियो शोभेछे एवां । दीसे राजातणा दरबार, तेनी शोभातणो नहीं पार ॥२३॥ घेरघेर हरिगुण गाय, अति आनंद उत्सव थाय । दिवा जेवुं दीसे ठारठार, रुडां तोरण बांधियां बार ॥२४॥ शोभे नर ने नारियोनां वृंद, ज्यां त्यां दीसे आनंद आनंद । जोइ पुर मुनिये मन धर्युं, जाणे अक्षरधाम उतर्युं ॥२५॥ वझ्या जे पुरमां भगवान, अन्य पुर नहि एह समान । भूप अभयना दरबारमांय, रुडी रीते आव्या हरिराय ॥२६॥ एकसठ्यानी साल ते खासी, शुक्ल एकादशी माघमासी । नृप अभयतणे दरबार, पधार्या प्रभु परम उदार ॥२७॥ संतने सतसंगीने सारो, आप्यो अभय नरेशे उतारो । हरिने मुनिने तेहवार, आप्यो हेत धरी फळाहार ॥२८॥ एम करतां हुताशनी आवी, रम्या रंगे हरी हर्ष लावी । सखा सहित सजी असवारी, वेले नावा पधार्या मुरारी ॥२९॥ आव्यो वाटे जतां तेहवार, जीवाखाचरनो दरबार । जीवाखाचरे त्यां स्तुति करी, कह्युं आंहि पधारो श्रीहरि ॥३०॥ गया हरि दरबार मोझार, हतो त्यांपण रंग तैयार । संतो संगे रम्या हरि रंगे, निरखे जन अधिक उमंगे ॥३१॥ त्यांथी उन्मत्तगंगाने तीर, गया नावाने शामशरीर । जळक्रीडा सखा संगे करी, पछी पुरमां पधारिया हरी ॥३२॥ नृप अभयना दरबारमांय, प्रभु आवी बिराजिया त्यांय । बीजे दिन डोळ उत्सव कीधो, लाव भक्तजने भलो लीधो ॥३३॥ रामनौमी आवी रुडी रीते, प्रभुये समैयो भर्यो प्रीते । आव्या जेजे जनो एह काळे, बरदास करी नरपाळे ॥३४॥ देहोखाचर ने मीणबाई, करियाणेथी आवेलां चाई । तेणे विनति करी जोडी हाथ, करियाणे चालो मुनिनाथ ॥३५॥ प्रभुये कह्युं तेहनी पासे, ज्यारे आ संघ सर्व वेराशे । लइ संतनुं मंडळ त्यारे, अमे आवशुं गाम तमारे ॥३६॥ पूर्वछायो—संघनां जन सहु संचरी, गया पोत पोताने देश । करियाणे करुणा करी, त्यारे पोते गया परमेश ॥३७॥ संत सहित हरि उतर्या, देहाखाचरने दरबार । बहुविधे मीणबाइये, पूज्या प्रेमथी प्राण आधार ॥३८॥ चोपाई—सुणो भूप अभेसिंह

भाई, महा समरथ ते नीलकंठ । जन्मथी हरि जे लीळा करे, घेर बेठां ते देखे नजरे ॥३९॥ एतो अक्षरनां रहेनार, आवी लीधो मनुष्य अवतार। प्रभु प्रत्यक्षने तेथी पेखे, बीजा देव देवी नव देखे ॥४०॥ हवे श्रीहरिनी सुणो वात, प्रभु नित्य उठीने प्रभात । काळुभार नदीतणे तीरे, जाय नावाने निर्मळ नीरे ॥४१॥ करावे संतने जोगाभ्यास, अक्षराधीश श्रीअविनाश । देहाखाचरने कहे भावो, एक कोठो आ ठाम करावो ॥४२॥ अहीं एकांतमां वशी वास, संतने शीखवुं जोगाभ्यास । नदीथी दक्षिणे मन भाव्यो, देहाखाचरे कोठो कराव्यो ॥४३॥ पछी त्यां केटला एक मास, वृषनंदने कीधो निवास । आवी भीम एकादशि ज्यारे, गया गढपुर श्रीहरि त्यारे ॥४४॥ थयो उत्सव त्यां अतिसारो, निरख्या सौये धर्मदुलारो । पछी बेठी बासठ्यानी साल, रथजात्रा आवी एह काळ ॥४५॥ तेनो उत्सव उत्तम कीधो, भलो लाव ते भक्तोये लीधो । नृप अभय तथा परिवार, सौने जेने जेवो अधिकार ॥४६॥ स्नेहे श्रीहरिनी सजे सेवा, वृषपुत्रने वश करी लेवा । जीवोखाचर भक्त सुजाण, सेवे श्रीजीने इष्ट प्रमाण ॥४७॥ तेनी पुत्रियो बे बहु डाही, भमुलां बीजी अमरबाई । तेओ पण भक्तिपुत्रने भजे, क्षणमात्र न मनथकी तजे ॥४८॥ जीवाखाचरने दरबार, प्रभु बेसे सभा सजी सार । कथा वारता कीर्तन थाय, अति आनंदमां दिन जाय ॥४९॥ जीवाखाचरे जोडीने हाथ, कह्युं हेहरि हेमुनिनाथ । मारा दरबारमां महाराज, एक राखवो संतसमाज ॥५०॥ सेवा जेवी थशे तेवी करशुं, तेनी वात सुणी मन धरशुं । एवी अरज सुणी उर धारी, कहे मुक्तमुनिने मुरारी ॥५१॥ जीवाखाचरने दरबार, रहो संत लई दशबार । सुणी आज्ञा धरीने आनंद, रह्या त्यां जइने मुक्तानंद ॥५२॥ ओरडाथकी पाछळ ज्यांय, एक लींबडो छे आज त्यांय । जग्या साधुने रहेवा माटे, करावी हती सुंदर घाटे ॥५३॥ मुक्तानंद रह्या तेमां जई, संतनुं मोटुं मंडळ लई । कथा वात करे नित्यनित्ये, प्रेमी भक्तो सुणे मळी प्रीत्ये ॥५४॥ नृप अभयतणे दरबार, रह्या श्रीहरि धर्मकुमार । जन्मअष्टमीनो दिन आव्यो, भूपे उत्सव भारे कराव्यो ॥५५॥ आव्या दसरा ने आवी दीवाळी, अन्नकूट करी हद वाळी । मोटा मोटा समैया भराय, संत सतसंगी एकठा थाय ॥५६॥ मळे लोक हजारो हजार, दिव्यभाव ते देखे अपार । वात विस्तरी ते ठामोठाम, सतसंग वध्यो गामो गाम ॥५७॥ गढपुरमां लीळा करी घणी, गणतां ते शकाय न गणी । घणा ग्रन्थोमां तेह लखाणी, देशोदेशविषे ते वंचाणी ॥५८॥ माटे ते वातनो विस्तार, जाणवो अन्य ग्रंथ मोझार । कहुं संक्षेपमां कांइ वात, सुणो भूप अभेसिंह भ्रात ॥५९॥ एम करतां प्रबोधिनी आवी, हरिभक्तोने अंतरे भावी । त्यांतो संत समस्त तेडाव्या, देशोदेशना हरिजन आव्या ॥६०॥ कर्यो उत्सव ते रूडी रीते, पूज्या सौये प्रभूजीने प्रीते । छेले दिवस सभा सजी ज्यारे,

जवा सौने रजा आपी त्यारे ॥६१॥ हरिभक्तो बोल्या तेह ठाम, प्रभुजी आवो अमारे गाम । जेजे वृद्ध ने अंगे अशक्त, इच्छे दर्शन आपना भक्त ॥६२॥ पुष्पिताग्रावृत्त—विचरण करशो विशेष देश, जन सतसंगि थशे घणा जनेश । सुणि शुभ विनती धरी स्वऊर, वचन कह्युं प्रभु आवशुं जरूर ॥६३॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते षष्ठकळशे अचिंत्यानंदवर्णींद्रअभयसिंहनृपसंवादे दुर्गपुरे अभयनृपतिसौधे श्रीहरिस्थितिकरणनामा प्रथमो विश्रामः ॥१॥

पूर्वछायो—हरिजनो गामो गामना, तेनी पूरण करवा आश । धर्मसुते इच्छा धरी, करवा जवाने प्रवास ॥१॥ चोपाई—प्रभु करवा प्रवासनुं धारी, ज्यारे करवाने मांडि तैयारी । थया अभय उदासी ते वार, तथा उत्तम नाम कुमार ॥२॥ सोमादेवी सुरप्रभा राणी, तेनी आंखोमां आवियां पाणी । सुमाबाइ भूपाळनी भगिनी, जेने लागी प्रभुपदे लगनी ॥३॥ ललिता जया राजकुमारी, जेने वालां छे विश्वविहारी । पांचुबाइ तथा नानबाई । चारे पुत्रियो भूपनी डाई ॥४॥थया अंतरे ए सौ उदास, पाणी जोडी बोल्यां प्रभुपास । प्रभु आज सुधि सुख दैने, जवा बेठा छो तैयार थैने ॥५॥ पण तम विना शाम सुजाण, अमे राखशुं शी रिते प्राण । एनो अमने उपाय बतावो, सुखेथी पछी शाम सिधावो ॥६॥ सुणी बोलिया श्रीपरमेश, तमे सांभळो अभय नरेश । तमो सर्वेना प्रेमथी हुंय, वश थैने बंधायेलो छुंय ॥७॥ सदा वास तमारे वसीश, बिजे तो मिजमान रहीश । जेम जन कोइ परगाम जाय, निज घेर आवी स्थिर थाय ॥८॥ तेम हुं विचरुं परगाम, पण जाणिश आ मुज धाम । मारुं गढडुं ने हुं गढडानो, तेतो कहिये नथी मढवानो ॥९॥ सदा संतसमाज सहित, गढडामां रहीश खचीत । धर्म थापवा धरणी मोझार, आज लीधोछे में अवतार ॥१०॥ गामो गाम करीने प्रवास, करवोछे अधर्मनो नाश । कह्युंछे में हरिजन पास, तहां आवीने पूरिश आश ॥११॥ माटे आवीश जैने वहेलो, मनमांथी फिकर तमे मेलो । बोल्या अभय अभय परिवार, प्रभु सांभळो प्राण आधार ॥१२॥ अमे इह प्रन धार्युं छे आवुं, विना दर्शन अन्न न खावुं । माटे तमथी कदी न जवाय, जतां अन्न अमे न खवाय ॥१३॥ कहे भूप हेते जोडी हाथ, अहो नाथ अहो प्राणनाथ । मने मेलीने क्यांई न जाशो, मुजथी क्षण दूर न थाशो ॥१४॥ कहेतां एम मूर्छित थया, दीनबंधुने उपजी दया । भूपने कर झाली उठाड्या, निजछातीनी साथे लगाड्या ॥१५॥ कहे कृष्ण हुं तो नहीं जाउं, तमथी नहीं वेगळो थाउं । एवुं सांभळी धीरज धारी, मेली विरहनी पीडा विसारी ॥१६॥ पछी श्रीहरि स्थीरता करी, रह्या दुर्गपुरिमांहि ठरी । दैवी जीवने उपदेश करवा, संतमंडळ मोकल्यां फरवा ॥१७॥ ज्यारे वसंतपंचमी आवी, कर्यो उत्सव सौने तेडावी । परगामना भक्तोनी पास, एम बोल्या हता अविनाश ॥१८॥ तमारे गाम हुं वि-

चरीश, आशा पूर्ण तमारी करीश । पाळवाने पोतानुं वचन, महाराजे वि
रियुं मन ॥१९॥ धार्युं निश्चे एवुं मनमांही, मारी मूर्ति थापुं एक आंहीं । वा
देव ते नाम धरावुं, एमां सर्वनी आस्ता करावुं ॥२०॥ परगाम विचरिये जो अ
तेनां दर्शन करी सहु जमे । एवो चित्तमां कीधो विचार, सत्यसंकल्प सर्व
धार ॥२१॥ एक दिवस प्रभातने टाणे, कर्युं संध्यादि शाम सुजाणे । बेठा
हासने अविनाश, भला अक्षरभुवननी पास ॥२२॥ आव्या साधु पाळा ब्रह्म
री, हरिजननी सभा थइ सारी । त्यांतो आव्या अभय नरपाळ, प्रभुने नमी
ठा ते काळ ॥२३॥ करियाणाविषे वसे जेह, देहोखाचर आविया एह ।
श्रीहरि धर्मनी वात, सुणी थाय ते सहु रळियात ॥२४॥ हरि इच्छाथकी
टाणे, बीजी वात बनी ते ठेकाणे । परदेशी शलाट ते आव्यो, शाम मूर्ति
लानी बे लाव्यो ॥२५॥ एक मूर्ति चतुर्भुज मोटी, बीजी शेषशायी तणी छो
बोल्यो हेते जोडी हाथ बेय, वेचवानी आ मूर्तियो छेय ॥२६॥ हमणां अ
मूकी जईश, पछी आवीने मूल कहीश । करुं गंगाविषे जइ स्नान, वेलो
वीश हे भगवान ॥२७॥ मूर्ति मूकीने चाल्यो शलाट, कोण जाणे गयो कइ
ट । गयो पाछळ खोळवा पाळो, पण तेने तो क्यांइ न भाळयो ॥२८॥ प
आव्यो नहीं एह ठाम, पाम्या अचरज भक्त तमाम । बेय मूर्ति मनोहर भा
बोल्या सौ जन छे तो रूपाळी ॥२९॥ पछी हेते जोडी बेउ हाथ, नृप उनड
हे नाथ । आ ते मूर्ति मुकी कोण गयुं, अमने अति अचरज थयुं ॥३०॥ सु
शाम हस्या मंदमंद, पछी बोल्या सकळ सुखकंद । मोटी मूर्ति छे आ तो
मारी, वासुदेव एवुं नाम धारी ॥३१॥ जोइने प्रेम तमारो आज, नित्य द
करवाने काज । मुक्त अक्षरधामना आवी, मूर्ति मुकी गया त्यांथी लावी॥३
अमारुं तेणे दर्शन कीधुं, उनमत्तगंगा जळ पीधुं । महीमा जाणीने कर्युं स्न
पछी पोते गया स्वस्थान ॥३३॥ एवी सांभळी श्रीमुख वात, जाण्युं ऐश्वर्य
रिनुं अघात । कहे अभय नरेशने श्रीजी, हवे वात सुणो एक बीजी ॥३४॥
त्तराभिमुखे एक सारो, ओरडो आंहि छे जे तमारो । तेमां मूर्ति आ था
एक, एथी अर्थ तो सरशे अनेक ॥३५॥ सुणी नृप कहे महाराज, करो जेम
तेम काज । पछी मुहुरत शुभ जोवरावा, रामचंद्र जोशीने बोलाव्या ॥३
पूर्वछायो—पूछयो प्रभुजिये जोशिने, मूर्ति थापवानो दिन शुद्ध । बोल्या वळि
हुनामी ते, तमे सांभळो विप्र प्रबुद्ध ॥३७॥ चोपाई—फुलडोळनो उत्सव था
त्यारे सारो समैयो भराशे । माटे एवामां मुहुरत आवे, त्यारे तो भक्त स
भावे ॥३८॥ जोशिये त्यां मुहुर्त तपाइयुं, पछी सर्व सभामां प्रकाइयुं ।
विक्रमी वासठि साल, वदी फागणी त्रीज ते काळ ॥३९॥ वार शुक्रतणो
सारो, धर्मपुत्र ते मुहुरत धारो । एवी सांभळी जोशीनी वात, हृदे सर्वे

रळियात ॥४०॥ कृष्णे कंकोतरीयो लखावी, देशोदेशविषे मोकलावी । विप्र बेचर लक्ष्मीराम, दवेजी हरजीवन नाम ॥४१॥ दवे डोसो ने लालजी गोर, कंकोतरिया गया चारे कोर । सतसंगी सहुने तेडाव्या, वळी संत समस्त त्यां आव्या ॥४२॥ तेडाव्या विप्र वेदीया घणा, जेनी विद्याविषे नहि मणा । जोइ ग्रंथ प्रतिष्ठामयूख, भूपना ओरडा सनमूख ॥४३॥ प्रेमजी खीमजी सूत्रधार, रुडा मंडपना रचनार । दिशा चारेविषे चार द्वार, माथे ध्वजा पताकानी हार ॥४४॥ आसोपालव तोरण छाजे, रुडा रंभाना थंभ बिराजे । अधिवासन कारण धारी, मध्ये वेदी रची बहु सारी ॥४५॥ होम करवा प्रतिष्ठाने अंगे, पद्मकुंड कराव्यो उमंगे । भलो वेदीथी उत्तर भागे, कुंड जोतां दिले प्रिय लागे ॥४६॥ वदी बीज अने गुरुवारे, नित्यकर्म करीने सवारे । प्रतिष्ठामख आदर कीधो, सामवेदतणो मत लीधो ॥४७॥ भट्ट शीयाणीना शिवराम, करे तेतो आचार्यनुं काम । रामचंद्र जोशी थया ब्रह्मा, सभासद तो दीनानाथ गम्या ॥४८॥ भट्ट बेचर सतसंगी सत्य, गुणी तेतो थया गाणपत्य । विप्र रगनाथ ने जीवराम, लालजी तथा लक्ष्मीराम ॥४९॥ हरजीवन ने जागेश्वर, दुर्गपुरमां ते द्विजनां घर । रोइसाळाना लक्ष्मीराम, घणा वाला तेने घनशाम ॥५०॥ कहुं पीठवडीतणा हवे, जीवो जोशी ने मोनजी दवे । वीरपरना राघवजीनाम, भेंसजाळना तो अंबाराम ॥५१॥ गाम बोटादमांहि रहेता, जोशी नरसिंह नरसिंह महेता । मोनो जोशी तथा मोनो पंड्यो, त्रवाडी जेठो भक्तिमां मंड्यो ॥५२॥ एह आदिक विप्र अपार, थया ऋत्विज यज्ञ मोझार । सौनां वरुण करी भगवान, दीधां वस्त्र आभूषण दान ॥५३॥ स्वस्तिवाचन विप्रोये कीधुं, अक्षराधिशे सांभळी लीधुं । पछी कीधी कुशांडिनि रीत, ग्रहयज्ञ कर्यो धरी प्रीत ॥५४॥ तेह यज्ञना देव प्रधान, तेने दिधां आहुतिनां दान । पछी होमियां पृथक समिध, हवे तेनी सुणो कहुं विध ॥५५॥ सूर्यने आकडानां समिध, सोमने खाखरानां प्रसिद्ध । क्षितिपुत्रने तो गमे खेर, बुधने तो अंघेडो ए पेर ॥५६॥ गुरुने भलो पीपळो भावे, उमरो शुक्रने तो सुहावे । शनिने खिजडानां समिध, राहुने दुरवा दीधे सिद्ध ॥५७॥ केतुने कुश होमवो तेह, कहु फळ ग्रहने गमे जेह । द्राक्ष शेलडी अने सोपारी, नारंगी ने लींबु सुखकारी ॥५८॥ बीजोरुं ने कमळफळ जाणो, टोपरुं ने अनार प्रमाणो । एम होम्यां हुतद्रव्य घणां, घृत होम्यामां राखी न मणा ॥५९॥ पुष्पिताग्रावृत्त—श्रुतिमत मनमांहि धारि लीधो, ग्रहमख एम कृपानिधान कीधो । वरणन करतां न पार आवे, कदि शत कल्प सुधी सुशेष गावे ॥६०॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते षष्ठकळशे अचिंत्यानंदवर्णींद्रअभयसिंहनृपसंवादे दुर्गपुरे श्रीवासुदेवनारायणप्रतिष्ठांगग्रहयज्ञकरणनामा द्वितीयो विश्रामः ॥२॥

पूर्वछायो—फागणवदी तृतीया थई, करी नित्यक्रियानुं काम । मूर्तिप्रति-

छा काममां, तत्पर थया घनशाम ॥१॥ चोपाइ—सूर्य उदयसमो हतो ज्यारे, हतो हस्तनो चंद्रमा त्यारे । ब्रह्माचार्यने ऋत्विजे मळी, विधिपूर्वक प्रीतथी वळी ॥२॥ भट्ट त्यांतो हता मयाराम, मुक्तानंदमुनी तेह ठाम । हता वर्णि त्यां मुकुंदानंद, मळी सौये सहीत आनंद ॥३॥ उत्तराभिमुखे ओरडामां, उत्तराभिमुखे ए समामां । वासुदेवनारायण केरी, स्थापी मूर्ति ते सरस घणेरी ॥४॥ वेदमंत्रे षोडश उपचारे, पूजी मूर्तिने श्रीजीये त्यारे । धूप दीप ने नैवेद्य धारी, आरति अति हेते उतारी ॥५॥ सौये दीठुं ते मूरतिमांय, अतितेज अलोकिक त्यांय । तेह मूर्तिमां श्रीजीनुं रूप, जोयुं सर्वे जनोये अनुप ॥६॥ एथी अचरज अंतरे आणी, मूरती तेतो श्रीजीनी जाणी । देश देशना जन सहु आवी, वासुदेवने भेट धरावी ॥७॥ कोइये वस्त्र भूषण अरप्यां, कोइये बहु द्रव्य समप्यां । प्रभुये पुरणाहुति कीधी, द्विजने दक्षणा बहु दीधी ॥८॥ घणा विप्र ने संत जमाड्या, शामे संतोष सौने पमाड्या । सजी सभा मंडप मोझार, मंच ऊपर बेठा मुरार ॥९॥ मुक्तानंद प्रमुख घणा संत, मुकुंदादिक वरणी अनंत । नृप अभय सहित परिवार, बेठा जेम जेने अधिकार ॥१०॥ जीवोखाचर मुळुखाचर, जेना पुण्यना प्रगटिया थर । देहोखाचर करियाणाना, मोकोखाचर ते वांकियाना ॥११॥ कारियाणीना खाचर वस्तो, जड्यो जेहने मोक्षनो रस्तो । मांचोखाचर विषयविरक्त, सोमलो ने सुरो भला भक्त ॥१२॥ अलैयो गाम झींझावदरना, भला भक्त तेतो हरिवरना । मांतरो तथा भक्त हमीर, बेय बोटादना शुरवीर ॥१३॥ बीजा हरिजननो नहि पार, मळी बेठा मंडप मोझार । प्रभु चरणमां सौनां छे चित्त, तेतो चंद्र चकोरनी रीत ॥१४॥ करुणा करीने कृपानाथ, बोल्या हेते उपाडीने हाथ । वासुदेवनी मूर्ति आ जेह, मारी मूर्तिज जाणवी तेह ॥१५॥ एमां साक्षात हुंज रहीश, आशा पूर्ण तमारी करीश । पूजजो मनमां प्रेम धरी, जमजो एनां दर्शन करी ॥१६॥ वळी वर्णि मुकुंदनी पास, आपे एम बोल्या अविनाश । तमे तो सदा सेवोछो अमने, तेथी अवकाश नहि मळे तमने ॥१७॥ वासुदेवनी पूजा हमेश, भट्ट बेचर करशे विशेष, दौछुं तमने भलामण तेनी, सदा संभाळ राखजो एनी ॥१८॥ उद्धवी संप्रदाय प्रमाणे, करवा बधा उत्सव टाणे । शुद्ध थैने पुजे देव जेवा, तोज देव मानी लेछे सेवा ॥१९॥ दृढ जो ब्रह्मचर्य रखाय, देव पूजवा योग्य ते थाय । करे स्पर्श अशुद्ध थै आप, तेने तो देवता देछे शाप ॥२०॥ देवसेवाविषे अपराध, करवा थकि लागेछे बाध । ते हुं तमने हवे संभळावुं, सारी रीते कही समझावुं ॥२१॥ शार्दूलविक्रीडितवृत्त—जाशे देवसमीप चाखडि चडी के वाहने जो चडी, तो जाणो अपराध एज सुरनो तेणे कर्यो ते घडी । जो जन्मोत्सव देवना न करशे ते दोष बीजो गणो, पेखी मूर्ति प्रणाम जे नहि करे ते दोष त्रीजो घणो ॥२२॥ बेसे मंदिरमां मनुष्य जइने जे

कोइ उच्चासने, एकांते नरनारि त्यां स्थिति करे कां तो करे हास्यने । के उच्छिष्ट अशौच आप तनथी जै देवने जो अडे, कांतो थाय प्रणाम एक करथी ते प्रौढ पापे पडे ॥२३॥ कांतो एक प्रदक्षिणाज करशे दुःशब्द उच्चारशे, के बेशी प्रभु-मूर्तिपास निजना लांबा पगो धारशे । बेसे ढींचण बांधि वस्त्र करिने कांतो सुवे त्यांकणे, के कांई पण खाय मंदिरविषे जुठुं जिभे जे भणे ॥२४॥ उंचा शब्दथकी मुखेथि उचरे के कांइ कष्टे रुवे, स्त्रीनो स्पर्श करे स्त्रियो पुरुषनो के खोटि दृष्टे जुवे । मोटाई धरि कोइने वचन त्यां आपे कदी रीझिने, के कोइ जनने प्रभूसदनमां शीक्षा करे खीजिने ॥२५॥ टंटो कांइ करे निवेदित विना जे कांइ वस्तू जमे । बोले ग्राम्यकथा तथा रमत ते त्यां कोइ रीते रमे । देवस्थानविषे अधोपवननो संचार कोई करे, बेसे पुंठ करी तथा निजतणी कीर्ती कदी उच्चरे ॥२६॥ जंघा जानु उरूपरी पग धरे ते थाय प्रौढासन, बेसे मंदिरमांहि मूर्ख जन जे एवुं करी आसन । वाणी क्रूर वदे तथा परतणी निंदा स्तुती उच्चरे, बोले बोल कठोर लोभि थइने सेवा न सारी करे ॥२७॥ जे पोते करि मानता पण पछी पूरी करे ते नही, ऊछीनुं लइ देवनुं पछिथकी पाछुं कदी दे नहीं । जे अर्पे न फळो रतेरत तणां वंदे बिजाने तहीं, जे भावे बहु आपने सुरस ते नैवेद्य धारे नहीं ॥२८॥ इत्यादी अपराध ते न करवा भक्ती भली चाय तो, प्रायश्चित्त करे कदी असमझे एवुं थई जाय तो । ऊभा एक थळे रही हरितणी सौ आरती कीजिये, बीजी वात बधी तजी प्रभुपदे वृत्ती तदा दीजिये ॥२९॥ पोढे देवप्रदक्षिणा न करवी मर्याद ना मूकिये, जेजे सेवननो समो सुसजिये टाणुं नहीं चूकिये । वाराहाख्य पुराणमां वचन छे देवे वराहे भण्यां, पृथ्वीपास प्रसिद्ध छे उचरियां सर्वोपयोगी घणां ॥३०॥ मूर्तीनो अपराध जे जन करे शुं तेहने थायछे, ते हुं आज तमो समीप उच्चरुं सच्छास्त्रनो न्याय छे । जे पूजे जमिने प्रभूनि प्रतिमा ते कुंभिपाके पडे, नाह्यो तोय न दंतधावन कर्युं जै मूर्तिने जे अडे ॥३१॥ तेनां सुकृत नाश थाय सघळां संदेह तेमां नही, माटे सर्व पवित्र थै मूरतिने स्नेहेथि सेवो सही । स्त्रीसंभोग करी निमज्जन विना मूर्तीसमीपे धसे, तेतो चौद हजार वर्षलगि जै वीर्येज वासो वसे ॥३२॥ जोईने शब जे न नाय अथवा सच्छास्त्र निंदा सुणे, ते जो स्पर्श करे प्रभूनि छबिने बंधाय पापे घणे । पोते पूर्वज सौ समेत वनमां जांबूक थैने रहे, जैने नित्य मसाणमांज शबनुं ते मांस खावा चहे ॥३३॥ कामे मोहित थै रजोवतितणो जे स्पर्श क्यारे करे, ते जो स्पर्श करे प्रभूनि छबिने ते पापि पूरो ठरे । जै संपूर्ण सहस्र वर्षसुधि ते स्त्रीपुष्प पापी पिये, जन्मे त्यां जडबुद्धि थाय जन ते दारिद्र मोटुं लिये ॥३४॥ जो पोते शबने कदापि अडिने देवालये जे जशे, तेने गर्भथकीज जन्मि मरवुं ते लक्षवारे थशे । ते चांडाळपणुं पछीथि धरशे सो सैकडां वर्षनां, ज्यां त्यां शोक कलेश कष्ट न-

डशे स्वप्नां नहीं हर्षनां ॥३५॥ मूर्ती स्पर्शे मनुष्य कोइ करतां वायु अधो संचरे, ते संवत्सर सप्त उंदरतणो जै देह निश्चे धरे । त्यांथी ते त्रण वर्ष श्वान थइने पंचाब्द मांखी हशे, ने वर्षो नव काचबो पछि थई दुर्गंध भक्षी थशे ॥३६॥ जो सेवा करतां पुरीष तजशे ते रौरवे जै पडे, देवोना दश सोय वर्ष वसिने जीवेज विष्ठावडे । सच्छास्त्रोथि विरुद्ध शास्त्र मतनो जो पक्ष ले मंदिरे, तेतो सात भवो सुधी विचरशे थै काचबो ने नीरे ॥३७॥ जे अत्यंत मलीन वस्त्र धरिने मूर्तिनी पूजा करे, ते संवत्सर पांचशे सुधी सदा कीडानि काया धरे । मूर्तिने अडवाज जोग्य नहि जे ते जो जइने अडे, ते पापी मतिमंद तो नरकना जै कुंडमांही पडे ॥३८॥ मारा पूजनमध्य अन्यसुरनी पूजा कदी आदरे, ते वर्षो शत सोसुधी मरिमरी कीडानि काया धरे । क्रोधि चंचळचित्तवंत जन जे जो मूर्तिपासे जशे, तोते उंदरनाज देह धरिने सो वर्षसूधी वसे ॥३९॥ सो वर्षो वळि सर्प थै पछि वसे तेना पछी देडको, थाशे वत्सर त्रीश ते पछि थशे जांबूक जाते पको । विष्णूपूजनमां निषेध कुसुमो जेजे कहेवायछे, ते पुष्पे हरिपूजनार नरके ते रौरवे जायछे ॥४०॥ सुकां पुष्प तथा पड्यां अवनिमां निर्गंध कांतो हशे, के दुर्गंध दिसे स्मशान समिपे के ऊगियां जे हशे । सुंघेलां जन कोइये सुरशिरे जे एकवारे चड्यां, बोटेला कदि वस्त्रमां जन धरे के लीट थुंके अड्यां ॥४१॥ पुष्पो अर्क कणेर शीमळतणां भोरींगणीनां तथा, के वाशी कुसुमोथि विष्णु अरचे पूजा बधी ते वृथा । माळाकार गृहे रहे सुकुसुमो वाशी न ते थायछे, स्थापेली छबिने कणेर कुसुमे प्रीतीथि पूजायछे ॥४२॥ अंधारे वणदीपके प्रभुतणी जे मूर्तिपासे जशे, तो आखो भव आंधळो रहि अने ते सर्वभक्षी थशे । काकादी अपवित्र प्राणि अडके ते वस्त्र अंगे धरी, पूजे जो प्रभुने जरूर जनमे ते कागडामां मरी ॥४३॥ श्वानोच्छिष्ट धरे निवेद हरिने ते जन्मशे श्वानमां, वर्षो सातपछी वळी शशक थै वासो वसे रानमां । संकोरी कदि दीप हस्त न धुवे ने मूर्तिने जै अडे, साठे वर्षसुधी शरीर गळते ते कोढियो थै पडे ॥४४॥ जेने कोइ मशाण स्नान करिने पंडे छतां सूतकी, मूर्ती स्पर्शि शियाळ थाय वर्षो एकोनषष्टि नकी । पक्षी गीध पछी थई वरस तो ते सातसूधी रहे, माटे सूतक केटलुं स्वजननुं ते भक्त जाणी लहे ॥४५॥ मद्यस्पर्श करी पछी प्रभुतणा जो मंदिरे जायछे, तो ते सो शत वर्षसूधि दुखियो दारिद्रथी थायछे । धारेलुं जन कोइये वसन के मेलुं चडावे मने, तेतो थै मृग एकवीश वरसो वासो वसेछे वने ॥४६॥ पाके अन्न नवीन ते प्रभुजिने अर्प्या विना खायछे, तेना पूर्वज वर्ष पंदरसुधी आशा तजी जायछे । पूर्वे चंदन पुष्प पूजन विना जे धूप लावी धरे, तो ते राक्षस थाय अन्य जनमे ज्यारे अहींथी मरे ॥४७॥ पेसे मंदिरमां उपान धरिने ते चर्मकारी बने, वर्षो तेरपछीज सूकर थई वासो वसेछे वने । घंटा

भेरि बजाववा विण मने आवी जगाडे सही, ते आखो भव भोगवे बधिरता ते-
मांहि संशे नहीं ॥४८॥ झाझू खाइ अजीर्ण अंग धरिने उद्गार खातां खरो, मू-
र्तीपास जनार श्वान जनमी ने जन्मशे वांदरो । जे कांइ करि मानता मुजतणी
ते पूरि पाडे नहीं, ऊछीतुं लइ देवनुं वळति ते पाछुं न आपे सही ॥४९॥ तेने कष्ट
अनेक छेक पडशे खावानुं तो खूटशे, ज्यांज्यां जन्म धरे मरे करजथी त्यांत्यां
नहीं छूटशे । जो कांइ अपराध थाय सुरनो देहे अवश्ये करी, के अज्ञानपणाथि
थाय कदि तो जाण्या पछीथी डरी ॥५०॥ प्रायश्चित्त निवारणार्थ करवुं सच्छा-
स्त्रमां शोधिने, पापीने जम पीडशे नरकना कुंडोविषे रोधिने । तेमाटे अपराध
कोइ वखते क्यारे न थाये जरी, एवी रीत खचीत चित्त धरिने रेजो दिले सौ डरी
॥५१॥ पुष्पिताग्रावृत्त—तजि हरिअपराध एवि रीते, प्रभुप्रतिमा नित पूजवी स-
प्रीते । मुजसम मुज मूर्ति सत्य जाणी, स्तुति करवी वदिमे महात्म्यवाणी ॥५२॥
इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते षष्ठकळशे अचिंत्यानंदवर्णींद्रअभयसिंहनृपसंवादे
दुर्गपुरे श्रीवासुदेवनारायणप्रष्ठा ततथा देवअपराधनिवारणनामा तृतीयो विश्रामः ॥३॥

शिखरिणीवृत्त—कहे श्रीजी स्वामी सकळ सतसंगि श्रुति धरो, प्रभूनी से-
वा तो समय अनुसारे शुभ करो । ऋतू टाणुं जेवुं सकळ उपचारो सुकरिये,
घराणां ने वस्त्रो ऋतुऋतुतणां भिन्न धरिये ॥१॥ प्रभूनी मूर्ती ते प्रगट प्रभु सा-
क्षात गणिने, न मर्यादा तूटे प्रभुसमिप एवाज बणिये । जुदाई जे जाणे प्रभु-
मुरतिमां ने प्रभुविषे, महापापी तेतो दुरमति अती दानव दीसे ॥२॥ नकी वा-
सो लेशे कलप शतकोटी नरक जै, मुंझाशे ने रोशे कुमति अतिकष्टे गरक थै ।
तमे सौ ते माटे प्रभुमुरतिमां प्रीति धरजो, भला भावे भाई खट रसतणा थाळ
करजो ॥३॥ रसोईमां क्यारे निजमुखथकी थुंक न पडे, रसोईने जोई मन अ-
शनना घाट न घडे । स्वहस्तो बे जोडी विनति करीने थाळ धरवो, जमेछे श्री-
स्वामी स्वमन शुभ संकल्प करवो ॥४॥ प्रभूने पोढाडे विनति करिने सेवक स-
दा, जगाडे ते ज्यारे विनति मुखथी उचरी मुदा । धिमेधीमे द्वारो हरिजन
उघाडे हरितणां, शिखी राखे गावा समयसमयोनां पद घणां ॥५॥ प्रिते पांचे
टाणे छबि निरखतां आरति करे, त्रि आंटा अंघ्रीने जुगल गणि नाभी मन धरे ।
पछी आंटे एके वदन हरिकेरुं निरखतां, बिजा साते आंटे नखशिख निहाळे हर-
खतां ॥६॥ वैतालीयवृत्त—वरणी प्रभुपास जे रहे, विषयोनो बहु योग ते लहे ।
मन जो विषये तणायछे, मरिने ते जमपूर जायछे ॥७॥ हरिमंदिरना महांतने,
वळि भंडारि थयेल संतने । विषयादिक जोग थाय छे, चितमां चेति रह्ये ब-
चायछे ॥८॥ उगरे वळि एज रीतथी, जन कोठारि खरो खचीतथी । नहि तो
अति पापमां पडे, अघ ते कल्प घणासुधी नडे ॥९॥ कोठारीना गुणविषे । उपजाति-
वृत्त—जो वस्तुनो लेश बगाड थाय, के वावरेलुं कदि व्यर्थ जाय । कोठारिना

तो प्रजळेज प्राण, कोठारि तेतो कहिये सुजाण ॥१०॥ धणी घणुं खर्चे करे कदापी, कोठारि संकोच करे तथापी, पैसो गणे कांचनने प्रमाण, कोठारि तेतो कहिये सुजाण ॥११॥ विश्वासने योग्य घणो जणाय, तेनेज कोठारिपणुं अपाय। थवा न दे जे दमडीनि हाण, कोठारि तेतो कहिये सुजाण ॥१२॥ घणा जनो वस्तु अनेक मागे, ना पाडतां तो दिल दुःख लागे । गणे न निंदा न गणे वखाण, कोठारि तेतो कहिये सुजाण ॥१३॥ सादुं जमे अंचळ जीर्ण धारे, न खाय हाथे लइ वस्तु क्यारे। धर्मेज चाले ज्यम रामबाण, कोठारि तेतो कहिये सुजाण ॥१४॥ वैतालीयवृत्त—करशे छळ के कशो दगो, नथि ते कोइतणो दगो सगो । जमना पुरमांज लै जशे, अतिशे तेनि फजेति तो थशे ॥१५॥ अति उत्तम वस्तु होय ते, दइ देवी प्रभुअर्थ तोय ते । घृत आदिक कोइ काळमां, बगडेलुं नव देवुं थाळमां ॥१६॥ प्रभुजीनि प्रसादि लीजिये, सहुने तेह वहेंचि दीजिये। करशो कदि पक्षपात तो, अघ लागे बहु ब्रह्मघात तो ॥१७॥ कदि कांइक चोरि खायछे, अति पापी जन एह थायछे। धन धर्मतणुं प्रमाणवुं, उपरीये जिवतुल्य जाणवुं ॥१८॥ दमडी नहि व्यर्थ वावरे, परमार्थे प्रभु माल संघरे। पण पापथकी दिले डरे, प्रभुअर्थे पण पाप ना करे ॥१९॥ पर थापण तो न राखवी, नहि कोईनि जमानि दाखवी। ऋण देवशिरे न कीजिये, नहि व्याजे सुरद्रव्य दीजिये ॥२०॥ सुरमाल अयोग्य खायछे, मरिने ते जन भूत थायछे। नरसिंहमुनी कही हती, प्रभुये तेह कथा करी छती ॥२१॥ उपजातिवृत्त—कहे कृपानाथ प्रभु प्रमाण, अहो नृसिंहाख्यमुनि सुजाण। जोयेलुं वृन्दावनमांहि जेह, तमे कहो वात समग्र तेह ॥२२॥ बोल्या सुणी वात नृसिंह संत, सुणो सभाना जन बुद्धिमंत। ज्यां हुं जगन्नाथपुरी गयोतो, दीक्षा लई देवळमां रह्योतो ॥२३॥ सेवा जगन्नाथतणी सजूं हुं, ने शुद्धभावे प्रभुने भजुं हुं। वेरागि जे त्यांथकि एक चाल्यो, द्वारामती तीर्थविषे महाल्यो ॥२४॥ त्यांथी गयो ते सरधार गाम, जोया तहां श्रीहरि मेघशाम। आव्यो जगन्नाथ समीप एह, मने मळ्यो मंदिरमांहि तेह ॥२५॥ तेणे कह्युं जे सरधार ज्यां छे, श्रीस्वामिनारायण देव त्यां छे। कर्यां जई दर्शन एह ठार, प्रताप तेनो निरख्यो अपार ॥२६॥ तीर्थे जतां रात्रि जहां विराम्यो, त्यां स्वामिनारायण दर्श पाम्यो। ते काकतालीय बन्यो बनाव, कर्यो नहोतो मनमां ठराव ॥२७॥ छे स्वामिनारायण देव केवा, ते एज छे ईश्वर एह जेवा। आकाश आकाशसमान भाई, सिंधुसमी सिंधुतणी वडाई ॥२८॥ एवी कही ज्यां मुज पास वात, त्यां तेहना आननथी अघात। कोटी रवीतुल्य थयो प्रकाश, जोयो जगन्नाथ तणे निवास ॥२९॥ त्यांतो कर्यो में मनमां विचार, ते नाममां शक्ति दिसे अपार। जे नाम लीधे प्रगट्यो प्रकाश, जई करुं दर्शन तेनि पास ॥३०॥ पछी जगन्नाथथकी सिधाव्यो, काशी करी तीर्थ प्रयाग आव्यो।

ांथी अयोध्या पुरमां गयो हुं, पछीथि वृंदावनमां रह्यो हुं ॥३१॥ वश्यो तहां वड हेठ वासो, दीठो तहां एक भलो तमासो । जती रही जामनि अर्ध गारे, आव्या अजाण्या जण चार त्यारे ॥३२॥ वाशीदुं वाळी अवनी सुधारी, नो गया ते करि भूमि सारी। वेरागि आव्या वळि अन्य चार, छांटी गया ते ळ तेह ठार ॥३३॥ वेरागि बीजा वळी चार आव्या, ते ढोलिया जाजम गा- ; लाव्या। तेणे कर्युं रूडि रिते बिछानुं, जाणे रच्युं रूडुं कचेरिखानुं ॥३४॥ में ाणियुं तीरथ आ कहावे, माटे अहीं कोइ महांत आवे । त्यातो मळी मंडळ छ आव्युं, साथे मशालो छडिदार लाव्युं ॥३५॥ मेनाविषे कोइ हता महांत, ाइ हता पालखिमांहि संत । कोई बिराज्या पछि तो पलंगे, बेठा बिजा गा- 'विषे उमंगे ॥३६॥ घणाक तो जाजममांहि बेठा, कोई रसोई करवाज पेठा । ाई करे पूजन नित्यपाठ, जोगिंद्र जेवोज जणाय ठाठ ॥३७॥ रथोद्धतावृत्त— ां पछीथि जमवा समो थयो, एक साधु तहिं तेडवा गयो । सर्व संततणि ाती थई, पांच सात पिरसे लईलई ॥३८॥ एक आवि मुजने कहे तमे, साधु- म जमवा उठो समे । ते सुणी हुं जमवा तहां गयो, भक्ष भोज्य निरखी खु- ो थयो ॥३९॥ लाडु घेवर जलेबि दैथरां, शाक पाक भजियां भलां कर्यां । स- वस्तु पिरसाइ ज्यां रहे, एक साधु मुज कानमां कहे ॥४०॥ ते दयालु दिलनो ो सही, तेथी वात मुजने खरी कही । एक वात करवा चिते चहुं, तेथी त्रा- उपजे न तो कहुं ॥४१॥ में कह्युं हुं दिलमां नहीं डरूं, साधु तेह सुणि बोलि- ' खरूं । साधुराम जमशो नही तमे, भूतजाति सघळा छिये अमे ॥४२॥ पा- मांहि पकवान जेह छे, हाड मांस रुधिरादि तेह छे । ते सुणी वचन में कह्युं ां, संतरूप सघळा दिसे इहां ॥४३॥ भूत केम सहु संत ते थया, ते कहोजि रिने तमे दया । साधु एम सुणतांज बोलियो, सत्य भेद सघळोय खोलियो ४४॥ उपजातिवृत्त—सुणो कहुं ते शुचि साधुराम, अमे हता एक पवित्र धाम । मां हता श्रेष्ठ महांत कोई, भंडारि थै कोइ करे रसोई ॥४५॥ कोठारि कोठार ाशि राखे, तथापि चोरी लइ चीज चाखे । शिधुं समर्पे जन देवतार्थे, अमे र्यो ते उपयोग स्वार्थे ॥४६॥ जाण्या अमे सेवक मित्र जेने, खाधुं अमे ने खव- व्युं तेने । निष्पक्षपाते नहि धर्म धार्यो, साधुतणो धर्म सदा विसार्यो ॥४७॥ देवतानी मरजाद राखी, जाण्या नहीं अंतरजामि साखी । देवालये कांइ क- ़ कुकर्म, पाळ्यो पळाव्यो नहि शुद्ध धर्म ॥४८॥ पूजारि थैने बहु पाप कीधां, ावा पदार्थो बहु चोरि लीधां । कुदृष्टिये कामनियो निहाळी, ते पाप तो केम 'काय टाळी ॥४९॥ साधू थईने तजि साधुताई, अमे थया तेथकि भूत भाई । भक्षनुं भक्षण तो मळेछे, बहूबहू अंतर तो बळेछे ॥५०॥ इच्छुं दयाथी हित तमारूं, खाशो नहीं भोजन आ अमारूं । एवुं सुणी लाडु जलेबि जेह, खा-

थां नहीं में तिलमात्र तेह ॥५१॥ लै एक वस्त्रे धरि गांठ वाळी, भूतो गयां में तहिं रात गाळी । जोयुं प्रभाते पछि जागि ज्यारे, अस्थी तथा मांस दिठांज त्यारे ॥५२॥ हतां वळी गर्धवनांज लींडां, तथा हतां कुर्कटजाति इंडां । तेतो पछी में दुर नांखि दीधुं, वस्त्रो पखाळ्यां वळि स्नान कीधुं ॥५३॥ त्यांथी पछी हुं करतो प्रवास, आवी रह्यो श्रीहरिकृष्णपास । जोतांज तेने जगदीश जाण्या, प्रत्यक्ष सर्वोपरि ते प्रमाण्या ॥५४॥ दिधी मने भागवती सुदीक्षा, तथा सुणावी शुभ धर्मशीक्षा । नृसिंह आनंद सुनाम आप्युं, कृपानिधाने सहु कष्ट काप्युं ॥५५॥ श्रीजी कहे सौ सुणजो विचारी, महांत कोठारि तथा पुजारी । कोई प्रकारे कपटी जणाशो, जरूर तो ते मरि भूत थाशो ॥५६॥ सुणो गृहस्थो सहु बाइ भाई, जे मुज हस्ते मुरति थपाई । प्रत्यक्ष ते मूज स्वरूप जाणी, पूजो सदा अंतर प्रेम आणी ॥५७॥ जे उद्यमे द्रव्य कमाइ लेजो, देवार्थ वीशांश दशांश देजो । न देव नाणुं करजेथि लेवुं, न पाप मोटुं सुरऋण जेवुं ॥५८॥ दृष्टांत गोवर्धननी फईनुं, दीधुं प्रभूये नरके गईनुं । जो देवतानुं ऋण ना वळाय, तो भाई अंते गति एवि थाय ॥५९॥ ते देवनां वाहन वस्त्र कांई, न पात्र लेवां व्यवहार मांई । निष्कामभावे सजवीज सेवा, अंते थवा अक्षरमुक्त जेवा ॥६०॥ पुष्पिताग्रावृत्त—निजजन प्रति आश्रि एवि वात, करि हरिये करुणा करी अघात । सुण नृप लवमात्र में कहिछे, पण बहु शेष विशेष तो रहीछे ॥६१॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते षष्ठकळशे अचिंत्यानंदवर्णींद्रअभयसिंहनृपसंवादे नृसिंहानंदआख्यानकथननामा चतुर्थो विश्रामः ॥४॥

उपजातिवृत्त—बोल्या वळी सुंदर शामरंगी, सुणो सहू संत तथा सुसंगी । जन्मादि जे उत्सव कांइ आवे, ते कृष्णना दास करे करावे ॥१॥ कहुं हवे निर्णय आज एनो, रहे नहीं संशय कांइ तेनो । सच्छास्त्रमां वैष्णवनो सुधर्म, छे तेहनो सौ सुणजो सुमर्म ॥२॥ चैत्रे शुदी जे नवमी गणाय, हरीजयंती जन सर्व गाय । तेनुं वळी छे हरिनौमि नाम, तेनो कहुं निर्णय एह ठाम ॥३॥ जेने सदा आश्रय छे अमारो, तेनेज आ निर्णय रुचनारो । रात्री घटीका दश जाय ज्यारे, नौमी शशीवासर पुष्य त्यारे ॥४॥ जो एटला जोग बधाय होय, ते कीजिये अष्टमि वेध तोय । जो तेहमां न्यून कशुं जणाय, तो अष्टमी वेध तजो सदाय ॥५॥ जो कृष्णनौमी दिन बेय आवे, तो पूर्ववारे व्रत ते सुहावे । नौमी तिथीनो क्षयकाळ भाळी, लीजे सदा अष्टमि वेधवाळी ॥६॥ तेतो विना अष्टमिवेध एवी, तिथी तजीने उदयात लेवी । मध्याह्न काळे पण चित्त दीजे, श्रीरामजन्मोत्सव तेह कीजे ॥७॥ वैशाक शुक्ला उदयात लेवी, प्रतीपदा कूर्मजयंति एवी । तेथी पछी जे तिथि त्रीज नाम, ते दीन जन्म्या प्रभु पर्शुराम ॥८॥ उग्याथि मध्याह्नविषे सुहावे, त्यारे तिथी ते व्रतनी कहावे । चतुर्दशी ते पछि जेह आवे,

नृसिंहनी जन्मतिथी कहावे ॥९॥ चतुर्दशीनो क्षय होय ज्यारे, त्रयोदशीवेध गणो न त्यारे। जे जेठमासे तिथि पूर्णमासी, छे स्नानयात्रोत्सव केरि खासी ॥१०॥ जो होय जेष्ठा उदयात काळे, ते वार तो उत्सवनो निहाळे। आषाढ शुक्ले तिथि बीज त्रीजे, जो पुष्य भानू उदयात लीजे ॥११॥ ते वासरे छे रथकेरि जात्र, सुणो तमे सौ सतसंगिमात्र। वदी अषाढी पडवे सुबीजे, वृषाख्यराशी बळ चंद्र लीजे ॥१२॥ त्यारे हिंडोळे हरिने धरीजे, उतारवा श्रावणकृष्ण त्रीजे। जो चंद्रमा मक्करकुंभकेरो, बळिष्ठ राशी वृषने घणेरो ॥१३॥ शुदी चतुर्थी तिथि श्रावणी छे, जयंति वाराहतणी गणीछे। मध्याह्न व्यापे तिथि लेवी तेह, बे होय तो ले तिथि बीजि जेह ॥१४॥ जन्माष्टमी श्रावणकृष्णपक्षे, तेनो कहूं भेद तमो समक्षे। जो अष्टमी रोहिणी वार बूध, अर्धी निशाये तिथि तेह शुद्ध ॥१५॥ ते चारनो जो कदि योग लाधे, तो सप्तमी वेधतणो न बाधे। जो चारमां न्यून कशुं जणाय, तो सप्तमीवेध तजो सदाय ॥१६॥ पूर्वे दिने जोग बधा कह्या ते, बीजे दिने अष्टमि अर्धराते। त्यारे समर्थे उपवास बेय, अशक्त बीजे दिन ते करेय ॥१७॥ न होय जो में कही रीत तेवी, तो अष्टमी ते उदयात लेवी। श्रीकृष्णजन्माष्टमिनो विचारी, निश्चे कह्यो निर्णय पुण्यकारी ॥१८॥ शालिनीवृत्त—प्रातःकाळे ते तिथीमां प्रमाणो, रामानंदस्वामिनो जन्म जाणो। तेतो कांई भूलि जावुं न भाई। छैये सर्वे तेमना संप्रदायी ॥१९॥ उपजातिवृत्त—तिथी कहुं अर्जुनजन्म जेह, छे भाद्रवानी शुदि बीज तेह। जो उत्तराफाल्गुनि बीज साथे, मध्यानकाळे रवि होय माथे ॥२०॥ जाणो तिथी उत्तम होय एवी, न उत्तरा तो उदयात लेवी। जे एज मासे शुदि चोथ जाणो, गणेशनी जन्मतिथी प्रमाणो ॥२१॥ मध्याह्न टाणे तिथि तेह लेवी, मानो सुआज्ञा मुजकेरि एवी। जे भाद्रवानी शुदि अष्टमी छे, राधाजिनो जन्मतिथी कहीछे ॥२२॥ ते सप्तमीवेध जणाय एवी, जो अष्टमीनो क्षय तोज लेवी। तिथी शुदी द्वादशि भाद्रमासी, जन्म्या प्रभू वामन सूखराशी ॥२३॥ मध्याह्न व्यापी शुभ सांभळेली, ते उत्तमा जो श्रवणे मळेली। आसोशुदी जे दशमी गणाय, संयुक्त लेवी श्रवणे सदाय ॥२४॥ नक्षत्र जो ते तिथिमां न होय, संध्यासमानी तिथि लेवी तोय। रासोत्सवी आश्विन पूर्णमासी, संध्या समानी तिथि तेह खासी ॥२५॥ सूर्योदये द्रव्य त्रयोदशी तो, जो होय तेनो क्षय द्वादशी तो। चतुर्दशी आश्विनकेरि काळी, ते लीजिये संगव काळवाळी ॥२६॥ पूजा करी जे हनुमान केरी, पीडा टळे तेथकि तो घणेरी। प्रातः पछी संगव काळ सोय, मध्याह्न केडे अपराह्ण होय ॥२७॥ सायंसमो तेहपछी प्रमाणो, ते पांच भागे दिन एक जाणो। सायंसमे एज अमांस आवे, दीपोत्सवी तेह दिने सुहावे ॥२८॥ सायंसमे जो पडवे गणाय, तो अन्नकूटोत्सव तेदि थाय। चतुर्दशी काळि दिवाळि जेह, ने अन्नकूटोत्सव त्रण्य

तेह ॥२९॥ जोडेज आवे जन सर्व जाणो, एके दिनो अंतर तो न आणो। गोपाष्टमी कार्तिक शुक्लपक्षे, ते लेवि सूर्योदयनी समक्षे ॥३०॥ एकादशी कार्तिक शुक्ल जाणो, प्रबोधिनी नाम भलूं प्रमाणो। तेनो कहुं निर्णय आज सारो, ते सांभळी अंतरमां उतारो ॥३१॥ वैतालीयवृत्त—सुणजो सतसंगियो सहु, व्रत एकादशि सर्वेनुं कहुं। दशमी तिथिवेध जे दिने, व्रत तेनूं करवुं न ते दिने ॥३२॥ दशमी तिथि वेध जाणिये, घडी पंचावन ज्यां प्रमाणिये। दशमी पळ एक जो घटे, दशमीनो पछि वेध तो मटे ॥३३॥ दिन बे तिथि तेह थाय छे, व्रत बीजे दिन तो करायछे। दशमीक्षय जे दिने दिसे, व्रत कीजे तिथि द्वादशीविषे ॥३४॥ कदि द्वादशि बे दिने थशे, व्रत आद्या तिथि द्वादशीविषे। करवुं मुजना कह्याथकी, नरनारी सहु जाणजो नकी ॥३५॥ तिथि जेह प्रबोधिनी कही, दिनमध्ये वृषजन्म छे सही। तिथि कार्तिकि पूर्णिमा छतां, प्रगट्यां भक्ति दिनास्त ते थतां ॥३६॥ तिथि जेह वसंतपंचमी, मुजने तो उदयात ते गमी। वदि चौदश माघनी गमे, शिवरात्री निशि अर्धने समे ॥३७॥ वदि फाल्गुननी प्रतीपदा, फुलडोळोत्सव जाणिये तदा। उगतां रवि होय उत्तरा, करिये तो फुलडोळ सौ खरा ॥३८॥ वळि एज समे सुणो सहु, नरनारायणजन्म छे कहुं। शुभ उत्सव आदरीजिये, प्रभुने तेथि प्रसन्न कीजिये ॥३९॥ तृतिया उदयात दीननी, शुदि चैत्री सुजयंति मीननी। सहु उत्सव ए रिते करो, मुजदासो सुणिने दिले धरो ॥ ४० ॥ पुष्पिताग्रावृत्त—निजजन हितकाज राजराजे, सुणतां भक्त विरक्तनो समाजे। निजमत व्रत उत्सवो बताव्या, सुणि सहुना मनमां भलाज भाव्या ॥४१॥

इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते षष्ठकळशे अचिंत्यानंदवर्णींद्रअभयसिंहनृपसंवादे श्रीहरिव्रतोत्सवनिरूपणनामा पंचमो विश्रामः ॥५॥

उपजातिवृत्त—श्रीजी कहे सांभळजो समस्त, में स्थापिछे आ मुरती स्वहस्त। सर्वेथकी आदि सुमूर्ति जाणो, में स्थापि माटे महिमा प्रमाणो ॥१॥ आ संप्रदाना शुभ आदिदेव, सर्वोपरी छे जन सर्व सेव्य। एनुं थशे मंदिर आंहि मोटुं, माहात्म्य तेनुं नहि कांइ छोटुं ॥२॥ पूजा करो सौ उर प्रेम आणी, वदो स्तुतीनी वळि शुद्ध वाणी। मारीज पूजा करि मानि लैश, जे ईच्छशो ते फळ हुंज दैश ॥३॥ एवुं सुणी सौ सतसंगि संत, पूज्या प्रभूने थइ प्रेमवंत। स्तुती करी त्यां सहु ततखेव, अहो दयाळु प्रभु वासुदेव ॥४॥ चामरवृत्त—वासुदेव देवदेव विश्वना निवास छो, शंभु शेष इंद्र चंद्र सर्वने उपास्य छो। जे परेश अक्षरेश एज आप छो तमे, आदिदेव जाणि वासुदेव वंदिये अमे ॥५॥ ज्ञानदान द्यो दयानिधान आणिने दया, आश्रितो अनन्य एक आपना अमे थया। मूर्ति आपनीज अंतरे उतारवी गमे, आदिदेव जाणि वासुदेव वंदिये अमे ॥६॥ मुक्तनाथ मुक्तसाथ पृथ्विमां पधारिया, टेक धारिने अनेक जीवने उधारिया। जे

न आपने अनंत दुःख ते खमे, आदि देव जाणि वासुदेव वंदिये अमे ॥७॥ ाळ धर्मपाळ भक्तिबाळ भूधरा, आपना सुसंगथी कुसंगि कैक सूधर्या । मे न कोइने तमारि पास ते नमे, आदिदेव जाणि वासुदेव वंदिये अमे ॥८॥ ते प्रसन्न काज यज्ञ याग आदरे, आपने प्रसन्न काज ध्यान धारणा करे । ते प्रसन्न काज जोगि देहने दमे, आदिदेव जाणि वासुदेव वंदिये अमे ॥९॥ ो भले अमारि पास आप आविया, अंगमां उमंग तो अभंग ऊपजाविया। थै अमारुं चित्त पादपद्ममां भमे, आदिदेव जाणि वासुदेव वंदिये अमे ॥१०॥ आपनी छबी अहो अमे निहाळिये, तेथि पाप ने तथा उताप सर्व टाळि- कोण भाग्यशाळि छे अमारि तुल्य आ समे, आदिदेव जाणि वासुदेव वं- अमे ॥११॥ हाथ जोडि नाथ एटलुंज मागिये अहो, दुर्गपत्तने दया करी सदा रहो । मूर्ति आपनी अमारि आंख्यमां रही रमे, आदिदेव जाणि वा- वंदिये अमे ॥१२॥ उपजातिवृत्त—स्तुती करी सौ मळि एम ज्यारे, सुण्यो ; भणकार त्यारे । अहींथकी क्यांइ नहीं जइश, सदैव हुं दुर्गपुरे रहीश ॥ सुणी सऊ पूरण हर्ष पाम्या, उठी सभा जै जन तो विराम्या । बिजे दि- घ गया स्वदेश, लीळा हरिनी उचरे हमेश ॥१४॥ राजा कहे हे मुनि ब्रह्म- , कथा तमे आज सुणावि सारी । पुछुं हवे उत्तर एह आपो, कृपा करी प सर्व कापो ॥१५॥ तमे कही जे प्रतिमा प्रभूनी, ते आज क्यां छे छबि । जूनी। बोल्या सुणि तत्क्षण वर्णिराय, सुणो कहुं तेनि बिजी कथाय ॥१६॥ यवृत्त—शुभ दुर्गपुरीविषे वळी, वरसो कांइ गयांज नीकळी । शुभ मंदिर नाथनुं, रचियुं श्रेष्ठ घणाक हाथनुं ॥१७॥ रचिया त्रण खंड तेहमां, प्रति- ो पधरावि जेहमां । वचले प्रभु गोपिनाथ छे, सति राधा पण तेनि साथ १८॥ पछि पश्चिम खंडने विषे, वृष भक्तीतणि मूर्तियो दिसे । वृषनी ज- भुजा भणी, छबि आदीश्वरनी लसे घणी ॥१९॥ वळि जे दिशि पूर्वखंड शुभ तेमां छबि मारतंड छे । सुण हे नृप तें पुछयुं सही, छबि क्यां छे शुभ था कही ॥२०॥ मुरती सहुमोर जाहरे, हति थापी घरमांहि ताहरे । मख- कर्यो हतो तहां, हरिहस्ते घृत होमियुं जहां ॥२१॥ महिमा मनमांहि धा- नृपती उत्तम ते विचारिने । मखकुंड अखंड राखियो, महिमा श्रेष्ठ मुनीं- ाखियो ॥२२॥ उपजातिवृत्त—कहे भुमानंद कृपा करीने, विवेकि सारा जन जीने । सुणो कथा स्नेहसहीत सारी, पछी थयुं तेह कहुं विचारी ॥२३॥ वैता- त—नृप उत्तम पुत्र जे थया, शुभ नामे अमरीष सौ कह्या । कर्युं रक्षण कुंडनुं, करवा ध्यान सदा अखंडनुं ॥२४॥ वृषवंशि विहारीलालजी, पद आ- लिधुं विशाळजी । महिमा मखकुंडनो धरी, तहिं राख्यो दृढ कुंड ते करी ॥ जन दर्शन सर्व जै करे, धरणीनो महिमा दिले धरे । कृति जाणि विहा-

रीलालनी, स्तुति बोले जन धर्मपाळनी ॥२६॥ नहि मंदिर जे नवुं करे, नहि जे ग्रंथ नवीन आदरे । नहि कारज श्रेष्ठ जो कर्युं, पद आचार्य थयुं नहीं थयुं ॥२७॥ पुष्पिताग्रावृत्त—सुणि बहुमुखथी कथाप्रसंग, पुलकित पुष्ट थयुं नरेश अंग । प्रणमि चरणकंज वारवारे, मुखथकि धन्य सुधन्य ते उचारे ॥२८॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते षष्ठकळशे अचिंत्यानंदवर्णीन्द्रअभयसिंहनृपसंवादे श्रीवासुदेवनारायणमूर्तिमहिमानिरूपणनामा षष्ठो विश्रामः ॥६॥

पूर्वछायो—कहे अचिंत्यानंदजी, सुणो अभयसिंह अवनीश । बासठ्यासणी सालमां, रह्या दुर्गपुरे जगदीश ॥१॥ ओरडामां वासुदेवनी, प्रभु करि प्रतिष्ठा जेह । तेतो कथा तमने कही, धरी निश्चळ मनमां नेह ॥२॥ आव्यो उत्सव हरिनौमिनो, पक्ष शुक्लमां चैत्र मोझार । ते उत्सव पण त्यां कर्यो, मळ्या लोक हजारो हजार ॥३॥ आव्या तहां चरोतरथकी, सदगुरु अनंतानंद । कर जोडी तेणे कह्युं, सुणो श्रीहरि आनंदकंद ॥४॥ देश चरोतरमां हवे, सारो घणो वध्यो सतसंग । दर्शन करवा आपनां, घणा जन धरेछे उमंग ॥५॥ कृपानिधी करिने कृपा, आप पधारो त्यां एकवार । भावथी तमने भेटवा, अति आतुर छे नरनार ॥६॥ एवुं सुणी हरि बोलिया, अमे आवशुं त्यांतो जरूर । वचन सुणी वालातणुं, अनंतानंद हरख्या उर ॥७॥ चोपाइ—चरोतरमां जवा साक्षात, कही भूप अभयने ते वात । कर जोडी कहे त्यारे राय, केम तम वियोगे रहेवाय ॥८॥ तमारुं कर्या विण दरशन, केम जमिये अमें प्रभु अन्न । बोल्या श्रीहरि धीरज धरजो, वासुदेवनां दर्शन करजो ॥९॥ वासुदेवनी मूरतीद्वारे, सुख आपीश सर्व प्रकारे । घणा जीव मुमुक्षुने काज, लैने जैश हुं संतसमाज ॥१०॥ सुणी भूप बोल्या तेह टाणे, करो आपनी ईच्छा प्रमाणे । पछी कीधी जवानी तैयारी, लीधा साधु पाळा ब्रह्मचारी ॥११॥ सखा खाचर सोमलो सूरो, जेनो प्रेम न कांइ अधूरो । साथे लैने चाल्या घनशाम, कारियाणिये कीधो मुकाम ॥१२॥ गाम खरड गया गिरधारी, कृतकृत्य कर्यां नरनारी । गामोगाम करीने निवास, कर्यो आप प्रताप प्रकाश ॥१३॥ गया धोळेरे धर्मकुमार, पुंजाभाइतणे दरबार । अजुबा फुलजीबाये जोइ, करावी विप्रपासे रसोई ॥१४॥ भाव भाळी जम्या भगवान, दीधां दैवीने दर्शन दान । रह्या श्रीहरि त्यां एकरात, पछी ऊठीने चाल्या प्रभात ॥१५॥ आव्या साभ्रमतीने किनारे, उतर्या शिकोतरतणे आरे । उलंघीने खंभातनुं बारुं, काशिदासने भेटवा सारु ॥१६॥ बोचासणमां गया बळवंत, हरख्या काशिदास अत्यंत । काशिदासे सेवा सजी सारी, छबि अंतरमां लीधी धारी ॥१७॥ तेनी माये पुछ्युं प्रभुपासे, कहोजी मारुं कल्याण थाशे । सुणि बोल्या सदा सुखदाई, तमारुं थाय ते शी नवाई ॥१८॥ सगा संबंधी जे छे तमारा, जशे तेपण धाममां मारा । तमो हाथना रोटला खाशो, नकी तेनुंये क-

ल्याण थाशे ॥१९॥ काशिदासे विचारियुं मन, करुं मारा सगाने पावन। जाइ लै प्रभुने तेने घेर, करे दर्शन सौ रुडीपेर ॥२०॥ वेलमां बेसार्या घनशाम, पछी लै गया दावोल गाम। सगाने कराव्यां दरशन, वळी त्यांथी गया गाम अन्य ॥२१॥ फरता केटलेक दहाडे, घनशाम गया संजीवाडे। सायंकाळे जइ गामपास, कर्यो गामने गोंदरे वास ॥२२॥ पांच अस्वार लै घनशाम, रायधणजी ने भट मयाराम। गया जगरुप बारोट घेर, नाम पूछता उत्तम पेर ॥२३॥ जोइ बोलिया जगरुपभाइ, कहो क्यांना छे आ ठकराइ। रायधणजी बोल्या रुडी रीते, कहुं ते तमे सांभळो प्रीते ॥२४॥ उपजातिवृत्त—जेने श्रुति ब्रह्मपुरी कहेछे, निवासि सौ निर्भय ज्यां रहेछे। समृद्धि ज्यां सर्व प्रकार नाना, तमे पुछयुं ते ठकराइ त्यांना ॥२५॥ नथी जहां कोइतणोज त्रास, अखंड छे ज्यां सुखनोज वास। ज्यांना निवासी नथि छेक छाना, तमे पुछयुं ते ठकराइ त्यांना ॥२६॥ चिंतामणीना बहु चोक ज्यां छे, सुकल्पवृक्षो अगणीत त्यां छे। मरे न जन्मे न निवासि ज्यांना, तमे पुछयुं ते ठकराइ त्यांना ॥२७॥ ज्यां काळशत्रू कदिये न फावे, ज्यां रोग के शोक कशुं न आवे। अखूट ज्यां छे धनना खजाना, तमे पुछयुं ते ठकराइ त्यांना ॥२८॥ जहां वसे शेठ धनाढ्य केवा, न जाणवा इंद्र कुबेर एवा। छे कैक तो वासि सदा तहांना, तमे पुछयुं ते ठकराइ त्यांना ॥२९॥ जहांनि हुंडी सरवत्र चाले, क्यांइथि पाछी कदिये न वाळे। ज्यां उपरी छे जगतो बधाना, तमे पुछयुं ते ठकराइ त्यांना ॥३०॥ ज्यां काळ माया न करे प्रवेश, ज्यां दुःख दारिद्र दिसे न लेश दिसे जहां सागर तो दयाना, तमे पुछयुं ते ठकराइ त्यांना॥३१॥ ज्यां क्लेश कंकासतणो न वास, दिसे न कोइ कदिये उदास। त्यां जाय ते मुक्त सहु थवाना, तमे पुछयुं ते ठकराइ त्यांना ॥३२॥ चोपाइ—रायधणजी कहे जगरूप, आ छे अक्षरधामना भूप। एनुं स्वामिनारायण नाम, दया लावि आव्या तव धाम ॥३३॥ अनंतानंदस्वामिये तमने, करी वात धराव्या नियमने। जेह प्रगट प्रभु ओळखाव्या, एज आ प्रभु तमघेर आव्या ॥३४॥ एवुं सुणतां हरख थयो जेवो, कविथी न वरणवाय तेवो। दंडवत् करिने लाग्या पाय, नेणे प्रेमनां जळ वह्यां जाय ॥३५॥ अहो नाथ अहो प्राणनाथ, भले आव्या सखा लइ साथ। एम बोले काला घेला थाय, उठी लागे वारेवारे पाय ॥३६॥ माथे हाथ मुक्या महाराजे, आपी आशिष कल्याण काजे। ढाळी ढोलियो दीधो बिछावी, बेठा तेपर श्रीहरि आवी ॥३७॥ बापुभाई पटेल ते वात, जाणी आविया थै रळियात। प्रभुने कर्या दंडप्रणाम, बिजा भक्त आव्या एह ठाम ॥३८॥ अति स्नेहथी दर्शन कीधां, निज भाग्य भलां गणि लीधां। नारी बारोटनी सजुबाई, सारी करवा रसोइमां डाई ॥३९॥ हतो जे कोइ क्षत्रिसमाज, कर्युं भोजन तेहने काज। मयारामभटे रांध्युं जेह, जम्या श्रीजगजीवन तेह ॥४०॥ हता पादरमां काशिदास, ते-

ने तेडाव्या पोतानी पास। जथाजोग्य सहुने जमाड्या, अति आनंद अंगे पमाड्या ॥४१॥ जमीने प्रभु ढोलिये बेठा, पुरवासी आवी बेठा हेठा। धर्म ज्ञान वैराग्यनी वात, करी श्रीहरिये साक्षात ॥४२॥ जगरूपनी परसाळ मांय, ढाळ्यो ढोलियो पोढवा त्यांय। तेनी ऊपर मशरु तळाई, सारो ओछाड पण सुखदाई ॥४३॥ कर्युं ओशिकुं पूर्व दिशाय, पोढ्या तेपर श्रीहरिराय। जगरूप बापुभाइ बेय, प्रभुनी पदसेवा करेय ॥४४॥ श्रीजी पूछे रुडा समाचार, पुछे श्रीजीने तेह ते ठार। एम करतां परस्पर वात, डोढ पोर विती गइ रात ॥४५॥ बोल्या शाम बन्नेप्रति त्यारे, अमे चालशुं काल सवारे। बापुभाइ कहे धीरा थाजो, मारे घेर जम्या पछी जाजो ॥४६॥ घणि ताण करी कह्युं ज्यारे, तथाअस्तु कह्युं प्रभु त्यारे। सुणि एवुं रुदे राजि थैने, सूता सौ सउने स्थळ जैने ॥४७॥ पछि ऊठिया कृष्ण प्रभाते, करि नित्यक्रिया भली भाते। बापुभाइये रसोइ करावी, जम्या शाम साथे सहु आवी ॥४८॥ रुडी रीते रह्या तहां रात, वीती रात ने प्रगट्युं प्रभात। पछी घोडे मंडाव्यां पलाण, थया तैयार शाम सुजाण ॥४९॥ कहे जगरूपने जगनाथ, कोइ भोमियो मोकलो साथ। जगरूप कहे जगदीश, आपनी साथे हुंज आवीश ॥५०॥ काको लखमण बारोट नामे, मागी तेनी घोडी जवा कामे। घोडी लैने चाल्या जगरूप, ज्यारे चाल्या ते भूपना भूप ॥५१॥ जगरूप तणी वृद्ध माये, जाण्युं मुज सुतने लइजाये। लागी ककळाट करवाने ज्यारे, रायधणजी तेने कहे त्यारे ॥५२॥ प्रभुखोळे छे पुत्र तमारो, तेनी चित्तथी चिंता विसारो। घणी ए रिते धीरज दीधी, पछी वाट बाळंटानि लीधी ॥५३॥ प्रभु अश्वे थया असवार, साथे स्वार हता त्रणचार। काशीदासनी वेल ते वांसे, चाले संतमंडळ तेह पासे ॥५४॥ बाळंटे थइने मगरोळ, गया सर्वे ते करता कल्लोल। गाम देवानी पूर्व दिशाये, कुवो देखीने ऊतर्या त्यांये ॥५५॥ दंतधावन आदिक कीधुं, सर्वे नित्यकरम करि लीधुं। बेठा वेलमां विश्वविहारी, वसो पुरमां जवानुं विचारी ॥५६॥ गया त्यांथी गाउ एक ज्यारे, भट्ट पाछळ रहीगया त्यारे। पडया घोडी उपरथकी भट्ट, जाण्युं अंतरजामिये झट ॥५७॥ वेल पोतानि उभी रखावी, रायधणजीनी घोडी मगावी। पोते तेपर अस्वार थैने, भट्टजीनी दशा जोइ जैने ॥५८॥ भट्ट भूमि उपर हता फरता, घोडी झालवानो श्रम करता। घोडी तो दूर नासती जाय, भट्टने मुख श्वास न माय ॥५९॥ घनशामे ते घोडीने झाली, आव्या त्यांतो मयाराम चाली। पडेलो भोंइ भट्टनो खडियो, जतां ते जगदीशने जडियो ॥६०॥ नाथे खडियो उपाडियो ज्यारे, थयां खडखड वासण त्यारे। नाखी दीधो ते खडियो रिसाई, कह्युं घोडीनो वांक शो भाई ॥६१॥ विप्र वासण राखे घणांय, तेथी खडखड भडभड थाय। घोडुं भडकीने भागे जरूर, करे अस्वारने चकचूर ॥६२॥ भट्टनी घोडिये भगवान, थया अस्वार थै

धान । भट्ट खडियो पोतातणो लैने, बीजी घोडी उपर बेठा जैने ॥६३॥ भारामनी भागोळे आव्या, जनना मनमां प्रभु भाव्या । नाखी घोडीने कृष्णे ाळे, आंटा सो फेरवी एह काळे ॥६४॥ एवी लीळा श्रीजी तणी जेह, घरे नमां मुनिजन तेह । आपे दासने आनंद भारी, एवा श्रीहरि विश्वविहारी ॥ पुष्पिताग्रावृत्त—प्रगट हरितणां चरित्र जेह, शुक सनकादिक नित्य गाय । अधम पतित पापिने न भावे, सुणिसुणि कोटि कुतर्क चित्त लावे ॥६६॥ श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते षष्ठकळशे अचिंत्यानंदवर्णीद्रअभयसिंहनृपसंवादे रिचारुतरप्रांतविचरणनामा सप्तमो विश्रामः ॥७॥

पूर्वछायो—वसोभणी प्रभु विचर्या, देवा गामथि दीनदयाळ। सामा आव्या संगियो, समाचार सुणी ततकाळ ॥१॥ चोपाइ—सामा आविया त्यां वा- ाई, तेनी पत्नि ते अवलबाई । तुळसीभाइ पण त्यां विचरिया, जेणे अं- ां हरि धरिया ॥२॥ दवे दादा आदिक सतसंगी, आव्या दर्शन काज उमं- । आव्या कानजी ठकर लुवाणा, सतसंगमां जे वखणाणा ॥३॥ लाव्या ली बरफीनी भरी, धर्मनंदन आगळ धरी । जम्या श्रीजगजीवन तेह, आ- ौने प्रसादी तो एह ॥४॥ हता बारोट जे जगरूप, कहे तेहने वृषकुळभूप । ो घेर हवे तमे भ्रात, करेछे चिंता तमारी मात ॥५॥ घणुं करतां हशे कल- , तमे जै पमाडो मन शांत । हेत मातानुं होय अपार, राखे पुत्र उपर बहु र ॥६॥ माताना प्रेमविषे । उपजातिवृत्त—मातातणो प्रेम अपूर्व होय, ते तुल्य स्ने- हि अन्य कोय । संसारमां अन्य घणी सगाइ, मातानी तुल्ये नहि कोइ ॥७॥ जे आपनुं सत्व शरीर केरुं, ते पुत्रने पाय अहो घणेरुं । एवी रिते पो- ारि कोय, मातानी तुल्ये जगमां न होय ॥८॥ जुओ तपाशी पशु पक्षिमांय, ातणो स्नेह घणो जणाय । पोते सहे संकट कोइ काळे, तथापि स्नेहे सुतनेज ॥९॥ भाई तथा मित्र कळत्र पुत्र । जे जे सगां स्नेहि जणाय अत्र । ते स- स्वारथनी सगाई, निःस्वार्थ मातानी सगाइ भाई ॥१०॥ करे तिरस्कार कु- मानो, मानो खरो स्नेह नहीं जवानो । जो पुत्र गांडो नबळो नठा- तथापि माने मन होय प्यारो ॥११॥ चकोरने छे प्रिय चंद्र जेवो, ाने तो भणि होय एवो । दृष्टांत मित्रादिक एह देय, मातानि प्रीती खरि छेय ॥१२॥ मातानि प्रीती प्रभुये रचेली, बिजानि तो कर्त्रिम छे करेली । क्ष ने चित्रित होय जेवुं, मानुं तथा अन्यनुं हेत एवुं ॥१३॥ प्रवासथी पूरुष आवे, माता तथा पत्नि प्रहर्ष लावे । माता कहे पुत्र भलेज आव्या, पत्नि पूछे कमाइ लाव्या ॥१४॥ चोपाई—स्नेहसागर माता तमारी, वाट जोतां हशे द- वारी । माटे जै तेने सुख संपडावो, मारी आज्ञा आ माथे चडावो ॥१५॥ आज्ञा करी मुनिभूप, तेथी घेर गया जगरूप । काशिदासने पण कह्युं त्या-

रे, तमे घेर सिधावो तमारे ॥१६॥ कर जोडि कहे काशिदास, तमे सांभळो श्रीअविनाश । मारा संबंधी मातरमां छे, माटे तमने तेडी जवा त्यां छे ॥१७॥ सुणी श्रीहरि तैयार थया, मनमोहन मातर गया । एक बावाने ईरषा वाधी, तेणे करवाने मांडी उपाधी ॥१८॥ त्यांना बारोट बहु हता सारा, तेणे चोरामां हरिने उतार्या । बहु बावाने तेणे डराव्यो, तेथी उपाधि करवा न फाव्यो ॥१९॥ काशीदासना संबंधी घेर, जमी आव्या प्रभु रुडीपेर । त्यांथी फरता बिजां घणां गाम, गया उत्तरखंडे ते श्याम ॥२०॥ त्यांतो नरहरदास पटेल, महीमा प्रभुनो समजेल । तेणे उतार्या पोताने घेर, स्नेहे सेवा सजी शुभपेर ॥२१॥ त्यांथी पीज गया परमेश, देवा दैवीने शुभ उपदेश । बवाभाइनी खडकी छे ज्यांय, उतर्या त्रिभुवनपति त्यांय ॥२२॥ भाइजी भाइ झवेरदास, कानदास आव्या प्रभुपास । मळी सौये सजी सारी सेवा, लाभ अचळ अलौकिक लेवा ॥२३॥ वात चाली डभाणे घणीज, महापुरुष पधार्या छे पीज । तेमां भारे चमत्कार भासे, कीधे दर्शन पाप प्रनाशे ॥२४॥ विष्णुदासना रघुनाथदास, तेनो गाम डभाणमां वास । पुत्री पावन अवलबाई, भलां दैवी ते भगनी ने भाई ॥२५॥ करी तातने विनति घणीज, आपो आज्ञा अमे जैये पीज । महापुरुषने आपणे घेर, तेडी लाविये उत्तम पेर ॥२६॥ विष्णुदासे कह्युं भले जाओ, पद परशिने पावन थाओ । पछी पीज गयां बेन भाइ, कर्यां दरशन अति सुखदाइ ॥२७॥ घणी विनति सुणावी सुजाण, प्रभु लै गयां गाम डभाण । उतर्या विष्णुदास निवास, श्यामे सौनी पुरी करी आश ॥२८॥ एक गोविंदभाइ पटेल, जेना मनमां नहीं लेश मेल । नामे रायजी ते जण बेय, एक विप्र प्रभुराम छेय ॥२९॥ विप्र कुबेरजी मयाराम, वळि नागजी गोविंदराम । प्रभुरामना सुत जगन्नाथ, एह आदिक सत्संगी साथ ॥३०॥ सर्व श्रीहरिनी सेवा करे, उपदेश सुणी उर धरे । पछी त्यांथी गया जगतात, गाम टुंडेल थै पीपळात ॥३१॥ बामणोली गया बहुनामी, निजजन हित अंतरजामी । तहां भक्त तखोपगी नाम, तेने वाला घणा घनश्याम ॥३२॥ मुक्तानंदतणे उपदेशे, तेने ज्ञान मळेलुं विशेषे । सुण्या तेणे सारा समाचार, आंहि आवेछे धर्मकुमार ॥३३॥ सामा जैने कर्युं सनमान, भावे भेटिया श्रीभगवान । रुडी रायण छे एक ज्यांय, ढाळयो ढोलियो लावीने त्यांय ॥३४॥ बिराज्या ढोलिये महाराज, बेठो आगळ संतसमाज । कुवो त्यांथी ईशानमां भाळी, तहां नावा चाल्या वनमाळी ॥३५॥ दंतधावन आदिक कीधुं, नित्यकर्म तहां करी लीधुं । हरिमज्जननुं नीर राख्युं, तखाभक्ते कुवामांहि नाख्युं ॥३६॥ सर्वे लोकनी बुद्धि सुधरवा, कुवो तेह प्रसादीनो करवा । एक जाजम पाथरी हती, बेठा त्यां पछी संतना पति ॥३७॥ मुक्तानंद आदिक सहु संत, बेठा निरखवा श्रीभगवंत । धर्म भक्ति धरी दिव्य

देह, हतां श्रीजीनी सेवामां तेह ॥३८॥ तखाभक्ते कह्युं जमवानुं, पण श्रीहरिये नहि मान्युं । जतां वरताल विलंब थाय, माटे जमवा नही रहेवाय ॥३९॥ एवां वचन बोल्या हरि ज्यारे, मुकि केरियो लाविने त्यारे । संतने हरिये वेंची दीधी, संते जाणी प्रसादी ते लीधी ॥४०॥ जम्या केरियो श्रीजी ने संत, हरख्या तखोभक्त अत्यंत । ब्रह्मा इंद्र महेश गणेश, आव्या गांधर्व शारदा शेष ॥४१॥ प्रभु दर्शननी करी आश, बेठा सर्व ते रायण पास । वात वरतालमांहि विस्तरी, बामणोली पधार्या छे हरी ॥४२॥ पडयां मेली बिजां बधां काज, सामो चालियो सर्व समाज । प्रेमी भक्त महुडिया पराना, पगी जालम चालिया त्यांना ॥४३॥ जन सामो मळ्यो नर कोई, तेने पुछयुं तेना सामुं जोई । भाइ स्वामिनारायण क्यां छे, तेनी साथे बीजा कोण त्यां छे ॥४४॥ उपजातिवृत्त—बोल्यो सुणीने नर तेह ठाम, छे बामणोली शुभ गाम नाम । कुवो तहां रायणथी इशाने, छे स्वामिनारायण तेह स्थाने ॥४५॥ आव्या सुरो दर्शनकेरि आश, बेठा मळी रायण वृक्षपास । संतो तथा भक्त गृहस्थ जे छे, श्रीस्वामिनारायण पास ते छे ॥४६॥ सभा विलोकी सुर राजी थाय, उत्साह एनो वरण्यो न जाय । गांधर्व सर्वे गुण उच्चरेछे, श्रीस्वामिनारायण पास ते छे ॥४७॥ जे मुख्य तो मुक्त मुनी गणाय, वैराग्य जेनो वधतो जणाय । वार्त्ता कथा श्रीहरिनी करेछे, श्रीस्वामिनारायण पास ते छे ॥४८॥ महेश साथे सुत छे गणेश, सुरोनि साथे वळि छे सुरेश । शेषादि सर्वे सुजशो कहेछे, श्रीस्वामिनारायण पास ते छे ॥४९॥ मुकुंद जे नैष्ठिक वर्णिराज, पूजातणो ते लइ सर्व साज । उभाउभा अर्चन आचरेछे, श्रीस्वामिनारायण पास ते छे ॥५०॥ तहां वळी नारद शारदादि, कवित्वकारी कवि वाल्मिकादि । चरित्रना ग्रंथ रुडा रचेछे, श्रीस्वामिनारायण पास ते छे ॥५१॥ श्रीधर्म भक्ति धरि दिव्य देह, सदा सजी श्रीहरिमां सनेह, सेवा भली सज्ज थइ सजेछे, श्रीस्वामिनारायण पास ते छे ॥५२॥ प्रत्येक ब्रह्मांडतणा अधीश, ब्रह्माभवानीपति लक्ष्मीश । समीपना दास थवा चहेछे, श्रीस्वामिनारायण पास ते छे ॥५३॥ चौपाई—सुणिने सहु हरखित थया, बामणोलिये ते सहु गया । कुवा पासे दीठा अविनाश, दीठा देव सौ रायणपास ॥५४॥ कर्या प्रेमे जइने प्रणाम, दीधी आशीष सुंदर शाम । पछी सज्ज थई हरिराय, थया वरतालपंथे विदाय ॥५५॥ देवो सौ गया दर्शन करी, महुडीये परे आव्या हरी । पगी जालमजीतणे घेर, पधार्या प्रभुजी रुडीपेर ॥५६॥ वरताल आव्या वनमाळी, पाम्या आनंद सौ जन भाळी । तहां वासण सूतार घेर, उतर्या धरिने उर महेर ॥५७॥ धर्मशाळा वडेउनी ज्यांय, सहु उतर्या अस्वार त्यांय । रह्या दश दिन देव मुरारी, सेवा सत्संगिये सजी सारी ॥५८॥ तहां प्रौढ प्रताप जणाव्यो, तेथी जश ठामठाम फेलाव्यो । कहे भूप अहो ब्रह्मचारी, एतो वात कहो विस्तारी ॥५९॥ केवी रीते जणाव्यो प्रताप, वरतालमां

श्रीहरि आप । हरि जश रस करवाने पान, अति आतुर छे मुज कान ॥६०॥ पुष्पिताग्रावृत्त—हरि जश रसनी न चाह जेने, असुर अधर्मी कहेज शास्त्र तेने । वळि जड जन एज आत्मघाती, धिक्धिक जन्म धर्यो मनुष्यजाती ॥६१॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते षष्ठकळशे अचिंत्यानंदवर्णींद्रअभयसिंहनृपसंवादे वृत्तालये श्रीहरिआगमननामा अष्टमो विश्रामः ॥८॥

पूर्वछायो—वर्णि कहे वरतालमां, भक्तिनंदन श्रीभगवान । दिव्यस्वरूपे कैकने, दीधुं पोतानुं दर्शनदान ॥१॥ चोपाई—गामोगाम ते विस्तरी वात, प्रभु प्रगट थया साक्षात । धरी आव्या मनुष्य आकार, वरतालमां विश्वआधार ॥२॥ खोडोभाई तथा हठीभाई, गाम बुधेजना ठकराई । तेणे सांभळयो प्रौढ प्रताप, धरी दर्शननी रुचि आप ॥३॥ थयुं स्वप्नमां दर्शन राते, कही वात मळी ते प्रभाते । दीठा बे जणे एकज रीते, कह्युं तेह परस्पर प्रीते ॥४॥ वरताले वडेउ छे माता, तेनी जग्यामां जनसुखदाता । उत्तराभिमुखे अविनाशी, दिठा पाट उपर सुखराशी ॥५॥ हतुं पुस्तक पासे पडेलुं, काळा कांबळा उपर धरेलुं । पछी बेये कर्यो निरधार, वरताल जैये एक वार ॥६॥ स्वपनामां दीठा हरि जेवा, त्यां जो देखिये एवा ने एवा । नकी जाणशुं ते जगपाळ, नहि तो बधुं आळपंपाळ ॥ ७ ॥ वरताल आव्या एवुं धारी, दीठा एवेज रूपे मुरारी । धर्मशाळा वडेउनी ज्यांय, हता श्रीसहजानंद त्यांय ॥८॥ उत्तराभिमुखे एज वेश, पेख्या पाट-उपर परमेश । पासे पुस्तक दीठुं पडेलुं, काळा कांबळा उपर धरेलुं ॥९॥ निश्चे जाण्या ते सुंदरशाम, कर्या प्रेमथी दंडप्रणाम । बेना हैयामां हरख न माय, अति आश्चर्य एने जणाय ॥१०॥ मळया अंगद आदिने जेह, मळया गोपी गोवाळने तेह । कळिकाळमां ते मळे क्यांथी, एम फूलायछे मनमांथी ॥११॥ श्रीजीये बेयने सतकार्या, बोलावीने समीप बेसार्या । ज्ञानवात करी समजाव्या, सतसंगना नियम धराव्या ॥१२॥ माग्युं बेय जणे वरदान, आवो बूधेज श्रीभगवान । दीनबंधु दया दिल धारी, आशा एटली पूरो अमारी ॥१३॥ सुणि बोलिया श्रीघनशाम, नकी आवशुं बुधेज गाम । गुजरातमां बीजे विचरता, आवशुं तहां फरता फरता ॥१४॥ सुणी राजी थया जन बेय, रही रात गया घेर तेय । काशीदासने करुणानिधान, कहे जाओ तमे निज स्थान ॥१५॥ घणा दिवस थया मुक्युं गाम, माटे जाओ करो घरकाम । काशिदास कहे जोडी हाथ, महाराज सुणो मुनिनाथ ॥१६॥ मारा संबंधि छे चांगागामे, तमने लइ जैश ते ठामे । सगा सहुने तमारुं ज्ञान, देवानुं धार्युं छे भगवान ॥१७॥ सुणी राजी थया घनश्याम, तेनी साथे गया चांगा गाम । एक वासर त्यां वशी वास, कर्यो कैकने ज्ञानप्रकाश ॥१८॥ आव्या संजाये श्रीअविनाश, रहे भक्त त्यां गरिबदास । तेने घेर जै जम्या जीवन, विप्र अंबारामे रांध्युं

अन्न ॥१९॥ त्यांथी आव्या प्रभु वरताल, परमेश्वर जगप्रतिपाळ। काशिदासने घेर वळाव्या, श्रीजी तो उमरेठ सिधाव्या ॥२०॥ उतर्या रूपरामने घेर, तेणे सेवा सजी सारीपेर । बिजे दिन राख्या नरभेरामे, रह्या चार दिवस एह ठामे ॥२१॥ कह्युं ते बेयने घनशामे, अमे आव्या हता एह ठामे । नागनाथमां कीधो उतारो, फळाहार आप्यो तमे सारो ॥२२॥ बोल्या ते बेय करिने प्रणाम, रूपराम ने नरभेराम। एह अवसरे हे महाराज, नोता जाण्या राजा अधिराज ॥२३॥ सुणो भूप कहे ब्रह्मचारी, उमरेठमां श्रीगिरधारी । कर्यो उद्धवमतनो प्रकाश, कर्यो वेदविरुद्धनो नाश ॥२४॥ ज्यांज्यां जाय त्यां जणवे प्रताप, सतसंग वधारे अमाप। मतवादीयोना अभिमान, करे भंजन श्रीभगवान ॥२५॥ कृष्णे जन्म धर्यो जेह कामे, एज काम कर्युं ठामोठामे । दिन प्रत्येकनी कथा कहीये, लक्ष वर्षमां पार न लहीये ॥२६॥ माटे संक्षेपमां जाणी लेवुं, प्रतिदिवस कर्युं काम एवुं । उमरेठमां निजजय करी, गया गाम घोडासर हरी ॥२७॥ त्यांथि जेतलपुर मछियाव, विचर्या मनमोहन माव। बहुनामी बुधेज सीधाव्या, खोडाभाइ त्यां तो सामा आव्या ॥२८॥ हठिभाइ आदिक हरिभक्त, आव्या जे हरिचरण आसक्त। सारी रीते कर्युं सनमान, पुरमां पधार्या भगवान ॥२९॥ खोडाभाइतणे दरबार, उतर्या जइ विश्व आधार। पश्चिमाभिमुखे ओरडा छे, ओटो लिंबडा आगळ त्यां छे ॥३०॥ भलो तेपर ढोलियो भाळी, बेठा तेना उपर वनमाळी । बेठा आगळ भक्त ने संत, खोडाभाइने कहे भगवंत ॥३१॥ भला भक्त तमे तो गणाओ, गमे ते एक कीर्तन गाओ । खोडाभाइये राग सुणाव्यो, तेमां भाव भलो दर्शाव्यो ॥३२॥ केटलेक दाडे बेनी कान, बेठा मुज आंगणे भगवान । मर्म समजीने बोलिया शाम, अमे आव्या हता एह ठाम ॥३३॥ पूर्वछायो—उत्तरमुख छे ओरडा, तहां लेवा सदाव्रत काम । आव्या हता अमे एम कहि, बधि वात करि घनशाम ॥३४॥ चोपाई—खोडोभाइ बोल्या शिर नामी, अहो ईश्वर अंतरजामी । महा दुस्तर माया तमारी, अवरायेली बुद्धि अमारी ॥३५॥ तेथी तमने न ओळख्या त्यारे, अति भूल थई एतो भारे । क्षमा कीधो एवो अपराध, आप गंभीर छोजी अगाध॥३६॥ मोटाना अनुग्रहविषे। उपजातिवृत्त—अजाणतां जे अपराध थाय, मोटा जनो माफ करे सदाय । अज्ञानि जो बाळ कुवाक्य भाखे, माता पिता क्रोध कदी न राखे ॥३७॥ राजा झिणा दोष जुवे प्रजाना, जनो गुनेगार सहू थवाना। राखेज मोटा जन गंभिराई, त्यारेज संसार नभे सदाई॥३८॥ गाळो कई ईश्वरनेय देछे, तथापि सृष्टी प्रभु तो करेछे । जुवे जनोना अपराध जोय, तो विश्वमां जीव जिवे न कोय ॥३९॥ धणी जुवे चाकरकेरि चुक, अपार चूको जडशे अचूक। धणी चुको माफ धणी करेछे, त्यारेज ते चाकर तो नभे छे ॥४०॥ सदा करे जे घरकाम नारी, तेनी जुवे चूक सदा विचारी । तो पेखतां

पार कदी न आवे, शी रीत नारी घर ते चलावे ॥४१॥ जो काष्ठ पाणीशि बाट पाडे, तथापि ते पाणि नहीं बुडाडे । जेनुं करे पोषण जे खचीत, ते निभावेज वडानी रीत ॥४२॥ जेने वडा आश्रयमांहि लेय, तेने कदी ते नहि त्यागि देय । जो शंभुये झेर स्वहस्त लीधुं, तेने पछीथी नहि त्याग कीधुं ॥४३॥ मोट तणां तो मन होय मोटां, छोटातणां तो मन छेक छोटां । तळाव छे ते छल काइ जाय, समुद्रने क्षोभ कदी न थाय ॥४४॥ माता पिता के प्रतिपाळनार, ए हं यछे गंभिर ने उदार । छोरू कछोरू जगमां जणाय, माता कुमाता कदिये न थ य ॥४५॥ अहो प्रभू बाळ अमे तमारां, माता पिता सत्य तमे अमारां । क्षमा क रोछो अपराध जोइ, एवा दयाळु नहि देव कोई ॥४६॥ चोपाई—सुणि राजि थ या महाराज, गुणसागर गरिबनिवाज । खोडाभाइनी भारजा डाई, रुडुं नाम जे नुं नानबाई ॥४७॥ तेणे थाळ पवित्र कराव्यो, विप्रपासे प्रभुने धराव्यो । जम्या कृ ष्ण जम्या सहु संत, हरख्या खोडोभाइ अत्यंत ॥४८॥ बीजे दिन हठीभाइने घेर जम्या संत हरी रुडि पेर । राजुबाई तेने घेर नारी, प्रेमे पूज्या तेणे गिरधारी ॥४९ तेजाभाइ तेना सुत शाणा, तेणे श्रीपुरुषोत्तम जाण्या । अति प्रेमथि कीधा प्र णाम, शिर हाथ मुक्यो घनशाम ॥५०॥ त्रीजे दिन कलभातणे घेर, जमवा नो तर्या शुभपेर । उत्तराभिमुखे ओरडा छे, जगजीवन त्यांज जम्याछे ॥५१॥ कं कुबाइ तेनी ठकराणी, तेणे सेविया सारंगपाणी । पछी जीभाइये जमवाने, ते ड्या राजाधिराज राजाने ॥५२॥ पश्चिमाभिमुखे ओरडामां, जम्या श्रीहरि तेह समामां । एक दिन हठिभाइने घेर, सभा शामे सजी सारीपेर ॥५३॥ त्यारे ते अ वसर तेह ठाम, हठीभाइये बोलाव्युं गाम । प्रजा सौने कहे हठीभाई, आ सर्वोपरी सुखदाई ॥५४॥ रुचे तो तेनो आश्रय करो, तेना धर्मना नियम धरो सुणी सौ जन आश्रित थया, आप्या नियम हरी करि दया ॥५५॥ हठीभाइ प्र त्ये बोल्या हरी, वरदान मागो मुखे करी । भाव भाळी थयोछुं प्रसन्न, माटे मा गो जे चाहना मन ॥५६॥ हठीभाइ बोल्या जोडि हाथ, मागुं एटलुं हे मुनिन थ । नथी तीरथ अमारे गाम, एक तीर्थ करो एह ठाम ॥५७॥ जेथी उद्धरे जी अनेक । एज मागुंछुं वरदान एक । एवुं सांभळी बोल्या मुरारी, धन्य छो त परउपकारी ॥५८॥ नथी मागिलेता धन धाम, नव माग्यो गरास के गाम । थव जीव अनेक उद्धार, माग्युं तीरथ एक आ ठार ॥५९॥ गामथी दक्षिणे छे तळाव पछी त्यां गया नटवर नाव । उष्ण काळ हतो एह टाणे, लोको पाणी तो सींची ने आणे ॥६०॥ मोटो वीरडो हरिये खोदाव्यो, पूर्तकर्म करीने शोभाव्यो । कामे व ळगीया भक्त अपार, थोडा दिवसमां कीधो तैयार ॥६१॥ तेमां नाया जई मुनिनाथ नाह्यो सर्वे ते संतनो साथ । पछी बोल्या मनोहर माव, आनुं नाम तो हरीतळा ॥६२॥ उपजातिवृत्त—हरीतळावे जन जेह नाशे, कल्याण तो तेनुं जरूर थाशे । आ मा

नवुं तीरथराज मोटुं, खरूं कहुंछुं नथि कांइ खोटुं ॥६३॥ छे कारियाणीनुं तळाव जेवुं, आ तीर्थ जाणो अति श्रेष्ठ एवुं। ते में कर्युं मारि प्रसादिकेरूं, वालुं मने छे घटमां घणेरूं ॥६४॥ काशीनि माशी मथुरांनि माय, भागीरथीनी भगनी भणाय। मही-नदीनी बहि मावडी छे, ते आ हरीनाम तळावडी छे ॥६५॥ तीर्थो बधांनुं शुभ आज पात्र, केदार द्वारामति कोणमात्र। अवंति कांचीपुर ने प्रयाग, आ एथकी उत्तम भूमिभाग ॥६६॥ एवुं सुणी तीर्थ महात्म्य त्यांय, राजी थया सौ जन चित्तमांय। सुभक्त पीतामर जे लुवाणा, बुधेजना वासि सुशील शाणा ॥६७॥ तेणे जमाड्या हरि सर्व संत, पूज्या प्रभू प्रेम धरी अनंत। पवित्र कीधुं घर एम एनुं, संतोष पाम्युं मन तेथि तेनुं ॥६८॥ पुष्पिताग्रावृत्त—वृषसुत हरिये बुधेज मांय, परम विचित्र चरित्र कीधुं त्यांय। श्रवणज करशे सनेह आणी, प्रिय परमेश्वरने थशे सुप्राणि ॥६९॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते षष्ठकळशे अचित्यानंद-वर्णीन्द्रअभयसिंहनृपसंवादे श्रीहरिबुधेजग्रामे हरितडागमहिमाकथननामा नवमो विश्रामः ॥९॥

पूर्वछायो—बुधेजमां बहुनामिये, घणी लीला करी घनशाम। महात्म्य तेनुं वधारियुं, जेवुं गणाय गोकुळ गाम ॥१॥ चोपाइ—त्यांथी चालवानी रुचि कीधी, घोडी गोकळ गढवीनी लीधी। तेनी उपर थई असवार, गया गोराड गाम मुरार ॥२॥ रहेछे त्यां कांधोजी ठाकोर, तेने घेर गया चित्तचोर। पटल शामजी ने प्रभुदास, रह्या सेवामां श्रीहरिपास ॥३॥ कहे तेओने धर्मकुमार, अमे आव्या हता एकवार। एम कहि कांइ चिह्न बताव्युं, त्यारे त्रणेने सांभरी आव्युं ॥४॥ कर जोडीने कहे कांधोजी, तमे समरथ श्रीहरिछोजी। अहिं आव्या हता आप ज्यारे, नीर उंडुं हतुं कुवे त्यारे ॥५॥ तमे उंचुं आणी भरि लीधुं, एवुं अदभुत कारज कीधुं। अमे ए वात सांभळी ज्यारे त्रणे असवार थै आव्या त्यारे ॥६॥ जण एके समाचार कह्या, जोगि अंतरिक्षे जाय वह्या। अमे पाछा वळ्या थै निराश, आज पूरी तमे आवी आश ॥७॥ रह्या गोराडमां हरि रात, पछी ऊठिने चाल्या प्रभात। गया कुंडळ ने कारीयाणी, पछी गढपुर सारंगपाणी ॥८॥ सामा आविया सौ हरि-भक्त, सामा आविया संत विरक्त। वाजते गाजते पधराव्या, कहे सर्वे भले प्रभु आव्या ॥९॥ नृप अभयतणे दरबार, बिराज्या भक्तिधर्मकुमार। समाचार बधा कही रीते, पछी पूछ्या परस्पर प्रीते ॥१०॥ करे संत परस्पर वात, अढि मास फर्या गुजरात। चैत्र वदमां अहींथि सिधाव्या, जेठ मास उतरतां आव्या ॥११॥ थइ बासठनी पुरी साल, साल त्रेसठी बेसशे काल। एम करतां परस्पर वात, थयो भोजननो समो भ्रात ॥१२॥ जम्या श्रीहरि ने जम्या संत, सजि सांझे सभा भगवंत। यथायोग्य बेठां बाइ भाई, जेथी बाध आवे नहि कांइ ॥१३॥ मुक्तानंद आदिक सउ संत, मुकुंदादिक वर्णि अनंत। भगुजी आदि सहु भला पाळा, गृहस्थो बेठा सौ धर्मवाळा ॥१४॥ नृप अभय प्रेमीजन पूरा, भक्त खाचर सोमला सूरा। एह आ-

दिक देखि समाज, मोटे सादे बोल्या महाराज ॥१५॥ सर्वे सांभळो दृष्टांत एक, सुणि करजो विचार विवेक । चक्रवर्ति हतो एक राय, तेणे एम धार्युं मनमांय ॥१६॥ धरुं अंगे फकीरनो वेश, जोउं चर्चा फरुं मुज देश । कोण छे केवि रीतथी दुखिया, कोण छे केवी रीतथी सुखिया ॥१७॥ दुखियातणां दुःख मटाडुं, थतो होय ते जुलम नसाडुं । जाउं राजाने वेषे जो आप, करे केम गरीब मेळाप ॥१८॥ स्वजातिमां मन मळवाविषे । उपजातिवृत्त—समान साथे सुखथी मळाय, मोटाथकी तो डरि दूर जाय । कीडी मळे कुंजर साथ केम, मळे न भूपाळ गरीब तेम ॥१९॥ मैत्री करे बाळक साथ बाळ, विशाळ साथे जन जे विशाळ । पशू पशू साथ विनोद पामे, माटे मळेछे जइ एक ठामे ॥२०॥ स्वजाति साथे सुख थाय जेवुं, विजाति साथे नव थाय एवुं । पाणीतणो जे जड छे प्रवाह, स्वजाति साथेज मळे अथाह ॥२१॥ जो देव कोइ दरशाय सामे, तो भूत जाणी जन भिति पामे । मनुष्यनी साथ मनुष्य थाय, त्यारे मनुष्ये सुख तो पमाय ॥२२॥ चोपाई–एम वात भुपाळे विचारी, लीधो वेष फकीरनो धारी । मोटा मंत्रीयोने साथे लीधा, तेना वेष फकीरना कीधा ॥२३॥ उतर्या गामडे जइ चोरे, लोको जोवा मळ्या चारे कोरे । त्यारे बोलियो मंत्री समाज, आ छे प्रत्यक्ष राजाधिराज ॥२४॥ सुणशे अरजी निजकान, पछी जाशे पोतातणे स्थान । एनी आज्ञाने जे अनुसरशे, तेने जागिर बक्षिस करशे ॥२५॥ नहि माने हुकम तेनो जेह, गुनेगार तो ठरशे तेह । एवी मंत्रियोनी मुख वाणी, केटलाक जने सत्य जाणी ॥२६॥ नृपआज्ञा तेणे मानी लीधी, सेवा चाकरी पण सारी कीधी । कोइके तो ते बोल न धर्यो, कोइके तो उपद्रव कर्यो ॥२७॥ भूपे त्यांतो कशुं नव भाख्युं, पण पोते बधुं लखी राख्युं । लख्युं नाम ठाम तथा गाम, लख्युं जेणे कर्युं जेवुं काम ॥२८॥ एवि रीते विशेष विचरी, आव्या राजधानी विषे फरी । पछी सौ जनने त्यां तेडाव्या, तेतो भूपना हुकमथी आव्या ॥२९॥ जेणे मान्यो हुकम सेवा कीधी, तेने तो सारी जागिर दीधी । जेणे कीधो हतो तिरस्कार, गया ते कारागृह मोझार ॥३०॥ एतो एकज कह्युं दृष्टांत, हवे कहुं तेहनो सिद्धांत । कोटि ब्रह्मांडनो पति हुंय, मुक्त साथे लइ आव्यो छुंय ॥३१॥ गामोगाम जउंछुं विचरवा, कोटि जीवनां कल्याण करवा । मुक्त सौने मनावेछे वात, आ छे पुरुषोत्तम साक्षात ॥३२॥ सुणि आज्ञा जे मानशे मारी, तेने आपिश हुं सुख भारी । मारो के संतनो द्रोह करशे, तेतो नरकनि वाटे विचरशे ॥३३॥ जेह अवसर चुकशे आवो, तेने थाशे पछीथी पस्तावो । सुणि वात आ अंतरे आणो, एमां संशय लेश न जाणो ॥३४॥ वळि वात उच्चारवा बीजी, सभामां एम बोलिया श्रीजी । स्नेहे सांभळो सौ नरनार, सुणी समजजो वातनो सार ॥३५॥ जनथी क्रिया जेजे कराय, पगले पगले पाप थाय । करे केवळ पुरुषप्रय-

त्न, तेथि नव मळे कल्याण रत्न ॥३६॥ ज्यारे ईश्वरनी कृपा थाय, मोक्षप्राप्ति तो त्यारे पमाय । नथि हुं करतो कांइ पाप, एवो गर्व न धारशो आप ॥३७॥ कहुं ए विषे एक दृष्टांत, सुणि भांगजो मनतणि भ्रांत । एक अवसरे एक राजांये, सर्वलोक तेड्या सभामांये ॥३८॥ आव्या पुरजन आज्ञाने धारी, आव्या नाना मोटा कारभारी । बेठा सरवे सभा मोझार, त्यारे राजाये कीधो उच्चार ॥३९॥ आमां जेजे गुनेगार होय, उभा थाओ तेतो सहु कोय । एवी सांभळी राजानी हाक, त्यांतो उभा थया केटलाक ॥४०॥ फरि भूप कहे सुणो भाई, गुनो जेणे कर्यो होय कांई । एतो आ अवसर उभा थाओ, माफ मागिने निजघेर जाओ ॥४१॥ वळि कैक उभा थया त्यारे, माफ मागी गया तेहवारे । वळि राजाये कीधो उच्चार, जेनामां होय वांक लगार ॥४२॥ उभा थाओ हुकम मुज मानी, कशी वात नहीं रहे छानी । सुणि सर्वे जनो उभा थया, कारभारिओ सौ बेशि रह्या ॥४३॥ बोल्या राजाजि चित्त विचारी, तमे सांभळो सौ कारभारी । तमे छोज महा गुनेगार, बिजा तो मुजथी डरनार ॥४४॥ तमे छो अतिशे अभिमानी, वांकनी वात राखोछो छानी । पछि सर्वेनो कीधो तपास, थयो सौना गुनानो प्रकाश ॥४५॥ जाणि लीधि कसुर जेनि जेवी, राये शीक्षा करी तेने तेवी । सुणो ते वातनो हवे सार, जेने छे अभिमान अपार ॥४६॥ तेतो जाणे छे तप जप करी, भवसागर हुं जैश तरी । नथि करतो हुं पाप लगारे, प्रभु शुं करशे मने त्यारे ॥४७॥ जेवुं करिये तेवुंज पमाय, त्यारे प्रभुनि गरजथि शुं थाय । एम समजे छे मूढ अज्ञानी, प्रभु न भजे अहं ब्रह्म मानी ॥४८॥ मारा आश्रित छो जन जेह, तेवा कोई थशो नहि तेह । सुणि बोल्या सहू शिर नामी, एवा नहीं थैये अहो स्वामी ॥४९॥ पगले पगले गुनेगार, अमे छैये हे जगदाधार । रच्युं पद प्रेमानंदे ते वेरा, प्रभु मैंतो गुनेगार तेरा ॥५०॥ एवी वात करे नित्यनित्य, चोरे दैविजनोतणां चित्त । रथजात्रातणो दिन आव्यो, त्यारे उत्सव सारो कराव्यो ॥५१॥ देवपोढणि दिवसे जनेश, सौने नियम धराव्या विशेष । जप तपना नियम कोइ धारे, कोइ पाठ के पूजा वधारे ॥५२॥ जन्मअष्टमि ऊपर नाथ, जवा चाल्या लई सहु साथ । गाम नाम कहुं अगत्राई, भक्त ज्यां वसे पर्वतभाई ॥५३॥ जैने उत्सव अष्टमिकेरो, कर्यो ते स्थळ सरस घणेरो । देशदेशना हरिजन आव्या, सर्व संतने पण त्यां तेडाव्या ॥५४॥ समैयो तेतो सर्व वखाणे, थयो एवो सरस एह टाणे । पूजा पर्वतभाइये कीधी, बीजा भक्तोये पण भली विधी ॥५५॥ करीने तहां जयजयकार, चाल्या त्यांथकी थैने तैयार । आव्या गढपुर श्रीअविनाशी, अतिराजि थया पुरवासी ॥५६॥ जळझीलणि त्यां करि शामे, करी शरदपुनम एह ठामे । दीपउत्सवी उत्सव कर्यो, अन्नकूट भली विधि भर्यो ॥५७॥ धन्यधन्य दुरगपुरवासी,

जेनीपासे वशा अविनाशी। धन्यधन्य अभय दरबार, सदा ज्यां रह्या धर्मकुम ॥५८॥ धन्यधन्य ते उन्मत्तगंगा, एतो गंगाथी उत्तम अंगा। जेमां नाह्या मह प्रभु नित्य, एतो परम गणाय पुनित ॥५९॥ प्रमिताक्षरावृत्त—अतिधन्य धन्य इ भ ते धरणी, महिमा समग्र न शकुं वरणी। वृषवंश हंस हरि ज्यां विचर्या, गटी प्रताप जनताप हर्या ॥६०॥ भवपार कोटि जनने करवा, वळि भूमिभा सघळो हरवा। वृषवंशमांहि अवतार धर्यो, कळिकाळ टाळि कृतयूग कर्यो ॥६१ अज ईश तीर्थ करवा विचरे, रज लै तहांनि निजशीश धरे । सहुथीज ए थळ जाणि शुचि, धरी तीर्थ सर्व वसवानि रुचि ॥६२॥ पुष्पिताग्रावृत्त—पुनितव रण पूरि सात जोई, नहिनहि दुर्गपुरी समान कोई। सुखनिधि हरि ज्यां व सदाय, पुर गणतां पुर मुख्य ते गणाय ॥६३॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचि हरिलीलामृते षष्ठकळशे अचिंत्यानंदवर्णींद्रअभयसिंहनृपसंवादे दुर्गपुरे श्रीहरियुग्मनृपदृष्टांतोच्चारणना दशमो विश्रामः ॥१०॥

पूर्वछायो—मंडळ फरतां संतनां, देवा दैवी जनने उपदेश। प्रौढप्रताप उ णाववा, प्रभु पण जता परदेश ॥१॥ चोपाई—उपदेशनां वचन अपार, लखी मं कलता ठारोठार। कैक वांचीने अंतरे धरता, आवी श्रीजीनो आश्रय करता ॥२ एक अवसर पत्र लखाव्यो, एमां एवो तो मर्म जणाव्यो। भरतखंडमां मानुष देह, फरी मळवानो दुर्लभ तेह ॥३॥ भलां भागवतादि पुराण, करे ते सर्व शा प्रमाण। आखा ब्रह्मांडनी मोझार, भरतखंड हशे किये ठार ॥४॥ तेनुं जाण स्थळ पावन, कर्युं ब्रह्मांडनुं वरणन। लखावे जेम अंतरजामी, लखनार शुक नंदस्वामी ॥५॥ भक्तिबागे रही भक्तिपुत्र, प्रभु पोते लखाव्यो आ पत्र। हरमा तरुतळे बेशी, लखावी वात आ उपदेशी ॥६॥ भरतखंडमां मानव देह, मळ अतिदुर्लभ तेह। देह चिंतामणीसम ए छे, इंद्र आदिक एने इच्छेछे ॥७॥ सु जे पंचविषयोतणां, तेतो स्वर्ग आदिकमां छे घणां। वळी आयुष्य तो देवता घणुं लांबुं छे ते नथि छानुं ॥८॥ पण मोक्ष मळवानो उपाय, भरतखंडमां जनत थाय। बीजे देहे के बिजे ठेकाणे, नथि थातो तेतो सहु जाणे ॥९॥ नहि देह नुष्य समान, भरतखंडसमुं नहि स्थान। चौद लोकविषे धरि चित्त, भले जुवे कोइ खचीत ॥१०॥ चौद लोकतणां सुणो नाम, कहुं तेमां छे जेह धाम। नरनारीयो जेमां रहेछे, भूर्लोक तो तेने कहेछे ॥११॥ तेथी उंचे छ लो छे भाई, तेनां नाम कहुं हरखाई। तेमां प्रथम भुवर्लोक जे छे, तेमां देव मली रहेछे ॥१२॥ एथी उंचो स्वर्गलोक जाणो, तेमां इंद्रादि देव प्रमाणो । एथी उं महर्लोक मान, पितृ अर्यमा आदिनुं स्थान ॥१३॥ पछी जनलोक ने तपलोक ऋषि भृग्वादि वास अशोक। सत्यलोक ते सातमो जाणो, ते तो ब्रह्मानुं स्था प्रमाणो ॥१४॥ भूर्लोकथी सात छे हेठा, तेनां नाम सुणो तमे बेठा। एक अत

बिजो वितळ, त्रीजो तेथि निचे छे सुतळ ॥१५॥ एह त्रणयमां दैत्य रहेछे, तेथी नीचे तळातळ ते छे । रसातळनी निचे महातळ, निशाचरनुं छे ते मांहि बळ ॥१६॥ पछी सातमो लोक पाताळ, तेमां तो वसेछे बधा व्याळ । चौद लोक एवि रिते धारो, तेमां सौथि छे भूर्लोक सारो ॥१७॥ भूरलोकना छे द्वीप सात, ते छे चक्रआकार प्रख्यात । जांबुद्वीप छे मध्य मोझार, लक्ष योजननुं विस्तार ॥१८॥ खारो सागर छे तेने फरतो । लक्ष योजननुं माप धरतो । प्लक्षद्वीपे आंटो लीधो एने, इक्षुरसनो समुद्र छे तेने ॥१९॥ बबे लक्ष योजनना छे तेह, लखी छे वात शास्त्रमां एह । त्रीजो शाल्मलि द्वीप छे तेम, सुरोदक निधि फरतो छे एम ॥२०॥ लक्ष चार योजन तेनुं माप, वेदव्यास कहे एम आप । तेथी बमणो कुश-द्वीप जाणो, निधि तेवो घृतोद प्रमाणो ॥२१॥ सोळ लाखनो छे क्रौंच द्वीप, तेवो क्षीरोदधी ते समीप । शाकद्वीप छे बमणो तेथी, दधिमंडोद फरतो छे एथी ॥२२॥ सातमो द्वीप छे पुष्कर, तेने फरतो मिठो छे सागर । लक्ष चोसठ योजन द्वीप, तेवो सागर तेनि समीप ॥२३॥ सात द्वीप छे एवा विचित्र, जांबूद्वीप छे सौथि पवित्र । जांबूद्वीपना छे नव खंड, द्वीपमध्य छे मेरु अखंड ॥२४॥ शोभे तेवो सुवर्णनो ते छे, नदी ज्यांथि गंगाजि वहेछे । एक शिखरनुं नाम कैलास, तेमां शंकरनो छे नि-वास ॥२५॥ मेरु फरतो तळाटीने ठाम, एक खंड इलावर्त नाम । त्यांतो भक्ति संकर्षणनी छे, मुख्य भक्त महादेवजी छे ॥२६॥ मेरुथी तो पश्चिममां विशाळ, खंडनुं नाम छे केतुमाळ । शुभगण तेनुं बीजुं छे नाम, भक्ति प्रद्युम्ननी तेह ठा-म ॥२७॥ जेनुं नाम छे लक्ष्मीजि देवी, मुख्य भक्त ते त्यां गणी लेवी । मेरुथी उत्तरे त्रण खंड, एक रम्यक नाम अखंड ॥२८॥ मत्स्य देवने त्यां सौ उपासे, मुख्य तो मनु सावर्णि भासे । उतरे छे हिरण्मय खंड, कूर्मदेवनी भक्ति अखंड ॥२९॥ अर्यमा मुख्य भक्त छे एमां, लेश संशय तो नथि तेमां । कुरु खंड छे त्यांथि उत्तरमां, भक्ति वाराहनी नारि नरमां ॥३०॥ मुख्य भक्त त्यां पृथ्वि प्र-माणो, एवो भेद जथारथ जाणो । मेरुथी पूर्वमां खंड जे छे, तेनुं भद्राश्व नाम कहेछे ॥३१॥ हयग्रीवने त्यांतो उपासे, भक्त मुख्य भद्रश्रवा भासे । त्रण खण्ड मेरुथि दक्षिणमां, एक तो हरिवर्ष ते त्रणमां ॥३२॥ त्यांना देव तो नरसिंहजी छे, मुख्य भक्त त्यां प्रह्लादजी छे । त्यांथी दक्षिणमां खंड जेह, किंपुरुष नामे कहे तेह ॥३३॥ रामचंद्र प्रभु तेह स्थान, मुख्य भक्त तहां हनुमान । भरतखंड छे दक्षिणे त्यांथी, जडे सार एवो शास्त्रमांथी ॥३४॥ नरनारायण त्यांना देव, मुख्य नारदजी करे सेव । नव खंड ए रीते प्रमाणो, सौथि श्रेष्ठ भरतखंड जाणो ॥३५॥ बीजे छे बहु भोगविलास, पण कल्याणनी नहि आश । मोक्ष थाय भर-तखंड मांय, माटे सौथि ते श्रेष्ठ गणाय ॥३६॥ पूर्वछायो—भरतखंडमां देश छे, तेनी संख्या साडीपचीश । तेर तो तेमां अनार्य छे, वळी ए छे कठोर अतीश

॥३७॥ चोपाई—एक बंगाळ बीजो नेपाळ, त्रीजो भूतान देशकराळ। चोथो कामाक्षि पांचमो सिंध, छठो काबुल पण एवि वीध ॥३८॥ पछी लाहोर ने मुलतान, एम जाणवो नवमो इरान। अस्तंबोल ने अर्बस्थान, स्वाल ने पीलपीलाम स्थान ॥३९॥ तेतो तेर मलीन छे देश, तहां दुर्लभ सदउपदेश। गुरु देव कल्याणना दाता, नथी ते देशमांहि जणाता ॥४०॥ मोक्ष मारगनुं जेह ज्ञान, थवुं दुर्लभ छे तेह स्थान। आर्य देश जे छे साडाबार, तेनां नाम कहुं निरधार ॥४१॥ एक पूर्व बिजो व्रज देश, माळवो मरुदेश विशेष। पछि पंजाब ने गुजरात, देश दक्षिण सुद्धां ते सात ॥४२॥ पछी तीलंग ने मलबार, देश द्राविड बार मलार। आखो सोरठ अरधो कच्छ, साडाबार ते देश छे स्वच्छ ॥४३॥ ब्रह्मवेत्ता जे संत कहावे, ते तो ते देशमां मळि आवे। तेमां भगवानना जन्म थाय, देश उत्तम एथि गणाय ॥४४॥ पामे तेमां मनुष्य अवतार, पामी ज्ञान पामे भवपार। भरतखंड आखा विषे क्यांय, करे जो मोक्ष मळवा उपाय ॥४५॥ मोक्षप्राप्ति तो तेहने थाय, नव पामे जो न करे उपाय। माटे जे जन छे बुद्धिमान, तेणे मेळववुं प्रभुज्ञान ॥४६॥ सदशास्त्रनो सार संभाळी, हिंसा दोष रहित धर्म पाळी। स्नेहे सेववा सदगुरु संत, भावे भजवा सदा भगवंत ॥४७॥ एवा सद्गुरुनां जे लक्षण, शास्त्रथी समझे विचक्षण। धर्म ज्ञान वैराग्य ने भक्ति, तेनी जाणे जथारथ जुक्ति ॥४८॥ पोते पाळे बीजाने पळावे, भजे पोते बिजांने भजावे। काम क्रोध नहीं लोभ मोह, न करे कोइ प्राणिनो द्रोह ॥४९॥ तजे कामिनि अष्ट प्रकारे, धन संग्रह न करे लगारे। एवा संततणो करी संग, करे वश मन इंद्रिय अंग ॥५०॥ मोह माया कपट छळ तजे, भगवानने भावथी भजे। त्यारे जन्ममरणथी छुटाय, तजी तन हरिधाममां जाय ॥५१॥ भूतकाळे भजन जेणे कर्युं, आज पण एम जेणे आदर्युं। आवता काळमां जेह करशे, जन्म सार्थक तेनोज ठरशे ॥५२॥ सतसंग जेने नहिं थाशे, जनदेह तेनो व्यर्थ जाशे। पछि नरकना कुंडमां जैने, पीडा भोगवशे दुःखी थैने ॥५३॥ घणा कल्प जतां आवे पार, पछि जाय चोराशि मोझार। घणे काळे मनुष्यभव मळे, त्यारे पण भजने भव टळे ॥५४॥ पुष्पिताग्रावृत्त—दुरलभ नरदेह देव जाणे, तनु मळवा अति आश ऊर आणे। जनम मरण दुःख अंत जेह, नर तनथीज पमाय सद्य तेह ॥५५॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते षष्ठकळशे अचिंत्यानंदवर्णीद्रअभयसिंहनृपसंवादे दुर्गपुरे भक्तिबागे श्रीहरिभूद्वीपखंडादिनिरूपणनामा एकादशो विश्रामः ॥११॥

पूर्वछायो—श्रीजी कहे शुकानंदने, जन जन्म पामीने जेह। उपाय न करे मोक्षनो, मोटो मुरख गणवो तेह ॥१॥ चोपाइ—व्यवहारिक काममां डाह्यो, भले लोकमां चतुर गणायो। धरे बुद्धिनुं बहु अभिमान, पण जो न भजे भगवान ॥२॥ सतपुरुष ने सच्छास्त्र जे छे, तेतो तेवाने मुरख गणेछे। भले होय ते माण-

मोटो, पण तरखलाथी छेक छोटो ॥३॥ सुख विषयनां स्वप्नसमान, स्वप्न
ांज मोटप मान । खोइ आवरदा एवा माटे, जेम राख ले सुवरण साटे ॥४॥
ये मोटि ते शी मुरखाई, धिकधीक तेनी चतुराई । वलोव्युं लेवा माखण वा-
पीधुं झेरने अमृत धारी ॥५॥ सत्य पोतानो अर्थ न सार्यो, तेतो जाणवो
त्महत्यारो । मोक्षक्षेत्रमां जन अवतार, घणे काळे मळे बिजिवार ॥६॥ एना
ाधिनो जेह प्रकार, कहुं शास्त्रतणे अनुसार । आपणां वर्ष तो एक पास, छ-
छासठ ने आठ मास ॥७॥ ब्रह्माना एक लवसम थाय, साठ लवनुं तो निमि-
गणाय । आपणां वर्ष चाळी हजार, ब्रह्मानुं ते निमिष निरधार ॥८॥ एक
खतणो मिचकारो, तेनुं नाम निमिष तमे धारो । एनुं नामज क्षण पण जा-
, एनुं नामज विपळ प्रमाणो ॥९॥ साठ निमिषतणुं पळ एक, हवे सांभळो
ो विवेक । आपणां वर्ष चोविश लाख, तेतो ब्रह्मानुं पळ एक दाख्य ॥१०॥
ठ पळनी घडी एक थाय, वर्ष आपणां तो बहु जाय । कोटि चौद ने लाख
त्रीश, घडि एक ब्रह्मानी कहीश ॥११॥ घडी त्रीशतणुं दिनमान, सुणो वर्ष
ां राखी ध्यान । चार अबज ने बत्री करोडे, वर्ष ब्रह्माना दिवसमां दोडे
२॥ जुग चारनी चोकडी एक, कहुं सांभळो तेनो विवेक । लाख सतर अ-
ावि हजार, वर्ष सतयुगनां निरधार ॥१३॥ त्रेतायुगनां वरसनो सुमार, बार
ख ने छनुं हजार । जुग द्वापरनो निरधार, आठ लाख चोसठ हजार ॥१४॥
र लाख हजार बत्रीश, कळियुगनुं प्रमाण कहीश । चार जुगनां मळी
जेह, थाय लाख त्रेंताळीश तेह ॥१५॥ वळी उपर वीश हजार, न-
संशय एमां लगार । एवी हजार चोकडी जाय, त्यारे ब्रह्मानो दिन एक
य ॥१६॥ चौद इंद्र वीते एटलामां, मनु चौद वीते तेटलामां । तेनी आयुष
प्रमाण, तमे सांभळो संत सुजाण ॥१७॥ आपणां वर्ष तो त्रीश क्रोड, पं-
शी लाख ते साथे जोड । उपरे एकोतेर हजार, तेनी उपर तो शत चार ॥१८॥
ठ्यावीश वरस खट मास, तेथी अधिक कहुं तम पास । वळी वासर तो प-
ीश, उपरांत घडी बेंताळीश ॥१९॥ एकावन पळ विपळ पचीश, लव तेपर तो
ाळीश । बार लवतणो चौदमो भाग, पछी इंद्र करे तनत्याग ॥२०॥ मनु पण
इंद्रने संग, एटलुं जिविने तजे अंग । चौद इंद्र मनु थइ जाय, त्यारे ब्रह्मानो
र थाय ॥२१॥ तेमां बहु उपजे बहु जाय, तेतो नित्यप्रलय कहेवाय । थाय ब्र-
नो सायंकाळ, नासे स्वर्ग मृत्यु ने पाताळ ॥२२॥ तेतो निमित्तप्रलय कहेवा-
गणतां प्रले बीजो गणाय । राते ब्रह्मा सुवे साक्षात, जेवडो दिन तेवडी रा-
॥२३॥ आठ अबज ने चोसठ कोटी, संख्या आपणां वर्षनी मोटी । एटलो अ-
र ज्यारे जाय, ब्रह्मानुं अहोरात्र गणाय ॥२४॥ वळि थाय प्रभात ते ज्यारे,
लोकी उपजावे ते त्यारे । अहोरात्र विती जाय त्रीश, ब्रह्मानो मास एक क-

हीश ॥२५॥ मास बारतणुं वर्ष थाय, शत वर्ष जीवे ते ब्रह्माय। चौद लोक सहीत ब्रह्मांड, नाश थाय तजे ब्रह्मा पंड ॥२६॥ अंड प्रकृतिमांहिथी थाय, पाछुं प्रकृतिमांहि समाय। एतो प्राकृतप्रलय लखाय, संख्या गणतां ते त्रीजो गणाय ॥२७॥ चोथो प्रलय आत्यंतिक जेह, केवि रीतथी थायछे तेह। मूळप्रकृतिथी जे प्रधान, तथा पुरुष थयेला निदान ॥२८॥ तेओ सहित ब्रह्मांड अनेक, थाय नाश तेनो ज्यारे छेक। प्रकृतीनुं कारज कहेवाय, प्रकृतीमां प्रतिलोम थाय ॥२९॥ पछी प्रकृति पूरुष जेह, कहुं तेनि गती थाय तेह। महाअक्षरपुरुषनुं तेज, लीन थाय तेमां बेय एज ॥३०॥ आत्यंतिक प्रलय तेनुं नाम, लख्युंछे सतशास्त्रमां आम। ज्यारे उत्पत्तिकाळ आवेछे, अनुक्रमथी त्यारे उपजेछे ॥३१॥ थायछे प्रतिलोम ते जेम, अनुलोमथि उपजेछे एम। एतो प्रलय कह्या अमे चार, हवे सांभळो बीजो विचार ॥३२॥ ज्यारे ब्रह्मानो अंत जणाय, त्रीजो प्राकृतप्रलय ते थाय। साडी त्रण कोटी थाय तेह, फरी आवे त्यारे नरदेह ॥३३॥ कांतो असद्गुरुथि बंधाई, कांतो विषयना सुखमां लोभाई। व्यर्थ काढेछे जन अवतार, तेतो जायछे नरक मोझार ॥३४॥ घणा काळसुधी नर्क कुंडे, महापीडा पामेछे ते पंडे। पछी भोगवे लक्ष चोराशी, तेनां दुःख जुवोने तपाशी ॥३५॥ जाति उद्भिज अने अंडज, वळि स्वेदज ने जरायुज। एकवीश लक्ष जाति जाणो, संख्या प्रत्येकनी ते प्रमाणो ॥३६॥ भरतखंडमां मानुष्य देह, छेली वारे पामे जीव तेह। साडीत्रण कोटी ब्रह्मा जाय, फरी आवे त्यारे नरकाय ॥३७॥ त्यारे पण सतसंग जो करे, प्रभु भजि भवसागर तरे। नहि तो पाछो नरकमां जाय, वळी गोथां चोराशीमां खाय ॥३८॥ माटे चेतजो चित्तमां भाई, आव्यो अवसर छे सुखदाई। सतशास्त्र विचारो विशेष, मानो सद्गुरुनो उपदेश ॥३९॥ करो साधन मोक्ष जवानुं, नहि तो महाकष्ट थवानुं। आ छे शास्त्रनो सत्य सिद्धांत, भाइ एमां नथी कांइ भ्रांत ॥४०॥ समजु जन समजि विचारे, मूर्ख तो मनमां नव धारे। सद्गुरुनो के शास्त्रोपदेश, नहि मूर्खने अंकुश लेश ॥४१॥ पत्र वांचीने धरजो आनंद, कहो जयजय सच्चिदानंद। एवा पत्र अनेक लखाव्या, गामोगामविषे मोकलाव्या ॥४२॥ वांची कैक थया सतसंगी, आव्या श्रीप्रभुपास उमंगी। अविनाशीनो आश्रय लीधो, अंगिकार उद्धवमत कीधो ॥४३॥ एवी रीतथि शाम सुजाण, कर्यां कोटिक जननां कल्याण। कळिकाळमां सतजुग थाप्यो, कष्टकारि कुमारग काप्यो ॥४४॥ प्रभु प्रगटने ओळख्या नहीं, मोटा मूरख ते जन सही। अति प्रौढ प्रताप जणाव्यो, तोय जडने विचार न आव्यो ॥४५॥ पुष्पिताग्रावृत्त— अगणित जनकेरि भ्रांति भागी, जडमति तोय जुवे न कांइ जागी। दिनकर कृत तेज तो अलेखे, पण दृग खोलि उलूक तो न देखे ॥४६॥ इति श्रीविहारिलालजी-आचार्यविरचिते हरिलीलामृते षष्ठकळशे अचिंत्यानंदवर्णींद्रअभयसिंहनृपसंवादे दुर्गपुरे श्रीहरिलब-

निमेषादिब्रह्मदेवआयुष्यमाननिरूपणनामा द्वादशो विश्रामः ॥१२॥

पूर्वछायो—आवि पवित्र प्रबोधिनी, आव्या दर्शने दास अनंत । फरता देश विदेशथी, आव्या गढपुरमां सहु संत ॥१॥ चोपाइ—नेणे निरखिया धर्मकुमार, एथी आनंद उपज्यो अपार । सुधासम मीठां वचन उचारी, सौने सुखिया कर्या सुखकारी ॥२॥ स्नेहे पूछ्या पछी समाचार, संतो विचर्या तमे जेह ठार । कहो केवा तहां देश काळ, केवी रैयत केवा भूपाळ ॥३॥ केवा भावथी मानिया तमने, कहो सर्व समाचार अमने । बोल्या संत हेते जोडी हाथ, नमी कहिये सुणो कृपानाथ ॥४॥ एक आपना चरणनी पास, सदा छे सर्व सुखनो निवास । बीजे दुख दरियाव देखाय, तेतो स्वल्प सहन नव थाय ॥५॥ भेखधारि असुरना जे अंश, जेवा काळनेमी अने कंस । अमो ऊपर राखेछे वेर । पापी पीडे छे ते बहुपेर ॥६॥ आवि कंठनि कंठियो तोडे, भुंशी तिलक ने तुंबडा फोडे । ब्रह्मचर्य जे अष्ट प्रकारे, अमे पाळिये वचने तमारे ॥७॥ अमे नारीने अडिये न अंग, भेखधारि करे व्रतभंग । नीच नारियोने उशकेरे, स्पर्श करवाने जोरथि प्रेरे ॥८॥ भेख जुलम करे एवा भारी, राय रक्षा करे न अमारी । झालावाडे धरांगधरा छे, तहां द्वेषि वेरागि घणा छे ॥९॥ गयुं त्यां संतमंडळ फरवा, दैवी जीवने उपदेश करवा । मुख्य तेमांहि जानकिदास, सिंहासन हतुं तेहनी पास ॥१०॥ हता तेमांहि बाळमुकुंद, एवे आव्युं वेरागिनुं वृंद । करि मूरति खंडित एणे, भागि नाख्युं सिंहासन तेणे ॥११॥ कंठमांहिथि कंठियो तोडी, तुंबिपात्र नांख्यां वळि फोडी । वळि पापीये कीधो प्रहार, दीधी निर्लज गाळो अपार ॥१२॥ संते जइने कह्युं ज्यां राय, राये कांइ कर्यो नहि न्याय । कह्युं गायो साथे गायो लडी, तेमां शुं करिये वचे पडी ॥१३॥ कहे संत सुणो धर्मलाल, आज एवो दिसे देशकाळ । पीडे निर्बळने बळवान, राजा कांइ धरे नहि कान ॥१४॥ एम राजनीति राये मेली, त्यारे कोण गरीबनो बेली । आप छो जगना प्रतिपाळ, माटे ल्यो सर्व केरी संभाळ ॥१५॥ सुणी बोलिया श्रीमहाराज, धरो धीरज संतसमाज । वायुदिशमांथी आवशे राय, तेतो संतनी करशे सहाय ॥१६॥ राजा सर्व स्वतंत्र थया छे, राजनीति तजीने रह्या छे । नथि अंकुश कोइ आ टाणे, माटे वरतेछे मरजी प्रमाणे ॥१७॥ एक आवशे समरथ राय, तेने वश थशे भूप बधाय । नथि संतनो सुणता पोकार, केम सांखशे जग करतार ॥१८॥ अन्यायी राजाविषे । उपजातिवृत्त—सर्वेनि रक्षा करवाज काज, आप्युं प्रभुये नरनाथ राज । करे नहीं संततणी सहाय, ते रायनुं राज जरूर जाय ॥१९॥ जो भाव भुंडो उर भूप आणे, स्वपुत्र पुत्रीसम ते न जाणे । के लोभ लावी लव लांच खाय, ते रायनुं राज जरूर जाय ॥२०॥ जाणे नहीं जे नृप राजनीती, के पापकारी जनसाथ प्रीती । अन्यायथी दीन प्रजा पिडाय, ते रायनुं राज जरूर जाय ॥२१॥ जेने घणा मूर्ख

मळे प्रधान, विज्ञाननुं ज्यां नहि लेश मान । बळिष्ठ तो ज्यां अबळा गणा
रायनुं राज जरूर जाय ॥२२॥ नरेश दीसे व्यसनी विशेष, वसे नहीं चित्त
वेक लेश । कुटुंबमां नित्य कुसंप थाय, ते रायनुं राज जरूर जाय ॥२३॥
प्रभुनो डर जे न राखे, स्वेच्छा प्रमाणे मुखशब्द भाखे । स्वच्छंद रीते वरत
दाय, ते रायनुं राज जरूर जाय ॥२४॥ सदैव ज्यां नीच सलाहकार, अकृ
कृत्य नहीं विचार । न दीर्घदृष्टी करि नीरखाय, ते रायनुं राज जरूर जाय ।
जाणे नहीं जे धन केटलुं छे, जाणे नहीं जे बळ जेटलुं छे । मिथ्याभिमानी
मां सदाय, ते रायनुं राज जरूर जाय ॥२६॥ चोपाई—एवा भासेछे आज भू
नथी राखता सौनी संभाळ । नवुं राज्य जोरावर थाशे, तेथी तेह पीडा
जाशे ॥२७॥ संतो त्यांसुधी धीरज धरो, जोइ समय तमे अनुसरो । कंठी
कतणो करो त्याग, शिखा सूत्र तजो बडभाग ॥२८॥ परमहंस दशा तर
खो, प्रतिमानी पूजा काढी नांखो । मानसीक करो जप ध्यान, करो हरि
कीर्तन गान ॥२९॥ मागि मधुकरी भीक्षा जमो, तीव्र तप करी देहने दमो ।
आज्ञा करी अविनाश, राख्या संतोने पोतानी पास ॥३०॥ दिवस जाणी
धिनि केरो, कर्यो उत्सव सरस घणेरो । रह्या गढपुरमां हरि संत, आव्यो प
दिवस वसंत ॥३१॥ देशोदेशथी आविया दास, कर्यो उत्सव श्रीअविनाश ।
जनने देवा उपदेश, गया पीपरडी परमेश ॥३२॥ पुष्पिताग्रावृत्त—नरतनु धरि
मेना कुमार, पुनित चरित्र करे भलां अपार । गणिगणि गुण शेषनाग गाय
णिसुणि संत महांत राजी थाय ॥३३॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरि
मृते षष्ठकळशे अचिंत्यानंदवर्णींद्रअभयसिंहनृपसंवादे दुर्जनकृतसंतापोद्रवनिवारणनामा त्र
विश्रामः ॥१३॥

पूर्वछायो—कहे अचिंत्यानंदजी, सुणो भूप अभेसिंह भाई । पीपरडीम
धारिया, सर्व संत सहित सुखदाई ॥१॥ चोपाई—तहां ब्राह्मण भाणजी घे
धार्या प्रभुजी रुडिपेर । तेणे थाळ करीने जमाड्या, सजी सेवा संतोष पमाड्या
करि सूतार कसळाये सेवा, रह्या बे दिन हरि सुख देवा । गया त्यांथकि न
नाथ, सर्वे संत मंडळ लइ साथ ॥३॥ हतो त्यां एक विप्र गंगेव, तेने घेर
देवदेव । सारी रीते सेवा तेणे करी, त्यारे तेप्रत्ये बोलिया हरि ॥४॥ अमे
स्थळमांहि रहाता, मरचां मींढीआवळ खाता । तने सांभरेछे भाइ तेह,
एवुं बोल्यो द्विज एह ॥५॥ सुख आप्युं छे आपे अनंत, केम वीसरे ते भग
एवी वातो करी त्यां अपार, श्रीजी त्यांथी, गया सरधार ॥६॥
तोगोजी ने वेरीभाई, एतो आविया सनमुख धाई । गोवर्धन ने कमळशी व
बीजा विप्र ने वैश्य अधिक ॥७॥ सामैयुं सजिने सामा आव्या, वाजां वि
प्रकारनां लाव्या । सारी रीते करी सनमान, पधराव्या प्रिते भगवान ॥८॥

गेजीये करी घणी ताण, आवो अम घेर श्याम सुजाण । सुणी बोल्या वणिक बेय वाणी, भक्तराज सुणो स्नेह आणी ॥९॥ घणीवार तमारे तो घेर, उतर्या छे प्रभु रुडी पेर । लेवाड्यो अमने आज लावो । रुडो अवसर आव्यो छे आवो ॥१०॥ अमे गरीब वणिक बे छैये, आवो लाभ फरी क्यारे लैये । सुणी बोल्या श्रीजीमहाराज, अमे आवशुं तम घेर आज ॥११॥ प्रभुजी तेने घेर पधार्या, संतोने पण त्यांज उतार्या । सौनी सेवा सजी शुभ पेर, धर्मलाले करी लीलालेर ॥१२॥ कर्या वर्णि मुकुंदे त्यां थाळ, जम्या स्नेहथी जनप्रतिपाळ । कह्युं वाणिये निज वृद्ध माने । मारे जावुं छे तरत दुकाने ॥१३॥ माटे पोढवा प्रभुने अभंग, सारो पाथरी देजो पलंग । भळामण एवी डोशिने दीधी, पछी वाट दुकाननी लीधी ॥१४॥ डोशी ढुंढियानो धर्म पाळे, जुंओ मांकडनेय संभाळे । एक खाटलामां भेळा करे, आवे मेमान त्यारे पाथरे ॥१५॥ ढाळ्यो ते हरिकृष्णने काज, कह्युं पोढो तमे महाराज। सुता जै जगदीश्वर ज्यारे, आव्यां मांकड ने जुंओ त्यारे ॥१६॥ जेम कीडीनुं दर उभराय, जेम राफडे टीड न माय । जेम उधेइ निकळे अपार, आव्या मांकड एम ए ठार ॥१७॥ हरिकृष्णने करडवा लाग्या, त्यारे झबकीने श्रीहरि जाग्या। बेठा भुमिये श्रीभगवान, निजरूपतणुं धरि ध्यान ॥१८॥ मांकडविषे । उपजातिवृत्त—

वर्णी कहेछे सुण भूप वात, महा बुरी मांकड केरि जात । उत्पत्ति एनी अति थाय ज्यारे, अत्यंत लोको अकळाय त्यारे ॥१९॥ सूर्यादि आकाशविषे फरेछे, स्मशानमां शंकर जै ठरेछे । विष्णु सुए शेषशरीर खाटे, कल्पे कवी मांकड दुःख माटे ॥२०॥

चोपाइ—कहे वर्णि सुणो रुडा राय, कहुं चालती तेह कथाय । आव्या बे भाइ घेर फरीने, हेठा बेठेला दीठा हरीने ॥२१॥ कर्या प्रेमे करीने प्रणाम, पोढो एह पलंगमां शाम । कहे कृष्ण सुवाय न एमां, जुंओ मांकड छे बहु तेमां ॥२२॥ शेठे सांभळिने मर्म जाण्यो, दीले डोशिउपर क्रोध आण्यो । जैने लाग्या ते डोशिने लडवा, त्यारे डोशि लागी बडबडवा ॥२३॥ तारा स्वामिजी छे भगवान, देशे मांकडने मोक्षदान । एवुं जाणीने एह पलंग, मेंतो पाथरी आप्यो अभंग ॥२४॥ एवो शब्द सुण्यो घनशामे, त्यारे बोलाव्यां तेने ते ठामे । डोशी सामि नजर ज्यारे साधी, त्यारे डोशिने थै त्यां समाधी ॥२५॥ दिव्यदृष्टिये डोशि ते काळे, महा मोक्षनो मार्ग निहाळे । जुंओ मांकडना जीव जेह, एके एके तजी तन तेह ॥२६॥ विमाने चडि वैकुंठ जाय, बधुं तेतो डोशीने देखाय । डोशि ज्यारे समाधिथी जागी, प्रेमे श्रीप्रभुने पगे लागी ॥२७॥ कर्युं स्तवन कर्या गुणगान, तमे समरथ श्रीभगवान । हवे जाण्या जथारथ तमने, आव्या पावन करवाने अमने ॥२८॥ मोटो अपराध कीधो में आज, माफ करजो तमे महाराज । पछि डोशि थइ सतसंगी, पामि अविचळ भक्ति अभंगी ॥२९॥ कहे वर्णि कहुं बीजि वात, भलो जाणी प्रसंग आ भ्रात । नामे बोदो जे कमानगर, सरधारविषे तेनुं घर ॥३०॥

रामानंदस्वामीतणो दास, घणुं रहेतो ते स्वामिनि पास । एवामां एह गाम मोझार, कोइ जनने थयो अतिसार ॥३१॥ त्यारे बोल्या रामानंद वाणी, पाओ पाशेर मीठाजुं पाणी । गुरुवचने पायुं लुण नीर, थयुं तेथि निरोगी शरीर ॥३२॥ बोदाभक्ते देखी शिखी राख्युं, एज ओसड अन्यने भाख्युं । तेथी थै एक जनतणी घात, फिटकार करे जनजात ॥३३॥ बोदे स्वामिनो अवगुण लीधो, सतसंग तेथी तजि दीधो । सौनी आगळ बोले सदाय, जुठा स्वामि ने जूठो उपाय ॥३४॥ देखादेखी न करवाविषे । उपजातिवृत्त—ज्ञानीतणो वाद अजाण लेछे, अजाणितुं ओसड कांइ देछे । ए उंटवैदुं गणतां गणाय, एमांथि अंते उलटुंज थाय ॥३५॥ जाण्या विना जोग समाधि साधे, कांतो मरे कां तनरोग वाधे । एतो महा कष्टतणो उपाय, एमांथि अंते उलटुंज थाय ॥३६॥ तारो नहीं ने तरवा करेछे, ते नीरमां बूडि जइ मरेछे । वादे नहीं वारिविषे तराय, एमांथि अंते उलटुंज थाय ॥३७॥ उमावरे झेर असह्य पीधुं, सदैव कंठे निज धारि लीधुं । बिजाथकी एम नहीं रखाय, एमांथि अंते उलटुंज थाय ॥३८॥ जणाय छे ईश्वरमूर्ति जेह, इच्छाप्रमाणे वरतेज एह । जो अन्य एवुं करवा चहाय, एमांथि अंते उलटुंज थाय ॥३९॥ बिजातणा दोषज मूर्ख जाणे, पोतातणा दोष नहीं प्रमाणे । बिजानि वांकाइज उंट देखे, पोतानि वांकाइ जरी न लेखे ॥४०॥ मोटा कहे तेम सदा करीजे, मोटा करे तेम कदी न कीजे । मोटा करे ते करवा चहाय, नहींज हाळाहळ जीरवाय ॥४१॥ मोटातणो दोष दिले धरेछे, पोतातणुं ते नरसुं करेछे । जे मत्स्य गंगाजळथी रिसाय, पोतेज पीडाथकि ते पीडाय ॥४२॥ चोपाई—गंगातुल्य छे आ सतसंग, तजी जाशे जे तेना तरंग । तेतो प्राणीज पोते पीडाशे, सतसंगमां भंग न थाशे ॥४३॥ गयां हरबाइ ने वालबाई, गया रघुनाथदास रिसाई । एवा कैक गया अने जाशे, सतसंगमां ओछुं न थाशे ॥४४॥ ज्यारे लागेछे मायानो धक्को, त्यारे हाली पडे थंभ पक्को । गया कैक तो विधाना पात्र, त्यारे बोदो बिचारो शा मात्र ॥४५॥ ज्यारे मोटानो अवगुण आवे, त्यारे मायातणुं जोर फावे । भला भक्तोये राखवुं भान, कह्युं एमाटे आ आख्यान ॥४६॥ सुण्यो बोदे श्रीजीनो प्रताप, नम्यो जैने तेथी टळ्युं पाप । बुद्धि निर्मळ थै तेनि ज्यारे, सतसंगि सारो थयो त्यारे ॥४७॥ हवे श्रीहरिनी कहुं वात, चाल्या सरधारथी साक्षात । गाम रामोदमां जइ रह्या, बंधिये त्यांथि बळवंत गया ॥४८॥ डोसा वाणियाना घरपास, करता रामानंद निवास । एज ओरडिमां अविनाशी, उतर्या सुखथी सुखराशी ॥४९॥ ढाळ्यो ढोलियो ते फळियामां, बेठा श्रीहरि उत्तर सामा । बेठा आगळ हरिजन संत, भागवत लीधुं श्रीभगवंत ॥५०॥ वांची वेदस्तुती संभळावी, वळी वात बोल्या मुखे आवी । भागवत सुणेछे जन जेह, एम अंतरे समजेछे एह ॥५१॥ एतो भू-

प परिक्षित काज, कहि छे कथा शुक ऋषिराज । पण सुणनार एम न जाणे, आपणे परिक्षितने ठेकाणे ॥५२॥ कथा करनार शुकजी समान, लेवुं आपणे एमांथि ज्ञान । एम जाणी कहे सुणे जेह, धन्य वक्ता तथा श्रोता तेह ॥५३॥ बोल्या भाइ त्यां आतमानंद, एक प्रश्न सुणो सुखकंद । जेणे हरिने जाण्या भगवान, जाण्या संतने मुक्तसमान ॥५४॥ पछि जाण्ये अजाण्ये भुलाय, सतसंग थकी पडि जाय । एनी अंत्ये केवी गति थाय, कहो कृष्ण करीने कृपाय ॥५५॥ सुणि उच्चर्या अंतरजामी, मोटा संत सुणो निषकामी । जाणतां के अजाणे भुलाय, जीभ दांततळे कचराय ॥५६॥ तेनि पीडा भोगववी तो पडे, ज्ञानि अज्ञानिने पण नडे । जाणो इंद्रियो दांत समान, जीभ जाणो नियम वर्तमान ॥५७॥ भूले चूके करे तेनो भंग, तेनि पीडा तेने थाय अंग । प्रभुकेरो जो निश्चे न जाय, कोइ काळे तो कल्याण थाय ॥५८॥ एवी वातो बहुज प्रकारे, करी धर्मनी धर्मकुमारे । संते अंतरमां धरी लीधी, करी मनन महादृढ कीधी ॥५९॥ पुष्पिताग्रावृत्त—वृषसुत उचरे मुखेथी वाणी, कदि उचरे मुख एज अन्य प्राणी । पण न मधुर वाक्य तेह दीठुं, अवनितणुं जळ इक्षुमांज मीठुं ॥६०॥ शुकमुख उचरे सुशब्द जेह, कदि उचरे मुख अन्य प्राणि एह । सुणि स्वर कहिये न हर्षकारी, शुकमुख केरि सरस्वतीज न्यारी ॥६१॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते षष्ठकळशे अचिंत्यानंदवर्णीन्द्रअभयसिंहनृपसंवादे श्रीहरिबंधियाग्रामे विचरणनामा चतुर्दशो विश्रामः ॥१४॥

पूर्वछायो—संतो सहित पछि संचर्या, गाम बंधियेथी बळवंत। गोंडळमां गिरधर गया, थयां जन मन मुदित अनंत ॥१॥ चोपाइ—चाल्या गोंडळथी जगदीश, रह्या मेवासे जैने मुनीश । नदी चांपरवाडी छे नाम, बेठा त्यां जइ श्रीघनशाम ॥२॥ कर्युं संतसहित तेमां स्नान, करि नित्यक्रिया भगवान । वीरेश्वर इंद्रजी अने कडवा, आव्या विप्र प्रभुपाय पडवा ॥३॥ कह्युं प्रेमे करीने प्रणाम, प्रभुजी करो पावन गाम । सुणि बोल्या श्रीजी थइ राजी, उतावळथी जवुंछे धोराजी ॥४॥ रसोई जमवा नहि रहिये, तमे समजु छो झाझुं शुं कहिये । हतो वीवा वीरेश्वर घेर, लाव्या पकवान ते रुडीपेर ॥५॥ पीरश्युं संतने प्रभु प्रीते, पोते पेंडा जम्या रुडी रीते । एक वृक्षतळे सभा सजी, बेठा संतमंडळ मध्ये श्रीजी ॥६॥ समैयो थवानी सुणि गाथ, आव्या ब्रह्ममुनी संतसाथ । पद वंदी बेठा तेह ठार, त्यारे श्यामे पूछ्या समाचार ॥७॥ तमे जै फर्या जे देशमांय, कहो केवो छे सत्संग त्यांय । बोल्या ब्रह्ममुनी शीर नामी, वध्यो छे घणो सतसंग स्वामी ॥८॥ वळी बोलिया भाव उमंगी, तमे केवा थया सतसंगी । ब्रह्मानंद कहे भगवान, कर्युं तन मन धन कुरबान ॥९॥ पाम्या भक्ति तमारी अभंगी, अमे साचा थया सतसंगी । कहे श्रीजी अमे क्यां फरता, कहो केवी क्रिया अमे करता ॥१०॥ कहो

तो जाणुं सत्संगी साचा, नहि तो कहुं सत्संगी काचा। एवा सत्संगि पर्वतभाई, मीणबाई तथा जीवुबाई ॥११॥ एवा भट्ट भला मयाराम, तथा शेठ गोवर्धन नाम। अमे जेजे जग्यामां विचरिये, तथा जेजे क्रिया अमे करिये ॥१२॥ तेतो त्रणे अवस्थानी मांय, भक्तो भाळे छे नजरे सदाय। कहे ब्रह्ममुनि अहो देवा, सत्संगी नथी अमे एवा ॥१३॥ अमे तो छैये दासना दास, जेवी दूधनी आगळ छाश। मेरुआगळ टेकरा जेवा, मोटा भक्त आगळ अमे एवा ॥१४॥ सुणी बोल्या मुक्तानंद स्वामी, अहो समरथ अंतरजामी। एवा सत्संगी केम थवाय, कहो जे होय एनो उपाय ॥१५॥ सुणी उचर्या अंतरजामी, सांभळो मुक्तानंदस्वामी। करे आग्रहथी जे अभ्यास, पोते टाळे मायातणो पास ॥१६॥ माने आत्माने अक्षररूप, मने जाणे अक्षरतणो भूप। धरे अंतरमां मारुं ध्यान, थाय सत्संगी श्रेष्ठ समान ॥१७॥ बोल्या ब्रह्ममुनी, शिर नामी, सुणो श्रीसहजानंद स्वामी। कृपानाथ कृपा करो ज्यारे, एवा थैये सत्संगी तो त्यारे ॥१८॥ सुणी बोल्या श्रीजीमहाराज, कहुं सांभळो कविशिरताज। चौद लोकनुं ब्रह्मांड एक, एवां मोटां ब्रह्मांड अनेक ॥१९॥ एक अक्षरना रोमकूपे, रह्यांछे थइने अणुरूपे। एवो अक्षरनो महीमाय, जेनुं वरणन शेषे न थाय ॥२०॥ एवा अक्षरधामनो धामी, हुं छुं श्रीपुरुषोत्तम नामी। कोटिमुक्ततणो पति जेह, तम अर्थे धर्यो नरदेह ॥२१॥ तमअर्थे आव्यो एह ठार, न रह्यो अन्य धाम मोझार। तज्युं प्रकृतिपुरुषनुं धाम, तज्यां वैकुंठ आदि तमाम ॥२२॥ बीजां धाम ने स्थान अनंत, जेनो आवे न गणतां अंत। कर्यो क्यांइ जई नहि वास, प्रेमे आवि वश्यो तम पास ॥२३॥ नित्य दर्शन दैं साक्षात, करुंछुं तम आगळ वात। जुगतीथकि पिरशी जमाडुं, रंग उत्सवे रंगे रमाडुं ॥२४॥ बहु हेते हुं तमने बोलावुं, लैने छातीनी साथे लगावुं। हेते आपुं प्रसादिना हार, वळि लाड लडावुं अपार ॥२५॥ कांई आज्ञा करो उलंघन, सगातुल्य करुंछुं सहन। तमे तोय एवुं उचरो, सतसंगी थैये कृपा करो ॥२६॥ तमे ज्यां फरो त्यां साथे फरिये, हवे एथी कृपा केवी करिये। सुणी बोल्या ब्रह्मानंदस्वामी, अहो ईश्वर अक्षरधामी ॥२७॥ कृपा बहु कीधि अशरणशरण, पण मायानुं छे आवरण। नथी एथकि समजातुं अमने, जाणिये न जथारथ तमने ॥२८॥ एवुं सांभळीने श्रीरंगे, उपवस्त्र जे ओढयुंतुं अंगे। तजी दूर बोल्या मनहरण, जुओ छे हवे कांइ आवरण ॥२९॥ उंडो मर्म एमां हतो जेह, ब्रह्मानंदे जाणी लीधो तेह। करता वात परोक्ष सदाय, आज स्पष्ट कह्यो महिमाय ॥३०॥ एमां अंतर कांइ न राख्यो, भेद सर्वे जथारथ भाख्यो। मने एम श्रीजीये जणाव्युं, ब्रह्मानंदने अंतरे आव्युं ॥३१॥ त्यारे हेते बोल्या जोडि हाथ, अति आजे कृपा करि नाथ। आज भेद जथारथ भाख्यो, पडदो रंचमात्र न राख्यो ॥३२॥ तमे अक्षरधामना धामी, सरवोपरि सर्वना स्वामी। सर्व अवतारना अवतारी, सौथी समरथ छो

ुखकारी ॥३३॥ एम बोलिया ब्रह्ममुनीजी, एवामांहि बनी वात बीजी। जेत-
रमां रहे एक जोशी, सतसंगी सुपात्र संतोषी ॥३४॥ एणे सांभळी वात जे
ाज, आव्या मेवासे श्रीमहाराज। जोशी दर्शन करवाने आव्या, पुत्र बेने साथे
डी लाव्या ॥३५॥ नाम एकनुं तो शिवराम, बिजो पुत्र गोवर्धन नाम। प्रणमी
भुपद अनुराग्या, पुत्र बे प्रभुने प्रिय लाग्या ॥३६॥ त्यारे पुछयुं जोशी सामुं
ोई, आने दीधीछे नहि के जनोई। जोशीजी बोल्या जोडीने हाथ, नथी दीधी
नोइ हेनाथ ॥३७॥ कहे कृष्ण जो तमने गमे, आने दैये जनोइ तो अमे। सुणि
ोल्या ते सुतना पिताजी, प्रभु राजी तमे तो हुं राजी ॥३८॥ मारुं सर्वस्व त-
ने में दीधुं, तन मन धन अर्पण कीधुं। प्रभु बेय छे पुत्र तमारा, कहेवामात्र
ानुंछुं मारा ॥३९॥ मावे मुहूरत त्यां जोवराव्युं, फागणे शुक्लपक्षमां आव्युं।
ाया त्यांथि प्रभु रुडिपेर, दुधिवदर ने झांझमेर ॥४०॥ जेतपर गया अवसर
ोई, बाळ बेयने दीधि जनोई। विप्र ज्ञातिने नोतरां दीधां, भलां भोजन तैयार
ीधां ॥४१॥ केटलाक हता द्विज द्वेषी, हता कैक स्वभावे कलेशी। सर्वे विप्रोने
ाणे भमाव्या, तेथी ब्राह्मणो जमवा न आव्या ॥४२॥ त्यारे श्रीजीये संघ जमा-
्यो, अनाथीने आनंद पमाड्यो। बिजे दिन द्विज सौने बोलाव्या, पुछयुं केम
ा जमवाने आव्या ॥४३॥ बोल्यो ब्राह्मण एक विचारी, जेष्ठपुत्र छे श्राद्धाधि-
ारी। तेने ताते जनोइ देवाय, बिजाथी क्रिया ते न कराय ॥४४॥ बीजो कोइ
नोइ दे एने, करे श्राद्ध पहोंचे ते तेने। तेना तातने नहि पोचशेय, विधिशास्त्र
वेरुद्ध थशेय ॥४५॥ एवो बाध गण्यो नहि तमे, एथी जमवा न आविया अमे।
ातनुं श्राद्ध करशे जे एह, श्राद्ध तमने पहोंचशे तेह ॥४६॥ कहे श्रीजी पोहों-
शे मने, तेतो पहोंचशे पित्रि सरवने। माटे अमने पहोंचशे श्राद्ध, तेनो कांइ
ा जाणवो बाध ॥४७॥ एवुं जाणि जमो सहु तमे, हजी आज जमाडीये अमे।
वेप्र मानी न वात तपाशी, करि धोराजी जैने चोराशी ॥४८॥ जेतपरथी चाल्या
ानशाम, गया सांकळिये सुखधाम। गया धोराजी धर्मकुमार, सामा सत्संगि
ाव्या अपार ॥४९॥ हठीभाइ तथा अजुभाई, भक्त भोजोजी आविया धाई।
ाकाभाई जे क्षत्रि खिमाणी, जेनी भक्ति भली वखणाणी ॥५०॥ बाजीबा मेरा-
णजीए आव्या, साथे स्नेहि सगा जन लाव्या। विप्र माधजी पुत्र राघवजी,
ालजी तथा विप्र केशवजी ॥५१॥ वाजे वाजित्र डंका निशान, कर्युं श्रीहरिनुं
नमान। लालवड एक छे पुरपास, आवी ऊतर्या त्यां अविनाश ॥५२॥ मोटुं
यां दिठुं सारुं मेदान, सौने ऊतरवा जोग्य स्थान। माटे त्यां रहेवानुंज कीधुं,
रिभक्तोये भोजन दीधुं ॥५३॥ सौनी सारि करी बरदास, कोइ वाते न राखि
ण्याश। फुलडोळ उपर संघ आव्या, भेट सामगरी भलि लाव्या ॥५४॥ फु-
डोळ दिवस बहु रंगे, रम्या श्रीहरि संतोने संगे। अति ऊडे अबीर गुलाल,

पीचकारि छोडे वृषलाल ॥५५॥ वाजां विविध प्रकारनां वाजे, देखी देवनां दुंदुभि लाजे। कर्यो उत्सव शुभ एवी रीते, लीळा संते धरी लीधी चित्ते ॥५६॥ पछी संत सहित कर्युं स्नान, भावे थाळ जम्या भगवान। वड हेठे सभा सजी सारी, यथायोग्य बेठां नरनारी ॥५७॥ हता सूरतना जन आव्या, जरियाननो पोशाक लाव्या। वस्त्र पूजा करी पहेराव्यां, भाळी भक्तजनो मन भाव्यां ॥५८॥ माथने शिर मुगट धराव्यो, हतो सुरतना संघे कराव्यो। पेलवेलो एवो शणगार, धर्यो ते दिन धर्मकुमार ॥५९॥ अति शोभ्यो समयो ते सारो, मळया हरिजन संत हजारो ॥६०॥ पुष्पिताग्रावृत्त—अति सुख हरि नित्य एम आपे, निजजननां प्रभु पाप ताप कापे। दिन निश दिलमां रहे खुमारी, परम पवित्र चरित्र चित्त धारी ॥६१॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते षष्ठकळशे अचिंत्यानंदवर्णींद्रअभयसिंहनृपसंवादे श्रीहरि धोराजीपुरे पुष्पदोलोत्सवकरणनामा पंचदशो विश्रामः ॥१५॥

पूर्वछायो—आवेला उत्सव ऊपरे, जूनागढना घणा हरिजन। कर जोडी प्रभुने कह्युं, जूनेगढ चालो जीवन ॥१॥ चोपाई—हरिनवमीनो उत्सव जेह, करो त्यां करुणानिधि तेह। घणा दिननी छे इच्छा अमारी, पूरो आशा प्रभू त्यां पधारी ॥२॥ दीननाथे दिले दया आणी, कहि आनंदानंदने वाणी। विचरो जुनेगढ ज्ञानवान, समैयानो करावो सामान ॥३॥ थोडा दिवस पछी रुडि रीत, अमे आवशुं संतो सहित। सुणि स्वामि आनंद त्यां गया, धर्मपुत्र धोराजीमां रह्या ॥४॥ थोडा दिवस पछी सुखकारी, जुनेगढ जवा कीधी तैयारी। साथे लीधा काठी असवार, संत सत्संगिनो नहि पार ॥५॥ जूनेगढ गया श्रीजगदीश, जे छे अक्षरकेरा अधीश। पुरथी दिशा उत्तरमांय, सोनरख सरिता वहे ज्यांय ॥६॥ तेने तट छे आमलियोनुं वृंद, जइ उतर्या त्यां जगवंद। हरिभक्त जुनागढवासी, तेणे जाण्युं आव्या अविनाशी ॥७॥ भक्त नागर रामजीभाई, झीणाभाइ हैये हरखाई। गया बे मळी पूरण प्रीते, राजद्वार विषे रुडी रीते ॥८॥ हता हामदखान नवाब, जेना उत्तम छे इलकाब। तेने जै समाचार सुणाव्या, आंहि स्वामिनारायण आव्या ॥९॥ राजी थैने रजा आपो तमे, पुरमां पधराविये अमे। त्यारे बोल्या मंगळजी दिवान, थाय एमां तो कांइ तोफान ॥१०॥ घणा काठी छे साथे आवेल, करे राजने कांइ खलेल। सुणि खान बोल्या ततक्षण, कोण छे ते स्वामिनारायण ॥११॥ बोल्या रामजी त्यां धरी धीर, मोटा ए छे अमारा फकीर। सुणि उचर्या पुरपति आपे, करुं राज्य फकीर प्रतापे ॥१२॥ अमारा पुरमां भले आवे, एने कोइ नहीं अटकावे। भक्त चाल्या करीने सलाम, मळया त्यां सतसंगी तमाम ॥१३॥ दादोभाइ तथा गगोभाई, आव्या उमेदसिंहजी धाई। आव्या भक्त नवलसिंह नाम, मेता माणकलाल ते ठाम ॥१४॥ कानजीभाइ भीमजीभाई, अंबाराम आव्या हरखाई। रुपशंकर प्रेमी प्रमाण, जटाशंकर भक्त

सुजाण ॥१५॥ शिवशंकर हरिगुण गाय, मोटा भक्त छे माधवराय । हरिभक्त छे मतराम, भक्त रंगीलदासजी नाम ॥१६॥ वृंदावनदास भूखणदास, दुर्गादास ने दयाळदास । शेठ चांपशी अने भीमजी, शेठ मंगळजी ने धीरजी ॥१७॥ घडीयाळी भला देवराम, नारायणजी बिजा भाइ नाम । भक्त भाटिया गोकळदास, दामोदर आव्या दर्शन आश ॥१८॥ लखमण तथा हीरो लुवार, रामजी मूळजी सोत चार । धनो पांचमो ने छठो भगो, मानसिंह बारोट अडगो ॥१९॥ एह आदि घणा नर रामा, आव्या सामैयुं लै हरि सामा । वाजां वाजे त्यां विविध प्रकार, सौने अंग उमंग अपार ॥२०॥ प्रेमे कृष्णने कीधा प्रणाम, आपे आशिष सुंदर शाम । वाले वस्त्र धर्यां जरियानी, धर्यां भूषण करुणानिधानी ॥२१॥ करी माणकीपर असवारी, सखा संगे शोभे सुखकारी । वर्णि चमर करे तेणीवार, छडिदार बोले जेजेकार ॥२२॥ थाय बंदुककेरा भडाका, कोइ जाणे के मेघ कडाका । धीमेधीमे चाले असवारी, निरखे पुरनां नरनारी ॥२३॥ वाजे झुंगळ ताल मृदंग, गाय कीर्त्तन मुनिजन संग । दरवाजे मजेवडी केरे, हरि पेठा ते जन सहु हेरे ॥२४॥ दैवी जीव देखी हरखाय, दील दुष्टनां तो वळि जाय । असवारि सहित अविनाश, आव्या भूपना दरबार पास ॥२५॥ एक भाविक भक्त त्यां आव्यो, भेट करवाने काकडी लाव्यो । हेते आपी ते हरिकेरे हाथे, मांडी आरोगवा कृपानाथे ॥२६॥ जरुखे हता हामदखान, तेणे केवा भाळया भगवान । असवारी सारी सजी जाता, सर्व देखतां काकडी खाता ॥२७॥ हती भूपमां बुद्धि अपार, तेणे चित्तमां कीधो विचार । जनने होय जनकेरि शार्म, एवो छे आखि दुनियानो धर्म ॥२८॥ पशुआदि जोई जुदी जाती, नथी माणसने लाज थाती । अलमस्त दिसे आ तो कोई, नथी लाजता जनने जोई ॥२९॥ हतो भूपनी पासे फकीर, वद्यो ते वळी वाणी गंभीर । मारा दिलमां तो एम दिसे छे, अति मोटा पेगांबर ए छे ॥३०॥ करी वात परस्पर आम, करी शामने स्नेहे सलाम । झीणाभाइतणे दरबार, जइ ऊतर्या धर्मकुमार ॥३१॥ पूर्वछायो—
दिवानखाने दयानिधि, पोते उतर्या श्रीपरमेश । पार्षद हरिजन संतने, बिजा आप्या उतारा बेश ॥३२॥ चोपाइ—सौने आपियां आदरमान, प्रीते आप्यां भलां खानपान । पांचीबा हतां नागर नाते, तेणे थाळ कर्यो भली भाते ॥३३॥ भाळी भाव जम्या भगवान, पछी आरोग्या सोपारी पान । हरिनौमी दिवस आव्यो ज्यारे, थयो सारो समैयो ते वारे ॥३४॥ देशदेशना हरिजन आव्या, करि उत्सव हरिने रिझाव्या । कहे वर्णि अभेसिंह राय, आज देरी छे जे स्थळ मांय ॥३५॥ आसोपालवनुं झाड हतुं, अतिसुंदर तेह शोभतुं । सभा त्यां सजी सुंदर शामे, जोतां जनमन आनंद पामे ॥३६॥ मळी मोटामोटा सतसंगी, आव्या पूजवा हरिने उमंगी । झीणोभाइ तथा दादोभाई, अंबाशंकर नागर-

मांई ॥३७॥ पीपळाणाना नरसी मेहेता, अगत्राइमां पर्वत रेहेता । माणावदरमां मयाराम, मांगरोळे गोवर्धन नाम ॥३८॥ एहआदिक सोरठमांय, मोटामोटा जे भक्त गणाय । मळीने प्रभुनी पूजा करी, छबी अंतरमां लीधी धरी ॥३९॥ चारु चंदन पुष्प चडाव्यां, भारे भूषण वस्त्र धराव्यां । धूप दीप ने नैवेद्य धरी, अति आनंदे आरती करी ॥४०॥ करी स्तवन ने कीधा प्रणाम, मागी भक्ति भलीआ- ठे जाम । एवामां जुनागढना निवासी, आव्या गांधर्व गान विलासी ॥४१॥ क- र्युं सप्त स्वरे शुभ गान, रीझ्या ते सुणी श्रीभगवान । भेद गानना जाणे अने- क, एवो ए मंडळी मध्य एक ॥४२॥ जाण्यो तेहने मुमुक्षु सारो, बोल्या ते प्रत्ये धर्मदुलारो । तमे संसारमांहि रह्याछो, तोय दृढ निष्कामी थयाछो ॥४३॥ पण ईश्वरनुं नथी ज्ञान, माटे ते सर्व व्यर्थ समान । जाणो जीव विना वपु जेवुं, प्रभु- ज्ञान विना व्रत एवुं ॥४४॥ प्रभुना ज्ञान विना मोक्ष न थाय तेविषे । उपजातिवृत्त—जथार्थ जाणे हरिने न जेह, करे घणेरां व्रत दान तेह । तथापि तेनूं फळ अल्प थाय, प्रभू विना मोक्ष नहीं पमाय ॥४५॥ वृक्षो उभां जे वनमां रहेछे, ते ताप वृष्टी सघळुं सहे छे । तपस्वि तुल्ये तपते जणाय, प्रभू विना मोक्ष नहीं पमाय ॥४६॥ जो स्नान- थी मोक्ष मळे निदान, सदा करेछे जळजंतु स्नान । तथापि तेनां नहि पाप जा- य, प्रभू विना मोक्ष नहीं पमाय ॥४७॥ जो मोक्ष पामे वनवास लीधे, के नित्य पत्रो फळ भक्ष कीधे । वनेचरो तो फळ पत्र खाय, प्रभू विना मोक्ष नहीं पमाय ॥४८॥ पढे जुओ पोपट रामनाम, जाणे न जे कोण हशेज राम । तेनाथि सं- सार नहीं तराय, प्रभू विना मोक्ष नहीं पमाय ॥४९॥ निष्कामि तो सौ बळदो रहेछे, परार्थ ते संकट तो सहेछे । तेनाथि वैकुंठ नहीं वसाय, प्रभू विना मोक्ष नहीं पमाय ॥५०॥ वडोतणां वृक्ष जटा वधारे, वागोळ ऊंधे शिर मास बारे । बहू धरे ध्यान बगो बधाय, प्रभू विना मोक्ष नहीं पमाय ॥५१॥ नोळीक्रिया कुं- जर तो करेछे, निर्मानि थै धूळ शिरे धरेछे । जाण्या विना व्यर्थ बधा उपाय, प्रभू विना मोक्ष नहीं पमाय ॥५२॥ चोपाइ—ज्यारे ईश्वरनुं ज्ञान थाय, थाय सुफळ तो सर्व उपाय । जळ सींचे ने बीज न होय, कांइ फळ तेथी पामे न कोय ॥५३॥ शामे एम कही दृष्टि सांधी, थइ गांधर्वने त्यां समाधी । जोयुं जै तेणे अक्षर- धाम, दीठा त्यां एज सुंदरशाम ॥५४॥ पछी जाग्यो समाधिथि ज्यारे, पाये लाग्यो प्रभुजीने त्यारे । अहो अक्षरधाम अधीश, जाण्या में तमने जगदीश ॥५५॥ कृपादृष्टि कृपानाथ धारो, मुजने करो साधु तमारो । मारुं मायानुं बंधन कापो, भक्ति आपनि उत्तम आपो ॥५६॥ शामे कीधो पछी साधु एने, दीधुं ना- म देवानंद तेने । जडमूळथी वासना टाळे, एवुं कोण करे कळिकाळे ॥५७॥ एतो श्रीप्रभुनी प्रभुताई, पण जडमति जाणे न भाई । एवा कीधा हजारो हजार, तोय मूर्ख न माने लगार ॥५८॥ शामे कैने करावी समाधी, आपी ज्ञान तजावि

ाधि । शक्ति वावरि आ अवतारे, एवी तो नथि वावरि क्यारे ॥५९॥ पुष्पि-
वृत्त—नरतनु धरि धर्मरक्षकाज, अधिक प्रताप जणावियोज आज । जगप-
बहु जन्म अन्य लीधा, नथिनथि आज समान काज कीधां ॥६०॥ इति श्रीवि-
लालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते षष्ठकळशे अचिंत्यानंदवर्णींद्रअभयसिंहनृपसंवादे श्रीहरि-
दुर्गे हरिनवमीउत्सवकरणनामा षोडशो विश्रामः ॥१६॥

पूर्वछायो—भूप सुणो अभेसिंहजी, कहे वर्णि अचिंत्यानंद । अति ललित
ठा करी, जुनागढविषे जगवंद ॥१॥ चोपाई—हरिनौमी तणी विति रात, दशमी
' प्रगटयुं प्रभात । करि नित्य क्रिया मुनिनाथे, सभा सारी सजी संत साथे
। भलो आज जहां छे भंडार, हतो पीपळो एक ए ठार । सभा त्यां सजी
र शाम, बेठा हरिजन संत तमाम ॥३॥ संते कीर्तन गायां ते ठामे, घणी
ो करी घनशामे । दीधो एवो भलो उपदेश, न रहे सुणि संशय लेश ॥४॥
अवसरे हामदखाने, सुणि कीर्ति प्रभूतणि काने । झीणाभाइने तरत तेडा-
, दरबारमां तेतो सिधाव्या ॥५॥ घडियाळि रुडा देवराम, तेडाव्या तेने पण
ठाम । भाख्युं तेनी पासे शुद्ध भावे, आंहि स्वामिनारायण आवे ॥६॥ एवि
ाती जईने उचारो, करे पावन दरबार मारो । मारे दर्शननी वणि आश, तमे
मो कहो स्वामी पास ॥७॥ पछि बेये प्रभुपासे आवी, बधी वात कही संभ-
ी । भूपती घणो राखेछे भाव, माटे तमने तेडाव्याछे माव ॥८॥ एवां सां-
ळ विनय वचन, जवा ऊठिया प्राणजीवन । मुक्तानंद ब्रह्मानंदस्वामी, नित्या-
ादिक निष्कामी ॥९॥ साथे लीधा मोटामोटा संत, बहु स्वार पाळा बळवंत ।
ी खाचर सोमलो सूरो, प्रेमभक्तिमां जे बहु पूरो ॥१०॥ झिणाभाइ आदि-
ृरिजन, जेणे अर्प्यां छे तन मन धन । एवा एवा जनो लइ साथ, चाल्या
ारमां मुनिनाथ ॥११॥ अश्व ऊपर श्रीजी विराजे, वाजां विविध प्रकारनां
े । भूपभवने गया भगवान, सामा आविया हामदखान ॥१२॥ कचेरीमां
ो पधराव्या, कारभारियो पण सउ आव्या । पूजी अर्चिने कीधा प्रणाम, सा-
पोशाक आप्यो ए ठाम ॥१३॥ भले आव्या कह्युं महाराज, मने कीधो कृ-
थ आज । शामे आपीयो आशिरवाद, पूरी थइ तेना मननी मुराद ॥१४॥
लाएक नागरो त्यांय, राखता द्वेष अंतरमांय । तेओने उर ऊपजि झाळ,
गे शुं करिये एह काळ ॥१५॥ आप्युं भूपे एने मोटुं मान, केम करिये एनुं
मान । कर्यो सौए विचार ते त्यांही, एक नरसिंह पंड्यो छे आंही ॥१६॥
स्त्र अभ्यासमां छे अधूरो, पण वाचाळ छे विप्र पूरो । तेनी साथे जो चर्चा
ाय, स्वामी हारे ने अपमान थाय ॥१७॥ श्रीजी करता हता ज्ञानवात, द्वेषी
लेया भूप संघात । पंड्यो नरसिंह छे विप्र एक, भण्यो छे तेतो शास्त्र
ेक ॥१८॥ घणा दिनथी ते धारेछे आवुं, स्वामी साथे हुं चर्चा चलावुं ।

रजा थ्यो तो तेडाविये राय, थाय चर्चा तो आनंद थाय ॥१९॥ सुणी बोलिया हामदखान, पंडयो आवे भले एह स्थान। पछी द्वेषिये तेने तेडाव्यो, एतो ऊतावळो चाली आव्यो ॥२०॥ जोतां दीसे केवुं तेनुं तेज, जाणे दारिद्र प्रत्यक्ष एज। पाघडीमांहि पंचांग केवुं, दीसे छापराना मोभ जेवुं ॥२१॥ कपाळे भभुती करी केवी, कंटेवाळो कर्यो होय एवी। नाक तो जाणे देडकुं धरियुं, तेतो ताजि तमाकुये भरियुं ॥२२॥ लींट तो लुगडे लुतो जाय, तेना डाघ घणाज देखाय। खूब मुखमां तमाकु ते खाय, मुख तैथकी तेनुं गंधाय ॥२३॥ हाथ टुंकडा ने लांबा कान, आंख्यो उंडी ते खाडा समान। दांत बे तो देखाय बहार, भाग्या खोखरा थाय उच्चार ॥२४॥ आवी बोल्यो अहो अन्नदाता, सदा जीवो रहो सुखशाता। गउ ब्राह्मणना प्रतिपाळ, मारा जेवानी राखो संभाळ ॥२५॥ एनो देखीने एवो आकार, भूपे चित्तमां कीधो विचार। क्यांथी दारिद्र आ चाली आव्युं, एने दरबारमां कोण लाव्युं ॥२६॥ एनी आकृति मूर्खमां ठरशे, ए ते शास्त्रनी चर्चा शी करशे। भूपे आप्युं न आदरमान, तोय आवी बेठो तेह स्थान ॥२७॥ श्रीजीये कह्युं भूपने त्यारे, अमे तो हवे जाशुं उतारे। साधुओ थोडीवार रहेशे, पुछशे तेने उत्तर देशे ॥२८॥ एम कहिने उतारे ते गया, नित्यानंद आदिक मुनि रह्या। सतसंगना द्वेषियो जेह, बोल्या भूपनी आगळ तेह ॥२९॥ पंड्यो नरसिंह पंडित जेवो, सोसो गाउविषे नथी एवो। तेनी साथे जो चर्चा कराय, नित्यानंदजी तो वखणाय ॥३०॥ कहे नरपति चर्चा चलावो, क्यांथी अवसर आवशे आवो। केटला एके धारियुं त्यारे, पंडयो प्रश्न तो पुछशे भारे ॥३१॥ न्यायनो के वेदांतनो लक्ष, लैने करशे तेतो पूर्वपक्ष। कहे पंड्यो हुं पुछिश वात, भाखे उत्तर एनो जे भ्रात ॥३२॥ कोइ शास्त्री सुण्यो नथी एवो, अति कठण छे उत्तर देवो। एक प्रश्न पुछुंछुं हुं एम, प्रभु पदने नमे सहु केम ॥३३॥ हाथ मुखने के माथाने जोई, नमुं केम कहे नहि कोई। खरो उत्तर एनो उच्चारे, नित्यानंद खरा कहुं त्यारे ॥३४॥ नित्यानंद बोल्या मुनिराय, वंदे पद सरवांग वंदाय। माटे महिपतिने कहे दास, रहुं आपना कदमनी पास ॥३५॥ रहुं कोइ कहे नहि माथे, रहुं कोइ कहे नहि हाथे। नमे चरणारविंदने जेह, खरो दासनो धर्म छे तेह ॥३६॥ कहे पंडयो एतो वाळ्यो गोटो, आप्यो उत्तर ते बधो खोटो। सभा जीत्योछुं हुं देशदेश, कह्युं ते मेंतो मान्युं न लेश ॥३७॥ वशिने मेंतो काशीमां वास, कर्योछे घणो शास्त्र अभ्यास। मारा प्रश्ननो उत्तर जाणे, एवो कोइ नथी एह टाणे ॥३८॥ कहे स्वामी मने सुज्यो जेवो, आप्यो में एनो उत्तर एवो। बीजो उत्तर आप बतावो, सभासद सउने समजावो ॥३९॥ कहे पंडयो जो शीखवुं तमने, पछि कोण पुछे आवी अमने। खरो अर्थ गुरूनी कृपाथी, एक हुंज शिख्योछुं शिख्याथी ॥४०॥ बोल्या नागरो दिल दया लावो, साचो अर्थ पंड्याजी सुणावो।

बोल्या पंड्यो मुछे धरी हाथ, साचो अर्थ सुणो सउ साथ ॥४१॥ प्रभुना पगमां नथी माया, बीजा अंगमां मायानी छाया । माटे पदने पवित्र प्रमाणी, वंदु पदने वदे सउ वाणी ॥४२॥ भाग्युं खोखरुं पंड्ये बोलाय, तेथी समजी शक्या नहिं राय । मुनिने पुछयुं मस्तक नामी, कहो शी चरचा थइ स्वामी ॥४३॥ कहे स्वामि सुणो नरपाळ, पंडयो एम कहेछे आ काळ। खोदानां तो कदम छेज पाक, बीजुं छे आखुं अंग नापाक ॥४४॥ कहे भूप एतो भूल मोटी, पंडये जे कहि ते वात खोटी। खोदातो पूरे पुरा छे पाक, कोण एने कहेज नापाक ॥४५॥ एवुं सांभळी नरसिंह पंड्यो, बीजुं प्रश्न ते पूछवा मंडयो। स्वामीने कहोछो भगवान, केम माने ते सौ मतिमान ॥४६॥ स्वामी जो एक ग्रंथ बनावे, पछि काशिये ते मोकलावे । करे मान्य ते सौ विद्वान, त्यारे स्वामि खरा भगवान ॥४७॥ सुणी संतने पुछयुं राजाये, कहो शुं कह्युं तेह पंडयाये। नित्यानंद कहे सुणो राय, एतो एम कहेछे पंडयाय ॥४८॥ खरो सूर्य तो कहेवाय क्यारे, तेने दुनियां बधी माने त्यारे । नहीं तो नहीं सूरज तेह, एम बोलेछे पंड्याजी एह ॥४९॥ एवुं सांभळी बोल्या नवाब, एतो पंडयानो जुठो जवाब। बधी दुनियां कहे नहीं तोय, जे छे सूर्य ते सूरज होय ॥५०॥ सुणि पंडयो पडयो बहु भोंठो, तेथी मोंढुं चडाविने उठ्यो । पंड्याजी तो पोते घेर गया, द्वेषीओ पण दाझीने रह्या ॥५१॥ मुनिने दीधुं राजाये मान, गया तेपण ज्यां भगवान । श्रीजीये बधी सांभळी वात, त्यारे तेह थया रळीयात ॥५२॥ हता कंठमां पुष्पना हार, नित्यानंदने आप्या ते वार। नित्यानंद जीत्या सभा जेह, प्रभु प्रगट प्रतापथि तेह ॥५३॥ पुष्पिताग्रावृत्त—मुनिवर विद्वान नंद नित्या, जिरणगढे करतां विवाद जीत्या । पण लव न धरे अमर्ष आप, मन समजे सउ श्रीजीनो प्रताप ॥५४॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते षष्ठकळशे [illegible]अभयसिंहनृपसंवादे श्रीजीर्णदुर्गे नित्यानंदमुनिकृतवादिपराजयनामा सप्तदशो विश्रामः ॥१७॥

पूर्वछायो—भाई झीणाना भवनमां, सतसंगी तथा सउ संत । सभा भरी बेठा हता, बेठा त्यां हता हरि बळवंत ॥१॥ चोपाई—रसोइ झीणाभाइनी हती, करी तेमणे आवी विनति। थयोछे प्रभु तैयार थाळ, आवो जमवाने जनप्रतिपाळ ॥२॥ सुणी बोल्या श्रीजी साक्षात, झीणाभाइ सुणो एक वात । अंबाशंकर छे भक्त भाई, तेनी पत्नि भली बाउबाई ॥३॥ एणे संकल्प कीधोछे आज, आवे वणनोतरे महाराज । करे मुज घेर भोजन पान, तो हुं निश्चे जाणुं भगवान ॥४॥ एवुं धारि करीछे रसोई, बाइ बेठांछे ते वाट जोई । माटे त्यां मारे जमवाने जावुं, मारो निश्चय तेने करावुं ॥५॥ एम उचरी अंतरजामी, उठि चाल्या तेने घेर स्वामी । भगुजी मूळजी ब्रह्मचारी, भेगा लैगया भवभयहारी ॥६॥ मावे भोजन त्यां मागी लीधुं, [illegible]बाइये भावथी दीधुं । आप्युं नावा प्रथम उनुं नीर, नाया

सुंदर शाम शरीर ॥७॥ आप्युं आसन बेसवा काज, रुडी रीते बेठा महाराज। बाउबाइये प्रेम अपारे, कर्युं पूजन सोळ प्रकारे ॥८॥ चारु चंदन पुष्प चडाव्यां, वस्त्र ने उपवीत धराव्यां। भात भातना धूप त्यां धर्या, घृतना घणा दीपक कर्या ॥९॥ प्रभुने पीरइयां पकवान, भाळि भाव जम्या भगवान। वाळि बीडि आप्यो मुखवास, स्नेहे आरोग्या श्रीअविनाश ॥१०॥ पछि पाट उपर पधराव्या, हता त्यां गादि तकिया बिछाव्या। आरती अति हेते उतारी, स्तुति उत्तम रीते उच्चारी ॥११॥ मारो संकल्प जाणियो स्वामी, निश्चे जाण्या में अंतरजामी। तमे अक्षरपर अक्षरेश, न रह्यो एमां संशय लेश ॥१२॥ हुं छुं दासि अनन्य तमारी, करुणा करो करुणाकारी। भाळि भक्ति बोल्या भगवान, बाइ मागो तमे वरदान ॥१३॥ भाळि भाव राजी थयो छुंय, मुखे मागो ते आपीश हुंय। बाउबाई बोल्यां तेणी वार, प्रभुजी मारे पुत्र छे चार ॥१४॥ रूपशंकर शिवशंकर, जटाशंकर त्रीजा कुंवर। पुत्र चोथा छे माधवराय, एह चारेनुं कल्याण थाय ॥१५॥ बीजा बे पुत्र स्वर्गे गयाछे, नथि जाणती क्यां ते रह्याछे। पामे एपण अविचळ स्थान, देवदेव द्यो ए वरदान ॥१६॥ सुणि बोलिया श्रीगिरधारी, पेढियो एकवीश तमारी। ए तो पामशे अविचळ स्थान, आज आपुंछुं ए वरदान ॥१७॥ बाइ आनंद पामी अपार, कर्युं वंदन वारमवार। अंबाशंके पण एह ठाम, प्रभुने कर्या दंडप्रणाम ॥१८॥ गया त्यांथकि धर्मकुमार, झीणाभाइतणे दरबार। आज देरी छे मंदिर पास, सभा त्यां करता अविनाश ॥१९॥ आसोपालव ने जांबुकेरुं, हतुं झाड शोभित घणेरुं। करी संते पंगत ते स्थान, प्रभुये पीरइयां पकवान ॥२०॥ संध्याकाळे सभा सजी त्यांय, जोइ जन हरखे मनमांय। वाद वदवा माटे उनमादी, आव्या मोटामोटा मतवादी ॥२१॥ कैके वेदांतवाद विस्तार्यो, कैके नास्तिकनो मत धार्यो। कैक तो वाममार्गना वादी, करे कोइक मंत्र तंत्रादी ॥२२॥ श्यामे सौनो पराजय कीधो, डंको आपनि जीतनो दीधो। केटलाक हता अभिमानी, तेणे तो कांइ वात न मानी ॥२३॥ पण दैवि हता जन जेह, हरिना थया आश्रित एह। एवामांहि बनी बिजी वात, सुणो भूप अभेसिंह भ्रात ॥२४॥ जीवो जोशी आव्या जेतपरथी, उच्चर्यो मुख गदगद स्वरथी। अहो कृष्ण कृपाना निधान, भक्तिनंदन श्रीभगवान ॥२५॥ पीडा विप्रो करेछे अपार, मुक्युं मुज घरने नातबार। रुठयोछे बळि मुजपर राय, गाममांहि नही रहेवाय ॥२६॥ कृपानाथ कहो तेम करुं, कहो तो भगवो भेख धरुं। कहो तो लडुं नातनि साथे, हथियार धरुं निजहाथे ॥२७॥ कहे वर्णि सुणो नरनाथ, केटलोएक विप्रोनो साथ। राखे श्रीहरि ऊपर द्वेष, नडे हरिजनने ते विशेष ॥२८॥ उपजातिवृत्त—विप्रोतणुं मान वधारवाने, काया धरीछे [illegible]। तेने द्विजो शत्रु समान देखे, अहो जुओ कौतुक आ अलेखे ॥२९॥ चोपाई—

जीवा जोशिनि सांभळी वाणी, बोल्या स्नेहथि सारंगपाणी । क्षमा राखवि भक्ते सदाय, सौथि सारो छे एज उपाय ॥३०॥ द्वेषि आपणा होय विशेष, तजी ते स्थळ वसवुं विदेश । माटे त्याग करो तेह गाम, तमे जैने वसो बीजे ठाम ॥३१॥ कहि एम श्रीधर्मकुमारे, सभा सामुं जोयुं तेह वारे । गाम गोरवियाळीना जेह, हीराआदि पटेलिया तेह ॥३२॥ तेने जोइ बोल्या घनशाम, राखो जोशीने आमने गाम । राखजो सर्वदा बरदाश, एतो मारा अनन्य छे दास ॥३३॥ पछी जोशी कुटुंब सहीत, रह्या त्यां जइने रुडी रीत । कथा श्रीहरिनी संभळावे, दैवीने सतसंग करावे ॥३४॥ पटेलोये पीठवडी वसावी, त्यारे जोशीये त्यां रह्या आवीं । सौये जोशीनी राखी संभाळ, जाणी परम धरम प्रतिपाळ ॥३५॥ हवे श्रीहरिनी कहुं वात, संध्याकाळ वित्यो थइ रात । सभा त्यारे विसर्जन करी, झीणाभाइ भुवन गया हरी ॥३६॥ अदियाये तथा गंगाबाये, हतो थाळ कराव्यो त्यांये । जम्या त्यां जइने प्रभु थाळ, पोढ्या दीवानखाने दयाळ ॥३७॥ थयुं वळता दिवसनुं प्रभात, हवे ते दिननी कहुं वात । ओटो छे हाथिखानानी पास, बेठा ए स्थळमां अविनाश ॥३८॥ बत्तुं करशन वाळंदे कर्युं, प्रभुये पछी स्नान आदर्युं । गिरनारनो जेमलमेर, जेनी वागती हाक चोफेर ॥३९॥ आव्यो दर्शन करवाने काजे, आप्यो हार एने महाराजे । अति ऐश्वर्य देखाड्युं एने, कर्यो आश्रित तेथकि तेने ॥४०॥ पछी बोलिया श्रीहरि पंडे, आज जाशुं दामोदर कुंडे । अम साथे तमे जो अवाय, कशि हरकत अमने न थाय ॥४१॥ सुणि जेमलमेर उचरे, तमने कोण हरकत करे । तमे ईश्वरमूर्ति छो आप, प्रौढ दिसे तमारो प्रताप ॥४२॥ काळ तमथकी पामेछे त्रास, कोणमात्र बिजा तमपास । करो आज्ञा ते शीश धरीश, प्रभु आपनी साथे आवीश ॥४३॥ पछी सारी सजी असवारी, गिरनार चाल्या गिरधारी । लीधो जेमलमेरने साथे, निजदास गणी मुनिनाथे ॥४४॥ जैने नाह्या दामोदर कुंडे, नाह्या रेवतीकुंडे अखंडे । दामोदरने नम्या जोडी हाथ, पछी निरखिया जै भवनाथ ॥४५॥ सभा त्यां सजी श्रीघनशामे, तीर्थवासी घणा तेह ठामे। गिरनार जता हता जेह, आवि बेठा सभामांहि तेह ॥४६॥ देखी प्रगट प्रभुनो प्रताप, थया आश्रित बहु जन आप । पछी पुरभणी शाम सिधाव्या, दामोदरकुंड मुकीने आव्या ॥४७॥ भली रस्ताथी उत्तर भणी, आळी रायण शोभिती घणी । तहां उभा रह्या अविनाश, हतो जेमलमेर ते पास ॥४८॥ तेने कृष्णे कह्युं तेह वार, जाय सत्संगि जे गिरनार । तमे तेहनुं रक्षण करजो, धर्म भाइपणुं उर धरजो ॥४९॥ कहे जेमल आज्ञा धरीश, हरिजनने सहाय करीश । काळ मायाथकी परमेश, मारुं रक्षण करजो हमेश ॥५०॥ आवजो तेडवा अंतकाळे, तथाअस्तु कह्युं धर्मलाले । झीणाभाइतणे दरबार, पछी आविया विश्वआधार ॥५१॥ [illegible] नागर घेर, प्रभु जैने जम्या रुडी पेर ।

भीणाभाइने त्यां रही रात, चालवा मांडयुं उठी प्रभात ॥५२॥ त्यारे सोरठना हरिजन, उदासी अतिशे थया मन। कह्युं जैने प्रभुजिनी पास, वसो आंहि महाप्रभु वास ॥५३॥ हरिगीतछंद—करि वास प्रभु अमपास उरनी आश परिपूरण करो, तव दास सकळ उदास छे अविनाश ते अंतर धरो। करि प्रीत चोर्या चित नविनवि नित्य वातो उचरी, निज जीत करी आ रीतथी भयभीत करी चाल्या हरि ॥५४॥ व्रजदेश तुल्य विशेष सोरठदेशमां वसता तमे, परदेशमां परमेश जाशो लेश नहि जाण्युं अमे। मधुपुर समान निदान गढपुर गाम शाम सिधावशो, आ स्थान दर्शनदान देवा कान क्यारे आवशो ॥५५॥ जळजंतु जळ विण जेम तम विण तेम तरफडिये अमे, करी केम रहीये क्षेम अमने एम तो शिखवो तमे। तम विण रहे नहि प्राण प्रभुजी प्राणना पण प्राण छो, शुं जाण करिये वाणीये दिल जाण सर्व सुजाण छो ॥५६॥ घनशाम निर्मळ नाम पूरणकाम सुखना धाम छो, ठरवा तणुं छो ठाम जनविश्राम आठे जाम छो। महाराज गरिबनिवाज संतसमाजना शिरताज छो, अम काज तनु धरि आज सदय जहाज निजजननाज छो ॥५७॥ चोपाइ—निजजनना दयाना जहाज, रहो आंहि सदा महाराज। सुणी बोलिया सुंदर शाम, जशुं हमणां तो गढपुरगाम ॥५८॥ मने वालो छे सोरठ देश, दिव्यरूपे रहीश हमेश। एवां वचन वदीने ते वारे, दीधी धीरज धर्मकुमारे ॥५९॥ त्यारे सोरठना हरिजन, बोल्या वालानी पास वचन। जुदांजुदां अमारां जे गाम, आवी दर्शन द्यो घनशाम ॥६०॥ हरिजनने हरख उपजावो, सुखे गढपुर आप सिधावो। कहे कृष्ण तमारेज गाम, देता दर्शन जाशुं ते ठाम ॥६१॥ पुष्पिताग्रावृत्त—हरिजन सहुने कर्या विदाय, सुपथ जतां गुण कृष्णनाज गाय। दरशनथकि दुःख सौ विदार्युं, सुखकृत ते विसरे नहीं विसार्युं ॥६२॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते षष्ठकळशे अचिंत्यानंदवर्णींद्रअभयसिंहनृपसंवादे श्रीहरिजीर्णदुर्गे हरिनौमीउत्सवकरणनामा अष्टादशो विश्रामः ॥१८॥

पूर्वछायो—जीरणगढथी जगपती, थया चालवाने तैयार। जग्या मेता नरसिंहनी छे, आव्या प्रभू ए ठार ॥१॥ चोपाइ—आव्युं हरिजनवृंद वळावा, तेने अंतरे सुख उपजावा। ज्यां छे आमालेयोतणुं वृंद, उतर्या तहां आनंदकंद ॥२॥ वातो करतां थई घणी वार, त्यांतो दिवस चडयो घडी चार। उचर्या हरिजन एवुं जोई, प्रभु आंहि करावो रसोई ॥३॥ करे भोजन सौ संतसाथ, पछी पंथे पधारजो नाथ। भक्तिपुत्रने ते वात भावी, त्यारे खीचडी करवा मंडावी ॥४॥ पासे जग्या मेताजीनि जाणी, पधार्या जोवा सारंगपाणी। जोयो जै मेता नरसीनो ओटो, वचे छे तुळसी क्यारो मोटो ॥५॥ मेता नरसीनुं आसन भाळी, बेठा तेपर श्रीवनमाळी। बोल्यो बावो बेसो तमे हेठा, केम मेताने आसने बेठा ॥६॥ कहे कृष्ण बावा सुणी लैये, अमे मेताजीना गुरु छैये। सुणी बावो गयो ते दबाइ,

बोल बोली शक्यो नहि कांई ॥७॥ कृष्णे तेने समाधि करावी, तेमां एवी लीळा देखडावी। स्तुति स्वामीनारायणकेरी, करे नरसिंह मेतो घणेरी ॥८॥ राधा लक्ष्मि आदि घणी शक्ति, करे भावथी श्रीजीनी भक्ति। एवुं जोई जाग्यो बावो ज्यारे, थयो श्रीजीतणो शिष्य त्यारे ॥९॥ संतो पासे गया भगवंत, पोते पीरशी जमाडिया संत। जमी त्यांथकी आगळ गया, बिसारत बागमां रात रह्या ॥१०॥ बरफी भरी माटलीमांय, पांचीबाइये मोकली त्यांय। जम्या श्रीहरि बरफी ते स्वादी, आपी सर्वने शिष्ट प्रसादी ॥११॥ जैने वळते दिवस वणथळिये, सौने दर्शन दीधां शामळिये। रह्या कल्याणभाइने घेर, सूर्यकुंडे नाह्या शुभपेर ॥१२॥ मेघपर त्यांथी माव सिधाव्या, नाथ त्यांथकि नावडे आव्या। महादेव ओझे मन धारी, सेवा श्रीहरिनी करी सारी ॥१३॥ प्रभु त्यांथी गया पीपळाणे, त्यांना भक्तोने तो सहु जाणे। आव्या गामने टीकरतणो, जहां मारग एकठो गणो ॥१४॥ त्रण नदियो मळेछे ते ठाम, कहुंछुं सुणो तेहनां नाम। साबळी नदी ने क्षारवती, नाम श्रीजीनुं तो मधुमती ॥१५॥ तेह संगममां घणी वार, जइ नाह्याछे धर्मकुमार। आवे गाम जई अविनाश, पछि त्यांथि गया मूळियास ॥१६॥ हतो त्यां हरिजन हदोमेर, घनशाम गया तेने घेर। मढडे गया श्रीमहाराज, जेठामेरनुं त्यां कर्युं काज ॥१७॥ प्रभु त्यांथि गया अगत्राई, भेट्या भीम ने पर्वतभाई। आंबो भक्त भजे भगवान, दीधां तेहने दर्शनदान ॥१८॥ नदी त्यां छे बडोदरी नाम, कर्युं स्नान तहां घनशाम। आंबो धोळियो छे वळि ज्यांय, प्रभुजीये सभा सजि त्यांय ॥१९॥ काळवाणिये कृष्ण सिधाव्या, मावो त्यांथकि माळिये आव्या। मूळजी नेणशी बे लुवाणा, त्यांना भक्त भला वखणाणा ॥२०॥ मळि तेहने जनप्रतिपाळ, गया लाठोदरे धर्मलाल। मांगरोळ थई गया लोज, रह्या पंचाळे जै पंच रोज ॥२१॥ गामथी पश्चिमे अहोराव, खोखरा नामनुं छे तळाव। नावा नित्य हरी तहां जाता, जग्या जोइने रंजन थाता ॥२२॥ एक समय शिलापर शाम, बेठा वपन करावा ते ठाम। एवी आज्ञा करी हती मावे, पूछ्या वगर न जन कोइ आवे ॥२३॥ सूरोखाचर तो तेह वारे, थया दर्शने आतुर भारे। एथी आज्ञा तो वीसरि गई, आव्या दर्शने सत्वर थई ॥२४॥ हता भक्त नवलसिंह नाम, तेनी प्रत्ये बोल्या घनशाम। सूराभक्तने जै कहो एम, आज्ञा तोडीने आवो छो केम ॥२५॥ एम कहिने एने अटकावो, मारी आज्ञा तो पूरी पळावो। सुणतां भक्त तेह सिधाव्या, सूराभक्तने जै अटकाव्या ॥२६॥ त्यारे रोवा मांडयुं तजि धीर, नेणथी वरश्यां बहु नीर। राग ताणी रुदन बहु कीधुं, दयावंत थया दयासिंधु ॥२७॥ भक्तवत्सळ छे भगवान, प्रेमथि थया आतुरवान। सुराभक्तनुं संकट जाणी, पड्यां नाथना नेणथि पाणी ॥२८॥ सुराभक्तने पासे बोलाव्या, दैने दर्शन दिल हरखाव्या। वळि बोलिया वृषकुळ इंदु, पड्यां आ

स्थळे आंसुनां बिंदु ॥२९॥ माटे बिंदुसरोवर नाम, ठरशे सरनुं एह ठाम । आं-
सु लक्ष्मीपति तणां जेम, सिधपुरमां पड्यां हतां तेम ॥३०॥ बिंदुसर थयुंछे ते ठे-
काणे, तेतो आ जगना जन जाणे । मारि आंख्यनां आंसु आ ठार, पडयां ते-
थी छे महिमा अपार ॥३१॥ श्राद्ध जे कोइ आ स्थळे करशे, तेना पूर्वज सर्वे उ-
द्धरशे । स्नान दान करे जपजाप, तेनुं पुण्यतो थाशे अमाप ॥३२॥ एह आदिक महिमा
अपार, बोल्या श्रीमुखे धर्मकुमार । वळि भक्तितनुज भगवान, घणीवार कर्युं ए-
मां स्नान ॥३३॥ साबळी नदीमां घणे ठाम, जइ नाह्या छे श्रीघनशाम । धरो
मगरियो छे गाउ एक, तहां नाह्याछे वार अनेक ॥३४॥ गामथी वळि पूर्वदि-
शाये, खारीवाव्य प्रसिद्ध छे त्यांये । तेमां स्वामि रामानंद साथ, घणीं वार ना-
ह्या मुनिनाथ ॥३५॥ धन्यधन्य ते पंचाळु गाम, मोटां तीर्थ ठर्यां तेह ठाम । एम
पंचाळु पावन करी, पछी त्यांथी सिधाविया हरि ॥३६॥ सुतरेज गया भगवान,
तहां वाव्यविषे कर्युं स्नान । दांदुठक्कर अने जेराम, स्नेहे सेव्या तेणे घनशाम
॥३७॥ बालागामे गया बहुनामी, नदी ओझतमां नाह्या स्वामी । माणावदर
थैने मुरारी, गया वेळवे गाम विचारी ॥३८॥ भक्त त्यां वसे दासो कुंभार, म-
ळ्या तेहने धर्मकुमार । गया त्यांथकी तमारे गाम, गुणवंतु गणोद छे नाम॥३९॥
नदी भादरतट फुलबाग, उतर्या हरि त्यां जोइ लाग । हता पूर्वज त्यां जे तमा-
रा, सतसंगि हता सउ सारा ॥४०॥ तेणे सेवा सजी भलि भात, भाळि भाव
रह्या प्रभु रात । जाळिये गया जगजीवन, कर्युं वेणुं नदीमां मज्जन ॥४१॥ गया
भायावदर भगवान, दीधुं दासोने दर्शनदान । भला भक्त तहां जुणोभाई, म-
याशंकर पण गाममांई ॥४२॥ भला भक्त भवानीशंकर, जाणो नात तो तेनी
नागर । सौये श्रीहरिनी सजी सेवा, मोटो लाभ अलौकिक लेवा ॥४३॥ हेते था-
ळ कर्यां हरिरामे, कर्युं भोजन सुंदर शामे । जमिने संत पार्षद साथ, खाखीने
जाळिये गया नाथ ॥४४॥ भावे सेविया रावळ भक्ते, कर्युं भोजन हरिये विर-
क्ते । उपलेटे गया जनकाजे, जोइ मोज नदी महाराजे ॥४५॥ भाळ्यो त्यांथकि
पूरव भाग, दीठो त्यां दरबारनो बाग । सोमनाथ सदाशिव त्यां छे, बड त्यां-
थकि उत्तरमां छे ॥४६॥ उतर्या जइ त्यां अविनाशी, आव्या दर्शने गाम निवा-
सी । प्रेमी भक्त नारणजी पटेल, नथु बारैयो साथे आवेल ॥४७॥ रूपडोशी तथा
मलुडोशी, आव्या विप्र नारायण जोशी । तप्यो सूरजनो अति ताप, तेनुं थाय
न कोइथी माप ॥४८॥ त्यारे कुंडी कुवापासे जोई, कूपनीरे हरिजने धोई । प्रभुने
तेविषे पधराव्या, काढी कूपजळे नवराव्या ॥४९॥ जळना घडा एक हजार, वा-
ला ऊपर रेड्या ते वार । पछी वस्त्र धरी वृषलाल, गया बागमां जमवाने थाळ
॥५०॥ हतुं झाड कदंबनुं ज्यांय, पाक कीधेलो जोशीये त्यांय । भाळी
भाव जम्या भगवंत, जम्या पार्षद ने जम्या संत ॥५१॥ दीनबंधुने ते

ाया भाडेर, विचर्या भोजा भक्तने घेर। धोराजी गया धर्मकुमार, गया यांथी फणेणी मोझार ॥५२॥ हता सोनी सारा सतसंगी, करी मावनी सेवा उमंगी। गया गुंदाळे सुंदर शाम, गया त्यांथकि गालोळ गाम ॥५३॥ मावो भक्त लखो राजगर, कर्यो पावन तेहनां घर। तोरी गाम गया ततखेव, त्यांथी रडीये गया देव ॥५४॥ भक्त त्यां भला रूपशीभाइ, स्नेहे सेव्या तेणे सुख-ाइ। घूघराळे गया घनशाम, लधु सुतार भक्त ते ठाम ॥५५॥ गया कोटडे यांथी कृपाळ, पीठोवाळो तहांनो भूपाळ। तेना पांच पवित्र कुमार, राखे प्रभु-दमां बहु प्यार ॥५६॥ सुरो मातरो राणिंग जाणो, हाथियो ने गोलण पण ाणो। सौये श्रीहरिनी करि सेवा, अति भाविक भक्त ते एवा ॥५७॥ त्यांथि ांकिये शाम सिधाव्या, मोका खाचरने मन भाव्या। तेना ओघड खाचर भा-, रहे ते गाम खंभाळा मांई ॥५८॥ तेतो प्रभुने करीने प्रणाम। त्यांथी तेडी ाया निजगाम। त्यांथी कृष्ण गया करियाणे, हता देहोखाचर ते ठेकाणे ॥५९॥ ांच पुत्र तेना भला जाणो, ओढो उन्नड ने त्रीजो राणो। चोथो लुणो ने पांच-ो भोज, राखे प्रभुपर प्रेम घणोज ॥६०॥ सौये सेवा सजी सारी रीते, जम्या श्रीहरि संत सहीते। गया वावडीये विश्वराय, नानबाइये सेविया त्यांय ॥६१॥ एम ोरठमां घनशाम, फरी आव्या घणांघणां गाम। जूनेगढथी चाल्या जगदीश, ीत्या वाटमां वासर वीश ॥६२॥ कोइ गाममां भोजन कीधुं, क्यांइ तो पय के जळ ीधुं। क्यांइ तो दीधुं दर्शनमात्र, कोइ गामविषे रह्या रात्र ॥६३॥ चाल्या वाव-ीथी प्रभु प्यारा, आव्युं तीर्थ त्यां सहस्रधारा। भालि रीझीया श्रीभगवान, कर्युं ंतसहित त्यां स्नान ॥६४॥ आवी अक्षयतृतीया ज्यारे, गया गढपुरमां प्रभु त्यारे। ामा आव्या सहु सतसंगी, वाय वाजां विशेष उमंगी ॥६५॥ नेणे निरखिया टवर नाथ, अति हरखियो हरिजन साथ। प्रेमे पुलकित थाय शरीर, आव्यां ाणमां नेहनां नीर ॥६६॥ आवे आंधळाने जेम आंख, फरी पक्षी पामे जेम पांख। ायां प्राण आवे फरी जेम, हैये हरिजन हरखिया तेम ॥६७॥ एह समयनो आनंद ाय, शेषनागे वरणव्यो न जाय। पेठा गढपुरमां परमेश, त्यारे पुरजन हर-्या विशेष ॥६८॥ दादाखाचरने दरबार, आवी उतर्या विश्वआधार। जेम ोई करीने प्रवास, पाछो आवे पोताने निवास ॥६९॥ त्यारे हरख हैयामां ाय, एम हरख्या हैये हरिराय। वाल्युं अक्षरधामथी आज, गढपुरने गणे महा-ाज ॥७०॥ पछी अक्षयतृतीया केरो, कर्यो उत्सव सरस घणेरो। नरसिंह च-ुर्दशि आवी, कर्यो उत्सव जनमन भावी ॥७१॥ भीमएकादशी दिन भाळी, ना उत्सवनी हद वाळी। साल त्रेसठनी गइ सारी, एनी लीला संक्षेपे उचारी ७२॥ पुष्पिताग्रावृत्त—प्रतिदिनतणुं जो चरित्र धारी, वरणन कोइ करे कवि विचारी। हु जुग वदतांज वीति जाय, पण प्रभुनुं न चरित्र पूर्ण थाय ॥७३॥ इति श्रीविहा-

रिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते षष्ठकळशे अचिंत्यानंदवर्णींद्रअभयसिंहनृपसंवादे श्रीहरिसौराष्ट्रदेशविचरणनामा एकोनविंशो विश्रामः ॥१९॥

पूर्वछायो—भूप सुणो अभेसिंहजी, पछी आवि चोसठनी साल । रथजात्रा रुडि रीतथी, करि गढपुरमां वृषलाल ॥१॥ चोपाइ—दैवि जीवने उपदेश करवा, गढपुरथी गया प्रभू फरवा। गया रामपरे तेह टाणे, पछी त्यांथी गया करियाणे ॥२॥ देहाखाचरने दरबार, उतर्या जइ विश्व आधार । तेणे भाव भलो उर धारी, सेव्या स्नेहसहीत सुखकारी ॥३॥ सतसंगी ते गामना जाणो, जेनुं नाम काळो मकवाणो । तेणे आवीने अरज उचारी, मारे घेर पधारो मुरारी ॥४॥ भक्तवत्सळ छो भगवान, आपो सर्वने दर्शनदान । एवि विनति सुणी एह ठाम, तेने घेर गया घनशाम ॥५॥ तन मन हरखी तेह टाणे, करी पूजा काळे मकवाणे । बिजा सत्संगियोनो समाज, आवी बेठो त्यां दर्शनकाज ॥६॥ जीवो धाधल पण हतो त्यांय, तेणे इच्छा करी उरमांय । कळा कांइ करीने देखाडुं, महाराजने हरख पमाडुं ॥७॥ भक्त वांसळी सारी बजावे, एवी कोइ बीजाने न फावे। महाराजने शीश नमावी, तेणे वांसळी सरस बजावी ॥८॥ जेम डोले मणिधर व्याळ, तेम डोलवा लाग्या दयाळ । नव राखी बजावतां स्वामी, बोल्या रीझीने अंतरजामी ॥९॥ धन्यधन्य तमे गुणवान, आपुं मागो तेवुं वरदान । जीवो धाधल बोलिया वाणी, सुणो श्रीहरि सारंगपाणी ॥१०॥ राजी जो थया छो महाराज, एक इच्छा छे ते पुरो आज । कृष्ण अवतारमां तमे नाथ, वनमां धरी वांसळी हाथ ॥११॥ रुडि रीते वजाडीती जेवी, लीळा अमने देखाडोजि एवी । एज मागुंछुं हुं वरदान, बीजी इच्छा नथी भगवान ॥१२॥ एम कही एक वांसळी ताजी, करी भेट रुदे थइ राजी । करुणा करी करुणानिधान, दीधुं माग्युं एवुं वरदान ॥१३॥ संध्याकाळ समो थयो ज्यारे, करी आरती ने धुन्य त्यारे । जीवो धाधल बोलिया वाणी, सुणो श्रीहरि सारंगपाणी ॥१४॥ गाम बहार बांसावडीधार, नदी ज्यां वहेछे काळुभार । तहां आप पधारो अत्यारे, एवी इच्छा छे उरमां अमारे ॥१५॥ तहां वासळी आप वजाडो, लीळा गोकुळकेरी देखाडो। सुणी बोलिया नवघन देह, झीणो झीणो आ वरसेछे मेह ॥१६॥ माटे शी रीते सौये जवाशे, अंगे धारेलां वस्त्र भींजाशे। जीवोभक्त कहे ते प्रसंगे, अमे धाबळा ओढशुं अंगे ॥१७॥ सारो धाबळो लावी देखाडयो, महाराजने अंगे ओढाडयो। सहु धाबळा ओढीने त्यारे, विचर्या वांसावडकेरि धारे ॥१८॥ तहां मेघ तो ऊतरि गयो, चंद्र पूनमनो उदय थयो । घनी वार करी ज्ञानवात, डोढ पोर उपर गइ रात ॥१९॥ धाबळो ओढी शोभेछे केवा, गोपमंडळमां कृष्ण जेवा । भक्ते वांसळी आगळ धरी, करी विनति बजावो श्रीहरी ॥२०॥ पगे आंटी भरावीने शाम, आपे उभा रह्या एह ठाम। त्रिभंगी छबि ते समे कीधो, पछी वां-

सळि हाथमां लीधी ॥२१॥ सखामंडळि तो उभि फरती, अति अंतरे आनंद धरती । पुरमां प्रभु निद्राने प्रेरी, उंघे जइ जन सौ लिधा घेरी ॥२२॥ पछी वांसळी वाले बजावी, तेमां ढाळा अलोकिक लावी । तेविषे लइ अद्भुत तान, सामवेदतणुं कर्युं गान ॥२३॥ गायां बृहद्रथंतर साम, गायुं महावैश्वानर नाम । अति उत्तम राग आळाप्यो, तेनो त्रिभुवनमां स्वर व्याप्यो ॥२४॥ तेथि धूर्जटिनुं छुटयुं ध्यान, आव्या देवो चडीने विमान । रह्यां थंभि नदीतणां नीर, रह्यो थंभि वहेतो समीर ॥२५॥ डोल्या दिग्गज ने दिगपाळ, वसुधाधर डोलियो व्याळ । थंभ्यां तारामंडळतणां वृंद, थंभ्यो आकाशमां जोवा चंद ॥२६॥ भरवाडतणा वाडामांथी, सुणि नाद गायो दोडी त्यांथी । आवी श्रीहरिने विंटीवळी, पशु पक्षीनि सुध बुध टळी ॥२७॥ एम वीतियो काळ अपार, जन जाणे विती घडि चार । सखा सर्वने थै त्यां समाधी, मटि मायानि सर्व उपाधी ॥२८॥ सौये दीठुं समाधिमां वीर, जाण्युं छैये कालिंदीने तीर । वंसी वाय वालो वृंदावनमां, वच्चे ऊभा रही गोपजनमां ॥२९॥ पछि जागिने जोयुं अनूप, दीठुं प्रत्यक्ष एज स्वरूप । देवताओये पुष्पे वधाव्या, पछि श्रीहरि ऊतारे आव्या ॥३०॥ आप आपने जैने भवन, सुखथी कर्युं सौये शयन । बीजे दिन तेनां कीर्तन चार, कर्यां ब्रह्ममुनीये तैयार ॥३१॥ वांसळी वजाडी बळवीर, सखी आज कालंदीने तीर । काळुभार नदीने किनारे, करि एवि लीळा करतारे ॥३२॥ वळी ते मकवाणाने घेर, कर्युं बीजुं चरित्र सुपेर । सांभळावुं हवे तेह गाई, सुणो भूप अभेसिंह भाई ॥३३॥ एक दिन मकवाणाने धाम, विचर्या हता सुंदरशाम । पूर्वद्वारनो ओरडो जेह, दीठो बंध निरंतर तेह ॥३४॥ प्रभुजीये पुछयुं आमां शुं छे, केम ए घर बंध रह्युं छे । काळोभक्त बोल्या ततखेव, प्रभु एमां छे पूर्वज देव ॥३५॥ पीतराइ अमारा छे जेह, तेमां अवगतिया थाय तेह । फळां काष्ठनां तेनां बनावी, मुकि जायछे आ ठाम आवी ॥३६॥ नडेछे कोइने तेह ज्यारे, आंहि आविने धूणेछे त्यारे । भूवा धूणे ने डाकलां वागे, वंशवृद्धि तेनी पासे मागे ॥३७॥ बाधा राखीने दर्शने आवे, घीनो दीवो ने श्रीफळ लावे । घणा लोको तो एवुं कहेछे, देव हाजराहजुर ए छे ॥३८॥ मान्याथी मंदवाड मटाडे, करे निंदा तो पीडा पमाडे । अमने गमतुं नथि एह, केम जाय जुनो चाल तेह ॥३९॥ आप आंहि बिराजोछो ज्यारे, नथि धूणता जन आवि त्यारे । तमे जाओ ज्यारे अन्य स्थान, बहु त्यारे करेछे तोफान ॥४०॥ प्रभुये पछी घर उघडाव्युं, त्यांतो ते सर्व जोवामां आव्युं । फळां जोयां मोटां अने नानां, एकने हतां नेण रुपानां ॥४१॥ पुछयुं कृष्णे कहो कोण आ छे, कह्युं पूर्वज एतो वडा छे । फळां सर्व ते भेळां करावी, एक गांसडि एनी बंधावी ॥४२॥ कहे कृष्ण नावा जशुं नीरे, त्यारे लावजो त्यां नदितीरे । एवी वात करेछे मुरारी, आव्यां त्यां काळाभक्तनी नारी ॥४३॥ जेनुं वीजलबाइ छे नाम, तेह बो-

त्यां करीने प्रणाम । तमअर्थे अहो प्रभु प्यारा, डोडा शेक्या मकाइना सारा ॥४४॥ दाणा काढी चडाव्यो मसालो, जगजीवन जमवाने चालो । सुणी बेय ते नीकळ्या बहार, कर्युं बंध ते घरतणुं द्वार ॥४५॥ पूर्वछायो—ओसरीमां ढाळ्यो हतो, जहां सुंदर एक पलंग । तेना उपर बेठा प्रभु, जोतां उपजे हरख अभंग ॥४६॥ चोपाई—हेठा बेठा काळो मकवाणो, प्रभुना भक्त परम प्रमाणो । बाइ विजल लाव्यां मकाई, अरप्या हरिने हरखाई ॥४७॥ जम्या जीवन ईश अनादी, काळाभक्तने आपि प्रसादी । देहोखाचर ए समे आव्या, तेने आपि प्रसादि रीझाव्या ॥४८॥ कर्यो वरणीये थाळ तैयार, जम्या जीवन जगत आधार । पछी पोढी रह्या थोडी वार, उठी ज्ञानकथा करी सार ॥४९॥ ज्यारे दिवस रह्यो घडि चार, कर्यो नावा जवा निरधार । काळाभक्त प्रत्ये कहे मावो, फळां गांसडी लैने सिधावो ॥५०॥ नदीने तट जै रहो तमे, पछवाडेथि आवशुं अमे । एवुं सांभळी तत्पर थया, नदीये गांसडी लइ गया ॥५१॥ रुडि ज्यां छे वांसावडी धार, धरो त्यां छे नदीनि मोझार । पंचपिरथी उत्तरमांय, काळुभार नदी वहे ज्यांय ॥५२॥ वोंकळो ज्यां रावतियो मळेछे, त्यांथकी पूर्वमां धरो ते छे । लांबो कदम पंचावन सूधी, फळां त्यां नांखवा करि बुद्धि ॥५३॥ जइ गांसडी त्यांज उतारी, गया पाछळथी गिरधारी । हामो भरवाड ने देहोभाई, गया धर्मतनुज संगे धाई ॥५४॥ पछी छोडावी गांसडी शामे, वळि वचन कह्युं सुखधामे । काळाभक्त धरी मुज ध्यान, करो आ तीर्थमां तमे स्नान ॥५५॥ फळां सर्वने स्नान करावो, पछि मुज पदने स्परशावो । मकवाणे वचन मन धारी, फळां लइ जई डूबकी मारी ॥५६॥ जोया पूर्वज प्रत्यक्ष जळमां, पाणीपाणी पोकारता पळमां । मोटो पूर्वज जे रुक्मनेण, उचर्यो ए समे एवुं वेण ॥५७॥ प्रभु प्रगट विराजेछे आंहि, माटे धिरज धरो मनमांहि । हवे आपणी सद्‌गति थाशे, घणा काळनां संकट जाशे ॥५८॥ काळो मकवाणो झबकीने जाग्या, प्रभूने आवी पूछवा लाग्या । फळां पाणीविषे धर्यां आणी, तोय केम बोल्यां पाणीपाणी ॥५९॥ एतो अचरज वात अथात, समजावो मने साक्षात । एवुं सांभळी कृष्ण कहेछे, चोकी जळमां वरुणनी रहेछे ॥६०॥ भूत प्रेतनां जेनां शरीर, तेने पीवा देता नथि नीर । तेने तरश तो जळ बेडां बार, करे पाणीपाणीनो पोकार ॥६१॥ हवे ए फळांने आंही लावो, मारा चर्णनो स्पर्श करावो । एवां वेण करीने उच्चार, थया नावाने नाथ तैयार ॥६२॥ बीजा बे जणने लइ संग, नाया जै नदिमां शामरंग । काळोभक्त फळां लइ आव्या, तेने पद प्रभुना परसाव्या ॥६३॥ स्पर्श थातां तज्यो प्रेतदेह, थयां कोई चतुर्भुज तेह । आव्यां तेडवा तेने विमान, तेमां बेशी गया सुखस्थान ॥६४॥ कोइ वैकुंठवाटे सिधाव्या, कोइ गोलोकमां जता फाव्या । हता जे सुखभोगना आशी, थया स्वर्गना तेतो निवासी ॥६५॥ भक्ति करवानी

इच्छा अपार, धर्यो तेणे मनुष्य अवतार । त्रण भक्त हता हरि साथे, दिव्यदृष्टि दिधी तेने नाथे ॥६६॥ तेथि ते सर्वे तेमणे भाळ्युं, जे रिते हरिये कष्ट टाळ्युं। त्यांनुं नाम पड्युं तेहनाट, कहेछे पुरवज केरो घाट ॥६७॥ कालुभारतणो महीमाय, कह्यो श्रीमुखथी हरिराय । कालिंदिथकी कोटिक गणुं, कह्युं माहात्म्य ते तीरथतणुं ॥६८॥ पुष्पिताग्रावृत्त—अमरसरितथी विशेष आ छे, तिरथ समस्त वशी अहीं रह्यांछे । जनतन धरि जे अहीं नहाशे, गत अघ थै मुज धाममांहि जाशे ॥६९॥ कदि जन करशे सुश्राद्ध आंहि, सुगति थवा निज पूर्वजोनी चाही । तरपण पण आंहि जो कराशे, सदगति संतत पूर्वजोनी थाशे ॥७०॥ जप तप व्रत दान आंहि थाय, फळ शुभ लक्षगणुं पुरुं पमाय । प्रिय मुज अति श्रेष्ठ तीर्थ आ छे, परमपवित्र भलीज भूमिका छे ॥७१॥ निजजनहित वांसळी बजावी, पुरवज दासतणा दिधा मुकावी । कृत पुनित चरित्र भक्तसारु, भगवत तेह करो भलुं अमारुं ॥७२॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते षष्ठकळशे अचित्यानंदवर्णींद्रअभयसिंहनृपसंवादे श्रीहरिकरियाणाग्रामे वंसीवादनादिलीळानिरूपणनामा विंशतितमो विश्रामः ॥२०॥

पूर्वछायो—करियाणा मांही करी, प्रभु लीळा अनेक प्रकार । पछी खंभाळे थइ गया, गाम वांकिये विश्वाधार ॥१॥ रात रह्या रुडी रीतथी, मोकाखाचरने दरबार । प्रात समे उठि परवर्या, गया श्रीहरि शेडुभार ॥२॥ दयाळु देवळिये थइ, रह्या आकडिये जइ रात । कुंकावाव्य वडिये थइ, गया गालोळ प्रभु प्रख्यात ॥३॥ जेतपुरे जइने पछी, गया धोराजी धर्मकुमार । जमनांवड भाडेर थइ, अगत्राइये अखिलाधार ॥४॥ काळवाणीये जइ कर्यो, जनमाष्टमी उत्सव जेह । सारो समैयो त्यां थयो, संत सर्व वखाणे तेह ॥५॥ मंडळ मुनि पांच पांचनां, करि मोकल्यां फरवा काज । पीपळाणे थानियाणे थइ, रह्या गणोद जइ महाराज ॥६॥ जाळिये जगजीवन गया, गया भायावदर भगवान । वडाळे थै हरमाणे गया, गया माटलिये गुणवान ॥७॥ प्रीतसहीत पधारिया, मनमोहन मोडागाम । छे तहां करमदियो घुनो, नाथ नाह्या तेह ठाम ॥८॥ शार्दूलविक्रीडितवृत्त—नाह्या श्रीहरि जे समे सुहृदमां मत्स्यो मळ्यां धाइने, आवे चुंबक पास जेम उछळी खीलाज खेंचाइने । ते सौने थइ त्यां समाधि जळमां थंभी ठर्यां तेहथी, एवां चारु चरित्रकारि हरिने वंदु सदा स्नेहथी ॥९॥ चोपाई—गाम अलये शाम सिधाव्या, शेखपाट थै भादरे आव्या। वसे त्यां वशराम सुतार, उतया तेने घेर मुरार ॥१०॥ मूळजी विप्रे कीधी रसोई, भगवान जम्या भाव जोई । एक छे रुडुं बंधिया गाम, तहां प्रथम गया हता शाम ॥११॥ तहां सुंदरजी सूत्रधार, भुजनगरतणा रहेनार । हरिआज्ञाथकी साधु थया, पाछा आज्ञाथकी घेर गया ॥१२॥ तेने त्यागतणुं कांइ मान, आव्युं ते जाण्युं श्रीभगवान

तेने देखाडवानेज काजे, एक लीळा करी महाराजे ॥१३॥ काठियावाड ने झालावाडे, लख्या पत्र त्यां एक दहाडे । कोई शेठ कोइ सरदार, कोइ राज्यतणा करनार ॥१४॥ सतसंगमां दृढमति जेने, महाराजे लखावियुं तेने । अमपर प्रीति होय तमारे, तो आ तमने मळे पत्र ज्यारे ॥१५॥ त्यांथी तरत जेतलपुर जावुं, पळमात्र न घेर रोकावुं । रहे जेतलपुर रामदास, जजो पांशरा तेहनी पास ॥१६॥ भगवां धरी त्यां साधु थावुं, त्यांथी चालीने काशीये जावुं । वळी जेतलपुर मोझार, हता गोविंदस्वामि ते ठार ॥१७॥ तेने पत्र लख्यो परमेश, नानाभाइ छे गुर्जरदेश । वसेछे करजीसण गाम, तेने तेडावजो तेह ठाम ॥१८॥ तेना हथु जगन करो तमे, अवाशे तो त्यां आवशुं अमे । एवा पत्र लखी मोकलाव्या, पछी गाम पिंपळिये सिधाव्या ॥१९॥ त्यांथी रण उतर्या अविनाश, कर्यो वांढियामां जइ वास । तहां देवजि भक्तने घेर, प्रभुजी उतर्या रूडिपेर ॥२०॥ गया लाकडीये धर्मलाल, त्यांथी आधोइ दीनदयाळ । लाधाजीतणा दरबारमांय, जैने जीवन ऊतर्या त्यांय ॥२१॥ माळा फेरवता हता माव, पुछयुं लाधाजिये धरि भाव । अमे करिये तमारुं भजन, तमे केने भजो छो जीवन ॥२२॥ सुणी बोल्या श्रीजी साक्षात, लाधाभाइ सुणो एह वात । मारा भक्त मने भजे जेम, भजुं हुं पण भक्तने तेम ॥२३॥ मारा भक्त मने न विसारे, नव भूलुं हुं भक्तने क्यारे । लाधोभाइ तो विस्मित थया, दीठी श्रीजीनी अदभुत दया ॥२४॥ चाल्या आधोइथी अविनाश, वस्या जैने भचाउमां वास । फरताफरता बहु स्थान, भुजनगर गया भगवान ॥२५॥ करी त्यां लीळा अमित प्रकार, नव आवे उचारतां पार । प्रभु पत्र लख्या हता जेह, गया जेतलपुर जन तेह ॥२६॥ रामदासजि आगळ जैने, भगवां धरियां साधु थैने । मोटा थोभा अने मुछो जेह, नांखी तरत मुंडावीने तेह ॥२७॥ कोइनां हतां बाळक छोटां, कोइनां वरावाजोग मोटा । कोइ मोल चणावता हता, त्याथी चालीगया अणछता ॥२८॥ पड्या मुक्या लेणा देणा दाम, पडयां मुक्यां जरूरनां काम । कोइने घेर मेमान हता, तेने मळवा थया नहि छता ॥२९॥ कोइ एज वरस परणेला, कोइ परणवा जोग थयेला । हय रथपर बेसवावाळा, तेतो चालिगया पगपाळा ॥३०॥ सुवा सारा पलंग तळाई, भूमि ऊपर सूता ते भाई । ओढता शाल दूशाला अंगे, ओढी चादर भगवे रंगे ॥३१॥ माथे मंडिल बांधता जेह, धर्यां टोपी ने रूमाल तेह । जमता जेह थाळ सोनाने, तेणे पात्र लीधां जमवाने ॥३२॥ पीता हेमना प्यालाये पाणी, तेणे तुंबडामां शोभा जाणी । भावतां जमता जे भोजन । जम्या ते जळमिश्रित अन्न ॥३३॥ तेनो त्याग वैराग्य तेटाणे, शुकजी सरखाय वखाणे । शुकजी न हता राज्यधारी, परण्या न हता पोते नारी ॥३४॥ नछतां तजवुं ते सहेल, होय ते तजवुं मुशकेल । होय दारिद्र के क्रोध थाय, त्यारे तो घरबार

तजाय ॥३५॥ भर्थरीने मळी कुंडि नारी, त्यारे त्यागि थया भेख धारी । आज जेवि रीते त्यागि थाय, तेम तो कोइये न कराय ॥३६॥ कळिजुगमां तजे घर आप, तेतो प्रगट प्रभुनो प्रताप । साधु थैने ते सौ सरदार, थया काशिये जावा तैयार ॥३७॥ रामदासजीने स्वप्नमांय, कृपानाथे कह्युं जइ त्यांय । काशिये न जवा देशो केने, साथे लै आंहिं आवजो एने ॥३८॥ पछी ते सहुने राखि पास, भुजनगर गया रामदास । कर्या श्रीजीने सौये प्रणाम, साधु सौने मळ्या घनशाम ॥३९॥ धर्मपुत्रे कह्युं धन्यधन्य, तमे सौ मारा भक्त अनन्य । धन नारीनुं बंधन केवुं, वज्रपाशनुं बंधन जेवुं ॥४०॥ तेतो तरत तमे तोडयुं एम, तोडे हाथी कमळनाळ जेम । सुणी एवुं बोल्या सहु साथी, अमे छूट्या तमारी कृपाथी ॥४१॥ हता त्यांज सुंदरजि सुतार, एतो अचरज पाम्या अपार । अहो एहनो धन्य वैराग्य, कर्यो राज्यतणो जेणे त्याग ॥४२॥ एवि रीते अंतरमां विचारी, मेल्युं मान तो मनथी उतारी । थोडा दिवस गया एम ज्यारे, बोल्या संतप्रत्ये प्रभु त्यारे ॥४३॥ साधु थै नवा आव्याछो जेह, जाओ घेर तजी भेख तेह । बोल्या संत ते दिलगिर थैने, दुख द्यो न हवे सुख दैने ॥४४॥ महा बंधनमांथि छोडाव्या, दुःखसागरमांथि बचाव्या । तेमां नांखवा इच्छो छो फरी, न घटे तमने एवुं हरी ॥४५॥ राखो निज पदपद्मनि पास, न करो नाथ अमने निराश । त्यारे बोलिया धर्मदुलारो, तमे मारुं वचन उर धारो ॥४६॥ तम हस्तक तो हजि काम, करवां छे घणां घणे ठाम । तमे जैने गृहस्थ थवाशे, तोज ते काम पूरण थाशे ॥४७॥ तमे आज्ञा धरो उर मारी, मनना मत मेलो विसारी । प्रभुये कहीने एवि पेर, केटलायेने मोकल्या घेर ॥४८॥ केटला एकने परमेशे, सदा राखिया साधुना वेशे । एवा त्याग वैरागनी वात, थइ विश्वविषे विख्यात ॥४९॥ संसारत्याग दुष्करविषे । उपजातिवृत्त—आकाशमार्गे विचरी शकाय, कदापि पाताळविषे जवाय । संसार साचा मनथी तजाय, ते काम तो दुष्कर छे सदाय ॥५०॥ पासे जई पर्वतने उपाडे, के सिंहने पुच्छ ग्रही पछाडे । दशेंद्रियोने वश जे कराय, ते काम तो दुष्कर छे सदाय ॥५१॥ जिते जईने रणमांहि शूर, करे रिपूनूं दळ सर्व चूर । तथापि कामादिकने जिताय, ते काम तो दुष्कर छे सदाय ॥५२॥ घणा द्विजोने जुगते जमाडे, संतोष प्राणी सहुने पमाडे । तथापि संसार विरक्त थाय, ते काम तो दुष्कर छे सदाय ॥५३॥ यज्ञो करे ने बहु दान देय, पृथ्वीविषे तीर्थ बधां फरेय । तथापि तृष्णा मनथी मुकाय, ते काम तो दुष्कर छे सदाय ॥५४॥ पंचाग्नि तापे बहु जाप जापे, पोतातणा प्राण परार्थ आपे । तथापि जे नैष्ठिकता धराय, ते काम तो दुष्कर छे सदाय ॥५५॥ जो वेद के शास्त्र भणे विशेष, ज्ञानी थई ज्ञान कथे हमेश । तथापि पांचे विषयो जिताय, ते काम तो दुष्कर छे सदाय ॥५६॥ सभा जिते वादविवादकारी, भूमध्य विद्वान गणाय भा-

री। त्यागीतणे शुद्ध पथे चलाय, ते काम तो दुष्कर छे सदाय ॥५७॥ पुष्पिताग्रावृत्त—तनमन विषयादिने जिताय, प्रगट प्रभूनि कृपाथि तेह थाय। धरि निज उरमांहि ए विचार, प्रगट प्रभूपद वंदु वारवार ॥५८॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते षष्ठकळशे अचिंत्यानंदवर्णींद्रअभयसिंहनृपसंवादे श्रीहरिभुजनगरे कंकदेशीय श्रीमंतसाधुकरणनामैकविंशतितमो विश्रामः ॥२१॥

पूर्वछायो— चारु चरित्र कर्यां घणां, भुजनगरमां भगवान। पछी पधार्या त्यांथकी, देवा दासोने दर्शनदान ॥१॥ चोपाई—गया मानकुवे महाराज, त्यांथी तेरे गया जनकाज। सजीवन जळना कुंडमांय, नाह्या श्रीपुरुषोत्तम त्यांय ॥२॥ जम्या जैने सदावाने घेर, मनमां धरी तेपर महेर। गया त्यांथकि बळधिये गाम, उतर्या गंगदासने धाम ॥३॥ गजोडे गया श्रीअविनाश, वश्या धनजी सुतारने वास। गया मांडवी बंदर माव, त्यांना भक्तोनो भाळीने भाव ॥४॥ लक्ष्मीभट पासे कथा वंचावी, सुणी कृष्णलीळा मुद लावी। कहे श्रीजी रामानुजभाष्य, तेनो संतोये करवो अभ्यास ॥५॥ पूर्वछायो—वळि वचन वरणी कहे, सुणो अभयसिंह अवनीश। आख्यान खैया खत्रिनुं, कथा तेनी हवे हुं कहीश ॥६॥ चोपाई—खैयो खत्रि हतो मांडवीमां, घणो प्रख्यात ते पृथवीमां। वळि ते हतो वेदांति एवो, उपदेशक आचार्य जेवो ॥७॥ भला वेदांत ग्रंथ भणेलो, प्रेमे शिष्य घणाए पुजेलो। घणा शास्त्रीयोने शिष्य कीधा, कैक भाटीया वश करिलीधा ॥८॥ गामडाओमां फरवाने जाय, वध्यो तेथि तेनो संप्रदाय। रामकृष्णादि हरि अवतार, तेनुं खंडन ते करनार ॥९॥ देवमूर्तिने ते नव माने, नव माने ते तीरथ स्नाने। सर्व स्थावर जंगम जेह, एक ब्रह्म कहे बधुं एह ॥१०॥ अर्थ गीताना पण उलटावे, एक ब्रह्म एथी समजावे। गीता साक्षात हरिनां वचन, सुणे भक्त भला अरजुन ॥११॥ जन्म कर्म कह्यां दिव्य मारां, न कह्युं तेने दिव्य छे तारां। कह्युं जे दिव्य धाम छे मारुं, न कह्युं दिव्य धाम छे तारुं ॥१२॥ एक सर्वज्ञ अल्पज्ञ एक, एवां वाक्य छे एनां अनेक। ब्रह्मने ते कहे अविकारी, चडि मायानि तेने खुमारी ॥१३॥ ब्रह्मे ब्रह्म ते वाद वदेछे, ब्रह्मे ब्रह्म लडीने मरेछे। एवी अणमळती वात गाय, तोय भोळा जनो भरमाय ॥१४॥ खैया खत्रीने गर्व अपार, मने कोइ नथी जीतनार। तेने कोइ जने कह्युं एम, अभिमान धरेछे तुं केम ॥१५॥ कर्यो होय वेदांत अभ्यास, जा तुं स्वामिनारायण पास। तेने जीते त्यारे तो तुं साचो, नहि तो तुं वेदांती छे काचो ॥१६॥ एवुं सांभळिने गर्व आव्यो, संदेशो श्रीहरीने कहाव्यो। तमो पासे हुं आवीश आज, ज्ञाननो वाद वदवाने काज ॥१७॥ तमे भोळा जनोने भमावो, उलटुं सुलटुं समजावो। पण जीतो मने तमे ज्यारे, मानुं ईश्वर तमने हुं त्यारे ॥१८॥ एवुं सांभळीने कहे मावो, कहो खैयाजीने भले आवो। ब्रह्मानंदने कहे भगवान, तमे बेसो

अमारेज स्थान ॥१९॥ तम आगळ हुं बेसुं हेठो, जेम शिष्य कोई होय बेठो। पुछे प्रश्न ते आविने ज्यारे, तमे एटलुं बोलजो त्यारे ॥२०॥ एवा प्रश्नना उत्तर जेह, करशे आ नाना साधु तेह। तेनाथी जे उत्तर नहि थाय, समजावीश हुं ते बधाय ॥२१॥ सुणी बोल्या ब्रह्मानंदस्वामी, एम केम करुं बहुनामी। बेसुं आपने आसने हुंय, तेथी पापमां हुं तो पडुंय ॥२२॥ कहे कृष्ण जे आज्ञा अमारी, जाणो ते हितकारि तमारी। तोडे आज्ञा तेथी थाय पाप, एम जाणजो निश्चय आप ॥२३॥ माटे मारि गादीपर बेसो, बीजा संशयमां नव पेसो। इशी बोल्या ब्रह्मानंद वाणी, अहो सांभळो सारंगपाणी ॥२४॥ आज हुं परमेश्वर थैश, लाव बे घडीनो भलो लैश। एम कही गादिउपर बेठा, बेठा आगळ श्रीहरि हेठा ॥२५॥ खैयो ए अवसरमांही आव्यो, साथे शिष्य घणा निज लाव्यो। ब्रह्मानंदे कर्युं सनमान, बेठो ते थइने सावधान ॥२६॥ ब्रह्मानंदने पुछवा लाग्यो, जाणे वेदांति आचार्य जाग्यो। कहो वेदांत मानो के नहीं, व्याससूत्र शुं जाणोछो सही ॥२७॥ ब्रह्मानंद कहे प्रश्न एवां, नानासाधुने पूछवा जेवां। माटे आ साधु उत्तर देशे, अमे देशुं जो बाकी रहेशे ॥२८॥ कहे श्रीहरि उत्तर दैए, अमे वेदांत मानीए छैए। रामानुजना भाष्यसहित, व्याससूत्रने मानिए नित्य ॥२९॥ खैये प्रश्न पुछया घणाघणा, आप्या उत्तर त्यां तेहतणा। शतप्रश्नी ने सहस्रप्रश्नी, खैयो तेहनो तो हतो अज्ञानी ॥३०॥ पण दैवी हतो जीव एतो, थाय उत्तर ते धारी लेतो। आडुं बोलीने वाद न करतो, थयो उत्तर एम उचरतो ॥३१॥ मिथ्यावादीविषे। वसंततिलकावृत्त—मिथ्या विवादि जन जेह विवाद ताणे, आडुंज बोली जीतवा उर आश आणे। जो सांभळे सरस उत्तर सानुकूळ, जीभे तथापि न करे कदीए कबुल ॥३२॥ जो भूलथी दिवसने रजनी कहेछे, तो तेह सत्य करवा बहु वाद लेछे। साक्षात सूर्य निरखी शशि ते ठरावे, जूठो पडे तदपि लाज नहीज आवे ॥३३॥ बोले मुखे महत पंडितने हुं जीत्यो, में तेनुं कांइज कबूल कर्युं नहींतो। में तेहना सुणि सुउत्तर नाज पाडी, एवी रितेज हुं जित्यो सउनी अगाडी ॥३४॥ मिथ्याविवादि मनमां अभिमान राखे, बंधाय तोय निजनी नहि भूल भाखे। शोधे सदैव निजमान रह्यानि कुंची, भोंई पडयो पण कहे मुज टांग उंची ॥३५॥ जे दैवि जीव निज संशय टाळवाने, पुछे सुप्रश्न समजी शुभ चालवाने। तेतो विवाद न करेज वकील तुल्य, जो सत्य वात समजाय करे कबूल ॥३६॥ पूछे अजाण जन तो सुणि जाण थाय, जाणी विवाद करनार नहीं जिताय। जागे उंघेल जन तेह जगाडवाथी, जाग्यो उंघे जरुर जाग्रत थाय शाथी ॥३७॥ शुं सत्य छे जगतमांहि असत्य शुं छे, ते जाणवा स्वमन तत्पर जो रह्युंछे। मिथ्या विवाद न वदे नहि पक्ष ताणे, ते सत्य शोधक भलो सहुको वखाणे ॥३८॥ छे आ मनुष्यतणुं जीवन मुल्यवा-

न, जे जाय एक पळ लक्ष वसू समान । एवो विचार उरमां जन जेह लावे, मिथ्या विवाद करि काळ नहीं गुमावे ॥३९॥ चोपाइ—खैयो दैथी खरेखरो एवो, मिथ्यावाद वदे नहि तेवो । साचो उत्तर जे समजाय, तेतो जीवविषे ठशि जाय ॥४०॥ वाग्यां श्रीहरिनां वाक्यबाण, भेद्युं अंतर ने भेद्यां प्राण । मुनि ब्रह्म बोल्या वचमांई, खैयो ते समज्यो नहि कांई ॥४१॥ खैयो बोल्यो जे आ तो मिथ्या छे, सहजानंद तो स्वयं आ छे । एम कहि प्रभुने लाग्यो पाय, एवामां एक अचरज थाय ॥४२॥ पुछ्युं श्रीहरिये साक्षात, तमे कोण छो ते कहो वात । बोल्यो खैयो हुं सत्य कहुंछुं, सच्चिदानंद ब्रह्म ते हुं छुं ॥४३॥ कहे श्रीजी तेतो नहि तमे, सच्चिदानंद ब्रह्म तो अमे । कहे खैयो तमे हशो एज, त्यारे मुजने देखाडो ते तेज ॥४४॥ एवामां प्रभुपदथी प्रकाश, प्रगटी प्रसर्यो चारे पास । खैयाने तेतो तीव्र जणायो, तेथी तेणे देखी न खमायो ॥४५॥ कहे खैयो दिले दया लावो, महाराज आ तेज शमावो । त्यारे बोल्या श्रीत्रिभुवनराय, अमोथी नहि तेज शमाय ॥४६॥ तमे ने तमारा शिष्यवृंद, उच्चरो राम कृष्ण गोविंद । ताळी पाडीने धुन्य कराशे, त्यारे तेज ते सघळुं समाशे ॥४७॥ सौए धुन्य करी पछि ज्यारे, तेज श्रीहरिमां शम्युं त्यारे । पछी श्रीजी ते गादीए बेठा, बेठा ब्रह्ममुनी तहां हेठा ॥४८॥ खैये जाण्या जगत करतार, कर्युं वंदन त्यां बहु वार । प्रेमे नेत्रमां आवीयां पाणी, बोल्यो गदगद कंठथी वाणी ॥४९॥ सच्चिदानंद आप स्वतंत्र, हुं छुं आत्मा तथा परतंत्र । तमे सौने करम फळदाता, अमे कर्मने वश अथडाता ॥५०॥ नट पूतळां जेम नचावे, जेम पोताने इच्छामां आवे । तेम जीवने ईश्वर जे छे, तमाराज भमाव्या भमेछे ॥५१॥ तमे सौना नियंता छो स्वामी, अक्षरातीत अक्षरधामी । धर्म थापवा भूमि मोझार, आपे लीधो मनुष्य अवतार ॥५२॥ करुणा मुज ऊपर करी, आंही आप पधारिया हरी । मने आपियुं आपनुं ज्ञान, काप्या संशय करुणानिधान ॥५३॥ हवे हुं थयो शिष्य तमारो, हेते हाथ ग्रहो हरि मारो । मारुं कल्याण जे रीते थाय, मने एज बतावो उपाय ॥५४॥ सुणी बोलीया श्रीहरि एम, तमे कल्याण पामशो केम । तमे जीव घणाने भमाव्या, रखडे तेवे रस्ते चडाव्या ॥५५॥ भमेलो ठेकाणे न आवे तेविषे । उपजातिवृत्त—ढोंगी गुरू जे जनने भमावे, तेमांथि पाछो नहि ठाम आवे । फेंक्यो कमाने शर जेह होय, कमान वाळे न वळेज तोय ॥५६॥ आ जीवनो छेज स्वभाव एवो, निचो दिसे मारग एज लेवो । नेवे सदा मोभनुं नीर जाशे, न नेवनुं नीर उंचे चडाशे ॥५७॥ मायातणा जीव प्रसंगि जे छे, तेने सदा ज्ञान उंधुं गमेछे । कुज्ञाननी वात धरेज काने, सुज्ञाननो बोध कदी न माने ॥५८॥ जो श्वानजाती कदि खीर खाय, तो ऊलटी थै निकळीज जाय । श्रीकृष्णलीळामृत जे गणाय, टके नही आसुर पेटमांय ॥५९॥ छे जीवजाती मृ-

तिकासान, प्रवाहिथी ते पलळे निदान। जे वारुणीथी पलळीज जाय, ते शुद्ध कीधाथकि केम थाय ॥६०॥ छे सत्यनो दुर्गम पंथ भाई, असत्यनो पंथ गमे सदाई। जो वाममार्गे सहजे चलाय, निष्काम निःस्वाद नहीं पळाय ॥६१॥ जेणे पटोळापर भात पाडी, तेनाथि ते नै उखडे उखाडी। तमे चडाव्यो जनने कुरंग, तमोथि ते शुद्ध थशे न अंग ॥६२॥ तथापि जैने करजो प्रयास, जेने हशे मोक्ष जवानि आश। दैवी हशे तेह तमारि वात, भली रिते सांभळशेज भ्रात ॥६३॥ चोपाई—जेवो जाण्योछे मुज महिमाय, तेवो शिष्योनि पासे सदाय। कहेजो मुजभक्त प्रमाण, तेथि थाशे तमारुं कल्याण ॥६४॥ भावे भजन मारुं सदा करजो, धर्म उद्धवि मतनोज धरजो। एम कहि तेने नियम धराव्यां, आपि कंठी ने तिलक कराव्यां ॥६५॥ तेना शिष्य हता दैवि जेह, थया श्रीजीना आश्रित एह। खैयो चाल्यो पोताने आगार, घणा शिष्य उभा हता द्वार ॥६६॥ कहेता हता ते एह स्थान, खैयो छे दृढ मेरुसमान। शत स्वामिनारायण आवे, तोय खैयाने ते शुं डगावे ॥६७॥ खैये सांभळ्या शब्द ते एवा, त्यारे लाग्यो ते उत्तर देवा। भाइ मेरु अडग तेतो डगियो, ब्रह्मज्ञानना फंदथि फगियो ॥६८॥ थयो स्वामिनो शिष्य हुं खरो, तमे तमने गमे तेम करो। सम खाइ कहुं साची वात, स्वामी छे परब्रह्म साक्षात ॥६९॥ ए छे कोटि भुवन करतार, सकळेश्वर सर्वआधार। नकी कल्याणनी होय आश, तमे थाओ एना सउ दास ॥७०॥ एवी सांभळीने एनी वाणी, दैवी जीवोए दिलमांहि आणी। सतसंगी थया तेतो सारा, न थया जन जेह नठारा ॥७१॥ तेतो निंदा करे एवुं भाखी, वश कीधो एने भुती नांखी। माटे वात न मानवी एनी, बधी बुद्धि फरी गइ तेनी ॥७२॥ खैयो केवो थयो भलो भक्त, जेवो अक्षरधामनो मुक्त। कर्यो प्रेम प्रभुपदे केवो, मुखे मागे महामुनि जेवो ॥७३॥ जीत्यो श्रीहरिये खैयो वंको, तेथी देशमां वागियो डंको। एनुं आख्यान सुणशे के गाशे, तेने श्रीहरिमां स्नेह थाशे ॥७४॥ पुष्पिताग्रावृत्त—विधविध व्रत तीर्थमां कराय, फळ शुभ जेटलुं तेथकी पमाय। हरि हरिजननां चरित्र जे छे, फळ सुणनार विशेष तेथि लेछे ॥७५॥

इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते षष्ठकळशे अचिंत्यानंदवर्णींद्रअभयसिंहनृपसंवादे खैयाखतरीआख्यानकथननामा द्वाविंशतितमो विश्रामः ॥२२॥

पूर्वछायो—मांडवी बंदरमां रही, खैया खत्रीने करी निजदास। श्रीहरि सौ संतने कहे, जइ रहो श्रीपुरनी पास ॥१॥ चोपाइ—तमे जइने श्रीनगर समक्ष, ज्यां छे आंमलीनां घणां वृक्ष। रहो ते स्थळमां करी वास, सतशास्त्रनो करजो अभ्यास ॥२॥ जन दैवीने उपदेश देजो, सदा आनंदमांहि रहेजो। भीक्षा मागवा पुरमांहि जाजो, नदीतीरे गोळा वाळी खाजो ॥३॥ कोइ दे मान के अपमान, सदा गणजो ते बेय समान। भीक्षा मागवा जाओ जे ठार, काढी मुके

करी तिरस्कार ॥४॥ तोय त्यां भीक्षा मागवा जावुं, तिरस्कारथी नहि शरमावुं। शिर कांकरा के नाखे धूळ, तेतो जाणजो पुष्पनी तुल्य ॥५॥ करे टुंकारा गाळ उचारे, तेथी रीस न करशो लगारे। चित्तमां सौनुं हित चहाजो, तमे नम्र ने निर्मानी थाजो ॥६॥ एक दरवाजे पेसतां वारे, बीजे श्रीजेथी पेसबुं त्यारे। निरमानीपणुं अति जेह, जाणो संतनुं भूषण तेह ॥७॥ सदाकाळ रही सावधान, धरजो मारी मूर्तिनुं ध्यान। करजो सदा ब्रह्मकल्लोल, मुखे बोलशो नहि बीजो बोल ॥८॥ वळी सदगुरु गोविंदस्वामी, रह्या जेतलपुरमां विरामी। मारी आज्ञाथी यज्ञ ते करशे, घणा विप्रो वरुणीमां वरशे ॥९॥ करजीसणना नानाभाइ, यजमान थशे तेह मांइ। तेडावे तो तमे तहीं जाजो, काम काजमां सामेल थाजो ॥१०॥ कर्या एम कहीने विदाय, गयो श्रीपुर ते समुदाय। रह्या आमलीयोमांहि जइ, करे भजन सदा स्वस्थ थइ ॥११॥ एवे अवसरे जेतलपुरमां, अति आनंद लाविने उरमां। कर्यो गोविंदस्वामीए जज्ञ, यजनार नानाभाइ सुज्ञ ॥१२॥ त्यारे श्रीपुरथी सर्व संत, तेणे तेडाविया मतिमंत। तेथी त्यां सर्व संत ते गया, यज्ञकाममां सामेल थया ॥१३॥ देशदेशथी हरिजन आव्या, घणी सामग्री यज्ञनी लाव्या। थयुं आज्ञाथी यज्ञनुं काम, कच्छमांथी न आविया शाम ॥१४॥ वसंततिलकावृत्त—आज्ञाथि जेनि अति अद्भुत काम थाय, उत्पत्ति ने स्थिति तथा प्रलये जणाय। ब्रह्मा रमेश गिरिजेश करेज काम, आज्ञा थकी जगतकाम नभे तमाम ॥१५॥ चोपाई—थयो आज्ञाथकी यज्ञ एम, थाय उत्पत्ति स्थिति लय जेम। थयो जगतमां जयजयकार, थयां आश्रित बहु नरनार ॥१६॥ पछी कच्छथि शाम संचरिया, प्रभु हालारमां परवरिया। जामनगर गया जगदीश, अति हरखियो त्यांनो अधीश ॥१७॥ तेणे सारुं कर्युं सनमान, भावे आपियुं भोजन पान। बहु वेदांतियोने बोलाव्या, सभामां श्रीहरिने तेडाव्या ॥१८॥ तेमां श्रीजीये चर्चा चलावी, सत्यता निजमतनी ठरावी। पछी चाल्या प्रभु संत जोडे, गाम अलैये थै गया मोडे ॥१९॥ बणथळिये काळावडे गया, टोडा गामे गया करी दया। गया कंडोरडे कृपानाथ, झांझमेर गया जनसाथ ॥२०॥ उपळेटे ने जाळिये थैने, रह्या रात गणोदमां जैने। गया माणावदर महाराज, त्यांथी पंचाळे सहित समाज ॥२१॥ झीणाभाइना दरबारमांय, मेडी उपर उतर्या त्यांय। अदीबाइ तथा गगाभाइ, तेणे सेव्या महासुखदाइ ॥२२॥ तेओनो घणो नेह नीहाळी, मास बे रह्या त्यां वनमाळी। दिव्य लीळा करी चमत्कारी, पाम्यां अचरज बहु नरनारी ॥२३॥ वळी मानुषी पण लीळा करी, मंदवाडतणुं मिष धरी। शाम साजा थया वळि ज्यारे, झीणाभाइ प्रत्ये कह्युं त्यारे ॥२४॥ नोतरो आखुं गाम तमारुं, देवुं भोजन सारामां सारुं। कांतो बरफी ने पेंडा मगावो, कांतो लाडु जलेबी करावो ॥२५॥ झीणोभाइ बोल्या जोडी हाथ,

पुछो गामना लोकने नाथ। जेवा भोजनथी रीझे एह, पकवान पडावियें तेह ॥२६॥ मुख्य लोकोने पूछियुं मावे, कहो भोजन तमने शुं भावे। अमारे छे जमाडवुं गाम, भावे तमने कहो ते आ ठाम ॥२७॥ लाडु लाखणशाइ करावुं, कोतो सारी जलेबी पडावुं। कोतो बासुदी कोतो शीखंड, कोतो पिरशीये खाजां अखंड ॥२८॥ सुणी लोक बोल्या मुखे आवुं, लाडवा जलेबीमां शुं खावुं। एतो भोजनमां न गणाय, पूरुं पेट भरी न खवाय ॥२९॥ लागे शीखंड बासुदी केवी, घेंश खाटी अने गळी जेवी। होय ओवड जमाडवानी, करावो रसोइ मनमानी ॥३०॥ चोखा गोळ ने घी पीरसाय, त्यारे तो डंको देशमां थाय। पछी श्रीहरिये तेवी रीते, आखुं गाम जमाडियुं प्रीते ॥३१॥ सूणो भूप अभेसिंह भ्रात, रांक तो कुशके रळियात। खाखरातणि खीस्कोली जेह, सारी साकर शुं जाणे तेह ॥३२॥ अपरीक्षकविषे। उपजातिवृत्त—जेनी नही कींमत होय जेने, ते वस्तु तो तुच्छ जणाय तेने। तुवेरनो जे नहि स्वाद जाणे, ते कोदरा के कळथी वखाणे ॥३३॥ अभ्यास जेने नित्य होय जेवो, तेने सदा स्वाद गमेज तेवो। जेने सदा खीचडी खुब भावे, बिरंज खातांज बकारि आवे ॥३४॥ जेओ वसेछे जन भाल देशे, मेवातणो स्वाद शुं जाणि लेशे। जे स्वाद तो रायणनो न जाणे, पाकी लिंबोळीज खुशी वखाणे ॥३५॥ जे पाघडी पेठणनी न प्रीछे, खादीतणो खेश विशेष इच्छे। भोळा भला गामडिया बिचारा, घी गोळ चोखा जमि रीझनारा ॥३६॥ तेओविषे उत्तम गुण ए छे, भक्ति भली ते प्रभुनी करेछे। स्वरूपनी निश्चय गांठ वाळे, छूटे नही ते पछि कोइ काळे ॥३७॥ खेडू खरा प्रेमि सुभक्त पूरा, वेपारियो एहथकी अधूरा। विप्रोविषे उत्तम भक्त अर्धे, कोई भला चारण भाट वृद्ध ॥३८॥ चोपाई—पंचाळामां रही परमेशो, लीळा कीधी विचित्र विशेषे। पछी त्यांथी गया पीपळाणे, जूनेगढ गया ते सहु जाणे ॥३९॥ पुरपासे अवेडानी वाव्य तहाँ उतर्या मनोहर माव। रामजीभाइ नागर नाते, आव्या सामैयुं लै भलि भाते ॥४०॥ वाजते गाजते पधराव्या, भाळी सौ जनने मन भाव्या। भीमजीभाई नागर घेर, उतर्या प्रभुजी शुभपेर ॥४१॥ जुनागढना मळी हरिजन, पूज्या प्रभुपद परम पावन। त्यांना वासी नागर हरिराम, कर्यो संन्यासी तेने ते ठाम ॥४२॥ बिजा नागर रामजीभाइ, कह्युं तेणे अहो सुखदाइ। मनेपण प्रभु आपो संन्यास, भागो जन्ममरण भवत्रास ॥४३॥ सुणी बोल्या श्रीजी शुभपेर, मारी आज्ञाथकी रहो घेर। नव लेवो तमारे संन्यास, सदा संसारथी छो उदास ॥४४॥ सेवा संतनी करजो सुजाण, तेथी थाशे तमारुं कल्याण। सुणी आज्ञा हरीतणी एवी रह्या घरमां रीति त्यागी जेवी ॥४५॥ जळ उपर कमळ रहे जेम, रह्या संसारमां पण तेम। एक समय श्रीजीमहाराज, काळवानदिये नावा काज ॥४६॥ जैने श्वेत शिलापर बेशी, नाह्या निरखतां देशी विदेशी। शोभा ए अवसर

बनी केवी, क्षीरसागरने तट जेवी ॥४७॥ शेषनागे शुं कुंडळी वाळी, बेठा ते-पर श्रीवनमाळी । तेना उपर घन जेम वरसे, स्नान करतां श्रीजी एवा दरसे ॥४८॥ योगधारणा ते नदीतीरे, संतने शीखवी नरवीरे । देखाड्यो बहु चमतकार, जने जाण्यो प्रताप अपार ॥४९॥ भीमजीभाइने घेर आवी, जम्या थाळ प्रभू रुचि लावी । केटलाक दिवस तहां ठरिया, जुनागढथी पछी परवरिया ॥५०॥ थाणागालोळ गाममां गया, मावा पटेलने घेर रह्या । रुडी पत्नि तेनी रैयांबाइ, तेणे सेव्या स्नेहे सुखदाइ ॥५१॥ त्यांथी संचरिया घनशाम, गया गिरधर डेरडी गाम । वाळा वाघा मेरामनो जेह, उत्तरादो छे ओरडो तेह ॥५२॥ तेमां उतर्या त्रिभुवननाथ, हता संत ने पार्षद साथ । शेठ रुपशी पटेल हीरो, एक आंबो अने एक वीरो ॥५३॥ सेवा सौये मळी सजी सारी, गया कोटडे कुंजविहारी । वांकिये मोकाखाचर घेर, उतर्या प्रभु जै रुडीपेर ॥५४॥ गया खंभाळे सुंदरशाम, रह्या ओघड खाचर धाम । तेनो माणशियो सुत सारो, तेणे सेविया धर्मदुलारो ॥५५॥ करियाणे गया कृपानाथ, त्यांथी वावडिये संतसाथ । भलां भक्त तहां नानबाइ, स्नेहे सेव्या तेणे सुखदाइ ॥५६॥ एम विचरी घणेघणे ठाम, गया गोविंद गढडे गाम । महाराज करी घणी महेर, देता दर्शन जै घेरघेर ॥५७॥ दया आज देखाडी दयाळ, एवी कीधी नथी कोइ काळ । निजजनने लडावियां लाड, मानि शकिये नहीं पूरो पाड ॥५८॥ पुष्पिताग्रावृत्त—नरतनु धरि धर्मभक्तिलाले, करि करुणा कळिकाळमां कृपाळे । अवर समयमां कदापि एवी, नथि निरखी नथि सांभळीज तेवी ॥५९॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते षष्ठकळशे अचिंत्यानंदवर्णींद्रअभयसिंहनृपसंवादे श्रीहारिकच्छहालारसौराष्ट्रदेशविचरणनामा त्रयोविंशो विश्रामः ॥२३॥

पूर्वछायो—श्रीगिरधर बहु गाममां, जइ आव्या दुरगपुर धाम । आवी वसंतनी पंचमी, आव्या हरिजन संत ते ठाम ॥१॥ चोपाई—थयो त्यारे समैयो ते सारो, आव्या हरिजन लोक हजारो । रुडी रीतथी रंग रचाव्यो, मण झाझा गुलाल मंगाव्यो ॥२॥ कर्यो उत्सव उत्तम वेश, गया सत्संगी सर्व स्वदेश । वळी सत्संगनी वृद्धि करवा, संतमंडळ मोकल्यां फरवा ॥३॥ एवामां राजकोटना राये, स्नेहे श्रीजीने तेडाव्या त्यांये । तेडवा मोकल्यां असवार, लखी पत्रमां विनती अपार ॥४॥ साथे लै थोडो संतसमाज, राजकोट चाल्या महाराज । वाटे हरिजननां गाम आवे, सौने आनंद त्यां उपजावे ॥५॥ राजकोट गया एवी रीते, त्यारे पुरपती पुरण प्रीते । राजा सुरोजी सामैये आव्या, वाजां विविध प्रकारनां लाव्या ॥६॥ लाव्या असवारी संगे अनूप, भला श्रीराजकोटना भूप । लाग्या प्रेमे प्रभुजीने पाय, करी दर्शन हरख्या ते राय ॥७॥ गाजते वाजते तेह वार, प्रभु पधार्या पूर मोझार । हाल ज्यां छतरी छे रुपाळी, तहां

उतरिया वनमाळी ॥८॥ तंबु राखेला उभा करावी, प्रभु ऊतर्या ते मध्ये नावी । राये ते दीन आपी रसोइ, जम्या श्रीहरि ने संत सोइ ॥९॥ हरिभक्त ऱ्या सहु पास, करे सेवा सहु हरिदास । पछी बोरडीनो जेह वृक्ष, त्यां पधार्या प्रभुजी प्रत्यक्ष ॥१०॥ भेट भक्ते बद्री फळ धर्यां, हेते हरिये अंगिकार कर्यां। त्यां ते फळ उत्तम स्वादी, जमीने सौने आपी प्रसादी ॥११॥ लावी उत्तम सर्व सामान, बांध्यो हेते हिंडोळो ते स्थान । बांधनारा छे प्रेमी अपार, कहुं नाम तेनां नीरधार ॥१२॥ पुरा प्रेमविषे भरपुर, अति उमंग छे जेने उर । भट माहेश्वर महादेव, रणछोड करे हरिसेव ॥१३॥ व्यास इंदरजी अति भावे, हास्यरसे हरिने हसावे। जाणे हास्यतणी वातो झाझी, करे श्रीहरिने बहु राजी ॥१४॥ देवकृष्ण छे तेहना भाइ, जेने श्रीहरि साथे सगाइ। शेठ करसनजी निष्काम, भक्त करशन ठक्कर नाम ॥१५॥ मीस्त्री मांडण वालो ने उको, हरिभक्तिमांहि जेह पक्को। मीस्त्री मावजी पांचो गोविंद, देवराज जेराम स्वच्छंद ॥१६॥ एह आदि सहु हरिजन, भला भावे झुलावे जीवन। आपे दासने दर्शनदान, भली रीतथी श्रीभगवान ॥१७॥ प्रभु पधार्या जाणी ते वार, आसपासतणा दरबार । आव्या सहु दर्शनकाज, नेहे निरखिया महाराज ॥१८॥ पाडासण खांभा ने वडाळी, गोधिका अने कांकशियाळी। मेंगणी ने वागोदड कैये, माखावड आदिक गाम ठ्ये ॥१९॥ त्यांना राजाओने बहु स्नेह, आव्या दर्शन करवाने तेह । तेने प्रौढ प्रताप जणाव्यो, निज रूपनो निश्चे कराव्यो ॥२०॥ थोडा दिवस तहां रही नाथ, चाल्या गढपुर संतनी साथ। आवी त्यां सारो समैयो भर्यो, फुलडोळनो उत्सव कर्यो ॥२१॥ मुक्तानंद आदिक मुनिजन, आव्या त्यां करवा दरशन। सतसंगीये आव्या अपार, नेणे निरखवा धर्मकुमार ॥२२॥ गयो उत्सवनो दिन ज्यारे, गया सौ निजनिज घर त्यारे। जीवोखाचर सारंगपुरना, भला भक्त हरिनी हजुरना ॥२३॥ कह्युं तेणे करीने प्रणाम, मारे गाम चालो घनशाम। साथे ल्यो सहु संतसमाज, मारो पुरो मनोरथ आज ॥२४॥ भाखे एवुं सुणि भगवान, तेने जैने करावो सामान। काले आवशुं संतसहित, तमे चिंता न राखशो चित्त ॥२५॥ कर्या एम कहीने विदाय, प्रभु चाल्या बिजे दिन त्यांय। जतां गाम आव्युं धिकवाळी, वाडीमां उतर्या वनमाळी ॥२६॥ हता सोमलो खाचर साथे, तेणे धाबळी पाथरी हाथे । बेठा तेपर श्रीमहाराज, बेठो आगळ संतसमाज ॥२७॥ प्रभुये पुछ्युं माळीने त्यांय, शुंशुं पाके छे आ वाडी मांय । कहे माळी पाके घणां शाक, पण सर्वथी सरस वृंताक ॥२८॥ मीठां आंहिनां वृंताक जेवां, बीजे कांइ थतां नथी तेवां। सुणी धार्युं दिले महाराजे, जमाडुं शाक संतोने आजे ॥२९॥ मण वृंताक माळीनी पासे, माग्यां ए अवसर अविनाशे। कहे माळी रुपैयो लहीश, ते हुं पोचाडवा त्यां आवीश ॥३०॥ कृष्णे वात करी ते कबू-

ल, तने आपिश एटलुं मूल । मण वृंताक ते माळी लाव्यो, तेनो गांसडो एक बंधाव्यो ॥३१॥ हतो मूरख माळी ते केवो, कोइने नव ओळखे एवो । माग्यो तेणे त्यां रुपैयो एह, कोइ पासे हतो नहीं तेह ॥३२॥ करी कृष्णे जवानी तैयारी, करी घोडी उपर असवारी । मूर्ख माळी लाग्यो अकळावा, मूल लैश त्यारे देश जावा ॥३३॥ कहे संतो हरिने ते टाणे, शीद शाक लीधुं विना नाणे । कहे कृष्ण फिकरमां न पडिये, नाणुं चाल्युं आवेछे आ घडिये ॥३४॥ कहे वर्णि सुणो वसुधेश, सत्यसंकल्प श्रीपरमेश । जेनो संकल्पमात्र जो थाय, कोटि ब्रह्मांड उपजे ने जाय ॥३५॥ जळस्थाने करे स्थळ पळमां, मेरुने तो डुबाडीदे जळमां । तेना संकल्पथी शुं न थाय, पण मूरखने न मनाय ॥३६॥ भक्त बोटादना जण बेय, मूळचंद केशवजी तेय । उघराणी ते गामडे करता, हरिइच्छाये त्यां आव्या फरता ॥३७॥ जाण्युं छे आंहि श्रीमहाराज, कोडे आविया दर्शनकाज । प्रभुपद पांच रुपैया धरी, पगे लाग्या दंडवत करी ॥३८॥ पाम्या अचरज सौ मनमांय, कृष्णमाया कळी न शकाय । आप्यो रूपैयो माळीने ज्यारे, तेणे गांसडी शिर लीधी त्यारे ॥३९॥ गया सारंगपुर सुखधाम, सामुं आव्युं सामैयुं ते ठाम । पुरमां पधराविया हरि, सेवा सर्व प्रकारथि करी ॥४०॥ माळीये शाकनो ढग कीधो, जीवे खाचरे रूपैयो दीधो । प्रभुनो तेनो पाछो अपाव्यो, तेह शाकनो पाक कराव्यो ॥४१॥ संतने पीरशु भगवंते, कर्यां भावतां भोजन संते । रह्या त्यां हरि एक बे रात, पछी चालवा मांड्युं प्रभात ॥४२॥ मुक्तानंदजीने महाराज, कहे हुं कहुं ते करो काज । जाओ मंडळ लै तमे फरवा, हरिभक्तोने आनंद करवा ॥४३॥ झालावाडथमां दै उपदेश, फरजो पछि दंढावदेश । तमे त्यांथि जजो चरोतरमां, फरो गामडांमां ने नगरमां ॥४४॥ मुनि छो तमे तो मुज अंग, आपे ईश्वरमूर्ति अभंग । मने पूजेछे हरिजन जेम, तमने पण पूजशे तेम ॥४५॥ मारा दर्शनथी सुख जेवुं, तम दर्शनथी थशे तेवुं । माटे द्यो सहुने जई सुख, मटे मारा विजोगनुं दुःख ॥४६॥ पूर्वछायो—उद्धवजी व्रजमां गया, जेम आज्ञा धरीने शीश । तेम तमे झालावाड थइ, जजो दंढाव चरोतर दीश ॥४७॥ चोपाई—मुक्तानंद कहे महाराज, आप जे कहो ते करुं काज । करो आज्ञा जेने तमे कांई, धन्य भाग्य तेना जगमांई ॥४८॥ हुंतो इच्छुं छुं एम हमेश, कांइ आज्ञा करे परमेश । अति हर्खे करुं काम तेह, जाणुं जन्म सुफळ थयो एह ॥४९॥ संतमंडळ लै मुज साथ, झालावाडमां जैश हुं नाथ । एवां विनयनां वचन उच्चारी, पद प्रणमीने कीधी तैयारी ॥५०॥ ज्यारे संत ते लाग्या सिधावा, विचर्या वालो तेने वळावा । जीवोखाचर पण हता साथ, गया गामने पादर नाथ ॥५१॥ कहेछे जन ज्यां होळिधार, सर्वे ऊभा रह्या एह ठार । मुक्तानंद उपर एह टाणे, स्नेह बहु कर्यो शाम सुजाणे ॥५२॥ पोते पांच प्रदक्षिणा करी, पछी

घोडेथि ऊतर्या हरी। दंडवत करवा लाग्या ज्यारे, मुक्तानंदे झाली राख्या त्यारे ॥५३॥ कहे ते समे धर्मकुमार, दंडवत करवा घोने चार। तमे संत महांत छो केवा, नथि ब्रह्मांडमां तम जेवा ॥५४॥ मारो संकल्प थाय छे जेम, तमे समजीने वरतोछो तेम। मारे अर्थे संकष्ट सहोछो, दाम वामथी दूर रहोछो ॥५५॥ सहोछो खळनो उपहास, सहोछो जन दुष्टनो त्रास। मारे अर्थे तज्युं तमे मान, तज्यां सारां सारां खान पान ॥५६॥ तमे त्यागि तपस्वी छो भारे, माटे वंदनजोग्य छो मारे। मुनि बोलिया स्नेहसंयुक्त, सेवे तमने तो अक्षरमुक्त ॥५७॥ रहे आज्ञामां ते दिनरात्र, एनी आगळ हुं कोणमात्र। दयासागर छो तमे देवा, मानी ल्योछो घणी अल्प सेवा ॥५८॥ एवां वचन अनेक उचारी, प्रभुनी छबि अंतर धारी। जोइ मुक्त मुनीनो समाज, मळ्या सर्वने श्रीमहाराज ॥५९॥ प्रेमे प्रणमीने प्रभुपदद्वंद, मुनि चालिया श्रीमुक्तानंद। पछी कृष्णने तेडवा काज, सतसंगीनो आव्यो समाज ॥६०॥ कारियाणी ने कुंडळकेरा, भक्त आव्या मळीने घणेरा। करि विनति करीने प्रणाम, चालो नाथ अमारेज गाम ॥६१॥ सुणी शब्द अंतरमां उतार्यो, कारियाणीये कृष्ण पधार्या। सखा सहित रह्या तहां रात, गया कुंडळ ऊठि प्रभात ॥६२॥ वस्या कांइ दिवस तहां वास, स्नेहे सेवा सजे सहु दास। पटगर अमरो ने मामैयो, हरि पूजीने हरखित थैयो ॥६३॥ रुडां भक्त वळी राइबाई, तेनी सेवा तो सरस गणाई। नदी त्यां छे उतावळि नाम, तेमां नावा गया घनशाम ॥६४॥ गामथी तो पुरव दिश भाग, बरवाळे जवानो छे माग। वीश हस्त उत्तर दिशे त्यांय, हृद नीरनो छे नदीमांय ॥६५॥ सखा सहित सजी असवारी, तेमां नावा पधार्या मुरारी। वस्त्र नावानुं धारीने अंगे, प्रभु नावा पेठा जन संगे ॥६६॥ उपजातिवृत्त—पेठा नदीमां जळ शुद्ध भाळी, बोले जनो कीर्तन पाडि ताळी। संतो हता श्रीहरिनी हजूर। काठी गया कांइक त्यांथि दूर ॥६७॥ जुवान काठी जळमध्य जैने, कुद्या तर्या खूब प्रमत्त थैने। पछीथि कोरां धरि वस्त्र अंगे, आव्या प्रभु आगळ सौ उमंगे ॥६८॥ पगे प्रभूने अडवानुं धार्युं, त्यां वेण एवुं हरिये उचार्युं। अशुद्ध काया करि छे जरूर, माटे रहो सौ अमथीज दूर ॥६९॥ नाया तमे त्यां नहि शुद्ध नीर, त्यांतो हतुं ते सघळुं रुधीर। माटे करो स्नान सहू फरीने, वाणी वदु ते मनमां धरीने ॥७०॥ प्रभुनी स्मृति विना कर्युं ते व्यर्थ तेविषे। जेओ प्रभूकेरि स्मृती विसारी, गंगाविषे स्नान करे पधारी। ते स्नान तो शोणित तुल्य जाणो, अशुद्ध एनुं शरिर प्रमाणो ॥७१॥ पूजा करे ने मन होय बीजे, पूजा करी तेह नहीं कहीजे। करे जनो जे जप होम दान, स्मृती विना ते न कर्या समान ॥७२॥ स्मृती प्रभुनी करिने सदाय, सुकर्म कीधे सुफळीत थाय। स्मृती विना तो तप के व्रतादी, वदे बधुं व्यर्थ सुशास्त्र वादी ॥७३॥ रटे सदा पोपट रामराम, तेथी न पामे झट मोक्षधाम। स्मृती विना कीर्तन

नित्य गाय, वेश्या न वैकुंठ विषे वसाय ॥७४॥ एवुं सुणीने मन धारि लीधुं, ते काठियोये फरि स्नान कीधुं। पगे प्रभूने पछि आवि लागी, प्रसन्नता लीधि मुखेथि मागी ॥७५॥ चोपाई—पछि रूडि रिते सुखराशी, आव्या उतारे श्रीअविनाशी। कथा वारता त्यां नित्य थाय, सौने आनंद उर न समाय ॥७६॥ वृष्टि ब्रह्म आनंदनी वरसे, सभा दिव्य अलौकिक दरसे। एक बे दिन त्यां हरि रह्या, पछि गिरधर गढपुर गया ॥७७॥ हरिनौमि उपर तेह ठार, आव्या सतसंगि संत अपार। अति आनंद उत्सव कीधो, लाव सौये अलौकिक लीधो ॥७८॥ सौने साथे लई हरि क्यारे, पुरुषोत्तम घाटे पधारे। जळकेळी करे सखा संगे, मुनि कीर्तन गाय उमंगे ॥७९॥ मावो माणकिये असवार, थैने आवे ते पूर मोझार। वाजां विविध प्रकारनां वाजे, दरबारमां आवि बिराजे ॥८०॥ सभा श्रीहरि आगळ थाय, जोतां दैवीने दिव्य देखाय। जन होय हजारो जे त्यांय, सौनि दृष्टि तो श्रीहरिमांय ॥८१॥ जाणे सौने थई शुं समाधि, अल्पमात्र दिसे न उपाधि। महाजोगियोनी स्थिति जेवी, नरनारियोनी दीसे एवी ॥८२॥ दश वर्षनां बाळक होय, दीसे मूर्तिविषे लीन तोय। दृष्टि एकाग्र प्रभुपद धारे, कोइ आंखनुं मटकुं न मारे ॥८३॥ एतो अद्भुत वात जणाय, जोतां समजुने निश्चय थाय। माने मूरख तो इंद्रजाळ, नव जाणे जे आ जगपाळ ॥८४॥ पूर्व पाप आवी आडां थाय, तेने श्रीहरि नव ओळखाय। जेनां संचित शुभ होय कांई, तेतो माने तरत मनमांई ॥८५॥ समैयो निरखी शुभपेर, गया हरिजन सौ निजघेर। झिंझावदर जेहनुं गाम, जेनुं अलैयो खाचर नाम ॥८६॥ एणे अरज करी एह वारे, प्रभु गाम पधारो अमारे। एवुं इच्छेछे गामना वाशी, क्यारे आवे अहीं अविनाशी ॥८७॥ दीनबंधुनां दर्शन करिये, भवसागर पार उतरिये। एम झंखे छे सर्व सदाय, माटे कृष्ण करोने कृपाय ॥८८॥ साथे ल्यो सहु पार्षद संत, भली रीते आवो भगवंत। सुणि बोलिया सुंदरशाम, काले आवशुं आपने गाम ॥८९॥ सुणि वालानां एवां वचन, अलैयो पाम्या आनंद मन। अहो कृष्ण कृपाळु छे केवा, जाय जनघेर दर्शन देवा ॥९०॥ पुष्पिताग्रावृत्त—अगणित अज इंद्र ईश जेवा, दरशन लाभ चहे अलभ्य लेवा। नरतनु धरि तेह धर्मलाल, दरशन दे जनघेर जै दयाळ ॥९१॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते षष्ठकळशे अचिंत्यानंदवर्णींद्रअभयसिंहनृपसंवादे दुर्गपुरे श्रीहरिनौमिउत्सवकरणनामा चतुर्विंशतितमो विश्रामः।

पूर्वछायो—झींझावदर जवा नीसर्या, संत पार्षद लै संतनाथ। अलैयो खाचर ए समे, हता श्रीघनशामनी साथ ॥१॥ चोपाई—गिरधर गढपुरथी सिधाव्या, उगामेडीये ईश्वर आव्या। गामथी दिशा पश्चिम मांय, एक वाव्य छे सुंदर त्यांय ॥२॥ नाथे त्यां उतरी पीधुं नीर, गया निंगाळे शाम शरीर। गया केरिये करुणानिधान, देवा दैवीने दर्शनदान ॥३॥ नारायणजी पटेलनी वाडी,

दीठी गिरिधरे गाम अगाडी । दीठो तेविषे बावळ सारो, कृष्णे त्यां जइ कीधो उतारो ॥४॥ भक्त भगु पटेल त्यां आव्या, काना सोळंकीने साथे लाव्या । मुक्युं श्रीफळ श्रीहरि पासे, दंडवत करीया बेय दासे ॥५॥ वाले तेतो श्रीफळ वधेराव्युं, टोपरुं तेहमांथी कढाव्युं । कटका तो तेना घणा कीधा, दास सर्वने ते वेंची दीधा ॥६॥ वेंचतां वेंचतां वध्या जेह, फेंकी दीधा खेतरमांहि तेह । कह्युं जे आ प्रसादिने खाशे, तेह प्राणीनुं कल्याण थाशे ॥७॥ त्यांथी चालिया तेज दहाडे, गया झींझावदरने शिमाडे । दीठो बावो दिगंबर एक, बेठो ध्यान करी धरि टेक ॥८॥ दीसे पग पद्मासन वाळ्युं, पासे वस्त्र के पात्र न भाळ्युं । आंख्यो मींचीने बेठेलो एह, जटाधारी महाजोगी तेह ॥९॥ बीजा सौ जोइने चाल्या गया, पण अलैयो पाछळ रह्या । जोगी सत्य छे के ढोंगधारी, तेनी करवा परीक्षा विचारी ॥१०॥ एक मित्रने संघाते लैने, जोगीने पगे लागिया जैने । बावो बोलावतां नव बोले, रहे अक्कड आंख्य न खोले ॥११॥ अलैये त्यां कह्युं अहो मित्र, मोटा जोगी आ परम पवित्र । नथी जोता ते ध्यानथी जागी, अवधूत आतो महात्यागी ॥१२॥ भाइ मानता छे एक मारे, आवा जोगी मळे कोइ ज्यारे । रुपैया पांच तेहने देवा, मळ्या आज महाजोगी तेवा ॥१३॥ होय तुंबडि तो धरुं तेमां, होय अंचळो तो बांधुं एमां । होत चेलो के सेवक साथे, तो हुं सोंपत तेहने हाथे ॥१४॥ मुकि आगळ केम जवाय, कोण जाणे कोइ लइ जाय । खखडाव्या रुपैया ते ज्यारे, बावे मुख पोळुं कर्युं त्यारे ॥१५॥ त्यारे जोगीनो ढोंग ते जाण्यो, पूरो पाखंडि कपटि प्रमाण्यो । धूळ लै तेना मुखमांहि धारी, वळी गाल ऊपर लात मारी ॥१६॥ पछी पंथे पोते परवरी, कृष्ण आगळ जै वात करी । त्यारे बोल्या महाप्रभु त्यांय, साचा संत छे सतसंगमांय ॥१७॥ बीजे पाखंडिनो परिवार, जुओ शोधी सकळ संसार । रहे नग्न ने फळ पत्र खाय, तोय तृष्णाने पूरे तणाय ॥१८॥ तृष्णाविषे । उपजातिवृत्त—तृष्णानदी नीर अगाध दीसे, प्रवाह एनो प्रबळो अतीशे । जे तत्त्ववेत्ता पण ते तणाय, तृष्णातणुं जोर कह्युं न जाय ॥१९॥ संसार छोडि जन थाय त्यागी, रुडो दिसे कृष्णपदानुरागी । तथापि तेने नडवा चहाय, तृष्णातणुं जोर कह्युं न जाय ॥२०॥ महाऋषी सौभरी तेह भूल्या, तृष्णाविषे नारद तुल्य डूल्या । तो जीवनी शी गणती गणाय, तृष्णातणुं जोर कह्युं न जाय ॥२१॥ पंचेन्द्रियोना विषयो कह्या छे, ते सर्व तो द्रव्यविषे रह्याछे । तेथीज तृष्णा धननी धराय, तृष्णातणुं जोर कह्युं न जाय, ॥२२॥ जोगी जती पंडित जे प्रमाणो, विशेष जेने जगमां वखाणो । तृष्णाथकी निर्बळ छे बधाय, तृष्णातणुं जोर कह्युं न जाय ॥२३॥ बुढापणे निर्बळ देह दीसे, आहार ने जोर घटे अतीशे । जो चावतां अन्न नहीं चवाय, तृष्णातणुं जोर कह्युं न जाय ॥२४॥ धनेश तुल्ये धन कोइ पामे, तथापि

तृष्णा नहि रे विरामे। घणाघणाथीज घणुं चहाय, तृष्णातणुं जोर कह्युं न जाय ॥२५॥ देहादि जो सर्वे असत्य जाणे, आशा सुखो अक्षयनीज आणे। संतोतणा सद्गुण ले सदाय, प्रभु प्रतापे तृषणा जिताय ॥२६॥ चोपाइ—कहे श्रीजी सुणो सहु संत, सतसंगि सुणो बुद्धिमंत। मारि मूर्तिमां करि अनुराग, करजो तमे तृष्णानो त्याग ॥२७॥ एवि वात करी सहु साथ, झींझावदरमां गया नाथ। अलैयातणा दरबारमांय, बेठा ढोलिया ऊपर त्यांय ॥२८॥ सभा शामनी पासे भराई, यथायोग्य बेठां बाइ भाई। वाले वात करी भलि एवी, छेदे संशाय सर्वना तेवी ॥२९॥ कर्यो वर्णि मुकुंदे त्यां थाळ, जम्या जुक्तिथी जनप्रतिपाळ। पछि पोढ्या प्रभुजी पलंगे, मुनिवर सेवे चरण उमंगे ॥३०॥ एक दील्लीनो पठाण हतो, आव्यो त्यां ते जुनेगढ जतो। झींझावदरनी हदमांय, पेसतां पाम्यो आनंद त्यांय ॥३१॥ दीठुं तेज अलौकी अपार, नोतुं दीठुं एवुं कोइ ठार। मट्या मनमांथि संकल्प घाट, मट्या सर्वे प्रकारे उचाट ॥३२॥ जोयुं चित्ते विचार करीने, जइ आव्यो हुं मक्के मदीने। पण शांति जेवी थइ आंही, एवि तो थइ शांति न क्यांही ॥३३॥ एथि निश्चय थायछे आम, कोइ ओलिया छे एह ठाम। मळ्यो एक पुरुष एह टाणे, तेने प्रीतथि पूछयुं पठाणे ॥३४॥ कोइ ओलिया आ गाममां छे, होय तो कहो ते वळि क्यां छे। त्यारे ते कहे ओलिया जेवो, एक बावो चोरामां छे एवो ॥३५॥ सुणि राजि पठाण ते थयो, जोवा बावाने चोरामां गयो। मळ्या अलैयो त्यां चोराबार, तेने पुछयुं पठाणे ते वार ॥३६॥ आंही ओलिया छे एक बावो, कहो क्यां छे ते मुजने बतावो। अलैये तेनी आगळ थैने, त्यांनो बावो बतावियो जैने ॥३७॥ बावो बेठो होको पीतो हतो, भुंडा शब्द मुखेथि भाखतो। अलैयाने कह्युं ते पठाणे, आने ओलियो कोण प्रमाणे ॥३८॥ पछी अलैयो आप निवास, तेने तेडि गया प्रभुपास। त्यांतो तेहने समाधी थई, केवुं दीठुं समाधिमां जई ॥३९॥ दीठा ओलिया अगणित एणे, घणा दीठा पेगंबर तेणे। सर्वे श्रीहरिनी स्तुति करे, करे आज्ञा ते अंतरे धरे ॥४०॥ जोइ जाग्यो समाधिथि ज्यारे, करी कृष्णनी बंदगी त्यारे। पेगांबरना पेगांबर आप, एवो जाण्यो में आप प्रताप ॥४१॥ मारे एवि उमेद छे ऊर, हमेशां रहुं आप हजूर। सुणि बोल्या श्रीजी साक्षात, करे हरकत तमने नात्य ॥४२॥ जुनेगढ जाओ मानि अमारुं, अमे कल्याण करशुं तमारुं। एवुं सांभळि ते राजि थयो, पगे लागी जुनेगढ गयो ॥४३॥ सुणो भूप कहे ब्रह्मचारी, करे एवां चरित्र मुरारी। करे क्यारेक दिव्य चरित्र, क्यारे मानुषी लीळा विचित्र ॥४४॥ ते चरित्रना ग्रंथ गुंथाय, वैकुंठादिकमांहि वंचाय। महा अक्षरधामना मुक्त, कहे सांभळे स्नेहसंयुक्त ॥४५॥ झींझावदरमां रहि हरी, लीळा मानुषि जे एक करी। ते हुं तमने सुणावुंछुं आज, सुणो स्नेहे अभेसिंह राज ॥४६॥ हतो

एह समे उष्ण काळ, तपे ताप अती विकराळ । त्यारे सर्वे सखा लइ साथ, कुवे नावा पधारिया नाथ ॥४७॥ जाणो खाचर जे जेठसूर, अति भक्ति भली एने ऊर । भलो भक्त अलैयोये एवो, त्रीजो मांतरो धाधल तेवो ॥४८॥ नाजो जोगियो जोगियो राम, एक खाचर अमरो नाम । लाधो टांक ने सोळंकी बावो, भगादोशि भला उर लावो ॥४९॥ एह आदि घणा सखा साथ, लैने चालिया नटवर नाथ । गया गामथी उत्तरमांय, कुवो छे तरकोशियो त्यांय ॥५०॥ मोटो वड छे कुवाने किनारे, चड्या तेपर सौ तेह वारे । खेल आंबळि पींपळी केरो, घनशाम रम्या ते घणेरो ॥५१॥ वड डाळ झाली बहु वार, मार्या धूबका कूप मोझार । सखा संगे रमे अविनाश, जुवे अमर रहीने आकाश ॥५२॥ कहे मुनिजन जयजयकार, लीळा निरखीने हरखे अपार । पछी वाजते गाजते वालो, गया गाममां धर्मनो लालो ॥५३॥ करे एवां चरित्र अथाग, जेणे जोयां तेनां वडभाग्य । झींझावदरमां अविनाश, केटलाक दिवस कर्यो वास ॥५४॥ बीजा गामोमां फरवानुं धारी, त्यांथी चालवा कीधी तैयारी । तेडी लै जवा निजनिज गाम, भक्तो ताण करे तेह ठाम ॥५५॥ भाळे जेहनो भाव विशेष, प्रेमे त्यां पधारे परमेश । मावनो निरखी महिमाय, सतसंगि घणा जन थाय ॥५६॥ पुष्पिताग्रावृत्त—निजपद रज धारि मेघशाम, तिरथ अनेक कर्यांज ठामठाम । अधरमतणुं थाणुं ते उठाव्युं, कळिजुगनुं नहि कांइ जोर फाव्युं ॥५७॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते षष्ठकळशे अचिंत्यानंदवर्णींद्रअभयसिंहनृपसंवादे श्रीहरिझींझावदरविचरणनामा पंचविंशो विश्रामः ॥२५॥

पूर्वछायो—झींझावदरथी झट गया, कारियाणीये करुणानाथ । सामा आवी सनमान कीधुं, सौ सतसंगी साथ ॥१॥ चोपाई—वस्ताखाचरनो दरबार, कर्यो पावन प्राणआधार । कहे वर्णि सुणो रुडा राज, हरिमंदिर छे जहां आज ॥२॥ नामे अक्षरओरडी त्यांय, प्रभु उतर्या ए स्थळ मांय । थोडा दिवस निवास ठराव्यो तहां कूप नवीन कराव्यो ॥३॥ तेमां पाणि प्रथम आव्युं ज्यारे, मुकुंदानंद वर्णिये त्यारे । लैने निर्मळ ते भलुं नीर, नवराविया शाम शरीर ॥४॥ चुनाबंध कुंडीमां बिराजी, नाया श्रीहरि थै रुदे राजी । प्रभुये कूपजळ कर्युं पान, दिधुं सौने पादोदक दान ॥५॥ नीर वर्णिये कूपमां नाख्युं, भगवाने त्यारे एम भाख्युं । आनुं पाणि पीधे मोक्ष थाशे, मोक्षकूप माटे कहेवाशे ॥६॥ पछी गायत्रिनुं पुरश्चरण, करावाने धार्युं सुखकरण । घणा वेदिया विप्र तेडाव्या, भावे गायत्रिमंत्र जपाव्या ॥७॥ वस्ताखाचरना ओरडा छे, सारा पूर्वमुखे शोभिता छे । एनी आगळ कुंड रचाव्यो, वेदमंत्रथी होम कराव्यो ॥८॥ वाले त्यां घणा विप्र जमाड्या, दान दैने संतोष पमाड्या । लींबडो चोकमध्ये छे ज्यांय, सभा भरता महाप्रभु त्यांय ॥९॥ त्यां छे ओरडा आगळ ओटो, एनो छे महीमा बहु मोटो । बेसता ते उपर बहुनामी, अ-

क्षराधीश अंतरजामी ॥१०॥ रामानंद स्वामी ज्यारे हता, एज ओटा उपर बे सता। तहां जायछे संघ समाज, एह ओटाने पूजेछे आज ॥११॥ ज्ञाझीवा आवि एह गाम, घणी लीळा करी घनशाम। कृपानाथे वातो करी जेह, लख्य छे वचनामृत तेह ॥१२॥ कर्युं त्यांथी प्रयाण कृपाळ, लाठीदड गया धर्मनो लाल गामथी पूर्व खीजडो खासो, वश्या बे घडी त्यां हरि वासो ॥१३॥ सौने दर्श दै तेह ठाम, गया सारंगपुर घनशाम। जीवाखाचरने दरबार, उतर्या जइ जग दाधार ॥१४॥ उत्तराभिमुखे ओरडो छे, भगवानने योग्य भलो छे। सभा स्य सजि श्रीघनशामे, कर्या प्रश्न उत्तर एह ठामे ॥१५॥ जम्या संत जम्या हरि था ळ, एम करतां थयो संध्याकाळ। सतसंगियो स्नेह धरीने, आव्या नोतरां देव हरिने ॥१६॥ वाराकेडे वारो जो ठरावे, मास पांचमां पार न आवे। त्रिभुवन पति बोलिया त्यारे, उतावळ छे जवानी अमारे ॥१७॥ झाझा दिवस नहीं रहे वाय, कहुं ते करो एक उपाय। काले विप्र पवित्र बोलावो, घेरघेर रसोइ करा वो ॥१८॥ अमे आवशुं सर्वने घेर, जमशुं अति उत्तमपेर। सुणि वात ते सर्वं भावी, घेरघेर रसोइ करावी ॥१९॥ जमवानी वेळा थइ ज्यारे, घेरघेर गया ह रि त्यारे। कर्यां कृष्णे त्यां रूप अनंत, थया पोतेज साथेना संत ॥२०॥ निज निज मन सौ एम जाणे, आव्याछे मुज घेर आ टाणे। जीवाखाचर केरे निवास जम्या एज रीते अविनाश ॥२१॥ वळि खाचर मुळु ने वस्तो, जेणे जाण्यो सु धर्मनो रस्तो। सुरोखाचर ने देवदास, जम्या श्रीहरि सौने निवास ॥२२॥ जम्य राठोड धाधल धाम, बीजा मांतरो धाधल नाम। बोघो शेठ तथा शेठ कमो जीवराज शेठे कह्युं जमो ॥२३॥ राजगर लीलाधर सरियाण, राजगर त्रीज घेलो सुजाण। नारायण नामे एक पटेल, जेने वाला छे छबीलो छेल ॥२४॥ भ गवान ने हीरो मेराई, भलो सुतार गोपाळभाई। भरवाड हरिभक्त हाजो, जे नो प्रेम प्रभुपदे झाझो ॥२५॥ एह आदिक भक्त अनंत, सौने भवन जम्या भ गवंत। कर्युं एवुं चरित्र पवित्र, कळि कोय शाके न विचित्र ॥२६॥ थइ वात प्र सिद्ध ते ज्यारे, पाम्या अचरज पुरजन त्यारे। निश्चे जाणिया जगदाधार, आव्य वंदन करवा अपार ॥२७॥ धर्म धारवानी रुचि जागी, प्रभुये त्यां मगावियुं पा णी। एके एके तो पार न आवे, माटे शी रीते नियम धरावे ॥२८॥ प्यारे सर्व ने छांटियुं पाणी, निजवदने वद्या एवी वाणी। उडे आ जळनो छांटो अंग जाणो तेणे लिधो सतसंग ॥२९॥ प्रीते पाळजो नियम अमारा, अमे टाळ्य दोष तमारा। सुख पामशो सर्व आ ठाम, अंते पामशो अक्षरधाम ॥३०॥ सु णि हरख्या ते लोक तमाम, प्रेमे प्रभुजीने कीधा प्रणाम। लखो नामे पटेलिय एक, जेने चित्ते विशेष विवेक ॥३१॥ अति वृद्ध हती तेनि माय, तेना उप आवी दयाय। जाण्युं एनुं कल्याण करावुं, प्रभुनी पासे नियम धरावुं ॥३२॥ प

छी ते प्रभु आगळ आव्यो, कह्युं डोशीने नियम धरावो । त्यारे डोशीने झालीने हाथे, निज नियम धराविया नाथे ॥३३॥ डोशी समजी नहीं कांइ ज्यारे, शुं कहोछो बोली एम त्यारे । सुणि बोलिया शाम सुजाण, डोशी थाशे तमारुं कल्याण ॥३४॥ सारंभा कहि गै डोशी घेर, त्रण दिवस गया एवीपेर। दीधां दर्शन श्रीमहाराजे, कह्युं तेडवा आवशुं आजे ॥३५॥ डोशीये सुतने कहि वात, आज खेतर जैश न भ्रात । आज धाममां जावुं छे मारे, प्रभु तेडवा आवशे त्यारे ॥३६॥ दिव्यरूपे आव्या वृषलाल, कैके दृष्टिये दीठा दयाळ । डोशीने धाममां लइ गया, पुरवासियो विस्मित थया ॥३७॥ एवां कीधां चरित्र अनंत, गाय सुव्रत आदिक संत । आ समे जे जणाव्यो प्रताप, एतो अकळित छे ने अमाप ॥३८॥ पूर्वछायो—सारंगपुरथकि श्रीहरी, चाल्या संत सखा लइ साथ । अळाउ आदिक गाम फरता, नागडके गया नाथ ॥३९॥ चोपाइ—सूराखाचरने दरबार, उतर्या जइ प्राण आधार । भूपपत्नी भली सांतीबाई, भला नाथो ने हाथीयो भाई ॥४०॥ एक माणशियो बीजो काळो, भला नापाना बे सुत भाळो । हाथिया तणा डोसो ने राणो, सुरानो सुत नाथो प्रमाणो ॥४१॥ एह आदिक सौ परिवार, सजी सेवा पुरो धरि प्यार । महाराज तहां रह्या रात, पछी परवर्या प्रगटे प्रभात ॥४२॥ भेंसजाळ गया भगवान, दीधुं दासोने दर्शनदान । कायोभाई झुणोभाइ सजो, जेणे अधरमनो मत तज्यो ॥४३॥ सौए सेवा सजी शुभ रीते, पूज्या नाथने पूरण प्रीते । त्यांथी लोये गया धर्मलाल, जगदीश्वर जनप्रतिपाळ ॥४४॥ सतसंगि त्यां संघो पटेल, एह आदि सेवामां आवेल । बहु राखी तेणे बरदाश, तेमां कांइ न दीसे कचाश ॥४५॥ त्यांथी फरता बीजे गाम स्वामी, गया बोटादमां बहुनामी । सामा सौ सतसंगियो आव्या, वाजते गाजते पधराव्या ॥४६॥ दाहाखाचरने दरबार, उतर्या जइ विश्वआधार । भगो दोशी तथा शेठ हीरो, शेठ वस्तो गणाय गंभीरो ॥४७॥ शेठ केशवजी मुळचंद, तेने वाला श्रीसहजानंद । चकु ने करशन वडोदरिया, जेणे धर्मतनुज उर धरिया ॥४८॥ शीवो जोशी तथा मोनो जोशी, तेनी बेन राधाबाई डोशी । एहआदिक सौ सतसंगी, मळि भावने सेव्या उमंगी ॥४९॥ एक अवसरे शाम सुजाणे, उष्णकाळ जाणी एह टाणे । संत पार्षद सौ साथे लैने, दाहाखाचरने बागे जैने ॥५०॥ नाया वडिये कुवे अविनाश, जम्या ते स्थळे पींपळा पास । पोते संतने पिरशी जमाडया, पार्षदने संतोष पमाडया ॥५१॥ बेठा ढोलिये धर्मकुमार, मोनो पंडयो आव्या तेह वार । वाले करवाने हास विलास, टीपणुं जोवराव्युं ते पास ॥५२॥ ग्रह सर्व छे किंकर जेना, जोया जोशिजिये ग्रह तेना । थोडो दिवस रह्यो पछि ज्यारे, सखा अस्वार लै साथे त्यारे ॥५३॥ शाम नीकळ्या सीममां फरवा, मित्रता करिने मन हरवा । हता हमीरखाचर साथ, तेना दर-

बारमां गया नाथ ॥५४॥ तेणे सेवा सजी सारी रीते, पूज्या श्रीपरमेश्वर प्रीते । रह्या बोटादमां दिन बेय, घणे घेर फर्या हरि छेय ॥५५॥ कोइये पधरामणि करी, कोइये जमवा तेड्या हरी । कर्युं ए रिते पावन गाम, पछी त्यांथी चाल्या घनशाम ॥५६॥ संगे लै सर्वे संतनो साथ, गया नागलपर मुनिनाथ । वस्ताधाधलने दरबार, उतर्या जइ धर्मकुमार ॥५७॥ हतो शेठ शगाळशा नामे, आव्यो श्रीहरिपास ते ठामे । तेने श्रीहरिये करि वात, तमे छो भगादोशीनी नात ॥५८॥ तेतो शिष्य अमारा छे ज्यारे, तमे केम नथी थता त्यारे । कहे शेठ अहो प्रभु प्यारा, अमे पण छैये शिष्य तमारा ॥५९॥ त्यांतो आव्या वीरो राजगर, कहे पुनित करो मुजघर । सुणिने कह्युं शाम सुजाणे, आवशुं फरिने कोइ टाणे ॥६०॥ हमणां तो छे तरत जवानुं, नथि आ समे खोटि थवानुं । एम कहिने जम्या तहां थाळ, गया झोटींगडे जनपाळ ॥६१॥ त्यां छे पादरमां हनुमान पींपर्यो ने कुवो तेह स्थान । रहीने त्यां कूपोदक पीधुं, शेष नीर कुवे रेडि दीधुं ॥६२॥ करी एक घडी त्यां विराम, गया नाथ गोरडके गाम । सर्वे संतसहित भगवान, कर्युं केरिनदी मांहि स्नान ॥६३॥ गया गढपुरमां गिरधारी, निरखी हरख्यां नरनारी । ब्रह्मचारी कहे हेभूपाळ, थइ चोसठनी पुरी साल ॥६४॥ कथा संक्षेपमां तेनि कही, आवे विस्तारतां पार नही । हवे पांसठ्यनि सालतणी, लिळा संक्षेपथी कहुं गणी ॥६५॥ पुष्पिताग्रावृत्त—रघुवर पद वानरेज सेव्या, व्रजपति सेवक गोप गोपि जेवा । वृषसुत पदहेत पूर्ण कीधुं, अनि सुख काठिजनेज आज लीधुं ॥६६॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते षष्ठकळशे अचिंत्यानंदवर्णींद्रअभयसिंहनृपसंवादे श्रीहरिकाठियावाडविचरणनामा षड्विंशो विश्रामः ॥२६॥

पूर्वछायो—लीळा पांसठनी सालनी, कहुं संक्षेपथी सुणो राय । रथजात्रा गढपुर रही, करी बेसते वरषे त्यांय ॥१॥ चोपाइ—देवपोढणिनो दिन आव्यो त्यारे उत्सव सरस कराव्यो । कृष्णजन्माष्टमी आवि ज्यारे, थयो सारो समैयो ते वारे ॥२॥ हवे पामो कथानो प्रसंग, कहुं एक कथातणुं अंग । गुणवंतुं पाडासण गाम, सरतानजी भूप ते ठाम ॥३॥ वडाळी गामना मेघोभाई, जेठीभाई खांभा गाम मांई । कहुं गाम छे कांकशियाळी, हकाभाइनी त्यां स्थिति भाळी ॥४॥ दैवी जीव सगा स्नेही चारे, निज कल्याण करवानुं धारे । क्यांइ सांभळे सद्गुरु वास, करे त्यां जइ तेनो तपास ॥५॥ स्वरूपानंद सद्गुरु जेह, पाडासणमां पधारिया तेह । सरतानजीये सुणि वात, कर्यां दर्शन जइ साक्षात ॥६॥ दीठा अद्भुत त्यागी वैरागी, अहोनिश प्रभुपद अनुरागी । तजे नारीने अष्ट प्रकारे, धन धूळ बराबर धारे ॥७॥ अतिनिःस्वादी ने निरमानी, गुणवंत तपस्वी ने ज्ञानी । जाण्या शुक सनकादिक जेवा, अन्य क्यांइ सुण्या नहीं एवा ॥८॥ पछि वीचारिने मन मांय, त्रणे मित्रने तेडाव्या त्यांय । मळि चारे गया संत पास, सांभळ्यो शु

ज्ञानविलास ॥९॥ पछि पूछयुं पगे शिर नामी, क्यांथि आव्या छो सद्गुरु स्वामी । दीसोछो शुक नारद जेवा, आव्या छो आंहि दर्शन देवा ॥१०॥ अमे जोयुं घणा तीर्थमांई, तम जेवा दिठा नहि क्यांई । संप्रदाय चार बावन द्वारा, तेमां कोण गुरू छे तमारा ॥११॥ सुणिने बोल्या स्वरूपानंद, सुणो शुभमति सद्गुणकंद । भला सर्वे मुमुक्षु छो भ्रात, माटे कहुंछुं जथारथ वात ॥१२॥ जे छे अक्षरधामना धामी, बळवंत प्रभु बहुनामी । जे छे सर्वोपरी सुखकारी, सर्वे अवतारना अवतारी ॥१३॥ तेणे कलिमळ कापवा काज, अवतार धर्यो अहीं आज । तेनुं स्वामिनारायण नाम, एने भजिये अमे आठे जाम ॥१४॥ अमे शिष्य साधु एना छैये, दैवी जीवने उपदेश दैये । सुणी सरतानजी बोल्या त्यांय, ते छे स्वामिनारायण क्यांय ॥१५॥ तेनुं ठाम ठेकाणुं बतावो, दयासिंधु दया दिले लावो । जेना शिष्य जोगी तम जेवा, हशे स्वामिनारायण केवा ॥१६॥ बोल्या संत ते वात वखाणुं, कहुं स्वामिनुं ठाम ठेकाणुं । थाय शास्त्रतणो शोध ज्यांय, वसे स्वामिनारायण त्यांय ॥१७॥ स्वामिनारायण क्यां रहेछे तेविषे । उपजातिवृत्त—ज्यां शास्त्रनो शोध सदैव थाय, वेदांतनां भाष्य भलां भणाय । सर्वे सुणी सद्गुण संग्रहेछे, श्रीस्वामिनारायण त्यां रहेछे ॥१८॥ ज्यां ज्ञाननो थाय अखंड यज्ञ, ध्यानी रहे ध्यानविषे निमग्न । ज्यां दोषरूपी समिधो दहेछे, श्रीस्वामिनारायण त्यां रहेछे ॥१९॥ समाधिमां लोक असंख्य जाय, ते ऊपराऊपर गंज थाय । गोलोकने ते निरखी लहेछे, श्रीस्वामिनारायण त्यां रहेछे ॥२०॥ संसारथी नित्य उदासी संत, ज्यां ज्ञानदाता जनने अनंत । मानापमानो सघळां सहेछे, श्रीस्वामिनारायण त्यां रहेछे ॥२१॥ ज्यां कोइ काळे व्यसनो न थाय, ज्यां काम के क्रोध कदि न जाय । सद्धर्मने सौ चितमां चहेछे, श्रीस्वामिनारायण त्यां रहेछे ॥२२॥ जे प्राप्ति इंद्रादिक देव इच्छे, जे दुर्लभ प्राप्ति शिवे गणीछे । ते प्राप्ति लोको सहजे लहेछे, श्रीस्वामिनारायण त्यां रहेछे ॥२३॥ जेजे दिसे संशय शैल भारी, ते सर्वने ज्यां झट तोडनारी । उन्मत्तगंगा श्रुतिनी वहेछे, श्रीस्वामिनारायण त्यां रहेछे ॥२४॥ निर्भागि जे दुर्गपुरे न जाय, वसे जहां निर्भय नाम राय । गोलोकतुल्ये कवियो कहेछे, श्रीस्वामिनारायण त्यां रहेछे ॥२५॥ चोपाइ—एवुं चार जणे सुणि लीधुं, संतने पदे वंदन कीधुं । करि त्यांथि प्रयाण सिधाव्या, चारे मित्र दुरगपुर आव्या ॥२६॥ गंगा उन्मत्त त्यां जोइ केवी, अवनीश सुणो कहुं एवी । अति उत्तम जळ जोयुं एमां, तत्त्व तीरथ सर्वेनुं तेमां ॥२७॥ इंद्रवंशावृत्त—उन्मत्तगंगा पय शुद्ध पेखियां, तेनेविषे तीर्थ समस्त लेखियां । प्रसिद्ध ते पूर्वमुखे प्रवाह छे, अपूर्व एनो महिमा अथाह छे ॥२८॥ उन्मत्ततायी ध्वनि धारती रहे, जाणे जनोने स्वरथी सदा कहे । जो मोक्षइच्छा मनमां जनो धरो, तो स्नान आवी मुजमां तमे करो ॥२९॥ संतो तहां स्नान

सुखे सदा करे, सुवर्ण कुंभे जळ जोषिता भरे। कल्लोल पक्षी तटमां क
रे बहु, जाणे प्रभूना जश गायछे सहू ॥३०॥ तेने तटे दुर्गपुरी दिठि भली
एना समी तो पुरि एज एकली । छे काशि कांची मथुरां दुवारिका, कोइ न एवं
श्रट मोक्षकारिका ॥३१॥ देवालयोनां शिखरो दिसे घणां, ते जाणिये छे शिख
रो गिरीतणां। तेने शिरे कांचन कुंभ देखिया, संपूर्ण ते शुद्ध शशांक लेखि
या ॥३२॥ श्रीमंत लोको सघळा वसे तहां, कुसंप के क्लेश दिसे नहीं जहां। वि
चित्र छे वैभव तो विशेष त्यां, निवास इच्छे सुर ने सुरेश ज्यां ॥३३॥ विद्वा
विप्रो अतिशे अगर्व छे, क्षत्री तहांना शुरवीर सर्व छे। वेपारि मोटा बहु वैश्
त्यां रहे, सेवा सदा शूद्र त्रिवर्णनी चहे ॥३४॥ भलो दिठो जे दरबार भूपनो
सुरेशना सौधसम स्वरूपनो । संपूर्ण ज्यां छे सुखभोग संपदा, श्रीस्वामिनारा
यण त्यां वसे सदा ॥३५॥ चोपाइ—प्रभुने निरख्या करी प्रीत, दीठी सर्व अलौ
किक रीत । स्वरूपानंदस्वामि समान, दीठा संत असंख्य ते स्थान ॥३६॥ को
श्रीजीतणुं धरे ध्यान, करे कोइ तेना गुणगान । कोइ तो हरिरूप निहाळे, जे
चंद्रने चकोर भाळे ॥३७॥ सभामां प्रश्न उत्तर थाय, सुणि संशय सौना छेदाय
घणा जणने समाधि थयेली, राख्या उपराउपर मेली ॥३८॥ एवो पेखीने प्रौ
प्रताप, जाण्या ईश्वर छे आपोआप। करी वंदन वारमवार, सतसंगि थया मित्र चा
॥३९॥ अहो भूप एवां आख्यान, केटलांक सुणावुं हुं कान । पार उचरतां न
आवे, जुगना जुग जो वहिजावे ॥४०॥ कथा चालती ते हवे कहुं, सुणो भूप धर्
भाव बहु । गाम पिपळियाना सुतार, हता आव्या समैया मोझार ॥४१॥ एव
वीरो तथा बिजो वेलो, जेणे प्रभुपद प्रेम धरेलो । तेणे विनति करी तेह ठाम
प्रभु चालो पिंपळीये गाम ॥४२॥ कहे कृष्ण जजो आज तमे, काले आवशुं त्य
सहु अमे । पछी पात्र रसोइनां लई, गया सूतार हर्षित थई ॥४३॥ संत पार्ष
ले संत स्वामी, बीजे दिवस गया बहु नामी । हरिमंदिर छे जहां आज, उतर्य
तहां जै महाराज ॥४४॥ कर्युं भोजन त्यां भगवंत, जम्या त्यां सहु पार्षद संत
पछी सांज समो थयो ज्यारे, गया गामथी दक्षिणे त्यारे ॥४५॥ मढीना लिंबड
ते छे ज्यांय, शाम बेठा सभा सजी त्यांय । पुंजो खाचर आविया पास, बेठा वं
दिने पद अविनाश ॥४६॥ आव्या हळवदना विप्र आठ, जोयो चरणमां चिह्नं
ठाठ । तेतो शास्त्र सामुद्रिक जाणे, तेथि जाण्या प्रभु तेज टाणे ॥४७॥ अवि
नाशीना आश्रित थया, पछी गाम पोताने गया । एक रात रही एह गाम, गय
सारंगपुर वनशाम ॥४८॥ जीवाखाचरने दरबार, रह्या जैने जगत करतार
कथा वारता त्यां नित्य थाय, संत हरिजन कीर्तन गाय ॥४९॥ वळी त्य
प्रभुजी प्रतिदीन, करे लीळा नवीन नवीन। क्यारे ऐश्वर्य एवुं देखाडे, दी
सांभळ्युं नहीं कोइ दहाडे ॥५०॥ क्यारे मनुजचरित्र जणाय, देखी ब्रह्मादिने मो

थाय। दरबारनुं जे तेह स्थान, भासे अक्षर धाम समान ॥५१॥ पुरुषोत्तम प्रगट विराजे। भासे अक्षर संत समाजे। क्यारे देवता दर्शने आवे, प्रभुने सारां पुष्पे वधावे ॥५२॥ पडे पुष्प तेतो सहु पेखे, पण देवोने कोइक देखे। उडे अबिर गुलाल कोटाणे, क्यांथि आव्यो ते कोइ न जाणे ॥५३॥ क्यारे कोइने थाय समाधी, जाय धाममां छोडी उपाधी। ज्यारे जागे त्यारे साक्षात, करे अक्षरधामनी वात ॥५४॥ क्यारे कोइना मनतणी वात, कहे अंतरजामि अघात। कहे कोइने धर्मकुमार, साधु थाओ तजी घरबार ॥५५॥ तो ते तरत करे घर त्याग, जोतां अचरज लागे अथाग। काठि जे हता मांस आहारी, कर्या विप्र जेवा सदाचारी ॥५६॥ एवुं ईश्वर वगर न थाय, समजुए तरत समजाय। वध्यो सत्संग एम अपार, जपे नाम प्रगट नरनार ॥५७॥ जपे नाम मुसलमान जात, शैव वैष्णवनी तो शि वात। थया श्रावक बहु सतसंगी, प्रभुभक्ति करे नव अंगी ॥५८॥ करिने एम जयजयकार, थया त्यांथि जवाने तैयार। संत मंडळने लइ साथ, गया कुंडळ श्रीकृपानाथ ॥५९॥ पुष्पिताग्रावृत्त—प्रभु जगपति कुंडळे पधार्या, जनमनमां अति हर्षने वधार्या। बहु दिन वशि त्यां चरित्र कीधां, निजजनने सुख वांछितार्थ दीधां ॥६०॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते षष्ठकळशे अचिंत्यानंदवर्णींद्रअभयसिंहनृपसंवादे श्रीहरिकुंडळप्रतिविचरणनामा सप्तविंशो विश्रामः ॥२७॥

चोपाइ—मोका पटगरने दरबार, उतर्या जइ अखिलआधार। लीला कुंडळमां करी बहु, सुणो कांइक संक्षेपे कहुं ॥१॥ पत्नी पटगरनी राइबाई, तेतो जाणिये जनकनि जाई। जोतां ते महा प्रेमनिधान, मटे गोपीयोनुं अभिमान ॥२॥ तेणे विप्र विवेकि तेडावी, श्रीजी अर्थे रसोइ करावी। शाक पाक तथा पकवान, कराव्या सुर जमण समान ॥३॥ लाडु करवा मांड्या संतकाज, त्यारे बोलिया श्रीमहाराज। लाडु नहि जमे संत अमारा, तेतो बगडशे सर्व तमारा ॥४॥ रसकस जमता नथि संत, एवां नियम धर्याछे अत्यंत। जैने मधुकरि लावेछे मागी, गोळा वाळि जमेछे ते त्यागी ॥५॥ कहे बाइ सुणो महाराज, संत जो न जमे लाडु आज। मारा घरमां छे जेटला जन, आज कोई जमे नहि अन्न ॥६॥ एवो आग्रह बाइनो जोई, आपि आज्ञा करावि रसोई। पछि संतोने पण कह्युं एवुं, एक पात्रमां भोजन लेवुं ॥७॥ शाक दाळ लाडु होय खीर, तेमां मेळववुं पछि नीर। एम स्वाद वगर करी जमवुं, तमारे होय अमने जो गमवुं ॥८॥ जम्या एवि रीते सहु संत, भाळी राजि थया भगवंत। जम्या प्रथम तो श्रीपरमेश, पकवान्न विचित्र विशेष ॥९॥ मोको पटगर पाम्या प्रसादी, जेह इच्छेछे अज भवआदी। बीजी लीला कहुंछुं कुंडळनी, एतो छे अविनाशी अकळनी ॥१०॥ एक अवसरमां राइबाई, कहे शामने हे सुखदाई। तन दुर्बळ दीसे तमारुं, माटे मानो प्रभु कह्युं मारुं ॥११॥ वसो आंहि घणा दिन वास, जमो सारुं भोजन अविनाश।

तेथी पुष्ट शरीर तो थाशे, बधि [illegible] मटि जाशे ॥१२॥ कर्यो आग्रह बहु एह स्थान, भक्तआधीन छे भगवान। घणा दिवस वश्या तहां वास, गुरुभावे राइबाइ पास ॥१३॥ कढेलां दुध साकर नित्य, पाय राइबाई करि प्रीत। चोखी तर दुध ने दहीं केरी, प्रभुजीने जमाडे घणेरी ॥१४॥ नदी त्यां छे उतावळि नाम, धरो पीपळियो तेह ठाम। नदिनो वध्यो महिमा अपार, नित्य नाय त्यां धर्मकुमार ॥१५॥ एक दिन सखाजन लइ साथ, नावा नदिये गया मुनिनाथ। पटगर अमरो मोको नाम, तथा मामैयो मांतरो राम ॥१६॥ नाजो देहो ने खाचर सूरो, सोमलो अलैयो बळ पूरो। भक्त मांतरो धाधल जेवो, तथा राठोड धाधल तेवो ॥१७॥ जीवोखाचर सारंगपुरना, सखा इत्यादि हरिना हजुरना। लीधा पार्षद पण बहु पास, चढ्या घोडीये श्रीअविनाश ॥१८॥ भला काठियो पण असवार, वाजां आगळ वाजे अपार। तेह गामथी पश्चिम पासे, नदिमांहि उंडो हृद भासे ॥१९॥ टींबलानो गणायछे आरो, नावा लायक सौ कहे सारो। कर्युं स्नान तो त्यां जइ नाथे, जळकेळी करी सखा साथे ॥२०॥ करि मज्जन हरखिया उरमां, पेठा वाजते गाजते पुरमां। मोका पटगरने दरबार, ओशरी छे उगमणे द्वार ॥२१॥ सभा त्यां सजता घनशाम, संतसत्संगि सहीत तमाम। दीधां आ अवसर सुख जेवां, कोइ अवतारमां नहि एवां ॥२२॥ वळि अन्य लीला कहुं एक, सुणो राखि विशेष विवेक। सखाभावे खेले घनशाम, पूरे भक्तना हैयानी हाम ॥२३॥ अलैयो भक्त अति बळवान, धरे अंतरमां अभिमान। धार्युं तेणे जे हुं मुज अंगे, करुं कुस्ती श्रीकृष्णनी संगे ॥२४॥ शिर नामि कह्युं अहो स्वामी, बळवंत छोजी बहुनामी। कृष्णअवतारमां तमे नाथ, जीत्या मोटामोटा मल्लसाथ ॥२५॥ मुज करमांथि कांडु छोडावो, त्यारे बळवंत नाम धरावो। एवो सांभळि एनो उच्चार, बोल्या भक्तइच्छा पुरनार ॥२६॥ आ त्यो• झालो आ कांडुं अमारुं, जोउं केवुं छे जोर तमारुं। अलैये धरि उर अभिमान, कांडुं पकडयुं ते सिंहसमान ॥२७॥ जेम बाळकना करमांथी, छोडावे तेम छोडाव्युं त्यांथी। अलैयाने शरम कांइ आवी, धूळ हाथेळिमांहि लगावी ॥२८॥ कांडुं पकडयुं वळी बिजि वार, तर्त छोडावियुं तेह ठार। त्रीजी वार कर्युं वळी तेम, अभिमानी तजे मान केम ॥२९॥ कांडुं छोडावीने फेंक्यो दूर, पडयो ते जेम आकनुं तूर। उठीने प्रभुने लाग्यो पाय, तमे समरथ त्रिभुवनराय ॥३०॥ आखी सृष्टि तमे सृजनार, प्रभुशक्ति तमारी अपार। जगमां तमने कोण जीते, वढतां जो घणा दिन वीते ॥३१॥ मारी इच्छा तमे करि पूरी, एमां अल्पे रही न अधूरी। आप आव्या छो अक्षरमांथी, स्पर्श पदरजनो पण क्यांथी ॥३२॥ तेनि साथे लडयो करि दाव, में तो लीधो अलौकिक लाव। मोटां मानुंछुं भाग्य हेनाथ, सखाभाव थयो तमसाथ ॥३३॥ कहे श्रीजी तमे धन्यधन्य, तमे भ-

मारा अनन्य । एम कहिने मुक्या माथे हाथ, चांप्यां चरणकमळ छाति ॥३४॥ एम कुंडळमां कृपानाथ, नवि लीळा करे सखासाथ । नावा जोग ा जे आरा, नाया त्यां जइ धर्मदुलारा ॥३५॥ भली बीजी लीळा कहुं श्रोता वक्ताने छे सुखदाई । मामैयातणा दरबार पासे, चोरो माळेलो भासे ॥३६॥ उत्तराभिमुखे एतो धारो, एनी आगळ लींबडो सारो । तेने । चुनाबंध ओटो, पदस्पर्शथि महिमा छे मोटो ॥३७॥ शिवलिंग पडयुं ह-ांय, धार्युं श्रीहरिये मनमांय । जेम रामे स्थाप्या रामनाथ, तेम थापुं आ मुज हाथ ॥३८॥ एज ओटा उपर जळाधारी, करावी प्रभुए कांइ सारी । दिवसे ते शिव पधराव्या, कुंडळेश्वर नामे ठराव्या ॥३९॥ गामना लोकने एम, आना उपर राखजो प्रेम । वळि कहुं एक दिवसनी वात, तमे भाव सुणो भ्रात ॥४०॥ मामैयाने लई निजसाथ, नदिये गया नटवर नाथ । गाम दनो पथ ज्यां छे, तेथी पूर्वे उंडो ह्रद त्यां छे ॥४१॥ उंची भेखड छे एह चड्या तेपर मित्र ने शाम । बेये नावानां वस्त्र तो धरियां, वाले त्यां मुख-उचरियां ॥४२॥ जाण्युं भक्तनी प्रीति छे केवी, आज एनी परीक्षा तो । कह्युं आंहिथी कुदि पडाय, तेम तमथी न थाय के थाय ॥४३॥ कहे मा-हे मतिधीर, अतिउंडुं छे आ स्थळे नीर । पडे तेना नकी प्राण जाय, माटे ो पडी न शकाय ॥४४॥ कहे श्रीहरि हुंतो पडीश, जशे तन तो स्वधामे । नथी आत्मा कदी मरनारो, ए छे अजर अमर ठरनारो ॥४५॥ मामैयो ेमहाराज, एवुं करशो नहि तमे काज । तमे छो सर्व वात सुजाण, सतसं-जीवन प्राण ॥४६॥ तमे जळ अमे मीन समान, जुदा पडिये तो जीवनुं । कह्युं एवी रीते घणीवार, चाली नेणथी नीरनी धार ॥४७॥ एवी लीळा ततखेव, आव्या आकाशमां चडि देव । देवता दीलमां एम धारे, तन त-जो कृष्ण अत्यारे ॥४८॥ काम करवानुं रहेशे अधुरुं, हजी कीधुं नथी का-ह । नथी मोटां मंदिर हजी कीधां, नथी आचार्यनां पद दीधां ॥४९॥ चिंता करे चित्तमांय, पछी शुं थयुं ते कहुं त्यांय । पडवा गया ज्यां ाथ, भीडी मामैये बळ करी बाथ ॥५०॥ पडे जोर करीने जो नाथ, पडे मा-पण तेह साथ । प्रभुअर्थे कर्या निजप्राण, एवो प्रेम दीठो रामबाण ॥५१॥ । ते जोइने जगराय, त्यारे बोल्या वचन सुखदाय । धन्यधन्य छे प्रेम त-राख्यो पकडीने देह अमारो ॥५२॥ मने पकडी राख्यो जेवी रीते, अंते त-ु पकडीश प्रीते । धाम अक्षरमां लइ जैश, वास मारा समीपमां दैश ॥५३॥ प्रेमपरीक्षा में कीधी, पुरी प्रीति छे ते जाणी लीधी । कहे मामैयो करिने ा, करशो न परीक्षाज आम ॥५४॥ एवुं देखी दीले हर्ष लावी, दुंदुभी देव-जावी । पुष्पवृष्टि करी तेह ठाम, स्तुति करीने गया निजधाम ॥५५॥ मा-

मैयो ने तथा महाराज, किनारे गया मज्जन काज । कर्युं मज्जन जइने उमंगे, कोरां वस्त्र धर्यां पछि अंगे ॥५६॥ घणा हरखथी आविया घेर, प्रभु लीळा करे एवी पेर । केटलीक कहुं एह ठार, शेष शारदा पामे न पार ॥५७॥ पुष्पिताग्रावृत्त—निजजन सुखदेण देह धार्यो, निजजनमां दृढ मर्म ते विचार्यो । जनमनतणि वांछनाज जेवी, धरि हरिये रमणीय रीत तेवी ॥५८॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते षष्ठकळशे अचिंत्यानंदवर्णींद्रअभयसिंहनृपसंवादे श्रीहरिकुंडळग्रामे तीर्थे दिव्यचरित्रकरणनामा अष्टाविंशतितमो विश्रामः ॥२८॥

पूर्वछायो—ज्यारे हता कुंडळविषे, अखिलेश्वर अमर आराध्य । अमरापटगरने थयो, कांइ शरीरे रोग असाध्य ॥१॥ चोपाई—अमरापटगरने निवास, तेने जोवा गया अविनाश । भक्त सुता हता जेह ठामे, सुख शाता पुछी घनशामे ॥२॥ पछि ओसरीमांहि पधारी, श्रीजी बेठा सभा सजी सारी । एवामां रामपटगर आव्या, चाल्या बळदोने पाणी ते पावा ॥३॥ वस्त्र बांधेलां बळदने मुखे, जोइ शामे पुछ्युं तेने सुखे । केम बांध्या बळदमुख आम, त्यारे बोल्या ते पटगर राम ॥४॥ वस्त्र बळदने मोढे बंधाय, तेथि पाणी गळीने पीवाय । बोल्या श्रीजी ते समजीने मर्म, पशु पक्षीनो ते नहि धर्म ॥५॥ जुदा माणसना धर्म जाणो, पशु पक्षीना जूदा प्रमाणो । माटे छोडी नाखो पट मुखथी, एने पाणी पीवा देजो सुखथी ॥६॥ कहे पटगर अणगळ पीशे, तेनुं कल्याण शी रीते दीसे । सुणि बोलिया संतना मित्र, दरबार तमारो पवित्र ॥७॥ तेमां जे प्राणि त्यागशे देह, तर्त कल्याण पामशे तेह । वरदान एवुं सुणि राम, पट छोडीने कीधा प्रणाम ॥८॥ ब्रह्मचारीये त्यां कर्यो थाळ, जम्या जुक्तिथी जन प्रतिपाळ । जम्या पार्षद ने जम्या संत, पीरशुं प्रीतथी भगवंत ॥९॥ पछी आपे गया अविनाश, अमरा पटगर तणि पास । पुछि तेहने वात विचारी, कहो केवि इच्छा छे तमारी ॥१०॥ जवुं धामे के आंहि रहेवुं, रुचेछे तमने कहो केवुं । भाखे त्यां मुखे अमरोभाई, देह भौतिक छे दुःखदाई ॥११॥ माटे तेतो कृपाथि तजावो, मने आप समीप रखावो । वसे ज्यां महामुक्त तमारा, सदाकाळ सेवा सजनारा ॥१२॥ मने तेमां वसावो सदाय, नित्य दर्शन आपनां थाय । एवुं सांभळीने दया लावी, तेनी भौतिक काया तजावी ॥१३॥ दिव्यदेहे राख्या निजपास, एना अंतरनी पुरि आश । पछी चालिया पूरणकाम, गया सारंगपुर घनशाम ॥१४॥ जीवाखाचरने दरबार, उतर्या जइ प्राण आधार । सारि रीतथि सन्मान कीधुं, भला भावथी भोजन दीधुं ॥१५॥ ओशरीमांहि ढाळयो पलंग, बेठा तेपर राखि उमंग । भरवाडणियो दश बार, आवी दर्शन करवा ते वार ॥१६॥ धर्यां भूषण रूपानां अंगे, वस्त्र ऊननां शामळ रंगे । करी प्रेमे प्रभुने प्रणाम, बेठी बाइयो सौ तेह ठाम ॥१७॥ वाले वात विचारि त्यां एवी, हशे आ सौनि सम-

जण केवी। नथी ते कोइ शास्त्र भणेली, नथी संतनी वातो सुणेली ॥१८॥ मारो महिमा शुं जाणती हशे, परीक्षा एनी शी रीते थशे । पछी बोलिया त्यां नरभ्रात, सर्व सांभळो बाइयो वात ॥१९॥ यज्ञ करवो छे एक अमारे, तेमां नाणांनो खप छे वधारे। घराणां तमे सर्व उतारो, आपो अमने धरमकाज धारो ॥२०॥ एवुं सांभळिने सहु नारी, रही अंतरमांही विचारी। हाजा भक्तनी भारजा जेह, अतिशे पामी उत्साह एह ॥२१॥ सांकळी कोटमांथि उतारी, लेहे श्रीजीनी आगळ धारी। पगमां हति कांबियो जेह, काढि मूकि प्रभू कने तेह ॥२२॥ काढी नाकनि वींटि ते काळ, काननां वेढला अने झाल। काढयो हारडो रूपानो हतो, नाकां चोडि रुपैयानो थतो ॥२३॥ प्रभुपास मुकी पगे लागी, मानी पोताने बहु बडभागी। कहे श्रीजी आ अर्पो छो अमने, तमारो पति खीजशे तमने ॥२४॥ कहे बाइ ते चिंता म धारो, मारो स्वामि छे भक्त तमारो। ज्यारे सांभळशे तेह वात, अतिशेज थशे रळियात ॥२५॥ एवुं सांभळि श्रीजी विचारे, आनी समजण छे केवि भारे। मोक्षपदथी अधिक कांइ होय, आपुं ते आने बक्षीस तोय ॥२६॥ पछी बाइयो सौ पगे लागी, घेर गै हरिनी रजा मागी। हाजे भक्ते ते सांभळि वात, वध्यो उरमां आनंद अघात ॥२७॥ गया ते प्रभु आगळ ज्यारे, तेने श्रीहरिये कह्युं त्यारे। भक्त ल्यो आ घराणां तमारां, नथी कांइ ते खपनां अमारां ॥२८॥ हाजो भक्त कहे हरिराय, आप्यां ते पाछां केम लेवाय। थयां तेतो घराणां तमारां, धन्य भाग्य गणाय अमारां ॥२९॥ कहे कृष्ण प्रसादि करीने, आपुं ते लेवि हरख धरीने। अति एम आग्रह करि दीधां, त्यारे जाणि प्रसादि ते लीधां ॥३०॥ सभामांही बेठा हता शाम, आव्यो सूरती संघ ते ठाम। तेणे पूजा प्रभुजीनी कीधी, पछी भेट भली भली दीधी ॥३१॥ कीनखाबतणो सुरवाळ, धरावि वळी डगली विशाळ। सारुं मंडील माथे बंधाव्युं, हेम मुगटथी अधिक शोभाव्युं ॥३२॥ पछी आरती कपुर उतारी, स्तुति पण प्रभुजीनी उच्चारी। पछि संतोने पूजिया प्रीते, वस्त्र ओढाडियां रुडि रिते ॥३३॥ एवामां आव्यां गंगा मा त्यांय, रहेतां जे जेतलपुर मांय। पाणकोरुं कर्युं भेट आवी, लांबुं आठज हाथनुं लावी ॥३४॥ हरिये घणा हेतथी लीधुं, माथे मंडीलपर विंटी दीधुं। बोल्यो जन जे पासे रहेनारो, पाणकोरुं प्रभुजी उतारो ॥३५॥ उचर्या पछि श्रीहरि एम, पाणकोरुं उताराय केम। समजो छो तमे तेने सोंघुं, ए छे मंडीलथी बहु मोंघुं ॥३६॥ गंगामा हरिजन नथि छानां, रामानंद स्वामीनां समानां। तेणे प्रेम करी मुज माटे, कांत्युं सूत्र झिणुं निजहाथे ॥३७॥ तेनुं आ पाणकोरुं कराव्युं, पूरा प्रेमथी मुजने धराव्युं। तेना प्रेमनुं मूल अपार, कोणमात्र हीरातणा हार ॥३८॥ एम कहि हरि नावाने काज, चाल्या लै साथे संतसमाज। थया माणकीये असवार, वाजां वाजे त्यां विविध प्रकार ॥३९॥

गाम बहार घोळो कुवो नाम, नावा त्यां गया सुंदरशाम । महीमा ते कुवानो छे मोटो, त्यांतो हमणां कराव्योछे ओटो ॥४०॥ हता पिंपळा बे तेह टाणे, प्रभु उतर्या एह ठेकाणे । धार्युं नावानुं अंचळ अंगे, चड्या पीपळे निजसखा संगे ॥४१॥ कुवामां बहु धूबका मार्या, संते जयजय शब्द उचार्यो । जळकेळी करी घणी वार, पछी वस्त्र धर्यां आवि बहार ॥४२॥ पेठा वाजते गाजते पुरमां, धारे हरिजन ए छबी उरमां । रहि सारंगपुरमां श्रीहरि, एवी अद्भुतलीळाओ करी ॥४३॥ पछि त्यांथी चाल्या जगतात, रह्या बोटादमां जइ रात । पछी गढपुर शाम सिधाव्या, त्यांना हरिजनने हरखाव्या ॥४४॥ स्थिति आपे करी एह स्थाने, भागवत सांभळ्युं भगवाने । अन्नकोटतणो दिन आव्यो, कोडे उत्सव सारो कराव्यो ॥४५॥ एम करतां प्रबोधिनि आवी, हरिभक्ततणे मन भावी । समैयो थयो ते अति सारो, मळ्या हरिजन संत हजारो ॥४६॥ गइ कार्तिकी पूनम ज्यारे, गया संघ स्वदेशमां त्यारे । आसो पूनमथी एक मास, वश्या श्रीहरि गढपुर वास ॥४७॥ चोमासाना नियमनो जेह, छेलो मास गणाय छे तेह । भला जेथी रीझे भगवंत, काम जप तपनूं साधे संत ॥४८॥ एक दिन नृप अभय विचारी, मुक्तानंदनी पासे पधारी । पुछयो प्रश्न कहो मुनिराय, केम पूर्वनां क्षय पाप थाय ॥४९॥ उत्तर । चोकीप्रबंध । इंद्रवज्रावृत्त—जे आप पापी पथमांज लाजे, जे लाज माने नहि आ समाजे । जे मास आमां घनशाम काजे, जे काम साधे क्षय पाप आजे ॥५०॥ पुष्पिताग्रावृत्त—अभय नृपति मुक्त छेज आप, नथि लव पूर्वभवो तणांज पाप । पण परउपकार अर्थ जाणी, करि शुभ प्रश्न सुणी मुनीनि वाणी ॥५१॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते षष्ठकळशे अचिंत्यानंदवर्णीद्रअभयसिंहनृपसंवादे श्रीहरिदुर्गपुरे प्रबोधिनीउत्सवकरणनामा एकोनत्रिंशो विश्रामः ॥२९॥

इति श्रीहरिलीलामृते दुर्गपुराख्यः षष्ठकळशः समाप्तः ।

